

باسمه تعالی

عملکرد هشت ساله بخش صنعت، معدن و تجارت

(۱۳۸۴-۱۳۹۱)

معاونت برنامه ریزی

دفتر آمار و فراوری داده‌ها

- عملکرد کیفی..... ۱
- ۱-۱-مقدمه..... ۱
- ۲-۱-تحولات کیفی و ساختاری در راستای بهبود فضای کسب و کار..... ۲
- ۲-۱-سیاست گذاری..... ۲
- ۱-۲-۱-سیاست‌های کلی نظام..... ۳
- ۲-۱-۲-۱-قوانین تصویب شده..... ۳
- ۲-۱-۲-۱-مصوبات حوزه دولت..... ۵
- ۲-۱-۲-۱-۴-دستورالعمل‌های داخلی وزارت..... ۹
- ۲-۱-۲-۱-۵-کمیته امور قوانین و مقررات..... ۱۰
- ۲-۲-۱-۲-رویدادهای جهانی و تاثیر آن بر بخش صنعت ، معدن و تجارت..... ۱۱
- ۲-۲-۱-۱-بحران جهانی..... ۱۲
- ۲-۲-۱-۲-تحریم‌ها..... ۱۴
- ۲-۲-۱-۳-انوسان قیمت نفت و نهاده..... ۱۶
- ۲-۲-۱-۳-نام گذاری سال‌ها و مناسبت‌های تقویمی..... ۱۹
- ۲-۲-۱-۳-انام گذاری سال‌ها..... ۱۹
- ۲-۲-۱-۲-مناسبت‌های تقویمی..... ۲۱
- ۲-۲-۱-۴-ساختار مدیریت بخش صنعت، معدن و تجارت..... ۲۲
- ۲-۲-۱-۴-۱-ساختار سازمانی..... ۲۲
- ۲-۲-۱-۴-۲-ادغام وزارت‌خانه‌های صنایع و معادن و بازرگانی..... ۲۴
- ۲-۱-۲-۵-قانون برنامه پنجم توسعه..... ۲۶
- ۲-۲-۱-۵-۱-تدوین برنامه پنجم در وزارت بازرگانی..... ۲۶
- ۲-۲-۱-۵-۲-تدوین برنامه پنجم در وزارت صنایع و معادن..... ۲۸
- ۲-۲-۱-۶-۱-برنامه‌های راهبردی..... ۲۹
- ۲-۲-۱-۶-۲-۱-استراتژی صنعت در وزارت صنایع و معادن..... ۲۹
- ۲-۲-۱-۶-۲-۲-استراتژی معدن در وزارت صنایع و معادن..... ۳۰
- ۲-۲-۱-۶-۲-۳-استراتژی تجارت در وزارت بازرگانی..... ۳۰
- ۲-۲-۱-۶-۲-۴-استراتژی کاهش قیمت تمام‌شده در وزارت بازرگانی..... ۳۱

- ۳۴.....۱-۲-۶-۵ آمایش تجاری در وزارت بازرگانی.....
- ۳۷.....۱-۲-۶-۶ سند توسعه تجارت و اقتصاد الکترونیکی ایران.....
- ۳۸.....۱-۲-۶-۷ برنامه‌های راهبردی صنعت، معدن و تجارت.....
- ۴۱.....۱-۲-۷ سیاست‌های تجارت خارجی.....
- ۴۱.....۱-۲-۷-۱ رژیم تجاری کشور.....
- ۴۶.....۱-۲-۷-۲ ایران و سازمان جهانی تجارت.....
- ۴۸.....۱-۲-۷-۳ تعامل با کشورها.....
- ۵۱.....۱-۲-۷-۴ نهادهای موثر در سیاست‌های تجاری.....
- ۵۵.....۱-۲-۸ سیاست‌های تولید حوزه صنعت.....
- ۵۵.....۱-۲-۸-۱ طرح آمایش صنعت و معدن.....
- ۵۶.....۱-۲-۸-۲ کارگروه حمایت از تولید.....
- ۵۷.....۱-۲-۸-۳ ستاد تسهیل امور و رسیدگی به مسائل واحدهای تولیدی و شهرک‌های صنعتی.....
- ۵۹.....۱-۲-۸-۴ متنوع‌سازی سبد سوخت کشور و ارتقا کمی و کیفی صنعت خودرو.....
- ۶۰.....۱-۲-۸-۵ طرح استقلال صنعتی.....
- ۶۰.....۱-۲-۸-۶ تشکیل شورایی عالی صنایع دریایی.....
- ۶۲.....۱-۲-۸-۷ تدوین سیاست‌های جدید سرمایه‌گذاری صنعتی.....
- ۶۳.....۱-۲-۸-۸ تأمین مواد اولیه بنگاه‌ها.....
- ۶۴.....۱-۲-۸-۹ پایش شاخص‌ها.....
- ۶۴.....۱-۲-۹ سیاست‌های تولید حوزه معدن.....
- ۶۴.....۱-۲-۹-۱ استاد راه اندازی طرح‌ها.....
- ۶۵.....۱-۲-۹-۲ اصلاح قانون معدن و تشکیل شورای عالی معادن.....
- ۶۶.....۱-۲-۹-۳ ساماندهی محدوده‌های معدنی.....
- ۶۷.....۱-۲-۹-۴ حقوق دولتی معادن.....
- ۶۷.....۱-۲-۹-۵ تدوین دستورالعمل‌ها.....
- ۶۸.....۱-۲-۹-۶ نظام مهندسی معدن.....
- ۶۹.....۱-۲-۹-۷ کارگروه توسعه بخش معدن.....
- ۷۱.....۱-۲-۱۰ سیاست‌های بازار.....
- ۷۱.....۱-۲-۱۰-۱ سابقه تنظیم بازار در ایران.....

- ۷۲.....تنظیم بازار.....۲-۱۰-۲-۱
- ۷۷.....ذخیره سازی.....۳-۱۰-۲-۱
- ۷۸.....سیاست های قیمتی و کنترل بازار.....۴-۱۰-۲-۱
- ۸۰.....سیاست های تأمین مالی.....۱۱-۲-۱
- ۸۱.....تغییرات نرخ ارز.....۱-۱۱-۲-۱
- ۸۲.....تأمین مالی برای طرح آمایش صنعت و معدن.....۲-۱۱-۲-۱
- ۸۳.....ظرفیت های تأمین مالی در بودجه های سالانه کشور.....۳-۱۱-۲-۱
- ۸۳.....تأمین مالی برای ذخیره سازی و تنظیم بازار.....۴-۱۱-۲-۱
- ۸۴.....حساب ذخیره ارزی.....۵-۱۱-۲-۱
- ۸۵.....صندوق توسعه ملی.....۶-۱۱-۲-۱
- ۸۵.....طرح مهر ماندگار.....۷-۱۱-۲-۱
- ۸۷.....بازارهای نوین تأمین مالی.....۸-۱۱-۲-۱
- ۹۰.....سفرهای استانی دولت.....۱۲-۲-۱
- ۹۴.....تعامل با ذی نفعان بخش صمت.....۱۳-۲-۱
- ۹۴.....بخش خصوصی.....۱-۱۳-۲-۱
- ۹۶.....سایر نهادهای حاکمیتی.....۲-۱۳-۲-۱
- ۹۹.....مجلس شورای اسلامی.....۳-۱۳-۲-۱
- ۱۰۰.....طرح تحول اقتصادی.....۴-۲-۱
- ۱۰۱.....اهدافمندسازی یارانه های انرژی.....۱-۱۴-۲-۱
- ۱۱۰.....اهدافمندسازی یارانه های آرد و نان.....۲-۱۴-۲-۱
- ۱۱۲.....اصلاح نظام توزیع.....۳-۱۴-۲-۱
- ۱۱۴.....خصوصی سازی و اصل ۴۴ قانون اساسی.....۱۵-۲-۱
- ۱۱۵.....شاخص های کلان.....۳-۱
- ۱۱۵.....حساب های ملی.....۱-۳-۱
- ۱۱۶.....تولید ناخالص داخلی.....۱-۳-۱
- ۱۱۷.....ارزش افزوده.....۲-۳-۱
- ۱۲۵.....رقابت پذیری جهانی.....۲-۳-۱
- ۱۲۹.....سرمایه گذاری.....۳-۳-۱

- ۱۲۹ ..... ۱-۳-۳-۳ تشکیل سرمایه
- ۱۳۰ ..... ۱-۳-۳-۲ سرمایه‌گذاری خارجی
- ۱۳۱ ..... ۱-۳-۳-۴ نرخ تورم و شاخص‌های قیمتی
- ۱۳۲ ..... ۱-۳-۴-۱ نرخ تورم
- ۱۳۲ ..... ۱-۳-۴-۲ شاخص بهای مصرف‌کننده
- ۱۳۳ ..... ۱-۳-۴-۳ شاخص بهای تولیدکننده
- ۱۳۶ ..... ۱-۳-۵ شاخص‌های تجارت
- ۱۳۷ ..... ۱-۳-۶ شاخص‌های پولی و مالی
- ۱۳۸ ..... ۱-۳-۷ بورس
- ۱۳۸ ..... ۱-۳-۷-۱ بورس اوراق بهادار
- ۱۳۹ ..... ۱-۳-۷-۲ بورس کالا
- ۱۴۰ ..... ۱-۳-۸ رتبه‌بخش در شاخص‌های جهانی
- ۱۴۰ ..... ۱-۳-۸-۱ رتبه‌های تولید
- ۱۴۱ ..... ۱-۳-۸-۲ رتبه‌های تجارت
- ۱۴۳ ..... ۱-۳-۹ مصرف انرژی
- ۱۴۴ ..... ۱-۳-۱۰ جستیک و حمل‌ونقل
- ۱۴۶ ..... ۱-۴-۴ تسهیلات
- ۱۴۶ ..... ۱-۴-۱ منابع ارزی
- ۱۴۶ ..... ۱-۴-۱-۱ حساب ذخیره ارزی
- ۱۵۳ ..... ۱-۴-۱-۲ صندوق توسعه ملی
- ۱۵۶ ..... ۱-۴-۱-۳ سایر تسهیلات ارزی
- ۱۵۷ ..... ۱-۴-۲ منابع ریالی
- ۱۵۷ ..... ۱-۴-۲-۱ بانک صنعت و معدن
- ۱۶۰ ..... ۱-۴-۲-۲ اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای
- ۱۶۱ ..... ۱-۴-۲-۳ منابع مالی سازمان صنایع کوچک و شهرک‌های صنعتی
- ۱۶۲ ..... ۱-۴-۲-۴ منابع مالی سازمان توسعه و نوسازی صنایع ایران
- ۱۶۳ ..... ۱-۴-۲-۵ منابع مالی سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی
- ۱۶۵ ..... ۱-۴-۲-۶ منابع مالی معاونت امور صنایع و اقتصادی

- ۱۶۵-۲-۴-۱ منابع مالی معاونت امور معادن و صنایع معدنی.....
- ۱۶۶-۲-۴-۱ منابع مالی سازمان زمین شناسی.....
- ۱۶۷-۲-۴-۱ منابع مالی شرکت بازرگانی دولتی.....
- ۱۶۹-۲-۴-۱ منابع مالی سازمان توسعه تجارت.....
- ۱۷۰-۲-۴-۱ سایر منابع بخش بازرگانی.....
- ۱۷۱-۳-۴-۱ صندوق ها.....
- ۱۷۱-۳-۴-۱ صندوق ضمانت صادرات ایران.....
- ۱۷۳-۳-۴-۱ صندوق ضمانت سرمایه گذاری صنایع کوچک.....
- ۱۷۶-۳-۴-۱ صندوق حمایت از تحقیقات و توسعه صنایع الکترونیک.....
- ۱۷۶-۳-۴-۱ صندوق بیمه سرمایه گذاری فعالیت های معدنی.....
- ۱۷۷-۳-۴-۱ صندوق توسعه صنایع دریایی.....
- ۱۷۸-۵-۱ زیرساخت.....
- ۱۷۸-۵-۱-۱ زیر ساخت های فیزیکی.....
- ۱۷۸-۵-۱-۱ شهرک ها و نواحی صنعتی.....
- ۱۸۳-۵-۱-۱ زیرساخت های عمرانی بخش صنعت و معدن.....
- ۱۸۵-۵-۱-۱ شهرک های فناوری.....
- ۱۸۶-۵-۱-۱ شهرک های صنفی.....
- ۱۸۸-۵-۱-۱ سرد خانه، انبار و سیلوها.....
- ۱۹۱-۵-۱-۱ احداث نمایشگاه ها و پایانه های صادراتی.....
- ۱۹۲-۵-۱-۱ ناوگان و زیرساخت های حمل و نقل.....
- ۱۹۴-۵-۱-۱ زیر ساخت نرم.....
- ۱۹۴-۵-۱-۲ تحقیق، آموزش، پژوهش توسعه.....
- ۲۲۱-۵-۲-۲ خوشه های صنعتی.....
- ۲۲۷-۵-۲-۳ خوشه های صادراتی.....
- ۲۲۸-۵-۲-۴ استاندارد.....
- ۲۳۱-۶-۱ توسعه فناوری اطلاعات و ساختارهای اطلاعاتی بخش صنعت، معدن و تجارت و تجارت الکترونیکی.....
- ۲۳۲-۶-۱-۱ سامانه های زیرساختی.....
- ۲۳۲-۶-۱-۱ شبکه و زیرساخت وزارت صنعت، معدن و تجارت (شباب).....

- ۲۳۳.....۱-۶-۲ صدور گواهی الکترونیکی و امضای دیجیتال.....
- ۲۳۴.....۱-۶-۳ تبادل اسناد رسمی (تار).....
- ۲۳۴.....۱-۶-۴ نظام ملی طبقه‌بندی و شناسه گذاری کالاها و خدمات (ایران کد).....
- ۲۳۵.....۱-۶-۵ شبکه بازرسی و نظارت مردمی (شبیم).....
- ۲۳۶.....۱-۶-۶ مرکز داده وزارت صنعت، معدن و تجارت.....
- ۲۳۷.....۱-۶-۲ سامانه‌های کاربردی با رویکرد رهگیری.....
- ۲۳۷.....۱-۶-۲-۱ ساماندهی خریدهای دولتی (ستاد).....
- ۲۳۷.....۱-۶-۲-۲ ساماندهی ثبت معاملات املاک و مستغلات.....
- ۲۳۹.....۱-۶-۲-۳ بازار هوشمند آهن آلات.....
- ۲۳۹.....۱-۶-۲-۴ سامانه ابر یکپارچه پروژه‌های ایران (آپا).....
- ۲۴۰.....۱-۶-۳ سامانه‌های کاربردی با رویکرد ارائه خدمات و شفافیت.....
- ۲۴۰.....۱-۶-۳-۱ طرح کارت خرید اعتباری کارکنان (میزان).....
- ۲۴۰.....۱-۶-۳-۲ ساماندهی فعالیت فروشگاه‌های الکترونیکی.....
- ۲۴۱.....۱-۶-۴ درگاه اطلاعات و خدمات وزارت صنعت، معدن و تجارت (بهین یاب).....
- ۲۴۳.....۱-۶-۴-۱ فرایندهای مرتبط با معاونت برنامه‌ریزی.....
- ۲۴۳.....۱-۶-۴-۲ فرایندهای مرتبط با معاونت امور صنایع و اقتصادی.....
- ۲۴۳.....۱-۶-۴-۳ فرایندهای مرتبط با معاونت امور معادن و صنایع معدنی.....
- ۲۴۴.....۱-۶-۵ سامانه مدیریت دانش وزارت صنعت، معدن و تجارت.....
- ۲۴۴.....۱-۶-۶ سایر پروژه ها.....
- ۲۴۴.....۱-۶-۶-۱ پنجره واحد تجاری.....
- ۲۴۵.....۱-۶-۶-۲ همایش‌های تجارت و اقتصاد الکترونیکی.....
- ۲۴۷.....۱-۶-۶-۳ مرکز اسناد بازرگانی.....
- ۲۴۷.....۱-۶-۶-۴ پروژه پیاده‌سازی زیرساخت هوش تجاری در بخش بازرگانی کشور (پایگاه ملی داده‌های بخش بازرگانی).....
- ۲۴۷.....۱-۶-۶-۵ نمایشگاه مجازی معدن و صنایع معدنی.....
- ۲۴۸.....۱-۶-۶-۶ سایر اقدامات.....
- ۲۴۹.....۱-۶-۷ توسعه فناوری اطلاعات در معاونت‌ها و سازمان‌های تابعه.....
- ۲۴۹.....۱-۶-۷-۱ معاونت بازرگانی داخلی.....
- ۲۵۰.....۱-۶-۷-۲ سازمان توسعه تجارت.....

- ۲۵۱.....۳-۷-۶-۱ سازمان زمین شناسی و اکتشافات معدنی
- ۲۵۲.....۴-۷-۶-۱ سازمان حمایت از تولیدکنندگان و مصرف کنندگان
- ۲۵۳.....۵-۷-۶-۱ شرکت بازرگانی دولتی ایران
- ۲۵۴.....۶-۷-۶-۱ سایر سامانه های وزارت
- ۲۵۶.....۸-۶-۱ نظام آماری، توسعه زیرساخت های اطلاعاتی
- ۲۵۸.....۱-۸-۶-۱ حوزه صنعت و معدن
- ۲۵۹.....۲-۸-۶-۱ حوزه بازرگانی
- ۲۶۱.....۳-۸-۶-۱ آمیز خدمت
- ۲۶۱.....عملکرد کمی
- ۲۶۱.....۱-۲ صنعت
- ۲۶۳.....۱-۱-۲-۱ مجوزهای صنعتی
- ۲۶۳.....۱-۱-۲-۱ اجواز تاسیس و طرح توسعه
- ۲۷۲.....۲-۱-۱-۲ طرح های در دست اجراء
- ۲۸۲.....۳-۱-۱-۲ پروانه بهره برداری
- ۳۰۲.....۴-۱-۱-۲ بازسازی و نوسازی
- ۳۰۳.....۵-۱-۱-۲ وضع موجود واحدهای فعال
- ۳۰۹.....۲-۱-۲-۱ ظرفیت و تولید محصولات صنعتی
- ۳۰۹.....۲-۱-۲-۲ ظرفیت محصولات صنعتی
- ۳۱۰.....۲-۱-۲-۲ مقادیر تولیدات صنعتی
- ۳۱۴.....۳-۱-۲-۲ ارزش تولیدات صنعتی
- ۳۱۸.....۳-۱-۲-۱ صنایع نوین
- ۳۲۰.....۳-۱-۲-۱ طرح کمک به توسعه صنایع نوین
- ۳۲۰.....۲-۱-۲-۳ طرح کمک به ارتقا سطح فناوری در صنایع الکترونیک و صنایع نوین
- ۳۲۲.....۳-۱-۲-۳ طرح ایجاد مناطق ویژه استقرار صنایع مبتنی بر فناوریهای برتر در جوار قطبهای علمی- صنعتی کشور
- ۳۲۲.....۴-۱-۲-۳ طرح کمک به توسعه نوآوری در بخش صنایع پیشرو
- ۳۲۳.....۵-۱-۲-۳ احداث صنایع نوین در محدوده ۱۲۰ کیلومتری تهران
- ۳۲۴.....۴-۱-۲-۱ مجوزهای خدمات فنی و مهندسی
- ۳۲۵.....۲-۲ معدن

- ۳۲۶.....۲-۲-۱مجوزهای معدنی
- ۳۲۸.....۲-۲-۱-۱پروانه اکتشاف
- ۳۲۹.....۲-۲-۱-۲گواهی کشف
- ۳۳۲.....۲-۲-۱-۳پروانه بهره‌برداری
- ۳۳۸.....۲-۲-۱-۴اجازه برداشت
- ۳۴۱.....۲-۲-۱-۵پروانه بهره‌برداری جدید
- ۳۴۲.....۲-۲-۱-۶گروه‌های مواد معدنی
- ۳۴۶.....۲-۲-۱-۷وضعیت موجود معادن
- ۳۴۸.....۲-۲-۲ظرفیت و تولید مواد معدنی
- ۳۴۸.....۲-۲-۲-۱مقادیر تولیدات معدنی
- ۳۵۱.....۲-۲-۲-۲ارزش تولیدات معدنی
- ۳۵۴.....۲-۲-۳زمین‌شناسی و اکتشافات معدنی
- ۳۵۵.....۲-۲-۳-۱توسعه اطلاعات کاربردی زمین‌شناسی
- ۳۶۱.....۲-۲-۳-۲توسعه فعالیت‌های اکتشاف مواد معدنی
- ۳۶۶.....۲-۲-۳-۳توسعه فناوری‌های نوین زمین‌شناسی و اکتشافی
- ۳۷۴.....۲-۲-۳-۴توسعه فعالیت‌های بین‌المللی و صدور خدمات فنی - مهندسی
- ۳۷۴.....۲-۳بازار
- ۳۷۵.....۲-۳-۱خرید کالاهای اساسی
- ۳۷۵.....۲-۳-۱-۱شرکت بازرگانی دولتی ایران
- ۳۷۶.....۲-۳-۱-۲شرکت پشتیبانی امور دام
- ۳۷۸.....۲-۳-۱-۳بازرگانی داخلی
- ۳۷۸.....۲-۳-۲توزیع کالاهای اساسی و ضروری
- ۳۷۸.....۲-۳-۲-۱استاد بسیج اقتصادی
- ۳۷۹.....۲-۳-۲-۲شرکت بازرگانی دولتی
- ۳۸۱.....۲-۳-۲-۳شرکت پشتیبانی امور دام
- ۳۸۱.....۲-۳-۲-۴فروش گندم توسط شرکت بازرگانی دولتی
- ۳۸۲.....۲-۳-۳خرید تضمینی کالاهای اساسی
- ۳۸۴.....۲-۳-۴نمایشگاه‌های عرضه کالا

- ۳۸۵ ..... ۲-۳-۵ مجوزهای صنفی
- ۳۸۵ ..... ۲-۳-۵-۱ اتحادیه‌های صنفی کشوری
- ۳۸۷ ..... ۲-۳-۵-۲ واحدهای صنفی
- ۳۸۷ ..... ۲-۳-۵-۳ نصب تجهیزات مکانیزه
- ۳۸۸ ..... ۲-۳-۵-۴ فروشگاه‌های بزرگ و زنجیره‌ای
- ۳۸۹ ..... ۲-۳-۵-۵ صدور گواهی فعالیت نمایندگی رسمی شرکت‌های خارجی
- ۳۸۹ ..... ۲-۳-۶-۱ نظام توزیع و توسعه شبکه‌های توزیع
- ۳۹۰ ..... ۲-۳-۶-۲ بازرسی و نظارت
- ۳۹۰ ..... ۲-۳-۶-۳ کمیسیون هیات عالی نظارت بر سازمان‌های صنفی کشور
- ۳۹۰ ..... ۲-۳-۶-۴ سازمان حمایت حقوق مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان
- ۳۹۲ ..... ۲-۳-۷-۱ حمایت از حقوق مصرف‌کننده
- ۳۹۴ ..... ۲-۴-۲ تجارت خارجی
- ۳۹۴ ..... ۲-۴-۱ صادرات و واردات
- ۳۹۴ ..... ۲-۴-۱-۱ صادرات و واردات کالا
- ۴۰۸ ..... ۲-۴-۱-۲ صادرات خدمات فنی و مهندسی
- ۴۱۰ ..... ۲-۴-۱۲ اجلاس‌ها و کمیسیون‌های مشترک
- ۴۱۱ ..... ۲-۴-۳ هیات‌های تجاری
- ۴۱۳ ..... ۲-۴-۴ برگزاری نمایشگاه‌های داخلی و خارجی
- ۴۱۴ ..... ۲-۴-۵ موافقت‌های بین‌المللی
- ۴۱۵ ..... ۲-۴-۶ رایزنها تجاری
- ۴۱۶ ..... ۲-۵-۵ کلام آخر

فصل ۱: عملکرد کیفی

۱-۱- مقدمه

«انقلاب اسلامی ایران» با رهبری امام خمینی (ره) آغاز و با رهبری مقام معظم رهبری (مد ظله العالی) نقطه عطفی در تاریخ جهان پدید آورد که پیامدهای آن از افق‌های بالاتر نمایان‌تر و با گذشت زمان، مشهودتر می‌شود. پیشرفت شتابان ایران اسلامی در ایجاد زیرساخت‌ها و کسب دانش و فناوری، نویددهنده برپایی تمدن اسلامی و جامعه‌ای در تراز جامعه منتظر موعود (عج) است. تا ظهور معجزه ایران اسلامی، راه زیادی نمانده است؛ و پیمودن راه باقی مانده، بیش از آن که نیازمند زمان و هزینه باشد؛ مستلزم دانش، هوشمندی و دقت در برنامه‌ریزی و قوت در اجراست.

مطابق چشم‌انداز ابلاغی از سوی مقام معظم رهبری در افق ۱۴۰۴، ایران باید الهام‌بخش، فعال و مؤثر در جهان اسلام بوده و مردم آن برخوردار از سلامت، رفاه، تأمین اجتماعی، فرصت‌های برابر، توزیع مناسب درآمد، به دوراز فقر، فساد و تبعیض باشند. نقش بخش صنعت، معدن و تجارت در دستیابی به این چشم‌انداز چیست که پاسخ به این سؤال بسیار پررنگ و موثر است.

بخش صنعت، معدن و تجارت بزرگترین بخش اقتصادی کشور بوده و پیچیدگی و تنوع موضوعات آن بسیار زیاد است. این بخش تعامل گسترده‌ای با سایر بخش‌های جامعه دارد و می‌تواند یکی از بهترین پیشران‌های ایران اسلامی باشد. بنابراین داشتن تصویری درست و دقیق از وضع موجود و آینده و کارهایی که باید در این بخش انجام شوند، بسیار مهم است. بخش صنعت، معدن و تجارت نه تنها می‌تواند سهم بالایی در ساماندهی معیشت جامعه داشته باشد، بلکه می‌تواند اقتدار و کارآمدی کشور را برای دستیابی به امنیت، عدالت، رفاه، آزادی، استقلال و عزت ملی تقویت کند.

در سیر تکامل صنعت، معدن و تجارت کشور اکنون به جایی رسیده‌ایم که بیش از زیرساخت‌های سخت (جاده، کارخانه، تجهیزات و ...) باید زیرساخت‌های نرم (اطلاعات، ارتباطات، قاعده‌ها و ...) را ایجاد کنیم و به کارگیریم. نهادسازی به‌عنوان ضرورت امروز کشور، نقطه عطفی در روند اقتصاد کشور ایجاد خواهد کرد. در این رویکرد نحوه مداخله حاکمیت در اقتصاد، تغییر زیادی می‌یابد؛ حاکمیت به جای بازیگری، نقش قاعده‌گذاری و نظارت دارد و به جای عوامل اقتصادی تصمیم نمی‌گیرد؛ قواعد، هنجارها، مشوق‌ها و ... طوری تنظیم می‌شوند که عوامل به‌طور خود سازمانده، در جهت اهداف کلان حرکت کنند. این رویکرد، در بردارنده یک تلقی ساده انگارانه از عدم دخالت دولت نیست، بلکه بیانگر مداخله هوشمندانه، دقیق و صحیح حاکمیت است. در این رویکرد، جامعه به گونه‌ای سازمان می‌یابد که با استفاده از توانمندی عوامل اقتصادی، حرکت به سمت اهداف سرعت یابد.

در طول ۸ سال گذشته شرایط سیاسی و اقتصادی ایران و جهان دارای تغییراتی بعضاً شدید بود. شرایط بین‌المللی (بحران جهانی، تغییرات سیاسی در بسیاری از کشورها و نوسانات شدید قیمتی در کالاها به خصوص نفت خام) و از طرفی شرایط داخلی (از قبیل تشدید تحریم‌های بین‌المللی، تغییرات جدی در ساختارهای اقتصادی) باعث تأثیرات مستقیم و غیر مستقیم زیادی در حوزه تولید و تجارت گردیده است.

در این کتاب سعی شده است اهم اقدامات صورت گرفته در سال‌های ۱۳۸۴ تا ۱۳۹۱ که در وزارتخانه‌های صنایع و معادن و بازرگانی و وزارت جدید صنعت، معدن و تجارت انجام شده است، بیان گردیده تا گوشه‌ای از تلاش‌های فعالین حوزه تولید و تجارت نمایان گردد. برخی از ویژگی‌های این کتاب عبارتند از:

- ✓ ارائه عملکرد کیفی وزارت بازرگانی وقت، وزارت صنایع و معادن وقت و وزارت صنعت، معدن و تجارت طی سال‌های ۱۳۸۴ تا ۱۳۹۱
- ✓ ارائه عملکرد کمی و آماری وزارت بازرگانی وقت، وزارت صنایع و معادن وقت و وزارت صنعت، معدن و تجارت طی سال‌های ۱۳۸۴ تا ۱۳۹۱
- ✓ ارائه جداول آماری به صورت سالیانه و نه دوره ای
- ✓ ارائه عملکرد بخش به صورت موضوعی و نه سازمانی
- ✓ ارائه عملکرد با نگاه ادغامی به موضوعات (زنجیره تولید تا تجارت)

بخش اول کتاب در ارتباط با تحولات کیفی و ساختاری در راستای بهبود فضای کسب و کار بوده که شامل مواردی از قبیل ادغام، تدوین قانون برنامه پنجم، تدوین برنامه‌های راهبردی، سیاست‌های کلان، قوانین، آیین‌نامه‌ها و دستورالعمل‌ها، سیاستهای تولید و تجارت، سیاست‌های تأمین مالی، تحولات ارزی، طرح تحول اقتصادی، خصوصی‌سازی و رویدادهای جهانی می‌باشد.

در بخش دوم کتاب شاخص‌های کلان بخش صنعت، معدن و تجارت بر اساس اطلاعات سازمان‌های بین‌المللی و سازمان‌ها و مراجع داخلی بیان شده است.

بخش سوم عملکرد تسهیلات حوزه صنعت، معدن و تجارت اعم از ارزی، ریالی و صندوق‌ها ارائه شده است.

بخش چهارم شامل زیرساخت‌های فیزیکی حوزه صنعت، معدن و تجارت از قبیل شهرک‌های صنعتی و صنفی، نمایشگاه‌ها، پایانه‌ها، حمل و نقل، زیرساخت‌های نرم شامل پژوهش، خوشه‌های صنعتی و خوشه‌های صادراتی می‌باشد.

بخش پنجم نیز توسعه فناوری اطلاعات و ساختارهای اطلاعاتی بخش صنعت، معدن و تجارت و تجارت الکترونیکی به همراه پروژه‌هایی که در این حوزه اجرا شده و یا در حال اجرا می‌باشد توضیح داده شده است.

بخش‌های ششم، هفتم، هشتم و نهم نیز شامل اطلاعات کمی و آماری حوزه‌های صنعت، معدن، بازار داخلی و تجارت خارجی می‌باشد. این گزارش بر پایه اطلاعات و آمار فراهم آمده از تمامی معاونت‌ها، و سازمان‌ها و مؤسسات وابسته و مرکزی وزارت صنعت، معدن و تجارت در یک دوره فشرده کاری تنظیم شده و البته بار اصلی تلفیق، تطبیق و تدوین آن بر دوش همکاران دفتر آمار و فرآوری داده‌ها بوده است که زحمات کلیه همکاران و عوامل تهیه کننده در تمام بخش‌ها شایسته تقدیر می‌باشد.

۱-۲-۱ تحولات کیفی و ساختاری در راستای بهبود فضای کسب و کار

با توجه به مأموریت وزارتخانه‌های صنایع و معادن و بازرگانی و نیز وزارت صنعت، معدن و تجارت ضرورت دارد ساختارهای این وزارتخانه متناسب با شرایط کشور منعطف بوده تا بتوانند شرایط و فضای کسب و کار را بهبود بخشیده و اهداف پیش‌بینی شده را محقق نمایند. در این بخش به تحولات کیفی و ساختاری دو وزارتخانه بازرگانی و صنایع و معادن و وزارت جدید صنعت، معدن و تجارت طی سال‌های ۱۳۸۴ تا ۱۳۹۱ می‌پردازیم.

۱-۲-۱-۱ سیاست‌گذاری

یکی از محورهای اساسی در توسعه صنعتی، معدنی و تجاری کشور آن است که تمام فعالیت‌های وزارت صنعت، معدن و تجارت، مؤسسات وابسته و سازمان صنعت، معدن و تجارت استان‌ها در قالب برنامه‌ها و سیاست‌گذاری‌های مدون و موثر پی‌گیری شود. منظور از وجود برنامه‌ها و سیاست‌های صنعتی، معدنی و تجاری آن است که خط‌مشی‌ها و سیاست‌های اساسی می‌بایست مبتنی بر اسناد بالا دستی، قوانین و مطالعات و بررسی‌های دقیق تعریف و مشخص شود و بدین ترتیب اهداف کمی و کیفی و تعیین اولویت‌ها با توجه به امکانات تدوین و مورد پیگیری قرار گیرد. همچنین نظارت بر اجرای طرح‌ها و برنامه‌های تهیه شده به منظور حصول اطمینان از دستیابی به اهداف و ارزیابی آن‌ها از دیگر از مأموریت‌های اساسی این حوزه است.

۱-۲-۱-۱-۱ سیاست‌های کلی نظام

یکی از مهمترین وظایف مجمع تشخیص مصلحت نظام ارائه مشاوره به مقام معظم رهبری در تعیین سیاست‌های کلی نظام جمهوری اسلامی ایران است. طبق اصل ۱۱۰ قانون اساسی "تعیین سیاست‌های کلی نظام جمهوری اسلامی ایران" پس از مشورت با مجمع تشخیص مصلحت نظام از وظایف رهبری شمرده شده است که در صورت تایید معظم له ابلاغ می‌شود. در طی سال‌های ۱۳۸۴ لغایت ۱۳۹۱ سیاست‌های کلی نظام که در حوزه‌های اقتصادی مرتبط با وزارتخانه‌های صنایع و معادن و بازرگانی و وزارت جدید صنعت، معدن و تجارت بوده‌اند در جدول زیر ارائه گردیده‌اند.

جدول ۱: سیاست‌های کلی نظام مرتبط با حوزه معدن، صنعت و بازرگانی (مصوب مجمع تشخیص مصلحت نظام)

عنوان	سال تصویب
سیاست‌های کلی نظام در بخش کشاورزی (ابلاغ سال ۱۳۹۱)	۱۳۸۴
سیاست‌های کلی نظام در بخش صنعت (ابلاغ سال ۱۳۹۱)	۱۳۸۴
سیاست‌های کلی بند «ج» اصل چهل و چهار قانون اساسی (ابلاغ سال ۱۳۸۵)	۱۳۸۵
سیاست‌های کلی مدیریت و نظام اداری (ابلاغ سال ۱۳۸۹)	۱۳۸۶
سیاست‌های کلی پدافند غیرعامل (ابلاغ سال ۱۳۸۹)	۱۳۸۶
سیاست‌های کلی برنامه پنجم توسعه (ابلاغ سال ۱۳۸۷)	۱۳۸۷
سیاست‌های کلی نظام اداری (ابلاغ سال ۱۳۸۹)	۱۳۸۹
سیاست‌های کلی اصلاح الگوی مصرف (ابلاغ سال ۱۳۸۹)	۱۳۸۹
سیاست‌های کلی در بخش امنیت فضای تولید و تبادل اطلاعات (ابلاغ سال ۱۳۸۹)	۱۳۸۹
سیاست‌های کلی اشتغال (ابلاغ سال ۱۳۹۰)	۱۳۹۰
سیاست‌های کلی آمایش سرزمین (ابلاغ سال ۱۳۹۰)	۱۳۹۰
سیاست‌های کلی تولید ملی، حمایت از کار و سرمایه ایرانی (ابلاغ سال ۱۳۹۱)	۱۳۹۱

متناسب با سیاست‌های ابلاغ شده از سوی مقام معظم رهبری، وزارت صنایع و معادن وقت، وزارت بازرگانی وقت و وزارت صنعت، معدن و تجارت نیز برنامه‌هایی در جهت تحقق سیاست‌های کلی برنامه‌ریزی و اجرا نموده است.

۱-۲-۲-۱ قوانین تصویب شده

جدول ۲: قوانین مصوب شده مرتبط با حوزه معدن، صنعت و بازرگانی طی هشت سال اخیر

عنوان	سال تصویب
قانون بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران	۱۳۸۴
قانون استفاده از منابع مالی خارجی	۱۳۸۴
قانون حمایت از ایجاد نواحی صنعتی روستایی	۱۳۸۴
قانون ساماندهی مبادلات مرزی	۱۳۸۴
قانون الحاق دو تبصره به قانون تضمین خرید محصولات اساسی کشاورزی مصوب ۱۳۶۸	۱۳۸۴
قانون استفساریه ماده (۱۰۸) قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران تنفیذی در ماده (۲۰) قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران	۱۳۸۵
قانون اصلاح مواد (۹) و (۱۰) قانون تنظیم بخشی از مقررات تسهیل و نوسازی صنایع کشور و اصلاح ماده (۱۱۳) قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران	۱۳۸۵
قانون ساماندهی مد و لباس	۱۳۸۵
قانون جامع کنترل و مبارزه ملی با دخانیات	۱۳۸۵

۱۳۸۵	قانون حمایت از سامانه‌های حمل‌ونقل ریلی شهری و حومه
۱۳۸۵	قانون اصلاح تبصره (۲) ماده (۱۷) قانون اصلاح قوانین و مقررات مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران مصوب ۱۳۷۱
۱۳۸۶	قانون مبارزه با پولشویی
۱۳۸۶	قانون توسعه حمل‌ونقل عمومی و مدیریت مصرف سوخت
۱۳۸۶	قانون ثبت اختراعات، طرح‌های صنعتی و علائم تجاری
۱۳۸۶	قانون الحاق دولت جمهوری اسلامی ایران به معاهده همکاری در ثبت اختراعات
۱۳۸۶	قانون موافقتنامه تجاری ترجیحی بین کشورهای عضو دی - هشت
۱۳۸۶	قانون موافقتنامه تجاری اکو (اکوتا)
۱۳۸۶	قانون تسهیل اعطاء تسهیلات بانکی و کاهش هزینه‌های طرح و تسریع در اجراء طرح‌های تولیدی و افزایش منابع مالی و کارآیی بانک‌ها
۱۳۸۶	قانون حمایت از حقوق مصرف‌کنندگان خودرو
۱۳۸۷	اصلاح ماده (۶) قانون رفع برخی از موانع تولید و سرمایه‌گذاری صنعتی
۱۳۸۷	قانون پرداخت حق عضویت ناظر دولت جمهوری اسلامی ایران در سازمان جهانی تجارت
۱۳۸۷	قانون الحاق یک تبصره به ماده (۱۴) قانون مقررات صادرات و واردات مصوب ۱۳۷۲
۱۳۸۷	قانون تفسیر قانون اصلاح مواد (۹) و (۱۰) قانون تنظیم بخشی از مقررات تسهیل نوسازی صنایع کشور و اصلاح ماده (۱۱۳) قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران
۱۳۸۷	قانون اصلاح موادی از قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران و اجراء سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی [قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی]
۱۳۸۷	قانون نحوه واگذاری مالکیت و اداره امور شهرکهای صنعتی
۱۳۸۷	قانون مالیات بر ارزش افزوده
۱۳۸۷	اصلاح بند (۱۲) ماده (۱۲) قانون مالیات بر ارزش افزوده
۱۳۸۷	قانون توسعه و حمایت از صنایع دریایی
۱۳۸۸	قانون استفاده از تسهیلات حساب ذخیره ارزی برای حمل‌ونقل ریلی و عمومی شهرها
۱۳۸۸	قانون هدفمند کردن یارانه‌ها
۱۳۸۸	قانون توسعه ابزارها و نهادهای مالی جدید به منظور تسهیل اجراء سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی
۱۳۸۸	قانون حمایت از حقوق مصرف‌کنندگان
۱۳۸۸	قانون اصلاح ماده (۱۱۷) تنفیذی قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران موضوع ماده (۳۶) قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۸۳
۱۳۸۸	قانون اصلاح ماده (۱) قانون رفع برخی از موانع تولید و سرمایه‌گذاری صنعتی مصوب ۱۳۸۶
۱۳۸۸	قانون اصلاح ماده (۲۲) قانون حمل‌ونقل و عبور کالاهای خارجی از قلمرو جمهوری اسلامی ایران

۱۳۸۸	قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات
۱۳۸۸	قانون بیمه‌های اجتماعی قالبیافان، بافندگان فرش و شاغلان صنایع دستی شناسه دار (کددار)
۱۳۸۸	نامه اصلاحی تبصره (۱) ماده (۵۳) قانون اصلاح موادی از قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران و اجراء سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی
۱۳۸۹	قانون اصلاح قانون اصلاح موادی از قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران و اجراء سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی
۱۳۸۹	قانون اصلاح الگوی مصرف انرژی
۱۳۸۹	قانون تشریفات (پروتکل) طرح تعرفه‌های ترجیحی برای نظام ترجیحات تجاری میان کشورهای عضو سازمان کنفرانس اسلامی (PRETAS)
۱۳۸۹	قانون حمایت از شرکت‌ها و مؤسسات دانش بنیان و تجاری‌سازی نوآوری‌ها و اختراعات
۱۳۸۹	قانون افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی و منابع طبیعی
۱۳۸۹	قانون الحاق یک تبصره به قانون اصلاح موادی از قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران و اجراء سیاست‌های کلی اصل (۴۴) قانون اساسی
۱۳۸۹	قانون الحاق موادی به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت - ۲۷/۱۱/۱۳۸۰
۱۳۸۹	قانون ارتقا کیفی تولید خودرو و سایر تولیدات صنعتی داخلی
۱۳۹۰	قانون بهبود مستمر محیط کسب و کار
۱۳۹۰	قانون اصلاح قانون معادن
۱۳۹۰	قانون امور گمرکی
۱۳۹۰	قانون عضویت دولت جمهوری اسلامی ایران در گروه مطالعات بین‌المللی مس
۱۳۹۰	قانون تشکیل دو وزارتخانه «تعاون، کار و رفاه اجتماعی» و «صنعت، معدن و تجارت»
۱۳۹۱	قانون عضویت دولت جمهوری اسلامی ایران در گروه هشت کشور در حال توسعه (گروه دی - ۸)
۱۳۹۱	قانون اصلاح قانون دریایی ایران
۱۳۹۱	قانون حمایت از سرمایه‌گذاری‌های عمرانی و تولید ملی و اصلاح قانون بودجه سال ۱۳۹۱ کل کشور
۱۳۹۱	قانون حداکثر استفاده از توان تولیدی و خدماتی در تأمین نیازهای کشور و تقویت آن‌ها در امر صادرات و اصلاح ماده (۱۰۴) قانون مالیات‌های مستقیم
۱۳۹۱	اصلاحیه قانون حداکثر استفاده از توان تولیدی و خدماتی در تأمین نیازهای کشور و تقویت آن‌ها در امر صادرات و اصلاح ماده (۱۰۴) قانون مالیات‌های مستقیم
۱۳۹۱	قانون اصلاح ماده (۱) قانون هدفمند کردن یارانه‌ها

۱-۲-۳ مصوبات حوزه دولت

مصوبات ابلاغ شده در طی سال‌های ۱۳۸۴ تا ۱۳۹۱ توسط مراجع ذیصلاح از قبیل هیئت وزیران و کارگروه‌های وابسته که مرتبط با حوزه صنعت، معدن و تجارت می‌باشد بسیار متعدد و پر تعداد است که ارائه فهرست آن‌ها در این کتاب امکان‌پذیر نمی‌باشد. در جدول زیر فهرست برخی از مهمترین مصوبات و دستورالعمل‌های ابلاغی از سوی هیئت وزیران و سایر مراجع ذیصلاح ارائه شده است.

جدول ۳: مصوبات و دستورالعمل‌های ابلاغ شده مرتبط با حوزه صنعت، معدن و تجارت طی هشت سال اخیر

عنوان	سال تصویب	تصویب کننده
آیین‌نامه نظارت بر استانداردهای اجباری در مراحل تولید، توزیع و مصرف مصالح ساختمانی	۱۳۸۴	هیات وزیران
آیین‌نامه اجرایی گسترش بنگاه‌های کوچک اقتصادی زودبازده و کارآفرین	۱۳۸۴	هیات وزیران
بخشنامه به کلیه دستگاه‌های اجرایی در خصوص حمایت از تولید داخلی و تقویت اقتصاد ملی، کاهش واردات غیر ضروری و مقابله با قاچاق کالا	۱۳۸۴	رئیس جمهور
دستورالعمل اجرایی ماده (۵) آیین‌نامه اجرایی تبصره (۱۳) قانون بودجه سال ۱۳۸۵ کل کشور (خودرو فرسوده)	۱۳۸۵	نمایندگان ویژه رئیس جمهور
تغییر دستگاه اجرایی طرح تملک داراییهای سرمایه‌ای کمک به نوسازی و تجدید ساختار صنایع از وزارت صنایع و معادن به سازمان صنایع کوچک و شهرکهای صنعتی ایران	۱۳۸۵	نماینده ویژه رئیس جمهور
تغییر دستگاه اجرایی طرح تملک داراییهای سرمایه‌ای ایجاد مناطق ویژه استقرار صنایع انرژی بر در سواحل جنوبی کشور از وزارت صنایع و معادن به سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران	۱۳۸۵	نماینده ویژه رئیس جمهور
آیین‌نامه اجرایی قانون حمایت از ایجاد نواحی صنعتی روستایی	۱۳۸۵	هیات وزیران
آیین‌نامه اجرایی قانون حمایت از تاسیس و اداره مجتمعهای بزرگ و متمرکز قالبیافی	۱۳۸۵	هیات وزیران
بخشنامه در خصوص تهیه برنامه‌های جامع توسعه علمی و فناوری کشور، ساماندهی نظام پژوهش و فناوری کشور	۱۳۸۵	رئیس جمهور
آئین‌نامه اجرایی قانون حمایت از ایجاد نواحی صنعتی روستایی	۱۳۸۵	هیات وزیران
اصلاح ماده (۲۴) آیین‌نامه اجرایی قانون معادن	۱۳۸۶	هیات وزیران
آیین‌نامه اجرایی قانون جامع کنترل و مبارزه ملی با دخانیات	۱۳۸۶	هیات وزیران
آیین‌نامه اجرایی ماده (۳۲) قانون تجارت الکترونیکی - مصوب ۱۳۸۲ -	۱۳۸۶	هیات وزیران
اتخاذ تصمیماتی در خصوص توسعه صادرات غیرنفتی کشور، ایجاد بنگاه‌ها و توسعه شبکه‌ها و خوشه‌های صادراتی و پرداخت جوایز و مشوقهای صادراتی به صادرکنندگان خدمات فنی و مهندسی	۱۳۸۶	وزرای عضو شورای عالی توسعه صادرات غیر نفتی
آیین‌نامه اجرایی نظام ملی طبقه‌بندی و خدمات شناسه کالا و خدمات	۱۳۸۶	وزرای عضو کار گروه
اجازه شماره گذاری خودروهای دیزلی	۱۳۸۶	وزرای عضو کار گروه
چگونگی گشایش اعتبار اسنادی به نفع پیمانکاران و سازندگان داخلی و ارائه کنندگان خدمات متقاضی استفاده از تسهیلات حساب ذخیره ارزی مشروط به عدم تبدیل ارز به ریال، توسط بانک مرکزی جمهوری اسلامی	۱۳۸۶	هیات وزیران

نمایندگان ویژه رئیس جمهور	۱۳۸۷	پرداخت تسهیلات بانکی به منظور ذخیره سازی کالاهای اساسی
هیات امنای حساب ذخیره ارزی	۱۳۸۷	شرایط اجازه پرداخت تسهیلات ازمحل حساب ذخیره ارزی برای ماشین آلات متحرک بخش معدن
هیات وزیران	۱۳۸۷	آیین نامه نحوه تأمین برق و سوخت صنایع
هیات وزیران	۱۳۸۷	آیین نامه ایجاد و مدیریت مبادی ورودی و خروجی رسمی کشور
هیات وزیران	۱۳۸۷	آیین نامه نحوه هزینه اعتبارات طرح توسعه لامپ کم مصرف
وزیران عضو ستاد مدیریت حمل و نقل و سوخت	۱۳۸۷	آیین نامه اجرایی قانون توسعه حمل و نقل عمومی و مدیریت مصرف سوخت
وزیران عضو کارگروه بررسی و تصمیم گیری در طرحهای تحول اقتصادی	۱۳۸۷	آیین نامه نظام توزیع کالاها و خدمات و صدور مجوزها
وزیران عضو کارگروه حل مشکلات اصناف	۱۳۸۷	آیین نامه نحوه ایجاد مجتمع های صنفی
وزرای عضو کمیسیون اقتصاد هیأت دولت	۱۳۸۷	آیین نامه ساماندهی خوشه ها و شبکه های صادرات گرای کسب و کار
نمایندگان ویژه رئیس جمهور	۱۳۸۸	ممنوع بودن خرید برخی کالاهای خارجی توسط دستگاه های اجرایی
نمایندگان ویژه رئیس جمهور	۱۳۸۸	تعیین ترکیب ناوگان حمل و نقل سبک کشور
نمایندگان ویژه رئیس جمهور	۱۳۸۸	الزامی شدن نصب بخاری درجا تولید داخل برای تمامی خودروهای سنگین تولید داخل و وارداتی
نمایندگان ویژه رئیس جمهور	۱۳۸۸	موظف نمودن گمرک جمهوری اسلامی ایران نسبت به تخفیف در سود بازرگانی خودروهای وارداتی و قطعات منفصله تجهیزات مربوط به صنایع خودروسازی و حمل و نقل
نمایندگان ویژه رئیس جمهور	۱۳۸۸	موظف نمودن وزارت صنایع و معادن نسبت به طراحی، تولید و نمونه سازی موتور پایه گازسوز با سیستم پاشش مستقیم گاز در موتور
نمایندگان ویژه رئیس جمهور	۱۳۸۸	تعیین نسبت تولید خودروهای گازسوز و دوگانه سوز برای سال ۱۳۸۸
نمایندگان ویژه رئیس جمهور	۱۳۸۸	تمدید مهلت شرکت های خودروسازی برای تکمیل و نصب تجهیزات کامل بر روی خودروهای دوگانه سوز تولیدی بدون کیت یا مخزن
نمایندگان ویژه رئیس جمهور	۱۳۸۸	اتخاذ تصمیماتی به منظور نوسازی ناوگان خودروهای سنگین کشور
نمایندگان ویژه رئیس جمهور	۱۳۸۸	موظف نمودن خودروسازان نسبت به واگذاری یک دستگاه تاکسی دوگانه سوز در قبال اسقاط هر دستگاه خودروی مسافربر شخصی
هیات امنای حساب ذخیره ارزی	۱۳۸۸	اصلاح بخش (پ) مصوبه شرایط و ضوابط اعطای تسهیلات ازمحل حساب ذخیره ارزی
هیات امنای حساب ذخیره ارزی	۱۳۸۸	اتخاذ تصمیماتی در خصوص کاهش نرخ تاخیر تادیه در مصوبه اصلاحی موضوع صورت تصمیم های سومین جلسه هیات امنای حساب ذخیره ارزی
هیات امنای حساب ذخیره ارزی	۱۳۸۸	دستورالعمل اجرایی ضوابط بازپرداخت تسهیلات اعطایی ازمحل حساب ذخیره ارزی

هیات امنای حساب ذخیره ارزی	۱۳۸۸	اجازه استفاده از تسهیلات حساب ذخیره ارزی برای خرید تجهیزات و ماشین آلات سنگین تولید داخل موردنیاز پیمانکاران طرحهای عمرانی دولتی
هیات امنای حساب ذخیره ارزی	۱۳۸۸	اعطای تسهیلات ارزی از محل حساب ذخیره ارزی برای احداث واحدهای نان صنعتی
رئیس جمهور	۱۳۸۸	تشکیل ستاد عملیاتی هدفمند کردن یارانهها
وزیران عضو کارگروه توسعه حمل و نقل عمومی و مدیریت مصرف سوخت	۱۳۸۸	آیین نامه حمایت از ابداعات و اختراعات مؤثر در بهبود ایمنی و مصرف سوخت و آلاینده‌گی وسایل نقلیه
وزیران عضو کارگروه حمایت از تولید	۱۳۸۸	ممنوع شدن واردات کالاهای نهایی که تولید داخل دارند به صورت ریفاینانس
وزیران عضو کارگروه حمایت از تولید	۱۳۸۸	مشارکت سازمان‌های توسعه‌ای با بخش غیردولتی برای سرمایه‌گذاری در فناوری‌های نوین و صنایع پرخطر
وزیران عضو کارگروه حمایت از تولید	۱۳۸۸	آیین نامه ساماندهی تولید، تأمین و توزیع قند و شکر
وزیران عضو کارگروه حمایت از تولید	۱۳۸۸	آیین نامه اجرایی قانون توسعه و حمایت از صنایع دریایی
وزیران عضو کارگروه حمایت از تولید	۱۳۸۸	اصلاح بند (۲) تصویب نامه موضوع شرایط پرداخت تسهیلات ارزی به واحدهای تولیدی
نمایندگان ویژه رئیس جمهور	۱۳۸۹	موظف نمودن وزارت بازرگانی جهت تکمیل سامانه اطلاعات املاک و مستغلات
نمایندگان ویژه رئیس جمهور	۱۳۸۹	اتخاذ تصمیماتی در راستای اجرای سند راهبردی نظام جامع فناوری اطلاعات جمهوری اسلامی ایران
نمایندگان ویژه رئیس جمهور	۱۳۸۹	موظف نمودن دستگاه‌های مربوط به منظور حمایت از طرح‌های صنعتی، معدنی
نمایندگان ویژه رئیس جمهور	۱۳۸۹	تعیین نرخ فروش فراورده‌های نفتی
نمایندگان ویژه رئیس جمهور	۱۳۸۹	تعیین تعرفه گاز در بخش‌های مختلف مصرف
نمایندگان ویژه رئیس جمهور	۱۳۸۹	تعیین قیمت گندم و آرد
نمایندگان ویژه رئیس جمهور	۱۳۸۹	تعیین متوسط نرخ تعرفه‌های برق
نمایندگان ویژه رئیس جمهور	۱۳۸۹	تعیین و حضور دائم نمایندگان دستگاه‌های اجرایی به منظور انجام تمهیدات لازم در ستاد اجرایی هدفمندسازی یارانه‌ها
نمایندگان ویژه رئیس جمهور	۱۳۸۹	نامه اصلاحی تصویب نامه موضوع راه اندازی و ساماندهی سامانه الکترونیکی در بخش‌های مختلف دستگاه‌های اجرایی
نمایندگان ویژه رئیس جمهور	۱۳۸۹	الزامی شدن نصب بخاری درجا با اولویت تولید داخل برای کلیه کامیون‌های سنگین و کشنده‌های تولید داخل و وارداتی
نمایندگان ویژه رئیس جمهور	۱۳۸۹	تعیین قیمت گاز طبیعی
نمایندگان ویژه رئیس جمهور	۱۳۸۹	اتخاذ تصمیماتی به منظور تسهیل در اجرای خروج خودروهای فرسوده

نمایندگان ویژه رئیس جمهور در کارگروه کنترل بازار	۱۳۸۹	عرضه محصولات عمده پتروشیمی کلیه مجتمع‌های تولیدی دولتی و غیردولتی از طریق بورس کالا
نمایندگان ویژه رئیس جمهور در کارگروه کنترل بازار	۱۳۸۹	موظف نمودن وزارت بازرگانی به ایجاد تشکل وارد کنندگان موادپروتئینی
نمایندگان ویژه رئیس جمهور در کارگروه کنترل بازار	۱۳۸۹	تشکیل کمیسیون تخصصی نشان تجاری
وزرای عضو شورای عالی توسعه صادرات غیر نفتی	۱۳۸۹	تعیین اهداف کمی پیش‌بینی شده صادرات غیرنفتی برای سال‌های برنامه پنجم توسعه
وزرای عضو شورای عالی توسعه صادرات غیر نفتی	۱۳۸۹	اتخاذ تصمیماتی در خصوص استفاده از تسهیلات ارزی توسط صادرکنندگان و طرح هجینگ (اسعار به ریال)
وزرای عضو کارگروه صادرات کشور	۱۳۸۹	سند راهبرد ملی توسعه صادرات غیرنفتی کشور
وزرای عضو کارگروه صادرات کشور	۱۳۸۹	تعیین برنامه‌های حمایتی و تشویقی توسعه صادرات غیرنفتی کشور
وزیران عضو کارگروه بررسی آیین‌نامه‌های قانون هدفمند کردن یارانه‌ها	۱۳۸۹	آیین‌نامه اجرایی ماده (۸) قانون هدفمند کردن یارانه‌ها
وزیران عضو کارگروه بررسی آیین‌نامه‌های قانون هدفمند کردن یارانه‌ها	۱۳۸۹	آیین‌نامه اجرایی ماده (۷) قانون هدفمند کردن یارانه‌ها
هیات وزیران	۱۳۸۹	کاهش سود بازرگانی واردات خودرو و قطعات منفصله خودروهای ساخت داخل با توجه به میزان مصرف سوخت آن‌ها
نمایندگان ویژه رئیس جمهور	۱۳۹۰	اتخاذ تصمیماتی به منظور تقویت عملکرد تجارت خارجی کشور
نمایندگان ویژه رئیس جمهور	۱۳۹۰	اتخاذ تصمیماتی در خصوص عرضه محصولات تولیدی فولاد در بورس کالا
هیات وزیران	۱۳۹۰	اصلاح ماده ۱۱ آیین‌نامه اجرایی قانون نحوه انتشار اوراق مشارکت
هیات وزیران	۱۳۹۰	تنفیذ آیین‌نامه اجرایی قانون امور گمرکی - مصوب ۱۳۵۰- و اصلاحات بعدی آن با رعایت احکام مقرر در قانون امور گمرکی - مصوب ۱۳۹۰ -
هیات وزیران	۱۳۹۰	تنفیذ آیین‌نامه‌های اجرایی قانون معادن - مصوب ۱۳۷۷- و اصلاحات بعدی آن‌ها با رعایت احکام مقرر در قانون اصلاح قانون معادن - مصوب ۱۳۹۰ -
هیات وزیران	۱۳۹۰	اصلاح آیین‌نامه ضوابط فنی واردات خودرو
هیات وزیران	۱۳۹۰	تنفیذ آیین‌نامه‌های مالی، معاملاتی، اداری و استخدامی سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران برای اجرا در صندوق توسعه ملی
هیات وزیران	۱۳۹۰	آیین‌نامه‌ارزیابی اثرات زیست محیطی طرحها و پروژه‌های بزرگ تولیدی، خدماتی و عمرانی

هیات وزیران	۱۳۹۰	آیین نامه اجرایی ماده ۱۴ قانون توسعه ابزارها و نهادهای مالی جدید
هیات وزیران	۱۳۹۰	آیین نامه نظام آموزش مهارت و فناوری
هیات وزیران	۱۳۹۰	آیین نامه اجرایی قانون حمایت از حقوق مصرف کنندگان
ریاست جمهوری	۱۳۹۰	بخشنامه به دستگاه های اجرایی در خصوص هماهنگی لازم با کارگروه صادرات کشور در زمینه توسعه صادرات غیرنفتی کشور
وزیران عضو کارگروه بررسی آیین نامه های قانون هدفمند کردن یارانه ها	۱۳۹۰	آیین نامه اجرایی ماده (۶) قانون هدفمند کردن یارانه ها
وزیران عضو کارگروه تجارت الکترونیکی	۱۳۹۰	آیین نامه فعالیت سامانه تدارکات الکترونیکی دولت
وزیران عضو کارگروه حمایت از تولید	۱۳۹۰	اجازه ثبت سفارس و واردات کالا از محل ارز حاصل از صادرات
وزیران عضو کارگروه حمایت از تولید	۱۳۹۰	انتخاب تصمیماتی درخصوص دستورالعمل اجرایی ضمانت تعهدات مبتنی بر وثایق و گواهی دریافت کد یکتای رهگیری کالا
هیات وزیران	۱۳۹۰	آیین نامه اجرایی قانون نحوه واگذاری مالکیت و اداره امور شهرکهای صنعتی
نمایندگان ویژه رئیس جمهور	۱۳۹۱	اقدام سازمان زمین شناسی و اکتشافات معدنی کشور نسبت به تأسیس مراکز زمین شناسی منطقه ای
نمایندگان ویژه رئیس جمهور	۱۳۹۱	اجازه صدور پروانه بهره برداری برای فعالیت های دوزنگی پوشاک دارای مجوز کارت شناسایی و گواهی فعالیت صنعتی
نمایندگان ویژه رئیس جمهور در کارگروه کنترل بازار	۱۳۹۱	ساماندهی بورس محصولات فولادی و نظارت و مدیریت لازم بر آن در بورس کالایی
نمایندگان ویژه رئیس جمهور در کارگروه کنترل بازار	۱۳۹۱	موظف نمودن کارگروه فولاد در اجرای ساماندهی بورس محصولات فولادی و نظارت بر فرایند عرضه، تقاضا، معاملات و کشف قیمت ها مدیریت لازم را در بورس کالایی اعمال نماید
نمایندگان ویژه رئیس جمهور در کارگروه کنترل بازار	۱۳۹۱	تعیین قیمت فروش گندم اعم از وارداتی و تولید داخل توسط شرکت بازرگانی دولتی به کارخانجات آرد و سایر متقاضیان
وزیران عضو کارگروه کنترل بازار	۱۳۹۱	مجوز شرکت های داخلی سازنده خودروهای سبک با هماهنگی سازمان حمایت مصرف کنندگان و تولیدکنندگان نسبت به فروش خودرو به قیمت تجاری
هیات وزیران	۱۳۹۱	آیین نامه اجرایی قانون امور گمرکی
هیات وزیران	۱۳۹۱	اصلاح آیین نامه اجرایی قانون حمایت از شرکت ها و مؤسسات دانش بنیان و تجاری سازی نوآوری ها و اختراعات
هیات وزیران	۱۳۹۱	آیین نامه اجرایی قانون حمایت از شرکت ها و مؤسسات دانش بنیان و تجاری سازی نوآوری ها و اختراعات

هیات وزیران	۱۳۹۱	آیین‌نامه اجرایی ماده (۷) قانون حمایت از حقوق مصرف‌کنندگان
وزرای عضو کارگروه صادرات کشور	۱۳۹۱	تعهد صادرکنندگان قطعی عین کالاهای وارداتی مبنی بر فروش معادل ارز دریافتی به بانک عامل
وزرای عضو کمیسیون اقتصاد هیأت دولت	۱۳۹۱	آیین‌نامه معاملات صندوق ضمانت صادرات ایران
وزرای عضو کمیسیون اقتصاد هیأت دولت	۱۳۹۱	آیین‌نامه معاملات سازمان حمایت از مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان

۱-۲-۴ دستورالعمل‌های داخلی وزارت

دستورالعمل‌های داخلی وزارت، شامل مواردی می‌باشد که می‌بایست توسط وزیر ابلاغ گردد تا مبنای فعالیت تمام ارکان اجرایی وزارت (در سطح ستاد و استان) باشد. دستورالعمل‌های داخلی طیف وسیعی از فعالیت‌های وزارت را شامل می‌گردند که در جدول زیر فهرست مهمترین دستورالعمل‌های ابلاغی وزرا طی این هشت سال ارائه شده است.

جدول ۴: فهرست اهم دستورالعمل‌های ابلاغی وزارت صنایع و معادن

سال ابلاغ	تصویب کننده	نام دستورالعمل
۱۳۸۴	علیرضا طهماسبی	نحوه تخصیص ۱٪ درآمد عملیاتی شرکت‌های دولتی، موسسات انتفاعی وابسته به دولت و بخش غیردولتی جهت سرمایه‌گذاری در امر پژوهش و فناوری
۱۳۸۵	علیرضا طهماسبی	ضوابط صدور جواز تاسیس مرکز پژوهش‌های صنعتی و معدنی و پروانه پژوهش
۱۳۸۵	علیرضا طهماسبی	صدور مجوز از محل ماده ۳۹ قانون امور گمرکی (ایجاد تسهیلات برای واحدهای تولیدی صنعتی و معدنی)
۱۳۸۵	علیرضا طهماسبی	شورای بهره‌وری صنعت و معدن
۱۳۸۵	علیرضا طهماسبی	نحوه انتخاب مراکز تحقیق و توسعه (D&R) نمونه واحدهای تولیدی صنعتی و معدنی کشور
۱۳۸۵	علیرضا طهماسبی	نحوه انتخاب پژوهشگر نمونه صنعت و معدن
۱۳۸۵	علیرضا طهماسبی	صدور پروانه واحد طراحی و مونتاژ آسانسور
۱۳۸۵	علیرضا طهماسبی	نحوه انتخاب بهترین محصول D&R مراکز تحقیق و توسعه واحدهای تولیدی یا نرم‌افزاری
۱۳۸۵	علیرضا طهماسبی	ضوابط صدور گواهی پروانه تحقیق و توسعه برای واحدهای تولیدی صنعتی و معدنی
۱۳۸۶	علیرضا طهماسبی	صدور تأییدیه تولید تحت لیسانس با نام (علامت تجاری) با دانش فنی و محصول مشترک
۱۳۸۶	علیرضا طهماسبی	ضوابط صدور پروانه بهره‌برداری واحد تولیدکننده نرم‌افزار به منظور فناوری اطلاعات
۱۳۸۶	علیرضا طهماسبی	ارائه اظهار نامه‌های مواد تاسیسات تولیدکننده مواد خارج از جداول سه‌گانه کنوانسیون منع گسترش، تولید، انباشت و به‌کارگیری سلاح‌های شیمیایی و انهدام آن‌ها
۱۳۸۶	علیرضا طهماسبی	ارائه اظهار نامه‌های مواد مشمول جدول ۳ کنوانسیون منع گسترش، تولید، انباشت و به‌کارگیری سلاح‌های شیمیایی و انهدام آن‌ها
۱۳۸۷	علی اکبر محرابیان	صدور مجوز معافیت از پرداخت حقوق ورودی ماشین آلات خط تولید صنعتی و معدنی

۱۳۸۷	علی اکبر محرابیان	توسعه مشارکت بانوان شاغل در بخش صنعت و معدن
۱۳۸۷	علی اکبر محرابیان	ضوابط صدور جواز تاسیس و پروانه واحد فنی مهندسی
۱۳۸۸	علی اکبر محرابیان	اصلاح الگوی مصرف
۱۳۸۸	علی اکبر محرابیان	ضوابط استقرار واحدهای صنایع نوین در محدوده ۱۲۰ کیلومتری تهران
۱۳۸۹	علی اکبر محرابیان	اجرای بسته حمایتی بخش صنعت و معدن در قانون هدفمند کردن یارانه ها

جدول ۵: فهرست اهم دستورالعمل‌های ابلاغی وزارت بازرگانی

سال ابلاغ	تصویب کننده	نام دستورالعمل
۱۳۸۵	سید مسعود میرکاظمی	نحوه برگزاری انتخابات هیئت رئیسه مجامع امور صنفی برای عضویت در شورای اصناف
۱۳۸۵	سید مسعود میرکاظمی	تشکیل شورای نظارت و کنترل بازار استان‌ها
۱۳۸۶	سید مسعود میرکاظمی	صدور کارت اعتباری اصناف ویژه واحدهای صنفی دارای پروانه کسب
۱۳۸۶	سید مسعود میرکاظمی	ضوابط صدور و تمدید جواز تاسیس واحدهای خدماتی تاسیسات ذخیره‌سازی
۱۳۸۷	سید مسعود میرکاظمی	ساماندهی فعالیت شرکت‌های پخش کالا در کشور
۱۳۸۷	سید مسعود میرکاظمی	ضوابط اصلاحی و تکمیلی صدور و تمدید جواز تاسیس واحدهای خدماتی تاسیسات ذخیره‌سازی
۱۳۸۷	سید مسعود میرکاظمی	دستورالعمل ساماندهی فعالیت نمایندگی‌های رسمی شرکت‌های خارجی عرضه کننده کالا و خدمات در کشور
۱۳۸۸	سید مسعود میرکاظمی	حمایت از صادرات غیرنفتی
۱۳۸۹	مهدی غضنفری	ضوابط قیمت‌گذاری کالاهای تولید داخل
۱۳۸۹	مهدی غضنفری	ضوابط قیمت‌گذاری کالاهای وارداتی
۱۳۸۹	مهدی غضنفری	حمایت از صادرات غیرنفتی

جدول ۶: فهرست اهم دستورالعمل‌های ابلاغی وزارت صنعت، معدن و تجارت

سال ابلاغ	تصویب کننده	نام دستورالعمل
۱۳۹۰	مهدی غضنفری	دستورالعمل نحوه هدفمندی یارانه شیر
۱۳۹۰	مهدی غضنفری	آیین‌نامه اجرایی انتخابات هیات مدیره اتحادیه‌های صنفی
۱۳۹۰	مهدی غضنفری	تشکیل جلسات میزهای کالا، خدمت و بازارهای هدف صادراتی
۱۳۹۰	مهدی غضنفری	ایجاد کارگروه استانی ستاد تسهیل امور و پشتیبانی از واحدهای تولیدی و شهرکهای صنعتی
۱۳۹۱	مهدی غضنفری	سرمايه‌گذاري
۱۳۹۱	مهدی غضنفری	اتاق فکر صنعت، معدن و تجارت
۱۳۹۲	مهدی غضنفری	دستورالعمل برنامه راهبردی بخش صنعت معدن و تجارت

۱-۲-۵- کمیته امور قوانین و مقررات

با توجه به گسترده شدن دامنه قوانین و مقررات در حوزه صنعت، معدن و تجارت، بعد از تشکیل وزارت در سال ۱۳۹۰، کمیته‌ای به نام کمیته امور قوانین و مقررات تشکیل شد. از اهداف تشکیل این کمیته به موارد زیر می‌توان اشاره نمود

پیشنهاد قوانین و مقررات مورد نیاز

بازنگری در قوانین و مقررات موجود حوزه صنعت، معدن و تجارت با رویکرد ادغام و پیشنهاد موارد اصلاحی

بررسی کارشناسی لوایح، طرح‌ها، مصوبات پیشنهادی دولت، شوراها و کمیسیون‌های مربوطه و ارائه پیشنهادهای لازم
عملکرد این کمیته از تاریخ تشکیل تا خرداد ۱۳۹۲ به شرح زیر است:

برگزاری بیش از ۹۰ جلسه

بررسی ۸ لایحه

بررسی ۱۴ طرح

بررسی ۱۰ تصویب‌نامه

بررسی ۶ آیین‌نامه، بخشنامه و دستورالعمل داخلی

از مهمترین پیشنویس‌های بررسی شده در این کمیته به موارد زیر می‌توان اشاره نمود:

اصلاح قانون کار

طرح حمایت از تولید

ساماندهی شرکت‌ها و واحدهای پخش کالا در کشور

اصلاح قانون مالیات‌های مستقیم مصوب سال ۱۳۶۶ (تحول نظام مالیاتی کشور)

وظایف و اختیارات وزارت

جبران معادل یا معوض، جایگزین روش استرداد

آیین‌نامه اجرایی ماده ۱۹۴ قانون برنامه پنجم

دستورالعمل اجرایی تبصره زیر ماده ۱ قانون برنامه پنجم

آیین‌نامه اجرایی بند د ماده ۲۰۱ قانون برنامه پنجم

آیین‌نامه اجرایی بندی ماده ۲۰۱ قانون برنامه پنجم

آیین‌نامه اجرایی بند ک ماده ۲۰۱ قانون برنامه پنجم

آیین‌نامه اجرایی بند الف ماده ۱۰۴ قانون برنامه پنجم

آیین‌نامه اجرایی بند د ماده ۳۲ قانون برنامه پنجم

آیین‌نامه اجرایی ماده ۲۷ و بند ۸ ماده ۲۸ قانون برنامه پنجم

آیین‌نامه اجرایی بند ز ماده ۳۸ قانون برنامه پنجم

انتزاع وظایف و اختیارات بخش کشاورزی از وزارت صنعت، معدن و تجارت

مقابله با اخلال ارزی

حمایت از صنایع پیشرو در فناوری

سازمان ملی مهارت و فناوری

تشکیل سازمان مبارزه با مفسد اقتصادی

نظام مهندسی متالوژی و مواد

کاهش آلودگی هوای کشور

انتقال پایتخت

ساماندهی تعطیلات رسمی کشور

تشکیل شورای اقتصاد مقاومتی کشور

ایجاد حساب ویژه حمایت از تولید ملی

حمایت و صیانت از صادرات غیر نفتی کشور

دستورالعمل سرمایه‌گذاری

ابلاغیه برنامه راهبردی صنعت، معدن و تجارت

تکالیف وزارت صنعت، معدن و تجارت در قانون برنامه پنجم توسعه شناسایی و تعیین قوانین و مقررات محل تولید و سرمایه‌گذاری موضوع ماده ۷۶ قانون برنامه پنجم توسعه راهبردهای بلند مدت توسعه بخش از منظر آمایش سرزمین

۱-۲-۲-۱- رویدادهای جهانی و تاثیر آن بر بخش صنعت، معدن و تجارت

شرایط محیطی اقتصاد ایران در طول سال‌های دولت نهم و دهم، از بعد «محیط بین‌المللی» نوسانات و تنش‌های زیادی را تجربه کرده است. شرایط محیطی بین‌المللی با بروز سه بحران عمده شامل «افزایش شدید قیمت نفت» (و به دنبال آن افزایش قیمت‌های جهانی و ایجاد بحران غذا)، «بحران مالی» (و بروز رکود شدید به تبع آن) و «کاهش شدید قیمت نفت» تاثیرات گسترده‌ای در اقتصاد کشور داشته است. مجموعه این شرایط محیطی، بنا به دلایلی همچون بالا بودن سهم نفت در اقتصاد کشور، وابستگی شدید تولید، تجارت و درآمدهای دولت به نفت، تاثیرپذیری تورم داخلی از قیمت‌های جهانی و ...، اقتصاد کشور را دستخوش تغییرات زیادی کرد.

۱-۲-۲-۱- بحران جهانی

بحران مالی و رکود اقتصادی که کارشناسان نقطه آغاز آن را سپتامبر ۲۰۰۷ و منشاء آن را آمریکا می‌دانند، بزرگ‌ترین رویداد بین‌المللی سال‌های گذشته بود که اقتصاد جهان را به لرزه درآورد. این بحران که بدترین و بزرگ‌ترین بحران از زمان رکود بزرگ سال ۱۹۲۹ به شمار می‌رود با ترکیب حساب مسکن در ایالات متحده آمریکا به وجود آمد و به دلیل پیوستگی بازارهای پولی (بانک‌ها) و مالی (بورس‌ها) در سراسر جهان انتشار یافت و هر کشور را به تناسب درهم آمیختگی اقتصاد آن با ایالات متحده آمریکا، گرفتار نمود. بحران مالی آمریکا در ساده‌ترین تعریف عبارتست از وضعیت یا حالتی که بر اثر بروز آن نهادهای مالی بخش عمده‌ای از داراییهای خود را به طور ناگهانی از دست می‌دهند. در قرن نوزدهم و اوایل قرن بیستم اغلب بحران‌های مالی از عملکرد نظام بانکی نشأت گرفته‌اند. براساس تحقیقات صندوق بین‌المللی پول ظرف ۳۰ سال گذشته در ۱۷ کشور صنعتی دنیا ۱۱۳ مورد بحران مالی رخ داده است که نیمی از آن‌ها به رکود اقتصاد جهانی کمک کرده‌اند. تا ژوئیه سال ۲۰۰۸ تقریباً ۴۳۵ میلیارد دلار (در نتیجه گسترش بحران مالی آمریکا) به بانکها و نهادهای مالی دیگر در سراسر دنیا خسارت وارد شد و این نهادها با بحران نقدینگی مواجه شد.

در اوایل سپتامبر دامنه بحران گسترش یافت و ابعاد بین‌المللی بدست آورد کنگره آمریکا پیشنهاد دولت را مبنی بر تزریق ۷۰۰ میلیارد دلار نقدینگی به شبکه‌های بانکی و سایر نهادهای درگیر در بحران تصویب کرد. تا پایان سپتامبر ۲۰۰۸ شاخص DOW-JONES که سهام بزرگترین شرکت‌ها در آن مورد داد و ستد قرار می‌گیرد ۲۲ درصد کاهش یافت چنین کاهش در تاریخ ۱۱۸ ساله تاسیس این شاخص مسبوق به سابقه نبود.

بحران مالی اخیر بزرگترین بحرانی است که در ۸۰ سال اخیر اقتصاد جهانی با آن رو به رو شده است. ابعاد این بحران بسیار گسترده است و به جرأت می‌توان گفت که هیچ کشوری در دنیا از پیامدهای آن مصون نمانده است. برای نشان دادن خسارات ناشی از این بحران کافی است به این نکته اشاره کنیم که ظرف مدتی کمتر از یک سال (تا اول فوریه ۲۰۰۹) ارزش سهام در بورس‌های بین‌المللی بیش از ۲۳ تریلیون دلار کاهش یافته است.

بحران اقتصادی و مالی اروپا که از اوایل آوریل ۲۰۱۰ از یونان آغاز شد، موج جدیدی از نگرانی و هیجان را در بازارهای مالی اروپا و دیگر بازارهای جهانی بوجود آورد. این بحران خیلی سریع ابعاد بزرگتری به خود گرفت و بی‌ثبات شدن واحد پول مشترک کشورهای عضو اتحادیه اروپا (یورو) را با خطری جدی مواجه کرد. در هم تنیدگی ساختارها و مناسبات تجاری - مالی کشورهای مختلف به یکدیگر، سبب شد که بحران مذکور در قالب پل ارتباطی، بسیار سریع به سایر مناطق تجاری جهان نیز تسری یابد. در واقع، بحران مالی اروپا، همگرایی اقتصادی پولی را در اروپا با چالش جدی مواجه کرده است. بیکاری در کشورهای عضو اتحادیه اروپا شدیداً افزایش یافته که این امر مشکلات اقتصادی و اجتماعی را تشدید کرده است.

مهمترین پی‌آمدهای منفی بحران مالی اخیر را می‌توان به شرح زیر بیان کرد:

سقوط شدید ارزش سهام در بازارهای مالی بین‌المللی که هنوز نمی‌توان رقم دقیقی برای آن تعیین کرد.
کاهش شدید حجم سرمایه‌گذاریهای خارجی بین‌المللی (بررسیهای انجام شده توسط آنکتاد در مورد ۲۲۶ شرکت مهم سرمایه‌گذاری بین‌المللی در سال ۲۰۰۸ نشان می‌دهد که تمام این شرکت‌ها حجم فعالیت‌های برون مرزی خود را کاهش داده و میزان سرمایه‌گذاری این شرکت‌ها برای خرید مؤسسات یا ادغام در آن‌ها در نیمه اول سال ۲۰۰۸ حدود ۲۹ درصد کاهش یافته است).
کاهش نرخ رشد اقتصادی جهانی از ۵٪ در سال ۲۰۰۷ به ۳٫۹٪ در سال ۲۰۰۸ و قرار گرفتن آن در سطح ۳٪ در سال ۲۰۰۹

گسترش بیکاری در سطح بین‌المللی به مقیاسی که در دهه‌های اخیر مقرون به سابقه نبوده است بنا به گزارش مورخ ۲۰ اکتبر سازمان بین‌المللی کار در نتیجه بحران مالی اخیر تا پایان سال ۲۰۰۹ میلادی بالغ بر ۲۰ میلیون فرصت شغلی از دست خواهدرفت و تعداد بیکاران دنیا از رقم ۱۹۰ میلیون نفر (۲۰۰۷) به ۲۱۰ میلیون نفر (۲۰۰۹) افزایش یافت.

کاهش میزان کمک‌های کشورهای توسعه‌یافته به کشورهای کم‌رشد و فقیر که اهداف برنامه ملل متحد را برای هزاره سوم - در زمینه توسعه اقتصادی (غیر قابل تحقق خواهد کرد.

کاهش اعتباراتی که در اغلب کشورهای صرف اجرای پروژه‌های زیر بنایی خواهد شد.

کاهش ارزش ذخایر بین‌المللی (به سبب افت شدید قیمت طلا و کاهش نرخ برابری ارزهای معتبری که در ترکیب ذخایر بین‌المللی بالاترین سهم‌رادرند) و تحلیل رفتن این ذخایر و بحران مالی در اقتصادکشورها اثرات متفاوتی دارد و کشورهای درحال توسعه‌ای مانند برزیل، مکزیک و آرژانتین که اقتصاد آن‌ها به اقتصاد آمریکا وابستگی شدید دارد از بحران مالی تأثیرپذیری بیشتری خواهدداشت. بحران مالی زمینه کاهش حجم تجارت جهانی در اثر کاهش شدید رشد اقتصادی برخی از قطب‌های مهم تجاری دنیا به ویژه اقتصادهای نوظهور را فراهم کرده است. بحران مالی اخیر میزان تقاضا برای خرید کالا را در اغلب کشورها کاهش خواهد داد. از آنجا که ۷۴ درصد تولید ناخالص داخلی دنیا به کشورهای صنعتی عضو OECD تعلق دارد کاهش تقاضا در این کشورها (به ویژه پایین آمدن تقاضا برای مواد اولیه - فلزات اساسی؛ انرژی) موجبات کند شدن رشد تجارت جهانی را فراهم کرده است. تجارت در جهان نیز در این مدت کاهش و نوسانات زیادی داشته است به گونه‌ای که صادرات در جهان از حدود ۱۶ هزار میلیارد دلار در سال ۲۰۰۸ به ۱۲ هزار میلیارد دلار در سال ۲۰۰۹ کاهش یافته است. در جدول زیر روند صادرات جهان و ۲۰ کشور اول صادرکننده جهان ارائه شده است:

جدول ۷: روند صادرات کالا در جهان و ۲۰ کشور اول صادرکننده (میلیارد دلار)

۲۰۱۲	۲۰۱۱	۲۰۱۰	۲۰۰۹	۲۰۰۸	۲۰۰۷	۲۰۰۶	۲۰۰۵	
۱۷۹۸۱	۱۸۰۰۰	۱۵۰۵۵	۱۲۳۲۷	۱۵۹۸۹	۱۳۸۴۹	۱۲۰۴۳	۱۰۳۸۹	جهان
۲۰۴۴	۱۸۹۸	۱۵۷۸	۱۲۰۲	۱۴۳۱	۱۲۲۰	۹۶۹	۷۶۲	چین
۱۵۴۶	۱۴۸۰	۱۲۷۷	۱۰۵۷	۱۳۰۰	۱۱۶۳	۱۰۳۷	۹۰۴	آمریکا
۱۴۱۶	۱۴۸۲	۱۲۷۱	۱۱۲۸	۱۴۶۶	۱۳۲۹	۱۱۲۲	۹۷۷	آلمان
۷۹۹	۸۲۳	۷۷۰	۵۸۱	۷۸۱	۷۱۴	۶۴۷	۵۹۵	ژاپن
۵۵۷	۵۸۲	۵۱۲	۴۶۴	۵۹۵	۵۴۰	۴۷۹	۴۳۴	فرانسه
۵۵۵	۵۳۱	۴۹۳	۴۳۲	۵۴۶	۴۷۸	۴۰۱	۳۵۰	هلند
۵۴۸	۵۵۵	۴۶۶	۳۶۴	۴۲۲	۳۷۱	۳۲۵	۲۸۴	کره جنوبی
۵۲۵	۵۱۷	۳۹۷	۳۰۲	۴۶۸	۳۵۲	۳۰۱	۲۴۱	روسیه
۵۰۱	۵۲۴	۴۴۸	۴۰۷	۵۴۳	۵۰۰	۴۱۷	۳۷۳	ایتالیا
۴۹۳	۴۵۶	۴۰۱	۳۲۹	۳۷۰	۳۴۹	۳۲۳	۲۹۲	هنگ کنگ
۴۸۱	۴۷۴	۴۰۶	۳۵۱	۴۵۸	۴۴۰	۴۴۴	۳۸۴	انگلیس
۴۵۳	۴۵۰	۳۸۷	۳۱۵	۴۵۶	۴۲۰	۳۸۸	۳۶۱	کانادا
۴۴۷	۴۷۸	۴۱۱	۳۷۰	۴۷۷	۴۳۱	۳۶۹	۳۳۴	بلژیک
۴۰۸	۴۱۰	۳۵۲	۲۷۰	۳۳۸	۲۹۹	۲۷۲	۲۳۰	سنگاپور
۳۷۱	۳۵۰	۲۹۸	۲۳۰	۲۹۱	۲۷۲	۲۵۰	۲۱۴	مکزیک
۳۶۵	۳۶۵	۲۵۱	۱۹۲	۳۱۳	۲۳۵	۲۱۱	۱۸۱	عربستان

۳۰۲	۳۰۷	۲۷۴	۲۰۳	۲۵۵	۲۴۶	۲۲۴	۱۸۹	چین تایپه
۲۹۰	۳۰۱	۲۲۰	۱۷۷	۱۸۲	۱۴۶	۱۲۱	۱۰۰	هند
۲۸۶	۲۹۸	۲۴۶	۲۲۳	۲۷۹	۲۵۳	۲۱۴	۱۹۳	اسپانیا
۲۵۶	۲۶۹	۲۰۷	۱۵۴	۱۸۷	۱۳۹	۱۲۳	۱۰۶	استرالیا

مأخذ: سازمان بین‌المللی تجارت

کاهش تجارت جهان موجب شده است که تعدادی از کشورها مجدداً به احیای خط‌مشی‌های حمایتی (افزایش موانع تعرفه‌ای و غیرتعرفه‌ای) روی آورده و روند آزادسازی تجارت بین‌المللی را با مشکل مواجه سازند.

از دیگر اثرات این بحران کاهش شدید رشد اقتصادی در کشورهای دنیا بوده که در جدول زیر روند این نرخ برای برخی از کشورها ارائه شده است.

جدول ۸: روند نرخ رشد اقتصادی (همراه با نفت) برخی از کشورهای به اصطلاح توسعه یافته و در حال توسعه (درصد)

کشور	۲۰۰۵	۲۰۰۶	۲۰۰۷	۲۰۰۸	۲۰۰۹	۲۰۱۰	۲۰۱۱	۲۰۱۲
کانادا	۳	۲,۸	۲,۲	۰,۷	-۲,۸	۳,۲	۲,۴	۱,۹
فرانسه	۱,۸	۲,۵	۲,۳	-۰,۱	-۳,۱	۱,۷	۱,۷	۰,۱
آلمان	۰,۸	۳,۹	۳,۴	۰,۸	-۵,۱	۴	۳,۱	۰,۹
هند	۹	۹,۵	۱۰	۶,۹	۵,۹	۱۰,۱	۶,۸	۴,۹
اندونزی	۵,۷	۵,۵	۶,۳	۶	۴,۶	۶,۲	۶,۵	۶
ایتالیا	۰,۹	۲,۲	۱,۷	-۱,۲	-۵,۵	۱,۸	۰,۴	-۲,۳
ژاپن	۱,۳	۱,۷	۲,۲	-۱	-۵,۵	۴,۵	-۰,۸	۲,۲
کره جنوبی	۴	۵,۲	۵,۱	۲,۳	۰,۳	۶,۳	۳,۶	۲,۷
لبنان	۱	۰,۶	۷,۵	۹,۳	۸,۵	۷	۱,۵	۲
مالزی	۵	۵,۶	۶,۳	۴,۸	-۱,۵	۷,۲	۵,۱	۴,۴
روسیه	۶,۴	۸,۲	۸,۵	۵,۲	-۷,۸	۴,۳	۴,۳	۳,۷
ترکیه	۸,۴	۶,۹	۴,۷	۰,۷	-۴,۸	۹,۲	۸,۵	۳
انگلیس	۲,۸	۲,۶	۳,۶	-۱	-۴	۱,۸	۰,۸	-۰,۴
آمریکا	۳,۱	۲,۷	۱,۹	-۰,۳	-۳,۱	۲,۴	۱,۸	۲,۲
جهان	۴,۶	۵,۳	۵,۴	۲,۸	-۰,۶	۵,۱	۳,۸	۳,۳

مأخذ: صندوق بین‌المللی پول

همانگونه که در جدول فوق ارائه شده است، نرخ رشد اقتصادی بسیاری از کشورها و نیز متوسط نرخ رشد اقتصادی جهان طی سال‌های ۲۰۰۸ و ۲۰۰۹ روندی کاهشی و یا حتی منفی بوده است. درچنین دوران پر تنش که طی چندسال اخیر در فضای بین‌الملل اتفاق افتاده بود، فرصت‌ها و تهدیدهایی را پیش‌روی اقتصاد ایران جهت بهره‌گیری از فضای بحران مالی دنیا برای تحریم شکنی (کاهش فشارهای ناشی از تحریم) و اثرپذیری این بحران بر شاخص‌های اقتصادی ایران قرار داد.

۱-۲-۲- تحریم‌ها

پس از پیروزی شکوهمند انقلاب اسلامی و در طول سی و چند سال اخیر، کشور همواره با دشمنی کشورهای مختلف بخصوص کشورهای غربی مواجه بوده است. کشورهای متخاصم به سرکردگی آمریکا در راستای کاهش نفوذ جمهوری اسلامی در منطقه، جلوگیری از الگوپذیری ایران برای کشورهای در حال پیشرفت و نیز مقابله با پیشرفت چشمگیر ایران اسلامی، از ابزارهای مختلفی از جمله تحریم استفاده کرده‌اند. واقع بینی یا عقلانیت سیاسی می‌گوید اگر سیاستی بیش از ۳۰ سال ادامه یابد اما نتیجه‌ای حاصل نشود نشان دهنده شکست آن سیاست است، شکستی که ایالات متحده و متحدانش حاضر به پذیرش آن نیستند. تقویم تحریم‌های آمریکا علیه ایران را می‌توان در شش دوره کلی بررسی کرد که عبارتند از:

مقطع اول دوره اشغال لانه جاسوسی (از ۱۹۷۹ تا ۱۹۸۱)

مقطع دوم دوران دفاع مقدس (از ۱۹۸۱ تا ۱۹۸۸)

مقطع سوم دوران سازندگی (از ۱۹۸۹ تا ۱۹۹۲)

مقطع چهارم دوره کلینتون و اعلام استراتژی مهار دوجانبه (از ۱۹۹۳ تا ۲۰۰۱)

مقطع پنجم پس از واقعه ۱۱ سپتامبر ۲۰۰۱

مقطع ششم آغاز قطعنامه‌های شورای امنیت از سال ۲۰۰۶ تاکنون

در مقطع ششم این تحریم‌ها که از سال ۱۳۸۵ تا کنون و به خصوص سه سال اخیر شدت یافته، سخت‌گیرانه‌ترین شرایط در طول دوران تحریم‌ها اعمال شد که نشان ترس از سرعت پیشرفت‌ها در کشور تلقی می‌گردد. بهانه اصلی کشورهای غربی در این دور تحریم‌ها مربوط به فعالیت‌های صلح آمیز هسته‌ای ایران می‌باشد که در همین راستا نیز بخش‌های مختلف کشور به خصوص اقتصاد و معیشت مردم طی این چند سال مورد هدف از طرق مختلف قرار گرفت. تشدید این تحریم‌ها با ابزارهای مستقیم (تحریم خرید و یا خریداران) و غیرمستقیم (تحریم جریان کالا و جریان مالی) اعمال گردید.

شورای امنیت سازمان ملل چهار دوره از تحریم‌ها را در سال‌های ۲۰۰۶، ۲۰۰۷، ۲۰۰۸ و ۲۰۱۰ علیه ایران اعمال کرده است که عبارتند از:

قطعنامه ۱۶۹۶ (ژوئیه ۲۰۰۶)

قطعنامه ۱۷۳۷ (دسامبر ۲۰۰۶)

قطعنامه ۱۷۴۷ (مارس ۲۰۰۷)

قطعنامه ۱۸۰۳ (مارس ۲۰۰۸)

قطعنامه ۱۸۳۵ (سپتامبر ۲۰۰۸)

قطعنامه ۱۹۲۹ (ژوئن ۲۰۱۰)

گسترده‌ترین تحریم در قطعنامه ۱۹۲۹ در نظر گرفته شد که شرکت کشتیرانی جمهوری اسلامی هدف تحریم‌های تازه قرار گرفت و در قطعنامه از اعضا می‌خواست اجازه ندهند شعب تازه بانکهای ایرانی در سرزمین آن‌ها دایر شده و یا بانکها و مؤسسات مالی فعال با ایران معامله کنند.

کشور آمریکا به صورت یکجانبه تحریم‌هایی را در طی این هشت سال برای ایران وضع نمود که در زیر به برخی از آن‌ها اشاره شده است:

متهم کردن ایران به داشتن سلاح هسته‌ای برای جهت دهی افکار جهانی به سمت ایران هسته‌ای (ژانویه ۲۰۰۵)

تداوم متهم کردن ایران به تلاش برای دستیابی به سلاح هسته‌ای و تصمیم به گزارش هسته‌ای ایران به شورای امنیت در جلسه ۵+۱ لندن (ژانویه ۲۰۰۶)

بهانه حمایت از تروریسم و حزب الله لبنان و تحریم بانک صادرات (سپتامبر ۲۰۰۶)

بهانه حمایت از سلاح کشتار جمعی و تحریم بانک سپه (ژانویه ۲۰۰۷)

بهانه تلاش برای دستیابی به سلاح کشتار جمعی و تحریم ۲۷ تن از افراد و سازمان‌های ایرانی (ژوئن ۲۰۰۷)

بهانه مقابله با تروریسم و تحریم نیروی قدس سپاه و بانک ملی ایران (اکتبر ۲۰۰۷)

بهانه پی گیری برنامه‌ی هسته‌ای و تسلیحاتی ایران و تحریم معامله با کشتیرانی و هواپیمایی ایران (سپتامبر ۲۰۰۸)

بهانه پی گیری برنامه‌ی تسلیحاتی و هسته‌ای توسط ایران و تحریم بانک توسعه صادرات ایران (اکتبر ۲۰۰۸)

بهانه سوءاستفاده از حقوق انسانی توسط دولت ایران در انتخابات دوره دهم ریاست جمهوری در ایران و مسدود شدن اموال و منافع افراد تحریم شده و ممنوعیت تأمین مالی و صدور روادید برای آنان (سپتامبر ۲۰۱۰)

بهانه توسعه فعالیت‌های هسته‌ای و تحریم بانک صنعت و معدن (مه ۲۰۱۱)

بهانه پیگیری برنامه‌های هسته‌ای توسط ایران و تحریم بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران (اواخر ۲۰۱۱)

اتحادیه اروپا نیز به دنبال آمریکا تحریم‌های یکجانبه‌ای را علیه ایران وضع نمود که برخی از آن‌ها عبارتند از: ممنوعیت همکاری با ایران برای صادرات و واردات تجهیزات غنی‌سازی اورانیوم و ساخت جنگ افزار هسته‌ای (آوریل ۲۰۰۷) ممنوعیت ایجاد سرمایه‌گذاری مشترک با حضور در ایران در حوزه‌های صنایع نفت و گاز طبیعی، ممنوعیت تأمین بیمه و بیمه اتکایی، منع فروش و انتقال تجهیزات انرژی و فناوری مورد استفاده برای پالایش، میعان‌سازی گاز طبیعی، اکتشاف و تولید (اوت ۲۰۱۰) منع فرودگاه‌های اروپایی از پذیرش پروازهای باری که مقصد یا مبدا آن‌ها ایران بود (ژوئیه ۲۰۱۰) افزودن نام ۱۰۰ شخص جدید به لیست شرکت‌ها و افراد شامل تحریم از جمله خطوط کشتیرانی جمهوری اسلامی ایران (مه ۲۰۱۱) افزودن نام ۲۹ شرکت جدید به لیست شرکت‌ها و افراد شامل تحریم (اکتبر ۲۰۱۱) افزودن نام ۱۸۰ نفر افراد ایرانی و اشخاص به لیست شرکت‌ها و افراد شامل تحریم (دسامبر ۲۰۱۱) ممنوعیت عقد هر گونه قرارداد جدید واردات، خرید و یا حمل‌ونقل نفت خام و فرآورده‌های نفتی ایران (ژانویه ۲۰۱۲) بخشی از اثراتی که تحریم کنندگان در اقتصاد ایران دنبال می‌کردند در بخش زیر اشاره شده است:

افزایش ریسک سرمایه‌گذاری

افزایش هزینه بیمه و بیمه‌های اتکایی

تشدید نوسانات نرخ ارز

تبعات ناشی از تحریم بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

افزایش هزینه‌های عملیات بانکداری بین‌المللی

تبعات ناشی از تحریم نفت

عدم امکان دستیابی به فناوری روز تولید دنیا و افزایش احتمال ورود کالاهای دست دوم

کاهش رقابت‌پذیری محصولات ایرانی در بازارهای جهانی و از دست دادن شرکای تجاری و سرمایه‌گذاری

عدم امکان حضور کارشناسان خارجی در بخش‌های مختلف صنایع (به‌ویژه نفتی) و افت ظرفیت تولید در کالاهای استراتژیک

شدت تحریم‌ها بعد از تحریم بانک مرکزی و تحریم خرید نفت از سوی کشورهای غربی دور تازه‌ای از فشارها بر اقتصاد ایران را به نمایش گذاشت که در طول دوران انقلاب اسلامی ایران و شاید سطح جهان بی‌سابقه بوده است. شدت تحریم‌ها در این سه سال اخیر به گونه‌ای بود که خود تحریم کنندگان نیز اذعان داشتند شدیدترین و گسترده‌ترین تحریم‌ها را بر علیه ایران اعمال کرده‌اند.

بخش صنعت، معدن و تجارت که از مهمترین ارکان اقتصادی کشور می‌باشد در این زمینه بیشترین فشارها را متحمل شد. تشدید فشار بر روی این بخش به گونه‌ای بود که هم می‌بایست زنجیره نیازهای داخل در حوزه تولید (اشتغال، سرمایه‌گذاری، تولید) تا معیشت (وفور کالا در بازار و تنظیم قیمت) را تأمین نماید و از طرفی با چالش‌های بیرونی نیز به مبارزه بپردازد. در حقیقت این بخش در خط مقدم این جنگ اقتصادی قرار داشت. تصمیم‌گیری سیاست‌گذاران حوزه صنعت، معدن و تجارت در چنین شرایطی که اقدامات دشمنان در دوره‌های زمانی کوتاه مدت صورت می‌گرفت، بسیار پیچیده و سخت بود و این تصمیمات باید به گونه‌ای اتخاذ می‌شد که علاوه بر دور زدن تحریم‌ها باعث خلل در مسائل روزانه کشور نگردد.

بخشی از سیاست‌های اتخاذ شده طی هشت سال اخیر در حوزه تولید، بازار و تجارت خارجی، که متناسب با تحریم‌های اعمال شده علیه ایران بوده، در بخش‌های مختلف این فصل اشاره شده است. به دلیل محدودیت در انتشار فعالیت سازمان‌ها و معاونت‌های وزارت صنایع و معادن وقت، وزارت بازرگانی وقت و وزارت صنعت، معدن و تجارت که در ارتباط با مسائل تحریم بوده است (اعم از پیشگیرانه، تدافعی و تهاجمی)، امکان ارائه اقدامات در این کتاب میسر نمی‌باشد.

۱-۲-۳ نوسان قیمت نفت و نهاده

نشانه‌های بروز اولین بحران با افزایش قیمت نفت از ۳۶ دلار در سال ۱۳۸۳ به ۶۱ دلار در سال ۱۳۸۵ و رسیدن آن به بیش از ۱۰۰ دلار در ۱۳۸۷ آغاز شد. همزمان با شروع روند صعودی قیمت جهانی نفت، قیمت جهانی محصولات فلزی، صنعتی و کشاورزی نیز روند صعودی به خود گرفتند. در کنار این امر، وقوع برخی عوامل همچون اقتصادی شدن استفاده از مواد غذایی جهت تولید سوخت در جهان (کاهش عرضه)، وقوع خشکسالی در برخی کشورها (کاهش عرضه)، ورود کشورهایی همچون چین، ویتنام و ... به بازار کالاهای اساسی (افزایش تقاضا) و افزایش هزینه‌های حمل‌ونقل دریایی، ریلی و جاده‌ای، روند فزاینده افزایش قیمت جهانی مواد غذایی را تا بدانجا تشدید کرد که منجر به بروز «بحران مواد غذایی» شد.

شدت بحران مواد غذایی و افزایش قیمت به حدی بود که منجر به طرح موضوع به عنوان محور اصلی مباحث اغلب نهادهای بین‌المللی شد (نشست آنکتاد و کمیسیون‌ها و کمیته‌های اصلی این اجلاس و یا نشست گروه ۷۷ از این جمله می‌باشند). البته این موضوع در

سطح مواد غذایی محدود نماند و به سایر حوزه‌ها نیز سرایت کرد. مروری بر گزارش بانک جهانی حاکی از آن است که قیمت محصولات کشاورزی و صنعتی از سه ماهه دوم سال ۲۰۰۷ (منتهی به تیرماه ۱۳۸۶) تا سه ماهه دوم سال ۲۰۰۸ (منتهی به تیر ۱۳۸۷)، بین ۲۰ تا ۱۶۹ درصد رشد داشتند. قیمت محصولات فلزی و معدنی نیز طی دوره مذکور رشدهای بالایی را تجربه کردند. افزایش مستمر و فراگیر قیمت‌های جهانی، منجر به بروز تورم در بسیاری از کشورهای جهان شد، بگونه‌ایکه حتی کشورهای G7 را نیز در بر گرفت و کشورهای آمریکا، انگلستان، ژاپن، ایتالیا، آلمان، فرانسه و کانادا (علیرغم داشتن تورم تک رقمی) تورم‌های نسبتاً بالایی را تجربه کردند. گفتنی است اقتصاد ایران نیز از تبعات این بحران مصون نماند و در افزایش تورم داخلی از کانال افزایش شاخص قیمت کالاهای وارداتی تاثیر گذاشت. بررسی روند صعودی رشد شاخص قیمت کالاهای وارداتی و تورم گواهی بر این مدعا است. در طول هشت سال گذشته قیمت نفت روندی نوسانی داشته است. در اثر بحران جهانی طی چند سال روندی کاهشی داشته که بعد از رکودی کوتاه مدت مجدداً رو به افزایش است. در جدول زیر روند قیمت نفت خام سبک اوپک (دلار بر بشکه) نمایش داده شده است.

جدول ۹: روند قیمت نفت خام سبک اوپک - دلار بر بشکه

سال	۲۰۰۵	۲۰۰۶	۲۰۰۷	۲۰۰۸	۲۰۰۹	۲۰۱۰	۲۰۱۱	۲۰۱۲
قیمت نفت خام	۵۰,۶۴	۶۱,۰۸	۶۹,۰۸	۹۴,۴۵	۶۱,۰۶	۷۷,۴۵	۱۰۷,۴۶	۱۰۹,۴۵

مأخذ: اوپک

همانگونه که مشاهده می‌شود، قیمت نفت در سال ۲۰۱۲ نسبت به ۲۰۰۵ بیش از دو برابر افزایش یافته است. با توجه به اینکه درآمداری کشور و بودجه‌های سالانه وابستگی ساختاری به نفت دارند، نحوه مدیریت درآمدهای نفتی، همواره یکی از دغدغه‌های دولت در اقتصاد ایران بوده است. از مهمترین مسائل اقتصاد نفتی ایران این است که بودجه عمومی دولت در ترکیب تقاضای کل اقتصاد ایران دارای سهم بسزایی است و از طرف دیگر، مخارج دولت گسترش داشته که در نتیجه این امر، اقتصاد ایران به طور مداوم از اضافه تقاضای موثر رنج می‌برد. درآمدهای نفتی به دلیل نوسانات قیمت نفت در بازارهای جهانی، پرنوسان بوده و ثبات دائم ندارد؛ اما نکته جالب واکنش نامتقارن بودجه دولت به درآمدهای نفتی است. بنابراین وابستگی ساختاری بودجه دولت به درآمدهای نفتی و هزینه درآمدهای ارزی از طریق بودجه دولت، نه تنها به استفاده بهینه از درآمدهای نفتی و تبدیل آن‌ها به ثروت منجر نمی‌شود، بلکه به بی‌ثباتی اقتصاد کشور دامن زده و موجب تضعیف اقتصاد ایران می‌گردد. برای جلوگیری از این چالش دولت‌ها در طول دوران فعالیت خود همواره تلاش داشته‌اند تا وابستگی به نفت را در اقتصاد کاهش داده و درآمدها را به سمت سرمایه‌گذاری‌های بلند مدت و مولد سوق دهد. لذا اقدام دولت نهم و دهم برای اجرای قانون هدفمند کردن یارانه‌ها و تشکیل صندوق توسعه ملی را می‌توان در جهت کاهش یا قطع وابستگی بودجه به نفت دانست. با توجه به اینکه قیمت نفت یکی از شاخص‌های اصلی در قیمت‌گذاری سایر کالاها و خدمات می‌باشد، اثرات تغییر قیمت نفت در قیمت سایر کالا و خدمات غیر قابل انکار می‌باشد. در جدول زیر روند قیمت برخی از کالاهای اساسی در دنیا و شاخص قیمت این کالاها بر اساس اطلاعات FAO نمایش داده شده است

جدول ۱۰: روند قیمت جهانی برخی از کالاهای اساسی در دنیا - دلار بر تن

کالا	۲۰۰۵	۲۰۰۶	۲۰۰۷	۲۰۰۸	۲۰۰۹	۲۰۱۰
نان سویا	۲۴۳	۲۳۴	۲۹۶	۴۳۵	۴۲۰	۴۰۱
پنیر	۴۰۳۸	۳۹۸۶	۴۵۲۱	۵۴۷۲	۴۶۲۶	۴۷۶۵
گوشت مرغ	۱۳۳۷		۱۵۱۴	۱۷۹۲	۱۶۴۸	۱۷۱۹
چای	۱۸۷۹	۲۰۶۸	۲۳۵۳	۲۸۲۰	۲۵۱۶	۲۹۰۲
لینتر پنبه	۱۲۳۷	۱۳۱۷	۱۳۷۶			۱۹۴۲
ذرت	۱۵۵	۱۶۸	۲۳۰	۳۱۰	۲۲۹	۲۴۲
گوشت گاو و گوساله	۳۳۳۹	۳۶۷۳	۳۹۲۶	۴۶۹۷	۴۲۸۹	۴۶۲۳

۸۵۲	۷۲۹	۸۹۴	۶۷۷	۴۸۶	۴۵۹	روغن گیاهی
۳۰۲۲	۳۰۹۲	۳۲۴۵	۲۸۵۲	۲۵۹۲	۲۵۰۶	شیرینی و کلوچه
۶۴۵	۶۸۰	۷۱۶	۴۳۹	۳۸۱	۳۶۶	برنج
۳۱۵۱		۲۷۳۲	۲۱۰۰	۲۰۰۶	۱۳۶۵	کائوچو
۴۵۷	۴۵۱	۵۵۶	۳۵۵	۲۶۹	۲۸۴	سویا
۵۲۷				۳۹۸		شکر خام
۲۵۴	۲۵۵	۳۸۹	۲۶۸	۱۸۶	۱۷۱	گندم

مأخذ: FAO

تغییرات شاخص قیمت‌های این کالاهای اساسی بر اساس اطلاعات FAO در جدول زیر نمایش داده شده است. در سال ۲۰۰۴ این شاخص ۱۰۰ در نظر گرفته شده است.

جدول ۱۱: روند شاخص قیمت‌های اسمی و واقعی برخی از گروه‌های کالایی - درصد

سال / گروه کالایی	شاخص قیمت غذا		شاخص قیمت گوشت		شاخص قیمت لبنیات		شاخص قیمت غلات		شاخص قیمت روغن		شاخص قیمت شکر	
	اسمی	واقعی	اسمی	واقعی	اسمی	واقعی	اسمی	واقعی	اسمی	واقعی	اسمی	واقعی
۲۰۰۵	۱۰۳,۳	۱۱۷,۳	۱۰۵,۸	۱۲۰,۱	۱۱۹,۲	۱۳۵,۴	۹۱,۲	۱۰۳,۵	۹۱,۳	۱۰۳,۶	۱۲۳,۶	۱۴۰,۳
۲۰۰۶	۱۰۸,۲	۱۲۶,۷	۱۰۱,۲	۱۱۸,۵	۱۰۹,۳	۱۲۸,۰	۱۰۳,۹	۱۲۱,۷	۹۶,۰	۱۱۲,۵	۱۷۹,۰	۲۰۹,۶
۲۰۰۷	۱۲۷,۷	۱۵۸,۷	۱۰۰,۷	۱۲۵,۱	۱۷۰,۹	۲۱۲,۴	۱۳۴,۳	۱۶۶,۹	۱۳۶,۸	۱۷۰,۰	۱۱۵,۱	۱۴۳,۰
۲۰۰۸	۱۴۷,۶	۱۹۹,۸	۱۱۳,۲	۱۵۳,۲	۱۶۲,۲	۲۱۹,۶	۱۷۵,۶	۲۳۷,۸	۱۶۷,۸	۲۲۷,۲	۱۳۴,۲	۱۸۱,۶
۲۰۰۹	۱۲۳,۹	۱۵۶,۹	۱۰۵,۰	۱۳۲,۹	۱۱۱,۸	۱۴۱,۶	۱۳۷,۲	۱۷۳,۷	۱۱۹,۲	۱۵۰,۹	۲۰۳,۲	۲۵۷,۳
۲۰۱۰	۱۳۹,۴	۱۸۵,۳	۱۱۴,۶	۱۵۲,۲	۱۵۰,۸	۲۰۰,۴	۱۳۷,۴	۱۸۲,۶	۱۴۶,۱	۱۹۴,۲	۲۲۷,۳	۳۰۲,۰
۲۰۱۱	۱۵۴,۰	۲۲۷,۶	۱۱۹,۵	۱۷۶,۶	۱۴۹,۲	۲۲۰,۵	۱۶۷,۱	۲۴۶,۹	۱۷۰,۷	۲۵۲,۳	۲۴۹,۷	۳۶۸,۹
۲۰۱۲	۱۴۱,۶	۲۱۱,۸	۱۱۷,۰	۱۷۵,۱	۱۲۶,۱	۱۸۸,۶	۱۶۱,۳	۲۴۱,۳	۱۵۰,۶	۲۲۵,۳	۲۰۴,۳	۳۰۵,۷
۲۰۱۳	۱۴۱,۲	۲۱۲,۵	۱۱۸,۴	۱۷۸,۳	۱۴۷,۰	۲۲۱,۳	۱۶۱,۶	۲۴۳,۳	۱۳۴,۷	۲۰۲,۸	۱۷۳,۰	۲۶۰,۴

مأخذ: FAO

با بررسی روند قیمت کالاهای وارداتی نیز می‌توان به این موضوع پی برد که تغییرات قیمتی زیادی در طی ۸ سال گذشته ایجاد شده است که موضوع تحت عنوان تورم وارداتی قابل تحلیل است. در جدول زیر روند قیمت واحد کالاهای صادراتی و وارداتی بر اساس اطلاعات گمرک نمایش داده شده است.

جدول ۱۲: روند قیمت واحد کالاهای صادراتی و وارداتی (دلار بر کیلوگرم)

۱۳۹۱	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۸۸	۱۳۸۷	۱۳۸۶	۱۳۸۵	۱۳۸۴	شرح
۱,۳۵۴	۱,۶۱۰	۱,۴۲۱	۱,۰۶۵	۱,۲۶۹	۱,۱۶۲	۰,۹۵۹	۱,۱۰۷	واردات
۰,۴۷۰	۰,۵۰۹	۰,۴۴۱	۰,۴۶۱	۰,۵۵۱	۰,۴۷۷	۰,۴۶۸	۰,۴۱۹	صادرات

مأخذ: گمرک جمهوری اسلامی ایران

در تشریح تاثیر تورم وارداتی بر تورم در کشور باید توجه داشت که شاخص بهای کالاهای وارداتی جزئی از شاخص بهای عمده‌فروشی و نرخ رشد آن، موسوم به تورم وارداتی، شامل سه جزء اساسی تورم کشورهای طرف مبادله، نرخ ارز اسمی موثر و حاشیه سود وارد کننده (شامل هزینه‌های حمل‌ونقل و تعرفه‌های گمرکی) می‌باشد. تورم کشورهای طرف مبادله از مجموع وزنی (بر اساس وزن وارداتی) شاخص قیمت صادراتی کشورهای طرف مبادله ایران محاسبه شده که بیش از ۲۰ کشور را شامل می‌شود. نرخ ارز موثر نیز بر اساس وزن‌های وارداتی کشورهای طرف مبادله و نرخ‌های اسمی برابری آن‌ها به ریال از طریق متوسط‌گیری به دست آمده است. حاشیه سود واردکننده نیز شامل مازاد بر هزینه تمام شده هر واحد کالای وارداتی می‌باشد که به قیمت عمده‌فروشی در داخل به فروش می‌رسد. در جدول زیر روند گروه‌های عمده شاخص بهای عمده‌فروشی کالا که شامل کالاهای تولید و مصرف شده، وارداتی و صادراتی می‌باشد، بر اساس اطلاعات بانک مرکزی نمایش داده شده است.

جدول ۱۳: گروه‌های عمده شاخص بهای عمده‌فروشی کالاها - سال پایه ۱۰۰=۱۳۷۶

گروه‌های عمده شاخص بهای عمده‌فروشی کالاها	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶
کالاهای وارداتی	۲۰۴,۲	۲۲۴,۸	۲۵۳,۸
کالاهای صادراتی	۴۱۱	۴۸۳,۳	۵۶۵,۶
کالاهای تولید و مصرف شده در کشور	۲۷۷,۴	۳۱۱,۱	۳۵۸,۳

مأخذ: بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

بر اساس ساختار اقتصاد کشور ما هر گونه افزایش در شاخص بهای کالاهای وارداتی، تاثیر مستقیم خود را بر شاخص بهای مصرف کننده وارد می‌سازد. ضریب همبستگی ۰,۸ میان رشد شاخص بهای کالاهای وارداتی و تورم، دلیلی بر این مدعاست. علاوه بر این ترکیب کالاهای وارداتی نشان دهنده این است که به دلیل سهم غالب کالاهای واسطه‌ای و سرمایه‌ای در واردات کشور ساختار تولید به کالاهای وارداتی وابسته بوده و افزایش قیمت در کالاهای وارداتی موجب افزایش شاخص قیمت تولیدکننده می‌گردد.

۱-۲-۳ نام گذاری سال‌ها و مناسبت‌های تقویمی

۱-۲-۳-۱ نام گذاری سال‌ها

از سال ۱۳۶۹ تا کنون مقام معظم رهبری هر ساله و در اول سال، شعاری را برای آن سال در نظر می‌گیرند. به نظر می‌رسد فلسفه‌ی این کار جلب توجه مردم به یک ارزش و همین‌طور در نقطه‌ی مقابل آن به یک مشکل است. بر این اساس مقام معظم رهبری با اطلاعات و گزارش‌های دریافتی، مطالعات و تجربه ایشان، درک و دریافتی که از معارف اسلامی و قرآنی و مفاهیم انسانی دارند و نیز اشرافی که به مسائل کشور دارند، هر سال ملت را به یک موضوع توجه می‌دهند. در واقع از میان همه‌ی ارزش‌ها و جهت‌گیری‌های مطلوب، مقام معظم رهبری یک ارزش را برجسته کرده و در صدر قرار می‌دهند تا توجه همگان را به آن جلب کنند که این در واقع نوعی اعتلای فرهنگ عمومی جامعه است. نامگذاری سال‌های قبل از ۱۳۷۸ بیشتر با موضوعات اخلاقی همچون پرهیز از اسراف، وجدان کاری، پایداری در مواضع اسلامی انقلابی و ... بوده است. اما از سال ۱۳۷۸ که مصادف با یک صدمین سال روز تولد امام خمینی (ره) بود، نام گذاری سال‌ها توسط مقام معظم رهبری با شفافیت و مصادیق عینی‌تری ادامه پیدا کرد تا هم افزایی بیشتری در جامعه صورت پذیرد.

دسته ای از این نامگذاری‌ها بر اساس ضرورت‌های اجتماعی- اقتصادی می‌باشد که می‌توان به مواردی از قبیل اصلاح الگوی مصرف، همت مضاعف، کار مضاعف و تشویق به جلوگیری از اسراف اشاره داشت. دسته‌ی دیگر به موارد بین المللی مربوط می‌باشد که در این رابطه می‌توان به نام گذاری سال ۱۳۸۵ به نام مبارک پیامبر اعظم (ص) اشاره نمود که در پی اهانت به ساحت مقدس آن بزرگوار انجام شد. دسته‌ای دیگر به موارد فرهنگی و مذهبی مربوط می‌باشد که به مواردی از قبیل سال‌های امام علی (ع) و امام حسین (ع) و سال امام خمینی (ره) اشاره نمود. دسته‌ی دیگر نیز به موارد داخلی از قبیل اتحاد ملی و انسجام اسلامی، پاسخگویی مسئولان و ... اشاره داشت. ریشه اهمیت موضوعات اقتصادی در این چند سال اخیر را می‌توان در « تحولات درون کشور » و « تحولات در عرصه‌ی بین المللی » عنوان کرد. به نظر می‌رسد از مهمترین دلایل نام گذاری این چند سال که با موضوعات اقتصادی همراه بود، نوع و ساختار تحولات داخلی و خارجی بوده است.

مهمترین تحولات داخلی که اهمیت موضوع اقتصادی را تبیین می‌کنند عبارتند از:

لزوم اجرای فعالیت‌های اقتصادی بر اساس سند چشم‌انداز ۱۴۰۴

قرار گرفتن در دهه پیشرفت و عدالت
 ابلاغ سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی
 ورود نیروی کار فراوان و جوان به بازار کار
 مساله ازدواج و تهیه مسکن
 لزوم تغییر، نوسازی و سرمایه‌گذاری در بسیاری از حوزه‌های اقتصادی
 تغییر نیازها و الگوی مصرفی در کشور
 تورم ساختاری موجود در کشور
 لزوم مبارزه با فساد و رانت در کشور
 لزوم اجرای قانون هدفمند کردن یارانه‌ها
 مهمترین تحولات بین‌المللی که اهمیت موضوع اقتصادی را تبیین می‌کنند عبارتند از:
 مساله تحریم‌های یکجانبه و خصمانه غرب و اتحادیه [۲] ای اروپا علیه کشور
 وقوع بحران‌های فراگیر اقتصادی در جهان و سرایت آن به اقتصاد دیگر کشورها
 وقوع ناآرامی [۲]ها و تحولات اجتماعی در کشورهای دنیا و وقوع بیداری اسلامی
 تغییرات سریع در فناوری‌های تولید و علوم جدید
 با توجه به مطالب فوق، در جدول زیر نامگذاری سال‌ها توسط مقام معظم رهبری ارائه شده است.

جدول ۱۴: نامگذاری سال‌ها توسط مقام معظم رهبری

سال	موضوع	توضیحات
	عنوان سال	همبستگی ملی و مشارکت عمومی
۱۳۸۴	علت	نیاز به وحدت ملی و همبستگی عمومی ملت برای پیشرفت و پیشبرد اهداف والای انقلاب
	هدف	آماده‌سازی زیرساخت‌های لازم برای دستیابی به سند چشم‌انداز ۲۰ ساله با تلاش همگانی
	عنوان سال	پیامبر اعظم (صلی الله علیه وآله)
۱۳۸۵	علت	نیازمندی امروز امت اسلام و ملت ما بیش از همیشه به پیامبر اعظم (صلی الله علیه وآله) پیامبر اعظم (صلی الله علیه وآله)، نسخه کامل همه فضائل سلسله پیامبران و اولیاء الهی
	هدف	هماهنگی عملکرد ملت و دولت با حکمت، علم، حکومت، عدالت، اخلاق و کرامت نبوی و با فروتنی و عزت و جهاد و رحمت نبوی مرور درس‌های پیامبر اعظم (صلی الله علیه وآله) و تبدیل آن‌ها به درس‌هایی برای زندگی خودمان برداشتن گام‌های بلند و خیزش در جهت ساختن جامعه و تمدن مورد نظر پیغمبر اسلام (صلی الله علیه وآله)
	عنوان سال	اتحاد ملی و انسجام اسلامی
۱۳۸۶	علت	تحقق آرزوهای ملت ایران و جبران عقب‌ماندگی‌ها تنها با تلاش همه جانبه ی ملی تلاش دشمن برای اختلاف افکنی بین صفوف ملت ایران به بهانه قومیت، مذهب و گرایش‌های صنفی تلاش وسیع و عمیق دشمن برای از بین بردن ابهت ملت ایران در میان ملت‌های دیگر
	هدف	محکم‌تر کردن رابطه ملت ایران با ملت‌های دیگر با تکیه بر اصول مشترک همراهی و همکاری همه نیروهای معتقد به آرمان‌های بلند ملت ایران برای تلاش اقتصادی و بنای یک جامعه ی برخوردار از رفاه
	عنوان سال	نوآوری و شکوفایی
۱۳۸۷	علت	نوآوری و شکوفایی، شرط لازم برای تحقق پیشرفت کشور نیاز کشور به کار و ابتکار و تلاش مجدانه هم در صحنه داخلی و هم بین‌المللی
	هدف	همه خود را موظف بدانند که کارهای نو و ابتکاری را «در سایه‌ی مدیریت صحیح و تدبیر درست» در فعالیت کشور وارد کنند. فعالیت‌ها و سرمایه‌گذاری‌هایی که در سال‌های گذشته انجام گرفته است، چه سرمایه‌گذاری مادی، چه سرمایه‌گذاری معنوی، اینها به شکوفایی برسد و مردم نتایج آن را در زندگی خود حس کنند.

عنوان سال	حرکت مردم و مسئولین به سوی اصلاح الگوی مصرف	
علت	گرفتاری ما در «هوس بازی در مصرف» مثلاً در زمینه خوراک، پوشاک و تلفن همراه	
هدف	اعمال صرفه جویی در کشور به عنوان یک سیاست (سیاست‌های اصلاح الگوی مصرف) استفاده صحیح جامعه از تولید موجود و صرف آن در جهت اعتلای کشور جلوگیری از عقب گرد و ضررهای اقتصادی تهدیدکنندهی آینده کشور پیگیری، برنامه‌ریزی، قانون گذاری و اجرای قاطعانه قانون در زمینه اصلاح الگوی مصرف توسط قوه مجریه و مقننه طی کردن بخش مهمی از حرکت به سمت پیشرفت و عدالت	۱۳۸۸
عنوان سال	همت مضاعف و کار مضاعف	
علت	همت والای انسان مسلمان همین است که در همه ی عرصه‌ها به بهترین‌ها دست پیدا کند. کوچک بودن فعالیت‌های مسئولین و مردم به نسبت ظرفیت عظیم کشور برای دستیابی به پیشرفت و عدالت	۱۳۸۹
هدف	پیمودن راه‌های نرفته و دستیابی به هدف‌های بزرگ با گام‌های بلندتر و همت و کار بیشتر دستیابی به بهترین‌ها در همه عرصه‌ها تلاش همگانی برای دستیابی به پیشرفت و عدالت	
عنوان سال	جهاد اقتصادی	
علت	برنامه دشمن برای ضربه زدن به ملت ایران به وسیله تحریم محوریت مسائل اقتصادی در اساسی ترین مسائل کشور	۱۳۹۰
هدف	نمایش قدرت نظام اسلامی برای حل مشکلات اقتصادی نمایش الگوی پیشرفت در سایه اسلام برای دیگر ملت‌ها تلاش برای رسیدن به رتبه اول مشخص شده در سند چشم‌انداز	
عنوان سال	تولید ملی، حمایت از کار و سرمایه ی ایرانی	
علت	مجاهدت اقتصادی برای ملت ایران ضرورت دارد و یک بخش مهم از جهاد اقتصادی برمی‌شود به تولید داخلی اقتصاد؛ عرصه چالش مهم ما در سال جدید	۱۳۹۱
هدف	ناکامی تلاش‌های دشمن و غلبه بر چالش‌ها و کید و مکر بدخواهان حل مشکلات تولید داخلی و پیشرفت در این زمینه حل مسئله تورم و اشتغال با رونق بخشی به تولید استحکام اقتصاد داخلی با ایجاد فرهنگ مصرف کالای تولید داخلی	
عنوان سال	سال حماسه سیاسی و حماسه اقتصادی	
علت	لزوم تداوم اقدامات لازم برای ترویج تولید ملی جایگیری عمده مسائل پیش روی ملت ایران در دو عرصه سیاسی و اقتصادی انجام انتخابات ریاست جمهوری آینده در سال ۱۳۹۲	۱۳۹۲
هدف	ترویج تولید ملی و حمایت از کار و سرمایه ایرانی برنامه‌ریزی مجلس و دولت بر اساس سیاست‌های تولید ملی حضور جهادی مردم هم در عرصه سیاست و هم اقتصاد رقم خوردن آینده نیک با حضور مردم در میدان انتخابات ۹۲	

۱-۲-۳-۲ مناسبت‌های تقویمی

در طول سال مناسبت‌های متعددی وجود دارد که به صورت مستقیم و غیر مستقیم در حوزه فعالیت صنعت، معدن و تجارت می‌باشد. در هر یک از روزهای مذکور این وزارت اقدام به برگزاری سخنرانی، همایش و نمایشگاه‌ها می‌نماید که در راستای بزرگداشت این روز تلقی می‌گردد. در جدول زیر مهمترین مناسبت‌های مرتبط با این حوزه اشاره شده است:

جدول ۱۵: روز شمار عناوین تقویمی مرتبط با حوزه صنعت، معدن و تجارت

عنوان	تاریخ
روز ملی بهره‌وری و بهینه‌سازی مصرف	۱ خرداد ماه
روز ملی اصناف	۱ تیر ماه
روز ملی صنعت و معدن	۱۰ تیر ماه
روز کارآفرینی و آموزش‌های فنی و حرفه ای	۶ مرداد ماه
آغاز هفته دولت	۲ شهریور ماه
روز کارمند	۴ شهریور ماه
روز صنعت چاپ	۱۱ شهریور ماه
روز تعاون	۱۳ شهریور ماه
روز جهانی استاندارد	۲۳ مهر ماه
روز ملی صادرات	۲۹ مهر ماه
روز آمار و برنامه‌ریزی	۱ آبان ماه
روز ملی کیفیت	۱۸ آبان ماه
روز بیمه	۱۳ آذر ماه
روز پژوهش	۲۵ آذر ماه
روز جهانی گمرک	۱۲ بهمن ماه
روز فناوری فضایی	۱۴ بهمن ماه
روز مهندسی	۵ اسفند ماه
روز حمایت از حقوق مصرف‌کنندگان	۹ اسفند ماه

علاوه بر این روزها، همایش‌های تخصصی نیز در حوزه صنعت، معدن و تجارت برگزار می‌شود که از آن جمله می‌توان به همایش تجارت و اقتصاد الکترونیکی اشاره نمود.

۴-۲-۱ ساختار مدیریت بخش صنعت، معدن و تجارت

۱-۴-۲-۱ ساختار سازمانی

از ابتدای دولت نهم تا قبل از ادغام، در هر یک از وزارت‌خانه‌های سابق صنایع و معادن و بازرگانی ۲ وزیر مشغول فعالیت بوده‌اند. در جدول زیر نام وزرا و مدت صدارت هر یک از آن‌ها ارائه گردیده است.

جدول ۱۶: فهرست وزاری وقت وزارت‌خانه‌های صنایع و معادن و بازرگانی

وزارت صنایع و معادن	مدت وزارت	وزارت بازرگانی	مدت وزارت
جناب آقای علیرضا طهماسبی	شهریور ۱۳۸۴ تا مرداد ۱۳۸۶	جناب آقای مسعود میرکاظمی	شهریور ۱۳۸۴ تا شهریور ۱۳۸۸
جناب آقای علی اکبر محرابیان	مرداد ۱۳۸۶ تا اردیبهشت ۱۳۹۰	جناب آقای مهدی غضنفری	مهر ۱۳۸۸ تا مرداد ۱۳۹۰

بعد از ادغام دو وزارت و از مرداد ۱۳۹۰ تا زمان انتشار گزارش جناب آقای مهدی غضنفری به عنوان وزیر صنعت، معدن و تجارت مشغول فعالیت بوده‌اند.

تا قبل از ادغام دو وزارت صنایع و معادن و بازرگانی، بر اساس مأموریت‌های تعریف شده دو وزارت، ساختاری برای تحقق اهداف هر بخش وجود داشت که با توجه به مصوبات ابلاغ شده از سوی مراجع ذیربط، تغییرات ساختاری در دو وزارتخانه در سطح معاونت و دفاتر ایجاد شد که مهمترین این تغییرات به شرح زیر می‌باشد

جدول ۱۷: تغییرات ساختاری ایجاد شده در وزارتخانه‌های صنایع و معادن و بازرگانی تا قبل از ادغام دو وزارت

سال	نوع تغییر
۱۳۸۶	تغییر نام معاونت امور تولید به معاونت امور صنایع و تغییر نام معاونت امور معادن به معاونت امور معادن و صنایع معدنی
۱۳۸۷	ادغام معاونت امور صنایع با معاونت امور اقتصادی و امور بین‌الملل در وزارت صنایع و معادن
۱۳۸۹	ایجاد معاونت توسعه فناوری اطلاعات در وزارت بازرگانی
۱۳۸۹	ادغام معاونت هماهنگی و امور مجلس با معاونت امور اداری و مالی و ایجاد معاونت هماهنگی، توسعه منابع و امور مجلس در وزارت بازرگانی
۱۳۹۰	جدا شدن سازمان استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران از وزارت و الحاق به ریاست جمهوری

معاونت‌ها و سازمان‌های وابسته به وزارتخانه‌های سابق صنایع و معادن و بازرگانی به همراه اسامی معاونین وزیر در جداول زیر ارائه شده است:

جدول ۱۸: معاونت‌ها و سازمان‌های تابعه وزارت صنایع و معادن به همراه معاونین وزیر و روسای سازمان‌ها

معاونت و سازمان	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹
معاونت برنامه‌ریزی	آقای ثقفی	آقای ثقفی	آقای ثقفی - آقای حاتم	آقای حاتم	آقای حاتم	آقای حاتم - آقای فاطمی امین
معاونت امور صنایع (امور تولید)	آقای دانش مارنانی	آقای دانش مارنانی - آقای شاطرزاده	آقای حاتم - آقای دانش مارنانی	آقای دانش مارنانی - آقای روغنی	آقای روغنی	آقای روغنی
معاونت اقتصادی	آقای شاطرزاده	آقای شاطرزاده	آقای شاطرزاده - آقای رمزی	آقای رمزی - آقای روغنی	ادغام با معاونت امور صنایع	ادغام با معاونت امور صنایع
معاونت امور معادن و صنایع معدنی (امور معادن)	آقای بصیری	آقای بصیری	آقای بصیری - آقای سمیعی نژاد	آقای سمیعی نژاد	آقای سمیعی نژاد	آقای سمیعی نژاد - آقای جعفری
معاونت توسعه منابع انسانی و پشتیبانی	آقای ثمره هاشمی	آقای ثمره هاشمی	آقای ثمره هاشمی - آقای شیخ نیا	آقای شیخ نیا	آقای شیخ نیا	آقای شیخ نیا - آقای شریف زاده
معاونت حقوقی، امور مجلس و استان‌ها	آقای مجیدی	آقای مجیدی	آقای مجیدی	آقایان مجیدی، تمدن و طاهری	آقای طاهری - آقای ندیمی	آقای ندیمی
سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران	آقای مفیدی	آقای مفیدی	آقای مفیدی - آقای قلعه بانی	آقای قلعه بانی	آقای قلعه بانی - آقای هدایت	آقای هدایت

سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران	آقای هراتی نیک	آقای هراتی نیک	آقای هراتی نیک	آقای هراتی نیک	آقای هراتی نیک	آقای هراتی نیک - آقای پلارک
سازمان زمین شناسی و اکتشافات معدنی	آقای کره ای	آقای کره ای	آقای کره ای	آقای کره ای	آقای کره ای	آقای کره ای
سازمان استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران	آقای توفیق	آقای توفیق - آقای ناظمی اردکانی	آقای ناظمی اردکانی	آقای توفیق - آقای ناظمی اردکانی	آقای توفیق	آقای برزگری
بانک صنعت و معدن	آقای رضوی	آقای رضوی - آقای پیشرو	آقای رضوی	آقای رضوی	آقای رضوی	آقای پیشرو - آقای دانیالی
سازمان صنایع کوچک و شهرک‌های صنعتی	آقای نوتاش	آقای واعظی آشتیانی - آقای حیدری	آقای واعظی آشتیانی	آقای نوتاش	آقای نوتاش	آقای احمدی

جدول ۱۹: معاونت‌ها و سازمان‌های تابعه وزارت بازرگانی به همراه معاونین وزیر و روسای سازمان‌ها

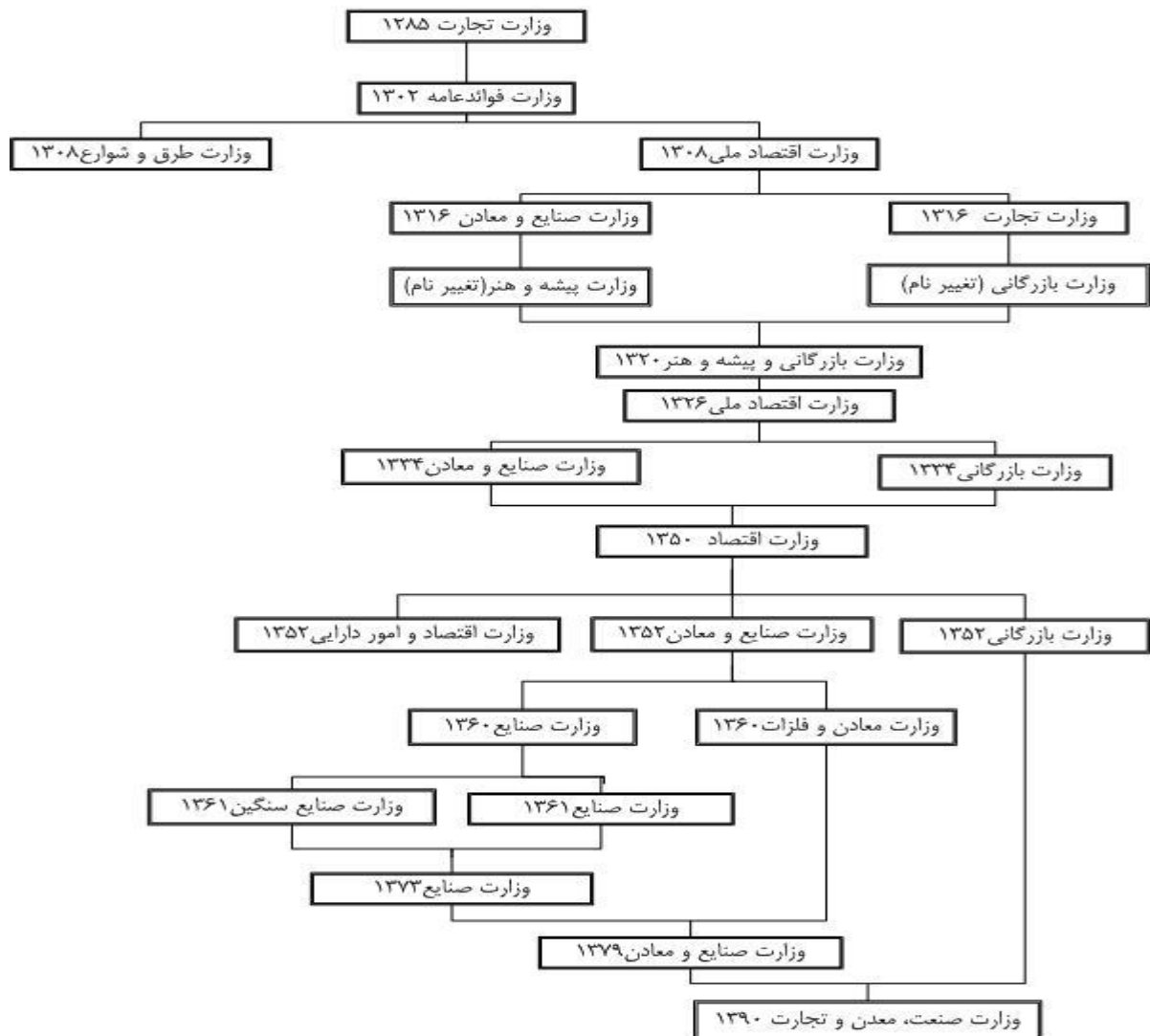
وزارت بازرگانی	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹
معاونت برنامه‌ریزی و امور اقتصادی	آقای موحدی	آقای موحدی	آقای موحدی	آقای موحدی	آقای موحدی	آقایان موحدی، مفتاح و دودانگه
معاونت توسعه بازرگانی داخلی	آقای سینیکی - آقای طاهری	آقای طاهری	آقای طاهری - آقای مفتاح	آقای مفتاح	آقای مفتاح	آقای مفتاح - آقای ضیغمی
معاونت امور بین‌الملل	آقای سرمدی	آقای سرمدی	آقای سرمدی	آقای سرمدی	آقای سرمدی	آقای سرمدی - آقای موحدی
معاونت توسعه فناوری اطلاعات و تجارت الکترونیکی	در ساختار نبود	در ساختار نبود	در ساختار نبود	در ساختار نبود	در ساختار نبود	آقای مفتاح
معاونت اداری مالی	آقای علوی	آقای علوی - آقای علیخانی	آقای علیخانی	آقای علیخانی	آقای علیخانی - آقای احمدی	آقای احمدی
معاونت هماهنگی و امور مجلس	آقای بازرگانی	آقای بازرگانی	آقای بازرگانی	آقای بازرگانی	آقای بازرگانی - آقای عاشوری	آقای عاشوری - آقای احمدی
شرکت بازرگانی دولتی ایران	آقای مفتاح	آقای مفتاح	آقای پارسانیا	آقای پارسانیا	آقای پارسانیا - آقای علیخانی	آقای علیخانی
سازمان حمایت از مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان	آقای علی اکبریان	آقای اکبریان	آقای اکبریان - آقای جلیلیان	آقای جلیلیان	آقای جلیلیان - آقای ضیغمی	آقای ضیغمی - آقای نکوئی مهر
سازمان توسعه تجارت ایران	آقای غضنفری	آقای غضنفری	آقای غضنفری	آقای غضنفری	آقای غضنفری - آقای افقهی	آقای افقهی - آقای صافدل

۱-۲-۴-۲ ادغام وزارتخانه‌های صنایع و معادن و بازرگانی

آن چنان که در بررسی‌های مربوط به حوزه تولید و تجارت مطرح بوده، بازرگانی همواره نقش واسطه بین تولیدکننده و مصرف‌کننده را بر عهده داشته است و فعالیت‌های بازرگانی به عنوان حلقه واسط و پلی بین تولید و مصرف مطرح می‌باشد. اما آنچه بیشتر حائز اهمیت و توجه است، ضرورت سیاست‌گذاری یکپارچه در حوزه تولید و بازرگانی می‌باشد.

وزارت صنایع و معادن مسئولیت بخش تولید کشور را به عهده داشت که زنجیره قبل و بعد از آن بستگی به سیاست‌های وزارت بازرگانی داشت، از طرفی وزارت بازرگانی نیز با مسائل مرتبط با حوزه تولید به منظور تنظیم بازار در ارتباط بود. لذا ادغام وزارتخانه‌های صنایع و معادن و بازرگانی یکی از گام‌های اساسی در راه بهبود ساختار اقتصادی کشور بود؛ با توجه به ماده ۵۳ قانون برنامه پنجم توسعه و نیز با توجه به اینکه مجموعه فعالیت‌های این دو وزارتخانه به صورت زنجیره‌ای به هم متصل بود و بسیار از کشورهای دنیا نیز، تجربه موفق این ادغام را داشتند، در دولت دهم برنامه‌ریزی برای ادغام دو وزارت صورت پذیرفت. در جهت یکپارچه‌سازی سیاست‌گذاری در حوزه تولید تا تجارت، ادغام باید به گونه‌ای صورت می‌گرفت که وزارتخانه جدید به جای انجام وظایف تصدی‌گری و وظایف حاکمیتی را به عهده گیرد، به این معنا که سیاست‌گذاری، نظارت، کنترل، پشتیبانی و هدایت در این چارچوب از سوی وزارتخانه جدید انجام شود.

تشکیل، حذف، اضافه و ادغام در خصوص وزارت بازرگانی و صنایع و معادن سابقه‌ای طولانی دارد که آغاز آن به دوره مشروطه باز می‌گردد. شمای زیر سیر تحولات و ادغام‌ها را در این حوزه نشان می‌دهد:

از ضرورت‌هایی که باعث گردید موضوع ادغام در دستور کار دولت قرار گیرد به موارد زیر می‌توان اشاره نمود:
 نیاز به هماهنگی و یکپارچه‌سازی سیاست‌های اقتصادی، بازرگانی و صنعتی کشور
 نیاز به توسعه زیرساخت‌های بازرگانی و صنعتی مناسب با آمایش سرزمینی کشور

ضرورت توسعه صادرات کالا و خدمات با ارزش افزوده بالا
 ضرورت افزایش اشتغال با توسعه کارآفرینی در بخش‌های بازرگانی و صنعت
 نیاز به توسعه کاربردهای فناوری‌های نوین و پیشرفته در بازرگانی و صنعت
 نیاز به توسعه و تنظیم تعاملات و روابط تجاری و صنعتی با کشورهای و سازمان‌های بین‌المللی
 نیاز به توسعه کمی و کیفی تولیدات مشتری مدار و صادرات محور
 ضرورت هدفمندسازی سیاست‌های هدایتی و حمایتی توسعه بازرگانی و صنعتی کشور
 ضرورت ارتقای دانش و مهارت‌های سرمایه انسانی و توانمندسازی فعالان بخش‌های بازرگانی و صنعت
 ضرورت ساماندهی زنجیره ارزش فرایندها و ارتقای بهره‌وری بازرگانی و صنعتی
 ضرورت بهبود فضای کسب و کار و افزایش رقابت‌پذیری حوزه بازرگانی و صنعت کشور
 ضرورت مدیریت تنظیم بازار کالا و خدمات حوزه بازرگانی و صنعتی

بر اساس لایحه ارسال شده به مجلس توسط دولت، در تیرماه ۱۳۹۰ با تصویب مجلس شورای اسلامی وزارت صنعت، معدن و تجارت تشکیل گردید. با توجه به اینکه شرح وظایف وزارت جدید تدوین گردیده و در حال سیر مراحل تصویب می‌باشد، لذا ساختاری توسط معاونت توسعه منابع انسانی ریاست جمهوری نهایی و ابلاغ شده است. در جدول زیر معاونت‌ها و سازمان‌های تابعه وزارت جدید به همراه اسامی معاونین وزیر ارائه شده است.

جدول ۲۰: معاونت‌ها و سازمان‌های تابعه وزارت به همراه معاونین وزیر و روسای سازمان‌ها

وزارت صنعت، معدن و تجارت	۱۳۹۰	۱۳۹۱
قائم مقام فضای کسب و کار	آقای موحدی	آقای موحدی
قائم مقام اجرایی	آقای مفتاح	آقای مفتاح
معاونت برنامه‌ریزی	آقای فاطمی امین	آقای فاطمی امین - آقای شجاعی
معاونت امور صنایع و اقتصادی	آقای روغنی - آقای صالحی نیا	آقای صالحی نیا
معاونت امور معادن و صنایع معدنی	آقای جعفری	آقای جعفری
معاونت توسعه بازرگانی داخلی	آقای ضیغمی	آقای ضیغمی - آقای رادمرد
معاونت توسعه فناوری اطلاعات و تجارت الکترونیک	آقای مفتاح	آقای مفتاح
معاونت توسعه منابع انسانی و مدیریت	آقای شریف زاده - آقای احمدی	آقای احمدی - آقای اشتری
معاونت حقوقی، امور مجلس و استان‌ها	آقای رحمت آبادی	آقای رحمت آبادی
سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران	آقای هدایت	آقای هدایت - آقای شافعی
سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران	آقای احمدی - آقای جعفری	آقایان جعفری، احمدی و امینی
سازمان زمین شناسی و اکتشافات معدنی	آقای کره ای	آقای کره ای
بانک صنعت و معدن	آقای دانیالی	آقای دانیالی
سازمان صنایع کوچک و شهرک‌های صنعتی	آقای احمدی - آقای مولائی	آقای مولائی
شرکت بازرگانی دولتی ایران	آقای علیخانی - آقای قبادی	آقای قبادی
سازمان حمایت از مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان	آقای نکوئی مهر	آقای نکوئی مهر - آقای تقوی
سازمان توسعه تجارت ایران	آقای صافدل	آقای صافدل

۱-۲-۵ قانون برنامه پنجم توسعه

با توجه به ابلاغ سند چشم‌انداز در سال ۱۳۸۲، برنامه پنجم توسعه دومین برنامه در جهت تحقق اهداف این سند بالا دستی و مهم تلقی می‌گردد. با تشکیل دولت نهم و بر مبنای رویکردهای انتخاب شده توسط این دولت، برخی از سیاست‌ها و جهت‌گیری‌ها در حوزه اجتماع، سیاست، اقتصاد و... تغییر یافت که تبلور این تغییرات در رویکردهای برنامه پنجم توسعه نمایان گردید. پیش از ادغام دو وزارت‌خانه بازرگانی و صنایع و معادن تدوین برنامه پنجم توسعه در دو حوزه مختلف تدوین و نهایی گردید. نتیجه تلاش‌های این دو وزارت‌خانه درج‌احکام متعدد و موثر در قانون برنامه پنجم توسعه بود که عمده آن‌ها در فصل پنجم قانون لحاظ شده است.

۱-۲-۵-۱ تدوین برنامه پنجم در وزارت بازرگانی

در وزارت بازرگانی سابق فعالیت‌های اولیه و آمادگی برای تهیه برنامه پنجم در سال میانی برنامه چهارم آغاز گردید. بر همین اساس از دی ماه سال ۱۳۸۶ تدوین چشم‌انداز حوزه‌های تخصصی بازرگانی در برنامه پنجم در دستور کار معاونت برنامه‌ریزی و امور اقتصادی قرار گرفت که منجر به تدوین گزارش‌های «شناخت و تحلیل روز، گذشته و وضع موجود هر یک از واحدهای تخصصی وزارت بازرگانی» شد. این گزارش‌ها در چارچوب مدل‌های برنامه‌ریزی راهبردی به بررسی و شناخت وضع موجود به نقاط قوت و ضعف، فرصت‌ها و تهدیدها و سیاست‌ها و راهبردهای آتی تنظیم و مورد بهره‌برداری قرار گرفت. در همین راستا وزارت بازرگانی با عنایت به وظایف فرابخشی خود در ادامه و تکمیل مطالعات و بررسی‌های انجام شده پیرامون راهبردهای بازرگانی در برنامه چهارم ارزیابی روش برنامه‌ریزی توسعه در ایران و تجربه برنامه‌ریزی توسعه در کشورهای منتخب برای ارائه رویکرد مناسب توسعه در تدوین برنامه پنجم در دستور کار خود قرار داد. حاصل این تلاش‌ها تدوین گزارش‌های زیر بود:

بررسی تجربه برنامه‌ریزی توسعه در کشورهای منتخب

درسهایی از برنامه‌ریزی در ایران با تأکید بر برنامه چهارم

مطالعه تطبیقی نظام جامع بازرگانی در کشورهای منتخب

بهره‌وری بازرگانی ایران و عوامل مؤثر بر ارتقای بهره‌وری بازرگانی

آنچه که در تدوین رویکرد و راهکارهای مناسب توسعه در بخش بازرگانی در برنامه پنجم توسعه مهم بود شناخت چشم‌انداز بخش در افق ۱۴۰۴ بود که در تحقق آن طرح پژوهشی «تدوین چشم‌انداز بخش بازرگانی در افق ۱۴۰۴» تدوین و از اسفند ماه ۱۳۸۶ در مرحله اجرا قرار گرفت.

متعاقب تشکیل شورای عالی تدوین برنامه پنجم در دولت، تشکیل ستاد برنامه در دستور کار معاونت برنامه‌ریزی و امور اقتصادی وزارت بازرگانی قرار گرفته تا نسبت به تقسیم کار داخلی اقدام نماید. در همین راستا و به منظور ارتقا سطح تعامل و اثربخشی حضور نمایندگان وزارت متبوع سعی بر آن شد که با تقسیم کار صورت گرفته نمایندگان وزارت با حداکثر توان در کمیته‌های تخصصی و مشترک ایفای نقش نمایند. با توجه به رسالت وزارت بازرگانی و سازمان‌های تابعه در امر توسعه تجارت، گستره تأمین و توزیع و تنظیم بازار کالا و خدمات، تنظیم تراز تجاری، نوین‌سازی نظام بازرگانی، توسعه و ترویج تجارت الکترونیکی، وجود یک نظام و ستاد برنامه‌ریزی منسجم و هدفمند، درحوزه عمل این وزارتخانه ضروری بود تا در سایه آن، دستیابی به اهداف راهبردی در عرصه بازرگانی داخلی و خارجی عملی باشد. در اردیبهشت ماه ۱۳۸۷ براساس مفاد نظام نامه تدوین برنامه پنجم در بازرگانی سه کمیته با عناوین و مسئولیت‌های زیر تشکیل گردید:

کمیته بازرگانی خارجی:

دستیابی به رشد پایدار تولیدات صادرات محور

گسترش رقابت‌پذیری محصولات صادراتی

گسترش هم‌پیوندی با اقتصاد جهانی

کمیته بازرگانی داخلی:

رشد ارزش افزوده و اشتغال در بخش بازرگانی

تأمین حداقل نیازهای اساسی آحاد مردم

حمایت پایدار از حقوق مصرف‌کننده و تولیدکننده

دسترسی جامعه به بازارهای رقابتی کالا و خدمات (کاهش هزینه مبادله)

برخورداری از بخش خصوصی و تعاونی توانمند در حوزه بازرگانی

گسترش همکاری‌های مشترک دولت و تشکلهای صنفی و سازمان‌های مردم‌نهاد در ارتقا کیفی نظارت بر بخش

کمیته سازمان، مدیریت و زیرساخت‌های بخش بازرگانی:

بهبود فضای کسب و کار و ارتقا بهره‌وری نیروی کار، سرمایه و عوامل تولید در بخش بازرگانی
ارتقای کارایی در بهره‌برداری از نهاده‌های بخش بازرگانی
ایجاد فضا و بسترهای مناسب برای تقویت و تحکیم رقابت‌پذیری ملی
توسعه کاربردهای تجارت الکترونیکی
اطلاع‌رسانی جامع به صورت سریع، متنوع و یکپارچه
بهبودسازی شیوه‌های تولید، تحلیل و اطلاع‌رسانی آماری با تأکید بر فناوری نوین اطلاعات

۱-۲-۵-۲ تدوین برنامه پنجم در وزارت صنایع و معادن

در وزارت صنایع و معادن سابق از ابتدای سال ۱۳۸۷ تدوین برنامه پنجم توسعه در دستور کار قرار گرفت. در این راستا شورای راهبردی
تدوین این برنامه و کمیته‌های تخصصی با محوریت موضوعات زیر تعریف گردید تا احکام مرتبط در برنامه پنجم توسعه تعریف و لحاظ
شود. عناوین و مسئولیت‌های هر کمیته عبارت بودند از:

تأمین مالی و بازار سرمایه:

جذب سرمایه‌گذاری خارجی

استفاده از پتانسیل همه بانک‌ها حتی بانک‌های خارجی با محوریت صنعت و معدن

استفاده از صندوق ذخیره ارزی و توسعه ملی و اولویت‌های آن

پوشش ریسک سرمایه‌گذاری

ارتقاء بازار سرمایه و بیمه، تأمین نقدینگی

شفافیت سرمایه‌گذاری و بهبود نظام مالیاتی

اصل ۴۴، تحول اقتصادی، هدفمند کردن یارانه‌ها:

اصل ۴۴ با رویکرد تخصصی نمودن واگذاری‌ها و ندوین بسته مستقلی در تعامل با وزارت اقتصاد

هدفمند کردن یارانه‌ها با رویکرد صیانت و حمایت از تولید

تدوین نظام جامع حمایت از صنعت و معدن با در نظر گرفتن متغیرهای اثرگذار بر رشته فعالیت از جمله سهم از مصرف هریک از
حامل‌های انرژی، نسبت مصرف هریک از حامل‌های انرژی، میزان وابستگی به نیروی کار و سرمایه، ارزش‌افزوده، صادرات، واردات، میزان
وابستگی به سایر عناصر زنجیره تولید، کسش قیمتی تقاضا، دانش بنیان بودن، سن فعالیت، سابقه مالیاتی، رقابت‌پذیری و نیز اولویت دار
بودن در قالب استراتژی توسعه صنعتی کشور

بهره‌وری، منابع انسانی، فرهنگ سازی:

بهره‌وری کل عوامل تولید و به‌ویژه بهره‌وری نیروی انسانی و نیروی کار، در قالب بسته بهره‌وری

توسعه منابع انسانی به‌ویژه در حوزه فناوری‌های پیشرفته در قالب بسته فناوری و با مشارکت کارگروه علم و فناوری

تحقیق و پژوهش، فناوری:

سیاست حمایت از کاربردی‌سازی پژوهش‌ها و حمایت از پژوهش‌های سفارشی در بسته پژوهش و فناوری

ارتقاء سطح کارآفرینی فناورانه، تسهیل فرایندهای کسب و کار، توسعه بسترها و زیرساخت‌های لازم

افزایش سهم سرمایه‌گذاری خطر پذیر به‌میزان یک دهم درصد از تولید ناخالص داخلی

حمایت از ارتباطات صنعت و دانشگاه و همچنین شرکت‌های زایشی از دانشگاه‌ها و مراکز پژوهشی

تبدیل صندوق صنایع الکترونیک به صندوق صنایع نوین و افزایش سرمایه آن

صادرات و واردات:

تولید صادرات محور و توسعه تجارت خارجی و صادرات غیرنفتی

قاچاق و مدیریت واردات

تسهیل شرایط گمرک و اصلاح قوانین مربوطه

توسعه متوازن:

توسعه مناطق مستعد و کمتر توسعه‌یافته جنوب کشور از طریق توسعه صنعت پتروشیمی و صنایع پائین دستی

مشوق‌های ویژه برای واحدهای صنعتی در مناطق کمتر توسعه‌یافته به خصوص برای اشتغال

برنامه ملی تأمین مالی خرد صنایع روستایی با رویکرد توانمندسازی، ارتقا سرمایه اجتماعی، توسعه اعتبارات و بیمه خرد در راستای افزایش اشتغال روستایی و کاهش فقر

زیر ساخت‌ها:

بسته استاندارد به‌عنوان یک بسته مستقل

سازماندهی آمارهای صنعتی

سرمایه‌گذاری بر تولید فکر (کانون تفکر و اتاق‌های فکر)

مسائل ساختاری و سازمانی:

تعریف جدیدی از سازمان‌های توسعه‌ای، هرچند وظایف و اختیارات مشخصی به برخی سازمان‌های توسعه‌ای در برنامه تخصیص یافته است ولی با توجه به اجرای اصل ۴۴، نظام کامل و مشخص جدیدی برای این سازمان‌ها پیشنهاد نشده است.

محدود نمودن دخالت‌های محیط زیست و سایر دستگاه‌ها، تبدیل تمام موانع موجود از سوی سازمان‌هایی مانند محیط زیست و وزارت بهداشت به ضوابط تخصصی به جای نظام اعطای مجوز

مسائل عمومی احکام برنامه:

تخمین واقع بینانه منابع مورد نیاز اجرای احکام

شفافیت و متقن بودن احکام

حفظ ارتباط منطقی بین برنامه‌های عملیاتی استراتژی توسعه صنعتی با برنامه‌های عملیاتی برنامه پنجم

سایر موارد:

بحران اقتصادی جهانی که در بخش تحلیل شرایط محیطی و تحلیل SWOT و همچنین تحلیل روندها و رویدادها

توجه به تعاون، با توجه به قانون اصل ۴۴ و توجه ویژه به سهم تعاون در برخی بسته‌ها همچون مالیات، اشتغال

۱-۲-۶ برنامه‌های راهبردی

۱-۲-۶-۱ استراتژی صنعت در وزارت صنایع و معادن

نظر به اهمیت تدوین راهبرد و مجموعه سیاست‌های توسعه صنعتی کشور برای کلیه صنعتگران و کارآفرینان صنعتی، مدیران و مسئولان سیاسی و اقتصادی کشور و در اجرای ماده «۱» قانون تمرکز امور صنعت و معدن مصوب سال ۱۳۷۹ مجلس شورای اسلامی مبنی بر تکلیف تدوین سند راهبرد و سیاست‌های توسعه صنعتی به وزارت صنایع و معادن، قرارداد مطالعه سند مذکور با دانشکده مدیریت و اقتصاد دانشگاه صنعتی شریف تنظیم و نتایج آن در مرداد سال ۱۳۸۲ تحت عنوان مطالعات استراتژی توسعه صنعتی کشور انتشار یافت. در پی آن نظرات انتقادی متعددی از سوی جامعه علمی، صنعتی، سیاسی و اقتصادی کشور به ویژه از منظر مبانی نظری، مدل‌های اقتصادی و مباحث توسعه فناوری و گزینش صنایع پیشرو مطرح گردید که وزارت صنایع و معادن با بهره‌گیری از مطالعات پایه استراتژی فوق و همچنین برخی از سیاست‌های کلی قانون برنامه چهارم مصوب مقام رهبری و همچنین استفاده از برخی از نظرات و پیشنهادات کلیات سند راهبرد توسعه صنعتی کشور را تهیه و جهت اجرا به حوزه‌های ستادی ابلاغ نمود. ولی پس از آن و از آنجا که سند راهبرد توسعه صنعتی تهیه شده نمی‌توانست با توجه به تحولات ایجاد شده و اسناد فرادستی آن پاسخگوی تدوین برنامه‌های عملیاتی بعنوان یک سند مرجع با توجه به دیدگاه‌های جدید دولت مبنی بر ایجاد رشد و توسعه کشور متوازن مبتنی بر اجرای عدالت اجتماعی و فقرزدایی و همچنین تعامل سازنده و هوشمندانه با جامعه جهانی باشد، لذا بازنگری آن در دستور کار وزارت صنایع و معادن قرار گرفت و بر این اساس با توجه به آرمان و اهداف منبعث از قوانین پایه نظیر قانون اساسی - سند چشم‌انداز ۲۰ ساله و سیاست‌های کلی قانون برنامه مصوب مقام معظم رهبری و برنامه چهارم و پیش‌بینی‌های برنامه پنجم و هفتم توسعه، سند راهبرد توسعه صنعتی کشور تا افق سال ۱۴۰۴ مورد بازنگری و اصلاح قرار گرفت. در این بازنگری سعی شده بود سند مذکور بگونه‌ای تدوین گردد که افق روشنی را فرآوری همه دست اندرکاران بخش صنعت و معدن کشور در خصوص مجموعه اهداف، راهبرد و سیاست‌های کشور در این حوزه آشکار نماید. پس از مطالعات صورت گرفته، سند بازنگری شده در سال ۱۳۸۵ ابلاغ گردید.

با توجه به تغییر شرایط اقتصادی کشور و برنامه‌ریزی برای اجرای طرح تحول اقتصادی، اجرای سیاست‌های اصل ۴۴، سیاست‌های انقباضی بانک مرکزی، نرخ سود بالای تسهیلات بانکی و وزارت صنایع و معادن تصمیم گرفت در سال ۱۳۸۸ به اتفاق کارشناسان بخش‌های مختلف وزارتخانه با رویکرد کلان‌تری شروع به بازنگری سند، تدوین ملزومات رسیدن به اهداف سند و برنامه‌های عملیاتی نماید. پیش‌نویس سند و برخی از برنامه‌های عملیاتی تهیه گردید که نهایی شدن این سند با توجه به ایجاد وزارت جدید صنعت، معدن و تجارت متوقف و با رویکرد جدیدی آغاز گردید.

۱-۲-۶-۲ استراتژی معدن در وزارت صنایع و معادن

بخش معدن در زمینه تولید داده‌های پایه ملی علوم زمین، شناسایی منابع، اکتشاف ذخایر، استخراج بهینه و صیانتی معادن، توسعه صنعت فرآوری، تأمین مواد اولیه صنایع معدنی و سایر صنایع مرتبط کشور و همچنین گسترش فعالیت‌های معدنی ایران در سطح جهانی، برای افزایش ثروت ملی و رفاه عمومی موثر است. "طرح تدوین سند استراتژی بخش معدن کشور" به درخواست وزارت صنایع و معادن انجام گردیده است. این طرح در واقع فاز دوم طرح جامع معادن ایران است که از سال ۱۳۸۴ آغاز و تحت عنوان "مطالعه و تدوین استراتژی بخش معدن کشور و ارائه راهکارهای اجرایی جهت تحقق اهداف چشم‌انداز بیست ساله" شروع شد. این مرحله از طرح جامع معادن براساس ابلاغیه مقام معظم رهبری "سند چشم‌انداز بیست ساله کشور" و همچنین وظایف مندرج در ماده قانون تشکیل وزارت صنایع و معادن شروع شد. پس از برگزاری جلسات متعدد نقد و بررسی سند استراتژی بخش معدن با حضور ذی‌نفعان بخش دولتی و خصوصی، ویرایش نهایی و قابل استناد این سند تهیه و رونمایی از این سند در تاریخ ۲۶ دی ماه ۱۳۹۱ صورت گرفت. با توجه به تدوین برنامه راهبردی صنعت، معدن و تجارت، سند مذکور با برنامه راهبردی تلفیق گردیده و برنامه‌های عملیاتی آن در شرف تهیه است. مهمترین اهداف طرح تدوین استراتژی بخش معدن موارد زیر می‌باشد:

همسویی با اهداف چشم‌انداز ۲۰ ساله کشور در بخش معدن
هم جهت نمودن فعالیت‌های برنامه‌ای و اجرایی بخش معدن
ارائه یک فرایند علمی مسأله شناسانه در تصمیم‌گیری‌های کلان بخش معدن
ایجاد هم افزایی و هماهنگی بین اجزای بخش معدن
شناسایی کلیه ضعف‌ها و قوت‌ها، تهدیدها و فرصت‌های بخش معدن
ارائه استراتژی‌های کلان و عملیاتی مناسب
ویژگی‌هایی که سند استراتژی بخش معدن کشور دارد عبارتند از:
تلفیق‌پذیری با برنامه‌های بخشی
سیاستگذاری منسجم و کارآمد در بهره‌برداری از منابع
نگاه بلند مدت، یکپارچه و جامع به بخش معدن
توجه به رویکرد رقابتی در بخش معدن
ارائه سندی مرجع و راهبردی برای توسعه بخش معدن
ایجاد همفکری، وحدت رویه، و تعامل سازنده فعالان و نقش آفرینان بخش معدن
نگاه جهانی

۱-۲-۶-۳ استراتژی تجارت در وزارت بازرگانی

وزارت بازرگانی با توجه به مأموریت‌های تعریف شده خود نسبت به تهیه سند راهبرد ملی توسعه صادرات غیر نفتی کشور از سال ۱۳۸۴ به صورت جدی و متمرکز اقدام نمود. برخی از کمیته‌هایی که برای تدوین این سند تشکیل گردیدند عبارت بودند از:
بحث و بررسی در برخی از جلسات کارگروه توسعه صادرات
کمیته تجزیه و تحلیل دیدگاه‌های ذی‌نفعان از خبرگان بخش‌های خصوصی و دولتی
کمیته صادرات با عضویت معاونین وزارت بازرگانی و سایر اعضا با مسئولیت وزیر بازرگانی
کمیته معاونین و مدیران سازمان توسعه تجارت ایران
کمیته نهایی‌سازی سند راهبردی
این سند با توجه به فرا بخشی بودن آن پس از طی مراحل متعدد بررسی توسط دستگاه‌های اجرایی، در اسفند سال ۱۳۸۹ در کارگروه صادرات کشور به تصویب رسید و در فروردین ماه ۱۳۹۱ توسط معاون اول ابلاغ گردید. بر اساس این سند دستگاه‌های دولتی و غیردولتی موظفند ضمن هماهنگی با وزارت بازرگانی (سازمان توسعه تجارت ایران) نسبت به اجرای برنامه‌ها و تکالیف مربوط اقدام نمایند
اهداف بنیادین برنامه راهبردی توسعه صادرات غیر نفتی
دستیابی به سبد صادراتی و تنوع کالاها و خدمات و پایداری توسعه صادرات اقلام موجود
ماندگاری و حفظ سهم در بازارها، دستیابی به تنوع بازارهای صادراتی
دستیابی به جایگاه بالاتر ایران در تجارت خارجی منطقه و سهم بالاتر تجارت ایران از جهان
دستیابی به سهم متوازن، عادلانه و متناسب با مزیت‌ها در صادرات استان‌های کشور

محیط مساعد صادرات کالاها و خدمات در سطح ملی ارتقا سطح رقابت مندی کالاها و خدمات صادراتی دستیابی به خدمات پیشرفته و رقابتی پشتیبانی صادرات دستیابی به بنگاه‌های شایسته صادراتی و در کلاس جهانی تلاش جهت تحقق اهداف کمی تعیین شده در برنامه پنجم این سند نیز جزء اسناد مرتبط در تدوین برنامه راهبردی بخش صنعت، معدن و تجارت مد نظر قرار گرفته است.

۱-۲-۶-۴ استراتژی کاهش قیمت تمام‌شده در وزارت بازرگانی

با توجه به ضرورت افزایش بهره‌وری، کاهش مستمر هزینه‌ها و دست‌یابی به قیمت تمام‌شده پایین‌تر محصولات و خدمات در بخش‌های مختلف و با اهدافی چون ارتقا و بهبود فضای کسب و کار و رقابت‌پذیری در کشور، بهبود بهره‌وری و اصلاح الگوی تولیدی و مصرفی در سطح کشور و افزایش قدرت رقابتی و توانمندی بنگاه‌های کشور، پروژه‌ای در وزارت بازرگانی سابق تعریف گردید تا در جهت کاهش قیمت تمام‌شده کالاهای تولیدی نهضت‌سازی نماید. در آغاز کار جهت فراهم ساختن زمینه اجرای اثربخش نهضت، با محوریت وزارت بازرگانی و با همکاری و مشارکت کلیه نهادها و دستگاه‌های مرتبط دولتی و بخش خصوصی نسبت به تدوین "طرح جامع اجرای نهضت کاهش قیمت تمام‌شده" اقدام گردید که طی آن با طراحی و تدوین برنامه‌ای جامع، یکپارچه و هدفمند جهت مدیریت و راهبری اجرای نهضت در قالب یک سند ملی و تدوین وظایف، نقش‌ها و مسئولیت‌های کلیه ارکان درگیر در این طرح، زمینه اجرای اثربخش نهضت در سطح کشور فراهم گردیده است. نتایج این طرح در قالب سند راهبردی نهضت کاهش قیمت تمام‌شده و تقسیم کار ملی در اردیبهشت ماه ۱۳۹۰ توسط وزارت بازرگانی منتشر گردید.

جدول ۲۱: فهرست تعدادی از طرح‌ها و پروژه‌های تدوین شده مصوب به عنوان برنامه‌های منتخب در سال ۱۳۹۰ جهت اجرا

عنوان طرح/پروژه	دستگاه متولی
طرح ایجاد و توسعه نظام ملی اطلاعات بنادر و گمرکات، بیمه، بانک و شرکت‌های حمل‌ونقل	وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات
تشکیل کارگروه سیاست‌گذاری تعیین نرخ ارز	وزارت امور اقتصادی و دارایی
بازمهندسی وظایف، مسئولیت‌ها و اختیارات شورای ملی رقابت کشور	
برنامه‌ریزی توسعه فعالیت بانک‌های خارجی در کشور در راستای رقابتی شدن سیستم بانکی	وزارت امور خارجه
تدوین طرح جامع مدیریت اثرات تحریم و اجرای آن	
طراحی و پیاده‌سازی نظام پنجره واحد تجاری در سطح کشور	وزارت بازرگانی
تدوین و اجرای طرح جامع تسهیل تجاری	
تدوین برنامه توسعه خصوصی‌سازی در بخش بازرگانی کشور (تأمین و توزیع)	
ایجاد کارگروه و دبیرخانه ملی اصلاح و بازنگری قوانین و مقررات اقتصادی، تولیدی و تجاری	وزارت جهاد کشاورزی
طراحی و ساماندهی نظام مدیریت زنجیره تأمین محصولات کشاورزی اولویت دار	
بازمهندسی و اصلاح فرایندهای حقوقی و قضایی حوزه اقتصاد، تولید و تجارت	وزارت دادگستری
تدوین و اجرای طرح جامع توسعه صنعت بسته‌بندی در کشور	وزارت صنایع و معادن
تدوین و اجرای بسته‌های حمایتی کاربرد فناوری‌های نوین در راستای تحقق اهداف نهضت	
تشکیل کارگروه سیاست‌گذاری و ساماندهی تعطیلات رسمی در کشور	وزارت کشور
طرح بازمهندسی نظام آموزش عالی و تجدید نظر در دروس و دوره‌های آموزش عالی	وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

وزارت کار و امور اجتماعی	بازمهندسی و اصلاح قوانین بیمه و کار
	بازمهندسی نظام حقوق و دستمزدی متناسب با بهره‌وری نیروی کار (نظام کارمزدی)
	برنامه‌ریزی و اجرای طرح جامع توسعه و توانمندسازی بنگاه‌های تولیدی و تجاری
اتاق صنایع و معادن و اتاق تعاون	طرح جامع پیاده‌سازی و اجرای ابزارها و نظام‌های کاهش هزینه در سطح بنگاه
	ایجاد نهادهای متمرکز ارائه دهنده خدمات کاهش قیمت تمام‌شده بنگاه‌های کسب و کار در استان‌های کشور
بانک مرکزی	طراحی و بازمهندسی نظام تأمین مالی در کشور
	فراهم آوردن زمینه‌های مناسب جهت اجرای سیاست‌های پولی و مالی مورد نظر بانک مرکزی
سازمان صدا و سیما	تدوین و اجرای برنامه‌های فرهنگی و آموزشی ارتقا بهره‌وری و اصلاح الگوی مصرف در سطح کشور
	برنامه‌ریزی تهیه و تولید برنامه‌های رسانه‌ای جهت آموزش، فرهنگ‌سازی و ترویج اهداف نهضت کاهش قیمت تمام‌شده
معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی ریاست جمهوری	پیگیری تأمین منابع، بودجه و اعتبارات جهت پیاده‌سازی نهضت
موسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران	تدوین و بازنگری استانداردهای اقلام تولیدی، صادراتی و وارداتی (اولویت دار)
سازمان ملی بهره‌وری ایران	برنامه‌ریزی ایجاد و توسعه نهادهای پشتیبان و تربیت مروجان کاهش قیمت تمام‌شده جهت ارائه خدمات کاهش هزینه
	تدوین و اجرای بسته‌های آموزشی، تبلیغی و ترویجی در حوزه ارتقا بهره‌وری
معاونت توسعه مدیریت و سرمایه انسانی ریاست جمهوری	تدوین و اجرای برنامه توسعه توانمندی و مهارت‌های مدیریتی مدیران دولتی و خصوصی در چارچوب اهداف نهضت
معاونت فناوری ریاست جمهوری	برنامه‌ریزی توسعه کاربرد فناوری‌های ICT در حوزه‌های تأمین، تولید، توزیع و مصرف
	تدوین و اجرای طرح جامع دولت الکترونیکی در سطح کشور
وزارت راه و ترابری	کاهش ظرفیتهای بیکار بخش حمل‌ونقل از راههایی مانند: (ایجاد سامانه الکترونیکی درگاه ملی بار برای اطلاع‌رسانی بین ناوگان و محمولات - بازنگری در قوانین ترانزیت و ایجاد هماهنگی با قوانین بین‌المللی - ساماندهی خود مالکی رانندگان برون شهری از راههایی مانند توسعه تعاونی‌ها)
	ارتقای کیفیت خدمات حمل‌ونقل از راههایی مانند: (توسعه و فضای رقابتی - توسعه سامانه الکترونیکی درگاه ملی حمل‌ونقل و ترانزیت در سطح کشور)
	کاهش هزینه تمام شده خدمات حمل‌ونقل از راههایی مانند: (شناسایی راههای کاهش هزینه تأمین وسایل نقلیه مانند اعطای مجوز واردات کامیون و تریلراز خارج با تعرفه کم - ایجاد و توسعه بنادر خشک و زیرساخت‌های لازم برای ترویج حمل و نقل - شناسایی ائتلاف‌ها و هزینه‌های زائد در حمل و نقل و حذف آن‌ها)
بنگاه‌های بخش خصوصی و تعاونی	طراحی و پیاده‌سازی چرخه بهره‌وری در سازمان‌ها و بنگاه‌های دولتی و خصوصی

اهم اقدامات انجام شده در خصوص نهضت ملی کاهش قیمت تمام شده که در مؤسسه مطالعات و پژوهش‌های بازرگانی انجام شده است که عمدتاً در قالب فعالیت‌های فرهنگ سازی، پژوهشی و آموزشی بوده است در بخش زیر ارائه شده است:

الف) حوزه فرهنگ سازی، آموزش و ترویج:

۳۶ کارگاه تحلیلی- کاربردی نهضت کاهش قیمت تمام شده در سطح ملی و استانی، طراحی و اجرا گردیده است. در شهر تهران با ۸ عنوان تخصصی برگزار و با طرح موضوعات کاملاً کاربردی به دنبال افزایش توانمندی بنگاه‌ها در زمینه نحوه اجرای تکنیک‌های کاهش قیمت تمام شده بوده است. در سایر استان‌ها و شهرستان‌ها، به جهت ایجاد بستر مناسب و تشریح علت الزامی بودن استقرار نهضت، کارگاه‌ها به صورت توجیهی و در سطح مدیران، تصمیم‌گیرندگان و فعالان اقتصادی استان‌ها در بخش‌های دولتی و غیردولتی، برگزار گردید.

ب) تدوین ۸ بسته آموزشی شامل مهارت‌های کاربردی در کاهش قیمت تمام شده که بسته‌های آموزشی فوق شامل جزوه آموزشی به صورت کاربردی و خودآموز، موردکاوی‌هایی از تجربیات داخلی و خارجی در استفاده از تکنیک و منابع موجود و مرتبط علمی و پژوهشی مرتبط و به روز در سطح جهانی بوده است. عناوین بسته‌های فوق نیز عبارتند از:

تخصیص استراتژیک بودجه مبتنی بر کارت امتیازی متوازن
تفکر و تولید ناب در کاهش قیمت تمام شده
آشنایی با مهمترین تکنیک‌های کاهش قیمت تمام شده
تکنیک‌های مدیریت هزینه انرژی در کاهش قیمت تمام شده
حسابداری مدیریت و نقش آن در کاهش بهای تمام شده
کاربرد مدیریت زنجیره تأمین در کاهش قیمت تمام شده
کاربرد هزینه یابی بر مبنای فعالیت در کاهش قیمت تمام شده
کاهش هزینه در فرایند طراحی.

ج) برگزاری اولین همایش ملی کاهش قیمت تمام شده در راستای توسعه و تعمیق نهضت کاهش قیمت تمام شده و ارتقا کیفیت کالاها و خدمات در کشور موجب گردید ضمن کمک به رشد و توسعه اقتصادی، منجر به توسعه فضای رقابتی، ارتقای بهره‌وری در بخش‌های مختلف، توسعه صادرات غیرنفتی و ارتقای سطح رفاه اجتماعی شود، مؤسسه با همکاری وزارت و سایر دستگاه‌ها و نهادهای ذیربط و فعال در این نهضت، اولین همایش ملی کاهش قیمت تمام شده را با مشارکت فعالانه اساتید، دانشگاه‌ها، مدیران و فعالان اقتصادی در بخش‌های خصوصی، تعاونی و دولتی در مهر ماه ۱۳۸۹ با محورهای زیر برگزار نمود:

عوامل کلان اثرگذار در کاهش قیمت تمام شده کالاها و خدمات
عوامل موثر در کاهش قیمت تمام شده در سطح زنجیره عرضه
عوامل خرد مؤثر در کاهش قیمت تمام شده در سطح بنگاه‌ها

د) ترجمه و انتشار کتب تخصصی در زمینه کاهش قیمت تمام شده که از جمله می‌توان به عناوین: خدمات با کیفیت، هزینه یابی بر مبنای هدف، ۶۴ راهکار کاهش هزینه‌های تمام شده، و... اشاره نمود
ه) ترجمه و انتشار ۶ نسخه کتاب در زمینه بهره‌وری که از جمله می‌توان به عناوین: مقدمه‌ای بر تجزیه و تحلیل کارایی و بهره‌وری، کتاب مصور کنترل کیفیت جامع برای مدیران، بهره‌وری یک الزام و ... اشاره نمود.

و) تدوین و انتشار ۱ شماره خبرنامه تحلیلی نهضت کاهش قیمت تمام شده و نیز تدوین و انتشار ۴ جلد از سلسله گزارشات نهضت با عناوین ذیل:
گزارش اول: مروری اجمالی بر تکنیک‌ها، ابزارها و روش‌های کاهش قیمت تمام شده؛
گزارش دوم: سند راهبردی اجرای نهضت کاهش قیمت تمام شده و تقسیم کار ملی دستگاه‌های مرتبط؛
گزارش سوم: تجربیات کشورها و سازمان‌های بین‌المللی منتخب در موضوع کاهش قیمت تمام شده؛
گزارش چهارم: مروری بر ادبیات و مفاهیم مرتبط و معرفی اجمالی نهضت کاهش قیمت تمام شده؛

ز) اجرای گسترده نخستین جشنواره ملی نهضت کاهش قیمت تمام‌شده:

اولین جشنواره ملی کاهش قیمت تمام‌شده با هدف فرهنگ‌سازی و ترغیب واحدهای تولیدی و خدماتی، با محوریت تبیین اهمیت و جایگاه موضوع نهضت کاهش قیمت تمام‌شده در فضای اقتصاد، تولید و تجارت کشور، و همچنین معرفی ابزارها و تکنیک‌های کاربردی برای متولیان بخش دولتی و خصوصی در مرکز همایش‌های بین‌المللی صدا و سیما و با حضور بیش از ۱۰۰۰ تن از مدیران عالی شرکت‌ها و نهادها در تاریخ شهریور ۱۳۹۰ برگزار شد. در این جشنواره از میان نزدیک به ۵۰۰ تجربه ارسالی به دبیرخانه اولین جشنواره کاهش قیمت تمام‌شده در ۲۰ گروه کالایی، ۲۵ واحد تولیدی در بخش تجربیات موفق در کاهش قیمت تمام‌شده به تفکیک گروه کالایی معرفی شدند و از آن‌ها تقدیر بعمل آمد. از میان تجربیات ارسال شده توسط مروجین و مشاورین کاهش قیمت تمام‌شده از ۱۱ شرکت مروج و مشاور در پیاده‌سازی تکنیک‌های مرتبط با کاهش قیمت تمام‌شده تقدیر شد و از میان سازمان‌های همکاری کننده در نهضت کاهش قیمت تمام‌شده از دو سازمان موثر در این زمینه تقدیر بعمل آمد.

ح) تهیه و تدوین کتاب کاربردی یکصد تجربه موفق، از میان تجربیات ارسالی به جشنواره که این کتاب حاصل تجربیات موفق بنگاه‌های تولیدی و خدماتی شرکت کننده در جشنواره ملی کاهش قیمت تمام‌شده بود و در هفت حوزه زیر تهیه شده است:

حوزه اول: کاهش سیکل تولید/ افزایش حجم تولید کالا و خدمات (۹ تجربه)

حوزه دوم: کاهش زمان توقفات، تعمیر و خواب ماشین آلات و تجهیزات (۱۶ تجربه)

حوزه سوم: بومی سازی/ تولید داخلی و جایگزینی مواد اولیه (۱۱ تجربه)

حوزه چهارم: کاهش محصولات و خدمات رده‌شده/ ضایعات (۱۲ تجربه)

حوزه پنجم: کاهش دورریزها (۸ تجربه)

حوزه ششم: بهبود سیستمها و فرایندها (۲۷ تجربه)

حوزه هفتم: کاهش مصرف انرژی (۱۷ تجربه)

در جهت عمق بخشی به این پروژه ملی، طرح‌ها و برنامه‌های پژوهشی نیز تعریف شده است که اهم آن در بخش زیر ارائه شده است
تدوین برنامه جامع نهضت کاهش قیمت تمام‌شده

شناسایی و تعیین مدل بهینه بازاریابی در راستای کاهش قیمت مصرف کننده

بررسی علل بالا بودن هزینه ترانزیت کالا در کشور ایران در مقایسه با کشورهای همجوار

تدوین بسته سیاستی کاهش قیمت تمام‌شده محصولات غذایی منتخب

بررسی ابعاد حقوقی کاهش قیمت تمام‌شده در بخش بازرگانی کشور

گزارش تحلیلی نهضت ملی کاهش قیمت تمام‌شده کالاها و خدمات

۱-۲-۶-۵ آمایش تجاری در وزارت بازرگانی

در زمان حاضر، آمایش تجاری به یک نیاز مهم در کشور تبدیل شده و در پیش گرفتن برنامه راهبردی «آمایش تجاری» و «توسعه زیرساخت‌های تجاری» جزو ضرورت‌های کنونی کشورمان است. براساس رتبه‌بندی انجام شده توسط بانک جهانی، ایران به لحاظ وضعیت زیرساخت‌های تجاری در سال ۲۰۱۰ از بین ۱۵۵ کشور جهان در رتبه ۸۶ و در بین ۲۲ کشور منطقه در رتبه ۱۳ قرار دارد. الزام و ضرورت انجام «آمایش تجاری» با قرار گرفتن در برنامه‌های کلیدی وزارت بازرگانی دولت دهم و تأیید و تأکید مجلس شورای اسلامی بر آن، شفاف و روشن گردید. در همین راستا، مؤسسه مطالعات و پژوهش‌های بازرگانی موضوع آمایش تجاری را به عنوان یکی از برنامه‌های کلیدی خود در سال ۱۳۹۰ قرار داد و طرح مذکور با عنوان «تدوین سند راهبردی توسعه زیرساخت‌های تجاری در کشور» را تصویب و به انجام رساند.

مهمترین بخش آمایش تجاری که بخش مهمی از اعتبارات و هزینه‌ها را مصروف خود خواهد کرد توسعه زیرساخت‌های تجاری است. زیرساخت‌های تجاری پایه و اساس توسعه بازرگانی مدرن در هر کشوری می‌باشند که بدون گسترش و بهره‌برداری بهینه از این زیرساخت‌ها و امکانات تجاری، رسیدن به شکوفایی لازم در امر تجارت و بازرگانی برای هیچ کشوری میسر نخواهد بود. "زیرساخت‌های تجاری" و "رشد اقتصادی" در هر کشوری اثرات متقابلی روی هم دارند، به گونه‌ای که تقویت هر کدام از این دو، بهبود دیگری را بدنبال خواهد داشت. در جدول زیر زیرساخت‌هایی که در این طرح مورد بررسی قرار گرفته است ارائه شده است

جدول ۲۲: زیرساخت‌های تجاری مورد بررسی در طرح آمایش تجاری وزارت بازرگانی سابق

نوع زیرساخت	محور زیرساختی	تعداد زیرساخت	تعداد مورد بررسی در پروژه	درصد مورد بررسی
زیرساخت‌های فیزیکی (۳۳ زیرساخت)	زیرساخت‌های جابه‌جایی	۸	۷	٪۶۴
	زیرساخت‌های حمل‌ونقل	۶	۵	
	زیرساخت‌های ذخیره‌سازی	۳	۳	
	زیرساخت‌های توزیعی	۱۰	۳	
	مناطق اقتصادی-تجاری	۶	۳	
زیرساخت‌های غیرفیزیکی (۳۲ زیرساخت)	پیوندهای تجاری	۵	۳	٪۲۲
	زیرساخت‌های مالی	۵	۳	
	زیرساخت‌های حقوقی	۱۰	۰	
	بنگاه‌ها و نهادها	۶	۱	
	زیرساخت‌های فناوری اطلاعات	۶	۰	
زیرساخت‌های ظرفیتی (۳۱ زیرساخت)	زیرساخت‌های کشاورزی	۵	۰	٪۰
	زیرساخت‌های صنعتی	۵	۰	
	زیرساخت‌های ارتباطات	۷	۰	
	زیرساخت‌های انرژی	۵	۰	
	زیرساخت‌های طبیعی	۵	۰	
	زیرساخت‌های خدماتی	۴	۰	
مجموع		۹۶	۲۸	

در این طرح، پس از تدوین اهداف و راهبردهای کلان توسعه زیرساخت‌های تجاری کشور که در ادامه مورد اشاره قرار گرفته است، برای هر یک از محورهای زیرساختی مورد بررسی «سند راهبردی توسعه» به صورت تفصیلی و براساس اهداف و راهبردهای کلان تعریف شده، تدوین شده است. سطوح «سند راهبردی توسعه» هر یک از محورهای زیرساختی عبارتست از:

اهداف کمی و کیفی
 راهبردهای اصلی
 برنامه‌ها و طرح‌های اولویت دار
 الزامات قانونی طرح‌های توسعه

تعیین متولی توسعه زیرساخت‌ها
محاسبات هزینه‌ای و برآورد حجم سرمایه‌گذاری موردنیاز
اهداف کلان توسعه زیرساخت‌های تجاری که در این سند تعیین شده‌اند عبارتند از:
تبدیل شدن به قدرت اول تجاری منطقه؛
توسعه تجارت کشور؛
رشد و شکوفایی اقتصادی؛
پایداری اقتصادی؛
ایجاد اشتغال مولد و پایدار؛
سرمایه‌گذاری پایدار و زیربنایی؛
استفاده بهینه از ظرفیتهای کشور؛
توسعه فضای رقابتی؛
فراهم‌سازی شرایط و زیرساخت‌های لازم برای حمایت از تولید ملی به منظور رقابت با تولیدات خارجی؛
راهبردهای کلان تعریف شده در این سند عبارتند از:
توسعه و گسترش نقش ایران در تجارت بین‌الملل از طریق تبدیل شدن به هاب و گذرگاه ترانزیتی منطقه و جهان (از پیش رو برداشتن ترکیه)؛
توسعه و گسترش نقش ایران در تجارت بین‌الملل از طریق تبدیل شدن به هاب تجاری منطقه و جهان (از پیش رو برداشتن امارات)؛
طراحی پیکربندی شبکه تجارت داخلی کشور و نوین‌سازی آن (ایجاد بنادر خشک، دهکده‌های بار و پارک‌های لجستیکی)؛
یکپارچه‌سازی و همسوسازی آمایش تجاری، صنعتی، معدنی و کشاورزی کشور؛
ایجاد بانک توسعه زیرساخت‌های ملی؛ البته در صورت رفع موانع قانونی، صندوق توسعه ملی نیز می‌تواند محل تأمین مالی پروژه‌های توسعه زیرساخت‌های کشور در نظر گرفته شود.
ایجاد «معاونت توسعه زیرساخت‌های صنعتی-تجاری» در وزارتخانه صنعت، معدن و تجارت؛
برخلاف زیرساخت‌های صنعتی و تولیدی که به دلایل امنیتی بهتر است در مرکز ایران استقرار یابند، توسعه زیرساخت‌های تجاری در استان‌های مناطق مرزی و مرزهای ایران باید پرنرنگتر باشد؛
راهبردهای زیرساختی تعریف شده در این سند عبارتند از:
واگذاری تولى گری «مناطق ویژه اقتصادی» و «مناطق آزاد تجاری» به وزارت صنعت، معدن و تجارت؛
ایجاد و توسعه هاب‌های لجستیکی در کشور (همچون: شهر لجستیکی، پارک‌های لجستیکی، بنادر خشک و...)
توسعه حمل‌ونقل ترکیبی در کشور و پایانه‌های حمل‌ونقل ترکیبی با قابلیت برقراری ارتباط مناسب بین شبکه‌های حمل‌ونقل مختلف؛
ارتقاء و تقویت زیرساخت‌های حمل‌ونقل ریلی بین هاب‌های لجستیکی؛
اتصال کلیه بنادر به شبکه ریلی؛
افزایش سهم فروشگاه‌های زنجیره‌ای در نظام خرده‌فروشی کشور نسبت به واحدهای صنفی؛
افزایش تراکم شبکه جاده‌ای از طریق توسعه جاده‌ها در استان‌های با برخورداری پایین از شبکه جاده‌ای؛
تکمیل اتصالات غایب شبکه ریلی کشور در مسیرهای ترانزیتی کشور؛
حمایت از ایجاد و توسعه شرکت‌های لجستیکی طرف سوم در کشور
تشویق و ترغیب شرکت‌های حمل‌ونقل و خدمات لجستیکی بزرگ دنیا برای استقرار در هاب‌های لجستیکی و بنادر قطب کشور

۱-۲-۶-۶-۶-۱ سند توسعه تجارت و اقتصاد الکترونیکی ایران

سند توسعه تجارت و اقتصاد الکترونیکی ایران (نقشه راه) در راستای شناسایی موانع، مشکلات و خلأهای موجود برای توسعه تجارت و اقتصاد الکترونیکی در کشور و نیز تدوین راهبردها و ارائه راهکارها و طرح‌های عملیاتی و تعریف پروژه‌ها با رویکرد یکپارچه‌سازی و جلوگیری از تصمیم‌گیری‌ها و فعالیت‌های موازی و جزیره‌ای در بخش‌های اصلی مؤثر بر تجارت و اقتصاد الکترونیکی کشور تدوین شده است.

بر طبق مطالعات و بررسی‌های به عمل آمده در بین ۱۷ مؤسسه معتبر جهانی که به مطالعه و تحقیق و ارزیابی در حوزه‌های تجارت الکترونیکی، اقتصاد شبکه‌ای، آمادگی الکترونیکی و اقتصاد دیجیتال می‌پردازند، مدل بومی خاص کشور ایران تدوین شد که دارای ۷ شاخص اندازه‌گیری تجارت و اقتصاد الکترونیکی می‌باشد که بر اساس این شاخص‌ها موضوعات استراتژیک برای تدوین سند مشخص شدند.

در تدوین این سند، وضعیت ۱۰ کشور موفق در اقتصاد دیجیتال در رتبه‌بندی‌های جهانی (براساس رتبه‌بندی جهانی واحد اطلاعات اکونومیست) مورد توجه قرار گرفت. پس از بررسی‌های انجام شده، کشورهای کره جنوبی، سنگاپور و امارات به عنوان کشورهای موفق منطقه در این حوزه انتخاب شدند و در نهایت، با توجه به اینکه بخش عمده‌ای از پروژه‌های مربوط به تجارت و اقتصاد الکترونیکی که در حال حاضر در کشور در حال اجرایی شدن است، به صورت مشابه در کشور کره جنوبی نیز اجرا شده و با همکاری این کشور بوده است، لذا این سند بر اساس مهندسی معکوس روش مشابه به کارگرفته شده در کشور کره جنوبی، در ۴ گام اصلی تدوین شد.

به لحاظ متدولوژی مورد استفاده در سند باید اشاره نمود که در هر یک از گام‌های اصلی تدوین سند نقشه راه توسعه تجارت و اقتصاد الکترونیکی از متدهای متفاوت برنامه‌ریزی استراتژیک از قبیل مدل PEST، مدل پورتر، مدل BSC، مدل SPACE، مدل QSPM، مدل SWOT و همچنین مدل بایسون استفاده شده است، اما در نهایت مدل استفاده شده در تدوین سند حاضر مدل بومی‌سازی شده با توجه به نیازها و قابلیت‌های کشور برای توسعه تجارت و اقتصاد الکترونیکی می‌باشد که شامل ۸ مرحله است.

مدل اجرایی سند توسعه تجارت و اقتصاد الکترونیکی کشور بر اساس مطالعات انجام شده بر روی مدل‌های پیاده‌سازی تجارت الکترونیکی و همچنین مدل‌های پذیرش فناوری اطلاعات از قبیل مدل‌های MSF، TAM، SCT، MPCU و ...، با توجه به قابلیت‌ها و زیرساخت‌های موجود در کشور تدوین شده است. این مدل شامل ۵ فاز اصلی و ۵ واسط میان‌فازی (تاییدکننده) و یک هسته مرکزی (اجرایی) می‌باشد. سند حاضر با مسئولیت سازمان فناوری اطلاعات ایران و توسط انجمن علمی تجارت الکترونیکی ایران با همکاری سایر دستگاه‌ها و نهادهای مرتبط با امر تجارت در کشور تدوین شده و توسط کارگروه مدیریت فناوری اطلاعات و ارتباطات و امنیت (فاوا) و سایر نهادهای ذیربط تصویب و سپس ابلاغ خواهد شد. پس از ابلاغ سند، کلیه دستگاه‌ها و نهادهای فعال در حوزه تجارت و اقتصاد الکترونیکی ملزم به انجام فعالیت در چارچوب سند خواهند بود و کارگروه مدیریت فاوا با تشکیل کمیته نظارت و پایش، به پیگیری و اجرای سند خواهد پرداخت.

این سند جامع در ۷ محور اصلی زیر تقسیم‌بندی گردیده است:

سیاست‌ها و چشم‌اندازهای کشور

فنی و ارتباطی

حقوقی و قانونی

امنیت و اعتماد

آموزش و مهارت‌های انسانی

اقتصادی تجاری

کاربرد و نوآوری

هدف اصلی از ارائه سند مذکور، شناسایی نقاط قوت، ضعف، فرصت‌ها و تهدیدهای موجود در حوزه تجارت و اقتصاد الکترونیکی در تمامی دستگاه‌ها، سازمان‌ها، نهادها و شرکت‌های ذیربط می‌باشد تا بتوان ضمن معطوف نمودن توجه خبرگان و مدیران اجرایی کشور به هر یک از ۷ حوزه تخصصی تجارت و اقتصاد الکترونیکی، از محل تلاقی افکار و دیدگاه‌ها، مستندات ارزشمندی تولید کرد. علاوه بر این همسو با شناخت مشکلات، موانع و خلأهای موجود در هر محور به منظور ارائه راهکارهایی جهت بهبود وضعیت، طرح‌ها و پروژه‌ها تعریف شده و در اختیار جامعه علمی و اجرایی کشور قرار گیرد. طی سال‌های ۱۳۸۹ تا ۱۳۹۱ جلسات متعدد کمیته تخصصی تدوین نقشه راه برگزار شد و با کمک اعضای کمیته تخصصی و مشاوران صاحب نظر، سند نقشه راه توسعه تجارت و اقتصاد الکترونیکی در قالب یک سند و اسناد پشتیبان آن استخراج شد.

۱-۲-۶-۷ برنامه‌های راهبردی صنعت، معدن و تجارت

طراحی و تدوین برنامه راهبردی صنعت، معدن و تجارت بر اساس تکلیف ماده ۱۵۰ قانون برنامه پنجم توسعه از مهر ماه سال ۱۳۹۰ در معاونت برنامه‌ریزی وزارت صنعت، معدن و تجارت آغاز شد. پروژه طراحی برنامه راهبردی صنعت، معدن و تجارت شامل ۷۷ زیر پروژه است که طراحی برنامه سطح کلان یکی از این زیر پروژه‌ها است. برای تهیه این سند کلیه اسناد مطالعه شده قبلی در حوزه تولید و تجارت مد نظر قرار گرفتند. با توجه به تکمیل برنامه سطح کلان، این برنامه در ۲۴ فروردین ۱۳۹۲ توسط ریاست محترم جمهور رونمایی شد. زیرموضوعات بخش صنعت، معدن و تجارت که در برنامه راهبردی طراحی شده‌اند، در جدول زیر معرفی شده‌اند.

جدول ۲۳: بخش صنعت، معدن و تجارت برای طراحی برنامه راهبردی

برنامه‌ها	گروه
صنعت، معدن و تجارت	برنامه سطح کلان (برنامه یک)
خانوارها، بنگاه‌ها، منابع طبیعی، بازار محصول، اقتصاد بین‌المللی، جریان کالا، منابع انسانی، فناوری، منابع فیزیکی، جریان مالی، مالیه عمومی، آمایش سرزمین، اجتماع و فرهنگ، محیط زیست	زیربرنامه‌های عمومی (۱۴ برنامه)
سیمان، سنگ‌های ساختمانی، کاشی، مصالح پرکننده، شیشه	فراورده‌های کانی غیر فلزی
فولاد، آلومینیوم، مس، سرب و روی	فلزات
لبنیات، فراورده‌های غلات و حبوبات، شیرین‌کننده‌ها، شیرینی و شکلات، نوشیدنی‌ها، روغن‌های خوراکی، فراورده‌های میوه‌ها و سبزیجات، گوشت و فراورده‌های پروتئینی	فراورده‌های غذایی
فراورده‌های پتروشیمی، لاستیک و پلاستیک، محصولات بهداشتی، عطر و آرایشی، رنگ، تایر	فراورده‌های شیمیایی
نخ و پارچه، پوشاک، کیف و کفش، چرم، کفپوش‌ها	فراورده‌های نساجی
کاغذ، چوب	فراورده‌های سلولزی
خودرو، تجهیزات دریایی، تجهیزات هوایی، تجهیزات ریلی، دوچرخه و موتورسیکلت	تجهیزات حمل‌ونقل
تجهیزات صنعتی، تجهیزات کشاورزی، تجهیزات راه‌سازی و ساختمانی، ماشین ابزار، سازه‌های فلزی و مخازن، تجهیزات بسته‌بندی	تجهیزات و ماشین آلات
تجهیزات مخابراتی، الکترونیک نوری، تجهیزات کنترل صنعتی و اندازه‌گیری، تجهیزات الکتریکی	تجهیزات الکتریکی و الکترونیکی
	انرژی
	فناوری اطلاعات و ارتباطات
	تجهیزات و محتوای آموزشی و سرگرمی
دارو، فراورده‌های بهداشتی، عطر و آرایشی، تجهیزات پزشکی الکتریکی و الکترونیکی	فراورده‌ها و تجهیزات بهداشتی و درمانی
میلان، لوازم خانگی و اداری الکتریکی و الکترونیکی	لوازم خانگی و اداری

برنامه راهبردی صنعت، معدن و تجارت با استفاده از «سامانه مدیریت علم و فناوری هم افزا» طراحی شده است. این سامانه با امکانات ارزشمندی که برای مدیریت الکترونیکی فرایندها و محتوا فراهم می‌نماید، در سرعت و کیفیت طراحی برنامه بسیار موثر بود. این برنامه دو تفاوت با مطالعات مشابه در این حوزه دارد. تفاوت اول در گستره و عمق اجزا است؛ هم انتخاب‌های جدیدی در برنامه مطرح شده و هم به برخی از موضوعات مهمی که کمتر مورد توجه بوده‌اند، پرداخته شده است. تفاوت دوم که بسیار مهم‌تر است؛ ایجاد یک «کلید جدید» است که می‌تواند تجربه‌ای برای طراحی الگوی اسلامی و ایرانی پیشرفت محسوب شود. برنامه راهبردی صنعت، معدن و تجارت (به‌عنوان

مهم‌ترین و گسترده‌ترین بخش اقتصاد کشور) یکی از اجزاء مهم الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت است که نه تنها معیشت جامعه را می‌تواند سامان دهد، بلکه می‌تواند پیشران تولید علم (علم همراه با عمل) باشد، اقتدار و کارآمدی برای دستیابی به امنیت، عدالت، رفاه، آزادی، حکومت، استقلال و عزت ملی را ایجاد کند و امکان اندیشه ورزی و حرکت به سوی معنویت (که روح پیشرفت واقعی است) را فراهم سازد. برای طراحی برنامه راهبردی صنعت، معدن و تجارت، تلاش شده تا الگویی مستقل برای برنامه‌ریزی در سطح ملی ایجاد شود تا از بازنویسی ایده‌های متفرق و یا متضاد با ارزش‌های اسلامی و ایرانی پیشگیری شده باشد؛ علاوه بر این، تمرینی برای طراحی «الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت» باشد.

گام اول در طراحی برنامه راهبردی صنعت، معدن و تجارت، تقسیم‌بندی موضوع بود. ابتدا یک تقسیم‌بندی اولیه از بخش صنعت، معدن و تجارت انجام شد که به تدریج با پیشرفت کار و روشن شدن جزئیات بیشتر، تقسیم‌بندی موضوعات نیز رو به تکامل رفت. پیش از طراحی محتوای برنامه، چارچوب‌هایی طراحی شده بود که به یکپارچگی برنامه‌ها بسیار کمک کرد. نسخه اولیه این چارچوب‌ها برای تدوین پیش‌نویس برنامه‌ها، در اختیار دبیران برنامه‌ها قرار گرفت. در عمل و در هنگام طراحی برنامه بر اساس چارچوب، ابهام‌های مفهومی زیادی پیش می‌آمد که با رفع آن‌ها، نه تنها فناوری طراحی برنامه را ارتقا می‌یافت، بلکه با غنی‌سازی چارچوب‌ها، اصلاح تقسیم‌بندی و تکمیل مفاهیم، انباشت دانش نیز رخ داد. با تغییراتی در چارچوب‌ها نیز صورت می‌گرفت مشکلاتی برای دبیران ایجاد می‌کرد زیرا باید با دستور کار اصلاح شده‌ای ادامه می‌دادند، اما با وجود نگرش بلندمدت در گروه مدیریت پروژه و همکاران، و لزوم دستیابی به زیرساخت‌های طراحی برنامه در سطح ملی (و نه صرفاً تولید اسناد یک برنامه خاص)، غلبه بر این موانع ممکن شد. یکی از مراحل مهم در تدوین برنامه‌ها، کسب نظرات ذی‌حقان و صاحب‌نظران است که علاوه بر تکمیل اطلاعات برنامه و پختگی تصمیمات، با ایجاد مشارکت در تدوین برنامه، اجرایی شدن برنامه را نیز تا حد زیادی تسهیل می‌کند. در این رابطه نشست‌های متعددی با صاحب‌نظران و ذی‌نفعان این بخش‌ها برگزار شد.

پیش از انتشار نسخه نهایی برنامه، دو پیش‌نویس (یکی در شهریور و دیگری در دی ۱۳۹۱ منتشر و در اختیار بیش از ۶۰۰ صاحب نظر قرار گرفت و با بازخوردهای دریافت شده، محتوای برنامه بازنگری شد. بیش از ۱۰۰ کارشناس به‌طور مستقیم در طراحی برنامه راهبردی صنعت، معدن و تجارت مشارکت داشته‌اند؛ صدها صاحب نظر نیز به‌صورت مصاحبه و اظهار نظر با این پروژه همکاری داشته و بیش از ۱۵۰ هزار ساعت کار کارشناسی برای کل پروژه (شامل برنامه سطح کلان) انجام شده است.

مهم‌ترین آفت برنامه‌ریزی، اجرایی نشدن آن است. برای طراحی برنامه راهبردی صنعت، معدن و تجارت، آسیب شناسی دقیقی درباره برنامه‌های قبلی انجام شده و راهبردهایی برای فائق آمدن بر این مسئله اندیشیده شده است. مهم‌ترین این راهبردها عبارتند از: افزایش کیفیت و قابلیت اجرایی شدن برنامه (جامعیت، یکپارچگی، دقت، صحت، به‌هنگام بودن و آشکاری ارزش‌ها)، فرهنگ‌سازی و آموزش، تدوین متون حقوقی برای رسمیت بخشیدن به محتوای برنامه، اتصال برنامه به برنامه‌های سالانه و نیز فرایندهای جاری وزارت) مانند اعطای مجوز، اختصاص حمایت‌ها، انجام پژوهش‌ها و... ارزشیابی مدیران و کارکنان براساس معیارهای برنامه و طراحی و اجرای همزمان برنامه می‌باشد.

مهم‌ترین بخش‌های تدوین شده در این برنامه که در قالب دستورالعمل برنامه راهبردی صنعت، معدن و تجارت در خرداد ۱۳۹۲ توسط وزیر صنعت، معدن و تجارت ابلاغ گردیده است به شرح زیر می‌باشد:

الف) بخش صنعت، معدن و تجارت ایران اسلامی در سال ۱۴۰۴ چنین ویژگی‌هایی خواهد داشت: مبتنی بر ارزش‌های اسلامی و ایرانی؛

دارای جایگاه اول صنعتی، معدنی و تجاری در منطقه و جایگاه جهانی در فناوری‌های پیشرفته؛

متوازن در مبادلات خارجی و حضور اثرگذار در تولید و تجارت جهانی؛

پیشران اقتصاد کشور و تأمین‌کننده محصولات مورد نیاز جامعه، با کیفیت و قیمت مطلوب و حفظ حقوق مصرف‌کنندگان؛ خود اتکا در تأمین کالاها و خدمات اساسی؛

ارتقا دهنده کرامت انسان‌ها، فراهم‌کننده مشاغل شایسته، بهبود دهنده سرانه تولید ملی و توزیع درآمد؛

توانمند در بهره‌برداری صیانتی از منابع کشور به ویژه سرمایه انسانی؛

موثر در توزیع متعادل فعالیت‌ها و جمعیت در کشور؛

مبتنی بر دانش، پایدار، بهره‌ور، رقابت‌پذیر و نوآور.

ب) اهداف کلان بخش صنعت، معدن و تجارت در راستای چشم‌انداز ۱۴۰۴ و با توجه به جایگاه بخش صنعت، معدن و تجارت در اقتصاد کشور، به شرح جدول زیر است:

جدول ۲۴: اهداف کلان بخش صنعت، معدن و تجارت در پایان برنامه پنجم توسعه و افق ۱۴۰۴

متغیر	واحد	۱۳۹۴	۱۴۰۴
ارزش افزوده بخش (بر اساس قیمت ثابت سال ۱۳۸۹)	هزار میلیارد ریال	۲۱۵۰	۶۲۱۶
متوسط نرخ رشد ارزش افزوده بخش	درصد	۱۱,۲	۱۱,۲
حداکثر نرخ تورم مصرف کننده (در مورد محصولات بخش)	درصد	۴	۲
حداکثر نرخ تورم تولیدکننده	درصد	۶	۲
ارزش صادرات بخش (بر اساس قیمت ثابت سال ۱۳۸۹)	هزار میلیارد ریال	۶۰۰	۱۵۰۰
نسبت صادرات به واردات بخش	درصد	۶۴,۶	۱۰۰
تعداد اشتغال بخش	میلیون نفر	۸,۵	۱۱,۸
سهم بهره‌وری از رشد ارزش افزوده بخش	درصد	۳۳	۵۰

مأخذ: کتاب برنامه راهبردی صنعت، معدن و تجارت سطح کلان

ج) اولویت‌های بخش تولید و تجارت

اولویت‌های تولید و صادرات عبارتند از:

- تجهیزات الکترونیکی و الکتریکی (شامل کدهای ۳۰، ۳۱، ۳۲ و ۳۳ آیسیک)؛
- تجهیزات و ماشین آلات صنعتی (کد ۲۹ آیسیک)؛
- تجهیزات حمل‌ونقل (شامل کدهای ۳۴ و ۳۵ آیسیک)؛
- محصولات شیمیایی (شامل کدهای ۲۴ و ۲۵ آیسیک)؛
- حامل‌های انرژی (شامل کدهای ۲۳ و ۴۰ آیسیک)؛
- خدمات مهندسی (شامل کد ۴۵ آیسیک)؛
- خدمات فناوری اطلاعات و ارتباطات (شامل کد ۷۲ آیسیک)؛
- خدمات آموزشی و سرگرمی (بخشی از کدهای ۷۲ و ۹۲ آیسیک)؛
- خدمات گردشگری (بخشی از کد ۵۵ آیسیک)؛
- خدمات بیمه‌ای و مالی (شامل کدهای ۶۵، ۶۶ و ۶۷ آیسیک)؛
- اولویت‌های تجارت (داخلی و بین‌المللی) عبارتند از:
  - حقوق مصرف کننده؛
  - کارایی بازارها (تقارن اطلاعاتی، صداقت در بازار و ...)
  - تجارت الکترونیکی (همگانی و فراملی)؛
  - توسعه فروشگاه‌های بزرگ و یا شبکه فروشگاه‌های خرد؛
  - عملکرد لجستیکی (کارایی فرایندهای ترخیص کالا، تحویل به موقع کالا و ...)
  - زیرساخت‌های لجستیکی (هاب، پایانه، خطوط ریلی، ناوگان)؛
  - تأمین مالی صادرات؛
  - پیوندهای فعال و منعطف تجاری با بازارهای هدف؛
  - پرورش منابع انسانی در تراز جهانی؛
  - پنجره واحد تجاری.

د) مهم‌ترین خط‌مشی‌های بخش صنعت، معدن و تجارت عبارتند از: حفظ استقلال کشور، افزایش پایداری (تاب‌آوری، پدافند غیر عامل و ...)، افزایش بهره‌وری، افزایش خودسازماندهی، برقراری توازن در توزیع فرصت‌ها و منابع (توازن منطقه‌ای در استقرار فعالیت‌ها و جمعیت،

فرصت‌های برابر برای همه افراد جامعه و ...، برقراری تناسب سود و مخاطره، کاهش فساد، کاهش اقتصاد غیر رسمی، حفظ حقوق انسانی (کرامت، فراغت، سلامت و ...)

هـ) مهم‌ترین راهبردها برای دستیابی به اهداف بخش صنعت، معدن و تجارت عبارتند از: اصلاح مصارف، ایجاد و تکمیل کارگاه‌ها، تنظیم موجودی کالا (ذخیره‌سازی در سطح لازم)، گسترش پژوهش و نوآوری، افزایش تطابق شغل و شاغل، ارتقای توانمندی بنگاه‌ها و تشکل‌ها، گسترش همکاری بنگاه‌ها، اصلاح اندازه بنگاه‌ها، اصلاح مالکیت بنگاه‌ها، تقویت نمانام‌ها، اصلاح روش تسویه و زمان پرداخت، اصلاح روش تأمین مالی، تسهیل ضمانت، ایجاد و تکمیل مسیرها و پایانه‌ها، گسترش همکاری‌های بین‌المللی، تولید و انتشار اطلاعات، تنظیم شرایط فعالیت‌ها و محصولات، تنظیم مالیات (تعرفه‌ها، عوارض، یارانه و ...)، تخصیص منابع حاکمیتی. این راهبردها در یک شبکه علت و معلولی با یکدیگر ارتباط داشته، در امتداد و کنار هم قرار می‌گیرند تا در نهایت به اهداف متصل شوند.

و) تحقق راهبردها بیشتر به عهده عوامل (بنگاه‌ها، تشکل‌ها و فعالان اقتصادی) است. وزارت صنعت، معدن و تجارت از طریق ارتقای آگاهی، انگیزه و توانایی عوامل و به صورتی غیرمتمرکز اما یکپارچه، فعالیت‌های عوامل را در راستای اجرای راهبردها و دستیابی به اهداف هدایت می‌کند. مدیریت وزارت صنعت، معدن و تجارت بر این بخش، با تمرکز بر راهبردهای غیر مستقیم (غیر تصدی‌گرایانه) و با محوریت «تولید و انتشار اطلاعات»، «تنظیم شرایط فعالیت‌ها و محصولات»، «تنظیم مالیات» و «تخصیص منابع حاکمیتی» انجام می‌شود. ز) زیرساخت‌های نرم بخش صنعت، معدن و تجارت عبارتند از: سامانه محصولات، سامانه اطلاعات زنجیره تأمین، سامانه مبادله کالاهای واسطه‌ای، سامانه مبادله اوراق بهادار، سامانه خدمات مالی و بیمه، سامانه مشاغل، سامانه فناوری، سامانه سرمایه‌گذاری و سامانه تجارت خارجی. این زیرساخت‌ها علاوه بر تولید اطلاعات (برای عوامل و حاکمیت) و تسهیل امور (در قالب پنجره واحد)، اهرم‌های کافی برای اعمال هوشمندانه حاکمیت را نیز فراهم می‌کنند.

۱-۲-۷ سیاست‌های تجارت خارجی

۱-۲-۷-۱ رژیم تجاری کشور

یکی از مهم‌ترین عوامل کوتاه مدت و تازه پدید آمده در سال‌های اخیر رشد حیرت‌انگیز قیمت‌های اسمی نفت در جهان و تزریق منابع مالی هنگفت به کشورهای صادرکننده نفت در سطحی فراتر از پدیده دلارهای نفتی دهه هفتاد میلادی، می‌باشد که سهم بالایی در رشد تجارت جهانی در سال‌های اخیر داشته است و ناشی از رفتارهای سوداگرانه و معاملات کاغذی نفت، ریسک‌های ژئوپولیتیک ظهور قدرت‌های عظیم اقتصادی و تجاری جهان نظیر چین و هند و کشورهای آسیای جنوب شرقی به عنوان غول‌های مصرف‌کننده انرژی و مواد خام جهان، کاهش ارزش دلار که منابع مالی فراوانی را برای حفظ ارزش ثروت به سمت بازارهای انرژی، کالاها و مستغلات در سراسر جهان (در اغلب کشورها به جز آمریکا) سوق داده است.

ایران در قلب منطقه‌ای قرار دارد که آن را منطقه بزرگ جنوب و غرب آسیا و خاورمیانه می‌نامیم. این منطقه متشکل از ۲۵ کشور پیرامونی با حدود یک تریلیون دلار صادرات، ۸۰۰ میلیارد دلار واردات و ۶۰۰ میلیون نفر جمعیت است و محل تلاقی چند مشخصه منحصر بفرد است. بیضی استراتژیک نفت جهان، با جهان اسلام و آسیا به عنوان قاره تازه قدرت گرفته ناشی از جابه‌جایی قدرت در دهه‌های پایانی قرن بیستم، در این منطقه هم پوشان هستند. تجارت منطقه پیرامونی ما در سال‌های اخیر به دلیل افزایش قیمت‌های نفت، رشد چشمگیری داشته و آن را تبدیل به یکی از مهم‌ترین مناطق با قدرت خرید بالا در جهان تبدیل نموده است. منطقه‌ای که با توان عظیم صادرات و به ویژه واردات با قدرت‌های عظیم جنوب و شرق آسیا نظیر هند و چین در رقابت می‌باشد و نوار جنوب و غرب آسیا و شرق آسیا را تبدیل به پهنه عظیم مصرف، واردات و صادرات نفت و غیرنفت جهان نموده است.

تجارت خارجی کشور در طولانی مدت مبتنی بر نفت و ناشی از درآمدهای نفتی بوده است و سهم صادرات غیرنفتی در تجارت و تولید ناخالص ملی بسیار جزئی بوده است. طی دهه‌های اخیر، سرمایه‌گذاری‌های انجام شده در صنعت و معدن، کشاورزی و خدمات و جهت‌گیری عمومی و اجماع بر ضرورت توسعه صادرات غیرنفتی، تغییراتی را در ساختار تجارت ایران در پی داشته است و کشور را در مدار مطلوب و سازگار با ظرفیت‌ها قرار داده است.

علاوه بر موارد فوق مسائل مهم دیگری مانند بحران جهانی و تحریم‌های ظالمانه قدرت‌های غربی نیز اثرات مهمی در سیاست‌های تجارت خارجی ایران ایجاد کرده است. متناسب با شرایط پیش آمده در فضای بین‌المللی وزارتخانه‌های صنایع و معادن و بازرگانی و وزارت صنعت، معدن و تجارت سیاست‌های لازم را اتخاذ نموده تا عرصه تجارت ایران با خلل جدی مواجه نگردد.

مبنای قانونی سیاست‌های تجاری کشور در این دوره قوانین برنامه چهارم و پنجم می‌باشد که عمدتاً ناظر بر تجارت خارجی از طریق حذف موانع غیر تعرفه‌ای و ممنوعیت ایجاد موانع غیر تعرفه‌ای بوده است. در چارچوب چشم‌انداز بیست ساله، مقرر گردیده ایران با توجه به توانمندی‌ها و ظرفیت‌های بالای اقتصادی نسبت به افزایش سهم خود از تجارت جهانی حرکت نموده و به توازن تجاری در صادرات و

واردات نایل آمده و دارای اقتصادی متنوع با سهم غالب بخش غیرنفتی و غیردولتی باشد و بر راهبرد توسعه صادرات به ویژه در بخش خدمات و تولید محصولات با فناوری بالا تاکید گردد و نقش مدیریتی ایران در توزیع و ترانزیت انرژی، افزایش فرصت های صادراتی، جذب سرمایه و فناوری های پیشرفته و کمک به استقرار نظام پولی، بانکی و بیمه ای مستقل با کمک کشورهای منطقه ای و اسلامی و دوست باهدف کاهش وابستگی به سیستم پولی نظام سلطه محقق گردد.

بر اساس این قوانین بالادستی و شرایط بین المللی، سیاست تجاری ایران مبتنی بر آزادسازی و تسهیل ورود نهاده های تولید، کالا و خدمات بوده و از طرفی عوارض صادراتی نیز برای مواد اولیه در نظر گرفته شده است. در این راستا سعی شده بود در طول این ۸ سال تعرفه واردات مواد اولیه و یا واسطه ای و ماشین آلات پایین بوده و کالاهای مصرفی که امکان ساخت داخل آن ها فراهم بود، از تعرفه بالایی برخوردار باشند. در این راستا طی سال ۱۳۸۵ بیشترین افزایش تعرفه و در سال ۱۳۸۷ بیشترین کاهش تعرفه را داشته ایم.

علاوه بر این طی دوران اخیر، در تداوم سیاست های حمایت از صادرات و در اجرای قانون برنامه چهارم و پنجم فعالیت های گسترده ای در ارتقا زیرساخت های تجارت، حمایت از صادرات، برگزاری نمایشگاه ها و توسعه روابط تجاری انجام گردیده است تا امکان کاربرد روش ها و مبانی علمی در زمینه های مختلف ترویج تجارت امکان پذیر باشد.

با فرمایشات مقام معظم رهبری در سال ۱۳۸۹ مبنی بر لزوم مدیریت واردات و جلوگیری از واردات بی رویه، سیاست های تجاری جدید می بایست تغییر کرده تا واردات بی رویه مدیریت گردد. علاوه بر این با توجه به ماده ۳ قانون ارتقا کیفی تولید خودرو و سایر تولیدات صنعتی داخلی، وزارت صنایع و معادن سابق موظف بود اقداماتی در جهت حمایت از تولیدات داخلی انجام دهد. در این رابطه وزارت صنایع و معادن در سال ۱۳۸۹ اقدام به تفکیک تعرفه های کالایی نمود و این کالاها در سه دسته زیر تقسیم بندی شدند تا امکان مدیریت واردات فراهم گردد:

گروه اول کالاهایی بودند که مواد اولیه و واسطه ای بخش تولید بوده و ضرورت داشت واردات آن ها در شرایط موجود تسهیل گردد. بر این مبنا برخی از سیاست های روان سازی برای واردات این گروه در وزارت در تعامل با سایر دستگاه ها به خصوص استاندارد و گمرک صورت پذیرفت. در این گروه بیش از ۲۰۰۰ تعرفه قرار گرفتند.

گروه دوم کالاهایی بودند که توان تولید داخلی تا حدی برای آن ها وجود دارد ولی برای تأمین نیاز داخل نیاز به واردات می باشد. شرایط واردات برای این گروه بدون تغییر پیشنهاد شده بود. در این گروه حدود ۲۳۰۰ تعرفه قرار گرفتند.

گروه سوم نیز کالاهایی بودند که برای تأمین نیاز داخل، توان تولید داخلی کاملاً جوابگوی کشور بود. بر این مبنا می بایست مدیریت واردات در این گروه شکل می گرفت. در این گروه حدود ۱۸۰۰ تعرفه قرار می گرفت

برای اجرایی شدن این سیاست تفاهمنامه پنج بندی مدیریت واردات و جلوگیری از واردات کالاهای بی کیفیت بین وزارت بازرگانی سابق و وزارت صنایع و معادن سابق امضا شد. در این رابطه کمیته ای متشکل از معاون امور صنایع و اقتصادی وزارت صنایع و معادن، رئیس کل سازمان توسعه و تجارت ایران، رئیس مرکز ملی کد کالا (ایران کد) و رئیس سازمان استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران چگونگی واردات کالاها را عهده دار شدند که در صورت نیاز به اصلاح شیوه نامه ها و مصوبات اقدام می کردند. دبیرخانه این کمیته در مؤسسات استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران مستقر گردید.

بر اساس این تفاهمنامه، واردکنندگان کالا باید قبل از ثبت سفارش یا انجام هرگونه اقدامی برای واردات کالا به هر روش، اقدام به اخذ کد کالا از مرکز ملی کد کالا (ایران کد) و سپس مجوز استاندارد از مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران می کردند.

با گسترده شدن تحریم های بین المللی و مشکلات فراروی اقتصاد کشور طی سال های ۱۳۹۰ به بعد ضرورت مدیریت واردات تشدید گردید تا با توجه به افزایش نرخ ارز در بازار و همچنین افزایش فشار تحریم بر سیستم انتقال پول در شبکه بانکی کشور، علاوه بر حفظ ذخائر ارزی کشور، نیازهای اصلی کشور در اولویت تأمین ارز قرار گیرد. در این رابطه اقداماتی توسط وزارت صنعت، معدن و تجارت صورت گرفت که باعث شکل گیری رژیم جدید تجاری ایران و ایجاد مرکز مبادلات ارزی گردید. لازم به ذکر است کارگروه ساماندهی ارز نیز در سطح دولت تشکیل گردید تا سیاست های بین بخشی را در جهت مدیریت تخصیص ارز تعیین نماید.

در اردیبهشت ۱۳۹۱ کالاها و تعرفه های وارداتی به کشور برای تخصیص ارز در قالب دو گروه ارز سیستم بانکی و ارز غیر سیستم بانکی تقسیم بندی شد. بر پایه این تقسیم بندی حدود ۲۰۰۰ ردیف تعرفه از مجموع ۷۰۰۰ ردیف تعرفه وارداتی مشمول ارز غیر سیستم بانکی شد که بدین معنی بود سیستم بانکی تعهدی برای تأمین ارز این دسته از کالاها نداشته و ارز این دسته از کالاها می بایست از منابع غیر بانکی چون ارز حاصل از صادرات، ارز متقاضی و .. تأمین گردد. اولویت دهی تخصیص منابع ارزی به کالاهای مورد نیاز (اساسی و ضروری) و مدیریت واردات از طریق عدم تخصیص منابع ارزی جهت ورود کالاهای مصرفی و غیر ضروری امری اجتناب ناپذیر بود که علاوه بر این به عنوان رویکردی موثر جهت ایجاد شرایطی مساعد برای حمایت از تولید و نظم بخشی به واردات نیز در نظر گرفته شد. بر مبنای این

نگاه، وضعیت جدید مدیریت واردات از طریق عدم تخصیص منابع ارزی جهت ورود اقلام مشابه تولید داخل، غیرکیفی و مدیریت صادرات کالاهای اساسی پی ریزی شد تا همزمان نیز سایر سیاست‌های حمایتی از بخش تولید اجرایی گردد.

وزارت صنعت، معدن و تجارت در گام بعدی اقداماتی را در جهت اولویت‌بندی کالایی در تیرماه ۱۳۹۱ برداشت. لذا کالاهای وارداتی به کشور در ۱۰ اولویت تقسیم شد و با توجه به رقم واردات سالانه کشور برای هر اولویت به‌طور میانگین ۶ میلیارد دلار پیش‌بینی گردید. با توجه به شرایط موجود کشور و ضرورت مدیریت ذخائر ارزی تصمیم‌گیری شد تنها اولویت‌های یک و دو گروه کالایی واردات ارز مرجع دریافت کنند و سایر نیازهای ارزی از محل حاصل از صادرات تأمین گردد. با توجه به ضرورت تعلق ارز برای سایر اولویت‌ها تصمیم‌گیری شد ارز حاصل از صادرات در قالبی دیگر و با نرخ جدید به سایر اولویت‌ها تعلق گیرد. در این رابطه مباحث و طرح‌های زیادی از قبیل راه اندازی بورس ارز مطرح شد که با توجه به ایده وزارت صنعت، معدن و تجارت که پیشتر در خصوص شکل‌گیری مرکز مبادلات ارزی ارائه شده بود، ایجاد مرکز مبادلات در وزارت صنعت، معدن و تجارت و نرخی تحت عنوان نرخ مبادله‌ای محقق گردید. لذا در راستای تصمیم اقتصادی دولت مبنی بر تعیین نرخ ارز بر پایه قیمت حاشیه‌ای بازار، وزارت صنعت، معدن و تجارت با پذیرش این ایده توسط بانک مرکزی مرکز مبادلات ارزی را ایجاد کرد که در آن کلیه عوامل شامل بانک مرکزی، بانک‌های عامل و سیستم ثبت سفارش در نقطه‌ای تمرکز یافته و همه فعالیت‌ها از یک مرکز مدیریت گردد. با آغاز بکار مرکز مبادلات ارزی در وزارت صنعت، معدن و تجارت در اوایل مهرماه سال ۱۳۹۰ با همکاری وزارتخانه، بانک مرکزی و شبکه بانکی قدم‌های جدیدی در حوزه ارزی و ایجاد رژیم تجاری کشور که متفاوت با شرایط قبل بود برداشته شد. در تقسیم‌بندی‌های صورت گرفته اولویت‌های ۱۰ گانه وارداتی، از گروه کالاهای «خام، خام، خام» تا گروه کالاهای «مصرفی، مصرفی» تقسیم‌بندی صورت گرفته است که به شرح زیر است:

کالاهای اساسی

دارو + مواد اولیه دارو + کشاورزی

مواد پایه تولید صنعتی و کشاورزی، پتروشیمی

مواد اولیه تولید، روغن‌های خوراکی و تولید مواد کانی

اجزا مواد و قطعات واسطه‌ای و منفصله CKD و مواد شیمیایی

قطعات نیمه مونتاژ شده SKD

کالاهای نیمه ساخته یا آماده مونتاژ مثل پمپ‌ها، الکتروموتورها، لاستیک‌های خودرویی، ابزارآلات

کالاهای سرمایه‌ای ماشین آلات

کالاهای نهایی با دوام

کالاهای نهایی و مصرفی، مواد اولیه صنعتی، کشاورزی نیمه ساخته و یا ساخته شده غیر ضرور

فعالیت‌های مرکز مبادله ارزی در قالب سه فاز صورت پذیرفت:

فاز اول: مراجعه حضوری به مرکز مبادله و تخصیص ارز صرفاً از طریق دو بانک عامل ملت و کشاورزی

فاز دوم: افزایش تعداد بانک عامل مستقر در مرکز مبادله به ۲۱ بانک که در این مدت مراجعات حضوری در کنار مراجعات غیر حضوری (ارسال درخواست در سیستم پرتال ارزی) صورت می‌پذیرفت.

فاز سوم: عدم مراجعه حضوری متقاضیان به مرکز مبادله و مراجعه حضوری به شعب بانک‌های عامل جهت ارسال درخواست ثبت سفارش خود بر اساس سیستم پرتال ارزی برای تخصیص ارز در مرکز مبادله

در ابتدای فعالیت مرکز مبادلات ارزی صرفاً به گروه‌های ۳ تا ۵ کالایی، ارز با نرخ مبادله‌ای تخصیص می‌یافت و سایر گروه‌ها مجبور به تأمین ارز خود از سایر روش‌های غیر بانکی بودند که مطمئناً این موضوع به دلیل افزایش طرف تقاضا در افزایش نرخ بازار آزاد بی‌تاثیر نبود. لذا وزارت صنعت، معدن و تجارت ثبت سفارش گروه کالایی ۱۰ را که شامل حدود ۲۰۰۰ ردیف تعرفه کالایی می‌باشد، به دلیل غیر ضروری بودن برخی از اقلام و امکان تأمین آن در داخل کشور متوقف کرد.

دراویل راه اندازی مرکز مبادلات تعداد اندکی از پرونده‌های ثبت سفارش در مرکز مبادله موفق به دریافت ارز مبادله‌ای می‌شدند، اما با نهادینه شدن مرکز، راهبری مرکز مبادله در بازار ارز و افزایش عرضه، با تأمین ارز متجاوز از روزانه ۲۰۰ میلیون دلار بابت بالغ بر ۶۰۰ پرونده ثبت سفارش در روز گام بلند و موثری در تأمین ارز مورد نیاز گروه‌های کالای برداشته شد. با افزایش عرضه ارز در مرکز مبادله از سوی وزارت نفت، صندوق توسعه ملی و همچنین صادرکنندگان کالاهای غیر نفتی تا پایان سال ۱۳۹۱ اولویت‌های ۱ و ۲ با نرخ ارز مرجع، اولویت‌های ۳ تا ۹ نیز بر اساس نرخ مبادله‌ای تأمین ارز می‌گردید و ثبت سفارش اولویت ۱۰ نیز متوقف بود که این سیاست می‌تواند تا زمان رفع محدودیت‌های بین‌المللی ادامه داشته باشد. علاوه بر این با تمهیدات فراهم شده، با تأمین ارز محلی کشورهای طرف

مبادله، تقریباً به صورت روزانه تخصیص ارز صورت می‌پذیرد و روز به روز نیز از حجم افرادی که در صف تأمین ارز برخی از ارزهای جهان روا هستند نیز کاسته می‌شود.

از مزایای مرکز مبادله ارزی نسبت به نظام تأمین ارز قبلی به موارد زیر می‌توان اشاره نمود:

در مرکز مبادله تأمین ارز بر پایه ثبت سفارش و گروه بندی کالایی انجام می‌گردد که در نظام قبلی صرفاً بر اساس ثبت سفارش و بدون گروه بندی کالایی صورت می‌پذیرفت.

بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران تأمین‌کننده ارز مورد نیاز متقاضیان بر اساس ثبت سفارش صادر شده و بر پایه گروه بندی کالایی و معرفی به بانک‌های عامل روی پرتال ارزی است در حالیکه در سیستم قبلی این بانک‌های عامل بودند که با خرید ارز از بانک مرکزی خود تصمیم می‌گرفتند به چه ثبت سفارشی و به چه مشتری ارز تخصیص دهند.

کلیه عملیات‌های وزارت صنعت معدن و تجارت، بانک مرکزی، بانک‌های عامل و گمرک جمهوری اسلامی ایران جهت ثبت سفارش، تخصیص ارز، گشایش اعتبار و ترخیص در قالب پرتال ارزی صورت می‌پذیرد که در سیستم واردات و تأمین ارز قبلی چنین چیزی بی‌سابقه است. لذا همکاری شبکه بانکی کشور در ورود اطلاعات ثبت سفارش و اسناد واصله در شبکه پرتال ارزی کشور ضرورت دارد.

هدف مرکز مبادله ارزی تأمین کالاهای ضروری بخش تولید و مردم است، ضمن اینکه برای تأمین پوشش تقاضاهای ضروری بخش ارزی خدمات نیز امکان برنامه‌ریزی فراهم می‌گردد.

مرکز مبادله در قالب یک پنجره واحد با حضور نمایندگان بخش‌های مختلف بانک مرکزی، سازمان توسعه تجارت (ثبت سفارشات) و نمایندگان بانک‌های عامل تعریف شده است.

هدفمندسازی حمایت‌ها در جهت فروش ارز به نرخ مبادله‌ای از قبیل مشوق‌های صادراتی و معافیت‌های مالیاتی برای صادرکنندگان کالاهای غیر نفتی

نوسانات نرخ ارز مبادله‌ای در یک دامنه مشخص و با درجه اعتماد بالا کنترل و مدیریت می‌شود به نحوی که تولیدکنندگان قادر به برنامه‌ریزی جهت تولیدات آتی و نرخ گذاری کالاهای خود می‌باشند

از مهمترین ویژگی‌های سیاست جدید تجاری در مواجهه با شرایط تحریم‌های اقتصادی به موارد زیر می‌توان اشاره نمود:

بهینه‌سازی تخصیص منابع ارزی به مصارف اولویت دار از طریق مدیریت واردات و ایجاد یک نظام ده اولیتهی برای کالاهای وارداتی.

طراحی یک جریان کلی از بازار ارز تا بازار کالا و شکل‌گیری مرکز مبادلات ارزی در راستای تأمین نیازهای تولید کشور

تبدیل مرکز مبادلات ارزی و هوشمندسازی صادرات با هدف حمایت از تولید داخلی و تنظیم بازار

ورود ارزهای حاصل از صادرات به چرخه اقتصاد

امکان طراحی برنامه‌های تجاری براساس کاهش سریع سهم نفت در تأمین منابع ارزی

امکان محقق شدن حفظ و تقویت توان تولید داخلی و انجام صادرات با ارزش‌افزوده بالاتر

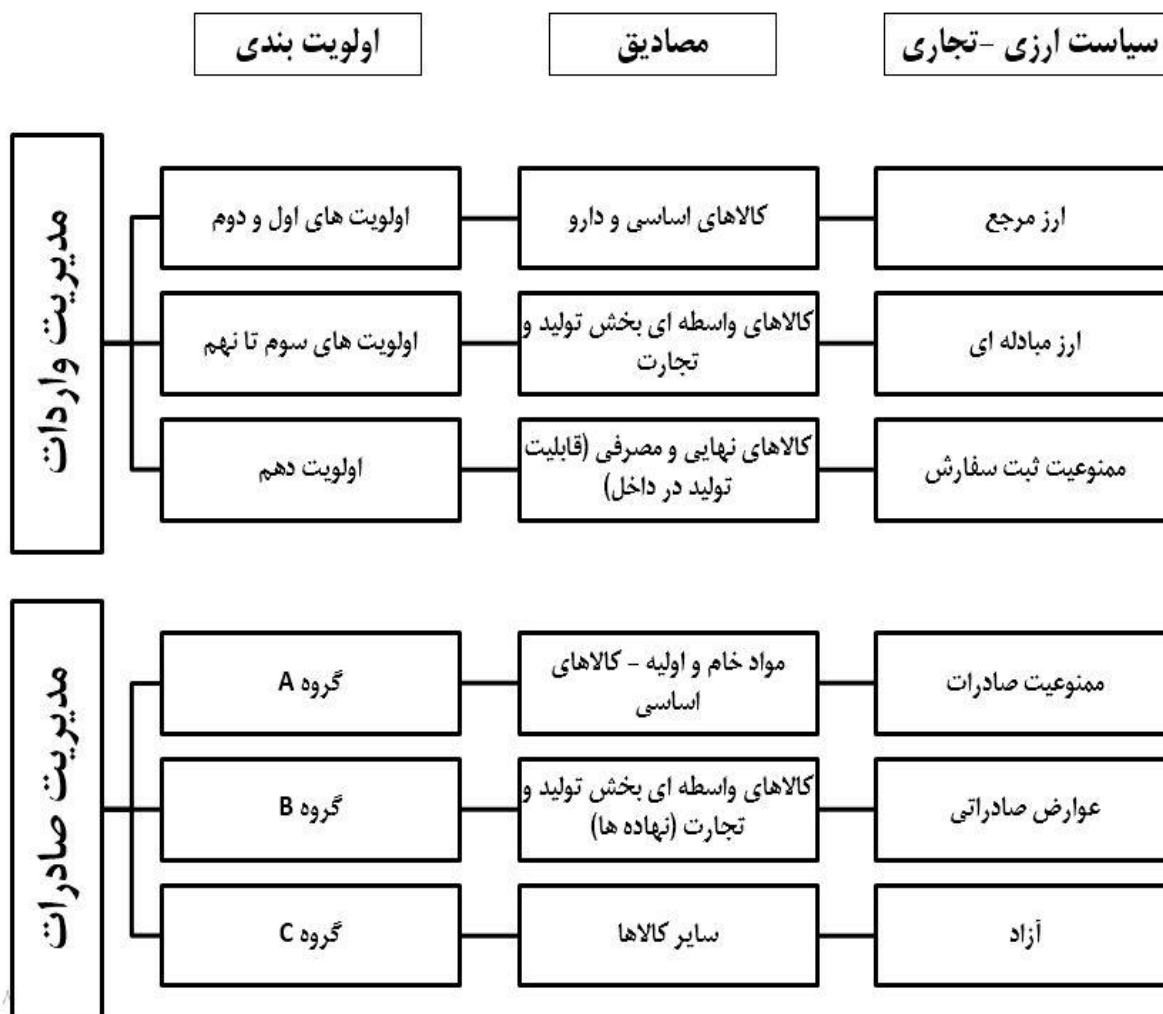
علاوه بر تغییرات اساسی که در رژیم واردات کشور اتفاق افتاد به منظور ساماندهی تقاضای ارز، در رژیم صادراتی نیز تغییراتی ایجاد شد

که در این رابطه می‌توان به ممنوعیت صادرات مواد اولیه، وضع عوارض صادراتی و مجوز برای صادرات برخی از کالاها اشاره نمود. در این

رابطه ابتدا ۵۳ قلم، سپس ۳۹ قلم و در نهایت ۲۷ قلم کالا مشمول ممنوعیت صادرات گردیدند.

در نمودار زیر خلاصه رژیم جدید تجاری ایران در شرایط فعلی اقتصادی نمایش داده شده است

با توجه به تعدیل شدن نرخ ارز و و مینا قرار گرفتن آن در محاسبات اقتصادی کشور از قبیل گمرک، در اواخر سال ۱۳۹۱ تصمیم گیری شد کل تعرفه های وارداتی به میزان ۵۰ درصد کاهش یابد. این موضوع علاوه بر اینکه کمک زیادی در پیوستن ایران به سازمان جهانی تجارت می نماید، باعث تثبیت شرایط اقتصادی علیرغم بالا رفتن نرخ ارز می گردد. لازم به ذکر است مقوله حمایت از تولید داخلی نیز در این سیاست لحاظ شده است زیرا با تعدیل نرخ ارز به میزان حداقل ۲ برابر، شرایط تعرفه ای جدید حداقل مطابق شرایط قبلی می باشد.

۱-۲-۷-۲ ایران و سازمان جهانی تجارت

اعضای سازمان جهانی تجارت به دو دسته اعضای اولیه و اعضای ملحق شده تقسیم میشوند. اعضای اولیه کشورهای طرفهای متعهد گات تا پایان سال ۱۹۹۴ و نیز جامعه اتحادیه اروپا هستند که در مهلت دوساله پس از تاسیس سازمان جهانی تجارت به عضویت این سازمان در آمده اند و تعداد اعضای اولیه آن به ۱۲۸ عضو بالغ می گردد. دیگر کشورها و یا قلمروهای مجزا و خود مختار گمرکی برای عضویت در سازمان باید فرایند الحاق را مطابق با ماده ۱۲ موافقتنامه تاسیس سازمان جهانی تجارت طی کنند.

فرایند الحاق به سازمان جهانی تجارت با دیگر سازمان های بین المللی که غالباً از یک روند جاری الحاق بهره مندند به کلی متفاوت است. براساس موافقتنامه تاسیس سازمان جهانی تجارت، الحاق به این سازمان تحت شرایط مورد توافق سازمان با دولت متقاضی الحاق صورت خواهد گرفت. لذا فرایند الحاق به سازمان جهانی تجارت اساساً یک فرایند مذاکره است که آن را به روندی پیچیده، زمان بر و دشوار بدل می سازد. برای اجرایی شدن موضوع الحاق مذاکراتی صورت می گیرد که در آن ها کشورهای متقاضی الحاق باید بپذیرند اقداماتی را جهت تطبیق قوانین ملی خود با مقررات موافقتنامه های چند جانبه سازمان به عمل آورند. علاوه بر این لازم ست تعهداتی را برای کاهش تعرفه ها و اصلاح مقررات خود به عهده بگیرند تا امکان بیشتر تجارت جهانی برای کالاها و خدمات سایر کشورها فراهم گردد.

مراحل الحاق به سازمان جهانی تجارت شامل درخواست عضویت، تشکیل گروه کاری، بررسی رژیم تجارت خارجی کشور متقاضی الحاق (مرحله حقیقت یابی از طریق پرسش و پاسخ)، مذاکرات دوجانبه (مرحله مذاکرات دسترسی به بازار) جهت تهیه جدول امتیازات و تعهدات مربوط به گات، جدول تعهدات ویژه مربوط به موافقت نامه عمومی تجارت خدمات برای آن کشور و نهایتاً توافق در مورد گزارش

گروه کاری، سند تصمیم در مورد الحاق و پروتکلی (مقاوله نامه‌ای) که شرایط الحاق را معین می‌سازد می‌باشد. پروتکل الحاق ۳۰ روز پس از پذیرش کشور متقاضی الحاق (پس از امضا و ابلاغ تصویب پارلمان آن کشور) لازم الاجرا می‌گردد.

ایران از سال ۱۹۹۶ خواستار پیوستن به سازمان تجارت جهانی شد، این درخواست تا ۵ سال بعد در دستور کار جلسات شورای عمومی قرار نگرفت و سرانجام در ماه مه سال ۲۰۰۱ برای نخستین بار در دستور کار شورای عمومی سازمان جهانی تجارت قرار گرفت و از آن زمان تا مدت نزدیک به چهار سال، با وجود حمایت گسترده اعضای سازمان جهانی تجارت، به دلیل عدم موافقت آمریکا اجماع شورای عمومی با آغاز فرایند الحاق ایران که به منزله اعطای عضویت ناظر در سازمان جهانی تجارت است بدست نیامد. سر انجام درخواست کشورمان در خرداد ۱۳۸۴ برای بیست و سومین بار مورد بررسی شورای عمومی سازمان جهانی تجارت قرار گرفت و این بار درخواست عضویت با اجماع به تصویب رسید و ایران عضو ناظر سازمان جهانی تجارت شد تا روند عضویت کامل (الحاق) این سازمان آغاز گردد.

این وضعیت به ایران اجازه می‌دهد در تمامی جلسات و نشست‌های کاری سازمان جهانی تجارت جز کمیته اداری مالی و بودجه و دو کمیته‌ای که مسیر عضویت جداگانه‌ای دارند شرکت کرده، به ایراد سخنرانی یا طرح پیشنهاد پردازد، به اسناد سازمان دسترسی داشته باشد، از کمک‌های کارشناسی سازمان استفاده کرده و بدین ترتیب حداکثر استفاده را جهت آشنایی با سازمان، کسب آمادگی برای الحاق و تأثیرگذاری بر روندهای جاری آن بنماید. در ۱۹ سالی که از تأسیس سازمان جهانی تجارت می‌گذرد ۳۱ عضو جدید به ۱۲۸ عضو اولیه این سازمان افزوده شده است که روند الحاق برای آن‌ها به طور متوسط بیش از ۸ سال به طول کشیده است. می‌توان گفت که برای عضویت ناظر ایران تا عضویت کامل در سازمان جهانی تجارت مراحل و اقدامات متعددی باید صورت گیرد. این اقدامات گرچه از تعدد برخوردارند اما می‌توان آنها را در دو اقدام اصلی طبقه‌بندی و خلاصه‌نمود. در طول فرایند الحاق دو اتفاق اصلی روی می‌دهد که عبارتند از: الف) بررسی وضعیت قوانین، مقررات و ضوابط حاکم بر تجارت در ایران و تطبیق آن‌ها با مقررات متناظر سازمان جهانی تجارت و شناسایی مغایرت‌ها و تعیین تعهدات ایران در زمینه تغییر قوانین و مقررات و ضوابط مورد نظر در جهت ایجاد انطباق لازم بین آن‌ها و مقررات سازمان جهانی تجارت

ب) انجام مذاکرات به منظور تعیین تعهدات ایران در زمینه میزان کاهش نرخهای تعرفه کالاها و اعطای دسترسی در بخش‌های خدماتی برای این منظور باید تمهیدات و بسترسازی‌های لازم در کشور از قبیل تثبیت مقررات و قوانین حاکم بر تجارت و عدم تغییر پی در پی آن‌ها، رفع تبعیض بین کالاهای وارداتی و کالاهای داخلی، عدم اعطای یارانه به محصولات صنعتی، روانتر نمودن مقررات و ضوابط گمرکی حاکم بر تجارت، برطرف نمودن ممنوعیت‌ها یا محدودیت‌های واردات و حذف همه موانع غیر تعرفه‌ای و تثبیت نرخ تعرفه همه کالاها و عدم افزایش آتی آن‌ها، اعمال تغییرات لازم در استانداردهای فنی و بهداشتی جهت ایجاد انطباق لازم بین آن‌ها و مقررات سازمان جهانی تجارت، ایجاد سازگاری لازم بین مقررات حاکم بر خریدهای دولتی از جمله برگزاری مناقصات و مزایده‌ها با مقررات سازمان جهانی تجارت و حمایت از حقوق مالکیت فکری از جمله ابداعات، طرحهای صنعتی، حق اختراع و علامت تجاری و ... صورت گیرد. باید توجه داشت که این تغییرات فضای کسب و کار را در داخل کشور در جهت ایجاد شفافیت بیشتر در قوانین و مقررات تغییر خواهد داد و همچنین در استقرار فضای رقابتی‌تر برای فعالیتهای اقتصادی مؤثر خواهد بود.

متعاقب پذیرش درخواست الحاق ایران در سازمان جهانی تجارت در خرداد ۱۳۸۴ وزارت صنعت معدن و تجارت اقدامات متعددی را به منظور کسب آمادگی‌های لازم برای طی فرایند الحاق به سازمان جهانی تجارت در زمینه ارائه آموزش و اطلاع‌رسانی، نهادسازی برای تسهیل انجام امور الحاق و تهیه مستندات و اسناد مربوطه و انجام هماهنگی‌های گسترده با دستگاه‌های مرتبط به مورد اجرا گذاشته است که به پاره‌ای از مهمترین اقدامات انجام شده تا پایان سال ۱۳۹۱ به شرح زیر می‌توان اشاره نمود:

تعیین وزیر بازرگانی به عنوان نماینده تام‌الاختیار تجاری توسط هیات وزیران در قالب سند فرابخشی الحاق به سازمان جهانی تجارت در مرداد ۱۳۸۴

شرکت وزیر بازرگانی در ششمین نشست وزیران سازمان جهانی تجارت در هنگ‌کنگ و ایراد سخنرانی در آذر ۱۳۸۴ (دسامبر ۲۰۰۵)

آغاز انتشار فصلنامه پژوهشهای تجارت جهانی در دفتر نمایندگی تام‌الاختیار تجاری از زمستان ۱۳۸۴ به منظور اطلاع‌رسانی‌های تخصصی پیرامون مباحث WTO

آغاز ارائه آموزشهای مربوط به مباحث سازمان جهانی تجارت (دوره ۸۰ ساعته حضوری) برای هسته‌های کارشناسی سازمان‌ها و دستگاه‌های مرتبط با الحاق در اردیبهشت ۱۳۸۵ (تا پایان سال ۱۳۹۱ بیش از ۵۰۰ نفر از مدیران و کارشناسان دولتی موفق به گذراندن این دوره‌ها شده‌اند).

تدوین گزارش تشریحی مسیر الحاق ایران به سازمان جهانی تجارت به منظور مدیریت نظام مند فرایند الحاق و تفکیک وظایف و مسئولیتهای دستگاه‌های اجرایی توسط دفتر نمایندگی تام‌الاختیار تجاری در خرداد ۱۳۸۵

تهیه نهمین ویرایش گزارش رژیم تجاری جمهوری اسلامی ایران در وزارت صنعت، معدن و تجارت و تصویب آن در کارگروهی مرکب از وزرای منتخب هیات وزیران در تیر ۱۳۸۶

تصویب ارائه گزارش رژیم تجاری به سازمان جهانی تجارت در جلسه مهرماه ۱۳۸۸ هیات محترم وزیران

ارائه گزارش رژیم تجاری توسط مقامات وزارت امور خارجه در آبان ۱۳۸۸ به مدیر کل سازمان جهانی تجارت دریافت اولین مجموعه سؤالات اعضای گروه کاری از سازمان جهانی تجارت در بهمن سال ۱۳۸۸

بررسی اولیه سؤالات در دفتر نمایندگی تام الاختیار تجاری و تفکیک دستگاهی آن‌ها و ارسال به ۵۵ دستگاه ذیربط برای تهیه پاسخ سؤالات به همراه دستور العمل تهیه پاسخ

تصویب تشکیل کارگروهی به ریاست وزیر بازرگانی و مرکب از وزرای دستگاه‌هایی که بیشترین ارتباط را با مباحث سازمان جهانی تجارت دارند توسط هیات محترم دولت در تیر ماه ۱۳۸۹

به اتمام رسیدن تهیه و تدوین پاسخ سؤالات مربوط به گزارش رژیم تجاری در اردی بهشت ماه سال ۱۳۹۰ در وزارت صنعت، معدن و تجارت و انجام آخرین بازبینی‌ها به منظور آماده‌سازی پاسخ‌ها جهت تصویب کارگروه وزراء در امور سازمان جهانی تجارت

تصویب پاسخ‌های تهیه شده در جلسه مرداد ۱۳۹۰ کارگروه معاونین وزراء در امور سازمان جهانی تجارت

ارائه پاسخ‌های تهیه شده به سازمان جهانی تجارت در آبان سال ۱۳۹۰

توزیع پاسخ‌های ایران در بین اعضای سازمان جهانی تجارت در آذر سال ۱۳۹۰

راه اندازی پایگاه آموزش از راه دور دفتر نمایندگی در سال ۱۳۹۰ جهت ارائه آموزش‌های اینترنتی که تا پایان سال ۱۳۹۱ با برگزاری ۷ دوره سه ماهه بیش از ۲۰۰۰ نفر از سراسر کشور دوره آموزش آشنایی با مقررات سازمان جهانی تجارت و الحاق ایران را سپری نمایند.

برگزاری ۱۲ کارگاه آموزش تخصصی توسط وزارت صنعت، معدن و تجارت در کشور با حضور کارشناسان اعزامی سازمان جهانی تجارت به منظور افزایش توان تخصصی مدیران و کارشناسان داخلی و کسب آمادگی‌های لازم برای پی گیری امور کارشناسی الحاق به WTO

۱-۲-۷-۳ تعامل با کشورها

با توجه به نوع فعالیت وزارتخانه‌های بازرگانی و صنایع و معادن و وزارت جدید صنعت، معدن و تجارت که اهمیت بالایی در اقتصاد ملی دارند، و از طرفی تعامل با کشورهای دنیا نقش مهمی در پایداری اقتصاد، توسعه صادرات و فتح بازارهای جدید دارد، ضرورت دارد رویکرد این وزارت توسعه روابط با کشورها در جهت توسعه بازارهای صادراتی، مدیریت هدفمند زنجیره تولید تا تجارت برای ظرفیت‌های داخلی و تقویت روابط دو جانبه و یا چند جانبه صورت پذیرد. در این راستا سفرهای خارجی وزیر وزارتخانه به عنوان بالاترین مقام دولتی و سیاستگذار در این رابطه همواره مورد توجه کشورها قرار داشته و خواهد داشت. برای تشریح این موضوع در جدول زیر گزارش سفرهای خارجی وزاری این وزارتخانه‌ها ارائه شده است.

جدول ۲۵: سفرهای خارجی وزاری بازرگانی

سال	مقام	کشور	موضوع سفر
۱۳۸۴	جناب آقای مسعود میرکاظمی	ازبکستان	شرکت در اجلاس کمیسیون مشترک
۱۳۸۴		بحرین	شرکت در پنجمین اجلاس کمیسیون مشترک
۱۳۸۴		هنک کنگ	شرکت در اجلاس وزرای سازمان جهانی تجارت
۱۳۸۵		بلاروس	شرکت در هفتمین اجلاس کمیسیون مشترک
۱۳۸۵		مالزی	شرکت در اولین نشست کمیته مشترک تجاری
۱۳۸۶		عربستان	بازدید رسمی و افتتاحیه هفتمین نمایشگاه اختصاصی
۱۳۸۶		بلاروس	در معیت ریاست محترم جمهوری
۱۳۸۶		امارات متحده عربی	نشست ماهیانه شورای بازرگانی ایرانیان مقیم دبی
۱۳۸۶		ونزوئلا، کوبا	بازدید رسمی و امضاء موافقتنامه ترجیحی

۱۳۸۶		کوبا	شرکت در مجمع تجاری جنبش غیر متعدها
۱۳۸۶		تونس	شرکت در نهمین اجلاس کمیسیون مشترک
۱۳۸۶		ترکیه	شرکت در سومین اجلاس کمیته مشترک
۱۳۸۶		قرقیزستان	شرکت در نهمین اجلاس کمیسیون مشترک
۱۳۸۶		سوریه و سریلانکا	افتتاح نمایشگاه اختصاصی
۱۳۸۷		غنا	شرکت در دوازدهمین کنفرانس آنکتاد
۱۳۸۷		ازبکستان	شرکت در نهمین اجلاس کمیسیون مشترک
۱۳۸۷		نیجریه	شرکت در سومین اجلاس کمیسیون مشترک
۱۳۸۷		چین	شرکت در هفتمین کنفرانس وزیران بازرگانی
۱۳۸۷		قرقیزستان	شرکت در نهمین اجلاس کمیسیون مشترک
۱۳۸۷		الجزایر	افتتاح نمایشگاه اختصاصی
۱۳۸۷		تاجیکستان	بازدید رسمی
۱۳۸۷		بلاروس	شرکت در نهمین اجلاس کمیسیون مشترک
۱۳۸۸		ترکیه	سرپرستی هیات ۱۵۰ نفره تجاری
۱۳۸۸		صربستان	شرکت در سیزدهمین اجلاس کمیسیون مشترک
۱۳۸۸	جناب آقای مهدی غضنفری	قزاقستان	سرپرستی و همراهی هیات تجاری و اقتصادی
۱۳۸۸		ویتنام	شرکت در ششمین کمیسیون مشترک اقتصادی و بازرگانی ایران و ویتنام
۱۳۸۸		سوئیس	شرکت در هفتمین اجلاس وزرای سازمان جهانی تجارت (WTO)
۱۳۸۹		قطر	بازدید رسمی و افتتاح نمایشگاه اختصاصی
۱۳۸۹		چین، سنگاپور	شرکت در مراسم روز ملی ایران و بازدید از نمایشگاه اکسپو ۲۰۱۰
۱۳۸۹		سریلانکا	شرکت در اجلاس کمیسیون مشترک همکاریهای اقتصادی و بازرگانی دو کشور
۱۳۸۹		بلاروس	شرکت در اجلاس کمیسیون مشترک همکاریهای اقتصادی در نمایشگاه اختصاصی ایران در مینسک
۱۳۸۹		پاکستان؛ امارت متحده عری (دوبی)	شرکت در ششمین کمیته مشترک همکاریهای اقتصادی فی مابین دو کشور
۱۳۸۹		لبنان، سوریه	تسلیم پیام تبریک عید نوروز ریاست محترم جمهوری اسلامی ایران به رئیس محترم جمهور کشور لبنان و ملاقات با مقامات کشورهای فوق به منظور توسعه روابط تجاری
۱۳۸۹		سریلانکا	شرکت در اجلاس کمیسیون مشترک همکاریهای اقتصادی و بازرگانی
۱۳۸۹		تایلند	شرکت در هشتمین اجلاس کمیسیون مشترک
۱۳۸۹		سریلانکا	شرکت در اجلاس کمیسیون مشترک

جدول ۲۶: سفرهای خارجی وزاری صنایع و معادن

سال	مقام	کشور	موضوع سفر
۱۳۸۴	جناب آقای علیرضا طهماسبی	ترکیه	شرکت در اجلاس اکو
۱۳۸۴		اتریش، ونزوئلا	شرکت در اجلاس یونیدو و اجلاس کمیسیون مشترک
۱۳۸۴		کوبا	بازدید و مذاکره در ارتباط با سیاست‌های صنعتی دو کشور
۱۳۸۵		آذربایجان	افتتاح خط تولید سمند
۱۳۸۵		کوبا؛ ونزوئلا	در معیت ریاست محترم جمهوری
۱۳۸۵		کره جنوبی	بازدید رسمی
۱۳۸۵		بلاروس	افتتاح خط تولید خودرو
۱۳۸۵		پاکستان	شرکت در اجلاس اکو
۱۳۸۵		سودان	در معیت ریاست محترم جمهوری
۱۳۸۵		سوریه	افتتاح خط تولید سمند
۱۳۸۶		ونزوئلا	افتتاح خط تولید
۱۳۸۶		کوبا	شرکت در اجلاس کمیسیون مشترک
۱۳۸۶		جناب آقای علی اکبر محرابیان	سوریه
۱۳۸۶	سوریه		افتتاح خط تولید کارخانه
۱۳۸۶	مصر		افتتاح خط تولید کارخانه
۱۳۸۶	اتریش		شرکت در اجلاس یونیدو
۱۳۸۶	ونزوئلا		انجام بازدید رسمی
۱۳۸۷	ونزوئلا		شرکت در اجلاس کمیسیون مشترک
۱۳۸۷	سوریه		انجام بازدید رسمی
۱۳۸۷	سنگال		افتتاح خط تولید کارخانه
۱۳۸۷	لهستان		شرکت در اجلاس کمیسیون مشترک
۱۳۸۷	الجزایر		در معیت معاون اول محترم ریاست جمهوری
۱۳۸۷	ونزوئلا، نیکاراگوئه، کوبا		تحویل پیام ریاست محترم جمهوری
۱۳۸۷	قطر		انجام بازدید رسمی
۱۳۸۸	اتریش		شرکت در اجلاس یونیدو
۱۳۸۸	ترکیه		انجام مذاکرات دو جانبه در ارتباط با سیاست‌های صنعتی
۱۳۸۹	ونزوئلا، برزیل و بولیوی		انجام مقدمات سفر ریاست محترم جمهوری
۱۳۸۹	ترکیه		در معیت معاون اول محترم ریاست جمهوری
۱۳۸۹	بلاروس		افتتاح خط تولید کارخانه
۱۳۸۹	ونزوئلا	بازدید و مذاکره در ارتباط با سیاست‌های صنعتی	

جدول ۲۷: سفرهای خارجی وزیر صنعت، معدن و تجارت

سال	مقام	کشور	موضوع سفر
۱۳۹۰	جناب آقای مهدی غضنفری	آمریکا، کوبا، ونزوئلا	در معیت ریاست محترم جمهوری
۱۳۹۰		ترکیه	شرکت در اجلاس دی هشت و ملاقاتهای دوجانبه با مقامات ترکیه
۱۳۹۰		اوکراین	شرکت در اجلاس مقدماتی کمیسیون مشترک دو کشور و افتتاح و مشارکت در نمایشگاه اختصاصی ایران در کییف
۱۳۹۰		کوبا واکوادور	شرکت در اجلاس کمیسیون مشترک
۱۳۹۰		بلاروس	شرکت در اجلاس کمیسیون مشترک
۱۳۹۰		اتریش	شرکت در اجلاس یونیدو
۱۳۹۱		چین	شرکت در اجلاس سران سازمان‌های همکاریهای اقتصادی شانگهای
۱۳۹۱		تونس	شرکت در یازدهمین اجلاس کمیسیون مشترک همکاریهای اقتصادی فی مابین دو کشور
۱۳۹۱		بنگلادش	شرکت در سومین اجلاس وزرای صنایع و کشورهای عضو دی ۸
۱۳۹۱		قرقیزستان	شرکت در کمیسیون مشترک
۱۳۹۱		ترکیه	در معیت معاون اول محترم ریاست جمهوری
۱۳۹۲		بنگلادش، ویتنام	پنجمین اجلاس کمیسیون مشترک جمهوری اسلامی ایران و جمهوری بنگلادش و هشتمین اجلاس کمیسیون مشترک همکاریهای اقتصادی و فنی بین ایران و ویتنام

۴-۷-۲-۱ نهادهای موثر در سیاست‌های تجاری

۱-۴-۷-۲-۱ شورایعالی توسعه صادرات غیرنفتی

طی دولت نهم و دهم، شورای عالی صادرات غیرنفتی و کارگروه صادرات کشور که وظیفه تنظیم خط و مشی‌های صادراتی کشور بر مبنای اهداف و سیاست‌های قانون برنامه و تصویب برنامه‌های بخشی توسعه صادرات غیر نفتی را به عهده دارد با تشکیل ۲۴ جلسه، ۱۲۷ مصوبه به تصویب رسانده است.

جدول ۲۸: آمار تعداد جلسات برگزار شده شورایعالی توسعه صادرات غیرنفتی

موضوع / سال	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱
تعداد جلسه	۴	۲	۵	۶	۷
تعداد مصوبه	۲۱	۴۷	۳۲	۲۳	۲

جلسات شورای عالی توسعه صادرات غیرنفتی به دلیل ادغام شورای مذکور در سایر شوراهای عالی در تیر ماه سال ۱۳۸۶ برگزار نشد. شورای مذکور پیرو تصمیمات مجلس شورای اسلامی و ابلاغیه آبان ماه ۱۳۸۷ ریاست محترم جمهوری مجدداً احیا گردید و جلسات آن برگزار شد.

مهمترین مصوباتی که در این کارگروه مصوب شده است عبارتند از:

آیین‌نامه اجرایی ماده ۱۱۷ تفهیزی قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران موضوع ماده ۳۶ قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران
آیین‌نامه اجرای بند ح تبصره ۲ قانون بودجه سال ۱۳۸۴ کل کشور
تعیین شرایط صدور گواهی استاندارد

تسریع فرایند استرداد حقوق گمرکی کالاهای بکار رفته در تولیدات صادراتی
ثبت علامت ویژه جهت صادرکنندگان نمونه از سوی سازمان توسعه تجارت ایران
ارسال فهرست اقلام مورد بخشودگی و مصالحه تعهدات ارزی معوق و تسویه نشده صادرکنندگان به هیئت دولت
مصوبه ۴ ماده‌ای در خصوص پرداخت جوایز، یارانه‌ها و هزینه‌های اجرایی برنامه‌های جهش صادراتی
تعیین سیاست‌های حمایتی و تشویقی وزارت بازرگانی از صادرات غیرنفتی
تعیین جدول درصدی پرداخت جوایز صادراتی بر اساس ارزش افزوده و مزیت رقابتی
تعیین دستورالعمل پرداخت جوایز و مشوق‌های صادراتی در سال ۱۳۸۵
اختصاص تسهیلات ۳ میلیارد یورو به صادرکنندگان
اضافه شدن رقمی معادل ۲۰ درصد کل بودجه جوایز و مشوق‌های صادراتی به بودجه سال ۸۶ بمنظور کاهش نرخ سود تسهیلات ریالی
موظف شدن ستاد مبارزه با قاچاق کالا و ارز به تنظیم دستورالعمل صادرات فرآورده‌های نفت، گاز و پتروشیمی
موظف شدن دستگاه‌های ذیربط به تنظیم برنامه یک ساله و ۵ ساله توسعه صادرات غیرنفتی
موظف شدن سازمان استاندارد و تحقیقات صنعتی به تنظیم طرح جامع نظام مدیریت کیفیت صادرات
تعیین مبلغ چهار هزار و بیست و نه میلیارد ریال به‌عنوان متمم بودجه سال ۱۳۸۵ برای پرداخت جوایز صادراتی
ابلاغ آیین‌نامه کارگروه توسعه صادرات استان‌ها
موظف شدن بانک مرکزی به نهایی نمودن طرح هجینگ
موظف شدن تمامی وزارتخانه‌ها و دستگاه‌های اجرایی مرتبط به ارائه برنامه صادراتی
مجاز شدن صندوق ضمانت صادرات ایران به تخصیص سقف جداگانه جهت پوشش ریسک‌های سیاسی در صورت استفاده کامل از سقف
پوششی کشورها
در نظر گرفته شدن مطالبات قطعی صادرکنندگان بابت مشوق‌های صادراتی به‌عنوان وثایق قابل قبول در شبکه بانکی کشور
موظف شدن بانک مرکزی به تثبیت نرخ سود تسهیلات ریالی صادراتی تا حداکثر ۱۲ درصد
تخصیص سهم ۸ درصدی بخش صادرات از کل منابع و تسهیلات و اعتبارات شبکه بانکی به بخش صادرات
ابلاغ ۱۵ مورد از برنامه‌های حمایتی و تشویقی توسعه صادرات غیرنفتی
ابلاغیه تأسیس کارگروه توسعه صادرات کشور
تصویب سند راهبرد ملی توسعه صادرات غیرنفتی
موظف شدن دستگاه‌های دخیل در حوزه تجارت به ارائه برنامه توسعه تجارت خارجی
موظف شدن وزارت صنعت، معدن و تجارت به تعیین سقف صادراتی برای کالاهای داخلی
تخصیص پانصد میلیون دلار به یارانه سود تسهیلات و جوایز صادراتی
تخصیص یکصد و پنجاه میلیون دلار به صندوق ضمانت صادرات
ابلاغ آیین‌نامه کارگروه توسعه صادرات استان
آیین‌نامه پرداخت یارانه حضور بنگاه‌های تولیدی داخلی در نمایشگاه‌های بین‌المللی خارج از کشور
اصلاح تبصره ماده ۱۷ آیین‌نامه اجرایی حمایت از صادرکنندگان خدمات فنی و مهندسی
ابلاغ ویرایش جدید آیین‌نامه تشویق صادرکنندگان نمونه
منوط شدن صادرات قطعی عین کالاهای وارداتی با ارز مرجع، به تعهد صادرکننده مبنی بر فروش معادل ارز دریافتی به بانک عامل

۱-۲-۷-۴-۲ کمیته کارشناسی شورای عالی توسعه صادرات غیر نفتی و کارگروه صادرات کشور

کمیته کارشناسی کارگروه صادرات بالاترین مرجع کارشناسی در حوزه صادرات است که مهمترین مسائل و مشکلات حوزه صادرات از طریق وزارتخانه‌ها و دستگاه‌های متولی در امر صادرات، کارگروه و کمیته‌های پایش استان‌ها و دفاتر تخصصی سازمان توسعه تجارت به این کمیته ارجاع می‌شود. اعضای کمیته که نمایندگان عضو کارگروه صادرات هستند پس از بحث و بررسی، موضوعاتی را که نیاز به اخذ مصوبه دارد به کارگروه صادرات ارجاع می‌دهند
در جدول زیر عملکرد سالانه این کمیته ارائه شده است:

جدول ۲۹: عملکرد کمیته کارشناسی شورایی عالی توسعه صادرات غیر نفتی و کارگروه صادرات کشور

۱۳۹۱	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۸۸	۱۳۸۷	۱۳۸۶	۱۳۸۵	۱۳۸۴	تعداد جلسات
۳۰	۱۹	۱۶	۰	۰	۳۶	۱۹	۱۷	

برخی از مهمترین موارد مطرح شده در کمیته کارشناسی کارگروه صادرات کشور عبارتند از:

بررسی آیین نامه اجرایی حمایت از توسعه صادرات کالا و خدمات دانش بنیان

بحث و بررسی پیرامون بخش نامه آذر ۱۳۹۱ گمرک در خصوص انجام تشریفات گمرکی صادرات هر استان از گمرک همان استان

بررسی پیش نویس حمایت از توسعه صادرات صنایع دستی

بحث و بررسی پیرامون مشکلات صادراتی کشور با در نظر گرفتن فهرست ۷۳ قلم کالای مندرج در بخشنامه های دفتر مقررات صادرات و واردات

بررسی حذف عوارض ۵ درصدی زعفران در بسته های بالای ۳۰ گرم

ادامه بررسی مصوبات پیشنهادی صندوق ضمانت صادرات ایران و بانک توسعه صادرات ایران (بازگرداندن وام های ارزی با نرخ زمان دریافت)

بررسی مصوبات پیشنهادی صندوق ضمانت صادرات ایران (جبران هزینه های اتکایی، جبران خسارت و ... از محل فروش ارز به نرخ مرجع)

بررسی پیش نویس صندوق ضمانت صادرات ایران در خصوص بازپرداخت تسهیلات ارزی به صورت معادل ریالی با نرخ ارزی رسمی

بررسی مشکلات واردات شمش طلا صادرات طلای ساخته شده به درخواست اتحادیه طلا و جواهر کشور

موضوع صادرات کالاهای اساسی به درخواست گمرک

بررسی راهکارهای اجرایی آیین نامه پوشش بیمه ای نوسانات نرخ ارز

بررسی مشکلات حمل و نقل شرکت پتروشیمی

بررسی مسائل مربوط به صادرات محصولات نفتی عرضه شده در بورس

بررسی سند تسهیل تجارت خارجی

بررسی آیین نامه برگزاری نمایشگاه ها

تشکیل کمیته های تخصصی در بخش های مختلف صادراتی

بررسی نهایی متن مصوبه پیشنهادی در خصوص بازنگری عوارض صادراتی ضایعات آخال کاغذ و کارتن

ادامه بررسی صادرات قطعی عین کالاهای وارداتی که ارز آن ها از طریق سیستم بانکی تأمین گردیده است

بررسی متن مصوبه توسعه صادرات صنایع دستی

بررسی پیش نویس جدید آیین نامه اجرایی تشویق صادرکنندگان نمونه

۱-۲-۷-۴-۳ کمیته توسعه تجارت خارجی

این کمیته در سازمان توسعه تجارت مستقر می باشد که از وظایف آن بررسی و رصد وضعیت تجارت کشور و استان ها می باشد.

این کمیته در دوره مورد بررسی ۷۲ جلسه برگزار کرده است که در جدول زیر گزارش عملکرد این کمیته به تفکیک سال نمایش داده شده است:

جدول ۳۰: عملکرد کمیته توسعه تجارت خارجی

۱۳۹۱	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۸۸	۱۳۸۷	۱۳۸۶	موضوع
۱۶	۹	۱۳	۱۰	۹	۱۵	سال

از مهمترین موضوعات بررسی شده در این کمیته به موارد زیر می توان اشاره نمود:

گزارش تلفیقی برنامه راهبردی توسعه تجارت خارجی استان ها

سند فرابخشی توسعه صادرات غیر نفتی برنامه راهبردی

آثار تغییرات نرخ ارز بر توسعه صادرات غیر نفتی

شناخت کشورهای مشترک المنافع (CIS) و راهکارهای توسعه بازرگانی و اقتصادی

ارائه الگوی انتخاب لیست کالاهای تعرفه ترجیحی در کشور فرضی

عملکرد کارگروه مدیریت کیفیت صادرات کشور

گزارش تحلیل اثر اجرای مالیات بر ارزش افزوده بر تجارت بین الملل ایران

بررسی الگوهای حمایتی و سیاست‌ها و مشوق‌های صادراتی در سایر کشورها و عوارض صادراتی مدیریت تاثیر بحران جهانی و طرح تحول بر تجارت خارجی کشور
 بررسی ساختار تعرفه‌های تجاری کشور و مطالعات تطبیقی
 اولویت‌بندی کشورهای هدف و تنظیم استراتژی توسعه روابط اقتصادی با کشورها
 بررسی و ارائه راهکارهای جلوگیری از استفاده‌های غیر قانونی در کارتهای بازرگانی
 بررسی پیشنهاد کمیته راهبری تجارت با کشورهای عضو جنبش عدم تعهد
 بررسی سیاست‌های حمایت غیرمستقیم از صادرات غیر نفتی کشور

۱-۲-۷-۴-۴ کمیته مقررات صادرات و واردات

کمیته دائمی مقررات صادرات و واردات یکی از ارکان اصلی و بازوی کارشناسی دولت در زمینه بررسی لوایح پیش‌نویس مصوبات مرتبط با واردات و صادرات و آئین نامه اجرایی قانون مقررات صادرات و واردات تلقی می‌گردد. در این سالها کارگروه تخصصی متشکل از نمایندگان مطلع دستگاه‌های اجرایی و تولیدی فعال بوده و در طی جلسات هفتگی و دائمی که برگزار می‌کند به بررسی پیشنهادات واصله برای تغییر سود بازرگانی کالاهای وارداتی و همچنین پیش‌نویس مصوبات مرتبط اقدام می‌نماید.

در حال حاضر اعضای کمیسیون ماده یک آیین‌نامه اجرایی قانون مقررات صادرات و واردات به شرح زیر می‌باشند:

وزارت صنعت، معدن و تجارت (دبیرخانه سازمان توسعه تجارت ایران)

وزارت جهاد کشاورزی

وزارت امور اقتصادی و دارایی (گمرک ایران)

بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

اتاق بازرگانی و صنایع و معادن ایران

اتاق مرکزی تعاون ایران

ستاد مرکزی مبارزه با قاچاق کالا و ارز

معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی ریاست جمهوری

موضوعات ارجاعی به کمیته مقررات صادرات و واردات ماده یک به ویژه در مورد پیشنهادات تعرفه‌ای در جلسات کارشناسی با حضور مرجع پیشنهاد دهنده، انجمنها و تشکل‌های تخصصی ذیربط مورد رسیدگی دقیق قرار می‌گیرد. در برخی از موارد ضروری بازدیدهای میدانی نیز از واحدهای تولیدی متقاضی حمایت تعرفه‌ای بعمل می‌آید. رسیدگی به درخواستهای ورود کالای مستعمل (غیر از تجهیزات و ماشین آلات خط تولید، انواع خودرو و ماشین آلات راهسازی که تابع ضوابط خاص می‌باشد) نیز از وظائف این کمیته می‌باشد که درخواستها نیز پس از بررسی وضعیت تولید داخل و ضرورت ورود به کشور مورد تصمیم‌گیری قرار می‌گیرد. در طی سال‌های اخیر نیز بر اساس مصوبات دولت بررسی ورود برخی از ماشین آلات خاص معدنی، راهسازی و صنعتی که فاقد نمایندگی مجاز در کشور می‌باشند نیز به عهده این کمیته گذاشته شد که در این زمینه تصمیم‌گیری‌های لازم اتخاذ شده است.

در جدول زیر عملکرد این کمیته طی ۸ سال ۱۳۸۴ تا ۱۳۹۱ ارائه شده است.

جدول ۳۱: تغییرات تعرفه‌ای طی سال‌های ۱۳۸۴ تا ۱۳۹۱

۱۳۹۱	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۸۸	۱۳۸۷	۱۳۸۶	۱۳۸۵	۱۳۸۴	
۱۹۲	۲۱۲	۶۷۳	۴۷۰	۲۸۲	۳۰	۱۱۴۰	۳۶۰	تعداد تغییرات
۲۲	۴۴	۳۳۷	۱۳۶	۴۲	--	۸۸۲	۳۴	افزایش
۳۸	۶۴	۳۹	۱۲۰	۲۱۱	--	۱۶۷	۲۶	کاهش
۱۳۲	۱۰۴	۲۹۷	۲۱۴	۲۹	--	۹۱	۳۰۰	سایر*

* سایر: شامل شکستن (تفکیک) تعرفه‌ها، ایجاد حداقل حقوق ورودی معادل ریالی، زیر نویس و تعرفه فصلی می‌باشد.

با توجه به جدول فوق برخی از توضیحات ضروری در بخش زیر ارائه شده است:

سال ۱۳۸۴ کم‌ترین تغییرات بین سال‌های مورد بررسی را داشته است.

سال ۱۳۸۴ فقط یکبار و در اردیبهشت ماه تغییرات تعرفه‌ای اعمال شده است.

سال ۱۳۸۵ فقط یک بار در اردیبهشت تغییرات صورت گرفته است.
 سال ۱۳۸۶ تغییراتی صورت نگرفته است، تعرفه‌های سال ۱۳۸۵ برای سال ۱۳۸۶ تنفیذ گردیده است.
 سال ۱۳۹۰ تفکیک ردیف‌ها عملاً باعث افزایش سود بازرگانی برخی از ردیف‌های تفکیک شده گردیده است که شامل ۱۳ ردیف می‌باشد.
 شایان ذکر است تعداد طبقات تعرفه‌ای تا سال گذشته بدون در نظر گرفتن فصل ۹۸، ۲۴ طبقه بوده است که در سال جاری به ۱۵ طبقه کاهش یافته است.

جدول ۳۲: آمار تعداد جلسات برگزار شده کمیسیون ماده ۱

۱۳۹۱	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۸۸	۱۳۸۷	۱۳۸۶	۱۳۸۵	۱۳۸۴	
۳۱	۳۶	۲۹	۳۸	۳۷	۳۱	۲۷	۳۸	تعداد جلسات

۱-۲-۸ سیاست‌های تولید حوزه صنعت

یا توجه به شرایط پیرامونی و دورنی کشور، بخش تولید در هر شرایطی می‌بایست نیازهای کشور و زمینه صادراتی کالاها را مرتفع نماید که این موضوع محوری‌ترین و اصلی‌ترین مأموریت حوزه تولید می‌باشد. با توجه به زیرساخت‌های ایجاد شده سخت افزاری و نرم‌افزاری در حوزه تولید این امکان فراهم است که بسیاری از نیازهای کشور ایران توسط واحدهای تولیدی تأمین گردد و مازاد این نیاز برای تأمین درآمدهای ارزی کشور نیز صادر گردد. در راستای تحقق این مأموریت مهم وزارت صنایع و معادن سابق و وزارت صنعت، معدن و تجارت فعلی می‌بایست ساختار اجرایی و سیاست‌گذاری خود را به گونه‌ای طراحی می‌کرد تا با حالتی منعطف بتواند در سریع‌ترین زمان برنامه‌ریزی و اقدام نماید.

برنامه‌ریزی در حوزه تولید شامل چند بخش می‌باشد که از اولویت دهی برای سرمایه‌گذاری تولیدات مورد نیاز شروع شده و تا ایجاد ظرفیت، احداث واحدهای تولیدی و حفظ و نگهداری ظرفیت‌های موجود ادامه می‌یابد. در این راستا و بر اساس شرایط پیش آمده در کشور و جهان سیاست‌هایی اتخاذ گردید که باعث شد ساختار لازم برای اجرای برنامه‌ها فراهم گردد. در این بخش برخی از سیاست‌ها، ساختارسازی‌ها و نهادسازی‌های مرتبط با حوزه تولید که متناسب با شرایط کشور در طول هشت سال اخیر ایجاد شده است تشریح می‌گردد.

۱-۲-۸-۱ طرح آمایش صنعت و معدن

منظور از آمایش صنعت و معدن، ایجاد تعادل و توازن در توسعه صنعتی و معدنی کشور با بهره‌گیری از امکانات و قابلیت‌های متنوع استان‌ها و توجه به امکانات بالقوه و بالفعل منابع انسانی و طبیعی و زیرساختی استان‌های مختلف کشور طرحی تحت عنوان آمایش صنعت و معدن در سال ۱۳۸۷ ایجاد شد. این طرح بر اساس شعار سال ۱۳۸۷ و اهداف در نظر گرفته شده مبنی بر اهمیت بالای دو مشخصه پیشرفت و عدالت در توسعه کشور و همچنین عزم دولت در راستای تحقق این رسالت در برقراری تعادل و توازن منطقه‌ای در سرمایه‌گذاری‌های جدید، تقویت سهم صنایع با فناوری‌های پیشرفته و دارای ارزش افزوده بالا، بهبود نرخ بهره‌وری و کاهش نرخ بیکاری و تورم در کشور ایجاد شد که برنامه توسعه سرمایه‌گذاری‌های صنعتی و معدنی ویژه‌ای بر پایه آمایش و با اتکا به مزیت‌های نسبی، طبیعی و منطقه‌ای را با فراهم‌سازی حمایت‌ها و بسترها و زیرساخت‌های توسعه‌ای و از طریق تشویق و ترغیب سرمایه‌گذاران بخش خصوصی و تعاونی به سرمایه‌گذاری در دستور کار داشت.

از ویژگی‌های مهم در نظر گرفته شده برای این طرح، به مواردی از قبیل گسترده شدن صنعت در اقصی نقاط کشور، توجه به مزیت‌های نسبی و خاص در مناطق مختلف کشور، تکمیل زنجیره‌های تولید و تولید متوازن و هدفمند می‌توان اشاره نمود.

از اهداف مهم این طرح به موارد زیر می‌توان اشاره نمود:

دستیابی به جایگاه برتر در منطقه در راستای سند چشم‌انداز ۲۰ساله کشور از نظر رشد اقتصادی و فناوری مبتنی بر قابلیت‌ها و مزیت‌های نسبی و منطقه‌ای

هدفمند نمودن سرمایه‌گذاری‌های صنعتی و معدنی بر اساس صدور جوازهای تأسیس بر پایه بررسی‌های فنی و اقتصادی

کاهش فاصله سرمایه‌گذاری‌های صنعتی و معدنی بین استان‌های توسعه‌یافته و توسعه نیافته صنعتی

رشد ارزش افزوده از طریق تسریع در راه اندازی طرح‌های نیمه تمام

افزایش ضریب بهره‌وری و ارزش افزوده با تأمین نقدینگی واحدها

تکمیل زنجیره‌های تولید و حلقه‌های مفقوده بخش صنعت و معدن

توجه به بهره‌گیری از امکانات طرح‌های نیمه تمام، راکد و واحدهای تولیدی غیر سودآور توجه به اجرای طرح‌های توسعه‌ای در واحدهای موجود در صورت فراهم بودن زیرساخت‌های لازم توجه به ضرورت تأمین منابع جهت تکمیل طرح‌های صنعتی نیمه تمام توجه به اولویت تأمین منابع جهت بازسازی و نوسازی واحدهای موجود توجه به استعدادها و مزیت‌های نسبی و منطقه‌ای اعم از نیروی انسانی متخصص و ماهر، منابع طبیعی کشاورزی، معدنی و زیرساخت‌ها اولویت دهی به اشخاص حقوقی (سهامی عام، تعاونی‌های فراگیر، شرکت‌های سرمایه‌گذاری دارای سهام عدالت و سرمایه‌گذاری استانی) فراهم‌سازی زمینه جذب سرمایه‌گذاران بخش خصوصی به ویژه سرمایه‌گذاری خارجی با اولویت کشورهای مسلمان و ایرانیان مقیم خارج زمینه‌سازی ورود هرچه بیشتر متخصصین دانشگاهی به بخش طرح‌های سرمایه‌گذاری با فناوری پیشرفته این طرح تا اواسط سال ۱۳۹۰ ادامه داشت و با تشکیل وزارت صنعت، معدن و تجارت و ایجاد دفتر سرمایه‌گذاری، کلیه مأموریت‌های این طرح به دفتر سرمایه‌گذاری در معاونت برنامه‌ریزی وزارت منتقل شد.

۱-۲-۸-۲ کارگروه حمایت از تولید

همزمان با آغاز و تشدید بحران جهانی در کشورهای دنیا و محدودیت‌های بین‌المللی ایجاد شده برای اقتصاد کشور و به منظور مدیریت این شرایط در جهت حمایت از بخش تولید کشور، تسهیل و تسریع در تصمیم‌گیری برای این حوزه در مهر ماه سال ۱۳۸۸ هیات وزیران بنا به پیشنهاد رئیس جمهور و به استناد اصول ۱۲۷ و ۱۳۸ قانون اساسی تشکیل کارگروه حمایت از تولید را تصویب کرد. این کارگروه به منظور بررسی و تصمیم‌گیری برای رفع موانع و مشکلات فراوری تولید، ایجاد انگیزه، امید و تحرک بیشتر برای فعالان عرصه‌های تولید کشور، رسیدگی به وضعیت واحدهای مشکل‌دار در بخش‌های مختلف تولیدی و همچنین اتخاذ تصمیمات مناسب برای واحدها با استفاده از تمامی ظرفیت قانونی تشکیل شد.

اعضای اصلی کارگروه حمایت از تولید در ابتدا وزیر صنایع و معادن، وزیر کار و امور اجتماعی، وزیر بازرگانی، وزیر دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح، وزیر جهاد کشاورزی، رئیس کل بانک مرکزی ایران، معاون رئیس جمهور و رئیس سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری و مشاور و رئیس دفتر رئیس جمهور تعیین شدند.

همچنین اختیار تصمیم‌گیری در خصوص امور اجرایی مربوط به موضوعات یاد شده به اعضای کارگروه، به عنوان نمایندگان ویژه رئیس جمهور و اختیار تصویب و اصلاح آیین‌نامه‌ها و مقررات مربوط به موضوعات یاد شده به وزیران عضو کارگروه تفویض شد. تصمیمات و مصوبات اکثریت اعضا یا وزیران عضو کارگروه در حکم تصمیمات رئیس جمهور و هیات وزیران بوده و با رعایت ماده ۱۹ آیین‌نامه داخلی هیات دولت قابل ابلاغ گردید.

کارگروه حمایت از تولید از بدو تاسیس تا کنون بیش از ۲۰۰ جلسه تخصصی برگزار نموده است. از اواخر سال ۱۳۸۸ تا اواخر سال ۱۳۹۰ تعداد ۱۳۳ جلسه و از اواخر سال ۱۳۹۰ تا پایان سال ۱۳۹۱ تعداد ۷۰ جلسه تخصصی برگزار شده است. نتایج حاصل از این جلسه به تصویب بیش از ۴۰ مصوبه توسط هیئت وزیران منجر شده است و در حال حاضر (ابتدای سال ۱۳۹۲) بیش از ۱۰ مصوبه در حال ابلاغ می‌باشد.

مهمترین مصوباتی که توسط این کارگروه تهیه و ابلاغ شده عبارتند از:

بخشودگی جرایم بانکی، بیمه و مالیات واحدهای تولیدی دارای مشکل

اختصاص تسهیلات ریالی از منابع بانک‌های عامل و تسهیلات ارزی از محل حساب ذخیره ارزی به شرکت‌های تولیدی

معافیت از پرداخت مابه‌التفاوت نرخ ارز ناشی از گشایش اعتبارات اسنادی در سال‌های دهه ۱۳۶۰

تدوین ضوابط اعطای تسهیلات ارزی مورد نیاز واحدهای تولیدی غیردولتی موضوع جزء «د» بند (۶) بودجه سال ۱۳۸۸ کل کشور

آیین‌نامه اجرایی قانون حمایت از مصرف‌کنندگان خودرو

ممنوعیت خرید کالاهای وارداتی که تولید داخلی مشابه در داخل کشور دارند، توسط دستگاه‌های اجرایی

ممنوعیت واردات کالاهای نهایی به صورت ریفاینانس

آیین‌نامه اجرایی قانون توسعه و حمایت از صنایع دریایی

صدور مجوز سرمایه‌گذاری سازمان‌های توسعه‌ای جهت سرمایه‌گذاری و مشارکت با بخش غیر دولتی

آیین‌نامه حمایت از تولید تجهیزات نیروگاه‌های هسته‌ای

استمهال بدهی‌های معوق قریب به ۷۰۰۰ واحد تولیدی زیر ۲۰ میلیارد ریال بدهی بانکی

ممنوعیت تبلیغات کالاهای خارجی توسط صدا و سیما و روزنامه‌ها

تکلیف بانک مرکزی و وزارت صنایع و معادن به اجرای طرح نظام اعتبار سنجی واحدهای تولیدی
تکلیف مؤسسه استاندارد به اعمال استاندارد اجباری برای کالاهای وارداتی و جلوگیری از ورود کالاهای نامرغوب
پیشنهاد تصویب اعطای سرمایه در گردش به تولیدکنندگان در قانون بودجه سال‌های ۱۳۸۹ و ۱۳۹۰
تمرکز خطوط اعتباری مرتبط با تولید در بانک صنعت و معدن
امکان استفاده از مازاد ارزش وثایق برای اخذ تسهیلات بانکی جدید
آیین‌نامه ساماندهی تولید، تأمین و توزیع قند و شکر
آیین‌نامه نحوه حمایت از صنایع ریلی کشور
لایحه اصلاح قانون معادن
اعلام نظر در مورد بسته سیاستی و حمایتی سال ۱۳۹۰ سیستم بانکی کشور
تدوین ساز و کار اعمال نرخ ترجیحی در مناقصات بین‌المللی
ممنوعیت تولید و توزیع لامپ رشته‌ای
استقرار صنایع پوشاک در شعاع ۱۲۰ کیلومتری تهران
مجاز شناختن مؤسسات مالی اعتباری غیربانکی در خصوص بند «۱۸» ماده (۱۴۸) قانون مالیات‌های مستقیم
صدور پروانه بهره‌برداری ۶۰۰ واحد تولیدی که در محدوده شهر تهران مستقر شده‌اند
آیین‌نامه فراگیر توسعه خوشه‌های کسب و کار
آیین‌نامه ساماندهی واحدهای فاقد پروانه بهره‌برداری و بدون مجوز

۱-۲-۸-۳ استاد تسهیل امور و رسیدگی به مسائل واحدهای تولیدی و شهرک‌های صنعتی

بررسی‌های کارشناسی صورت گرفته از سفرهای استانی ریاست جمهوری، طبقه‌بندی و رصد مشکلات و مسائل واحدهای تولیدی و تحلیل و بررسی روش‌های موثر در حل مشکل بنگاه‌ها با هماهنگی کلیه دستگاه‌های مرتبط با بخش تولید کشور ایجاب نمود تا ساختاری پویا و فعال با همکاری کلیه بخش‌های اثرگذار در امر تولید کشور به صورت ستادی و عملیاتی تشکیل شد تا به رصد و بررسی مسائل و مشکلات واحدهای تولیدی و شهرک‌های صنعتی کشور بپردازد و با اختیاراتی که برای آن تعریف می‌گردد تصمیماتی در حل این نابسامانی‌ها و نارسایی‌ها اتخاذ نماید.

برای حل این مسئله و به منظور رفع موانع واحدهای تولیدی در کشور، هیئت محترم وزیران در جلسه اردیبهشت ۱۳۸۹ بنا به پیشنهاد رئیس جمهور و به استناد اصل یکصد و بیست و هفتم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران 'ستاد تسهیل امور و رسیدگی به واحدهای تولیدی و شهرک‌های صنعتی' به ریاست وزیر وقت صنایع و معادن به عنوان نماینده ویژه رئیس جمهور در امور اجرایی را تشکیل داد. در این تصویب‌نامه وزارتخانه‌های صنایع و معادن، امور اقتصادی و دارایی، وزارت رفاه و تأمین اجتماعی، وزارت کار و امور اجتماعی، وزارت نیرو، بانک مرکزی و بانک‌های عامل از اعضای این ستاد قرار گرفتند که از هر وزارتخانه و بانک‌های مذکور با نماینده تام‌الاختیار در این ستاد حضور دارند. تصمیمات این ستاد پس از تصویب وزیر وقت صنایع و معادن (جناب آقای علی اکبر محرابیان) (و وزیر صنعت، معدن و تجارت به عنوان نماینده ویژه رئیس جمهور در امور اجرایی ابلاغ می‌گردید که برای دستگاه‌های ذی‌ربط لازم الاجرا می‌باشد. همچنین طی الحاقیه بهمن ۱۳۸۹ وزارت جهاد و کشاورزی نیز به دستگاه‌های مورد اشاره در ستاد اضافه شده است. لذا با دستور و تأکید رئیس ستاد، دبیرخانه مرکزی ستاد تشکیل و سفرهای استانی آغاز شد که با حضور دستگاه‌های استانی و نماینده تام‌الاختیار دستگاه‌های ملی (اعضای ستاد) مسائل و مشکلات واحدهای تولیدی بررسی و تصمیم لازم اتخاذ می‌گردید.

با ادغام وزارت بازرگانی و وزارت صنایع و معادن رئیس ستاد جناب آقای دکتر غضنفری انتخاب شدند تا اجرای مصوبه مذکور را ادامه دهند. پس از بررسی دو دوره سفر اعضای ستاد تسهیل و یک دور سفر ویژه جهت بررسی نحوه اجرای مصوبات و با توجه تشکیل وزارت صنعت، معدن و تجارت در بهمن ۱۳۹۰ به پیشنهاد وزیر صنعت، معدن و تجارت مصوب گردید تا کارگروه‌های ستاد تسهیل استانی به ریاست استانداران و دبیری روسای سازمان‌های صنعت، معدن و تجارت استانی و عضویت اعضای متناظر در استان‌ها تشکیل شده و در حیطه اختیارات استانی مسائل و موانع بنگاه‌های تولیدی بررسی و تصمیم لازم اتخاذ گردد. ضمناً آن دسته از تصمیماتی که نیاز به طرح در ستاد مرکزی دارند به مرکز ارسال می‌گردد. پس از تشکیل دبیرخانه ستاد تسهیل، طبق تحلیل و بررسی‌های انجام شده، موضوعات حوزه صنعت در کارگروه‌های تخصصی بررسی و تصمیم لازم در آن کارگروه اتخاذ می‌گردید. این کارگروه‌ها که از ابتدای راه اندازی ستاد تسهیل و سفرهای استانی شکل گرفته بودند، عبارتند از:
امور سرمایه‌گذاری و تولید

امور بانکی و تسهیلات
 امور انرژی و زیربنایی
 امور شهرکهای صنعتی و محیط زیست
 امور مالیاتی و گمرک
 امور تأمین اجتماعی
 امور معادن و صنایع معدنی
 امور هدفمندسازی یارانه ها

دور اول سفرهای ستاد برای بررسی وضعیت واحدهای تولیدی و حل مسائل آن‌ها به منظور آمادگی در جهت مواجهه با اجرای قانون هدفمندی یارانه‌ها بود که از اوایل سال ۱۳۸۹ آغاز و سفرهای استانی به صورت فشرده انجام گرفت.

دور دوم سفرها پس از اجرای قانون هدفمند کردن یارانه‌ها برنامه‌ریزی شد تا در یک برنامه فشرده و کاری، مسائلی که احیاناً برای واحدها پس از اجرای قانون ایجاد می‌شود مورد بررسی قرار گرفته و تصمیم‌گیری لازم صورت پذیرد. در همین رابطه ستاد تسهیل طی سه ماهه اول ۱۳۹۰ به تمام استان‌ها سفر نمود و به صورت رو در رو به مسائل واحدها رسیدگی کرد. با ادغام دو وزارت، برگزاری سفرهای استانی رویکرد دیگری پیدا کرد و در صورت نیاز سفرهای استانی از طریق ستاد مرکزی صورت می‌گرفت.

ضمناً جهت بررسی دقیق‌تر پرونده بنگاه‌های تولیدی واصل شده به ستاد تسهیل مرکزی، موضوعات مطروحه در کمیته‌های تخصصی با حضور نمایندگان دستگاه‌های اصلی (عضو ستاد) بررسی و تصمیمات لازم را پس از سیر مراحل تصویب به دستگاه‌های ذیربط ابلاغ می‌نماید. تا کنون ۶۰۰ مصوبه در کمیته‌های تخصصی ستاد تسهیل مرکزی بررسی و تصویب گردیده که پس از طی مراحل پیش‌بینی شده و تأیید رئیس ستاد ابلاغ شده است.

در جدول زیر تعداد سفرها، جلسات، و تصمیمات اتخاذ شده در سال‌های ۱۳۸۹ تا ۱۳۹۱ ارائه شده است:

جدول ۳۳: عملکرد ستاد تسهیل امور و رسیدگی به مسائل واحدهای تولیدی و شهرکهای صنعتی

عنوان	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱
سفرهای برگزار شده	۴۳	۳۱	۳۱
درخواست‌های بررسی شده	۱۸۰۰۰	۱۲۰۰۰	۹۰۰۰
مصوبات	۱۲۹۰۰	۶۷۰۰	۷۰۰۰

نکته مهم در این ستاد، هم افزایی و همراهی بسیار موثر سایر دستگاه‌ها در جهت رفع مسائل بود که به اذعان نمایندگان دستگاه‌ها یکی از بهترین و موفق‌ترین کارهای تیمی دولت محسوب می‌گردید. برای تسهیل در ارائه درخواست متقاضیان و تسریع در بررسی درخواست آن‌ها، فرایند درخواست متقاضیان و بررسی درخواست توسط عوامل اجرایی به صورت الکترونیکی و از طریق سامانه‌های بهین یاب و هماهنگ انجام می‌شود.

۱-۲-۸-۴ متنوع‌سازی سبد سوخت کشور و ارتقا کمی و کیفی صنعت خودرو

با توجه به سیاست‌های قانون بودجه سال ۱۳۸۵، موضوع سهمیه بندی سوخت بنزین و نیز تصویب قانون توسعه حمل‌ونقل عمومی و مدیریت مصرف سوخت در سال ۱۳۸۶، وزارت صنایع و معادن به عنوان متولی تولید جهت‌گیری‌های جدیدی برای تولید خودروهای گازسوز از سال ۱۳۸۵ در نظر گرفت. در این رابطه برنامه‌ریزی‌های گسترده‌ای جهت تأمین و تولید تجهیزات جایگاه‌های سوخت گاز فشرده، مخازن سوخت گاز فشرده خوردها و نیز تولید خودروهای گازسوز انجام گردید تا مصرف‌کنندگان امکان استفاده از این خودروها در ترددهای جاری خود را داشته باشند. متناسب با توسعه این خودروها، موضوع خروج خودروهای فرسوده نیز سیاست دیگری بود که باعث شد تولید خودرو در شرایطی جدید قرار گرفته و در اثر بازار ایجاد شده و منابع تخصیص یافته برای اسقاط خودروها، برنامه‌ریزی‌های لازم صورت پذیرد. در این رابطه با تخفیفات گمرکی که برای واردات اجزا و قطعات خودرو در نظر گرفته شد، چرخه اسقاط و بازیافت تشکیل و خروج خودروهای فرسوده برای اولین بار در کشور با روندی جهشی شروع گردید. با توجه به سیاست‌های دولت در سال‌های ۱۳۸۵ و ۱۳۸۶ که جهش بزرگی در حوزه حمل‌ونقل ایجاد کرد، تولید خودروهای دو گانه سوز در سبد تولید خودروسازی قرار گرفت و زمینه ایجاد سبد سوخت در کشور فراهم گردید.

در جدول زیر روند تولید خودروهای دوگانه سوز ارائه شده است:

جدول ۳۴: روند تولید خودروهای دوگانه سوز

نام محصول	۱۳۸۳	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱
سواری دوگانه سوز	۶۶	۱۲۰۹۱۸	۱۱۱۰۵۴۶	۳۱۴۰۶۴۳	۲۰۵۰۳۰۸	۲۳۴۰۸۵۷	۳۷۰۰۱۹۰	۲۴۲۰۰۲۳	۱۱۱۰۸۷۱
سهام دوگانه سوز از کل تولید سواری	۰,۰۰٪	۱,۵۰٪	۱۱,۸۰٪	۳۲,۱۰٪	۱۸,۵۰٪	۱۹,۷۰٪	۲۷,۲۰٪	۱۷,۰۰٪	۱۴,۲٪
وانت دوگانه سوز	۸۹	۲۰۰۶۱	۳۴۰۴۸۹	۱۱۳۰۷۰۰	۱۲۶۰۹۵۳	۷۰۰۷۷۱	۱۲۰۰۷۳۷	۱۰۳۰۵۵۸	۶۸۰۹۱۴
سهام دوگانه سوز از کل تولید وانت	۰,۱۰٪	۱,۶۰٪	۲۲,۴۰٪	۶۸,۹۰٪	۶۵,۸۰٪	۳۶,۵۰٪	۶۰,۲۰٪	۵۴,۷۰٪	۵۹,۶٪
اتوبوس دوگانه سوز	۹۷۳	۷۴۴	۱۰۵۳۵	۵۷۸	۳۰۹	۷۱۹	۵۳	۱۴۷	۰
سهام دوگانه سوز از کل تولید اتوبوس	۲۲,۲۰٪	۳۱,۰۰٪	۳۷,۲۰٪	۱۲,۹۰٪	۸,۰۰٪	۲۳,۱۰٪	۱,۷۰٪	۵,۹۰٪	۰٪
مینی بوس دوگانه سوز	۹۳	۱۹	۱۶۶	۱	۰	۰	۰	۰	۰
سهام دوگانه سوز از کل تولید مینی بوس	۹,۰۰٪	۱,۷۰٪	۸,۷۰٪	۰,۰۰٪	۰,۰۰٪	۰,۰۰٪	۰,۰۰٪	۰,۰۰٪	۰٪
تولید کل خودرو دوگانه سوز	۱۰۰۲۱	۱۵۰۷۴۲	۱۴۷۰۷۳۶	۴۲۸۰۹۲۲	۳۳۲۰۵۷۰	۳۰۶۰۳۴۷	۴۹۰۰۹۸۰	۳۴۵۰۷۲۸	۱۸۰۰۷۸۵
سهام خودروهای دوگانه سوز از کل تولید	۰,۱۰٪	۱,۶۰٪	۱۳,۴۰٪	۳۷,۴۰٪	۲۵,۶۰٪	۲۱,۵۰٪	۳۰,۶۰٪	۲۱,۰۰٪	۱۹,۶٪

در اول سال ۱۳۸۹ مقام رهبری بازدیدی از یکی از واحدهای خودروسازی انجام دادند که در آن بازدید تاکیدات ویژه‌ای برای ارتقا کیفیت محصولات داخلی به خصوص محصولات خودرو داشتند. بعد از بازدید معظم له و نیز تصویب قانون ارتقا کیفیت خودرو و محصولات داخلی، وزارت صنایع و معادن سیاست و برنامه ویژه‌ای برای ارتقا کیفیت تولیدات خودرو در سال ۱۳۸۹ در دستور کار خود قرار داد. این سیاست‌ها از طریق برگزاری مداوم جلسات شورای سیاست‌گذاری خودرو که با حضور تمام ذی‌نفعان این حوزه تشکیل

می‌شد، صورت می‌گرفت و نتایج آن در قالب برنامه‌های اجرایی به خودروسازان ابلاغ می‌گردید. از مهمترین سیاست‌ها و محورهای تعیین شده در این برنامه‌ها به موارد زیر می‌توان اشاره کرد:

ابلاغ سند چشم‌انداز صنعت خودرو در افق ۱۴۰۴

ارتقاء شاخص‌های کیفی خدمات پس از فروش

تدوین دستورالعمل‌های ارتقا خدمات پس از فروش و تدوین شاخص‌های کیفی اندازه‌گیری عملکرد خودروسازان در این حوزه

تشکیل واحد ارتباط با مشتریان حوزه خودرو برای نظارت بر عملکرد خودروسازان در حوزه خدمات پس از فروش

تدوین و ابلاغ آیین‌نامه حمایت از حقوق مصرف‌کنندگان با همکاری وزارت بازرگانی وقت

همکاری و هماهنگی با مجلس شورای اسلامی و کمیسیون امور صنایع و معادن در ارائه گزارش‌های دوره‌ای از تحقق اهداف در نظر گرفته شده است.

۱-۲-۸-۵ طرح استقلال صنعتی

با توجه به تشدید تحریم‌های خصمانه کشورهای غربی، وزارت سابق صنایع و معادن در سال ۱۳۸۹ طرحی را در دستور کار خود قرار داد که استقلال صنعتی نام داشت. در این طرح فصل مشترک برخی از کالاهای وارداتی از کشورها و کالاهای وارداتی که ضروری تشخیص داده شد، محور کار کمیته استقلال صنعتی قرار گرفت. در این رابطه دستورالعمل و فرایند اجرایی بومی‌سازی و داخلی‌سازی کالاهای مورد نظر تدوین گردید و اولویت کاری کمیته در دو بخش افزایش ظرفیت‌های موجود از طریق طرح توسعه و طرح‌های تکمیلی و ایجاد جدید تعیین گردید. برای اجرایی شدن موضوع برخی نیازهای مهم بخش‌های مختلف از قبیل حوزه‌های دفاعی و انرژی در دستور کار قرار گرفت و ظرفیت‌های رفع این نیازها شناسایی گردید. با شناسایی نیازها و ظرفیت‌ها، تفاهم‌نامه‌هایی در این رابطه منعقد گردید. از طرفی کمیته استقلال صنعتی جلساتی را به طور مداوم برگزار و طرح‌هایی که توجیه فنی و اقتصادی داشتند به تصویب رساند و برخی از طرح‌ها به بانک معرفی شدند.

۱-۲-۸-۶ تشکیل شورای عالی صنایع دریایی

لایحه تشکیل شورا توسط وزارت صنایع و معادن در سال ۱۳۸۳ به مجلس شورای اسلامی تقدیم گردید که با تغییراتی در اردیبهشت ۱۳۸۷ مشتمل بر یازده ماده و شش تبصره به تصویب مجلس شورای اسلامی رسید و در خرداد ۱۳۸۷ توسط رئیس جمهور به وزارت صنایع و معادن جهت اجرا ابلاغ شد. با ابلاغ قانون توسعه و حمایت از صنایع دریایی کشور در مهرماه سال ۱۳۸۷ با حکم دبیر شورای عالی (وزیر صنایع و معادن وقت) رئیس دبیرخانه شورای عالی منصوب گردید و بدین ترتیب دبیرخانه شورا فعالیت‌های خود را آغاز نمود.

آیین‌نامه قانون نیز در آبان ۱۳۸۸ تصویب و در دی ماه ۱۳۸۸ ابلاغ گردید. بر اساس وظائف تعریف شده در آیین‌نامه شورای عالی صنایع دریایی به ریاست رئیس جمهور و عضویت اعضای تعریف شده تشکیل گردیده است. از مهمترین وظایف این شورا می‌توان به سیاست‌گذاری و ایجاد هماهنگی، تقسیم کار و حسن انجام وظایف هر یک از دستگاه‌های اجرایی و نهادسازی در صورت لزوم، تهیه اسناد بالادست توسعه دریایی کشور، بهبود فضای کسب و کار و تسهیل سرمایه‌گذاری‌ها و رفع تعارضات و خلأهای قانونی اشاره نمود. تعداد جلسات برگزار شده شورای عالی صنایع دریایی کشور تا کنون شش جلسه بوده است که در قالب سه گروه مصوبه ابلاغ شده است.

برای بررسی مصوبات پیشنهادی به شورا و تعیین پیشنهادهای تخصصی و مورد نیاز توسعه این زنجیره با اهمیت، کارگروه‌های تخصصی زیر شورا تعریف گردیده است که هر کارگروه با مسئولیت یک وزارتخانه تعریف شده است. کارگروه‌های تخصصی تعریف شده عبارتند از:

کارگروه تخصصی امور اقتصادی و فنی

کارگروه تخصصی امور پژوهشی و فناوری

کارگروه تخصصی امور مناطق و محیط زیست

کارگروه تخصصی امور حقوقی و برنامه‌ریزی

کارگروه تخصصی آموزش و مشاغل دریایی

تاکنون علاوه بر تعداد بسیاری جلسه دو جانبه و چند جانبه و موردی، بیش از ۸۵ جلسه رسمی در ۱۴ گروه ویژه (فرعی) شورای عالی تشکیل شده و نتایج این جلسات به کارگروه‌های تخصصی ارسال گردیده است. در این راستا کارگروه تخصصی امور اقتصادی و فنی ده بار، کارگروه تخصصی امور حقوقی و برنامه‌ریزی و کارگروه تخصصی امور مناطق و محیط زیست هرکدام هفت بار کارگروه تخصصی مشاغل پنج بار و کارگروه تخصصی امور پژوهشی و فناوری دو بار تشکیل جلسه داده‌اند و تصمیماتی را اتخاذ نموده‌اند.

لازم به ذکر است تصمیمات کارگروه‌های تخصصی برای تصویب نهایی و طرح در شورای عالی صنایع دریایی به کمیسیون راهبری ارائه می‌شود. با توجه به پیشنهادات ارسالی به دبیرخانه شورای عالی، با دریافت حدود ۳۰۰ پیشنهاد، موارد در دبیرخانه شورای عالی جلسات

هم اندیشی نخبگان (کمیته‌های مشورتی) و گروه‌های ویژه کارشناسی و فرعی مورد بررسی قرار گرفته و تا کنون دهها مورد به کمیسیون راهبری شورای عالی ارسال گردیده است و نهایتاً بیش از ۵۰ فقره از آن‌ها در کمیسیون راهبری شورای عالی نهایی شده است.

فهرست مهمترین مصوبات شورایی عالی صنایع دریایی به شرح زیر می‌باشد:

طراحی و تدوین زیرساخت داده‌ها و اطلاعات دریایی منطبق بر ضوابط زیرساخت داده‌های مکان-محور ملی (NSDI) و با هماهنگی کامل با آن و تدوین شاخص‌های توسعه صنایع دریایی بر اساس مواد (۴۶)، (۵۵) و (۶۸) قانون برنامه پنجم و تهیه آمار و اطلاعات دقیق مورد نیاز توسعه دریایی و برای محاسبه انواع شاخص‌ها در حوزه فعالیت‌های دریایی کشور.

در اجرای ماده (۵) قانون توسعه و حمایت از صنایع دریایی، مقرر گردیده است فهرستی از فعالان دریایی مشمول ماده فوق برای استفاده از تسهیلات گمرکی مندرج در این قانون به گمرک ج.ا.ا. معرفی شوند و همزمان فهرستی از مؤسسات رده بندی معتبر و استانداردها و گواهینامه‌های مورد تأیید آن‌ها به گمرک ج.ا.ا معرفی شود.

به پیشنهاد کارگروه مشاغل دریایی شورای عالی، استانداران استان‌های ساحلی و سایر استان‌هایی که در پروژه‌های دریایی مشارکت دارند، نسبت به اولویت دادن به پیشنهادهای دریافتی در جهت توسعه دریایی کشور، در شورای برنامه ریزی و توسعه استان و کارگروه اشتغال استان اقدام می‌نمایند تا از طریق بانک‌های عامل، صندوق توسعه ملی و صندوق توسعه صنایع دریایی تأمین مالی شوند. همچنین برای بومی‌سازی شناورهای تحت اجاره دستگاه‌های اجرایی کشور، مقرر گردید ظرف مدت سه ماه کلیه نیازهای دستگاه‌های اجرایی به شناور و خدمات دریایی به همراه مشخصه‌های فنی این شناورها و خدمات مورد نیاز، به شورای عالی اعلام شود و به تأمین‌کنندگان شناور در کشور تضمین لازم جهت استفاده از شناورهای ایرانی، داده شود.

تأمین منابع مورد نیاز برای «صندوق توسعه صنایع دریایی» و واریز ده درصد هزینه حمل مایعات نفتی و گازی وارداتی و صادراتی که توسط ناوگان غیرایرانی حمل می‌شود به «صندوق توسعه صنایع دریایی» و ارائه گزارش عملکرد آن به شورای عالی صنایع دریایی کشور بیمه انواع مختلف فعالیت‌های دریایی و حمایت از تحقیقات دریایی در این خصوص و پشتیبانی از ارتقا استانداردهای دریایی و نظارت بر اجرای آن، برای کاهش ضریب ریسک خطرهای دریایی:

بیمه کشتیرانی و حمل‌ونقل بار دریایی

بیمه حمل‌ونقل مسافر دریایی

بیمه ساخت و ساز و سازه‌های دریایی

بیمه کار در دریاها

بیمه سرمایه‌گذاری و تأمین مالی کسب و کارها و طرح‌های دریایی

بیمه حفاظت از مناطق و محیط زیست دریایی

تأمین هزینه‌های پژوهشی دبیرخانه شورای عالی

اعطای تسهیلات ارزی به طرح‌های صنایع دریایی

تشکیل کارگروهی تخصصی دیگری در شورای عالی در حوزه مشاغل دریایی برای احصاء مشاغل، آموزش و توسعه سرمایه‌های انسانی و ایجاد اشتغال در این حوزه تحت عنوان «کارگروه تخصصی مشاغل دریایی» و رونق اقتصاد دریا و احصاء سهم دریا در تولید ناخالص ملی، ساماندهی مناطق دریایی و نیز جلب سرمایه‌گذاری در حوزه‌های مختلف، با گروه‌های ویژه به شرح زیر:

گروه ویژه مشاغل شیلات و فعالیت‌های وابسته و تدوین بسته حمایت از صنعت شیلات

گروه ویژه مشاغل مرتبط با معادن جنوبی کشور (شامل اکتشاف، استخراج، اجاره، صادرات از طریق دریا و غیره) و تدوین بسته حمایت از توسعه معادن و صنایع معدنی جنوب

گروه ویژه مشاغل مرتبط با انواع خدمات دریایی (شامل سوخت و آب رسانی به شناورها، شناورهای تفریحی و شناورهای خدماتی به صنعت نفت و گاز دریایی و غیره) و تدوین پیش‌نویس مصوبه توسعه بانکرینگ

احصاء نیازمندی‌های کارفرمایان اصلی صنایع دریایی و برنامه‌ریزی برای رفع این نیازها از طریق صنایع داخلی و اعلام تقاضاها و نیازهای (کوتاه مدت و بلندمدت) کلیه دستگاه‌های اجرایی در حوزه فعالیت‌های دریایی در سال آینده، سال‌های برنامه پنجم و افق چشم‌انداز ایران ۱۴۰۴.

تهیه و تدوین «اسناد راهبردی توسعه صنایع و امور دریایی کشور» و «شاخص‌های توسعه دریایی کشور» در افق چشم‌انداز ۱۴۰۴ طی سال ۱۳۸۹، بازنگری آن در چهارچوب نقشه راه توسعه دریایی کشور.

موظف کردن معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رئیس جمهور به پیش‌بینی و تأمین منابع مورد نیاز برای راه اندازی و تأمین هزینه‌های «دبیرخانه شورای عالی صنایع دریایی کشور» به ویژه تأمین هزینه‌های انجام مطالعات و پژوهش‌های لازم.

۱-۲-۸-۷ تدوین سیاست‌های جدید سرمایه‌گذاری صنعتی

با توجه به ادغام وزارت صنایع و معادن و وزارت بازرگانی، سیاست‌های کلان و جدیدی اتخاذ گردید که ضرورت داشت رویکردهای قبلی در حوزه سرمایه‌گذاری بازننگری و اصلاحاتی در این زمینه انجام شود. در سال‌های قبل مراحل سرمایه‌گذاری در قالب چندین دستورالعمل مجزا مدیریت می‌گردید که در برخی از موارد، عدم یکپارچگی باعث بروز مشکلاتی در حوزه سرمایه‌گذاری شده بود. علاوه بر این نوع ضوابط تدوین شده برای شروع سرمایه‌گذاری و صدور جوازهای تاسیس به گونه‌ای بود که امنیت سرمایه‌گذاری در برخی از حوزه‌ها دچار مخاطره گردیده و با توجه به عدم اعمال روش‌های رتبه‌بندی، برخی از پروژه‌های صنعتی به صورت نیمه تمام و راکد رها می‌گردید. بر اساس سیاست‌های جدید ابلاغی مقام معظم رهبری در حوزه صنعت، این بخش می‌بایست دارای رشد مطلوب سرمایه‌گذاری صنعتی بوده و برای افزایش توان رقابت‌پذیری صنعت ملی براساس گسترش مالکیت و مدیریت بخش غیردولتی و رعایت اندازه اقتصادی بنگاه‌ها اقدام نماید. از طرفی با توجه به شعار سال ۱۳۹۱ با عنوان " سال تولید ملی، حمایت از کار و سرمایه ایرانی" و شرایط جدید فضای کسب و کار کشور با اجرای طرح‌های تحول اقتصادی از قبیل هدفمند کردن یارانه‌ها، ضرورت ایجاد می‌کرد برخی از شرایط سرمایه‌گذاری اصلاح و نواقص قبلی در این زمینه کامل شود تا امنیت سرمایه‌گذاری برای فعالین اقتصادی و شرایط رقابت‌پذیری آن‌ها حاصل گردد که این موضوع در برنامه راهبردی بخش صنعت، معدن و تجارت نیز مورد بررسی قرار گرفت و برخی از ضوابط جدید بر اساس نتایج و راهبردهای این برنامه تعیین شده است.

برای تحقق این امر، کلیه دستورالعمل‌های قبلی در حوزه سرمایه‌گذاری از مرحله صدور جواز تاسیس تا پروانه بهره‌برداری مورد بازبینی قرار گرفت و ضوابط مورد نیاز عوامل اجرایی و استانی، در قالب دستورالعمل جدید سرمایه‌گذاری تهیه و در سال ۱۳۹۱ ابلاغ گردید. این دستورالعمل مشتمل بر ۱۰۰ ماده در هشت فصل می‌باشد که این فصول عبارتند از:

کلیات و تعاریف

جواز تاسیس ظرفیتهای تولید

احداث (اجرای پروژه)

بهره‌برداری از ظرفیتهای تولید

معافیت‌ها یا تخفیفات گمرکی

شناسه کسب و کار

سامانه سرمایه‌گذاری

تصویب و اصلاح

برخی از سیاست‌های جدید که در این دستورالعمل تصریح شده است عبارتند از:

لزوم داشتن و فعال بودن شناسه کسب و کار برای ارائه هر گونه خدمات به بنگاه‌ها

افزایش مدت اعتبار جواز تاسیس از ۶ ماه به یک سال

تعیین اعتبار برای پروانه‌های بهره‌برداری (پنج ساله)

الزام صدور پروانه‌های بهره‌برداری برای اشخاص حقوقی

رسمیت یافتن تولید بدون کارخانه و بدون مکان

الکترونیکی شدن فرایندهای سرمایه‌گذاری

اجرای پروژه‌های سرمایه‌گذاری توسط شرکت‌های متا (مهندسی، تأمین و اجرا)

رتبه‌بندی برای سرمایه‌گذاری برخی از رشته فعالیت‌ها

امکان واگذاری برخی از مراحل اجرایی فرایند سرمایه‌گذاری به تشکل‌ها و انجمن‌های تخصصی

نکته حائز اهمیت در این دستورالعمل، یکپارچگی اطلاعات و خدمات می‌باشد که بر اساس شناسه کسب و کار محقق می‌شود. نتیجه این یکپارچه‌سازی تولید اطلاعات صحیح و به موقع است که این موضوع از ضروریات برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری در حوزه‌های اقتصادی به خصوص حوزه تولید کشور می‌باشد.

۱-۲-۸-۸ تأمین مواد اولیه بنگاه‌ها

تا سال ۱۳۸۹ تأمین مواد اولیه واحدهای تولیدی با روال عادی و بر اساس عرضه و تقاضا صورت می‌گرفت. از اواخر سال ۱۳۸۹ که قانون هدفمند کردن یارانه‌ها اجرا شد و با صادرات این مواد به خارج از کشور امکان تکمیل ظرفیتهای پایین دستی فراهم نبود، ضرورت داشت عرضه این مواد در بازار مدیریت شده و قیمت مواد اولیه واحدهای تولیدی به خصوص مواد پتروشیمی پایه پایش گردد تا افزایش قیمت

در زنجیره این کالاها اتفاق نیافتد. به منظور کنترل عرضه و تقاضا در این زنجیره، در اواخر سال ۱۳۸۹ تصمیم‌گیری شد کلیه محصولات پتروشیمی در بورس کالا با قیمت FOB منهای ۱۵ درصد عرضه شده و تقاضاها به صورت بررسی شده و از طریق سامانه مربوطه به بورس کالا ارائه شود تا تقاضاهای کاذب حذف گردد. با توجه به اینکه برخی از واحدهای پتروشیمی محصولات خود را خارج از بورس عرضه می‌کردند، امکان مدیریت عرضه و تقاضای کامل مواد اولیه فراهم نگردید.

پس از تشکیل وزارت جدید صنعت، معدن و تجارت و بررسی‌های ستاد تنظیم بازار، موضوع عرضه با قیمت فوب منهای ۱۵ درصد متوقف و مقرر شد عرضه محصولات پتروشیمی بر اساس قیمت‌های فوب صورت پذیرد و هر گونه عرضه خارج از بورس قاچاق محسوب گردیده و از طریق سازمان حمایت از مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان نظارت و پایش شود. با تثبیت این روند، تقریباً ثبات نسبی در بازار مواد اولیه محصولات پتروشیمی اتفاق افتاد و مدیریت عرضه و تقاضا در این زنجیره صورت گرفت. با توجه به محدودیت‌های اعمال شده بر علیه ایران و افزایش قیمت ارز در سال ۱۳۹۱ و نیز توجیه افزایش صادرات مواد اولیه پتروشیمی، به منظور جلوگیری از کاهش عرضه در بازار داخل و اولویت دادن به واحدهای تولیدی، تصمیم‌گیری شد برنامه‌ریزی و اعمال مدیریت در صادرات این مواد صورت پذیرد و چنانچه موادی در اثر نبود تقاضا با افزایش ذخیره مواجه گردیدند، با مجوز ستاد تنظیم بازار امکان صادرات داشته باشند. نتیجه اعمال سیاست‌های تدوین شده آرامش در بازار مواد اولیه پتروشیمی بود که در این رابطه مواد مورد نیاز واحدهای پایین دستی بدون نوسانات زیاد تأمین شد. برای اجرایی شدن این سیاست‌ها سامانه‌ای نرم افزاری تهیه و کلیه مراحل ثبت نام تا معرفی واحدها از طریق این سامانه که در درگاه بهین یاب قرار داشت صورت گرفت. با اجرای موفق این پروژه در تنظیم عرضه و تقاضای محصولات پتروشیمی در شرایط موجود کشور، در سال ۱۳۹۱ تصمیم‌گیری شد عرضه سایر مواد اولیه از قبیل آلومینیوم و مس نیز مطابق این روش صورت پذیرد. سایر متقاضیان خرید مواد اولیه مانند واحدهای کشاورزی، صنوف تولیدی و .. نیز از این طریق نسبت به تهیه مواد اولیه خود اقدام می‌نمایند.

۱-۲-۸-۹ پایش شاخص‌ها

با توجه به ضرورت پایش بخش تولید کشور و امکان پیش‌بینی وضعیت این حوزه، از سال ۱۳۸۷ ستادی تحت عنوان ستاد پایش تولید در وزارت صنایع و معادن و با مسئولیت معاونت برنامه‌ریزی تشکیل گردید که وظیفه آن رصد تولید محصولات منتخب به صورت ماهانه بود. محصولات منتخب برای پایش ماهانه شامل مواد اولیه حوزه تولید از قبیل فولاد، مواد پتروشیمی و .. و کالاهای نهایی مصرفی خانوار از قبیل خودرو، لوازم خانگی، پودر شوینده و ... بود. این جلسات در وزارت صنایع و معادن به صورت ماهانه برگزار می‌گردید و بر اساس شرایط تولید هر محصول تصمیمات عملیاتی برای رفع مسائل آن اتخاذ می‌گردید.

بعد از تشکیل وزارت صنعت، معدن و تجارت نیز این جلسات با رویکردی جدید ادامه یافت که در آن شاخص‌های مهم حوزه صنعت، معدن و تجارت از قبیل سرمایه‌گذاری، تولید، صادرات و واردات و قیمت به صورت ماهانه پایش و بر اساس روند شاخص‌ها، تصمیمات لازم برای حل مسائل پیش آمده اتخاذ می‌گردد. با اطلاعات و بررسی‌هایی که در این جلسات ارائه می‌گردد، امکان تصمیم‌گیری به موقع و نیز پیش‌بینی روند تولید فراهم شده و می‌توان در پیشگیری از اتفاقاتی که باعث اختلال در تولید می‌شود جلوگیری کرد.

۱-۲-۹ سیاست‌های تولید حوزه معدن

ایران با ۶۸ نوع ماده معدنی در حال بهره‌برداری به لحاظ تنوع جزء ۱۰ کشور برتر معدنی جهان می‌باشد. معادن جزء انفال بوده و سهم مهمی در زنجیره سرمایه‌گذاری و تولید بخش اقتصاد دارد و می‌تواند یکی از مزیت‌های مهم بخش تولید کشور در نظر گرفته شود. در این حوزه سیاست‌های مهمی در طول هشت سال گذشته اتخاذ شده است که در این بخش اهم این سیاست‌ها تشریح می‌گردد.

۱-۲-۹-۱ ستاد راه اندازی طرح‌ها

یکی از برنامه‌های مهم در دولت توسعه زیرساخت‌های فیزیکی و ظرفیت‌های تولیدی بود که در این رابطه می‌بایست ستادی در جهت تکمیل طرح‌های نیمه تمام راه اندازی می‌شد که این موضوع در سال ۱۳۸۶ کلید خورد و ستاد ویژه راه اندازی طرح‌ها و رفع موانع تولید با اولویت سیمان در آذر ماه ۱۳۸۶ در وزارت صنایع و معادن راه اندازی شد.

وزیر وقت با توجه به اهمیت سیمان به عنوان یکی از اصلی‌ترین عناصر توسعه در ساخت و ساز کشور و تاکید رئیس جمهور و دولت به توسعه و آبادانی ایران اسلامی ستاد را مکلف نمود با برنامه‌ریزی دقیق و منسجم و همگام با دیگر بخش‌های کشور و بهره‌گیری از توان مدیران، کارکنان و کارشناسان صنعت سیمان، تدابیری اتخاذ کند تا میزان ظرفیت تولید سیمان را افزایش دهد. در همین راستا تشکیل کارگروه‌های ویژه به منظور بررسی نحوه تأمین منابع مالی، سوخت، آموزش و تأمین منابع انسانی متخصص و تقویت زیرساخت‌های صادرات؛ شناسایی امکانات صدور خدمات فنی و مهندسی و نظارتی در صنعت سیمان به سایر کشورها متناسب با سیاست‌های دولت؛ هماهنگی درون بخشی و فرابخشی برای راه اندازی طرح‌ها در قالب برنامه زمان بندی مشخص و تهیه و تدوین طرح جامع سیمان در افق

چشم‌انداز برنامه ۲۰ ساله با استفاده از نظر متولیان مربوطه را از مهمترین سیاست‌ها و محورهای مهم برنامه این ستاد تعیین شد. با پیگیری‌های صورت گرفته توسط این ستاد ظرفیت تولید سیمان از ۳۵ میلیون تن در سال ۱۳۸۴، امروزه به بیش از ۸۰ میلیون تن رسیده است.

با افزایش ظرفیت تولید سیمان کشور از تیرماه سال ۱۳۸۷ به بعد سیمان از سبد حمایتی دولت خارج گردید و سیمان تولیدی کارخانجات کشور با همکاری انجمن صنفی کارفرمایان و اتحادیه مصالح فروشان و اصناف ساماندهی و توزیع شد. این اقدام بر اساس طرح مشترک ساماندهی تولید و توزیع سیمان و به عبارتی طرح مشترک وزارت بازرگانی وقت، وزارت صنایع وقت و انجمن صنفی تولیدکنندگان سیمان در راستای اجرای طرح جامع سیمان به تصویب دولت رسید. از طرفی با ارتقا کیفیت سیمان بر اساس استانداردهای فراملی همچنین تنوع محصولات، این امکان فراهم گردید که به تدریج سیمان وارد عرصه صادرات به کشورهای مجاور و منطقه شود. به طوریکه تنها پس از سه سال از شروع صادرات، این ظرفیت به نزدیک ۱۵ میلیون تن در سال ۱۳۹۱ رسیده است. در همین راستا طی دو سال اخیر، آزادسازی قیمت سیمان در داخل، تدوین سند جامع صادرات سیمان کشور و نهایتاً واگذاری کلیه فرایندهای نظارت بر تنظیم بازار داخل، صادرات خارج از کشور و قیمت‌گذاری در ابتدای سالجاری و در قالب تفاهم نامه فیما بین با انجمن صنفی کارفرمایان صنعت سیمان کشور و وزارتخانه، صورت پذیرفت که این اقدام مهم در راستای واگذاری تصدی‌گری‌های دولت به بخش خصوصی یکی از اقدامات موثر می‌باشد.

یکی دیگر از ستادهای مهم دیگر در جهت تکمیل و راه اندازی طرح‌های اساسی، ستاد ویژه راه اندازی طرح و رفع موانع تولید فولاد بود که در فروردین سال ۱۳۸۷ تشکیل گردید.

از وظایف و اهداف ستاد ویژه راه اندازی طرح‌ها و رفع موانع تولید فولاد می‌توان به بررسی و بازنگری سیاست‌ها و برنامه‌های توسعه صنعت فولاد، اعلام اهداف جدید در کشور با استفاده از حداکثر توان بخش خصوصی و دولتی و با در نظر گرفتن بازار مصرف داخل و خارج از کشور و انجام برنامه‌ریزی لازم برای توسعه زیرساخت‌های لازم اشاره نمود. از دیگر وظایف این ستاد بررسی طرح‌های فولاد بخش خصوصی و دولتی با حضور نمایندگان وزارتخانه‌های راه و ترابری، نفت و نیرو، بررسی کمیوهای مواد اولیه تولید فولاد و ارائه راهکارهای اجرایی، سیاست‌گذاری در جهت توسعه طرح‌های فولاد و مواد اولیه، برنامه‌ریزی در جهت حل مشکلات طرح‌های فولادی، انجام اقدامات لازم به منظور ارتقای سرمایه‌گذاری بخش خصوصی داخلی و خارجی در بحث فولاد، نظارت بر اجرای طرح‌های فولادی بخش خصوصی و درنهایت هدایت، حمایت و تشویق تولید از محصولات کمی به سوی محصولات کیفی و با ارزش افزوده بیشتر (تاکید بر تولید فولادهای آلایژی و زنگ نزن (می‌باشد. با تلاش‌های صورت گرفته توسط این ستاد و سایر بخش‌های وزارت ظرفیت تولید فولاد از ۱۰ میلیون تن در سال ۱۳۸۴ به ۲۰ میلیون تن در سال ۱۳۹۱ رسیده که تا پایان سال ۱۳۹۲ نیز این ظرفیت به حدود ۲۴ میلیون تن می‌رسد. این ستاد هم اکنون نیز در وزارت جدید صنعت، معدن و تجارت در حال فعالیت می‌باشد که از مهمترین وظایف آن می‌توان به تنظیم بازار فولاد و رسیدگی به مسائل و مشکلات واحدها در این حوزه اشاره کرد.

به منظور رصد پروژه‌های دولتی که در سازمان‌های تابعه ایدرو و ایمیدرو اجرا می‌گردید، ستادی در وزارت صنایع و معادن از سال ۱۳۸۷ تشکیل شده بود که به صورت دوره‌ای و از طریق برگزاری جلسات کاری با مدیران سازمان‌ها و مدیران پروژه، وضعیت پیشرفت آن‌ها پایش گردیده و مورد ارزیابی قرار می‌گرفت تا در موعد مقرر خود به بهره‌برداری رسیده و مسائل و مشکلات آن‌ها مرتفع گردد. در این رابطه بیش از ۳۰ جلسه که عمدتاً با حضور وزیر بود برگزار گردیده است.

۱-۲-۹-۲ اصلاح قانون معدن و تشکیل شورای عالی معادن

مبنای فعالیت‌های این حوزه قانون معدن می‌باشد که با توجه به سیاست‌های جدید اقتصادی در کشور ضرورت بازنگری قانون معدن احساس می‌شد. لذا اصلاح پاره‌ای از مفاد قانون معدن در دستور کار قرار گرفت.

از مهمترین اهداف آن اصلاح پاره‌ای از مفاد قانون معدن و ارائه لایحه مذکور، ابلاغیه مقام معظم رهبری در ارتباط با اصل ۴۴ قانون اساسی، اصالت بخشیدن به بخش خصوصی در فعالیت‌های معدنی، کاهش و کمرنگ نمودن دولت در بخش‌های اجرایی و عملیاتی و هدایت دولت به سمت حاکمیت، سیاست‌گذاری، نظارت و هدایت، فراهم نمودن بسترهای لازم در توسعه فعالیت‌های معدنی، جلوگیری از خام فروشی مواد معدنی و بهاء دادن به تکمیل زنجیره تولید، واگذاری معادن به تولیدکننده واقعی، استیفای حقوق دولت، نوسازی بخش معدن و صنایع معدنی، جلوگیری از دخالت ارگانهای غیر مسئول در انجام فعالیت‌های معدنی، رفع بعضی از نواقص حقوقی که در اجرای قانون ایجاد ابهام و تفاسیر مختلف را بدنبال داشته است، رفع مشکلات اداری و کوتاه نمودن زمان سیکل واگذاری معادن به متقاضیان، رفع ابهام از برخی واژه‌ها و ... می‌باشد. لذا اصلاحیه قانون معدن در دی ماه ۱۳۹۰ لازم الاجرا شد.

آیین‌نامه اجرایی قانون اصلاح قانون معادن در قالب کارگروه‌های تخصصی و تلفیق که از سال ۱۳۹۰ آغاز شده بود در سال ۱۳۹۱ (اسفندماه) نهایی گردید و سیر مراحل تصویب را می‌گذراند. بخش اکتشاف، بهره‌برداری، مزایده، فرآوری، شورایعالی معادن، مقررات عمومی و نظارت از جمله فصولی هستند که آیین‌نامه اجرایی قانون را تشکیل می‌دهند. این آیین‌نامه به منظور صیانت از ذخایر معدنی تجدید ناپذیر، تأمین حقوق متقابل دولت و بخش خصوصی و انتخاب بهره‌بردار اصلح تدوین شده است. با توجه به اینکه بخش معدن انفال بوده و تفاوت با سایر فعالیت‌های اقتصادی دارد، نیاز به آیین‌نامه مزایده‌ای مختص به خود است و برای اینکه حق دولت و بخش خصوصی در واگذاری معادن تضییع نشود، فصلی مستقل در خصوص نحوه برگزاری مزایده بخش معدن در آیین‌نامه اجرایی قانون معادن در نظر گرفته شده است که شاکله اصلی آن شفاف‌سازی هرچه بیشتر نحوه برگزاری مزایده این بخش است. لازم به ذکر است برای تدوین این آیین‌نامه بیش از ۱۵۰ جلسه کارشناسی برگزار شده است که در این جلسات از کارشناسان برجسته بخش‌های مختلف معدن کشور، از جمله نمایندگان سازمان نظام مهندسی معدن، سازمان زمین‌شناسی، ایمیدرو، خانه معدن، سازمان صنعت، معدن و تجارت استان‌ها و بخش خصوصی استفاده شده است.

شورایعالی معادن به استناد ماده ۱۰ قانون اصلاح قانون معادن در سال ۱۳۹۰ تشکیل گردید. از اهداف این شورا ایجاد وحدت رویه، هماهنگی در انجام تکالیف و اختیارات تعیین شده در قانون اصلاح قانون معادن، حفظ حقوق دولت و دارندگان پروانه فعالیت‌های معدنی و همچنین ایجاد امنیت سرمایه‌گذاری در بخش معدن می‌باشد.

از وظایف این شورا به موارد زیر می‌توان اشاره نمود:

تصویب و تعیین عامل بهره‌برداری از ذخایر معدنی بلامعارض (تبصره ۲ ماده ۹ قانون اصلاح قانون معادن)
تأثیر محاسبه حقوق دولتی استخراج واقعی کمتر از میزان مندرج در پروانه بهره‌برداری (بند تبصره ۳ ماده ۱۰ قانون اصلاح قانون معادن)
تأیید معافیت از پرداخت حداکثر تا ۲۰٪ حقوق دولتی برای بهره‌برداران معدنی که در جهت بهره‌وری بهینه و صیانت از ذخایر معدنی، ارتقا بهره‌وری و تحقیق و توسعه و اکتشاف و حفظ محیط زیست در معدن مربوطه اقدام نمایند (تبصره ۵ ماده ۱۲ قانون اصلاح قانون معادن)
محاسبه حقوق دولتی برابر میزان استخراج واقعی در مواردی که عدم استخراج بمیزان مندرج در پروانه بهره‌برداری خارج از ید و اراده بهره‌بردار باشد (تبصره ۷ ماده ۱۲ قانون اصلاح قانون معادن)

تأیید التزام دارندگان مجوزهای اکتشاف و بهره‌برداری و اجازه برداشت به پرداخت خسارت ناشی از عدم انجام تعهدات و یا سلب صلاحیت از ادامه عملیات (پس از تعیین مهلت مناسب و ارائه اخطار توسط وزارت صنعت، معدن و تجارت جهت انجام تعهدات و عدم اقدام اشخاص مزبور در انقضای مهلت مقرر و یا کافی نبودن اقدام انجام شده) (ماده ۱۴ قانون اصلاح قانون معادن)
از زمان تشکیل این شورا تا کنون ۲۵ جلسه تشکیل شده و ۲۱۹ پرونده در آن مورد بررسی قرار گرفته و رای صادر شده است. از مهمترین موارد مطرح شده در این شورا به موارد زیر می‌توان اشاره نمود:

توافق نامه منابع طبیعی

استراتژی معدن

تبصره‌های ۲ و ۳ قانون اصلاح قانون معادن

فرهنگ‌سازی و اطلاع‌رسانی در بخش معدن

پنجره واحد

اکتشاف

نظام مهندسی معدن

برای بررسی کارشناسی مصوبات مورد نیاز حوزه معدن کارگروه تخصصی شورایعالی معادن طبق مصوبه اردیبهشت ۱۳۹۱ شورایعالی معادن تشکیل گردید. در راستای ارائه راهکارها، نقطه نظرات و پیشنهادات لازم و انجام بررسی‌های کارشناسی در ارتباط با موارد مرتبط با وظایف و اختیارات شورایعالی معادن اهداف و وظایف این کارگروه تعریف گردید که عبارتند از:

تعیین نوع طبقه‌بندی مواد معدنی (تبصره ۱ ماده ۳ قانون اصلاح قانون معادن)

تصویب تعرفه سالانه میله گذاری محدوده‌های اکتشافی (تبصره ۲ ماده ۶ قانون اصلاح قانون معادن)

تصویب هزینه‌های اکتشاف (به ازاء هر کیلومتر مربع محدوده اکتشافی) (تبصره ۳ ماده ۶ قانون اصلاح قانون معادن)

اتخاذ تصمیم در موارد اختلاف دارندگان پروانه فعالیت معدنی در صورت توافق طرفین مبنی بر حکم به داوری از سوی شورایعالی معادن (بند الف تبصره ۳ ماده ۱۰ قانون اصلاح قانون معادن)

تشخیص و اصلاح و تغییر کمیت و کیفیت ذخیره معدنی و کاهش یا افزایش محدوده‌های اکتشافی و معدنی به تناسب میزان ذخیره و استخراج (بند ب تبصره ۳ ماده ۱۰ قانون اصلاح قانون معادن)

این کارگروه از زمان تشکیل تا کنون ۱۷ جلسه برگزار کرده که ۱۷۸ پرونده بررسی و منجر به صدور رای گردیده است.

۱-۲-۹-۳ ساماندهی محدوده‌ها و بازرسی معادن

از اقدامات مهم در حوزه معدن طرح ساماندهی محدوده‌ها و بازرسی از معادن می‌باشد. این طرح از سال ۱۳۸۷ با هدف ساماندهی کلیه محدوده‌های معدنی و انتقال تمام اطلاعات مربوط به محدوده‌های معدنی در سامانه‌های اطلاعاتی شروع شد. با توجه به برنامه مصوب برای ۵ استان حدود ۸۰٪ ساماندهی محدوده‌ها در این استان‌ها انجام گردید و برای کلیه استان‌های دیگر عملیات اجرای ساماندهی شروع شده است.

بخش دیگری از طرح ساماندهی محدوده‌ها، بازرسی از معادن می‌باشد که در آن بازرسانی که دارای پروانه اشتغال می‌باشند از طریق سازمان نظام مهندسی به بازرسی از معادن می‌پردازند و چنانچه به هر دلیلی یک معدن دارای نقص باشد، برطبق گزارش بازرس به دارنده پروانه بهره‌برداری جهت رفع نقص مذکور اطلاع داده می‌شود. در این راستا طی سال ۱۳۸۹ کلیه معادن فعال سنگ تزئینی و نما، معدن زیرزمینی، معدن فلزی، ۲۰٪ معدن غیرفلزی و ۲۰٪ معدن ذغالسنگ در برنامه بازرسی قرار گرفته و بازدید شدند. تعداد معدن مورد بازدید در سال ۱۳۸۹ برابر ۱۲۵۷ فقره و شامل ۷۰۹ معدن سنگ تزئینی و نما، ۴۵۴ معدن روباز غیر از سنگهای تزئینی، ۶۷ معدن زیرزمینی غیرفعال و ۲۷ معدن زغالسنگ بوده است. در سال‌های ۱۳۹۰ و ۱۳۹۱ نیز حدود ۱۴۰۰ معدن مورد بازدید قرار گرفتند.

۱-۲-۹-۴ حقوق دولتی معادن

یکی از مهمترین اقدامات معاونت امور معادن و صنایع معدنی در بحث عادلانه نمودن بهای حقوق دولتی وصولی از معادن بحث تغییر روش محاسبه آن می‌باشد به طوریکه پیش از سال ۱۳۸۸ بهای ماده معدنی سر معدن و به تبع آن حقوق دولتی وصولی (که از خالص ضرب بهای ماده معدنی سر معدن و میزان استخراج محاسبه می‌شود) به برخی از فاکتورها در تعیین قیمت توجه نمی‌شد ولی از سال ۱۳۸۸ فاکتورهای زیر در این بها مورد توجه قرار می‌گیرند:

فاکتورهای مورد توجه در تعیین قیمت پایه معادن از سال ۱۳۸۸ لغایت سال جاری به روش معدن به معدن:

افزایش قیمت فروش مواد معدنی برخی از معادن مانند فلزات (آهن، مس) مصالح ساختمانی (سنگ لاشه و شن و ماسه)، برخی سنگهای تزئینی (مرمر و تراورتن) در مقاطع زمانی مختلف

تغییرات مصرف برخی مواد معدنی (گرانیت، چینی، خاکهای صنعتی و ذغالسنگ)

تفاوت قیمت تمام شده مواد معدنی در برخی از معادن با ماده معدنی مشابه

اجرای موثرتر قانون معادن و رعایت دقیق تر حقوق عمومی مردم و بهره برداران

افزایش برخی مواد معدنی جدید به ذخایر معدنی کشور

وجود تغییرات در ماده معدنی از لحاظ کمیت و کیفیت در طول یک دوره استخراج معدن

روش اجرایی در نظر گرفته شده برای حقوق دولتی بر اساس موارد زیر است:

اخذ اطلاعات و آمار در خصوص پارامترهای فوق از سازمان صنایع و معادن استان‌ها

تشکیل جلسات کارشناسی با مدیران بخش بهره‌برداری ستاد وزارت متبوع، روسا و کارشناسان سازمان صنایع و معادن استان‌ها به منظور

بررسی و ارائه قیمت پایه پیشنهادی به تفکیک هر معدن

جمع بندی موارد و طرح در کارگروه اصلی

در مجموع بررسی‌های فوق منجر به تعیین قیمت‌های پایه به تفکیک هر معدن

تایید وزیر و ابلاغ قیمت‌های پایه به سازمان صنایع و معادن استان‌ها

در جدول زیر حقوق دولتی وصول شده در سال‌های ۱۳۸۵ تا ۱۳۹۱ ارائه شده است

جدول ۳۵: روند وصول حقوق دولتی معادن (میلیارد ریال)

سال	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱
حقوق دولتی وصول شده	--	۳۲۵	۴۱۹	۴۶۹	۶۹۹	۹۶۰	۱۶۳۰	۳۷۰۰

۱-۲-۹-۵ تدوین دستورالعمل‌ها

در حوزه معدن ضوابط و دستورالعمل‌های متعددی در طی هشت سال اخیر تدوین شده است که عناوین برخی از دستورالعمل‌های مهم این حوزه با عناوین زیر می‌باشد:

- دستورالعمل انتخاب عامل معرفی مناطق مستعد معدنی
- دستورالعمل انتخاب عامل اکتشاف
- دستورالعمل ثبت درخواست و صدور پروانه اکتشاف
- دستورالعمل زمان و نحوه پرداخت هزینه‌ها از سوی عامل منتخب
- دستورالعمل تبصره ۲ و ۳ ماده ۶ قانون اصلاح قانون معادن
- دستورالعمل درجه‌بندی طرح‌های اکتشافی
- دستورالعمل شرح شغل مسئول فنی اکتشاف
- دستورالعمل شرح شغل مسئول طرح اکتشاف
- دستورالعمل درجه‌بندی منابع و کانسارهای مواد معدنی در فعالیت‌های اکتشافی
- دستورالعمل ماده (۲۱) آیین‌نامه اجرایی قانون معادن
- دستورالعمل صدور گواهی کشف
- دستورالعمل انتخاب عامل بهره‌بردار
- دستورالعمل صدور پروانه بهره‌بردار و الزامات و تعهدات مربوطه
- دستورالعمل صدور اجازه برداشت
- دستورالعمل ماده (۲۱) قانون معادن
- دستورالعمل درجه‌بندی واحدهای کانه آرای
- دستورالعمل شرح شغل مسئول طرح معدن
- دستورالعمل شرح شغل مسئول فنی معدن
- دستورالعمل درجه‌بندی معادن
- دستورالعمل شرح شغل مسئول ایمنی
- دستورالعمل تغییر کمیت و کیفیت ذخیره معدنی
- دستورالعمل ارتقا بهره‌وری و ارزش افزوده در بخش معدن
- نحوه کدگذاری دستورالعمل‌ها، نقشه‌ها و منابع و ذخایر معدنی
- دستورالعمل اجرایی فرایند مزایده از طریق تعیین صلاحیت فنی و مالی متقاضیان عملیات معدنی
- دستورالعمل ساماندهی و حریم محدوده‌های معدنی
- دستورالعمل اصلاحیه مزایده
- دستورالعمل صدور مجوزهای شن و ماسه و خاک رس
- علاوه بر موارد فوق، تعداد ضوابط و معیارهای چاپ شده در حوزه معدن بر اساس جدول زیر می‌باشد

جدول ۳۶: تعداد ضوابط و معیارهای چاپ شده در حوزه معدن

سال	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱
تعداد	۱	۲	۲	۱	۸	۱۴	۹	۱۲

۱-۲-۹-۶ نظام مهندسی معدن

منابع طبیعی هر کشور همراه با نیروی انسانی، زیربنای توسعه اقتصادی آن است. اما در بین منابع طبیعی، استفاده از منابع و ذخایر مواد معدنی، منجر به کاهش آن‌ها شده و به عبارت دیگر تجدیدپذیر نیستند. لذا به‌کارگیری بهترین شیوه‌های علمی و رعایت اصول و قواعد فنی و مهندسی به منظور افزایش بهره‌وری منابع معدنی اهمیت زیادی دارد. قانون نظام مهندسی معدن به همین منظور تدوین و در بهمن ماه ۱۳۷۹ به تصویب مجلس رسیده و آیین‌نامه اجرایی آن نیز در خرداد ماه ۱۳۸۱ مصوب گردید.

طبق تعاریف قانون، نظام مهندسی معدن عبارت از مجموعه تشکیلات، سازمان‌ها، تشکلهای صنفی، مهندسی و حرفه‌ای، اشخاص حقیقی و حقوقی و مجموعه قوانین، مقررات، آیین‌نامه‌ها و استانداردها در بخش معدن است. حرفه‌های مهندسی معدن شامل حرفه‌های مهندسی، کارشناسی و کاردانی مرتبط با فعالیت‌های معدنی است. فعالیت‌های معدنی شامل کلیه عملیات پیجویی برای یافتن کانسارها و اکتشاف و استخراج معادن و کانه آرای کانسنگ و فرآوری مواد معدنی و متالورژی استخراجی است.

برای مشارکت هرچه بیشتر مهندسان در انتظام امور حرفه‌ای خود و برای تحقق قسمتی از اهداف این قانون، طبق ماده ۳ قانون، در سطح کشور تأسیس سازمان نظام مهندسی معدن و در هر استان تشکیل سازمان نظام مهندسی معدن استان پیش‌بینی شده است. وزارت صنایع و معادن وقت در نیمه دوم سال ۱۳۸۱ تأسیس سازمان را اعلام و عضوگیری برای تشکیل سازمان استان‌ها را آغاز کرد. مرحله اول انتخاب اعضای هیأت مدیره سازمان استان‌ها در اسفندماه ۱۳۸۱ در ۹ استان و مرحله دوم آن در ماه‌های اول سال ۱۳۸۲ در بقیه استان‌های کشور انجام شد و سازمان‌های استان‌ها رسماً فعالیت خود را آغاز کردند. اولین هیأت عمومی سازمان در استان تهران، مرکب از اعضای هیأت مدیره تمام سازمان استان‌ها، اول خردادماه ۱۳۸۲ در تهران تشکیل شد و اعضای شورای مرکزی سازمان را تعیین کرد. با معرفی شورای مرکزی، رئیس سازمان توسط وزیر صنایع و معادن وقت انتخاب شد و حکم خود را از رئیس جمهور وقت دریافت کرد. ساختار نهایی در کلیه استان‌ها در سال ۱۳۸۴ تشکیل شده است.

از اهم اقداماتی که طی ۸ سال اخیر توسط این ساختار اجرایی شده است، به موارد زیر می‌توان اشاره نمود:

تدوین شرح شغل و خدمات مربوطه که ملزم به داشتن پروانه اشتغال می‌باشند

بررسی اختیارات غیرحاکمیتی جهت تفویض به سازمان نظام مهندسی معدن موضوع تبصره ماده ۳۴ قانون معادن (جدید)

تهیه دستورالعمل‌های مرتبط با آیین‌نامه اجرایی قانون نظام مهندسی معدن

بررسی کلیه پرونده‌های درخواست صدور، تمدید و اصلاح پروانه اشتغال و صدور و پروانه‌های اشتغال جدید

برگزاری ۴ دوره انتخابات هیأت مدیره سازمان نظام مهندسی معدن استان‌ها

بررسی و اصلاح آیین‌نامه اجرایی قانون نظام مهندسی معدن

بررسی و اصلاح دستورالعمل‌های: انتخابات نظام مهندسی معدن، صدور پروانه اشتغال اشخاص حقیقی، درجه‌بندی طرح‌های اکتشافی،

معادن و واحدهای کانه آرای و فرآوری، ظرفیت اشتغال

ارتقای تعداد دارندگان پروانه اشتغال (بر اساس این پروانه به فرد اجازه داده می‌شود نسبت به راه اندازی کسب و کار در حوزه معدن اقدام نماید).

در جدول زیر عملکرد صدور پروانه اشتغال که توسط سازمان صادر می‌گردد ارائه شده است

جدول ۳۷: عملکرد صدور پروانه اشتغال توسط سازمان نظام مهندسی معدن

سال	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱
تعداد پروانه اشتغال	۵۵۳	۸۳۲	۹۶۱	۹۳۶	۸۱۱	۷۰۲	۶۶۴	۷۴۷

در جدول زیر وضعیت پروانه اشتغال صادر شده طی ۸ سال اخیر به تفکیک رسته و پایه ارائه شده است

جدول ۳۸: وضعیت پروانه اشتغال طی هشت سال اخیر به تفکیک رسته و پایه

رسته	ارشد	یک	دو	سه	جمع
استخراج معدن	۹۳	۳۴۴	۸۲۱	۱۶۸۸	۲۹۴۶
پیجویی و اکتشاف	۱۲۶	۲۸۶	۷۱۰	۱۴۴۷	۲۵۶۹
کانه آرای و فرآوری	۴	۱۲	۴۵	۶۵	۱۲۶
متالورژی استخراجی	۳	۲۰	۳۱	۲۸	۸۲

نقشه‌برداری	۸	۱۴	۱۶۲	۲۹۹	۴۸۳
جمع	۲۳۴	۶۷۶	۱۷۶۹	۳۵۲۷	۶۲۰۶

۷-۹-۲-۱ شناسایی فرصت‌های سرمایه‌گذاری مبتنی بر مزیت‌های نسبی معدنی

در راستای شناسایی فرصت‌های سرمایه‌گذاری مبتنی بر مزیت‌های نسبی معدنی در استان‌های کشور اجرای طرح مطالعات پیش امکان‌سنجی صنایع معدنی با برش استانی در سراسر کشور تا پایان سال ۱۳۹۱ انجام پذیرفته است. بر اساس نتایج طرح که با همکاری و بازدید میدانی از طریق سازمان صنعت، معدن و تجارت استان‌ها صورت پذیرفته است، امکان شناسایی و معرفی رشته فعالیت‌های صنایع معدنی جدید برای سرمایه‌گذاران فراهم شده و در تعیین اولویت‌های سرمایه‌گذاری امکان مساعدی را ایجاد نموده است. اجرای طرح مطالعات کاربردی تدوین استراتژی در گروه کالاهای منتخب صنایع معدنی و صنایع پائین دستی آن‌ها با هدف شناسایی آخرین وضعیت، فرصت‌ها، تهدیدها و مشکلات صورت پذیرفته تا تصمیم‌گیرها و تصمیم‌سازها همواره مبتنی بر مطالعات پژوهشی توسط دفتر تخصصی و حوزه معاونت مربوطه صورت پذیرد. در این رابطه طرح‌های مطالعاتی و یافته‌های آن‌ها در سراسر کشور ابلاغ و منشاء اثر در تصمیم‌گیرهای برنامه‌ریزی ستادی و عملیات در استان‌ها بوده و در حال بهره‌برداری هستند. در اجرای این طرح‌ها که با همکاری دانشگاه صنایع و معادن کشور صورت پذیرفته نقش تشکل‌ها و خبرگان تخصصی هر محصول صنعتی در جلسات شورای راهبردی، موثر و مبنای مشورت بوده است.

۸-۹-۲-۱ کارگروه توسعه بخش معدن

با توجه به ضرورت استفاده از ظرفیت‌های بخش معدن و افزایش نقش آن در اقتصاد ملی در اسفند ماه ۱۳۹۱ کارگروه توسعه بخش معدن توسط هیات محترم وزیران مصوب گردید. رئیس این کارگروه ریاست محترم جمهوری و اعضا آن وزیران صنعت، معدن و تجارت، نفت، نیرو، کشور، امور اقتصاد و دارایی، دادگستری، معاون برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رئیس‌جمهور، رؤسای سازمان حفاظت محیط زیست و انرژی اتمی ایران، رئیس کل بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، دبیر هیأت دولت و مدیران عامل صندوق توسعه ملی و بانک صنعت و معدن می‌باشند. دبیرخانه کارگروه نیز در وزارت صنعت، معدن و تجارت مستقر گردیده است. تشکیل دبیرخانه کارگروه توسعه بخش معدن، تشکیل کارگروه‌های تخصصی، حضور در ستاد اجرایی توسعه بخش معدن استان‌ها، انجام کلیه مکاتبات مربوط به تصمیمات کارگروه توسعه بخش معدن و پیگیری اجرای آن، تهیه پیش‌نویس مصوبات، دستورالعمل‌ها، شیوه‌نامه‌ها و بخشنامه‌های مورد نیاز مرتبط بخشی از وظایف دبیرخانه کارگروه توسعه بخش معدن می‌باشد. به موجب مصوبه ابلاغ شده و به منظور اجرای مصوبات کارگروه توسعه بخش معدن در استان‌ها، ستاد اجرایی توسعه بخش معدن در هر استان تشکیل می‌شود. ستاد اجرایی توسعه بخش معدن در هر استان با ترکیب استاندار (رئیس)، معاون برنامه‌ریزی استانداری، رئیس سازمان صنعت، معدن و تجارت استان (دبیر)، رئیس سازمان جهاد کشاورزی استان، مدیر کل راه و شهرسازی استان، رئیس سازمان امور اقتصادی و دارایی استان، مدیر کل منابع طبیعی و آبخیزداری استان، مدیر عامل شرکت آب منطقه‌ای استان، مدیر استانی شعب بانک عامل (حسب مورد)، رئیس کل دادگستری استان، مدیر عامل شرکت برق منطقه‌ای استان، مدیر کل حفاظت محیط زیست استان، مدیرعامل شرکت گاز استان، مدیر نمایندگی سازمان زمین‌شناسی و اکتشافات معدنی مرکز استان، مدیر شرکت ملی پخش فراورده‌های نفتی منطقه‌ای استان و رئیس سازمان نظام مهندسی معدن استان تشکیل می‌شود. از جمله وظائف ستاد اجرایی استان در حوزه فعالیت‌های معدنی که شامل اکتشاف، استخراج، فرآوری و صنایع معدنی می‌باشد، شامل موارد زیر است:

طراحی و تدوین برنامه‌ها و ساز و کارهای لازم برای اجرای مصوبات کارگروه در سطح استان
برنامه‌ریزی و نظارت بر معادن برای فعال نمودن محدوده‌های غیرفعال و راکد
تعیین تکلیف محدوده‌های راکد و غیرفعال و محدوده‌های دارای پتانسیل معدنی واقع در مناطق چهارگانه محیط زیست
فعال نمودن فعالیت‌های معدنی براساس قانون اصلاح قانون معادن و از طریق فراخوان عمومی در راستای استفاده بهینه از ذخایر معدنی و راه اندازی معادن راکد

برنامه‌ریزی و نظارت به منظور استیفای حقوق دولتی معادن

برنامه‌ریزی و هماهنگی برای تأمین مالی از طریق بازار سرمایه برای توسعه بخش معدن
ایجاد شرایط لازم برای صدور مجوزهای مربوط در پنجره واحد با رعایت حداقل زمان

تسریع در اجرای طرح‌های نیمه تمام و تکمیل آن در راستای اولویت‌بندی در تأمین و تخصیص اعتبار مورد نیاز تصمیم‌گیری در خصوص تأمین و تخصیص آب مورد نیاز طرح‌های معدنی و صنایع معدنی تأمین و تخصیص ریالی و ارزی واحدهای معدنی و صنایع معدنی از محل اعتبارات صندوق توسعه ملی و اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای و تسهیلات بانکی تصمیم‌گیری در خصوص تأمین زیرساخت‌ها و خدمات زیربنایی از جمله آب، برق، گاز، راه، مخابرات و آماده‌سازی اراضی و جانمایی طرح‌های صنایع معدنی پیگیری تأمین اعتبارات مورد نیاز در بودجه دستگاه‌های اجرایی مربوط از محل اعتبارات استانی- ملی و توزیع شهرستانی آن هماهنگی بین دستگاه‌های اجرایی برای تسهیل و تسریع اجرای طرح‌ها و رفع اختلاف بادرگاه‌های اجرایی در واگذاری محدوده‌های معدنی اتخاذ تدابیر لازم بمنظور اطلاع‌رسانی محلی و آگاه‌سازی متقاضیان کار و برنامه‌ریزی جهت ارتقا دانش دارندگان مجوز فعالیت‌های معدنی ارتقا سطح ایمنی، توانمندی، بهره‌وری منابع انسانی شاغل در معادن و واحدهای صنایع معدنی از طریق ایجاد و توسعه فضاهای آموزشی رفع موانع و مشکلات اجرایی طرح‌ها و جمع‌بندی مشکلات احتمالی بررسی و ارزیابی طرح‌های زیرساخت بخش معدن در سطح استان و ارائه گزارش به کارگروه هماهنگی لازم جهت ایجاد زیرساخت و رفاه و توسعه شهرستان با اولویت بخشی که معدن در آن واقع شده است ایجاد هماهنگی و اتخاذ تدابیر لازم جهت اجرای ماده (۱۳) اصلاحیه قانون معادن و پیش‌گیری از حمل غیرمجاز، نظارت بر احیاء و بازسازی محل عملیات معدنی واقع در منابع ملی و طبیعی پیشنهاد طرح جامع معادن و صنایع معدنی استان جهت تصویب در کارگروه با نظارت کارگروه توسعه بخش معدن بر حسن اجرای طرح جامع معادن و صنایع معدنی استان بررسی و تدوین برنامه‌های لازم در خصوص استفاده بهینه از فضاهای معدنی خالی و فاقد ذخیره به‌منظور ایجاد موزه‌های علوم زمین، مقاصد گردشگری، آموزشی و سایر کاربردها بنا به پیشنهاد سازمان صنعت، معدن و تجارت استان انجام هماهنگی، تسهیل و نرخ‌گذاری خدمات ناوگان حمل‌ونقل معدن و صنایع معدنی در استان هماهنگی جهت اخذ نتایج فعالیت‌های تولید اطلاعات پایه زمین‌شناسی و اکتشافی و شناسایی و معرفی پهنه‌های مشخص به منظور تهیه و توسعه مطالعات پایه پتانسیل‌های معدنی به کارگروه همچنین در صورت صلاحدید استاندار و به‌منظور هماهنگی و پیگیری مصوبات ستاد اجرایی استان در شهرستان‌ها، ستاد اجرایی توسعه بخش صنعت، معدن شهرستان به ریاست فرماندار و با عضویت مدیران متناظر با اعضای ستاد اجرایی استان در سطح شهرستان تشکیل می‌شود. وظایف ستاد اجرایی شهرستان متناظر با ستاد اجرایی استان توسط ستاد اجرایی استان به تصویب می‌رسد. همچنین به موجب مصوبه اسفند ۱۳۹۱، مسئولیت حسن اجرای قانون معادن و اصلاحات و الحاقات بعدی آن، آیین‌نامه‌ها، بخشنامه‌ها، دستورالعمل‌های صادره بخش معدن، در راستای اهداف و وظایف کارگروه توسعه بخش معدن، بر عهده رئیس ستاد اجرایی هر استان می‌باشد و به سازمان زمین‌شناسی نیز اجازه داده شده است که نسبت به تاسیس ۹ مرکز جدید زمین‌شناسی منطقه‌ای اقدام کند. تا کنون بیش از ۱۲۰ جلسه در استان‌ها برگزار شده و ۸ جلسه نیز با حضور هیئت دولت در استان‌ها و بر اساس سفرهای استانی تشکیل گردیده است. نتیجه این سفرها و جلسات تا کنون بیش از ۵۰۰ مصوبه بوده است.

۱-۲-۱ سیاست‌های بازار

۱-۲-۱-۱ سابقه تنظیم بازار در ایران

بازار به‌عنوان یک نهاد هماهنگ‌کننده اجتماعی دارای این قابلیت است که منافع فردی را به رفاه اجتماعی رهنمون کند، با این حال در بسیاری موارد امکان نقض این امر وجود دارد. بروز نوسانات فصلی در مصرف، اختلال در تولید، وقوع حوادث غیر مترقبه و... از جمله مواردی هستند که می‌تواند به بروز اختلال در بازار منجر شود. در این شرایط، سازوکار بازار از تأمین حداکثر رفاه اجتماعی ناتوان خواهد بود و لذا دولت به عنوان نهاد تنظیم‌کننده، وظیفه اعمال تنظیمات در بازار را بر عهده می‌گیرد. در اقتصاد ایران به دلیل نقص کارکرد صحیح عوامل بازار، دولت می‌بایست در تنظیم بسیاری از بازارها دخالت کند تا از بی‌نظمی جلوگیری نماید. دلایل مختلفی در بروز بی‌نظمی در بازار سهیم هستند که از عمده‌ترین آن‌ها می‌توان به ضعف در تأمین، تهیه، تولید و توزیع محصولات (کالاها و خدمات) مورد نیاز بازار به لحاظ کمی و کیفی که خود متأثر از مولفه‌های مربوط به حوزه‌های درون بنگاهی (عدم استفاده از ظرفیت کامل، ناکارآمدی و...) و برون بنگاهی (عدم امکان تهیه و دستیابی به عوامل تولید، بی‌ثباتی تقاضا و...) است و یا ضعف سیستم‌های توزیع و فروش به نحوی که امکان ایجاد دسترسی به کالاها و خدمات در زمان، مکان و شرایط دلخواه بازار و متقاضیان در دسترس آنان نباشد، اشاره نمود

تنظیم بازار مجموعه‌ای از مقررات، سیاست‌ها و راهبردهایی است که جهت حمایت از عاملین اصلی بازار و با توجه به ابزار مناسب اقتصادی بین متغیرهای اصلی بازار اعمال می‌شود. ابزار و سیاست‌های تنظیم بازار در دو گروه سیاست داخلی (مشمول بر سیاست کنترل عرضه، سیاست قیمتی، سیاست پرداخت جبرانی، صندوق تثبیت، پرداخت یارانه‌های مصرفی و تولیدی) و سیاست‌های مرزی (مشمول بر محدودیت‌های واردات، تعرفه و موانع غیرتعرفه‌ای و یارانه صادرات) قابل تقسیم‌بندی است.

سیاست‌های مرزی شامل موارد زیر است:

یارانه صادراتی: یکی از سیاست‌های دولت در تنظیم بازار است که به صادرکنندگان یارانه اعطا می‌شود.

محدودیت‌های وارداتی: از سیاست‌های حمایتی دولت است که با هدف حمایت از تولیدکنندگان داخلی در مقابل کالاهای خارجی اعمال شده و برای دولت جنبه درآمدزایی دارند.

سیاست‌های داخلی شامل موارد زیر است:

کنترل عرضه: در این سیاست، در صورت افزایش عرضه محصول، دولت به‌عنوان خریدار وارد بازار شده و اقدام به خرید می‌کند که اصطلاحاً به آن "ذخیره احتیاطی" گفته می‌شود.

پرداخت‌های جبرانی: طی این سیاست دولت مابه‌التفاوت قیمت تعیین شده و قیمت دریافتی توسط تولیدکننده را پرداخت می‌کند.

صندوق تثبیت: در این سیاست، زمانی که قیمت بازار کمتر از قیمت هدف باشد، از محل وجوهی که قبلاً توسط دولت و تولیدکنندگان ذخیره شده است، بخشی از ضرر و زیان تولیدکنندگان را پرداخت می‌کند.

یارانه مصرف‌کننده: پرداخت‌هایی که جهت ایجاد تعدیل در توزیع درآمدها، تعدیل آثار ناشی از فشارهای بازار و تصحیح الگوی مصرفی کشور به سمت تشویق مصرف کالاهای تولید داخل به مصرف‌کنندگان پرداخت می‌شود.

یارانه تولیدکننده: در صورت زیاد بودن اثرات خارجی مثبت کالاهای تولید شده بخش خصوصی و یا پایین‌تر بودن آن‌ها از سطح بهینه، دولت با اعطای یارانه بر هر واحد کالا، سطوح مصرف و تولید را با کاهش هزینه‌های نهایی، افزایش خواهد داد.

تا پیش از سال ۱۳۸۰ ستاد پشتیبانی برنامه تنظیم بازار مسئولیت حفظ تعادل و هماهنگی در بازار را برعهده داشت. از سال ۱۳۸۰ تاکنون وظیفه تنظیم بازار در کشور بر عهده کارگروه تنظیم بازار و ستاد بررسی و کنترل قیمت‌ها قرار گرفته است. به‌منظور تدقیق بیشتر در روند اقدامات به انجام رسیده در این خصوص، در قسمت بعد به اهم سیاست‌های تنظیمی اعمال شده در بازار از سال ۱۳۸۴ تا کنون پرداخته شده است.

بر اساس بند ج ماده ۳۹ قانون برنامه چهارم که اشاره دارد قیمت‌گذاری، به کالاها و خدمات عمومی و انحصاری و کالاهای اساسی محدود می‌گردد و فهرست و ضوابط تعیین قیمت اینگونه کالاها و خدمات براساس قواعد اقتصادی تعیین می‌گردد، در سال ۱۳۸۴، ستاد بررسی و کنترل قیمت‌ها، فهرست کالاهای مشمول ماده (۳۹) قانون برنامه چهارم توسعه را به شرح زیر مشخص کرد:

کالاها و خدمات اساسی شامل تعهدات توزیع داخلی کالاهای قند و شکر، برنج، روغن نباتی، پنیر، گوشت قرمز و سفید، دستمزد آسیابانی و دستمزد تصفیه شکر خام و تبدیل به قند، بخش یارانه‌ای کالاهای آرد و نان، شیر، شیرخشک اطفال، کاغذ، دفترچه تحصیلی، واکسن و داروهای دامی و طیور، سم و بذر، پودر شوینده و کود شیمیایی و کالاهای واکسن و داروهای انسانی، کیسه پروپیلن و تجهیزات پزشکی (سرنگ، ست خون، ست سرم و آنژیوکت) است.

کالاها و خدمات انحصاری شامل کتب درسی تا پایان مقطع متوسطه، تراکتور و کمباین مربوط به تعهدات توزیع دولتی و دخانیات مورد عرضه توسط شرکت دخانیات ایران است.

کالاها و خدمات عمومی شامل خدمات بهداشتی و درمانی، حمل‌ونقل درون شهری، قیمت پایه بلیت مسافری ریلی دولتی، راه آهن شهری، خدمات صدور و تمدید گواهینامه، گذرنامه، پلاک خودرو، ثبت احوال و اسناد و املاک است.

در برنامه پنجم توسعه نیز این موضوع در ماده ۱۰۱ قید گردیده است که اشاره دارد با رعایت قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی، قیمت‌گذاری به کالاها و خدمات عمومی و انحصاری و کالاهای اساسی یارانه‌ای و ضروری محدود می‌شود.

۲-۱-۲-۱ تنظیم بازار

تنظیم بازار کالاها و خدمات همواره یکی از دغدغه‌های سیاست‌گذاری دولتی بوده است. دغدغه‌ای که نه تنها مختص کشور ایران بوده، بلکه در کشورهای در حال توسعه که دولت نقش برجسته‌ای در اقتصاد دارد نیز مشاهده می‌شود. برقراری تعادل در بازار محصولات و حمایت از مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان از وظایف اولیه هر دولت است. دولت‌ها بسته به نوع حکومت و ساختار اقتصادی‌شان، درجه دخالت در بازارها و اقدامات حمایتی شان متفاوت می‌باشد. در کشورهای توسعه‌یافته به واسطه آنکه نظام اقتصاد آن‌ها بر مبنای سازوکار بازار است، حضور دولت در بازار محصولات و اجرای سیاست‌های حمایتی حداقلی بوده و براساس ضرورت انجام می‌شود. در کشورهای در

حال توسعه به دلیل نقش زیاد دولت، کارائی پایین ساز و کار بازار و نقص‌های موجود در ساختار اقتصادی آنان، دولت‌ها دست به اقدامات حمایتی از بخش مصرف یا تولید می‌زنند. اقدامات اجرایی در این رابطه از قبیل تثبیت قیمت‌ها، خرید تضمینی، اعطای یارانه، پرداخت تسهیلات ارزان قیمت و... می‌باشد و چنانچه هرکدام از این سیاست‌ها به درستی انتخاب و اجرا شود می‌تواند در تنظیم بازار موثر باشد. اقلام اساسی (مخصوصاً کالاهای مصرفی) همیشه آخرین حلقه در زنجیره اقتصاد کشور است که تغییرات قیمت در آن‌ها بر اساس شرایط کشور صورت می‌پذیرد. به عبارت دیگر نوسان قیمت کالاهای مصرفی نتیجه تغییر در شاخص‌ها و متغیرهای اقتصادی، شرایط رکود و یا رونق، تصمیم‌گیری‌ها، قوانین و مقررات، وجود اثرات خارجی (تغییرات نرخ ارز، تحریم و شرایط بین‌الملل، افزایش نرخ‌های جهانی، بحران‌های اقتصادی در سطح جهان و...) و نیز علل و عوامل بسیار دیگر است که اثرگذاری در متغیرهای فوق صرفاً منحصر به اقدامات و تصمیمات یک وزارتخانه و مجموعه‌های تحت پوشش آن نمی‌باشد و این موضوعی فرا دستگاهی است. لذا در شرایطی که سازوکار بازار کارائی لازم را نداشته باشد، بخش خصوصی نیز به دلایل گوناگون امکان فعالیت موثر برای ایجاد تعادل را ندارد.

یکی از کارگروه‌هایی که به‌عنوان نماینده دولت می‌توان اقدامات آن را در تعدیل بهینه شرایط (با توجه به عضویت وزرای ذیربط در بخش اقتصاد کشور) موثر دانست کارگروه کنترل بازار می‌باشد که با پیش‌بینی وضعیت آینده و شناسایی عدم تعادل‌های ایجاد شده در بازار، نسبت به بررسی دلایل و ارائه راهکار و راهبردها با اتخاذ تصمیمات اجرایی مناسب جهت تنظیم موثر بازار اقدام می‌نماید. کارگروه کنترل بازار طی مصوبه دولت و در تیرماه ۱۳۸۷ تشکیل شد که در تاریخ مهر ۱۳۸۸ این کارگروه با تغییراتی در اعضا به کار خود ادامه داد. با تصویب کارگروه کنترل بازار و براساس آیین‌نامه اجرایی آن، کمیسیون تخصصی کارگروه تشکیل گردید که معاون توسعه بازرگانی داخلی به عنوان مسئول کمیسیون تخصصی و دفتر توسعه بازار کالا و خدمات و نظارت بر استانداردهای مصرف نیز به‌عنوان دبیرخانه کارگروه کنترل بازار تعیین گردیدند. قوانین و مقررات، مصوبات قانونی، تکالیف بودجه‌ای، تعیین محدوده قابل قبول قیمت حمایتی از تولید تا مصرف، پرداخت ما به التفاوت، حمایت‌های تعرفه‌ای، عوارض صادراتی، تعیین و پرداخت یارانه، اعطای تسهیلات بانکی با سود ترجیحی و... از جمله متغیرها و ابزارهایی است که برای ایجاد شرایط امن اقتصادی در خدمت کارگروه کنترل بازار قرار می‌گیرد. از اهداف و راهبردهای مهم کارگروه کنترل بازار به موارد زیر می‌توان اشاره نمود:

پایش و رصد کردن مستمر بازار جهت مراقبت، حفظ آرامش بازار
تنظیم بازار موثر، به موقع و کارآمد بازار کالاها و خدمات در کشور
تدوین برنامه ذخیره راهبردی مطمئن برای کالاهای اساسی و ابلاغ آن به واحدهای مربوطه
تدوین برنامه‌ها و اقدامات اجرایی ویژه در شرایط بحران و کمبود کالا و مناسبت‌های خاص (ماه مبارک رمضان، دوره اجرای قانون هدفمندسازی یارانه‌ها، ایام بازگشایی مدارس و ایام پایان سال)
تأمین منابع مالی و تسهیلات مورد نیاز مباشرین تأمین و توزیع از طریق هماهنگی با بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران و بانک‌های عامل مدیریت آثار قانون هدفمندسازی یارانه‌ها بر تنظیم بازار کالاها و خدمات
استفاده از توانمندی‌ها و امکانات بخش خصوصی و مباشرین تأمین و اصناف در کنترل و تنظیم بازار
استفاده از ظرفیت کارخانجات تولیدی به‌منظور تأمین کالا و رفاه حال مصرف‌کنندگان
ایجاد هماهنگی و تمهیدات لازم در کلیه زمینه‌های مربوط به تأمین، توزیع و قیمت کالاها و خدمات
جولوگیری از نوسانات بی‌رویه قیمت کالاها با محور قرار دادن حمایت از تولیدکنندگان داخلی و مصرف‌کنندگان
اتخاذ تصمیمات لازم جهت پیشگیری از افزایش قیمت غیر متعارف کالاها و خدمات
نظارت بر قیمت‌گذاری کالا و خدمات توسط واحدهای تولیدی
اصلاح، تدوین و تصویب آیین‌نامه‌ها و مقررات مربوط به کنترل و مدیریت بازار
بررسی و تصمیم‌گیری درخصوص پیشنهادات اجرایی مشخص در جهت تهدیدها، فرصت‌ها و مشکلات صنعت
اجرای استفاده از سیستم کارت هوشمند، تصویر ساختار، تشکیلات و نیروی انسانی مناسب جهت مقابله با افزایش قیمت‌ها
با توجه به اهمیت نظارت بر بازار در مقطع زمانی اجرای طرح‌های تحول اقتصادی و به منظور تسهیل و تسریع در ابلاغ تصمیمات، جلسات اخیر کارگروه کنترل بازار به ریاست معاون اول محترم رئیس جمهور برگزار می‌شود. در جدول زیر عملکرد این کارگروه شامل کارگروه اصلی و کارگروه تخصصی ارائه شده است:

جدول ۳۹: عملکرد کارگروه کنترل بازار

سال	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱	جمع کل
کارگروه اصلی	۱۱	۱۸	۲۱	۳۲	۸۲

کارگروه تخصصی	۷	۲۹	۱۱	۰	۴۷
تعداد مصوبات کارگروه اصلی	۶	۳۶	۱۶	۸	۶۶

از مهمترین مصوبات کارگروه کنترل بازار در طول سال‌های ۱۳۸۸ تا ۱۳۹۰ به موارد زیر می‌توان اشاره نمود:
اصلاح آیین‌نامه سازمان تعزیرات حکومتی

تعیین مباشرین واردکننده برنج، روغن، شکر خام و مباشرین ذخیره‌سازی نهاده‌های دام و اقلام پروتئینی
تعیین ۲۲ قلم کالاهای حساس و ضروری که از مصادیق کالاهای قانون تعزیرات حکومتی می‌باشند
تهیه طرح جامع تولید و عرضه مواد پروتئینی و دامی

ساماندهی واردات اقلام پروتئینی از برزیل
تغییر ملاک تشخیص گرانفروشی کالا و خدمات

تأمین خط اعتباری برای واردات کالاهای اساسی از سوی بانک مرکزی ج.ا.م مطابق اعلام وزیر صنعت، معدن و تجارت
خط اعتباری بانک مرکزی ج.ا.م با سود صفر درصد برای واردات و خریدهای داخلی کالاهای اساسی تا پایان سال ۱۳۹۱

همکاری گمرک جمهوری اسلامی ایران و سازمان بنادر و دریانوردی در خصوص تأمین کالاهای اساسی و ضروری با عدم پرداخت عوارض
حق پرچم، اولویت در بارگیری و ترخیص و تأمین انبار

الزام درج ایران کد بر کالاهای وارداتی و درج قیمت بر محصولات، سامانه مربوطه و فاکتور فروش

عرضه محصولات فولادی توسط واحدهای تولیدی در بورس، اختصاص خطوط اعتباری ارزی ریفاینانس کوتاه مدت یک ساله جهت واردات
شمش به مصرف‌کنندگان عمده معرفی شده از سوی وزارتخانه‌های مصرف‌کننده و همگام نمودن ساز و کار بورس کالا در عرضه و
مبادلات محصولات فولادی

اعطای ۵۰۰۰ میلیارد ریال جهت تکمیل طرح‌های نیمه تمام و ۱،۴ میلیارد دلار جهت تأمین مواد اولیه واحدهای تولید فولاد از سوی
بانک مرکزی

تعرفه موضوع ماده (۱۴) آیین‌نامه نحوه تشکیل و اداره آموزشگاه‌های فنی و حرفه‌ای آزاد و آزمون تعیین مهارت (آزمون ادواری) رشته‌های
فنی و خدماتی

اصلاح آیین‌نامه ضوابط فنی واردات خودرو

ایجاد کمیسیون تخصصی نشان تجاری جهت برندسازی کالاهای ایرانی

شمولیت تسهیلات برای تشویق در ارتباط با شرکتهای تولیدی و خدماتی که موفق به دریافت گواهینامه رعایت حقوق مصرف‌کنندگان
می‌شوند

تعیین نرخ تعرفه خدمات آزمایشگاه‌های همکار مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران

اجرای ماده (۱۶) قانون افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی و منابع طبیعی از سوی وزارت جهاد کشاورزی منوط به هماهنگی با کارگروه
کنترل بازار

فعال‌سازی طرح خرید اعتباری به‌منظور حمایت از تولید داخل و توسعه تجارت الکترونیک (طرح میزان)

اعلام فهرست خودروهای وارداتی از سوی وزارت صنایع و معادن وقت به وزارت بازرگانی وقت و تخفیف در فروش انواع خودرو توسط
خودرو سازان

ساماندهی پنبه از طریق وضع تعرفه فصلی، نوسازی کارخانه‌های مرتبط و...

برخی از آثار و نتایج تصمیمات و مصوبات کارگروه کنترل بازار به شرح زیر بوده است:

کاهش نوسانات قیمت و کنترل عرضه و تقاضا در بازار کالا و خدمات

تسهیل در تأمین منابع مالی، اعتبارات و تسهیلات بانکی جهت تأمین کالا و خدمات

ایجاد شرایط ویژه و مطلوب در هماهنگی با ستاد تدابیر ویژه اقتصادی و سازمان هدفمندسازی یارانه‌ها

ایجاد هماهنگی لازم به‌منظور ذخیره‌سازی کالاهای حساس و راهبردی در کلیه استان‌های کشور با اتخاذ تصمیمات به موقع به‌منظور
کمک در اجرای قانون هدفمندسازی یارانه‌ها

کمک به کنترل نرخ تورم در اقتصاد ملی و کاهش شوک‌های قیمتی کالاها و خدمات

تأمین و ذخیره‌سازی کالاهای راهبردی با بهره‌گیری از توان بخش خصوصی و اتحادیه‌ها و تشکل‌های تولیدی مرتبط

کنترل قیمت‌ها، عرضه و تقاضای کالاها و خدمات در ایام ماه مبارک رمضان و دیگر اعیاد سال جلوگیری از شوک‌های احتمالی و قابل پیش‌بینی ناشی از اجرای قانون هدفمندسازی یارانه‌ها با اقدامات کنترلی، نظارتی و تنظیم بازار ایجاد زیرساخت‌های مناسب جهت کنترل بازار پس از آزادسازی قیمت‌ها و اجرای قانون هدفمندسازی یارانه‌ها ایجاد هماهنگی با وزارتخانه‌ها و سایر سازمان‌های اقتصادی و انسجام در تصمیم‌گیری‌های مربوط به حوزه تنظیم و کنترل بازار علاوه بر کارگروه کنترل بازار، ستاد تنظیم بازار نیز در وزارت بازرگانی سابق و وزارت جدید صنعت، معدن و تجارت فعال است که در جدول زیر عملکرد این ستاد ارائه گردیده است:

جدول ۴۰: عملکرد ستاد تنظیم بازار طی سال‌های ۱۳۸۴ تا ۱۳۹۱

موضوع	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱
تعداد جلسات تنظیم بازار	۴۵	۴۴	۴۷	۴۶	۴۵	۴۴	۴۴	۴۲
تعداد مصوبات	۳۵۰	۳۸۰	۴۴۰	۴۲۰	۴۱۰	۳۹۵	۳۵۲	۴۵۰

از مهمترین اقداماتی که در طول هر سال و در رابطه با تنظیم بازار صورت گرفته است به موارد زیر می‌توان اشاره کرد:

برگزاری جلسات مستمر ستاد تنظیم بازار و اتخاذ تصمیمات مناسب به‌صورت هفتگی (هر دوشنبه) به‌طور متوسط ۴۵ جلسه در هر سال برنامه‌ریزی جهت آماده‌سازی جامعه به‌منظور اجرای طرح تحول اقتصادی به‌ویژه قانون هدفمندسازی یارانه‌ها از طریق:

کاهش سهم روغن جامد و افزایش سهم روغن مایع در کالا برگ‌های توزیع شده

کاهش تدریجی تعداد کالا برگ‌های تخصیصی (برنج، روغن، قند و شکر، پنیر) طی سنوات متمادی به گونه‌ای که تعداد کالا برگ‌ها در سال ۱۳۸۸ به حداقل میزان ممکن کاهش یافت (برنج حذف، روغن و شکر به ۲ کالا برگ)

افزایش سهمیه شیر خانوار از ۱۲۰۰ هزارتن در سال ۱۳۸۳ به ۱۸۰۰ هزارتن در سال ۱۳۸۷ و افزایش سهمیه توزیع شیر رایگان مدارس از ۱۱۲ هزار تن در سال ۱۳۸۳ به ۱۷۵ هزار تن در سال ۱۳۸۷

تأمین و توزیع بخشی از کالاهای اساسی مورد نیاز مصرف‌کنندگان عمده از جمله نیروهای مسلح و مراکز آموزشی، کارگران، کارمندان، بیمارستان‌ها، زندان‌ها و... به‌منظور خروج از بازار عمومی مصرف، کنترل سطح تقاضا و تنظیم بازار کالاهای اساسی

اجرای طرح‌های تنظیم بازار همزمان با مناسبت‌های ملی و مذهبی از جمله محرم و صفر، ماه مبارک رمضان، ایام پایانی سال و...

تنظیم بازار از طریق همکاری مؤثر با اصناف از جمله تشکیل نمایشگاه عرضه مستقیم کالا در سراسر ایران بازار در هنگام بازگشایی مدارس و شب عید. لازم به ذکر است در دولت‌های قبل حداکثر در ۲۰ استان آن هم در یک نمایشگاه در مرکز استان در ایام پر تراکم بازار برگزار می‌شد

اجرای طرح خرید و ذخیره‌سازی کالاهای منتخب به منظور پشتیبانی از طرح هدفمندسازی یارانه‌ها (برنج، روغن، شکر، گوشت مرغ، انواع نهاده‌های دام و طیور، گوشت قرمز و...)

منطقی کردن قیمت شیر خام و محصولات لبنی از طریق تشکیل کمیته‌های تنظیم بازار محصولات لبنی در استان‌ها

اجرای طرح تنظیم بازار میوه و مرکبات در ایام پایانی سال که منجر به افزایش اشتغال، توسعه زیرساخت‌ها از جمله سردخانه، انبار، صنایع بسته‌بندی و سورتنینگ و از همه مهم‌تر منطقی شدن قیمت خرید میوه سر درخت از باغداران

اجرای طرح تنظیم بازار کالاهای اساسی همزمان با مناسبت‌های ملی و مذهبی

تعامل مستمر با سایر دستگاه‌های زیربند در امر تنظیم بازار از جمله وزارت کشور، وزارت جهاد کشاورزی، بانک مرکزی و معاونت برنامه‌ریزی نظارت راهبردی

برگزاری نمایشگاه‌های عرضه مستقیم کالا و فروش‌های فوق‌العاده

برگزاری کمیته‌های تخصصی کالایی و کارگروه‌های ویژه از جمله فولاد، آلومینیم، مس، مواد پتروشیمی و...

هماهنگی با تولیدکنندگان انواع پودر شوینده جهت عرضه این اقلام به میزان مکفی در بازار

تعامل مستمر با انجمن‌ها، تشکل‌ها و اتحادیه‌های تولیدی و توزیعی جهت عرضه اقلام اساسی از جمله روغن نباتی، شکر و...

علاوه بر موارد فوق در طول هشت سال اخیر متناسب با شرایط کشور و برنامه‌ریزی‌های صورت گرفته اقدامات کوتاه مدت و یا بلند مدتی برای تنظیم بازار کالاهای اساسی توسط وزارت بازرگانی سابق و وزارت جدید صنعت، معدن و تجارت صورت پذیرفته است که اهم آن به تفکیک سال در بخش زیر ارائه می‌گردد:

سال ۱۳۸۴:

تدوین استراتژی و برنامه ریزی ذخیره‌سازی کالاهای اساسی، حساس و ضروری به منظور کاهش شکاف بین عرضه و تقاضا
تدوین آمایش استانی کالاهای اساسی، حساس و ضروری و شناسایی مزیت‌های هر استان در مورد تولید کالاهای اساسی (موضوع تدوین
تراز فیزیکی تولید مصرف)

اجرای طرح تنظیم بازار میوه و مرکبات ایام پایانی سال برای نخستین بار با استفاده از اجرای قانون تشکل‌ها و واحدهای تولیدی و توزیعی
بخش غیردولتی و با رویکرد حمایت توأمان از مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان
استفاده از توان تشکل‌ها و واحدهای تولیدی و توزیعی در اجرای طرح ذخیره‌سازی اقلام منتخب در اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴
قانون اساسی

تدوین و ارائه پیشنهاد اعمال تعرفه‌های فصلی به منظور تأمین کسری تولید اقلام اساسی از جمله جو، ذرت، گندم، سیب، پرتقال برنج و...
سال ۱۳۸۵:

برآورد میزان نیاز، تولید و کسری تولید و برآورد میزان درصد وابستگی واردات به اقلام اساسی از طریق تدوین تقویم کالایی
تدوین و ارائه پیشنهاد اعمال نرخ‌های تعرفه فصلی برای اقلام کشاورزی با رویکرد کاهش نرخ تعرفه در زمان اوج تقاضا و افزایش آن در
زمان اوج تولید

تشکیل شوراهای نظارت و کنترل بازار استان‌ها به عنوان بازوی اجرایی ستاد تنظیم بازار به منظور تشکیل جلسات منظم، مستمر و هفتگی
تفویض برخی از اختیارات ستاد تنظیم بازار به شوراهای نظارت و کنترل بازار استان به منظور افزایش توان تصمیم‌گیری و تسهیل در
اجرای امور محوله

واگذاری امور به بخش غیردولتی به منظور کاهش تصدی‌گری دولت

سال ۱۳۸۶:

تدوین اصول کلی واگذاری امور تصدی‌گری به بخش غیردولتی در راستای اجرای سیاست‌های کلی اصلی ۴۴ قانون اساسی جمهوری
اسلامی

استفاده از توان تشکل‌ها، اتحادیه‌ها و واحدهای تولیدی و توزیعی و... در اجرای سیاست‌های تنظیم بازار
انعقاد تفاهم‌نامه‌های همکاری با انجمن‌ها و تشکل‌های تولیدی جهت مشارکت در طرح‌های تنظیم بازار

سال ۱۳۸۷:

آغاز برنامه تجهیز و توسعه زیرساخت‌های تجاری، فروشگاه‌های زنجیره‌ای، مراکز عرضه مستقیم کالا، بار اندازه‌ها و انبارهای مکانیزه و...
تقسیم کشور براساس بخش‌های تولیدی و مصرفی و تعیین استان‌های معین جهت تأمین نیاز استان‌های مصرف‌کننده
تدوین و تشکیل کارگروه‌های تخصصی طرح تحول اقتصادی

اخذ مصوبه خرید و ذخیره‌سازی اجرای طرح ذخیره‌سازی اقلام منتخب برای پشتیبانی از قانون هدفمندی یارانه‌ها

سال ۱۳۸۸:

اجرای طرح خرید و ذخیره‌سازی برای پشتیبان قانون هدفمندی یارانه‌ها
برگزاری طرح ضیافت برای اولین بار همزمان با ماه مبارک رمضان و عرضه کالاهای پر مصرف این ایام توسط تولیدکنندگان و
توزیع‌کنندگان با تخفیف ویژه

سال ۱۳۸۹:

تشکیل کارگروه تنظیم بازار برنج و چای با عضویت استانداران استان‌های شمالی کشور
واگذاری تنظیم بازار سیب درختی و انگور به استاندار آذربایجان غربی
استفاده مستقیم به منظور اجرایی شدن طرح خرید و ذخیره‌سازی کالاهای منتخب
تشکیل کارگروه‌های استانی با مسئولیت استاندار جهت تنظیم بازار شیرخام
انعقاد تفاهم‌نامه‌های همکاری فی‌مابین اتحادیه دامداران، کارخانجات تولیدی و انجمن صنایع
تأمین نهاده مورد نیاز تولیدکنندگان گوشت مرغ، تخم‌مرغ و شیر و... توسط شرکت پشتیبانی امور دام کشور

سال ۱۳۹۰:

تدوین آیین‌نامه اجرایی واگذاری امور اجرایی تنظیم بازار به اصناف در اجرای تبصره ۱ ماده ۱۰۲ قانون برنامه پنجم و ارائه به معاونت
برنامه ریزی و نظارت راهبردی رئیس جمهور جهت تصویب و ابلاغ

تشکیل کارگروه ویژه ذخیره‌سازی به منظور تصمیم‌گیری جهت چگونگی تأمین و توزیع اقلام اساسی در طول اجرای قانون هدفمندسازی یارانه‌ها به خصوص مرحله دوم
اخذ مصوبه ستاد تدابیر ویژه اقتصادی جهت حفظ ذخایر استراتژیک کشور
برنامه‌ریزی جهت حفظ ذخایر اطمینان بخش برای اقلام اساسی
افزایش قیمت خرید تضمینی مرغ داخل با هدف کاهش وابستگی به واردات و ترغیب تولیدکنندگان به تولید حداکثری
ذخیره‌سازی مرغ داخلی در پیک تولید و عرضه آن به بازار در پیک مصرف
سال ۱۳۹۱:

ارائه لیست اولویت‌بندی اقلام اساسی در تخصیص ارز مرجع با توجه به محدودیت‌های ارزی برای مقابله با تحریم
اخذ اختیار ماده ۱۶ قانون افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی به منظور تأمین کسری مورد نیاز تولید
برنامه‌ریزی برای صادرات گوشت مرغ
تسهیل در صادرات تخم‌مرغ
خرید و جمع‌آوری مازاد مرغ تولید داخل
افزایش قیمت خرید تضمینی مرغ داخل با هدف کاهش وابستگی به واردات و ترغیب تولیدکنندگان به تولید حداکثری
تنظیم بازار تخم‌مرغ از طریق تأمین نهاده ارزان قیمت برای تولید و جلوگیری از زیان تولید و ایجاد انگیزه در افزایش تولید داخل در شش
ماه دوم سال
خرید و ذخیره‌سازی ۱۸ میلیون تن کالای اساسی به منظور توزیع در بازار داخل و حفظ ذخائر استراتژیک

۱-۲-۱۰-۳ ذخیره‌سازی

از ابزارهای مهم در تنظیم بازار ذخیره‌سازی کالاهای اساسی است که این ذخیره‌سازی توسط دولت صورت می‌پذیرد. با توجه به سیاست‌های اصل ۴۴ نیز سیاست دولت از سال ۱۳۸۴ بدین گونه بود که برای تأمین و توزیع کالای اساسی داخلی از طریق مباشرین بخش خصوصی استفاده گردد.

در چند مقطع زمانی خاص این سیاست تغییراتی داشت. یکی از این مقاطع خاص سال ۱۳۸۹ بود که دولت برای اجرای قانون هدفمند کردن یارانه‌ها برنامه‌ریزی کرده بود. با توجه به برنامه دولت در این سال برای اجرای قانون هدفمند کردن یارانه‌ها، ضرورت داشت ذخیره کالاهای اساسی و ضروری در کشور از وضعیت مناسبی برخوردار باشد تا فاز اول قانون بدون هیچ مشکلی اجرا شده و معیشت مردم با خللی مواجه نگردد.

از مقاطع دیگری که سیاست دولت در تأمین کالا و ذخیره‌سازی تغییراتی داشت، اواخر سال ۱۳۹۰ و سال ۱۳۹۱ بود که با توجه به نوسانات نرخ ارز، ضرورت تثبیت قیمت کالای اساسی در بازار (به منظور جلوگیری از آسیب به معیشت مردم) و عدم ورود جدی بخش خصوصی برای تأمین کالای اساسی مورد نیاز کشور (با توجه به نوسانات نرخ ارز)، با تصمیم دولت، وزارت صنعت، معدن و تجارت مکلف شد از طریق شرکت بازرگانی دولتی و شرکت پشتیبانی امور دام نسبت به تأمین و ذخیره‌سازی کالای اساسی کشور اقدام نمایند.

مجموع تعهد وزارت صنعت، معدن و تجارت (از زمان تعهد ذخیره‌سازی - بهمن ۹۰) تأمین ۲۵ میلیون تن کالاهای اساسی بود که حدود ۱۱ میلیون تن توسط شرکت بازرگانی دولتی ایران (گندم، برنج، شکر، روغن خام)، حدود ۶ میلیون تن توسط شرکت پشتیبانی امور دام کشور (ذرت، کنجاله، جو، مرغ، گوشت قرمز، شیرخشک) و حدود ۸ میلیون تن نیز توسط بخش خصوصی تأمین گردید. در این راستا فقط در سال ۱۳۹۱ حدود ۱۸ میلیون تن کالای اساسی توسط وزارت صنعت، معدن و تجارت تأمین گردید. تأمین ناوگان حمل‌ونقل این حجم کالای اساسی علیرغم تشدید تحریم‌ها به خصوص در حوزه حمل‌ونقل از موارد بسیار مهمی بود که توسط وزارت مدیریت گردید. در این زمینه بیش از ۲۳۰ فروند کشتی برای خرید کالاهای شرکت بازرگانی دولتی (با حدود ۲۰۰۰ کانتینر و بیش از ۴۰۰ هزار سرویس حمل‌ونقل) و بیش از ۱۶۰ فروند کشتی برای خرید کالاهای شرکت پشتیبانی امور دام (۲۰۰ هزار سرویس حمل‌ونقل) عملیات حمل‌ونقل این کالاها از محل تأمین تا محل توزیع را به عهده داشتند.

اولویت وزارت صنعت، معدن و تجارت در سال ۱۳۹۱ مراقبت از معیشت به مفهوم وفور کالا بود که متناسب با شرایط تحریم هوشمندانه، تصمیمات هوشمندانه‌ای برای گذر از شرایط فلج‌کننده اتخاذ گردید. به عنوان مثال علیرغم تمام احتکارهای خانگی بازار مدیریت شد و بحران مرغ ایام ماه رمضان تبدیل به آرامش بازار شب عید در تأمین و توزیع کالا گردید.

۱-۲-۱۰-۴ سیاست‌های قیمتی و کنترل بازار

مدیریت بر بازار در برگیرنده چهار مولفه تأمین، توزیع، قیمت و نظارت و بازرسی می‌باشد. تعیین قیمت محصولات معمولاً بر اساس ۴ روش تعیین قیمت بر اساس محاسبات کارشناسی و ضوابط قیمت‌گذاری، تعیین محدوده منطقی قیمت‌ها توسط ستاد تنظیم بازار، تعیین قیمت بر اساس ضوابط بورس کالا و تعیین قیمت توسط واحدهای تولیدی صورت می‌گیرد. در مرحله نهایی زنجیره مدیریت بازار، نظارت و بازرسی قرار دارد که عملکرد مراحل پیشین زنجیره را با پایش و رصد بازار انجام داده و اقداماتی را نظیر کشف تخلفات و تشکیل پرونده در دستور کار خود دارد.

در صورت بروز افزایش غیر منطقی قیمت‌ها در بازار و جهت جلوگیری از بروز عواقبی از قبیل کاهش تولید، کاهش واردات، احتکار، کاهش عرضه، رواج بازار سیاه و تعطیلی واحدها، سازمان حمایت از مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان و سازمان تعزیرات حکومتی مسئولیت کنترل بازار را بر عهده دارند. سازمان حمایت از مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان مسئولیت پایش و رصد بازار، کشف تخلفات و تشکیل پرونده و سازمان تعزیرات حکومتی مسئولیت رسیدگی و اجرای احکام را بر عهده دارد.

سیاست‌های قیمتی که توسط دولت اعمال می‌گردد به‌عنوان یکی از زیرمجموعه‌های سیاست داخلی تنظیم بازار به چهار طریق قابل انجام است. بررسی تجربه کشورها نشان می‌دهد در بسیاری کشورها گرایش از سیاست‌های قیمتی به سمت سایر ابزارهای تنظیم بازار رو به گسترش است.

قیمت تضمینی: به‌منظور حمایت از تولیدکنندگان و جلوگیری از کاهش حداقل قیمت اعلام شده، دولت برای برخی کالاهای خاص قیمت‌های تضمینی اعلام می‌کند.

قیمت کف: برای حمایت از تولیدکنندگان به کار رفته و هدف از آن، تثبیت درآمد تولیدکنندگان است و در این حالت دولت قیمت را بالاتر از قیمت بازار قرار می‌دهد.

قیمت سقف: هنگامی که مصرف‌کنندگان قادر به پرداخت قیمت تعادلی کالایی نباشند، دولت برای حمایت از آن‌ها سیاست سقف قیمت را اعمال می‌کند.

تثبیت قیمت: دولت با استفاده از این سیاست، عرضه و تقاضای محصولات خاص را کنترل کرده و بیشتر برای کالاهایی که خرید آن‌ها در انحصار دولت است و بیشتر برای حمایت از مصرف‌کنندگان بکار می‌رود.

تعیین سیاست‌های قیمت‌گذاری کالاها در دو حوزه به سازمان حمایت از مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان و همچنین واحدهای تولیدی واگذار شده است. هیأت تعیین قیمت کالا و خدمات در سال ۱۳۸۰ با تصویب مصوبه سبد حمایتی تعیین نمود که موضوع قیمت‌گذاری کالاها در قالب دو گروه طبقه‌بندی شود. گروه اول کالا و خدمات اساسی و حساس و ضروری و گروه دوم شامل سایر کالا و خدمات که در این ارتباط سیاست تعیین قیمت‌گذاری گروه اول توسط سازمان حمایت با تایید شورای اقتصاد صورت پذیرد و قیمت‌گذاری کالاهای گروه دوم نیز در اختیار واحدهای تولیدی و خدماتی قرار داده شود. بر اساس مفاد قانون برنامه پنجم توسعه، شورای اقتصاد در دی ماه ۱۳۹۰ دستورالعمل جدید قیمت‌گذاری موضوع تبصره (۱) بند (د) ماده ۱۰۱ قانون برنامه پنجساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران را تصویب نمود که از آن تاریخ مبنای فعالیت در این حوزه می‌باشد.

در سال ۱۳۸۵ قیمت ۶۰ مورد کالاهای تولید داخل در مراجع بررسی و تعیین قیمت (هیأت تعیین و تثبیت قیمت‌ها/ ستاد بررسی و کنترل قیمت‌ها) گردید. مصادیقی از کالا و خدمات تولید داخل جهت تعیین قیمت عبارتند از: انواع تراکتور، سیمان، دفترچه دانش آموزی، محصولات پتروشیمی، لاستیک، تعرفه آمبولانس‌های خصوصی، داروهای دامی، مرغ و قند و شکر. همچنین قیمت ۷۲ مورد کالاهای وارداتی اعم از کاغذ روزنامه و چاپ و تحریر، مواد شیمیایی و داروهای دامی تعیین می‌شد.

در سال ۱۳۸۶ نیز همانند سال ۸۵ قیمت ۶۰ قلم کالاهای تولید داخلی تعیین و رعایت آن در بازار مورد کنترل قرار گرفت. در همین چارچوب قیمت ۸۵ قلم کالای وارداتی نیز انجام پذیرفت.

در سال ۱۳۸۷ دستورالعمل نرخ گذاری کالاها و خدمات صنفی مورد بازنگری قرار گرفت به طوری که کالاها و خدمات غیر ضرور از فهرست اولویت‌ها حذف گردید و همچنین در این سال با بازنگری گروه‌های کالاها و خدمات صنفی، اقلام مشمول قیمت‌گذاری از ۳۵ قلم به ۲۱ مورد کاهش یافت. علاوه بر این ر اردیبهشت سال ۱۳۸۷ بر اساس مصوبه هیئت دولت، ضرورت تقویت نظارت و بازرسی بر واحدهای تولیدی، توزیعی و خدماتی به عنوان یک اولویت در دستور کار وزارت سابق بازرگانی قرار گرفت. در این رابطه طرح جدیدی تحت عنوان تشدید بازرسی و نظارت از سال ۱۳۸۷ اجرا گردید که نتایج این طرح از طریق حضور ملموس و موثر بازرسان باعث ایجاد

فضای مناسبی در جامعه برای اجرای قانون هدفمندی یارانه‌ها گردید. از اهداف نظارتی و کنترلی که در این طرح تعریف شده بود به موارد زیر می‌توان اشاره نمود:

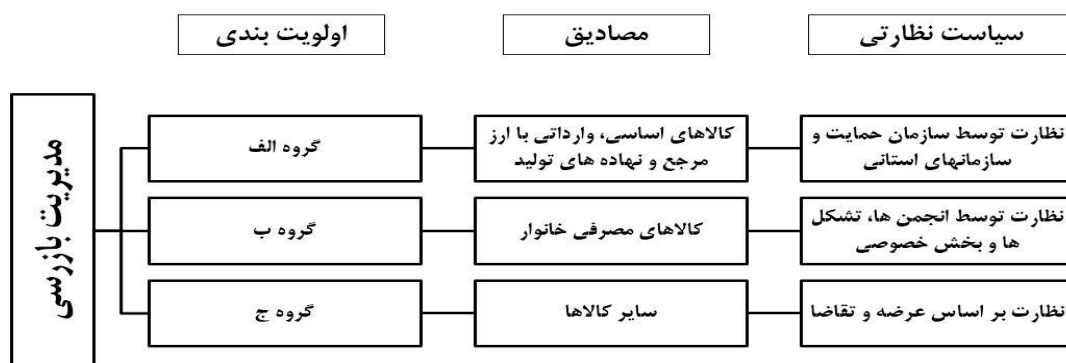
کنترل قیمت‌ها و ایجاد ثبات اقتصادی در جامعه
گسترش بعد نظارت و بازرسی از واحدهای اقتصادی
کاهش تخلفات اقتصادی

کاهش زمان حضور بازرسان در صحنه تخلف و تسریع رسیدگی به تخلفات مشهود اقتصادی
نظارت پیشگیرانه و جلوگیری از هر گونه اختلال در نظم بازار
فرهنگ سازی، بسط و گسترش نظارت‌های مردمی

در مرداد ماه سال ۱۳۸۹ دستورالعمل جدید قیمت‌گذاری کالای داخلی توسط وزیر بازرگانی ابلاغ گردید که در این دستورالعمل روش **cost plus** مبنای قیمت‌گذاری انتخاب گردید. در شهریور ۱۳۸۹ نیز دستورالعمل جدید قیمت‌گذاری کالاهای وارداتی از سوی وزیر بازرگانی ابلاغ گردید.

در سال ۱۳۹۱ با توجه به تغییر نرخ ارز و نوسان زیاد آن، سیاست‌های مدیریت قیمت در بازار تغییر کرد و ضوابط جدیدی اتخاذ گردید. در این مقطع زمانی به جهت کنترل بازار در حوزه سیاست‌های بررسی و تعیین قیمت کالاها در سه گروه طبقه‌بندی گردید که گروه اول شامل کالاهایی بود که در تأمین آن‌ها از ارز مرجع استفاده شده بود، در سبد خانوار دارای اهمیت بوده و سهم بالایی را در هزینه‌های کالایی، خوراکی و کل هزینه خانوار را داشته است که در مورد این کالاها متولی بررسی و تعیین قیمت و کنترل بازار سازمان حمایت از مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان تعیین گردید. گروه دوم شامل کالاهایی بود که از ارز مرجع در تولید آن‌ها استفاده شده بود و در اقتصاد ملی دارای نقش اهمیت قابل توجه بوده و بعضاً به عنوان مواد اولیه تولید محصولات گروه اول بوده‌اند در این بخش متولی کنترل بازار و بررسی و تعیین قیمت اتحادیه‌ها، تشکل‌ها در قالب انعقاد تفاهم نامه با سازمان حمایت از مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان بوده‌اند. گروه سوم نیز شامل کلیه کالاهایی بوده که در نظام تولیدی و تجاری کشور موجود و در گروه اول و دوم قرار نداشت‌اند و متولی کنترل بازار آن‌ها خود واحدهای تولیدی با همکاری سازمان صنعت، معدن و تجارت استان‌ها می‌باشند. کلیه کالاهای سه گروه فوق از منظر تأمین، توزیع، موجودی، قیمت و بازرسی و رسیدگی به شکایت تحت کنترل بوده است.

در شکل زیر خلاصه این سیاست‌ها در حوزه نظارت بر بازار نمایش داده شده است

۱-۲-۱ سیاست‌های تأمین مالی

یکی از مهمترین حوزه‌های مرتبط با بخش تولید و تجارت، حوزه مالی است که سیاست‌های پولی و مالی اثر مستقیم بر حوزه تولید و تجارت دارد. چنانچه این حوزه کارایی لازم در تأمین نقدینگی بخش را داشته باشد، تولید و تجارت می‌توانند از ظرفیت‌های خود حداکثر

استفاده را نموده و نیازهای کشور را تأمین نمایند. با توجه به اهمیت موضوع تأمین مالی، در این بخش به سیاست‌های پولی و مالی در حوزه صنعت، معدن و تجارت می‌پردازیم. در این بخش سعی شده است به اقدامات وزارت‌خانه‌های صنایع و معادن و بازرگانی و وارت صنعت، معدن و تجارت در زمینه تأمین نقدینگی بخش اشاره شود.

بخش تولید همواره از مهمترین حوزه‌ها برای تقاضای نقدینگی کشور بوده است که در صورت جذب این نقدینگی، زمینه شکوفائی اقتصاد از طریق ایجاد اشتغال، افزایش تولید، کاهش نرخ تورم و افزایش نرخ رشد فراهم می‌گردد. وزارت صنایع و معادن سابق و وزارت صنعت، معدن و تجارت فعلی، علیرغم اینکه مأموریت مستقیمی در جهت تأمین نقدینگی بخش تولید ندارد، همواره در تلاش بوده بخشی از منابع قابل دسترس کشور از قبیل منابع حساب ذخیره ارزی، منابع بودجه‌ای، منابع صندوق توسعه ملی و سایر منابع مالی را به سمت تولید سوق دهد. لذا در زیر اقداماتی که در جهت هدایت این منابع صورت گرفته است تشریح می‌گردد. در ابتدا سیاست‌های پولی و تغییرات نرخ ارز و اثرات آن در حوزه تولید و تجارت توضیح داده می‌شود.

بر اساس بند الف ماده ۱۰ قانون پولی و بانکی کشور، بانک مرکزی مسئول تنظیم و اجرای سیاست پولی و اعتباری، بر اساس سیاست کلی اقتصادی کشور می‌باشد. تاثیر سیاست‌های پولی و اعتباری بانک مرکزی بر فعالیتهای صنعتی، معدنی و تجاری کشور امری انکارناپذیر و بدیهی است. البته باید توجه کرد که سیاست‌های بانک مرکزی در مجموعه سیاست‌های اقتصادی دولت معنی پیدا می‌کند و سیاست‌های مالی دولت و نوسانات بازار نفت بر سیاست‌های بانک مرکزی تاثیرات انکارناپذیری دارند. به‌عنوان مثال، قوانین بودجه سنوایی و برآورد دولت و مجلس از قیمت‌های نفت و نرخ ارز مستقیماً بر سیاست‌های ارزی و سیاست‌های پولی بانک مرکزی تاثیرگذار خواهند بود. عملکرد توزیع تسهیلات بانکی در سال‌های ۱۳۸۴ تا ۱۳۸۹ در جدول زیر ارائه شده است.

جدول ۴۱: سهم بخش‌ها از تغییر در مانده تسهیلات اعطایی بانک‌ها و مؤسسات اعتباری کشور به بخش غیردولتی در سال‌های ۱۳۸۴-۱۳۸۹

بخش‌های اقتصادی	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹
کشاورزی و آب	۱۴,۳	۱۳	۱۴,۱	۱۰,۹	۱۲,۲	۸
صنعت و معدن	۲۷	۲۱,۵	۲۲,۴	۲۱,۹	۲۳,۷	۲۲,۵
ساختمان و مسکن	۲۳,۱	۲۳,۴	۱۶,۱	۳۷,۸	۳۳,۵	۴۵,۵
بازرگانی و خدمات	۳۴,۲	۴۱,۹	۴۵,۹	۲۴,۷	۳۰,۶	۲۳,۷
صادرات	۱,۴	۰,۲	۱,۵	۴,۷	۰	۰,۳

مأخذ: بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

با این حال، از سال ۱۳۸۷ و با ارائه اولین بسته سیاستی- نظارتی از سوی بانک مرکزی، اولویتهای این بانک در خصوص توزیع تسهیلات بانکی در قالب توصیه (و نه الزام) به مؤسسات اعتباری اعلام شد. نسبت‌های پیشنهادی بانک مرکزی در رابطه با توزیع تسهیلات بانکی به شرح جدول زیر بوده است.

جدول ۴۲: هدف‌گذاری در زمینه توزیع بخشی تسهیلات بانکی در دوره ۱۳۸۷-۱۳۸۹

ردیف	بخش	سهم از کل تسهیلات اعطایی (درصد)		
		۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹
۱	کشاورزی و آب	۲۵	۲۵	۲۵
۲	صنعت و معدن	۳۳	۳۵	۳۷
۳	ساختمان و مسکن	۲۰	۲۰	۲۰
۴	بازرگانی و خدمات	۱۵	۱۲	۱۰
۵	صادرات	۷	۸	۸
	جمع	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰

در سال ۱۳۹۰ به عنوان اولین سال اجرای برنامه پنجم توسعه نیز رویه توصیه‌ای بانک مرکزی در رابطه با توزیع تسهیلات بانک‌های تجاری در ماده (۷) مجموعه "سیاست‌های پولی، اعتباری و نظارتی نظام بانکی کشور" لحاظ گردید ولی بانک‌های تخصصی مکلف شدند تا حداقل ۹۰ درصد از تسهیلات خود را در راستای رسالت اصلی خویش، اعطا نمایند. در عین حال با توجه به ماهیت توصیه‌ای نسبت‌های مذکور، در مجموعه "سیاست‌های پولی، اعتباری و نظارتی نظام بانکی کشور در سال ۱۳۹۰" مشوق‌هایی برای آن دسته از بانک‌های تجاری که نسبت‌های پیشنهادی بانک مرکزی را رعایت نمایند، در نظر گرفته شد. براین اساس در تبصره ۲ ماده ۷ مجموعه مذکور مقرر گردید آن دسته از مؤسسات اعتباری که نسبت‌های پیشنهادی بانک مرکزی را رعایت نمایند، بنا به تشخیص بانک مرکزی و متناسب با جهت‌گیری خود، از تخفیف نسبت سپرده قانونی و سایر مشوق‌های بانک مرکزی برخوردار شوند.

۱-۱۱-۲-۱ تغییرات نرخ ارز

تغییرات نرخ ارز در طول سال‌های ۱۳۸۴ تا ۱۳۹۰ با رشدی بسیار ملایم افزایش داشت. اما نوسانات شدید قیمت ارزی از سال ۱۳۹۰ آغاز شد که متاثر از دو عامل کاهش عرضه و افزایش تقاضا بوده است. از یک سو کاهش درآمدهای نفتی، محدودیت مبادلات مالی و .. عرضه ارز را تحت فشار گذاشت و از سوی دیگر شکل‌گیری انتظارات کاذب در بازار و جو روانی، به جهشی در تقاضای سفته بازی ارز منجر شد. تمام این عوامل به رشد نرخ آزاد ارز منجر شد و سیاست‌گذاران را بین تعدیل نرخ تا میزان بازار یا احیای نظام چندنرخ ارز، در دوراهی گذاشت و در نهایت به انتخاب نظام چندنرخ ارز و تولد یک سیاست جدید در اقتصاد کشور منجر شد. روند متوسط نرخ ارز در بازار و نرخ بین بانکی طی سال‌های ۱۳۸۴ تا ۱۳۹۱ در جدول زیر آورده شده است.

جدول ۴۳: روند متوسط نرخ ارز در بازار (ریال)

سال	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱
بین بانکی	۹۰۲۶	۹۱۹۷	۹۲۸۵	۹۵۷۴	۹۹۲۰	۱۰۳۳۹	۱۲۲۶	۱۲۲۶
بازار آزاد	۹۰۴۲	۹۲۲۶	۹۳۵۷	۹۶۷۷	۹۹۷۹	۱۰۶۰۱	۱۸۸۰۰	۳۴۸۰۰

مأخذ: بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران و قیمت‌های بازار

شکاف میان نرخ ارز مرجع و بازار از سال ۱۳۸۹ آغاز شده بود؛ اما این شکاف تا نیمه اول سال ۱۳۹۰ به حدی نبود که بتوان آن را به عنوان بازگشت نظام دو نرخی ارز مد نظر قرار داد. اما از نیمه دوم سال ۱۳۹۰ و با توجه به تشدید تحریم‌های اقتصادی، شکاف میان نرخ ارز مرجع و بازار به مرور افزایش یافت و در پایان سال ۱۳۹۰ به حداکثر خود رسید. در مهرماه سال ۱۳۹۱ اتفاق مهمی در بازار ارز افتاد و دولت با راه اندازی مرکز مبادلات ارزی و تفکیک گروه‌های کالایی، نرخ رسمی دلار را به صورت مدیریت شده برای واردات بخش مهمی از گروه‌های کالایی تحت عنوان نرخ ارز مبادله‌ای، به محدوده ۲۵۰۰ تومان و نزدیک نرخ بازار افزایش داد. به این ترتیب از مهرماه ۱۳۹۱ عملاً اقتصاد ایران وارد فضای جدیدی شد که می‌توان از آن به عنوان گامی بزرگتر از اجرای قانون هدفمند کردن یارانه‌ها یاد برد. یکی از اهداف راه اندازی مرکز مبادله ارز این بود که با اعمال سیاست تعدیل مدیریت شده نرخ ارز و مدیریت عرضه و تقاضا، نرخ بازار و مبادله‌ای را به یک نرخ نزدیک کرده و به مرور شرایط را برای بازگشت به نظام تک نرخی فراهم آورد.

روند متوسط نرخ ارز مبادلاتی طی شش ماه سال ۱۳۹۱ به صورت زیر می‌باشد که روند تثبیت نرخ ارز را نشان می‌دهد:

جدول ۴۴: روند متوسط نرخ ارز مبادلاتی (ریال)

ماه	مهر	آبان	آذر	دی	بهمن	اسفند
نرخ ارز مبادلاتی	۲۵۳۸۰٫۸۳	۲۵۱۱۱٫۱۶	۲۴۵۸۳٫۵۴	۲۴۵۷۳٫۵	۲۴۵۴۰٫۴۳	۲۴۴۸۵٫۲

مأخذ: مرکز مبادلات ارزی

با توجه به نوسانات نرخ ارز و همچنین شرایط مدیریت و تنظیم کارآمد بازار کالا، اولویت دهی تخصیص منابع به کالاهای مورد نیاز (اساسی و ضروری) و مدیریت واردات از طریق عدم تخصیص منابع ارزی جهت ورود کالاهای مصرفی و غیرمصرفی را به امری اجتناب

ناپذیر مبدل کرد که همزمان اولویت‌بندی کالاهای وارداتی به عنوان رویکردی موثر جهت ایجاد شرایطی مساعد برای حمایت از تولید و نظم بخشی به واردات مطرح شده است.

لازم به ذکر است که نرخ ارز پارامتری است که گروه‌های اقتصادی مختلف دیدگاه‌های متفاوتی نسبت به آن دارند. مصرف‌کنندگان نرخ پایین‌تر ارز را طلب می‌کند، صادرکنندگان نرخ ارز بالاتر را مناسب می‌دانند، تولیدکنندگان ثبات قیمت ارز را خواستارند. در یک برداشت کوتاه می‌توان گفت همانگونه که نوسانات نرخ ارز واردات را دچار چالش می‌کند، به همان نسبت به صادرات کمک می‌کند تا ارز بیشتری را در این وضعیت بدست آورد. قطعاً برای مدیریت مناسب بازار و حمایت از تولید باید نوسانات و تغییرات ناگهانی قیمت ارز مدیریت شود تا به سمت ثبات قیمت ارز و ثبات فضای کسب و کار حرکت کرد.

۲-۱۱-۲-۱ تأمین مالی برای طرح آمایش صنعت و معدن

همانگونه که در بخش سیاست‌های تولید طرح آمایش صنعت و معدن تشریح گردید، در واقع هدف اصلی این پروژه توجه به طرح‌های ایجاد شده است و سایر موارد از قبیل طرح‌های نیمه تمام، سرمایه در گردش و یا بازسازی و نوسازی در اولویت بعدی بوده‌اند. در راستای کاهش فاصله سرانه سرمایه‌گذاری در مناطق مختلف کشور نیاز به سرمایه‌گذاری جدید دیده شد زیرا در موارد دیگر با توجه به شرایط مناطق کمتر توسعه‌یافته، طبیعتاً حجم قابل توجهی از درخواست‌ها متوجه مناطق توسعه‌یافته بود.

اما با توجه به برهه زمانی خاصی که طرح آمایش آغاز به کار نمود و با توجه به شروع بحران اقتصادی در کشورهای جهان و همچنین سیاست‌های انقباضی بانک مرکزی، پرداخت تسهیلات سرمایه در گردش اهمیت خاصی یافت. همچنین با توجه به تعداد بالای طرح‌های نیمه تمام، پرداخت به مقوله تکمیل طرح‌های نیمه تمام که به دلیل مشکلات مالی و نه به دلیل سوء مدیریت و یا عدم توجه فنی و اقتصادی دچار وقفه شده بودند، امری ضروری در وزارت صنایع و معادن تعیین گردید. از طرفی با توجه به اینکه در بخش طرح‌های ایجاد شده نیاز به اعلام عمومی و ثبت درخواست توسط متقاضیان سرمایه‌گذاری بود، لذا گزینش از میان آن‌ها باعث می‌شد که حداقل تا یک سال اول متقاضی چندانی جهت پرداخت تسهیلات انتخاب نگردند. با این توجهات طرح آمایش برای رسیدن به اهداف مورد نظر علاوه بر طرح‌های ایجاد اولویت کاری خود را نیز در دو بخش سرمایه در گردش و تکمیل طرح‌های نیمه تمام متمرکز نمود.

۳-۱۱-۲-۱ ظرفیت‌های تأمین مالی در بودجه‌های سالانه کشور

در مقطعی از دوران ۸ سال اخیر این حوزه با تعاملات و پیگیری‌های انجام داده، در بودجه‌های سالانه منابع خوبی برای تأمین نقدینگی بخش پیش‌بینی کرد (ثابت و گردش) که در زیر برخی از مهمترین بندهای مختص این حوزه در قوانین بودجه‌های سالانه تشریح می‌گردد. با پیگیری‌های وزارت بازرگانی در سال ۱۳۸۶ موضوع توسعه واحدهای نان صنعتی در قانون بودجه پیش‌بینی شد. بر اساس تبصره ۱۵ بودجه، به منظور بهبود کیفیت، کاهش ضایعات و کاهش هزینه تولید و ... دولت موظف گردید تمهیدات لازم را (از طریق بخش خصوصی، تعاونی و بخش عمومی غیردولتی با اولویت شرکت‌هایی که از تجمیع واحدهای نان سنتی تشکیل می‌شود) نسبت به احداث واحدهای نان صنعتی انبوه پیش‌بینی و اجرایی نماید. لذا منابع مورد نیاز این جزء تا مبلغ یک‌هزار میلیارد ریال از محل اعتبار موضوع بند الف تبصره ۱۵ تا معادل ارزی مبلغ چهارهزار و چهارصد و پنجاه میلیارد ریال از حساب ذخیره ارزی و یک‌هزار میلیارد ریال از محل تسهیلات ریالی موضوع جزء ۱ بند ط تبصره ۲ پیش‌بینی شد.

با پیگیری وزارت صنایع و معادن در سال ۱۳۸۸ جزء دال بند ۶ در قانون بودجه سالانه تصویب گردید که کمک شایانی به تأمین نقدینگی ارزی حوزه تولید داشت. ضمناً امکان پرداخت ۳ میلیارد دلار از طریق بانک مرکزی به بانک‌های عامل نیز فراهم شده بود. در این رابطه وزارت صنایع و معادن با هماهنگی ارکان ستادی و استانی خود نسبت به معرفی واحدهای تولیدی طی سال‌های ۱۳۸۸ تا ۱۳۹۰ برای دریافت سرمایه در گردش اقدام نمود.

با پیگیری وزارت صنعت، معدن و تجارت در سال ۱۳۹۱ بند ۱۶ قانون بودجه تصویب شد تا سه درصد (۳٪) از سپرده بانک‌ها نزد بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران به بانک‌های تخصصی صنعت و معدن و کشاورزی برای پرداخت تسهیلات طرح‌های دارای توجه فنی اقتصادی تخصیص یابد. در این راستا وزارت صنعت، معدن و تجارت نیز بخشی از طرح‌ها و واحدهای اولویت دار را جهت دریافت این تسهیلات به بانک صنعت و معدن معرفی نمود.

همچنین در بند ۲-۵ قانون بودجه سال ۱۳۹۱ نیز ۱۰ درصد از منابع صندوق به صورت ریالی برای بخش غیردولتی صنعت و معدن اختصاص یافت که ظرفیت بسیار بالایی را در تأمین نقدینگی واحدهای تولیدی ایجاد نمود. برای اجرایی شدن این ظرفیت قانونی، کارگروه‌های استانی و ملی شکل گرفت و واحدهای متقاضی پس از تأیید در کارگروه‌های استانی (که در تعامل با بخش خصوصی بود) و کارگروه ملی، به بانک‌های عامل دارای قرارداد با صندوق توسعه ملی معرفی می‌شوند.

۴-۱۱-۲-۱ تأمین مالی برای ذخیره‌سازی و تنظیم بازار

در سال ۱۳۹۱ تأمین مالی برای تنظیم بازار از اهمیت ویژه‌ای برخوردار بود. با توجه به حجم تأمین ۱۸ میلیون تنی کالای اساسی در کشور نقدینگی مورد نیاز حدود ۱۵ هزار میلیارد تومان برآورد می‌شد. با توجه به اینکه مبلغ تخصیص یافته در این زمینه حدود ۴ هزار میلیارد تومان بود، با چند بار گردش در سال، معادل نیاز نقدینگی تأمین و کالاها خریداری و ذخیره شد.

۵-۱۱-۲-۱ حساب ذخیره ارزی

طرح ایجاد حساب ذخیره ارزی در قالب ماده ۶۰ قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور در سال ۱۳۷۹ به تصویب مجلس شورای اسلامی رسید که تا پایان برنامه چهارم توسعه نیز همین ساختار ادامه داشت. به موجب ماده ۸ آئین نامه اجرایی ماده ۶۰ اصلاحی قانون برنامه سوم توسعه، هیئتی مرکب از رئیس سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی، وزیر امور اقتصادی و دارایی، رئیس کل بانک مرکزی و ۴ نماینده به انتخاب رئیس جمهوری (حداقل ۲ نفر از بین وزیران) به عنوان هیئت امنای حساب ذخیره ارزی جهت حسن اجرای قانون و اتخاذ تصمیم در موارد تعیین شده در این آئین نامه و موارد دیگری تشکیل شد.

در جدول زیر روند استفاده از منابع حساب ذخیره ارزی بر اساس گزارش منتشر شده توسط معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رئیس جمهور ارائه شده است:

جدول ۴۵: روند استفاده از منابع حساب ذخیره ارزی

مبلغ (میلیون دلار)						عنوان
۱۳۸۹	۱۳۸۸	۱۳۸۷	۱۳۸۶	۱۳۸۵	۱۳۸۴	
۲۵۰۷,۱	۱۳۱۴۱	۲۳۱۷۵	۹۵۵۴	۱۰۶۸۵	۹۴۷۸	مانده اول دوره
۳۸۱۶,۵	۷۱۳	۴۷۰	۴۶۰	۲۷۷	۱۷۱	بازدریافت تسهیلات اعطایی (اصل و سود)
۵۴۰۲,۶	۱۸۷۴۷	۴۰۷۰۹	۳۹۱۵۳	۲۱۸۳۱	۱۳۱۹۴	واریزی به حساب
۷۹۰۹,۷	۳۱۸۸۸	۶۳۸۸۴	۴۸۷۰۷	۳۲۵۱۶	۲۲۶۷۲	واریزی به اضافه مانده اول دوره
۷۸۸۵,۷	۳۰۶۳۲	۴۵۹۲۴	۲۸۰۱۵	۲۳۲۷۳	۱۱۹۸۵	برداشت از حساب
۱۱,۳	۱۲۵۶	۱۷۹۶۰	۲۰۶۹۲	۹۲۴۳	۱۰۶۸۷	مانده حساب قبل از احتساب نتیجه نوسانات
۲۴	۲۵۰۷	۱۳۱۴۱	۲۳۱۷۵	۹۵۵۴	۱۰۶۸۷	مانده حساب (موجودی پایان سال)

مأخذ: معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رئیس جمهور

جدول ۴۶: سهم بخش‌های مختلف اقتصادی از منابع صندوق توسعه ملی (میلیون ریال - درصد)

پایان سال ۱۳۸۹		پایان سال ۱۳۸۸		بخش اقتصادی		
سهم	برداشت	سهم	استفاده	سهم	برداشت	
۰,۱	۱۶,۰۷	۰,۱	۱۶,۰۷	۰,۹	۱۵۹,۹۱	گردشگری
۳,۷	۷۷۱,۸۸	۳,۳	۸۱۳,۸۲	۴,۲	۷۲۳,۲۶	کشاورزی
۹,۷	۲۰۱۴,۴۲	۱۱,۳	۲۷۸۳,۰۸	۷,۰	۱۱۸۶,۹۹	حمل و نقل
۵,۱	۱۰۵۰,۵۴	۵,۱	۱۲۴۵,۸۵	۵,۵	۹۴۱,۵۷	خدمات فنی و مهندسی
۰,۱	۲۰,۰۸	۰,۱	۳۰,۱۵	۰,۱	۹,۸۵	سرمایه در گردش
۸۰,۳	۱۶۶۱۱,۴	۷۹,۴	۱۹۵۸۰,۸	۸۲,۱	۱۴۰۲۳,۳	صنعت

معدن	۱۷۷,۳۱	۰,۸	۱۷۷,۲۷	۱,۰	۱۹۲,۰۹	۰,۸	۱۹۲,۰۶	۰,۹
جمع کل	۲۱۹۲۰,۶		۱۷۰۷۸,۱		۲۴۶۶۱,۹		۲۰۶۷۶,۴	

مأخذ: معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رئیس جمهور

در بخش صنعت و معدن مصارف این منبع ارزی هم در جهت طرح‌های ایجاد و هم به عنوان سرمایه در گردش استفاده می‌گردد. با توجه به اینکه بخش صنعت و معدن عمده‌ترین بخش اقتصادی در جهت جذب منابع ارزی بود، لذا بیش از ۸۰ درصد سهم قراردادهای منعقد شده مربوط به این حوزه می‌باشد.

۱-۲-۱۱-۶ صندوق توسعه ملی

بر اساس ماده ۸۴ قانون برنامه پنجم توسعه صندوق توسعه ملی با هدف تبدیل بخشی از عواید ناشی از فروش نفت و گاز و میعانات گازی و فراورده‌های نفتی به ثروت‌های ماندگار، مولد و سرمایه‌های زاینده اقتصادی و نیز حفظ سهم نسل‌های آینده از منابع نفت و گاز و فراورده‌های نفتی تشکیل و از تیرماه سال ۱۳۹۰ شروع به فعالیت نمود.

با توجه به منابع پیش‌بینی شده برای صندوق، در شرایط فعلی که در سال‌های آغازین فعالیت صندوق توسعه ملی قرار داریم، عمده‌ترین دارایی به شکل منابع نقدی است که از محل صادرات نفت (نفت خام، و میعانات گازی، گاز و فراورده‌های نفتی) به حساب صندوق واریز می‌شود. این منابع به صورت سالانه و بر اساس قانون بودجه سهمی از صادرات نفت می‌باشد که از ۲۰ درصد شروع شده است و سالانه افزایش می‌یابد که در اختیار صندوق توسعه ملی قرار گیرد. با توجه به آمار منتشر شده از سوی مؤسسه صندوق ثروت ملی، ارزش دارایی صندوق توسعه ملی حدود ۵۰ میلیارد دلار اعلام شده است.

در بخش صنعت برای ۲۶۸ طرح به ارزش ۵,۸ میلیارد دلار اعلام مسدودی صادر شده و سهمی بیش از ۵۰ درصد از ارزش مجموع طرح‌ها را در بر داشته است. در این بخش بیشترین ارزش طرح‌های اعلام مسدودی شده مربوط به ساخت مواد و محصولات شیمیایی (نظیر محصولات پتروشیمی) به ارزش ۱,۵ میلیارد دلار برای ۳۹ طرح بوده است. همچنین در حوزه انرژی نیز برای ۱۱ طرح به ارزش ۷۲۷ میلیون دلار مسدودی ارزی صادر شده که سهمی ۴,۲ درصدی از تسهیلات را در بر گرفته است.

با مشخص شدن ارکان این صندوق، تعیین ضوابط پرداخت تسهیلات و عقد قرارداد با بانک صنعت و معدن به عنوان بانک عامل این حوزه (شهریور ماه ۱۳۹۰ به مبلغ ۶,۹ میلیارد دلار)، وزارت صنعت، معدن و تجارت به عنوان یکی از اصلی‌ترین بخش‌های موثر در جذب این منابع، معرفی طرح‌ها برای پرداخت تسهیلات از این محل را از سال ۱۳۹۰ آغاز نمود.

در مرحله اول تخصیص منابع برای طرح‌های ایجاد و به صورت ارزی پیش‌بینی شده بود که این موضوع از طریق معرفی طرح‌ها به بانک صنعت و معدن اجرایی گردید. با پیگیری‌های صورت گرفته توسط وزارت، نظر موافق اعضاء صندوق توسعه ملی و تصویب مجلس شورای اسلامی در بند ۲-۵ قانون بودجه سال ۱۳۹۱ پیش‌بینی شد ۱۰ درصد از منابع صندوق توسعه ملی به صورت ریالی در اختیار بخش غیردولتی صنعت و معدن قرار گیرد. لذا پس از عقد تفاهم نامه با صندوق توسعه ملی و تعیین ضوابط پرداخت تسهیلات، در اواخر سال ۱۳۹۱ معرفی واحدها برای دریافت سرمایه در گردش توسط وزارت صنعت، معدن و تجارت آغاز گردید. این ضابطه برای بودجه سال ۱۳۹۲ نیز پیش‌بینی شده است.

۱-۲-۱۱-۷ طرح مهر ماندگار

طرح مهر ماندگار تلاشی بود برای به نتیجه رساندن طرح‌های مهمی که در این سال‌ها آغاز شد تا توان دولت جدید صرف تکمیل طرح‌های سابق نگردد و مسیر ایجاد طرح‌های نو باز بماند. هدف از این طرح تکمیل و بهره‌برداری از حدود ۹۰۰ طرح کلان با حدود ۱۷۰ هزار میلیارد تومان سرمایه‌گذاری در حوزه‌های مختلف از جمله آبرسانی، آبیاری و زهکشی سد، صنعت و معدن، انواع پالایشگاه‌ها و پتروشیمی، طرح‌های متوسط و کلان صنعت نفت، طرح‌های بهداشتی و درمانی، حمل‌ونقل ریلی و جاده‌ای، خطوط انتقال گاز، طرح‌های مرتبط با ورزش و جوانان، فرهنگ و میراث فرهنگی تلاش‌های دولت بر خواسته از آرمان‌های ملت، می‌باشد.

هیئت وزیران در اسفند ۱۳۹۰ به پیشنهاد رئیس جمهور به منظور تسریع در اجرای طرح‌ها و پروژه‌های ویژه و بزرگ کشور دستیار ویژه رئیس جمهور را مکلف کرد تا با بررسی اولویت‌ها، پروژه‌ها و طرح‌ها، پروژه‌های کلان و مهم کشور را تحت عنوان طرح‌های مهر ماندگار تعیین و این فهرست را به تمام دستگاه‌های اجرایی ابلاغ نماید. هدف از این اقدام تسریع در اجرای طرح‌های مذکور با توجه به اهمیت آن‌ها و تأثیر گذاری آن‌ها می‌باشد؛ به همین منظور مقرر شد تا دستگاه‌های مجری این پروژه‌ها با نظارت دستیار ویژه اجرای طرح‌ها را به

صورت خاص پیگیری نمایند. همچنین در جهت تسریع در اجرای این پروژه‌ها به دستیار ویژه رئیس جمهور اجازه داده شد تا متناسب با پیشرفت طرح‌ها و پروژه‌های ویژه و شرایط آب و هوایی محل اجرای پروژه در ماه‌های مختلف سال تا سقف صد در صد تخصیص اعتبار را جهت اجرا به معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رئیس جمهور و خزانه کل کشور ابلاغ نماید. به علاوه جابه‌جایی اعتبارات بین این طرح‌ها با تأیید وی امکان‌پذیر شد.

برای تأمین منابع مالی مورد نیاز، بانک‌های عامل و صندوق توسعه ملی تسهیلات مورد نیاز طرح‌های سرمایه‌گذاری که در قالب این طرح می‌باشند را تأمین خواهند کرد. وزارت صنعت، معدن و تجارت نیز با توجه به اینکه طرح‌های بزرگ و مهمی را توسط بخش خصوصی در دست اجرا داشت، ۱۸۸ طرح (یکی از طرح‌ها به صورت بسته می‌باشد که شامل بیش از ۱۱۰ طرح است) به ارزش سرمایه‌گذاری حدود ۱۴ هزار میلیارد تومان را در قالب طرح مهر ماندگار تعیین کرد و جهت دریافت تسهیلات به بانک عامل معرفی نمود. پیگیری برای تخصیص منابع مورد نیاز اتمام این طرح‌ها جزء برنامه‌های این وزارت می‌باشد. در جدول زیر ترکیب این طرح‌ها به تفکیک استان ارائه شده است.

جدول ۴۷: خلاصه اطلاعات طرح‌های مهر ماندگار به تفکیک استان

ردیف	استان	تعداد	اشتغال مستقیم	سرمایه‌گذاری واقعی معادل ریالی (میلیارد ریال)
۱	آذربایجان شرقی	۹	۲۷۹۵	۲۸۲۳
۲	آذربایجان غربی	۴	۲۹۵۸	۴۹۸۹
۳	اردبیل	۲	۱۷۳۴	۱۱۱۴
۴	اصفهان	۱۱	۳۹۰۸	۷۹۱۸
۵	البرز	۷	۵۰۹	۱۸۸۲
۶	ایلام	۱	۳۰۰	۱۴۰۰
۷	تهران	۲	۳۵۰	۴۱۵
۸	منطقه جنوب کرمان (وابسته به استان کرمان)	۲	۶۲۴	۶۱۴
۹	چهارمحال و بختیاری	۴	۱۵۶۸	۵۳۶۴
۱۰	خراسان جنوبی	۳	۱۶۰۰	۴۲۰۰
۱۱	خراسان رضوی	۱۴	۴۳۵۳	۱۲۳۳۶
۱۲	خراسان شمالی	۱	۱۴۵	۱۹۵۲
۱۳	خوزستان	۱۰	۱۶۴۵	۷۲۱۴
۱۴	زنجان	۶	۲۰۶۰	۳۰۲۶
۱۵	سمنان	۵	۱۱۹۰	۲۱۵۰
۱۶	سیستان	۱۰	۷۰۹	۷۳۹
۱۷	فارس	۵	۳۷۴۰	۱۱۹۴۹
۱۸	قزوین	۱۲	۲۷۷۸	۳۴۱۴
۱۹	قم	۷	۷۷۰	۱۳۳۲
۲۰	کل کشور	۲	۳۶۰۰	۹۶۲۹

۱۴۲۵	۴۲۰	۲	کهکیلویه و بویر احمد	۲۱
۱۰۲۵	۸۱۹	۵	کردستان	۲۲
۱۳۰۸۳	۲۲۸۴	۵	کرمان	۲۳
۹۳۶	۷۱۵	۴	کرمانشاه	۲۴
۶۱۰	۲۲۸	۳	گلستان	۲۵
۳۹۸۰	۱۳۳۳	۷	گیلان	۲۶
۹۷۰	۶۶۳	۴	لرستان	۲۷
۳۸۰۳	۲۷۱۳	۸	مازندران	۲۸
۲۱۱۸	۱۱۳۱	۵	مرکزی	۲۹
۱۳۴۸۱	۷۳۲۲	۷	هرمزگان	۳۰
۴۳۴	۷۵	۲	همدان	۳۱
۱۰۶۱۴	۴۷۰۴	۱۹	یزد	۳۲
۱۳۶۹۴۰	۶۴۳۲۰	۱۸۸	جمع	

۱-۲-۱۱-۸ ابزارهای نوین تأمین مالی

با توجه به ضرورت تأمین مالی منابع برای بخش تولید، وزارت صنعت، معدن و تجارت به عنوانی متولی این بخش مطالعات و برنامه‌ریزی مفصلی را از سال ۱۳۹۰ آغاز نمود تا روش‌هایی جدیدی را برای تأمین مالی مناسب این بخش اجرایی نماید. این موضوع با توجه به اهمیت موضوع یکی از زیر بخش‌های برنامه راهبردی بخش صنعت، معدن و تجارت نیز قرار گرفت و راهبردهای تأمین مالی این حوزه نیز تدوین گردید. با تشکیل کارگروه تأمین مالی در وزارت صنعت، معدن و تجارت و در تعامل با سایر بخش‌های اقتصادی کشور مطالعات و جلسات مفصلی در این زمینه شروع شد. از مهمترین پیشنهادات تهیه شده در این رابطه که در دو اولویت تقسیم‌بندی شده‌اند به موارد زیر می‌توان اشاره نمود:

جدول ۴۸: پروژه‌های پیشنهادی تأمین مالی - اولویت اول

ردیف	عنوان اقدام اجرایی	دستگاه مسئول	دستگاه همکار	آخرین وضعیت
۱	گشایش اعتبار اسنادی ارزی به نفع نمایندگان شرکت‌های معتبر خارجی، پیمانکاران و سازندگان داخلی از محل منابع صندوق توسعه ملی	صندوق توسعه ملی	بانک مرکزی وزارت صنعت، معدن و تجارت	در حال پیگیری برای عملیاتی شدن
۲	تسریع در ارائه تسهیلات ریالی از منابع صندوق توسعه ملی بر اساس قانون بودجه	صندوق توسعه ملی	بانک مرکزی وزارت صنعت، معدن و تجارت	توافقات با صندوق توسعه ملی نهایی شده و با هفت بانک تاکنون قرارداد عملیاتی ریالی منعقد شده و دستورالعمل مربوطه در شرف ابلاغ است.
۳	بازنگری در آیین‌نامه LC ریالی توسط بانک مرکزی و ابلاغ دستورالعمل جدید به شرکت‌های دولتی و خصوصی	بانک مرکزی	وزارت صنعت، معدن و تجارت	در حال مذاکره و پیگیری برای تصویب
۴	تسهیل فرایند تجدید ارزیابی شرکت‌ها	وزارت امور اقتصادی و دارایی	وزارت صنعت، معدن و تجارت	پس از بررسی‌ها مشخص شد به دلیل الزام اجرای استاندارد حسابداری مربوطه، معافیت مالیاتی منظور شده در قانون محدود است و بنگاه استفاده کننده از این قانون بعداً باید مالیات‌های متعلقه را بپردازد.
۵	بهدارسازی قبض انبار			در حال مذاکره و پیگیری از بانک‌ها برای عقد تفاهم نامه
۶	ضمانت تعهدات، مبتنی بر وثایق	بیمه مرکزی	وزارت امور اقتصادی و دارایی بانک مرکزی وزارت صنعت، معدن و تجارت	از شرکت‌های بیمه و مدیران بیمه مرکزی پیگیری شده - نیاز به دستور رئیس کل بیمه مرکزی برای پیشبرد پروژه
۷	خرید دین	وزارت امور اقتصادی و دارایی	بانک مرکزی وزارت صنعت، معدن و تجارت	به دلایل مختلف (نرخ سود عقود مبادله‌ای، عدم آشنایی مسوولین شعب بانک ها...) استقبال چندانی از این روش نشده و موضوع در حال پیگیری است.
۸	ایجاد بانک‌های سرمایه‌گذاری	وزارت امور اقتصادی و دارایی		در پیشنهادات طرح تحول نظام بانکی مطرح و در حال پیگیری می‌باشد.
۹	انتقال بدهی (تأمین مالی زنجیره‌ای)	وزارت صنعت، معدن و تجارت	وزارت امور اقتصادی و دارایی	جلسات متعددی برگزار شده و به دلیل پیچیدگی این روش بانک‌ها علاقه‌ای برای اجرای این روش با استفاده از منابع داخلی ندارند. مذاکراتی برای اجرای این روش با استفاده از منابع ریالی صندوق توسعه ملی صورت گرفته است.
۱۰	هدایت بخش خصوصی به استفاده از منابع مالی خارجی نظیر بانک توسعه اسلامی، اکو بانک، بانک جهانی و...	وزارت صنعت، معدن و تجارت	وزارت امور اقتصادی و دارایی	---

۱۱	تسهیل فرایند فروش اوراق مشارکت توسط بخش خصوصی	وزارت امور اقتصادی و دارایی	معاونت نظارت راهبردی وزارت صنعت، معدن و تجارت	تفاهم نامه با بورس منعقد گردیده و شرکت‌های مختلفی برای استفاده از این روش معرفی گردیدند ولی با توجه به نرخ سود بالاتر از نرخ سود شبکه بانکی و تضامین سختگیرانه تر بورس نسبت به بانک‌ها استقبال چندانی نمی‌شود (نرخ سود موثر حدود ۲۳ درصد خواهد شد)
۱۲	معافیت مالیاتی افزایش سرمایه بنگاه‌های تولیدی	وزارت امور اقتصادی و دارایی	وزارت صنعت، معدن و تجارت	---
۱۳	گسترش سازوکارهای سندیکایی و سرمایه‌گذاری مشترک توسط بنگاه‌های کوچک	وزارت صنعت، معدن و تجارت	اتاق بازرگانی و صنایع معادن	---
۱۴	استانداردسازی فرایندها و خدمات بانکی (یکپارچه‌سازی اطلاعات - اصلاح طرح تجاری)	وزارت امور اقتصادی و دارایی	بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران	در پیشنهادات طرح تحول نظام بانکی مطرح و در حال پیگیری است.
۱۵	گسترش بیمه‌های اعتباری	وزارت امور اقتصادی و دارایی	بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران شرکت‌های بیمه	---
۱۶	سرمایه در گردش برای خریدهای سلف			جلساتی برگزار گردید اما به دلیل عدم وجود منابع مالی در اختیار فعلاً اجرایی نشده است.

جدول ۴۹: پروژه‌های پیشنهادی تأمین مالی در کارگروه مشترک وزارت صنعت، معدن و تجارت و وزارت امور اقتصادی و دارایی - اولویت دوم

ردیف	عنوان اقدام اجرایی	حوزه تاثیر	دستگاه مسئول	دستگاه همکار	زمان	نیاز به مصوبه مجلس	نیاز به مصوبه هیأت دولت	نیاز به مصوبه بانک مرکزی یا شورای پول و اعتبار
۱	قرارداد عاملیت قابل تبدیل به اوراق بهادار	واسطه مالی	وزارت امور اقتصادی و دارایی	بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران بانک مسکن	۶ ماه	---	---	۷
۲	ایجاد صندوق سرمایه خصوصی	واسطه مالی	وزارت امور اقتصادی و دارایی		۳ ماه	---	---	۷
۳	ایجاد بازار معاملات آتی ارز	روشهای مبادله	وزارت امور اقتصادی و دارایی	بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران بانک توسعه صادرات	۶ ماه	---	---	۷

۴	تاسیس صندوق سرمایه‌گذاری طرح‌های عمرانی دولت	واسطه مالی	وزارت امور اقتصادی و دارایی	بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران معاونت برنامه‌ریزی و نظارت و راهبردی رئیس جمهوری	یک سال	۷	---	---
۵	ایجاد ابزار اجاره اهرمی برای خرید دارایی‌های سرمایه‌ای	واسطه مالی	وزارت امور اقتصادی و دارایی	بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران سازمان امور مالیاتی	۶ ماه	---	---	۷
۶	انتشار اسناد خزانه اسلامی	واسطه مالی	وزارت امور اقتصادی و دارایی		۶ ماه	۷	---	---
۷	فروش اموال مزاد دولتی	دولت به‌عنوان خریدار	وزارت امور اقتصادی و دارایی	سازمان حسابرسی	یک سال	۷	۷	---
۸	تأسیس بانک‌های مشترک ایرانی و خارجی در کشور با تاکید بر بانک‌های اسلامی	واسطه مالی	بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران	وزارت امور اقتصادی و دارایی	۶ ماه	---	۷	---
۹	ایجاد بانک بنگاه‌های خرد	واسطه مالی	وزارت امور اقتصادی و دارایی	بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران	۶ ماه	---	---	۷
۱۰	تأمین مالی ترکیبی طرح‌های زیر بنایی و توسعه‌ای	واسطه مالی	وزارت امور اقتصادی و دارایی	معاونت برنامه‌ریزی و نظارت و راهبردی رئیس جمهور وزارتخانه‌های مرتبط	۶ ماه	۷	---	---
۱۲	بررسی راهکارهای افزایش درجه نقدشوندگی و کاهش تقسیم سود در بازار سرمایه	واسطه مالی	وزارت امور اقتصادی و دارایی	وزارت صنعت و معدن تجارت سازمان امور مالیاتی	یک سال	۷	---	---
۱۳	تقویت تعامل بورس ایران با بازارهای بین‌المللی	واسطه مالی	وزارت امور اقتصادی و دارایی	بانک‌های منتخب شرکت سرمایه‌گذاری خارجی ایران	۱۸ ماه	---	---	۷
۱۴	رفع موانع حقوقی و اداری برای افزایش تحقق سرمایه‌گذاری‌های خارجی مصوب	واسطه مالی	وزارت امور اقتصادی و دارایی	وزارتخانه‌ها، سازمان‌ها و دستگاه‌های دولتی ذیربط	یک سال	---	---	۷

۱۵	بازنگری در نقش و کارکردهای مناطق آزاد و ویژه اقتصادی با تاکید بر جذب سرمایه گذاری خارجی	واسطه مالی	وزارت امور اقتصادی و دارایی	سازمان مناطق آزاد تجاری و صنعتی	یک سال	v	---	---
۱۶	تقویت و تجهیز صندوق های ضمانت فعال در حوزه تولید کشور	تضمین	وزارت امور اقتصادی و دارایی	معاونت برنامه ریزی و نظارت و راهبردی رئیس جمهور وزارت صنعت و معدن تجارت وزارت جهاد کشاورزی	۹ ماه	v	---	---
۱۷	تقویت روش های سرمایه گذاری به روش PLS	واسطه مالی	بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران		۶ ماه	---	---	v

۱-۲-۱۲ سفرهای استانی دولت

بخش صنعت، معدن و تجارت از مهمترین ارکان اقتصادی نظام مقدس جمهوری اسلامی ایران است که همگام با سایر بخش های اقتصادی توانسته است در توسعه و پیشرفت افتخارآمیز کشور نقش بسیار عظیمی را ایفا نماید. در کنار فعالیت ها و وظایف مشخص و تعریف شده وزارتخانه های صنایع و معادن و بازرگانی و وزارت جدید صنعت، معدن و تجارت، پیگیری و اجرای صحیح، دقیق و مستمر مصوبات سفرهای استانی رئیس جمهور و هیأت دولت از جمله مهمترین رسالت ها و مأموریت ها در این بخش می باشد.

در این راستا کل مصوبات سفرهای استانی مرتبط با این حوزه تا پایان سال ۱۳۹۰ به ۱۵۴۷ مصوبه می رسد که از این تعداد ۹۷۳ مصوبه مربوط به بخش صنعت و معدن و ۵۷۴ مصوبه مربوط به بخش تجارت است. در مجموع تعداد ۵۹۴ مصوبه به صورت ۱۰۰٪ اجرایی و تحقق یافته است، تعداد ۷۳۳ مصوبه پیشرفت فیزیکی بالای ۵۰٪ و تعداد ۲۲۰ مصوبه دارای پیشرفت فیزیکی پایین تر از ۵۰٪ می باشند.

همچنین پس از ادغام وزارتخانه های بازرگانی و صنایع و معادن و تأسیس وزارت صنعت، معدن و تجارت، تداوم فعالیت ستاد پیگیری مصوبات سفرهای استانی دو وزارتخانه با مسئولیت قائم مقام وزیر در امور اجرایی در دستور کار قرار گرفت و دبیرخانه این ستاد با طراحی برنامه زمان بندی مشخص (به طور میانگین ۱ جلسه در هفته)، با حضور استانداران یا معاونان برنامه ریزی استانداری ها، نمایندگان مجلس شورای اسلامی، روسای سازمان صنعت، معدن و تجارت استان ها، معاونان وزیر، مدیران ستادی و مدیران عامل و رؤسای سازمان ها، شرکت ها و مؤسسات تابعه وزارت متبوع به بررسی، تبادل نظر و ارائه راهکارهای مبتنی بر تسریع و حل و فصل مصوبات دارای مشکلات اجرایی پرداخته است.

برای اجرای مصوبات سفرهای استانی کلیه معاونت ها و سازمان های تابعه نقش ویژه و موثری دارند. سازمان های توسعه ای و اجرایی مانند ایدرو، امیدرو، سازمان صنایع کوچک و شهرک های صنعتی، شرکت بازرگانی دولتی، سازمان توسعه تجارت و بانک صنعت و معدن نقش بیشتری در اجرای مصوبات دارند. طبقه بندی موضوعی مصوبات سفرهای استانی هیأت دولت که تا کنون ابلاغ گردیده به صورت زیر می باشد:

۱- توسعه مدیریت و منابع:

- استخدام نیروهای جدید در سازمان های استانی
- ایجاد ادارات و نمایندگی های جدید در شهرستان ها
- تأمین اعتبارات و ترمیم بودجه جاری سازمان های استانی
- واگذاری خودرو به سازمان های استانی
- تکمیل یا احداث ساختمان های اداری سازمان های استانی

۲- استانداردها و تحقیقات صنعتی:

- ایجاد آزمایشگاه های جدید

- استفاده از درآمدهای استانی در خود استان
- خرید تجهیزات
- ۳- بانک صنعت و معدن:
- طرح‌های آمایش صنعت و معدن
- صندوق توسعه ملی
- ایجاد سرپرستی‌های جدید، شعب جدید و استخدام نیروهای جدید
- ۴- شهرک‌های صنعتی:
- ایجاد شهرک‌های صنعتی جدید
- ایجاد نواحی صنعتی جدید
- ایجاد تصفیه خانه‌ها برای شهرک‌های صنعتی
- امکان سنجی و مطالعه مکان‌یابی شهرک‌ها و نواحی صنعتی
- ۵- توسعه صنایع معدنی:
- ایجاد کارخانجات فولاد
- ایجاد کارخانجات آلومینیوم، روی، مس و ...
- مطالعه نواحی معدنی
- ایجاد زیرساخت‌های معادن (اعم از راه، برق و ...)
- ۶- توسعه تجارت:
- احداث، تکمیل و تجهیز نمایشگاه‌های بین‌المللی و پایانه‌های صادراتی
- مشوق‌های صادراتی، خوشه‌های صادراتی، جوایز صادراتی
- مبادلات مرزی، بازارچه‌های مرزی، تعاونی‌های مرزنشینی
- نقاط تجاری
- ۷- گسترش واحدهای صنعتی:
- ایجاد واحدهای صنعتی در حوزه صنایع پیشرفته
- ایجاد واحدهای خودروسازی در استان‌ها
- مشارکت در سرمایه‌گذاری با بخش خصوصی
- مشارکت در پروژه‌های صنایع پتروشیمی
- ۸- دخانیات:
- توسعه شرکت‌های زیرمجموعه
- حمایت از باشگاه‌های فرهنگی و ورزشی
- ۹- بازرگانی دولتی:
- احداث سیلو و انبار
- نوسازی و بهسازی ناوایی‌ها
- ذخیره‌سازی گندم
- تخصیص سهمیه فوق‌العاده آرد مناطق محروم
- سردخانه و سردخانه چند منظوره
- ۱۰- توسعه بازرگانی داخلی:
- میادین میوه و تره‌بار
- انتقال صنوف آلاینده
- سهمیه شیر خانوار
- نمایشگاه عرضه کالاهای داخلی
- ایجاد فروشگاه‌های زنجیره‌ای

۱۱- فرش:

مجمع‌های قالی بافی

خانه فرش دستباف

آموزش فرش و به بافی تولیدات

بیمه بافندگان فرش

۱۲- کشتیرانی:

تجهیز ناوگان بین‌المللی حمل‌ونقل بین‌المللی

ترکیب مصوبات به تفکیک استان‌های کشور و وضعیت پیشرفت آن‌ها در جدول زیر ارائه شده است.

جدول ۵۰: مصوبات سفرهای استانی هیئت دولت به تفکیک استان و وضعیت پیشرفت آن‌ها

استان	کل مصوبات	مصوبات تحقق یافته و در حال اجرا (۶۰ درصد به بالا و به اتمام رسیده)	مصوبات در حال اجرا (پایین‌تر از ۶۰ درصد)
آذربایجان شرقی	۶۲	۶۰	۲
آذربایجان غربی	۵۳	۴۹	۴
اردبیل	۴۲	۳۴	۸
اصفهان	۶۰	۵۴	۶
البرز	۲۹	۲۸	۱
ایلام	۳۱	۲۹	۲
بوشهر	۴۲	۴۰	۲
تهران	۸۰	۷۲	۸
چهارمحال و بختیاری	۴۱	۳۱	۱۰
خراسان جنوبی	۴۴	۳۸	۶
خراسان رضوی	۵۳	۴۰	۱۳
خراسان شمالی	۴۴	۴۰	۴
خوزستان	۴۲	۳۶	۶
زنجان	۵۱	۴۲	۹
سمنان	۵۳	۳۰	۲۳
سیستان و بلوچستان	۷۸	۷۴	۴
فارس	۵۹	۴۴	۱۵
قزوین	۵۹	۵۴	۵
قم	۱۳	۱۰	۳
کردستان	۶۱	۳۸	۲۳

۱۵	۳۵	۵۰	کرمان
۱۱	۴۳	۵۴	کرمانشاه
۵	۲۴	۲۹	کهگیلویه و بویراحمد
۴	۴۰	۴۴	گلستان
۱۲	۴۶	۵۸	گیلان
۵	۴۰	۴۵	لرستان
۲۳	۶۱	۸۴	مازندران
۱۶	۳۵	۵۱	مرکزی
۵	۵۱	۵۶	هرمزگان
۸	۳۸	۴۶	همدان
۸	۴۴	۵۲	یزد

سازمان ایמידرو حدود ۱۳۰ مصوبه دارد که بار مالی اجرای این مصوبات حدود ۵ هزار میلیارد تومان می‌باشد. برخی از نکات مهم در ارتباط با سفرهای استانی که مرتبط با سازمان صنایع کوچک و شهرک‌های صنعتی ایران می‌باشد در بخش زیر تشریح گردیده است.

مسئولیت اجرای بیش از ۴۶٪ مصوبات سفرهای استانی هیات محترم دولت در حوزه صنعت و معدن به این سازمان و شرکت‌های تابعه استانی مرتبط است.

طی سفرهای استانی دور اول، دوم و سوم هیات محترم دولت به ۳۱ استان کشور تعداد ۷۲۰ مصوبه/پروژه به تفکیک موضوع به این سازمان ابلاغ شده و در دستور کار قرار گرفته است.

با پیگیری‌های انجام شده تعداد ۴۹۴ مصوبه به صورت ۱۰۰ درصد انجام و به اتمام رسیده است، تعداد ۲۱۰ مصوبه در حال انجام با پیشرفت فیزیکی متوسط ۸۰ درصد و تعداد ۱۶ مصوبه در حال مرتفع نمودن مشکلات اجرایی و یا حذف مصوبه می‌باشد.

بصورت کلی مصوبات سفرهای استانی دور اول، دوم و سوم هیات محترم دولت با پیشرفت فیزیکی متوسط ۸۸ درصد در حال اجرا است.

الف) نتایج اقدامات انجام شده در خصوص مصوبات سفر اول که شامل ۲۸۹ مصوبه و پروژه است

تعداد ۲۶۲ مصوبه (۹۱٪ از کل مصوبات) به صورت کامل اقدام و به اتمام رسیده است.

تعداد ۲۱ مصوبه (۷٪ از کل مصوبات) در حال اقدام با پیشرفت فیزیکی متوسط ۹۵٪ می‌باشد.

تعداد ۶ مصوبه (۲٪ از کل مصوبات) در حال مرتفع نمودن مشکلات اجرایی و یا حذف مصوبه می‌باشد.

مصوبات سفر اول با پیشرفت فیزیکی متوسط ۹۹ درصد در حال اجرا می‌باشد

ب) نتایج اقدامات انجام شده در خصوص مصوبات سفر دوم که شامل ۲۶۶ مصوبه و پروژه است

تعداد ۱۶۹ مصوبه (۶۴٪ از کل مصوبات) به صورت کامل اقدام و به اتمام رسیده است.

تعداد ۹۰ مصوبه (۳۴٪ از کل مصوبات) در حال اقدام با پیشرفت فیزیکی متوسط ۸۵٪ می‌باشد.

تعداد ۷ مصوبه (۲٪ از کل مصوبات) در حال مرتفع نمودن مشکلات اجرایی و یا حذف مصوبه می‌باشد.

مصوبات سفر دوم با پیشرفت فیزیکی متوسط ۹۰ درصد در حال اجرا می‌باشد.

ج) نتایج اقدامات انجام شده در خصوص مصوبات سفر سوم که شامل ۱۶۵ مصوبه و پروژه است

تعداد ۶۳ مصوبه (۳۸٪ از کل مصوبات) به صورت کامل اقدام و به اتمام رسیده است.

تعداد ۹۹ مصوبه (۶۰٪ از کل مصوبات) در حال اقدام با پیشرفت فیزیکی متوسط ۷۰٪ می‌باشد.

تعداد ۳ مصوبه (۲٪ از کل مصوبات) در حال مرتفع نمودن مشکلات اجرایی و یا حذف مصوبه می‌باشد.

مصوبات سفر سوم با پیشرفت فیزیکی متوسط ۷۸ درصد در حال اجرا می‌باشد

مصوبات سفر چهارم به استان‌های اردبیل، البرز، کهگیلویه و بویراحمد، خراسان جنوبی، خراسان رضوی و هرمزگان نیز به این سازمان ابلاغ شده که در دستور کار سازمان و شرکت‌های استانی قرار گرفته و در حال پیگیری می‌باشد.

۱-۲-۱۳ تعامل با ذی‌نفعان بخش صمت

حوزه صنعت، معدن و تجارت یکی از بخش‌هایی است که ذی‌نفعان بسیاری دارد. بخشی از این ذی‌نفعان در حوزه دولت، مجلس، قوه قضائیه، فعالین اقتصادی، پژوهشگران، دانشگاهیان، رسانه‌ها و عامه مردم می‌باشند. وزارت سابق صنایع و معادن، وزارت بازرگانی و وزارت جدید صنعت، معدن و تجارت بر اساس وظائف خود، ارتباط با این ذی‌نفعان را همواره در دستور کار خود داشته است. یکی از مهمترین ذی‌نفعان این حوزه بخش خصوصی می‌باشد که برخی از محورهای تعامل با این حوزه به شرح زیر است:

۱-۲-۱۳-۱ بخش خصوصی

از مهمترین تشکلهای مرتبط با حوزه صنعت، معدن و تجارت به موارد زیر می‌توان اشاره کرد:

اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران

خانه صنعت، معدن و تجارت ایران

خانه معدن

سازمان نظام مهندسی معدن

شورای اصناف

انجمن ملی حمایت از حقوق مصرف کننده

مجمع عالی واردات

تشکلهای حرفه‌ای و تخصصی

شناخت وظایف محول شده به این تشکلهای و شناسایی ظرفیت‌های این تشکلهای در راستای اجرایی سازی سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی می‌تواند در بسیاری از بخش‌ها، بار سنگین وظایف وزارتخانه را کاهش داده و امکان گسترش تعامل با بخش غیردولتی را فراهم آورد.

اتاق بازرگانی به لحاظ ساختاری ترکیبی از دولت و بخش خصوصی را در هیات نمایندگان و هیات عالی نظارت خود دارد، که این امر خود می‌تواند ظرفیتی برای همسوسازی سیاست‌های اتاق به‌عنوان تشکل نماینده بخش خصوصی و دولت باشد. مشارکت اتاق در امور تصمیم سازی و برخی موارد تصمیم‌گیری مقرر در قانون، پایش چگونگی اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ و ارائه گزارش در این زمینه و همچنین مشارکت در امر داوری را می‌توان از مهمترین محورهای تعاملات اتاق با قوای سه گانه عنوان داشت. ظرفیت‌های قانونی بسیاری برای حضور اتاق در مجامع تصمیم‌گیری و تصمیم‌سازی دیده شده است که حاکی از ظرفیت‌های پیش روی اتاق در انجام رای زنی می‌باشد. شورای اصناف با داشتن ترکیب دولتی و خصوصی در کمیسیون نظارت خود می‌تواند پیش برنده اهداف وزارتخانه در سیاست گذاری‌های مبتنی بر تنظیم بازار باشد. مشارکت در فرایندهای تصمیم‌سازی و برخی موارد تصمیم‌گیری مقرر در قانون، مشارکت و نظارت در امر تنظیم بازار از مهمترین فعالیت‌های این شورا به شمار می‌رود.

خانه صنعت، معدن و تجارت ایران دارای ترکیبی دولتی و خصوصی در کمیسیون نظارتی خود می‌باشد. این خانه بیشتر به‌عنوان مشاور در امور مختلف با قوای سه گانه تعامل دارد. با توجه به ماهیت اجرایی این خانه و اینکه بسیاری از تشکلهای اقتصادی شامل تولیدی، صادراتی، وارداتی در این خانه عضویت دارند و این موضوع که خانه پیگیری مستمری از مشکلات پیش روی تشکلهای مختلف دارد، می‌توان بسیاری از امور اجرایی را به این خانه محول نمود.

انجمن ملی حمایت از مصرف کنندگان به‌عنوان تشکلی غیردولتی بسیاری از محدودیت‌ها را در حمایت از حقوق مصرف کننده ندارد و در صورت داشتن اختیارات کافی در این زمینه و حمایت‌های بیشتر وزارتخانه به صورت مالی این تشکل می‌تواند جایگاه اصلی خود را در حمایت از حقوق مصرف کننده پیدا کند.

مجمع عالی واردات نیز به‌عنوان تشکل فراگیر اتحادیه‌های وارداتی مسئولیت هماهنگی واردات با سیاست‌های بازرگانی کشور را به عهده دارد. در چند سال اخیر روند واگذاری امور اجرایی به بخش خصوصی شدت بیشتری یافته است. در این راستا وزارتخانه‌های قبلی و وزارت فعلی همواره تلاش داشته نقش بخش خصوصی را در تصمیم‌گیری‌ها و اقدامات اجرایی پر رنگ نماید. در این زمینه می‌توان به واگذاری بسیاری از امور در حوزه صنعت، معدن و تجارت از قبیل موارد زیر اشاره نمود:

همکاری در صدور مجوزهای تولیدی و بازرگانی

همکاری در برگزاری همایش‌ها و نمایشگاه‌ها

همکاری در تهیه قوانین، مصوبات و دستورالعمل‌ها

همکاری در نظارت بر حسن اجرای قوانین و مقررات و دستورالعمل‌های جاری وزارت

همکاری در تنظیم بازار، تأمین کالاهای اساسی و ضروری، نظارت بر قیمت‌ها

در این رابطه تفاهم نامه‌هایی با این تشکل‌ها منعقد گردیده که آخرین مورد آن به تفاهم نامه فیما بین وزارت و خانه صنعت، معدن و تجارت در ارتباط با همکاری و تعامل در سیاست‌گذاری و انجام برخی از امور اجرایی وزارت اشاره نمود. این تفاهم نامه با توجه به اهمیت توسعه وظایف نظارتی و سیاست‌گذاری کلان دولت از یک سو و کاهش حجم تصدی‌های دولتی و افزایش چابکی و کیفیت در خدمت رسانی به امر تولید و تجارت و ارتقای مشارکت تشکل‌های مردمی تخصصی حوزه تولید و تجارت در انجام امور اجرایی، سیاست‌گذاری‌ها و تصمیم‌سازی‌ها، از سوی طرفین منعقد گردیده است. معاونت‌ها و سازمان‌های تابعه نیز تفاهم نامه‌هایی با تشکل‌ها، انجمن‌ها و اتحادیه‌ها امضا کرده‌اند که برخی از مهمترین آن‌ها در زیر اشاره می‌شود.

(۱) از سازمان‌های تابعه وزارت که با تشکل‌ها و انجمن‌های تولیدی تعاملی گسترده دارد سازمان حمایت از مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان می‌باشد. این سازمان در ارتباط با نظارت بر بازار و قیمت کالاها تفاهم نامه‌هایی با تشکل‌ها و اتحادیه‌ها منعقد نموده که در زیر برخی از مهمترین آن‌ها ارائه شده است:

تولیدکنندگان سیمان سفید کشور

انجمن صنفی صنعت شیشه

انجمن صنایع و معادن گچ کشور

انجمن صنفی کارفرمایان تولیدکنندگان چینی بهداشتی

انجمن صنفی تولیدکنندگان بتن آماده و قطعات بتنی

انجمن صنفی تولیدکنندگان کاشی و سرامیک ایران

انجمن صنفی کارفرمایان تولیدکنندگان باتری خودرو و قطعات وابسته

انجمن تخصصی صنایع همگن وسایل گازسوز

انجمن صنفی تولیدکنندگان لوازم خانگی ایران

انجمن صنایع لوازم خانگی ایران

انجمن صنفی کارفرمایی تولیدکنندگان لوازم خانگی کوچک

انجمن صنفی تولیدکنندگان صوتی و تصویری

گروه واردکنندگان و نمایندگان شرکت‌های خارجی (مجمع واردات)

انجمن صنفی کارفرمایی تولیدکنندگان لامپ روشنایی و اجزاء مربوطه

واحدهای تولیدکننده الکترو موتور

انجمن صنفی صنعت تایر

انجمن رنگ و رزین و تعاونی تولیدکنندگان رنگ

انجمن صنفی پالایشگاه‌های روغن‌سازی ایران

اتحادیه صادرکنندگان آبزیان

انجمن صنفی آب معدنی ایران

انجمن صنایع تولید و صادرکنندگان کنسانتره و آبمیوه

انجمن صنایع کمپوت و کنسرو ایران

انجمن تولیدکنندگان و صادرکنندگان ماکارونی ایران

انجمن صنایع بیسکویت، شیرینی و شکلات ایران

انجمن صنفی تولیدکنندگان ماء‌الشعیر و مالت

انجمن صنایع شوینده، بهداشتی و آرایشی ایران

اتحادیه سراسری تولیدکنندگان و صادرکنندگان نان صنعتی ایران

انجمن صنایع فراورده‌های گوشتی

سندیکای تولیدکنندگان خمیر مایه ایران

اتحادیه تولیدکنندگان، بازرگانان و صنایع بسته‌بندی چای کشور

انجمن صنفی پرورش دهندگان قارچ خوراکی

انجمن صنایع نوشابه سازی

انجمن کره گیلاهی

انجمن صنفی تولیدکنندگان نمک تصفیه ایران

اتحادیه تولیدکنندگان و صادرکنندگان چیپس، اسنک و غلات حجیم شده پایه ذرت

انجمن صنایع بسته‌بندی حبوبات، غلات و برنج

انجمن صنایع سلولزی، بهداشتی ایران

۲) از مهمترین تفاهم نامه‌هایی که توسط سازمان توسعه تجارت با بخش خصوصی منعقد شده به موارد زیر می‌توان اشاره نمود
تفاهم نامه با اتاق ایران در ارتباط با افزایش مناسبات خود با تشکل‌های صادراتی از طریق اتاق ایران و به صورت حمایت از تاسیس، توسعه و توانمندسازی تشکل‌های صادراتی در راستای اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی و عضویت و یا بازتعریف تشکل‌های شبه دولتی و خصوصی غیروابسته به اتاق

تفاهم نامه با شورای ملی میلان در ارتباط با افزایش صادرات محصولات تولیدی و کمک در حوزه بازاریابی، برندسازی و شرکت در نمایشگاه‌های خارجی به تولیدکنندگان این صنعت

۳) از مهمترین تفاهم نامه‌های منعقد شده بین معاونت توسعه فناوری اطلاعات و تجارت الکترونیکی با تشکل‌ها و انجمن‌ها به موارد زیر می‌توان اشاره نمود:

تفاهم نامه با کانون انجمن‌های صنفی دفاتر پیشخوان دولت برای بهره‌برداری از زیرساخت شبکه بزرگ ارتباطی بخش صنعت، معدن و تجارت کشور

تفاهم نامه با بانک پاسارگاد برای مشارکت در سرمایه‌گذاری انتخاب پیمانکاران، مدیریت و هماهنگی کنترل و نظارت در راستای توسعه سه شبکه بزرگ ارتباطی در بخش صنعت، معدن و تجارت کشور

۴) از مهمترین تفاهم نامه‌هایی که توسط معاونت بازرگانی داخلی با بخش خصوصی منعقد شده به موارد زیر می‌توان اشاره نمود
تفاهم نامه با شورای عالی استان‌ها در جهت همکاری گسترش میدین میوه و تره‌بار و مایحتاج عمومی، برپایی نمایشگاه‌های عرضه مستقیم کالا و تأمین مکان برگزاری نمایشگاه، ممانعت از فعالیت واحدهای صنفی فاقد پروانه کسب، ساماندهی صنوف آلاینده و مزاحم، پرداخت عوارض سالیانه کسب و پیشه صنوف، فرهنگ‌سازی و گسترش فرهنگ مصرف بهینه کالاها و خدمات و صدور مجوز جهت احداث مجتمع و پاساژهای تجاری

تفاهم نامه همکاری بین سازمان نظام صنفی رایانه‌ای، شورای اصناف و معاونت برای تجهیز واحدهای خرده‌فروشی به دستگاه POS

تفاهم نامه انجمن سیمان و معاونت بازرگانی داخلی برای واگذاری تنظیم بازار و قیمت‌گذاری سیمان به بخش خصوصی

۵) از مهمترین تفاهم نامه‌هایی که توسط مرکز پژوهش، توسعه فناوری و صنایع نوین با بخش خصوصی (انجمن‌های علمی و انجمن‌های تخصصی، صنعتی و صنفی) برای همکاری علمی، پژوهشی، آموزشی منعقد شده به موارد زیر می‌توان اشاره نمود
انجمن بیوتکنولوژی، انجمن صنفی صنایع بیسکویت، شیرینی و شکلات ایران و صنایع فرآورده‌های گوشتی ایران
انجمن علوم و صنایع غذایی ایران، انجمن صنفی صنایع بیسکویت، شیرینی و شکلات ایران، انجمن صنایع فرآورده‌های گوشتی ایران و انجمن صنایع فرآورده‌های لبنی

انجمن مهندسی مکانیک ایران و انجمن لوازم خانگی ایران

انجمن علمی کامپوزیت ایران و انجمن کامپوزیت ایران

انجمن پروبیوتیک و غذاهای فراسودمند ایران و انجمن صنایع فرآورده‌های لبنی

انجمن علمی مهندسی شیمی ایران و انجمن صنفی کامپوزیت ایران و اتحادیه صادرکنندگان فرآورده‌ها، گاز، نفت و پتروشیمی

۱-۲-۱۳-۲ سایر نهادهای حاکمیتی

با توجه به گسترده بودن شرح وظایف حوزه صنعت، معدن و تجارت و نقش مهم آن در اقتصاد کشور، تعاملات گسترده‌ای با دستگاه‌های دولتی و این وزارتخانه باید صورت پذیرد تا این بخش اقتصاد فعال و پویایی لازم برای تأمین نیازهای جامعه را داشته باشد. برای هم‌افزایی و افزایش تعامل با دستگاه‌ها اقداماتی از قبیل تشکیل کارگروه‌های مشترک کاری، انعقاد تفاهم نامه‌های مشترک، برگزاری جلسات و .. صورت می‌گیرد تا مأموریت‌ها در جهت تحقق اهداف تعیین شده اجرا شود. با توجه به وسعت تعامل وزارت با ذی‌نفعان این حوزه برخی از همکاری‌های بین دستگاهی در این بخش تشریح می‌شود.

۱-۲-۱۳-۲-۱ بانک مرکزی

از مهمترین محورهایی که وزارت سابق صنایع و معادن، وزارت سابق بازرگانی و وزارت جدید صنعت، معدن و تجارت در طول این ۸ سال در تعامل با بانک مرکزی پیگیری کرده است به موارد زیر می‌توان اشاره کرد:

بهبود ساختار اطلاعات آماری و چهارچوب‌های آماری واحدهای صنعتی با اشتغال بالای ۱۰۰ نفر کارکن همکاری در جهت تدوین سیاست‌های پولی و مالی از طریق شورای پول و اعتبار، دولت و کمیسیون‌های تخصصی به خصوص در بخش بازپرداخت اقساط ارزی

همکاری و هماهنگی در جهت تأمین ارز برای بخش تولید و تنظیم بازار از طریق حساب ذخیره ارزی و صندوق توسعه ملی همکاری و هماهنگی برای تأمین نقدینگی و هدایت جریان مالی به بخش تولید همکاری در جهت تأمین ارز صنایع خودروسازی فولاد و سازندگان ماشین آلات و تجهیزات (در سال ۱۳۹۱ با توجه به شرایط ارزی کشور)

۱-۲-۱۳-۲-۱ وزارت امور اقتصادی و دارایی

از مهمترین محورهایی که وزارت سابق صنایع و معادن، وزارت سابق بازرگانی و وزارت جدید صنعت، معدن و تجارت در طول این ۸ سال در تعامل با وزارت امور اقتصادی و دارایی پیگیری کرده است به موارد زیر می‌توان اشاره کرد:

همکاری و هماهنگی برای تأمین نقدینگی و هدایت جریان مالی به بخش تولید همکاری در جهت تدوین سیاست‌های مالی از طریق شورای پول و اعتبار، دولت و کمیسیون‌های تخصصی همکاری و هماهنگی در جهت واگذاری بنگاه‌های وابسته به وزارت از طریق سازمان خصوصی سازی همکاری و هماهنگی در جهت توسعه تجارت و تسهیل تبادلات تجاری از طریق گمرکات کشور همکاری و هماهنگی در جهت تهیه برنامه‌های تحول اقتصادی در بخش نظام مالیات، نظام گمرک، نظام بانکی همکاری و هماهنگی در جهت تنظیم بازار کالاهای اساسی

۱-۲-۱۳-۲-۱ مرکز آمار ایران

از مهمترین محورهایی که وزارت سابق صنایع و معادن، وزارت سابق بازرگانی و وزارت جدید صنعت، معدن و تجارت در طول این ۸ سال در تعامل با مرکز آمار ایران پیگیری کرده است به موارد زیر می‌توان اشاره کرد:

بهبود ساختار اطلاعات آماری و یکپارچه‌سازی چهارچوب‌های آماری واحدهای صنعتی با اشتغال بالای ۱۰ نفر کارکن همکاری در جهت بروز رسانی اطلاعات واحدهای تولیدی همکاری در جهت تدوین و اطلاع‌رسانی شناسه کسب و کار همکاری و کمک در رفع ابهام ارزش افزوده سال ۱۳۸۷ به عنوان یک مرجع مستقل آماری

۱-۲-۱۳-۲-۱ وزارت نیرو

از مهمترین محورهایی که وزارت سابق صنایع و معادن و وزارت جدید صنعت، معدن و تجارت در طول این ۸ سال در تعامل با وزارت نیرو پیگیری کرده است به موارد زیر می‌توان اشاره کرد:

همکاری در سیاست‌گذاری مصرف برق بخش تولید از طریق تهیه مصوبات مشترک، استانداردسازی فرایندها و محصولات پرمصرف همکاری در جهت مدیریت مصرف و توزیع پایدار برق شبکه، به خصوص ایام پیک مصرف و تابستان همکاری در جهت تخصیص بهینه منابع وزارت نیرو برای بهینه‌سازی مصرف انرژی صنایع کشور هماهنگی و همکاری در جهت تأمین انرژی و برق طرح‌های صنعتی، معدنی و طرح‌های بزرگ (به خصوص طرح‌های فولادی، سیمانی و آلومینیومی)

همکاری در جهت ایجاد نیروگاه‌های اختصاصی بخش تولید

همکاری و هماهنگی در جهت تولید تجهیزات نیروگاهی

همکاری در جهت صدور مجوزهای تاسیس و بهره‌برداری نیروگاه‌های تولید برق توسط وزارت صنعت، معدن و تجارت

همکاری در جهت توسعه نیروگاه‌های کوچک و توسعه نیروگاه‌های تولید همزمان برق و حرارت

همکاری در اجرای هدفمند کردن یارانه‌ها

همکاری در جهت انتقال آب از خلیج فارس به صنایع شرق کشور که در دست اجرا می‌باشد

همکاری در جهت توسعه زیرساخت‌های آب و فاضلاب حوزه تولید در شهرک‌های صنعتی

۱-۲-۱۳-۲-۵ وزارت نفت

از مهمترین محورهایی که وزارت سابق صنایع و معادن، وزارت بازرگانی و وزارت جدید صنعت، معدن و تجارت در طول این ۸ سال در تعامل با وزارت نفت پیگیری کرده است به موارد زیر می‌توان اشاره کرد:

همکاری در سیاست‌گذاری مصرف سوخت بخش تولید از طریق تهیه مصوبات مشترک، استانداردسازی فرایندها و محصولات پرمصرف همکاری در جهت مدیریت مصرف و توزیع پایدار گاز شبکه، به خصوص ایام پیک مصرف و زمستان هماهنگی و همکاری در جهت تأمین سوخت طرح‌های صنعتی، معدنی و طرح‌های بزرگ (به خصوص طرح‌های پتروشیمی، سیمانی و فولادی) هماهنگی و همکاری حداکثری در جهت معرفی فرصت‌های سرمایه‌گذاری در حوزه صنایع تکمیلی پایین دستی پتروشیمی و تکمیل زنجیره تولید در این بخش

همکاری در جهت کاهش مصرف سوخت بخش حمل‌ونقل (برچسب سوخت، تولید خودروهای کم مصرف و دوگانه سوز) همکاری در اجرای سهمیه بندی بنزین و هدفمند کردن یارانه‌ها هماهنگی در جهت تأمین منابع ارزی کالاهای اساسی همکاری در جهت اجرای پروژه‌های ملی وزارت نفت به خصوص پارس جنوبی همکاری و هماهنگی در جهت تولید تجهیزات پروژه‌ها و واحدهای عملیاتی وزارت نفت که به خصوص در ایام تشدید تحریم‌ها، این تعامل شدت و هم افزایی بیشتری یافته است

همکاری در جهت توسعه زیرساخت‌های گازرسانی حوزه تولید در شهرک‌های صنعتی همکاری و هماهنگی در جهت تسریع در گازرسانی و تغییر سوخت واحدهای تولیدی همکاری در جهت تأمین سوخت واحدهای تولیدی و تعیین نیاز واقعی واحدها همکاری در جهت اجرای سیاست‌های ستاد مبارزه با قاچاق کالا و ارز و وزارت نفت برای جلوگیری از قاچاق سوخت همکاری در جهت ایجاد توازن بین صادرات و مصرف داخلی محصولات نفتی به خصوص مواد پتروشیمی

۱-۲-۱۳-۲-۶ وزارت جهاد کشاورزی

از مهمترین محورهایی که وزارت سابق صنایع و معادن، وزارت بازرگانی و وزارت جدید صنعت، معدن و تجارت در طول این ۸ سال در تعامل با وزارت جهاد کشاورزی پیگیری کرده است به موارد زیر می‌توان اشاره کرد:

همکاری و هماهنگی در جهت برنامه‌ریزی، تولید و تأمین نهاده‌های کشاورزی بخش تولید کشور همکاری و هماهنگی در جهت تنظیم بازار کالاهای اساسی همکاری و هماهنگی در جهت تولید گوشت قرمز و مرغ همکاری و هماهنگی در جهت تغییر کاربری زمین‌های مورد نیاز استقرار صنایع همکاری و هماهنگی در جهت تأمین و تولید تجهیزات، ماشین آلات و ادوات مورد نیاز بخش کشاورزی با شرایط کیفی و استاندارد مناسب هماهنگی و تعامل در خصوص اصلاح ماده ۲۲ لایحه جامع منابع طبیعی و آبخیزداری کشور بازنگری در قوانین و مقررات مرتبط با سازمان جنگل‌ها، مراتع و آبخیزداری و ارائه پیشنهادات مشترک ارتقا کمی و کیفی برنامه‌ریزی بهینه در امر توسعه تکمیل و نگهداری فضای سبز و درختکاری در شهرک‌های صنعتی کشور

۱-۲-۱۳-۲-۷ سازمان محیط زیست

از مهمترین محورهایی که وزارت سابق صنایع و معادن و وزارت جدید صنعت، معدن و تجارت در طول این ۸ سال در تعامل با سازمان محیط زیست پیگیری کرده است به موارد زیر می‌توان اشاره کرد:

همکاری و هماهنگی در جهت توسعه شاخص‌های زیست محیطی همکاری در جهت کاهش آلاینده‌گی و توسعه صنایع سبز همکاری و هماهنگی در جهت کاهش آلاینده‌گی خودروهای تولیدی همکاری و هماهنگی در جهت توسعه معادن و بهره‌برداری از آن‌ها پیگیری فعال‌سازی معادن واقع در مناطق چهارگانه زیست محیطی همکاری و هماهنگی در جهت استقرار صنایع

۱-۲-۱۳-۲-۸ وزارت راه و شهرسازی

از مهمترین محورهایی که وزارت سابق صنایع و معادن و وزارت جدید صنعت، معدن و تجارت در طول این ۸ سال در تعامل با وزارت مسکن و شهرسازی، وزارت راه و ترابری و وزارت جدید راه و شهرسازی پیگیری کرده است به موارد زیر می‌توان اشاره کرد: همکاری در جهت تولید و تأمین ناوگان بخش حمل‌ونقل در روش‌های مختلف اعم از ریلی (لکوموتیو، واگن و ریل)، جاده‌ای (اتوبوس، مینی بوس) و دریایی (تعمیر کشتی، تولید کشتی‌های اقیانوس پیما و..)

همکاری و هماهنگی در جهت مدیریت حمل بار کشور با توجه به اینکه عمده بار حمل شده متعلق به حوزه تولید و تجارت می‌باشد همکاری و هماهنگی در جهت تأمین نیازهای توسعه بخش مسکن به خصوص تأمین مصالح مسکن مهر همکاری و هماهنگی در جهت تولید مصالح نوین ساختمانی و ایجاد واحدهای تولیدکننده این مصالح همکاری و هماهنگی در جهت استانداردسازی مصالح ساختمانی

۱-۲-۱۳-۲-۹ وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

از مهمترین محورهایی که وزارت سابق صنایع و معادن و وزارت جدید صنعت، معدن و تجارت در طول این ۸ سال در تعامل با وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی پیگیری کرده است به موارد زیر می‌توان اشاره کرد:

همکاری در مباحث پزشکی و زمین شناسی پزشکی و آلاینده‌های طبیعی در خاک

همکاری در جهت تولید داروهای بیوفناوری و نو ترکیب

همکاری در جهت تولید محصولات پزشکی با فناوری‌های بالا نظیر بیوایمپلنت‌ها (پوششی، استخوانی و چشمی و..)

همکاری در جهت استمرار، تمرکز و پیوند مراکز نیازمند فناوری با دانشگاه‌ها و مراکز تحقیقاتی و توسعه همکاری‌های دانشگاه و صنایع وابسته به حوزه سلامت

همکاری و هماهنگی در جهت سیاست‌گذاری و نظارت بر ضوابط تولید محصولات غذایی، بهداشتی و آرایشی و..

۱-۲-۱۳-۳-۱ مجلس شورای اسلامی

با توجه به اینکه مجلس شورای اسلامی یکی از قوای سه‌گانه جمهوری اسلامی ایران است، نقش این قوه در سیاست‌گذاری و نظارت بسیار مهم و حیاتی دارد. این وزارتخانه نیز بر اساس این اصل مهم و لزوم پاسخگویی به نمایندگان محترم مجلس شورای اسلامی بر اساس قانون، تعامل با این حوزه را همواره به عنوان یکی از مهمترین مأموریت‌های خود می‌داند، به گونه‌ای که یکی از معاونین وزیر در این حوزه فعالیت می‌نماید تا ارتباط با این بخش بدون هیچ خللی و در اسرع وقت برقرار باشد.

نحوه تعامل این وزارت با مجلس شورای اسلامی به منظور دستیابی به جایگاه مطلوب در تعاملات و مناسبات دولت و مجلس به شرح زیر است:

حضور وزیر، معاونان و مدیران ارشد در مجلس شورای اسلامی، کمیسیون‌های تخصصی مانند صنایع و معادن، اصل نودم قانون اساسی، برنامه، بودجه و محاسبات و عمران و غیره

ملاقات وزیر و معاونان وزیر با نمایندگان محترم مجلس شورای اسلامی

توسعه و ارتقا ارتباطات بین وزارتخانه و مجلس در قالب جلسات تخصصی با هیات رئیسه، کمیسیون‌های تخصصی، فراکسیون‌ها، مجامع استانی و آحاد نمایندگان مجلس

برگزاری مجمع نمایندگان استانی با حضور وزیر و معاونان وزیر

دعوت از نمایندگان مجلس به منظور شرکت در جلسات هم‌اندیشی

ایجاد هماهنگی بین دیدگاه‌های کارشناسی وزارتخانه در خصوص طرح‌ها و لوایح مرتبط با دیدگاه‌های کلان دولت در مجلس شورای اسلامی اطلاع‌رسانی دیدگاه‌های کارشناسی وزارتخانه به مجلس و اخذ نظر کمیسیون‌های تخصصی مجلس به‌هنگام بررسی و تصویب لوایح در دولت

اخذ رای اعتماد برای وزیر پیشنهادی وزارت متبوع

پاسخگویی به سؤالات و تذکرات نمایندگان مجلس شورای اسلامی

پاسخگویی به درخواست‌های نمایندگان محترم مجلس شورای اسلامی

در جداول زیر برخی از اقدامات این وزارت در ارتباط با تعامل بین وزارتخانه‌های سابق و وزارت فعلی و مجلس شورای اسلامی ارائه شده است:

جدول ۵۱: عملکرد تعامل با مجلس در وزارت صنایع و معادن وقت

عناوین	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹
تعداد کل سؤالات	۵۶	۵۴	۶۴
تعداد تذکرات	۱۳۵	۱۰۰	۱۲۸

عملکرد این حوزه طی سال‌های ۱۳۸۷ به قبل در وزارت صنایع و معادن تا زمان انتشار گزارش قابل دسترس نبوده است.

جدول ۵۲: عملکرد تعامل با مجلس در وزارت بازرگانی وقت

عناوین	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹
تعداد مکاتبات	۲۲۰۰	۲۰۴۰	۲۰۸۰	۱۵۱۳	۱۲۱۳	۱۱۹
تعداد کل سؤالات	۱۳	۱۶	۴۳	۱۸	۲۳	۳۹
تعداد تذکرات	۱۰۵	۲۱۹	۲۷۰	۱۳۹	۹۹	۱۲۶
تعداد ملاقات وزیر با نمایندگان محترم	۱۵۲	۱۹۴	۹۱	۹۸	۷۷	۵۷
تعداد حضور مسئولین وزارت در مجلس شورای اسلامی	۵۳	۲۳	۱۲۵	۶۰	۴۹	۴۸
طرح‌های مصوب	۱	۲	۶	۸	۲	۲
لوايح مصوب	۷	۱۰	۱۶	۱۳	۱۲	۳

جدول ۵۳: عملکرد تعامل با مجلس در وزارت صنعت، معدن و تجارت

عناوین	۱۳۹۰	۱۳۹۱
تعداد کل سؤالات	۴۴	۱۰۲
تعداد تذکرات	۴۲۵	۴۷۰

۱-۲-۱۴ طرح تحول اقتصادی

طرح تحول اقتصادی از مهمترین برنامه‌های اصلاح ساختاری در دولت نهم و دهم بوده که شامل چندین محور در حوزه‌های اساسی اقتصاد است. وزارتخانه‌های سابق صنایع و معادن، بازرگانی و وزارت جدید صنعت، معدن و تجارت متناسب با برنامه‌های اعلام شده توسط دولت به صورت فعال در تهیه برنامه‌های مربوطه اقدام نموده است. برخی از این برنامه‌ها به صورت مستقیم در مأموریت‌های این وزارتخانه‌ها قرار گرفته است و در برخی برنامه‌ها نیز همکاری مستمری برای تدوین و کمک به اجرای آن‌ها داشته است. برنامه‌های هدفمند کردن یارانه‌ها و اصلاح نظام توزیع جزء محورهایی بوده است که این وزارتخانه‌ها به صورت مستقیم در برنامه‌ریزی و اجرای آنها نقش ایفا نموده و در محورهایی نظیر اصلاح نظام بانکداری، نظام مالیات و .. به صورت فعال در جلسات مربوطه شرکت نموده و در تدوین برنامه‌ها و سیاست‌های اجرایی همکاری کرده است. با توجه به موارد ذکر شده، در این بخش اقدامات وزارت در حوزه هدفمند کردن یارانه‌ها و اصلاح نظام توزیع تشریح می‌گردد.

۱-۱۴-۲-۱ هدفمندسازی یارانه‌های انرژی

۱-۱۴-۲-۱-۱ بخش تولید

باتوجه به برنامه ابلاغی از سوی دولت در جهت اجرای طرح تحول اقتصادی با هفت محور اعلام شده در وزارت صنایع و معادن برنامه‌ریزی گسترده‌ای در جهت تدوین سیاست‌ها، روش‌ها و اجرای این طرح‌ها صورت پذیرفت. در گام نخست می‌بایست نهادی به منظور انجام مطالعات در این حوزه به صورت متمرکز اقدام نماید. در این راستا ستاد تحول صنایع و معادن در سال ۱۳۸۷ زیر نظر وزیر وقت صنایع و معادن تشکیل گردید و مأموریت‌های ویژه‌ای برای این ستاد تعریف شد که عبارت بودند از:

تدوین راهبردها و سیاست‌های طرح تحول اقتصادی در بخش صنعت و معدن

طراحی و نظارت بر طرح‌های تحول صنایع و معادن در راستای طرح تحول اقتصادی

کمک به اجرای پروژه‌های طرح تحول اقتصادی در سایر دستگاه‌ها

در مرحله اول از تابستان ۱۳۸۷ تا بهمن ۱۳۸۸ پس از انجام مطالعات تفصیلی و بررسی‌های کارشناسی صنایع تاثیرپذیر شناسایی و برنامه‌های طرح تحول در وزارت صنایع و معادن تهیه گردید که این برنامه مدون در بهمن ماه ۱۳۸۸ در ستاد هدفمند کردن یارانه‌ها تصویب شد. در مرحله دوم فعالیت ستاد از بهمن ۱۳۸۸ تا انتهای مرداد ماه ۱۳۸۹ تمامی برنامه‌های مصوب در قالب دستورالعمل اجرای بسته حمایتی بخش صنعت و معدن در قانون هدفمند کردن یارانه‌ها تدوین گردید. این دستورالعمل در سال ۱۳۸۹ توسط وزیر وقت صنایع و معادن برای اجرا به کلیه ارکان وزارت ابلاغ گردید. با توجه به اینکه سازمان‌های استانی مهمترین و اصلی‌ترین رکن سازمانی در جهت اجرای بسته حمایتی بخش صنعت و معدن بودند، در هر استان یک دستیار ویژه برای رئیس سازمان در نظر گرفته شد تا به صورت خاص مأموریت‌های تعریف شده برای تحقق اهداف بسته حمایتی در سطح هر استان را پیگیری نماید. آغاز و این برنامه‌ها عملیاتی گردیدند. در مرحله سوم نیز درخواست‌های واحدهای صنعتی دریافت و متناسب با زمان اجرای قانون، بسته‌های حمایتی برای واحدهای صنعتی ثبت نام شده اجرا گردید.

با توجه به بخشنامه ریاست محترم جمهوری مبنی بر تشکیل ستاد عملیاتی هدفمند کردن یارانه‌ها در کلیه وزارتخانه‌های مرتبط با حوزه هدفمندی، این ستاد به ریاست وزیر وقت وزارت صنایع و معادن در سال اواخر سال ۱۳۸۸ تشکیل گردید. مأموریت ستاد عملیاتی وزارت صنایع و معادن، تصویب سیاست‌های کلان و نظارت عالی بر اجرای طرح هدفمند کردن یارانه‌ها در بخش صنعت و معدن بود که اعضای آن معاونین ستادی و سازمانی وزارت صنایع و معادن تعیین گردیدند. برای عملیاتی شدن تصمیم‌گیری‌های اتخاذ شده در ستاد، چند کمیته فرعی با موضوعات انرژی، تولید، تأمین و قیمت و حمل نقل با مسوولیت معاونان وزیر تشکیل شدند تا مصوبات قابلیت اجرایی داشته باشد.

تا زمان ایجاد وزارت صنعت، معدن و تجارت بیش از ۴۰ جلسه در بالاترین سطح مدیران وزارت برگزار و تصمیماتی متناسب با شرایط اجرای قانون هدفمند کردن یارانه‌ها اتخاذ گردید. این ستاد بعد از ادغام دو وزارتخانه کماکان فعال بوده و متناسب با سیاست‌های اعلامی از سوی دولت برنامه‌ریزی و اقدام لازم را بعمل می‌آورد که از آن جمله می‌توان به تدوین سیاست‌های مورد نیاز برای اجرای فاز دوم قانون هدفمند کردن یارانه‌ها در بخش تولید و تجارت در سال ۱۳۹۱ اشاره نمود.

در مطالعات انجام شده توسط ستاد تحول، همه رشته‌های صنعتی (۱۴۰ رشته به تفکیک کدهای چهار رقمی آیسیک) بر اساس ۴ رویکرد مورد بررسی قرار گرفته‌اند که این شاخص‌ها عبارتند از:

سهام هزینه مستقیم انرژی در قیمت فروش

سهام هزینه حمل‌ونقل (مواد اولیه و محصول) در قیمت فروش

سهام و تاثیر محصول در سبد هزینه خانوار

کاهش شدید تقاضای محصول

در بررسی‌های اولیه انجام شده و بر اساس شاخص‌های پیش گفته، از بین ۱۴۰ رشته صنعتی و معدنی، ۲۵ به عنوان رشته‌های تاثیرپذیر معرفی شده اند که نام این رشته‌ها در جدول زیر نمایش داده شده است:

جدول ۵۴: رشته فعالیتهای تاثیرپذیر

ردیف	رشته فعالیت	کد آپسیک
۱	استخراج برخی معادن (زغالسنگ، گچ، سنگ آهک، خاک نسوز، دولومیت)	کدهای ۱۰۱۰، ۱۰۲۰ و بخشهایی از ۱۰۳۰ و ۱۴۱۰
۲	تولید محصولات اولیه و نوردی آهنی و فولادی	بخشی از کد ۲۷۱۰
۳	تولید شمش اولیه آلومینیوم	بخشی از کد ۲۷۲۰
۴	تولید شمش اولیه سرب و روی	بخشی از کد ۲۷۲۰
۵	ریخته گری	بخشی از کد ۲۷۳۱ و ۲۷۳۲ و بخشی از ۲۸۹۱
۶	فرو آلیاژها	بخشی از کد ۲۷۱۰
۷	تولید شکر از چغندر و نیشکر	بخشی از کد ۱۵۴۲
۸	تولید فراوردههای لبنی	کد ۱۵۲۰
۹	تولید الیاف منسوج	بخشی از کد ۱۷۱۱ و ۲۴۳۰
۱۰	رنگرزی و تکمیل پارچه	بخشی از کد ۱۷۱۲ و ۱۷۳۰
۱۱	تولید خمیر کاغذ و کاغذ و مقوا	بخشی از کد ۲۱۰۱
۱۲	اوراق فشرده چوبی	بخشی از کد ۲۰۲۱
۱۳	سردخانه ها	بخشی از کد ۱۵۱۳
۱۴	تولید محصولات پروفیل آهنی و فولادی	بخشی از کد ۲۷۱۰
۱۵	روغن کشی و تصفیه روغنهای پر مصرف	بخشی از کد ۱۵۱۴ و ۱۵۱۵
۱۶	تولید پودر شوینده	بخشی از کد ۲۴۲۴
۱۷	برخی از محصولات شیمیایی	بخشی از کد ۲۴۱۱ و ۲۳۲۰
۱۸	تولید محصولات تایر و تیوپ لاستیکی	بخشی از کد ۲۵۱۱
۱۹	تولید شیشه جام	بخشی از کد ۲۶۱۰
۲۰	تولید ظروف شیشه‌ای و چینی	بخشی از کد ۲۶۹۱
۲۱	نسوزها	بخشی از کد ۲۶۹۲
۲۲	تولید سیمان، گچ و آهک	بخشی از کد ۲۶۹۴
۲۳	بریدن و شکلدادن و تکمیل سنگ	کد ۲۶۹۶
۲۴	تولید آجر فشاری و ماشینی	بخشی از کد ۲۶۹۳
۲۵	کاشی و سرامیک و چینی بهداشتی	بخشی از ۲۶۹۸ و ۲۴۲۲

نکته حائز اهمیت اینکه علاوه بر رشته‌های فوق، رشته فعالیتهایی که مستندات کافی در زمینه تاثیرپذیری آنها ارائه گردیده است در طرح «بررسی تاثیرپذیری بنگاه» اطلاعات آنها مورد بررسی قرار گرفته و برخی از آنها به عنوان تاثیر پذیر معرفی گردیده‌اند. در ابتدا ۲۳

رشته شناسایی شده بود که با توجه به پروژه فوق حدود ۲ هزار بنگاه ثبت نام نموده و با بررسی اطلاعات آنها دو رشته دیگر به این گروه اضافه شد. لازم به ذکر است برای شناسایی صنایع تاثیر پذیر علاوه بر مطالعاتی که در ستاد تحول انجام پذیرفته و نتایج آن ارائه گردیده است، مطالعات زیر مورد بررسی قرار گرفته اند:

مطالعه وزارت بازرگانی سابق

مطالعه بورس

مطالعه مؤسسه مطالعات بین‌المللی انرژی

مطالعه اتاق بازرگانی و صنایع و معادن ایران

با بررسی این مطالعات، نتایج گزارش تهیه شده مورد تایید قرار گرفت. بر مبنای مطالعات فوق بسته حمایتی بخش تولید در چند محور تهیه گردید. در این بسته برخی حمایت‌ها به صورت عام و برای تمام صنایع (مانند قیمت‌گذاری انرژی، کمک‌های بلاعوض برای سوخت) و برخی حمایت‌ها به صورت خاص و برای گروهی از صنایع تاثیر پذیر (مانند خط اعتباری هزینه انرژی) در نظر گرفته شد. از رویکردهای اصلی برنامه حمایتی تهیه شده در بخش صنعت و معدن پرداخت منابع به منظور ارتقا بهره‌وری و عدم کمک مستقیم (در قالب پرداخت یارانه مستقیم مانند بخش خانوار) به بنگاه می‌باشد.

محورهای برنامه‌های حمایتی بخش صنعت و معدن بر مبنای موارد زیر تدوین شد:

قیمت‌گذاری

برنامه جیرانی

بهره‌وری

۱- قیمت‌گذاری

این محور شامل روند اصلاح قیمت حامل‌های انرژی و محصولات است. با توجه به اجرای قانون، ضرورت داشت روند قیمت‌گذاری حامل‌های انرژی، شیب قیمت‌ها و قیمت‌های نهایی حامل‌ها برای بخش تولید مطالعه و برنامه‌ریزی گردد. بخشی از این برنامه در زمان اجرای مرحله اول قانون عملیاتی شد و به منظور تحقق اهداف تولید ضرورت دارد در ادامه اجرای قانون نیز ادامه داشته باشد تا قیمت‌های نهایی برای بخش تولید تعیین گردد.

از مهمترین اقداماتی که در راستای اجرای این محور صورت گرفت می‌توان به موارد زیر اشاره نمود:

قیمت‌گذاری اولیه حامل‌های انرژی

اصلاح ساختار قیمت‌گذاری برق

تعیین قیمت یارانه‌ای برای سوخت نفت گاز (بعد از اجرای قانون روزانه ۵ میلیون لیتر نفت گاز سهمیه‌ای به نرخ ۱۵۰۰ ریال بر لیتر به بخش صنعت تخصیص یافت)

اصلاح قیمت کالاها

قیمت‌های تعیین شده برای بخش تولید در مرحله اول اجرای قانون هدفمند کردن یارانه‌ها در جدول زیر ارائه شده است

جدول ۵۵: مقایسه قیمت‌های بخش خانوار و صنعت در قبل از اجرای هدفمند کردن یارانه‌ها و بعد از اجرای قانون

نوع انرژی	واحد	بخش خانوار		بخش صنعت	
		میانگین قیمت قبل از هدفمندسازی	میانگین قیمت بعد از هدفمندسازی	قبل از هدفمندسازی	بعد از هدفمندسازی
برق	ریال بر کیلو وات ساعت	۱۲۹ (میانگین)	۴۵۰ (میانگین)	۲۱۰ (میانگین)	۴۰۰
گاز	ریال بر متر مکعب	۱۵۲ (میانگین)	۷۰۰ (میانگین)	۲۰۰	۷۰۰
نفت گاز	ریال بر لیتر	۱۶۵	۳۵۰۰	۱۶۵	ترکیب ۱۵۰۰ و ۳۵۰۰ ریال
نفت کوره	ریال بر لیتر	۹۵	۲۰۰۰	۹۵	۲۰۰۰

۲- برنامه جبرانی

این محور شامل طرح‌های کمکی به بنگاه‌ها برای دوران گذار طراحی شد تا واحدها بتوانند با کم‌ترین مشکل این دوران را پشت سر بگذارند. با توجه به اینکه دستاوردهای پروژه‌های بهره‌وری به تدریج حاصل می‌شوند، این برنامه به بنگاه‌ها کمک می‌کند که آثار افزایش قیمت حامل‌های انرژی را جبران کنند.

از مهمترین اقدامات جبرانی به موارد زیر می‌توان اشاره نمود

شامل تأمین نقدینگی برای واحدهایی که بیشترین تاثیر از افزایش قیمت را داشته‌اند (۲۵ رشته فعالیت تاثیر پذیر)

کمک بلاعوض مستقیم برای کلیه واحدهایی که مصرف سوخت مایع (نفت کوره و گاز مایع) دارند

کمک بلاعوض به صورت غیر مستقیم برای کلیه واحدهای تولیدی که در قالب یارانه مابه‌التفاوت نرخ حامل‌های انرژی با سایر بخش‌ها می‌باشد

با اجرای قانون هدفمند کردن یارانه‌ها، به واحدهایی که جزء ۲۵ رشته فعالیت تاثیر پذیر بودند، تسهیلات خط اعتباری هزینه انرژی برای پرداخت هزینه‌های انرژی با نرخ کارمزد ۳٪ و دوره بازپرداخت ۱۲ ماهه اعطا گردید. پرداخت این تسهیلات به ساده‌ترین روش بود و معوقات بانکی مانع اعطای این تسهیلات نشد. در این پروژه که تا شهریور ۱۳۹۰ ادامه داشت حدود ۵۷۰۰ واحد ثبت نام کردند که با توجه به منابع تخصیص یافته به حدود ۳۶۰۰ واحد تولیدی تسهیلاتی معادل ۱۰۰۰ میلیارد تومان پرداخت گردید. وضعیت واحدهای معرفی شده به تفکیک هر استان در جدول زیر ارائه شده است.

جدول ۵۶: وضعیت واحدهای ثبت نام شده در پروژه خط اعتباری هزینه انرژی

استان	تعداد ثبت نام	تعداد معرفی به بانک	تعداد پرداخت شده
اذربایجان شرقی	۴۵۴	۴۲۷	۲۶۲
اذربایجان غربی	۲۸۷	۲۸۶	۱۴۴
اردبیل	۵۳	۵۳	۲۳
اصفهان	۶۲۷	۴۵۴	۴۵۳
البرز	۷۳	۷۳	۴۲
ایلام	۳۳	۳۳	۳۰
بوشهر	۲۳	۲۳	۱۹
تهران	۳۵۳	۳۴۱	۲۱۱
چهارمحال و بختیاری	۴۶	۴۶	۳۶
خراسان جنوبی	۴۳	۴۳	۴۱
خراسان رضوی	۳۶۱	۳۶۰	۲۳۲
خراسان شمالی	۵۷	۵۷	۴۲
خوزستان	۱۱۱	۱۱۱	۸۳
زنجان	۱۲۱	۱۲۱	۹۷
سمنان	۲۰۴	۲۰۳	۱۲۱
سیستان و بلوچستان	۱۷۲	۱۷۲	۷۳
فارس	۴۳۸	۴۳۶	۲۰۵

قزوین	۳۷۹	۳۶۶	۲۷۵
قم	۱۰۷	۱۰۷	۶۱
کردستان	۶۵	۶۲	۳۲
کرمان	۱۵۶	۱۵۶	۱۲۸
کرمانشاه	۸۰	۷۷	۶۶
کهگیلویه و بویر احمد	۱۴	۱۴	۵
گلستان	۹۱	۹۱	۷۲
گیلان	۲۳۴	۲۳۴	۱۷۰
لرستان	۲۶۵	۲۶۴	۱۲۸
مازندران	۱۷۶	۱۷۰	۱۲۵
مرکزی	۱۶۳	۱۵۹	۸۵
هرمزگان	۳۵	۳۵	۲۷
همدان	۱۳۹	۱۳۸	۷۲
یزد	۲۸۹	۲۸۵	۲۲۰
جمع کل	۵۶۴۹	۵۳۹۷	۳۵۸۰

علاوه بر اجرای پروژه فوق، بر مبنای رعایت اصل حفظ رقابت پذیری در بنگاه‌های یک رشته صنعتی و تعادل قیمت تمام شده در واحدهای تولیدی که از سوخت مایع استفاده می‌کنند، (درمقایسه با واحدهای تولیدی که از سوخت گاز طبیعی استفاده می‌کنند) کمک هزینه خرید سوخت به صورت بلاعوض به اینگونه بنگاه‌ها پرداخت می‌گردد. نکته ضروری اینکه این کمک بلاعوض شامل تمام واحدهای تولیدی (اعم از تاثیر پذیر و غیر تاثیر پذیر) شده بود.

کمک هزینه نفت کوره: واحدهایی که سوخت مصرفی آن‌ها نفت کوره بوده و امکان دسترسی به شبکه گاز طبیعی را ندارند، به ازاء خرید هر لیتر نفت کوره ۵۰۰ ریال کمک بلاعوض دریافت کرده‌اند.

کمک هزینه گاز مایع: واحدهایی که سوخت مصرفی آن‌ها گاز مایع به صورت بالک بوده و امکان دسترسی به شبکه گاز طبیعی را ندارند، به ازاء خرید هر کیلوگرم گاز مایع ۳۰۰۰ ریال کمک بلاعوض دریافت کرده‌اند.

در مجموع برای این دو پروژه تا کنون ۷۰ میلیارد تومان کمک بلاعوض به متقاضیان پرداخت شده است. بخشی از تعهدات قبلی وزارت در این پروژه نیز تأمین اعتبار شده که به میزان حدود ۸ میلیارد تومان بوده و در حال هماهنگی برای پرداخت به واحدها می‌باشد.

۳- برنامه بهره‌وری

این محور اصلی‌ترین بخش برنامه‌های حمایتی بوده و شامل برنامه‌های سخت افزاری و نرم‌افزاری در راستای افزایش بهره‌وری است که از اهداف اصلی هدفمندسازی یارانه‌ها می‌باشد، زیرا جبران آثار افزایش قیمت انرژی در بلندمدت جز با افزایش بهره‌وری ممکن نخواهد بود. بهره‌وری انرژی در مورد هر محصول (یا صنعت) در سه بخش خود محصول، فرایند تولید محصول و نحوه بهره برداری از محصول قابل برنامه‌ریزی و اجرا می‌باشد. بخش صنعت و معدن علاوه بر افزایش بهره‌وری در فرایند تولید باید به بهبود کیفیت محصولات برای کاهش مصرف آن‌ها نیز بپردازد.

از مهمترین برنامه‌های این محور به موارد زیر می‌توان اشاره نمود:

بازسازی و تکمیل فرایند تولید
گسترش مولدهای برق مقیاس کوچک
گاز رسانی

گسترش همکاری‌های بین‌بنگاهی (سامانه ارتقا مدیریت بنگاه)

هدف بازسازی و یا تکمیل فرایند، افزایش کارایی فرایند تولید می‌باشد. واحدهای صنعتی و معدنی معمولاً به تدریج اقدام به بازسازی و یا تکمیل فرایند تولید می‌نمایند. اما با توجه به شدت انرژی بالا در برخی فرایندها و لزوم کاهش سریع آن، باید انگیزه‌های قوی‌تر و بیشتری برای تسریع در اجرای این پروژه‌ها در بنگاه‌های صنعتی و معدنی ایجاد شود. تسهیلات بازسازی و تکمیل فرایند تولید به تفکیک پروژه‌های کوچک و بزرگ پرداخت می‌گردد. تسهیلات بانکی بازسازی و تکمیل فرایند تولید برای پروژه‌های کوچک، متناسب با تعداد کارکنان (به ازای هر نفر یک میلیون تومان) و هزینه سالیانه انرژی (معادل دو برابر هزینه سالانه انرژی قبل از افزایش قیمت‌ها) پرداخت می‌گردد. مبلغ تسهیلات حداقل ۴۰۰ میلیون ریال و حداکثر ۱۵۰۰ میلیون ریال بوده که بسته به نوع پروژه انتخابی و اعمال فرمول اشاره شده مبلغ تسهیلات متغیر می‌باشد. ذکر این نکته ضروری است که این تسهیلات به رشته فعالیت‌های تاثیر پذیر پرداخت می‌گردد. در جدول زیر عملکرد پروژه بازسازی کوچک به تفکیک استان تا زمان انتشار گزارش ارائه شده است:

جدول ۵۷: وضعیت پروژه بازسازی کوچک (بنگاه)

استان	تعداد ثبت نام	تعداد معرفی به بانک
اذربایجان شرقی	۳۴۴	۲۹۸
اذربایجان غربی	۵۰	۴۴
اردبیل	۴	۲
اصفهان	۱۹۳	۱۱۲
البرز	۱۵	۱۰
ایلام	۱۷	۱۵
بوشهر	۵	۲
تهران	۸۴	۴۹
چهارمحال و بختیاری	۲۴	۲۱
خراسان جنوبی	۳۵	۲۴
خراسان رضوی	۱۸۰	۱۰۲
خراسان شمالی	۱۶	۸
خوزستان	۳۴	۲۳
زنجان	۸۰	۷۰
سمنان	۵۴	۳۶
سیستان و بلوچستان	۱۷	۴
فارس	۱۹۷	۱۲۱
قزوین	۱۷۳	۱۲۹
قم	۳۱	۱۹
کردستان	۱۱	۱۱
کرمان	۵۱	۲۶
کرمانشاه	۲۸	۲۴

	۴	کهکیلیوه و بویر احمد
۱۱	۲۳	گلستان
۱۳	۲۲	گیلان
۷۸	۱۳۳	لرستان
۶۶	۷۷	مازندران
۲۴	۴۰	مرکزی
۱	۱	هرمزگان
۱۹	۳۵	همدان
۱۰۴	۱۶۴	یزد
۱۴۶۶	۲۱۴۲	جمع کل

تسهیلات بانکی بازسازی و تکمیل فرایند تولید برای پروژه‌های بزرگ بر اساس پروژه‌های تعریف شده توسط بنگاه (که دارای طرح توجیه فنی و اقتصادی می‌باشند) از محل صندوق توسعه ملی و تا سقف ۱ میلیارد دلار پرداخت می‌گردد. پرداخت این تسهیلات به رشته فعالیت‌های تاثیر پذیر در اولویت می‌باشد. در این پروژه حدود ۴۵۰ بنگاه ثبت نام شده است و حدود ۴۰ واحد نیز به بانک معرفی شده‌اند. سایر واحدها نیز پس از طی فرایند پیش‌بینی شده برای تایید طرح‌ها، به بانک معرفی خواهند شد.

در حوزه گسترش مولدهای برق مقیاس کوچک ذکر این نکته ضروری است که امروزه تولید برق با روشهای پربازده در بسیاری از کشورها رایج شده است. در این روش‌ها بازده حداقل ۸۵ درصد است که این بازده در مقابل راندمان ۳۷ درصدی نیروگاه‌های موجود بسیار قابل توجه است. روشهای پربازده تولید برق عبارتند از:

بازیافت گرما از تولید برق (تولید ترکیبی برق و گرما CHP)، برای کارخانه‌هایی که در فرایند تولید نیاز به حرارت با دمای پائین دارند. تولید برق از بازیافت گرما (WHR) برای کارخانجاتی که در فرایند تولید خود مقدار زیادی گرما تولید می‌کنند و بخشی از این گرما اتلاف می‌شود مثل سیمان و فولاد.

تولید برق از توربینهای انبساطی

تولید برق از منابع تجدید پذیر (مانند باد، زمین گرمایی، نور خورشید، امواج دریا)

با توجه به اهمیت این موضوع در ارتقا بهره‌وری بخش تولید برای احداث مولدهای برق پربازده در واحدهای صنعتی اقدامات گسترده‌ای در وزارت به شرح زیر انجام شده است

با توجه به جدید بودن این طرح، در جهت معرفی پروژه همایش‌ها و سمینارهای سراسری، منطقه‌ای و استانی گسترده‌ای با همکاری وزارت نیرو و وزارت سابق صنایع و معادن برگزار گردیده است

تفاهم نامه مشترک بین وزارت نیرو و شرکت شهرکهای صنعتی برای تخصیص ۱۰۰ متر زمین رایگان به ازاء هر مگاوات برق تولیدی تا سقف ۲۰۰۰ متر مربع

هماهنگی با وزارت نیرو در جهت تسهیل معرفی واحدهای تولیدی

شناسایی سازندگانی که توانایی تولید و ساخت تجهیزات این پروژه‌ها را دارند

هماهنگی با بانک صنعت و معدن در جهت تأمین منابع مورد نیاز برای طرح‌های پایلوت به میزان ۱۰۰ مگاوات

در این رابطه تسهیلات بانکی برای این طرح‌ها پرداخت می‌گردد. پرداخت این تسهیلات به رشته فعالیت‌های تاثیر پذیر در اولویت می‌باشد و تا کنون حدود ۴۵۰ بنگاه ثبت نام کرده‌اند که ۲۳ واحد به بانک معرفی شده و مابقی واحدها نیز پس از طی فرایند پیش‌بینی شده برای تایید طرح‌ها، به بانک معرفی خواهند شد.

در پروژه گازرسانی اقدامات موثر و گسترده‌ای صورت گرفت. اگرچه استفاده از گاز طبیعی در فرایند تولید، نسبت به بقیه سوخت‌های فسیلی علی‌الخصوص مازوت و نفت گاز از مزایای بسیاری برخوردار است اما تعدادی از واحدهای صنعتی به دلیل عدم دسترسی به شبکه سراسری گاز از مزایای این حامل بهره‌مند نیستند و همین مسئله مشکلات متعددی را به واحدهای صنعتی فوق‌الذکر تحمیل می‌نماید که از دست دادن قدرت رقابت این بنگاه‌های نسبت به بنگاه‌های دیگری که در همان رشته از گاز استفاده می‌نمایند یکی از این مشکلات

است. واقعیت فوق دولت را بر آن داشت تا گازرسانی به واحدهای تولیدی که به شبکه گاز دسترسی ندارند را سرعت ببخشد و بر همین اساس پروژه‌ای در وزارت سابق صنایع و معادن تعریف شده است تا مجری مربوطه با هماهنگی و پیگیری این مسئله و با استفاده از ساختارهای قانونی و رسمی و با همکاری و تعامل با وزارت نفت برنامه‌ریزی و پیگیری لازم جهت تسریع در گاز رسانی به واحدهای تولیدی صنعتی و معدنی را صورت دهد. برای تسریع در این امر و بر اساس تصمیم ستاد عملیاتی هدفمند کردن یارانه‌های وزارت سابق صنایع و معادن مبلغی معادل ۳۰ میلیارد تومان به سازمان صنایع کوچک و شهرکهای صنعتی پرداخت شده است که این منابع برای اجرای پروژه‌های گازرسانی در شهرک‌ها و واحدهای مستقر در این شهرکها هزینه گردیده است. از طرفی با پیگیری‌های بعمل آمده بر اساس مصوبه ستاد هدفمند کردن یارانه‌های دولت، مقرر شد چنانچه برقراری اتصال به خط لوله‌گاز توسط متقاضی و بر اساس استانداردهای شرکت ملی گاز ایران صورت گرفته و این هزینه توسط متقاضی پرداخت شود، امکان تهاثر این هزینه‌ها با هزینه‌های انشعاب گاز و گازبها فراهم گردد. در پروژه سامانه ارتقا مدیریت بنگاه نیز اهداف بلندی تعریف شد. در این پروژه چنانچه واحدهای تولیدی در فرایند طراحی شده نسبت به تهیه برنامه بهبود بنگاه خود و از طریق مشاوره‌های ذیصلاحی که از سوی وزارت انتخاب شده‌اند اقدام نمایند، ۵۰٪ هزینه مشاوره از سوی وزارت به صورت بلاعوض به واحدها پرداخت می‌گردد. تا کنون مبلغی معادل ۷ میلیارد تومان برای این پروژه در نظر گرفته شده است که به مرور و پس از معرفی واحدها به بانکداری می‌گردد. در این پروژه دو هدف اصلی دنبال می‌شود:

ایجاد تفکر راهبردی مشترک میان مدیران بنگاه و مستندسازی برنامه‌های راهبردی؛ با تدوین این برنامه بنگاه، به خوبی می‌تواند اقدامات موردنیاز خود برای افزایش بهره‌وری را شناسایی کرده و اجرا نماید.

جهت دهی به خدمات وزارت صنعت، معدن و تجارت از بنگاه‌های صنعتی و معدنی؛ وجود برنامه‌های مدون و موردتأیید، علاوه بر امکان پذیر نمودن تخصیص بهینه منابع و امکانات در اختیار وزارت خانه، می‌تواند مبنای برنامه‌ریزی آتی این وزارت قرار گیرد. به منظور انعطاف‌پذیری بالاتر، پروژه‌های سام به دو روش انجام می‌شود:

اجرا به روش سریع (مناسب برای ستاد تسهیل): در این روش تکیه بر بررسی همه جانبه بنگاه اما به صورت سریع و در زمان کوتاه است. در این روش شاخص‌های مورد بررسی خلاصه‌تر و به صورت چک لیستی تهیه شده‌اند. به همین دلیل متوسط زمان مورد نیاز برای اجرا در یک بنگاه ۱ هفته بوده و هزینه انجام آن بسیار پایین می‌باشد. خروجی به صورت پروژه‌های تیپ بهبود که برای رشته صنعتی (مثلا صنعت ریخته‌گری) خاص طراحی شده‌اند و نیز معرفی حوزه‌های قابل بهبود برای بررسی‌های دقیق‌تر به بنگاه می‌باشد.

اجرا به روش عمیق: در این روش بررسی همه جانبه و عمیق بنگاه مد نظر است. در این روش هر بنگاه به طور مجزا و عمیق بررسی می‌شود. از همین رو مدت زمان اجرای آن بین ۲۰ تا ۴۵ روز و هزینه‌های آن بر اساس اندازه بنگاه و تنوع محصول متغیر خواهد بود. خروجی به صورت پروژه‌های دقیق همراه با برآوردهای مالی و اقتصادی در حوزه‌های فناوری، انرژی، بازاریابی و فروش، مالی، منابع انسانی، فرایندها و سیستم‌ها می‌باشد.

۴- منابع مالی تخصیص یافته

با توجه به منابع تخصیص داده شده به حوزه تولید و بر مبنای بسته حمایتی، نوع منابع تخصیص یافته برای اجرای بسته حمایتی بخش تولید به شرح جدول زیر ارائه شده است:

جدول ۵۸: وضعیت تخصیص منابع برای بسته حمایتی بخش تولید (میلیارد تومان)

محل تأمین منابع	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱
بودجه - غیر هدفمندی	۵۵۰	۱۲۳	--
سازمان هدفمندی	۰	۲۵	۵۰
کمک غیر مستقیم نفت گاز	۹۰	۳۶۵	۲۴۵
فروش طرح‌ها	۵۷۰	۰	۰
منابع بانکی	۰	۱۰	۴
منابع صندوق توسعه ملی	۰	۰	۰
جمع کل	۱۲۱۰	۵۲۳	۲۹۵

مأخذ: ستاد تحول صنایع و معادن

در جدول زیر خلاصه عملکرد پروژه‌های بسته حمایتی بخش تولید ارائه شده است

جدول ۵۹: خلاصه عملکرد پروژه‌های بسته حمایتی بخش تولید

منابع دولتی	معرفی به بانک	ثبت نام	پروژه / موضوع
میلیارد تومان	بنگاه	بنگاه	
۱۰۰۰	۵۳۹۷	۵۶۴۹	خط اعتباری هزینه انرژی
۱۵۳	۱۴۶۶	۲۱۴۲	بازسازی و تکمیل کوچک
---	۴۰	۴۵۰	بازسازی و تکمیل بزرگ
---	۲۳	۴۵۰	گسترش مولد برق
۲۵	۰	۴۶۵۰۰	بازسازی و نوسازی اصناف
۷۸	---	۱۸۴۰	کمک بلاعوض سوخت
۷	۳۰	۲۲۰	کمک بلاعوض سام
۳۰	---	---	کمک بلاعوض (گازرسانی)
۷۰۰	---	---	کمک غیر مستقیم نفت گاز

مأخذ: ستاد تحول صنایع و معادن

لازم به ذکر است ستاد تحول صنایع و معادن کماکان نیز به فعالیت خود در حوزه‌های تحولی ادامه می‌دهد و به عنوان یک بازوی مشورتی و اجرایی برای معاونت برنامه‌ریزی وزارت صنعت، معدن و تجارت نقش ایفا می‌نماید.

۱-۲-۱۴-۲-۱ بخش بازرگانی

نظارت بر بازار

بسته سیاستی نظارتی بازار در آذر ۱۳۸۹ تصویب شد. در حوزه بازرسی و نظارت سازمان حمایت از مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان به عنوان متولی نظارت اقداماتی را در قالب بسته سیاستی و نظارتی انجام داده است که در بخش زیر اهم آن‌ها اعلام می‌گردد:

تدوین آیین‌نامه‌های موردنیاز در زمینه قیمت‌گذاری، پشتیبانی حقوقی جهت اجرای بهینه قانون هدفمندی یارانه‌ها و اعمال پیش‌بینی‌های ضروری جهت جلوگیری از افزایش غیر منطقی قیمت کالا و خدمات.

اطلاع‌رسانی گسترده از طریق راه اندازی سامانه اطلاع‌رسانی ستاد راهبری بسته نظارت به منظور اطلاع‌رسانی و انتشار گزارشات و آمارهای کارشناسی در حوزه نظارت و بازرسی به کارشناسان صنعت، معدن و تجارت سراسر کشور و همچنین عموم مردم انعقاد بیش از ۳۰ تفاهم‌نامه بین تشکل‌ها و انجمن‌های بخش خصوصی با انجمن ملی حمایت از حقوق مصرف‌کننده با هدف نظارت بهینه بر قیمت و توزیع در چارچوب ضوابط با هماهنگی سازمان حمایت از مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان به کارگیری ۱۰ هزار نفر بازرس و ناظران به صورت محسوس و نامحسوس

۱۴ میلیون بازرسی از واحدهای اقتصادی و تنظیم بیش از یک میلیون پرونده تخلف و ارسال آن به سازمان تعزیرات به ارزش ۸ هزار میلیارد ریال اجرای طرح‌های ویژه نظارتی کالایی و خدماتی به منظور کاهش اثرات وضعی اجرای قانون هدفمندی یارانه‌ها

اجرای طرح‌های ویژه نظارتی سراسری در کل کشور در مقاطع خاص

ذخیره‌سازی

یکی از اقدامات مهم وزارت بازرگانی در قبل از اجرای قانون هدفمند کردن یارانه‌ها موضوع ذخیره‌سازی کالاهای اساسی بود و از الزامات کلیدی قبل از اجرای قانون تعریف شده بود. در این رابطه اقداماتی توسط وزارت بازرگانی صورت گرفت که اهم آن در زیر اشاره می‌گردد:

براساس مصوبه ستاد تدابیر ویژه اقتصادی در شهریور ۱۳۸۹ تأمین و ذخیره‌سازی کالاهای اساسی (ذخایر استراتژیک) و تأمین ضرر و زیان احتمالی توسط معاونت نظارت راهبردی رئیس جمهور ابلاغ گردید.

براساس مصوبه اسفند ۱۳۸۷ کارگروه کنترل بازار مبنی بر ضرورت ذخیره‌سازی کالاهای اساسی، تسهیلات ریالی حدود ۲۰ هزار میلیارد ریال با نرخ ۱۵ درصد به شرکت‌های خصوصی مباشر دولت در تأمین کالاها پرداخت گردید.

براساس مصوبه شهریور ۱۳۸۹ کارگروه کنترل بازار با هدف استفاده از توان بخش خصوصی و در راستای اصل (۴۴) قانون اساسی ذخیره‌سازی با همکاری بخش خصوصی اجرا گردید.

پس از انتخاب شرکت‌ها و مباشرین بر مبنای عملکرد آن‌ها در تأمین کالاهای اساسی کشور طی سال‌های قبل، حدود ۲,۷ میلیون تن کالا مطابق جدول زیر ذخیره گردید تا اجرای قانون هدفمندی یارانه‌ها اجرایی گردد.

جدول ۶۰: میزان ذخیره‌سازی کالاهای اساسی و ضروری در فاز اول قانون هدفمند کردن یارانه‌ها (هزارتن)

برنج	شکر	روغن	مرغ	گوشت قرمز	ذرت	کنجاله سویا	جو	کره	حبوبات	پودر شوینده	ماکارونی	ماده اولیه پودر شوینده	جمع
۴۸۱	۴۶۲	۶۴۷	۷۵	۱۷,۱۶۴	۴۳۰	۲۵۵	۵۰	۱	۵,۶	۲۰	۳۵	۴۰	۲۷۱۹

۱-۲-۱۴-۲ هدفمندسازی یارانه‌های آرد و نان

از مهمترین مسائلی که در زنجیره گندم وجود دارد به موارد زیر می‌توان اشاره نمود:

فعالیت در فضای غیر رقابتی

قیمت‌های غیرواقعی به دلیل قیمت‌گذاری دولتی در طول زنجیره

فروش مواد اولیه تولید نان به صورت دولتی و تحمیل هزینه بالای یارانه

انگیزه پایین برای ارتقا کیفیت نان

این عوامل سبب شد تا ضرورت اجرای قانون هدفمند کردن یارانه‌ها در حوزه آرد و نان نسبت به سایر بخش‌ها بیشتر احساس شود و در این رابطه سیاست‌هایی نظیر ایجاد فضای رقابتی با اعمال سیاست‌های قیمتی و غیر قیمتی برای ارتقا کیفیت، اصلاح فرایند تولید نان، کاهش هزینه‌های دولت و اصلاح الگوی مصرف طراحی و برنامه‌ریزی گردید.

با هدف اجرای قانون و قبل از اجرا، به منظور آمادگی اقداماتی دروزارت بازرگانی سابق صورت گرفت که اهم آن‌ها در بخش زیر ارائه می‌شود:

تشکیل ستاد هدفمند کردن یارانه‌ها در شرکت بازرگانی دولتی و مناطق ۱۴ گانه

همکاری در تهیه و تدوین آیین‌نامه‌ها و بسته‌های حمایتی (آیین‌نامه ماده ۴ قانون برای اصلاح قیمت و ضوابط خرید گندم، آیین‌نامه ماده ۵ قانون برای طرح ساماندهی امور نان، آرد و گندم و آیین‌نامه ماده ۶ قانون برای توسعه نان صنعت)

توسعه سیستم‌های اطلاعاتی از قبیل سامانه‌های اطلاعات قیمت نان و پیامک کیفیت نان

برگزاری همایش‌ها و نشست‌های مورد نیاز و اطلاع‌رسانی در این رابطه

بعد از اجرای قانون که در دو مرحله انجام شد اقداماتی صورت گرفت که اهم آن‌ها عبارتند از:

برگزاری اولین همایش ملی کیفیت آرد و نان

استقرار سیستم‌های مورد نیاز از قبیل نظر سنجی نانوایان و خرید آرد از کارخانجات

تهیه و تدوین نقشه راه افزایش کیفیت نان

مدیریت بازار آرد و گندم و نان

آزادسازی توزیع آرد

حضور در کارگروه‌های استانی به ریاست استاندار برای مشارکت در تعیین قیمت نان

نظارت بر کیفیت آرد و نان

همکاری و پیگیری برای تصویب ماده ۱۱۰ قانون برنامه پنجم توسعه

در جدول زیر روند قیمت گندم و آرد در قبل و بعد از اجرای قانون هدفمند کردن یارانه‌ها ارائه شده است. لازم به ذکر است قیمت آرد و نان در کارگروه‌های استانی متناسب با شرایط و وضعیت اقتصادی هر استان و زیر نظر استانداران تعیین و برای اجرا ابلاغ شده است.

جدول ۶۱: وضعیت قیمت گندم و آرد در قبل از اجرای هدفمند کردن یارانه‌ها و بعد از آن

قیمت	قبل از هدفمند کردن یارانه‌ها	دی ماه ۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱
سرانه یارانه	-	۴۰۰۰	۵۰۰۰	۵۰۰۰
قیمت خرید گندم معمولی	۳۳۰۰	۳۳۰۰	۳۶۰۰	۴۲۰۰
قیمت خرید گندم دروم	۳۵۰۰	۳۵۰۰	۳۸۰۰	۴۴۰۰
قیمت فروش گندم		۲۵۰۰	۳۶۰۰	۴۶۵۰
آرد	۷۵ ریال یارانه‌ای - ۴۵۰۰ ریال آزاد	۲۸۰۰ تا ۳۰۰۰	۴۰۰۰ تا ۴۴۰۰	۵۵۰۰ تا ۵۹۰۰

اجرای قانون هدفمند کردن یارانه‌ها در حوزه گندم، آرد و نان اثرات بسیار زیادی داشته است که در زیر برخی از مهمترین آثار اجرای آن ارائه می‌شود:

ایجاد فضای رقابتی در بازار با اجرای سیاست‌های غیرقیمتی (از طریق تغییر نقش شرکت بازرگانی دولتی از تصدی گری به سیاست‌گذاری، کاهش انحصار دولت و ایجاد انگیزه برای ورود بخش خصوصی، واگذاری تدریجی امور تصدی گری مانند خرید گندم، آزادسازی خرید و فروش گندم، آزادسازی خرید آرد، ایجاد قدرت خرید برای نانوایان در خرید آرد از کارخانه‌های آرد سازی، ایجاد رقابت در تولید آرد و افزایش بسترهای ظرفیت‌سازی ذخیره‌سازی در بخش خصوصی)

اصلاح قیمت‌ها و حاکم شدن نظام عرضه و تقاضا در بازار (از طریق اعمال قیمت متناسب با شرایط و وضعیت اقتصادی هر استان زیر نظر استاندار، تعیین قیمت خرید تضمینی گندم، تعدیل و تک نرخی شدن قیمت‌ها و از بین رفتن بازار قاچاق)

اصلاح فرایند تولید نان (از طریق توسعه نان صنعتی، صدور مجوز برای نانوایی‌های آزادپز، پرداخت تسهیلات برای اصلاح، بهسازی و نوسازی نانوایی‌ها، رتبه‌بندی کارخانجات آرد سازی، درجه‌بندی نانوایان، غنی‌سازی آردهای تولیدی، تداوم طرح نهضت سیلوسازی و اعمال سیاست‌های تشویقی برای ارتقا سطح بهداشتی مراکز تولید نان و استفاده از نیروی آموزش دیده)

اصلاح الگوی مصرف (از طریق کاهش مصرف آرد و نان به دلیل اصلاح قیمت‌ها، طرح کاهش سرانه مصرف آرد، جلوگیری از مصرف آرد و نان برای خوراک دام و طیور و کاهش ضایعات در زنجیره گندم)

بعد از تصویب قانون برنامه پنجم و بر اساس ماده ۱۱۰ تکلیف جدیدی در حوزه آرد و نان به وزارت سابق بازرگانی و وزارت فعلی صنعت، معدن و تجارت محول گردید. در این ماده اشاره دارد "در راستای بند (۹) سیاست‌های کلی اصلاح الگوی مصرف به منظور اصلاح الگوی مصرف نان شامل اصلاح ساختار تولید، بهبود فرایند، توسعه تولید انواع نانهای با کیفیت، بهداشتی و متناسب با ذائقه و فرهنگ مردم، حفظ ذخیره استراتژیک گندم، تنظیم مبادلات تجاری گندم و آرد با هدف تنظیم بازار داخلی و استفاده از نیروی انسانی آموزش دیده در فرایند تولید نان و در فضای رقابتی و انجام امور از طریق بخش غیردولتی اعم از خصوصی و تعاونی، سیاستگذاری اهداف و نظارت بر عهده شورای اقتصاد است و وزارت بازرگانی به عنوان دستگاه متولی تنظیم بازار نان تعیین می‌شود که بر اساس مصوبات شورای مذکور انجام وظیفه می‌نماید". پس از تصویب آیین‌نامه ماده مذکور در شورای اقتصاد. ابلاغ در اردیبهشت ۱۳۹۱ و به استناد بند ۱۳ مصوبه مزبور، کارگروهی با مسئولیت وزارت صنعت، معدن و تجارت (شرکت بازرگانی دولتی ایران) و عضویت وزارتخانه‌های جهاد کشاورزی، کشور و تعاون، کار و رفاه اجتماعی و معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رئیس‌جمهور، اتاق بازرگانی و صنایع و معادن و کشاورزی ایران، اتاق تعاون و سایر دستگاه‌های ذی‌ربط حسب مورد بدون حق رای و متناظر آن در استان‌ها و شهرستان‌ها، با هدف نظارت بر حسن اجرای این مصوبه تشکیل شد. کارگروه مذکور از زمان ابلاغ مصوبه تا پایان اسفند ماه سال ۱۳۹۱، بالغ بر ۱۸ جلسه برگزار کرده است.

اهم مباحث بررسی شده در کارگروه در دوره ۱۱ ماهه اردیبهشت لغایت اسفند سال ۱۳۹۱، به شرح زیر است:

تدوین و تصویب دستورالعمل اجرایی کارگروه نظارت بر حسن اجرای مصوبه شورای اقتصاد موضوع ماده (۱۱۰) قانون برنامه پنجم توسعه کشور اطلاع‌رسانی به گندم‌کاران استانی در ارتباط با ارتقای کیفیت گندم تولیدی در خصوص استفاده از بذره‌های گواهی شده و سموم مناسب برای آفت زدایی و ضدعفونی و ...

بحث و بررسی در خصوص روند اجرایی تعیین و تصویب استاندارد انواع گندم، انواع آرد و انواع نان و تاکید بر تصویب و ابلاغ استانداردها پس از طرح در شورای عالی استاندارد از سوی سازمان ملی استاندارد ایران

تشکیل کمیته‌های تخصصی در شرکت بازرگانی دولتی ایران (معاونت بازرگانی) در ارتباط با تصمیم‌های متخذه در کارگروه ماده ۱۱۰ در خصوص موضوعات "خرید داخلی کالاهای استراتژیک توسط بخش غیردولتی به ویژه کالای گندم"، "کیفیت نان و الگوی مصرف نان"، "کسب و کار" و "حمل و نقل" برای سال ۱۳۹۲

اطلاع‌رسانی مستمر به مدیران استانی شرکت‌های غله و خدمات بازرگانی مناطق ۱۴گانه در خصوص نظارت بر اعمال استانداردهای مصوب سازمان ملی استاندارد ایران (تاریخ اجرای استانداردهای مصوب: ۱۳۹۱/۱۰/۳ در ارتباط با انواع گندم، انواع آرد و انواع نان با هدف ارتقای سطح کیفی تولید گندم، آرد و نان در کشور

۱-۲-۱۴-۳ اصلاح نظام توزیع

نظام توزیع کالا و خدمات از جمله بخش‌های مهم در اقتصاد کشورهاست و زمانی مطلوب عمل می‌کند که کالاها و خدمات در کم‌ترین زمان و با کم‌ترین هزینه از تولیدکنندگان (واردات) به مصرف‌کنندگان انتقال یابد ضمن آنکه در کلیه مراحل این فرایند استانداردهای لازم برای سلامت کالاها و خدمات رعایت گردد.

بررسی‌ها نشان می‌دهد نظام فعلی توزیع کالا و خدمات در کشور ما دچار مشکلات و ویژگی‌های خاص است و علیرغم وجود نقاط قوت قابل توجه، نقاط ضعف و چالش‌های متعددی نظیر بالابودن هزینه مبادله و وجود واسطه‌های غیرضروری، وجود انحصارات و عدم شکل‌گیری فضای رقابتی در بازار بسیاری از کالاها، پایین بودن سهم فروشگاه‌های زنجیره‌ای از کل توزیع، وجود استانداردهای ناکافی در فرایند توزیع و الزامات قانونی ناکارآمد در رعایت آن‌ها، عدم توجه کافی به حقوق مصرف‌کنندگان، عدم شفافیت اطلاعات و اطلاع‌رسانی در بین فعالان نظام توزیع از یک سو و عموم مصرف‌کنندگان از سوی دیگر، اثربخشی ناکافی در فرایند کنترل، نظارت و بازرسی در عرضه برخی کالاها و خدمات، و... است که اصلاح نظام توزیع کالا و خدمات در ایران را ضروری ساخته است. لذا به منظور رفع این مشکلات، نوین‌سازی نظام توزیع، دسترسی به اهداف سند چشم‌انداز ملی و کاهش قیمت‌تمام‌شده طرحی در قالب برنامه طرح تحول اقتصادی دولت تعریف شد که در دستور کار وزارت بازرگانی سابق و وزارت صنعت، معدن و تجارت قرار گرفت.

وزارت سابق بازرگانی و وزارت صنعت، معدن و تجارت به‌عنوان متولی بخش تولید و تجارت بر اساس طرح فوق و طی دو فاز اجرایی اقداماتی را انجام داده است که عبارتند از:

در اولین گام فراهم آوردن شرایط و الزامات لازم جهت اصلاح نظام توزیع مدنظر قرار گرفت و جهت حل چالش‌های نظام توزیع، محورهای عمده زیر انتخاب گردید:

بهره‌گیری از ابزارهای نوین

کمک به تنظیم بازار کالا

توسعه رقابت در سطح خرده‌فروشی

کاهش هزینه‌های توزیع و نهایتاً کاهش قیمت‌تمام‌شده

افزایش سطح رضایت تولیدکننده و مصرف‌کننده

استانداردسازی برخی فعالیت‌های نظام توزیع

شفاف‌سازی اطلاعات

کاهش مداخله دولت

برای تحقق اهداف تعیین شده، ۱۰ پروژه عملیاتی به شرح زیر تعریف و اقدامات اجرایی متناسب با آن اجرا شده است.

پروژه شبکه کارت اصناف

پروژه ایجاد اتحادیه‌های کشوری

پروژه ایجاد شبکه‌های زنجیره‌ای خرده‌فروشی اصناف

پروژه ساماندهی فعالیت نظام پخش کالا

پروژه استقرار نظام طبقه‌بندی و خدمات شناسه کالا

پروژه ثبت مکانیزه نقل و انتقالات املاک و مستغلات

پروژه ساماندهی نظام حمایت از حقوق مصرف‌کننده

توسعه خدمات بازرگانی برای محصولات کشاورزی

طرح ساماندهی و ایجاد اعتماد برای سایت‌های فروش اینترنتی

پروژه ایجاد پایگاه اطلاع‌رسانی اصناف و بازرگانان

برخی از پروژه‌های فوق در طی چند سال تعریف شده است که زمان اجرای آن از ابتدای سال ۱۳۸۹ می‌باشد علیرغم تلاش‌های به عمل آمده با توجه به شکاف موجود میان وضعیت نظام توزیع فعلی و وضعیت مطلوب آن تداوم سیاست‌های اصلاحی و تدوین برنامه‌های تکمیلی الزام آور می‌نمود. لذا فاز دوم اصلاح نظام توزیع، با تشکیل کمیته‌ای تحت عنوان "کمیته اصلاح نظام توزیع" با عضویت معاونت‌ها و سازمان‌های تابعه آغاز گردید و پس از برگزاری جلسات و نشست‌های متعدد و با جمع‌آوری مطالعات انجام شده بسته اجرایی نظام توزیع شامل احکام، الزامات سیاست‌گذاری و الزامات مالی براساس ۴ محور اساسی زیر آماده گردید.

محور اول: توسعه زیرساخت‌های تجاری

توسعه ظرفیت انبار، سیلو و سردخانه

توسعه مراکز بارانداز کالا

توسعه میادین میوه و تره‌بار

تقویت سیستم حمل‌ونقل تخصصی کالاها

توسعه و تقویت مراکز بسته‌بندی و طبقه‌بندی کالاها (سورتینگ)

محور دوم: بهره‌گیری از فناوری‌ها و روش‌های نوین توزیع کالا

فروشگاه‌های زنجیره‌ای

تجارت الکترونیکی

شهرک‌های صنفی

ساماندهی نظام تجاری شهرها

ایجاد و توسعه نام و نشان تجاری (برند)

محور سوم: رعایت حقوق مصرف‌کنندگان و نظارت و کنترل اثربخش و استانداردسازی

پایش مداوم نتایج حاصل از اجرای قانون حمایت از مصرف‌کنندگان

ایجاد ساختارهای حقوقی و قانونی لازم جهت اجرای دقیق‌تر قوانین و مقررات موجود

بازنگری در قوانین جاری مرتبط با تخلفات مربوط به نظام توزیع کالا و خدمات در راستای اثربخش‌تر شدن و تقویت جنبه بازدارندگی این قوانین

تدوین و نظارت بر استانداردهای مربوط به فضا و ابزارهای لازم و ضروری برای عرضه کالاها به صورت سالم و بهداشتی

محور چهارم: تشکل‌گرایی

تقویت و توسعه کلیه فعالین نظام توزیع و تشکل‌های مربوطه

ایجاد و توسعه انجمن‌های حمایت از حقوق مصرف‌کنندگان

براساس بازخورد پروژه‌های فاز اول و محورهای فوق، پروژه‌هایی جهت اصلاح نظام توزیع تدوین گردید که به شرح زیر می‌باشد:

توسعه و تقویت فروشگاه‌های زنجیره‌ای و بزرگ

ایجاد و توسعه میادین میوه و تره‌بار

ایجاد مراکز بارانداز و لجستیک

تقویت و ترویج نام و نشان تجاری (ماده ۶۹ قانون برنامه پنجم)

تقویت و توسعه شرکت‌های پخش کالا

ساماندهی واحدهای صنفی بدون پروانه کسب

تجهیز سازمان‌های صنفی به فناوری اطلاعات

ایجاد محل‌های دائمی نمایشگاه‌های چند منظوره

آموزش، تبلیغات، فرهنگ‌سازی و اطلاع‌رسانی

توسعه زیرساخت‌های تجاری: شامل سردخانه، انبار، بسته‌بندی و درجه‌بندی

توسعه فروشگاه‌های مجازی

اصلاح نظام تجاری شهرها

بانک اصناف

در راستای سیاست‌های اعلام شده اقداماتی نظیر ایجاد فروشگاه‌های زنجیره‌ای همیار وزارت که در راستای اصلاح نظام توزیع کالا، به کارگیری واحدهای تولیدی کوچک، کاهش هزینه مبادله کالا، افزایش کارایی و ایجاد رقابت در توزیع می‌باشد انجام شده است. در این رابطه فروشگاه‌های تعاونی مصرف در قالب فروشگاه‌های تعاونی زنجیره‌ای «همیار» تشکیل شده که هدف اصلی آن‌ها سازماندهی و

برنامه‌ریزی جهت تأمین مواد اولیه و عرضه محصولات تولیدکنندگان کوچک و یا صنفی در قالب نام و نشان تجاری واحد «همیار» در سطح کشور می‌باشد. این پروژه به صورت آزمایشی اجرایی گردیده است. لازم به ذکر است جهت اجرایی شدن پروژه‌های فوق ۸ مصوبه در وزارت تهیه شده که مراحل تصویب را می‌گذارند. علاوه بر این برای تأمین مالی پروژه‌ها نیز مکاتبات لازم با معاونت برنامه‌ریزی ریاست جمهوری جهت درج در لایحه بودجه صورت پذیرفته است.

۱-۲-۱۵ خصوصی سازی و اصل ۴۴ قانون اساسی

قانون اصلاح موادی از قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران و اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی در سال ۱۳۸۷ توسط مجلس شورای اسلامی تصویب و توسط ریاست محترم جمهوری به دستگاه‌های اجرایی ابلاغ گردید که فصل نوینی در اقتصاد کشور را رقم زده است. این قانون عمده‌تاً ناظر بر موارد زیر می‌باشد:

تعیین قلمرو فعالیت هر یک از بخش‌های دولتی، تعاونی و خصوصی

سیاست‌های توسعه بخش تعاون، ساماندهی شرکت‌های دولتی و فرایند واگذاری آن‌ها

توزیع سهام عدالت

ترکیب هیات واگذاری و وظایف و اختیارات آن

تسهیل رقابت و منع انحصار

وزارت سابق صنایع و معادن، وزارت سابق بازرگانی و وزارت جدید صنعت، معدن و تجارت به عنوان یکی از اصلی‌ترین بخش‌های اقتصادی کشور که تصدی گری زیادی در بخش‌های تولید و تجارت داشته‌اند، از پیشگامان اجرای این قانون در کشور می‌باشند.

بر اساس اطلاعات سازمان خصوصی‌سازی کشور عملکرد این سه وزارتخانه در حوزه سهام واگذار شده که ناشی از خصوصی‌سازی بوده است در طی ۸ سال اخیر به شرح جدول زیر بوده است. سهام واگذار شده در قالب سهام عدالت، سهام کارکنان دولت، رد دیون و .. بوده است.

جدول ۶۲: عملکرد خصوصی‌سازی وزارت صنعت، معدن و تجارت قبل و بعد از ادغام (میلیارد ریال - درصد)

۱۳۹۱	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۸۸	۱۳۸۷	۱۳۸۶	۱۳۸۵	۱۳۸۴	واحد	وضعیت سهام
۱۱۱.۶۳۷	۶.۸۸۷	۱۳.۵۴۳	۱۲.۶۶۰	۳۴.۳۶۱	۵۰.۸۷۰	۲۴.۶۴۱	۴۵۹	میلیارد ریال	ارزش سهام واگذار شده
۶۵.۵	۲.۹	۲۴.۴	۳.۹	۴۷.۶	۲۰.۴	۹۷.۱	۶۰.۱	درصد	سهام از کل واگذاری سال
۱۱۱.۶۳۷	۶.۸۸۷	۱۳.۵۴۳	۱۱.۶۹۲	۳۴.۳۶۱	۳۸.۰۵۷	۳.۵۳۲	۴۵۹	میلیارد ریال	ارزش سهام واگذار شده (بدون در نظر گرفتن واگذاری سهام عدالت)
۶۵.۵	۲.۹	۲۴.۴	۶.۵	۴۷.۶	۵۲.۵	۹۶.۶	۶۰.۱	درصد	سهام از کل واگذاری سال

مأخذ: سازمان خصوصی‌سازی

سازمان‌های توسعه‌ای و اجرایی وابسته به وزارت تا پیش از اجرای قانون اجرای اصل ۴۴ قانون اساسی از ارکان اجرایی سیاست‌های دولت در حوزه تولید و تجارت بوده‌اند که با اجرایی شدن این سیاست‌ها تغییر رویکرد داده و از تصدی گری فاصله گرفته‌اند. در دوران گذار نیز (دوران انتقال از بخش دولتی به بخش خصوصی) بیشترین عملیات سازمان‌های توسعه‌ای صرف ایجاد ساختار مناسب خصوصی و ایجاد رشد و بلوغ بر اساس روش‌های اداره واحد تولیدی به سبک شرکت‌های خصوصی گردید تا شرکت‌های بزرگ تولیدی و اقتصادی کشور با لطمه مواجه نشوند و در عین حال بازار نیز با مشکل عرضه و تقاضا روبرو نگردد.

برای بررسی عملکرد وزارت در این حوزه، عملکرد هر سازمان در حوزه خصوصی‌سازی به تفکیک ارائه می‌شود.

در جدول زیر عملکرد سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران در حوزه واگذاری به تفکیک نوع سهام ارائه شده است.

جدول ۶۳: عملکرد خصوصی سازی در سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران (میلیارد ریال)

نوع سهام واگذار شده	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱
خصوصی سازی	۲۵۹,۷	۲۵۴۲,۹	۳۴۵۷۱,۱	۹۷۸۸,۰	۱۲۵۴,۱	۵۵۲۵,۷	۷۵۱,۳	۱۴۲۴,۱
سهام عدالت	--	۱۶۲۵۳,۱	۱۷۸۴,۹	۱۰۷۷۷,۲	--	--	--	--
رد دیون دولت	۵۴۶۲,۰	--	۴۱۴,۸	۶۸۳۶,۰	۱۲۸۵,۰	--	--	۸۲۲۲۵,۲
ارزش کل سهام	۵۷۲۱,۷	۱۸۷۹۶,۰	۳۶۷۷۰,۷	۲۷۴۰۱,۳	۲۵۳۹,۱	۵۵۲۵,۷	۷۵۱,۳	۸۳۶۴۹,۳

مأخذ: سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران

در جدول زیر عملکرد سازمان توسعه و نوسازی صنایع ایران در حوزه واگذاری‌ها ارائه شده است

جدول ۶۴: عملکرد خصوصی سازی در سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران

نوع سهام واگذار شده	واحد	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱
تعداد سهام خصوصی سازی	میلیون سهام	۱۰۴۹,۵	۹۳۶,۲	۵۲۳,۱	۱۹۸۷,۳	۳۴۰,۸	۳۶۸۱,۳	۳۲۹,۷	۲۷,۹
ارزش سهام خصوصی سازی	میلیارد ریال	۲۰۸۰,۷	۱۹۲۰,۸	۷۸۷,۸	۳۷۷۹,۹	۱۸۷۷,۹	۸۷۰۹,۷	۴۴۷,۳	۳۰,۳
تعداد سهم رد دیون	میلیون سهام	--	--	--	--	--	--	۳۶۱,۶	۱۲۲,۶
ارزش سهم رد دیون	میلیارد ریال	--	--	--	--	--	--	۴۶۲,۸	۲۹۹,۱
تعداد کل سهام	میلیون سهام	۱۰۴۹,۵	۹۳۶,۲	۵۲۳,۱	۱۹۸۷,۳	۳۴۰,۸	۳۶۸۱,۳	۶۹۱,۳	۱۵۰,۵
ارزش کل سهام	میلیارد ریال	۲۰۸۰,۷	۱۹۲۰,۸	۷۸۷,۸	۳۷۷۹,۹	۱۸۷۷,۹	۸۷۰۹,۷	۹۱۰,۱	۳۲۹,۴

مأخذ: سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران

۳-۱ شاخص‌های کلان

در این فصل به بررسی شاخص‌های مرتبط با حوزه صنعت، معدن و تجارت پرداخته می‌شود. این شاخص‌ها بر اساس اطلاعات سازمان‌های بین‌المللی مرجع از قبیل سازمان ملل، بانک جهانی، صندوق بین‌المللی پول و یا اطلاعات سازمان‌های داخلی مرجع از قبیل بانک مرکزی، مرکز آمار و ارائه شده است و وزارت صنعت، معدن و تجارت نقشی در تهیه آن‌ها نداشته است.

۱-۳-۱ حساب‌های ملی

حساب‌های ملی شامل متغیرهای جریان مانند تولید، مصرف، تشکیل سرمایه، صادرات، واردات و درآمد در یک دوره معین از زمان و متغیرهای انباشت نظیر ثروت، دارایی و بدهی در مقطعی از زمان است. تحلیل مقادیر این متغیرها باید با دقت کافی انجام شود. مقادیر برخی از این متغیرها تنها برای تحلیل نسبت‌های داخلی درون یک اقتصاد قابل استفاده هستند و نباید بدون توجه به نقایص آن‌ها به عنوان یک شاخص عمومی برای مقایسه بین کشورها در نظر گرفته شود. گوناگونی ساختارها و سطح اقتصادی کشورها، توسعه کمی و تنوع فعالیت‌های اقتصادی، تغییر نقش اقتصادی دولت در بسیاری از کشورها، وجود تورم و بیکاری به عنوان مشکلات حاد اقتصادی - اجتماعی، اهمیت روز افزون برخی از بخش‌ها نظیر ارتباطات و خدمات رایانه‌ای، ایجاد ابزارها و نهادهای مالی جدید در عرصه اقتصاد جهانی به منظور رفع معضلات بازارهای مالی و نیز توجه روز افزون به مسائل محیط زیست، موجب پیچیدگی‌های فراوان مسائل اقتصادی شده است.

۱-۳-۱-۱ تولید ناخالص داخلی

تولید ناخالص داخلی (ارزش‌افزوده) و رشد آن (رشد اقتصادی) شاخص مهم و مشهوری است؛ اما توجه صرف به این شاخص برای مشخص کردن وضعیت و هدف‌گذاری می‌تواند گمراه‌کننده باشد. توجه بیش از حد به تولید ناخالص داخلی و در نظر گرفتن آن به عنوان مهم‌ترین شاخص برای سنجش پیشرفت، می‌تواند آسیب‌هایی در پی داشته باشد. البته در محاسبه تولید ناخالص داخلی تراکنش‌هایی که ثبت نمی‌شوند، در نظر گرفته نمی‌شوند؛ کالاها و خدماتی که خرید و فروش نمی‌شوند، کارهای داوطلبانه، کار خانم‌های خانه دار، آلوده کردن محیط زیست و... در محاسبه تولید ناخالص داخلی لحاظ نمی‌شود.

در جداول زیر روند تولید ناخالص داخلی ایران بر اساس اطلاعات مراجع بین‌المللی و داخلی ارائه شده است:

جدول ۶۵: تولید ناخالص داخلی ایران بر اساس اطلاعات مراجع بین‌المللی

۲۰۱۲	۲۰۱۱	۲۰۱۰	۲۰۰۹	۲۰۰۸	۲۰۰۷	۲۰۰۶	۲۰۰۵	واحد	شاخص	ماخذ
-	-	-	۳۳۱	۳۳۸	۲۸۶	۲۲۳	۱۹۲	میلیارد دلار	تولید ناخالص داخلی	بانک جهانی
-	-	-	۱,۸	۲,۳	۷,۸	۵,۹	۴,۶	درصد	رشد اقتصادی	
	۸۴۱,۷	۷۷۸,۹	۷۶۵,۲	۷۵۱,۷	۷۳۴,۸	۶۸۱,۴	۶۴۳,۵	میلیارد دلار	تولید ناخالص داخلی (PPP)	
۵۴۸,۹	۴۹۵,۹	۴۱۹,۱	۳۶۰,۶	۳۵۰,۶	۳۰۷,۴	۲۴۱,۷	۲۰۲,۹	میلیارد دلار	تولید ناخالص داخلی	صندوق بین‌المللی پول
۱,۹-	۳	۵,۹	۳,۹	۰,۶	۶,۴	۶,۲	۴,۷	درصد	رشد اقتصادی	
۹۹۹,۲	۱۰۰۰,۴	۹۵۰,۷	۸۸۵,۹	۸۴۴,۹	۸۲۱,۸	۷۵۰,۹	۶۸۴,۸	میلیارد دلار	تولید ناخالص داخلی (PPP)	
-	-	-	۳۳۱,۰	۳۳۸,۲	۲۸۶,۱	۲۲۲,۹	۱۹۲,۰	میلیارد دلار	تولید ناخالص داخلی	سازمان ملل
-	-	-	۱,۸	۲,۳	۷,۸	۵,۹	۴,۶	درصد	رشد اقتصادی	

تولید ناخالص داخلی (PPP) به قیمت ثابت سال ۲۰۰۵ می‌باشد. رقم ارائه شده در سال ۲۰۱۰ برآورد شده است.

جدول ۶۶: حساب ملی اقتصاد ایران بر اساس اطلاعات مراجع داخلی به قیمت ثابت ۱۳۷۶

ماخذ	شاخص	واحد	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰*
بانک مرکزی	تولید ناخالص داخلی	میلیارد ریال	۴۳۸۸۹۹,۹	۴۶۷۹۳۰	۴۹۱۰۹۸,۸	۴۹۵۲۶۶,۱	۵۰۹۸۹۵	۵۳۹۲۱۹,۳	۴۲۹۵۸۱
	رشد اقتصادی	درصد	۶,۹	۶,۶	۵,۰	۰,۸	۳,۰	۵,۸	۴,۰
مرکز آمار	تولید ناخالص داخلی	میلیارد ریال	۴۸۹۶۵۳,۱	۵۲۵۰۹۱	۵۵۵۷۸۶	۵۶۷۵۴۵,۱	۵۸۹۵۱۵,۳	۶۲۳۳۷۵	-
	رشد اقتصادی	درصد	۷,۲	۷,۲	۵,۸	۲,۱	۳,۹	۵,۷	-

* ۹ ماهه سال ۱۳۹۰

تولید ناخالص داخلی را می‌توان به تفکیک رشته فعالیت‌ها نیز بیان کرد. بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، تولید ناخالص داخلی را به چهار گروه کشاورزی، نفت، صنایع و معادن و خدمات طبقه‌بندی می‌کند. گروه صنایع و معادن شامل بخش‌های صنعت، معدن، ساختمان، برق، آب و گاز است. گروه خدمات نیز شامل بخش‌های بازرگانی، رستوران و هتلداری، حمل‌ونقل، انبارداری و ارتباطات، خدمات مؤسسات پولی و مالی، خدمات مستغلات، خدمات حرفه‌ای و تخصصی، خدمات عمومی و خدمات اجتماعی، شخصی و خانگی است. بنابراین بخش‌هایی از گروه صنایع و معادن و خدمات در حوزه مأموریت وزارت صنعت، معدن و تجارت قرار دارند. در مرکز آمار نیز این گروه‌ها به گونه دیگری تقسیم‌بندی می‌شوند.

در جدول زیر روند رشد اقتصادی در این گروه‌ها بر اساس اطلاعات مراجع داخلی ارائه شده است

جدول ۶۷: رشد بخش صنعت، معدن و تجارت به قیمت ثابت ۱۳۷۶ (درصد)

ماخذ	شاخص	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰*
مرکز آمار	صنعت	۷,۸	۹,۰	۷,۹	۵,۰	۵,۶	۶,۰	-
	معدن	-۳,۰	۲,۰	۴,۸	۱۹,۸	-۰,۸	۰,۰	-
	عمده‌فروشی، خرده‌فروشی، تعمیر وسایل نقلیه و کالاهای	۸,۱	۶,۲	۵,۹	-۳,۱	-۰,۶	-۰,۵	-
بانک مرکزی	صنعت	۱۳,۶	۱۰,۷	۰,۷	۲,۴	۵,۳	۱۰,۰	۴,۹
	معدن	۳,۸	۱۵,۲	۱۲,۱	۱۱,۱	۰,۱	۱۰,۱	۲۳
	بازرگانی، رستوران و هتلداری	۹,۱	۳,۹	۵,۲	-۰,۳	۳,۷	۶,۹	۶,۳

* ۹ ماهه سال ۱۳۹۰

در جدول زیر روند سهم این بخش‌ها در تولید ناخالص داخلی ارائه شده است

جدول ۶۸: سهم صنعت، معدن و تجارت از اقتصاد ملی بر اساس اطلاعات مراجع بین‌المللی (درصد)

ماخذ	واحد	۲۰۰۵	۲۰۰۶	۲۰۰۷
بانک جهانی	سهم صنعت (گروه صنایع و معادن) از تولید ناخالص داخلی	۴۴,۷۱	۴۳,۶۴	۴۴,۴۷
	سهم خدمات از تولید ناخالص داخلی	۴۵,۱	۴۶,۰	۴۵,۳

جدول ۶۹: سهم صنعت، معدن و تجارت از اقتصاد ملی بر اساس اطلاعات مراجع داخلی به قیمت ثابت سال ۱۳۷۶ (درصد)

ماخذ	واحد	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰*
بانک مرکزی	سهم صنعت از تولید ناخالص داخلی	۱۹,۰	۱۹,۸	۱۹,۰	۱۹,۲	۱۹,۷	۲۰,۵	۱۹,۳
	سهم معدن از تولید ناخالص داخلی	۰,۷	۰,۷	۰,۸	۰,۸	۰,۸	۰,۹	۰,۸
	بازرگانی، رستوران و هتلداری	۱۷,۱	۱۶,۷	۱۶,۷	۱۶,۵	۱۶,۶	۱۶,۸	۱۶,۵
مرکز آمار	سهم صنعت از تولید ناخالص داخلی	۱۸,۸	۱۹,۱	۱۹,۵	۲۰,۰	۲۰,۳	۲۰,۴	-
	سهم معدن از تولید ناخالص داخلی	۰,۶	۰,۶	۰,۶	۰,۷	۰,۷	۰,۶	-
	سهم عمده‌فروشی، خرده‌فروشی و تعمیرات از تولید ناخالص داخلی	۱۹,۲	۱۹,۰	۱۹,۰	۱۸,۰	۱۷,۲	۱۶,۲	-

* ۹ ماهه سال ۱۳۹۰

۱-۳-۲ ارزش افزوده

ارزش افزوده از تفاوت ستانده و داده‌های هر بخش بدست می‌آید. ارزش افزوده تولید و خدمات در ایران به نرخ‌های جاری بر اساس اطلاعات مراجع بین‌المللی و داخلی در جداول زیر ارائه شده است

جدول ۷۰: مقدار ارزش افزوده بخش در تولید ناخالص داخلی در منابع بین‌المللی (میلیارد دلار)

ماخذ	شاخص	۲۰۰۵	۲۰۰۶	۲۰۰۷	۲۰۰۸	۲۰۰۹	۲۰۱۰	۲۰۱۱
سازمان ملل	مقدار ارزش افزوده تولید	۲۳,۵	۲۸,۱	۳۴,۸	۴۱,۲	۴۲,۷	۵۵,۸	۶۲,۶
	مقدار ارزش افزوده معدن و انرژی *	۶۲,۲	۷۱,۹	۹۲,۶	۹۶,۹	۸۰,۲	۱۰۲,۷	۱۲۶,۲
	مقدار ارزش افزوده عمده‌فروشی، خرده‌فروشی، رستوران‌ها و هتل‌ها	۲۳,۱	۲۶,۳	۳۱,۹	۳۷,۹	۴۰,۸	۴۸,۱	۵۷,۰

* با توجه به اینکه ارزش افزوده بخش معدن و انرژی با یکدیگر ارائه شده و قابل تفکیک نیست، لذا این شاخص به صورت تجمیعی ارائه شده است.

جدول ۷۱: مقدار ارزش افزوده بخش در تولید ناخالص داخلی در منابع داخلی به قیمت جاری (میلیارد ریال)

ماخذ	شاخص	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰*
مرکز آمار	مقدار ارزش افزوده صنعت	۲۵۰۲۲۰	۳۱۰۳۲۵	۳۹۲۴۲۱	۴۷۲۶۲۴	۵۰۵۹۱۳	۶۲۲۹۶۰	-
	مقدار ارزش افزوده معدن	۱۳۳۹۷,۷	۱۶۵۵۵,۹	۲۳۵۵۹,۱	۲۷۸۲۹	۲۶۳۵۹,۴	۳۰۲۶۴,۵	-
	مقدار ارزش افزوده عمده‌فروشی، خرده‌فروشی، تعمیر وسایل نقلیه و کالاها	۲۶۷۲۵۷	۳۱۸۴۵۴	۳۹۶۵۵۸	۴۷۷۶۹۷	۵۲۰۳۶۸	۶۱۵۳۶۰	-
بانک مرکزی	مقدار ارزش افزوده صنعت	۲۰۸۰۲۳	۲۵۲۹۰۱	۲۸۷۷۵۴	۳۴۵۸۰۶	۳۷۴۹۵۰	۵۰۹۱۵۰	۵۷۱۵۳۹
	مقدار ارزش افزوده معدن	۱۵۹۲۴,۲	۱۹۲۸۱	۲۳۰۷۴	۲۷۹۱۹,۳	۲۶۶۹۵,۷	۳۱۹۰۳	۲۷۴۱۷
	بازرگانی، رستوران و هتلداری	۲۱۰۴۴۰	۲۴۵۳۸۱	۳۰۲۲۷۱	۳۶۴۶۶۱	۴۱۱۳۵۳	۵۰۳۰۴۸	۴۹۱۱۵۴

* ۹ ماهه سال ۱۳۹۰

در جدول زیر روند ارزش افزوده به نرخ ثابت سال ۱۳۷۶ برای کل بخش‌های معدن، صنعت (به تفکیک رشته فعالیت‌های صنعتی) و خدمات ارائه شده است.

جدول ۷۲: ارزش افزوده بخش صنعت، معدن و تجارت به تفکیک رشته فعالیت به قیمت ثابت ۱۳۷۶ (میلیارد ریال)

ISIC	شرح فعالیت‌ها	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹
	معدن	۳۱۶۰	۳۲۲۳	۳۳۷۷	۴۰۴۴	۴۰۲۷	۵۰۳۶
	صنعت	۹۲۰۰۰	۱۰۰۲۴۳	۱۰۸۱۹۸	۱۱۳۴۲۶	۱۲۱۰۷۸	۱۲۶۶۵۹
۱۵	ساخت محصولات غذایی و انواع آشامیدنی‌ها	۱۶۵۷۵	۱۶۲۷۵	۱۷۳۰۸	۱۷۶۵۳	۱۹۰۱۳	۱۸۹۴۸
۱۶	ساخت محصولات از توتون و تنباکو	۳۱۶	۳۴۷	۳۶۷	۴۳۹	۶۵۴	۴۸۰
۱۷	ساخت منسوجات	۵۰۳۱	۵۸۸۲	۵۰۶۸	۴۹۸۲	۴۵۴۱	۳۵۷۷
۱۸	ساخت پوشاک، عمل‌آوری و رنگ کردن خز	۱۱۴۸	۱۱۰۹	۱۰۰۲	۸۵۵	۴۹۲	۵۲۱
۱۹	دباغی و پرداخت چرم و سایر محصولات چرمی	۶۵۸	۷۴۹	۶۲۸	۵۷۹	۶۹۲	۶۶۸
۲۰	ساخت چوب و محصولات چوبی	۱۱۹۷	۱۶۸۱	۲۰۸۶	۱۸۹۰	۱۲۸۲	۱۳۹۵
۲۱	ساخت کاغذ و محصولات کاغذی	۷۶۱	۷۶۷	۷۷۸	۷۳۶	۷۷۶	۶۵۰
۲۲	انتشار، چاپ و تکثیر رسانه‌های ضبط شده	۶۸۹	۷۴۰	۷۷۶	۶۵۳	۶۹۲	۶۳۲
۲۳	ساخت کک، فراورده‌های حاصل از تصفیه نفت و سوخت‌های هسته‌ای	۴۸۹۴	۷۰۱۶	۹۴۲۲	۹۵۶۴	۹۷۵۸	۹۷۷۱
۲۴	ساخت مواد شیمیایی و محصولات شیمیایی	۸۶۳۶	۹۸۷۴	۱۱۲۴۸	۱۲۱۱۳	۱۲۸۵۳	۱۵۹۳۱
۲۵	ساخت محصولات از لاستیک و پلاستیک	۲۱۰۵	۲۳۰۴	۲۵۲۵	۲۶۱۸	۲۵۷۳	۲۶۰۶
۲۶	ساخت سایر محصولات کانی غیر فلزی	۷۵۴۸	۸۰۳۰	۸۶۸۰	۸۶۷۶	۹۷۱۱	۱۰۲۸۲
۲۷	ساخت فلزات اساسی	۸۵۷۸	۸۴۶۹	۹۸۷۷	۱۰۱۹۲	۱۰۴۱۹	۱۱۴۶۶
۲۸	ساخت محصولات فلزی فابریکی به جز ماشین‌آلات و تجهیزات	۵۰۷۶	۵۴۳۴	۵۷۶۳	۵۹۶۶	۵۷۸۹	۵۷۰۸
۲۹	ساخت ماشین‌آلات و تجهیزات طبقه‌بندی نشده در جای دیگر	۵۵۷۱	۶۲۵۸	۶۷۸۲	۶۳۸۵	۷۰۱۸	۷۵۶۲
۳۰	ساخت ماشین‌آلات دفتری، حسابداری و محاسباتی	۲۷۴	۲۳۷	۳۵۹	۱۲۹۷	۱۰۸۱	۱۱۴۷
۳۱	ساخت ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی طبقه‌بندی نشده در جای دیگر	۳۵۴۹	۲۶۱۶	۳۱۲۹	۳۸۳۳	۴۶۲۷	۴۰۶۸
۳۲	ساخت رادیو و تلویزیون، دستگاه‌ها و وسایل ارتباطی	۱۱۵۶	۱۰۱۳	۸۵۷	۱۲۱۵	۱۱۱۷	۱۰۹۵
۳۳	ساخت ابزار پزشکی، ابزار اپتیکی، ابزار دقیق و انواع ساعت	۳۵۵	۳۴۶	۴۵۵	۴۷۵	۶۷۰	۷۵۰

۲۴۲۵۵	۲۲۳۰۴	۱۸۳۰۶	۱۶۲۲۷	۱۴۶۷۴	۱۲۰۷۰	ساخت وسایل نقلیه موتوری، تریلر و نیم‌تریلر	۳۴
۲۲۷۹	۲۱۰۰	۲۲۲۴	۱۹۷۴	۳۳۸۵	۲۹۸۴	ساخت سایر تجهیزات حمل‌ونقل	۳۵
۲۸۰۲	۲۸۶۲	۲۷۳۸	۲۸۵۳	۳۰۱۱	۲۸۱۵	ساخت مبلمان و مصنوعات طبقه‌بندی نشده در جای دیگر	۳۶
۶۹	۵۴	۳۷	۳۳	۲۶	۱۴	باز یافت	۳۷
۱۰۶۱۷۱	۹۹۲۸۷	۱۰۱۵۸۵	۱۰۵۴۷۵	۹۹۵۹۲	۹۳۷۷۱	عمده‌فروشی، خرده‌فروشی، تعمیر وسایل نقلیه و کالاها	

مأخذ: مرکز آمار ایران

در جدول زیر روند ارزش‌افزوده به نرخ‌های جاری برای کل بخش صنعت به تفکیک هر استان ارائه شده است. لازم به ذکر است مقادیر این شاخص با مقادیر ارزش‌افزوده بخش صنعت برای واحدهای بالای ۱۰ نفر کارکن و بیشتر متفاوت بوده و چون برای کل بخش محاسبه شده است، مقادیر بیشتری دارد.

جدول ۷۳: ارزش‌افزوده کل بخش صنعت به قیمت جاری و تفکیک استانی (میلیارد ریال)

استان	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹
کل کشور	۲۵۰۲۲۰	۳۱۰۳۲۵	۳۹۲۴۲۱	۴۶۷۶۷۷	۴۹۰۸۴۷	۵۹۹۶۰۸
آذربایجان شرقی	۱۴۸۹۰	۱۶۸۸۳	۲۴۵۴۶	۲۶۰۲۰	۲۶۵۲۸	۳۰۱۵۷
آذربایجان غربی	۳۵۲۹	۴۵۹۸	۵۷۱۲	۶۵۴۵	۷۱۰۰	۷۹۵۶
اردبیل	۱۴۰۲	۱۶۴۸	۲۰۱۸	۲۶۴۴	۲۵۶۱	۲۸۶۰
اصفهان	۳۹۸۴۹	۴۳۶۸۹	۶۶۵۵۳	۷۸۱۵۷	۶۸۵۳۷	۸۶۴۴۶
ایلام	۴۳۴	۴۸۱	۵۲۱	۷۶۸	۹۲۱	۱۱۱۱
بوشهر	۵۲۸۶	۵۶۷۶	۱۰۶۱۶	۱۶۰۴۴	۱۶۴۰۴	۲۷۱۷۶
تهران	۶۸۴۷۲	۸۴۲۸۷	۱۰۱۰۴۷	۱۲۳۲۵۳	۱۳۹۲۲۲	۱۶۲۳۲۵
چهارمحال و بختیاری	۹۵۷	۱۱۲۴	۱۵۵۱	۱۹۰۶	۲۲۱۴	۲۹۷۴
خراسان جنوبی	۷۹۲	۹۴۱	۱۰۵۶	۱۴۶۴	۱۵۹۷	۱۷۵۴
خراسان رضوی	۱۰۹۸۸	۱۴۴۳۱	۱۵۹۱۰	۱۸۲۹۴	۲۱۸۵۲	۲۴۲۷۹
خراسان شمالی	۱۴۰۷	۱۸۸۹	۱۸۱۲	۲۵۹۴	۳۱۵۱	۳۶۸۵
خوزستان	۲۲۶۸۶	۳۰۲۴۷	۳۸۳۶۵	۴۴۳۲۵	۴۳۳۰۴	۵۹۳۳۷
زنجان	۳۶۵۸	۳۸۷۶	۴۶۸۲	۶۴۰۳	۷۷۳۴	۸۰۴۲
سمنان	۳۴۰۶	۴۷۴۹	۷۰۰۸	۶۶۶۰	۷۴۲۰	۸۷۹۷
سیستان و بلوچستان	۱۳۵۰	۱۴۹۶	۱۸۱۹	۲۱۷۳	۲۳۳۲	۲۹۲۵
فارس	۸۹۹۹	۱۰۱۹۶	۱۲۸۰۲	۱۴۰۱۹	۱۴۶۸۵	۱۸۴۷۲

۱۹۰۶۹	۱۷۶۸۱	۱۵۴۲۸	۱۰۸۷۲	۹۶۶۸	۶۷۶۰	قزوین
۶۱۴۸	۵۶۰۷	۵۳۱۵	۴۸۴۸	۴۲۹۲	۳۴۸۳	قم
۲۶۳۰	۲۴۰۹	۲۰۶۶	۱۸۸۱	۱۳۰۸	۱۱۵۸	کردستان
۱۶۳۵۷	۱۳۵۴۷	۱۱۹۸۱	۱۲۹۴۱	۱۱۳۰۶	۶۶۸۴	کرمان
۹۰۹۳	۶۶۳۴	۶۵۳۱	۳۷۱۷	۳۳۷۱	۲۸۸۳	کرمانشاه
۱۴۹۷	۱۱۱۳	۸۱۹	۵۵۲	۴۶۴	۴۰۱	کهگیلویه و بویراحمد
۳۲۱۹	۲۶۱۰	۲۷۱۲	۲۱۷۸	۱۵۷۲	۱۴۰۳	گلستان
۹۹۵۹	۹۵۹۳	۸۶۹۸	۷۰۸۶	۵۱۹۳	۴۱۴۶	گیلان
۴۰۲۴	۳۰۰۴	۲۷۷۱	۲۹۴۲	۲۳۸۷	۲۱۲۰	لرستان
۱۶۰۰۵	۱۴۴۳۵	۱۳۵۲۳	۱۱۱۴۳	۸۴۸۹	۷۰۱۲	مازندران
۲۵۵۲۱	۲۲۱۴۸	۲۱۶۸۵	۱۸۳۷۶	۱۸۷۷۰	۱۴۴۰۴	مرکزی
۱۴۵۸۸	۸۱۳۵	۸۳۸۶	۶۵۷۷	۵۸۵۰	۴۰۶۳	هرمزگان
۷۱۹۹	۶۴۳۲	۵۹۷۸	۴۸۲۰	۴۱۴۱	۳۴۴۸	همدان
۱۶۰۰۳	۱۱۹۳۵	۱۰۵۱۲	۸۴۷۲	۷۳۰۳	۴۱۴۸	یزد

مأخذ: مرکز آمار ایران

در جداول زیر روند مقدار و سهم ارزش افزوده بخش معدن به نرخ جاری و به تفکیک مواد و گروه‌های معدنی ارائه شده است

جدول ۷۴: روند مقدار ارزش افزوده بخش معدن به تفکیک گروه‌های معدنی به نرخ جاری (میلیون ریال)

گروه معدنی	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹
کل معادن	۱۳۵۰۲۶۰۲	۱۶۶۶۶۰۶۰	۲۳۷۳۲۷۲۱	۲۷۷۵۴۴۰۰	۲۶۶۶۲۷۶۴	۳۸۷۳۶۸۷۳
استخراج زغال سنگ	۵۶۲۸۴۰	۶۸۲۳۰۸	۹۸۰۰۰۶	۱۲۷۴۹۷۱	۱۲۸۸۶۵۹	۱۲۱۰۱۲۷
استخراج سنگ آهن	۳۶۲۶۴۲۰	۳۴۴۱۱۱۰	۶۸۶۴۰۴۹	۹۱۵۴۶۴۸	۶۶۹۹۶۱۰	۱۲۰۱۵۶۵۹
استخراج سرب و روی	۳۶۲۰۵۲	۱۳۸۷۰۰۷	۱۴۳۳۶۰۱	۳۰۷۰۸۲	۴۲۳۴۹۱	۷۰۲۹۱۹
استخراج سنگ طلا	۹۶۰۷۶	۹۸۴۴۱	۱۷۸۵۲۹	۱۵۸۲۰۷	۲۰۲۴۳۳	۱۸۲۰۴۵
استخراج سنگ مس	۴۵۶۴۷۷۱	۵۸۴۷۰۱۴	۶۷۵۶۴۰۱	۷۶۵۸۸۸۰	۷۸۵۷۵۸۱	۱۱۶۳۸۹۶۳
استخراج کرومیت	۱۳۸۶۲۷	۲۵۹۹۰۱	۲۰۶۹۹۱	۳۴۷۱۹۱	۳۳۶۵۴۶	۷۶۷۸۶۵
استخراج منگنز	۳۵۲۴۰	۴۵۰۷۲	۶۷۷۲۱	۹۷۸۲۹	۹۵۵۸۲	۸۹۵۴۰
استخراج بوکسیت	۱۱۷۹۳۱	۷۳۳۵۸	۴۸۵۳۰	۳۷۱۵۹	۳۲۷۵۱	۷۷۸۶۵
استخراج کبالت، آنتیموان و تیتانیوم		۴۲۴۵	۹۵۳۵	۴۵۸۸	۴۹۲۲	

۲۳۶۵۵۲۴	۲۱۰۵۷۷۸	۱۹۸۹۲۴۶	۱۷۰۰۴۳۵	۱۱۶۸۰۴۳	۹۳۰۳۰۵	استخراج شن و ماسه
۴۶۰۹۵۹۱	۳۵۸۵۷۹۱	۳۳۳۸۲۵۲	۲۶۹۴۰۹۳	۱۵۸۴۵۲۶	۱۳۲۰۲۶۵	استخراج سنگ‌های تزئینی
۷۶۳۵۲۴	۷۹۴۰۹۸	۵۳۲۸۲۸	۶۰۸۲۳۱	۳۹۲۶۳۸	۳۱۱۲۹۱	استخراج سنگ لاشه
۳۶۷۴۱	۵۱۱۴۵	۲۹۰۳۱	۳۰۶۹۴	۱۴۸۰۹	۱۰۸۲	استخراج سنگ بالاست
۲۵۹۶۳۱۴	۱۷۵۰۸۷۷	۱۵۴۶۳۶۷	۱۱۷۲۴۲۹	۸۱۷۲۲۶	۷۴۹۸۵۷	استخراج سنگ آهک
۳۵۹۴۹۰	۳۰۹۱۸۴	۲۳۹۷۳۰	۱۹۷۷۷۷	۱۷۹۴۴۶	۱۶۲۳۶۸	استخراج سنگ گچ
۳۵۳۸۹۶	۲۳۳۹۸۹	۳۲۵۲۷۶	۱۵۸۰۷۲	۱۹۴۴۴۳	۹۲۸۳۶	استخراج کائولن، خاک نسوز و ...
۶۹۲۰۹	۴۹۶۴۸	۲۸۴۶۴	۴۱۱۵۲	۲۴۴۵۰	۲۱۲۵۹	استخراج دولومیت
۲۶۸۴۳	۳۷۵۵۴	۲۴۲۷۰	۱۲۹۳۱	۹۳۹۳	۱۰۹۲۷	استخراج بنتونیت و گل سرشوی
۴۶۷۹۹	۳۹۴۹۹	۲۷۱۷۴	۲۶۲۸۰	۴۱۵۸۴	۱۳۵۳۲	استخراج منیزیت و گل سفید
۱۳۷۱۶	۵۸۱۷۶	۶۰۴۹۵	۴۴۵۵۶	۱۰۳۳۲	۱۷۶۳۹	استخراج سولفات سدیم
۷۹۰۵۶	۶۸۹۱۵	۵۴۲۸۹	۵۸۵۰۳	۳۳۴۰۰	۴۴۲۴۹	استخراج باریت، خاک سرخ و زرد
۶۲۰۰۱	۷۷۴۸۰	۴۸۶۳۱	۴۶۴۹۵	۴۶۲۸۲	۲۱۴۴۶	استخراج فلورین
۷۷۲۳	۱۵۸۷	۶۲۲۹	۲۸۷۶	۴۴۳۲	۲۴۵۴	استخراج سولفات استرونیوم و بر
۵۷۱۸۳	۶۷۱۳۴	۹۸۷۳۸	۱۸۳۴۸	۲۴۱۲۲	۱۱۴۷۳۸	استخراج زرنیخ، فسفات و ید
۲۰۵۹۶۶	۱۸۷۰۴۱	۱۱۱۵۷۴	۱۳۴۲۰۰	۸۵۸۷۷	۵۵۹۷۷	استخراج نمک
۱۷۸۳۸۱	۱۷۵۲۹۹	۱۳۶۵۲۰	۱۴۸۶۱۰	۱۲۶۰۵۱	۶۵۲۸۲	استخراج سیلیس
۹۱۸۰۴	۵۳۱۹۳	۵۲۳۰۷	۲۶۴۴۷	۱۸۰۱۰	۱۸۶۳۰	استخراج پوکه معدنی
۹۶۰۱۲	۳۷۹۱۰	۲۹۹۶۶	۲۷۵۱۸	۲۴۷۴۲	۱۵۲۵۵	استخراج فلدسپات
۶۲۲۳	۶۳۲۹	۵۰۸۰	۶۰۷۸	۵۴۰۹	۴۱۳۹	استخراج تالک
۹۸۰۱	۱۷۴۹۰	۱۸۹۷۸	۲۲۰۳۹	۱۵۴۷۱	۱۷۲۷۰	استخراج صدف دریایی و میکا
۱۳۱۶۵	۱۳۰۷۲	۱۰۳۹۸	۹۱۸۳	۶۷۵۷	۳۹۰۷	سنگهای قیمتی و نیمه قیمتی

مأخذ: مرکز آمار ایران

جدول ۷۵: روند سهم ارزش افزوده رشته فعالیت‌های معدنی از کل ارزش افزوده معدن (درصد)

گروه معدنی	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹
استخراج زغال سنگ	۴,۲	۴,۱	۴,۱	۴,۶	۴,۸	۳,۱
استخراج سنگ آهن	۲۶,۹	۲۰,۶	۲۸,۹	۳۳,۰	۲۵,۱	۳۱,۰
استخراج سرب و روی	۲,۷	۸,۳	۶,۰	۱,۱	۱,۶	۱,۸
استخراج سنگ طلا	۰,۷	۰,۶	۰,۸	۰,۶	۰,۸	۰,۵

۳۰,۰	۲۹,۵	۲۷,۶	۲۸,۵	۳۵,۱	۳۳,۸	استخراج سنگ مس
۲,۰	۱,۳	۱,۳	۰,۹	۱,۶	۱,۰	استخراج کرومیت
۰,۲	۰,۴	۰,۴	۰,۳	۰,۳	۰,۳	استخراج منگنز
۰,۲	۰,۱	۰,۱	۰,۲	۰,۴	۰,۹	استخراج بوکسیت
	۰,۰۲	۰,۰۲	۰,۰۴	۰,۰۳	۰,۰۰	استخراج کبالت، آنتیموان و تیتانیوم
۶,۱	۷,۹	۷,۲	۷,۲	۷,۰	۶,۹	استخراج شن و ماسه
۱۱,۹	۱۳,۴	۱۲,۰	۱۱,۴	۹,۵	۹,۸	استخراج سنگ‌های تزئینی
۲,۰	۳,۰	۱,۹	۲,۶	۲,۴	۲,۳	استخراج سنگ لاشه
۰,۱	۰,۲	۰,۱	۰,۱	۰,۱	۰,۰	استخراج سنگ بالاست
۶,۷	۶,۶	۵,۶	۴,۹	۴,۹	۵,۶	استخراج سنگ آهک
۰,۹	۱,۲	۰,۹	۰,۸	۱,۱	۱,۲	استخراج سنگ گچ
۰,۹	۰,۹	۱,۲	۰,۷	۱,۲	۰,۷	استخراج کائولن، خاک نسوز و ...
۰,۲	۰,۲	۰,۱	۰,۲	۰,۱	۰,۲	استخراج دولومیت
۰,۱	۰,۱	۰,۱	۰,۱	۰,۱	۰,۱	استخراج بنتونیت و گل سرشوی
۰,۱	۰,۱	۰,۱	۰,۱	۰,۲	۰,۱	استخراج منیزیت و گل سفید
۰,۰	۰,۲	۰,۲	۰,۲	۰,۱	۰,۱	استخراج سولفات سدیم
۰,۲	۰,۳	۰,۲	۰,۲	۰,۲	۰,۳	استخراج باریت، خاک سرخ و زرد
۰,۲	۰,۳	۰,۲	۰,۲	۰,۳	۰,۲	استخراج فلورین
۰,۰۲	۰,۰۱	۰,۰۲	۰,۰۱	۰,۰۳	۰,۰۲	استخراج سولفات استرونیسم و بر
۰,۱	۰,۳	۰,۴	۰,۱	۰,۱	۰,۸	استخراج زرنیخ، فسفات و ید
۰,۵	۰,۷	۰,۴	۰,۶	۰,۵	۰,۴	استخراج نمک
۰,۵	۰,۷	۰,۵	۰,۶	۰,۸	۰,۵	استخراج سیلیس
۰,۲	۰,۲	۰,۲	۰,۱	۰,۱	۰,۱	استخراج پوکه معدنی
۰,۲	۰,۱	۰,۱	۰,۱	۰,۱	۰,۱	استخراج فلدسپات
۰,۰۲	۰,۰۲	۰,۰۲	۰,۰۳	۰,۰۳	۰,۰۳	استخراج تالک
۰,۰	۰,۱	۰,۱	۰,۱	۰,۱	۰,۱	استخراج صدف دریایی و میکا
۰,۰۳	۰,۰۵	۰,۰۴	۰,۰۴	۰,۰۴	۰,۰۳	سنگ‌های قیمتی و نیمه قیمتی

مأخذ: مرکز آمار ایران

در جداول زیر روند مقدار و سهم ارزش افزوده بخش معدن به نرخ جاری و به تفکیک استان ارائه شده است

جدول ۷۶: روند مقدار ارزش افزوده بخش معدن به تفکیک استان (میلیون ریال)

استان	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۸	۱۳۸۹
آذربایجان شرقی	۱۲۱۲۴۳	۲۷۳۲۸۵	۸۰۱۳۱۱	۱۳۱۷۷۰۹	۱۵۷۵۲۱۴
آذربایجان غربی	۲۹۵۷۸۸	۳۲۶۱۴۸	۶۴۱۸۹۲	۶۰۹۷۶۷	۷۷۰۰۱۳
اردبیل	۱۹۶۹۶	۴۴۸۹۶	۴۶۲۱۷	۸۳۱۰۴	۹۸۴۲۳
اصفهان	۶۴۳۸۰۴	۸۰۰۶۷۷	۱۵۳۹۳۳۸	۱۴۳۶۰۳۱	۱۵۲۷۴۰۴
ایلام	۴۳۲۵۱	۴۶۶۸۸	۵۴۳۷۶	۸۹۳۸۴	۱۴۶۲۱۲
بوشهر	۹۷۳۱۳	۷۷۶۳۱	۹۸۶۹۱	۲۶۴۸۷۸	۲۶۷۵۰۵
تهران	۵۲۳۴۹۵	۳۱۲۴۹۷	۴۸۰۲۰۷	۷۱۷۵۰۷	۹۴۵۴۵۶
چهار محال و بختیاری	۵۲۲۸۱	۶۵۲۸۲	۱۰۴۷۲۴	۱۴۷۴۳۷	۱۸۱۹۳۸
خراسان جنوبی	۱۵۷۹۷۶	۲۳۶۳۰۱	۲۲۲۴۱۰	۳۲۸۳۵۱	۴۷۹۲۳۹
خراسان رضوی	۲۸۶۲۱۴	۲۸۶۳۹۳	۳۴۶۸۹۳	۶۳۲۷۲۶	۸۱۴۷۳۶
خراسان شمالی	۱۵۲۵۷۸	۱۴۳۵۱۷	۱۱۸۹۲۸	۱۱۸۲۹۸	۱۵۹۳۳۷
خوزستان	۷۷۴۲۴	۲۲۴۴۳۸	۳۵۸۳۳۲	۴۱۳۳۸۲	۴۶۵۶۳۰
زنجان	۱۶۸۴۳۵	۹۸۸۵۷۴	۴۰۱۵۸۷	۲۹۸۰۳۳	۵۲۳۹۸۷
سمنان	۳۱۴۴۰۱	۲۰۴۹۹۴	۳۱۰۲۲۵	۵۴۶۹۱۹	۴۱۱۱۵۱
سیستان و بلوچستان	۱۵۹۷۲۸	۱۳۳۹۷۲	۱۸۴۳۸۱	۳۳۳۲۹۶	۳۱۰۵۰۶
فارس	۳۱۹۹۹۶	۶۶۱۲۷۶	۱۲۵۴۲۸۶	۱۴۵۹۶۲۳	۱۹۵۲۲۳۲
قزوین	۴۱۹۵۵	۵۷۲۰۴	۵۷۵۹۰	۱۰۸۸۶۰	۹۶۳۹۵
قم	۶۰۷۷۰	۷۲۶۸۱	۹۰۷۴۳	۱۴۹۹۰۴	۱۷۳۳۵۶
کردستان	۱۳۰۹۷۲	۱۲۷۲۱۸	۲۱۴۸۴۹	۱۶۳۷۷۸	۲۷۹۴۸۰
کرمان	۵۹۱۳۸۷۰	۷۵۳۶۹۰۱	۹۴۴۰۱۷۸	۹۴۰۶۱۵۲	۱۶۲۵۳۱۷۴
کرمانشاه	۴۷۶۳۷	۷۴۱۱۶	۳۸۳۴۴۵	۱۴۰۷۰۹	۱۹۱۶۲۸
کهگیلویه و بویراحمد	۳۰۵۳۰	۴۷۵۴۷	۱۰۷۷۷۷	۲۵۱۹۰۹	۲۸۲۲۱۲
گلستان	۱۲۵۱۲۴	۱۷۱۶۶۸	۱۸۱۵۱۷	۲۴۶۷۵۶	۲۸۷۳۱۴
گیلان	۶۷۰۷۳	۷۵۴۷۴	۱۰۲۲۶۶	۱۵۰۵۲۱	۱۹۷۳۳۳
لرستان	۲۰۴۶۰۰	۳۰۳۳۶۰	۲۲۹۳۵۲	۳۸۳۸۸۶	۳۹۳۱۹۷
مازندران	۱۷۷۷۶۵	۲۸۳۳۳۵	۲۹۰۲۰۰	۲۸۵۸۶۲	۳۶۶۵۸۸
مرکزی	۲۸۷۳۷۶	۲۵۲۶۶۰	۵۴۰۶۶۰	۹۵۵۷۵۰	۱۴۹۰۵۵۸
هرمزگان	۷۲۳۰۲	۱۳۱۶۱۲	۲۱۸۸۴۷	۳۱۹۳۳۷	۲۴۲۵۳۷
همدان	۶۱۵۲۲	۱۴۳۵۴۹	۱۸۳۵۰۳	۱۶۶۹۷۵	۲۳۷۴۹۹
یزد	۲۸۳۷۴۸۳	۲۵۶۲۲۶۴	۴۷۲۷۹۹۵	۵۱۳۶۹۲۰	۷۶۱۶۶۱۷
کل کشور	۱۳۵۰۲۶۰۲	۱۶۶۶۶۰۵۸	۲۳۷۳۲۷۲۰	۲۶۶۶۲۷۶۴	۳۸۷۳۶۸۷۱

مأخذ: مرکز آمار ایران

جدول ۷۷: روند سهم ارزش افزوده استان‌ها از کل ارزش افزوده بخش معدن (درصد)

استان	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۸	۱۳۸۹
آذربایجان شرقی	۱،۰	۱،۶	۳،۴	۴،۹	۴،۱
آذربایجان غربی	۲،۲	۲،۰	۲،۷	۲،۳	۲،۰
اردبیل	۰،۱	۰،۳	۰،۲	۰،۳	۰،۳
اصفهان	۴،۸	۴،۸	۶،۵	۵،۴	۳،۹
ایلام	۰،۳	۰،۳	۰،۲	۰،۳	۰،۴
بوشهر	۰،۷	۰،۵	۰،۴	۱،۰	۰،۷
تهران	۳،۹	۱،۹	۲،۰	۲،۷	۲،۴
چهار محال و بختیاری	۰،۴	۰،۴	۰،۴	۰،۶	۰،۵
خراسان جنوبی	۱،۲	۱،۴	۰،۹	۱،۲	۱،۲
خراسان رضوی	۲،۱	۱،۷	۱،۵	۲،۴	۲،۱
خراسان شمالی	۱،۱	۰،۹	۰،۵	۰،۴	۰،۴
خوزستان	۰،۶	۱،۳	۱،۵	۱،۶	۱،۲
زنجان	۱،۲	۵،۹	۱،۷	۱،۱	۱،۴
سمنان	۲،۳	۱،۲	۱،۳	۲،۱	۱،۱
سیستان و بلوچستان	۱،۲	۰،۸	۰،۸	۱،۳	۰،۸
فارس	۲،۴	۴،۰	۵،۳	۵،۵	۵،۰
قزوین	۰،۳	۰،۳	۰،۲	۰،۴	۰،۲
قم	۰،۵	۰،۴	۰،۴	۰،۶	۰،۴
کردستان	۱،۰	۰،۸	۰،۹	۰،۶	۰،۷
کرمان	۴۳،۸	۴۵،۲	۳۹،۸	۳۵،۳	۴۲،۰
کرمانشاه	۰،۴	۰،۴	۱،۶	۰،۵	۰،۵
کهگیلویه و بویراحمد	۰،۲	۰،۳	۰،۵	۰،۹	۰،۷
گلستان	۰،۹	۱،۰	۰،۸	۰،۹	۰،۷
گیلان	۰،۵	۰،۵	۰،۴	۰،۶	۰،۵
لرستان	۱،۵	۱،۸	۱،۰	۱،۴	۱،۰
مازندران	۱،۳	۱،۷	۱،۲	۱،۱	۰،۹
مرکزی	۲،۱	۱،۵	۲،۳	۳،۶	۳،۸
هرمزگان	۰،۵	۰،۸	۰،۹	۱،۲	۰،۶
همدان	۰،۵	۰،۹	۰،۸	۰،۶	۰،۶
یزد	۲۱،۰	۱۵،۴	۱۹،۹	۱۹،۳	۱۹،۷

مأخذ: مرکز آمار ایران

اطلاعات سال ۱۳۸۷ در گزارشات مرکز آمار ارائه نشده است
در جداول زیر روند مقدار و سهم ارزش افزوده بخش بازرگانی شامل عمده‌فروشی، خرده‌فروشی، تعمیر وسایل نقلیه و کالاها به قیمت جاری و به تفکیک هر استان ارائه شده است

جدول ۷۸: روند مقدار ارزش افزوده بخش بازرگانی (عمده‌فروشی، خرده‌فروشی، تعمیر وسایل نقلیه و کالاها)
به قیمت جاری و تفکیک استانی (میلیارد ریال)

۱۳۸۹	۱۳۸۸	۱۳۸۷	۱۳۸۶	۱۳۸۵	۱۳۸۴	
۶۳۰۰۴۷	۵۲۲۰۴۱	۴۷۸۴۰۵	۳۹۶۵۵۸	۳۱۸۴۵۴	۲۶۷۲۵۷	کل کشور
۳۲۶۸۰	۲۷۰۳۳	۲۴۷۲۸	۲۰۴۹۹	۱۶۵۷۴	۱۳۹۱۵	آذربایجان شرقی
۱۱۱۶۹	۹۱۷۶	۸۲۵۵	۶۸۴۴	۵۶۱۵	۴۶۵۷	آذربایجان غربی
۷۸۲۱	۶۴۳۵	۵۸۸۳	۴۸۸۲	۳۹۶۶	۳۲۹۳	اردبیل
۴۳۷۶۸	۳۶۱۱۶	۳۳۰۵۳	۲۷۴۱۶	۲۱۷۱۱	۱۸۲۳۴	اصفهان
۲۱۷۶	۱۷۸۵	۱۶۲۴	۱۳۴۷	۱۰۵۴	۸۷۷	ایلام
۶۶۱۶	۵۴۴۹	۵۰۵۶	۴۱۹۷	۳۲۷۶	۲۷۲۳	بوشهر
۲۲۸۷۳۷	۱۹۱۲۸۴	۱۷۵۸۰۸	۱۴۵۵۳۳	۱۱۷۵۵۶	۹۹۳۳۵	تهران
۴۴۱۹	۳۶۱۶	۳۳۱۸	۲۷۵۶	۲۱۷۶	۱۸۱۲	چهارمحال و بختیاری
۴۵۷۰	۳۷۴۳	۳۴۲۸	۲۸۴۷	۲۳۴۴	۱۹۱۲	خراسان جنوبی
۴۳۲۳۶	۳۵۶۰۰	۳۲۵۱۴	۲۶۹۷۷	۲۲۵۶۸	۱۸۹۸۳	خراسان رضوی
۷۱۸۸	۵۹۰۰	۵۴۰۲	۴۴۸۴	۳۴۸۰	۲۸۶۶	خراسان شمالی
۳۳۸۷۷	۲۸۱۱۸	۲۵۹۵۲	۲۱۵۱۳	۱۷۱۸۱	۱۴۲۷۳	خوزستان
۴۶۳۸	۳۸۵۷	۳۵۷۰	۲۹۵۸	۲۳۱۹	۱۹۱۶	زنجان
۲۸۶۲	۲۳۳۸	۲۱۰۱	۱۷۴۴	۱۳۸۱	۱۱۵۹	سمنان
۴۶۴۱	۳۸۲۶	۳۵۰۸	۲۹۱۰	۲۳۱۲	۲۱۹۸	سیستان و بلوچستان
۲۲۶۸۵	۱۸۶۳۰	۱۶۷۳۴	۱۳۸۸۱	۱۱۴۹۸	۹۷۳۰	فارس
۸۵۰۱	۷۰۰۲	۶۴۲۸	۵۳۳۴	۴۱۵۱	۳۴۹۵	قزوین
۹۵۲۱	۷۸۵۶	۷۱۷۱	۵۹۴۷	۴۶۴۳	۳۸۷۰	قم
۹۹۵۴	۸۱۷۹	۷۵۰۱	۶۲۲۶	۴۸۷۶	۴۰۶۵	کردستان
۱۲۱۳۲	۹۹۹۹	۹۰۷۲	۷۵۲۵	۵۹۲۸	۵۰۱۷	کرمان
۹۲۶۰	۷۶۲۶	۶۹۲۶	۵۷۴۵	۴۵۷۳	۳۷۹۴	کرمانشاه
۱۹۴۱	۱۶۱۸	۱۴۷۸	۱۲۲۴	۱۰۲۹	۹۰۰	کهگیلویه و بویراحمد
۱۲۵۱۲	۱۰۲۹۱	۹۴۵۴	۷۸۴۸	۶۲۸۱	۵۲۶۸	گلستان

۲۱۳۳۸	۱۷۵۳۸	۱۶۱۱۵	۱۳۳۷۴	۱۰۵۳۸	۸۹۲۴	گیلان
۸۷۹۶	۷۳۳۵	۶۷۲۵	۵۵۶۹	۴۳۵۳	۳۵۸۲	لرستان
۲۹۸۷۸	۲۴۵۴۱	۲۲۳۳۲	۱۸۵۳۰	۱۴۶۳۷	۱۲۴۸۴	مازندران
۱۷۶۵۱	۱۴۵۸۵	۱۳۵۲۸	۱۱۲۲۵	۸۸۵۴	۶۵۷۳	مرکزی
۹۹۸۵	۸۲۰۵	۷۵۷۳	۶۲۸۸	۵۰۳۵	۴۲۰۹	هرمزگان
۱۰۷۵۸	۸۸۳۵	۸۱۰۳	۶۷۲۶	۵۲۴۶	۴۳۹۷	همدان
۶۷۳۸	۵۵۲۶	۵۰۶۷	۴۲۰۷	۳۳۰۰	۲۷۹۸	یزد

مأخذ: مرکز آمار ایران

جدول ۷۹: روند سهم ارزش افزوده بخش بازرگانی (عمده‌فروشی، خرده‌فروشی، تعمیر وسایل نقلیه و کالاها) هر استان (درصد)

۱۳۸۹	۱۳۸۸	۱۳۸۷	۱۳۸۶	۱۳۸۵	۱۳۸۴	استان
۵,۲	۵,۲	۵,۲	۵,۲	۵,۲	۵,۲	آذربایجان شرقی
۱,۸	۱,۸	۱,۷	۱,۷	۱,۸	۱,۷	آذربایجان غربی
۱,۲	۱,۲	۱,۲	۱,۲	۱,۲	۱,۲	اردبیل
۶,۹	۶,۹	۶,۹	۶,۹	۶,۸	۶,۸	اصفهان
۰,۳	۰,۳	۰,۳	۰,۳	۰,۳	۰,۳	ایلام
۱,۱	۱,۰	۱,۱	۱,۱	۱,۰	۱,۰	بوشهر
۳۶,۳	۳۶,۶	۳۶,۷	۳۶,۷	۳۶,۹	۳۷,۲	تهران
۰,۷	۰,۷	۰,۷	۰,۷	۰,۷	۰,۷	چهارمحال و بختیاری
۰,۷	۰,۷	۰,۷	۰,۷	۰,۷	۰,۷	خراسان جنوبی
۶,۹	۶,۸	۶,۸	۶,۸	۷,۱	۷,۱	خراسان رضوی
۱,۱	۱,۱	۱,۱	۱,۱	۱,۱	۱,۱	خراسان شمالی
۵,۴	۵,۴	۵,۴	۵,۴	۵,۴	۵,۳	خوزستان
۰,۷	۰,۷	۰,۷	۰,۷	۰,۷	۰,۷	زنجان
۰,۵	۰,۴	۰,۴	۰,۴	۰,۴	۰,۴	سمنان
۰,۷	۰,۷	۰,۷	۰,۷	۰,۷	۰,۸	سیستان و بلوچستان
۳,۶	۳,۶	۳,۵	۳,۵	۳,۶	۳,۶	فارس
۱,۳	۱,۳	۱,۳	۱,۳	۱,۳	۱,۳	قزوین
۱,۵	۱,۵	۱,۵	۱,۵	۱,۵	۱,۴	قم
۱,۶	۱,۶	۱,۶	۱,۶	۱,۵	۱,۵	کردستان

۱,۹	۱,۹	۱,۹	۱,۹	۱,۹	۱,۹	کرمان
۱,۵	۱,۵	۱,۴	۱,۴	۱,۴	۱,۴	کرمانشاه
۰,۳	۰,۳	۰,۳	۰,۳	۰,۳	۰,۳	کهگیلویه و بویراحمد
۲,۰	۲,۰	۲,۰	۲,۰	۲,۰	۲,۰	گلستان
۳,۴	۳,۴	۳,۴	۳,۴	۳,۳	۳,۳	گیلان
۱,۴	۱,۴	۱,۴	۱,۴	۱,۴	۱,۳	لرستان
۴,۷	۴,۷	۴,۷	۴,۷	۴,۶	۴,۷	مازندران
۲,۸	۲,۸	۲,۸	۲,۸	۲,۸	۲,۵	مرکزی
۱,۶	۱,۶	۱,۶	۱,۶	۱,۶	۱,۶	هرمزگان
۱,۷	۱,۷	۱,۷	۱,۷	۱,۶	۱,۶	همدان
۱,۱	۱,۱	۱,۱	۱,۱	۱,۰	۱,۰	یزد

مأخذ: مرکز آمار ایران

۱-۳-۲ رقابت پذیری جهانی

مجمع جهانی اقتصاد، هر سال گزارشی از رقابت پذیری تهیه می کند که اولین گزارش این مجمع از سال ۲۰۱۰ برای کشورها منتشر شده است. هر چند در نحوه محاسبه این شاخصها (اعم از چهارچوب آماری، تعداد واحدهای مورد بررسی، پرسشنامه های جمع آوری اطلاعات و ..) سوالات و نکاتی مطرح است ولی با توجه به اینکه رتبه های اختصاص یافته قابل مقایسه با دیگر کشورها می باشد می تواند در برنامه ریزی ها موثر باشد. بر اساس رویکرد این تشکل، رقابت پذیری مجموعه ای از نهادهای ساختاری، خط مشی ها و عوامل نمایانگر بهبود سطح بهره وری یک کشور است. رتبه ایران در شاخص رقابت پذیری در سال (۲۰۱۰ بین ۱۳۹ کشور) و ۲۰۱۱ (بین ۱۴۲ کشور) و ۲۰۱۲ (۱۴۴ کشور) در جداول زیر ارائه شده است. اکثر این شاخصها زیرساخت های نرم را می سنجنند.

جدول ۸۰: رتبه های ایران در شاخص های رقابت پذیری جهانی، ۲۰۱۰-۲۰۱۲

ردیف	شاخص	سال ۲۰۱۰ بین ۱۳۹ کشور	سال ۲۰۱۱ بین ۱۴۲ کشور	سال ۲۰۱۲ بین ۱۴۴ کشور
۱	الزامات اساسی	۶۳	۵۱	۵۹
۲	نهادهای اقتصادی	۸۲	۷۲	۶۸
۳	زیر ساختها	۷۴	۶۷	۶۹
۴	محیط اقتصاد کلان	۴۵	۲۷	۵۷
۵	سلامت و آموزش ابتدایی	۵۴	۵۰	۴۶
۶	تقویت کننده های اثربخشی	۹۰	۸۸	۹۰
۷	آموزش عالی و مهارت	۸۷	۸۹	۷۸
۸	اثر بخشی بازار کالا	۹۸	۱۰۳	۹۸
۹	اثر بخشی بازار کار	۱۳۵	۱۳۹	۱۴۱

۱۰	توسعه بازارهای مالی	۱۲۰	۱۲۳	۱۲۳
۱۱	آمدگی فناوری	۹۶	۱۰۴	۱۱۱
۱۲	اندازه بازار	۲۰	۲۱	۱۸
۱۳	عوامل نوآوری و پیشرفت	۸۲	۸۳	۷۷
۱۴	پیشرفتگی کسب و کار	۹۱	۹۲	۹۳
۱۵	نوآوری	۶۶	۷۰	۶۵
	رقابت پذیری (در کل)	۶۹	۶۲	۶۶

مأخذ: گزارش مجمع جهانی اقتصاد سال ۲۰۱۲ - ۲۰۱۰

جدول ۸۱: رتبه‌های ایران در شاخص‌های مرتبط با نهادهای اقتصادی، ۲۰۱۰-۲۰۱۲

ردیف	شاخص	رتبه سال ۲۰۱۰	سال ۲۰۱۱	سال ۲۰۱۲
۱	حقوق مالکیت	۷۰	۶۱	۵۵
۲	حمایت از حقوق معنوی	۱۱۴	۱۱۱	۱۱۲
۳	انحراف منابع عمومی	۶۲	۵۹	۵۹
۴	اعتماد عمومی به سیاستمداران	۳۹	۳۹	۳۵
۵	پرداخت‌های بی قاعده و رشوه	۶۹	۶۵	۶۲
۶	جانب داری در تصمیمات رسمی	۴۸	۴۳	۴۱
۷	اسراف در مخارج دولتی	۸۵	۶۸	۵۳
۸	بار مقررات دولتی	۹۹	۱۰۷	۱۱۶
۹	کارایی مسیرهای قانونی در حل اختلافات	۷۹	۷۲	۷۷
۱۰	کارایی مسیرهای قانونی در اصلاح مقررات	۱۱۲	۱۰۵	۱۰۴
۱۱	رفتار اخلاقی شرکت‌ها	۱۲۴	۸۴	۶۶
۱۲	قوت استانداردهای حسابداری و گزارش‌دهی	۱۰۷	۱۰۵	۹۳
۱۳	کارآمدی هیئت مدیره‌های شرکتی	۱۰۱	۱۰۳	۱۰۵
۱۴	حمایت از منافع اقلیت سهامدار	۹۸	۹۰	۷۸
۱۵	میزان حمایت از سرمایه‌گذار	۱۲۷	۱۳۱	۱۳۰

مأخذ: گزارش مجمع جهانی اقتصاد سال ۲۰۱۲ - ۲۰۱۰

جدول ۸۲: رتبه‌های ایران در شاخص‌های مرتبط با پیشرفتگی کسب و کار، ۲۰۱۰-۲۰۱۲

رتبف	شرح شاخص	سال ۲۰۱۰	سال ۲۰۱۰	سال ۲۰۱۲
۱	کمیت تأمین محلی	۵۶	۵۳	۴۶
۲	کیفیت تأمین محلی	۱۲۵	۱۲۹	۱۲۳
۳	وضعیت توسعه خوشه‌ها	۹۱	۹۳	۸۵
۴	ماهیت مزیت رقابتی	۱۰۲	۹۵	۱۰۰
۵	عرض زنجیره ارزش	۹۴	۱۰۷	۱۰۷
۶	کنترل توزیع بین‌المللی	۱۵	۲۱	۲۱
۷	پیشرفتگی فرایند تولید	۷۵	۷۶	۷۱
۸	گستره بازار سازی	۱۰۷	۱۱۴	۱۱۳
۹	اراده تفویض اختیار	۱۲۱	۱۲۴	۱۲۰

مأخذ: گزارش مجمع جهانی اقتصاد سال ۲۰۱۲ - ۲۰۱۰

جدول ۸۳: رتبه‌های ایران در شاخص‌های مرتبط با محیط اقتصاد کلان، ۲۰۱۰-۲۰۱۲

رتبف	شرح شاخص	سال ۲۰۱۰	سال ۲۰۱۱	سال ۲۰۱۲
۱	تراز بودجه دولتی، نسبت به تولید ناخالص داخلی	۴۳	۱۹	۲۹
۲	پس انداز ناخالص ملی، نسبت به تولید ناخالص داخلی	۲۶	۱۰	۳
۳	تورم، درصد تغییرات سالانه	۱۲۱	۱۳۶	۱۴۲
۴	نرخ اسپرد سود بانکی	۳	۱	
۵	بدهی‌های عمومی دولتی، نسبت به تولید ناخالص داخلی	۱۷	۱۳	۱۵
۶	رتبه اعتبار مالی کشور	۹۷	۱۱۴	۱۰۸

مأخذ: گزارش مجمع جهانی اقتصاد سال ۲۰۱۲ - ۲۰۱۰
شاخص‌های مرتبط با توسعه بازارهای مالی در جدول زیر نمایش داده شده است.

جدول ۸۴: رتبه و امتیاز ایران در شاخص‌های مرتبط با توسعه بازارهای مالی، ۲۰۱۰-۲۰۱۲

رتبف	شرح شاخص	رتبه (بین ۱۳۹ کشور)	رتبه (بین ۱۴۲ کشور)	رتبه (بین ۱۴۴ کشور)
۱	فراهم بودن خدمات مالی	۱۳۳	۱۳۴	۱۳۵
۲	منطقی بودن قیمت خدمات مالی	۱۲۹	۱۳۰	۱۲۸
۳	تأمین مالی از طریق بازار سهام محلی	۸۲	۸۰	۶۵
۴	سهولت دسترسی به وام‌ها	۱۳۶	۱۳۷	۱۴۱

۱۲۹	۱۳۳	۱۳۳	فراهم بودن سرمایه‌گذاری مشترک	۵
۱۰۴	۱۱۳	۱۱۳	سریا بودن بانک‌ها	۶
۷۴	۸۹	۸۸	مقررات تبادلات اوراق	۷
۹۹	۸۹	۸۶	شاخص حقوق قانونی	۸
	۱	۳	نرخ اسپرد سود بانکی	۹

مأخذ: گزارش مجمع جهانی اقتصاد سال ۲۰۱۰ - ۲۰۱۲
شاخص‌های آمادگی فناوری و نوآوری برای ایران در جداول زیر ارائه شده است.

جدول ۸۵: رتبه و امتیاز ایران در شاخص‌های آمادگی فناوری، ۲۰۱۰-۲۰۱۲

سال ۲۰۱۲	سال ۲۰۱۱	سال ۲۰۱۰	شرح شاخص
رتبه (بین ۱۴۴ کشور)	رتبه (بین ۱۴۲ کشور)	رتبه (بین ۱۳۹ کشور)	
۱۱۴	۱۱۷	۱۲۳	فراهم بودن آخرین فناوری‌ها
۱۱۹	۱۲۰	۱۱۶	جذب فناوری در سطح بنگاه
۱۰۸	۱۱۱	۱۱۴	سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی و انتقال فناوری
۹۵	۱۰۲	۶۰	کاربر اینترنت در ۱۰۰ هزار نفر
۸۹	۱۰۴	۱۰۱	اشتراک پهنای باند اینترنت در ۱۰۰ هزار نفر
۱۱۵	۱۰۳	۹۹	پهنای باند اینترنت (کیلوبایت در ثانیه بر نفر)

مأخذ: گزارش مجمع جهانی اقتصاد سال ۲۰۱۰ - ۲۰۱۲

جدول ۸۶: رتبه و امتیاز ایران در شاخص‌های نوآوری، ۲۰۱۰ - ۲۰۱۲

ردیف	شاخص	سال ۲۰۱۰		سال ۲۰۱۱		سال ۲۰۱۲	
		رتبه (بین ۱۳۲ کشور)	رتبه (بین ۱۴۲ کشور)	رتبه (بین ۱۴۲ کشور)	رتبه (بین ۱۴۴ کشور)	امتیاز	رتبه (بین ۱۴۴ کشور)
۱	ظرفیت نوآوری	۶۸	۶۷	۳	۵۹	۳,۳	
۲	کیفیت نهادهای پژوهش علمی	۵۲	۴۹	۴	۴۰	۴,۲	
۳	هزینه کرد شرکت‌ها در پژوهش و توسعه	۱۰۷	۱۰۲	۲,۷	۹۷	۲,۸	
۴	همکاری دانشگاه و صنعت در پژوهش و توسعه	۹۷	۹۳	۳,۲	۸۷	۳,۴	
۵	تدارکات محصولات با فناوری پیشرفته توسط دولت	۶۰	۶۱	۳,۷	۶۶	۳,۶	
۶	حضور دانشمندان و مهندسين	۳۷	۳۷	۴,۵	۳۴	۴,۶	
۷	ثبت اختراع کاربردی در میلیون نفر	۸۰	۷۹	۰,۱	۱۰۰	۰,۱	

مأخذ: گزارش مجمع جهانی اقتصاد سال ۲۰۱۰ - ۲۰۱۲

همچنان که مشاهده می‌شود، سطح نوآوری در ایران وضعیت بهتری نسبت به سطح فناوری دارد. شاخص‌های مرتبط با آموزش عالی و مهارت در جدول زیر نمایش داده شده است.

جدول ۸۷: رتبه و امتیاز ایران در شاخص‌های مرتبط با آموزش عالی و مهارت، ۲۰۱۰ - ۲۰۱۲

ردیف	شرح شاخص	سال ۲۰۱۰			سال ۲۰۱۱		سال ۲۰۱۲	
		رتبه (بین ۱۳۹ کشور)	رتبه (بین ۱۴۲ کشور)	امتیاز	رتبه (بین ۱۴۲ کشور)	امتیاز	رتبه (بین ۱۴۴ کشور)	امتیاز
۱	ثبت نام آموزش متوسطه، درصد خام	۸۹	۸۰	۸۳,۱	۶۲	۹۰,۹		
۲	ثبت نام آموزش عالی، درصد خام	۶۲	۶۵	۳۶,۵	۵۹	۴۲,۸		
۳	کیفیت نظام آموزشی	۱۰,۸	۱۰,۴	۳,۲	۹۴	۳,۳		
۴	کیفیت آموزش ریاضی و علوم تجربی	۴۱	۳۵	۴,۶	۳۲	۴,۶		
۵	کیفیت دانشکده‌های مدیریت	۸۷	۹۴	۳,۷	۹۳	۳,۹		
۶	دسترسی به اینترنت در مدارس	۱۱۴	۱۱۸	۲,۹	۱۱۷	۲,۹		
۷	فراهم بودن خدمات پژوهشی و مهارتی	۷۴	۷۹	۴	۷۳	۴,۱		
۸	گستره آموزش کارکنان	۱۳۲	۱۳۳	۲,۹	۱۳۴	۳		

مأخذ: گزارش مجمع جهانی اقتصاد سال ۲۰۱۲ - ۲۰۱۰
شاخص‌های مرتبط با کارایی بازار کار (از گزارش‌های مجمع جهانی اقتصاد) در جدول زیر نمایش داده شده است.

جدول ۸۸: رتبه و امتیاز ایران در شاخص‌های مرتبط با کارایی بازار کار، ۲۰۱۰ - ۲۰۱۲

ردیف	شرح شاخص	سال ۲۰۱۰			سال ۲۰۱۱		سال ۲۰۱۲	
		رتبه (بین ۱۳۹ کشور)	رتبه (بین ۱۴۲ کشور)	امتیاز	رتبه (بین ۱۴۲ کشور)	امتیاز	رتبه (بین ۱۴۴ کشور)	امتیاز
۱	حس همکاری در روابط کارگر و کارفرما	۱۱۸	۱۱۹	۳,۷	۱۱۹	۳,۸		
۲	انعطاف‌پذیری در تعیین دستمزد	۱۲۷	۱۳۱	۳,۵	۱۳۴	۳,۵		
۳	جزمیت شاخص استخدام، ۰ تا ۱۰۰ (بدترین)	۷۵	۷۹	۲۹				
۴	رویه‌های کارگزینی (استخدام و اخراج)	۹۰	۸۸	۳,۶	۸۹	۳,۷		
۵	هزینه‌های افزونگی، (تعداد هفته حقوق در سال)	۱۰,۸	۱۱۲	۸۷	۱۰۴	۲۳		
۶	پرداخت و بهره‌وری	۱۱۱	۱۱۸	۳,۱	۱۲۴	۳,۲		
۷	بها دادن به مدیریت حرفه‌ای	۱۲۱	۱۲۴	۳,۵	۱۲۲	۳,۵		
۸	نسبت زنان به مردان در نیروی کار	۱۲۶	۱۲۹	۰,۴۴	۱۲۹	۰,۲۳		

مأخذ: گزارش مجمع جهانی اقتصاد سال ۲۰۱۲ - ۲۰۱۰

شاخص رقابت پذیری جهانی شامل زیرشاخص‌هایی برای ارزیابی زیرساخت‌ها است. در جدول زیر رتبه ایران در این زیرشاخص‌ها نمایش شده است.

جدول ۸۹: رتبه ایران در شاخص‌های رقابت‌پذیری جهانی - زیرساخت‌ها، ۲۰۱۰-۲۰۱۲

سال ۲۰۱۲	سال ۲۰۱۱	سال ۲۰۱۰	شرح شاخص
۷۴	۷۸	۷۵	کیفیت مجموع زیرساخت‌ها
۶۸	۷۴	۷۴	کیفیت جاده‌ها
۴۵	۵۰	۵۳	کیفیت زیرساخت‌های حمل ریلی
۸۱	۸۷	۸۴	کیفیت زیرساخت‌های بندرگاهی
۱۳۲	۱۳۷	۱۳۰	کیفیت زیرساخت‌های حمل هوایی
۵۳	۴۹	۵۰	تعداد صندلی هواپیمایی موجود، کیلومتر در هفته، میلیون
۶۰	۷۲	۷۰	کیفیت تأمین برق
۳۲	۳۱	۳۶	خطوط تلفن ثابت به ازای ۱۰۰ هزار نفر
۱۱۲	۸۵	۹۵	اشتراک تلفن همراه

مأخذ: گزارش مجمع جهانی اقتصاد سال ۲۰۱۲ - ۲۰۱۰

۳-۳-۱ سرمایه‌گذاری

۱-۳-۳-۱ تشکیل سرمایه

در جدول زیر روند تشکیل سرمایه ثابت ناخالص به تفکیک هر حوزه بر اساس اطلاعات مراجع داخلی ارائه شده است

جدول ۹۰: تشکیل سرمایه ثابت ناخالص (میلیارد ریال)

شاخص	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹
تشکیل سرمایه ثابت ناخالص	۱۵۰،۰۴۸	۱۶۳،۲۹۳	۱۷۳،۰۰۹	۲۰۳،۲۵۰	۲۱۵،۲۹۰	۲۱۵،۱۲۲
تشکیل سرمایه در ماشین آلات	۹۳،۹۰۴	۹۶،۶۵۰	۹۸،۹۹۴	۱۲۴،۰۱۰	۱۲۱،۳۰۹	۱۲۸،۲۹۵
تشکیل سرمایه بخش عمومی در ماشین آلات	۴۸،۸۰۶	۵۱،۴۴۳	۵۲،۳۲۶	۶۵،۲۷۶	۶۲،۶۶۵	۶۶۷۴۹
تشکیل سرمایه بخش خصوصی در ماشین آلات	۴۵،۰۹۷	۴۵،۲۰۷	۴۶،۶۶۸	۵۸،۷۳۴	۵۸،۶۴۴	۶۱۵۴۶
تشکیل سرمایه در ساختمان	۵۱،۵۴۰	۶۱،۶۷۹	۶۹،۱۰۹	۷۳،۹۴۲	۸۸،۰۸۰	۸۰،۱۴۰
تشکیل سرمایه بخش عمومی در ساختمان	۳۳،۳۴۶	۴۱،۳۹۷	۳۹،۴۱۷	۴۱،۹۵۶	۶۰،۰۲۹	۵۲۷۵۲
تشکیل سرمایه بخش خصوصی در ساختمان	۱۸،۱۹۳	۲۰،۲۸۲	۲۹،۶۹۲	۳۱،۹۸۷	۲۸،۰۵۲	۲۷۳۸۷
دارائی‌های پرورش داده شده	۳،۰۲۷	۳،۴۱۶	۳،۲۶۳	۳،۵۴۰	۳،۵۶۹	۳۶۸۶
اکتشافات معدنی	۲۰۵	۱۷۰	۱۵۲	۱۵۶	۱۷۶	۱۹۳
نرم افزارهای کامپیوتری	۶۹۷	۷۷۵	۸۶۱	۱،۱۵۹	۱،۵۹۲	۲۳۰۲
نسخه‌های اصلی آثار ادبی، هنری و نمایشی	۳۵۲	۲۵۳	۲۴۶	۲۷۹	۳۶۵	۳۳۹
سایر	۳۲۲	۳۵۰	۳۸۴	۱۶۴	۱۹۹	۱۶۷

مأخذ: مرکز آمار ایران

جدول ۹۱: تشکیل سرمایه ثابت ناخالص (میلیارد ریال)

شاخص	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹
تشکیل سرمایه ثابت ناخالص	۱۶۴۹۵۴	۱۶۹۸۳۷	۱۸۱۰۱۹,۸	۲۰۰۷۲۲	۱۹۸۹۳۴	۲۱۲۶۶۱
ماشین آلات	۱۰۰۵۰۱,۴	۱۰۳۰۳۴	۱۰۵۲۱۳	۱۱۱۶۲۳	۱۱۳۰۳۰	۱۲۰۰۵۰
ساختمان	۶۴۴۵۲,۶	۶۶۸۰۲,۹۸	۷۵۸۰۶,۸	۸۹۰۹۸,۸۱	۸۵۹۰۳,۷	۹۲۶۱۱,۱۴

مأخذ: بانک مرکزی

۱-۳-۳-۲ سرمایه‌گذاری خارجی

در جدول زیر وضعیت سرمایه‌گذاری خارجی استان‌ها که در تمام حوزه‌ها صورت گرفته است ارائه شده است

جدول ۹۲: سرمایه‌گذاری خارجی به تفکیک استان محل اجرای طرح (هزار دلار)

استان	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰
آذربایجان شرقی	۸۲۲	۵۹۰	۲,۹۶۳	۲۶,۴۵۱	۱۵,۵۲۶	۱۲۱,۲۳۷
آذربایجان غربی				۲۷۷	۱۲۲	۱,۵۳۵
اردبیل						۱۵۰
اصفهان	۷۵,۳۵۸	۲۶,۰۶۲	۶۴,۴۳۰	۱۱۳,۵۸۶	۶۷,۲۱۷	۴,۵۴۸
البرز						۱,۵۶۰
ایلام						
بوشهر	۱,۱۵۳,۸۹۸	۶۵۴,۲۸۱	۹۵۷,۷۰۱	۱,۴۱۴,۹۹۰	۴۶۳,۷۲۸	۱,۹۵۵,۰۰۵
تهران	۱۴۳,۸۱۱	۱۲۷,۹۷۰	۱۳۱,۹۵۷	۲۹,۹۸۲	۱۱۱,۶۱۶	۱۳۵,۰۸۷
چهارمحال و بختیاری						
خراسان جنوبی	۴۸۱	۸۷۹				
خراسان رضوی	۹,۹۵۱	۷,۷۶۴	۴۵,۱۰۶	۱۳,۸۲۴	۱۸,۳۰۷	۱۲,۷۴۱
خراسان شمالی					۱۰,۱۳۵	
خوزستان	۱۵۵,۲۶۱	۱۸۷,۴۷۶	۳۶۲,۳۴۲	۵۸۹,۰۲۲	۱,۴۱۲,۴۱۹	۹۴۲,۸۰۶
زنجان		۲۷۲	۲,۳۹۰	۴,۳۰۲	۱۲,۷۵۷	۱۰۰,۹۸۳
سمنان	۲,۳۱۱	۱۸,۱۰۷	۶۳۸	۵,۵۰۴	۴,۴۶۱	۱,۷۴۶
سیستان و بلوچستان						
فارس	۱۹,۹۰۹	۳۳,۴۴۶	۳۳,۱۶۵	۱۱,۷۱۱	۳۲,۵۶۸	۳۹۲,۱۸۱
قزوین	۴۲,۲۳۶	۳۰,۳۴۸	۴۶,۲۰۱	۹,۵۶۱	۲۰۰	۳۲,۴۶۱
قم	۴۶	۲,۰۰۲	۱,۴۸۸	۳,۰۵۴	۳۲۹	۲۵۴

۲۴۰	۴۳۲	۶۱۲	۵۰۹	۵۴۳	۲،۲۹۰	کردستان
۱۳۰،۰۸۸	۹۹۹	۲۱۱		۳۷۰	۶۵۰	کرمان
۵۴۰		۴۷۱	۱،۲۲۱			کرمانشاه
۴،۱۱۰	۳،۸۱۶	۷،۶۷۶	۵،۱۵۴			کهگیلویه و بویراحمد
						گلستان
۲۱۲،۵۵۳	۳۸	۱۲۱،۴۰۱	۱۶،۵۰۷		۴۷	گیلان
		۲۳،۹۸۸				لرستان
۱۲۴،۸۴۲	۳۳،۴۱۳	۷،۲۱۸	۱۷،۴۸۸	۹،۰۲۴	۱۵،۵۰۲	مازندران
۶،۶۶۲	۶۳۳	۹،۲۵۵	۸،۲۸۸	۳۹،۱۳۴	۳۱،۲۶۴	مرکزی
۱۱۰،۰۸۲	۳۱۵،۱۷۸	۲۳۵،۰۳۱	۱۱۱،۳۳۸	۲۶۲،۴۶۹	۲۳۹،۰۹۰	هرمزگان
۱۰۳،۹۴۶		۵،۸۴۰				همدان
۱۰،۵۶۵		۳،۷۲۳	۱،۲۸۱	۷۱	۳،۱۴۲	یزد
۴۳۰،۶۹۲۲	۲۵۰،۳۸۹۴	۲۶۳۷۶۹۰	۱۸۱۱۰۴۶	۱۳۹۹۹۲۹	۱۸۹۶۰۶۹	جمع کل

مأخذ: سازمان سرمایه‌گذاری خارجی

پس از تصویب قانون جدید سرمایه‌گذاری در سال ۸۲ حجم سرمایه‌گذاری خارجی شاهد رشد خوبی بوده است و طی سال‌های اخیر نیز علیرغم محدودیت‌های شدید بین‌المللی شاهد یک روند تقریباً ثابت و رو به رشد می‌باشیم.

جدول ۹۳: سرمایه‌گذاری خارجی مصوب حوزه صنعت و معدن

سال	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱
حجم سرمایه‌گذاری (میلیون دلار)	۱۹۴۵	۹۲۶۴	۸۰۶۷	۵۴۳	۷۲۹۸	۳۹۹۷	۴۰۹۴	۴۶۹۷

۱-۳-۴ نرخ تورم و شاخص‌های قیمتی

یکی از متغیرهای مهم در اقتصاد، سطح عمومی یا متوسط وزنی قیمت‌هاست که کاربردهای فراوانی دارد. به جای بیان قیمت تعداد بسیار زیادی از کالاها و خدمات، می‌توان از شاخص قیمت‌ها استفاده کرد. شاخص قیمت‌ها، معیاری است که براساس آن، ارزش ثابت از ارزش جاری تمیز داده می‌شود. شاخص قیمت‌ها، میانگین موزون قیمت‌های یک سبد از محصولات (کالا و خدمات) است که تغییرات آن نسبت به سال پایه محاسبه می‌شود. تغییرات «میانگین شاخص قیمت مصرف‌کننده در طول یک سال» نسبت به مقدار مشابه در سال گذشته، همان نرخ تورم سالیانه است. به عبارت دیگر تغییر شاخص قیمت‌ها در طول ۲۴ ماه، در محاسبه نرخ تورم اثر دارد.

۱-۴-۳-۱ نرخ تورم

در جداول زیر روند نرخ تورم بر اساس اطلاعات مراجع بین‌المللی و داخلی ارائه شده است

جدول ۹۴: نرخ سالیانه تورم بر اساس اطلاعات مراجع بین‌المللی

۲۰۱۲	۲۰۱۱	۲۰۱۰	۲۰۰۹	۲۰۰۸	۲۰۰۷	۲۰۰۶	۲۰۰۵	ماخذ
-	۲۰,۶	۱۰,۱	۱۳,۵	۲۵,۵	۱۷,۲	۱۱,۹	۱۳,۴	بانک جهانی
۳۰,۶	۲۱,۵	۱۲,۴	۱۰,۸	۲۵,۴	۱۸,۴	۱۱,۹	۱۰,۴	صندوق بین‌المللی پول

جدول ۹۵: نرخ سالیانه تورم بر اساس اطلاعات مراجع داخلی

۱۳۹۱	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۸۸	۱۳۸۷	۱۳۸۶	۱۳۸۵	۱۳۸۴	ماخذ
۳۱,۹	۲۱,۵	۱۲,۴	۱۰,۷	۲۵,۴	۱۸,۴	۱۱,۹	۱۰,۴	بانک مرکزی
۳۱,۵	۲۶,۴	۱۳,۹	۹,۵	۲۵,۵	۱۷,۲	۱۳,۷	۱۲,۱	مرکز آمار

۱-۴-۳-۲ شاخص بهای مصرف‌کننده

محصولاتی که تغییرات قیمت آن‌ها در شاخص قیمت مصرف‌کننده محاسبه می‌شود، طبق طبقه‌بندی COICOP به ۱۲ گروه تقسیم و برای هر گروه یک ضریب اهمیت محاسبه می‌شود. در جدول زیر روند شاخص بهای مصرف‌کننده به تفکیک گروه‌های اصلی ارائه شده است

جدول ۹۶: شاخص کل بهای مصرف‌کننده و شاخص بهای مصرف‌کننده گروه‌های اختصاصی (سال پایه ۱۰۰=۱۳۸۳)

۱۳۹۱	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۸۸	۱۳۸۷	۱۳۸۶	۱۳۸۵	۱۳۸۴	سال
۳۶۵,۷	۲۷۷,۲	۲۲۸,۲	۲۰۳,۰	۱۸۳,۳	۱۴۶,۲	۱۲۳,۵	۱۱۰,۴	شاخص کل
۳۵۵,۳	۲۷۳,۶	۲۱۴,۹	۱۸۸,۵	۱۷۴,۹	۱۴۰	۱۱۹,۳	۱۰۸,۶	کالا
۳۲۷,۲	۲۸۲	۲۴۵,۸	۲۲۲,۳	۱۹۴,۵	۱۵۴,۵	۱۲۹	۱۱۲,۷	خدمت
۳۱۱,۷	۲۷۹,۳	۲۳۶,۲	۲۲۰,۲	۱۹۶,۲	۱۵۳,۴	۱۲۶,۶	۱۱۱,۶	مسکن، آب، برق و گاز و سایر سوخت‌ها

مأخذ: بانک مرکزی

شاخص بهای مصرف در خصوص گروه‌های اختصاصی در سال ۱۳۹۱ براساس متوسط این شاخص‌ها تا پایان آبان سال ۱۳۹۱ محاسبه شده است. شاخص کل در سال ۱۳۹۱ براساس اطلاعات ۱۲ ماهه سال ۱۳۹۱ می‌باشد.

در جدول زیر روند شاخص بهای مصرف‌کننده به تفکیک گروه‌های اصلی ارائه شده است:

جدول ۹۷: شاخص بهای مصرف‌کننده گروه‌های اصلی (سال پایه ۱۳۸۳=۱۰۰)

سال	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱
شاخص کل	۱۱۰,۴	۱۲۳,۵	۱۴۶,۲	۱۸۳,۳	۲۰۳,۰	۲۲۸,۲	۲۷۷,۲	۳۶۵,۷
خوراکی و آشامیدنی	۱۱۱,۱	۱۲۵,۶	۱۵۲,۸	۱۹۸,۹	۲۱۸,۶	۲۵۴,۱	۳۲۰	۴۲۵,۵
دخانیات	۱۰۵,۷	۱۱۴,۸	۱۴۰,۷	۱۶۷,۸	۲۱۸,۳	۲۲۳,۴	۲۳۷,۶	۳۶۵
پوشاک و کفش	۱۰۸,۴	۱۱۷,۵	۱۳۴,۸	۱۶۳,۱	۱۷۹,۹	۲۰۰,۹	۲۴۵,۴	۳۲۶,۲
مسکن، آب، برق و گاز و سایر سوخت‌ها	۱۱۱,۶	۱۲۶,۶	۱۵۳,۴	۱۹۶,۲	۲۲۰,۲	۲۳۶,۲	۲۷۹,۳	۳۱۱,۷
اثاث، لوازم و خدمات مورد استفاده در خانه	۱۱۱,۸	۱۲۴,۶	۱۴۴,۶	۱۷۹	۱۸۶,۶	۲۰۳,۷	۲۴۰,۸	۳۱۸,۶
بهداشت و درمان	۱۱۵,۷	۱۳۱,۷	۱۵۴,۱	۱۹۰	۲۲۶	۲۷۰,۹	۳۱۷,۵	۳۸۱,۷
حمل‌ونقل	۱۰۴,۶	۱۱۱,۶	۱۲۶,۷	۱۴۹	۱۵۷,۸	۱۸۱,۲	۲۳۱,۲	۲۷۱,۵
ارتباطات	۹۸,۱	۹۷,۳	۹۷,۱	۹۶,۹	۹۷,۳	۹۷,۱	۹۸,۹	۱۰۴,۸
تفریح و امور فرهنگی	۱,۶	۱۱۲	۱۲۱,۲	۱۳۳,۶	۱۴۵,۳	۱۶۲,۱	۱۸۵,۵	۲۳۶,۸
تحصیل	۱۱۸,۷	۱۴۳,۴	۱۶۳,۵	۱۸۷,۵	۲۱۷,۴	۲۴۵,۳	۲۷۹,۷	۳۰۸,۵
رستوران و هتل	۱۱۱,۷	۱۲۴,۴	۱۴۵,۶	۱۸۹	۲۱۸,۳	۲۵۴,۷	۳۰۰,۵	۳۷۴,۷
کالاها و خدمات متفرقه	۱۱۱	۱۲۷,۸	۱۴۸,۷	۱۸۴,۳	۲۰۷,۶	۲۳۴,۷	۲۸۶,۳	۳۹۱,۸

مأخذ: بانک مرکزی

شاخص بهای مصرف‌کننده سال ۱۳۹۱ در گروه‌های اصلی براساس اطلاعات ۹ ماهه می‌باشد. از آنجایی که شاخص کل براساس اطلاعات ۱۲ ماهه سال ۱۳۹۱ می‌باشد، انتظار می‌رود تا پایان سال این گروه‌ها رشد بالاتری را تجربه کنند.

۱-۳-۴-۳ شاخص بهای تولیدکننده

شاخص بهای تولیدکننده، روند تغییرات قیمت‌ها را از دیدگاه تولیدکننده در بخش‌های مختلف اقتصادی مانند کشاورزی، ماهیگیری، صنعت و معدن، خدمات و... نشان می‌دهد. فعالیت‌هایی که تغییرات قیمت آن‌ها در شاخص قیمت تولیدکننده محاسبه می‌شود، به هشت گروه تقسیم و به هر گروه یک ضریب اهمیت اختصاص داده می‌شود. شاخص کل قیمت تولیدکننده میانگین موزون شاخص‌های قیمت در هر یک از این گروه‌ها است.

در جدول زیر روند شاخص بهای تولیدکننده به تفکیک شاخص کل و گروه‌های اختصاصی ارائه شده است:

جدول ۹۸: شاخص کل بهای تولیدکننده و شاخص بهای تولیدکننده گروه‌های اختصاصی (سال پایه ۱۳۸۳=۱۰۰)

سال	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱
شاخص کل	۱۰۸,۸	۱۲۱,۴	۱۳۹,۵	۱۶۸,۶	۱۸۱,۱	۲۱۱,۲	۲۸۳,۵	۳۶۷,۴
گروه‌های اختصاصی	کشاورزی، شکار و جنگل‌داری و ماهیگیری	۱۰۳,۶	۱۱۶,۹	۱۴۱,۲	۱۷۹,۵	۲۰۰,۷	۲۲۵,۵	۲۶۴,۲
	ساخت (صنعت)	۱۰۸,۲	۱۲۰,۵	۱۳۶,۳	۱۶۶,۷	۱۷۱,۷	۲۰۹,۵	۳۲۳,۳
	خدمات	۱۱۳,۵	۱۲۶	۱۴۳,۵	۱۶۳,۷	۱۸۱,۸	۲۰۳,۳	۲۳۳,۷

مأخذ: بانک مرکزی

شاخص بهای تولیدکننده در خصوص گروه‌های اختصاصی در سال ۱۳۹۱ براساس متوسط این شاخص‌ها تا پایان آبان سال ۱۳۹۱ محاسبه شده است. شاخص کل در سال ۱۳۹۱ براساس اطلاعات ۱۲ ماهه سال ۱۳۹۱ می‌باشد. در جدول زیر شاخص بهای تولیدکننده در گروه‌های اصلی نمایش داده شده است.

جدول ۹۹: شاخص بهای تولیدکننده گروه‌های اصلی (سال پایه=۱۰۰=۱۳۸۳)

سال	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱
شاخص کل	۱۰۸,۸	۱۲۱,۴	۱۳۹,۵	۱۶۸,۶	۱۸۱,۱	۲۱۱,۲	۲۸۳,۵	۳۶۷,۴
گروه‌های اصلی	کشاورزی، شکار و جنگل داری	۱۰۳,۲	۱۱۶,۶	۱۴۱,۲	۱۷۹,۷	۲۰۰,۶	۲۲۵,۱	۳۳۹,۴
	ماهگیری	۱۱۵,۷	۱۲۷,۳	۱۴۲,۴	۱۷۳,۳	۲۰۳,۸	۲۳۸,۱	۴۴۸,۱
	ساخت (صنعت)	۱۰۸,۲	۱۲۰,۵	۱۳۶,۳	۱۶۶,۷	۱۷۱,۷	۲۰۹,۵	۳۲۳,۳
	هتل و رستوران داری	۱۱۲,۱	۱۲۵,۳	۱۴۸	۱۹۲,۱	۲۲۵,۸	۲۶۸,۴	۳۱۹
	حمل‌ونقل، انبارداری و ارتباطات	۱۱۱,۹	۱۲۱,۵	۱۳۶,۲	۱۴۹,۱	۱۵۸,۱	۱۶۹,۳	۱۹۰,۲
	آموزش	۱۱۸,۷	۱۴۳,۴	۱۶۳,۵	۱۸۷,۵	۲۱۷,۴	۲۴۵,۲	۲۷۹,۵
	بهداشت و مددکاری اجتماعی	۱۱۸,۶	۱۳۶,۹	۱۶۲,۹	۲۰۱,۲	۲۴۳,۷	۲۹۶,۹	۳۵۳,۸
	سایر فعالیت‌های خدمات عمومی، اجتماعی و شخصی	۱۱۵,۱	۱۳۲,۶	۱۵۸,۱	۲۰۹,۷	۲۶۰,۲	۳۱۵,۹	۳۸۷,۵
	۴۷۳,۸							

مأخذ: بانک مرکزی

شاخص بهای تولیدکننده برای گروه‌های اصلی در سال ۱۳۹۱ براساس متوسط ۸ ماهه نخست سال ۱۳۹۱ می‌باشد. مرکز آمار ایران نیز شاخص بهای تولیدکننده را در بخش صنعت و معدن محاسبه می‌کند که در جداول زیر روند این شاخص‌ها ارائه شده است:

جدول ۱۰۰: شاخص قیمت تولیدکننده فعالیت‌های صنعتی

نام فعالیت	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹
کل بخش صنعت	۲۹۵,۶	۳۳۴,۷	۳۹۳,۹	۴۹۳,۸	۵۰۹,۸	۶۴۷,۹
صنایع مواد غذایی و آشامیدنی	۳۱۶,۸	۳۵۲,۸	۴۰۹,۸	۵۴۱	۵۸۵,۸	۷۶۱
تولید محصولات از توتون و تنباکو سیگار	۲۱۷,۱	۲۳۲,۵	۲۵۳,۷	۲۶۷,۵	۲۹۴,۹	۳۶۴,۲
تولید منسوجات	۲۱۱,۳	۲۳۱,۸	۲۶۲,۷	۳۰۴,۷	۳۱۲,۶	۳۶۸,۷
تولید پوشاک عمل آوردن و رنگ کردن پوست خردار	۲۵۴,۳	۲۹۳,۹	۳۲۸,۹	۴۵۲	۵۵۴,۶	۶۴۴,۷
دباغی و عمل آوردن چرم و ساخت کیف و چمدان	۱۵۹,۷	۱۶۶,۲	۱۹۹,۲	۲۱۴,۴	۲۰۹,۷	۲۴۱,۵
تولید چوب و محصولات چوبی و چوب پنبه	۲۹۹,۸	۳۳۸,۷	۳۹۶,۶	۴۹۷,۳	۵۴۵,۱	۶۱۲,۱
تولید کاغذ و محصولات کاغذی	۲۰۴	۲۲۳,۶	۲۷۳	۳۴۱,۲	۳۳۳	۳۶۱,۱
انتشار و چاپ و تکثیر رسانه‌های ضبط شده	۲۲۸,۵	۲۶۲,۷	۳۲۶,۲	۳۶۳,۳	۴۰۱,۴	۴۴۲,۵
صنایع تولید ذغال سنگ- پالایشگاه‌های نفت	۵۱۵,۳	۵۲۶,۳	۵۹۵,۱	۷۱۷,۱	۷۱۳,۵	۱۷۰۴,۶

۵۲۲,۷	۴۵۸,۷	۴۲۸	۳۳۹,۸	۲۹۹,۳	۲۷۵,۸	صنایع محصولات شیمیایی
۵۰۷,۶	۴۴۷,۴	۴۳۳,۳	۳۶۹,۴	۳۲۸,۷	۲۸۵,۱	تولید محصولات لاستیکی و پلاستیکی
۶۵۱,۵	۶۲۳,۷	۶۰۹,۲	۴۵۹,۸	۳۸۵,۱	۳۵۴,۲	تولید سایر محصولات کانی غیر فلزی
۷۰۰,۹	۵۶۶,۴	۶۷۲,۱	۵۷۶,۳	۴۳۵,۵	۳۴۰	تولید فلزات اساسی
۶۵۳,۶	۶۰۰,۹	۶۰۲,۶	۴۹۵,۲	۴۰۳,۵	۳۳۲,۸	تولید محصولات فلزی فابریکی به جز ماشین آلات
۳۶۰,۴	۳۳۹,۹	۳۳۰,۶	۲۸۵,۸	۲۴۹,۲	۲۲۳,۳	تولید ماشین آلات و تجهیزات طبقه بندی نشده در جای دیگر
۱۲۷,۷	۱۲۷	۱۲۹	۱۲۸,۱	۱۲۸	۱۲۸,۶	تولید ماشین آلات اداری و محاسباتی
۵۳۷,۹	۴۴۶	۴۹۱,۱	۴۵۶,۵	۴۰۳,۲	۲۷۴,۸	ماشین آلات و دستگاه های مولد و انتقال برق
۱۲۴,۹	۱۲۹,۵	۱۲۷,۱	۱۲۵,۴	۱۲۵	۱۲۱,۲	تولید رادیو و تلویزیون و دستگاه ها و وسایل ارتباطی
۴۳۹,۷	۴۳۱,۱	۴۴۶,۹	۳۶۸,۵	۳۱۷,۵	۲۹۸,۳	تولید ابزار پزشکی، اپتیکی، ابزار دقیق و انواع ساعت
۲۳۸,۳	۲۳۱,۷	۲۲۹,۷	۲۰۱,۹	۱۸۹,۸	۱۷۹,۱	تولید وسایل نقلیه موتوری و تریلر و نیم تریلر
۱۹۵,۲	۱۸۴,۱	۱۸۳,۱	۱۷۴,۱	۱۶۱,۹	۱۵۳,۴	تولید سایر وسایل حمل و نقل
۴۶۶,۱	۴۴۵,۷	۴۱۱,۷	۳۲۳,۳	۲۶۹	۲۴۹,۷	تولید مبلمان و مصنوعات

مأخذ: مرکز آمار ایران

جدول ۱۰۱: شاخص قیمت تولیدکننده فعالیت های معدنی

نام فعالیت	۱۳۸۱	۱۳۸۲	۱۳۸۳	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹
معدن	۱۰۰	۱۱۶	۱۴۷,۹	۱۸۰,۳	۲۳۰,۳	۲۸۶	۳۲۴,۴	۳۶۱	۴۰۴,۷
استخراج زغال سنگ	۱۰۰	۱۰۲,۴	۱۲۲,۶	۱۴۳,۴	۱۷۸	۲۱۶,۸	۲۷۷,۴	۳۰۹,۵	۳۱۳,۶
استخراج سنگ های آهنی	۱۰۰	۱۰۴,۷	۱۳۳,۴	۱۸۶,۹	۲۱۷,۷	۲۸۹,۱	۳۶۵,۴	۳۹۳,۷	۴۸۲,۶
استخراج سرب و روی	۹۹,۹	۱۱۸	۱۵۷,۴	۱۸۹,۲	۱۳۹,۶	۲۳۹,۵	۱۹۱,۹	۱۸۹,۴	۲۲۵,۶
استخراج سنگ مس	۱۰۰	۱۴۲,۸	۲۴۱,۳	۳۱۳,۸	۶۱۴,۳	۷۴۹,۶	۶۱۱,۶	۷۷۷,۷	۹۲۸,۳
استخراج سنگ کرومیت	۱۰۰	۱۰۱,۳	۱۲۳,۹	۱۵۱,۴	۱۱۹,۱	۳۲۹,۲	۳۶۹,۹	۳۳۶,۸	۴۶۵,۶
استخراج سنگ منگنز	۱۰۰	۱۰۶,۱	۱۳۰,۶	۱۳۰,۶	۱۶۱,۲	۲۹۳,۹	۴۶۶,۳	۴۵۲,۷	۴۶۳,۷
استخراج بوکسیت	۹۹,۹	۱۰۰,۲	۱۱۳,۸	۱۲۰,۴	۱۴۰,۶	۱۷۷	۲۰۰	۲۰۰,۴	۲۰۰,۴
استخراج شن و ماسه	۹۹,۹	۱۳۲,۸	۱۵۸,۲	۱۷۲,۲	۲۰۶,۶	۲۳۹,۴	۳۲۱	۳۵۳,۵	۳۹۲,۴
استخراج سنگ های تزئینی	۱۰۰	۱۱۳,۵	۱۳۳,۶	۱۵۸,۹	۱۵۸,۶	۱۷۳,۳	۲۰۵,۷	۲۱۱,۴	۱۹۶,۶
استخراج سنگ لاشه	۱۰۰	۱۱۸,۷	۱۴۶,۹	۱۷۱,۱	۱۸۷,۷	۲۲۶	۲۸۵,۹	۳۰۹,۵	۳۲۸,۸
استخراج سنگ بالاست	۱۰۰	۱۰۷,۷	۱۲۱,۵	۱۵۹,۱	۱۹۴,۳	۱۹۹,۶	۲۰۷,۳	۱۸۵,۷	۱۴۰,۱
استخراج سنگ آهک	۱۰۰	۱۲۵,۷	۱۳۵,۷	۱۴۴	۱۴۹,۳	۱۶۴,۱	۲۱۵,۹	۲۴۰,۱	۲۵۲,۳

۲۰۲	۱۹۸,۷	۲۰۹,۸	۱۷۲,۹	۱۵۹,۲	۱۶۲,۸	۱۴۴,۲	۱۱۸,۹	۱۰۰	استخراج سنگ گچ
۱۶۱,۹	۱۷۱,۶	۱۵۷,۷	۱۳۶,۳	۱۳۰	۱۲۸,۲	۱۲۲,۵	۱۰۵	۱۰۰	استخراج کائولن و خاک نسوز
۲۲۱,۲	۱۹۸	۱۶۹,۸	۱۳۶,۳	۱۲۴,۷	۱۱۷,۴	۱۱۲	۱۰۵	۱۰۰	استخراج دولومیت، بنتونیت و گل سرشوی
۴۰۹,۸	۲۹۶,۳	۲۷۷,۴	۲۱۹,۷	۱۹۹,۸	۱۸۴,۸	۱۶۵,۱	۱۱۷,۶	۱۰۰	استخراج منیزیت و گل سفید
۱۰۲,۹	۱۵۷,۴	۱۳۳,۱	۱۰۹,۴	۱۰۴,۹	۱۱۰,۴	۱۰۵	۹۸,۷	۱۰۰	استخراج سولفات سدیم
۳۳۲,۸	۳۰۸,۵	۲۸۶,۵	۱۸۸,۴	۱۱۵,۷	۱۲۵,۹	۱۱۷,۳	۱۰۷,۸	۱۰۰	استخراج باریت
۱۶۷,۶	۱۶۷,۶	۱۸۳,۲	۱۴۶,۲	۱۴۵,۷	۱۶۳,۳	۱۵۸,۴	۱۱۵,۴	۱۰۰	استخراج خاک سرخ وزرد
۶۹۹	۶۰۹,۱	۵۰۴,۹	۳۹۹,۷	۱۹۵,۴	۱۵۷,۶	۱۴۲,۱	۱۱۵	۱۰۰	استخراج فلورین
۱۷۰,۸	۱۷۵,۶	۱۶۸,۳	۱۳۰	۱۲۰,۸	۱۱۶,۷	۱۰۷,۵	۱۰۰	۱۰۰	استخراج بر
۱۳۳,۵	۱۳۲,۳	۱۲۴,۲	۱۰۱,۲	۱۰۵,۷	۱۰۱,۲	۱۰۰,۹	۱۰۰,۲	۹۹,۹	استخراج زرنیخ
۱۵۹,۵	۱۶۵	۱۶۹,۵	۱۴۹,۹	۱۱۹,۱	۱۸۰,۹	۱۴۸	۱۱۵,۶	۹۹,۸	استخراج زاج سنگ و زاج طبیعی
۳۷۸,۶	۴۲۶,۶	۴۹۸,۶	۱۶۰,۸	۱۲۵,۸	۱۲۰,۶	۱۱۶,۷	۱۰۳,۷	۱۰۰	استخراج فسفات و گوگرد
۲۰۴,۸	۲۱۱,۳	۲۰۶	۱۷۶,۴	۱۶۳,۸	۱۴۲	۱۴۲,۲	۱۰۵,۴	۱۰۰	استخراج نمک
۳۳۳,۹	۳۳۴,۱	۲۸۵,۸	۱۶۷,۶	۱۴۶,۴	۱۳۳,۵	۱۱۸,۴	۱۰۹,۲	۱۰۰	استخراج سنگ سیلیس
۱۴۱,۴	۱۳۵,۸	۱۳۳,۹	۱۱۳	۱۰۳,۴	۱۰۶,۳	۱۰۱,۴	۱۰۰,۳	۱۰۰	استخراج فلدسپات و آنتی موان
۱۴۳,۱	۱۴۵	۱۴۱,۶	۱۳۱,۶	۱۱۶,۹	۱۲۳,۱	۱۱۰,۸	۱۰۰	۱۰۰	استخراج تالک
۱۷۱,۱	۱۷۰,۳	۱۶۹,۵	۱۴۹,۹	۱۱۹,۱	۱۶۶	۱۳۹,۷	۱۰۷,۶	۱۰۰	استخراج پنبه نسوز
۲۴۳,۸	۲۳۱	۲۱۴,۹	۱۸۷,۲	۱۷۲,۸	۱۴۱	۱۱۱,۱	۱۰۳,۲	۱۰۰	استخراج صدف دریایی
۱۲۱,۸	۱۲۰,۳	۱۲۰	۱۲۰	۱۲۰	۱۲۰	۱۰۷,۵	۱۰۰	۱۰۰	استخراج میکا
۹۷۹,۷	۹۱۴,۷	۷۶۳,۳	۳۹۲,۶	۲۰۳,۳	۱۲۰,۴	۷۳,۱	۵۸,۲	۱۰۰	استخراج فیروزه

مأخذ: مرکز آمار ایران

۱-۳-۵ شاخص‌های تجارت

در جدول زیر روند تجارت کالا و خدمات ایران بر اساس اطلاعات مراجع بین‌المللی ارائه شده است

جدول ۱۰۲: وضعیت تجارت ایران بر اساس اطلاعات مراجع بین‌المللی (میلیون دلار)

ماخذ	شاخص	۲۰۰۵	۲۰۰۶	۲۰۰۷	۲۰۰۸	۲۰۰۹	۲۰۱۰	۲۰۱۱	۲۰۱۲
ITC	صادرات کالا	۶۰۰۱۲	۶۳۲۴۷	-	-	-	۸۳۷۸۵	۱۳۰۵۴۴	۸۳۱۴۶
ITC	واردات کالا	۳۸۶۷۴,۷	۴۰۶۸۵,۸	-	-	-	۵۴۶۹۷,۲	۶۸۳۱۹	۵۳۰۵۲
ITC	صادرات خدمات	۴۹۹۹,۳	۵۶۶۸,۹	۶۹۲۸,۶	۸۰۰۸,۸	۶۷۷۷	۸۲۸۲	۸۸۱۷	
ITC	واردات خدمات	۱۰۸۴۰,۱	۱۱۸۸۰,۸	۱۵۳۵۷,۴	۱۷۸۸۵,۱	۱۷۸۴۷	۲۳۳۹۴	۱۹۵۰۴	
WTO	صادرات کالا	۵۶۲۵۲	۷۷۰۱۲	۸۸۷۳۳	۱۱۳۶۶۸	۷۸۸۳۰	۱۰۱۳۱۶	۱۳۵۰۰	۹۵۵۰۰
WTO	واردات کالا	۴۰۰۴۱	۴۰۷۷۲	۴۴۹۴۲	۵۷۴۰۱	۵۰۷۶۸	۶۵۴۰۴	۶۱۷۶۰	۵۶۵۰۰
WTO	صادرات خدمات	۴۹۹۹	۵۶۶۹	۶۹۲۹	۸۰۰۹	۶۷۷۷	۸۲۸۲	۸۸۱۷	
WTO	واردات خدمات	۱۰۸۴۰	۱۱۸۸۱	۱۵۳۵۷	۱۷۸۸۵	۱۷۸۴۷	۲۳۳۹۴	۱۹۵۰۴	
UNDATA	صادرات کالا	۶۰۰۱۲	۶۳۲۴۷	-	-	-	۸۳۷۸۵	۱۳۰۵۴۴	
UNDATA	واردات کالا	۳۸۶۷۴,۷	۴۰۶۸۵,۸	-	-	-	۵۴۶۹۷,۲	۶۸۳۱۹	

ارقام صادرات در جدول فوق شامل صادرات انرژی از قبیل نفت خام و .. نیز می‌باشد. اطلاعات سال ۲۰۱۲ برآوردی بوده و هنوز دقیق نمی‌باشد.

۱-۳-۶ شاخص‌های پولی و مالی

از مهمترین شاخص‌های مالی به حجم نقدینگی، نرخ سود، مانده تسهیلات و موازنه پرداخت می‌توان اشاره نمود. در جدول زیر روند حجم نقدینگی به تفکیک اجزا تشکیل دهنده آن ارائه شده است

جدول ۱۰۳: روند حجم نقدینگی کشور به تفکیک اجزاء تشکیل دهنده آن

شاخص / سال	واحد	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱
نقدینگی	میلیارد ریال	۹۲۱۰۱۹,۴	۱۲۸۴۱۹۹	۱۶۴۰۲۹۳	۱۹۰۱۳۶۶	۲۳۵۵۸۸۹	۲۹۴۸۸۷۴	۳۵۲۲۲۰۴	۴۶۰۷۰۰۰
رشد نقدینگی	درصد	--	۳۹	۲۸	۱۶	۲۴	۲۵	۱۹	۳۱
پول	میلیارد ریال	۳۱۷۹۱۹,۴	۴۱۴۵۴۴,۹	۵۳۵۷۰۷,۳	۵۲۵۴۸۲,۵	۶۰۱۶۹۷	۷۵۸۷۱۶,۶	۸۷۴۱۵۸,۷	
رشد پول	درصد	--	۳۰	۲۹	-۲	۱۵	۲۶	۱۵	--
شبه پول	میلیارد ریال	۶۰۳۱۰۰	۸۶۹۶۵۴,۵	۱۱۰۴۵۸۶	۱۳۷۵۸۸۴	۱۷۵۴۱۹۲	۲۱۹۰۱۵۸	۲۶۴۸۰۴۵	
رشد شبه پول	درصد	--	۴۴	۲۷	۲۵	۲۷	۲۵	۲۱	--

مأخذ: بانک مرکزی

در جدول زیر روند نرخ سود تسهیلات پرداختی به بخش‌های مختلف اقتصادی ارائه شده است.

جدول ۱۰۴: نرخ سود تسهیلات پرداختی به بخش‌های اقتصادی (درصد)

بخش / سال	۱۳۸۳	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱
صنعت و معدن	۱۵	۱۶	۱۴	۱۲	۱۲	۱۲	۱۴-۱۲	۱۵-۱۴	
بازرگانی	۲۱	۱۶	۱۴	۱۲	۱۲	۱۲	۱۴-۱۲	۱۵-۱۴	
صادرات	۱۴	۱۶	۱۴	۱۲	۱۲	۱۲	۱۴-۱۲	۱۵-۱۴	

مأخذ: بانک مرکزی

در جدول زیر روند مانده تسهیلات بانکی بخش‌های مختلف اقتصادی ارائه شده است

جدول ۱۰۵: مانده تسهیلات بخش‌های اقتصادی (میلیارد ریال)

سال	۱۳۸۳	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷
صنعت و معدن	۱۷۲۶۴۲,۳	۲۲۸۱۳۳,۲	۲۹۱۳۰۲,۵	۳۷۳۵۶۰,۴	۴۰۳۶۳۹,۳
بازرگانی داخلی، خدمات و متفرقه	۱۲۶۶۷۱,۱	۱۹۷۹۸۰,۱	۳۱۵۸۶۵,۶	۴۸۹۶۶۲,۸	۵۲۳۵۵۴,۷
صادرات	۱۲۱۲۸,۲	۱۴۹۷۲	۱۶۵۶۰,۴	۲۰۹۷۵,۹	۲۷۳۸۶,۴

مأخذ: بانک مرکزی

در جدول زیر روند موازنه پرداخت‌ها بر اساس تفکیک‌های حساب جاری، حساب مالی و سرمایه و ... ارائه شده است:

جدول ۱۰۶: موازنه پرداخت‌ها (میلیون دلار)

نه ماهه ۱۳۹۱	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۸۸	۱۳۸۷	۱۳۸۶	۱۳۸۵	۱۳۸۴	
۲۰۱۷۹	۵۹۳۸۳	۲۷۵۵۴	۹۴۷۷	۲۲۸۳۸	۳۲۵۷۱	۲۰۴۰۲	۱۶۶۳۷	۱. حساب جاری
۲۳۴۴۵	۶۷۰۶۹	۳۷۳۳۰	۱۹۰۸۰	۳۱۱۱۴	۳۹۴۲۸	۲۶۰۳۵	۲۱۲۸۱	حساب کالا
۴۴۵۱-	۸۴۳۲-	۱۰۰۴۰-	۹۵۸۲-	۹۹۷۳-	۷۴۹۹-	۶۱۴۶-	۵۳۷۹-	حساب خدمات
۷۸۹	۳۲۳	۷۹	۱۲۲-	۱۳۳۵	۱۷۵۵۷	۱۴۷۰۰	۱۳۱۰۳	حساب درآمد
۳۹۷	۴۲۳	۱۸۵	۱۰۱	۳۶۲	۶۴۲	۵۱۳	۷۳۵	حساب انتقالات جاری
۱۰۷۹۸-	۱۶۵۳۸-	۲۵۲۴۲-	۱۳۷۲۸-	۱۰۹۰۷-	۱۴۱۶۵-	۴۳۸۳-	۱۸۴-	۲. حساب مالی و سرمایه
۱۳۰۱-	۲۱۴۰۹-	۳۲۵۹-	۳۰۱۶-	۳۷۰۲-	۳۱۶۰-	۴۶۳۴-	۱۸۷۹-	۳. اشتباهات و از قلم افتادگی
۸۰۸۱	۲۱۴۳۶	۹۴۷-	۷۲۶۸-	۸۲۲۹	۱۵۲۴۶	۱۱۳۸۴	۱۴۵۷۴	موازنه کل

مأخذ: بانک مرکزی

۱-۳-۷ بورس

۱-۳-۷-۱ بورس اوراق بها دار

در جدول زیر روند اطلاعات شاخص بورس اوراق بهادار ارائه شده است.

جدول ۱۰۷: اطلاعات شاخص بورس اوراق بهادار ۱۳۸۶-۱۳۹۱

پایان سال ۱۳۹۱	پایان سال ۱۳۹۰	پایان سال ۱۳۸۹	پایان سال ۱۳۸۸	پایان سال ۱۳۸۷	پایان سال ۱۳۸۶	
۳۷۵۱۶,۱	۲۵۹۰۵,۶	۲۳۲۹۴,۹	۱۲۵۳۶,۷	۷۹۶۶,۵	۱۰۰۸۱,۹	شاخص کل
۳۲۸۹۱,۷	۲۰۶۹۷,۷	۱۸۰۹۳,۵	۹۶۲۹,۵	۶۱۷۲,۶	۷۹۶۶	شاخص صنعت
۴۴۶۲۰,۳	۳۲۹۴۶,۳	۲۹۱۷۸,۲	۱۵۸۱۸,۹	۹۶۵۷,۳	-	شاخص آزاد شناور
۳۰۰۳۰,۷	۲۱۶۴۳,۳	۱۹۶۱۲,۱	۱۰۳۳۶,۵	۶۳۸۳,۷	۹۰۱۶	شاخص بازار اول
۶۲۸۳۹,۹	۳۴۳۴۸,۲	۲۹۶۲۷,۶	۱۷۷۱۰,۴	۱۲۵۶۳,۵	۱۱۰۴۶	شاخص بازار دوم

مأخذ: بورس اوراق بهادار ایران

۱-۳-۷-۲ بورس کالا

یکی از بازارهایی که بر مبنای عرضه و تقاضا و قیمت‌های جهانی فعالیت می‌نماید بورس کالا می‌باشد که از وظایف مهم آن عرضه مواد اولیه مورد نیاز بخش تولید است. در جداول زیر روند معاملات این بازار به تفکیک گروه‌های کالایی ارائه شده است.

جدول ۱۰۸: آمار معاملات شرکت بورس کالا از ابتدای مهر سال ۱۳۸۶ لغایت پایان سال ۱۳۸۸

۱۳۸۸		۱۳۸۷		نیمه دوم سال ۱۳۸۶		گروه اصلی کالا
ارزش	حجم	ارزش	حجم	ارزش	حجم	
(میلیارد ریال)	(هزار تن)	(میلیارد ریال)	(هزار تن)	(میلیارد ریال)	(هزار تن)	
۵۲۸۴۲	۷۴۳۸,۵	۶۲۱۲۰,۶	۶۶۷۹,۷	۳۰۸۱۵,۲	۳۳۱۴,۴	صنعتی و معدنی
۳۶۴۵۰,۷	۷۰۵۲,۹	۱۹۹۲۱	۴۳۳۹,۲	۳۵۲,۷	۸۹,۷	پتروشیمی و فرآورده‌های نفتی
۴۸۴,۸	۱۷۵,۲	۶۴۳,۷	۱۷۳,۵	۲۸۸,۹	۸۹,۲	کشاورزی
۹۰۷۷۷,۵	۱۴۶۶۶,۶	۸۲۶۸۵,۳	۱۱۱۹۲,۴	۳۱۴۵۶,۸	۳۴۹۳,۳	جمع
۱۴۰۶,۳	۵۳,۵	۶۰,۷	۳,۲	..	..	آتی
۹۲۱۸۳,۸	۱۴۶۶۶,۶	۸۲۷۴۶,۱	۱۱۱۹۲,۴	۳۱۴۵۶,۸	۳۴۹۳,۳	جمع کل

مأخذ: بورس اوراق بهادار ایران

جدول ۱۰۹: آمار معاملات شرکت بورس کالا از ابتدای سال ۱۳۸۹ لغایت پایان سال ۱۳۹۱

ابتدای لغایت پایان سال ۱۳۹۱		۱۳۹۱		۱۳۹۰		۱۳۸۹		گروه اصلی کالا
ارزش	حجم	ارزش	حجم	ارزش	حجم	ارزش	حجم	
(میلیارد ریال)	(هزار تن)	(میلیارد ریال)	(هزار تن)	(میلیارد ریال)	(هزار تن)	(میلیارد ریال)	(هزار تن)	
۵۲۱۸۹۸,۲	۵۰۹۸۵,۴	۱۹۷۳۴۱	۱۳۱۷۱,۶	۱۰۲۵۳۴,۱	۱۱۶۸۵,۸	۷۵۲۴۵,۲	۸۶۹۵,۵	صنعتی و معدنی
۲۷۸۹۴۰,۸	۳۴۶۸۱,۱	۱۱۶۳۸۷,۳	۸۳۵۲,۳	۶۴۳۶۰,۸	۸۱۸۵,۷	۴۱۴۶۸,۳	۶۶۶۱,۲	پتروشیمی و فراورده‌های نفتی
۱۰۲۸۷	۲۸۰۶	۱۳۴۷,۱	۱۸۴,۶	۳۷۹۲,۸	۵۴۹,۶	۳۷۲۹,۷	۱۶۳۳,۹	کشاورزی
۸۱۱۱۲۵,۹	۸۸۴۷۲,۴	۳۱۵۰۷۵,۴	۲۱۷۰۸,۴	۱۷۰۶۸۷,۷	۲۰۴۲۱,۱	۱۲۰۴۴۳,۲	۱۶۹۹۰,۵	جمع
۵۰۰۷۸۳,۱	۵۴۸۸	۳۶۲۸۱۵,۷	۳۳۶۹,۱	۱۳۱۶۲۹	۱۹۱۹,۷	۴۸۷۱,۵	۱۴۲,۵	آبی
۱۳۱۱۹۰۹,۱	۸۸۴۷۲,۴	۶۷۷۸۹۱,۱	۲۱۷۰۸,۴	۳۰۲۳۱۶,۶	۲۰۴۲۱,۱	۱۲۵۳۱۴,۷	۱۶۹۹۰,۵	جمع کل

مأخذ: بورس اوراق بهادار ایران

۱-۳-۸ رتبه بخش در شاخص‌های جهانی

بر اساس رده بندی‌هایی که در منابع بین‌المللی برای شاخص‌های مختلف ارائه شده است، برخی از رتبه‌های شاخص‌های مرتبط با حوزه صنعت، معدن و تجارت در این بخش ارائه شده است. لازم به ذکر است رتبه برخی از شاخص‌ها بر اساس مرجع اعلام رتبه با رتبه‌های اعلام شده توسط سایر مراجع ممکن است متفاوت باشد که این تفاوت رتبه و یا مقادیر در مراجع مختلف امری کاملاً طبیعی و بر اساس تفاوت در روش تهیه داده‌ها و مستندات بوده که موضوعی فنی است.

۱-۳-۸-۱ رتبه‌های تولید

در جدول زیر روند رتبه‌های تولید کالاهای مهم و استراتژیک ایران طی سال‌های اخیر و بر اساس اطلاعات مراجع بین‌المللی ارائه شده است:

جدول ۱۱۰: روند رتبه‌های تولید کالاهای مهم و استراتژیک ایران

مرجع اعلام	شاخص	۲۰۰۵	۲۰۰۶	۲۰۰۷	۲۰۰۸	۲۰۰۹	۲۰۱۰	۲۰۱۱	۲۰۱۲
usgs	رتبه ایران در تولید سیمان	۱۴	۱۴	۱۱	۹	۸	۷	۶	۵
usgs	سهم ایران از تولید جهانی سیمان	۱,۴%	۱,۳%	۱,۵%	۱,۶%	۱,۷%	۱,۷%	۱,۷%	۱,۸%
usgs	رتبه ایران در تولید فولاد	۱۹	۲۰	۲۰	۱۹	۱۷	۱۷	۱۶	۱۶
usgs	سهم ایران از تولید جهانی فولاد	۰,۸%	۰,۸%	۰,۷%	۰,۷%	۰,۸%	۰,۸%	۰,۹%	۰,۹%
wsa	رتبه ایران در تولید	۲۱	۲۱	۲۱	۲۰	۱۷	۱۷	۱۷	۱۵

								فولاد	
۱,۰٪	۰,۹٪	۰,۸٪	۰,۹٪	۰,۷٪	۰,۷٪	۰,۸٪	۰,۸٪	سهم ایران از تولید جهانی فولاد	wsa
۲۲	۲۳	۲۳	۲۶	۲۵	۲۶	۲۶	--	رتبه ایران در تولید آلومینیوم	usgs
۰,۷٪	۰,۷٪	۰,۷٪	۰,۷٪	۰,۶٪	۰,۶٪	۰,۶٪	--	سهم ایران از تولید جهانی آلومینیوم	usgs
۱۸	۱۳	۱۳	۱۲	۱۶	۱۷	۱۸	۱۸	رتبه ایران در تولید خودرو	oica
۱,۲٪	۲,۱٪	۲,۱٪	۲,۳٪	۱,۵٪	۱,۴٪	۱,۳٪	۱,۲٪	سهم ایران از تولید جهانی خودرو	oica
--	--	۲۱	۲۰	۲۱	۲۱	۲۱	۲۱	رتبه ایران در تولید مس	usgs

در جدول زیر روند رتبه‌های تولید مواد معدنی کشور ایران بر اساس اطلاعات کنگره جهانی معدن طی سال‌های اخیر ارائه شده است.

جدول ۱۱۱: روند رتبه ایران در تولید مواد معدنی

سال	(۲۰۰۶) ۱۳۸۴-۱۳۸۵	(۲۰۰۷) ۱۳۸۵-۱۳۸۶	(۲۰۰۸) ۱۳۸۶-۱۳۸۷	(۲۰۰۹) ۱۳۸۷-۱۳۸۸	(۲۰۱۰) ۱۳۸۸-۱۳۸۹	(۲۰۱۱) ۱۳۸۹-۱۳۹۰	(۲۰۱۲) ۱۳۹۰-۱۳۹۱
سنگ آهن	۱۳	۱۰	۱۰	۹	۱۳	۱۱	۱۰
کروم	۹	۱۵	۱۲	۱۱	۱۲		
منگنز	۱۲	۱۲	۱۶	۱۴	۱۷		
مولیبدن	۹	۹	۹	۸	۷	۹	۸
آلومینیوم	۲۷	۲۷	۲۶	۲۳	۲۳	۲۳	۲۲
آرسنیک	۸	۹	۹	۱۰	۱۰	۷	
بوکسیت	۲۰	۲۰	۱۹	۱۸	۱۶	۱۷	
خاک مس	۱۳	۱۳	۱۳	۱۳	۱۶	۱۶	۱۴
سرب	۱۶	۲۵	۲۵	۱۷	۱۹		
جیوه	-	-	-	۰	۱		
روی	۱۳	۱۹	۱۶	۱۶	۱۴		
طلا	۶۷	۶۵	۶۶	۶۶	۶۸		
نقره	۲۹	۲۸	۲۷	۲۷	۲۸		

		-	-	۹	۹	۹	آزبست
۵	۵	۵	۶	۶	۵	۵	باریت
		۶	۸	۱۱	۱۴	۱۴	بنتونیت
۱۰	۱۰	۹	۹	۹	۹	۹	بور
		۱۵	۱۵	۱۱	۱۵	۱۷	دیاتومیت
۹	۱۱	۹	۱۱	۱۵	۱۶	۱۶	فلدسپار
		۱۰	۱۱	۱۱	۱۲	۱۲	فلوریت
		۱۶	۰	-	-		گرافیت
۳	۳	۲	۲	۲	۳	۴	گچ
		۹	۸	۷	۸	۹	کائولن
		۱۱	۱۳	۱۴	۱۴	۱۳	مگنزیت
		۱۱	۷	۸	۱۰	۹	پرلیت
		۲۴	۲۴	۲۴	۲۴	۲۴	فسفات
		۸	۱۹	۱۷	۱۸	۱۸	نمک
۱۱	۱۱	۱۰	۱۰	۸	۱۰	۱۰	گوگرد
		۱۷	۲۰	۱۹	۱۷	۱۶	نالک
		۱۱	۰	-	-	-	ورمیکولیت
		۳۵	۳۶	۳۳	۳۳	۳۵	ذغال سنگ لایه ای
		۱۸	۱۸	۱۷	۱۵	۱۵	ذغال سنگ کک شو

مأخذ: www.wmc.org.pl : (سایت کنگره جهانی معدن)

۱-۳-۸-۲ رتبه‌های تجارت

در جدول زیر روند رتبه تجارت ایران شامل رتبه‌های صادرات و واردات بر اساس اطلاعات مراجع مختلف ارائه شده است

جدول ۱۱۲: روند رتبه تجارت ایران و سهم ایران از تجارت جهانی

شاخص	۲۰۰۵	۲۰۰۶	۲۰۰۷	۲۰۰۸	۲۰۰۹	۲۰۱۰	۲۰۱۱	۲۰۱۲
رتبه صادرات کالا	۳۷	۳۶	۳۷	۳۵	۳۶	۳۴	۳۳	۳۹
سهم صادرات ایران از کل	۰,۵٪	۰,۶٪	۰,۶٪	۰,۷٪	۰,۶٪	۰,۷٪	۰,۷٪	۰,۶٪
رتبه واردات کالا	۴۳	۴۶	۴۸	۴۸	۴۳	۳۹	۴۹	۵۱
سهم واردات ایران از کل	۰,۴٪	۰,۳٪	۰,۳٪	۰,۳٪	۰,۴٪	۰,۴٪	۰,۳٪	۰,۳٪

مأخذ: سازمان جهانی تجارت (WTO)

از سال ۲۰۰۸ به بعد در سازمان WTO نوع دیگری از رتبه‌بندی تجارت ارائه شده است که در آن ۲۷ کشور عضو اتحادیه اروپا یک مجموعه تلقی گردیده و سایر کشورها بعد از آن رتبه‌بندی می‌شوند. در جدول زیر روند رتبه ایران در صادرات و واردات بر اساس این الگو ارائه شده است:

جدول ۱۱۳: روند رتبه تجارت ایران بر حسب لحاظ اتحادیه اروپا به یک مجموعه

شاخص	۲۰۰۸	۲۰۰۹	۲۰۱۰	۲۰۱۱	۲۰۱۲
رتبه صادرات کالا	۲۳	۲۳	۲۳	۲۳	۲۸
رتبه واردات کالا	۳۰	۲۵	۲۵	۲۹	--
رتبه واردات خدمات	--	--	۲۳	۲۲	۲۶

مأخذ: سازمان جهانی تجارت (WTO)

یکی دیگر از مراجعی که مقادیر تجارت را اعلام می‌نماید، مرکز تجارت جهانی (ITC) می‌باشد. در جدول زیر روند رتبه تجارت ایران بر اساس اطلاعات این سازمان ارائه شده است

جدول ۱۱۴: روند رتبه تجارت ایران و سهم ایران از تجارت جهانی

صادرات کالا	۲۰۰۵	۲۰۰۶	۲۰۰۷	۲۰۰۸	۲۰۰۹	۲۰۱۰	۲۰۱۱	۲۰۱۲
رتبه صادرات کالا	۳۷	۳۷	--	--	--	۳۷	۳۳	۴۳
سهم صادرات ایران از کل	۰,۶٪	۰,۵٪	--	--	--	۰,۶٪	۰,۷٪	۰,۵٪
رتبه واردات کالا	۴۳	۴۵	--	--	--	۴۸	۴۷	۵۲
سهم واردات ایران از کل	۰,۴٪	۰,۳٪	--	--	--	۰,۴٪	۰,۴٪	۰,۳٪
رتبه صادرات خدمات	۵۳	۵۶	۵۷	۵۷	۵۷	۵۵	۵۵	--
سهم صادرات ایران از کل	۰,۲٪	۰,۲٪	۰,۲٪	۰,۲٪	۰,۲٪	۰,۲٪	۰,۲٪	--
رتبه واردات خدمات	۴۰	۴۲	۴۱	۴۱	۳۸	۳۵	۳۹	--
سهم واردات ایران از کل	۰,۵٪	۰,۵٪	۰,۶٪	۰,۶٪	۰,۵٪	۰,۷٪	۰,۵٪	--

مأخذ: مرکز تجارت بین‌المللی (ITC)

۱-۳-۹ مصرف انرژی

مصرف انرژی در بخش نشاندۀ زنده بودن و فعالیت حوزه را دارد. در اکثر کشورها به خصوص کشورهای صنعتی و تولیدی همواره تلاش بر این بوده که انرژی به جای مصرف در بخش‌های غیر مولد، به بخش‌های تولیدی و مولد هدایت شده تا با مصرف انرژی در این بخش‌ها، اقتصاد از رونق برخوردار باشد. در حامل‌های انرژی، برق از اهمیت بسیار بالایی برخوردار است و با پایش این حامل می‌توان وضعیت بخش تولید را پایش نمود. چنانچه بخش صنعت، معدن و تجارت مصرف انرژی (به خصوص برق) نداشته باشد و یا با کاهش شدیدی مواجه گردد، جای نگرانی خواهد داشت. البته کاهش مصرف در حامل‌هایی مانند سوخت مایع و یا گاز نمی‌تواند گویای نامناسب بودن اوضاع تولید باشد، چون این حامل‌ها قابل جایگزینی با یکدیگر بوده و کاهش مصرف در یک حامل ممکن است باعث افزایش مصرف در حامل دیگری گردد. به عنوان نمونه بعد از اجرای قانون هدفمند کردن یارانه‌ها و افزایش قیمت سوخت‌های مایع، مصرف نفت کوره در بخش

تولید کاهش یافته و واحدهای مصرف کننده این حامل با تغییر تجهیزات، واحد تولیدی خود را گازسوز کرده اند، لذا مصرف گاز طبیعی در این بخش افزایش یافته است. با توجه به توضیحات ارائه شده روند مصرف حامل های انرژی در بخش های صنعت و تجارت در جداول زیر به تفکیک هر حامل نمایش داده شده است.

جدول ۱۱۵: مصرف انرژی بخش صنعت و معدن به تفکیک حامل

حامل انرژی	واحد	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰
مصرف گاز مایع	هزار متر مکعب	۴۱۱,۷۱	۴۲۵,۸۷	۴۰۴,۱۸	۴۷۵,۰۸	۵۰۵,۳۱	۳۴۵,۶۲	۱۸۰,۸۸
سهم مصرف گاز مایع	درصد	۱۱	۱۱	۱۰,۷	۱۱,۵	۱۱,۵	۸	۴,۵
مصرف بنزین	هزار لیتر	۵۴۸۰,۶	۳۷۹۲۲	۵۳۲۸۵	۶۰۶۸۶	۸۳۷۶۷	۷۸۶۴۶	۵۵۰۶۱
سهم مصرف بنزین	درصد	۰,۲	۰,۱	۰,۲	۰,۲	۰,۴	۰,۴	۰,۳
مصرف نفت سفید	هزار لیتر	۴۹۹۷۸	۶۰۵۴۶	۹۵۹۸۰	۷۲۵۵۸	۶۰۳۳۹	۲۰۳۰۶	۲۶۱۷۸
سهم مصرف نفت سفید	درصد	۰,۷	۰,۸	۱,۲	۱,۰	۰,۹	۰,۴	۰,۵
مصرف نفت گاز	هزار لیتر	۲۷۶۳۳۲۹	۲۹۷۹۰۷۶	۳۱۰۲۵۷۳	۳۳۲۲۱۶۹	۳۰۸۴۹۹۸	۲۹۲۲۸۵۳	۲۴۴۹۴۱۱
سهم مصرف نفت گاز	درصد	۹,۶	۹,۵	۹,۵	۹,۸	۹,۱	۸,۴	۶,۷
مصرف نفت کوره	هزار لیتر	۶۰۳۵۹۲۶	۵۸۵۳۴۴۵	۶۲۶۳۸۷۱	۷۲۵۹۴۰۸	۶۲۷۴۴۳۲	۵۴۱۴۷۱۷	۳۲۳۰۴۹۷
سهم مصرف نفت کوره	درصد	۴۱,۴	۳۷,۴	۳۶,۱	۳۸,۹	۳۰,۶	۳۴,۹	۱۹,۹
مصرف برق	گیگاوات ساعت	۴۳۰۱۴,۶	۴۶۴۳۰,۲	۴۹۶۰۱,۹	۵۱۸۶۳,۹	۵۴۶۰۵,۴	۶۱۱۸۳,۴	۶۳۵۹۰,۷
سهم مصرف برق	درصد	۳۲,۴	۳۲,۱	۳۲,۶	۳۲,۱	۳۲,۴	۳۳,۲	۳۴,۶
مصرف گاز طبیعی	میلیون مترمکعب	۱۱۳۳۰,۸۱	۱۳۳۴۸,۰۲	۱۴۸۴۶,۴۵	۱۶۵۴۶,۴۶	۱۷۵۲۷,۰۴	۱۹۸۷۸,۴۳	۲۴۰۱۹,۲۸
سهم مصرف گاز طبیعی	درصد	۱۰,۹	۱۱,۶	۱۱,۵	۱۲,۳	۱۲,۲	۱۳,۰	۱۴,۸

مأخذ: ترازنامه انرژی- وزارت نیرو و وزارت نفت
مصرف انرژی سالانه بخش تجاری در جدول زیر به تفکیک هر حامل ارائه شده است.

جدول ۱۱۶: مصرف انرژی بخش تجاری به تفکیک حامل

حامل انرژی	واحد	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰
مصرف گاز مایع	هزار متر مکعب	۳۵۴,۰۹	۳۶۶,۲۷	۳۴۷,۶۳	۳۹۴	۶۷۷,۰۷	۷۰۶,۸۶	۷۲۴,۸۹
سهام مصرف گاز مایع	درصد	۹,۳	۹,۳	۹,۲	به تفکیک ارائه نشده است	۱۵,۵	۱۶	۱۷,۸
مصرف بنزین	هزار لیتر	۵۰۲	۱۴۸	۵۰۷	۱۸۷۵	۶۷۰	۶۲۹	۷۴
سهام مصرف بنزین	درصد	۰,۰	۰,۰	۰,۰	۰,۰۱	۰,۰	۰,۰	۰,۰
مصرف نفت سفید	هزار لیتر	۱۴۱۷۲۶	۱۰۸۳۴۷	۱۵۷۸۷۲	۳۲۹۴۹۹	۵۷۳۲۶	۴۵۸۶۲	۶۴۳۲۳
سهام مصرف نفت سفید	درصد	۱,۹	۱,۵	۲,۰	۴,۶	۰,۸	۰,۹	۱,۲
مصرف نفت گاز	هزار لیتر	۷۴۶۳۲۵	۶۸۴۵۷۸	۷۱۹۴۸۰	۷۷۴۲۲۱	۴۶۱۲۱۹	۳۵۶۸۵۰	۲۳۲۵۹۹
سهام مصرف نفت گاز	درصد	۲,۶	۲,۲	۲,۲	۲,۳	۱,۴	۱,۰	۰,۶
مصرف نفت کوره	هزار لیتر	۱۳۵۴۴۲۵	۱۳۵۲۸۲۰	۱۲۵۴۸۰۰	۱۴۱۳۷۴۱	۱۰۲۵۲۹۴	۱۰۰۰۵۶۶	۴۱۲۹۶۳
سهام مصرف نفت کوره	درصد	۹,۳	۸,۶	۷,۲	۷,۶	۵,۰	۶,۵	۲,۵
مصرف برق	گیگاوات ساعت	۸۵۴۱,۷	۹۳۱۹,۵	۹۹۵۲,۶	۱۰۷۴۱,۸	۱۱۰۱۵,۳	۱۲۷۲۶,۸	۱۲۶۶۳,۶
سهام مصرف برق	درصد	۶,۴	۶,۴	۶,۵	۶,۷	۶,۵	۶,۹	۶,۹
مصرف گاز طبیعی	میلیون مترمکعب	۴۲۹۴,۲	۴۹۴۰,۴	۵۴۱۹,۵	۵۳۵۶,۹	۵۶۷۶,۶	۵۹۲۵,۰	۶۴۳۷,۰
سهام مصرف گاز طبیعی	درصد	۴,۱	۴,۳	۴,۲	۴,۰	۴,۰	۳,۹	۴,۰

مأخذ: ترازنامه انرژی وزارت نیرو و وزارت نفت

بخش تجاری در ترازنامه‌ها شامل بخش‌های تجاری، خدماتی و عمومی در نظر گرفته شده است و مصرف واحدهای صنفی به صورت مجزا قابل تفکیک نمی‌باشد.

۱-۳-۱ لجستیک و حمل و نقل

در جدول زیر رتبه ایران در شاخص لجستیکی ارائه شده است

جدول ۱۱۷: روند رتبه ایران در شاخص لجستیک

۲۰۱۲ (۱۵۵ کشور)		۲۰۱۰ (۱۵۵ کشور)		۲۰۰۷ (۱۵۰ کشور)		
رتبه ایران	نمره ایران	رتبه ایران	نمره ایران	رتبه ایران	نمره ایران	شاخص
۱۲۶	۲,۱۹	۱۰۶	۲,۲۲	۶۳	۲,۵۰	کارایی فرایندهای ترخیص کالا
۱۰۰	۲,۴۲	۸۶	۲,۳۶	۶۶	۲,۴۴	کیفیت زیرساخت‌های تجاری و حمل‌ونقل
۱۱۵	۲,۴۹	۱۲۱	۲,۴۴	۷۸	۲,۶۹	سهولت و دسترسی به کالاهای مختلف با قیمت رقابتی
۸۷	۲,۶۶	۶۹	۲,۶۵	۶۶	۲,۶۹	شایستگی و کیفیت خدمات لجستیک
۱۰۸	۲,۴۹	۱۱۰	۲,۵۰	۱۲۵	۲,۰۰	توانایی در تعقیب و ردیابی کالاهای ارسالی
۱۳۸	۲,۶۶	۸۵	۳,۲۶	۱۰۶	۲,۸۰	تحويل به موقع کالا
۱۱۲	۲,۴۹	۱۰۳	۲,۵۷	۷۸	۲,۵۱	شاخص کل LPI

مأخذ: بانک جهانی

علاوه بر شاخص فوق که حوزه کلان را در بر می‌گیرد، شاخص حمل بار که از شاخص‌های مهم در حوزه اقتصاد می‌باشد نیز می‌تواند در تصمیم‌سازی‌ها موثر باشد. در جدول زیر روند حمل کالاها بر اساس تقسیم‌بندی سازمان راهداری و حمل‌ونقل جاده‌ای ارائه شده است.

جدول ۱۱۸: روند حمل بار بر اساس تفکیک گروه کالایی (هزار تن)

نام کالا	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱
انواع سیمان	۲۹۴۹۴	۳۲۶۳۵	۳۸۳۹۲	۴۲۴۵۶	۴۷۹۸۸	۵۵۸۵۵	۵۹۷۲۴	۶۳۸۷۱
کالاهای ساختمانی	۳۳۳۸۱	۳۵۳۳۴	۴۱۵۰۵	۴۸۵۶۹	۴۷۸۹۸	۴۴۳۸۰	۴۴۶۱۶	۴۵۴۹۳
کالاهای فلزی	۲۷۳۰۰	۲۹۶۷۸	۳۵۸۵۶	۳۶۳۲۳	۴۰۷۵۹	۴۴۷۸۱	۴۳۹۹۹	۴۱۹۷۰
انواع ترکیبات نفتی و شیمیایی	۴۲۸۱۵	۴۸۷۵۱	۴۸۷۲۰	۴۸۷۷۱	۵۰۶۰۶	۴۱۶۲۲	۴۰۳۵۸	۴۳۹۱۴
کالاهای معدنی	۱۴۷۵۴	۱۴۴۰۶	۱۷۱۰۲	۲۰۹۱۰	۲۰۹۳۴	۲۹۹۹۳	۳۳۶۸۹	۴۰۷۰۹
مواد غذایی	۲۱۱۷۲	۲۵۰۲۶	۲۵۳۲۲	۲۳۴۱۶	۲۴۳۸۳	۲۸۱۷۴	۲۸۱۳۹	۲۹۶۵۱
محصولات کشاورزی	۲۱۳۶۸	۲۲۰۲۴	۲۳۴۱۸	۲۴۷۴۸	۲۴۸۷۸	۲۴۸۲۰	۲۲۳۴۶	۲۵۸۹۴
کالاهای دامی	۱۳۷۲۵	۱۳۸۳۵	۱۳۲۳۲	۱۴۷۶۵	۱۴۸۳۵	۱۵۳۶۰	۱۵۰۷۳	۱۷۷۹۳
انواع قطعات یدکی وسایل نقلیه و ماشین آلات سنگین	۴۰۰۰	۴۳۰۱	۴۵۲۲	۴۶۴۷	۵۰۷۰	۵۷۱۷	۶۰۱۲	۴۷۰۳
انواع ماشین آلات سنگین	۳۸۱۶	۴۱۵۹	۴۸۹۵	۵۰۳۲	۵۳۸۳	۵۶۷۱	۵۵۲۲	۵۴۲۵
انواع چوب و لوازم چوبی	۲۷۹۳	۲۹۷۱	۳۴۶۴	۳۶۴۷	۳۸۱۴	۴۴۱۶	۵۳۴۰	۵۴۷۸
لوازم خانگی	۳۰۰۷	۳۱۸۱	۳۷۷۸	۳۶۶۹	۳۹۹۰	۴۲۶۵	۴۳۸۶	۳۸۲۰
ابزار آلات	۳۸۹۹	۳۹۳۸	۴۲۶۳	۴۹۹۹	۴۴۰۱	۴۴۹۱	۴۳۸۵	۴۶۰۳
وسایل نقلیه باری و مسافری	۲۳۱۱	۲۵۰۵	۳۰۳۵	۳۳۹۲	۳۵۸۸	۴۳۶۰	۴۳۳۹	۳۰۶۵

۴۰۱۹	۴۰۵۰	۵۰۴۸	۵۲۳۱	۵۲۵۵	۵۳۹۲	۵۹۱۵	۴۸۷۶	انواع سموم و کودشیمیایی
۳۸۸۸	۳۸۹۹	۳۷۸۶	۳۶۹۹	۳۶۷۸	۳۵۹۹	۳۲۴۰	۳۱۵۵	محصولات شیشه‌ای و چینی
۳۸۶۴	۳۷۷۳	۳۵۸۸	۳۱۴۴	۲۴۷۵	۲۵۴۲	۲۰۸۰	۱۷۹۶	محصولات پلاستیکی و کائوچو
۳۰۶۹	۳۱۸۶	۳۳۸۷	۳۴۲۷	۳۹۵۸	۳۴۱۲	۳۱۷۹	۳۰۹۰	مصنوعات سیمانی
۳۱۳۶	۳۱۴۷	۳۱۹۸	۳۰۷۶	۲۷۶۰	۲۷۲۷	۲۵۳۵	۲۳۱۳	انواع مقوا و کاغذ
۳۰۴۱	۲۸۳۷	۲۷۱۴	۲۷۰۷	۲۴۷۳	۲۸۵۱	۲۷۶۱	۲۵۷۰	انواع رنگ و مواد پاک کننده
۲۵۵۳	۲۶۴۱	۲۴۳۹	۲۲۳۷	۲۱۷۴	۲۲۸۷	۲۱۰۳	۱۸۳۶	انواع پوشاک و منسوجات آن
۱۱۳۸	۱۰۹۷	۱۰۱۹	۹۵۶	۸۸۳	۸۹۱	۷۶۸	۷۱۹	لوازم بهداشتی و پزشکی
۶۳۸	۷۵۲	۷۵۱	۶۷۱	۶۸۶	۶۹۱	۶۷۸	۵۸۰	لوازم آموزشی و ورزشی
۵۱۰	۴۵۶	۴۰۶	۴۰۲	۳۲۹	۳۲۰	۲۸۰	۲۴۰	انواع دارو
۲۴۵	۳۱۶	۴۸۰	۴۵۰	۴۲۲	۳۵۳	۳۳۴	۴۲۶	انواع گونی و کیسه چنایی
۲۹۶	۳۰۷	۲۸۶	۲۷۹	۲۵۲	۲۸۸	۲۵۶	۲۴۰	انواع فرش و گلیم و موکت
۱۳۴	۱۵۴	۱۵۸	۱۴۳	۱۳۱	۱۴۸	۱۲۵	۱۱۰	لوازم یدکی دستگاه‌های سبک
۱۵۵	۱۴۱	۱۱۴	۱۲۶	۱۳۰	۱۰۷	۱۰۷	۹۴	دخانیات
۹۷	۱۲۹	۱۳۳	۱۳۱	۱۲۸	۱۲۰	۱۰۵	۱۲۳	انواع چرم و مصنوعات آن
۲۴	۲۴	۲۳	۲۱	۲۰	۱۵	۱۵	۱۶	مصنوعات سفالی
۱۱۳۰۶	۱۰۹۸۷	۹۲۶۳	۸۱۸۱	۷۹۷۱	۷۹۸۳	۶۳۷۵	۶۰۵۱	سایر
۳۷۴۵۰۲	۳۵۵۸۲۳	۳۵۰۷۰۰	۳۳۳۴۰۵	۳۱۹۰۶۷	۳۰۱۲۲۹	۲۷۳۶۰۰	۲۵۲۰۶۸	جمع

مأخذ: سازمان راهداری و حمل‌ونقل جاده‌ای

۴-۱ تسهیلات

بخش‌های اقتصادی برای تأمین زیرساخت‌های مورد نیاز خود که در جهت ظرفیت‌سازی و تولید و تأمین نیازهای کشور می‌باشد، نیاز به تأمین مالی برای سرمایه‌گذاری به عنوان سرمایه ثابت و تأمین نیازهای تولید به عنوان سرمایه در گردش دارد. بخش تولید و تجارت برای تأمین این نیاز خود از طریق بازار سرمایه به خصوص بانک استفاده می‌کنند. دولت نیز بر اساس درآمدهای خود و برای تشویق سرمایه‌گذاری و ایجاد و حفظ اشتغال بخشی از منابع خود را برای تأمین مالی این حوزه‌ها در نظر می‌گیرد. همان‌گونه که در بخش سیاست‌های پولی و مالی تشریح گردید یکی از منابع تخصیص یافته برای بخش تولید منابع حساب ذخیره ارزی و صندوق توسعه ملی می‌باشد که در قالب تسهیلات ارزی و ریالی به بنگاه‌های تولیدی پرداخت می‌شود. وزارت صنایع و معادن سابق و وزارت صنعت، معدن و تجارت با توجه به اینکه به صورت مستقیم مأموریت تأمین مالی حوزه تولید و تجارت را به عهده ندارند، همواره تلاش نموده‌اند که با استفاده از ظرفیت‌های موجود کشور و هم‌افزایی در سیاست‌ها و ساختارها در جهت تأمین مالی این حوزه فعالیت نمایند. دولت نیز تلاش نموده است بخشی از منابع قابل مدیریت را از طریق این وزارت تخصیص دهد. با توجه به اینکه منابع در نظر گرفته شده با شرایط ترجیحی می‌باشد، برای دریافت این تسهیلات واحدها از طریق وزارت صنایع و معادن سابق و وزارت صنعت، معدن و تجارت به بانک‌های دارای عاملیت معرفی می‌گردند.

۱-۴-۱ منابع ارزی

۱-۴-۱ حساب ذخیره ارزی

یکی از منابع مهم در جهت تأمین نقدینگی بخش سرمایه‌گذاری تولید، حساب ذخیره ارزی می‌باشد که از ابتدای تشکیل این حساب عملیاتی گردیده است. با توجه به اینکه حساب ذخیره ارزی تا پایان برنامه چهارم توسعه فعال بود و صندوق توسعه ملی از سال ۱۳۹۰ تشکیل گردید، منابع این حساب تا سال ۱۳۹۰ قابلیت معرفی داشته است و بعد از آن منابع صندوق توسعه ملی جایگزین گردیده است. در جداول زیر وضعیت طرح‌های حساب ذخیره ارزی مصوب و گشایش شده توسط بانک‌های عامل به تفکیک گروه صنعت ارائه شده است.

جدول ۱۱۹: طرح‌های مصوب به تفکیک گروه‌های صنعتی

۱۳۹۰		۱۳۸۹		۱۳۸۸		۱۳۸۷		۱۳۸۶		۱۳۸۵		۱۳۸۴		گروه صنعت
میلیون دلار	تعداد	میلیون دلار	تعداد	میلیون دلار	تعداد	میلیون دلار	تعداد	میلیون دلار	تعداد	میلیون دلار	تعداد	میلیون دلار	تعداد	
		۵۳	۳	۲۴	۷	۶۵	۳	۶۶	۵	۱۷	۵	۵۴	۵	برق
		۲۷	۱	۷۷	۷	۲۱	۴	۵۰	۴	۲۹	۵	۷۶	۶	خودرو و نیروی محرکه
		۲	۱					۲	۱	۱۵	۲	۳	۱	ریخته‌گری و آهن‌گری
۳۲	۲	۶۸۸	۲۴	۲۷۹۵	۵۶	۲۶۲	۲۵	۷۵۱	۲۴	۴۳۵	۲۳	۳۲۹	۴۷	شیمیایی و سلولزی
		۷۸۰	۱۳	۱۷۰۳	۱۷	۱۸۳	۴	۴۰۷	۱۲	۵۰۶	۱۰	۸۲	۷	صنایع امور معدنی
		۱۳۶	۱۹	۳۸۴	۴۰	۴۲۴	۳۷	۳۳۶	۲۸	۱۹۳	۳۰	۲۲۷	۳۶	غذایی و دارویی
		۱۹	۳	۴۲	۴	۱۰۳	۹	۱۰۶	۱۱	۹۴	۱۲	۲۰	۱	فلزی
۱۷	۱	۲۹۶	۲۰	۳۷۴	۳۰	۱۵۵	۹	۲۱۳	۱۶	۳۲۱	۲۴	۴۱۱	۳۱	کانی غیرفلزی
		۱۴۱	۴	۱۷۰	۱۱	۰	۰	۹۵	۴	۲۳۱	۳	۶۲	۵	ماشین‌سازی و تجهیزات
۵	۱	۴۲	۵	۲۹۹	۲۲	۷۰	۱۱	۱۲۱	۱۰	۸۰	۱۷	۱۶۱	۳۱	نساجی و چرم
۵۴	۴	۲۱۸۴	۹۳	۵۸۶۸	۱۹۴	۱۲۸۳	۱۰۲	۲۱۴۷	۱۱۵	۱۹۲۱	۱۳۱	۱۴۲۵	۱۷۰	جمع

جدول ۱۲۰: طرح‌های گشایش شده به تفکیک گروه‌های صنعتی

۱۳۹۰		۱۳۸۹		۱۳۸۸		۱۳۸۷		۱۳۸۶		۱۳۸۵		۱۳۸۴		گروه صنعت
میلیون دلار	تعداد	میلیون دلار	تعداد	میلیون دلار	تعداد	میلیون دلار	تعداد	میلیون دلار	تعداد	میلیون دلار	تعداد	میلیون دلار	تعداد	

		۵۰	۲	۲۰	۴	۲۶	۱	۶۱	۴	۱۰	۳	۵۴	۵	برق
			۰	۱۷	۲	۱	۱	۸	۲	۲۸	۴	۷۶	۶	خودرو و نیروی محرکه
			۰					۲	۱	۱۳	۱		۰	ریخته گری و آهنگری
	۰	۲۰	۱	۱۱۹۶	۲۲	۸۶	۱۱	۲۹۶	۱۵	۱۵۱	۲۰	۲۲۳	۳۸	شیمیایی و سلولزی
		۷۶	۲	۲۰	۴	۱۹	۱	۱۷۱	۵	۳۵۷	۵	۵۶	۶	صنایع امور معدنی
		۲۰	۳	۷۰	۱۲	۱۰۹	۱۴	۹۱	۱۳	۱۴۷	۲۳	۱۵۰	۲۷	غذایی و دارویی
			۰	۳۰	۳	۴۸	۶	۲۵	۴	۴۸	۸	۲۰	۱	فلزی
	۰	۱۲	۱	۱۶۸	۱۳	۱۲۱	۵	۱۶۴	۱۱	۲۲۸	۱۷	۲۹۸	۲۵	کانی غیرفلزی
			۰	۳۲	۷		۰	۹۵	۴	۵۱	۲	۵۸	۴	ماشین سازی و تجهیزات
۵	۱	۳۵	۲	۲۲۲	۱۳	۲۱	۵	۱۰۵	۷	۳۹	۱۱	۸۴	۲۱	نساجی و چرم
۵	۱	۲۱۳	۱۱	۱۷۷۵	۸۰	۴۳۱	۴۴	۱۰۱۸	۶۶	۱۰۷۲	۹۴	۱۰۱۹	۱۳۳	جمع

در جداول زیر وضعیت طرح های حساب ذخیره ارزی مصوب و گشایش شده توسط بانک های عامل به تفکیک بانک ارائه گردیده است

جدول ۱۲۱: طرح های مصوب به تفکیک بانک های عامل

۱۳۹۰		۱۳۸۹		۱۳۸۸		۱۳۸۷		۱۳۸۶		۱۳۸۵		۱۳۸۴		بانک
میلیون دلار	تعداد	میلیون دلار	تعداد	میلیون دلار	تعداد	میلیون دلار	تعداد	میلیون دلار	تعداد	میلیون دلار	تعداد	میلیون دلار	تعداد	
				۳۱	۱	۱۴	۲	۵۷	۳	۲	۱			اقتصاد نوین
		۱۱۲	۱۰	۴۲۹	۲۱	۲۳۶	۲۵	۱۷۵	۱۳	۱۵۶	۱۴	۲۵۷	۱۹	تجارت
		۱۵	۲	۱۳۲	۴			۱۳۳	۳	۳۸	۵	۱۱	۶	توسعه صادرات
										۱۹	۲	۲	۱	رفاه کارگران
		۸	۱	۱۵	۱									سامان
۵	۱	۱۱۷	۵	۵	۳	۶۸	۹	۴۶۵	۲۴	۴۳۱	۳۲	۳۲۱	۳۶	سپه
		۴۲۲	۶	۱۴۶	۱۹	۳۴۴	۱۸	۳۴۶	۲۴	۱۰۸	۱۴	۱۶۵	۲۰	صادرات
۲۸	۲	۹۵۳	۵۱	۲۷۴۷	۱۱۴	۲۵۱	۲۷	۲۱	۱	۷۳۲	۱۱	۳۵	۸	صنعت و معدن
				۱	۱			۱۰	۱					کارافرین
		۴۰	۲	۱۰	۲	۱۴۱	۴	۸۳	۵	۴۹	۱۵	۳۶۳	۴۸	کشاورزی
		۳	۱	۹۲۸	۶	۶۱	۳	۲۰۱	۵	۱۲۰	۵	۳۳	۴	ملت
۲۱	۱	۵۱۳	۱۵	۱۴۲۳	۲۲	۱۶۹	۱۵	۶۵۶	۳۶	۲۶۵	۳۲	۲۴۰	۲۸	ملی
۵۴	۴	۲۱۸۳	۹۳	۵۸۶۷	۱۹۴	۱۲۸۴	۱۰۳	۲۱۴۷	۱۱۵	۱۹۲۰	۱۳۱	۱۴۲۷	۱۷۰	جمع

جدول ۱۲۲: طرح های گشایش شده به تفکیک بانک های عامل

۱۳۹۰		۱۳۸۹		۱۳۸۸		۱۳۸۷		۱۳۸۶		۱۳۸۵		۱۳۸۴		بانک
میلیون	تعداد	میلیون	تعداد	میلیون	تعداد	میلیون	تعداد	میلیون	تعداد	میلیون	تعداد	میلیون	تعداد	

دولار		دولار		دولار		دولار		دولار		دولار		دولار		
						۴	۱	۳	۲	۲	۱			اقتصاد نوین
		۳۱	۲	۳۴۶	۷	۱۱۰	۱۲	۱۰۴	۶	۱۲۲	۱۰	۱۹۷	۱۴	تجارت
				۱۲	۳			۱۳۲	۲	۲۳	۳	۸	۴	توسعه صادرات
										۱۹	۲			رفاه کارگران
				۱۵	۱									سامان
۵	۱	۸۶	۳	۵	۳	۴۶	۷	۲۴۱	۱۹	۲۷۲	۲۳	۱۴۸	۲۵	سپه
		۹	۲	۷۲	۹	۳۸	۵	۲۲۳	۱۶	۸۸	۱۱	۱۵۰	۱۸	صادرات
		۳۷	۲	۴۰۹	۴۷	۱۰۱	۹	۲۱	۱	۳۰۱	۹	۳۰	۷	صنعت ومعادن
								۱۰	۱					کارافین
						۳	۲	۱۱	۳	۴۴	۱۲	۲۹۷	۴۴	کشاورزی
				۳۰	۲	۵۹	۲	۲۵	۳	۷۴	۴	۵	۱	ملت
		۵۰	۲	۸۸۶	۸	۷۱	۶	۲۴۷	۱۳	۱۲۷	۱۹	۱۸۵	۲۰	ملی
۵	۱	۲۱۳	۱۱	۱۷۷۵	۸۰	۴۳۲	۴۴	۱۰۱۷	۶۶	۱۰۷۲	۹۴	۱۰۲۰	۱۳۳	جمع

در جداول زیر وضعیت طرح‌های حساب ذخیره ارزی مصوب و گشایش شده توسط بانک‌های عامل به تفکیک استان ارائه شده است
جدول ۱۲۳: طرح‌های مصوب شده به تفکیک استان

۱۳۹۰		۱۳۸۹		۱۳۸۸		۱۳۸۷		۱۳۸۶		۱۳۸۵		۱۳۸۴		استان
میلیون دولار	تعداد	میلیون دولار	تعداد	میلیون دولار	تعداد	میلیون دولار	تعداد	میلیون دولار	تعداد	میلیون دولار	تعداد	میلیون دولار	تعداد	
				۱۲۵	۵	۸۳	۴	۱۲۳	۷	۷۳	۸	۲۰	۸	آذربایجان شرقی
		۳۳۸	۴	۴۵	۳	۳۹	۴	۱۰۷	۴	۴۸	۴	۸۶	۹	آذربایجان غربی
		۶۷	۱	۴۵	۳	۱۳	۲	۱۴	۲	۱۴	۳	۲۵	۴	اردبیل
۵	۱	۱۰۳	۹	۹۱۳	۲۲	۵۹	۷	۳۷۷	۱۵	۸۰	۱۰	۱۷۲	۲۶	اصفهان
		۳	۱	۶	۲	۳	۱	۶۵	۲	۱	۱	۱	۱	البرز
				۵۹	۲			۹۰	۳	۳۸	۱	۱۳	۲	ایلام
		۱۰	۱	۴۴۷	۷	۴۵	۲	۱	۱	۵۱	۲	۴۶	۳	بوشهر
		۴۱	۷	۳۵۱	۱۶	۷۰	۱۰	۱۷۹	۱۸	۱۷۰	۱۹	۲۴۶	۳۱	تهران

				۵۷	۴	۳۱	۲			۱۶	۳			چهارمحال وبختیاری
		۱۲	۱	۴۲	۳			۸۲	۶	۴	۱	۳۰	۱	خراسان جنوبی
		۱۷۶	۷	۱۰۶	۱۰	۱۵۵	۹	۷۴	۶	۵۰	۱۰	۵۸	۹	خراسان رضوی
۲۱	۱	۲۸	۲	۲۹	۱							۰	۱	خراسان شمالی
		۱۲۹	۵	۱۱۴۰	۱۴	۳۸	۲	۲۱۳	۳	۲۶۹	۶	۷۱	۵	خوزستان
		۲۹	۱	۴۳۹	۱۰	۵۱	۶	۴۸	۱	۳۳	۵	۶۲	۸	زنجان
		۹۷	۷	۱۱۳	۱۲	۲۱	۲	۱۷	۳	۱۵	۲	۷۲	۶	سمنان
										۱۴	۱	۹	۳	سیستان و بلوچستان
		۱۱۰	۴	۲۲۴	۹	۱۲۷	۱	۱۳۱	۳	۷۹	۶	۵۷	۷	فارس
۲۸	۲	۸۹	۷	۱۲۴	۱۰	۶۰	۵	۹	۳	۱۴۹	۱۱	۹۹	۶	قزوین
		۴۱	۵	۱۸	۳	۱۹	۴	۲۹	۲	۱۱۰	۲	۴۳	۴	قم
		۴	۱	۲	۱			۶	۱	۳	۱	۲۹	۲	کردستان
		۴۰	۳	۹۲	۴	۱۸۸	۵	۲۷	۲	۲	۱	۷۸	۷	کرمان
		۱۹۱	۵	۷۲	۶	۲۷	۲	۵۶	۲			۷۲	۳	کرمانشاه
		۱۹	۲	۵۰۸	۳			۷۱	۳					کهگیلویه وبویراحمد
		۸	۳	۳۹۱	۳	۱۴	۲	۱۰	۱	۲	۲	۶	۳	گلستان
		۶	۱	۶۹	۴	۷۲	۷	۹۶	۳	۴۲	۸	۸	۴	گیلان
		۳۱	۲	۱۴	۴	۱	۱	۹	۳	۳۶	۴	۳۲	۱	لرستان
		۳۷	۴	۲۱۷	۱۰	۴۷	۹	۵۴	۵	۴	۲	۵	۲	مازندران
		۳۲۰	۴	۵۴	۴	۷۳	۸	۱۱۲	۹	۵۹	۹	۳۹	۷	مرکزی
		۲۰۸	۳	۳۲	۳	۱	۱	۱۹	۱	۱۸۰	۱			هرمزگان
		۲۵	۱	۵۴	۵	۳۴	۳	۴۰	۱	۹	۱	۳۲	۲	همدان
		۲۰	۲	۷۸	۱۱	۱۲	۴	۹۰	۵	۳۶۷	۷	۱۳	۵	یزد
۵۴	۴	۲۱۸۲	۹۳	۵۸۶۶	۱۹۴	۱۲۸۳	۱۰۳	۲۱۴۹	۱۱۵	۱۹۱۸	۱۳۱	۱۴۲۴	۱۷۰	جمع

جدول ۱۲۴: طرح‌های گشایش شده به تفکیک استان

۱۳۸۹		۱۳۸۸		۱۳۸۷		۱۳۸۶		۱۳۸۵		۱۳۸۴		استان
میلیون دلار	تعداد	میلیون دلار	تعداد	میلیون دلار	تعداد	میلیون دلار	تعداد	میلیون دلار	تعداد	میلیون دلار	تعداد	
		۳۷	۲	۷۸	۳	۶۰	۴	۷۱	۷	۱۷	۶	آذربایجان شرقی
		۴۵	۳	۷	۱	۳۸	۱	۴۷	۳	۸۶	۹	آذربایجان غربی
		۱۹	۲					۳	۲	۲۰	۲	اردبیل
۴۹	۱	۴۴	۶	۱۹	۲	۷۶	۱۰	۵۲	۶	۱۴۹	۲۴	اصفهان
		۶	۲			۶۳	۱	۱	۱	۱	۱	البرز
						۸	۲			۸	۱	ایلام
		۳۲۶	۴			۱	۱	۴۸	۱	۴۶	۳	بوشهر
۱۷	۲	۵۱	۶	۶۴	۸	۷۷	۱۰	۹۶	۱۴	۱۳۲	۲۲	تهران
		۲۸	۱					۹	۲			چهارمحال و بختیاری
۱۲	۱					۱۹	۴	۴	۱	۳۰	۱	خراسان جنوبی
		۲۸	۴	۵۷	۳	۷	۳	۴۹	۹	۵۷	۸	خراسان رضوی
										۰	۱	خراسان شمالی
		۲۴	۳			۷	۱	۱۵	۴	۷۱	۵	خوزستان
		۳۶۰	۳	۳۶	۳	۴۸	۱	۳۲	۴	۵۳	۵	زنجان
۵۰	۲	۷۳	۸	۲	۱	۸	۲			۷۲	۶	سمنان
								۱۴	۱	۴	۲	سیستان و بلوچستان
		۱۰	۴			۱۲۶	۲	۲۵	۲	۵۷	۷	فارس
		۳۴	۴	۳۵	۳	۸	۲	۷۳	۸	۶۸	۵	قزوین
۱۰	۱	۱	۱	۱۲	۲	۲۸	۱	۱۱۰	۲	۱۵	۲	قم
								۳	۱	۴	۱	کردستان
۲۷	۱	۱۹	۳			۲۰	۱	۲	۱	۲۶	۴	کرمان
		۳۸	۱	۸	۱	۵۶	۲			۰	۱	کرمانشاه
						۷۱	۳					کهگیلویه و بویراحمد
		۳۸۴	۱			۱۰	۱	۰	۱	۱	۱	گلستان
		۱۴	۲	۳۴	۴	۹۶	۳	۲۲	۵	۴	۲	گیلان
		۱۱	۳	۱	۱	۷	۲	۱۹	۲	۳۲	۱	لرستان
۲۰	۱	۱۵۸	۵	۳۸	۵	۴۳	۳	۴	۲	۵	۲	مازندران
		۳	۲	۲۵	۳	۵۵	۳	۵۹	۹	۱۷	۵	مرکزی
۳	۱	۲	۲	۱	۱							هرمزگان
۲۵	۱	۳۱	۲	۷	۱			۹	۱	۳۲	۲	همدان
		۲۷	۶	۷	۲	۸۶	۳	۳۰۳	۵	۱۰	۴	یزد
۲۱۳	۱۱	۱۷۷۳	۸۰	۴۳۱	۴۴	۱۰۱۸	۶۶	۱۰۷۰	۹۴	۱۰۱۷	۱۳۳	جمع

طرح‌های پرداخت ریالی		وضعیت طرح‌های گشایش و پرداخت شده									طرح‌های مصوب به تفکیک استان									استان	
۱۳۸۹		۱۳۹۰			۱۳۸۹			۱۳۸۸			۱۳۹۰			۱۳۸۹			۱۳۸۸				
تعداد	میلیارد ریال	تعداد	میلیون دلار	میلیارد ریال	تعداد	میلیون دلار	میلیارد ریال	تعداد	میلیون دلار	تعداد	میلیارد ریال	تعداد	میلیون دلار	تعداد	میلیارد ریال	تعداد	میلیون دلار	تعداد			
															۵۰	۲۰,۳۳	۱				بایجان غربی
۲۰	۱															۳۰,۴	۳				ردبیل
						۲۸,۵۴	۱									۲۸,۵۴	۱				اصفهان
												۳۰,۵۷	۲	۷۰	۱۷,۱۵	۳					البرز
۶	۱											۶,۶۱	۱		۶,۳۷	۱					بوشهر
											۳۳,۵	۳۱,۱۸	۲		۱۶,۶۴	۴					تهران
۲,۹۲	۱														۳۴,۴۴	۳					چهارمحال بختیاری
۳۷,۸	۱		۲,۶۷	۱	۵۰	۱,۹۲	۱					۲,۶۷	۱	۵۸	۳۹,۳	۷					راسان رضوی
															۹	۲,۶۴	۱				راسان شمالی
															۱۸	۵,۹۳	۱				خوزستان
۵,۶	۱					۱,۲۲	۱									۱,۲۲	۲				زنجان
۴,۴۱	۱										۱,۸۹	۱,۰۵	۱		۱۵,۰۴	۲					سمنان
															۵,۹۸	۲	۸	۱۶,۸۶	۲		فارس
۲۱	۱														۲,۶	۱					قزوین
۹,۴۸	۲					۱۴	۱۳,۲۹	۳	۶,۱۸	۲				۱۱۶,۵	۳۸,۸۳	۷	۱۳	۶,۱۸	۲		قم
															۲۳	۵,۷۴	۱				کردستان
						۴,۴۵	۱								۱۶۷,۷	۲۶,۸۳	۳				کرمانشاه
۹۱,۵۸	۱														۱۹	۷۳,۱۶	۳				گیلان
						۵,۵	۰,۴۶	۱							۳۵	۷,۰۱	۳				مازندران
۶	۱								۴,۱۵	۱					۳۳,۰۳	۳	۶۰	۴,۱۵	۱		مرکزی
						۲۷,۴	۱								۷۰	۴۸,۲۷	۴				یزد
۲۰۴,۸	۱۱	۰	۲,۶۷	۱	۷۴,۵	۷۷,۲۸	۱۰	۰	۲۷,۱۹	۵	۳۵,۳۹	۷۲,۰۸	۷	۶۳۶,۲	۴۵۹,۵	۵۶	۸۱	۲۷,۱۹	۵		جمع

از دیگر منابع در نظر گرفته شده برای بخش تولید منابع جزء دال بند ۶ قانون بودجه سال ۱۳۸۸ بود. بر اساس این حکم اعطای تسهیلات می‌تواند جهت تأمین ماشین آلات و تجهیزات موردنیاز طرح‌های تولیدی و خدمات مربوط نیمه تمام و سرمایه در گردش واحدهای تولیدی در قالب یکی از عقود قانون عملیات بانکی بدون ربا صورت پذیرد که تا سال ۱۳۹۰ ادامه داشت. محل این منابع نیز حساب ذخیره ارزی بود و با حکم قانون بودجه امکان معرفی از این محل برای وزارت صنایع و معادن سابق فراهم گردید که واحدهای متقاضی برای دریافت تسهیلات ارزی و ریالی به بانک‌های عامل معرفی شدند. در جداول زیر وضعیت طرح‌های مصوب و گشایش شده از این محل به تفکیک استان ارائه شده است.

جدول ۱۲۵: عملکرد جزء دال بند ۶ قانون بودجه سال ۱۳۸۸ به تفکیک استان

در جداول زیر وضعیت طرح‌های مصوب و گشایش شده از این محل به تفکیک بانک‌های عامل ارائه شده است.

جدول ۱۲۶: وضعیت طرح‌های مصوب به تفکیک بانک‌های عامل

۱۳۹۰			۱۳۸۹			۱۳۸۸			بانک
میلیارد ریال	میلیون دلار	تعداد	میلیارد ریال	میلیون دلار	تعداد	میلیارد ریال	میلیون دلار	تعداد	
				۴,۹۳	۱				توسعه صادرات
۳۵,۳۹	۷۲,۰۹	۷	۶۳۶,۱۶	۴۵۴,۵۳	۵۵	۸۱	۲۷,۱۹	۵	صنعت و معدن
۳۵,۳۹	۷۲,۰۹	۷	۶۳۶,۱۶	۴۵۹,۴۶	۵۶	۸۱	۲۷,۱۹	۵	جمع

جدول ۱۲۷: وضعیت طرح‌های گشایش و پرداخت شده به تفکیک بانک‌های عامل

۱۳۹۰			۱۳۸۹			۱۳۸۸			بانک
میلیارد ریال	میلیون دلار	تعداد	میلیارد ریال	میلیون دلار	تعداد	میلیارد ریال	میلیون دلار	تعداد	
									توسعه صادرات
	۲,۶۷	۱	۷۴,۵	۷۷,۲۷	۱۰		۲۷,۱۹	۵	صنعت و معدن
	۲,۶۷	۱	۷۴,۵	۷۷,۲۷	۱۰		۲۷,۱۹	۵	جمع

در جدول زیر وضعیت طرح‌هایی که تسهیلات ریالی را دریافت کرده ولی تسهیلات ارزی آن‌ها هنوز پرداخت نشده است به تفکیک بانک‌های عامل ارائه شده است.

جدول ۱۲۸: وضعیت تسهیلات ریالی طرح‌ها به تفکیک بانک‌های عامل

۱۳۸۹		بانک
میلیارد ریال	تعداد	
		توسعه صادرات
۲۰۴,۸	۱۱	صنعت و معدن
۲۰۴,۸	۱۱	جمع

در جداول زیر وضعیت طرح‌های مصوب و گشایش شده از محل جزء دال بند ۶ قانون بودجه سال ۱۳۸۸ به تفکیک گروه‌های صنعتی ارائه شده است.

جدول ۱۲۹: وضعیت طرح‌های مصوب به تفکیک گروه‌های صنعتی

۱۳۹۰			۱۳۸۹			۱۳۸۸			صنعت
میلیارد ریال	میلیون دلار	تعداد	میلیارد ریال	میلیون دلار	تعداد	میلیارد ریال	میلیون دلار	تعداد	
				۸,۸۲	۳	۱۳	۳,۲۴	۱	برق
	۲,۶۷	۱	۱۷	۳,۲۴	۱				خودرو و نیروی محرکه

۱,۸۹	۴,۳۹	۲	۱۷۵,۶۶	۹۰,۹۲	۱۲	۸	۱۲,۸۲	۲	شیمیایی و سلولزی
				۲۷,۸۷	۲				صنایع امور معدنی
۳۳,۵	۳۷,۷۹	۳	۲۷	۶۷,۳۳	۱۱		۶,۹۷	۱	غذایی و دارویی
			۱۵	۶۰,۱۷	۳				فلزی
	۲۷,۲۳	۱	۲۸۷,۵	۱۳۷,۱۱	۱۳				کانی غیرفلزی
			۹۰	۱۵,۶۷	۳	۶۰	۴,۱۵	۱	ماشین سازی و تجهیزات
			۲۴	۴۸,۳۴	۸				نساجی و چرم
۳۵,۳۹	۷۲,۰۸	۷	۶۳۶,۱۶	۴۵۹,۴۷	۵۶	۸۱	۲۷,۱۸	۵	جمع

جدول ۱۳۰: وضعیت طرح‌های گشایش و پرداخت شده به تفکیک گروه‌های صنعتی

وضعیت طرح‌های پرداخت شده ریالی		وضعیت طرح‌های گشایش و پرداخت شده												صنعت	
		۱۳۸۸			۱۳۸۹			۱۳۹۰			۱۳۸۸				
میلیارد ریال	تعداد	میلیارد ریال	تعداد	میلیارد ریال	تعداد	میلیون دلار	تعداد	میلیارد ریال	میلیون دلار	تعداد	میلیارد ریال	میلیون دلار	تعداد		
		۵,۶	۱							۰		۳,۲۴	۱	برق	
						۲,۶۷	۱							خودرو و نیروی محرکه	
		۹۴,۵۱	۲						۴,۴۵	۱		۱۲,۸۲	۲	شیمیایی و سلولزی	
		۲۰	۱											صنایع امور معدنی	
		۳۳	۳					۵		۱		۶,۹۷	۱	غذایی و دارویی	
			۱					۵,۵	۰,۴۶	۱				فلزی	
		۴,۴۱						۵۰	۲۹,۳۲	۲				کانی غیرفلزی	
												۴,۱۵	۱	ماشین سازی و تجهیزات	
		۴۷,۲۸	۳					۱۴	۴۳,۰۵	۵				نساجی و چرم	
۰	۰	۲۰۴,۸	۱۱	۰	۰	۰	۲,۶۷	۱	۷۴,۵	۷۷,۲۸	۱۰	۰	۲۷,۱۸	۵	جمع

در جدول فوق وضعیت طرح‌هایی که تسهیلات ریالی را دریافت کرده ارائه شده است و تسهیلات ارزی این واحدها هنوز پرداخت نشده است.

۱-۴-۲ صندوق توسعه ملی

با تشکیل صندوق توسعه ملی و تعیین ضوابط پرداخت تسهیلات به بخش‌های اقتصادی به خصوص بخش تولید، وزارت صنعت، معدن و تجارت نیز نسبت به معرفی طرح‌های اولویت دار برای تشویق سرمایه‌گذاری اقدام نمود. بر اساس گزارشات ارائه شده، مسدودی صادره جهت سرمایه‌گذاری برحسب زیر بخش‌ها و حوزه‌های مختلف فعالیت اقتصادی طی دوره ۱۳۹۰ و ۱۳۹۱، بخش تولید با سهم بیش از ۵۰ درصد، بالاترین سهم را در جذب منابع این صندوق داشته است. در جدول زیر تعداد طرح‌ها به تفکیک رشته فعالیت‌های صنعتی و سهم هر رشته فعالیت در مسدودی‌ها ارائه شده است.

جدول ۱۳۱: سهم مسدودی صادره صندوق توسعه ملی جهت سرمایه‌گذاری بر حسب زیر بخش‌های تولیدی

ISIC کد	سرمایه‌گذاری در زیر بخش‌های اقتصادی	تعداد طرح	سهم
۱۵	صنایع مواد غذایی و آشامیدنی	۴۷	۴,۸٪
۱۷	ساخت منسوجات	۱۲	۱,۱٪
۱۸	تولید پوشاک و عمل آوردن و رنگ کردن پوست خردار	۲	۰,۱٪
۲۰	تولید چوب و محصولات چوبی و چوب پنبه به جز مبلمان - ساخت کالا از نی و مواد حصیری	۳	۰,۸٪
۲۱	ساخت کاغذ و محصولات کاغذی	۹	۱,۱٪
۲۲	انتشار و چاپ و تکثیر رسانه‌های ضبط شده	۱	۰,۱٪
۲۳	تولید کک و فراورده‌های حاصل از نفت و سوخت‌های هسته ای	۲	۱,۱٪
۲۴	ساخت مواد و محصولات شیمیایی	۳۹	۱۳,۴٪
۲۵	محصولات از لاستیک و پلاستیک	۱۷	۴,۶٪
۲۶	سایر محصولات کانی غیر فلزی	۶۱	۷,۴٪
۲۷	ساخت فلزات اساسی	۲۵	۹,۳٪
۲۸	محصولات فلزی فابریکی به جز ماشین آلات و تجهیزات	۱۳	۲,۵٪
۲۹	ساخت ماشین آلات و تجهیزات طبقه‌بندی نشده در جاهای دیگر	۱۱	۰,۷٪
۳۰	ماشین آلات اداری، حسابداری و حسابداری	۲	۰,۱٪
۳۱	ماشین آلات و دستگاه‌های برقی طبقه‌بندی نشده در جای دیگر	۶	۰,۶٪
۳۲	تولید رادیو، تلویزیون و وسایل ارتباطی و آپارات	۱	۰,۰٪
۳۳	ابزار پزشکی، اپتیکی، ابزار دقیق، ساعت‌های مچی و انواع دیگر ساعت	۷	۰,۷٪
۳۴	وسایل نقلیه موتوری و تریلر و نیم‌تریلر	۷	۰,۴٪
۳۵	تولید سایر تجهیزات حمل و نقل	۱	۱,۴٪
۳۷	بازیافت	۲	۰,۲٪
	جمع صنعت	۲۶۸	۵۰,۳٪

مأخذ: صندوق توسعه ملی

بخش تولید یکی از مهمترین حوزه‌ها برای استفاده از منابع صندوق توسعه ملی است که با توجه به مالکیت خصوصی در این بخش امکان استفاده از تسهیلات برای آن‌ها مهیا می‌باشد. در جدول زیر وضعیت طرح‌های معرفی شده به بانک‌های عامل جهت استفاده از منابع صندوق توسعه ملی برای سرمایه ثابت و سرمایه‌گذاری به تفکیک استان و بانک ارائه شده است

جدول ۱۳۲: وضعیت طرح‌های معرفی شده به تفکیک استان

۱۳۹۱						۱۳۹۰						استان		
گشایش و راه اندازی شده			مصوب			کل معرفی‌ها	گشایش و راه اندازی شده			مصوب			کل معرفی‌ها	
میلیارد ریال	میلیون دلار	تعداد	میلیارد ریال	میلیون دلار	تعداد		تعداد	میلیارد ریال	میلیون دلار	تعداد	میلیارد ریال			میلیون دلار
			۱۶	۱۴	۱	۲۱				۲۰	۲۱۲	۴	۱۱	آذربایجان شرقی
				۱۲	۱	۹		۶	۱	۵۰	۲۱	۱	۱۰	آذربایجان غربی
						۷		۴	۱	۱۹	۶۳	۷	۱۳	اردبیل
				۴۳	۳	۵۶				۱۰۸	۲۴۷	۱۲	۳۶	اصفهان
	۱۰۴	۱	۲۰	۶۴	۲	۱۹	۳		۱	۱۷۶	۵۰	۵	۱۵	البرز
			۴۰	۱۲	۲	۴				۵۰	۳۸۳	۴	۹	ایلام
				۲۴۰	۲	۵	۴۰		۱	۴۷۰	۲۵۹	۵	۶	بوشهر
			۱۲	۱۹	۳	۲۲				۲۱۷	۲۰۶	۱۵	۲۸	تهران
			۵۰۰	۴۴	۲	۱۵				۸۱	۹۷	۶	۹	چهارمحال و بختیاری
						۵				۳۵	۸	۳	۴	خراسان جنوبی
			۲۵۰	۷۱	۴	۲۵				۲۴۸	۳۹۴	۱۸	۲۵	خراسان رضوی
				۳۵	۲	۱۵				۳۷	۳۰	۳	۱۳	خراسان شمالی
			۳۳	۴۴	۳	۲۳				۱۳۲	۴۸۳	۹	۱۶	خوزستان
	۲۷	۱		۸۲	۴	۱۹	۱۱		۱	۱۰	۶۴	۴	۱۱	زنجان
				۲	۱	۱۴	۴		۱	۳۸	۴۲	۶	۱۱	سمنان
						۶	۷۰۲		۲				۶	سیستان و بلوچستان
			۷۵	۳۵	۴	۲۷	۲		۱	۲۴۹	۱۱۴	۱۳	۲۰	فارس
	۱۲	۱	۷۰	۲۸	۳	۳۰	۱۳۹		۵	۴۳۴	۱۰۷	۱۰	۲۵	قزوین

				۵	۱	۱۶				۶۷	۷۸	۶	۱۶	قم
			۶۲۱	۲۵۳	۴	۱۲				۲۶	۲	۱	۸	کردستان
						۱۰				۵۲	۲۹	۳	۳	کرمان
			۱۵	۲۵	۲	۱۵					۹۸	۳	۶	کرمانشاه
				۸	۱	۶		۱۴	۱		۲۸	۱	۱۳	کهگیلویه وبویراحمد
			۲۱	۵	۱	۱۹				۲۰	۳۷	۴	۹	گلستان
			۱۸۴	۱۶۲	۳	۱۴	۹	۷	۲		۴۹	۶	۱۷	گیلان
					۱	۲۰				۶۱۵	۱۳۸	۵	۶	لرستان
			۱۲۵	۱	۳	۳۱		۱۰۵	۳	۳۶	۵۲	۷	۲۰	مازندران
	۳	۱	۳۲۰	۸۰	۶	۲۹				۲۲۰	۳۴۷	۸	۲۴	مرکزی
				۲۰۲	۲	۴					۷۰	۲	۶	همزگان
				۷	۱	۷				۱۸	۶۲	۵	۱۳	همدان
				۳۲۹	۳	۳۴	۸	۹۷	۲	۱۱۹	۱۶۰	۹	۲۷	یزد
۰	۱۴۶	۴	۲۳۰۲	۱۸۲۲	۶۵	۵۳۹	۹۱۸	۲۳۳	۲۲	۳۵۴۷	۳۹۳۰	۱۸۵	۴۳۶	جمع

مأخذ: صندوق توسعه ملی

جدول ۱۳۳: وضعیت طرح‌های معرفی شده به تفکیک بانک‌های عامل

۱۳۹۱							۱۳۹۰							بانک
گشایش و راه اندازی شده			مصوب			کل معرفی ها	گشایش و راه اندازی شده			مصوب			کل معرفی ها	
میلیارد ریال	میلیون دلار	تعداد	میلیارد ریال	میلیون دلار	تعداد		تعداد	میلیارد ریال	میلیون دلار	تعداد	میلیارد ریال	میلیون دلار		
				۱۲	۲	۹								اقتصاد نوین
						۲								پاسارگاد
						۱۰							۲	تجارت
				۴۰	۱	۷							۱	توسعه تعاون
	۱۱۶	۲		۳۳	۱	۱۴		۱۷۱	۲		۲۴۵	۲	۶	توسعه صادرات
			۲۷۰	۵۲	۲	۵								رفاه کارگران

				۸	۱	۴۷							۸	سپه
						۳								سرمایه
			۳۶۵	۱۹	۳	۳۹							۴	صادرات
	۳	۱	۱۶۶۷	۱۳۵۵	۵۲	۳۳۸	۹۱۸	۶۲	۲۰	۲۹۶۷	۳۶۱۶	۱۸۲	۳۹۸	صنعت و معدن
					۱	۱۳							۵	کشاورزی
						۲								مسکن
				۳۰۰	۱	۱۳							۵	ملت
	۲۷	۱		۴	۱	۳۷				۵۷۹	۶۷	۱	۷	ملی
۰	۱۴۶	۴	۲۳۰۲	۱۸۲۳	۶۵	۵۳۹	۹۱۸	۲۳۳	۲۲	۳۵۴۶	۳۹۲۸	۱۸۵	۴۳۶	جمع

مأخذ: صندوق توسعه ملی

در سال ۱۳۹۱ با توجه به قانون بودجه، ۱۰ درصد از درآمدهای سالانه صندوق توسعه ملی به صورت ریالی در نظر گرفته شد تا برای تأمین منابع مالی مورد نیاز واحدهای تولیدی تخصیص یابد. لذا با ثبت نام واحدها و تعیین روال تعریف شده، متقاضیان سرمایه در گردش به بانکهای عامل معرفی شدند. در جدول زیر واحدهای معرفی شده به تفکیک استان و بانک ارائه شده‌اند. لازم به ذکر است حدود ۲ هزار واحد تولیدی در ابتدای پروژه به صورت دستی و خارج از سامانه بهین یاب ثبت نام و معرفی شده‌اند که اطلاعات آنها در جداول زیر ارائه نشده است.

جدول ۱۳۴: وضعیت واحدهای معرفی شده به تفکیک استان

تعداد واحدهای معرفی شده	تعداد واحدهای ثبت نام کرده	استان
۶۷۵	۸۴۹	آذربایجان شرقی
۹۵	۱۶۵	آذربایجان غربی
۳۳۱	۴۶۲	اصفهان
۵۸	۹۰	ایلام
۲۵	۵۸	کرمانشاه
۱۶	۳۲	بوشهر
۱۲۰	۲۰۵	تهران
۷۴	۹۰	چهارمحال و بختیاری
۱۱۸	۲۱۴	خراسان رضوی
۷۷	۱۱۵	خوزستان
۱۲۲	۱۷۸	زنجان
۵۷	۱۰۱	سمنان
۵۵	۷۲	سیستان و بلوچستان

۱۷۶	۲۶۹	فارس
۹۴	۱۲۹	کردستان
۶۷	۹۴	کرمان
۲۰	۶۳	کهگیلویه و بویر احمد
۱۵۴	۳۶۶	گیلان
۱۰۲	۱۴۶	لرستان
۳۸۰	۴۷۴	مازندران
۹۸	۱۶۶	مرکزی
۱۶	۲۷	هرمزگان
۱۱۵	۱۵۱	همدان
۲۱۱	۲۸۳	یزد
۱۱۰	۱۶۱	اردبیل
۱۲۳	۱۶۲	قم
۱۱۰	۱۸۸	قزوین
۹۷	۱۳۲	گلستان
۶۶	۹۱	خراسان شمالی
۲۴	۳۴	خراسان جنوبی
۱۹۹	۲۴۷	البرز
۳۹۸۵	۵۸۱۴	جمع کل

جدول ۱۳۵: وضعیت واحدهای معرفی شده به تفکیک بانک

تعداد واحدهای معرفی شده	تعداد واحدهای ثبت نام کرده	نام بانک
۶۳۲	۱۰۴۹	تجارت
۷۹۴	۱۰۶۶	سپه
۸۲۲	۱۱۲۵	صادرات
۵	۲۳	ملی
۲۶۵	۳۶۷	رفاه کارگران
--	۳۴	کشاورزی
۱۱۴۰	۱۶۲۴	صنعت و معدن
۱۰۱	۱۹۰	توسعه صادرات
۲۲۶	۳۳۶	توسعه تعاون
۳۹۸۵	۵۸۱۴	جمع کل

۱-۴-۳ سایر تسهیلات ارزی

علاوه بر منابع توضیح داده شده، در برهه‌ای از زمان‌ها به خصوص در سال‌های ۱۳۹۰ و ۱۳۹۱ که مسائل تحریم تشدید گردید، وزارت صنعت، معدن و تجارت مأموریت داشت نسبت به همکاری با سایر دستگاه‌ها در جهت مدیریت منابع ارزی کشور همکاری نماید. در این رابطه یکی از اقدامات صورت گرفته همکاری با بانک مرکزی جهت تأمین کالاهای اساسی با ارز مرجع بود که در جدول زیر عملکرد معرفی‌های انجام شده به بانک مرکزی برای تأمین کالای اساسی ارائه شده است

جدول ۱۳۶: معرفی شدگان ارز مرجع به بانک مرکزی و میزان تأمین ارزی بانک مرکزی تا دی ماه ۱۳۹۱

نام کالا	تعداد معرفی نامه صادره	میزان کالا (هزار تن)	ارز مورد درخواست (میلیون یورو)	ارز تأمین شده توسط بانک مرکزی (میلیون یورو)
روغن و انواع دانه‌های روغنی	۱۸۹	۱۴۵۲	۱۵۰۵	۸۹۴
شکر	۴۷	۱۲۹۷	۶۳۸	۳۶۶
کره	۷۴	۹۰	۳۲۴	۸۹
شیر خشک	۲۴	۲۶,۷	۹۲	۲۱
برنج	۳۸۴	۱۸۲۱	۱۴۹۲	۷۹۱
نهادهای دامی (جو - انواع کنجاله - ذرت - گندم دامی)	۳۶۸	۶۵۷۰	۲۵۱۲	۱۳۲۵
گندم	۱۲۷	۴۳۹۲	۲۰۰۱	۱۴۰۰
مواد پروتئینی	۱۷۵	۲۲۳	۷۶۰	۲۱۷
جمع اقلام	۱۳۸۸	۱۵۸۷۱,۷	۹۳۲۴	۵۱۰۳
دام زنده (هزار راس)	۴۷	۱۷۴	۲۴	۱۲
جمع کل	۱۴۳۵	۱۶۰۴۵,۷	۹۳۴۸	۵۱۱۵

۱-۴-۲ منابع ریالی

منابع ریالی که در این بخش توضیح داده می‌شود، تسهیلاتی است که در قالب منابع بانکی (بانک صنعت، معدن)، طرح‌های تملک دارایی وزارت، بودجه‌های تخصیص یافته به سازمان‌های وابسته، منابع داخلی سازمان‌های وابسته و موارد مشابه پرداخت می‌شود که همگی در جهت حمایت از تولید و به عنوان مشوق‌های در نظر گرفته شده هزینه می‌گردد.

۱-۴-۲-۱ بانک صنعت و معدن

یکی از مهمترین سازمان‌های تابعه وزارت که نقش مهمی در تأمین مالی بخش تولید را به عهده دارد، بانک تخصصی صنعت و معدن می‌باشد. در این بخش عملکرد بانک صنعت و معدن در جهت هدایت منابع مالی به بخش تولید تشریح می‌گردد. این بانک در طول هشت سال گذشته تحولات کیفی متعددی داشته که در افزایش نقش این بانک به عنوان یک بانک تخصصی و موثر در تأمین مالی بخش تولید اثر زیادی داشته است. از عمده‌ترین تحولات بانک صنعت و معدن طی دوره هشت ساله اخیر می‌توان به موارد زیر اشاره نمود:

افزایش تعداد شعب از ۳۶ شعبه در سال ۱۳۸۴ به ۶۵ شعبه در پایان سال ۱۳۹۱

افزایش سرمایه بانک از ۵,۰۰۰ میلیارد ریال در پایان سال ۱۳۸۴ به ۲۰,۷۲۲ میلیارد ریال در پایان سال ۱۳۹۱

افزایش مانده ناخالص تسهیلات از ۱۸,۳۰۳ میلیارد ریال در پایان سال ۱۳۸۴ به ۳۷۵,۱۳۸ میلیارد ریال در پایان سال ۱۳۹۱

افزایش سهم بانک از تسهیلات شبکه بانکی به بخش صنعت و معدن (ناخالص) از ۸ درصد در سال ۱۳۸۵ به ۱۵ درصد در پایان آذر سال ۱۳۹۱

جدول ۱۳۷: عملکرد کلی بانک صنعت و معدن بر اساس مصوبات، قراردادهای و پرداختی‌ها به طرح‌های کوچک، متوسط و بزرگ

۱۳۹۱		۱۳۹۰		۱۳۸۹		۱۳۸۸		۱۳۸۷		۱۳۸۶		۱۳۸۵		۱۳۸۴		شرح
مبلغ	تعداد	مبلغ	تعداد	مبلغ	تعداد	مبلغ	تعداد	مبلغ	تعداد	مبلغ	تعداد	مبلغ	تعداد	مبلغ	تعداد	
۱.۷۲۴	۳۰۴	۳.۲۸۹	۵۰۵	۴.۸۷۸	۷۶۶	۲.۷۷۹	۶۴۰	۱.۷۱۲	۳۸۰	۱.۴۱۶	۲۶۶	۵۶۰	۲۲۱	۴۶۶	۲۱۲	گشایش اعتبارات اسنادی ریالی
۹۹۵	۸۷	۶۸۵	۴۴۰	۱.۵۱۵	۶۱۹	۱.۳۲۰	۵۶۷	۸۵۲	۱۳۹	۱.۲۶۱	۲۴۵	۲۷۱	۱۳۰	۳۲۹	۱۳۱	گشایش اعتبارات اسنادی ارزی (میلیون دلار)
۴۸.۲۸۵	۳.۶۴۵	۷۵.۷۰۵	۵۰.۳۳	۸۴.۵۱۸	۶.۳۸۷	۶۵.۶۵۳	۵.۴۳۶	۳۷.۷۲۷	۳.۲۵۵	۳۳.۶۳۱	۲.۹۸۴	۲۹.۴۸۴	۳.۶۵۵	۹۰.۴۹	۳.۲۰۸	طرح‌های مصوب
۲۹.۸۹۲	۳.۴۳۵	۲۸.۹۹۴	۵۶.۰۱	۳۸.۸۴۴	۶۰.۱۵	۳۱.۵۸۷	۴.۸۵۸	۱۸.۹۶۳	۲.۷۱۴	۱۷.۰۴۳	۲.۶۸۰	۱۸.۰۶۱	۳.۲۲۲	۴.۱۵۵	۲.۹۰۹	طرح‌های قراردادهای
۲۷.۷۳۵		۲۵.۵۶۲		۲۵.۰۹۶		۲۰.۸۶۶		۱۴.۴۶۶		۹.۸۴۲		۸.۵۲۵		۶.۳۵۵		پرداخت تسهیلات
۱۸.۷۸۵		۱۸.۶۲۴		۱۴.۵۰۷		۸.۴۹۹		۷.۰۱۳		۶.۱۲۳		۴.۲۲۹		۳.۸۵۲		وصولی تسهیلات
۵.۸۷۲	۲۷۰	۵.۹۳۷	۵۲۴	۴.۳۸۰	۶۰۱	۲.۶۹۸	۴۸۴	۳.۷۷۲	۴۳۴	۴.۹۱۲	۵۰۵	۲.۷۷۹	۷۵۸	۱.۷۶۳	۸۶۱	طرح‌های بهره‌برداری رسیده
	۹.۵۴۳		۱۳.۲۵۵		۱۴.۱۶۴		۱۰.۷۴۴		۱۵.۲۱۹		۸.۴۷۳		۱۳.۰۶۵		۱۶.۷۷۲	اشتغال طرح‌های بهره‌برداری رسیده

مأخذ: بانک صنعت و معدن

از دیگر اقدامات این بانک تأمین مالی طرح‌های آمایش صنعتی و معدنی که توسط وزارت صنایع و معادن سابق تعریف شده بود می‌باشد. در جدول زیر عملکرد این بانک در پرداخت تسهیلات اعطایی به طرح‌های آمایشی صنعتی و معدنی ارائه شده است

جدول ۱۳۸: عملکرد بانک صنعت و معدن در پرداخت تسهیلات اعطایی به طرح‌های آمایشی صنعتی و معدنی

پرداختی		قرارداد شده		مصوب شده		دوره زمانی
مبلغ (میلیارد ریال)	تعداد	مبلغ (میلیارد ریال)	تعداد	مبلغ (میلیارد ریال)	تعداد	
۴۶,۸۶۳	۶,۰۱۶	۸۰,۲۶۷	۶,۲۹۵	۱۷۳,۷۶۶	۷,۴۹۶	از ابتدا تا پایان سال ۱۳۹۱

مأخذ: بانک صنعت و معدن

بر اساس بند ۱۶ قانون بودجه سال ۱۳۹۱ از محل ۳ درصد سپرده قانونی بانک‌ها نزد بانک مرکزی، با بانک صنعت و معدن اجازه داده شد نسبت به پرداخت تسهیلات اقدام نماید در این راستا بانک نیز بر مبنای معرفی واحدها از وزارت صنعت، معدن و تجارت اقدام به عقد قرارداد و پرداخت تسهیلات نمود که عملکرد بانک از این محل در جدول زیر ارائه شده است

جدول ۱۳۹: عملکرد بانک صنعت و معدن در پرداخت تسهیلات از محل بند ۱۶ قانون بودجه سال ۱۳۹۱

پرداختی		قرارداد شده		مصوب شده		سهامیه	تاریخ
مبلغ (میلیارد ریال)	تعداد	مبلغ (میلیارد ریال)	تعداد	مبلغ (میلیارد ریال)	تعداد	ابلاغی (تخصیصی)	
۴,۹۹۵	۶۳۱	۵,۴۹۷	۶۳۴	۵,۷۳۵	۶۴۷	۵,۳۴۰	از ابتدا تا پایان سال ۱۳۹۱

مأخذ: بانک صنعت و معدن

از منابع مهمی که بانک صنعت و معدن به عنوان یکی از عوامل اجرایی و تخصیصی قرارداد منعقد کرده است، منابع صندوق توسعه ملی می‌باشد که تا پایان شهریور ماه ۱۳۹۰ حدود ۷ میلیارد دلار قرارداد عاملیت بین بانک و صندوق امضا شده است. در جدول زیر عملکرد بانک از محل منابع صندوق توسعه ملی که به صورت ارزی و ریالی اجرا شده، ارائه شده است.

جدول ۱۴۰: عملکرد بانک صنعت و معدن از محل منابع صندوق توسعه ملی به صورت ارزی و ریالی

پرداختی		قرارداد شده		مصوب شده		تاریخ
مبلغ (میلیارد ریال)	تعداد	مبلغ (میلیارد ریال)	تعداد	مبلغ (میلیارد ریال)	تعداد	
۵۸۳	۲۹	۷۴۴	۳۴	۲,۷۱۲	۱۴۳	تسهیلات ریالی صندوق توسعه ملی از ابتدا تا پایان سال ۱۳۹۱
۴۲۰,۶	۲۳	۷۷,۸۹۲	۱۲۲	۲۴۳,۷۰۶	۳۷۲	تسهیلات ارزی صندوق توسعه ملی از ابتدا تا پایان سال ۱۳۹۱

مأخذ: بانک صنعت و معدن

بانک صنعت و معدن بر اساس رسالت خود قراردادهایی با دیگر سازمان‌های تخصصی وزارت صنعت معدن و تجارت منعقد می‌نماید که می‌توان به قرارداد با سازمان صنایع کوچک و شهرک‌های صنعتی اشاره نمود. در جدول زیر عملکرد این قرارداد ارائه شده است.

جدول ۱۴۱: عملکرد بانک صنعت و معدن از محل قرارداد با سازمان صنایع کوچک و شهرک‌های صنعتی

تعداد اشتغال	پرداختی		قرارداد شده		مصوب شده		دوره زمانی
	مبلغ (میلیارد ریال)	تعداد	مبلغ (میلیارد ریال)	تعداد	مبلغ (میلیارد ریال)	تعداد	
۱۹,۶۳۸	۲,۹۲۲	۱,۳۷۸	۳,۷۱۷	۱,۶۷۳	۳,۷۱۷	۱,۸۴۰	از ابتدا تا پایان سال ۱۳۹۱ (قرارداد ۲۶۱۶۱)

مأخذ: بانک صنعت و معدن

اشتغال ایجاد شده ناشی از اجرای این قرارداد حدود ۲۰ هزار نفر برآورد می‌شود. از دیگر قراردادهای منعقد شده توسط بانک، قرارداد تأمین مالی برای طرح‌های معدنی می‌باشد که عملکرد بانک در این رابطه در جدول زیر ارائه شده است.

جدول ۱۴۲: عملکرد بانک صنعت و معدن برای تأمین مالی طرح‌های معدنی

تعداد اشتغال	پرداختی		قرارداد شده		مصوب شده		تاریخ
	مبلغ (میلیارد ریال)	تعداد	مبلغ (میلیارد ریال)	تعداد	مبلغ (میلیارد ریال)	تعداد	
۳۱۴	۲۵۵	۲۰۲	۳۳۳	۲۰۶	۳۳۳	۲۱۲	بند ۳ تبصره ۳ سال ۸۲ امور معدن و صنایع معدنی
۹۱۵	۱۵۳	۷۳۰	۲۰۰	۷۶۲	۲۰۶	۷۷۲	بند ۲ تبصره ۲ سال ۸۴ کمک فنی و اعتباری به طرح‌های معدنی غیردولتی (قرارداد ۶۷۸۷۲)
۱۰۵،۲۸۶	۸۰۱	۳۰۵	۹۲۹	۳۱۷	۱،۰۰۹	۳۳۵	منابع داخلی - توافق نامه سه جانبه واگذاری ماشین آلات معدنی
۱۰۶،۵۱۵	۱،۲۱۰	۱،۲۳۷	۱،۴۶۳	۱،۲۸۵	۱،۵۴۷	۱،۳۱۹	جمع کل

مأخذ: بانک صنعت و معدن

۱-۴-۲-۲-۲ اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای

نوعی از منابع که در اختیار ستاد وزارت صنعت، معدن و تجارت قرار می‌گیرد در قالب بودجه‌های تحقیقات اساسی و کمک‌های فنی و اعتباری می‌باشد که برای کمک به بخش‌های تولیدی هزینه می‌شود. در جدول زیر عملکرد طرح‌های متعلق به ستاد وزارت در قالب اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای ارائه شده است

جدول ۱۴۳: جدول عملکرد طرح‌های دارایی‌های سرمایه‌ای وزارت صنعت، معدن و تجارت طی برنامه چهارم و پنجم (میلیون ریال)

ردیف	عنوان طرح	شماره طبقه‌بندی	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱
۱	تحقیقات اساسی بخش صنعت و معدن	۱۰۵۱۴۰۰۱	۱۸۰۰۰	۱۸۸۰۰	۲۳۸۲۳	۲۷۴۴۰	۱۸۱۵۵	۱۸۱۹۵	۲۶۳۴۱	۹۰۰۰
۲	ایجاد مناطق ویژه فناوری‌های برتر	۴۰۳۰۱۰۰۵	۳۲۵۵۰	۳۲۴۳۷	۸۰۴۳۸	۶۸۷۰۰	۴۵۰۴۳	۴۱۵۸۵	۳۸۲۰۰	۱۴۱۰۰
۳	تأمین تجهیزات و ماشین آلات	۴۰۳۰۱۰۱۲	۱۱۰۰۰	۵۸۸۵	۸۹۴۲	۱۲۵۰۸	۶۴۰۰	۲۷۴۴۳	.	.
۴	کمک به ارتقا کیفیت و استاندارد نمودن قطعات خودرو	۴۰۳۰۲۰۱۶	۴۰۰۰۰	۳۹۲۴۲	۲۹۷۹۱	۲۴۰۱۰	۱۵۷۶۵	۱۸۳۲۱	۲۱۳۷۳	.
۵	کمک به نمونه‌سازی ماشین آلات	۴۰۳۰۲۰۱۷	۵۰۰۰۰	۲۷۴۷۰	۲۶۰۶۷	۲۴۰۱۰	۱۶۲۲۹	۱۸۴۳۱	۲۸۰۰۷	۳۵۰۰۰
۶	ارتقای سطح فناوری الکترونیک	۴۰۳۰۲۰۱۸	۱۷۱۵۰۰	۱۰۰۵۰۰	۳۷۲۳۹	۳۴۳۵۰	۲۲۵۲۲	۲۷۵۵۸	۲۷۶۸۰	۳۵۸۹۷

۲۵۰۰	۱۲۲۵۲	۶۴۴۰	۲۹۵۳۱	۱۳۷۲۰	۱۴۸۹۶	۱۱۷۷۳	۵۰۰۰۰	۴۰۳۰۲۰۱۹	مطالعات کاربردی صنعتی معدنی	۷
۸۲۱۳۵	۵۸۷۴۵	۶۱۱۴۸	۶۷۵۶۵	۱۰۳۰۵۰	۱۱۳۹۹۱	۹۴۵۸۵	۱۲۰۰۰۰	۴۰۳۰۸۰۰۱	کمک به توسعه صنایع نوین	۸
.	۱۳۶۰۰۰	۸۳۱۶۵	۹۶۸۴۳	۲۱۵۰۰۰	۲۱۰۰۰۰	۱۲۹۵۰۲	۱۳۰۲۴۵	۴۰۳۰۸۰۰۴	اعطای کمکهای فنی واعتباری به صنایع	۹
۱۰۰۰۰	۱۲۱۹۸۷	۲۳۱۰۲	۳۶۰۳۵	۵۳۵۱۵	۵۱۷۵۴	۳۸۸۷۳	۲۰۵۰۰	۴۰۳۰۸۰۰۶	کمکهای فنی و اعتباری به صنایع نساجی و پوشاک	۱۰
۴۰۸۴۲	۳۶۹۶۴	۴۵۰۴۳	۶۸۷۰۰	۸۱۱۱۷	.	.	.	۴۰۳۰۸۰۰۷	کمک به توسعه نوآوری صنایع پیشرو	۱۱
.	۳۸۸۸۱۸	۴۹۴۹۹	۵۵۶۴۳	۱۲۰۰۰۰	۹۵۳۸۴	۵۶۰۶۵	۸۰۰۰۰	۴۰۳۰۹۰۰۱	اعطای کمکهای طرحهای معدنی غیر دولتی	۱۲

لازم به ذکر است عملکرد مربوطه به هر طرح در بخش خود به صورت جداگانه ارائه شده است

۱-۴-۲-۳ منابع مالی سازمان صنایع کوچک و شهرکهای صنعتی

در جدول زیر عملکرد طرحهای تملک دارائی سرمایه‌ای سازمان صنایع کوچک و شهرکهای صنعتی ارائه شده است

جدول ۱۴۴: جدول عملکرد طرحهای دارایی‌های سازمان صنایع کوچک و شهرکهای صنعتی (میلیون ریال)

ردیف	عنوان طرح	شماره طبقه‌بندی	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱
۱	کمک به تکمیل و ایجاد تصفیه خانه‌های فاضلاب شهرکهای صنعتی	۴۰۳۰۱۰۰۳	۷۸۵۰۰	۱۱۰۰۰۰	۸۰۴۱۷	۲۳۵۰۶۸	۱۵۵۴۰۱	۱۴۶۶۲۰	۱۹۶۳۹۸	۴۰۰۰۰
۲	کمکهای فنی و اعتباری به صنایع کوچک و متوسط	۴۰۳۰۸۰۰۳	۱۱۱۲۵۰	۱۱۸۴۵۲	۱۵۶۳۶۷	۱۲۴۳۸۳	۷۸۴۷۵	۷۸۸۴۴	۱۱۴۰۵۸	۱۸۵۰۰
۳	ایجاد مراکز خدمات فناوری و کسب کار	۴۰۳۰۱۰۱۹	.	.	۳۲۰۱۰	۵۸۶۲۷	۵۷۰۴۸	۴۳۳۲۴	۵۰۵۱۲	۴۲۰۰۰
۴	ایجاد شهرک فناوری صنعتی	۴۰۳۰۱۰۱۰	۵۴۰۰۰	۷۸۵۴۸	۷۴۴۶۰	۷۴۰۳۸	۶۵۱۴۰	۴۶۸۸۰	۶۷۸۹۱	۱۲۰۰۰
۵	کمک به ایجاد وتوسعه خوشه‌های صنعتی	۴۰۳۰۸۰۰۹	.	.	.	.	.	.	.	۱۶۵۰۰۰

از منابع مالی مهمی که در اختیار این سازمان می‌باشد، منابع طرح کمک به نوسازی و تجدید ساختار صنایع شهرک‌های صنعتی است. این طرح در قالب لایحه نوسازی صنایع تحت عنوان تنظیم بخشی از مقررات تسهیل نوسازی کشور و در راستای هدف توسعه اقتصادی و اجتماعی برنامه پنج ساله سوم در اردیبهشت ۱۳۸۱ به تصویب هیات وزیران می‌رسد. شروع طرح از سال ۱۳۸۲ بوده و ادامه آن در راستای ماده ۵ قانون برنامه چهارم برنامه‌ریزی شد که در بند ه ماده ۱۵۰ برنامه پنجم نیز تنفیذ گردید. در بهمن ۱۳۸۵ به درخواست سازمان صنایع کوچک و شهرک‌های صنعتی و تصویب هیات وزیران، طرح از وزارت صنایع و معادن به سازمان صنایع کوچک و شهرک‌های صنعتی ایران منتقل گردید.

این طرح در جهت تسهیل دست یابی به اهداف تعیین شده، در قوانین بودجه سال‌های دوره برنامه چهارم توسعه پیش‌بینی شد و مبلغ ۶۷۸ میلیارد ریال برای پروژه‌های تعریف شده نیز تصویب گردید. این پروژه‌ها شامل موارد زیر بودند:

ارتقای بهره‌وری در واحدهای صنعتی جهت نوسازی صنایع با بودجه‌ای معادل ۵۹۰ میلیارد ریال

کمک به ایجاد توسعه ظرفیت‌های خدمات مشاوره‌ای و فرایند کلینیکی در بخش غیردولتی با بودجه‌ای معادل ۷۲ میلیارد ریال

توسعه فرهنگ صنعت و معدن با بودجه‌ای معادل ۱۶ میلیارد ریال

در طول برنامه پنجم توسعه، این طرح در سال ۱۳۹۰ و در قالب دو پروژه با عناوین زیر و با کل اعتبار ۱۳۷۸ میلیارد ریال مصوب گردید. برای سال اول ۶۱۵ میلیارد ریال مصوب شد که از این میزان ۶۲٪ معادل ۳۷۹ میلیارد ریال تخصیص و در اختیار سازمان قرار گرفت. پروژه‌های تعریف شده عبارتند از:

اجرای پروژه ارتقای بهره‌وری با بودجه‌ای معادل ۵۹،۵ میلیارد ریال (تخصیص یافته ۳۴،۳ میلیارد ریال)

حمایت ویژه از واحدهای تولیدی (بصورت وجوه اداره شده) با بودجه‌ای معادل ۵۵۶ میلیارد ریال که در حال اجرا می‌باشد (تخصیص یافته ۳۴۴،۷ میلیارد ریال)

پروژه ارتقا بهره‌وری در قالب ۳۲۳ طرح در استان‌ها اجرا شده است و برای اجرای پروژه دوم نیز منابع در قالب وجوه اداره شده نزد بانک‌ها و مؤسسات مالی سپرده شده تا بر اساس قراردادهای منعقد شده اعتباری از ۳ برابر به بالا برای واحدهای معرفی شده تخصیص یابد.

از راهبردها و سیاست‌های سازمان که برای هزینه کرد مفید این منابع در نظر گرفته شده است می‌توان به توزیع مناسب اعتبارات استانی طرح، تربیت و توانمندسازی مشاورین محلی، تقویت نقش و توانمندسازی کارشناسان شرکت شهرک‌های صنعتی در فرایند اجرای طرح، تقویت نقش نظارت عالی مجری طرح، ایجاد فضای رقابتی بین شرکت‌های مشاوره طرح، انجام مطالعات راهبردی جهت تداوم توانمندسازی و نوسازی صنایع کشور، ارتقا نقش شرکت‌های استانی در فرایند اجرای طرح و هدایت اجرای طرح به سمت گروه‌های صنعتی خاص و مستعد اشاره نمود. ضمناً بر اساس سیاست‌های سازمان در سال ۱۳۸۸ و ۱۳۸۹ بیشترین قراردادهای منعقد در قالب توسعه شبکه‌ها، خوشه‌های صنعتی و پیمانکاری فرعی و گروه‌های صنعتی منعقد شده است و پرداخت یارانه‌ها نیز متناسب با توسعه یافتگی استان‌ها بوده است.

در جدول زیر عملکرد سالانه طرح کمک به نوسازی و تجدید ساختار صنایع ایران ارائه شده است.

جدول ۱۴۵: عملکرد ریالی طرح کمک به نوسازی و تجدید ساختار صنایع ایران

سال	واحد	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱
بودجه مصوب	میلیون ریال	-	۴۴۰۰۰	۵۲۰۰۰	۶۰۰۰۰	۷۱۰۰۰	۳۵۹۵۲	۶۱۵۴۳۳	۱۴۵۰۰۰
بودجه تخصیصی	میلیون ریال	۲۵۰۰۰	۲۲۰۰۰	۳۹۰۰۰	۳۵۰۰۰	۳۰۲۰۰	۲۴۰۹۶	۳۷۸۸۳۱	۲۵۰۰۰
تحقق بودجه	درصد	-	۵۰٪	۷۵٪	۵۸٪	۴۳٪	۶۷٪	۶۲٪	۱۷٪
قرارداد منعقد شده	فقره	۱۱۶	۵۵۰	-	۲۴۲	۲۸۳	۵۶	۳۲۳	-
مبلغ قرارداد منعقد شده	میلیون ریال	۱۷۲۷۱	۷۶۳۴۳	-	۲۴۳۰۰	۲۶۸۴۰	۱۲۴۳۲	۲۵۷۴۹	-

نکته: بودجه کل برنامه مصوب شده برای سال‌های ۱۳۸۴ الی ۱۳۸۹ مبلغ ۶۷۸۰۰۰ میلیون ریال و برای سال‌های برنامه پنجم توسعه مبلغ ۳۲۷۱۷۸۳ میلیون ریال می‌باشد.

۱-۴-۲-۴ منابع مالی سازمان توسعه و نوسازی صنایع ایران

مرکز و طرح‌های صنایع نوین در برنامه سوم توسعه و در پی ایجاد وزارت صنایع و معادن طبق قانون تمرکز امور صنعت و معدن، با هدف برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری برای ایجاد و توسعه صنایع نوین در کشور، در ستاد وزارت صنایع و معادن ایجاد گردید. در ابتدای سال ۱۳۸۷ با توجه به توان اقتصادی و صنعتی سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران و به منظور تجاری‌سازی و صنعتی نمودن طرح‌های مبتنی بر فناوری برتر و همچنین پرهیز از موازی کاری، مدیریت طرح‌های صنایع نوین به ریاست سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران محول گردید.

برای یکپارچه‌سازی منابع نیز چند طرح تعریف شده که عبارتند از:

طرح کمک به توسعه صنایع نوین

طرح ارتقا سطح فناوری صنایع الکترونیک و صنایع نوین

طرح ایجاد مناطق ویژه استقرار صنایع مبتنی بر فناوری‌های برتر در جوار قطبهای علمی-صنعتی کشور

کمک به نوآوری در بخش صنایع پیشرو

جدول ۱۴۶: عملکرد تخصیص بودجه طرح‌های حوزه صنایع نوین طی سال‌های ۱۳۸۴ تا ۱۳۹۱ (میلیون ریال)

سال	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱
توسعه صنایع نوین	۱۲۰،۰۰۰	۹۴،۵۸۵	۱۱۳،۹۹۱	۱۰۳،۰۵۰	۶۷،۵۶۵	۶۱،۱۴۸	۵۸،۷۴۵	۸۲،۱۳۵
ارتقا سطح فناوری در صنایع الکترونیک و صنایع نوین	۱۷۱،۵۰۰	۱۰۰،۵۰۰	۳۷،۲۳۹	۳۴،۳۵۰	۲۲،۵۲۲	۲۷،۵۵۸	۲۷،۶۸۰	۳۵،۸۹۷
ایجاد مناطق ویژه استقرار صنایع مبتنی بر فناوریهای برتر	۳۲،۵۵۰	۳۲،۴۳۷	۸۰،۴۳۸	۶۸،۷۰۰	۴۵،۰۴۳	۴۱،۵۸۵	۳۸،۲۰۰	۱۴،۱۰۰
توسعه نوآوری در بخش صنایع پیشرو	--	--	۸۱،۱۱۷	۶۸،۷۰۰	۴۵،۰۴۳	۳۶،۹۶۴	۴۰،۸۴۲	۵۶،۳۳۳

متناسب با منابع تخصیص داده شده برای هر طرح اقداماتی در حوزه توسعه صنایع نوین توسط سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران صورت گرفته است که در فصل صنعت بخش صنایع نوین عملکرد تفصیلی ارائه خواهد شد.

۱-۴-۲-۵ منابع مالی سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی

در جدول زیر عملکرد طرح‌های دارایی‌های سرمایه‌ای سازمان توسعه و نوسازی معادن ایران ارائه شده است

جدول ۱۴۷: جدول عملکرد طرح‌های دارایی‌های سرمایه‌ای سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران (میلیون ریال)

ردیف	عنوان طرح	شماره طبقه‌بندی	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱
۱	ایجاد زیر بناهای لازم در معادن بزرگ و مناطق معدنی	۴۰۳۰۱۰۰۱	۲۰۰۰	۲۵۰۰	۵۰۸۸۰	۵۹۲۳۰	۴۷۸۶۰	۱۷۹۸۷۰	۶۱۲۷۵	۴۵۰۰۰
۲	ایجاد مناطق ویژه استقرار صنایع انرژی بر در سواحل جنوبی کشور	۴۰۳۰۱۰۰۴	۲۵۰۰	۲۵۰۰	۴۸۸۰۰	۹۴۳۴۵	۷۱۰۲۰	۱۰۰۵۴۴	۲۸۶۱۳	۲۰۰۰۰
۳	کمک به تأمین زیر بناهای واحدهای تولید آلومینیا از نفلین سینیت سراب	۴۰۳۰۴۰۰۶	۱۲۰۰۰	۲۷۰۰	۱۰۲۰۰	۵۹۲۳	۵۷۳۷	۹۱۴۷۵	۲۵۶۹۱	۸۰۰۰
۴	کمک به تأمین زیر بناهای واحد قر آوری تیتانیوم کهنوج	۴۰۳۰۴۰۰۷	۱۲۰۰۰	۶۰۰۰	۱۴۸۹۸	.	.	.	۲۹۶۸	۲۰۰۰
۵	کمک به اکتشاف و تجهیز معادن سنگ آهن سنگان	۴۰۳۰۴۰۰۲	۴۶۰۰۰	۲۲۲۵۰	۲۱۶۰۰	۲۳۶۹۲	۲۰۷۳۳	۲۱۷۸۹۷	۲۸۸۷۵	۲۷۴۳۲
۶	کمک به ایجاد زیر بناهای کارخانه الکتروگرافیتی اردکان	۴۰۳۰۲۰۰۳	۲۰۰۰۰	۷۹۰۰	۷۲۰۰	۸۸۸۵	۶۹۵۵	۶۵۷۴۴	۱۹۰۴۶	۸۰۰۰

سازمان ایمیدرو از طریق منابع داخلی خود که به عنوان سپرده و در قالب قرارداد نزد بانک‌های عامل قرار می‌گیرد، نسبت به پرداخت تسهیلات از طریق بانک اقدام نموده تا به توسعه بخش معدن و صنایع معدنی سرعت ببخشد. این تسهیلات برای فعالیت‌های اکتشاف، تجهیز، فرآوری، خرید ماشین آلات و سایر فعالیت‌های معدنی پرداخت گردیده است. طی ۸ سال گذشته در حدود ۱۰۰۰ میلیارد ریال برای موارد اشاره شده تسهیلات پرداخت شده است.

این سازمان اقدامات متعددی نیز در حوزه اکتشاف انجام داده است که در جدول زیر روند هزینه‌های صورت گرفته توسط این سازمان برای اکتشافات معدنی ارائه شده است

جدول ۱۴۸: هزینه تقریبی اکتشاف شرکت‌های تحت پوشش سازمان (میلیارد ریال)

۱۳۹۱	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۸۸	۱۳۸۷	۱۳۸۶	۱۳۸۵	۱۳۸۴	
۲۹۵,۵	۲۹۵	۱۷۷	۱۴۷	۱۶۵	۱۱۶	۹۴	۱۷	شرکت ملی مس
۲۴,۹	۱۸	۷۵	۱۴۹	۲۷۹	۱۴۶	۱۲۴	۹۳	تهیه و تولید
۱۷,۹	۳۹	۱۵	۱۷	۱۰۶	۴۸	۲۸	۲۰	مجتمع سنگان
۴,۲	۸	۱۲	۹	۴	۲۶	۲۶	۶	شرکت آلومینای ایران
۱۲,۰	۱۰,۲	۱۲,۲	۱۴,۰	۱۷,۲	۱۷,۰	۶,۷	۶,۵	طرح توانمندسازی اکتشاف
۴	۳	۰	-	-	-	-	-	طرح زرشوران
۳۴۵,۱	۳۷۰	۲۹۱	۳۳۶	۵۷۱	۳۵۳	۲۷۹	۱۴۲	جمع کل

به جهت مقایسه شرکت‌ها و حجم عملیات فیزیکی اکتشافات در سال‌های مختلف، محاسبه هزینه عملیات اکتشافی شرکت‌ها بر اساس ارقام پایه سال ۱۳۸۲ و با قیمت‌های یکسان فرض گردیده است که در این صورت تغییرات هزینه ایی بیانگر، حجم عملیات فیزیکی و تغییرات آن در سال مربوطه می‌باشد. هزینه‌های انجام شده منجر به اجرای عملیات‌های اکتشافی گردیده است که در جدول زیر عملکرد اکتشافات صورت گرفته در این رابطه ارائه شده است

جدول ۱۴۹: مترای حفاری شرکت‌های تحت پوشش سازمان ایמידرو (هزار متر)

۱۳۹۱	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۸۸	۱۳۸۷	۱۳۸۶	۱۳۸۵	۱۳۸۴	
۱۸۵	۱۸۶,۱	۱۲۹	۱۶۴	۲۰۸	۱۶۴	۱۰۶	۶۴	مترای حفاری شرکت‌های تحت پوشش

۱-۴-۲-۶ منابع مالی معاونت امور صنایع و اقتصادی

طرح‌های فنی و اعتباری معاونت امور صنایع و اقتصادی وزارت صنایع و معادن شامل سه طرح " کمک به نمونه‌سازی ماشین آلات و تجهیزات صنعتی" (نمونه‌سازی انواع ماشین آلات و تجهیزات صنعتی و نمونه‌سازی قطعات و مجموعه‌های خودرو)، "کمک به ارتقا کیفیت و استاندارد نمودن قطعات خودرو در بخش خصوصی" (تهیه تجهیزات کنترل کیفی برای قطعه‌سازان بخش خصوصی، بهینه‌سازی خطوط تولید برای قطعه‌سازان بخش خصوصی و تدوین و توسعه دانش فنی در زمینه صنعت خودرو) و "کمک‌های فنی و اعتباری به صنایع نساجی و پوشاک" (اصلاح ساختار و رفع گلوگاه در خط تولید (بازسازی و نوسازی خط) و سرمایه در گردش)، با مدیریتی واحد است که هر یک در راستای مأموریت و اهداف خود به متقاضیان واجد شرایط، تسهیلات ریالی اعطا می‌کند. در جدول زیر عملکرد این طرح طی هشت سال گذشته ارائه شده است.

جدول ۱۵۰: عملکرد طرح کمک به نمونه‌سازی ماشین آلات و تجهیزات صنعتی

سال	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱
تعداد	۱۶	۲۴	۱۵	۱۷	۱۴	۱۰	۱۹	۱۰
مبلغ (میلیون ریال)	۱۶,۹۱۰	۲۴,۹۳۸	۱۴,۷۱۷	۱۷,۲۰۰	۱۳,۹۸۰	۹,۳۴۰	۲۰,۳۵۰	۱۰,۵۲۰

جدول ۱۵۱: عملکرد طرح کمک به ارتقا کیفیت و استاندارد نمودن قطعات خودرو

سال	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱
تعداد	۳۴	۶۴	۳۱	۷	۲۴	۱۵	۶	۴
مبلغ (میلیون ریال)	۱۹,۶۰۰	۵۰,۵۵۰	۳۶,۹۲۴	۸,۳۲۳	۲۲,۷۶۷	۱۴,۹۸۰	۴,۲۵۰	۶,۹۵۰

جدول ۱۵۲: عملکرد طرح کمک‌های فنی و اعتباری به صنایع نساجی و پوشاک

سال	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱
تعداد	۲	۴	۷	۴	۲	۱۳	۳
مبلغ (میلیون ریال)	۳۳۵	۲۰,۰۰۰	۲۰,۳۰۰	۱۹,۶۹۱	۴,۰۰۰	۳۹,۳۴۵	۳,۴۰۰

اهم اقداماتی که طی سال‌های اخیر برای بهبود و افزایش کارایی در این طرح صورت گرفته، به شرح زیر است:

بهبود ارزیابی فنی، اقتصادی و مالی
پیگیری مصرانه وصول مطالبات معوق سال‌های گذشته، به شرح جدول زیر و حل و فصل بیش از ۵۰ پرونده حقوقی دارای بدهی معوق و واریز وجوه دریافتی به خزانه
انعقاد تفاهم نامه با بانک صنعت و معدن جهت تخصیص منابع بانکی به متقاضیان طرح
راه اندازی سامانه یکپارچه مدیریت طرح به نشانی www.tnkn.ir، جهت مکانیزه کردن ثبت نام متقاضیان و فرایند بررسی و نظارت بر پروژه‌ها

پیگیری فرایند بهبود مستمر از طریق اصلاح و بازنگری فرم‌های جاری و چابک‌سازی فعالیت‌ها و اقدامات
ایجاد امکان اعتبارسنجی آنلاین متقاضیان
اجرای سیستم اتوماسیون کامل اداری و به‌کارگیری روش‌های بدون کاغذ
راه اندازی سامانه مدیریت مالی برای کنترل جذب بودجه، بازپرداخت و واریز به خزانه
تلاش مستمر جهت کاهش هزینه‌های بالاسری طرح

۱-۴-۲-۷ منابع مالی معاونت امور معادن و صنایع معدنی

از طرح‌های این حوزه طرح کمک‌های فنی و اعتباری می‌باشد که از سال ۱۳۷۸ شروع شده است و مربوط به دو بخش اکتشاف و بهره برداری می‌باشد. از اهداف این طرح کمک به بخش اکتشاف، بخش معدن و تجهیز و نوسازی ماشین آلات دارندگان مجوز بهره برداری می‌باشد که برای دارندگان پروانه بهره‌برداری و پروانه اکتشاف پرداخت می‌گردد.
در جدول زیر عملکرد تسهیلات پرداختی در این حوزه ارائه شده است:

جدول ۱۵۳: تسهیلات پرداختی برای بخش معدن

سال	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱
تعداد	۰	۱۷۹	۱۷۳	۱۱۰	۸۹	۳۱	۸۸	۴۳
مبلغ اکتشافی (میلیارد ریال)	۰	۱۸,۷	۱۹,۸	۱۳,۳	۲۳,۰	۱۹,۹	۲۷,۲	۹,۱
مبلغ تسهیلات بهره‌برداری (میلیارد ریال)	۰	۰	۰	۱۷۲,۲	۲۲۵,۱	۳۸۸,۱	۴۱۴,۴	۲۳۰,۰

به عملکرد بخش بهره‌برداری نیز مبلغ ۵۰ میلیارد ریال که مربوط به بخش ذغالسنگ (کمک به تجهیز معادن ذغالسنگ به تجهیزات ایمنی) می‌باشد و در طی ۵ سال ارائه شده است، افزوده می‌گردد.

از دیگر اقدامات صورت گرفته در حوزه این معاونت کمک به تجهیز معادن زغالسنگ برای تجهیزات ایمنی است. در این رابطه کمیته پشتیبانی زغال سنگ و گسترش بازرسی از معادن زغالسنگ در جهت ارتقای ایمنی و رعایت ضوابط و قوانین با همکاری سازمان نظام مهندسی معدن تشکیل گردید که اهم اقدامات آن در زیر تشریح می‌گردد

تعداد معادن زغالسنگ مورد نظر جهت تجهیز: ۱۰۳ فقره

معرفی اولیه به صندوق بیمه: ۴۰ فقره

معرفی جهت صدور بیمه نامه ۲۴ فقره به مبلغ ۱۰۸,۵ میلیارد ریال

صدور بیمه نامه ۸ فقره به مبلغ حدود ۴۳ میلیارد ریال

معرفی به بانک ۸ فقره به مبلغ حدود ۳۲ میلیارد ریال

معادن در حال پیگیری جهت سیر مراحل صدور بیمه نامه: ۳۷ فقره

معادن دولتی: ۱۳ فقره

اخطار جهت رعایت اصول ایمنی: ۵ فقره

سلب صلاحیت: ۵ فقره

۱-۴-۲-۸ منابع مالی سازمان زمین شناسی

در جدول زیر عملکرد طرح‌های دارایی سرمایه‌ای سازمان زمین شناسی ارائه شده است

جدول ۱۵۴: جدول عملکرد طرح‌های دارایی‌های سرمایه‌ای سازمان زمین شناسی (میلیون ریال)

ردیف	عنوان طرح	شماره طبقه‌بندی	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱
۱	زمین شناسی عمومی ایران (تهیه اطلاعات پایه)	۴۰۳۰۳۰۰۱	۹۷۰۰۰	۱۲۷۹۵۰	۹۶۱۲۵	۹۸۸۱۷	۶۹۱۲۶	۸۴۷۱۰	۸۷۹۶۷	۱۷۶۸۵۷
۲	تلفیق لایه‌های اطلاعات پایه و تعیین نقاط امید بخش مواد معدنی	۴۰۳۰۳۰۰۲	۳۷۳۰۷	۹۷۳۸۲	۳۹۲۲۷	۴۱۲۳۰	۲۶۵۵۹	۲۶۶۲۹	۳۱۵۵۳	۲۵۷۰۰
۳	تهیه نقشه‌های پهنه بندی مخازن زمین ساختی وارزه خیزی	۴۰۳۰۳۰۰۷	۰	۳۱۷۵	۱۰۲۰۰	۳۰۴۳	۳۶۴۳	۲۷۲۲	۳۰۰۰	۴۰۰۰
۴	اطلس لرزه خیزی ایران	۴۰۳۰۳۰۰۳	۵۰۰۰	۴۱۲۷	۹۶۰۰	۵۴۰۷	۳۶۴۳	۲۹۵۷	۳۶۱۹	
۵	توسعه و تکمیل پایگاه اطلاعاتی داده‌های علوم زمین کشور	۴۰۳۰۳۰۰۸	۹۳۹۵	۱۷۶۱۹	۱۵۰۰۰	۱۴۳۵۷	۹۹۳۶	۱۰۷۷۸	۱۱۱۷۲	۱۲۰۰۰
۶	احداث و تجهیز مرکز نگهداری نمونه‌های حاصل از فعالیت‌های زمین شناسی و اکتشاف	۴۰۳۰۳۰۱۰	۰	۰	۴۵۰۰	۴۴۴۱	۵۴۷۲	۲۷۳۸	۴۸۶۱	۴۹۶۴
۷	اکتشاف مواد معدنی در استان‌های خراسان	۴۰۳۰۳۰۱۱	۰	۰	۰	۴۴۸۱	۵۸۶۲	۴۶۴۸	۴۵۷۴	۱۸۶۸

									رضوی، شمالی و جنوبی	
استانی	۲۹۸۶	۴۷۲۲	۵۰۸۰	۶۰۴۹	.	.	.	۴۰۳۰۳۰۱۲	اکتشاف مواد معدنی در استان یزد	۸
استانی	۲۹۵۷	۲۲۵۸	۴۶۹۰	۲۷۰۲	.	.	.	۴۰۳۰۳۰۱۳	اکتشاف مواد معدنی در استان فارس	۹
۸۵۰۰	۱۰۵۴۷	۹۱۱۰	۹۲۷۴	۹۱۴۲	.	.	.	۴۰۳۰۳۰۱۴	تحقیقات زمین شناسی موضوعی کشور	۱۰
۳۴۰۰	۸۹۱۳	۴۰۴۴	۵۶۳۰	۸۴۹۴	۳۰۰۰	۹۵۲	۱۵۴۰	۴۰۳۰۱۰۱۳	تأمین تجهیزات و تعمیر ساختمانهای اداری	۱۱
۵۲۰۰۰	.	.	.	.	.	.	.	۴۰۳۰۳۲۷۰	برداشت داده‌های ژئو فیزیک هوایی	۱۲

۹-۲-۴-۱ منابع مالی شرکت بازرگانی دولتی ایران

۱-۹-۲-۴-۱ یارانه کالاهای اساسی

وضعیت عملکرد اعتبارات یارانه کالاهای اساسی مورد عمل شرکت بازرگانی دولتی ایران (گندم و آرد و برنج، روغن و شکر) در طی سال‌های ۱۳۸۴ تا ۱۳۹۱ به شرح جدول زیر بوده است.

جدول ۱۵۵: عملکرد اعتبارات یارانه کالاهای اساسی (میلیون ریال)

سال	منابع ریالی	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹
گندم و آرد	مصوب	۲۲۵۲۴,۸	۲۴۱۶۳,۷	۲۲۷۱۹	۳۹۷۹۴,۴	۳۰۶۸۸	۳۴۴۹۹
	دریافتی	۲۲۱۰۳,۸	۲۴۱۶۳,۷	۲۲۷۱۹	۳۹۷۹۴,۴	۲۵۴۱۹,۲	۳۱۵۰۰
برنج، روغن و شکر (کالابری)	مصوب	۶۹۶۰,۱	۷۷۴۵,۳	۶۸۳۲,۲	۷۷۴۷	۷۹۴۸,۲	*
	دریافتی	۵۷۶۵,۸	۷۴۵۵,۳	۶۷۷۱,۸	۷۷۴۷	۶۵۲۹,۶	۳۰۰۰

*: براساس ابلاغیه خرداد ۱۳۸۹ وزیر بازرگانی وقت، توزیع کالابری در سال ۱۳۸۹ منظور نشده است، لذا اعتبار مصوب توزیع کالابری صفر منظور شده است. با توجه به مصوبه هیأت وزیران در مهر ماه ۱۳۸۹ مبنی بر توزیع یک نوبت کالابری برنج، روغن و شکر مبلغ ۳۰۰۰ میلیارد ریال توسط معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رئیس جمهور به طور علی الحساب به این امر تخصیص داده شده و به شرکت پرداخت شده است.

در سال ۱۳۹۰ از سوی سازمان هدفمندسازی یارانه‌ها به دلیل اجرای قانون هدفمند کردن یارانه‌ها، اعتباراتی منظور نشد. توضیح اینکه خرید تضمینی گندم در سال ۱۳۹۰ از محل دریافت تسهیلات بانکی از بانک سپه معادل ۵۰۰۰ میلیارد ریال و در سال ۱۳۹۱ مبلغ ۴۵۰۰ میلیارد ریال توسط سازمان هدفمندسازی یارانه‌ها به عنوان تنخواه گردان خرید تضمینی، در اختیار شرکت بازرگانی دولتی ایران قرار داده شد که پس از اتمام عملیات خرید، مبالغ مزبور در همان سال به سازمان هدفمندسازی یارانه‌ها، مسترد شد.

۱-۹-۲-۴-۱ بهسازی و نوسازی ناوایی‌ها

از دیگر اعتبارات ریالی تخصیص داده شده برای بخش‌های بازرگانی، اعتبارات مربوط به بهسازی و نوسازی نانوائی‌ها می‌باشد که در جدول زیر عملکرد این حوزه به تفکیک دوره ارائه شده است.

جدول ۱۵۶: عملکرد تسهیلات پرداختی به نانوائی‌ها برای بازسازی و نوسازی

۱۳۸۹-۱۳۹۱	۱۳۸۴-۱۳۸۸	
۵۳۶۸	۱۱۰۹۴	تعداد واحدهای نانوائی
۱۸۴,۹	۳۸۲,۲	تسهیلات پرداختی (میلیارد ریال)

هدف از اجرای برنامه بهسازی و نوسازی واحدهای نانوائی در کشور، کمک به بهسازی و نوسازی واحدهای نانوائی با تاکید بر بهبود و نوین‌سازی فضای کسب و کار واحدهای مزبور به‌ویژه در شهرهای بزرگ است که در دوران دولت‌های نهم و دهم، از سوی شرکت بازرگانی دولتی ایران طراحی و به اجرا گذارده شده است.

براساس عملکرد اعتبارات مصوب طرح کمک‌های فنی و اعتباری بهسازی نانوائی‌ها، مجموع تسهیلات پرداختی در دوره ۱۳۸۴ لغایت ۱۳۸۸، بالغ بر ۳۸۲ میلیارد ریال بوده است که به بیش از ۱۱ هزار واحد نانوائی پرداخت شده است. این در حالی است که در دوره ۱۳۸۹ لغایت ۱۳۹۱، مجموع تسهیلات پرداختی به واحدهای نانوائی، نزدیک به ۱۸۵ میلیارد ریال بوده است که به ۵۳۶۸ واحد نانوائی پرداخت شده است.

به این ترتیب، از ابتدای سال ۱۳۸۴ لغایت ۱۳۹۱، جمعاً ۵۶۷,۱ میلیارد ریال تسهیلات بانکی به ۱۶۴۶۲ واحد نانوائی در سراسر کشور پرداخت شده است.

۱-۴-۲-۹-۳ توسعه نان صنعتی

با توجه به سیاست‌های دولت برای توسعه نان صنعتی، وزارت بازرگانی سابق و وزارت فعلی برنامه‌های متعددی طراحی و اجرا نموده‌اند. در این رابطه از سال ۱۳۸۶ منابعی در قالب حمایت از طریق سازمان بازرگانی دولتی تخصیص یافته که خلاصه آن به شرح جداول زیر است:

جدول ۱۵۷: عملکرد شرکت بازرگانی دولتی ایران برای توسعه نان صنعتی (میلیون ریال)

سال	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰
اعتبار مصوب	۱۰۰۰۰۰	۳۰۰۰۰۰	۶۰۰۰۰	-	-
دریافتی از خزانه	۷۹۷,۵۳۲	۱۲۰۰۰۰	-	-	-
بانک تجارت	۷۹۷,۵۳۲	-	۴۰۰۰۰۰-	-	۳۰۰۰۰۰-
موسسه مهر	-	۱۲۰۰۰۰	۴۰۰۰۰۰	-	-
موسسه کوثر	-	-	-	-	۳۰۰۰۰۰+
طرح‌های مصوب شده	۲	۲۷	۱۳	۱۷	۲
طرح‌های گشایش شده	-	-	۹	۴	۲
پنج درصد یارانه طرح‌هایی گشایش اعتبار شده	-	-	۱۲۰,۸۲۱	۲۷۷,۰۴	۱۶۳,۲۸

لازم به ذکر است در سال ۱۳۸۸ و ۱۳۹۰ بین دو مؤسسه مالی جابه‌جایی منابع انجام شده است. بر اساس منابع پرداخت شده از طریق این طرح‌ها تا پایان سال ۱۳۹۰ جمعاً ۱۰ واحد با ظرفیت ۴۱۰ تن ایجاد شده‌اند که سرمایه‌گذاری حدود ۱۱۴ میلیارد تومان داشته‌اند. بر اساس آخرین گزارشات دریافتی وضعیت طرح‌های ایجاد تولید نان صنعتی به شرح زیر می‌باشد:

۸ طرح به بهره‌برداری رسیده است که این تعداد ظرفیت اسمی روزانه ۳۱۵ تن تولید نان صنعتی دارند

۳ طرح به بهره‌برداری آزمایشی رسیده است که این تعداد ظرفیت اسمی روزانه ۹۰ تن تولید نان صنعتی دارند

۱۱ طرح در حال تکمیل می‌باشند که این تعداد ظرفیت اسمی روزانه ۷۰۰ تن تولید نان صنعتی دارند در مجموع تا کنون ۲۲۲ طرح با ظرفیت حدود ۲,۸ میلیون تن به بانک‌های مختلف معرفی شده‌اند. سرمایه‌گذاری ارزی مورد نیاز برای این طرح‌ها حدود ۵۰۰ میلیون یورو می‌باشد. برای بازسازی و نوسازی ناوایی‌ها نیز طی سال‌های ۱۳۸۴ تا ۱۳۸۹ حدود ۵۵ میلیارد تومان تسهیلات توسط بانک تجارت و حدود ۱۰۶ میلیارد تومان توسط بانک سپه پرداخت شده است. یارانه‌ای که برای این تسهیلات منظور شده است بیش از ۴۰ میلیارد تومان می‌باشد که توسط سازمان بازرگانی دولتی پرداخت شده است.

۱-۲-۴-۱-۱۰ منابع مالی سازمان توسعه تجارت

۱-۲-۴-۱-۱۰-۱-۱ جواز صادراتی

از اقداماتی که برای تشویق صادرات غیر نفتی توسط وزارت بازرگانی سابق و حمایت دولت انجام شد پرداخت جواز صادراتی از طریق سازمان توسعه تجارت بوده است. در این رابطه مهمترین اقدامات صورت گرفته عبارتند از:
 تعیین و بازنگری ضرایب جواز صادراتی با همکاری تشکلهای صادراتی ذیربط
 نظارت بر عملکرد استان‌ها در امر بررسی و پرداخت جواز صادراتی
 طراحی و راه اندازی سیستم مکانیزه پرداخت جواز صادراتی (یارانش)
 در جدول زیر روند پرداخت جواز صادراتی ارائه شده است.

جدول ۱۵۸: عملکرد پرداخت جواز و مشوق‌های صادرات غیر نفتی (میلیارد ریال)

۱۳۹۱	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۸۸	۱۳۸۷	۱۳۸۶	۱۳۸۵	۱۳۸۴		
۲۲۸	۱۵۰۰	۸۰۰	۱۵۲۰	۱۰۸۰	۱۲۵۰	۱۴۵۰	۸۰۷	نقدی	بودجه
۰	۰	۰	۰	۱۲۴۱	۰	۰	۰	سهام	تخصیصی
۰	۱۷۰۰	۱۶۰۰	۲۷۰۰	۲۳۰۰	۱۸۰۰	۱۶۰۰	۱۴۵۰	قابل پرداخت	جواز و مشوق‌های صادراتی
۰	۱۲۰۰	۱۰۰۰	۰	۰	۰	۰	۰	کالا	تعهدات باقیمانده
۰	۲۹۴	۲۹۱	۷۰۰	۰	۰	۰	۰	خدمات	
۰	۱۰۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	غیرمستقیم	

طی سال‌های ۱۳۸۴ تا ۱۳۹۱ جهت بسترسازی به منظور تحقق استراتژی جهش صادراتی جمعا مبلغ ۱۰۷۷۶ میلیارد ریال به جواز و مشوقهای صادراتی اختصاص یافته است که از این میان ۸۶۳۵ میلیارد ریال به صورت نقدی و ۲۱۴۱ میلیارد ریال به صورت سهام بوده است.

۱-۲-۴-۱-۱۰-۲ کمک هزینه بازاریابی صادراتی

سازمان توسعه تجارت به منظور حمایت از فعالیتهای بازاریابی بنگاه‌ها و تشکلهای و پوشش بخشی از هزینه‌های مربوطه با انگیزه ایجاد رغبت بیشتر و تشویق آنان مشوق‌هایی را در نظر گرفته است. این مشوق‌ها در راستای دستورالعمل‌های مربوطه و از طریق شیوه نامه‌هایی که در قالب بررسی و کمک به مشارکت کنندگان در نمایشگاه‌های خارجی، هیات‌های تجاری (اعزامی و پذیرشی) و تبلیغات همه ساله تهیه و تدوین می‌گردد پرداخت می‌شود. میزان این کمک همه ساله با کاهش محدودیت‌ها و موانع، روند مطلوبی داشته و بر اساس مدارک ارسالی و پس از انجام بررسی‌های لازم توسط سازمان‌های صنعت، معدن و تجارت استان‌ها، به طور مستقیم به متقاضیان پرداخت گردیده است. عملکرد میزان پرداخت این کمک‌ها طی شش سال اخیر در قالب جدول زیر ارائه شده است:

جدول ۱۵۹: عملکرد کمک هزینه بازاریابی صادراتی (میلیارد ریال)

سال	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱
مبلغ	۸۳	۷۶	۱۲۵	۵۰	۵۷	۸۵ (پیش‌بینی)

۱-۴-۲-۱۱ سایر منابع بخش بازرگانی

در راستای وظایف محوله و در چارچوب برنامه‌های بخش بازرگانی، در مقاطع مختلف خدمات و اقدامات متعددی انجام شده است که اهم آن‌ها عبارتند از:

الف) تأمین تسهیلات ریالی جهت اجرای بسته ذخیره سازی به عنوان مقدمه‌ای برای اجرای قانون هدفمندی یارانه ها که جهت اجرای بسته ذخیره سازی کالاهای اساسی اولین و مهمترین موضوع تأمین نقدینگی مورد نیاز از طریق منابع بانکی بود. پس از اخذ مصوبه مورد نیاز از مراجع مربوطه و عقد تفاهم با بانک‌های عامل، در نهایت حدود ۱۱۲۱۰ میلیارد ریال تسهیلات جهت تأمین و ذخیره سازی کالا از طریق بخش خصوصی تجهیز گردید، که علاوه بر ۳۲ شرکت (از مجموع ۷۷ شرکت معرفی شده) دارای قرارداد با وزارت متبوع، تعدادی از مباشرین استانی نیز از آن بهره مند شدند.

ب) از دیگر منابع تخصیص داده شده یارانه تنظیم بازار است که توسط معاونت بازرگانی داخلی پرداخت می‌شود. در جدول زیر عملکرد پرداخت یارانه تنظیم بازار ارائه شده است

جدول ۱۶۰: یارانه تنظیم بازار پرداخت شده توسط معاونت بازرگانی داخلی (میلیارد ریال)

۱۳۹۱	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۸۸	۱۳۸۷	۱۳۸۶	۱۳۸۵	۱۳۸۴	
۵۰۰	۲۰۰۰	۵۰۰	۵۰۰	۴۰۰	۳۸۰	۳۰۰	۳۰۰	یارانه تنظیم بازار

ج) از دیگر منابع پرداخت شده در حوزه بازرگانی، اعتبارات بهسازی و نوسازی کشتارگاه‌های کشور می‌باشد که در جدول زیر عملکرد این اعتبارات که از طریق شرکت پشتیبانی امور دام پرداخت می‌شود ارائه شده است

جدول ۱۶۱: وضعیت اعتبارات طرح احداث مجتمع‌های کشتارگاهی و طرح بهسازی و تکمیل کشتارگاه‌ها (میلیون ریال)

۱۳۸۹	۱۳۸۸	۱۳۸۷	۱۳۸۶	۱۳۸۵	۱۳۸۴	نوع پروژه	وضعیت اعتبار
۱۴۴۴۰	۴۵۰۶۰	۴۲۰۰۰	۳۹۴۷۳	۵۴۱۴۴	۵۳۳۲۰	بهسازی و تکمیل	اعتبار مصوب
۰	۰	۳۰۰۰	۶۴۵۰	۵۰۰۰	۵۲۵۰	مجتمع‌ها	
۹۳۵۴	۳۵۱۶۹	۲۹۲۶۳	۲۳۱۷۰	۴۹۱۴۴	۵۳۳۲۰	بهسازی و تکمیل	اعتبار تخصیصی
۰	۰	۳۰۰۰	۶۱۴۷	۲۸۰۰	۵۲۵۰	مجتمع‌ها	
۸۲۰۰	۳۵۱۶۹	۲۹۲۶۳	۲۳۱۷۰	۴۹۱۴۴	۵۳۳۲۰	بهسازی و تکمیل	عملکرد
۰	۰	۲۴۰	۶۱۴۷	۲۸۰۰	۵۲۵۰	مجتمع‌ها	

۱-۴-۳-۱ صندوق‌ها

وزارت سابق صنایع و معادن، وزارت بازرگانی و وزارت جدید صنعت، معدن و تجارت برای حمایت از بخش‌های تولیدی خود و بر اساس قوانین و مصوبات ابلاغ شده صندوق‌های تخصصی را ایجاد و یا توسعه داده‌اند که نسبت به حمایت از این بخش‌ها به خصوص ضمانت‌های مورد نیاز اقدام نمایند. صندوق‌های وابسته به این وزارت صندوق ضمانت صنایع کوچک، صندوق ضمانت صادرات، صندوق حمایت از صنایع الکترونیک، صندوق بیمه سرمایه‌گذاری فعالیت‌های معدنی و صندوق حمایت از صنایع دریایی می‌باشند.

۱-۴-۳-۱-۱ صندوق ضمانت صادرات ایران

موسسات اعتبار صادراتی، به عنوان یکی از ابزارهای مهم مدیریت و کاهش ریسک صادرات، اغلب به عنوان یکی از مولفه‌های اساسی در استراتژی رشد صادرات-محور در کشورهای مختلف به شمار می‌روند. نقش اصلی یک مؤسسه اعتبار صادراتی حمایت، ترغیب و تقویت صادرات و سرمایه‌گذاری برون مرزی از طریق بیمه کردن معاملات تجاری و سرمایه‌گذاری بین‌المللی و در پاره‌ای موارد تأمین مالی مستقیم می‌باشد. در سطح بسیار اولیه، کارکرد عمومی یک مؤسسه اعتبار صادراتی فراهم آوردن پوشش بیمه‌ای و یا تضمینی برای

صادرکنندگان، بانک‌ها، یا سرمایه‌گذاران در مقابل ریسک‌های سیاسی و تجاری که منجر به بروز زیان در دوره‌های کوتاه، میان و بلندمدت گردد، می‌باشد.

صندوق ضمانت صادرات ایران به عنوان مؤسسه اعتبار صادراتی ملی ایران برای اولین بار، پس از کاهش درآمدهای نفتی در اوایل دهه ۵۰ با توصیه و کمک فنی نهاد توسعه و تجارت سازمان ملل (آنکتاد) تشکیل گردید اما با فزونی قیمت نفت به فراموشی سپرده شد. این شرکت پس از انقلاب شکوهمند اسلامی، آغاز رسمی فعالیت خود را از سال ۱۳۷۳ اعلام کرد و قانون اداره آن در سال‌های ۱۳۷۶-۱۳۷۵ به تصویب رسید.

در سال‌های برنامه سوم تا پنجم توسعه نقش و جایگاه ویژه‌ای برای صندوق بعنوان یکی از ابزارهای موثر در تسهیل و توسعه صادرات در نظر گرفته شده که بخش مهمی از آن به پوشش خطوط اعتباری و صادرات خدمات از جمله خدمات فنی و مهندسی اختصاص دارد و ایجاد تنوع صادراتی شرایط لازم برای اثربخشی بیشتر این مؤسسه اعتبار صادراتی در زمینه توسعه صادرات کشور را فراهم آورده است. پیشبرد طرح‌های فنی و مهندسی که اکنون یک سیاست راهبردی در توسعه صادرات کشور به شمار می‌رود بدون حمایت یک مؤسسه اعتبار صادراتی قدرتمند امکان‌پذیر نمی‌باشد. در زمینه صادرات کالایی نیز، صندوق با پوشش ریسک اعتباری خریداران خارجی، پشتیبان مناسبی برای ورود صادرکنندگان به بازارهای هدف پر ریسک کشور به شمار می‌رود.

مهمترین فعالیت صندوق ضمانت صادرات ایران، بیمه مطالبات صادرکننده ایرانی از خریدار خارجی و صدور بیمه نامه‌هایی است که بر اساس آن‌ها بازگشت وجه ناشی از صادرات، تضمین می‌شود. بر مبنای این بیمه نامه‌ها صادرات کالاها و خدمات در برابر ریسک‌های تجاری و سیاسی تحت پوشش بیمه‌ای قرار می‌گیرند. انواع بیمه نامه‌هایی که جهت بیمه کالاها و خدمات صادراتی توسط صندوق ضمانت صادرات ارائه می‌گردد عبارتند از:

بیمه نامه خاص صادرات: این بیمه نامه یک مورد از قراردادهای صادراتی / اعتبارات اسنادی صادرکنندگان با خریدار خارجی را در برابر ریسک‌های تجاری و سیاسی، تحت پوشش خود قرار می‌دهد.

بیمه نامه کل گردش صادرات: این بیمه نامه کلیه قراردادهای صادراتی / اعتبارات اسنادی یک صادرکننده را با خریداران مختلف در طول مدت یکسال تحت پوشش خود قرار می‌دهد. به عبارت دیگر پس از صدور این بیمه نامه ضمن اینکه کلیه صادرات یک صادرکننده به یک خریدار خاص در یک کشور یا سایر خریداران در دیگر کشورها تحت پوشش قرار گرفته، مراحل اداری که برای صدور هر بیمه نامه خاص صادرات انجام می‌پذیرد حذف خواهد شد.

بیمه نامه بلااثر شدن قرارداد صادراتی: صندوق ضمانت صادرات از طریق این بیمه نامه خسارت ناشی از بلااثر شدن اعتبار اسنادی یا قرارداد صادراتی را برای صادرکننده پوشش می‌دهد. ریسک‌های تحت پوشش این بیمه نامه عبارتند از: تحریم کشور خریدار و لغو مجوز واردات، تحریم کشور صادرکننده و لغو مجوز صادرات، تحریم کشور ثالث، بروز جنگ، فسخ قرارداد توسط خریدار، عدم ایفای تعهدات خریدار و عدم قبول حکم دادگاه از سوی خریدار.

بیمه نامه خاص صادرات خدمات فنی و مهندسی: واجدین شرایط اخذ این نوع بیمه نامه صادرکنندگانی هستند که اقدام به صدور طرح‌ها و پروژه‌های ساختمانی، عمرانی و سایر خدمات فنی و مهندسی به خارج از کشور می‌نمایند.

بیمه نامه سرمایه‌گذاری: بیمه نامه‌ای است که اصل و سود سرمایه‌گذارهای میان و بلند مدت سرمایه‌گذاران ایرانی در کشورهای هدف را تحت پوشش قرار می‌دهد. به عبارت دیگر شرکت‌ها یا اشخاص ایرانی که در نظر دارند اقدام به چنین سرمایه‌گذاری‌هایی در سایر کشورها بنمایند (مثلاً یک کارخانه در کشور هدف احداث کنند) می‌توانند با اخذ بیمه نامه سرمایه‌گذاری صندوق، فعالیت‌های سرمایه‌گذاری خود را در مقابل ریسک‌هایی همچون عدم انتقال اصل و سود سرمایه‌گذاری، ملی شدن و یا مصادره اموال، جنگ و غیره، بیمه نمایند. میزان حق بیمه این نوع بیمه نامه نیز با توجه به شرایط سرمایه‌گذاری و اوضاع اقتصادی و سیاسی بازار هدف، قوانین مربوط به سرمایه‌گذاری و موافقتنامه‌های متقابل در خصوص تضمین سرمایه‌گذارها محاسبه و اخذ می‌شود.

صندوق ضمانت صادرات ایران علاوه بر فعالیت اصلی خویش که صدور بیمه نامه‌های پیش گفته است، برای کمک بیشتر به صادرکنندگان و یاری آن‌ها در تأمین منابع لازم جهت تهیه کالای صادراتی، این خدمات را ارائه می‌نماید.

تأمین مالی پیش از صدور کالا: گاهی یک صادرکننده برای شروع فرایند صادرات، تهیه مواد اولیه، تأمین سرمایه در گردش و یا خرید کالای موضوع قرارداد/ اعتبار اسنادی، نیاز به دریافت تسهیلات و یا اعتبار دارد. در این گونه موارد بانک‌ها و مؤسسات مالی اقدام به تأمین مالی پیش از صدور می‌نمایند در این صورت صندوق با ارائه پوشش‌هایی در قالب ضمانت نامه‌های ارزی و ریالی، ضمانت نامه اعتبار تولیدی می‌تواند نقش مهمی را در این زمینه ایفا نماید.

تأمین مالی پس از صدور کالا: به‌طور کلی صادرکنندگان قبل از اقدام به مذاکرات تجاری و انعقاد قرارداد، با برآورد توانایی و امکانات خویش، منابع لازم را جهت شروع فرایند صادرات فراهم می‌آورند لیکن اگر خریدار توانایی پرداخت را به‌صورت نقد نداشته باشد و یا قادر

به باز پرداخت تعهدات خود در مدت زمان کوتاه نباشد(خصوصاً در صدور خدمات فنی و مهندسی، با توجه به ماهیت انجام کار که مستلزم صرف زمان می‌باشد)، صادرات به صورت یوزانس (مدت دار) خواهد بود. در اینگونه موارد بانک‌ها به کمک صادرکنندگان شتافته و با ارائه تسهیلات مالی پس از حمل، ضمن کمک به خریدار در جمع‌آوری منابع لازم جهت ایفای تعهدات، صادرکنندگان را در انجام صادرات و نیز ایفای بموقع تعهدات مالی داخلی یاری می‌نمایند. صندوق ضمانت صادرات نیز با ارائه خدمات متنوع «ضمانت نامه اعتبار خریدار، بیمه نامه خرید دین اسناد صادراتی، بیمه نامه پوشش مطالبات بانک بابت اعتبارات اسنادی دیداری» نقش خود را در این فرایند ایفا می‌نماید. در جدول زیر عملکرد این صندوق در سال‌های ۱۳۸۴ تا ۱۳۹۱ ارائه شده است.

جدول ۱۶۲: عملکرد صندوق ضمانت صادرات ایران (میلیون دلار)

عنوان	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱
پوشش‌های بیمه ای	۱۷۸	۲۴۶	۱۹۴	۸۷۷	۲,۶۸۲	۴۸۵	۶۴۸	۶۳۵
پوشش‌های تضمینی	۹	۲۳	۲۰۰	۱۹۶	۴۵۶	۴۸۲	۷۷۵	۸۰۶
جمع	۱۸۷	۲۶۹	۳۹۴	۱,۰۷۳	۳,۱۳۸	۹۶۷	۱,۴۲۳	۱,۴۴۱

مأخذ: صندوق ضمانت صادرات ایران

اهم اقدامات انجام شده توسط صندوق در طی هشت سال اخیر به شرح زیر می‌باشد:
طراحی و صدور سه بیمه نامه جدید (خرید دین اسناد صادراتی، پوشش ضمانت‌نامه‌های بانکی بازپرداخت و تضمین مطالبات بانکی بابت اعتبارات اسنادی دیداری)

پوشش تأمین مالی طرح احداث، تعمیر و بازسازی خطوط انتقال برق در کشورهای آذربایجان و سنگال
پوشش ریسک سیاسی کشور سوریه جهت سرمایه‌گذاری شرکت سایپا در احداث خط مونتاژ پراید
تعامل و تبادلات علمی و فنی مستمر با کلوپ پراگ (اتحادیه تخصصی مؤسسات اعتبارات دولتی جهان)، شبکه کردیت آلیانس، اتحادیه امان، مؤسسه ICIEC و سایر مؤسسات تخصصی بیمه اعتبار
تعامل مستمر با کارگزاری‌های صندوق در تهران و همچنین در سطح کشور
پوشش تأمین مالی طرح احداث تصفیه خانه آب در کشور سودان (شرکت کیان آب)
پوشش تأمین مالی حمل واگن به کشور کوبا توسط شرکت واگن پارس
پوشش ریسک سیاسی و تجاری کشور تاجیکستان جهت احداث نیروگاه برق آبی سنگ توده
پوشش ریسک سیاسی کشور عراق جهت تاسیس بانک
پوشش ریسک سیاسی کشور سنگال جهت احداث خط مونتاژ خودرو سمند
پوشش تأمین مالی نصب و راه اندازی سیستم‌های آبیاری در کشور کوبا
ایجاد روابط کارگزاری با ۱۰ صندوق غیردولتی و ۱۹ تشکل صادراتی/ اتاق بازرگانی استان‌ها بمنظور تسهیل ارائه خدمت به صادرکنندگان و بازاریابی خدمات صندوق (تاکنون ادامه دارد)

تهیه و تنظیم متون مناسب بیمه نامه‌های خاص صادرات ویژه محصولات پتروشیمی و صدور بیمه نامه کل گردش صادرات با ارزشی بالغ بر ۵۹۴ میلیون دلار

پیگیری، تنظیم، اخذ و نهایتاً عملیاتی نمودن دستورالعمل اجرایی صدور ضمانت نامه‌های ارزی پیش پرداخت و حسن انجام کار برای پیمانکاران و سازندگان ایرانی برنده در مناقصه‌های بین‌المللی داخل کشور.

پوشش تأمین مالی صدور ۶۴ دستگاه اتوبوس به ساحل عاج

پوشش تأمین مالی نصب و تعمیرات واحد متانول در کشور آذربایجان

پوشش تأمین مالی طرح بزرگ احداث سد و نیروگاه برقی چند منظوره در کشور سریلانکا

صدور بیمه نامه کل گردش صادرات ویژه صدور محصولات پتروشیمی با ارزشی بالغ بر ۱۷۷۷ میلیون دلار

طراحی مکانیسم‌هایی جهت اعطای جایزه خوش حسابی و نیز تخفیف حق بیمه ویژه صادرکنندگان نمونه بمنظور تشویق هرچه بیشتر صادرکنندگان به استفاده از خدمات صندوق

بازنگری و تجدید متون کلیه بیمه نامه ها

پیگیری و گسترش دامنه شمول دستورالعمل اجرایی صدور ضمانت نامه‌های ارزی پیش پرداخت و حسن انجام کار به خارج از کشور

پوشش تأمین مالی طرح برق رسانی به کشور سریلانکا
 پوشش تأمین مالی طرح ساخت برج دوقلوی نسیم در شهر باکو کشور آذربایجان
 ایفای نقش موثر در تاسیس اتحادیه امان (اتحادیه مؤسسات بیمه اعتبارصادراتی اسلامی) و تعامل و تبادل اطلاعات با اتحادیه مزبور (تا کنون ادامه دارد)
 بهبود و ارتقا روش های اعتبارسنجی خریداران از طریق طراحی و به کارگیری الگوی اعتبارسنجی خریداران خارجی باروش شبکه هوشمند عصبی
 پوشش تأمین مالی طرح احداث کارخانه تصفیه روغن در کشور تاجیکستان
 پوشش تأمین مالی طرح احداث تصفیه خانه آب در کشور سودان (شرکت عمراب)
 طراحی الگوی ویژه اعتبارسنجی خریداران عراقی و افغانی
 گسترش تعامل با بانک های خارجی در کشورهای مختلف نظیر بلاروس، ترکیه، عراق و... بمنظور برون رفت از مشکلات ناشی از تحریم
 بازنگری متون ضمانت نامه های اعتباری و بانکی
 صدور ضمانت نامه های ارزی پیش پرداخت و حسن انجام کار متقابل برای صادرکنندگان خدمات فنی مهندسی در کشور عراق
 پوشش تأمین مالی خطوط انتقال برق در کشورهای پاکستان و ارمنستان
 انعقاد تفاهم نامه و قرارداد اتکایی با صندوق های غیردولتی توسعه صادرات
 بهبود و ارتقا روش ها و الگوهای اعتبارسنجی داخلی با استفاده از مدل شبکه های هوشمند عصبی
 طراحی، تنظیم و نهایی نمودن متن ضمانت نامه اعتباری گردان بمنظور تسریع در فرایند تضمین صندوق
 طراحی، تنظیم و عملیاتی نمودن اختصاص سقف اعتباری سالیانه به مشتریان با سابقه

۱-۴-۳-۲ صندوق ضمانت سرمایه گذاری صنایع کوچک

اساسنامه صندوق در مرداد و آذر ۱۳۸۴ به تصویب هیات وزیران رسید و پس از تایید شورای نگهبان در دی ماه ۱۳۸۴ توسط معاون اول رئیس جمهور جهت اجرا به وزارت صنایع و معادن ابلاغ گردیده است. از اهداف و وظایف این صندوق می توان به فراهم آوردن موجبات توسعه سرمایه گذاری بخش غیردولتی در صنایع کوچک، کوتاه کردن مدت زمان اجرای طرح های اشتغال زا و دارای توجیه اقتصادی، با اولویت مناطق کمتر توسعه یافته و تضمین و تسهیل در توثیق تسهیلات اعطایی بانک ها و مؤسسات مالی و اعتباری به صنایع کوچک اشاره نمود.
 بر اساس قانون بودجه سال ۱۳۸۶، تأمین سرمایه اولیه صندوق انجام و طی سال های فعالیت صندوق از سال ۱۳۸۶ تا پایان سال ۱۳۹۱ تعدا ۳۷۳ فقره ضمانت نامه برای اصل و سود اعطایی از سوی مؤسسات مالی و اعتباری جهت کمک به صنایع کوچک صادر گردیده، هم چنین شایان ذکر است از ابتدای فعالیت صندوق تا پایان سال ۱۳۹۰ مبلغ ۱۰،۱۵۱ میلیون ریال بابت ۶ طرح از کل طرح های دارای بدهی معوق به نهادهای مالی و اعتباری، به عنوان خسارت از سوی صندوق به بانک های ذینفع پرداخت شده است. در سال ۱۳۹۱ با برنامه ریزی های دقیق و مدون صورت گرفته، صندوق موفق به پرداخت ۹۴،۰۷۲ میلیون ریال بابت ۶۴ طرح خسارتی گردیده که این روند طبق برنامه ریزی های به عمل آمده، ادامه خواهد داشت.

جدول ۱۶۳: عملکرد صندوق ضمانت سرمایه گذاری صنایع کوچک

جمع	۱۳۹۱	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۸۸	۱۳۸۷	۱۳۸۶	سال صدور	
۳۷۳	۳۰	۱۰۳	۱۹۸	۲۱	۱۴	۷	تعداد	صادر
۱۶۳۶۲۹۵	۱۵۶۸۹۰	۴۲۶۵۸۴	۸۹۹۶۱۱،۵	۸۸۲۲۴	۳۶۰۴۵	۲۸۹۴۰	مبلغ (میلیون ریال)	
۳۷	۰	۱۹	۱۳	۱	۱	۳	تعداد	استفاده نشده
۱۳۸۹۰۷	۰	۵۰۵۴۳	۶۴۹۵۴	۷۵۰۰	۹۱۰	۱۵۰۰۰	مبلغ (میلیون ریال)	
۷	۰	۰	۴	۰	۲	۱	تعداد	ابطال شده (تمام شده)
۲۷۷۷۷	۰	۰	۲۱۰۳۷	۰	۵۸۰۰	۹۴۰	مبلغ (میلیون ریال)	
۳۲۹	۳۰	۸۴	۱۸۱	۲۰	۱۱	۳	تعداد	در جریان
۱۴۶۹۶۱۱	۱۵۶۸۹۰	۳۷۶۰۴۱	۸۱۳۶۲۰،۵	۸۰۷۲۴	۲۹۳۳۵	۱۳۰۰۰	مبلغ (میلیون ریال)	

مأخذ: ضمانت سرمایه گذاری صنایع کوچک

همچنین در سال‌های ۱۳۹۰ و ۱۳۹۱ تعداد ۴۳ ضمانت نامه پس از طی مراحل قانونی تمدید گردیده‌اند که عملکرد آن در جدول زیر ارائه شده است

جدول ۱۶۴: تعداد ضمانت‌های تمدید شده

سال تمدید	تعداد	مبلغ (میلیون ریال)
۱۳۹۰	۱۵	۴۷,۴۵۶
۱۳۹۱	۲۸	۱۴۸,۹۶۵
جمع	۴۳	۱۹۶,۴۲۱

مأخذ: ضمانت سرمایه‌گذاری صنایع کوچک

بیشترین ضمانت نامه هابه نفع بانک‌های صنعت و معدن، کشاورزی و ملی صادر گردیده است که در جدول زیر عملکرد آن به تفکیک هر بانک ارائه شده است:

جدول ۱۶۵: بیشترین ضمانت‌های تمدید شده

بانک عامل	تعداد	مبلغ (میلیون ریال)
صنعت و معدن	۲۰۳	۸۶۳,۱۶۷
کشاورزی	۹۰	۴۰۸,۵۱۵
ملی	۴۹	۲۱۵,۲۲۶

مأخذ: ضمانت سرمایه‌گذاری صنایع کوچک

جدول ۱۶۶: آمار ضمانت نامه‌های صادره صندوق ضمانت سرمایه‌گذاری صنایع کوچک به تفکیک استان و منابع اعتباری

دفتر همکار جمهوری	منابع اعتباری جهت صدور ضمانت نامه از ابتدای سال ۱۳۸۶ تا پایان سال ۱۳۹۱ - واحد مبلغ: میلیون ریال						استان
	وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی		صندوق		مجموع		
	تعداد	مبلغ	تعداد	مبلغ	تعداد	مبلغ	
۰	۲۷,۴۴۰	۵	۳۷,۹۳۰	۹	۶۵,۳۷۰	۱۴	آذربایجان شرقی
۰	۱۰,۰۰۰	۲	۳۵,۴۷۲	۹	۴۹,۴۷۲	۱۲	آذربایجان غربی
۰	۱۳,۰۶۸	۲	۲۶,۶۰۶	۶	۳۹,۶۷۴	۸	اردبیل
۰	۲۱,۰۳۵	۴	۲۴,۷۰۲	۹	۴۵,۷۳۷	۱۳	اصفهان
۰	۴,۵۵۰	۱	۴۸,۰۵۴	۱۴	۵۲,۶۰۴	۱۵	البرز
۰	۱۷,۵۰۰	۳	۲۸,۰۵۹	۱۲	۴۵,۵۵۹	۱۵	ایلام
۰	۱۸,۴۰۰	۳	۱۱,۳۰۵	۴	۲۹,۷۰۵	۷	بوشهر
۱	۱,۶۸۰	۱	۹۳,۰۸۹	۲۱	۹۷,۳۱۹	۲۳	تهران
۰	۸,۰۰۰	۱	۴۶,۴۸۸	۱۲	۵۴,۴۸۸	۱۳	چهارمحال و بختیاری
۰	۰	۰	۳,۰۰۰	۱	۳,۰۰۰	۱	خراسان جنوبی
۰	۰	۰	۸۸,۶۳۴	۲۰	۸۸,۶۳۴	۲۰	خراسان رضوی

۰	۵۰۰۰	۱	۱۶۹۶۰	۶	۲۱۹۶۰	۷	خراسان شمالی
۰	۰	۰	۴۵۹۳۰	۹	۴۵۹۳۰	۹	خوزستان
۰	۱۰۰۱۶۶	۲	۲۱۸۵۹	۷	۳۲۰۲۵	۹	زنجان
۰	۰	۰	۲۴۰۱۶۵	۶	۲۴۰۱۶۵	۶	سمنان
۰	۵۰۴۸۷	۱	۲۵۲۰	۲	۸۰۰۰۷	۳	سیستان و بلوچستان
۰	۲۶۰۷۲۶	۶	۱۳۰۵۲۸	۳۱	۱۵۷۰۲۵۴	۳۷	فارس
۰	۰	۰	۴۸۸۳۵	۸	۴۸۸۳۵	۸	قزوین
۰	۰	۰	۵۰۰۳۳۲	۷	۵۰۰۳۳۲	۷	قم
۰	۶۸۶۰	۲	۳۷۸۶۱	۷	۴۴۰۷۲۱	۹	کردستان
۰	۰	۰	۰	۰	۲۶۲۰	۱	کرمان
۰	۸۰۴۳۹	۲	۳۹۰۰۳۰	۱۰	۴۷۰۴۶۹	۱۲	کرمانشاه
۰	۲۵۰۴۰۹	۳	۲۴۰۹۲۵	۶	۵۰۰۳۳۴	۹	کهگیلویه و بویر احمد
۰	۱۰۴۴۰	۱	۱۵۸۶۹	۴	۱۷۰۳۰۹	۵	گلستان
۰	۱۰۰۰۰۰	۱	۱۱۵۰۴۵۸	۲۶	۱۲۵۰۴۵۸	۲۷	گیلان
۰	۰	۰	۳۲۰۹۲۸	۸	۳۲۰۹۲۸	۸	لرستان
۰	۰	۰	۷۹۰۲۸۵	۱۸	۷۹۰۲۸۵	۱۸	مازندران
۰	۲۱۰۴۰۰	۲	۶۸۰۱۳۹	۱۶	۸۹۰۵۳۹	۱۸	مرکزی
۰	۲۴۰۲۷۸	۵	۳۵۰۲۸۴	۱۳	۵۹۰۵۶۲	۱۸	هرمزگان
۰	۵۲۰۷۹۱	۷	۷۴۰۲۰۹	۱۴	۱۲۷۰۰۰	۲۱	همدان
۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	یزد
۱	۳۱۹۰۶۶۹	۵۵	۱۰۳۰۷۰۴۵۶	۳۱۵	۱۰۶۳۶۰۲۹۵	۳۷۳	مجموع

مأخذ: ضمانت سرمایه‌گذاری صنایع کوچک

۱-۴-۳-۳ صندوق حمایت از تحقیقات و توسعه صنایع الکترونیک

صندوق حمایت از تحقیقات و توسعه صنایع الکترونیک (شرکت مادر تخصصی - سهامی خاص) وابسته به وزارت صنعت، معدن و تجارت، شرکتی است ۱۰۰٪ دولتی با موضوع سرمایه‌گذاری ریسک‌پذیر و خدمات کارشناسی، صدور ضمانت نامه مالی و اعتباری از تحقیقات و توسعه صنایع الکترونیک در بخش‌های خصوصی و تعاونی به صورت اعطای تسهیلات بلاعوض و یا تسهیلات با نرخ ترجیحی به افراد حقیقی یا حقوقی در زمینه‌های زیر فعالیت می‌نماید:

خرید، انتقال، جذب و توسعه فناوری‌های پیشرفته
مطالعات و تحقیقات اعم از بنیادی، کاربردی و توسعه‌ای
آموزش‌های تخصصی کوتاه مدت

خدمات مهندسی و طراحی

طرح‌های تولیدی و خدماتی نیمه ساخت صنعتی و انبوه

شرکت در مناقصه، همایش‌ها و نمایشگاه‌های داخلی و خارجی

ایجاد زمینه‌های لازم جهت اطلاع‌رسانی، تدوین، انباشت و اشاعه دانش فنی

گسترش همکاری‌های فنی و اقتصادی بین‌المللی و ارتقا صادرات
جذب سرمایه‌گذاری داخلی و خارجی
در جدول زیر عملکرد این صندوق در بخش قراردادهای منعقد شده در ارتباط با مأموریت صندوق ارائه شده است

جدول ۱۶۷: عملکرد صندوق حمایت از تحقیقات و توسعه صنایع الکترونیک

موضوع	واحد	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱
قرارداد منعقد شده	فقره	۶۱	۷۰	۷۲	۵۲	۳۶	۵۳	۴۵	۴۲
مبلغ قرارداد منعقد شده	میلیارد ریال	۷۰	۱۴۰	۱۶۰	۱۰۵	۱۳۳	۲۲۷	۲۱۳	۲۶۶
ضمانت نامه	فقره	۶۰	۵۷	۵۸	۲۸	۱۸	۲۲	۳	۳
مبلغ ضمانت نامه	میلیارد ریال	۱۷,۲	۲۹,۲	۳۳	۲۲	۳۸,۵	۹,۶	۰,۲	۳
تسهیلات پرداختی	میلیارد ریال	۸۳	۸۷	۱۶۹	۸۲	۱۳۳	۱۴۸	۱۶۹	۱۷۱
بازپرداخت تسهیلات اعطایی	میلیارد ریال	۸۸	۸۹	۷۱	۱۳۵	۱۵۰	۱۶۴	۱۵۶	۱۶۷

مأخذ: صندوق حمایت از تحقیقات و توسعه صنایع الکترونیک

لازم به ذکر است در سال ۱۳۹۱ از ۱۱۹ درخواست به ارزش ۳۶۴۳ میلیارد ریال که به صندوق ارائه شده بود، تعداد ۴۲ درخواست به ارزش ۲۶۶ میلیارد ریال منجر به عقد قرارداد شده است.

۱-۴-۳-۴ صندوق بیمه سرمایه‌گذاری فعالیت‌های معدنی

صندوق بیمه سرمایه‌گذاری فعالیت‌های معدنی در راستای اهداف اقتصادی کلان کشور و همچنین تقویت و حمایت از سرمایه‌گذاران خصوصی در بخش معدن، با عنایت به ماده ۳۱ قانون معادن مصوب ۱۳۷۷ در سال ۱۳۸۰ تاسیس شده و به منظور تحقق توسعه پایدار در بخش معدن و ایجاد تضمین و امنیت سرمایه‌گذاری در فعالیت‌های معدنی و هدایت و راهبری این سرمایه‌گذاری‌ها فعالیت می‌نماید. هدف و رسالت صندوق بر اساس ماده ۳۱ قانون معادن و اساسنامه خود، کاهش ریسک سرمایه‌گذاری اکتشاف و پروانه بهره‌برداری از طریق ارائه خدمات زیر می‌باشد.

الف) ارائه پوشش‌های بیمه‌ای در جهت ایجاد امنیت سرمایه‌گذاری (بیمه‌نامه‌های سرمایه‌گذاری) شامل:
خطراتی که منجر به توقف کامل و دائم عملیات اکتشاف، بهره‌برداری، کانه آرای و فرآوری مواد معدنی می‌شود.
خطراتی که موجب توقف عملیات اکتشاف، بهره‌برداری، کانه آرای و فرآوری مواد معدنی می‌شود.
خطرات عدم حصول نتیجه پیش‌بینی شده در طرح عملیات مصوب اکتشاف و تجهیز و آماده‌سازی معادن.
خطرات غیر اقتصادی شدن طرح عملیات استخراج، کانه آرای و فرآوری مواد معدنی

ب) فراهم آوردن امکانات جهت تأمین منابع مالی مورد نیاز سرمایه‌گذاران بخش معدن با صدور بیمه‌نامه‌های اعتباری. صندوق بیمه با تحت پوشش قراردادن جبران تمام یا قسمتی از خسارات غیرارادی مترتب بر فعالیت‌های معدنی در تمام مراحل اکتشاف، استخراج، کانه آرای و فرآوری و همچنین تضمین تمام یا قسمتی از وام‌های دریافتی سرمایه‌گذاران بخش معدن از طریق صدور بیمه‌نامه اعتباری مطابق ضوابط و مقررات تدوین شده، کلیه خطرات و خسارات این بخش را تحت پوشش بیمه‌ای قراردادده که منجر به کاهش ریسک سرمایه‌گذاری شده است.

ج) انجام سرمایه‌گذاری منابع مالی صندوق با رعایت ضوابط جاری مجمع عمومی

د) ارائه مشاوره، راهنمایی و پیشنهادهای مناسب به معدنکاران جهت اتخاذ بهترین تصمیمات در زمینه فعالیت‌های معدنی.

بر اساس ماده ۲۰ قانون اصلاح قانون معادن دولت موظف شده هر سال با پیشنهاد وزارت همه ساله حداکثر تا ۵٪ از حقوق دولتی معادن را در اختیار این صندوق قرار دهد که ظرفیت مناسبی برای توسعه فعالیت‌های می‌باشد. با ایجاد و توسعه صندوق بیمه فعالیت‌های معدنی، خطر و ریسک فعالان اقتصادی بخش معدن و صنایع معدنی کاهش یافته است. یکی از نقاط پرریسک در بخش معدن، فعالیت‌های اکتشافی است که در سال‌های اخیر با پوشش بیمه مذکور، فعالان بخش رقبت بیشتری جهت سرمایه‌گذاری از خود نشان داده اند در جدول زیر عملکرد این صندوق در حوزه‌های مأموریت تعریف شده به تفکیک سال ارائه شده است

جدول ۱۶۸: عملکرد صندوق بیمه سرمایه‌گذاری فعالیت‌های معدنی

نوع فعالیت	شاخص	واحد	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱
بیمه نامه‌های سرمایه‌گذاری اکتشاف	تعداد	فقره	۴۰	۱۰۹	۸۸	۵۲	۹۴	۱۴۶	۱۴۴	۹۳
	ارزش	میلیون ریال	۱۴۴۱۲	۱۸۷۹۶	۳۶۱۲۹	۲۳۳۴۰	۳۵۸۱۴	۴۴۰۶۴	۵۸۶۲۹	۶۶۵۶۰
بیمه نامه‌های اعتباری بهره‌برداری	تعداد	فقره	۳۸	۲۲	۱۳	۷۵	۱۰۴	۱۴۴	۱۱۹	۷۹
	ارزش	میلیون ریال	۴۸۳۳۳	۳۱۱۸۴	۴۱۳۳۰	۲۵۸۸۸۵	۳۴۸۵۹۶	۴۶۶۵۹۶	۵۱۹۲۱۲	۶۲۲۸۷۸
کل بیمه نامه‌ها	تعداد	فقره	۷۸	۱۳۱	۱۰۱	۱۲۷	۱۹۸	۲۹۰	۲۶۳	۱۷۲
	ارزش	میلیون ریال	۶۲۷۴۵	۴۹۹۸۰	۷۷۴۵۹	۲۸۲۲۲۵	۳۸۴۴۱۰	۵۱۰۶۶۰	۵۷۷۸۴۱	۶۸۹۴۳۸

مأخذ: صندوق بیمه سرمایه‌گذاری فعالیت‌های معدنی

۱-۴-۳-۵ صندوق توسعه صنایع دریایی

این صندوق با هدف تحقق توسعه پایدار در بخش صنایع دریایی تأسیس شده و به عنوان موتور توسعه صنایع دریایی کشور، رابطی است بین حاکمیت و بخش خصوصی تا بتواند با انجام مطالعات توسعه‌ای، سرمایه‌گذاری و اعمال انواع حمایت هدفدار موجبات توسعه‌ی روز افزون این صنایع در کشور را فراهم آورد.

اساسنامه صندوق توسعه صنایع دریایی پس از تصویب آیین‌نامه قانون توسعه صنایع دریایی در بهمن ۱۳۸۸ به تصویب هیئت وزیران رسید و در خرداد ۱۳۸۹ ابلاغ گردید. اعضای هیأت مدیره و مدیرعامل شرکت مزبور در دی ماه ۱۳۸۹ انتخاب و فعالیت‌های صندوق عملاً آغاز شد. اولین اقدام مدیریت صندوق، ثبت شرکت و همچنین جذب منابع لازم برای صندوق بود. با پیگیری‌های بعمل آمده سال ۱۳۹۰، اولین سالی بود که شماره ردیف بودجه شرکت‌های دولتی برای صندوق تعیین شد و لذا امکان جذب اعتبارات و بودجه‌ها از محل منابع عمومی کشور برای صندوق فراهم گردید. اهم اقدامات صورت گرفته توسط صندوق به موارد زیر می‌توان اشاره نمود

پیگیری امور تأسیسی شرکت

جذب منابع مالی مندرج در قانون تأسیس

جذب سرمایه‌های انسانی کارآمد

انتخاب بازارهای هدف مناسب و مطالعات بازار صنایع دریایی

تدوین راهبردهای توسعه‌ی و حمایتی صندوق توسعه

طراحی و ایجاد زیرساخت‌های نرم‌افزاری صندوق توسعه

تفاهم و همکاری با بنگاه‌های مالی معتبر داخلی (و خارجی)

تفاهم و تعامل با بنگاه‌های تخصصی دریایی

اعطای تسهیلات به تعمیرات شناورها و ساخت شناورهای کوچک

با پیگیری‌های صندوق و وزارت صنایع و معادن، در بودجه سال‌های ۱۳۹۰ و ۱۳۹۱ بخشی از منابع مصوب و تصریح شده در قانون لحاظ شد و اعتباری به مبلغ ۸۰ میلیارد ریال تخصیص داده شد که برای امور راه اندازی اولیه شرکت و تهیه رویه‌ها و آئین نامه‌های مختلف برنامه‌ریزی و ارائه تسهیلات تعمیرات شناورها هزینه گردید.

در فاز اول فعالیت‌های این صندوق، با در نظر گرفتن برخی از محدودیت‌ها نظیر ارائه تسهیلات بانکی و لزوم ایجاد فضای اعتماد متقابل بین یاردها، بانک‌ها و مالکان شناور، طرح توسعه و حمایت از تعمیرات شناورهای کوچک (تا سقف ۵۰۰ GT) توسط صندوق توسعه صنایع دریایی تعریف شده است. بر اساس این طرح، صندوق توسعه صنایع دریایی به عنوان بازوی دولت در اجرای قانون توسعه و حمایت از صنایع دریایی جهت ارائه تسهیلات از محل منابع خود و یا به صورت مشترک با سیستم بانکی کشور اقدام می‌نماید. با انتخاب این بخش از بازار ضمن عبور از محدودیت‌های موجود، امکان ارائه خدمات به بیش از ۸۵٪ شناورهای فلزی ثبت شده در بنادر کشور فراهم خواهد آمد.

۱-۵ زیرساخت

زیرساخت‌های اشاره شده در این بخش شامل زیرساخت‌های فیزیکی و زیرساخت‌های نرم می‌باشد. مهمترین زیرساخت‌های فیزیکی حوزه مأموریت بخش صنعت، معدن و تجارت شامل شهرک‌ها، نواحی صنعتی، شهرک‌های فناوری، شهرک‌های صنفی، انبارها، سیلوها، نمایشگاه‌ها، حمل‌ونقل، پایانه‌های صادراتی، بازارچه‌های مرزی، صنایع کوچک و خوشه‌های صنعتی می‌باشد. مهمترین زیرساخت‌های نرم این حوزه نیز شامل تحقیق، آموزش، پژوهش، ساختارهای اطلاعاتی و آماری، پوشش‌های بیمه‌ای و صادراتی و استانداردها می‌باشد که در این بخش به اقدامات صورت گرفته پرداخته می‌شود.

۱-۵-۱ زیر ساخت‌های فیزیکی

۱-۵-۱-۱ شهرک‌ها و نواحی صنعتی

سازمان صنایع کوچک و شهرک‌های صنعتی ایران، یکی از سازمانی توسعه‌ای وابسته به وزارت بوده که نقش سیاست‌گذاری، برنامه‌ریزی، ساماندهی و پشتیبانی از ایجاد و توسعه صنایع کوچک و شهرک‌ها و نواحی صنعتی روستایی کشور را در چارچوب سیاست‌های کلی وزارت به‌منظور فراهم‌سازی زمینه کارآمدی و رقابت‌پذیری آن‌ها با استفاده از منابع داخلی و خارجی بر عهده دارد.

این سازمان در چارچوب وظایف اساسنامه‌ای و با تکیه بر توانمندی‌های خود و بهره‌گیری از ظرفیتهای علمی و اجرایی کشور، زمینه شکل‌گیری و توانمندسازی صنایع کوچک و همچنین ایجاد و توسعه شهرک‌ها و نواحی صنعتی روستایی را دنبال کرده و با توسعه همکاریهای خود با ذی‌نفعان به ویژه انجمن‌ها و تشکلهای صنعتی، شرکت‌های خدمات مشاوره مهندسی و مدیریتی، مراکز علمی و دانشگاهی و ارتباط و تعامل با آن‌ها و بهره‌گیری از امکانات برون‌سپاری، زمینه به‌کارگیری فناوریهای نوین را فراهم می‌سازد.

بر اساس مصوبه آذر ماه ۱۳۸۵ دولت، علاوه بر حوزه تحت پوشش، نواحی صنعتی روستایی در سراسر کشور نیز از سازمان‌های جهاد کشاورزی استان‌ها به شرکت شهرک‌های صنعتی استان (سازمان صنایع کوچک و شهرک‌های صنعتی) واگذار گردیده است که در این رابطه فضای مشخصی در نواحی صنعتی برای استقرار صنایع تبدیلی در راستای سیاست فوق و قانون حمایت از ایجاد نواحی صنعتی روستایی اختصاص داده شد.

برخی از اقدامات مهمی که این حوزه در جهت توسعه شهرک‌ها و نواحی صنعتی انجام می‌دهد در بخش زیر تشریح می‌گردد.

۱- اعطای تسهیلات ویژه شامل تخفیفات و تشویقات نظام مند به متقاضیان و سرمایه‌گذاران جهت سرمایه‌گذاری در شهرک‌ها و نواحی صنعتی، که در راستای اجرای سیاست‌های حمایتی دولت صورت می‌پذیرد. این تسهیلات برای گروه‌های هدف شامل کلیه واحدهای صنعتی مستقر در شهرک‌ها، صنعتگران مستقر در مناطق محروم، طرح‌های زودبازده، طرح‌هایی که زودتر از موعد به بهره‌برداری می‌رسند، طرح‌های حوزه فناوری‌های جدید و مؤسسات عام المنفعه را شامل می‌گردد.

۲- برنامه عملیاتی تکمیل و ایجاد زیرساخت‌های شهرک‌ها و نواحی صنعتی تحت پوشش تدوین می‌گردد تا مورد پایش قرار گیرد.

۳- طرح ساماندهی نواحی صنعتی روستایی با رویکرد محوریت زدایی توسط مشاورین تهیه گردیده است.

۴- بر اساس مواد قوانین برنامه‌های سوم، چهارم و پنجم توسعه وزارتخانه‌های نیرو، راه و شهرسازی، ارتباطات و فناوری اطلاعات (شرکت مخابرات) و شرکت ملی گاز موظف به ارائه خدمات تا ورودی شهرک‌ها و نواحی صنعتی می‌باشند. با توجه به اینکه هزینه احداث تاسیسات و شبکه‌های آب، برق، گاز، مخابرات، راه دسترسی و... موردنیاز در داخل شهرک‌ها و نواحی صنعتی که به‌طور میانگین ۳۵ تا ۴۰ درصد قیمت تمام‌شده را در برمی‌گیرد، علیرغم پیگیری‌های صورت گرفته، اجرای این ماده از روند مناسبی برخوردار نبوده است.

۵- پیگیری تصویب و تخصیص اعتبارات مورد نیاز جهت تکمیل و ایجاد زیرساخت‌های شهرکهای صنعتی به صورت استانی از طریق معاونت نظارت راهبردی و برنامه‌ریزی ریاست جمهوری صورت می‌پذیرد. علاوه بر این در این راستای سیاست‌های وزارتخانه تشویقات و تخفیفات خاصی برای طرحهای جدید سرمایه‌گذاری بر پایه آمایش صنعتی طی سال‌های ۱۳۸۷ تا ۱۳۹۰ اعمال شده است. لذا دستورالعملی در ارتباط با اعطای تخفیفات و تشویقات خاص طرحهای آمایش صنعتی تدوین و پس از تایید مجمع عمومی شرکت‌های استانی، در اسفند ماه ۱۳۸۷ جهت اجرا به شرکت‌های مذکور ابلاغ گردید. بر اساس این دستورالعمل متقاضیان طرحهای مذکور با توجه به نوع طرح، برای زمین مورد درخواست خود (بین حداقل ۲ تا ۱۰ هکتار) از تخفیف ۲۰٪ (در مناطق توسعه‌یافته) تا ۸۰٪ (در مناطق کمتر توسعه‌یافته) (در مبلغ حق بهره‌برداری زمین برخوردار گردیده‌اند).

۶- با توجه به تصویب قانون نحوه واگذاری مالکیت و اداره امور شهرکهای صنعتی به شرکت‌های خدماتی مصوب ۱۳۸۷ مجلس محترم شورای اسلامی و آیین‌نامه اجرایی آن که در سال ۱۳۹۰ تصویب گردید، شرایط تعیین مالکیت تغییراتی داشته است. بر اساس سیاست‌های قبل واگذاری اداره امور شهرک‌ها و نواحی صنعتی بدین صورت بوده که شهرک‌ها پس از آماده‌سازی طی سه مرحله به متقاضیان ایجاد واحدهای صنعتی (بخش خصوصی) واگذار می‌گردید؛

مرحله اول: واگذاری حق بهره‌برداری از زمین به متقاضیان احداث واحدهای صنعتی و انتقال مالکیت زمین به آن‌ها پس از به بهره‌برداری رسیدن واحدها

مرحله دوم: واگذاری مدیریت شهرک به هیأت امنای منتخب صاحبان واحدهای صنعتی و یا شرکت‌های خدمات و عمران شهرک‌ها،

مرحله سوم: واگذاری مشاعات شهرک به شرکت‌های خدمات

این موضوع مشکلات و موانع اجرایی برای استقرار واحدهای صنعتی در شهرک‌های صنعتی ایجاد می‌کرد که با توجه به هم‌راستا بودن فعالیت‌های فوق با سیاست‌های کلی حاکم بر اصل ۴۴ قانون اساسی و با توجه به بند ۳-۲ بخش سیاست‌های کلی واگذاری، اختصاص بخشی از درآمدهای حاصل از واگذاری بنگاه‌های اقتصادی به سازمان فوق، منجر به تسریع در تکمیل زیرساخت‌ها، به‌ویژه در مناطق محروم خواهد شد. اقدامی که با تأمین مالی مورد نیاز می‌تواند با سرعت بیشتری صورت گیرد و به اهداف دولت در زمینه تکمیل زیرساخت‌ها در مناطق کمتر توسعه‌یافته جامه عمل بپوشاند.

۷- در راستای فراهم کردن زمینه مشارکت گسترده مردم در توسعه، افزایش توان رقابتی و فراهم نمودن زمینه رشد و ساماندهی صنایع کوچک درسراسر کشور منجمله مناطق کم‌توسعه‌یافته، بر اساس سیاست‌های وزارت در سال ۱۳۸۸، واگذاری زمین جهت احداث نیروگاههای مقیاس کوچک برق در دستور کار قرار گرفت.

۸- انجام برخی از اقدامات در جهت تسهیل دسترسی متقاضیان به زمین شهرک‌ها از قبیل اصلاح دستورالعمل نحوه رسیدگی به قراردادهای تخصیص زمین و واگذاری حق بهره‌برداری حل اختلاف و داوری، اصلاح دفترچه قرارداد تخصیص زمین و واگذاری حق بهره‌برداری (در آذر ماه ۱۳۹۱)،

رفع مشکل واگذاری‌های فاقد قرارداد در چندین شرکت استانی که با گذشت سال‌ها تبدیل به معضل و مشکل گردیده بود (تیرماه ۱۳۹۱) با توجه به نوع مأموریت‌های سازمان، اقدامات زیر بنایی و زیرساختی متعددی درحوزه شهرک‌ها انجام شده است که در جدول زیر به آن‌ها اشاره می‌گردد

جدول ۱۶۹: برخی از شاخص‌های اصلی سازمان صنایع کوچک و شهرکهای صنعتی ایران

موضوع	عنوان شاخص	واحد سنجش	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱	تا پایان ۱۳۹۱
شهرک‌ها و نواحی صنعتی	شهرک‌ها و نواحی صنعتی در دست بهره‌برداری (واگذاری زمین)	شهرک و ناحیه	۱۹	*۲۱۴	۱۰	۱۸	۳۷	۳۶	۳۱	۲۵	۷۰۳
	شهرک‌ها و نواحی صنعتی تخصصی	شهرک و ناحیه	۳	۷	۱	۰	۲	۳	۱	۲	۵۰

۷	۰	۰	۰	۰	۱	۰	۰	۱	شهرک	شهرکهای فناوری مصوب	شهرکهای فناوری
۵	۵	۵	۵	۵	۱	۱	۲	۳	شهرک	شهرکهای فناوری در دست ساخت	
۲	۰	۰	۰	۰	۰	۱	۰	۱	شهرک	شهرکهای فناوری به بهره‌برداری رسیده	
۱۲۲۹۶۹	۴۶۱۷	۲۱۰۸	۷۲۳۳	۱۰۳۱۶	۶۲۵۲	۱۲۵۲۵	۷۴۵۶	۱۲۵۴۱	هکتار	اراضی در اختیار	مساحت
۷۱۲۱۶	۱۳۴۶	۱۶۰۳	۳۸۴۷	۸۹۷۸	۵۲۶۳	۵۹۰۲	۸۶۰۵	۴۵۸۰	هکتار	فاز عملیاتی	
۴۸۸۴۹	۹۸۲	۱۳۴۵	۳۲۲۰	۴۸۵	۶۷۶۳	۳۵۷۹	۲۷۲۳	۳۶۴۰	هکتار	زمین صنعتی	
۶۸۶	۳۶	۴۸	۶۳	۷۴	۱۱۵	۲۳	۲۷	۲۰	شهرک و ناحیه	شهرکها و نواحی صنعتی دارای سند ثبتی	
۱۰۲۴۷۰	۷۰۷۲	۶۵۳۰	۱۰۲۹۲	۷۲۷۹	۷۲۸۵	۸۸۵۸	۴۴۱۸	۴۸۳۶	هکتار	مساحت زمین‌های دارای سند ثبتی	
۴۴۷۵۷	۱۱۲۹۱	۵۱۶۴	۱۷۶۵	۲۹۰۹	۲۰۷	۱۱۸۰	۲۸۴	۴۵۵۷	هکتار	مساحت زمین‌های دارای سند تفکیکی	
۶۸۹	۳۷	۴۱	۳۵	۵۱	۱۶۶	۲۹	۳۵	۱۸	شهرک و ناحیه	شهرکها و نواحی صنعتی دارای آب	امکانات زیر-بنیادی
۱۲۵۶۴	۲۱۳	۵۹۵	۷۷۶	۴۳۳۸	۹۳۵	۷۹۷	۶۷۰	۶۴۰	لیتر بر ثانیه	میزان آب تأمین شده (برای فاز عملیاتی)	
۷۱۶	۲۸	۵۱	۳۵	۵۲	۱۹۹	۲۵	۲۲	۲۳	شهرک و ناحیه	شهرکها و نواحی صنعتی دارای برق	
۶۰۰۸	۳۸۶	۳۹۳	۵۹۱	۳۸۶	۹۳۹	۳۵۳	۳۹۷	۳۵۵	مگاوات	میزان برق تأمین شده (برای فاز عملیاتی)	
۴۱۱	۶۳	۷۰	۵۴	۵۱	۳۸	۱۷	۳۱	۲۲	شهرک و ناحیه	شهرکها و نواحی صنعتی دارای گاز	
۵۳۰	۴۶	۳۸	۲۶	۱۳۷	۱۲	۹	۲۸	۲۷	شهرک و ناحیه	شهرکها و نواحی صنعتی دارای تلفن ثابت	
۱۷۶	۳۲	۱۰	۹	۲۴	۶	۲۳	۳۰	۲۲	شهرک و ناحیه	شهرکها و نواحی صنعتی دارای فیبر نوری	

۶۲	۶۲	۵۴	۳۸	۵۱	۵۱	۴۳	۳۶	۲۴	شهرک و ناحیه	تصفیه خانه‌های در حال طراحی	مجموع زیست
۴۲	۴۲	۴۶	۴۷	۵۹	۵۴	۳۷	۲۷	۱۷	شهرک و ناحیه	تصفیه خانه‌های در دست ساخت	
۱۴۴	۱۶	۱۵	۱۹	۲۶	۹	۱۴	۱۵	۹	شهرک‌ها و نواحی صنعتی دارای تصفیه خانه در حال بهره‌برداری		
۶۵۲۰	۴۳۶	۵۲۸	۴۶۰	-۷۶۰	۵۱۲۴	۱۱۸	۱۱۶	۱۶۰	هکتار	مساحت فضای سبز	
۱۰۷	۳۵	-	-	-	-	-	-	-	شهرک و ناحیه	تعداد ایستگاه‌های آتش نشانی	
۸۳	۲۲	-	-	-	-	-	-	-	ماشین	تعداد ماشین‌های آتش نشانی	
۶۰۵۹۲	۳۸۱۴	۱۸۸۲	۲۶۳۶	۸۳۴	۵۱۲۳	۵۲۴۷	۵۶۵۵	۴۳۶۱	قرارداد	تعداد قراردادهای واگذاری زمین	واحدهای صنعتی
۲۸۵۴۶	۱۵۷۹	۱۶۰۶	۱۸۰۹	۷۳۵	۲۰۴۴	۲۰۷۳	۲۴۶۸	۱۹۴۹	هکتار	مساحت زمین واگذار شده	
۲۹۹۲۹	۲۱۶۰	۲۱۵۹	۲۲۰۲	۲۴۸۱	۳۹۵۵	۲۳۹۴	۱۶۹۱	۱۵۴۳	واحد صنعتی	تعداد واحدهای به بهره‌برداری رسیده	
۶۳۰۸۳۹	۴۹۶۱۹	۴۳۶۰۴	۳۹۹۸۶	۵۱۳۲۰	۷۹۵۹۹	۴۴۳۵۵	۳۱۲۵۲	۴۰۱۰۴	نفر	اشتغال واحدهای به بهره‌برداری رسیده	
۲۹۷۶۷۷	۴۵۷۲۳	۴۹۲۷۸	۳۰۱۷۷	۴۳۲۶۹	۲۵۸۳۴	۲۰۰۸۰	۵۶۱۰۰	۱۹۹۰۱	میلیارد ریال	سرمایه‌گذاری در واحدهای به بهره‌برداری رسیده	
۵۵۶	۵۵۶	۵۵۱	۵۵۴	۸۶۳	۱۰۸۸	۷۳۶	۳۲۵	۳۷۹	کارگاه	واحدهای کارگاهی در دست احداث	واحدهای کارگاهی
۳۱۲۹	۲۰۷	۲۶۹	۲۵۷	۳۸۸	۳۴۳	۱۱۵	۲۲۴	۲۷۲	کارگاه	واحدهای کارگاهی تکمیل شده	
۲۷۵۱	۳۹۵	۱۸۸	۲۵۸	۲۳۰	۲۹۱	۱۸۸	۱۹۵	۱۴۹	کارگاه	واحدهای کارگاهی واگذار شده	
۱۹۸۲	۲۳۹	۲۳۸	۱۵۹	۱۸۴	۲۲۹	۱۴۵	۸۷	۱۵۴	کارگاه	واحدهای کارگاهی به بهره‌برداری رسیده	

* تعداد ۲۰۳ ناحیه صنعتی از وزارت جهاد کشاورزی به سازمان صنایع کوچک و شهرک‌ها واگذار شده است.

جهت جلوگیری از آلودگی در شهرک‌ها و نواحی صنعتی، اقدامات گوناگونی از جمله ساخت تصفیه خانه‌های فاضلاب در شهرک‌ها و نواحی صنعتی در دستور کار قرار دارد. در حال حاضر ۲۷۶ تصفیه خانه فاضلاب در شهرک‌های صنعتی استان‌های مختلف کشور با ظرفیت بیش از ۲۱۲۰۰۰ مترمکعب در روز در مراحل مختلف طراحی، اجرا و بهره‌برداری می‌باشد. از این تعداد ۱۶۰ تصفیه خانه فاضلاب در شهرک‌های

صنعتی به مرحله راه اندازی و بهره‌برداری رسیده است و در مجموع ظرفیت متوسط مدول این طرح‌ها، بیش از ۱۳۲۰۰۰ مترمکعب در روز می‌باشد.

با بهره‌برداری از این طرح‌ها، بیش از ۲۰۳۰۰ واحد صنعتی فعال در شهرک‌های صنعتی تحت پوشش تصفیه خانه فاضلاب قرار گرفته‌اند. برای احداث این تصفیه خانه‌ها، بیش از ۲۱۰۰ میلیارد ریال هزینه صرف شده است. همچنین کلیه طرح‌های فوق به آزمایشگاه آب و فاضلاب مجهز شده و نگهداری و بهره‌برداری از آن‌ها توسط شرکت‌های خصوصی (با به کارگیری نیروهای متخصص) صورت می‌پذیرد. همچنین عملیات اجرایی ۵۳ تصفیه خانه فاضلاب در شهرک‌های صنعتی در حال انجام است که مجموع ظرفیت مدول در حال اجرای این طرح‌ها، بیش از ۵۳۰۰۰ مترمکعب در روز می‌باشد. برآورد هزینه‌های اجرایی این تصفیه خانه‌ها، بیش از ۱۱۸۰ میلیارد ریال می‌باشد. ضمناً مطالعات مرحله اول و دوم طراحی ۶۳ تصفیه خانه فاضلاب دیگر در شهرک‌های صنعتی نیز توسط مشاورین ذیصلاح در دست اقدام بوده و طبق برنامه زمانبندی، در حال انجام مراحل مختلف مطالعاتی می‌باشد. با بهره‌برداری از این طرح‌ها بیش از ۲۷۰۰۰ مترمکعب در روز به ظرفیت تصفیه خانه‌های فاضلاب در حال بهره‌برداری شهرک‌های صنعتی اضافه خواهد شد.

با توجه به اثرات انکارناپذیر پوشش گیاهی در بهبود وضعیت زیست محیطی، تعدیل شرایط اقلیمی، کاهش آلودگی‌های مختلف و افزایش کارایی کارگران، اهمیت توسعه هدف دار و برنامه‌ریزی شده فضای سبز در شهرک‌های صنعتی، آشکار می‌گردد. به همین منظور، این سازمان در چند سال اخیر عزم خود را در جهت توسعه فضای سبز شهرک‌های صنعتی تحت پوشش جزم نموده و با برنامه‌ریزی انجام شده در هنگام طراحی، ۲۵ درصد سطح شهرک‌های صنعتی به ایجاد فضای سبز اختصاص می‌یابد تا این سازمان بانی "صنعت سبز" در کشور باشد (۱۰ درصد در خارج از اراضی صنعتی واگذار شده که ایجاد آن در تعهد سازمان بوده و ۱۵ درصد مابقی با سیاست‌های تشویقی سازمان توسط صاحبان صنایع در داخل واحدهای صنعتی ایجاد می‌گردد).

به منظور دستیابی به هدف فوق، سازمان سعی نموده است با طراحی اصولی فضای سبز، اصلاح خاک، استفاده از گونه‌های گیاهی مناسب، مقاوم و دارای نیاز آبی کم، استفاده از سیستم‌های آبیاری تحت فشار، استفاده از پساب تصفیه شده فاضلاب و همکاری تنگاتنگ با سازمان‌های ذیربط، مانند سازمان جنگل‌ها، مراتع و آبخیزداری کشور اقدام به ایجاد فضای سبز پویا در سطح شهرک‌های صنعتی تابعه نماید. این امر با توجه به این که اغلب شهرک‌های صنعتی کشور در اراضی نامناسب جهت کشاورزی قرار گرفته و اصولاً به همین دلیل به ایجاد شهرک صنعتی اختصاص یافته‌اند، حساسیت و سختی شرایط کار را مشهود می‌نماید. همچنین کمبود منابع آبی از لحاظ کمی و کیفی، محدودیت‌های فراوانی را برای توسعه و نگهداری از فضای سبز شهرک‌های صنعتی ایجاد نموده است. در چنین شرایط دشواری و با غرس و نگهداری بیش از ۱۴,۸ میلیون اصله نهال در شهرک‌های صنعتی کشور، این سازمان موفق به ایجاد ۶۵۲۰ هکتار فضای سبز در شهرک‌های صنعتی کشور گردیده است.

در جدول زیر عملکرد این حوزه در جهت حفظ محیط زیست ارائه گردیده است

جدول ۱۷۰: عملکرد حوزه محیط زیست

شاخص	واحد	شهریور ۱۳۸۴	شهریور ۱۳۸۸	پایان سال ۱۳۹۱
تصفیه خانه‌های به بهره‌برداری رسیده	تعداد	۳۰	۸۸	۱۶۰
سرمایه‌گذاری انجام شده برای تصفیه خانه‌ها	میلیارد ریال	۱۶۵	۱۰۰۰	۲۱۰۰
وسعت فضای سبز	هکتار	۲۸۰۰	۵۰۰۰	۶۵۲۰
نهال کاری	میلیون اصله نهال	۸	۱۳,۵	۱۴,۸

مأخذ: سازمان صنایع کوچک و شهرک‌های صنعتی ایران

۱-۵-۲ زیرساخت‌های عمرانی بخش صنعت و معدن

سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران یکی از سازمان‌های پیشرو در موضوع توسعه زیرساخت‌های معادن و صنایع معدنی می‌باشد. سازمان امیددرو طی برنامه پنجم بیش از ۴ هزار میلیارد تومان طرح زیربنایی از قبیل منطقه ویژه صنایع انرژی بر، توسعه منطقه ویژه صنایع فلزی و معدنی خلیج فارس، اسکله تخصصی معدنی و صنایع معدنی بندر پارسیان و ... تعریف نموده است. علاوه بر آن امیددرو با اجرای طرح ملی ایجاد زیربنای معادن بزرگ کشور اقدام به راه‌سازی و برق‌رسانی به معادن بزرگ کشور نموده است که این معادن عموماً در اختیار بخش خصوصی بوده و این سازمان بعنوان یک فعالیت در راستای توانمندسازی بخش خصوصی به آن می‌پردازد. تا کنون

۶۵ میلیارد تومان در این طرح‌ها هزینه و ۳۵ طرح به بهره‌برداری رسیده است. ضمناً ۱۱۰ طرح راهسازی و برق رسانی در سراسر کشور در دست اجرا و مطالعه می‌باشد.

اهم اقداماتی که سازمان ایמידرو برای توسعه این زیرساخت‌ها انجام داده است به موارد زیر می‌توان اشاره نمود:
 اجرای پروژه‌های زیربنایی راهسازی و برق رسانی به معادن و مجتمع‌های معدنی در تمام استان‌های کشور
 برنامه‌ریزی برای تأمین برق مورد نیاز بخش از طریق اجرای طرح نیروگاهی در صنایع معدنی
 بررسی و مطالعه برنامه‌های توسعه بخش معادن و صنایع معدنی و راه آهن در خصوص تطابق نیازهای حمل‌ونقل
 رفع موانع و گلوگاه‌های معادن و صنایع معدنی در بخش حمل‌ونقل ریلی از طریق پیشنهاد منطقی نمودن تعرفه‌ها، کاهش حق دسترسی به ریل، گلوگاه‌ها

راه اندازی یک پایانه صادراتی ۱ میلیون تنی در استان خوزستان با سرمایه‌گذاری ۱۳ میلیون دلار در سال ۱۳۸۵
 پروژه‌هایی که در این طرح در حال اجرا و یا به اتمام رسیده‌اند در جدول زیر ارائه شده اند.

جدول ۱۷۱: وضعیت پروژه‌های زیرساختی اجرا شده و در دست اجرا توسط سازمان ایמידرو

وضعیت پروژه ها	نوع پروژه	تعداد پروژه	تعداد استان	حجم عملیات (کیلومتر)
پروژه‌های خاتمه یافته	راه سازی	۲۵	۱۳	۲۵۹
	برق رسانی	۸	۷	۲۰۱
پروژه‌های در دست اجرا	راه سازی	۱۲	۱۰	۱۴۶,۵
	برق رسانی	۲	۲	۴۱
جمع کل	--	۴۷	۳۲	۶۴۷,۵

در جدول زیر فهرست پروژه‌های اجرا شده در این زمینه ارائه شده است.

جدول ۱۷۲: فهرست پروژه‌های زیرساختی اجرا شده توسط سازمان ایמידرو

نام پروژه و منطقه معدنی	حوزه	استان	طول مسیر (کیلومتر)
احداث راه دسترسی به معادن تکاب	راهسازی	آذربایجان غربی	۸,۱۸
زیرسازی و آسفالت راه معادن مرمریت بچستان - فخرآباد	راهسازی	خراسان رضوی	۱۷
زیرسازی و آسفالت راه معادن گرانتی شاهکوه نهبندان	راهسازی	خراسان جنوبی	۱۳
عملیات تکمیلی قطعه ۲ احداث راه دسترسی به معادن شاهکوه - نهبندان	راهسازی	خراسان جنوبی	۶
آسفالت راه معادن گلستان- آسفالت سطحی محور آق بند	راهسازی	گلستان	۱۲
زیرسازی و آسفالت راه معادن سنگ چینی الیگودرز	راهسازی	لرستان	۷
احداث راه دسترسی به معادن عباس آباد	راهسازی	مرکزی	۲,۰۰۵
احداث راه دسترسی به معادن ابر کوه (قطعه اول)	راهسازی	یزد-فارس	۲۵
احداث راه دسترسی به معادن سنگ لاشه بولان و کوه هاشم دماوند	راهسازی	تهران	۴,۵
احداث راه دسترسی به معادن سنگان	راهسازی	خراسان رضوی	۶,۲۹

۳۰,۰۱۵	سیستان و بلوچستان	راهسازی	احداث راه دسترسی به معادن ریگ ملک
۳,۴	کردستان	راهسازی	احداث راه دسترسی به معادن قروه ۱
۲,۸۲۷	گلستان	راهسازی	احداث راه دسترسی به معادن ید آنچه برون
۲,۹۸۸	لرستان	راهسازی	احداث راه دسترسی به معادن هاشمی درود
۴,۴۰۳	مرکزی	راهسازی	احداث راه دسترسی به معادن روستای توان دشت
۵,۶۱۳	یزد	راهسازی	احداث راه دسترسی به معادن سولفات سدیم طبس
۳,۲	لرستان	راهسازی	احداث راه دسترسی به معادن الیگودرز (فاز ۲)
۳,۸	مرکزی	راهسازی	احداث راه دسترسی به معادن باقر اباد
۳۹	اصفهان	راهسازی	زیرسازی و آسفالت راه معادن مرمریت ابر کوه (قطعه دوم)
۱۹	کردستان	راهسازی	زیرسازی و آسفالت راه معادن شانوره و اوریه شهرستان قروه
۱۶	فارس	راهسازی	احداث راه دسترسی به معادن شورجستان (استقلال ۲)
۵,۷	خراسان رضوی	راهسازی	احداث راه دسترسی به معادن بهاریه کاشمر
۲	زنجان	راهسازی	احداث راه دسترسی به معادن خراسانلو
۱۳,۰۹	خراسان جنوبی	راهسازی	احداث راه دسترسی به معادن گرانیت (درج) سربیشه
۷	کردستان	راهسازی	احداث راه دسترسی به معادن بیجار
۶,۶	تهران	برق رسانی	برق رسانی معادن مصالح ساختمانی کاجان - جنوب رودهن
۴۴	خراسان رضوی	برق رسانی	برق رسانی به معادن مرمریت منطقه بجستان - فخرآباد
۲۸	خراسان شمالی	برق رسانی	برق رسانی به معادن منطقه جاجرم - گرمه
۱۲	فارس	برق رسانی	برق رسانی به معادن منطقه فراشبد
۲۸	فارس	برق رسانی	برق رسانی به معادن منطقه بوانات
۱۵	گلستان	برق رسانی	برق رسانی به معادن اولنگ رامیان
۱۵,۱	مرکزی	برق رسانی	برق رسانی به معادن دره بخاری محلات
۵۲	یزد	برق رسانی	برق رسانی به معادن ابرکوه

لازم به ذکر است پروژه‌های دیگری توسط این سازمان در حال برنامه‌ریزی هستند تا اجرایی گردند. در جدول زیر وضعیت این پروژه‌ها ارائه شده است

جدول ۱۷۳: وضعیت پروژه‌های زیرساختی در حال مطالعه برای اجرا توسط سازمان ایمیدرو

تعداد معادن تحت پوشش	حجم عملیات	تعداد پروژه	نوع پروژه	وضعیت پروژه ها
--	۱۵۷	۱۲	راه سازی	پروژه‌های در دست مطالعه تفصیلی
۴۶۹	۶۵۴	۵۱	راه سازی	پروژه‌هایی که مطالعه تفصیلی آن‌ها به اتمام رسیده است
۱۵۵	۲۷۹	۲	برق رسانی	
۷۷۱	۱۷۷۱	۱۳۴	راه سازی	پروژه‌هایی که مطالعه امکان سنجی آن‌ها به اتمام رسیده است
۳۶۳	۱۰۳۸	۴۷	برق رسانی	
---	۳۸۹۹	۲۴۶	--	جمع کل

۱-۵-۳ شهرک‌های فناوری

از دیگر مأموریت‌های سازمان صنایع کوچک و شهرک‌های صنعتی ایران ایجاد شهرک‌ها، مراکز و مجتمع‌های فناوری می‌باشد که با این اقدام آغاز گر ایجاد زیرساخت‌های فناورانه در حوزه واحدهای صنعتی کوچک و متوسط کشور بوده است. این سازمان در دوره زمانی این گزارش ۷ شهرک فناوری در دست احداث داشته که سه شهرک فناوری در مشهد، تبریز و ارومیه به بهره‌برداری رسیده‌اند. ایجاد دو شهرک فناوری جدید در قزوین و کرمانشاه نیز در دست مطالعه می‌باشد.

ایجاد مراکز خدمات فناوری و کسب و کار در شهرک‌های صنعتی نیز به عنوان پل ارتباطی بین صاحبان دانش و صاحبان صنایع جهت استقرار کلینیک‌های صنعتی دانشگاهی، مهندسی مشاور، تأمین‌کنندگان خدمات صنعتی، بازرگانی و مدیریتی اجرائی شده که در حال حاضر ۲۱ مرکز به بهره‌برداری رسیده و ۱۸ مرکز در دست احداث و ۳ مرکز نیز در دست مطالعه می‌باشد. ایجاد مجتمع‌های فناوری اطلاعات و خدمات نرم‌افزاری نیز با تکیه بر فناوری اطلاعات در داخل شهرهای مهم و با مأموریتی شبیه مراکز خدمات فناوری و کسب و کار در برنامه اجرائی سازمان قرار داشته و در حال حاضر ۲ مجتمع به بهره‌برداری رسیده، ۵ مجتمع در حال ساخت و ۵ مجتمع در دست مطالعه قرار دارد.

در پایان سال ۱۳۹۱ تعداد ۳۸۷ واحد مشاور در شهرک‌ها، مراکز و مجتمع‌های فناوری مستقر و به ارائه خدمات فناورانه اشتغال داشته‌اند.

جدول ۱۷۴: خلاصه وضعیت شهرک‌های فناوری

موضوع	تعداد	محل استقرار
شهرک‌های فناوری مصوب	۷	مشهد، تبریز، ارومیه، فارس، تهران، اصفهان، همدان
شهرک‌های فناوری به بهره‌برداری رسیده	۳	مشهد و تبریز و ارومیه
شهرک‌های فناوری آماده بهره‌برداری	۱	فارس
شهرک‌های فناوری در حال مطالعه	۲	قزوین (غیر مصوب)، کرمانشاه (مصوبه سفر مقام معظم رهبری)

برخی از شاخص‌های مرتبط با حوزه شهرک‌های فناوری در جدول زیر نمایش داده شده است

جدول ۱۷۵: خلاصه وضعیت مراکز خدمات فناوری

عنوان شاخص	واحد سنجش	سال ۱۳۸۴	سال ۱۳۸۵	سال ۱۳۸۶	سال ۱۳۸۷	سال ۱۳۸۸	سال ۱۳۸۹	سال ۱۳۹۰	سال ۱۳۹۱	تا پایان سال ۱۳۹۱
مراکز خدمات فناوری در دست ساخت	مرکز	۳	۲	۵	۲۲	۲۳	۲۱	۲۵	۱۸	۱۸
مراکز خدمات فناوری به بهره‌برداری رسیده	مرکز	-	۲	۵	۱	۰	۱	۵	۷	۲۱
مجتمع‌های IT و خدمات نرم‌افزاری در دست ساخت	مجتمع	۱	۲	۲	۶	۶	۶	۵	۵	۵
مجتمع‌های IT و خدمات نرم‌افزاری به بهره‌برداری رسیده	مجتمع	-	۰	۲	۰	۰	۰	۰	۰	۲

۱-۵-۴-۱ شهرک‌های صنفی

مجتمع صنفی در حقیقت مکانی برای استقرار واحدهای صنفی از جمله واحدهای صنفی آلاینده، عمده فروش‌ها و صنایع مشابه می‌باشد که در محدوده و مساحت معین و با امکانات زیربنایی و خدمات ضروری برای استقرار مجموعه‌ای از واحدهای صنفی ایجاد می‌شود. بر اساس آیین‌نامه نحوه ایجاد مجتمع‌های صنفی، تاکید بر تشکیل این مجتمع‌ها به‌خصوص برای واحدهای آلاینده و نیز عمده فروشان دارد اما توسعه این مراکز برای سایر فعالیت‌های صنفی که نیاز به داشتن مکانی برای عرضه به صورت بورس را دارند و نیز صنفی که استقرار آن‌ها در یک محل منجر به کاهش هزینه‌های جانبی و تشکیل شبکه‌ها، خوشه‌ها و زنجیره‌های تولیدی، ایجاد پیوند مناسب بین بنگاه‌های کوچک، متوسط، بزرگ است به نظر از اولویت برخوردار است.

یکی از دغدغه‌های مهم در حوزه شهری ساماندهی فعالیت صنوف به‌خصوص صنوف آلاینده است که شهرهای مختلف در این خصوص برنامه‌هایی در دست دارند. به‌طور کلی باید توجه داشت که موضوع انتقال صنوف و مشاغل آلاینده شهری به مکان‌های مناسب تأثیر قابل توجهی بر تولید و اشتغال به جا می‌گذارد هر واحد صنفی آلاینده در حال حاضر در سطح شهر با توجه به استقرار نامناسب در بافت‌ها و ضوابط موجود مبنی بر محدودیت فعالیت آن‌ها، در صورت انتقال به مکان مناسب همانند مجتمع‌های صنفی خدماتی، می‌توانند روند کاری خود را توسعه داده و فعالیت آن‌ها از یک شیفت به سه شیفت افزایش یابد و صاحبان این گونه مشاغل و صنوف می‌توانند تغییر مثبت و قابل توجهی را از لحاظ اقتصادی و کاری تجربه کنند.

بنابراین ساماندهی فعالیت صنوف بر اساس مکانیزم‌هایی باید دنبال شود که نظام شهری در مورد آن ترسیم کرده است. در این راستا انتقال صنایع آلاینده در صنایع تولید چرم، سالامبور سازی، صابون‌سازی و آبکاری دنبال شده و اولویت انتقال صنفی همچون آهنکاران، آلومینیم‌کاران، درودگران و میل‌سازان، ماشین‌سازان و تراشکاران، چوب‌فروشان، آهن‌فروشان و سازندگان مصنوعات فلزی نیز مطرح می‌باشد. در خصوص احداث چنین مجتمع‌هایی، کل اعتبار پروژه از سوی صنوف مشمول طرح تأمین می‌شود. البته در راستای ساماندهی صنایع آلاینده شهری نیز شهرداری‌ها برابر ضوابط بند ۲۰ ماده ۵۵ قانون شهرداری‌ها نسبت به اعمال قانون در راستای انتقال این گونه صنایع به شهرک‌های صنعتی با تعامل و همکاری مبادی مرتبط همچون استانداری، سازمان صنایع و معادن و سازمان حفاظت محیط زیست اقدام می‌نماید. مجامع امور صنفی با همکاری اتحادیه‌های مربوط موظفند به‌منظور انجام اقدامات اجرایی لازم جهت ایجاد مجتمع‌های صنفی نسبت به تشکیل شرکت یا شرکت‌های احداث مجتمع‌های صنفی جهت صنوف و در صورت لزوم با مشارکت سایر اشخاص حقیقی و حقوقی بر طبق مقررات اقدام نمایند.

شرکت‌های احداث مجتمع‌های صنفی می‌توانند برای احداث مجتمع‌های یاد شده از اراضی ملی و دولتی استفاده نمایند. مجوز احداث مجتمع‌های صنفی در محدوده و حریم شهرها توسط استانداری و پس از کسب نظر شهرداری و در خارج از محدوده شهرها (در محدوده دهیاریها و بخش‌داریها) توسط دهیاریها و بخش‌داریها صادر می‌شود. ضوابط واگذاری و نقل و انتقال واحدهایی که باید در مجتمع‌های صنفی مستقر شوند با همکاری شرکت‌های احداث مجتمع‌های صنفی و مجامع امور صنفی مربوط تهیه و پس از تصویب کمیسیون نظارت شهرستان به تصویب استاندار خواهد رسید.

جهت تعیین تکلیف اینکه چه واحدهای صنفی باید در شهر حضور داشته باشند و چه واحدهایی باید منتقل گردند، دولت طی آیین‌نامه‌ای که در تیر ماه ۱۳۸۶ مصوب نمود، جهت رعایت حال ساکنین شهروندان و کاهش مشکلات اشاره شده کارگروهی متشکل از سازمان‌های بازرگانی(وقت)، مسکن و شهرسازی، حفاظت محیط زیست، شهرداری مربوطه، نیروی انتظامی، رئیس شورای اسلامی شهر مربوطه و مجمع امور صنفی تشکیل شد تا با تشخیص صنوف آلاینده توسط سازمان حفاظت محیط زیست با مسئولیت استانداری در مرکز استان و فرمانداری در مرکز شهرستان نسبت به ساماندهی صنوف آلاینده اقدام نمایند. بر اساس این آیین‌نامه استانداران موظفند شده‌اند با همکاری دستگاه‌های اجرایی مرتبط به منظور ایجاد شهرک‌های صنفی، نسبت به تأمین زمین همچنین ایجاد زیرساخت‌های لازم از قبیل آب، برق، گاز، تلفن، راه دسترسی و از همه مهمتر تخصیص تسهیلات بانکی از محل اعتبارات و طرح‌های استانی، بنگاه‌های اقتصادی زود بازده و کارآفرین یا سایر منابع دیگر اقدام نمایند.

با توجه به اینکه در آیین‌نامه مذکور وزارت بازرگانی(وقت) تنها نقش هماهنگ کننده داشته و استانداران موظف به انجام وظایف محوله می‌باشند، به تبع تشکیل وزارت جدید صنعت، معدن و تجارت، موضوع ساماندهی شهرک‌های صنفی از خرداد ماه ۱۳۹۰ در دستور کار شرکت شهرک‌ها قرار گرفت که البته علی‌رغم اهمیت موضوع و پیگیری مکرر به علت مشکلات فرا روی استان‌ها که ذیلاً اشاره خواهد شد، تاکنون محقق نشده است.

از مهمترین محدودیت‌ها و مشکلات احتمالی طرح انتقال به موارد زیر می‌توان اشاره نمود:

- عدم تمایل برخی از واحدهای صنفی برای انتقال
- عدم تأمین منابع مالی جهت خرید زمین و ساخت تاسیسات زیربنایی
- عدم همکاری و تعامل بین بخشی در اجرای طرح
- همسو نبودن قوانین و مقررات سازمان‌ها و دستگاه‌های اجرایی مرتبط
- عدم پیگیری لازم از سوی استانداران و فرمانداران به‌عنوان متولی امر با توجه به آیین‌نامه و دستور العمل شهرک‌های صنفی
- مشکلات تغییر کاربری زمین‌های اختصاص یافته از سوی شهرداریها و ...
- عدم تخصیص اعتبارات استانی و تسهیلات لازم جهت تاسیس شهرک‌ها
- محدودیت‌های فضا، مثل زمین در برخی از استان‌های شمالی
- علیرغم مسائل مطرح شده، عملکرد استان‌ها در جهت ایجاد شهرک‌های صنفی در جدول زیر ارائه شده است

جدول ۱۷۶: وضعیت عملکرد استان‌ها در خصوص طرح ساماندهی

استان‌هایی که موفق به ایجاد مجتمع‌های صنفی گردیده	لرستان، یزد، آذربایجان غربی، آذربایجان شرقی، تهران، کردستان، خوزستان، خراسان رضوی، زنجان، سیستان و بلوچستان، چهارمحال و بختیاری، کهگیلویه و بویراحمد، سمنان، خراسان شمالی، همدان
استان‌هایی که نسبت به تهیه زمین اقدام نموده یا در شرف اقدام است و بعلت عدم تخصیص اعتبارات فعلاً مسکوت مانده	لرستان، مرکزی، آذربایجان غربی، آذربایجان شرقی، بوشهر، تهران، فارس، قم، کردستان، کرمان، کرمانشاه، کهگیلویه و بویراحمد، گلستان، خوزستان، خراسان شمالی و جنوبی و رضوی، چهارمحال و بختیاری، زنجان

در کل کشور تعداد ۳۲ شهرک و مجتمع صنفی در حال فعالیت هستند.

۱-۵-۱-۵ سردخانه، انبار و سیلوها

محصولات کشاورزی، دامی و دریایی از درجه فسادپذیری بالایی برخوردارند و اگر در زمان مشخصی از تولید به دلایلی اعم از کمبود وسایل حمل‌ونقل، فاصله از مراکز مصرف، عدم راههای مناسب، افزایش حجم تولید به مصرف‌کننده منتقل نشود در محل تولید باقی مانده و فاسد می‌شوند. برای رفع این معضل یکی از گزینه‌های مهم نگهداری محصولات در سردخانه می‌باشد. یکی از مسائل مهم در خصوص سردخانه‌ها، راندمان استفاده از ظرفیت آنهاست که به خصوص در مورد سردخانه‌های دولتی از سطح مناسبی برخوردار نیست. سردخانه‌های کشور بر اساس یک مداره بالای صفر، یک مداره زیر صفر و دو مدار تقسیم‌بندی می‌شوند. بیشترین ظرفیت سردخانه‌ای مربوط به استان تهران، آذربایجان غربی، اصفهان و خراسان رضوی می‌باشد.

انبار محلی برای ذخیره کالا می‌باشد که در ارتباط با مسائل توزیع، مدیریت، زنجیره تأمین و کنترل موجودی نقش اساسی ایفاء می‌کند. علاوه مکان‌یابی انبارها نیز نقش اساسی در کاهش هزینه، افزایش کارایی، سرعت و سهولت و کنترل و نظارت دارد. انبارها دارای تنوع

زیادی هستند که بر اساس موقعیت مکانی، ساختمان و مصالح، نوع کالای مورد ذخیره، درجه مکانیزاسیون، وسعت، مالکیت، تجهیزات، ایمنی و ... دسته‌بندی می‌شوند.

در جدول زیر تعداد انبارها و سردخانه‌های موجود کشور که در حوزه مدیریت سازمان حمایت مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان می‌باشد ارائه شده است. لازم به ذکر است اطلاعات ظرفیت بخش خصوصی در دسترس نمی‌باشد.

جدول ۱۷۷: اطلاعات انبارها و سردخانه‌های تحت پوشش سازمان حمایت مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان

نام استان	تعداد انبار	ظرفیت کل انبارها (تن)	تعداد سردخانه	ظرفیت کل (سردخانه‌ها (تن)
آذربایجان شرقی	۷۸۴	۱۰۹۶۵۲۲۵	۸۱	۱۵۲۱۷۹
آذربایجان غربی	۶۸۶	۱۹۴۵۳۸۷	۲۱۷	۲۰۷۷۴۴۶۳
اردبیل	۱۳۰	۹۹۵۴۰۶	۱۴	۴۴۹۱۵
اصفهان	۴۱۹	۱۲۹۰۵۰۲۰	۴۰	۲۹۷۶۰۰
البرز	۲۰۲	۹۰۶۲۲	۲۷	۱۲۴۷۲۷
ایلام	۴۶	۳۱۲۵۸۵	۱۰	۴۰۷۰۹۷۰
بوشهر	۳۱۵	۱۴۶۲۷۶	۳۹	۱۰۸۵۱۶
تهران	۱۹۵۱	۱۳۵۷۸۵۸۴۷	۶۲	۹۵۹۱۶۵۸
چهارمحال و بختیاری	۲۱۴	۳۸۹۹۸۵	۸	۴۸۰۸۷
خراسان جنوبی	۱۵۲	۷۲۰۱۲	۱۳	۸۳۵۱
خراسان رضوی	۱۱۶۸	۶۸۲۴۴۷۲	۱۰۴	۱۹۵۹۵۶
خراسان شمالی	۴۱۲	۲۱۴۶۷۰	۵	۱۸۳۰۰
خوزستان	۱۴۱۳	۹۷۲۰۴۶۲	۳۹	۸۹۰۳
زنجان	۹۱	۳۶۹۵۱	۴	۷۰۱۵
سمنان	۱۰۶	۲۵۵۱۰۱۷	۵	۵۳۰۰
سیستان و بلوچستان	۳۴۶	۱۴۴۳۸۴	۲۰	۶۵۴۲
فارس	۸۵۳	۱۲۸۷۴۳۹۰	۳۰	۶۰۶۷۹۶۲
قزوین	۵۵۴	۳۲۳۵۷۶	۱۶	۳۱۳۷۲
قم	۲۲۳	۸۳۸۱۶۳	۲۳	۵۵۳۰۰
کردستان	۳۲۵	۱۰۰۴۹۵	۶	۷۷۹۳
کرمان	۷۰	۳۲۸۳۵۰۱	۹۹	۶۵۷۰۶۷۱۵
کرمانشاه	۵۷۴	۸۳۱۷۸۶	۳	۳۴۰۰

۷۰۴۰	۷	۸۱۰۲۷	۹۶	کهگیلویه و بویراحمد
۵۸۷۰۰	۵	۲۱۷۱۷۱۷	۲۷۲	گلستان
۴۱۲۳۲	۲۸	۷۴۳۲۷۴۶	۳۴۸	گیلان
۱۲۰۶۴	۱۸	۲۰۸۶۱۸۴۵	۲۸۵	لرستان
۱۸۹۰۶۹	۱۱۲	۱۳۵۷۴۹۹۷	۷۸۷	مازندران
۲۲۴۸۵	۱۱	۲۱۴۶۳۰	۲۲۱	مرکزی
۱۹۳۱۲	۲۲	۳۹۰۹۸۳۶	۴۶۷	هرمزگان
۵۳۶۳۲۰	۱۳	۴۸۹۸۳۸	۵۰۱	همدان
۶۵۰۱۸۰۰	۳	۳۰۶۱۷۷	۱۹۰	یزد
۱۱۴۷۲۴۰۴۵	۱۰۸۴	۲۵۰۳۹۵۰۴۲	۱۴۲۰۱	جمع

با توجه به مأموریت شرکت بازرگانی دولتی ایران مبنی بر ذخیره‌سازی کالاهای اساسی، این شرکت می‌بایست برای این موضوع برنامه‌ریزی و اقدام نماید. در جدول زیر اطلاعات تکمیلی مربوط به تعداد و ظرفیت سردخانه‌ها، مخازن روغن خام و انبار ذخیره سایر کالاهای اساسی مورد عمل شرکت بازرگانی دولتی (به‌جز گندم) در بخش دولتی، که در دوره مورد نظر ظرفیت‌سازی شده است ارائه می‌شود:

جدول ۱۷۸: اطلاعات سردخانه‌ها، مخازن روغن خام و انبار ذخیره سایر کالاهای اساسی مورد عمل شرکت بازرگانی دولتی ایران

پایان اسفند ۱۳۹۱	پایان اسفند ۱۳۹۰	پایان اسفند ۱۳۸۹	پایان اسفند ۱۳۸۸	پایان اسفند ۱۳۸۷	پایان اسفند ۱۳۸۶	پایان اسفند ۱۳۸۵	پایان اسفند ۱۳۸۴	سال	
۱۰	۱۰	۱۷	۲۳	۲۳	۲۳	۲۳	۲۳	تعداد	سردخانه
۱۰۹	۱۰۹	۱۰۸	۱۴۴	۱۴۴	۱۴۴	۱۴۴	۱۴۴	ظرفیت (هزارتن)	
۸۲	۸۲	۸۲	۸۲	۸۲	۸۲	۸۲	۸۲	تعداد	مخزن روغن خام
۲۶۱	۲۶۱	۲۶۱	۲۶۱	۲۶۱	۲۶۱	۲۶۱	۲۶۱	ظرفیت (هزارتن)	
۱۰۷	۱۰۷	۱۰۷	۱۰۷	۱۰۷	۱۰۷	۱۰۷	۱۰۷	تعداد	انبار ذخیره سایر کالاها (قند و شکر، برنج و...)
۶۸۵,۲	۶۸۵,۲	۶۸۵,۲	۶۸۵,۲	۶۸۵,۲	۶۸۵,۲	۶۸۵,۲	۶۸۵,۲	ظرفیت (هزارتن)	

سردخانه‌های تحت مالکیت دولت در پایان سال ۱۳۸۴ تعداد ۲۳ عدد بوده است که این میزان به دلیل واگذاری به بخش خصوصی در پایان سال ۱۳۹۱ به تعداد ۱۰ عدد کاهش یافته است. البته لازم به ذکر است برای ذخیره‌سازی‌ها از توان و ظرفیت بخش خصوصی استفاده می‌شود.

موضوع نگهداری و ذخیره‌سازی گندم، یکی از دغدغه‌های مهم دولت و وزارت بازرگانی وقت در دو دهه اخیر به‌ویژه در دوران دولت نهم و دولت دهم بوده است که با توجه به اهمیت و ضرورت موضوع، برنامه‌های حفظ، بازسازی و نوسازی مراکز ذخیره‌سازی و سیلوهای دولتی

از مهمترین پایانه‌های صادراتی که دارای مجوز از سوی سازمان توسعه تجارت می‌باشند می‌توان به پایانه عام دوغارون و پایانه‌های خاص گل و گیاه تهران، محلات، دزفول، تنکابن و اصفهان، فرآورده‌های نفتی هرمزگان، محصولات کشاورزی فارس و مصالح ساختمانی خوزستان اشاره کرد.

در طی سفرهای استانی هیئت محترم وزیران در ۲۹ استان کشور احداث این پایانه‌ها مورد تصویب واقع شده و تا کنون مبلغ ۷۴ میلیارد ریال نیز به منظور کمک به ایجاد پایانه‌های صادراتی به عنوان کمک بلاعوض پرداخت شده است.

در حال حاضر تعداد ۴۹ پروژه (اعم از نمایشگاه و پایانه صادراتی) در مرحله فاز مطالعاتی و تعداد ۴۱ پروژه (اعم از نمایشگاه و پایانه صادراتی) در دست احداث و در مرحله بهره‌برداری قرار دارند.

در طول دولت‌های نهم و دهم با عنایت به مصوبات سفرهای استانی علاوه بر تکمیل و تجهیز سایت‌های نمایشگاهی که از سنوات گذشته در حال فعالیت بوده‌اند، محل دائمی نمایشگاه‌های بین‌المللی در استان‌های چهارمحال و بختیاری، خراسان شمالی، قزوین، سمنان، لرستان، بوشهر و گلستان ایجاد و هم‌اکنون در حال بهره‌برداری می‌باشد. همچنین سایت نمایشگاهی در استان‌های اصفهان، ایلام، خراسان جنوبی، خوزستان، سیستان و بلوچستان، البرز، کرمان، کهگیلویه و بویراحمد، کرمانشاه، کردستان، گیلان، همدان، یزد و هرمزگان در فاز مطالعاتی و یا احداث می‌باشند. همچنین در طول مدت یاد شده ۲۰ مجوز ایجاد پایانه صادراتی از سوی سازمان توسعه تجارت ایران صادر شده، که از این تعداد پنج پایانه صادراتی در استان‌های تهران، مرکزی (محلات) و خراسان رضوی (۳) در حال بهره‌برداری می‌باشد.

بازارچه مرزی محوطه‌ای محصور واقع در نقطه صفر مرزی و در جوار گمرکات است که مجاز به انجام تشریفات ترخیص کالا می‌باشد، یا مکانهایی که طبق تفاهمنامه‌های منعقد شده بین جمهوری اسلامی ایران و کشورهای همجوار تعیین می‌شود. اهالی دو طرف مرز می‌توانند کالاها و محصولات مورد نیاز را با رعایت مقررات صادرات و واردات و ضوابط تعیین شده برای دادوستد در این بازارچه‌ها عرضه نمایند.

هم‌اکنون بیش از ۵۰ بازارچه مرزی در مرزهای ایران وجود دارد که برخی از آن‌ها عبارتند از: تمرچین، قاسم رش، صنم بلاغی، ساری سو، بازارچه جلفا، خسروی، باشماق

علاوه بر اقدامات فوق در جهت توسعه زیرساخت‌های صادراتی طرح دیگری به نام طرح هدایت در دستور کار وزارت بازرگانی سابق و وزارت جدید قرار گرفت. این طرح در چارچوب سیاست‌های دولت برای تفویض اختیارات و تصمیم‌سازی‌ها در استان‌های کشور و به منظور فعال‌سازی استانداری‌ها بعنوان متولی اصلی امور اجرایی استان‌ها در امر توسعه صادرات، ایجاد هماهنگی بین سازمان‌های بازرگانی سابق و دستگاه‌های متولی و خصوصی استان‌ها و نیز توسعه زیرساخت‌های مورد نیاز در استان‌ها تهیه گردید. در این رابطه تفاهم نامه موسوم به طرح هدایت صادرات از نهاد استانداریها فی مابین وزارت بازرگانی وقت و وزارت کشور به نمایندگی از استانداریهای سراسر کشور در بهمن ۱۳۸۶ تنظیم و منعقد گردید.

بر اساس تفاهم نامه یاد شده سازمان توسعه تجارت ایران موظف شد بخشی از اعتبارات مورد نیاز پروژه‌های مرتبط با این طرح از جمله ایجاد صنایع بسته‌بندی، ایجاد پایانه‌های تخصصی کالا نظیر فرش، پسته، زعفران و... در استان‌هایی که در تولید و صادرات اینگونه محصولات دارای مزیت می‌باشند، ایجاد و گسترش مراکز تحقیقاتی، پژوهشی و آموزشی صادراتی، ایجاد کنسرسیوم‌های صادراتی و شرکت‌های خدمات مدیریت صادرات، ایجاد سردخانه‌های صادراتی زیر صفر و بالای صفر محصولات کشاورزی و دامی و شیلاتی، ایجاد مراکز درجه‌بندی و بسته‌بندی میوه و تره‌بار؛ حمایت از ایجاد و تجهیز آزمایشگاههای کنترل کیفیت محصولات صادراتی و ... که منجر به رشد و توسعه قابل توجهی در صادرات برخی از اقلام صادرات استان گردد، پرداخت نماید. سازمان توسعه تجارت ایران پس از بررسی طرح‌های واصله از استان‌ها به پروژه‌هایی که از توجیه اقتصادی بالایی برخوردار بوده‌اند به تعداد ۳۱ پروژه حدود ۴۴ میلیارد ریال پرداخت نموده است.

۱-۵-۱-۷ ناوگان و زیرساخت‌های حمل و نقل

نقش صنعت حمل‌ونقل در رشد تجارت و شکوفایی اقتصادی کشور انکارناپذیر است. براساس آمار و اطلاعات موجود سهم ارزش‌افزوده بخش حمل‌ونقل از کل اقتصاد کشور رقم قابل توجهی بوده و طی ۱۰ سال گذشته نیز روند رو به رشدی داشته است.

حمل‌ونقل را در یک طبقه‌بندی کلی می‌توان به سه بخش زیرساخت، وسایل نقلیه و بهره‌برداری تقسیم نمود.

زیر ساخت شامل شبکه‌های حمل و نقل جاده‌ای، خطوط راه آهن، راه‌های هوایی، راه‌های آبی و همچنین گره‌ها یا پایانه‌ها (مانند فرودگاه‌ها، ایستگاه‌های راه آهن، ایستگاههای اتوبوس و کامیون، اسکله‌ها و بنادر) بوده و وسایل نقلیه نیز عموماً در شبکه‌های حمل و نقل حرکت می‌کنند.

بهره‌برداری از شبکه حمل و نقل باعث جابه‌جایی کالا گردیده که عمده این کالاها متعلق به بخش صنعت، معدن و تجارت می‌گردد (مانند حمل کالاهای اساسی، حمل مواد اولیه، حمل محصولات صادراتی و وارداتی)

شرکت بازرگانی دولتی به عنوان یکی از بهره‌برداران بزرگ این شبکه و شرکت کشتیرانی جمهوری اسلامی ایران به عنوان یکی از مالکان بزرگ ناوگان حمل و نقل دریایی کشور جزء توابع وزارت بازرگانی وقت و وزارت جدید صنعت، معدن و تجارت می‌باشند که عملکرد آن‌ها در این بخش به تشریح می‌گردد.

شرکت بازرگانی دولتی به عنوان متولی ذخیره‌سازی کالاهای اساسی همواره نیاز به تأمین ناوگان برای حمل این کالاها که بسیار پر حجم نیز هستند دارد. یکی از وظایف مهم شرکت بازرگانی دولتی ایران، لجستیک کالاهای مورد عمل شرکت و حمل آن‌ها در سطح وسیعی از کشور است. برای مثال، در بحث حمل گندم، به دلیل تنوع گندم تولید داخلی برای اختلاط گندم‌ها، مقدار تناژ قابل توجهی گندم بین استان‌های کشور مبادله می‌شود تا با انجام اختلاط موردنظر، موجبات ارتقای کیفیت گندم برای تولید آرد مناسب در سطح کشور فراهم آید و به این ترتیب، آرد کیفی برای پخت نان مصرفی مردم، تحویل مراکز مصرف شود. در جدول زیر عملکرد حمل بار ناوگان تحت پوشش این شرکت ارائه گردیده است.

جدول ۱۸۰: مقدار کالاهای حمل شده توسط شرکت‌های حمل و نقل تابعه شرکت بازرگانی دولتی ایران (میلیون تن)

۱۳۹۱	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۸۸	۱۳۸۷	۱۳۸۶	۱۳۸۵	۱۳۸۴	
۴,۷	۴,۸	۱۳,۸	۱۵,۶	۱۹,۲	۱۷,۴	۱۷,۱	۱۵,۹	کالاهای حمل شده مورد عمل شرکت (گندم، برنج، قند و شکر، روغن و آرد شهری)
۲۱,۳	۱۳,۷	۲۴	۲۱,۶	۲۴,۵	۲۳,۱	۲۲,۷	۱۹,۲	مقدار کل کالاهای حمل شده توسط شرکت‌های تابعه (حمل و نقل خلیج فارس و آبادان)

در حوزه سازمان کشتیرانی جمهوری اسلامی ایران نیز شاخص‌های عملکردی این سازمان در جدول زیر ارائه گردیده است.

جدول ۱۸۱: شاخص‌های عملکردی سازمان کشتیرانی جمهوری اسلامی ایران

عنوان شاخص	سال	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱	جمع
		نوع حمل								
میزان حمل کالا (هزار تن)	واردات	۸۶۱۳	۱۲۵۲۷	۱۱۶۰۳	۱۳۳۴۰	۱۰۰۰۱	۸۶۷۴	۸۷۵۹	۵۹۹۸	۷۹۵۱۵
	صادرات	۵۴۴۳	۴۵۸۸	۵۰۶۲	۴۸۱۴	۶۴۹۴	۸۷۰۸	۸۸۳۵	۶۵۳۰	۵۰۴۷۴
	حمل بین‌الملل	۱۲۹۸۶	۹۷۹۲	۱۲۰۶۸	۱۱۹۳۲	۱۸۳۵۳	۱۷۲۰۳	۱۴۵۳۱	۸۲۶۶	۱۰۵۱۳۱
	جمع	۲۷۰۴۲	۲۶۹۰۷	۲۸۷۳۳	۳۰۰۸۶	۳۴۸۴۸	۳۴۵۸۵	۳۲۱۲۵	۲۰۷۹۴	۲۳۵۱۲۰
میزان رشد ظرفیت حمل بار	DWT هزارتن	۳۸۱۰	۳۷۳۳	۴۰۲۹	۵۰۲۹	۵۴۴۴	۵۵۳۶	۵۶۷۳	۵۸۰۳	-
	TEU کانتینر	۴۷۶۶۳	۴۷۷۷۷	۵۴۵۲۷	۸۸۹۹۸	۱۰۱۸۲۴	۱۰۹۳۷۲	۱۰۹۳۷۲	۱۱۱۷۳۴	-
سهم شرکت از حمل کالاهای دریایی از/به بنادر کشور (درصد)	واردات	%۲۹	%۳۴	%۲۸,۶	%۳۰,۲	%۲۳,۳	%۲۴,۴	%۲۵,۵	%۱۸,۶	-
	صادرات	%۲۳	%۲۴,۶	%۲۴,۳	%۲۵	%۲۶	%۲۵,۲	%۲۲,۴	%۱۷	-

قابل توجه اینکه رتبه شرکت کشتیرانی جمهوری اسلامی ایران بین سایر شرکت های کشتیرانی در دنیا رتبه ۲۵ می باشد. علاوه بر موارد فوق این سازمان اقدامات مهمی در حوزه حمل و نقل دریایی انجام داده است که اهم آن در زیر تشریح می گردد. برنامه ریزی جهت ورود به بازار محل محصولات شیمیایی فله، برای اولین بار در کشور و سفارش ساخت ۱۰ فروند کشتی مخصوص حمل محصولات شیمیایی فله

راه اندازی حمل کانتینری از حوزه خلیج فارس به بنادر کشورهای حوزه کارائیب و آمریکای لاتین خرید و به کارگیری ۴ فروند کشتی جدید در دریای خزر و تقویت حضور ناوگان کشور در این دریا طراحی و استقرار کامل سامانه مدیریت بازرگانی موسوم به IICS راه اندازی و مدیریت ترمینال های بنادر خرمشهر، امام (ره) و عسلویه توسعه سوخت رسانی به شناورهای عبوری در بنادر ایران و منطقه خلیج فارس تدوین برنامه حمل و نقل کالاهای صادراتی به مقاصد قاره آفریقا و کشورهای آمریکای لاتین و بررسی ایجاد شرکت کشتیرانی مشترک با ونزوئلا راه اندازی خط منظم کانتینری از خلیج فارس به بنادر مهم کشورهای واقع در شرق قاره آفریقا. راه اندازی خط منظم کانتینری از خلیج فارس به بنادر کشور سریلانکا. راه اندازی خط مستقیم کانتینری به بنادر چین نظیر ژیا مین راه اندازی مجدد خط منظم کانتینری به بنادر کشورهای لیبی و ترکیه. ایجاد و توسعه خطوط فیدری در منطقه خلیج فارس و دریای عمان. حمل محصولات صادراتی تولیدی مجتمع پتروشیمی از خلیج فارس به بنادر خاور دور. ورود به بازار خرید کالاهای اساسی مورد نیاز کشور و حمل محمولات به داخل کشور. ورود به بازار حمل محمولات نفت خام و پتروشیمی. مشارکت در فعالیتهای تعمیرات ادواری و تثبیت این صنعت در داخل کشور از طریق راه اندازی کامل یارد تعمیراتی پرشیا هرمز. سرمایه گذاری و واگذاری عملیات بهره برداری مجتمع بندری پارس به کشتیرانی جمهوری اسلامی ایران. ورود به خدمات فراساحل بندری (OFFSHORE) و خرید کشتی تدارکاتی سکوی نفتی (به منظور جایگزینی کشتی های مشابه خارجی) راه اندازی پایانه صادراتی و ترانزیتی مراغه. (حمل کالاهای صادراتی از پایانه مراغه به کشورهای آسیای میانه از طریق دریای خزر و نیر ترانزیت سوخت عراق به افغانستان). تدوین و اجرای برنامه راهبردی ایرانیزه کردن کارکنان دریایی شرکت. تدوین و اجرای نظام مدیریت سرمایه گذاری در سطح گروه. تدوین نظام مدیریت راهبردی و استقرار آن در سطح گروه. تهیه و راه اندازی نرم افزارهای تخصصی کشتیرانی شامل: تدوین و اجرای سامانه مدیریت ریسک بر روی کشتی های ناوگان. نصب و استقرار سیستم امنیتی کشتی ها در مقابله با پدیده دزدی دریایی. لازم به ذکر می باشد حوزه حمل و نقل دریایی یکی از مهمترین شبکه های حمل بار کشور چه در جهت صادرات و چه در جهت واردات می باشد که با توجه به تشدید تحریم های خصمانه دشمنان در این حوزه، عملکرد سازمان کشتیرانی در جهت تأمین نیازهای کشور بسیار موثر و حیاتی تلقی می گردد.

۱-۵-۲ زیر ساخت نرم

۱-۵-۲-۱ تحقیق، آموزش، پژوهش توسعه

مطابق تعاریف استاندارد مرکز آمار ایران تحقیق و توسعه مجموعه فعالیت های منظم و برنامه ریزی شده ای است که هدف آن گسترش دانش موجود، دستیابی به دانش یا فنون جدید، حل مسائل و یا نوآوری در زمینه های مختلف است. فعالیت تحقیق و توسعه به طور کلی پیرامون ارتقای نظری و عملی علوم مختلف (علوم پایه، علوم فنی و مهندسی، علوم کشاورزی، علوم پزشکی، علوم انسانی و هنر) صورت می گیرد و از نتایج حاصل می توان در جهت بهبود کارایی و بهره وری، نظام ها، خدمات و روش های جدید که در نهایت منجر به پیشرفت می شود استفاده نمود.

نتایج طرح آمارگیری از کارگاه‌های دارای فعالیت تحقیق و توسعه کشور نشان می‌دهد که در سال ۱۳۸۹، تعداد ۲۳۷۵ واحد در زمینه تحقیق و توسعه فعال بوده اند؛ از این تعداد، ۱۲۶۷ واحد (۵۳٫۳ درصد) را کارگاه‌های صنعتی، ۶۴۲ واحد (۲۷ درصد) را مراکز تحقیقاتی و ۴۶۶ واحد (۱۹٫۶ درصد) را دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی به خود اختصاص داده اند.

توزیع کارگاه‌های دارای فعالیت تحقیق و توسعه بر حسب استان نشان می‌دهد که استان تهران با ۵۵۸ کارگاه (۲۳٫۵ درصد) بیش‌ترین و استان ایلام با ۷ کارگاه (۳ درصد) کمترین تعداد کارگاه‌های دارای فعالیت تحقیق و توسعه را دارند.

وزارت سابق صنایع و معادن، وزارت سابق بازرگانی و وزارت جدید صنعت، معدن و تجارت در این حوزه بعنوان متولی بخش تولید و تجارت جهت ایجاد تحول و توسعه نظام نوین در حوزه‌های آموزش، پژوهش، اطلاع‌رسانی و مشاوره از طریق پژوهشگران و کارشناسان خود و با بهره‌گیری از ظرفیت‌های مراکز علمی، پژوهشی و دانشگاهی، ایجاد و توسعه شبکه‌های اطلاع‌رسانی، بانک‌های اطلاعاتی، چاپ و نشر کتب و مجلات تخصصی اقدامات مستمر و اثربخشی را انجام داده است.

۱-۱-۲-۵-۱ آموزش و پژوهش در ستاد وزارت و بخش صنعت، معدن و تجارت

یکی از راهبردی‌ترین سیاست‌های دولت جهت دستیابی به اقتصاد مولد غیروابسته، حمایت و گسترش فضای ابتکار و خلاقیت می‌باشد. سیاست فناوری، جزیی از سیاست‌های توسعه اقتصادی به طور عام و توسعه صنعتی به طور خاص است و بر همین اساس سیاست‌های وزارت بر مبنای هدایت، ایجاد، کسب، توسعه و انتشار پژوهش و فناوری به ویژه فناوری‌های نوین و در نهایت دستیابی به اهداف توسعه اقتصادی تنظیم شده است که از طریق مرکز پژوهش، توسعه فناوری و صنایع نوین پیگیری می‌شود. در حقیقت این مرکز به عنوان متولی سیاست‌گذاری و یکپارچه‌سازی فعالیت‌ها در حوزه پژوهش و توسعه فناوری عمل می‌نماید.

از اقدامات مهمی که برای آموزش، توسعه فناوری و پژوهش در وزارت‌خانه‌های سابق بازرگانی و صنایع و معادن و وزارت صنعت، معدن و تجارت صورت گرفته است به موارد زیر می‌توان اشاره نمود:

۱- تدوین لایحه نظام مهندسی صنعت: از آنجائیکه در حال حاضر حدود ۸۶۰۰ جواز تاسیس فنی مهندسی و ۱۵۶۰ پروانه فنی مهندسی در سطح کشور صادر و واحدها فعال بوده و نیز در ۱۷ استان کشور بیش از ۲۲ مرکز فناوری و کسب و کار در شهرک‌های صنعتی و شهرک‌های فناوری آماده ارائه خدمت می‌باشند، به منظور تقویت، نظارت و سنجش دقیق‌تر فعالیت همه بخش‌های فعال در این حوزه نظام مهندسی صنعت تدوین و به همراه اساسنامه آن جهت طی مراحل قانونی در اختیار هیئت محترم دولت قرار گرفت و در حال پیگیری جهت تصویب می‌باشد.

۲- تدوین سند ارتقا بهره‌وری در بخش صنعت، معدن و تجارت: به منظور ساماندهی فعالیت‌های مرتبط با بهبود بهره‌وری در بخش صنعت، معدن و نیل به اهداف تعریف شده در برنامه چهارم و پنجم توسعه، سند ملی توسعه فرایحشی ارتقا بهره‌وری تدوین گردید و متعاقب آن دستورالعمل شورای بهره‌وری صنعت، معدن در سال ۱۳۸۵ از سوی وزیر محترم وقت تصویب و ابلاغ شد و براساس آن مسئولیت هدایت و برنامه‌ریزی بهره‌وری بخش صنعت و معدن به شورای بهره‌وری در ستاد و در سازمان‌ها به کمیته بهره‌وری سپرده شد. همچنین در راستای ماده ۷۹ قانون برنامه پنجم توسعه در قالب نظام جامع بهبود بهره‌وری کشور پیش‌نویس سند بهبود بهره‌وری بخش در برنامه پنجم تنظیم و تدوین شد که پس از ابلاغ طرح جامع بهره‌وری کشور از سوی سازمان ملی بهره‌وری ایران این سند نهایی خواهد شد.

۳- نظام جامع ارتقا توانمندی‌های بخش صنعت، معدن و تجارت: نظام جامع ارتقا توانمندی‌های بخش صنعت، معدن و تجارت با هدف بهبود فرایندها، ایجاد رابطه تعاملی، هم‌افزا و سازنده میان نقش آفرینان حوزه‌های پنج‌گانه پژوهش و نوآوری، توسعه صنایع پیشرفته و فناوری، توسعه خدمات کسب و کار، منابع انسانی و فرهنگ تولید و تجارت و ارتقا بهره‌وری در کلیه سطوح از سیاست‌گذاری تا اجرا تدوین شده است تا براساس مجموعه‌ای از کارکردها، فعالیت‌ها و فرایندها، افزایش رشد ارزش‌افزوده، قدرت رقابت‌پذیری فعالیت‌های بخش و دستیابی به اهداف اسنادبالا دستی با سرعت کیفیت مناسبتر را تحقق بخشد. از الزامات ایجاد نظام جامع به موارد زیر می‌توان اشاره نمود:

همانگی و هم‌افزایی سیاست‌ها و اهداف حوزه‌های مرتبط

یکپارچه نمودن سیاست‌ها، برنامه‌ها و فعالیت‌های اجرایی در هر یک از حوزه‌ها

ایجاد سیستم منسجم و سونگر با توانایی تحلیل مناسب مسائل صنعت، معدن و تجارت در حوزه‌های مرتبط و استخراج اهداف، راهبردها و برنامه‌های عملیاتی هدفمند و منسجم

ایجاد یک نظام اطلاع‌رسانی پویا و چابک از توانمندی‌های علمی و فناورانه صنعتی معدنی و تجاری

عملکرد هماهنگ در فعالیت‌های بخشی، بین بخشی و فرابخشی

برخی از ویژگی‌های نظام جامع طراحی شده عبارتند از:

سیاست‌گذاری، برنامه‌ریزی، راهبری، ساماندهی، کنترل و نظارت بر فعالیت‌ها

استفاده حداکثری از منابع و ظرفیتهای موجود در جهت پاسخگویی به نیازهای بخش یکپارچه سازی و همسوسازی اولویت های حوزه های توانمند ساز چابک سازی، توانمندسازی، اثربخش نمودن و سازماندهی نقش آفرینان در حوزه های توانمندساز کمک به افزایش اثربخشی و قدرت رقابت پذیری بنگاه های تولیدی تجاری در سطح ملی و بین المللی از طریق به کارگیری پژوهش، فناوری، منابع انسانی متخصص و روشهای نوین مدیریتی گسترش ارتباطات، تعاملات و هماهنگی های فرابخشی با سایر نهادها، دستگاه های اجرایی، سازمان ها ستادها و شوراها در حوزه های توانمندساز

برای اجرایی شدن اهداف این نظام، ساختار اجرایی تعریف شده است که دارای ارکانی می باشد. ارکان نظام جامع عبارتند از : شورای عالی

کمیسیون هماهنگی و تلفیق

دبیرخانه نظام

کمیسیون تخصصی پژوهش و نوآوری

کمیسیون تخصصی توسعه فناوری و صنایع پیشرفته

کمیسیون تخصصی خدمات کسب و کار

کمیسیون تخصصی توسعه منابع انسانی و فرهنگ تولید و تجارت

کمیسیون تخصصی ارتقا بهره وری

کمیسیون تلفیق

عملکرد اجرای نظام جامع که از طریق ارکان تعریف شده در جدول زیر ارائه گردیده است:

جدول ۱۸۲: عملکرد اجرای نظام جامع توسط ارکان تعریف شده

تعداد جلسات	مسئولیت و محل	نام کمیسیون
۴	دانشگاه صنایع و معادن	پژوهش و نوآوری
۲	سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران	توسعه فناوری و صنایع پیشرفته
۳	سازمان صنایع کوچک و شرکت شهرک های صنعتی	خدمات کسب و کار
۲	موسسه مطالعات و پژوهش های بازرگانی	ارتقاء بهره وری
۳	مرکز پژوهش توسعه فناوری و صنایع نوین	توسعه منابع انسانی و فرهنگ تولید و تجارت
۱	مرکز پژوهش توسعه فناوری و صنایع نوین	تلفیق

۴- در جدول زیر عملکرد این حوزه در ارتباط با صدور مجوزهای پژوهشی و تحقیقی ارائه شده است

جدول ۱۸۳: عملکرد صدور مجوزهای پژوهشی و حمایت از همایش‌ها و سمینارها

ردیف	موضوع فعالیت	اقدامات	عملکرد آماری					
			۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹
۱	ایجاد و گسترش ساختارهای پژوهشی	صدور جواز تأسیس مرکز پژوهش‌های صنعتی و معدنی	۷۱	۳۳	۳۷	۱۹	۲۲	۱۸
		صدور پروانه پژوهش	۲۱	۱۶	۱۲	۱۴	۱۶	۱۱
		صدور گواهی تحقیق و توسعه بنگاه‌های تولیدی	۶۸	۶۶	۷۸	۶۵	۸۵	۱۱۲
		صدور پروانه تحقیق و توسعه بنگاه‌های تولیدی	۲۰	۲۸	۳۲	۱۸	۴۲	۱۱۷
۲	همایش‌ها و سمینارها	حمایت از برگزاری همایش‌ها و سمینارها	--	--	--	۲۹	۲۹	۲۸

۵- در جدول زیر عملکرد برنامه‌های حمایتی تحقیقاتی و پژوهشی در حوزه صنعت، معدن و تجارت ارائه شده است:

جدول ۱۸۴: عملکرد برنامه‌های حمایتی تحقیقاتی و پژوهشی در حوزه صنعت، معدن و تجارت

عنوان برنامه حمایتی	تعداد مراکز و دانشگاه‌های طرف قرارداد	تعداد کل پروژه‌ها	مبلغ کل پروژه‌ها (میلیون ریال)
تحقیقات صنعت محور	۲۷	۱۲۱	۵۳،۳۸۳
تجاری‌سازی یافته‌های پژوهشی	۱۶	۵۰	۳۲،۴۱۵
حمایت از واحدهای تحقیق و توسعه D&R بنگاه‌ها	۲	۶	۵،۳۵۳
برنامه SBDC توسعه مراکز کسب و کار کوچک	۵۱	۲۷۸	۱۴۵،۱۹۱
طرح‌های حمایتی گسترش کارآفرینی	۲۸	۲۸	۸۶،۱۴۵
حمایت از پروژه‌های صنایع نوین	۴۵	۳۶۰	۱،۲۴۰،۰۰۰
حمایت از مخترعین و مبتکرین	۱	۱۸	۹۰۰
حمایت از کنسرسیوم‌های ملی	۷	۳	۱۲،۰۰۰
حمایت از پروژه‌های مطالعاتی	۲۱	۸۰	۱،۲۰۰
برنامه فرصت‌های مطالعاتی اساتید در بخش معدن	۱	۴	۵۰۰
حمایت از گسترش صنایع الکترونیک	۲۱۵	۳۷۲	۱،۰۱۵،۰۰۰
جمع کل	۴۱۴	۱۳۲۰	۲،۵۹۲،۰۸۶

علاوه بر اقدامات فوق، منابعی در اختیار وزارت قرار می‌گیرد که در قالب پروژه‌های پژوهشی با دانشگاه‌ها و مؤسسات پژوهشی منعقد می‌گردد تا اولویت‌های تعیین شده از سوی وزارت را بر مبنای تحقیق و پژوهش اجرا نمایند. در جدول زیر عملکرد این بخش ارائه شده است.

جدول ۱۸۵: عملکرد قراردادهای پژوهشی منعقد شده با دانشگاهها و مؤسسات پژوهشی

سال	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰	
قراردادهای منعقد شده	تعداد قراردادها	۱۷۴	۱۲۳	۱۷۱	۸۸	۱۵۰	۷۵	۸۳
	حجم ریالی قراردادها به میلیون ریال	۷۰۷۶۳,۹	۶۵۴۶۱,۵	۱۴۵۲۰۷,۶	۱۰۰۶۸۲,۷	۱۸۶۰۹۶	۵۴۶۸۵,۴	۸۱۵۸۵
قراردادهای خاتمه یافته	تعداد قراردادها	۱۲۱	۵۱	۲۴	۴	۳۵	۲۵	۳۷
	حجم ریالی قراردادها به میلیون ریال	۲۸۴۲۹,۲	۱۱۲۸۹,۵	۶۰۸۴,۵	۹۱۵	۹۴۹۱,۳	۱۳۶۶۷,۴	۸۷۷۳
قراردادهای فعال	تعداد قراردادها	۵۳	۷۲	۱۴۷	۸۴	۱۱۵	۲۱	۸۰
	حجم ریالی قراردادها به میلیون ریال	۴۲۳۳۴,۷	۵۴۱۷۲	۱۳۹۱۲۳,۱	۹۹۷۶۷,۷	۱۷۶۶۰,۵	۳۸۳۵۳,۴	۲۲۱۶۸۲

در جدول زیر فهرست برخی از قراردادهای پژوهشی منعقد شده با دانشگاهها و مؤسسات پژوهشی طی هشت سال اخیر ارائه شده است:

جدول ۱۸۶: فهرست برخی از قراردادهای پژوهشی منعقد شده با دانشگاهها و مؤسسات پژوهشی

سال انعقاد	نام دستگاه ذیربط منعقد کننده تفاهم نامه یا قرارداد	موضوع تفاهم نامه یا قرارداد
۱۳۸۴	پردیس دانشکده فنی دانشگاه تهران	اجرای تحقیقات فنی و کاربردی در جهت تقویت تحقیق و توسعه در صنایع برنامه flagship در زمینه صنایع آرایشی بهداشتی و دارویی
۱۳۸۴	پردیس دانشکده فنی دانشگاه تهران	اجرای تحقیقات فنی و کاربردی در جهت تقویت تحقیق و توسعه در صنایع برنامه flagship در زمینه صنایع غذایی
۱۳۸۴	معاونت پژوهشی دانشگاه بوعلی سینای همدان	اجرای تحقیقات فنی و کاربردی در جهت تقویت تحقیق و توسعه در صنایع برنامه flagship در زمینه صنایع غالب و جهت گیری شده در استان یا منطقه
۱۳۸۴	دانشگاه فردوسی مشهد	اجرای تحقیقات فنی کاربردی در جهت تقویت تحقیق و توسعه در صنایع برنامه flagship در زمینه صنایع غالب و جهت گیری شده در استان یا منطقه
۱۳۸۴	معاونت پژوهشی دانشگاه شهید باهنر کرمان	اجرای تحقیقات فنی کاربردی در جهت تقویت تحقیق و توسعه در صنایع برنامه flagship در زمینه صنایع غالب و جهت گیری شده در استان یا منطقه
۱۳۸۴	معاونت پژوهشی دانشگاه صنعتی امیر کبیر	اجرای تحقیقات فنی و کاربردی در جهت تقویت تحقیق و توسعه در صنایع برنامه flagship در زمینه صنایع نساجی و پوشاک
۱۳۸۴	معاونت پژوهشی دانشگاه صنعتی امیر کبیر	اجرای تحقیقات فنی و کاربردی در جهت تقویت تحقیق و توسعه در صنایع برنامه flagship در زمینه صنایع پلیمر
۱۳۸۴	معاونت پژوهشی دانشگاه مازندران	اجرای تحقیقات فنی کاربردی در جهت تقویت تحقیق و توسعه در صنایع برنامه flagship در زمینه صنایع غالب و جهت گیری شده در استان یا منطقه

۱۳۸۴	معاونت پژوهشی دانشگاه ارومیه	اجرای تحقیقات فنی کاربردی در جهت تقویت تحقیق و توسعه در صنایع برنامه flagship در زمینه صنایع غالب و جهت گیری شده در استان
۱۳۸۴	مرکز تحقیقات مهندسی دانشگاه یزد	اجرای تحقیقات فنی کاربردی در جهت تقویت تحقیق و توسعه در صنایع برنامه flagship در زمینه صنایع غالب و جهت گیری شده در استان یا منطقه
۱۳۸۴	معاونت پژوهشی دانشگاه صنعتی اصفهان	اجرای تحقیقات فنی کاربردی در جهت تقویت تحقیق و توسعه در صنایع برنامه flagship در زمینه صنایع غالب و جهت گیری شده در استان یا منطقه
۱۳۸۴	معاونت پژوهشی دانشگاه رازی کرمانشاه	اجرای تحقیقات فنی کاربردی در جهت تقویت تحقیق و توسعه در صنایع برنامه flagship در زمینه صنایع غالب و جهت گیری شده در استان یا منطقه
۱۳۸۴	معاونت پژوهشی جهاد دانشگاهی	اجرای تحقیقات فنی و کاربردی در جهت تقویت تحقیق و توسعه در صنایع برنامه flagship در زمینه صنایع غذایی
۱۳۸۴	معاونت پژوهشی جهاد دانشگاهی	اجرای تحقیقات فنی و کاربردی در جهت تقویت تحقیق و توسعه در صنایع برنامه flagship در حوزه صنایع شیمیایی معدنی
۱۳۸۴	معاونت پژوهشی دانشگاه گیلان	اجرای تحقیقات فنی کاربردی در جهت تقویت تحقیق و توسعه در صنایع برنامه flagship در زمینه صنایع غالب و جهت گیری شده در استان یا منطقه
۱۳۸۴	معاونت پژوهشی دانشگاه تبریز	اجرای تحقیقات فنی کاربردی در جهت تقویت تحقیق و توسعه در صنایع برنامه flagship در زمینه صنایع غالب و جهت گیری شده در استان یا منطقه
۱۳۸۴	معاونت پژوهشی دانشگاه تربیت مدرس	اجرای تحقیقات فنی کاربردی در جهت تقویت تحقیق و توسعه در صنایع در زمینه صنایع قطعه سازی
۱۳۸۴	معاونت پژوهشی دانشگاه تربیت مدرس	اجرای تحقیقات فنی کاربردی در جهت تقویت تحقیق و توسعه در صنایع برنامه flagship در زمینه صنایع ماشین سازی و مکانیک
۱۳۸۴	معاونت پژوهشی دانشگاه تربیت مدرس	اجرای تحقیقات فنی کاربردی در جهت تقویت تحقیق و توسعه در صنایع برنامه flagship در زمینه صنایع تولید تجهیزات و لوازم پزشکی
۱۳۸۴	معاونت پژوهشی دانشگاه شهید چمران اهواز	اجرای تحقیقات فنی کاربردی در جهت تقویت تحقیق و توسعه در صنایع برنامه flagship در زمینه صنایع غالب و جهت گیری شده در استان یا منطقه
۱۳۸۴	معاونت پژوهشی دانشگاه علم و صنعت ایران	اجرای تحقیقات فنی کاربردی در جهت تقویت تحقیق و توسعه در صنایع برنامه flagship در زمینه صنایع شیمیایی
۱۳۸۴	معاونت پژوهشی دانشگاه علم و صنعت ایران	اجرای تحقیقات فنی کاربردی در جهت تقویت تحقیق و توسعه در صنایع برنامه flagship در زمینه صنایع مواد کامپوزیت
۱۳۸۴	معاونت پژوهشی دانشگاه علم و صنعت ایران	اجرای تحقیقات فنی کاربردی در جهت تقویت تحقیق و توسعه در صنایع برنامه flagship در زمینه صنایع ریخته گری و سرامیک
۱۳۸۴	معاونت پژوهشی جهاد دانشگاهی	اجرای تحقیقات فنی کاربردی در جهت تقویت تحقیق و توسعه در صنایع برنامه flagship در زمینه صنایع بازیافت و مدیریت ضایعات در واحدهای صنعتی و معدنی

۱۳۸۴	معاونت پژوهشی جهاد دانشگاهی	شناسایی برنامه‌ریزی و مدیریت بر اجرای فعالیت‌های تحقیقات کاربردی موردنیاز واحدهای صنعتی و معدنی در استان‌ها از طریق بهره‌گیری از پتانسیل‌های تحقیقاتی بومی استان در غالب برنامه flagship استانی
۱۳۸۴	معاونت پژوهشی دانشکده فنی تهران	اجرای تحقیقات فنی کاربردی در جهت تقویت تحقیق و توسعه در صنایع برنامه flagship در زمینه صنایع لوازم خانگی
۱۳۸۴	پژوهشکده مهندسی جهاد کشاورزی	اجرای تحقیقات فنی کاربردی در جهت تقویت تحقیق و توسعه در صنایع برنامه flagship در زمینه صنایع تبدیلی کشاورزی
۱۳۸۴	معاونت پژوهشی دانشگاه شیراز	اجرای تحقیقات فنی کاربردی در جهت تقویت تحقیق و توسعه در صنایع برنامه flagship در زمینه صنایع غالب و جهت‌گیری شده در استان یا منطقه
۱۳۸۴	معاونت پژوهشی دانشگاه تربیت مدرس	شناسایی برنامه‌ریزی و مدیریت بر اجرای فعالیت‌های تحقیقات کاربردی موردنیاز واحدهای صنعتی و معدنی در استان‌ها (پیوست ۱) از طریق بهره‌گیری از پتانسیل‌های تحقیقاتی بومی استان در غالب برنامه flagship استانی
۱۳۸۴	معاونت پژوهشی دانشگاه صنایع و معادن	انجام تحقیقات فنی کاربردی در زمینه فراوری مواد معدنی و رفع نیازهای تحقیقاتی بخش معدن کشور flagship معدنی
۱۳۸۴	معاونت پژوهشی دانشگاه صنایع و معادن	شناسایی برنامه‌ریزی و مدیریت بر اجرای فعالیت‌های تحقیقات کاربردی موردنیاز واحدهای صنعتی و معدنی در استان‌های (پیوست شماره ۱) از طریق بهره‌گیری از پتانسیل‌های تحقیقاتی بومی استان در غالب برنامه
۱۳۸۴	معاونت پژوهشی دانشگاه صنایع و معادن	استفاده از توانمندیهای خدمات علمی و تخصصی جهت زمینه‌سازی رشد و ارتقا کارآفرینی توسعه فرهنگی و ترویجی به منظور بسترسازی تحقق ماده پنج برنامه چهارم در رشد بهره‌وری بخش صنعت و معدن و ارائه دستاوردهای مطالعاتی طرحهای خاتمه یافته و پیگیری نتایج حاصل از آنها
۱۳۸۴	معاونت پژوهشی دانشگاه صنایع و معادن	بهره‌گیری از خدمات و توانمندیهای علمی و نرم‌افزاری در نشر و ترویج اطلاعات و دانش کاربردی در زمینه‌های مختلف صنعتی و معدنی در سطح ملی و واحدهای صنعتی و معدنی به منظور بسترسازی توسعه مبتنی بر دانایی در بخش صنعت و معدن کشور در برنامه چهارم
۱۳۸۵	پژوهشگاه پلیمر و پتروشیمی ایران	بازگردانی PVC با استفاده از سیستم حلال
۱۳۸۵	معاونت پژوهشی دانشگاه صنعتی امیر کبیر	تولید کنسانتره لیمو به روش تبخیری
۱۳۸۵	معاونت پژوهشی دانشگاه بین‌المللی امام خمینی	اجرای تحقیقات فنی کاربردی در جهت تقویت تحقیق و توسعه در صنایع برنامه flagship در حوزه صنایع غالب و جهت‌گیری شده در استان یا منطقه
۱۳۸۵	معاونت پژوهشی دانشگاه زنجان	اجرای تحقیقات فنی کاربردی در جهت تقویت تحقیق و توسعه در صنایع برنامه flagship در حوزه صنایع غالب و جهت‌گیری شده در استان یا منطقه
۱۳۸۵	معاونت پژوهشی جهاد دانشگاهی	اجرای تحقیقات فنی کاربردی در جهت تقویت تحقیق و توسعه در صنایع برنامه flagship در حوزه صنایع تجهیزات تأمین نیرو و الکترونیکی
۱۳۸۵	پردیس دانشکده فنی دانشگاه تهران	اجرای تحقیقات فنی کاربردی در جهت تقویت تحقیق و توسعه در صنایع برنامه flagship در حوزه صنایع سلولزی
۱۳۸۵	معاونت پژوهشی دانشگاه صنعتی سهند	اجرای تحقیقات فنی کاربردی در جهت تقویت تحقیق و توسعه در صنایع برنامه flagship در حوزه صنایع پلیمری
۱۳۸۵	معاونت پژوهشی دانشگاه سمنان	اجرای تحقیقات فنی کاربردی در جهت تقویت تحقیق و توسعه در صنایع برنامه flagship در حوزه صنایع غالب و جهت‌گیری شده در استان یا منطقه
۱۳۸۵	معاونت پژوهشی دانشگاه سیستان و بلوچستان	اجرای تحقیقات فنی کاربردی در جهت تقویت تحقیق و توسعه در صنایع برنامه flagship در حوزه صنایع غالب و جهت‌گیری شده در استان یا منطقه

۱۳۸۵	معاونت پژوهشی دانشگاه صنعتی اصفهان	اجرای تحقیقات فنی کاربردی در جهت تقویت تحقیق و توسعه در صنایع برنامه flagship در حوزه صنایع نساجی و پوشاک
۱۳۸۶	پژوهشگاه پلیمر و پتروشیمی ایران	بازیافت شیمیایی پلی یورتان در مقیاس آزمایشگاهی
۱۳۸۶	پژوهشکده توسعه صنایع شیمیایی جهاد دانشگاهی	بررسی جرمهای نسوز پیشرفته موردنیاز در بخش‌های تاندیش و جوی مذاب bFrunner با تاکید بر بهبود تولید در صنایع آهن و فولاد و ارتقا سطح صنایع نسوز کشور
۱۳۸۶	پژوهشکده مهندسی جهاد کشاورزی	پایلوت فرآوری خرما جهت تولید شربت غنی از فروکتوز به میزان ۱۰۰ کیلوگرم در روز
۱۳۸۶	پژوهشکده صنایع رنگ	تولید نیمه صنعتی ماده رنگ زای زرد بازیگ ۲۸
۱۳۸۶	معاونت پژوهشی دانشگاه تهران	خدمات پژوهشی در خصوص شناسایی و تجزیه و تحلیل مشاغل بخش صنعت و معدن در وزارت صنایع
۱۳۸۶	معاونت پژوهشی دانشگاه صنعتی سهند تبریز	استفاده از فیلتراسیون غشایی جهت شفاف‌سازی ماء الشعیر
۱۳۸۶	معاونت پژوهشی دانشگاه صنعتی امیر کبیر	تولید نشاسته اصلاح شده لیپوفیلیک و کاربرد آن در صنایع غذایی (مطالعه موردی شرکت زمزم)
۱۳۸۶	معاونت پژوهشی دانشگاه تربیت مدرس	تدوین و تبیین پایگاه فناوری
۱۳۸۶	معاونت پژوهشی دانشگاه خواجه نصیرالدین طوسی	اجرای تحقیقات فنی و کاربردی در جهت تقویت تحقیق و توسعه در صنایع برنامه Flagship در حوزه صنایع
۱۳۸۶	معاونت پژوهشی دانشگاه صنایع و معادن	بهره گیری از توانمندیهای علمی و فنی دانشگاه جهت نیاز سنجی و انجام مطالعات دفاتر تخصصی و سازمان‌های تحت پوشش وزارت صنایع و معادن در سطوح راهبردها و برنامه‌های اجرایی جهت تحقق اهداف بخش صنعت و معدن و انتشار نتایج آنها
۱۳۸۶	پژوهشگاه پلیمر و پتروشیمی ایران	تولید کاتالیست متالوسن و لاستیک EPDM با استفاده از کاتالیست تولید شده داخلی
۱۳۸۶	معاونت پژوهشی جهاد دانشگاهی	تهیه بانک اطلاعات مستندات کامل پروژه‌های اکتشافی پژوهشی طرح‌های بهره‌برداری در بخش‌های معدنی مربوط به وزارت صنایع و معادن
۱۳۸۶	معاونت پژوهشی دانشگاه صنعتی امیر کبیر	اجرای تحقیقات فنی کاربردی در جهت تقویت تحقیق و توسعه در صنایع برنامه flagship در حوزه صنایع غذایی
۱۳۸۶	معاونت پژوهشی دانشگاه فردوسی مشهد	رفع نیازهای مطالعاتی و راهبردی سازمان صنایع و معادن استان خراسان رضوی توسط کانون تفکر منطقه‌ای
۱۳۸۶	معاونت پژوهشی دانشگاه صنعتی شریف	اجرای تحقیقات فنی کاربردی در جهت تقویت تحقیق و توسعه در صنایع برنامه flagship در حوزه شرکت‌های صنعتی مورد تایید کارفرما
۱۳۸۶	معاونت پژوهشی دانشگاه تهران	ارائه مشاوره و راه اندازی کلینیک تخصصی فنی به منظور شناسایی نیازهای پژوهشی در بنگاه‌های صنعتی و معدنی غیردولت‌تدر پارک علم و فناوری
۱۳۸۶	معاونت پژوهشی جهاد	حمایت از اجرای تحقیقات فنی و کاربردی واحدهای تحقیق و توسعه و پیاده‌سازی نتایج و یافته‌های پژوهشی

	دانشگاهی	صنعتی در سطح بنگاه‌های صنعتی
۱۳۸۶	پارک فناوری پردیس	حمایت از اجرای تحقیقات فنی کاربردی واحدهای تحقیق و توسعه و پیاده‌سازی نتایج و یافته‌های پژوهشی صنعتی در سطح بنگاه‌های صنعتی
۱۳۸۷	دانشگاه جامع علمی کاربردی	سنجش برآورد کارایی فنی در گروه‌های مختلف صنایع کشور (گروه صنایع شیمیایی) و تحلیل عوامل موثر بر آن طی ده سال گذشته با استفاده از روش تحلیل مرزی- تصادفی SFA
۱۳۸۷	معاونت پژوهشی دانشگاه تهران	اجرای تحقیقات فنی کاربردی در جهت تقویت تحقیق و توسعه در بخش صنعت و معدن در قالب تحقیقات صنعت محور (Flagship)
۱۳۸۷	معاونت پژوهشی دانشگاه صنایع و معادن	طراحی و پیاده‌سازی و عملیاتی نمودن پژوهش و فناوری
۱۳۸۷	دانشگاه علامه طباطبایی	تدوین روش بهینه محاسبه ارزش افزوده بخش صنعت و معدن
۱۳۸۸	پارک علم و فناوری دانشگاه تهران	انجام پژوهش‌های میدانی - کاربردی در خصوص وضعیت ومشکلات واحدهای صنعتی کشور
۱۳۸۸	معاونت پژوهشی دانشگاه صنعتی شریف	انجام پژوهش‌های فنی - کاربردی در جهت هم افزایی توانمندیهای علمی و صنعتی دستگاه‌های پژوهشی و بخش صنعت و معدن در قالب پروژه‌های خدمات کارشناسی تخصصی و تحصیلات تکمیلی
۱۳۸۸	معاونت پژوهشی دانشگاه تربیت مدرس	انجام پژوهش‌های فنی - کاربردی در جهت هم افزایی توانمندیهای علمی و صنعتی دستگاه‌های پژوهشی و بخش صنعت و معدن در قالب پروژه‌های خدمات کارشناسی تخصصی و تحصیلات تکمیلی
۱۳۸۸	معاونت پژوهشی دانشگاه علم و صنعت ایران	انجام پژوهش‌های فنی - کاربردی در جهت هم افزایی توانمندیهای علمی و صنعتی دستگاه‌های پژوهشی و بخش صنعت و معدن در قالب پروژه‌های تحقیقات صنعتی و معدنی خدمات فنی کارشناسی و پروژه‌های تحصیلات تکمیلی
۱۳۸۸	معاونت پژوهشی دانشگاه صنعتی امیر کبیر	انجام پژوهش‌های فنی - کاربردی در جهت هم افزایی توانمندیهای علمی و صنعتی دستگاه‌های پژوهشی و بخش صنعت و معدن در قالب پروژه‌های تحقیقات صنعتی و معدنی خدمات فنی کارشناسی تخصصی و پروژه‌های تحصیلات تکمیلی
۱۳۸۸	معاونت پژوهشی دانشگاه تهران	انجام پژوهش‌های فنی - کاربردی در جهت هم افزایی توانمندیهای علمی و صنعتی دستگاه‌های پژوهشی و بخش صنعت و معدن در قالب پروژه‌های خدمات کارشناسی تخصصی و تحصیلات تکمیلی
۱۳۸۸	معاونت پژوهشی دانشگاه صنایع و معادن	انجام پژوهش‌های فنی - کاربردی در جهت هم افزایی توانمندیهای علمی و صنعتی دستگاه‌های پژوهشی و بخش صنعت و معدن در قالب پروژه‌های خدمات کارشناسی تخصصی و تحصیلات تکمیلی
۱۳۸۸	پارک علم و فناوری دانشگاه تهران	انجام پژوهش‌های فنی - کاربردی در راستای تجاری‌سازی یافته‌های پژوهشی
۱۳۸۸	پارک علم و فناوری خراسان رضوی	انجام پژوهش‌های فنی - کاربردی در راستای تجاری‌سازی یافته‌های پژوهشی
۱۳۸۸	پارک علم و فناوری دانشگاه تهران	به‌کارگیری توان علمی و پژوهشی متخصصان دانشگاهی و صاحب‌نظران حوزه صنعت و معدن در ارائه خدمات فنی و کارشناسی به بنگاه‌های صنعتی معدنی
۱۳۸۹	معاونت پژوهشی دانشگاه تربیت معلم	بررسی و شناسایی پتانسیل‌های معدنی استان هرمزگان به عنوان مواد اولیه مورد استفاده در صنایع سیمان و فولاد
۱۳۸۹	معاونت پژوهشی دانشگاه شیراز	اتوماسیون لیزری مشاین آسفالت ریزی
۱۳۹۰	معاونت پژوهش و فناوری جهاد دانشگاهی	طراحی تفصیلی سامانه اطلاعات کار در حوزه صنعت و معدن

۱۳۹۰	معاونت پژوهش و فناوری جهاد دانشگاهی	طراحی چارچوب مطالعه وضعیت و مسائل بنگاه‌های صنعتی و تهیه برنامه راهبردی بنگاه
۱۳۹۰	معاونت پژوهشی دانشگاه صنعتی شاهرود	انجام پژوهش‌های فنی - کاربردی در جهت افزایش توانمندی‌های علمی و صنعتی دستگاه‌های پژوهشی و بخش صنعت و معدن
۱۳۹۰	پارک علم و فناوری استان سمنان	انجام پژوهش‌های فنی - کاربردی در راستای تجاری‌سازی یافته‌های پژوهشی
۱۳۹۰	شهرک علمی تحقیقاتی اصفهان	انجام پژوهش‌های فنی - کاربردی در راستای تجاری‌سازی یافته‌های پژوهشی

۶- از دیگر اقدامات این حوزه حمایت از بخش‌های تحقیقاتی و پژوهشی است که در قالب حمایت از پایان نامه‌ها، کارگاه‌های آموزشی، مخترعین و پروژه‌های مطالعاتی صورت می‌پذیرد که در جدول زیر عملکرد این حوزه ارائه شده است:

جدول ۱۸۷: عملکرد حمایت از بخش‌های تحقیقاتی و پژوهشی

ردیف	عنوان برنامه	بازه زمانی	مبلغ (میلیون ریال)	تعداد	طرف قرارداد
۱	حمایت از پایان نامه‌های تحصیلات تکمیلی	از سال ۱۳۸۵ تا کنون	۱۰۸۴۲	۴۱۰	دانشگاه‌های امیرکبیر، باهنر کرمان، تربیت مدرس، تهران، خواجه نصیر، شریف، شیراز، صنعتی اصفهان، صنعتی سهند، علم و صنعت، فردوسی، شهید بهشتی، صنایع و معادن
۲	کارورزی و هدایت تحقیقات تحصیلات تکمیلی دانشگاه‌ها به منظور تقویت واحدهای تحقیق و توسعه بنگاه‌های صنعتی و معدنی و رفع نیازهای پژوهشی آن‌ها	از سال ۱۳۸۸ تا کنون	۳۷۶۲	۵۸	دانشگاه‌های باهنر کرمان، تهران، سمنان، شیراز، صنعتی سهند، فردوسی
۳	حمایت از کارگاه‌های آموزشی	از سال ۱۳۸۸ تا کنون	۴۰۵۰	۶۱	دانشگاه‌ها، انجمن‌ها، پارک‌های علم و فناوری
۴	حمایت از مخترعین و مبتکرین	از سال ۱۳۸۶ تا کنون	۹۰۰	۱۸	مخترعین منفرد
۵	حمایت از چاپ کتب تخصصی	از سال ۱۳۸۵ تا کنون	۳۴۰۰	۳۱	صنایع و معادن، جهاد دانشگاهی و شهید بهشتی
۶	حمایت از کنسرسیوم‌های ملی		۱۲۰۰۰	۳	
۷	پروژه‌های مطالعاتی		۱۳۰۰۰	۳۱	

در جدول زیر فرست برخی حمایت‌ها از پایان نامه‌ها، کارگاه‌های آموزشی، مخترعین و پروژه‌های مطالعاتی طی هشت سال اخیر ارائه شده است.

جدول ۱۸۸: فرست برخی حمایت‌ها از پایان نامه‌ها، کارگاه‌های آموزشی، مخترعین و پروژه‌های مطالعاتی

سال	نام دستگاه ذیربط منعقد کننده تفاهم نامه یا قرارداد	موضوع تفاهم نامه یا قرارداد
۱۳۸۴	پژوهشگاه پلیمر و پتروشیمی ایران	تهیه نیمه صنعتی رزین‌های مبدل کاتیونی ماکرو پروس
۱۳۸۴	پژوهشگاه صنایع رنگ	تولید و بررسی ویژگیهای کاربرد تنگستن نانو متری در مقیاس آزمایشگاهی
۱۳۸۴	معاونت پژوهشی دانشگاه شیراز	حمایت از انجام پایان نامه‌های تحصیلات در مقاطع کارشناسی ارشد و دکتری مورد نیاز واحدهای صنعتی و معدنی
۱۳۸۴	معاونت پژوهشی دانشگاه علم و صنعت ایران	حمایت از انجام پایان نامه‌های تحصیلات در مقاطع کارشناسی ارشد و دکتری مورد نیاز واحدهای صنعتی و معدنی بخش صنعت و معدن در زمینه مهندسی مواد و متالورژی
۱۳۸۴	معاونت پژوهشی دانشگاه صنعتی شریف	حمایت از انجام پایان نامه‌های تحصیلات در مقاطع کارشناسی ارشد و دکتری مورد نیاز واحدهای صنعتی و معدنی بخش صنعت و معدن در زمینه مهندسی مکانیک
۱۳۸۴	معاونت پژوهشی دانشگاه شهید باهنر کرمان	حمایت از انجام پایان نامه‌های تحصیلات در مقاطع کارشناسی ارشد و دکتری مورد نیاز واحدهای صنعتی و معدنی بخش صنعت و معدن در زمینه مهندسی معدن
۱۳۸۴	پژوهشگاه پلیمر و پتروشیمی ایران	انجام تحقیقات تکمیلی و حمایت از نوآوری جهت تحقق تجاری‌سازی یافته‌های پژوهشی
۱۳۸۴	معاونت پژوهشی و فناوری جهاد دانشگاهی	انجام تحقیقات تکمیلی و حمایت از نوآوری جهت تحقق تجاری‌سازی یافته‌های پژوهشی
۱۳۸۴	معاونت پژوهشی دانشگاه صنعتی امیر کبیر	حمایت از انجام پایان نامه‌های تحصیلات در مقاطع کارشناسی ارشد و دکتری مورد نیاز واحدهای صنعتی و معدنی بخش صنعت و معدن در زمینه مهندسی نساجی
۱۳۸۴	معاونت پژوهشی دانشگاه بوعلی سینای همدان	ارائه خدمات مشاوره‌ای و نظارت بر پروژه‌های تأیید شده کمک به تجاری‌سازی یافته‌های پژوهشی معرفی شده از طرف کارفرما و نظارت بر اجرا بر اساس موارد مطرح شده در پیوست شماره ۲ برای هر پروژه
۱۳۸۴	شهرک علمی و تحقیقاتی اصفهان	انجام تحقیقات تکمیلی و حمایت از نوآوری جهت تحقق تجاری‌سازی یافته‌های پژوهشی
۱۳۸۴	معاونت پژوهشی دانشگاه تربیت مدرس	حمایت از انجام پایان نامه‌های تحصیلات در مقاطع کارشناسی ارشد و دکتری مورد نیاز واحدهای صنعتی و معدنی بخش صنعت و معدن در زمینه مهندسی شیمی
۱۳۸۴	مرکز تحقیقات فناوری دانشگاه علوم پزشکی تهران	انجام تحقیقات تکمیلی و حمایت از نوآوری جهت تحقق تجاری‌سازی یافته‌های پژوهشی
۱۳۸۴	پارک فناوری پردیس	انجام تحقیقات تکمیلی و حمایت از نوآوری جهت تحقق تجاری‌سازی یافته‌های پژوهشی
۱۳۸۴	معاونت پژوهشی دانشگاه صنعتی سهند تبریز	حمایت از انجام پایان نامه‌های تحصیلات در مقاطع کارشناسی ارشد و دکتری مورد نیاز واحدهای صنعتی و معدنی بخش صنعت و معدن در زمینه مهندسی پلیمر
۱۳۸۴	پژوهشگاه جهاد کشاورزی	انجام تحقیقات تکمیلی و حمایت از نوآوری جهت تحقق تجاری‌سازی یافته‌های پژوهشی
۱۳۸۴	دانشگاه فنی دانشگاه تهران	حمایت از انجام پایان نامه‌های تحصیلات در مقاطع کارشناسی ارشد و دکتری مورد نیاز واحدهای صنعتی و معدنی بخش صنعت و معدن در زمینه مهندسی معدن
۱۳۸۴	معاونت پژوهشی دانشگاه	حمایت از انجام پایان نامه‌های تحصیلات در مقاطع کارشناسی ارشد و دکتری مورد نیاز واحدهای صنعتی و معدنی

	فردوسی مشهد	معدنی بخش صنعت و معدن در زمینه مهندسی صنایع غذایی
۱۳۸۴	پارک علم و فناوری خراسان	انجام تحقیقات تکمیلی و حمایت از نوآوری جهت تحقق تجاری سازی یافته های پژوهشی
۱۳۸۴	معاونت پژوهشی دانشگاه خواجه نصیرالدین طوسی	حمایت از انجام پایان نامه های تحصیلات در مقاطع کارشناسی ارشد و دکتری مورد نیاز واحدهای صنعتی و معدنی بخش صنعت و معدن در زمینه مواد و مکانیک
۱۳۸۴	معاونت پژوهشی دانشگاه علم و صنعت ایران	انجام تحقیقات تکمیلی و حمایت از نوآوری جهت تحقق تجاری سازی یافته های پژوهشی
۱۳۸۴	معاونت پژوهشی دانشگاه صنعتی اصفهان	حمایت از انجام پایان نامه های تحصیلات در مقاطع کارشناسی ارشد و دکتری مورد نیاز واحدهای صنعتی و معدنی بخش صنعت و معدن در زمینه مهندسی مواد و متالورژی
۱۳۸۴	معاونت پژوهشی دانشگاه صنایع و معادن	حمایت از برگزاری کارگاه های تخصصی اشاعه و نشر اطلاعات علمی و کاربردی در جوار همایش های علمی و صنعتی ویژه بخش های صنعتی و حمایت از انتشار دستاوردهای علمی و تحقیقاتی بخش های مختلف پژوهش و دانشگاهی کشور
۱۳۸۵	مرکز تحقیقات قوانین و مقررات	مطالعه و ارائه راهکارهای قانونی به منظور تقویت مراکز تحقیق و توسعه واحدهای تولیدی
۱۳۸۵	معاونت پژوهشی دانشگاه آزاد واحد علوم و تحقیقات	زمین شناسی، کانی شناسی، ژئوشیمی و ژئو کانسار سرب و روی نیک در شمال غرب کاشان
۱۳۸۵	معاونت پژوهشی دانشگاه صنعتی شریف	بازنگری و ارزیابی انواع همکاری های تحقیقاتی در صنعت کشور براساس الگوهای موفق جهانی با هدف ارائه پیشنهادی برای شکل گیری همکاری تحقیقاتی در صنعت کشور
۱۳۸۵	معاونت پژوهشی دانشگاه تربیت معلم	تولید فلز منیزیم از دولومیت به روش لوید پیدگون
۱۳۸۵	معاونت پژوهشی دانشگاه تربیت مدرس	حمایت از برگزاری کارگاه های آموزشی
۱۳۸۵	معاونت پژوهشی دانشگاه علم و صنعت ایران	بهینه سازی ترکیب و فرایند پخت کاشی های پرسلائی (مرحله دوم)
۱۳۸۵	معاونت پژوهشی دانشگاه تربیت مدرس	حمایت از انجام پایان نامه های تحصیلات تکمیلی در مقاطع کارشناسی ارشد و دکتری
۱۳۸۵	معاونت پژوهشی دانشگاه علم و صنعت	حمایت از انجام پایان نامه های تحصیلات تکمیلی در مقاطع کارشناسی ارشد و دکتری
۱۳۸۵	معاونت پژوهشی دانشگاه صنعتی امیر کبیر	ارائه برنامه اجرایی به منظور طراحی فرایند شبکه سازی در بخش صنعت و معدن
۱۳۸۵	معاونت پژوهشی جهاد دانشگاهی	مطالعات جامع در خصوص فلورین و طراحی یک واحد پایلوت و تخلیص آن
۱۳۸۵	معاونت پژوهشی جهاد دانشگاهی	حمایت از نوآوری فنی مخترعین و مبتکرین منفرد و افراد حقیقی در جهت ارتقای دستاوردهای آن به سطح مناسبی از کاربرد و تجاری سازی
۱۳۸۵	معاونت پژوهش و فناوری جهاد دانشگاهی	حمایت از نوآوری فنی مخترعین و مبتکرین منفرد و افراد حقیقی در جهت ارتقای دستاوردهای آن به سطح مناسبی از کاربرد و تجاری سازی
۱۳۸۵	معاونت پژوهش و فناوری	انجام تحقیقات تکمیلی و حمایت از نوآوری جهت تحقق تجاری سازی یافته های پژوهشی

	جهاد دانشگاهی	
۱۳۸۵	پارک علم و فناوری پردیس	انجام تحقیقات تکمیلی و حمایت از نوآوری جهت تحقق تجاری سازی یافته های پژوهشی
۱۳۸۵	پژوهشگاه مواد و انرژی	انجام تحقیقات تکمیلی و حمایت از نوآوری جهت تحقق تجاری سازی یافته های پژوهشی
۱۳۸۵	پارک فناوری پردیس	حمایت از اجرای تحقیقات فنی کاربردی واحدهای تحقیق و توسعه و پیاده سازی نتایج و یافته پژوهشی صنعتی در سطح بنگاه های صنعتی
۱۳۸۵	جهاد دانشگاهی	حمایت از اجرای تحقیقات فنی کاربردی واحدهای تحقیق و توسعه و پیاده سازی نتایج و یافته پژوهشی صنعتی در سطح بنگاه های صنعتی
۱۳۸۵	پژوهشکده صنایع رنگ	انجام تحقیقات تکمیلی و حمایت از نوآوری جهت تحقق تجاری سازی یافته های پژوهشی
۱۳۸۵	پژوهشکده مهندسی جهاد کشاورزی	انجام تحقیقات تکمیلی و حمایت از نوآوری جهت تحقق تجاری سازی یافته های پژوهشی
۱۳۸۵	پژوهشگاه فناوریهای نوین	انجام تحقیقات تکمیلی و حمایت از نوآوری جهت تحقق تجاری سازی یافته های پژوهشی
۱۳۸۶	معاونت پژوهشی دانشگاه علم و صنعت ایران	تهیه نرم افزار شبیه سازی خشک کن های صنعتی
۱۳۸۶	معاونت پژوهشی دانشگاه صنعتی اصفهان	حمایت از برگزاری کارگاه های آموزشی دهمین سمپوزیوم فولاد
۱۳۸۶	معاونت پژوهشی دانشگاه صنایع و معادن	حمایت از اجرای تحقیقات فنی کاربردی در زمینه بهره گیری از فناوریهای نو در ارتقا کارایی، بهره وری، بهبود کیفیت و نوآوری در محصول و فرایندهای صنعتی و پیاده سازی نتایج و یافته های پژوهشی در زمینه فناوریهای نو در سطح بنگاه های صنعتی
۱۳۸۶	معاونت پژوهشی دانشگاه تهران	انجام تحقیقات تکمیلی و حمایت از نوآوری جهت تحقق تجاری سازی یافته های پژوهشی در پارک علم و فناوری دانشگاه
۱۳۸۶	پارک علم و فناوری خراسان رضوی	انجام تحقیقات تکمیلی و حمایت از نوآوری جهت تحقق تجاری سازی یافته های پژوهشی
۱۳۸۶	معاونت پژوهشی دانشگاه فردوسی مشهد	کارروزی و هدایت تحقیقات تحصیلات تکمیلی دانشگاهها به منظور تقویت واحدهای تحقیق و توسعه بنگاه های صنعتی و معدنی و رفع نیازهای پژوهشی آنها
۱۳۸۶	پژوهشکده مهندسی جهاد کشاورزی	تشکیل کنسرسیوم تحقیقاتی به منظور طراحی و ساخت واحد نیمه صنعتی تولید الکل از مواد سلولزی و تولید در مقیاس پایلوت به ظرفیت ۱۰۰۰ لیتر در روز
۱۳۸۶	معاونت پژوهشی دانشگاه شهید بهشتی	حمایت از اجرای تحقیقات فنی کاربردی در زمینه بهره گیری از فناوریهای نو در ارتقا کارایی، بهره وری، بهبود کیفیت و نوآوری در محصول و فرایندهای صنعتی و پیاده سازی نتایج و یافته های پژوهشی در زمینه فناوریهای نو در سطح بنگاه های صنعتی
۱۳۸۶	شهرک علمی و تحقیقاتی اصفهان	انجام تحقیقات تکمیلی و حمایت از نوآوری جهت تحقق تجاری سازی یافته های پژوهشی
۱۳۸۶	پارک فناوری پردیس	انجام تحقیقات تکمیلی و حمایت از نوآوری جهت تحقق تجاری سازی یافته های پژوهشی
۱۳۸۶	معاونت پژوهشی دانشگاه شیراز	کارروزی و هدایت تحقیقات تحصیلات تکمیلی دانشگاهها به منظور تقویت واحدهای تحقیق و توسعه بنگاه های صنعتی و معدنی و رفع نیازهای پژوهشی آنها
۱۳۸۶	معاونت پژوهشی جهاد دانشگاهی	بکار گیری توان پژوهشی علمی کشور در راستای دستیابی به دانش فنی تولید و استفاده از انواع غشاءها در بخش های صنعتی کشور و فعالیت های ترویجی و پشتیبانی کننده از طریق پژوهشکده

۱۳۸۶	معاونت پژوهشی جهاد دانشگاهی	توسعه فناوری جهاد دانشگاهی
۱۳۸۶	معاونت پژوهشی دانشگاه سمنان	کارورزی و هدایت تحقیقات تحصیلات تکمیلی دانشگاهها به منظور تقویت واحدهای تحقیق و توسعه بنگاههای صنعتی و معدنی و رفع نیازهای پژوهشی آنها
۱۳۸۶	معاونت پژوهشی دانشگاه صنعتی امیر کبیر	مطالعه و تحقیق به منظور ایجاد و توسعه دانش فنی بسته‌بندی صنایع غذایی مبتنی بر فناوری نانو و به‌کارگیری آن تا مقیاس صنعتی در واحدهای تولید مواد غذایی
۱۳۸۶	معاونت پژوهشی دانشگاه علم و صنعت ایران	طراحی و ساخت پیلوت تولید الیاف شیشه با ظرفیت ۲۵۰ کیلو گرم در روز
۱۳۸۶	پارک علم و فناوری فارس	انجام تحقیقات تکمیلی و حمایت از نوآوری جهت تحقق تجاری‌سازی یافته‌های پژوهشی
۱۳۸۶	فرهنگستان علوم جمهوری اسلامی ایران	حمایت از چاپ فصلنامه آموزشی مهندسی ایران
۱۳۸۷	ریاست پارک زیست فناوری خلیج فارس	انجام تحقیقات تکمیلی و حمایت از نوآوری جهت تحقق تجاری‌سازی یافته‌های پژوهشی
۱۳۸۷	معاونت پژوهشی دانشگاه صنایع و معادن	تدوین برنامه تجاری‌سازی یافته‌های پژوهشی پروژه‌های تحقیقات اساسی بخش صنعت و معدن
۱۳۸۷	معاونت پژوهشی دانشگاه صنایع و معادن	ارائه خدمات مشاوره‌ای و نظارت بر اجرای پروژه‌های مصوب با استفاده از پتانسیل علمی و تخصصی مراکز پژوهشی کشور
۱۳۸۷	معاونت پژوهشی دانشگاه صنایع و معادن	مشاورکت در برگزاری کارگاه‌های آموزشی تخصصی کشور در بخش صنعت و معدن
۱۳۸۷	معاونت پژوهشی دانشگاه شهید بهشتی	فعالیت‌های مدیریتی و هدایت امور طرح از مرحله پیشنهاد پروژه بررسی و تصویب و انعقاد قرارداد و نظارت
۱۳۸۷	پیام زاهدی	ارجاع کار و انجام خدمات کارشناسی برنامه‌های جدید مدرن در حوزه‌های فناوری طرح تحقیقات اساسی بخش صنعت و معدن
۱۳۸۷	علی رئیسی	ارجاع کار و انجام خدمات کارشناسی برنامه‌های جدید مدرن در حوزه‌های فناوری طرح تحقیقات اساسی بخش صنعت و معدن
۱۳۸۷	امیر حسین معتمدی	ارجاع کار و انجام خدمات کارشناسی برنامه‌های جدید مدرن در حوزه‌های فناوری طرح تحقیقات اساسی بخش صنعت و معدن
۱۳۸۷	معاونت پژوهشی دانشکده فنی تهران	حمایت از کارگاه‌های آموزشی سومین کنفرانس ملی مهندسی ارزش
۱۳۸۷	انجمن ریخته‌گری ایران	حمایت از برگزاری کارگاه‌های آموزشی دومین همایش مشترک انجمن علمی ریخته‌گری ایران و انجمن مهندسیین متالورژی ایران
۱۳۸۷	معاونت پژوهشی دانشگاه علم و صنعت ایران	حمایت از برگزاری اولین کنفرانس بین‌المللی کامپوزیت ایران
۱۳۸۷	معاونت پژوهشی دانشگاه شهید بهشتی	مشارکت در برگزاری کارگاه آموزشی GLP
۱۳۸۷	معاونت پژوهشی دانشگاه صنعتی امیر کبیر	حمایت از برگزاری کارگاه‌های آموزشی هشتمین همایش علمی دانشجویی مهندسی مواد و متالورژی ایران

۱۳۸۷	معاونت پژوهشی دانشگاه علم و صنعت ایران	حمایت از برگزاری کارگاه‌های آموزشی نهمین سمینار ملی مهندسی سطح و عملیات حرارتی
۱۳۸۷	معاونت پژوهشی دانشگاه صنعتی شریف	حمایت از کارگاه‌های آموزشی اولین دوره مسابقات ملی شناورهای بدون سر نشین
۱۳۸۷	معاونت پژوهشی دانشگاه علم و صنعت ایران	مشارکت در برگزاری کارگاه‌های آموزشی سومین کنفرانس حفاظت و کنترل سیستم‌های قدرت
۱۳۸۷	معاونت پژوهشی جهاد دانشگاهی واحد تهران	حمایت از برگزاری کارگاه‌های آموزشی ششمین کنفرانس ملی نظام پیشنهادها
۱۳۸۷	معاونت پژوهشی دانشگاه صنعتی شریف	مشارکت در برگزاری کارگاه‌های آموزشی سومین کنفرانس تخصصی پایش و وضعیت و عیب‌یابی
۱۳۸۷	پارک علم و فناوری دانشگاه تهران	حمایت از برگزاری کارگاه‌های آموزشی فرایند و ثبت اختراع در عرصه بین‌المللی دارو بیوفناوری الکترونیک و IT
۱۳۸۷	انجمن مهندسی دریایی	حمایت از برگزاری کارگاه‌های آموزشی دهمین همایش صنایع دریایی
۱۳۸۷	شرکت مهندسی تحصیقات صنایع لاستیک	حمایت از کارگاه‌های آموزشی نهمین همایش ملی لاستیک ایران
۱۳۸۷	معاونت پژوهشی دانشگاه سیستان و بلوچستان	حمایت از برگزاری کارگاه‌های آموزشی کنفرانس خرما
۱۳۸۷	مرکز آموزش علمی کاربردی حدید اراک	حمایت از برگزاری کارگاه‌های آموزشی ماشین‌آلات صنعتی و راهسازی
۱۳۸۷	انجمن مدیریت ایران	حمایت از برگزاری کارگاه‌های آموزشی دومین کنفرانس تخصصی تبیین نظام‌های استاندارد آموزش با محوریت برون‌سپاری در آموزش
۱۳۸۷	شرکت مرزبان کیفیت پایدار	حمایت از برگزاری کارگاه‌های آموزش و ارائه خدمات مربوطه در خصوص مدل سرآمدی EFQM و استقرار آن در سازمان صنایع و معادن استان گلستان
۱۳۸۷	معاونت پژوهشی دانشگاه تربیت مدرس	فعالیت‌های مدیریتی و هدایت امور طرح از مرحله پیشنهاد پروژه، بررسی و تصویب و انعقاد قرارداد
۱۳۸۷	سید امید رعنائی سیادت	مشاوره در زمینه طرح و برنامه‌ریزیهای پژوهشی و توسعه و فناوری در بخش صنعت و معدن
۱۳۸۷	معاونت پژوهشی دانشگاه صنعتی امیر کبیر	حمایت از برگزاری کارگاه‌های آموزشی (فناوران کارآفرین)
۱۳۸۷	علی رئیسی	ارجاع کار و انجام خدمات کارشناس برنامه‌های مدون در حوزه‌های فناوری طرح تحقیقات اساسی بخش صنعت و معدن
۱۳۸۸	معاونت پژوهشی دانشگاه صنعتی شریف	انجام تحقیقات تکمیلی و حمایت از نوآوری جهت تحقق تجاری‌سازی یافته‌های پژوهشی
۱۳۸۸	معاونت پژوهشی دانشگاه تهران	مطالعه طراحی و پیاده‌سازی مدیریت دانش در وزارت صنایع
۱۳۸۸	معاونت پژوهشی دانشگاه صنایع و معادن	مطالعه و تدوین شاخص‌های کمی و ارزیابی و پایش عملکرد صنعت و معدن

۱۳۸۸	معاونت پژوهشی دانشگاه صنایع و معادن	انجام بررسیها و مطالعات در زمینه سیاستگذاری تدوین استراتژی تدوین برنامه‌های اجرایی آینده نگری و اولویت گذاری توسعه فناوری در جهت تحقق اهداف بخش صنعت ومعدن
۱۳۸۸	پژوهشکده مهندسی جهاد کشاورزی	تدوین دانش فنی و پیاده‌سازی واحد نیمه صنعتی جداسازی و درجه‌بندی خرما بر اساس روشهای غیر مخرب
۱۳۸۸	معاونت پژوهشی دانشگاه شهید بهشتی	شناسایی راهکارهای بهینه و راهبردی فعالیت‌های طرح در زمینه اطلاع‌رسانی امکان‌سنجی و صنعتی‌سازی نتایج پروژه ۱
۱۳۸۸	معاونت پژوهشی دانشگاه بیرجند	مشارکت در برگزاری کارگاه‌های آموزشی نهمین کنفرانس مهندسی ساخت و تولید ایران
۱۳۸۸	سازمان پژوهشهای علمی و صنعتی ایران	بکار گیری افزودنی‌های مجاز در کاهش ضایعات غلات در سیلوها و انبارهای صنعتی
۱۳۸۹	پارک علم و فناوری خراسان	حمایت از نوآوری‌های فنی مخترعین و مبتکرین منفرد و افراد حقیقی در جهت ارتقای دستاوردهای مربوطه به سطح مناسبی از کاربرد و تجاری‌سازی
۱۳۸۹	شهرک علمی و تحقیقات اصفهان	انجام پژوهشهای فنی - کاربردی در راستای تجاری‌سازی یافته‌های پژوهشی
۱۳۸۹	معاونت پژوهشی دانشگاه بهزیستی و توانبخشی	دستیابی به دانش طراحی و ساخت دستگاه توانبخشی سیستم تعادلی کودکان فلج مغزی ۱ تا ۷ سال
۱۳۸۹	پارک علم و فناوری یزد	دستیابی به دانش فنی طراحی و ساخت سامانه کنترل سطح مخازن نیتروژن
۱۳۸۹	سازمان پژوهشهای علمی و صنعتی ایران	انجام بررسی‌ها و مطالعات راهبردی در زمینه آسیب شناسی سیاستگذاری تدوین استراتژی تدوین برنامه‌های اجرایی آینده نگاری و اولویت گذاری توسعه فناوری در جهت تحقق اهداف بخش صنعت و معدن
۱۳۸۹	دانشگاه شهید بهشتی	هدایت تحصیلات تکمیلی دانشگاه‌ها به منظور تقویت واحدهای تحقیق و توسعه بنگاه‌های صنعتی ومعدنی و رفع نیازهای پژوهشی آنها
۱۳۸۹	معاونت پژوهشی دانشگاه شهید بهشتی	هدایت تحصیلات تکمیلی دانشگاه‌ها به منظور تقویت واحدهای تحقیق و توسعه بنگاه‌های صنعتی ومعدنی و رفع نیازهای پژوهشی آنها
۱۳۸۹	معاونت پژوهشی دانشگاه صنایع ومعدن	انجام پژوهشهای بنیادی و کاربردی در زمینه بهسازی فرهنگی در صنایع ومعدن
۱۳۸۹	پژوهشکده مهندسی جهاد کشاورزی	تدوین دانش فنی از بین بردن آفات انباری خرما با استفاده از امواج میکرو وویو و گاز ازن در مقیاس پیلوت
۱۳۸۹	معاونت پژوهشی دانشگاه شاهد	طراحی و پیاده‌سازی سیستم پردازش سیگنال گریه کودک / نوزاد برای کمک به غربال شنوایی
۱۳۸۹	معاونت پژوهشی دانشگاه شهید بهشتی	مدیریت راهبری فعالیت‌های پژوهشی و شناسایی راهکارهای بهینه در زمینه‌های اطلاع‌رسانی امکان‌سنجی و نظارت بر تجاری‌سازی و صنعتی‌سازی نتایج پروژه‌ها
۱۳۸۹	معاونت پژوهشی دانشگاه صنعتی امیر کبیر	ارائه خدمات مشاوره فناوری اطلاعات
۱۳۸۹	پارک علم و فناوری یزد	دستیابی به دانش فنی طراحی و ساخت سامانه کنترل سطح مخازن نیتروژن
۱۳۸۹	معاونت پژوهشی دانشگاه امام صادق	ارائه مدل بهینه توزیع درآمد حاصل از افزایش قیمت حاملهای انرژی در بخش صنعت و معدن

۱۳۸۹	معاونت تحقیقات و فناوری دانشگاه اصفهان	تولید اتانول سوختی از گیاه سورگوم شیرین در مقیاس پایلوت با استفاده از تکنیک دیفیوژن و تخمیر در حال جامد
۱۳۹۰	پژوهشگاه شیمی و مهندسی شیمی ایران	انجام مطالعات فنی و اقتصادی جهت تعیین موضوعات پروژه‌های کنسرسیوم تحقیقاتی در حوزه صنعت و معدن
۱۳۹۰	معاونت پژوهشی و فناوری جهاد دانشگاهی	حمایت از نوآوری فنی مخترعین و مبتکرین و افراد حقیقی در جهت ارتقای دستاوردهای آن به سطح مناسبی از کاربرد و تجاری‌سازی
۱۳۹۰	معاونت پژوهشی دانشگاه امام حسین	تدوین دانش فنی طراحی و ساخت سیستم هوشمند نمایشگر بلادرنگ صافی سطح
۱۳۹۰	پارک علم و فناوری دانشگاه تهران	انجام مطالعات و تحقیقات صنعتی و معدنی اساسی با استفاده از پتانسیلهای علمی دستگاه‌های پژوهشی در راستای اهداف برنامه راهبردی صنعت و معدن و تجارت
۱۳۹۰	معاونت پژوهشی جهاد دانشگاهی	به‌کارگیری توان فنی و پژوهشی کارشناسان و صاحب‌نظران به منظور هم‌افزایی در جهت طراحی برنامه راهبردی صنعت، معدن و تجارت
۱۳۹۰	معاونت پژوهشی دانشگاه شهید بهشتی	به‌کارگیری توان فنی و پژوهشی کارشناسان و صاحب‌نظران به منظور هم‌افزایی علمی در جهت طراحی برنامه راهبردی صنعت، معدن و تجارت

۷- همکاری با وزارت علوم تحقیقات و فناوری و دانشگاه علمی و کاربردی در جهت گسترش کمی مراکز علمی کاربردی تحت پوشش صنعت، معدن و تجارت از طریق

ایجاد و توسعه ۱۰۰ مرکز آموزشی جدید علمی - کاربردی تحت پوشش و گسترش آن در کلیه استان‌ها با اولویت استان‌های فاقد مراکز مناطق محروم

ایجاد ظرفیت پذیرش دانشجو طی سال‌های ۱۳۸۴ تا ۱۳۹۱ به تعداد ۸۸۲۰۰۰ نفر اشتغال به تحصیل بیش از ۱۰۰ هزار دانشجو در مراکز علمی کاربردی تحت پوشش تأیید دانش آموختگی ۱۰۰ هزار دانشجو

دراختیار گرفتن حدود ۴۲٪ ظرفیت‌های ایجاد شده جهت پذیرش دانشجو در بخش علمی کاربردی توسط حوزه صنعت، معدن و تجارت

۸- همکاری با وزارت علوم تحقیقات و فناوری و دانشگاه علمی و کاربردی در جهت گسترش کیفی مراکز آموزش علمی کاربردی از طریق گسترش حوزه فعالیت مراکز آموزش علمی کاربردی در رشته صنایع مختلف

تهیه و تدوین ۷۵ عنوان و سرفصل جدید درسی

طراحی دوره‌های موردنیاز بخش صنعت معدن و تجارت در مقاطع تحصیلی کارشناسی ارشد و دکترا

گسترش حوزه فعالیت مراکز آموزش علمی کاربردی در اتحادیه‌ها و صنوف کشور

در جدول زیر عملکرد دوره‌های آموزشی بلندمدت (علمی - کاربردی) در مراکز تحت پوشش این وزارت‌خانه ارائه شده است

جدول ۱۸۹: عملکرد دوره‌های آموزشی بلندمدت (علمی - کاربردی)

سال	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱
تعداد مراکز	۹۴	۱۰۴	۱۳۴	۱۶۰
تعداد دانشجو	۶۴۰۰۰	۷۰۰۰۰	۸۵۰۰۰	۱۰۵۰۰۰
تعداد فارغ التحصیل	--	--	۱۷۰۰۰	۳۸۰۰۰
درخواست جدید	--	--	--	۳۰

۹- برگزاری دوره‌های آموزشی برای کارکنان ستاد وزارت که گزارش عملکرد برگزاری این دوره‌ها در ستاد وزارت‌خانه‌های صنایع و معادن و بازرگانی و وزارت جدید صنعت، معدن و تجارت در جداول زیر ارائه شده است

جدول ۱۹۰: عملکرد برگزاری دوره‌های آموزشی در وزارت صنایع و معادن

۱۳۸۹	۱۳۸۸	۱۳۸۷	۱۳۸۶	۱۳۸۵	۱۳۸۴	شاخص
۲۶۷	۲۰۴	۱۸۸	۲۱۳	۲۸۵	۲۸۳	تعداد دوره‌های برگزار شده
۲۴۰۶	۱۸۳۶	۱۶۹۴	۱۹۱۶	۲۵۷۳	۲۵۵۲	تعداد نفرات آموزش دیده
۲۸۸۸۳	۲۵۷۰۴	۲۰۳۲۸	۲۲۹۹۲	۳۰۸۷۶	۳۰۶۲۴	نفر ساعت

جدول ۱۹۱: عملکرد برگزاری دوره‌های آموزشی در وزارت بازرگانی

۱۳۸۹	۱۳۸۸	۱۳۸۷	۱۳۸۶	۱۳۸۵	۱۳۸۴	شاخص
۱۹۲	۱۰۹	۱۵۳	۱۲۷	۱۳۸	۲۴۱	تعداد دوره‌های برگزار شده
۱۵۱۴	۸۲۲	۸۸۳	۴۹۴۶	۵۴۶	۳۲۹	تعداد نفرات آموزش دیده
۲۱۳۲۹	۱۰۸۲۷	۱۶۱۲۷	۴۳۴۹۴	۱۵۶۶۰	۱۴۲۰۷	نفر ساعت

جدول ۱۹۲: عملکرد برگزاری دوره‌های آموزشی در وزارت صنعت، معدن و تجارت

۱۳۹۱	۱۳۹۰	شاخص
۷۹	۲۶۱	تعداد دوره‌های برگزار شده
۳۱۲۷	۱۱۴۱	تعداد نفرات آموزش دیده
۲۸۰۴۷	۳۱۹۹۱	نفر ساعت

۱-۲-۵-۲-۱ موسسه مطالعات و پژوهش‌های بازرگانی

هدف از تاسیس مؤسسه مطالعات و پژوهش‌های بازرگانی، انجام تحقیقات، تحلیل آمار و اطلاعات، نشر اطلاعات تجاری و انجام پژوهش‌های لازم جهت تجزیه و تحلیل مسائل اقتصادی- بازرگانی داخلی و خارجی بوده و با توجه به ادغام وزارتخانه‌های بازرگانی و صنایع و معادن به حوزه صنعت و معدن نیز تسری یافته است و پشتیبانی علمی و کارشناسی وزارت صنعت، معدن و تجارت را نیز به عهده دارد. به طوری که در این مدت افتخارات مهمی را نیز مانند کسب رتبه مؤسسه پژوهشی برتر کشور، کسب رتبه مدیر پژوهشی ممتاز کشور، کسب رتبه برگزیده در جشنواره فارابی، کسب رتبه برتر در جشنواره روابط عمومی، کسب رتبه کتاب برتر در جایزه کتاب فصل و جشنواره کتاب سال دانشجویی و ... به دست آورده است.

در حوزه پژوهش و تحقیقات، با توجه به اهداف و انتظارات موجود از بخش صنعت، معدن و تجارت، ایجاد تحول در آن بدون پیاده‌سازی نظام نوین تجاری و اقتصاد دانش محور، میسر نخواهد شد. لازمه این امر توجه به مفاهیم، روش‌ها و جهت‌گیری‌های نوین مدیریتی، صنعتی و معدنی، اقتصادی و تجاری از طریق توجه به پژوهش و انجام مطالعات پشتیبان است. شناخت و تجزیه و تحلیل تحولات اقتصادی و تجاری در سطح بین‌المللی و به‌کارگیری آخرین دستاوردهای علمی در حل مشکلات و چالش‌های بخش صنعت، معدن و تجارت کشور از اهداف مهم پژوهش در این بخش می‌باشد. در جدول زیر عملکرد حوزه پژوهش ارائه شده است

جدول ۱۹۳: خلاصه عملکرد پژوهش و تحقیقات مؤسسه مطالعات و پژوهش‌های بازرگانی

عنوان فعالیت	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱
تعداد طرح‌های پژوهشی و گزارشات تحلیلی	۱۴۸	۱۵۲	۱۵۴	۲۷۲	۲۱۳	۱۲۶	۱۸۷	۲۶۸
تعداد تألیف و ترجمه کتب پژوهشی	۳۳	۵۱	۴۵	۷۳	۴۵	۶۰	۴۷	۵۴
تعداد مقالات علمی منتشر شده	۷۳	۵۹	۵۱	۵۳	۶۷	۷۵	۷۸	۷۹
تعداد مشارکت در مجامع علمی و همایش‌ها	۱۰	۱۳	۱۳	۱۵	۲۰	۳۷	۵	۱۲
تعداد حمایت از پایان نامه دانشجویی	۰	۴	۲۱	۶۱	۷۵	۵۷	۲۵	۹
تعداد تفاهم نامه‌های همکاری با سازمان‌ها و دانشگاه‌ها	۰	۲۱	۲۶	۳۲	۳۸	۴۱	۴۸	۵۲

مؤسسه مطالعات و پژوهش‌های بازرگانی در راستای توسعه سرمایه انسانی، توانمندسازی علمی و ارتقای سطح دانش، آموزش و تربیت نیروی انسانی مهار و متخصص را از طریق مرکز آموزش بازرگانی را در سرفلحه فعالیت‌های خود قرار داده است. از مأموریت‌های مهم این مرکز می‌توان به نیازسنجی و برنامه‌ریزی، تدوین بسته‌های آموزشی و ترویجی و پیگیری اجرای برنامه‌های توانمندسازی منابع انسانی در بخش بازرگانی - اقتصادی کشور و ارزیابی مستمر آن‌ها نام برد. در جدول زیر عملکرد دوره‌های آموزشی ارائه شده است.

جدول ۱۹۴: خلاصه عملکرد آموزش مؤسسه مطالعات و پژوهش‌های بازرگانی

عنوان فعالیت	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱
تعداد دوره‌های آموزشی	۵۰۸	۶۵۳	۹۸۰	۲۹۵۷	۱۳۲۵	۱۴۲۱	۸۳۱	۸۵۰
تعداد دانش پذیران	۱۱۳۸۳	۱۷۴۵۱	۲۴۸۹۹	۶۸۳۶۷	۳۰۳۲۸	۵۲۵۷۶	۴۹۲۵۶	۵۶۱۰۴
نفر ساعت آموزشی	۱۱۶۳۰۰۰	۲۶۲۴۰۰۰	۲۸۱۴۰۰۰	۳۳۵۵۰۰۰	۲۸۰۱۰۰۰	۴۶۶۳۰۰۰	۲۵۹۲۰۰۰	۲۸۱۰۰۰۰
تعداد نمایندگی‌های آموزشی	۱۳	۲۶	۲۶	۳۵	۳۷	۴۱	۴۲	۴۲

نشر کتب، مجلات، مقالات و گزارش‌های علمی کاربردی جهت توسعه دانش و فرهنگ تجارت و همچنین برگزاری میز گرد‌ها، همایش‌ها و سخنرانی‌های علمی و پژوهشی از اقدامات مهم مؤسسه در حوزه اطلاع‌رسانی علمی می‌باشد. چاپ و انتشار کتاب‌های تخصصی در این حوزه توسط شرکت چاپ و نشر بازرگانی وابسته به این مؤسسه صورت می‌پذیرد. هم‌چنین در این بخش، پژوهشنامه بازرگانی که دارای درجه علمی - پژوهشی و دو ماهنامه بررسی‌های بازرگانی که دارای درجه علمی - ترویجی می‌باشد با هدف کمک به ایجاد ارتباط میان دانشگاه‌های کشور و سیاست‌گذاران اقتصادی و کمک به مسأله‌یابی علمی - کاربردی در ارتباط با تنگناهای اقتصادی - بازرگانی کشور به انتشار می‌رسد. ضمن اینکه نشست‌های علمی تخصصی متناسب با مأموریت‌ها و مخاطبین بخش بازرگانی، صنعت و معدن نیز برگزار می‌شود. در جدول زیر عملکرد این حوزه ارائه گردیده است.

جدول ۱۹۵: خلاصه عملکرد اطلاع‌رسانی مؤسسه مطالعات و پژوهش‌های بازرگانی

عنوان فعالیت	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱
تعداد نشست‌های علمی برگزار شده	۴۳	۷۱	۴۵	۶۰	۹۷	۷۵	۴۷	۴۰
انتشار پژوهشنامه بازرگانی (علمی- پژوهشی)	۴	۴	۴	۳	۴	۴	۴	۴
انتشار دو ماهنامه بررسی‌های بازرگانی (علمی - ترویجی)	۵	۶	۶	۵	۶	۶	۶	۶
انتشار نشریه تابا	-	-	-	-	-	-	۴۴	۲۷
انتشار نشریه دیدگاه	-	-	-	-	-	-	۸۹	۲۳۹
گزارشات رسانه ای	۱۲۰	۱۷۵	۱۶۰	۱۹۵	۲۰۰	۲۳۵	۵۳۶	۸۸۰
تعداد کتب و نشریات چاپ شده	۸۷	۸۶	۷۶	۹۵	۹۴	۸۴	۸۱	۸۲

پاسخگویی به مسائل طرح شده و نیز ارائه خدمات مشاوره‌ای به منظور شناسایی، تعریف و حل علمی، آگاهانه و سریع مسائل اضطراری، فوری و مهم بخش اقتصادی - بازرگانی کشور از اهداف مهم خدمات مشاوره می‌باشد. در جدول زیر اقدامات انجام شده در حوزه مشاوره ارائه شده است.

جدول ۱۹۶: خلاصه عملکرد مشاوره مؤسسه مطالعات و پژوهش‌های بازرگانی

عنوان فعالیت	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱
تعداد مشاوره‌های تخصصی	۵۲	۶۶	۶۰	۱۱۱	۸۰	۸۷	۷۷	۶۶
تعداد اظهارنظرهای کارشناسی	۹۰	۹۱	۱۵۰	۱۸۴	۱۹۲	۱۴۵	۸۵	۷۶
تعداد طرح‌های پیشنهادی	۸۱	۱۲۸	۱۵۳	۱۱۶	۸۵	۷۴	۶۶	۹۶

برخی از فعالیت‌های موضوعی مهم این مؤسسه در سنوات اخیر در چهار حوزه تخصصی توسعه بازرگانی، زیرساخت‌های تولیدی و مطالعات راهبردی و حوزه توسعه مدیریت پژوهش و آموزش به شرح زیر اشاره می‌شود:

الف) حوزه توسعه بازرگانی:

تدوین نقشه راه اصلاح الگوی مصرف و برگزاری همایش آن
بررسی تاثیر هدفمندسازی یارانه‌ها بر تنظیم بازار مواد غذایی، اصناف کشور و شاخص‌های کلان کشور
تدوین نقشه راه توسعه نهادهای توزیع زنجیره‌ای در کشور
طراحی نظام مدیریت نظارت و بازرسی در شبکه توزیع کالا و خدمات
تدوین مدل مناسب تنظیم بازار در ایام خاص
بررسی آثار بحران اقتصاد جهانی بر تولید و تجارت ایران با تاکید بر قیمت نفت
بررسی فرصت‌های تجاری ایران در بازار چین
شناسایی زمینه‌های توسعه صادرات فرآورده غذایی حلال ایران
پتانسیل‌ها و ظرفیت‌های تجارت در بخش High Tech کشورهای اسلامی
تعیین فهرست محصولات خاص و مکانیزم حفاظتی ویژه محصولات کشاورزی ایران
ب) حوزه توسعه زیرساخت‌های تولیدی:

تدوین لایحه ایجاد نظام مدیریت لجستیک در کشور
طراحی فرایند واگذاری و کاهش تصدی گری در زنجیره تأمین کالاهای منتخب
طراحی نظام جامع مدیریت بهره‌وری بخش بازرگانی
تدوین برنامه کسب و کار کلینیک بهره‌وری بازرگانی ایران

تدوین بسته آموزشی بهبود بهره‌وری برای مدیران صادراتی
تدوین نقشه راه توسعه فرهنگ تجارت الکترونیکی
تدوین نقشه راه پیاده‌سازی پنجره واحد تجاری
تدوین نقشه راه توسعه صنعت بسته‌بندی کشور
ارائه نظام ارتقا و رتبه‌بندی شرکت‌های پخش کالا
شناسایی، اندازه‌گیری و تحلیل شاخص‌های عملکردی بخش بازرگانی
(ج) حوزه مطالعات راهبردی:

تدوین نقشه راه توسعه فضای رقابتی در کشور و برگزاری همایش آن
طراحی و پیاده‌سازی پایگاه شاخص‌های تحلیل صنعتی، معدنی و تجاری
چشم‌انداز اقتصاد ایران
چشم‌انداز نظام اقتصاد بین‌الملل: رویکرد آینده پژوهی و تاکید بر نقش ایران
انجام مطالعات پشتیبان و برگزاری کنفرانس بین‌المللی همگرایی اقتصادی کشورهای سازمان کنفرانس اسلامی
بررسی حقوقی و اقتصادی حق تعویض و استرداد کالا در حقوق ایران
بررسی مفهوم مصرف‌کننده و تبیین حقوق بنیادین او
(د) حوزه توسعه مدیریت پژوهش و آموزش:

تدوین نقشه علم و فناوری در بخش صنعت، معدن و تجارت
ارزیابی و رتبه‌بندی علمی دستگاه‌ها و سازمان‌های تابعه وزارت صنعت، معدن و تجارت
راه اندازی بانک اطلاعات علمی بازرگانی کشور
طراحی و بازنگری نظام پژوهش و آموزش بازرگانی
پیاده‌سازی نظام قیمت‌تمام‌شده پروژه‌ها و خدمات در مؤسسه
عناوین برخی از افتخارات کسب شده برای مؤسسه در بخش زیر اشاره شده است
مؤسسه در طول سال‌های اخیر دستاوردهای علمی و پژوهشی متعددی را کسب نموده است که اهم آن به شرح زیر می‌باشد:
کسب رتبه مؤسسه پژوهشی برتر کشور
کسب رتبه مدیر پژوهشی ممتاز در کشور
کسب رتبه برتر در ارزیابی معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری
کسب رتبه پژوهشگر شاخص در سطح دستگاه‌های اجرایی
کسب کتاب برگزیده در ارزیابی جهاد دانشگاهی
کسب مقاله برتر در ارزیابی جشنواره مطبوعات
کسب رتبه طرح برگزیده و رتبه نشریه برتر در جشنواره بین‌المللی فارابی
کسب کتاب برتر جشنواره کتاب سال دانشجویی و جایزه کتاب فصل
نامزد کتاب برتر در سه سال پیاپی توسط شرکت چاپ و نشر بازرگانی
کسب رتبه برتر از جشنواره روابط عمومی
ایندکس شدن مجله پژوهشنامه بازرگانی مؤسسه در JEL
انتشار کتاب به زبان انگلیسی در انتشارات SPRINGER
کسب مقام برتر در بین گروه‌های چهارده‌گانه مطالعاتی در نهاد ریاست جمهوری

برخی از طرح‌های ملی و کلیدی که این مؤسسه در سنوات اخیر به انجام رسانده است عبارتند از طرح ملی آمایش تجاری، طرح ملی آمارگیری از واحدهای صنفی و بازرگانی، طرح ملی نهضت کاهش قیمت‌تمام‌شده، راه اندازی مرکز تحلیل داده‌های صنعتی، معدنی و تجاری، برگزاری اتاق فکر صنعت، معدن و تجارت، راه اندازی مرکز اطلاعات علمی بازرگانی و...
علاوه بر موارد فوق، تحقیقات و اقدامات متعددی در حوزه بازار و بازاریابی نیز انجام شده است که اهم آن در زیر ارائه شده است:
انجام مطالعات میدانی و بررسی مشکلات و راهکارهای توسعه صادرات غیرنفتی به کشورهای عراق، افغانستان، روسیه، کشورهای آمریکای لاتین، هندوستان، ازبکستان و ...

تبلیغات برون مرزی محصولات ایرانی در بازارهای هدف شامل پخش تیزرهای تبلیغاتی صادرکنندگان نمونه، انجمن‌ها و بنگاه‌ها از شبکه‌های بین‌المللی تلویزیونی

برپایی بیش از ۵۰ غرفه اطلاع‌رسانی در نمایشگاه‌های داخل و خارج
تهیه و تدوین ۵۷ عنوان کتاب‌های راهنمای تجارت با کشورهای هدف
برنامه‌ریزی و ارزیابی پتانسیل‌های بالقوه و بالفعل سازمان بازرگانی استان‌ها، تشکل‌ها، اتحادیه‌ها و بنگاه‌ها جهت انجام تحقیقات بازار و تقویت تشکل‌های تحقیقات بازاریابی

۱-۵-۲-۳- آموزش و پژوهش در شرکت بازرگانی دولتی ایران

در سال‌های پس از اجرای قانون هدفمند کردن یارانه‌ها، با هدایت و راهبری شورای پژوهش و مرکز پژوهش‌های غلات و با همکاری واحدهای تخصصی ستادی شرکت بازرگانی دولتی ایران در سال‌های ۱۳۸۹ لغایت ۱۳۹۱، تعداد ۳۱ پروژه پژوهشی انتشار یافته است که فهرست آن‌ها در زیر ارائه شده است

بررسی تغییرات رطوبت گندم در طول مدت نگهداری در سیلوها و انبارها در چهار منطقه آب و هوایی کشور
تعیین میزان سم آفلاتوکسین در نان مصرفی و بررسی عوامل رشد آن و ارائه راهکارهای موثر
بررسی ظرفیت تولید انواع نانهای سنتی به روش تولید انبوه صنعتی
بررسی روشهای جایگزینی سموم شیمیایی در ضدعفونی کردن گندم در سیلوها و تأسیسات ذخیره‌سازی
طراحی نظام بسته‌بندی و عرضه انواع نان در کشور
طراحی نظام نظارت بهداشتی روشهای تولید انواع نان
طراحی نظام مدیریت پایش کیفیت آرد
طراحی نظام واگذاری مراکز نگهداری غلات و کالاهای اساسی به بخش خصوصی
شناسایی و مستندسازی مشخصات فنی و کاربردی انواع دستگاه‌ها و تجهیزات اندازه‌گیری کیفیت گندم، آرد و نان
طراحی نظام مدیریت پایش کیفیت گندم
طراحی و استقرار بانک اطلاعاتی پژوهشگران مرتبط با حوزه فعالیت شرکت
طراحی نظام مدیریت و نوسازی صنعت تولید نان به روش دستی (سنتی)
مطالعه تطبیقی در خصوص شاخص‌های فرایندی موثر (کیفیت، هزینه، انرژی و ...) در تولید انواع نان به روش دستی و مکانیزه
مطالعه و تدوین ده استراتژی برتر و برنامه پنج ساله شرکت
طراحی نظام حمایت از ایجاد واحدهای تولید نان استاندارد به روش مکانیزه
مطالعه و مستندسازی میزان واقعی مصرف سرانه انواع نان در کشور
طراحی و تدوین کتب آشنایی با روشهای پخت انواع نان استاندارد و تدوین متون مرتبط با گندم، آرد و نان جهت در کتب دانش آموزان
طراحی نظام آشنایی مردم با انواع نان (دفترک آشنایی مردم با نان)
طراحی و استقرار نظام پرداخت پاداش عملکرد
طراحی و استقرار نظام ارزیابی عملکرد سازمانی شرکت‌های تابعه
مطالعه تطبیقی در خصوص کیفیت گندم، آرد و نان ایرانی با سه کشور منتخب
طراحی و استقرار نظام مدیریت تأمین و توزیع کالاهای اساسی
طرح ایجاد مرکز تجاری غلات در منطقه
طراحی نظام خرید هدفمند گندم
مطالعه و ارائه مدل تولید و ذخیره نان در مواقع بحران
باز مهندسی فناوری تولید نانهای سنتی عمده با اولویت کاهش قیمت تمام‌شده
طراحی نظام توسعه بازار گندم، آرد و نان ایران در جهان
اندازه‌گیری فولات کل در آرد و نان غنی شده در سطح تهران
طراحی و استقرار استاندارد اخلاق کسب و کار در نانوایان سنتی و صنعتی
مطالعه و امکان‌سنجی استفاده از فناوری نانو جهت افزایش زمان ماندگاری گندم

بر اساس توافقنامه منعقد شده میان شرکت بازرگانی دولتی ایران و سازمان فنی و حرفه‌ای کشور که پس از امضای تفاهم نامه همکاری میان وزرای وقت بازرگانی و کار و امور اجتماعی در مرداد ۱۳۸۹ انجام گرفت، از زمان اجرای قانون هدفمند کردن یارانه‌ها تا پایان سال ۱۳۹۰، بالغ بر ۱۷۵۹۵۹۸ نفر ساعت به ۳۱۵۴۸ نفر نانو در سراسر کشور، آموزش داده شده است. براساس همین تفاهم نامه در سال ۱۳۹۱ نیز بالغ بر ۱۱۹۳ هزار نفر ساعت به ۲۱۷۰۰ نفر نانو آموزش داده شده است. به این ترتیب، از ابتدای اجرای برنامه آموزش نانوایان سراسر کشور، براساس تفاهم نامه مزبور، تا پایان اسفند ۱۳۹۱، ۵۳،۲ هزار نفر نانو در کشور آموزش دیده‌اند.

در ضمن، بررسی عملکرد آموزش کارکنان شرکت بازرگانی دولتی ایران در سال‌های ۱۳۸۴ تا ۱۳۹۱ حاکی از آن است که در سال ۱۳۹۱ بالغ بر ۱۵۳۳۰ نفر ساعت به کارکنان ستادی شرکت آموزش داده شده است در حالی که این میزان برای سال ۱۳۸۴ بالغ بر ۲۰۶۸۱ نفر ساعت بوده است که در جدول زیر عملکرد این حوزه ارائه گردیده است

جدول ۱۹۷: آموزش کارکنان ستادی شرکت بازرگانی دولتی ایران

نوع دوره آموزشی	سال	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱
دوره‌های شغلی	نفر ساعت	۷۱۲۴	۷۶۱۷	۶۳۹۲	۴۵۹۹	۷۵۶۷	۷۶۵۵	۹۰۴۰	۶۴۹۸
	درصد	۳۴	۴۲	۳۸	۳۲	۳۸	۴۵	۵۰	۴۲
دوره‌های بهبود مدیریت	نفر ساعت	۴۶۲۶	۴۷۵۴	۴۱۳۳	۳۹۲۵	۶۰۷۵	۳۶۴۰	۱۵۵۳	۱۶۹۸
	درصد	۲۲	۲۵	۲۴	۲۷	۳۰	۲۱	۹	۱۱
دوره‌های عمومی	نفر ساعت	۸۹۳۱	۶۰۰۷	۶۴۴۴	۵۸۶۵	۶۵۲۵	۵۸۳۴	۷۵۰۰	۷۱۳۴
	درصد	۴۴	۳۳	۳۸	۴۱	۳۲	۳۴	۴۱	۴۷
جمع	نفر ساعت	۲۰۶۸۱	۱۸۳۷۸	۱۶۹۶۹	۱۴۳۸۹	۲۰۱۶۷	۱۷۱۲۹	۱۸۰۹۳	۱۵۳۳۰

۱-۲-۵-۴ آموزش و پژوهش در سازمان حمایت از مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان

این سازمان در راستای دستیابی به نیازهای آموزشی و پژوهشی، کمیته پژوهشی را تشکیل داده است که عناوین و موضوعات مورد نیاز سازمان را شناسایی و به صورت فراخوان برای عموم محققین اعلام می‌کند. در کنار این فعالیت، برخی از محتوای پژوهشی نیز در قالب کتاب‌های تخصصی تدوین و چاپ شده است. علاوه بر این فعالیت‌ها نیز دوره‌های آموزشی عمومی و تخصصی در رده‌های مختلف مدیریتی و کارشناسی در سازمان برگزار گردیده است

فهرست برخی از عناوین پژوهشی طی هشت سال اخیر در این سازمان عبارتند از:

مطالعه تطبیقی نظام توزیع کنونی کالا در کشور با سایر کشورهای جهان

تعیین مدل بهینه نظام توزیع در کشور برای کالاهای ضروری و اولویت دار

آسیب شناسی وضعیت جاری خدمات پس از فروش به تفکیک کالایی در کشور و مطالعه تطبیقی با سایر کشورها

تدوین آئین نامه اعطایی گواهینامه به واحدهای خدماتی بر اساس مطالعه وضعیت ایران و مطالعه تطبیقی با سایر کشورها

بررسی اثر مکانیزاسیون بر فرایندهای تولید و توزیع و نقش آن در رعایت حقوق مصرف‌کنندگان

مباحث مرتبط با روش‌های کاهش قیمت تمام‌شده

بررسی اثر هدفمند کردن یارانه‌ها در بخش حمل‌ونقل

نقش خدمات ارتباطی در سبد هزینه خانوار طی ۵ سال اخیر

بررسی اثر حمایت دولت از صنایع تولیدی در کاهش قیمت تمام‌شده محصولات بر افزایش بهره‌وری واحدهای تولیدی در کشورهای توسعه یافته و در حال توسعه

بررسی اثر اجرای قانون هدفمند کردن یارانه‌ها بر قاچاق کالا

بررسی اثرات تعرفه و موانع غیر تعرفه‌ای بر قاچاق کالا

بررسی میزان رضایت تماس گیرندگان با شماره تلفن ۱۲۴

بررسی نقش تشکل‌های مردمی در حمایت از مصرف‌کنندگان در کشورها و مقایسه با نظام اقتصادی ایران و ارائه راه کارهای فعال‌سازی و بهره‌مندی از توان تشکل‌های مردمی
 مطالعه تطبیقی روش‌های حمایت از حقوق مصرف‌کنندگان در سایر کشورها
 مطالعه تطبیقی ساختار سازمان‌های غیردولتی‌حمایت از مصرف‌کنندگان در سایر کشورها
 بررسی تاثیر حمایت‌های دولتی در ایجاد و گسترش سازمان‌های حمایت از حقوق مصرف‌کننده
 تاثیر هدفمندسازی یارانه‌ها بر سطح کیفی تولیدات داخلی
 تاثیر اصلاح شبکه‌های توزیع کالاهای اساسی بر کاهش قیمت از طریق حذف واسه‌ها
 در جدول زیر عملکرد این سازمان در برگزاری دوره‌های آموزشی ارائه شده است

جدول ۱۹۸: عملکرد سازمان حمایت از مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان در برگزاری دوره‌های آموزشی

عنوان	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱
تعداد دوره	۷۴	۱۲۰	۱۶۰	۱۹۳	۱۸۸	۱۴۶	۱۱۱	۶۵
تعداد شرکت کنندگان	۲۳۵	۸۴۶	۱۰۰۶	۹۱۶	۶۵۵	۴۶۴	۱۰۴۲	۵۹۷
مدت ساعت آموزشی	۴۹۵۵	۱۰۶۰۴	۲۵۳۰۴	۲۲۴۹۱	۱۵۰۲۵	۹۸۹۱	۱۷۱۹۹	۶۵۶۲
هزینه‌های آموزشی (میلیون ریال)	۶۶	۲۰۵	۱۳۰	۲۰۶	۲۱۵	۱۰۲	۶۸۹	۴۳۳

۱-۲-۵-۱ آموزش و پژوهش در سازمان توسعه تجارت

این سازمان طی سال‌های ۱۳۸۴ تا ۱۳۹۱ با برگزاری و مشارکت در اجرای ۲۰۴۱ کارگاه آموزشی و سمینار تخصصی در حوزه تجارت خارجی در تهران و استان‌های کشور و آموزش ۱۰۳۰۳۵ از مدیران و کارشناسان بنگاه‌های تولیدی و صادراتی جمعاً معادل ۱۳۱۶۱۸۲ نفر ساعت در این حوزه اقدام نموده است.
 در جدول زیر وضعیت آموزش بخش تجارت که عمدتاً در ارتباط با حوزه بازارهای بین‌المللی، صادرات، مسائل گمرکی و تجارت جهانی می‌باشد، به تفکیک سال ارائه شده است

جدول ۱۹۹: عملکرد آموزش سازمان توسعه تجارت

سال	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱
تعداد دوره‌های برگزار شده	۸۰	۱۲۸	۳۸۵	۵۸۶	۵۵۰	۲۹۷	۸۳	۳۱
تعداد افراد آموزش دیده	۱۶۴۱	۴۹۹۹	۲۱۱۴۵	۳۳۷۷۹	۲۷۶۸۵	۱۵۰۸۳	۴۱۰۶	۱۱۲۳

علاوه بر این، همایش‌های آموزشی در ارتباط با موضوع تجارت و صادرات برگزار گردیده که اهم آن در زیر ارائه شده است:
 برگزاری کلینیک‌های بسته‌بندی صادراتی (شیرینی و شکلات- میوه و تره‌بار) (۱۳۸۶)
 برگزاری کارگاه آموزشی بسته‌بندی در یزد (۱۳۸۷)
 برگزاری کلینیک‌های بسته‌بندی صادراتی (صنایع دستی - سفال و سرامیک لالچین -خرما- شیرینی سنتی) (۱۳۸۷)
 برگزاری سمینار یک روزه بسته‌بندی محصولات غذایی با همکاری سازمان تجارت خارجی ژاپن (جترو) (۱۳۸۹)
 برگزاری کارگاه آموزشی تخصصی بسته‌بندی زعفران در مشهد با همکاری سازمان تجارت خارجی ژاپن (جترو) (۱۳۹۰)
 برگزاری کارگاه آموزشی تخصصی بسته‌بندی خشکبار (خرما) در تهران با همکاری سازمان تجارت خارجی ژاپن (جترو) (۱۳۹۰)
 برگزاری کارگاه آموزشی تخصصی بسته‌بندی پسته، انار، محصولات گلخانه‌ای در یزد با همکاری سازمان تجارت خارجی ژاپن (جترو) (۱۳۹۰)
 برگزاری سمینار یک روزه « هفت عنصر اصلی در مدیریت طراحی یک بسته‌بندی موفق» (۱۳۹۱)

برگزاری سمینار توسعه شبکه و خوشه‌های صنعتی
 برگزاری سمینار توانمندسازی محیط برای توسعه کسب و کارهای کوچک و متوسط
 برگزاری سمینار اهمیت عامل توسعه خوشه
 برگزاری سمینار توسعه شبکه‌ها
 برگزاری سمینار خدمات توسعه کسب و کار
 برگزاری سمینار خوشه ادوات کشاورزی جویبار
 برگزاری سمینار رفع مسائل بنگاه‌های کوچک و متوسط با رویکرد خوشه
 برگزاری کارگاه آموزشی آشنایی با توسعه خوشه‌ها با حضور ۵۰ تن از ۳۰ استان کشور
 برگزاری اولین همایش از سلسله همایش‌های توانمندسازی بنگاه‌ها با رویکرد صادرات با موضوع بسته‌بندی صادراتی (سال ۱۳۹۱)
 برگزاری دومین همایش از سلسله همایش‌های توانمندسازی بنگاه‌ها با رویکرد صادرات با موضوع اهمیت تحقیقات بازاریابی و شناسایی
 نقشه ذهن مشتری (سال ۱۳۹۱)
 برگزاری دو نشست تخصصی با شرکت‌های مدیریت صادرات و کنسرسیوم‌های صادراتی
 همایش معرفی توانمندی‌های تشکل‌های صادراتی سال‌های ۱۳۸۸ و ۱۳۸۹
 برگزاری ۵ کارگاه آموزشی آشنایی با سامانه مدیریت تشکل‌ها برای ۱۰۰ تشکل صادراتی سال ۱۳۸۹ و ۱۳۹۰
 برگزاری کارگاه آموزشی در خصوص چگونگی ایجاد تشکل برای تولیدکنندگان روغن‌های صنعتی استان سمنان سال ۱۳۹۰
 برگزاری همایش توانمندسازی تشکل‌های صادراتی در کلاس جهانی سال ۱۳۹۰
 برگزاری همایش بررسی مشکلات صادرات با حضور تشکل‌های صادراتی و صادرکنندگان و مسئولان ذیربط بخش دولتی سال ۱۳۹۰
 مشارکت در برگزاری همایش استانداردها و تولید صادرات محور با همکاری ستاد مبارزه با قاچاق کالا و ارز (سال ۱۳۹۱)
 برگزاری کارگاه آموزشی-کاربردی تدوین برنامه راهبردی تشکل‌ها برای تشکل‌های منتخب (سال ۱۳۹۱)
 برگزاری همایش‌های تخصصی با موضوع تأمین مالی صادرات و بیمه‌های صادراتی با موضوع هدف توسعه اطلاع‌رسانی و آموزش جامعه
 بازرگانان کشور
 برگزاری همایش‌ها و نشست تخصصی در زمینه مشکلات بانکی، بیمه‌ای و مالیاتی صادرکنندگان
 برگزاری جشنواره طراحی بسته‌بندی (با رویکرد صادرات) (۱۳۸۶)
 برگزاری جشنواره و مسابقه طراحی بسته‌بندی محصولات غذایی (با رویکرد صادرات) (۱۳۹۱)
 برگزاری غرفه اطلاع‌رسانی و معرفی جشنواره و مسابقه بسته‌بندی در نمایشگاه آگروفود (۱۳۹۱)
 برگزاری نمایشگاه آثار و نمونه‌های منتخب جشنواره و مسابقه طراحی بسته‌بندی محصولات غذایی (۱۳۹۱)
 برگزاری نمایشگاه آثار و نمونه‌های منتخب یازدهمین دوره جشنواره صنعت چاپ (۱۳۹۱)
 راه اندازی مرکز مشاوره تخصصی بسته‌بندی (۱۳۸۹)
 حضور و برپایی غرفه در نمایشگاه معرفی توانمندی‌های تشکل‌های صادراتی کشور در سال ۱۳۸۸ و ۱۳۸۹
 برگزاری دوره آموزش مدیریت پیشرفته نمایشگاهی (EMD) در شهر مقدس مشهد
 برگزاری دوره آموزش مدیریت پیشرفته بازاریابی نمایشگاهی (EMD) با حضور بیش از ۲۵ شرکت نمایشگاهی داخلی با همکاری انجمن
 نمایشگاه‌های ایران و با حضور مدرسین بین‌المللی از دانشگاه رایزبرگ آلمان و با تائید سازمان نمایشگاهی جهانی (UFI)
 برگزاری دوره آموزشی "پذیرش و اعزام هیئت‌های تجاری" جهت داوطلبان رایزنی بازرگانی در خارج

۱-۲-۵-۶ آموزش و پژوهش در سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران

سازمان ایمیدرو و شرکت‌های تابعه در بخش تحقیق، پژوهش و توسعه طی ۸ سال اخیر بیش از ۱۶۰ میلیارد تومان هزینه نموده‌اند. یکی از بزرگترین دستاوردهای اخیر، ایجاد و بهره‌برداری از مرکز تحقیقات فراوری مواد معدنی ایران واقع در استان البرز است که یکی از مجهزترین مراکز تحقیقاتی خاورمیانه در این بخش است.
 طی سال‌های ۱۳۸۴ تا ۱۳۸۹ در راستای وظایف توسعه‌ای و توانمندسازی بخش، برنامه‌های آموزشی برای معادن بخش خصوصی برگزار شده که در جداول زیر عملکرد این حوزه ارائه شده است

جدول ۲۰۰: عملکرد ایمیدرو در طرح ساماندهی آموزش معادن بخش خصوصی

سال	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰
تعداد دوره ها	۳۶۸	۲۳۴	۲۷۹	۲۵۳	۴۲۰	۴۵	۳۰۰
تعداد شرکت کنندگان	۸۳۴۱	۷۳۱۶	۶۷۰۷	۵۷۰۲	۵۹۸۵		
نفر ساعت آموزش	۲۱۹۶۲۸	۱۶۴۷۱۶	۲۳۰۴۸۴	۱۸۲۶۷۰	۲۳۹۴۰۰	۷۲۰۰۰	۱۱۵۲۰

۱-۵-۲-۷ آموزش و پژوهش در سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران

سازمان مدیریت صنعتی یکی از زیر مجموعه‌های سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران می‌باشد که با قدمتی حدود ۵۰ سال از سازمان‌های معتبر و علمی در جهت آموزش حرفه‌ای مدیران بخش‌های اقتصادی به خصوص حوزه تولید می‌باشد. در جدول زیر عملکرد این مجموعه در حوزه برگزاری دوره‌های آموزشی ارائه شده است.

جدول ۲۰۱: تعداد شرکت کنندگان در دوره‌های آموزشی سازمان مدیریت صنعتی

نوع دوره	ترکیب شرکت کنندگان	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱
دوره‌های کارشناسی ارشد و دکترا	مدیران ارشد سازمان‌ها و بنگاه‌ها	۱۶۶،۹۸۹	۱۵۰،۰۷۶	۲۰۰،۶۸۴	۲۷۴،۷۵۲	۲۸۷،۵۰۸	۲۴۴،۲۹۳	۲۴۶،۱۹۴	۳۶۸،۱۱۳
دوره‌های تخصصی مدیریت	مدیران میانی تخصصی سازمان‌ها و بنگاه‌ها	۱۶۶،۸۰۵	۱۶۳،۸۴۴	۲۷۸،۰۶۳	۲۶۰،۳۷۳	۱۳۳،۴۶۱	۱۴۰،۹۰۰	۱۵۷،۲۷۴	۲۶۳،۱۰۳
دوره‌های کاربردی علوم مدیریت	کارشناسان و کارکنان سازمان‌ها و بنگاه‌ها	۵۰،۵۲۵	۴۵۳،۳۱۱	۴۳۳،۵۲۷	۴۸۴،۴۴۰	۴۵۴،۲۹۱	۴۰۷،۷۳۹	۴۴۷،۶۸۵	۱۵۸،۲۰۳
آموزش مرکز مطالعات	کارشناسان سازمان‌ها و بنگاه‌ها	۴۸،۲۵۰	۵۰،۲۰۰	۵۹،۲۸۷	۶۷،۳۱۱	۳۰۹،۲۱۱	۶۸،۲۴۲	۶۷،۲۹۳	۶۸،۲۵۱
سایر	مدیران ارشد سازمان‌ها و بنگاه‌ها	۷۶،۵۷۶	۲۴،۷۷۸	۱۹،۱۴۸	۳۵،۴۶۳	۱۷،۷۹۷	۱۳،۳۰۰	۹،۸۶۴	۰
جمع		۹۶۴،۱۴۵	۸۴۲،۲۰۹	۹۹۰،۷۰۹	۱،۱۲۲،۳۳۹	۱،۲۰۲،۲۶	۸۷۴،۴۷۴	۹۲۸،۳۱۰	۸۵۷،۶۷۰

مأخذ: سازمان مدیریت صنعتی

از دیگر اقدامات سازمان ایدرو عقد قراردادهای پژوهشی با دانشگاه‌ها و مراکز پژوهشی کشور است که در جدول زیر عملکرد این حوزه ارائه شده است.

جدول ۲۰۲: عملکرد قراردادهای پژوهشی سازمان ایدرو

سال	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱
تعداد	۳۵	۱۹	۱۵	۱۰	۱۵	۱۷	۱۵	۶
اعتبار (میلیارد ریال)	۱۵,۴	۱۵,۳	۷	۸	۱۰	۱۹,۷	۲۱,۳	۲۲,۲

فهرست پروژه‌های پژوهشی در دست اجرا برای حوزه SBDC که در سال ۱۳۹۱ تهیه شده است و ارزش آن حدود ۴۰ میلیارد ریال می‌باشد، در بخش زیر ارائه گردیده است:

طراحی و پیاده‌سازی فناوری ساخت انواع تیرک‌های آزاد به روش MEMS

تدوین دانش فنی تولید پیوسته نانو پودر سولفات باریم در یک راکتور دیسک گردان در مقیاس bench مانیتورینگ سلامت سازه‌های فلزی با کمک سنسورهای پیزوالکتریک و MFC

طراحی و ساخت ابزار ممیزی دو زبانه مدیریت امنیت اطلاعات (فارسی - انگلیسی)

تدوین دانش فنی ساخت نمونه نیمه صنعتی کیت اندازه‌گیری گلوکز (قند خون)

ساخت نمونه مهندسی آندهای تیتانیومی اصلاح شده با مخلوط اکسیدهای فلزی

تدوین دانش فنی تولید پودر آهن مورد نیاز صنایع آینده‌سازی کشور در مقیاس bench

تدوین دانش فنی، طراحی و ساخت واحد نیمه صنعتی تولید عصاره آنتی اکسیدانی از برگ سبز چای

طراحی و ساخت پایلوت غشایی تراوش تبخیری چند منظوره جهت خالص‌سازی حلال‌های آبی

تدوین دانش فنی، طراحی، ساخت، نصب سیستم بازیافت فلزات به روش EMEW در مقیاس bench

ساخت قطعه کامپوزیت صنعتی به روش VARTM

تدوین دانش فنی و ساخت نمونه مهندسی لوح زنی دقیق ورق‌های ضخیم فولادی

تدوین دانش فنی تولید آلیاژهای پر استحکام مس-کروم با قالب مسی آبگرد در مقیاس bench و ساخت نمونه هندسی الکتروود جوشکاری نقطه ای

تولید نیمه صنعتی مواد اولیه دارویی (۱۰ ماده اولیه دارویی و ۱۱ ماده پیش ساخت)

تدوین دانش فنی و ساخت واحد نیمه صنعتی تولید پودر ژل آلونته ورا

تولید آنتی بادی منوکلونال ضد سرطان تخمدان با کایمرازسیون آنتی بادی منوکلونال موشی ضد ror1 انسانی

طراحی و ساخت دستگاه اندازه گیر ذرات ابروسل به روش برخوردی

تدوین دانش فنی استفاده از ذرات نانوسیلیس در ترکیبات سنگ مصنوعی جهت ارتقای خواص فیزیکی و تولید نیمه صنعتی

تدوین دانش فنی و تولید منسوجات ضد آتش

دستیابی به دانش فنی تولید رکتیفایر صنعتی آمپر بالا

تولید کربوکسی متیل سلولز (CMC) خوراکی در مقیاس پایلوت

تدوین دانش فنی داروی ضد سرطان ارلوتنیب هیدروکلراید در مقیاس پایلوت

دار قالی نیمه خودکار

تدوین دانش فنی طراحی و ساخت نمونه مهندسی دستگاه آزمون

پایش ارتعاشات راه دور

تولید ولتاژ AC سه فاز با فرکانس ۵۰ هرتز با استفاده از سلول‌های خورشیدی تا توان ۲ کیلو وات

تدوین دانش فنی طراحی و ساخت UPS های با خروجی سه فاز قدرت ۳۰ کیلووات با قابلیت موازی

تدوین دانش فنی مواد جاذب نانو پروس و مطالعه پدیده‌های جذب و دفع گازهای CO₂ و CH₄ برای کاربردهای زیست محیطی و ذخیره‌سازی در مقیاس bench

بخش دیگری از اقدامات سازمان در جهت توسعه فعالیت‌های حوزه نوآوری می‌باشد که در قالب عقد قراردادها و پروژه‌های پژوهشی است. اطلاعات پروژه‌های پژوهشی در دست اجرا (قرارداد آن‌ها طی سال‌های ۱۳۸۸ تا ۱۳۹۱ منعقد گردیده است) که مربوط به حوزه نوآوری بوده و ارزش آن‌ها حدود ۳۲۰ میلیارد ریال می‌باشد در بخش زیر ارائه شده است :

توسعه دانش فنی و تولید ۱ کیلوگرم از ۶ نوع کاتالیست

طراحی پایه واحد GTL با ظرفیت ۱۰۰۰۰ بشکه در روز

پژوهش و احداث واحد ۱۰۰۰۰ لیتری اتانول سوختی از باگاس نیشکر
 بهسازی نمونه اتوبوس هیبرید، انجام تست‌های عملکردی و کیفیت مطابق با استانداردهای تجاری‌سازی و اخذ تأییدیه از مراکز معتبر
 طراحی و پیاده‌سازی ارتباطات هوشمند خودروبی
 طرح ملی روباتیک الهام یافته از طبیعت (ربات انسان نما)
 تدوین دانش فنی و ساخت غشاء اسمز معکوس به صورت مدول حرارتی جهت تصفیه آب دریا در مقیاس پایلوت صنعتی با ظرفیت ۵۰۰۰
 مدول در سال
 تولید انبوه نماتدهای پاتوزن جهت کنترل آفات زراعی
 راه اندازی و راهبری پایلوت GTL یک بشکه در روز به مدت ۳ ماه
 طراحی و ساخت دستگاه شبیه‌سازی جوش
 ساخت نیمه صنعتی سامانه هوشمند تفکیک کودکان با قلبی سالم از کودکان با بیماریهای مادرزادی
 پژوهش، توسعه دانش فنی و ساخت نمونه صنعتی موتور توربینی ۴ مگاوات قابل بهره‌برداری در سامانه تولید همزمان برق و گرما
 بهینه‌سازی فرایند تولید و مشخصات محصول نانو رس خالص و اصلاح شده در فرایند پایلوت
 طراحی و ساخت یک دستگاه توکامک
 طراحی و ساخت واحد پایلوت تولید پیوسته با ظرفیت ۵۰ تن در سال و تدوین دانش فنی تولید سوپر جاذب‌های پایه بهداشتی
 طراحی و ساخت پایلوت با ظرفیت ۳۰ تن در سال و تدوین دانش فنی تولید NBR به روش پلیمریزاسیون امولسیون
 طراحی، ساخت و تدوین دانش فنی کمپرسورهای جدید دوار

۱-۲-۵-۸ آموزش و پژوهش در سازمان صنایع کوچک و شهرک‌های صنعتی

سازمان صنایع کوچک و شهرک‌های صنعتی نیز به عنوان یکی از سازمان‌های موثر در حوزه تولید، نسبت به برگزاری دوره‌های آموزشی و انجام فعالیت‌های پژوهشی اقدام نموده است که در جدول زیر عملکرد این حوزه ارائه شده است

جدول ۲۰۳: عملکرد آموزشی و پژوهشی سازمان صنایع کوچک و شهرک‌های صنعتی

موضوع	عنوان شاخص	واحد	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱
خدمات حمایتی از صنایع کوچک	دوره‌های آموزشی برگزار شده	دوره	۱۷	۵۵۴	۹۰۰	۱۱۴۶	۱۱۴۷	۱۴۷۳	۱۶۲۱	۱۶۸۸
	آموزش دیده گان دوره‌های آموزشی	نفر	-	۷۳۴۶	۲۱۳۶۸	۳۰۴۶۴	۳۳۶۳۶	۴۲۶۹۷	۴۷۰۷۱	۵۲۲۸۵
	تورهای صنعتی برگزار شده	تور	-	-	۱۲۲	۱۷۳	۱۹۵	۲۵۲	۲۹۵	۳۱۵
	آموزش دیده گان تورهای صنعتی	نفر	-	-	۴۲۳۷	۵۰۴۷	۵۳۰۳	۶۹۴۱	۷۱۰۱	۷۰۵۵
	حمایت از پایان نامه‌های کارشناسی ارشد و دکترا	پایان نامه	-	۳	۳۹	۶۰	۴۹	۷۷	۱۰۹	۱۵۸
دفاتر کار مجازی	ایجاد دفاتر کار مجازی	واحد صنعتی	۲۵۸۸	۹۲۷۴	۷۲۵۵	۶۳۷۷	۴۵۹۶	۴۷۶۳	۴۱۲۹	۵۲۵۰
	معرفی محصولات	محصول	۱۷۹۹	۱۷۰۵۲	۱۰۳۵۸	۹۶۷۲	۱۳۱۱۵	۶۶۶۴	۴۶۱۴	۵۷۱۷

در جدول زیر عملکرد این سازمان برای توسعه آموزش در خوشه‌های صنعتی ارائه شده است

جدول ۲۰۴: دوره‌های آموزشی خوشه‌های صنعتی تا پایان سال ۱۳۹۱

عنوان دوره آموزشی	تعداد دوره	افراد آموزش دیده	آموزش (نفر ساعت)
-------------------	------------	------------------	------------------

آموزش مرحله اول عاملین توسعه خوشه صنعتی (CDA)	۱۹	۵۰۵	۲۲۸۶۵
آموزش مرحله دوم عاملین توسعه خوشه صنعتی (CDA)	۲	۳۱	۱۲۶۰
آموزش مرحله سوم عاملین توسعه خوشه صنعتی (CDA)	۳	۴۵	۱۵۹۰
آموزش مدرسان و مشاوران خوشه صنعتی (TOT)	۳	۵۵	۲۳۵۲
آموزش مقدماتی و عمومی برای نهادها و سازمان‌ها	۳	۱۱۱	۲۸۶۸
جمع	۳۰	۷۴۷	۳۰۹۳۵

۱-۵-۲-۹ آموزش و پژوهش در سازمان زمین شناسی و اکتشافات معدنی

از آنجا که اطلاع‌رسانی و نشر اطلاعات علمی زمین شناسی و اکتشافی کشور از مأموریت‌های اصلی سازمان زمین شناسی و اکتشافات معدنی کشور محسوب می‌گردد، گروه آموزش سازمان برنامه‌ها و طرح‌های مختلفی برای توسعه منابع انسانی و آموزش علوم زمین برای اقشار مختلف جامعه در نظر گرفته است. در جدول زیر خلاصه عملکرد آموزشی سازمان ارائه شده است:

جدول ۲۰۵: خلاصه عملکرد آموزشی سازمان زمین شناسی و اکتشافات معدنی

عنوان	دوره‌های آموزشی بین‌المللی و داخلی	سمینارهای تخصصی	بازدیدهای علمی	دوره‌های آموزش عمومی	دوره‌های آموزشی ویژه مدیران
تعداد ساعت	۳۶۰	۳۶۰	۸۸	۶۴	۳۱۱
نفر ساعت	۱۳۰۲۵۱۵	۲۵۱۷۱۲	۴۶۷۲	۱۹۲۰۰	۱۲۴۴۰

اهم فعالیت‌های آموزشی صورت گرفته در سازمان زمین شناسی به شرح زیر است:

عقد تفاهم نامه همکاری با ۱۵ دانشگاه کشور

ارسال بسته‌های آموزشی به ۲۱ دانشگاه کشور

برگزاری دوره‌های کارآموزی از طریق سامانه ملی الکترونیکی کارآموزی به همراه آموزشهای تئوری و بازدیدهای علمی پذیرش امریه به منظور پرورش نیروهای فنی - تخصصی

برگزاری دوره‌های آموزشی برای دانش آموزان و دبیران آموزش و پرورش

طراحی وب سایت آموزش زمین شناسی جهت دسترسی دبیران و دانش آموزان به آخرین یافته‌های علوم زمین

تهیه شناسنامه آموزشی و تقویم آموزشی در قالب نرم‌افزار جام

کسب رتبه برتر در جشنواره پژوهشی صنعت، معدن و تجارت سال ۱۳۹۰

اخذ مجوز تشکیل کمیته راهبری آموزش و توانمندسازی سازمان از معاونت توسعه مدیریت و سرمایه انسانی رئیس جمهور

برگزاری چندین دوره گردهمایی علوم زمین به صورت سالانه

برگزاری دوره‌های آموزشی ویژه مدیران سازمان زمین شناسی و اکتشافات معدنی کشور با ۱۰۳۶۰ نفر ساعت آموزش

برگزاری تعداد ۲۶ سمینار تخصصی با ۲۵۱۷۱۲ نفر ساعت آموزش با عناوین زیر:

ماگماتیسم ایران (پلوتونیسم پهنه سندرچ سیرجان) - سال ۱۳۹۰

دستاوردهای نوین زمین ساخت ایران - سال ۱۳۹۰

تغییر اقلیم در ایران - سال ۱۳۹۰

زمین شناسی پزشکی و سرطان - سال ۱۳۹۰

عناصر خاکی کمیاب - سال ۱۳۹۰

تیپ‌های کانه زایی طلا در پهنه سندرچ سیرجان - سال ۱۳۹۰

لرزه زمین ساخت ایران زمین - سال ۱۳۹۰

کاربرد دیرینه مغناطیس و ناهمسانگردی پذیرفتاری مغناطیسی (AMS) در زمین شناسی - سال ۱۳۹۰
 نخستین همایش ملی نانوبیوزمین - سال ۱۳۹۱
 سمینار از یخبندان تا کویر (بزرگداشت کویرنورد مشهور سوئدی، سون هدین) - سال ۱۳۹۱
 همایش تخصصی بررسی گذر سیاره ناهید از مقابل خورشید - سال ۱۳۹۱
 سمینار ژئوآرکئولوژی - سال ۱۳۹۱
 سمینار تخصصی ژئومتیکس و فناوریهای نوین در زمین شناسی و اکتشاف - سال ۱۳۹۱
 سمینار تخصصی کانه زایی مس در ایران - سال ۱۳۹۱
 همایش یک روزه درسهایی از زمین لرزه ۲۱ مرداد ۱۳۹۱ ارسباران (اهر، ورزقان و هریس) - سال ۱۳۹۱
 سمینار تخصصی زمین لغزش در استان مازندران - سال ۱۳۹۱
 همایش تخصصی کاربرد شیمی در علوم زمین به همراه کارگاه یک روزه در کرج - سال ۱۳۹۱
 همایش میراث زمین شناختی ایران - سال ۱۳۹۱
 همایش تخصصی زمین شناسی البرز شرقی - سال ۱۳۹۱
 برگزاری ۶۲ کارگاه آموزشی با اساتید بین المللی و داخلی با عناوین زیر:
 دوره آموزشی علوم زمین برای کارکنان مؤسسه زمین شناسی ونزوئلا
 دوره آموزشی علوم زمین برای نمایندگان سازمان های زمین شناسی کشورهای عضو اکو
 دوره آموزشی بانک های اطلاعاتی پایگاه داده های علوم زمین تاجیکستان، ژئومتیک و فناوری اطلاعات برای کارکنان سازمان زمین شناسی تاجیکستان
 فناوری اطلاعات و علوم زمین برای کارکنان سازمان زمین شناسی تاجیکستان
 کارگاه آموزشی تهیه نقشه های زمین شناسی ۱/۲۵۰۰۰ با همکاری سازمان زمین شناسی جمهوری چک
 دوره های آموزشی علوم زمین برای کارکنان سازمان زمین شناسی افغانستان
 دوره آموزشی مهندسی اکتشاف مواد معدنی برای کارکنان سازمان زمین شناسی افغانستان
 کارگاه آموزشی تکتونیک فعال (پارینه لرزه شناسی و مورفوتکتونی) و آتشفشان شناسی - تهران - دامغان و تهران - تبریز
 کارگاه آموزشی مدلسازی عددی در زمین شناسی ساختمانی با همکاری دانشگاه ETH زوریخ
 کارگاه آموزشی ژئوشیمی، منشاء و جایگاه تکتونیک سنگهای آذرین با همکاری دانشگاه دورهام انگلستان
 کارگاه آموزشی کنودونتها و آمونوئیدهای تریاس آق دربند و نخلک با همکاری دانشگاه میلان ایتالیا
 کارگاه آموزشی زمین درز پالتوتتیس در شمال شرق ایران با همکاری دانشگاه میلان ایتالیا
 توسعه دشتهای ساحلی در کواترنری پایانی - روش شناسی، فرایندهای ساحلی و بازسازی سطح دریا
 استانداردهای داده های علوم زمین
 کارگاه آموزشی چینه شناسی، دیرینه شناسی و رسوب شناسی با همکاری دانشگاه ارلانگن
 کارگاه آموزشی منابع معدنی: زمین شناسی و ژئوشیمی ذخائر معدنی و ذخائر معدنی مرتبط با گرانیتهای
 کارگاه آموزشی ذخائر عظیم فلزی شامل طلا، VMS و SEDEX
 مطالعات کمی تکتونیک فعال
 آتشفشان دماوند
 فرایندهای سطحی زمین همراه با برگزاری سمینار یک روزه کواترنری ایران
 ارتباط بافتی کانیها و فشار - حرارت حاصل از رویدادهای دگرگونی
 بررسی سیستم های ژئوترمال فعال و ارتباط با منابع معدنی هیدروترمالی گذشته
 یافته های نو زمین شناختی از مزوزئیک و سنوزئیک ایران مرکزی و شمال خاور ایران
 تجزیه و تحلیل کانیهای سنگین در ماسه سنگ ها
 چینه شناسی، زمین شناسی ساختمانی و دما گاه نگاری دمای پایین در عرض پانه افزایشی مکران ایران
 دینامیک گوه افزایشی مکران: شواهدی از چینه های پیش رونده و مدل سازی عددی
 نانوذرات، نانو سنسورها و نانو پوسته - هسته ها (Core-Shells)
 بیوکرونولوژی پرمین پسین ایران و ارتباط آن با مقیاس زمان زمین شناسی بین المللی

اقلیم و سن یابی

بازبینی مرز پرموتریاس

سمینار ایمنی و مدیریت پسماندهای شیمیایی

معرفی روش چاه پیمایی و دستاوردهای نوین آن در مطالعات معدنی

اهمیت تکنونیکی اسپینل کروم دار تخریبی: ژاپن، کره، تایلند و بنگلادش

کاربرد دستگاه ژئوفیزیک مدل LS lound در تهیه نقشه‌های ۲ بعدی و ۳ بعدی

نانو ذرات، نانو سنسورها و نانو پوسته-هسته‌ها (Core-Shells)

مدلسازی پویای فرونشست دشت تهران

اقلیم و سن یابی

پیکربندی چینه شناختی نهشته‌های پیش بوم میوسن جنوب البرز مرکزی: نیروهای زمین ساختی در برابر نیروهای اقلیمی

راهنمای ثبت ژئوپارک یونسکو

ایمنی و مدیریت پسماندهای شیمیایی

ژئوکرونولوژی و ترموکرونولوژی و کاربرد آن‌ها در مطالعه کشش درون قاره ای

تحلیل و تفسیر رخساره محیط رسوبی و ژنز سنگ‌های ژوراسیک میانی- بالایی (گروه مگو و سازند بیدو) در مناطق طبس- کرمان، واقع

در بلوک طبس از خرد قاره ایران مرکزی

مبانی GIS و نرم‌افزار ArcGIS

دورسنجی (RS)

اندازه‌گیری عناصر trace به روش ICP-OES

آشنایی با دستگاه XRF و Majix-TRO

آنالیز آب به روش کروماتوگرافی (IC)

اصول ومبانی مینرالوگرافی

اندازه‌گیری عناصر فلزی به روش جذب اتمی AAS

مطالعه کانی‌های سنگین

زلزله شناسی و لرزه زمین ساخت جهت دبیران زمین شناسی آموزش و پرورش تهران

آشنایی با کانی شناسی به روش دیفراکتومتری پرتو X - XRD

مطالعات سیالات درگیر (Fluid Inclusion)

استاندارد تجزیه و تحلیل مدال دانه درمسه سنگ-روش گزی-دیکنسون

آشنایی با روشهای کلاسیک آنالیز سنگها و کانیها

فرامینیفیرهای آزاد نئوژن

حوضه‌های پیش بوم: بایگانی زمین ساخت و اقلیم

دبیران آموزش و پرورش اراک

تکنیک برداشتهای سه بعدی در مطالعات RS و IP

GIS مقدماتی و پیشرفته

آشنایی با روشهای کلاسیک آنالیز سنگها و کانی ها

نگرش در مطالعه و شناسایی دنیای پیچیده فرامینیفیرهای آزاد

در سازمان زمین شناسی برای اجرای پروژه‌های مشترک علمی، همکاری‌های بین‌المللی در دستور کار قرار داشت که در این رابطه با

کشورهایی نظیر چین، هند، ژاپن، تایوان، جمهوری چک، انگلستان، فرانسه، آلمان، سوئیس دانشگاه زوریخ، ایتالیا، بلژیک، دانمارک و

فنلاند همکاری صورت پذیرفتو در این مجموعه به ایجاد ارتباط گسترده با دنیای علم و فناوری نانو و بیو پرداخته شده است که از آن

جمله می‌توان به موارد زیر اشاره نمود:

ایجاد ارتباط و همکاری با مراکز علمی نانوفناوری دنیا از جمله مرکز نانو بیو زمین دانشگاه فنی ویرجینیا، مرکز نانوفناوری دانشگاه برکلی،

مؤسسه مهندسی شیمی هندوستان و متخصصان کشور روسیه

عقد تفاهم نامه‌هایی با پژوهشگاه مواد و انرژی، مرکز ذخایر ژنتیک ایران و دانشگاه صنعتی شریف

انجام پروژه‌های مشترک با دانشکده فنی دانشگاه تهران، دانشکده مهندسی شیمی دانشگاه تهران، مرکز میکروبیولوژی دانشگاه تهران، پژوهشکده پلیمر و پتروشیمی ایران، پژوهشگاه مواد و انرژی، مجتمع فولاد آلیاژی اصفهان وابسته به صنایع دفاع، تیم تحقیقاتی نانوفناوری سازمان جهاد کشاورزی البرز، پژوهشگاه صنعت نفت، دانشگاه رازی کرمانشاه و دانشگاه کاشان

انجام پروژه‌های مشترک دانشجویی با دانشگاه آزاد اسلامی واحد تنکابن (سه پایان نامه)، دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات یزد، دانشگاه امیرکبیر، دانشگاه تهران و دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرج

از جمله پروژه‌های مطالعاتی - پژوهشی انجام شده در مدیریت زمین شناسی پزشکی به موارد زیر می‌توان اشاره نمود
مطالعه زمین شناسی پزشکی در استان گلستان (مصوب هیئت دولت) مراوه تپه، گنبد کاووس، گرگان و داشلی برون
مطالعه ژئوبوتانی در استان گلستان (مصوب هیئت دولت)

مطالعات زمین شناسی پزشکی استان مازندران (مصوب هیئت دولت)، کلاردشت - ساری، سمنان - شاهرود و دامغان - کرمان (برگه ۱:۵۰۰۰۰ کرمان) - یزد (حوضه شهری یزد و شهرستان تفت)

مطالعه هیدروژئوشیمی و منشایابی آلودگی فلزات سنگین در منابع آب زیرزمینی استان کرمان - شهر کرمان - استان اردبیل، مشکین شهر و اردبیل - کمربند آرسنیک غرب کشور، استان کردستان - نقشه ۱:۱۰۰۰۰۰ تهران
مطالعه ژئوشیمی شهری کرج

مطالعه زمین شناسی پزشکی عنبرستان، استان خراسان رضوی - منطقه کهک قم - برگه ۱:۱۰۰۰۰۰ شیراز - منطقه ایرانکوه اصفهان
مطالعه عوامل موثر در بروز بیماری ام اس - منطقه آب ترش استان کرمان - اهر، آذربایجان غربی - سواد کوه، استان مازندران - هشتگرد، استان البرز - شیراز - بم، استان کرمان - کلاردشت

علاوه بر موارد ذکر شده برگزاری دوره‌های آموزشی در کشورهای تاجیکستان، افغانستان، ونزوئلا، کشورهای عضو آکو و برگزاری کارگاه‌های آموزشی برای بیش از ۱۶۰۰ نفر و برگزاری سالانه گردهمایی علوم زمین نیز توسط این سازمان صورت گرفته است . سخنرانی‌های علمی برگزار شده در محل سازمان زمین شناسی توسط اساتید خارجی دانشگاه‌های برگزار کننده از قبیل دانشگاه‌های کمبریج، کلن، فرانکفورت، بن، مونت پوله، پیرماری کوری، پاریس، دهلی نو، اوتاوا، زوریخ، زکنبرگ، میلان، ایالتی جرجیا، اینسبورگ اتریش و مالزی نیز از اقدامات صورت گرفته در حوزه آموزش می‌باشد.

۱-۲-۵-۱ آموزش در شرکت دخانیات ایران

در جدول زیر عملکرد آموزش در شرکت دخانیات ارائه شده است:

جدول ۲۰۶: عملکرد آموزش کارکنان و مدیران شرکت دخانیات (نفر ساعت)

حوزه آموزش	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱
دوره‌های تخصصی اداری و مالی	۱۲۷۴۲	۲۵۵۸۲	۲۳۳۷۹	۲۰۷۶۵	۱۵۴۶۳	۷۶۵۰۰
دوره‌های تخصصی بازرگانی و اقتصادی	۵۲۴۵	۱۱۰۹۶	۵۶۵۱	۷۳۸۳	۸۱۲۸	۳۰۰۰
دوره‌های تخصصی تولید (کشاورزی و صنعت)	۱۶۴۸۶	۴۰۴۶۳	۶۱۸۶۷	۶۶۷۰۲	۱۲۲۵۴۴	۳۸۸۸۳
آموزش‌های متفرقه مرتبط با دیگر حوزه‌ها	۳۷۴۶	۱۶۳۳۹	-	-	-	-
دوره‌های عمومی کلیه حوزه‌ها	۲۶۲۲۸	۶۹۶۶۲	۱۰۴۱۱۳	۹۰۹۵۳	۶۷۹۹۰	۴۱۱۸۸
دوره‌های مدیریتی کلیه حوزه‌ها	۱۰۴۹۱	۲۴۴۴۵	۱۱۳۹۸	۳۶۷۷۵	۱۲۶۸۱	۹۷۳۰
جمع	۷۴۹۳۸	۱۸۷۵۸۷	۲۰۶۴۰۸	۲۲۲۵۷۸	۲۲۶۸۰۶	۱۶۹۳۰۱

۱-۲-۵-۱۱ آموزش در مرکز ملی فرش ایران

در جدول زیر عملکرد آموزش در مرکز ملی فرش ایران ارائه شده است.

جدول ۲۰۷: عملکرد آموزش، تحقیقات و طرح‌های دانشجویی مرکز ملی فرش ایران

شاخص	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱
------	------	------	------	------	------	------	------	------

۸	۳	۳	۲	۳	۶	۴	۱۰	طرح تحقیقاتی و مطالعاتی
۴	۶	۸	۵	۴	۲	۲	۰	طرح دانشجویی
۵۰۳	۳۱۱	۶۳۵	۳۳۴	۸۶۶	۱۱۱۷	۵۳۲	۲۰۴	آموزش (دوره)

در امر توسعه قالبیابی در نقاط محروم شرکت سهامی فرش ایران با اخذ موافقت مقامات استانی و ملی نسبت به برگزاری دوره‌های آموزش قالبیابی و اشتغال پس از آن در استان‌های خراسان جنوبی، خوزستان، ایلام، لرستان، چهارمحال و بختیاری، کهگیلویه و بویراحمد، سیستان و بلوچستان، مرکزی و کرمانشاه اقدام نموده است. در این دوره‌ها بیش از ۵۷۰۰ نفر آموزش دیده و به کار قالبیابی مشغول شده‌اند. با تصویب هیئت محترم وزیران در کرمان نیز شرکت سهامی فرش ایران موظف به ساخت ۴ سوله آموزشی با بودجه مصوب هیئت دولت در ۴ نقطه استان کرمان گردیده است.

۱-۵-۲-۲ خوشه‌های صنعتی

خوشه کسب و کار به واحدهای کسب و کار متمرکز در یک منطقه جغرافیایی که با همکاری و تکمیل فعالیت‌های یکدیگر، محصولات و یا خدمات مشابه و یا مشترکی را تولید و ارائه کرده و از چالش‌ها و فرصت‌های مشترکی نیز برخوردارند، اطلاق می‌شود. انعطاف‌پذیری و قدرت تطبیق صنایع کوچک و متوسط برای پاسخگویی به نیازهای در حال تغییر بازارها از عمده‌ترین مزیت‌های این صنایع است. این مزیت در صورتیکه با رفع تنگنایهای موجود بر سر راه توسعه آن‌ها همراه گردد، می‌تواند منجر به ارتقا توان رقابت‌پذیری این صنایع گشته و شرایط مورد نیاز را برای حضور موفقیت‌آمیز آن‌ها در بازارهای جهانی فراهم آورد.

در میان الگوها و روشهای مختلف توسعه صنعتی، توسعه خوشه‌های کسب و کار به‌عنوان یکی از رویکردهای نسبتاً جدید توسعه صنعتی و اقتصادی است که به‌طور موفقیت‌آمیزی قادر است تا این نقش حیاتی را برای توسعه صنایع کوچک و متوسط ایفا نماید. در این راستا سازمان صنایع کوچک و شهرک‌های صنعتی ایران فعالیت‌های توسعه خوشه‌های خود را از سال ۱۳۸۵ در قالب سه محور اساسی فرهنگ سازی، الگوسازی و ظرفیت‌سازی نهادی و قانونی آغاز نمود و در گام اول با تمرکز بر فرهنگ سازی، اطلاع‌رسانی و فراهم نمودن دانش و اطلاعات مورد نیاز در حوزه توسعه خوشه‌های زمینه علمی، فرهنگی و اجتماعی لازم جهت پرداختن به این امر را تسهیل نمود. در گام بعد و به دنبال مهیا شدن شرایط لازم برای توجه عملیاتی به بحث توسعه خوشه‌های صنعتی، سازمان سعی نمود تا با هماهنگی یونیدو و در قالب یک قرارداد همکاری، زمینه انتقال دانش مورد نیاز را فراهم نموده و اقدام به عملیاتی کردن سیاست توسعه خوشه‌های در سطح کشور نماید که در نتیجه آن برنامه‌های متنوعی توسط سازمان صنایع کوچک و شهرک‌های صنعتی ایران انجام یافته است. تمهید و تسهیل فضای نهادی و قانونی برای بحث توسعه خوشه‌های صنعتی، برگزاری دوره‌های آموزشی در سطوح مختلف، تهیه نقشه کشوری خوشه‌های صنعتی و اجرای پروژه‌های توسعه خوشه‌های در سطح استان‌های مختلف کشور به‌عنوان بخشی از اقداماتی است که تا کنون از طریق سازمان صنایع کوچک و شهرک‌های صنعتی ایران انجام یافته است که اقدامات و دستاوردهای حاصل از اجرا و پیاده‌سازی الگوی توسعه خوشه‌ای در بخش زیر تشریح می‌گردد.

بر اساس برنامه تدوین شده برای توسعه خوشه‌های کسب و کار ۳ استراتژی فرهنگ سازی، ظرفیت‌سازی نهادی و قانونی و الگوسازی در فعالیت‌های توسعه خوشه‌های کسب و کار تعریف گردیده‌اند که این سه استراتژی کلی در قالب برنامه‌های عملیاتی زیر در دستور کار فعالیت‌های توسعه خوشه‌های صنعتی قرار گرفته‌اند:

آموزش، اطلاع‌رسانی و فرهنگ سازی

مطالعه فراگیر و تهیه نقشه کشوری خوشه‌های کسب و کار

هدایت و نظارت مستقیم در اجرای پروژه‌های توسعه خوشه‌ها توسط عاملین توسعه خوشه کسب و کار (CDAS)

اطلاع‌رسانی، آموزش و هماهنگ نمودن سایر وزارتخانه‌ها و سازمان‌ها بنا بر اقتضای فرایند توسعه خوشه‌ها

ارائه مشورت‌های موثر به شرکت‌های شهرک‌های صنعتی استانی در تدوین و پیاده‌سازی پروژه‌های تعریف شده در سطح استان‌ها

اقدامات و دستاوردهای ایجاد شده در حوزه فرهنگ‌سازی عبارتند از :

تألیف، ترجمه و انتشار کتب

تهیه جزوات آموزشی

برگزاری دوره‌های آموزشی عاملین توسعه خوشه‌های صنعتی

برگزاری گردهمایی‌های عاملین توسعه خوشه

راه اندازی سیستم مشاوره و نظارت فنی (TA) برای ارائه مشاوره‌های فنی به عاملین توسعه خوشه‌های صنعتی و نظارت دقیق بر روند اجرای پروژه‌های توسعه خوشه‌های صنعتی در سطح استان‌های مختلف کشور.

اقدامات و دستاوردهای ایجاد شده در حوزه ظرفیت‌سازی نهادی و قانونی و آیین‌نامه اجرایی عبارتند از تنظیم و تصویب مجموعه آیین‌نامه و دستورالعمل‌های توسعه خوشه‌های کسب و کار و ابلاغ آن به تمام استان‌های کشور به‌عنوان دستورالعمل اجرایی فرایند توسعه خوشه.

با توجه به بند ۹ سیاست‌های کلی ابلاغی بخش صنعت از سوی مقام معظم رهبری در اجرای بند یک اصل ۱۱۰ قانون اساسی در خصوص توسعه خوشه‌های صنعتی به‌منظور تقویت صنایع کوچک و متوسط و برقراری پیوندهای آن‌ها با صنایع بزرگ به‌منظور هم‌افزایی صنعت و ارتقا توان رقابتی آیین‌نامه جدید خوشه‌های صنعتی در زیر بندهای الف تا ه ماده ۸۰ قانون برنامه پنجم با هماهنگی کارگروه حمایت از تولید به‌منظور حصول به یک آیین‌نامه فراگیر در سطح توسعه خوشه‌های کسب و کار اصلاح گردید

همکاری در حوزه توسعه خوشه‌های کسب و کار با نهادها و سازمان‌های زیربسط از جمله وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی، وزارت جهاد کشاورزی، سازمان گردشگری و....

اقدامات و دستاوردهای ایجاد شده در حوزه الگوسازی عبارتند از :

مطالعه فراگیر، شناسایی و تهیه نقشه خوشه‌های کسب و کار یکی از مهمترین پیش فرض‌های رویکرد توسعه خوشه‌ای است که بر اساس این رویکرد همه خوشه‌ها حائز اهمیت بوده و باید مورد توجه قرار گیرند. در واقع حصول به چنین پیش شرطی نیازمند مطالعه جامع و فراگیر کلیه خوشه‌های صنعتی در کشور می‌باشد به گونه‌ای که در نتیجه آن پتانسیل‌های قابل توسعه به‌روش خوشه‌ای تا حد امکان مورد شناسایی قرار گیرند. نکته دیگری که در این حوزه مطرح است به محدودیتهای مربوط به منابع مالی و انسانی اشاره دارد. یعنی با وجود اینکه همه خوشه‌ها مهم هستند و باید مورد توجه برنامه‌های توسعه‌ای قرار گیرند، اما با توجه به محدودیت منابع مالی و انسانی کشور امکان اجرای برنامه‌های توسعه‌ای برای همه آن‌ها به‌طور هم‌زمان فراهم نیست. راه‌حلی که در اینجا مطرح است این است که باید پتانسیل‌های شناسایی شده براساس معیارهایی اولویت‌بندی شوند و برنامه‌های توسعه آن‌ها به ترتیب اولویت مورد اجرا گذاشته شود. براساس مطالعه فراگیر و نقشه کشوری خوشه‌های صنعتی که از سال ۱۳۸۵ تا ۱۳۸۹ به اجرا درآمد، در حدود ۱۹۲ خوشه در سطح کشور شناسایی شد. اجرای پروژه‌های توسعه خوشه‌ای در سطح کشور از میان خوشه‌های شناسایی شده، برنامه توسعه ۷۱ خوشه صنعتی از ۴ سال پیش آغاز شده است. از میان ۷۱ خوشه‌ای که پروژه توسعه خوشه‌ای برای آن‌ها تعریف شده ۴ مورد در مرحله مطالعات شناختی و ۴۷ مورد در مرحله پیاده‌سازی سال‌های اول، دوم و سوم برنامه عمل می‌باشند و قرارداد پروژه توسعه ۲۰ خوشه نیز پایان یافته است. این پروژه‌ها در سطح ۲۶ استان کشور در دست اجرا هستند.

می‌توان گفت که این برنامه‌ها یک تجربه موفق در کشور محسوب می‌شود و این درحالی است که برای پیاده‌سازی برنامه‌های توسعه خوشه‌ای در کشور با مسائل و مشکلات فراوانی در حوزه‌های قانونی، اعتباری، نهادی، فرهنگ‌سازی مواجهه بوده که در صورت رفع این چالش‌ها می‌توان شاهد نتایج بسیار پررنگ‌تر این برنامه در سطح کشور شد.

جدول ۲۰۸: آخرین آمار امکان‌سنجی و پیاده‌سازی توسعه خوشه‌های کشور تا پایان سال ۱۳۹۱

ردیف	موضوع	تعداد
۱	خوشه‌های شناسایی شده	۲۰۲
۲	خوشه‌هایی که مطالعه امکان‌سنجی آن‌ها در حال اجراست یا خاتمه یافته است	۳

۸۸	خاتمه یافته		
۴	در مرحله مطالعه شناختی	خوشه‌هایی که برای آن‌ها پروژه توسعه خوشه‌ای در قالب قرارداد عاملیت توسعه خوشه تعریف شده است.	۳
۴۷	در مرحله پیاده سازی		
۲۰	خاتمه یافته		

خوشه‌های صنعتی که در استان‌ها شناسایی شده‌اند به شرح زیر می‌باشد :

آذربایجان شرقی

تولید قطعات خودرو، تولید مصنوعات چرمی، فلزکاری و ورق کاری (کجا آباد)، چوب بری و درودگری تبریز، سنگبری تزئینی و نمای ساختمانی، حوله بافی (چله بافی)، کشمش و سنبره، موزائیک‌سازی تبریز، نساجی خسروشهر، مبیل سازی، لوازم خانگی، قطعات پلاستیکی آذربایجان غربی

کنستانتره، پوره و آبمیوه، سنگهای ساختمانی، خشکبار، فراورده‌های سیب‌زمینی، صنایع چوب، فراورده‌های عسل، فراورده‌های دسته‌بندی داورهای گیاهی

اردبیل

مصنوعات چوبی، فراورده‌های لبنی

اصفهان

سنگ اصفهان، سنگ و فلزات قیمتی (طلا)، کاشی و سرامیک، فرش دستباف، فرش ماشینی کاشان، ملحفه بافی اصفهان، کشفاف و جوراب بافی اصفهان، پارچه بافی اصفهان، حوله بافی آدریان، گلیم بافی سمیرم، گردبافی و دوزندگی خورزوق، شعر بافی و مخمل بافی کاشان، برزنت بافی کردآباد، خاتم‌سازی خوراسگان، منبت و معرق کاری دولت آباد، قلمکارسازی دلیگان، برنجکوبی لنجان، محصولات لبنی گلپایگان، صنایع ریخته‌گری اصفهان، صنایع ریخته‌گری اردستان، قطعات خودروی گلپایگان، قطعات پلاستیکی تزئینی - بادی اصفهان، صنایع لوله و اتصالات پلی اتیلن اصفهان، گلابگیری کاشان، آجر اصفهان

ایلام

گلیم بافی

بوشهر

خرما

تهران

مبلمان یافت آباد، قطعات خودرو، طلا سازی، چرم ورامین، سنگ شمس آباد، چاپ و تولید کتاب، فرش و گلیم، پوشاک چرمی، محصولات رزین و پلاستیک، شکل‌دهی فلزات، ماشین کاری و آهنگری، ریخته‌گری چدن و فولاد و فلزات رنگین، نساجی، الکترونیک، تولید خودرو، نرم‌افزار، صنایع غذایی، دام و صنایع دامی، تجهیزات بیمارستانی، توریسم، تبرید و یخچال سازی، ابنیه ساختمانی، فلزکاری، کیف و کفش و محصولات چرمی

چهار محال بختیاری

گز بلداجی، سنگ دیمه

خوزستان

تولید تجهیزات نفت، گاز، خرما، نیشکر و صنایع جانبی، ادوات کشاورزی دزفول

خراسان رضوی

قطعات پلاستیکی دوریکا، قطعات خودروی مشهد، مبلمان شاندیز، تابلو برق و تجهیزات وابسته، فیروزه و سنگهای نیمه قیمتی، زعفران مشهد، ابریشم بایک، لاستیک و پلیمر توس، طلا و جواهرات

خراسان جنوبی

آجر بشرویه، زعفران قائنات

خراسان شمالی

آبنبات، صنایع دستی مانه و سملقان، تولید قند، شکر و محصولات جانبی بجنورد، خشکبار فاروج
زنجان
روی، مبلمان، مليله سازی، بافته‌های داری
سمنان
تولید قطعات خودرو سمنان، تولید نمک در شهرک صنعتی گرمسار، قطعات پلاستیکی سرخه، گچ، مبلمان
سیستان و بلوچستان
خرما، سنگ گرانیت، فرش دست باف سیستان، فرش دست باف زابل، شیلات، لنج سازی، حصیر بافی، سوزن دوزی، زیورآلات، سکه
دوزی، سفال کلیورگان
فارس
گلاب و عرقیات میمند، سنگ دهبید، سنگ نی ریز، برق و الکترونیک، تجهیزات پالایشگاهی
قزوین
انگور تاکستان، زیتون طارم سفلی، شیرینی سنتی قزوین، قطعات خودرو، شیشه قزوین
قم
صنایع کفش و دمپایی لاستیکی، صنایع لاستیک و پلاستیک، صنایع سنگ بری، مبلمان، سوهان سازی، نمک قم
کردستان
سنگبری، پلاستیک سنندج، لاستیک سنندج، قند سقز، قطعات تراکتور سنندج
کرمان
خرمای بم، قالی کرمان، پسته رفسنجان، پسته کرمان، گلخانه‌های جنوب کرمان
کرمانشاه
نان برنجی پزی، پلی اتیلن، فراورده‌های صنعت مرغداری، فراورده‌های لبنی
کهکیلیویه و بویر احمد
گیاهان داروئی، غلات و صنایع وابسته، گچ و محصولات گچی، صنایع پایین دستی پتروشیمی، صنایع وابسته به نفت و گاز
گلستان
خوراک دام و طیور، صنایع دستی
گیلان
تولید ابریشم، پوشاک، کشتار مرغ، فرآوری زیتون، فرآوری چای، پرورش ماهی، ادوات شالیکوبی
لرستان
فرآوری سنگ
مازندران
تولید ادوات کشاورزی در جویبار، مصنوعات چوبی بابل، گردشگری نوشهر و چالوس، گردشگری رامسر، گردشگری محمودآباد، گردشگری
بابلسر و فریدون کنار، گردشگری تنکابن، گردشگری نورگل و گیاه تنکابن و رامسر، گل و گیاه نوشهر و چالوس، گل و گیاه آمل و محمود
آباد، گل و گیاه ساری و جویبار، شیلات آمل، شیلات بهشهر، شیلات ساری
مرکزی
قطعات ریلی، تولید سنگ و فرآوری آن در محلات، صنعت عایق و ایزولاسیون دلجان، محصولات پتروشیمی و صنایع شیمیایی در جوار
پالایشگاه سازند، قطعات خودروی اراک، پروفیل آلومینیوم اراک، سازه‌های فلزی اراک
همدان
تولید مبلمان ملایر، تولید سفال در لالچین همدان، تولید قطعات لاستیکی در رزن، مبلمان و منبت تویسرکان، سنگ همدان، قاب‌سازی
رزن، ادوات کشاورزی و قطعه‌سازی نگارخاتون
هرمزگان
شیلات، تولید و تعمیر و نگهداری شناورهای تا ۱۰۰۰ تن، خرما
یزد

جدول ۲۰۹: خوشه‌های صنعتی به تفکیک استان‌ها تا پایان ۱۳۹۱

تعداد پروژه‌های توسعه خوشه‌ای خاتمه یافته	تعداد پروژه‌های توسعه خوشه‌ای در حال اجرا		تعداد پروژه‌های امکان‌سنجی توسعه خوشه		تعداد خوشه‌های شناسایی شده	نام استان	ردیف
	در مرحله پیاده‌سازی	در مرحله مطالعه شناختی	خاتمه یافته	در دست اجرا			
۲	۳	۰	۵	۰	۱۱	آذربایجان شرقی	۱
۰	۲	۱	۳	۰	۷	آذربایجان غربی	۲
۰	۱	۰	۱	۰	۲	اردبیل	۳
۴	۴	۰	۸	۰	۲۵	اصفهان	۴
۰	۰	۰	۰	۰	۰	البرز	۵
۰	۰	۰	۰	۰	۱	ایلام	۶
۰	۰	۱	۱	۰	۱	بوشهر	۷
۲	۶	۰	۸	۰	۱۸	تهران	۸
۰	۱	۰	۱	۰	۱	چهارمحال و بختیاری	۹
۰	۰	۰	۱	۰	۱	خراسان جنوبی	۱۰
۰	۲	۰	۲	۰	۴	خراسان شمالی	۱۱
۲	۲	۱	۶	۰	۱۲	خراسان رضوی	۱۲
۱	۳	۰	۴	۰	۵	خوزستان	۱۳
۰	۱	۰	۱	۰	۴	زنجان	۱۴
۰	۲	۰	۲	۰	۵	سمنان	۱۵
۰	۱	۰	۱	۰	۱۱	سیستان و بلوچستان	۱۶
۱	۱	۰	۲	۰	۵	فارس	۱۷
۰	۱	۰	۱	۰	۶	قزوین	۱۸
۱	۱	۰	۲	۰	۶	قم	۱۹
۰	۱	۰	۲	۰	۵	کردستان	۲۰
۱	۱	۰	۳	۰	۵	کرمان	۲۱
۱	۰	۰	۲	۰	۴	کرمانشاه	۲۲
۰	۰	۰	۱	۰	۵	کهگیلویه و بویر احمد	۲۳

۲۴	گلستان	۴	۰	۳	۰	۱	۰
۲۵	گیلان	۷	۰	۴	۰	۳	۰
۲۶	لرستان	۲	۰	۲	۱	۱	۰
۲۷	مازندران	۱۵	۰	۴	۰	۴	۰
۲۸	مرکزی	۷	۱	۳	۰	۰	۳
۲۹	هرمزگان	۳	۰	۱	۰	۱	۰
۳۰	همدان	۹	۰	۶	۰	۳	۰
۳۱	یزد	۵	۰	۳	۰	۱	۲
	جمع	۱۹۶	۱	۸۳	۴	۴۷	۲۰

با توجه به سفرهای هیات دولت در سال‌های ۱۳۸۴ تا ۱۳۹۱ تعداد ۲۸ مصوبه مرتبط با خوشه‌های صنعتی اعم از شناسایی خوشه‌ها، مطالعات امکان‌سنجی و پیاده‌سازی برنامه عمل خوشه‌های صنعتی تصویب شده است که مصوبات دور اول سفر ۵ مصوبه، مصوبات دور دوم سفر ۱۱ مصوبه و مصوبات دور سوم سفر ۱۲ مصوبه می‌باشد.

با توجه به اینکه پیاده‌سازی پروژه توسعه عمل خوشه‌های صنعتی پس از تایید مطالعات امکان‌سنجی بین ۳ الی ۵ سال به طول می‌انجامد لذا پیشرفت فیزیکی کل مصوبات سفرهای هیات محترم دولت در سه دوره بیش از ۹۵٪ می‌باشد هدف از توسعه خوشه‌ها ایجاد و بالابردن قابلیت و توانمندی واحدها برای بهبود سطح رقابت‌پذیریشان می‌باشد و بازه زمانی مورد نیاز برای تحقق این امر بسته به سطح توسعه نیافتگی خوشه‌ها و همچنین در نظر گرفتن عوامل محیطی موثر بر آن متفاوت می‌باشد که در زیر به بررسی چگونگی بهبود مشخصات ساختاری و اقتصادی پروژه‌ها می‌پردازیم.

تعداد شبکه‌های موجود در این خوشه در بدو ورود اعم از شبکه‌های سخت همچون انجمن‌ها، اتحادیه‌ها، تعاونی‌ها و کنسرسیوم‌ها و شبکه‌های نرم (ثبت نشده) بالغ بر ۵۸ مورد بوده است. به واسطه انجام اقدامات توسعه‌ای تعداد شبکه‌ها به ۲۱۱ مورد افزایش یافته است که حاکی از ایجاد ۱۵۳ شبکه جدید در خوشه‌های تحت حمایت است. این نتیجه افزایش سرمایه اجتماعی و تقویت کارهای گروهی و مشارکتی را در خوشه‌ها منعکس می‌کند.

تعداد ارائه دهندگان خدمات توسعه کسب و کار در زمینه مختلف کسب و کار اعم از تکنولوژی، کیفیت، تحقیق و توسعه، مالی، بازار و بازاریابی و غیره، در بدو ورود در حدود ۲۶۰ مورد بوده است که در حال حاضر این تعداد به ۶۵۲ واحد افزایش یافته است. این امر حاکی از تقویت و توسعه ارائه دهندگان خدمات توسعه کسب و کار است که به عنوان یکی از ابزارها و بازوهای توسعه خوشه‌ای محسوب می‌شود. در بدو ورود در حدود ۲۲۴ نهاد یا سازمان ملی و محلی با این ۷۱ خوشه صنعتی در ارتباط بوده‌اند که در راستای اجرای پروژه‌های توسعه خوشه‌ای این تعداد به ۴۹۸ واحد افزایش یافته است. این رشد چشمگیر حامی از افزایش مشارکت نهادهای مرتبط در امر حمایت از خوشه‌های صنعتی به شمار می‌رود و یکی از نتایج فعالیت‌های نهادسازی می‌باشد.

افزایش تعداد بنگاه‌ها در فرایند توسعه حاکمی از رونق گرفتن کسب و کار خوشه در اثر اجرای برنامه توسعه خوشه‌ای است. میزان کل اشتغال در این ۷۱ خوشه در بدو ورود در حدود ۴۳۴۴۷۵ نفر بوده است که در حال حاضر به واسطه اجرای برنامه‌های توسعه خوشه‌ای به ۴۹۴۴۸۶ نفر افزایش یافته است. به عبارت دیگر طی این مدت در حدود ۶۰۰۱۱ نفر شغل در خوشه‌های تحت حمایت ایجاد شده است. این نتیجه نیز حاکی از اثربخشی چشمگیر برنامه‌های توسعه خوشه‌ای در ارتباط با ایجاد اشتغال می‌باشد.

ارزش فروش سالیانه این ۷۱ خوشه تحت حمایت در بدو ورود به طور متوسط در حدود ۱۵۷۴۰۰ میلیارد ریال بوده است. این در حالی است که در حال حاضر این میزان به ۲۵۲۴۸۲ میلیارد ریال افزایش یافته است. به عبارت دیگر در فرایند حمایت از این خوشه‌ها ارزش فروش خوشه‌ها به میزان ۹۵۰۸۱ میلیارد ریال افزایش یافته است.

با مقایسه دستاوردهای حاصله از اجرای پروژه‌های توسعه خوشه‌ای برای ۷۱ خوشه با هزینه‌های تقریبی تخصیص یافته در این زمینه می‌توان نتیجه گرفت که اجرای مدل توسعه خوشه‌ای یکی از اثربخش‌ترین و کارآمدترین روش‌های توسعه کسب و کار اقتصادی محسوب می‌شود به گونه‌ای که با صرف کم‌ترین هزینه از منابع دولتی بیشترین میزان اشتغال، ارزش افزوده و... در سطح اقتصاد ملی ایجاد می‌شود.

۱-۲-۳ خوشه‌های صادرات‌گرا و شبکه‌های صادراتی

برای توسعه خوشه‌های صادرات‌گرا اقداماتی از سال ۱۳۸۶ در سازمان توسعه تجارت صورت گرفت که اهم این فعالیت‌ها عبارتند از:

سمینار توسعه شبکه و خوشه‌های صنعتی
 سمینار توانمندسازی محیط برای توسعه کسب و کارهای کوچک و متوسط
 سمینار اهمیت عامل توسعه خوشه
 سمینار توسعه شبکه‌ها
 سمینار خوشه ادوات کشاورزی جویبار
 کارگاه آموزشی آشنایی با توسعه خوشه‌ها با حضور ۵۰ تن از ۳۰ استان کشور
 سمینار رفع مسائل بنگاه‌های کوچک و متوسط با رویکرد خوشه
 علاوه بر این در جهت ساختارسازی و تهیه مصوبات مورد نیاز نیز اقداماتی صورت گرفت که اهم آن‌ها عبارتند از:

تهیه و تدوین پیش‌نویس تصویب نامه ساماندهی خوشه‌ها و شبکه‌های صادرات‌گرای کسب و کار در سال ۱۳۸۷
 تدوین برنامه عملیاتی و دستورالعمل اجرایی جهت تصویب نامه ساماندهی خوشه‌ها و شبکه‌های صادرات‌گرا و ابلاغ آن به ۳۰ استان کشور
 تدوین معیارهای ارزیابی و انتخاب خوشه‌های پیشنهادی جهت برنامه‌ریزی و اعمال سیاست‌های حمایتی
 تدوین چارچوب طرح توجیهی ارزیابی فنی و اقتصادی خوشه‌ها و ابلاغ آن به سازمان‌های استانی
 تهیه پیش‌نویس آیین‌نامه‌های اجرایی، کنترل و نظارت بر تصویب نامه ساماندهی خوشه‌ها
 تهیه پیش‌نویس بسته حمایتی و دستورالعمل اجرایی حمایت از خوشه‌ها
 تهیه آیین‌نامه اجرایی بند الف ماده ۱۰۴ قانون برنامه پنجم توسعه کشور در خصوص واگذاری بخشی از امور اجرایی مربوط به کمک‌ها، تسهیلات، مشوق‌ها و حمایت‌های مستقیم و غیر مستقیم در حوزه صادرات غیر نفتی به تشکل‌ها، شبکه‌ها، خوشه‌ها، کنسرسیوم‌ها، شرکت‌های مدیریت صادرات و شرکت‌های بزرگ صادراتی
 به منظور تعامل با سایر بخش‌های مرتبط با این حوزه اقداماتی صورت گرفته است که اهم آن‌ها عبارتند از:

تعامل با دستگاه‌های اجرایی جهت تشکیل کارگروه کارشناسی خوشه‌ها در مرکز
 تعامل با سازمان‌های استانی بمنظور هماهنگی با کارگروه توسعه صادرات استان‌ها جهت برنامه‌ریزی توسعه خوشه‌های استانی و تشکیل دبیرخانه کارگروه کارشناسی توسعه خوشه‌ها در مراکز استان‌ها
 تهیه، تنظیم و تبادل تفاهم نامه همکاری با سازمان صنایع کوچک و شهرک‌های صنعتی در حوزه خوشه‌ها و شبکه‌های کسب و کار در سال‌های ۱۳۸۶ و ۱۳۹۱
 تعامل با سازمان صنایع کوچک و شهرک‌های صنعتی ایران جهت تدوین آیین‌نامه فراگیر توسعه خوشه‌ها و شبکه‌های کسب و کار و استقرار شرکت‌های مدیریت صادرات در شهرک‌های صنعتی
 بیشترین حمایت مالی از خوشه‌های صادرات‌گرا در سال ۱۳۸۷ صورت پذیرفته است که این حمایت‌ها در ۶ استان کشور جمعاً به مبلغ ۴۳۰۰ میلیون ریال بوده است و در جدول زیر به تفکیک هر استان ارائه شده است

جدول ۲۱۰: حمایت مالی از خوشه‌های صادرات‌گرا در سال ۱۳۸۷

استان	همدان	بوشهر	خوزستان	آذربایجان شرقی	خراسان رضوی	یزد
نام خوشه	سفال لالجین همدان	خرمای بوشهر	خرمای اهواز	کفش تبریز	چرم تبریز	چرم مشهد
					زعفران خراسان رضوی	کاشی و سرامیک یزد

۵۰۰	۸۰۰	۵۰۰	۵۰۰	۵۰۰	۵۰۰	۵۰۰	۵۰۰	۵۰۰	مبلغ تخصیص داده شده
-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	---------------------

در سال ۱۳۸۸ نیز خوشه‌هایی از بین ۴۰ طرح توجیهی دریافت شده انتخاب شدند. این خوشه‌ها عبارت بودند از: زعفران خراسان رضوی، کاشی سرامیکی یزد، نساجی یزد، سنگ تهران، طلای تهران، پیمانکاری صنعت ساختمان تهران، آجر اصفهان، طلای اصفهان، گلاب و عرقیات میمند، سنگ شمال فارس، خرما یبم و سنگ محلات

۱-۵-۲-۴ استاندارد

امروزه استانداردها پیام آور تولید خوب و با کیفیت، تجارت سالم و مصرف مطمئن هستند. در بنگاه‌های اقتصادی ارتقا سطح کیفیت و بهره‌وری، کاهش هزینه‌ها و قیمت تمام شده، دسترسی آسان و سریع، بدون رعایت استانداردها امکانپذیر نیست. استانداردسازی عبارت از تهیه، تدوین و به کارگیری بهترین و مناسب‌ترین ملاک‌ها، ویژگی‌ها، ضابطه‌ها و روشها در تولیدات و ارائه خدمات و تمامی فعالیت‌های صنعتی، بازرگانی، اقتصادی، فرهنگی، اجتماعی و... با هدف ارتقا ضریب ایمنی، سلامتی و بهداشت آحاد مردم و در نهایت ایجاد رفاه در جامعه است. استانداردسازی زمانی در فرایند توسعه یک کشور موثر و کارا عمل خواهد نمود که عزم ملی بدنبال آن باشد و در کلیه بخش‌های اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی به صورتی فراگیر جاری و اعمال شود.

سازمان استاندارد ملی ایران (بنام سازمان استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران تا سال ۱۳۹۰) به موجب قانون، تنها مرجع رسمی تعیین، تدوین و نشر استانداردهای ملی (رسمی) در کشور می‌باشد و در تدوین استانداردهای ملی ضمن توجه به شرایط کلی و نیازمندیهای خاص کشور، از آخرین پیشرفت‌های علمی، فنی و صنعتی جهان و استانداردهای بین‌المللی استفاده می‌نماید. با رعایت موازین پیش‌بینی شده در قانون بمنظور حمایت از مصرف‌کنندگان، حفظ سلامت و ایمنی فردی و عمومی، حصول اطمینان از کیفیت محصولات و ملاحظات زیست محیطی و اقتصادی، اجرای بعضی از استانداردها را با تصویب شورای عالی استاندارد اجباری می‌نماید.

ارکان و تشکیلات این سازمان شورایی عالی استاندارد و سازمان می‌باشد که تا سال ۱۳۸۹ وابسته به وزارت صنایع و معادن بود و با تشکیل وزارت جدید صنعت، معدن و تجارت از وزارت منفک و به ریاست جمهوری منتقل گردید.

از اقدامات مهم این سازمان ایفای نقش در اجرای استانداردهای معیار مصرف انرژی فرایندهای تولیدی در صنایع انرژی بر بوده است. نظر به اهمیت مسائل اقتصادی و زیست محیطی کشور و مبحث اصلاح الگوی مصرف و هدفمندی پارانه‌ها، سازمان استاندارد در این مورد می‌تواند نقش بسزائی با اجرای دقیق استانداردهای مرتبط در کاهش مصرف انرژی ایفا نماید. لازم به ذکر است با توجه به ابعاد وسیع کار در خصوص اجرای استاندارد فرایندهای انرژی بر در صنایع گوناگون و طبق سیاست‌های کلی اصل ۴۴، شرکت‌های بازرسی فنی انرژی در این زمینه تأیید صلاحیت شده و فرایند اجرا به آن‌ها سپرده شده است.

در جدول زیر عملکرد سازمان در تدوین استانداردها به تفکیک گروه ارائه شده است

جدول ۲۱۱: وضعیت استانداردهای تدوین شده به تفکیک گروه فعالیت (فقره)

ردیف	رشته تخصصی	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱
۱	برق و الکترونیک	۵۳	۲۷۷	۱۱۴	۱۹۶	۱۸۸	۳۲۳	۳۶۷
۲	ساختمان و مصالح و فرآورده‌های ساختمانی	۲۵	۱۰۱	۱۰۳	۱۴۵	۱۱۳	۱۶۲	۱۰۴
۳	خوراک و فرآورده‌های کشاورزی	۵۲	۳۲۹	۲۱۳	۱۴۵	۲۲۱	۱۳۰	۲۳۹
۴	پوشاک و فرآورده‌های نساجی الیاف	۵۶	۱۲۷	۷۵	۱۰۹	۴۷	۳۵	۶۵
۵	صنایع شیمیایی و پلیمر	۸۷	۳۶۷	۲۱۲	۱۶۱	۲۵۷	۲۲۷	۴۲۲
۶	چوب و فرآورده‌های چوبی، سلولزی و کاغذ	.	.	۲۸	۵۲	۶۳	۲۴	۶۵

۵۹	۱۰۲	۶۹	۵۴	۳۸	۱۲	۱۸	مواد معدنی	۷
۱۸۳	۱۱۶	۲۷۰	۲۷۸	۲۴۲	۴۳۳	۸۹	خودرو و نیروی محرکه	۸
۷۲	۴۱	۷۱	۲۱	۵۶	۵۹	۷	اندازه شناسی، اوزان و مقیاسها	۹
۶۱	۹۷	۸۸	۶۵	۱۲۱	۱۱۵	۲۲	مهندسی پزشکی	۱۰
۴۳	۲۵	۴۲	۲۱	۶۰	۱۲۴	۳۷	میکروبیولوژی و بیولوژی	۱۱
۱۷	۱۵	۲۱	۱۰	۱۳	۳۳	۷	اسناد و تجهیزات اداری و آموزشی	۱۲
۱۷	۱۱	۵	۱۲	۱۷	۰	۰	چرم و پوست و پاپوش	۱۳
۱۴	۷	۲۳	۲۲	۹	۱۳	۲	مدیریت کیفیت	۱۴
۲۲۱	۲۰۱	۱۰۵	۱۲۱	۷۲	۱۶	۴	رایانه و فرآوری داده ها	۱۵
۳۹	۱۳	۲۹	۲۲	۱۱	۶۴	۲۰	بسته بندی	۱۶
۱۴۵	۲۸	۲۱۱	۵۶۶	۱۰۲	۳۵	۲۰	مخابرات	۱۷
۰	۶	۷	۹	۱	۵	۱	ایمنی وسایل سرگرمی و کمک آموزشی کودکان	۱۸
۳۰۶	۳۵۳	۳۶۵	۳۱۳	۲۸۳	۳۷۸	۴۹	مکانیک و فلزشناسی	۱۹
۱۱۰	۲۸۸	۲۸۶	۱۱	۰	۰	۰	خدمات	۲۰
۹	۰	۰	۰	۰	۰	۰	انرژی	۲۱
۱۸	۰	۰	۰	۰	۰	۰	حمل و نقل	۲۲
۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	فناوری نانو	۲۳
۲	۰	۰	۰	۰	۰	۰	نقشه و اطلاعات مکانی	۲۴
۲۵۷۸	۲۲۰۴	۲۴۸۱	۲۳۳۳	۱۷۷۰	۲۴۸۸	۵۴۹	جمع کل	

مأخذ: سازمان استاندارد و تحقیقات صنعتی

وضعیت استانداردهای تدوین شده تا پایان سال ۱۳۸۹ بر اساس گروه‌های صنعتی در جدول زیر ارائه شده است

جدول ۲۱۲: وضعیت استانداردهای تدوین شده بتفکیک صنعت تا پایان سال (۱۳۸۹ فقره)

عنوان کمیته ملی	تعداد استانداردهای مصوب	درصد از کل
برق و الکترونیک	۱۷۲۴	۹,۲

۵,۲	۹۷۱	مهندسی ساختمان و مصالح و فراورده‌های ساختمانی
۱۵,۲	۲۸۴۸	خوراک و فراورده‌های کشاورزی
۵,۰	۹۳۳	پوشاک و فراورده‌های نساجی و الیاف
۱۲,۴	۲۳۱۱	صنایع شیمیایی و پلیمر
۲,۳	۴۲۴	چوب و فراورده‌های چوبی, سلولزی و کاغذ
۲,۴	۴۵۶	مواد معدنی
۱۱,۸	۲۲۱۵	خودرو و نیرو محرکه
۳,۷	۶۹۲	اندازه شناسی, اوزان و مقیاس‌ها
۴,۰	۷۴۱	مهندسی پزشکی
۲,۵	۴۵۹	میکروبیولوژی و بیولوژی
۰,۸	۱۵۳	اسناد و تجهیزات اداری و آموزشی
۲,۲	۴۰۶	چرم و پوست و پاپوش
۰,۵	۹۱	مدیریت کیفیت
۲,۳	۴۳۵	رایانه و فرآوری داده‌ها
۱,۹	۳۶۱	بسته‌بندی
۵,۲	۹۸۱	مخابرات
۰,۱	۲۸	ایمنی وسایل سرگرمی و کمک آموزشی کودکان
۱۱,۶	۲۱۷۲	مکانیک و فلز شناسی
۱,۶	۲۹۷	خدمات
۱۰۰,۰	۱۸۶۹۸	جمع

مأخذ: سازمان استاندارد و تحقیقات صنعتی

در جدول زیر عملکرد اهم اقدامات این سازمان در راستای توسعه نظام استانداردسازی و کیفیت تا پایان سال ۱۳۸۹ ارائه شده است

جدول ۲۱۳: عملکرد اهم اقدامات توسعه نظام استانداردسازی و کیفیت

شاخص‌های کلان	واحد متعارف	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	جمع
---------------	-------------	------	------	------	------	------	------	-----

۱۰۶۵۳	۲۴۸۱	۲۳۲۹	۱۷۷۰	۲۴۸۶	۶۱۷	۹۷۰	فقره	تدوین و تجدید نظر استانداردهای ملی
۲۶۸۷	۴۲۵	۴۷۸	۳۷۲	۳۸۵	۵۴۷	۴۸۰	فقره	مشارکت در تدوین استانداردهای بین‌المللی
۱۱۳۸۰۰۰	۲۷۳۰۰۰	۲۴۲۰۰۰	۲۱۸۰۰۰	۱۶۵۰۰۰	۱۲۶۰۰۰	۱۱۴۰۰۰	نفر-ساعت	آموزش مسولین کنترل کیفیت
۱۴۵۰۹	۳۳۴۶	۲۸۲۲	۲۶۱۶	۲۱۰۶	۱۸۱۸	۱۸۰۱	پروانه	صدور پروانه کاربرد علامت استاندارد
۵۸۰۰۰۶	۱۱۳۳۵۰	۱۰۹۶۴۳	۱۰۰۵۴۸	۸۵۹۶۵	۷۷۵۰۰	۹۳۰۰۰	گواهینامه	صدور گواهینامه صادراتی و وارداتی
۲۲۳۷۴۷	۴۸۵۰۰	۴۹۶۰۰	۳۹۸۸۸	۳۰۹۵۹	۲۸۰۰۰	۲۶۸۰۰	واحد	بازرسی فنی از واحدهای تولیدی و خدماتی
۶۲۶۷۶۰	۱۱۵۰۰۰	۱۵۴۰۰۰	۹۵۰۰۰	۹۲۱۶۰	۹۶۶۰۰	۷۴۰۰۰	نمونه	نمونه برداری و آزمون محصولات واحدهای تولیدی و مراکز عرضه
۱۰۱۲۵۳۷	۲۰۸۰۰۰	۲۰۶۰۰۰	۱۷۰۰۰۰	۱۶۰۶۸۶	۱۳۶۸۵۱	۱۳۱۰۰۰	نمونه	نمونه برداری و آزمون کالاهای صادراتی و وارداتی
۱۵۸۴۶۲۸	۲۶۴۰۰۰	۳۲۵۰۰۰	۳۰۳۷۰۶	۳۰۳۸۵۴	۱۹۹۵۶۸	۱۸۸۵۰۰	وسیله	آزمون وسایل سنجش وانگ فلزات گرانبها
۱۵۵۲	۴۱۰	۳۹۹	۵۳۴	۱۰۰	۵۰	۵۹	تایید صلاحیت	تائید صلاحیت مؤسسات ارزیابی انطباق (آزمایشگاههای همکار، شرکت‌های بازرسی فنی، شرکت‌های بازرسی کالاهای صادراتی و وارداتی و شرکت‌های مشاوره سیستم‌های مدیریت کیفیت)
۸۹۳۰۰	۵۶۸۰۰	۳۲۵۰۰	-	-	-	-	نازل	آزمون و کنترل نازل‌های سوخت مایع (گاوئیل و بنزین)

مأخذ: سازمان استاندارد و تحقیقات صنعتی

۱-۶ توسعه فناوری اطلاعات و ساختارهای اطلاعاتی بخش صنعت، معدن و تجارت و تجارت الکترونیکی

در عصر حاضر فناوری اطلاعات و تجارت الکترونیکی را نمی‌توان دو پدیده جدا از هم دانست، بلکه رشد و پیشرفت کشور در گرو رشد هر دو حوزه به صورت موازی و در یک راستا می‌باشد. تجارت الکترونیکی مؤثرترین شیوه انجام کسب و کار در عصری است که ارتباطات، امکان انتخاب زیادی را برای مشتریان و مردم به منظور برقراری تماس، حذف کاغذ و هزینه‌های اداری مرتبط با آن‌ها و انجام مبادله بین مشتریان و عرضه‌کنندگان را فراهم آورده است. روند تجارت الکترونیکی در کشور همراه با بهبود و توسعه ابزارهای تراکنش اعم از تلفن ثابت و تلفن همراه و استفاده از اینترنت (به عنوان ابزار عمده کسب و کار) در عرصه اقتصادی و جهانی سبب روند رشد غیر خطی و بعضاً نمایی در حوزه‌های مختلف از قبیل تجارت، آموزش، حمل‌ونقل و ... شده است.

مطالعه روندها در این حوزه نشان می‌دهد که با گسترش آگاهی از تجارت الکترونیکی، حجم تجارت الکترونیکی به شدت افزایش می‌یابد. همگانی کردن تجارت الکترونیکی و بهره‌گیری از فناوری اطلاعات و ارتباطات در کاهش هزینه و ارتقای تولید و تجارت هدف کلیدی وزارت صنعت، معدن و تجارت می‌باشد. این وزارت به عنوان بازیگر اصلی در حوزه تجارت الکترونیکی اقداماتی در جهت توسعه تجارت الکترونیکی انجام داده که برخی از آن‌ها در این بخش تشریح می‌گردد.

پروژه‌هایی که با مدیریت توسعه فناوری اطلاعات و تجارت الکترونیکی در حال اجرا است در سه سطح قابل تقسیم‌بندی می‌باشد که عبارتند از:

سطح زیرساخت‌ها

سطح پروژه‌های کاربردی با رویکرد رهگیری مالکیتی و مکانی کالا

سطح پروژه‌های کاربردی با رویکرد ارائه خدمت و افزایش شفافیت

در سطح اول پروژه‌هایی نظیر شباب، کلید عمومی و امضای دیجیتال، تار (تبادل اسناد رسمی)، ایران کد، شناسه کسب و کار، شنیم و مرکز عملیات امنیت در حال اجرا است.

در سطح دوم پروژه‌های کاربردی با رویکرد رهگیری مالکیتی و مکانی کالا مانند ستاد، ثبت معاملات املاک و مستغلات، ثبت معاملات خودرو، ثبت الکترونیکی و یکپارچه صورتحساب‌ها و فاکتورهای معاملات کالایی، بازار هوشمند آهن آلات و آیپا در حال اجرا است.

در سطح سوم پروژه‌های کاربردی با رویکرد ارائه خدمت و افزایش شفافیت از قبیل خرید اقساطی، میزان، ثبت‌ارش، ساماندهی مرز نشینان، مدیریت یکپارچه رتبه‌بندی اعتباری بنگاه‌ها (میراب)، بهادارسازی قبض انبار (بقا) و تصمیم‌سازی الکترونیکی مدیران در حال اجرا است

۱-۶-۱ سامانه‌های زیرساختی

۱-۶-۱-۱ شبکه و زیرساخت وزارت صنعت، معدن و تجارت (شباب)

از مهمترین اقداماتی که در این حوزه انجام شد، طرح توسعه شبکه و زیرساخت وزارت صنعت، معدن و تجارت (شباب) بود. با توجه به توسعه روز افزون فناوری اطلاعات و ارتباطات و نیاز کلیه ذی‌نفعان بخش بازرگانی کشور، از جمله تولیدکنندگان، توزیع‌کنندگان، واحدهای صنفی، تشکل‌ها و اتحادیه‌ها، سازمان‌های نظارتی، مصرف‌کنندگان، دستگاه‌های اجرایی و ... به یک شبکه بزرگ ارتباطی، طرح شباب به عنوان زیرساخت امن این بخش در دستور کار معاونت توسعه فناوری اطلاعات و تجارت الکترونیکی وزارت بازرگانی قرار گرفت. در این شبکه به منظور اتصال کلیه ذی‌نفعان بخش بازرگانی در اقصی نقاط کشور به صورت شبکه‌های اختصاصی مجزا و ارائه کلیه سرویس‌های $G2B$ ، $G2G$ ، $B2B$ و $B2C$ بدون نیاز به اینترنت از طریق مرکز داده وزارت استفاده می‌شود. تکمیل بانک اطلاعات آماری بخش بازرگانی کشور به صورت کاملاً سیستمی از طریق شباب در راستای تنظیم بازار و برنامه‌ریزی‌های اقتصادی و انواع خدمات بازرگانی، واردات، صادرات و ترانزیت کالا برای تجار و اقشار مختلف امکان‌پذیر شده و همچنین برای کلیه ذی‌نفعان امکاناتی نظیر ثبت سفارش واردات، کد رهگیری املاک و ... کاهش هزینه و افزایش پهنای باند، کیفیت و سرعت بیشتر در ارائه خدمات را بدنبال خواهد داشت. این شبکه بر اساس ارائه خدمات مورد نظر با آخرین فناوری‌های روز دنیا در سطوح مختلف، با ویژگی‌هایی مانند امنیت، پایداری خدمات، کیفیت و کمیت عالی، سرعت، و گستردگی مناسب طراحی شده است.

در این شبکه از زیرساخت‌های ارتباطی به شرح زیر بهره‌برداری شده است:

زیرساخت مخابراتی برپایه پروتکل $MPLS$ این زیرساخت برای ایجاد پهنای باند بالا و در صورت وجود زیرساخت مخابراتی قابل استفاده بوده و این ارتباط یک نقطه به سایر نقاط موجود در شبکه متصل کرده و با قطع شدن ارتباط با یک نقطه سایر ارتباطات برقرار می‌باشند. لازم به ذکر است که پهنای باند درخواستی هزینه‌های مرتبط کاملاً به محدودیت‌های مخابراتی وابسته است.

زیرساخت ارتباطی بیسیم مبتنی بر وایمکس ($Wimax$) این زیرساخت بدلیل راحتی و هزینه مناسب به عنوان اولین پیشنهاد در شبکه‌های مجازی ارائه می‌گردد. پهنای باندهای ارائه شده در این بستر از 1 Mb/s تا 2 Mb/s قابل انتخاب می‌باشد. در این نوع ارتباط برای هر نقطه نوع پوشش و به تناسب آن نوع مودم انتخاب شده و ارتباط با سایر نقاط برقرار می‌شود

زیرساخت ارتباطی بیسیم مبتنی بر $GPRS$ در نقاطی که پوشش وایمکس وجود ندارد برای پهنای باند 64 Kb/s تا 220 Kb/s از این زیرساخت می‌توان استفاده نمود. این زیرساخت دارای قابلیت جابه‌جایی راحت‌تر به نسبت سایر زیرساخت‌ها می‌باشد.

زیرساخت ارتباطی فیبر نوری ($Fiber Optic$) این زیرساخت برای ارتباطات با پهنای باند بسیار زیاد و بدلیل هزینه بالا عمدتاً در فواصل کوتاه پیاده‌سازی می‌شود.

زیرساخت ارتباطی ماهواره‌ای ($VSAT$) این زیرساخت برای پهنای باند زیاد و در صورت امکان‌پذیر نبودن سایر زیرساخت‌ها پیاده‌سازی می‌شود.

سایت این شبکه از طریق آدرس <http://shabaab.ir/> قابل دسترسی است.

ابتدا پروژه از سال ۱۳۸۴ به منظور اتصال بین ساختمان‌های وزارت در دستور کار قرار گرفت. برای انجام این کار اتصال روی بستر فیبر نوری اجرا گردید. همچنین ساختمان شرکت‌های وابسته مانند شرکت بازرگانی دولتی ایران، سازمان توسعه تجارت ایران و سازمان حمایت از مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان هم از طریق ترانزیت متصل گردیدند.

در بخشی دیگر، پروژه شباب از سال ۱۳۸۵ برای سازمان‌های استانی به روش اتصال با سرویس MPLS روی بستر مخابرات کشور اجرا گردید و تا سال ۱۳۸۷ کل سازمان‌های استانی با پهنای باند یک مگابیت به این شبکه متصل گردیدند. از سال ۱۳۸۸ نیز اتصال ادارات شهرستانی در دستور کار قرار گرفت که تا کنون ۲۹۲ اداره شهرستانی متصل به شبکه شباب گردیدند.

اجرای طرح معماری و یکپارچه‌سازی وزارت بعد از ادغام دو وزارت صنایع و معادن و بازرگانی در سال ۱۳۹۰ در دستور کار قرار گرفت و اتصال ساختمانهای دو وزارت از طریق فیبرنوری انجام شد. با توجه به طراحی دو ساختار متفاوت IP در دو مجموعه، با بررسی‌های بعمل آمده مقرر شد با حفظ ساختار، دو مجموعه با هم ارتباط داشته باشند که سامانه‌های کاربردی نیز در این بستر در حال بهره‌برداری می‌باشند.

۱-۶-۲- صدور گواهی الکترونیکی و امضای دیجیتالی

صدور گواهی الکترونیکی (با امضای الکترونیکی) یک زیرساخت اصلی برای تجارت در فضای مجازی است. با راه اندازی طرح مذکور در مراکز صدور گواهی الکترونیکی، آنچه به صورت محصول یا خدمات از طرح گواهی الکترونیکی انتظار می‌رود عبارت است از: پست الکترونیکی امن: با ارائه این سرویس ارسال و دریافت نامه‌های الکترونیکی به صورت امن صورت می‌گیرد و دریافت کننده نامه می‌تواند نسبت به هویت ارسال کننده اطمینان حاصل نماید.

گواهی الکترونیکی: با این سرویس فرد دارنده این گواهی در سیستم‌های الکترونیکی احراز هویت می‌شود. سرویس SSL: این سرویس امنیت سایت‌های اینترنتی را تضمین می‌نماید و به کاربران اطمینان می‌دهد که اولاً این سایت‌ها از اصالت برخوردارند و ثانیاً ارسال اطلاعات به آن‌ها به صورت رمز شده خواهد بود.

مهر زمانی: این سرویس زمان دریافت یا ارسال سند را به صورت حقوقی تایید می‌نماید این قابلیت در مناقصه‌ها و مزایده‌ها الکترونیکی کاربرد زیادی دارد و یک الزام جدی است. ارسال کنندگان اسناد می‌توانند بر اساس این سرویس ادعا نمایند که قبل از اتمام زمان مناقصه در آن شرکت داشته‌اند یا برگزارکنندگان مناقصه بر اساس آن نسبت به تاخیر در ارسال اسناد قضاوت صحیح داشته باشند.

علاوه بر صدور بیش از ۸۰ هزار گواهی، تا کنون ۳۰ نمایندگی دفتر ثبت نام در سازمان‌های استانی راه اندازی شده است. گواهی‌های ارائه شده در سیستم‌های مختلفی مانند ثبت سفارش الکترونیکی، سامانه املاک و مستغلات کشور، سامانه ستاک بورس و ... مورد استفاده قرار گرفته‌اند و زمینه برای توسعه کاربردها نیز در سال ۱۳۸۹ فراهم شده است.

تعریف این پروژه بر اساس قانون تجارت الکترونیکی و آیین‌نامه اجرایی ماده ۳۲ آن و از سال ۱۳۸۶ انجام گرفته است. مرکز صدور گواهی الکترونیکی ریشه بر اساس مفاد بند الف ماده ۴ آیین‌نامه اجرایی مذکور با کسب مجوز از شورای سیاستگذاری فعالیت می‌نماید. این مرکز وابسته به مرکز توسعه تجارت الکترونیکی، موضوع ماده ۸۰ قانون تجارت الکترونیکی می‌باشد. یک مرکز صدور گواهی ریشه مسئول تمام ابعاد صدور و مدیریت گواهی‌های میانی مانند فرایند ثبت نام، احراز هویت، انتشار گواهی‌ها، لغو و تجدید کلید و تضمین تطابق تمام ابعاد خدمات و عملیات این مرکز و زیرساخت مربوط به صدور گواهی تحت سیاست‌های الکترونیکی ریشه و مطابق با نیازها و ضمانت‌های آن سیاست‌ها می‌باشد.

۱-۶-۳- تبادل اسناد رسمی (تار)

پروژه‌ای که در آن پیام و اسناد الکترونیکی در کوتاهترین زمان و با تأیید کیفیت اطلاعات در چارچوب تعیین شده بین پایگاه‌های داده سامانه‌های مختلف جابه‌جا می‌شود. مأموریت این پروژه ایجاد شریک سوم قابل اعتماد در فضای تبادل اسناد الکترونیکی است که باعث تحویل مطمئن، تحویل امن، اخطارهای در زمان و تبادل اسناد با پروتکل‌های متفاوت می‌شود. از دیگر مأموریت‌های این پروژه یکپارچه‌سازی سازمانی (B2B, G2G و ...) از طریق استانداردسازی فرایندها و مستندات فرا سازمانی و بسترسازی مدیریت فرایندهای فرا سازمانی می‌باشد.

از اهدافی که این طرح دنبال می‌کند به موارد زیر می‌توان اشاره نمود:

حذف هزینه ورود و مدیریت اطلاعات تبدالی و به حداقل رسانی خطا

ذخیره هزینه و زمان برای تحویل مستندات به شریک تعامل

اتصال ساده و کم هزینه شرکای متعامل به یکدیگر به واسطه حذف پیچیدگی‌های ارتباطی و حل و فصل آن توسط تار قابلیت اتصال سریع به سایر عناصر متصل به شبکه مدیریت فرایندهای تعامل و تضمین صحت تعامل

۱-۶-۴- نظام ملی طبقه‌بندی و شناسه گذاری کالاها و خدمات (ایران کد)

یکی از زیرساخت‌های مهم در توسعه اطلاعات زنجیره تأمین کالا، طراحی و آماده‌سازی سیستم ایران کد می‌باشد. نظام ملی طبقه‌بندی و شناسه گذاری کالاها و خدمات ایران کد از سال ۱۳۸۴ شروع شد و تا سال ۱۳۸۶ ادامه یافت تا تکمیل گردد. برای راه اندازی این نظام فعالیت‌هایی از قبیل طراحی ساختارهای اطلاعاتی، طراحی و توسعه نرم‌افزارها، طراحی، تأمین و استقرار سخت افزار و شبکه، ایجاد و توسعه زیرساخت سازمانی و تشکیلاتی (مرکز و نمایندگی ها)، تعامل با دستگاه‌ها، فرهنگ سازی، آموزش و ترویج، عضوگیری و کدگذاری کالاها و خدمات اعضاء، انتشار اطلاعات در پرتال، ارائه اطلاعات به سیستم‌های بکارگیرنده و اجرای پروژه‌های استقرار ایران کد در بخش‌های مختلف انجام شد.

در این سیستم استانداردها، راهنماها، ساختار طبقه‌بندی، ابزارها، دستورالعمل‌ها و کمک‌های فنی که از طرف وزارت بازرگانی فراهم گردید و در اختیار واحدهای تولیدی و توزیعی کالا و خدمات قرار داده شد تا نسبت به طبقه‌بندی و کدگذاری محصولات خود اقدام نموده و اطلاعات پایه آن‌ها را به صورت هماهنگ و استاندارد تولید نمایند. اطلاعات تولید شده بر روی پرتال ملی اطلاع‌رسانی کالاها و خدمات کشور قرار داده شده و از این طریق انتشار می‌یابد تا تمام استفاده کنندگان از اطلاعات اعم از خریداران کالا و خدمات، پژوهشگران، واحدهای دولتی و دیگر ذی‌نفعان مربوطه بتوانند به سهولت از طریق اینترنت به آن‌ها دست یافته و بهره‌بردار کنند.

دستاوردهای سیستم برای بخش بازرگانی کشور عمدتاً شامل شناسنامه دار شدن تمام اقلام و عرضه‌کنندگان آن‌ها، ایجاد نمایشگاه دیجیتال دائمی در قالب پرتال ملی اطلاع‌رسانی کالا و خدمات، فراهم نمودن زبان مشترک و تسهیل ارتباط بین خریداران و عرضه‌کنندگان، ایجاد زمینه و بستر لازم برای به‌کارگیری فناوری اطلاعات در ارتباطات بنگاه با بنگاه، توانمندسازی مؤسسات و بنگاه‌های کشور برای تبادل الکترونیکی داده‌ها (EDI)، ایجاد و تجمع کاتالوگ الکترونیکی برای تمام محصولات در گردش در بازار کشور و ایجاد اطلاعات لازم و امکان نظارت برای مؤسسات دولتی ذیربط می‌باشد. هدف اصلی و کلی این سیستم، تسهیل تجارت، گسترش تجارت الکترونیکی و بهبود بهره‌وری در بخش بازرگانی کشور در نظر گرفته شده بود و در ادامه نیز تبدیل به بستر و ابزار سیستمی برای کنترل اجرای قوانین مختلف از جمله قانون حمایت از تولید داخلی، قانون ارتقا کیفی تولید خودرو و سایر تولیدات صنعتی، تدارکات الکترونیکی و ... خواهد شد.

در جهت توسعه این سیستم تاکنون اقدامات زیر صورت گرفته است:

از سال ۱۳۸۵ تا ۱۳۹۱، تعداد افراد شاغل در ستاد مرکزی ایران کد به ترتیب ۵۷، ۷۵، ۹۵، ۱۲۳، ۱۵۵، ۱۷۱، ۱۸۵ نفر (همواره افزایشی) بوده است

دفاتر نمایندگی در تمام استان‌های کشور (هر استان حداقل ۱ دفتر) از میان شرکت‌های بخش خصوصی فعال شده است (هم اکنون حدود ۵۰ مورد)

ایران کد، ضمن ایجاد سازمان و تشکیلات موردنیاز خود در ستاد مرکزی و دفاتر نمایندگی، اشتغال‌زایی خوبی هم در جامعه داشته است. تعامل با دستگاه‌های اجرایی از جمله وزارت اقتصاد، وزارت بهداشت، مؤسسه استاندارد، وزارت جهاد کشاورزی، وزارت تعاون، بانک مرکزی، ستاد مبارزه با قاچاق، گمرک، سازمان توسعه تجارت، سازمان حمایت از مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان، تشکل‌های صنفی و ... ایران کد از ۱۳۸۶ تا ۱۳۹۱، بیش از ۶۱ هزار عضو و حدود ۲۰۰۰۰۰۰ کد ثبت نموده است.

پرتال جدید، بین نیازمندی‌های کلان ملی رابطه برقرار می‌کند. نهادهایی مانند بازرگان (واردکننده)، تولیدکننده، مرکز ثبت سفارش، سازمان استاندارد، شرکت‌های بازرسی کالا، گمرک، سامانه تدارکات الکترونیکی (ستاد)، نهادهای مجوزدهنده و ... با این ابزار به هم مرتبط و با هم هماهنگ می‌شوند.

کنترل کیفیت و رعایت استانداردها در اقلام وارداتی

تنظیم روال سیستمی کار و تعیین تعرفه‌های اقلام نیازمند کنترل

در جدول زیر عملکرد ایران کد در طی سال‌های ۱۳۸۵ تا ۱۳۹۱ ارائه شده است:

جدول ۲۱۴: عملکرد فعالیت‌های ایران کد

سال	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱	مجموع

۶۱۶۳۳	۹۴۲۳	۱۴۳۶۵	۱۴۸۲۷	۱۶۸۱۰	۳۹۱۶	۱۹۹۳	۲۹۹	اعضای جذب شده
۱۹۸۱۸۴۲	۶۴۱۱۳۵	۵۳۸۳۹۸	۳۶۰۰۸۰	۲۹۱۶۳۱	۹۷۶۸۰	۴۳۷۸۶	۹۱۳۲	کد کالای تخصیص یافته

۱-۶-۱-۵ شبکه بازرسی و نظارت مردمی (شبینم)

وجود کالای قاچاق و جعلی نه تنها زیرساخت‌های اقتصادی کشور را تخریب میکند، بلکه خسارت‌های مادی سنگینی را بر تأمین‌کنندگان قانونی کالاها تحمیل نموده و عدم اعتماد در خرید کالا را نیز موجب می‌شود. استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات برای تشخیص اصالت کالا توسط خریدار، ضمن اثربخش نمودن مضاعف فعالیت‌های کنترلی و نظارتی، امکان ردیابی کالا از مبدأ تا مقصد را به راحتی فراهم نموده و مدیریت نظام توزیع را تسهیل می‌نماید.

ایجاد شبکه بازرسی و نظارت مردمی (شبینم) توسط وزارت صنعت، معدن و تجارت، در قالب یک راه‌حل، این امکان را فراهم ساخته است که تأمین‌کنندگان قانونی کالا (اعم از تولیدکننده و یا واردکننده) با ثبت اطلاعات کالای خود در بانک اطلاعاتی شبینم و اخذ بارکد ۲ بعدی (شامل کدشناسه یکتا، نام محصول، قیمت محصول، نام تولیدکننده و ...) از سامانه و نصب آن روی بسته‌بندی کالا، زمینه لازم برای تشخیص اصالت کالا توسط خریدار را فراهم سازند.

خریدار کالا با استفاده از یک گوشی دوربین دار تلفن همراه مجهز به نرم‌افزار بارکد خوان (این نرم‌افزار به صورت رایگان از طریق اتصال به سایت قابل ذخیره‌سازی است) کد شناسه یکتای کالا را به سامانه پیامک (SMS) می‌کند، چنانچه اطلاعات کالا در سامانه وجود داشته باشد، به صورت خودکار اصالت کالا به وی پیامک می‌شود. در غیر اینصورت، ضمن ارسال خودکار پیامک هشدار به خریدار، مورد را به سامانه دستگاه نظارتی زیربط منعکس نموده و این سامانه نیز به صورت خودکار ارتباط با خریدار را با ارسال پیامک و اخذ نشانی وقوع تخلف برقرار نموده، متعاقب آن اقدامات اجرایی لازم توسط دستگاه نظارتی به عمل می‌آید.

اهداف در نظر گرفته شده برای این طرح عبارتند از:

تقویت سیاست‌گذاری دولت در بخش کالا و خدمات

تسهیل در اجرایی شدن سیاست‌های ویژه دولت در کنترل بازار

افزایش امنیت و جلوگیری از توزیع کالای قاچاق

جلوگیری از تولید و توزیع کالای جعلی

در این طرح هر تولیدکننده با مراجعه به سامانه شبینم، برای هر قلم محصول خود بارکد ۲ بعدی منحصر به فرد دریافت نموده و بر روی کالای خود نصب مینماید. این بارکد علاوه بر اینکه حاوی اطلاعات کاملی درباره کالا می‌باشد، قابلیت استعلام از سامانه را نیز داشته و در نتیجه اصالت و کیفیت کالا را برای خریدار تضمین می‌نماید. در صورتی که تعداد معینی از تخلفات توسط یک فرد گزارش شود و این گزارش‌ها با بررسی بازرسان نهادهای وزارتی تأیید شود، شخص مورد تشویق قرار خواهد گرفت. این شبکه در واقع مکمل سامانه ۱۲۴ و طرح مدیریت بازرسی و نظارت اصناف (مبنا) است. سایر اطلاعات مرتبط با این طرح، در وب سایت <http://www.shabnam.ir/> موجود می‌باشد.

۱-۶-۱-۶ مرکز داده وزارت صنعت، معدن و تجارت

از دیگر اقدامات زیرساختی در حوزه فناوری اطلاعات راه اندازی مرکز داده بود که در سال ۱۳۸۸ طراحی و راه اندازی این مرکز در دستور کار قرار گرفت. با اجرای آن کلیه سامانه‌های وزارت به این مرکز داده منتقل شده و مورد بهره‌برداری قرار گرفتند. برخی سامانه‌های دیگر نیز در سال ۱۳۸۹، در مرکز داده اصلی وزارت واقع در ساختمان شهید نادری مورد بهره‌برداری قرار گرفت که در نتیجه آن کلیه سامانه‌های اصلی وزارت به این مرکز داده منتقل گردیدند.

مهمترین اقدامات دیگری که در این حوزه انجام شده عبارتند از:

تدوین منشور امنیت اطلاعات وزارت

تشکیل کمیته راهبردی امنیت اطلاعات وزارت

تشکیل کمیته فنی امنیت اطلاعات

تشکیل کمیته امنیت اطلاعات در سازمان‌های صنعت، معدن و تجارت ۳۱ استان و سازمان‌های تابعه (بخش بازرگانی) تدوین و ابلاغ تعداد ۴ دستورالعمل در راستای ایمن‌سازی ساختارها و سامانه‌های فناوری اطلاعات و ارتباطات (تهیه نسخه پشتیبان و کنترل دسترسی، مدیریت کلمه عبور و اهمیت کنترل درگاه‌های ورودی و خروجی، اتصال به اینترنت و کنترل دسترسی از راه دور و کنترل بدافزارها و حفاظت در مقابل کدهای سیار) پیگیری اجرای مصوبات، مقررات و دستورالعمل‌های امنیتی ابلاغ شده از سوی نهادهای ذیصلاح از جمله سازمان فناوری اطلاعات، مرکز افتا و...

تهیه بانک اطلاعاتی دامنه‌های اینترنتی وزارت و اداره کلیه دامنه‌ها از طریق یک مدیریت متمرکز تشکیل گروه واکنش هماهنگ رخدادهای رایانه‌ای (گوهر) وزارت به منظور تأمین امنیت فضای تولید و تبادل اطلاعات از طریق پیشگیری، تشخیص و مقابله با حوادث امنیتی با شرح وظایف مدون برگزاری سمینار توجیهی برای مدیران برنامه‌ریزی و نمایندگان حراست سازمان‌های صنعت، معدن و تجارت ۳۱ استان برگزاری ۸۲ ساعت دوره آموزشی شامل اصول و مبانی سیستم مدیریت امنیت اطلاعات، مستندسازی سیستم مدیریت امنیت اطلاعات، مدیریت مخاطرات در سیستم مدیریت امنیت اطلاعات و ممیزی داخلی سیستم مدیریت امنیت اطلاعات برای کارکنان سازمان‌های صنعت، معدن و تجارت ۳۱ استان

انتقال میزبانی سامانه‌های سازمان صنعت، معدن و تجارت استان تهران به مرکز داده وزارت قرار گرفتن شبکه اختصاصی حراست بر روی بستر MPLS و فیبر نوری معرفی شرکت‌های دارای پروانه فعالیت در زمینه مشاوره و آموزش از سازمان فناوری اطلاعات به سازمان‌های صنعت، معدن و تجارت ۳۱ استان و سازمان‌های تابعه

انتقال سیستم GIS واحدهای صنعت و معدن به مرکز داده وزارت در ساختمان شهید نادری تهیه نسخه پشتیبان از کلیه سیستم‌های کاربردی، بانک‌های اطلاعاتی و... به صورت دوره‌ای از سوی کلیه مجموعه وزارت تشکیل کمیته امنیت اطلاعات در سازمان‌های صنعت، معدن و تجارت ۳۱ استان و سازمان‌های تابعه (بخش صنایع و معادن) تدوین و ابلاغ تعداد ۳ دستورالعمل در راستای ایمن‌سازی ساختارها و سامانه‌های فناوری اطلاعات و ارتباطات (سیاست‌های امنیتی و ارزیابی امنیتی، امنیت نرم‌افزارها و امنیت فیزیکی و امنیت شبکه و پیوستگی عملیات) پیگیری ادامه انتقال میزبانی وب سایت‌های مجموعه وزارت به داخل کشور عقد قرارداد و آغاز فاز اول طرح اجرای سیستم مدیریت امنیت اطلاعات (انجام فعالیت تحلیل نقاط ضعف و فاصله تا وضع استاندارد مرجع) تشکیل دبیرخانه کمیته راهبردی امنیت اطلاعات در سطح وزارت و ایجاد گروه (CERT) واکنش به رخدادهای رایانه‌ای) به منظور افزایش ضریب امنیت اطلاعات.

استقرار مرکز عملیات امنیت (SOC) در وزارت و پایش ساختمان‌های حوزه ستاد تدوین چک لیست‌های ارزیابی امنیتی بررسی و تهیه گزارش وضعیت امنیتی سازمان‌های وابسته و استانی از طریق مراجعه کارشناسان امنیت اطلاعات وزارت و اعضای گوهر بر اساس چک لیست‌های ارزیابی امنیتی

تدوین فرم کنترل دسترسی کاربران به تجهیزات سخت افزاری و نرم‌افزاری و ابلاغ به کلیه واحدها تدوین و ابلاغ شرح وظایف و سطوح (یک الی سه) گوهر در سازمان‌های صنعت، معدن و تجارت ۳۱ استان

۱-۶-۲ سامانه‌های کاربردی با رویکرد رهگیری

۱-۶-۲-۱ ساماندهی خریدهای دولتی (ستاد)

از دیگر اقدامات توسعه تجارت الکترونیکی، توسعه سامانه‌های بازاریابی می‌باشد. یکی از این بازارها که در سطح حاکمیت شکل می‌گیرد، بازار عرضه و تقاضا برای کالاهای دولتی مورد استفاده در پروژه‌ها و سایر اقدامات می‌باشد. در این رابطه و به منظور شفافیت در خریدهای دولتی، اتخاذ روند صحیح و اصولی در خرید، عدم تبعیض و رعایت انصاف و بر اساس مصوبه هیئت وزیران سامانه تدارکات الکترونیکی دولت (ستاد) توسط وزارت بازرگانی و در آبان ۱۳۸۹ راه اندازی شد. این سامانه، سیستمی است که به منظور انجام معاملات دستگاه‌های اجرایی (خرید، مزایده و مناقصه) در بستر وب طراحی شده و دستگاه‌های اجرایی خریدار را قادر می‌سازد کلیه مراحل از درخواست خرید تا پرداخت وجه را به صورت غیرمتمرکز و از طریق سیستم یکپارچه انجام دهند. از اهداف و مزایای پیاده‌سازی سامانه به موارد زیر می‌توان اشاره نمود:

پیروی از سیاست‌های یکسان و مشترک خرید در سازمان‌های دولتی خریدار فراهم‌سازی امکان تهیه گزارشات مدیریتی و نظارتی برای ارگانهای نظارتی و دولت شفافیت کامل در فرایند خرید توسعه کاربرد امضای دیجیتال در کشور؛ بسترسازی در راستای کنترل بازار و تثبیت قیمت‌ها؛ جلوگیری از بهره‌برداری‌های سوء از دستگاه‌های دولتی توسط فروشندگان افزایش کارایی فرایند خرید

تا کنون حدود ۱۰۰ دستگاه در این سامانه ثبت نام کرده و بیش از ۱۲۰۰ خرید توسط آن‌ها انجام شده است. علاوه بر این حدود ۳۷۰۰ نیاز به صورت عمومی اعلام گردیده است. از دیگر اقدامات انجام شده در این رابطه می‌توان به آموزش حدود ۲ هزار نفر اعم از دستگاه دولتی و تأمین‌کننده اشاره نمود. ضمناً حدود ۲۵۰ تأمین‌کننده نیز در این سامانه ثبت شده‌اند.

۱-۶-۲ ساماندهی ثبت معاملات املاک و مستغلات

از دیگر طرح‌های مهم در حوزه بازرگانی طرح ساماندهی معاملات املاک و مستغلات کشور بود که در راستای طرح‌های تحول اقتصادی دولت برنامه‌ریزی شد که با هدف ساماندهی امور مسکن و به صورت یکپارچه با سایر سیستم‌های مرتبط طراحی و پیاده‌سازی گردیده است. بر اساس مصوبه خرداد ۱۳۸۷ دولت، وزارت بازرگانی سامانه ثبت معاملات املاک و مستغلات را که جزئی از سامانه املاک و مستغلات است در آذر ماه ۱۳۸۷ تشکیل داد. در این رابطه تمامی دفاتر مشاورین املاک دارای پروانه کسب و دفاتر اسناد رسمی به بانک اطلاعاتی این سامانه متصل گردیدند به گونه‌ای که امکان تخصیص و پیگیری کد معاملات املاک و مستغلات برای آن‌ها فراهم شود. همچنین تمهیدات لازم جهت امکان استعلام کدهای رهگیری به صورت الکترونیکی و بر خط توسط دستگاه‌های یاد شده فراهم گردید. نتایج فعالیت این سامانه، ثبت حدود ۵,۵ میلیون فقره انواع قرارداد توسط مشاورین املاک مجاز سراسر کشور می‌باشد.

از قابلیت‌های ایجاد شده در سامانه معاملات املاک و مستغلات کشور می‌توان به امکان ردیابی کلیه قراردادهای با کد رهگیری مبیعه نامه یا اجاره نامه، امکان ثبت و استعلام مشخصات املاک و مستغلات بر اساس کدپستی، امکان ثبت و استعلام مشخصات طرفین قرارداد (متعاملین) بر اساس کدملی، امکان ثبت و استعلام شناسنامه کلیه واحدهای صنفی بر اساس مشخصات صاحب پروانه و امکان پرداخت الکترونیکی هزینه ثبت قرارداد اشاره نمود

از دستاوردهای مهم طرح به موارد زیر می‌توان اشاره نمود:

مدیریت مکانیزه فرایندهای معاملات املاک و مستغلات کشور

جلوگیری از سوء استفاده و فروش چندباره ملک

شفاف‌سازی اطلاعات معاملات املاک و مستغلات و متعاملین قراردادها

جلوگیری از فعالیت واحدهای صنفی بدون پروانه و افراد غیر مجاز

یکپارچه‌سازی اطلاعات واحدهای صنفی مشاورین املاک در کل کشور

استانداردسازی فعالیت واحدهای صنفی

فراهم‌سازی بستر تصمیم‌گیری مدیران عالی حوزه مسکن کشور بر مبنای اطلاعات واقعی

در راستای افزایش ضریب امنیت و صحت اطلاعات، این سامانه با پایگاه‌های اطلاعاتی شرکت پست، سازمان ثبت احوال کشور و سازمان امور مالیاتی کشور ارتباط برقرار کرده است. سازمان‌های مرتبط با این سامانه عبارتند از:

اتحادیه [?]های صنف مشاورین املاک

سازمان ثبت اسناد رسمی کشور

سازمان ثبت احوال کشور

شرکت پست جمهوری اسلامی ایران

مرکز اصناف کشور

شهرداری‌ها

شرکت‌های برق، آب و گاز

در حال حاضر حدود ۵.۵ میلیون انواع قرارداد (مبايعه نامه ۳۶۸۷۶۴۳، اجاره نامه ۱۴۵۶۹۳۲، اجاره به شرط تملیک ۱۸۷۷، پیش فروش ۱۷۵۸۵۹، خاص ۴۴۵۲۷، سرقفلی ۲۸۹۶۹) در سامانه فوق الذکر ثبت شده است و کلیه نقل و انتقالات مربوط به زمین و مسکن در سیستم مزبور ثبت و قابل رصد می‌باشد.
در جدول زیر روند ثبت اطلاعات در این سامانه ارائه شده است

جدول ۲۱۵: قراردادهای ثبت شده در سامانه ثبت معاملات املاک و مستغلات

سال	آذر ۱۳۸۷ تا پایان سال	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱
تعداد قراردادهای ثبت شده	۳۰۳۴۷	۶۰۵۲۴۷	۱۰۷۹۷۶۷	۱۴۲۶۷۹۹	۲۱۲۴۳۶۷

سایر اطلاعات مرتبط با این طرح، در وب سایت <http://www.iranamlaak.ir> موجود می‌باشد. لازم به ذکر است این رویکرد برای ثبت معاملات خودرو نیز در حال پیاده‌سازی و اجرا است.

۱-۶-۲-۳ بازار هوشمند آهن آلات

امروزه فراهم کردن سرویس‌های الکترونیکی مورد نیاز برای تسهیل فضای کسب و کار بنگاه‌های اقتصادی امری اجتناب ناپذیر است و در حال حاضر پرداختن به اصل تجارت الکترونیک در کشور به یک ضرورت در کشور تبدیل شده است چرا که برای توسعه اقتصاد و گسترش ارتباط جهانی ناگزیر به این امر هستیم. پرداختن به موضوع تجارت کالاهایی که بیشترین عمومیت را در مصرف دارند نیازمند توجه خاص است و کالاهایی مثل آهن از این دسته هستند، چرا که در صنعت فولاد با یک بازار چند ده هزار میلیارد تومانی در سال مواجهیم و در این زمینه علاوه بر توسعه کیفی بازار نیازمند به روز کردن و استفاده از فناوریهای جدید می‌باشیم تا بتوانیم هزینه‌های مبادله را کاهش دهیم. طرح ملی بها موجب تسهیل تجارت در حوزه‌های مختلف به ویژه در حوزه داد و ستد الکترونیکی می‌شود. از مهمترین مزایای طرح ملی بازار هوشمند آهن الات ایران می‌توان به تعادل میان قیمت و هزینه تمام شده کالا، توزیع مناسب و جلوگیری از فعالیت واسطه‌های غیرضروری، دسترسی مناسب به اطلاعات بازار به شکل مدون، مستند و رسمی و کشف قیمت و امکان جستجو بین کالاهای مختلف اشاره کرد. عمده تمرکز در این سامانه الکترونیکی بر زنجیره تأمین از مواد اولیه تا خرده‌فروشی آهن آلات است و در حال حاضر بیش از ۱۷۰ تولیدکننده و مصرف‌کننده عضو این سامانه شده‌اند. از طریق این سامانه تأمین‌کنندگان، خریداران و توزیع‌کنندگان دسترسی شفاف آسان به روز و دقیق نسبت به اطلاعات بازار آهن داشته و کانال‌های شفاهی، تلفنی و مبتنی بر نمابر و تبدیل به یک کانال حمل سریع و قابل دسترس در هر زمان فراهم می‌باشد.

طرح بازار هوشمند آهن آلات با اهدافی نظیر حذف دلالان و واسطه‌ها از بازار آهن و فولاد، دسترسی سریع خریداران و فروشندگان به اطلاعات بازار و کاهش هزینه‌های خرید و فروش آهن و فولاد راه اندازی شده است که بانک پاسارگارد نیز به عنوان بانک عامل تسویه معاملات الکترونیکی در این سامانه عمل می‌کند.

۱-۶-۲-۴ سامانه ابر یکپارچه پروژه‌های ایران (آیپا)

آیپا، اولین بستر محاسبات ابری در فضای مدیریت الکترونیکی پروژه‌ها در کشور می‌باشد. به کمک آیپا، سازمان‌ها، شرکت‌ها، مدیران، کارشناسان و تمامی ذی‌نفعان پروژه‌ها می‌توانند تمامی ابزارهای مدیریت پروژه خود را در فضایی مجازی به همراه خدمات الکترونیکی مدیریت پروژه در اختیار داشته باشند. اعضای حقوقی و حقیقی آیپا بدون اینکه خود را با پیچیدگی‌های فناوری اطلاعات و ارتباطات و زیرساخت‌های مربوطه درگیر نمایند و بدون اینکه نگران بروزرسانی و ارتقای خدمات و زیرساخت‌های مورد نیاز برای مدیریت پروژه‌های خود باشند، می‌توانند اطمینان حاصل کنند که ابر آیپا در هر لحظه از زمان پیشرفته‌ترین و بروزترین فناوری‌های ارتباطی و اطلاعاتی در حوزه مدیریت الکترونیکی پروژه‌ها را در اختیار آن‌ها قرار می‌دهد. آیپا به عنوان اولین ابر در فضای انفورماتیک کشور، تحولی الکترونیکی در مدیریت پروژه ایجاد نموده است. اکنون ذی‌نفعان یک پروژه می‌توانند در فضایی مجازی با یکدیگر ارتباط برقرار کرده و از آخرین اخبار، اطلاعیه‌ها، و وضعیت پروژه‌هایی که در آن ذی‌نفع می‌باشند، اطلاع حاصل نمایند. همچنین مدیران پروژه‌ها می‌توانند به صورت مجتمع مدیریت تمامی پروژه‌های خود را در آیپا، با پیشرفته‌ترین فناوری‌ها و ابزارهای روز دنیا، انجام دهند.

آیپا مزایای رقابتی بسیار زیادی ایجاد می‌نماید که اهم آنها عبارتند از:

پشتیبانی از پروژه‌های بسیار بزرگ و پیچیده با بهره‌گیری از آخرین فناوری اطلاعات و ارتباطات.

ایجاد ارتباط الکترونیکی زنده مابین ذی‌نفعان یک پروژه.

استفاده از تعداد زیادی ابزار پیشرفته مدیریت پروژه در محیط شبکه.

اجرای چندین تراکنش مختلف در خصوص مدیریت پروژه به طور همزمان و در محیطی کاملاً توزیعی. افزایش بهره‌وری و سرعت، افزایش انعطاف‌پذیری، بهبود اثربخشی، ایجاد رضایت در کیفیت خدمات، و اشتراک بهینه منابع. صرفه جویی در منابع و افزایش سرعت و چابکی در تعریف و مدیریت پروژه‌ها. کاربران به کمک آیا بیشتر بر روی مدیریت الکترونیکی پروژه‌ها تمرکز می‌نمایند تا بهبود فناوری‌های مورد نیاز. ارائه داشبوردهای مدیریتی و ابزارهای تصمیم‌ساز برای افزایش توانایی و خلاقیت در تصمیم‌گیری‌های استراتژیک مدیران.

۱-۶-۳ سامانه‌های کاربردی با رویکرد ارائه خدمات و شفافیت

۱-۶-۳-۱ طرح کارت خرید اعتباری کارکنان (میزان)

بر اساس تصویب نامه هیئت محترم وزیران، وزارت صنعت، معدن و تجارت موظف شده است با همکاری نظام بانکی کشور و سایر دستگاه‌های ذیربط، عملیات اجرائی ایجاد و راه اندازی سامانه‌های موردنیاز طرح خرید اعتباری و تأمین زیرساخت‌های مربوط را انجام دهد. در این راستا، وزارت، ضمن فراهم نمودن زیرساخت‌های لازم، عملیات ایجاد سامانه خرید اعتباری را در اولویت کاری خود قرار داد. اهداف کلان طرح خرید اعتباری حمایت از تولید داخل، توسعه تجارت الکترونیکی، استقرار دولت الکترونیک و افزایش قدرت خرید جامعه در نظر گرفته شده است.

عملیات ایجاد سامانه خرید اعتباری شامل سه مرحله اصلی می‌باشد:

امکان پاسخگویی سامانه به یک میلیون کارت اعتباری صادر شده

ضمن ایجاد قابلیت‌های جدید نظیر خرید اقساطی، سبد کالا، کالا برگ و بن کارت، امکان پاسخگویی سامانه به ۳ میلیون کارت اعتباری طی یک برنامه زمانی مدون فراهم خواهد شد.

توسعه امکانات سامانه برای پاسخگویی به کلیه دارندگان کارت خرید اعتباری.

برای عملیاتی نمودن طرح خرید اعتباری در قالب یک برنامه زمانبندی فشرده، هماهنگی‌های لازم با دستگاه‌های دولتی، نظام بانکی، تولیدکنندگان داخلی، شبکه فروشگاه‌های زنجیره‌ای و PSPها به عمل آمده و توافقات لازم بین مبادی مربوطه مبادله شده است. اگر چه کار اصلی این سامانه، خرید اعتباری است، لیکن قابلیت خرید اقساطی، سبد کالا، کالا برگ و بن کارت نیز در این سامانه پیش‌بینی شده است. در حال حاضر طرح خرید اعتباری صرفاً کالاهای تولید داخل دارای کد ملی کالا (ایران کد) را پوشش می‌دهد. در این مرحله از طرح، کارت خرید اعتباری برای کارکنان رسمی و پیمانی دولت صادر می‌گردد و توسعه طرح از حوزه کارمندی به کارگری و همچنین تحت پوشش قراردادن سایر کارمندان و بازنشستگان در مراحل بعدی کار پیش‌بینی شده است. سایر اطلاعات مرتبط با این طرح، در وب سایت <http://www.mizaan.ir> موجود می‌باشد.

۱-۶-۳-۲ ساماندهی فعالیت فروشگاه‌های الکترونیکی

گسترش روزافزون فروشگاه‌های مجازی و ورود آن‌ها به جریان داد و ستد در بازار داخلی و ارائه کالاها و خدمات گوناگون از طریق اینترنت، ضرورت ساماندهی و قانونمند نمودن فعالیت و نظارت بر آن‌ها را ایجاد نموده است. یکی از عوامل مهم توسعه تجارت الکترونیکی، ایجاد اعتماد و اطمینان در میان کاربران خدمات الکترونیکی از طریق ساماندهی فعالیت فروشگاه‌های الکترونیکی می‌باشد. طرح ساماندهی فعالیت سایت‌های فروش اینترنتی به منظور اعتمادسازی، رسمیت دهی به فعالیت آن‌ها، کمک به شبکه خرده‌فروشی، کاهش تردهای درون شهری، ایجاد رقابت بیشتر در کاهش قیمت‌ها، بهبود کیفیت فروش کالاها و ارائه خدمات به شهروندان اجرا شده است. به این ترتیب، زمینه برای توصیه و تشویق تجارت الکترونیکی فراهم شده و می‌توان بخشی از فعالیت‌های خرده‌فروشی کشور در شبکه ملی را عملیاتی کرد. همچنین، اجرای این طرح منجر به توزیع اطلاعات بیشتر مصرف‌کننده برای خرید کالا و خدمات مورد نیاز شده و امکان ایجاد شوک‌های کاذب در بازار را کاهش خواهد داد. بر اساس طرح فوق پروژه ساماندهی فعالیت و نظارت بر فروشگاه‌های اینترنتی در سال ۱۳۸۸ تعریف گردید تا نماد اعتماد الکترونیکی برای این فروشگاه‌ها توسط وزارت صنعت، معدن و تجارت صادر گردد. در این رابطه بانک‌ها ملزم گردیدند ارائه خدمات درگاه پرداخت آن لاین خود را صرفاً به وب سایت‌های دارای نماد اعتماد الکترونیکی ارائه دهند. شرکت پست نیز ارائه خدمات حمل پستی را برای وب سایت‌های دارنده نماد اعتماد الکترونیکی انجام می‌دهد.

به منظور نظارت بر حسن اجرای این موضوع، کمیته ملی نظارت نماد اعتماد الکترونیکی، به ریاست وزارت صنعت، معدن و تجارت و متشکل از دستگاه‌های وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات، وزارت اطلاعات، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، وزارت جهاد کشاورزی، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و نیروی انتظامی تشکیل شده است.

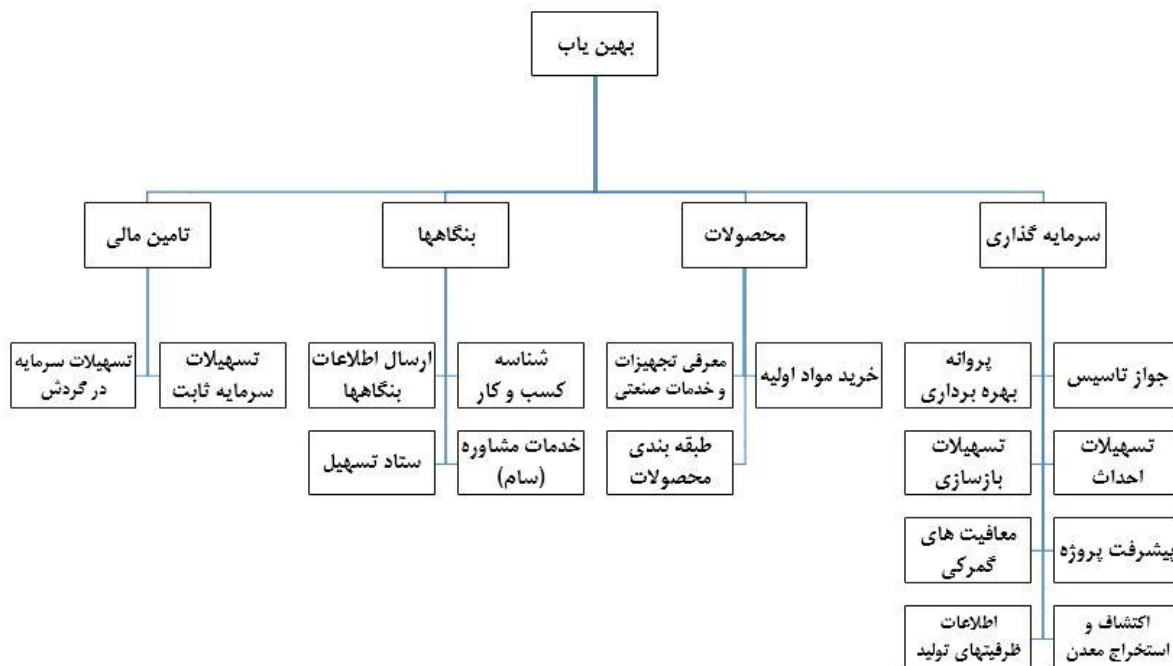
اهم اقدامات انجام شده در پروژه ساماندهی فروشگاه‌های مجازی به شرح زیر است:

تصویب آیین‌نامه ساماندهی فروشگاه‌های مجازی آذر ۱۳۸۸
شناسایی وضعیت موجود فروشگاه‌های مجازی فعال
دعوت از ۷ فروشگاه مجازی پیش‌رو جهت برگزاری جلسات مشترک برای هر چه بهتر اجرایی شدن آیین‌نامه سامان‌دهی فروشگاه‌های مجازی
طراحی سایت ecne.ir
طراحی فرایندهای صدور مجوز فروشگاه مجازی به صورت غیر حضوری
طراحی پارامترهای مورد نیاز در پورتال فروشگاه‌های مجازی
طراحی نماد اعتماد الکترونیکی
تدوین قابلیت‌های فنی نماد اعتماد الکترونیکی
تدوین دستورالعمل صدور پروانه کسب فروشگاه‌های مجازی
تدوین دستورالعمل برگزاری مجمع عمومی اتحادیه کشوری فروشگاه‌های مجازی
صدور بیش از ۶۰ مجوز موقت فعالیت فروشگاه مجازی برای اشخاص حقیقی و حقوقی
اهم برنامه‌های آتی که برای ساماندهی در نظر گرفته شده است عبارتند از:
برگزاری مجمع عمومی اتحادیه کشوری فروشگاه‌های مجازی
برگزاری انتخابات هیئت مدیره اتحادیه کشوری فروشگاه‌های مجازی
راه اندازی پورتال نماد اعتماد الکترونیکی فروشگاه‌های مجازی
ساخت و راه اندازی سلوشن نماد اعتماد الکترونیکی

۱-۶-۴ درگاه اطلاعات و خدمات وزارت صنعت، معدن و تجارت (بهین یاب)

درگاه اطلاعات و خدمات صنعت، معدن و تجارت "بهین یاب" به آدرس www.behinyab.ir در راستای تحقق دولت الکترونیک و با هدف ایجاد پنجره واحد خدمات این حوزه در سال ۱۳۹۰ توسط معاونت برنامه‌ریزی وزارت راه اندازی شد. با توجه به گسترده بودن حجم فعالیت‌های اجرایی و سازمانی در حوزه صنعت و معدن و از طرفی لزوم یکپارچه‌سازی اطلاعات و فرایندها، ساختار این سامانه در ۹ بخش سرمایه‌گذاری، محصولات، فناوری، منابع انسانی، تجارت جهانی، تأمین مالی، بنگاه‌ها، جریان کالا و انرژی طراحی شده است. در هر بخش خدمات مرتبط با آن حوزه به صورت الکترونیکی به متقاضیان آن خدمت ارائه می‌گردد. هر حوزه و خدمت ارائه شده در این سامانه مرتبط با یکی از معاونت‌های برنامه‌ریزی، امور صنایع و اقتصادی و امور معادن و صنایع معدنی است که مدیریت هر فرایند را به عهده دارند. به‌عنوان مثال با توجه به اینکه پایگاه اطلاعات فرصت‌های سرمایه‌گذاری بر روی سامانه بهین یاب قرار دارد، فعالان اقتصادی می‌توانند با مراجعه به درگاه اطلاعات و خدمات بهین یاب، ضمن استفاده از خدمات متفاوت ارائه شده و همچنین اطلاع از فرصت‌های سرمایه‌گذاری که بر اساس برنامه راهبردی صنعت، معدن و تجارت تعیین شده است، اقدام به اخذ جواز تاسیس واحد تولیدی، اعلام پیشرفت طرح‌های در حال احداث، درخواست تسهیلات و... نمایند و از آخرین بخشنامه‌ها و دستورالعمل‌ها نیز آگاه شوند که این بخش از فرایندها توسط معاونت برنامه‌ریزی مدیریت می‌شود.

در شکل زیر نمایی از ساختار سامانه بهین یاب نمایش داده شده است.

این راهبرد جزء گام‌های اساسی در جهت شفافیت اطلاعات، دستیابی به سیستم‌های یکپارچه سازمانی در وزارت صنعت، معدن و تجارت و تسهیل و تسریع در خدمات به شمار می‌رود. از ویژگی‌های دیگری که برای سامانه بهین یاب به عنوان نمای متقاضی در نظر گرفته شده به موارد زیر می‌توان اشاره نمود:

محور پنجره واحد خدمات
تمرکز بخش‌ها، اطلاعیه‌ها، مقررات و پیوندها
حساب کاربری متمرکز
نمای کاربری یکسان در کلیه فرایندها

یکپارچگی داده‌های واحد متقاضی و امکان استفاده در کلیه درخواستها و فرایندها
به منظور انجام عملیات اجرایی بر روی درخواست متقاضیان توسط عوامل سازمانی برای هر یک از درخواست‌های ثبت شده در سامانه بهین یاب، سامانه مدیریت فرایندها طراحی و پیاده‌سازی شده است. این سامانه در حقیقت یک پلت فرم نرم‌افزاری برای مدیریت عملیاتی فرایندهای اجرایی می‌باشد. از ویژگی‌های دیگر این سامانه به موارد زیر می‌توان اشاره کرد:

تعریف اقدامات اجرایی عوامل به صورت فرم‌های الکترونیکی
مدیریت، بررسی لحظه‌ای و نیز امکان صحنه گذاری اطلاعات
یکپارچه بودن اطلاعات در تمام فرایندها
امکان تعریف فرایندها به صورت موازی و لازم و ملزوم یکدیگر
قابلیت گزارش‌دهی و گزارش‌گیری‌های متنوع، رسم نمودار
یکسان بودن محیط فعالیت برای تسهیل فعالیت برای عوامل اجرایی
دسترسی سایر دستگاه‌ها به این سامانه (بانک، بورس، استانداریها، سایر دستگاه‌های اجرایی استانی و...)

ایجاد پرونده بنگاه در حوزه‌های متعدد کاری و به صورت یکپارچه
به منظور توسعه زیرساخت‌های اطلاعاتی با سایر دستگاه‌های اجرایی، تبادل اطلاعات در سطح بنگاه با برخی دستگاه‌ها نظیر شرکت ملی گاز ایران، شرکت ملی پخش فراورده‌های نفتی، سازمان تأمین اجتماعی و شرکت توانیر عملیاتی شده و در حال تکمیل و بر خط شدن می‌باشد. به جهت پیش‌گیری از موازی کاری در ثبت اطلاعات بنگاه‌ها در دستگاه‌های ذیربط وزارت صنعت، معدن و تجارت، همچنین تبادل داده‌های درون و برون دستگاهی موضوع تبادل اطلاعات بر خط در حال پیگیری و اجرایی شدن می‌باشد.

در جهت تحقق بروز نگه داشتن اطلاعات پایگاه اطلاعاتی تشکیل شده و تسریع و تسهیل فعالیت‌ها، فرایندهای پرحجم و عملیاتی وزارتخانه شناسایی و پیاده‌سازی آن‌ها در سامانه‌های بهین یاب و هماهنگ به صورت الکترونیکی آغاز گردید. در اوائل سال ۱۳۹۲ نیز با

توجه به ضرورت توزیع نهاده‌های تولید بخش غذایی کشور، فرایند توزیع شکر به واحدهای تولیدی و با مدیریت معاونت بازرگانی داخلی در سامانه بهین یاب و هماهنگ پیاده‌سازی و اجرا گردید.

در حال حاضر بیش از ۴۵ فرایند، زیرفرایند و خدمت در سامانه بهین یاب و هماهنگ به صورت الکترونیکی پیاده‌سازی شده است و برخی از فرایندهای دیگر به خصوص فرایندهای تکمیلی حوزه معدن نظیر سیستم کاداستر (مکانیزه شدن کلیه فرایندهای مربوط به ثبت اینترنتی محدوده مورد درخواست، صدور پروانه اکتشاف و گواهی کشف، صدور پروانه بهره‌برداری معدن و نظارت مکانیزه و اینترنتی معادن و تعیین میزان استخراج واقعی (در دستور کار قرار داشته و تا پایان سال ۱۳۹۲ تکمیل و اجرایی می‌گردد. برخی از فرایندهای فوق برون سازمانی بوده و عوامل سازمان‌هایی غیر از وزارتخانه (نظیر بانک‌های عامل، بورس کالا، سازمان‌های اجرایی استانی و ...) بر روی این فرایندها عملیات اجرایی انجام می‌دهند.

در این رابطه فرایندهایی که مراحل اجرایی آن از مرحله ثبت نام تا صدور نهایی خدمات به صورت الکترونیکی پیاده‌سازی شده است در زیر ارائه می‌گردد.

۱-۴-۶-۱ فرایندهای مرتبط با معاونت برنامه‌ریزی

فرایندهای پرداخت منابع و تسهیلات هدفمند کردن یارانه‌ها شامل تسهیلات خط اعتباری هزینه انرژی، تسهیلات بازسازی بزرگ و کوچک، تسهیلات راه اندازی نیروگاه‌های تولید ترکیبی برق و حرارت و کمک بلاعوض نفت کوره و گاز مایع (۱۳۸۹) فرایند ارائه آمار تولید واحدهای صنعتی و معدنی (سال ۱۳۸۸، توسعه و تکمیل سال ۱۳۹۰) فرایند تعیین موضوعات و اولویت‌های سرمایه‌گذاری (۱۳۹۰) فرایند معرفی طرح‌ها برای استفاده از تسهیلات سرمایه ثابت صندوق توسعه ملی (۱۳۹۱) کلیه فرایندهای صدور جواز تاسیس از قبیل صدور جواز، انتقال جواز، تمدید جواز، ابطال جواز و اصلاح جواز (۱۳۹۰ و تکمیل و توسعه در ۱۳۹۱) فرایندهای تخصیص شناسه برای واحدهای صنعتی، معدنی، نیمه تمام و انبارها (۱۳۹۰ و تکمیل و توسعه سال ۱۳۹۱) فرایند تخصیص کد به محصولات صنعتی (۱۳۹۱) فرایندهای سامانه فناوری شامل دآوری، تقاضای پژوهش، توانمندی پژوهش، حمایت و حامی (۱۳۹۱)

۱-۴-۶-۲ فرایندهای مرتبط با معاونت امور صنایع و اقتصادی

فرایند تخصیص مواد اولیه پتروشیمی (۱۳۸۹) کلیه فرایندهای صدور پروانه بهره‌برداری از قبیل صدور پروانه بهره‌برداری، اصلاح پروانه بهره‌برداری، تغییر نام و مالکیت پروانه بهره‌برداری و ابطال پروانه بهره‌برداری (۱۳۹۱ و تکمیل و توسعه در اوائل سال ۱۳۹۲) فرایندهای ستاد تسهیل و رسیدگی به مسائل واحدهای تولیدی (۱۳۹۰) فرایند صدور معافیت‌های گمرکی از قبیل صدور معافیت شورای انقلاب، صدور معافیت مواد اولیه، صدور معافیت ماشین‌آلات مستعمل و صدور معافیت ماشین‌آلات وزارت ارشاد (اواخر سال ۱۳۹۱ و تکمیل و توسعه در اوائل سال ۱۳۹۲) فرایند معرفی واحدهای تولیدی برای استفاده از تسهیلات ریالی و ارزی به عنوان سرمایه در گردش صندوق توسعه ملی شامل واحدهای تحت پوشش وزارت صنعت، معدن و تجارت، وزارت نیرو و وزارت تعاون (۱۳۹۱) فرایند سامانه ارتقا مدیریت بنگاه (طرح سام) و تخصیص کمک بلاعوض و پرداخت تسهیلات به واحدهای متقاضی

۱-۴-۶-۳ فرایندهای مرتبط با معاونت امور معادن و صنایع معدنی

برخی از فرایندهای صدور مجوزهای معدنی از قبیل پروانه اکتشاف (۱۳۹۲)

معادن بدون بهره بردار (۱۳۹۱)

تسهیلات معدنی

استعلام (سال ۱۳۹۰ و تکمیل در سال ۱۳۹۱)

تغییر درخواست‌های ثبت شده

تغییر پروانه‌های اکتشاف

بازرسی و تایید بازرسی

گزارشات ستاد اجرایی

صورتهای ستاد توسعه معادن استانی

۱-۶-۵ سامانه مدیریت دانش وزارت صنعت، معدن و تجارت

سامانه مدیریت دانش صنعت، معدن و تجارت توسط معاونت برنامه‌ریزی وزارت صنعت، معدن و تجارت و در سال ۱۳۹۰ راه اندازی شده است. این سامانه به آدرس www.bsmt.ir می‌باشد و به گونه‌ای طراحی شده که همگان بتوانند از آن استفاده کنند. کاربران این سامانه به دو گروه تقسیم می‌شوند: فردی، سازمانی. کاربران سازمانی نیز شامل دو گروهند، آن‌هایی که مأموریت اصلی آن‌ها مدیریت علم و فناوری است و آن‌هایی که برای پشتیبانی از مأموریت‌های اصلی خود نیاز به مدیریت علم و فناوری دارند. کاربران فردی برای کسب و یا تولید معلومات از این سامانه استفاده می‌کنند. علاقمندان، کارشناسان، صاحب‌نظران، پژوهشگران، تصمیم‌گیران و مسئولانی که به صورت منفرد از این سامانه به عنوان یک دانشنامه (البته با سبکی متفاوت) استفاده می‌کنند در این گروه قرار می‌گیرند. این دسته از کاربران علاوه بر مطالعه، می‌توانند در تولید دانش (به صورت اظهار نظر، ارسال اسناد مرتبط و تولید محتوا) نیز مشارکت کنند.

سازمان‌هایی که مأموریت آن‌ها فعالیت‌های علمی و فناوری است، (مانند دانشگاهها، مؤسسات آموزشی، کانون‌های تفکر، مراکز پژوهشی و ...) مهمترین فرایندها و پایگاههای اطلاعاتی خود را می‌توانند بر اساس هم افزا پایه ریزی نموده و کیفیت محصولات خود را ارتقا دهند.

با استفاده از این سامانه برای مدیریت دانش سازمانی، یک سازمان، بهتر می‌تواند به طراحی و اجرای برنامه‌های خود پردازد. حتی اگر موضوعات سازمان به خوبی شناسایی شده باشد و جایی برای ارتقا برنامه‌ها نباشد؛ سامانه مذکور یک زبان مشترک و بستر ارتباطی فراهم می‌کند تا تقارن اطلاعاتی در سازمان در تمام سطوح برقرار شود. بسیاری از مدیران، معلوماتی دارند که باید در اختیار سایر همکارانشان نیز باشد تا با همفکری و همراهی کارها بهتر انجام شود یا اینکه برخی از اطلاعات در اختیار برخی از کارشناسان است که باید مسولان رده بالاتر نیز از آن‌ها مطلع باشند. در این راستا، ممکن است مسائل و اهداف جدیدی شناسایی شوند. با استفاده از این سامانه برنامه‌ها از همان اول یکپارچه طراحی و تدوین می‌شوند و در معرض مطالعه و نقد هستند. به عبارت دیگر با استفاده از این سامانه می‌توان اتاق برنامه‌ریزی را شیشه‌ای کرد. علاوه بر برنامه‌ریزی، این سامانه شامل چارچوب‌ها و محتواهایی برای اجرا نیز هست. چارچوب مدیریت، راهنمای عمومی مدیریت (شامل برنامه‌ریزی و اجرا) بوده و چارچوب‌های زیر مجموعه آن، ابعاد مختلف مدیریت در عمل را پوشش می‌دهند.

با راه اندازی سامانه مذکور، برنامه راهبردی صنعت، معدن و تجارت در تمام لایه‌ها و قسمت‌ها توسط این سامانه در حال تکمیل است.

۱-۶-۶ سایر پروژه ها

۱-۶-۶-۱ پنجره واحد تجاری

در دنیای پر شتاب امروز، عامل سرعت در انجام مکاتبات، مبادله اسناد و اطلاعات و کاهش مدت زمان تشریفات گمرکی، نقش تعیین کننده‌ای در توفیق تجارت به ویژه در عرصه بین‌المللی ایفاء می‌نماید. به عبارت دیگر، گسترش تجارت در عرصه جهانی تا حد زیادی به اعمال شیوه‌های تسهیل تجاری در بین کشورها بستگی دارد. از آنجا که فرایندهای صادرات و واردات، اغلب مستلزم مبادله اطلاعات و اسناد بین چندین نهاد مختلف است که هرکدام از آن‌ها نیز به نوبه خود، رویه‌های کاری و فرم‌های خاصی دارند، در این شرایط، عدم وجود مکانیزم‌های روان ساز و تسهیل کننده، می‌تواند به عنوان مانعی در مسیر توسعه تجارت به ویژه در صحنه بین‌المللی عمل نموده و فرصت‌های بیشماری را از دسترس بخش تجاری کشور خارج سازد. در این میان یکی از بهترین رویکردهای ممکن برای حل چنین مشکلی مطابق با توصیه سازمان‌های بین‌المللی و تجارب سایر کشورهای پیشگام، استقرار یک پنجره واحد تجاری است. پنجره واحد تجاری، به تسهیلاتی اطلاق می‌شود که به طرف‌های مشارکت کننده در یک تبادل تجاری کمک می‌نماید تا اطلاعات و اسناد استاندارد شده را از طریق یک نقطه ورودی واحد مبادله کنند و از این طریق تمامی الزامات قانونی مربوط به صادرات، واردات و قوانین نقل و انتقال را رعایت نمایند. با توجه به مراتب فوق، در اواخر سال ۱۳۸۸ پیش‌نویس طرحی در وزارت بازرگانی، در راستای پیاده‌سازی و استقرار پنجره واحد تجاری تدوین شده و در دستور کار قرار گرفت.

اهم اقدامات صورت گرفته برای راه اندازی این پنجره واحد به شرح زیر می‌باشد

تدوین برنامه اجرایی مدیریت پروژه و برگزاری جلسات مستمر تیمی در راستای محورهای برنامه

مطالعه ادبیات موضوع و بررسی‌های تطبیقی جهت دستیابی به الگوی برتر که در این راستا، سیستم پنجره واحد در بیش از ۱۵ کشور توسط تیم پروژه مورد بررسی و تحلیل قرار گرفت. از جمله مهمترین این سیستم‌ها، UtradeHub کره جنوبی، DagangNet کشور مالزی، DTTN هنگ‌کنگ، TradeNet سنگاپور و VCO کشور سوئد بود.

شناسایی، بررسی و تحلیل وضعیت موجود حوزه تجارت خارجی کشور از حیث فرایندها، اسناد و رویه‌های موجود

تهیه، تدوین و نهایی سازی نقشه راه مادر، نقشه راه تفصیلی و برنامه اجرایی استقرار پنجره واحد تهیه معماری کلان پروژه از جنبه مازول های فنی اصلی، دامنه سرویس های سیستم نهایی، انواع بازیگران کلیدی، نقش و جایگاه آن ها در پیاده سازی و اجرای پروژه

تهیه و انتشار فراخوان به منظور شناسایی شرکت های فعال و متخصص در حوزه پروژه و برگزاری جلسات مستمر با شرکت های یاد شده جهت انتخاب مشاور داخلی پروژه

شناسایی سازمان های کلیدی مرجع در امر صادرات و واردات از جمله گمرک جمهوری اسلامی، سازمان توسعه تجارت خارجی و سازمان بنادر و دریانوردی و برگزاری چند جلسه با حضور مسئولان این سازمان ها

تدوین طرح تشکیل کمیته ملی تسهیل الکترونیکی تجارت فرامرزی به عنوان بازوی توانمندساز سیستم پنجره واحد رایزنی با سازمان ها و خبرگان حوزه تسهیل تجاری در عرصه بین المللی در راستای انتخاب مشاور برای عملیاتی سازی طرح انجام اقدامات اولیه در راستای تشکیل کارگروه فرایندها و رویه ها با مشارکت سازمان های کلیدی درگیر در فرایندهای صادرات و واردات تعریف پروژه صدور، دریافت و تبادل الکترونیکی سند COO (این پروژه در حال حاضر مراحل مقدماتی خود را سپری می کند).

تهیه پیش نویس طرح جامع پیاده سازی پنجره واحد تجاری کشور (در حال انجام می باشد).

شرکت در کارگاه آموزشی مدل سازی داده های تجاری

استانداردسازی سند گواهی مبدا که این کار به عنوان پایلوت انجام طرح استانداردسازی و همگون سازی اسناد تجاری در کشور تعریف شده و مراحل ابتدایی آن در حال انجام می باشد. هدف از انجام این طرح همگون سازی و استانداردسازی سند گواهی مبدا بر اساس مدل های مرجع بین المللی، تشکیل کتابخانه ملی اسناد و در نهایت تبادل الکترونیکی این سند می باشد.

۱-۶-۶-۲ همایش های تجارت و اقتصاد الکترونیکی

یکی از محورهای مهم در توسعه فرهنگ تجارت الکترونیکی برگزاری همایش های ملی و تخصصی تجارت و اقتصاد الکترونیکی بوده است. هدف از برگزاری همایش های مستمر ملی تجارت و اقتصاد الکترونیکی، ترسیم نقشه راه توسعه تجارت و اقتصاد الکترونیکی کشور تعیین شده بود که توسط انجمن علمی تجارت الکترونیکی ایران با مسئولیت کارگروه مدیریت اطلاعات و ارتباطات و امنیت (فاوا) و با محوریت وزارتخانه های صنعت، معدن و تجارت، ارتباطات و فناوری اطلاعات، امور اقتصادی و دارایی، دادگستری و علوم، تحقیقات و فناوری و همکاری سایر دستگاه ها، سازمان ها و نهادها در سطح کشور و حمایت و همراهی شرکت های فناوری اطلاعات و ارتباطات برگزار می شود. این همایش ها از سال ۱۳۸۴ تاکنون به صورت سالانه برگزار گردیده است

در این رابطه ششمین همایش بزرگ ملی تجارت و اقتصاد الکترونیکی با هدف ترسیم نقشه راه توسعه تجارت و اقتصاد الکترونیکی کشور تعیین شده بود که توسط انجمن علمی تجارت الکترونیکی ایران با مسئولیت کارگروه مدیریت اطلاعات و ارتباطات و امنیت (فاوا) و با محوریت وزارتخانه های صنعت، معدن و تجارت، ارتباطات و فناوری اطلاعات، امور اقتصادی و دارایی، دادگستری و علوم، تحقیقات و فناوری و همکاری سایر دستگاه ها، سازمان ها و نهادها در سطح کشور و حمایت و همراهی شرکت های فناوری اطلاعات و ارتباطات در اردیبهشت ۱۳۹۱ برگزار شد.

این همایش در قالب ۷ همایش تخصصی تعریف و برای حضور حداکثری و تخصصی شدن موضوع، هر یک از همایش های تخصصی به یکی از دستگاه های مرتبط واگذار شد. به عبارت دیگر، در هر همایش تخصصی یک دستگاه محور قرار گرفت و دیگر دستگاه ها، سازمان ها و نهاد های مرتبط به عنوان همکار به بررسی موانع، مشکلات، تنگناها و ارائه راهکارها برای توسعه تجارت و اقتصاد الکترونیکی در کشور پرداختند. ۷ همایش تخصصی یاد شده طی نیمه دوم سال ۱۳۹۰ به شرح زیر برگزار شد.

جدول ۲۱۶: همایش های تخصصی همایش تجارت و اقتصاد الکترونیکی

همایش های تخصصی	تاریخ برگزاری	دستگاه همکار
سیاست ها و چشم اندازهای کشور	مهر ۱۳۹۰	وزارت صنعت، معدن و تجارت

فنی و ارتباطی	مهر ۱۳۹۰	وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات
حقوقی و قانونی	آبان ۱۳۹۰	وزارت دادگستری
امنیت و اعتماد	آبان ۱۳۹۰	وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات
آموزش و مهارت‌های انسانی	آذر ۱۳۹۰	وزارت علوم، تحقیقات و فناوری
اقتصادی و تجاری	آذر ۱۳۹۰	وزارت امور اقتصادی و دارایی
کاربردها و نوآوری	آذر ۱۳۹۰	وزارت صنعت، معدن و تجارت

همایش ملی که جمع بندی همایش‌های تخصصی بود، طی اردیبهشت ماه سال ۱۳۹۱ برگزار شد و دارای ۷ نشست تخصصی (محور) بود. دستاوردهای این همایش‌های تخصصی و ملی شامل موارد زیر بوده است:

ترسیم سند توسعه تجارت و اقتصاد الکترونیکی کشور (نقشه راه)
انتشار مجموعه مقالات ۷ همایش تخصصی سیاست‌ها و چشم‌اندازهای کشور، فنی و ارتباطی، حقوقی و قانونی، امنیت و اعتماد، آموزش و مهارت‌های انسانی، اقتصادی و تجاری و کاربردها و نوآوری به صورت الکترونیکی
انتشار فیلم‌های همایش‌های تخصصی و همایش ملی
انتخاب برترین مقاله ارائه شده به همایش‌ها

پس از برگزاری ششمین همایش ملی تجارت و اقتصاد الکترونیکی در راستای تحقق اهداف کلان این همایش ملی (تدوین نقشه راه توسعه تجارت و اقتصاد الکترونیکی کشور)، هفتمین همایش تجارت و اقتصاد الکترونیکی با رویکردی نو و تحت عنوان هفتمین همایش ملی و اولین همایش بین‌المللی تجارت و اقتصاد الکترونیکی با هدف تدوین شاخص‌های بومی اندازه‌گیری تجارت و اقتصاد الکترونیکی کشور به منظور رصد تجارت و اقتصاد الکترونیکی ایران در هفت محور اصلی توسعه تجارت و اقتصاد الکترونیکی در اردیبهشت ماه ۱۳۹۲ برگزار شد. هفتمین همایش ملی شامل شش همایش تخصصی و یک همایش ملی - بین‌المللی بود.

علاوه بر این همایش‌ها به منظور ترویج فرهنگ دولت الکترونیک و با هدف شناخت دقیق و همه جانبه پدیده دولت الکترونیک، نشریه دولت الکترونیک در جهت آگاهی و روشن نمودن هر چه بیشتر اذهان مدیران، کارشناسان و کارمندان به صورت ماهانه منتشر می‌شود و در این ماهنامه ضمن ارائه آخرین مفاهیم و دستاوردهای علمی دولت الکترونیک به مطالعه و بررسی نتایج پروژه‌های دولت الکترونیک در وزارت می‌پردازد. تاکنون ۳۱ شماره از این نشریه منتشر شده است که در تمامی آن‌ها سعی شده مفاهیم اساسی مرتبط با دولت الکترونیک و تجربیات برتر کشورهای پیشرو در این زمینه مورد بررسی قرار گیرد.

۱-۶-۳ مرکز اسناد بازرگانی

دیجیتال ساختن اسناد بازرگانی، امکان ارائه خدمات متنوع از طریق پورتال در شبکه اینترنت و دسترسی کاربران به منابع مختلف را در حوزه بازرگانی فراهم می‌نماید. همچنین با پیوستن به کنسرسیوم محتوای ملی امکان ارائه محتوای پورتال کتابخانه از طریق درگاه کنسرسیوم محتوای ملی فراهم خواهد شد. در حال حاضر تعداد کتب و مستندات موجود در پورتال مرکز اسناد مطابق جدول زیر می‌باشد:

جدول ۲۱۷: لیست مستندات ورود اطلاعات شده در مرکز اسناد بازرگانی

عنوان	تعداد
کتاب فارسی	۶۵۱

۶۱۲۳	کتاب لاتین
۵۸۸	مقاله فارسی
۱۶۴	طرح تحقیقاتی فارسی
۱۲۸	طرح تحقیقاتی لاتین
۱۱	اسناد و مدارک فارسی
۲۳	اسناد و مدارک لاتین
۳۱	مجله فارسی
۱۲۸	مقاله لاتین
۷۹۴۷	مجموع مدارک موجود

۱-۶-۴ پروژه پیاده‌سازی زیرساخت هوش تجاری در بخش بازرگانی کشور (پایگاه ملی داده‌های بخش بازرگانی)

بررسی وضع موجود داده‌ها و اطلاعات بخش بازرگانی موید این مطلب است که تولید اطلاعات در این بخش به صورت جزیره‌ای و پراکنده صورت می‌گیرد. منابع داده موجود بر اساس طرح‌های موضوعی مستقل و یا بر اساس اقلام آمارهای ثبتی، مورد پردازش قرار گرفته و اطلاعات پراکنده و غیرقابل پیوند ایجاد می‌شود. از طرف دیگر داده‌های تولید شده، به صورت پراکنده در دستگاه‌های اجرایی توزیع شده، غیرهمگن و غیراستاندارد ذخیره‌سازی می‌شوند. لذا به منظور استانداردسازی، ذخیره و بازیابی داده، پیشنهادی مبتنی بر ایجاد یک انبار داده ارائه شده است.

در واقع با توجه به این مطالب، یکی از نیازهای اساسی بخش بازرگانی کشور، وجود بانک اطلاعاتی جامع و یکپارچه‌ای از داده‌های بخش بازرگانی و تجاری است که به تصمیم‌سازان، تجار، بازرگانان و کلیه افراد مرتبط، کمک نماید تا با استفاده از داده‌های آماری و الگوهای حاکم بر این بخش، تصمیم مناسب را اتخاذ و یا جهت‌گیری‌های کلی را تعیین نمایند. وجود این بانک اطلاعاتی که از طریق پیاده‌سازی هوش تجاری در سازمان، دریچه‌ای جدید را به سوی تصمیم‌گیرندگان باز می‌نماید، این امکان را فراهم می‌آورد تا تصمیم‌گیرندگان بتوانند بدون صرف وقت برای جستجو در داده‌ها و اطلاعات پیچیده و به صورت همزمان، داده‌های منتخب بخش مربوط به خود و الگوهای رفتاری حاکم بر آن را مشاهده و تصمیم مقتضی را اتخاذ نمایند. به همین دلیل پروژه‌ای با عنوان پیاده‌سازی زیرساخت هوش تجاری در بخش بازرگانی کشور (پایگاه ملی داده‌های بخش بازرگانی) در وزارت تعریف شده و در دستور کار قرار گرفته است. این پروژه در چند فاز اصلی پیاده‌سازی می‌شود که شامل موارد زیر است:

- تجمیع آمار و اطلاعات و تهیه گزارشات مدیریتی در حوزه‌های مربوطه که اطلاعات به صورت سیستماتیک تولید می‌شود.
  - تجمیع آمار و اطلاعات و تهیه گزارشات مدیریتی در حوزه‌های مربوطه که اطلاعات به صورت غیرسیستماتیک تولید می‌شود.
- شایان ذکر است در حال حاضر پروژه مذکور در مرحله برگزاری مناقصه می‌باشد.

۱-۶-۵ نمایشگاه مجازی معدن و صنایع معدنی

معاونت امور معادن و صنایع معدنی در پی اجرای فاز اول راه اندازی نمایشگاه مجازی معدن و صنایع معدنی ایران و لوح فشرده چند رسانه‌ای ایران، معدن، آینده، در سال ۱۳۸۸، اقدام به اجرای فاز دوم آن با هدف توسعه و تکمیل امکانات نرم‌افزاری و اطلاعاتی در سال ۱۳۸۹ نمود. این طرح به منظور معرفی پتانسیل‌ها و شناساندن ظرفیتهای عظیم سرمایه‌گذاری و تجاری معادن و صنایع معدنی کشور صورت می‌پذیرد. در نمایشگاه مجازی زمینه ارتباطات تجاری و جذب سرمایه‌گذاری و گسترش تجارت داخلی و خارجی بنگاه‌های معدنی کشور فراهم خواهد شد که پس از تکمیل اطلاعات، در اختیار کلیه فعالان تجاری و سفارتخانه‌های ایران در خارج از کشور قرار خواهد گرفت. از جمله امکانات سایت نمایشگاه مجازی که در آدرس Fair.mim.gov.ir قابل دسترس است، می‌توان به موارد زیر اشاره نمود:

امکان تخصیص کلمه کاربری و رمز عبور به هر واحد جهت درج و به روز رسانی اطلاعات واحد خود
امکان طراحی و ساخت غرفه اختصاصی هر شرکت توسط خود شرکت، با در اختیار گذاشتن مولفه‌های لازم و همچنین ارائه راهنمایی در ساخت غرفه مجازی از سوی این سایت

در بخش بازار امکان نمایش پتانسیل دست اندرکاران برای عرضه به بازار این حوزه از جمله ماشین آلات، محصولات و نیز امکان نمایش تقاضای مشتری بوجود آمده است.

ایجاد بانک اطلاعات شرکت‌های فعال در زمینه صنایع و معادن کشور در سایت نمایشگاه مجازی و لوح فشرده ایران، معدن، آینده نیز با هدف معرفی جامع بخش معدن کشور، اطلاعات مختلفی که مورد نیاز سرمایه‌گذاران در این حوزه می‌باشد، قرار گرفته است. از جمله می‌توان به این موارد اشاره نمود:

ارائه آمار و ارقام مرتبط با حوزه معرفی کلیه دست اندرکاران در بخش معدن و صنایع معدن و سرمایه‌گذاری در کشور معرفی فرایندهای مورد نیاز در ورود به بازار کسب و کار ایران ارائه کلیه قوانین و دستورالعمل‌های مورد نیاز سرمایه‌گذاران برای ورود به این بخش لازم به ذکر است این طرح مراحل نهایی تکمیل و راه اندازی را طی می‌نماید و بزودی مورد بهره‌برداری کامل قرار خواهد گرفت.

۱-۶-۶-۶ سایر اقدامات

برخی دیگر از سامانه‌ها ایجاد شده و طرح‌های در دست اجرا به منظور توسعه زیرساخت‌های فناوری اطلاعات و تجارت الکترونیکی در حوزه بازرگانی عبارتند از:

راه اندازی سامانه پایش و مانیتورینگ شبکه شتاب بر روی نرم‌افزار و همچنین از طریق پیامک (SMS) برای کل کشور توسعه سیستم اتوماسیون اداری در واحدهای تابعه استانی و شهرستان‌ها و بخش بازرگانی کشور توسعه سرویس‌های ارزش افزوده به منظور ارائه خدمات بروی بستر شبکه شتاب نظیر Public Video Conferencing Web gateway (برای خدماتی نظیر طرح دور کاری و...) ایجاد زیرساخت تبادل اسناد تجاری ایجاد سامانه اطلاعات عمرانی دولت (ساعد)

سامانه خرید فوری و پرداخت همزمان بهای گندم؛ برنج و چغندر قند سامانه "مدیریت یکپارچه زنجیره ارزش نهایی" (میزان ۱) با حدود بیش از ۴ میلیون کارت خرید اعتباری برای کارمندان دولت سامانه ارتباطی بازرگانی ایران (سابا) برای دریافت نظرات؛ پیشنهادات و شکایات ذیفغان (تلفن ۱۲۴ و سایت WWW.۱۲۴.ir) سامانه "تحلیل اطلاعات بازار ایران" (تابا) با هدف رصد و پایش بازار و کمک به تصمیم‌سازی و تصمیم‌گیری در حوزه بازرگانی طراحی و راه اندازی سیستم کارت هوشمند بازرگانی سیستم مکانیزه مدیریت اطلاعات رسانی کالا (GIMS) با هدف دسترسی سریع و بدون واسطه به اطلاعات تولید و توزیع کالا در واحدهای تولیدی

۱-۶-۶-۷ توسعه فناوری اطلاعات در معاونت‌ها و سازمان‌های تابعه

بخش‌های تابعه دو وزارت بازرگانی و صنایع و معادن و وزارت جدید صنعت، معدن و تجارت نیز همراستا با سیاست‌های وزارت در جهت توسعه زیرساخت‌های اطلاعاتی خود اقداماتی را انجام داده‌اند که در زیر اهم این اقدامات و سامانه‌های ایجاد شده تشریح می‌گردد.

۱-۶-۶-۱ معاونت بازرگانی داخلی

۱- سامانه اصناف ایران: این سامانه به ادرس <http://iranianasnaf.ir/> بوده و به منظور ارائه خدمات حاکمیتی به واحدهای صنفی ایجاد شده است. فرایندهایی که به صورت الکترونیکی بر روی این سامانه ارائه می‌شود عبارتند از:

صدور جوازهای صنفی به صورت الکترونیکی معرفی برای پرداخت تسهیلات هدفمند کردن یارانه‌ها صدور مجوزهای نمایندگی تجار و بازرگانان آموزش الکترونیکی اصناف صدور مجوزهای برگزاری نمایشگاه به منظور نظارت و ساماندهی نمایشگاه‌های مستقیم کالا و فروش فوق العاده و دسترسی به آمار نمایشگاه‌های برگزار شده در سطح کشور حمل‌ونقل الکترونیکی صنفی برای رانندگان برای ساماندهی حمل‌ونقل درون و برون شهری صنفی کشور

۲- نظام طبقه‌بندی و کدینگ اصناف: این پروژه به عنوان یک پروژه مکمل در زیرمجموعه طرح پایگاه اطلاع‌رسانی اصناف و بازرگانان مطرح است. با اجرای این فاز از طرح، هریک از اصناف دارای یک کد ملی صنفی منحصر به فرد شده‌اند که در نظام توزیع با آن شناسایی خواهند شد. این کد از طریق یک ملت کارت اصناف به آن‌ها تخصیص داده شده که دارای قابلیت‌های متنوعی بوده و از طریق آن قادر خواهد بود:

کالا و خدمات و سایر خدمات دولتی را دریافت و پرداخت کند (در حال حاضر توزیع شیر یارانه‌ای از این طریق انجام می‌شود) در انتخابات صنف خود از هر نقطه از کشور شرکت کنند. دریافت و پرداخت از طریق شبکه شتاب انجام پذیرد. حق عضویت صنفی خود را به صورت شبکه‌ای پرداخت نمایند. به آمار و اطلاعات موجود در بانک اطلاعات دسترسی یابند. اعتبار خود را از طریق پرداخت حق عضویت به روز رسانی نمایند.

۳- پایگاه اطلاعات تنظیم بازار کالا: یکی از دغدغه‌های اساسی هر دولت ایجاد ثبات و تعادل در بازار کالا و خدمات است. آنچه موجب می‌شود بازار یک کالا از ثبات نسبی برخوردار بوده و در شرایط مختلف از شوک‌های اقتصادی در امان باشد، اتخاذ سیاست‌های مناسب و به جا در هنگام بروز بحران است. در واقع در تمام بازارهای جهان همیشه وجود بحران محتمل است. با این حال دولتی موفق خواهد بود و می‌تواند آثار بروز بحران را برای قشر تولیدکننده و مصرف‌کننده به حداقل برساند که قابلیت مدیریت بحران و اتخاذ سیاست مناسب را داشته باشد. این امر میسر نمی‌شود مگر آنکه توانایی رصد کردن متغیرهای اثرگذار و پیش‌بینی رفتار آن‌ها را داشته باشد. از مهمترین اهداف این سیستم می‌توان به موارد زیر اشاره نمود:

طراحی و ایجاد بانک جامع اطلاعات کالایی و بررسی مستمر اطلاعات مربوط به عرضه و تقاضای کالاهای استراتژیک حساس و ضروری به منظور شناسایی دامنه نوسان قیمت کالاها و کمک در ایجاد تعادل بازار

طراحی و ایجاد برنامه‌های کاربردی برای انجام تحلیل‌های مناسب اقتصادی به منظور دستیابی به اهداف

یکسان‌سازی آمارهای پراکنده در حوزه تنظیم به منظور ایجاد وحدت رویه در تصمیم‌گیری مراحل شکل‌گیری

۴- پورتال ملی بورس کالا و خدمات: پورتال ملی بورس کالا و خدمات به آدرس اینترنتی <http://www.ekala.ir> با هدف ایجاد بستری مناسب برای عرضه هرچه بهتر کالا به ویژه کالاهای اساسی برای بهره‌برداری مردم و همچنین ابزاری جهت معرفی تولیدکنندگان و عرضه‌کنندگان کالا و خدمات ایجاد گردیده است. در این پورتال، افراد می‌توانند به اطلاعات کالاها با دسته‌بندی مشخص، و همین‌طور اطلاعات عرضه‌کنندگان و مراکز فروش دسترسی داشته باشند. برخی از اهداف این سیستم عبارتند از:

پوشش دادن تعاملات تجاری و اطلاع‌رسانی در حوزه کالا و خدمات، مطابق با استانداردهای روز دنیا و متناسب با نیازهای داخل، به عنوان پورتال جامع و کامل ارائه کالا و خدمات

رفع نیازهای کابرن در زمینه خرید و فروش کالا و خدمات به صورت آنلاین

اطلاع‌رسانی متنوع مرتبط با موضوع تجارت در سطوح تخصصی و عمومی

کاهش هزینه (هزینه‌های مربوط به سفارش قبل از ارائه کالا و هزینه‌های خدمات پس از فروش بعد از ارائه کالا)

امکانات انتخاب کالا توسط افراد به روش‌های متفاوت

۵- نظارت بر توزیع شیر یارانه‌ای خانوار: این سامانه به آدرس <http://milk.bankmellat.ir/milk> می‌باشد که با اهداف زیر راه اندازی شده است:

بهبود سیستم توزیع شیر یارانه‌ای خانوار

استفاده از سیستم مکانیزه توزیع کالا و پرداخت الکترونیکی

نظارت سریع بر عملکرد و توزیع شیر یارانه‌ای

پرداخت سریع یارانه کارخانجات

حذف شبکه‌های مسموم توزیع کالای یارانه‌ای شیر

سیستم مکانیزه جهت رسیدگی به تخلفات

از طریق این سیستم خدماتی از قبیل محاسبه و پرداخت یارانه با سرعت بالاتر، بررسی و مقابله با سوء استفاده‌های احتمالی از شبکه توزیع و دریافت گزارش‌های کامل، جامع و دقیق از شبکه توزیع شیر یارانه‌ای در کشور و ارائه به مقامات ذی صلاح همچنین ارائه گزارش‌های لازم به کارخانجات تولیدی انجام می‌گیرد

۶- سیستم مدیریت توزیع میوه: با توجه به ضرورت اجرای بهینه طرح خرید و ذخیره‌سازی میوه و مرکبات به منظور کنترل سطح عمومی قیمت‌ها، آگاهی از میزان تأمین و توزیع این کالاها در زمان مناسب امری مهم و حساس به شمار می‌رود. لذا جهت دستیابی به این مهم، ایجاد پایگاه اطلاعاتی تحت عنوان سیستم مکانیزه مدیریت توزیع میوه با آدرس اینترنتی www.GDMS.ir در دستور کار قرار گرفت. از اهداف این سامانه کمک به تنظیم بازار میوه در ایام پرمصرف که منجر به کاهش تبعات ناشی از شکاف عرضه و تقاضا می‌شود، جلوگیری از نوسانات قیمتی در بازار، مدیریت مؤثر در امر توزیع میوه با توجه به پراکندگی واحدهای توزیع، امکان نظارت بر حسن عملکرد عاملین خرید و عاملین توزیع، ایجاد هماهنگی بین دستگاه‌های مرتبط با بحث تأمین و توزیع و قیمت میوه، حذف واسطه‌های غیرضروری در نظام توزیع و تأمین نیاز کلیه مصرف‌کنندگان در مکان‌های مختلف می‌باشد.

۱-۶-۷-۲ سازمان توسعه تجارت

۱- سامانه یارانش: به منظور تسریع، تسهیل، کاهش خطا، مکانیزاسیون و هوشمند نمودن فرایند مدیریت پرداخت جوایز و مشوق‌های صادراتی، این سازمان طراحی و پیاده‌سازی سیستم نرم افزاری را در دستور کار قرار داده و بر این اساس در سال ۱۳۸۷ سیستم نرم افزاری یارانش طراحی و پیاده‌سازی گردید. هدف اصلی این پروژه، طراحی و پیاده‌سازی سیستم نرم افزاری جامع و کارآمد می‌باشد تا بر اساس آن کلیه مراحل پرداخت مشوق‌ها و جوایز صادراتی مستقیم و غیر مستقیم از طریق این سیستم قابل اجرا و نظارت باشد.

۲- بانک اطلاعات بسته‌بندی: این سامانه برای مدیریت بسته‌بندی و در سال ۱۳۸۹ در پورتال سازمان توسعه تجارت راه اندازی شد که شامل نمایشگاه و کلینیک دائمی بسته‌بندی، اطلاعات بسته‌بندی، خبرهای مرتبط با صنعت بسته‌بندی، اطلاع‌رسانی از رویدادها و وقایع مرتبط با صنعت بسته‌بندی، طراحی و پیاده‌سازی و بهره‌برداری از سامانه مدیریت اطلاعات تشکلهای صادراتی، طراحی و پیاده‌سازی سیستم رده بندی و رتبه‌بندی تشکلهای صادراتی، طراحی و پیاده‌سازی بانک اطلاعات اتاق‌های بازرگانی استان‌ها و اتاق‌های مشترک بازرگانی، طراحی و پیاده‌سازی بانک اطلاعات اتاق‌های تعاون، طراحی و پیاده‌سازی بانک اطلاعات صندوق‌های غیردولتی توسعه صادرات و طراحی و پیاده‌سازی بانک اطلاعات خوشه‌های صادراتگرا می‌باشد.

۳- نرم‌افزار ثبت سفارش واردات کالا (SABTARESH) سیستم الکترونیکی ثبت سفارشات واردات کالا، در راستای نهضت خدمت رسانی از ابتدای سال ۱۳۸۷ به صورت تدریجی شکل گرفته است و در خرداد ۱۳۸۸ به صورت کاملاً الکترونیکی شروع به کار کرده است. در این سیستم متقاضیان ثبت سفارش اعم از حقیقی و حقوقی می‌توانند با مراجعه به وب سایت sabtaresh.tpo.ir ثبت نام نموده، با دریافت کدکاربری و رمز عبور شخصی، از طریق این سایت سفارشات واردات خود را ثبت نمایند. لازم به ذکر است که کلیه پیگیری‌های لازم تا حصول نتیجه (دریافت تأییدیه ثبت سفارش)، از طریق این سیستم میسر می‌باشد. متقاضیان پس از اطلاع از تکمیل مراحل اداری ثبت سفارش، به مراکز ثبت سفارش ایجاد شده در هر استان مراجعه نموده و پس از پرداخت کارمزد و تحویل اصل مدارک مورد نیاز، می‌توانند تأییدیه ثبت سفارش خود را دریافت نمایند.

۴- سیستم انتخاب صادرکننده نمونه (نمونش): این خدمت با هدف انتخاب صادرکننده نمونه ارائه می‌شود. جهت اخذ این خدمت صادرکنندگان ابتدا در سایت نمونش به نشانی اینترنتی <http://nemoonesh.tpo.ir> مراجعه و اطلاعات مربوطه را تکمیل می‌نمایند. پس از تأیید کارشناسی و تکمیل فرم خود ارزیابی با مراجعه حضوری به سازمان‌های استانی، نسبت به تکمیل ثبت نام خود اقدام می‌کنند.

۵- سیستم اطلاع‌رسانی قیمت پایه صادراتی (ارزش): دبیرخانه کمیته دایمی قیمت‌گذاری کالاهای صادراتی براساس مصوبه با پذیرش پرونده‌های متقاضیان و درخواست‌های ارسالی از دفتر صادرات گمرک ایران، و طرح آن در جلسات کمیته نسبت به ارسال مصوبات جهت اجرا به دفتر صادرات گمرک جمهوری اسلامی اقدام می‌نماید تا قیمت پایه صادراتی مشخص شود. سیستم اطلاع‌رسانی قیمت پایه صادراتی به منظور ارائه اطلاعات مورد نیاز در زمینه قیمت پایه کالاهای صادراتی راه اندازی شد. برخی از توانایی‌های این سیستم امکان تقاضای تعیین قیمت پایه کالاهای صادراتی از طریق ایجاد پرونده برای صادرکنندگان - قابلیت بررسی و اعلام نظر کارشناسی در مورد قیمت پایه کالاهای صادراتی - تشکیل جلسات و بحث و بررسی پیرامون مشکلات صادرکنندگان در خصوص قیمت پایه کالاهای صادراتی، ابلاغ مصوبات به وزارتخانه‌های ذیربط جهت تسهیل امور تشریفات گمرکی، ایجاد وحدت رویه در صادرات، راهنمای جامع برای گمرکات، وزارتخانه‌ها، صادرکنندگان و کلیه اشخاص حقیقی و حقوقی که به امر صادرات اشتغال دارند می‌باشد. آدرس این سامانه <http://arzeshtpo.ir> می‌باشد.

۱-۶-۷-۳ سازمان زمین شناسی و اکتشافات معدنی

۱- پایگاه داده‌های مرکزی سازمان زمین شناسی: با توجه به ماهیت علمی و پژوهشی سازمان‌های زمین شناسی و نقش بسیار مهمی که اطلاعات پایه در پیشبرد اهداف سازمانی دارند، طراحی و ساخت بسترهای مناسب ارتباطی و آسان‌سازی در جریان‌های آزاد اطلاعاتی و

تأمین امنیت همه جانبه اطلاعات (پایه- پردازش شده و محصولات) به عنوان یکی از اهداف مهم گروه فناوری اطلاعات شناخته می‌شود. بر این اساس سازمان زمین شناسی با توجه به تنوع اطلاعات اختصاصی مانند داده‌های لرزه نگاری، نقشه‌های زمین شناسی موضوعی و گزارشات متنوع اکتشافی که حساسیت بالایی در سطح ملی دارد به ساخت مراکز داده قابل اطمینان که بر اساس استانداردهای روز و پیش‌بینی نیازهای آتی طراحی و اجرا شوند. این مرکز داده‌ها به منظور متمرکزسازی اطلاعات و نظارت دقیق بر جریان‌های اطلاعاتی طراحی و پیاده‌سازی و از کلیه استانداردهای روز دنیا در ساخت و تجهیز آن بهره‌برداری شده است.

پایگاه ملی داده‌های علوم زمین کشور در اواخر سال ۱۳۷۹ به دنبال ابلاغ سیاست‌های کلی نظام در بخش اقتصاد کشور توسط مقام معظم رهبری، به عنوان پروژه یکی از طرحهای وزارت صنایع و معادن آغاز به کار و در سال ۱۳۸۲ به دلیل اهمیت و نقش اساسی آن در توسعه پایدار اقتصادی کشور، در قالب یک طرح مستقل زیر نظر وزارت صنایع و معادن توسعه‌یافته و در قالب وب سایت <http://www.ngdir.ir/> آغاز به اطلاع‌رسانی رایگان نمود. در سال ۱۳۸۴ اجرای این طرح مجدداً به سازمان زمین شناسی و اکتشافات معدنی کشور محول گردید و تا کنون در حال فعالیت می‌باشد.

از اهداف راه اندازی این پایگاه به موارد زیر می‌توان اشاره نمود:

تقویت گسترده توانایی‌های عمومی برای دسترسی ساده و تخصصی به اطلاعات علوم زمین توسعه همکاری‌های متقابل با کلیه مؤسسات، ارگان‌ها و دانشگاه‌های علوم زمین در سطح ملی و جهانی برای تبادل اطلاعات و اطلاع‌رسانی متمرکز

ایجاد کتابخانه الکترونیک منحصر بفرد علوم زمین درخاور میانه

فراهم کردن بستر تحقیقات بین رشته‌ای مرتبط با علوم زمین

ارتقاء سطح کیفی و کمی بانک‌های اطلاعات علوم زمین

هماهنگ‌سازی سیاست‌ها و استانداردهای اطلاعات مکانی علوم زمین و تقویت دانش کاربرد آن

اطلاع‌رسانی سریع و آگاه‌سازی عمومی در زمینه مخاطرات زمین برای کاهش خسارات

فراهم‌سازی بستر مدیریت اطلاعات

افزایش بکارگیری اطلاعات علوم زمین در پی جویی و کشف منابع زمینی

اطلاع‌رسانی پتانسیل‌های زمینی کشور در سطح منطقه‌ای و جهانی به منظور جذب سرمایه

ارائه اطلاعات پایه علوم زمین به صورت جامع و دقیق در جهت کاهش ریسک سرمایه‌گذاری در کلیه طرحهای معدنی، عمرانی، محیط زیست، انرژی و ارتباطات

پایگاه ملی داده‌های علوم زمین کشور به عنوان اولین و برترین مرجع دسترسی به اطلاعات زمین شناسی، مخاطرات طبیعی، اکتشافی، معدنی و جغرافیایی کشور طی سال‌های ۱۳۸۵ لغایت ۱۳۹۱ اقدام به گردآوری بیش از ۵۰۰۰۰ عنوان مقاله علمی، ۱۰۰۰ عنوان نقشه رقومی در قالب بیش از ۳۵۰۰ لایه اطلاعاتی و ۱۵ هزار تصویرنقشه در قالب ۵۳ موضوع و بیش از ۲۰ هزار عنوان گزارش تخصصی (چکیده یا فایل نهایی) همچنین ارائه بیش از ۶۰۰۰ فایل اطلاعاتی (بخش برگرفتن با امکان برداشت رایگان) در حیطه علوم زمین نموده است. ارائه این اطلاعات در قالب اسناد الکترونیکی از طریق ۴۵ بانک اطلاعاتی به متخصصان، پژوهشگران، دانشجویان و کلیه دست‌اندرکاران حیطه علوم زمین کشور از طریق درگاه اینترنتی پایگاه ملی داده‌های علوم زمین به آدرس <http://www.ngdir.ir/> صورت می‌پذیرد که طی این دوره روزانه بیش از ۶۷۰۰۰ بازدید و در مجموع این مدت ۱۴۱ میلیون مورد را شامل شده است. ارائه اطلاعات در قالب استاد کاغذی از طریق تهیه ۳ عنوان نقشه و بیش از ۲۸۰ عنوان گزارش، ترجمه و تالیف بیش از ۲۰ عنوان کتاب و تهیه بیش از ۱۴ عنوان لوح فشرده از جمله فعالیت‌های این پایگاه می‌باشد.

۲- پورتال سازمان زمین شناسی و اکتشافات معدنی کشور: این پورتال در ابتدای سال ۱۳۸۹ ساختار گرافیکی و اطلاع‌رسانی آن ارتقا یافته و با نیاز کاربران برای دسترسی سریع و آسان به بخش‌های مختلف متناسب گردید. از مهمترین سامانه‌های این پورتال می‌توان به سامانه فراگیر مدیریت، اطلاعات مکانی، نقشه‌های زمین شناسی و معدن، سامانه اطلاعات استانی، نرم‌افزارهای علوم زمین، معادن ایران، فسیل شناسی، چینه شناسی ایران، گسل‌ها و زمین لرزه‌های ایران، گوهرشناسی، ژئوتوریسم، زمین شناسی نظامی و سامانه اکتشافات (پراکندگی معادن) اشاره نمود.

۱-۶-۷-۴ سازمان حمایت از مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان

۱- پایگاه اطلاع‌رسانی تولیدات داخلی: توسط سازمان حمایت از مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان ایجاد شده است که در راستای تسهیل در امر اطلاع‌رسانی و در نهایت مرادده شرکت‌های تجاری و بازرگانی، کمک به صرفه جویی در زمان و هزینه و بهبود ارتباطات از طریق

معرفی شرکت‌ها و کارخانجات معتبر به شکل طبقه‌بندی شده، افزایش اعتماد و اطمینان در خرید با معرفی شرکت‌های یاد شده، امکان برقراری ارتباط تجار و خریداران و شرکت‌های ایرانی با حداکثر سرعت و دقت، امکان به خریداران در سطح ملی جهت یافتن شرکت‌های تأمین‌کننده معتبر و قابل قبول، توسعه تجارت در سطح بین‌المللی و کمک به یادگیری نحوه تجارت در دنیای مجازی، حضور تولیدکنندگان در عرصه جهانی و دسترسی به بازارهای جدید و شناخت بازار و دسترسی سریع و آسان به اطلاعات محصول فعالیت می‌نماید

۲- سامانه ۱۲۴: توسط سازمان حمایت از مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان ایجاد شده است که در راستای اطلاع‌رسانی قیمت‌های رسمی کالاها به عموم مردم در طول اجرای طرح هدفمندسازی یارانه‌ها و ارائه آخرین اطلاعات معتبر قیمت‌های مصرف‌کننده کالاها می‌باشد. این سامانه برای استفاده عموم بوده و دسته‌بندی کالاها در چارچوب طبقه‌بندی ایران کد می‌باشد. تاکنون ۵۴۲۳ شرکت به‌مراه ۶۲۷۵۲ محصول برای بهره‌برداری عموم در این سامانه به ثبت رسیده است.

۳- سامانه قیمت: سازمان حمایت از مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان با همکاری سازمان‌های استانی از طریق رصد کردن قیمت اقلام مورد نیاز، قیمت کالاها را از طریق این سامانه گردآوری کرده و گزارشات لازم را برای مراجع ذیصلاح ارسال می‌نماید. در حال حاضر قیمت بیش از ۹۰ قلم کالا به صورت روزانه و بیش از ۳۰۰ قلم کالا به صورت پانزده روزه در تمام کشور وارد می‌گردد.

۴- بانک اطلاعات قیمت کالا و خدمات صنفی: هدف این سامانه جمع‌آوری اطلاعات قیمت کالاهای سبد خانوار و سبد حمایتی دولت از استان‌ها، بانک مرکزی، بازرگانی داخلی و مرکز هماهنگی امور بازرسی به منظور استفاده از آن در پیش‌بینی‌ها و بررسی روند قیمت‌ها، ارائه و دسترسی به اطلاعات قیمتی بروز شده است.

۵- سامانه مدیریت گزارشات (MRS) با هدف ارائه گزارشات مختلف تحلیلی و کنترل روند تغییرات قیمتی و میزان تولید و توزیع کالا تهیه شده است

۶- سامانه اطلاع‌رسانی ستاد راهبری بسته نظارت: به منظور اطلاع‌رسانی و انتشار گزارشات و آمارهای کارشناسی در حوزه نظارت و بازرسی به کارشناسان صنعت معدن و تجارت سراسر کشور و همچنین عموم مردم این سامانه ایجاد شده است. مخاطبان علاوه بر استفاده از آخرین گزارشات کارشناسی قادر به پیگیری و استفاده از آخرین اخبار، رویدادها، تصاویر و مقالات و همچنین استفاده از خدمات الکترونیک مرتبط با این موضوع می‌باشند.

۷- سامانه اعلام موجودی کالا در انبار و سردخانه‌ها: در راستای اجرای طرح آمایش تجاری، اجرای پروژه شناسنامه دار کردن مراکز ذخیره‌سازی کشور، تشکیل بانک اطلاعاتی زیرساخت‌های تجاری (انبار و سردخانه) و ضرورت ایجاد زیرساخت الکترونیکی لازم به منظور سازماندهی انبارها و سردخانه‌های کشور این سامانه ایجاد شده است. با توجه به ظرفیت ایجاد شده در سازمان حمایت از مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان اخذ ماهانه موجودی حدود ۱۳۰۰۰ انبار و ۱۰۰۰ سردخانه که سهم مالکیت دولت از مجموع واحدها ۷ درصد و الباقی متعلق به بخش خصوصی می‌باشد در حال اجرا می‌باشد. این سامانه با ثبت، طبقه‌بندی و ارائه اطلاعات چگونگی و میزان ذخیره‌سازی کالاهای حساس و ضروری در تمامی مراکز ذخیره‌سازی سراسر کشور (انبارها و سردخانه‌ها) می‌تواند بعنوان مرجعی مطمئن به مدیران ارشد بازرگانی و گروه‌های کارشناسی مرتبط با تنظیم بازار خصوصاً در برهه زمانی پس از هدفمندسازی یارانه‌ها راهگشا باشد. از مزایای این سیستم دسترسی سریع و به روز به اطلاعات موجودی کالاهای ضروری به تفکیک نوع کالا، استان، شهرستان، ... سردخانه یا انبار می‌باشد.

۱-۶-۷-۵ شرکت بازرگانی دولتی ایران

۱- سامانه جامع بازرگانی شرکت بازرگانی دولتی ایران: شرکت مادر تخصصی بازرگانی دولتی ایران با توجه به گستردگی فعالیت‌ها و حجم بسیار بالای عملیات خدمات بازرگانی خود، نیاز به به روز بودن اطلاعات و پردازش درست خدمات تجاری در سطوح مختلف کاری دارد. به همین دلیل، پس از اجرای قانون هدفمند کردن یارانه‌ها به‌ویژه در حوزه گندم، آرد و نان اقدام به طراحی و استقرار سیستم جامع بازرگانی مزبور با هدف پایش زنجیره عملیات خرید، حمل‌ونقل، ذخیره‌سازی و فروش و تسهیل در جمع‌آوری اطلاعات تجاری مورد نیاز شرکت کرد.

۲- سامانه قیمت نان، فروش گندم و آرد: این سامانه شامل چند بخش قیمت نان، فروش گندم و آرد، صورتجلسات ستادهای استانی و راهکارهای پیشنهادی می‌باشد.

۳- سامانه خرید نقدی گندم: این سامانه شامل دو بخش خرید گندم سال‌های قبل و خرید گندم سال ۱۳۹۰ می‌باشد که از طریق بخش خرید گندم سال‌های قبل و بخش خرید گندم سال ۱۳۹۰ می‌توان به ترتیب وارد درگاه خرید بانک ملت و بانک سپه شد.

۴- سامانه پرداخت بهای آرد خبازان شهری: این سامانه به منظور جلوگیری از مراجعات خبازان شهری به مراکز و بانک‌های مختلف برای پرداخت وجه و حذف فرایند اداری پرداخت بهای آرد خبازی شهری و جلوگیری از تخلفات و یا مشکلات ناشی از مراجعات حضوری و دقت در سهمیه بندی ایجاد شده است.

۵- سامانه فروش و توزیع آرد: از طریق این سامانه می‌توان گزارش جمع‌ده‌ای مراکز استان، صورتحساب و آخرین نسخه نرم افزار آرد و غله را دریافت نمود.

۶- سیستم فروش و توزیع کالاهای اساسی: این سامانه با هدف ساماندهی پرداخت عاملین توزیع کالاهای اساسی، بروز نمودن اطلاعات فروش، مقدار و ارزش کالای تحت پوشش، کاهش مراجعات عاملین به شرکت‌های غله و خدمات بازرگانی استان‌ها، تسریع در تسویه حساب کالاهای کالابری با ستاد بسیج اقتصادی و شرکت غله و خدمات بازرگانی، طراحی و به‌مورد اجرا گذارده شده است.

۷- سامانه بهسازی نانوبی‌ها: هدف اصلی از راه اندازی این سامانه، تسریع فرایند ارائه تسهیلات بهسازی نانوبی‌ها می‌باشد. از طریق این سامانه، متقاضیان استفاده از تسهیلات بهسازی نانوبی، می‌توانند درخواست خود را برای شرکت غله و بازرگانی منطقه ارسال و نتیجه درخواست خود را رهگیری نمایند. همچنین مسئولین مربوطه از طریق این سامانه، درخواست متقاضی را بررسی و تایید توسط بازرس و معرفی متقاضی به بانک را به کاربر اعلام می‌کنند.

۱-۶-۷-۶ سایر سامانه‌های وزارت

فرایند ارتباطات مردمی وزارت: این فرایند با هدف جلب رضایت و ایجاد ارتباط متقابل و سازنده با مشتریان و ارباب رجوع در سازمان‌ها راه اندازی شده است. بازتاب سیاست‌ها و خط‌مشی‌ها و برنامه‌های سازمان از سوی اقشار مختلفی که با آن در تقابل هستند، می‌تواند مدیران و تصمیم‌گیران را در اصلاح تصمیمات و بهبود مداوم عملکرد یاری نماید. در این بین وجود ابزارها و امکاناتی که بتواند با هزینه مناسب، در اسرع وقت و با دقت بالا عکس‌العمل مشتریان و ارباب رجوع شامل انتقادات، پیشنهادات یا شکایات و درخواستها را به مدیران و مسولین ذیربط انتقال دهد، از اهمیت به‌سزایی برخوردار می‌باشد. این فرایند در جهت انتقال انتقادات، پیشنهادات، شکایات و درخواست‌های مردم و کارکنان کلیه سازمان‌های وابسته به مراجع ذیربط با هدف ارائه خدمات جهت بهبود مداوم برنامه‌ها و افزایش دامنه‌رسیدگی به گزارشات مردمی و افزایش سرعت، دقت و قابلیت اطمینان از دریافت و رسیدگی و پاسخگویی به گزارشات و همچنین بهبود ارتباط بین بخش و بین سازمانی طراحی شده است. این سیستم در سطح دفتر ارزیابی عملکرد و پاسخگویی به شکایات وزارت بازرگانی ایجاد شده و کلیه مخاطبان وزارت بازرگانی اعم از بازرگانان، اتحادیه‌ها، عموم مردم، اصناف و ... استفاده‌کنندگان این سیستم می‌باشند. این سیستم تمام قابلیت‌های نرم‌افزار Process maker در فرایندهای ارتباطات مردمی دارد و قابل استفاده و به‌کارگیری می‌باشد. اطلاعات مربوط به این نرم‌افزار در آدرس <http://www.processmaker.ir/> قابل مشاهده است. به‌طور کلی بوسیله این سیستم تمامی نظرات، پیشنهادات، انتقادات و شکایتهای مخاطبان وزارت به مراجع ذی‌ربط انتقال داده شده و لحظه به لحظه قابل پیگیری خواهد بود.

سیستم مدیریت آموزش الکترونیکی: دفتر نمایندگی تام‌الاختیار تجاری در راستای تربیت نیروی انسانی مورد نیاز، اقدام به برگزاری دوره‌های آموزشی متنوعی نموده است. این آموزش‌ها از طریق سیستم مدیریت آموزش الکترونیکی به صورت برخط قابل دسترسی می‌باشند. برای این منظور فرم‌های خاصی تهیه شده و از طریق آدرس اینترنتی دفتر نمایندگی در اختیار متقاضیان قرار گرفته می‌شود.

سیستم مکانیزه یکپارچه مدیریت کارت بازرگانی: این سیستم که با رجوع به آدرس <http://card.tpo.ir/> در دسترس خواهد بود، با هدف مکانیزه نمودن عملیات مربوط به فرایندهای مختلف کارت بازرگانی کشور، جلوگیری از صدور و تایید کارت بازرگانی تکراری در استان‌های مختلف، ایجاد بانک اطلاعاتی یکپارچه کارت بازرگانی، جلوگیری از نقل و انتقال مکرر داده‌ها از سیستم‌های استانی به سیستم مرکز جهت اجتماع و عودت آن به استان‌ها راه اندازی شده است.

سیستم مکانیزه خدمات حمل کانتینر: نظر به گستره جغرافیایی عملیات حمل کانتینر در بنادر آسیایی، اروپایی و خاورمیانه، ضرورت داشت سامانه‌ای برای مدیریت این بخش طراحی و ایجاد شود. اهداف ایجاد چنین سیستمی، کاهش و حذف مراجعه حضوری مشتریان برای استعلام نرخ، رزرو بار و صدور بارنامه، افزایش سرعت در ارائه خدمات مربوط به حمل کانتینر، قابلیت انجام عملیات پیگیری، نگهداری و تعمیرات، تأمین و تخصیص هزینه دیرکرد و کنترل هزینه‌های کانتینرهای استیجاری، امکان جمع‌آوری، ثبت و مدیریت کلیه تحرکات کانتینرها از نمایندگی‌ها به صورت ثبت لحظه‌ای می‌باشد. این سیستم که از طریق آدرس <http://iicsline.irisl.net> قابل دسترسی بوده و خدمات زیر را به کاربران ارائه می‌کند:

انجام کلیه امور حمل از قبیل درخواست نرخ، مذاکره در خصوص نرخ با شرکت، رزرو بار، تایید بارنامه قبل از صدور و ... توسط مشتری از طریق اینترنت.

مذاکره بر روی نرخ بین مشتری، نماینده و دفتر مرکزی

صدور پروفرمای حمل براساس توافق مشتری با شرکت

تعریف قراردادهای حمل بلند مدت در سیستم

رزرو بار براساس پروفرمای صادر شده و یا قرارداد دراز مدت با مشتری

تبادل اطلاعات بین نماینده و بندر مشتری به صورت Online و براساس استاندارد UN/EDIFACT.

آگاه نمودن مشتری از برنامه منظم سفر شناورها از طریق اینترنت به صورت پویا .

صدور اسناد حمل از قبیل انواع بارنامه و مانیفست از طریق کلیه نمایندگی‌های کشتیرانی در سراسر دنیا.

ارائه اسناد مورد نیاز بندر به صورت الکترونیکی.

Handling کلیه خدمات کانتینری شامل تحویل و باز پس گیری کانتینر از فروشنده

بارگیری و تخلیه بر روی کشتی و تحویل و بازپس گیری کانتینر از صاحب کالا

اطلاع‌رسانی آخرین وضعیت بار به مشتری از طریق سرویس پیام کوتاه و اینترنت

ارائه انواع گزارشات مورد نیاز Agent مشتری و دفتر مرکزی

سیستم مکانیزه مدیریت توزیع سیمان (CDMS) این سیستم به منظور ایجاد مکانیزم کنترلی در توزیع سیمان و مدیریت توزیع آن شکل گرفته است و با استقرار افراد و توسعه سیستم در استان‌ها امکان کنترل از مبدأ تا مقصد فراهم شده است.

سیستم پرداخت همزمان بهای گندم، برنج و چغندر قند: به منظور تسهیل مراحل پرداخت بهای کالاهای موردنظر به کشاورزان، توزیع منابع مالی خرید کالاها بین مراکز خرید به صورت لحظه‌ای انجام می‌گیرد، به گونه‌ای که با مراجعه کشاورز به مرکز خرید و انجام مراحل تحویل محموله به ۳ شکل نقدی، حواله و واریز بهای کالا به حساب کشاورز پرداخت می‌شود. به طور متوسط سالیانه حدود ۵۲۰ هزار کشاورز برنج کار، ۵/۱ میلیون کشاورز گندم کار و ۳۵ هزار کشاورز چغندرکار به این سامانه برای دریافت خدمات مراجعه می‌نمایند.

پایگاه اطلاع‌رسانی بازار مشترک اسلامی: هدف این سایت، اطلاع‌رسانی در زمینه شاخص‌های اقتصادی و بازرگانی کشورهای عضو OIC، معرفی مزیت‌های نسبی کشورهای اسلامی در قالب بانک اطلاعاتی، معرفی پتانسیل‌های صادراتی و جاذبه‌های بازار کشورهای عضو OIC، معرفی مطالعات انجام شده و مجموعه مقالات و همایش‌های بین‌المللی برگزار شده مرتبط با بازار مشترک اسلامی، معرفی لینک‌های مرتبط با کشورهای اسلامی و مطالعات بازار مشترک اسلامی است.

سامانه اطلاعات و خدمات صندوق ضمانت صادرات ایران: هدف این سامانه اطلاع‌رسانی در مورد خدمات ارائه شده توسط صندوق ضمانت، اطلاع از آخرین تحولات و پیشرفته‌های حاصله در صنعت بیمه، اعتبار صادراتی و مصوبات و محصولات جدید، پاسخگویی به سؤالات متداول کاربران، دسترسی سریع، بدون هزینه و برخط برای محاسبه حق بیمه‌ای است.

پایگاه اطلاعاتی تنظیم بازار کالا و خدمات: این سامانه با هدف طراحی و ایجاد بانک جامع اطلاعات کالایی و بررسی مستمر اطلاعات مربوط به عرضه و تقاضای کالاهای استراتژیک، حساس و ضروری، به منظور جلوگیری از نوسان قیمت‌ها و ایجاد تعادل در بازار و یکسان‌سازی آمارهای پراکنده در حوزه تنظیم بازار به منظور ایجاد وحدت رویه در تصمیم‌گیری در این زمینه مورد توجه قرار گرفته است.

سیستم فرایند ارتباطات مردمی وزارت بازرگانی (BPM) این فرایند در جهت انتقال انتقادات، پیشنهادات، شکایات و درخواستهای مردم و کارکنان کلیه سازمان‌های وابسته به مراجع ذیربط با هدف ارائه خدمات جهت بهبود مداوم برنامه‌ها و افزایش دامنه رسیدگی به گزارشات مردمی و افزایش سرعت، دقت و قابلیت اطمینان از دریافت و رسیدگی و پاسخگویی به گزارشات و همچنین بهبود ارتباط بین بخش و بین سازمانی طراحی شده است.

سامانه اطلاع‌رسانی فرش ایران: هدف این سامانه، ارائه اخبار، اطلاعات مرکز، مقالات، طرح‌ها و پروژه‌ها و قوانین مربوط به صنعت فرش دستیافته، ایجاد بستر لازم جهت ارتباط تجار، دست اندرکاران، طراحان و سایر بخش‌های مرتبط با صنعت فرش از طریق اینترنت، ایجاد بانک اطلاعات تولیدکنندگان خانگی و کارگاهی، صادرکنندگان، فروشندگان فرش، هنرمندان و طراحان، رنگرزان و رنگرزی، رفوگران، تشکله‌ها و انجمن‌ها و بیمه و خدمات اجتماعی است که مخاطبان می‌توانند به طور مداوم و آنلاین از اطلاعات آن بهره‌برداری کنند.

سیستم مکانیزه ثبت و پیگیری تخلفات صنفی: این سامانه در راستای اعمال مدیریت کارآمد بر فعالیت واحدهای صنفی و به منظور تنظیم بازار و جلوگیری از شوک‌های قیمتی به اجرا در آمده است.

پایگاه داده‌های مرکزی سازمان صنایع کوچک و شهرک‌های صنعتی ایران: به منظور یکپارچه‌سازی آمار و اطلاعات کلیه شهرک‌ها و نواحی صنعتی سراسر کشور اقدام به راه اندازی دو پایگاه وب سایت آماری شهرک‌ها و نواحی صنعتی (winiec) و سیستم‌های اطلاعاتی مدیریتی (mis) نمود. پایگاه وب سایت آماری اطلاعات نرم افزاری کلیه بخش‌های سازمان و شرکت‌های تابعه زیر مجموعه را به صورت دوره سه ماهه (فصلی) جمع‌آوری و منتشر می‌نماید، که از سال ۱۳۸۷ راه اندازی و تاکنون مورد بهره‌برداری قرار گرفته است. پایگاه MIS دارای ۱۸ زیر سیستم اطلاعاتی شامل اتوماسیون اداری، کارتابل، دبیر خانه، پرسنلی، صدور احکام، حضور و غیاب، حسابداری مالی،

حسابداری طرح‌های عمرانی، حسابداری پیمانکاران، خزانه داری، اموال و دارایی ثابت، حقوق و دست مزد، بودجه، اطلاعات شهرک‌های صنعتی، امور متقاضیان، امور حقوقی متقاضیان، قراردادهای پیمانکاران و مشاوران و کنترل پروژه است که از سال ۱۳۸۴ راه اندازی و تا کنون مورد بهره قرار گرفته است.

طراحی و اجرای سیستم مکانیزه خدمات حمل کانتینر: نظر به گستره جغرافیایی عملیات حمل کانتینر در بنادر آسیایی، اروپایی و خاورمیانه، اهداف ایجاد چنین سیستمی، کاهش و حذف مراجعه حضوری مشتریان برای استعلام نرخ، زرزو بار و صدور بارنامه، افزایش سرعت در ارائه خدمات مربوط به حمل کانتینر، قابلیت انجام عملیات پیگیری، نگهداری و تعمیرات، تأمین و تخصیص هزینه دیرکرد و کنترل هزینه‌های کانتینرهای استیجاری، امکان جمع‌آوری، ثبت و مدیریت کلیه تحرکات کانتینرها از نمایندگی‌ها به صورت ثبت لحظه‌ای می‌باشد.

سامانه مکانیزه کوثر: توسط ستاد بسیج اقتصادی کشور و با هدف امکان احصاء میزان کالای توزیع شده در شبکه توزیع در هر مقطعی از زمان بر مبنای سیستم رسید برگشت و امحاء، امکان انجام تسویه حساب با مباشرین توزیع کالا، امکان حسابرسی کالا برگی با شرکت پست، امکان ردگیری سوء استفاده‌های احتمالی در شبکه اعم از جعل کالا برگ و جعل فرم‌های رسید برگشت به هر نحو ممکن و تفویض اختیار به سازمان‌های بازرگانی استان‌ها جهت انجام امور اجرایی مربوط به نحوی که ستاد مرکزی وظایف مدیریتی و هدایتی و سیاست‌گذاری را برعهده بگیرد از سال ۱۳۸۴ ایجاد شد.

۱-۶-۸ نظام آماری، توسعه زیرساخت‌های اطلاعاتی

برخورداری از نظام آماری بر اساس روش‌های جمع‌آوری، نگهداری و استخراج آمار و اطلاعات به منظور اطلاع‌رسانی دقیق و به موقع به ذی‌نفعان از قبیل مراجع حاکمیتی، نظارتی، پژوهشگران و فعالین اقتصادی از محورهای مورد نیاز در شفاف‌سازی، توسعه و نهادینه‌سازی برنامه‌ریزی درحوزه صنعت، معدن و تجارت می‌باشد. وجود اطلاعات دقیق و به موقع می‌تواند در شفافیت حوزه اقتصاد و جلوگیری از بروز رانت‌های اقتصادی بسیار موثر باشد. یکپارچه‌سازی اطلاعات، ایجاد جریان‌های اطلاعاتی، ساماندهی آمارها و اطلاعات، حداقل‌سازی خطاهای آماری، ایجاد پایگاه‌های اطلاعات و آمار یکپارچه، اطلاع‌رسانی به ذی‌نفعان از طریق ارائه گزارشات و تحلیل‌های آماری، تهیه و تدوین شاخص‌ها، انتشار نشریه‌ها و نماگرها از جمله مهمترین مأموریت‌هایی است که در این حوزه دنبال می‌شود.

مهمترین ابزاری که که از آن می‌توان در جهت تحقق اهداف این حوزه و سایر بخش‌ها استفاده نمود، ابزار فناوری اطلاعات می‌باشد. اثرات فناوری اطلاعات و ارتباطات معمولاً به صورت اشتغال، بهره‌وری، رشد اقتصادی و در نهایت رفاه اقتصادی و اجتماعی متجلی شده و تحقیقات نشان می‌دهد که کاربری فناوری اطلاعات به اندازه زیرساخت‌های فناوری اطلاعات و ارتباطات در رشد اقتصادی موثر بوده است. این ابزار با کمک ساختارهای اطلاعاتی یکپارچه باعث گسترش دولت الکترونیکی می‌شود که نتایجی نظیر تمرکز زدایی، بهبود کارایی و اثربخشی هر چه بیشتر فرایندها می‌گردد. این موضوع نشان می‌دهد که وجود شبکه‌های مبتنی بر بستر فناوری اطلاعات، اساس روابط مردم با دولت را متحول می‌نماید.

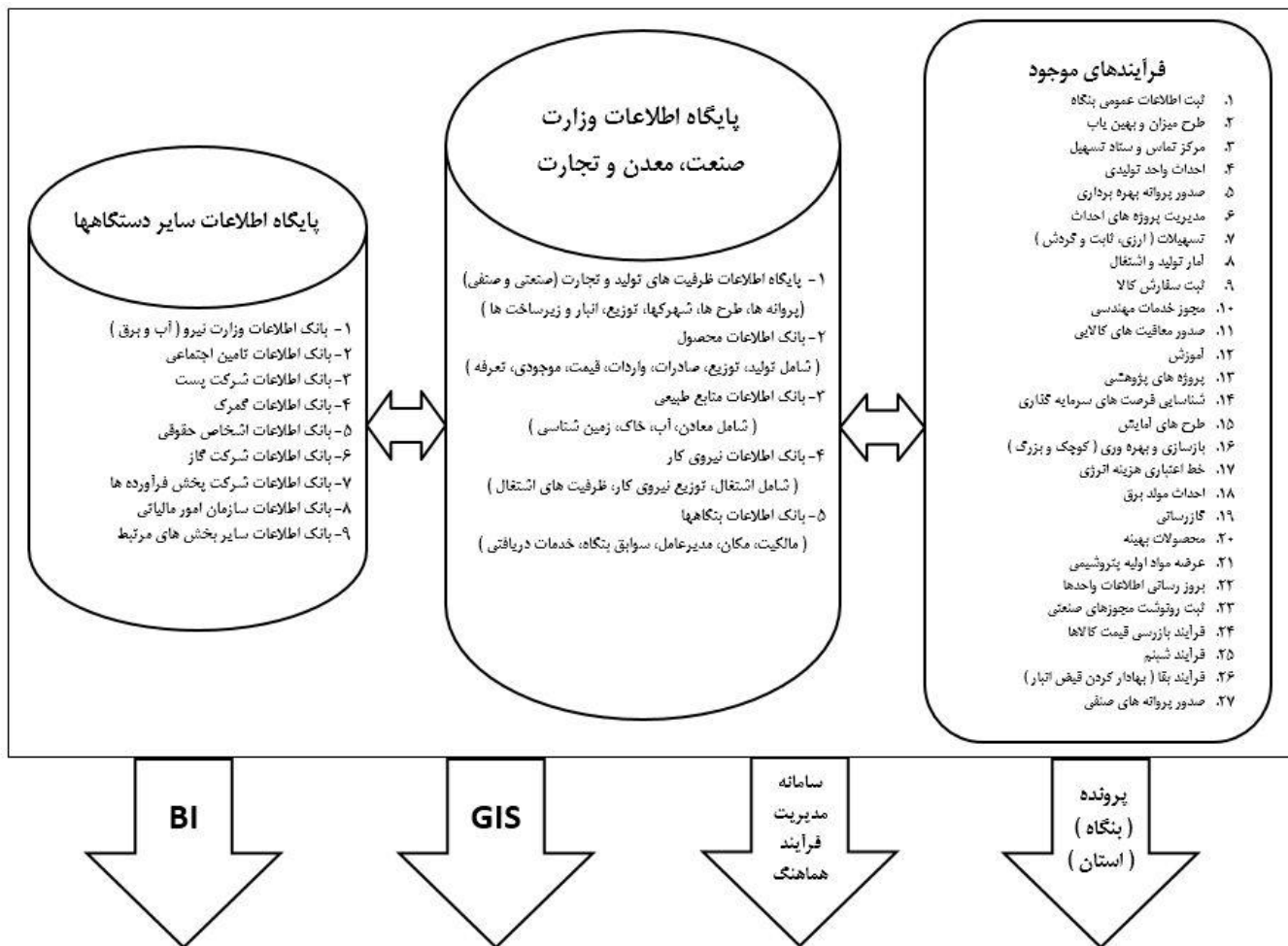
ساختار آماری وزارت سابق صنایع و معادن و وزارت سابق بازرگانی و وزارت جدید صنعت، معدن و تجارت رسالت خود را ارائه اطلاعات مورد نیاز فعالان بخش صنعت، معدن و تجارت با رویکرد اطلاع‌رسانی به‌هنگام، اطلاعات صحه گذاری شده، تسهیل در فرایند صدور خدمات صنعتی، معدنی و تجاری با ارائه آمار و اطلاعات صحیح می‌داند. این ساختار شامل بخش‌های جمع‌آوری، تجزیه و تحلیل و ارائه گزارشات عملکردی در قالبها و دوره‌های مختلف زمانی می‌باشد. در ادامه با توجه به وجود بخش‌های مختلف حوزه جمع‌آوری اطلاعات در تمامی زیر مجموعه‌های ستادی، سازمانی و استانی وزارت به نحوه عملکرد آن‌ها اشاره خواهد شد.

در ساختار سازمانی وزارت سابق صنایع و معادن دفتر آمار و فراوری داده‌ها متولی جمع‌آوری و ارائه اطلاعات عملکردی این وزارت و در وزارت بازرگانی نیز دفتر آمار و اطلاعات متولی تهیه آمارهای حوزه بازرگانی بوده‌اند. رویکرد پیشین این دفاتر جمع‌آوری اطلاعات مربوط به شاخص‌های تخصصی حوزه خود و ارائه اطلاعات عملکرد سازمان‌های تابعه، در قالب داده‌های آماری و توصیفی، به صورت دوره‌های ماهیانه، فصلی و سالانه بوده است.

یکپارچه‌سازی داده‌ها و اطلاعات موجود از واحدهای صنعتی، معدنی و تجاری موجود در بانک‌های اطلاعاتی وزارت صنعت، معدن و تجارت و دیگر مراکز مختلف ارائه دهنده خدمات به این واحدها و همچنین متولیان تصمیم‌سازی و تصمیم‌گیری در این حوزه و استفاده از داده‌های یکپارچه در فرایندهای کاری مرتبط به عنوان یکی از مهمترین گامها در ایجاد دولت الکترونیک می‌باشد. با نفوذ و گسترش علم فناوری اطلاعات و سیستمها و نرم‌افزارهای مختلف در کشور، مراجع و دستگاه‌های مختلفی اقدام به ایجاد بانک‌های اطلاعاتی و سامانه‌های نرم‌افزاری از مولفه‌های مربوط به واحدهای صنعتی، معدنی و تجاری در حوزه کاری خود نموده‌اند. عدم ارتباط این بانک‌ها با

یکدیگر یکی از مهمترین عوامل عدم شناسایی صحیح این واحدها در بخش‌های مختلف، عدم امکان پایش وضعیت فعالیت واحدها در بازه‌های زمانی مختلف، وجود دوگانگی و افزونگی اطلاعات و بروز تناقضات اطلاعاتی و آماری می‌باشد.

موضوع یکپارچه‌سازی اطلاعات در حوزه صنعت و معدن از اواخر سال ۱۳۸۹ در وزارت صنایع و معادن آغاز گردید و با تشکیل وزارت صنعت، معدن و تجارت نیز از آنجایی که خدمات فوق‌الذکر به لحاظ نیاز ذی‌نفعان کافی نبوده و از طرفی با توجه به توسعه زیرساخت‌های فناوری اطلاعات ضرورت داشت یکپارچه‌سازی اطلاعات با وسعت بیشتری در حوزه صنعت، معدن و تجارت صورت پذیرفت، لذا ایده ایجاد پایگاه اطلاعات یکپارچه و به‌هنگام با هدف پاسخگویی به کلیه ذی‌نفعان این عرصه، مبتنی بر فرایندهای الکترونیکی و گسترش داده‌های صحت‌گذاری شده، به صورت شاخص‌های آماری و داده‌های اطلاعاتی شکل گرفت. در نمای زیر معماری وضعیت مطلوب ساختار اطلاعاتی حوزه صنعت، معدن و تجارت نمایش داده شده است.

در این ساختار، پایگاه اطلاعات وزارت صنعت، معدن و تجارت متشکل از ۵ پایگاه ظرفیت‌های تولید و تجارت، محصول، منابع طبیعی، نیروی کار و اطلاعات بنگاه‌ها می‌باشد که برای بروز نگه داشتن اطلاعات این پایگاه‌ها، می‌بایست فرایندهای الکترونیکی تعریف شده و از طرفی با پایگاه اطلاعات سایر دستگاه‌ها ارتباط داشته باشد. این پایگاه‌ها مجزا ولی یکپارچه و متصل به هم می‌باشند که ساختار طبقه‌بندی آن‌ها می‌بایست به صورت واحد تعریف گردد. خروجی این پایگاه‌ها سامانه‌هایی برای مدیریت فرایند، اطلاعات مکانی و اطلاعات مدیریتی می‌باشد که برخی از آن‌ها راه‌اندازی شده (مدیریت فرایند هماهنگ، اطلاعات مکانی و پرونده بنگاه) و در حال تکمیل می‌باشند. برخی از سامانه‌ها نیز در مرحله راه‌اندازی می‌باشند (اطلاعات مدیریتی).

این پروژه کلان هم‌اکنون نیز در حال تکمیل و تکوین می‌باشد، البته بخش‌هایی از این پروژه نظیر طرح بروزرسانی اطلاعات واحدهای تولیدی، یکپارچه‌سازی اطلاعات درون و برون سازمان و الکترونیکی شدن عمده فعالیت‌های پرحجم وزارت صنعت، معدن و تجارت (عمدتاً در سازمان‌های استانی) اجرایی گردیده و اکثر آن‌ها تکمیل شده است. اجرای این پروژه در سطح وزارت به مفهوم توقف در اجرای پروژه‌های آماری سایر بخش‌های وزارت نیست و هر مجموعه بر اساس نیاز ذی‌نفعان خود نسبت به پیاده‌سازی سامانه‌های اطلاعاتی اقدام می‌نمایند. در این بخش به تشریح پروژه در سطح وزارت می‌پردازیم.

۱-۶-۸-۱ حوزه صنعت و معدن

با توجه به اینکه تا سال ۱۳۸۷ اطلاعات حوزه صنعت در قالب جوازهای تاسیس، پروانه‌های بهره‌برداری و آن هم در قالب پایگاه اطلاعاتی اکسس ثبت می‌گردید، ضرورت داشت جمع‌آوری این اطلاعات تحت بستر وب و به صورت سیستمی جمع‌آوری گردد، لذا با ایجاد سامانه WEBIMS اطلاعات جوازهای تاسیس و پروانه بهره‌برداری (بعد از اینکه توسط سازمان‌های استانی صادر می‌شد) در این سامانه ورود اطلاعات صورت می‌پذیرفت و اطلاعات آن قابل دسترس بود. با توجه به اینکه اطلاعات واحدهای تولیدی در قالب پروانه بهره‌برداری مورد استفاده قرار می‌گرفت و تغییرات این اطلاعات در جایی درج نمی‌گردید و از طرفی دولت نیز برنامه‌ریزی برای اجرای قانون هدفمند کردن یارانه‌ها را در دستور کار داشت، وزارت صنایع و معادن ضروری دانست نسبت به جمع‌آوری اطلاعات جدید واحدهای تولیدی اقدام نماید تا هم بروز رسانی اطلاعات کرده و هم تصویر مشخصی در زمان اجرای قانون از واحدهای تولیدی داشته باشد.

با بررسی برنامه‌های مختلف تصمیم‌گیری شد طرح بروز رسانی اطلاعات واحدهای تولیدی در اوایل سال ۱۳۸۹ و در سراسر کشور اجرا شود. در این رابطه طی فراخوانی کلیه واحدها در سامانه مربوطه ثبت نام کرده و اطلاعات خواسته شده را ثبت می‌کردند. پس از اظهار صورت گرفته تیم‌های تشکیل شده برای صحت‌گذاری اطلاعات ثبت شده به کارگاه مراجعه کرده و ضمن بررسی اطلاعات، مندرجات فرم‌ها را به تایید مدیر کارگاه می‌رساندند. این پروژه در اوایل سال ۱۳۹۰ به اتمام رسید و خروجی آن پایه پایگاه اطلاعات حوزه صنعت را تشکیل داد. از اهداف اجرای این طرح به موارد زیر می‌توان اشاره کرد:

بروز رسانی اطلاعات موجود واحدهای صنعتی و معدنی

دستیابی به سایر اطلاعات مورد نیاز واحدها

شناسایی تغییر ظرفیت‌ها و اشتغال واحدهای صنعتی و معدنی

شناسایی واحدهای غیر فعال که پروانه آن‌ها ابطال نگردیده است

ثبت مختصات جغرافیایی واحدهای صنعتی

تهیه فیلهای اطلاعاتی لازم جهت تبادل اطلاعات با سایر دستگاه‌ها

این طرح شامل مراحل مختلفی بوده است که به طور خلاصه می‌توان از ایجاد سامانه، فراخوان واحدها، ثبت نام واحدها در سامانه، تدوین دستورالعمل‌های لازم، انتخاب و آموزش تیم‌های اجرایی و نظارت، چاپ و آماده‌سازی پرسشنامه‌ها، مراجعه تیم‌های اجرایی به واحدها، نظارت توسط ناظرین فنی و استانی حین و بعد از اجرا، تصحیح و تکمیل اطلاعات در سامانه، بررسی اطلاعات جمع‌آوری شده و شناسایی خطاها در ستاد (دفتر آمار و فراوری داده‌ها با هماهنگی سازمان‌های استانی)، بازگردانی موارد خطا به مجریان جهت اعمال تصحیحات و تحویل گرفتن پرسشنامه‌های چاپ شده به عنوان مراحل انجام این طرح نام برد.

بعد از اجرای این پروژه، در اواسط سال ۱۳۹۰ موضوع یکپارچه‌سازی اطلاعات بخش صنعت بر اساس سامانه‌های تشکیل شده در دستور کار قرار گرفت. در این رابطه کلیه پایگاه‌های اطلاعاتی بخش صنعت از قبیل پایگاه ستاد تحول صنایع و معادن، پایگاه اطلاعات آمار تولید، پایگاه اطلاعات WEBIMS و پایگاه اطلاعات بروز رسانی صنایع با یکدیگر تلفیق و برای هر واحد شناسه‌ای یکتا، تحت عنوان شناسه کسب و کار صادر گردید و مبنای فعال نگه داشتن این شناسه ارائه آمارهای دوره‌ای برای کارگاه‌ها (از قبیل آمار تولید، آمار اشتغال و پیشرفت) بوده است.

در ادامه مسیر یکپارچه‌سازی پروژه بروز رسانی اطلاعات طرح‌های نیمه تمام در دستور کار قرار گرفته و فراخوان آن در اواسط سال ۱۳۹۰ اعلام شد. پس از ثبت اطلاعات درخواست شده متقاضیان و بررسی سازمان‌های استانی مبنی بر صحت اطلاعات، شناسه کسب و کار برای این نوع مجوزها صادر می‌گردید. این پروژه کماکان در حال اجرا می‌باشد. با توجه به تعداد بسیار زیاد جوازهای صادر شده و عدم تمدید و پیشرفت مناسب آن‌ها، بر اساس تصمیم معاونت برنامه‌ریزی حدود ۳۸ هزار جواز تاسیس که قدیمی بوده و پیشرفت آن‌ها مناسب نبود و از طرفی اطلاعات آن‌ها در پروژه بروز رسانی نشده بود باطل گردیدند.

در اواخر سال ۱۳۹۰ نیز با توجه به آماده‌سازی زیرساخت‌های حوزه معدن، فراخوان برای بروز رسانی اطلاعات این حوزه نیز آغاز گردید تا شناسه کسب و کار برای این واحدها صادر گردد. در اواسط سال ۱۳۹۱ فراخوان برای بروز رسانی اطلاعات انبارهای خدماتی و تولیدی آغاز گردید تا شناسه کسب و کار برای این واحدها صادر گردد.

در حال حاضر با توجه به اینکه بسیاری از فرایندهای اصلی وزارت به صورت الکترونیکی می‌باشند و مبنای فعالیت آن‌ها بر اساس شناسه کسب و کار تعریف شده است، چنانچه واحدی (فعال صنعتی و معدنی و یا طرح نیمه تمام و جواز تاسیس) فاقد این شناسه باشد امکان ارائه خدمات به آن فراهم نیست، لذا بروز رسانی اطلاعات این واحدها کماکان اجرایی می‌باشد.

به موازات اجرای موارد فوق، پروژه دیگری تحت عنوان اصلاح درخت آیسیک و ایجاد درخت جدید به صورت ده رقمی در دستور کار قرار گرفت. مطالعه و ایجاد این درخت، با توجه به اینکه درخت قدیمی هشت رقمی بوده و ساختار یکپارچه و منظمی نداشت، حدود یک سال به طول انجامید تا به عنوان مبنا در سامانه‌های وزارت و فرایندهای الکترونیکی قرار گیرد.

۱-۶-۸-۲ حوزه بازرگانی

۱- با توجه به اینکه اطلاعات واحدهای صنفی می‌بایست بروز رسانی شده و مجوز آن‌ها تمدید گردد، پروژه ثبت اطلاعات واحدهای صنفی در دستور کار وزارت قرار گرفت که از اواخر سال ۱۳۹۰ آغاز و تا پایان سال ۱۳۹۱ ادامه داشت. صدور مجوزهای جدید همراه با شناسه کسب و کار صنفی در کلیه استان‌ها به اتمام رسیده و در استان تهران نیز بیش از ۶۰ درصد کار اجرا شده است. با اجرایی شدن این پروژه پایگاه اطلاعات واحدهای صنفی تکمیل و نقائص قبلی برطرف گردیده است. در این پروژه فرایند صدور مجوزهای صنفی نیز الکترونیکی شده است و کلیه اتحادیه‌ها امکان صدور مجوز از طریق سامانه طراحی شده را دارند.

از پروژه‌های دیگری که در حوزه اصناف اجرایی گردید طرح آمارگیری از واحدهای صنفی و بازرگانی برای اندازه‌گیری و تحلیل شاخص‌های بهره‌وری بود. حوزه این طرح شامل واحدهای صنفی و بازرگانی فعال و دارای پروانه کسب که در حوزه شهری فعال هستند بود. همچنین شرکت‌های پخش، شرکت‌های بازرگانی شاغل در بخش (صادرات و واردات)، شرکت‌های بازرگانی دولتی و فروشگاه‌های زنجیره‌ای و شرکت‌های تعاونی مصرف نیز شامل این طرح بوده‌اند.

عملیات میدانی تکمیل پرسشنامه‌های این طرح در فروردین سال ۱۳۹۰ آغاز و مراجعه به ۱۰۵ هزار واحد آمارگیری صورت پذیرفت. محاسبه شاخص‌های بهره‌وری جزئی و بهره‌وری کل عوامل تولید و شاخص‌های تحلیلگر بهره‌وری و مشخص نمودن نقاط قوت و ضعف، به تفکیک استان و در ۳۴ فعالیت صنفی و بازرگانی برخی از محورها و یافته‌های کلیدی این طرح بود. ضمن اینکه اطلاع از زیرساخت اطلاعاتی گسترده‌ای همانند میزان استفاده از انرژی در واحدهای صنفی و بازرگانی از نتایج دیگر این طرح بود. برخی از نتایج طرح در زیر بیان شده است.

نتایج حاصله طرح که مرتبط با بهره‌وری می‌باشد عبارتند از:

اندازه‌گیری شاخص‌های عمومی بهره‌وری شامل بهره‌وری نیروی کار، سرمایه، انرژی، سایر مصارف واسطه و شاخص بهره‌وری کل عوامل (TFP) اندازه‌گیری کارایی واحدهای صنفی و بازرگانی و تفاوت کارایی استان‌ها و دلایل آن
اندازه‌گیری شاخص‌های اختصاصی بهره‌وری (مانند بهره‌وری رایانه، بهره‌وری مساحت کارگاه، بهره‌وری برق و گاز مصرفی، بهره‌وری مواد اولیه، بهره‌وری تبلیغات و بازاریابی)

اندازه‌گیری شاخص‌های تحلیل گر بهره‌وری (مانند سرمایه انسانی، فناوری و مدیریت)

شناسایی دلایل تفاوت بهره‌وری بین استان‌ها (در فعالیت‌های صنفی و بازرگانی)

شناخت نقاط قوت و ضعف فعالیت‌های صنفی و بازرگانی در زمینه بهره‌وری

شناخت نقاط قوت و ضعف استان‌ها در زمینه بهره‌وری (در فعالیت‌های صنفی و بازرگانی)

سایر نتایج حاصله طرح عبارتند از:

شناسایی تفاوت شدت انرژی مصرفی در فعالیت‌های صنفی و بازرگانی به منظور حمایت موثر از صنوف در راستای اجرای طرح هدفمندسازی یارانه‌ها

اندازه‌گیری سهم‌های هزینه‌ای نهاده‌ها در تولید در واحدهای صنفی و بازرگانی به منظور کاربرد در تدوین برنامه کاهش قیمت تمام‌شده

تعیین نقش صنوف مختلف در اقتصاد کشور (سهم واحدهای صنفی در تولید ناخالص داخلی و اشتغال و سرمایه‌گذاری)

شناسایی فعالیت‌های دانش پایه در بخش بازرگانی

شناسایی تفاوت ساختار تولید در صنوف مختلف (از نظر سرمایه‌بری، تخصص بری، فناوری بری و انرژی بری)

شناسایی تفاوت ساختار اشتغال در واحدهای صنفی و بازرگانی (بر حسب سطح سواد، جنس، سن، ساعات کار و کارکنان با مزد و حقوق و بدون مزد و حقوق)

شناسایی تفاوت ساختار صنوف در استفاده از فناوریهای نوین (مانند تجارت الکترونیک و فناوری اطلاعات)

تعیین میزان صادرات در واحدهای صنفی و بازرگانی

اندازه‌گیری میزان ضایعات در واحدهای صنفی تولیدی و خدماتی با هدف اصلاح الگوی مصرف در این بخش

۲- از دیگر اقدامات در جهت توسعه زیرساخت‌های اطلاعاتی تجهیز واحدهای صنفی به صندوق‌های مکانیزه فروش، دستگاه‌های P.O.S، کارتخوان و ترازی دیجیتال بر اساس قانون نظام صنفی می‌باشد. هدف قانونگذار از تدوین تکلیف مذکور و حتی تعیین فرصت زمانی،

اهمیت مکانیزه کردن واحد صنفی در اصلاح و نوین‌سازی سیستم توزیع بوده است. قطعاً با توجه به رقابت شدید در عرصه تجارت، اگر واحدهای صنفی از ابزارهای مدرن و فناوری پیشرفته بهره‌گیری نکنند قابل رقابت با سایر بخش‌ها نخواهند بود. از اهم اقدامات انجام شده در خصوص اجرایی نمودن تجهیز واحدهای صنفی به POS می‌توان به تشکیل کمیته‌ای با عضویت سازمان امور مالیاتی کشور و پیگیری پرداخت تسهیلات ارزان قیمت، تنظیم برنامه زمانبندی برای کلیه واحدهای صنفی سراسر کشور جهت تجهیز به POS و ابلاغ به استان‌ها و پیگیری جهت اعمال معافیت‌های مربوطه اشاره نمود. تا تاریخ آذر ماه ۱۳۸۹ صرفاً ۶ اتحادیه مشمول استفاده از صندوق مکانیزه فروش POS بودند. لذا تا پایان سال ۱۳۸۸ صرفاً ۲۵۸۹۳ واحد صنفی به POS و تعداد ۲۵۵۸۰۸ واحد صنفی به ترازی دیجیتال تجهیز شده بودند. اما با هدف فراگیر نمودن فرهنگ استفاده از صندوق مکانیزه فروش POS در آذر ماه ۱۳۸۹ اصلاحیه آیین‌نامه اجرایی تدوین و به سراسر کشور ابلاغ گردید. لذا از این تاریخ روند تجهیز واحدهای صنفی سرعت گرفت. در جدول زیر روند تجهیز واحدهای صنفی ارائه شده است

جدول ۲۱۸: جدول تعداد واحدهای صنفی تجهیز شده به صندوق مکانیزه فروش POS

سال	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱
تعداد واحدهای صنفی تجهیز شده	۲۵۸۹۳	۵۰۰۰۰	۳۷۸۲۳۸	۷۲۰۰۰۰

جدول ۲۱۹: جدول تعداد واحدهای صنفی تجهیز شده به POS کارتخوان بانک

سال	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱
تعداد واحدهای صنفی تجهیز شده	۴۷۳۵۲۶	۱۰۵۹۷۷۸	۱۳۵۰۰۰۰

جدول ۲۲۰: جدول تعداد واحدهای صنفی تجهیز شده به ترازی دیجیتال

سال	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱
تعداد واحدهای صنفی تجهیز شده	۲۱۷۸۴۴	۳۹۶۷۸۷	۴۲۰۰۰۰

۱-۶-۸-۳ میز خدمت

در خرداد ماه ۱۳۹۰ بر اساس بخشنامه معاونت توسعه مدیریت و سرمایه انسانی رئیس جمهور به منظور دستیابی آسان و سریع مردم به خدمات دستگاه‌های اجرایی و ارائه خدمات به موقع و مؤثر به مردم و همچنین تکریم ارباب رجوع، وزارت صنعت، معدن و تجارت همانند سایر دستگاه‌های اجرایی موظف شدند واحد هماهنگ کننده ای تحت عنوان "میز خدمت" ایجاد نمایند تا متقاضیان بدون حضور در واحدهای داخلی دستگاه، خدمت مورد نیاز خود را صرفاً از طریق این میز دریافت نمایند. از جمله وظایف این حوزه که ارائه اطلاعات و راهنمایی‌های لازم به مراجعین در ارتباط با امور مربوط می‌باشد، به موارد زیر می‌توان اشاره کرد:

دریافت مدارک و درخواست‌های مراجعین

انجام امور و درخواست‌های متقاضیان و اعلام تاریخ مراجعه بعدی یا زمان ارائه خدمت نهایی به مراجعین (در صورت عدم امکان انجام امور)

دریافت نتایج اقدامات انجام شده از واحدهای ذیربط و اعلام آن به مراجعین

هدایت مراجعین به واحدهای مرتبط در موارد بسیار ضروری

در تاریخ شهریور ماه ۱۳۹۰ میز خدمت در وزارت صنعت، معدن و تجارت و در واحد کتابخانه آغاز به کار کرد

فصل ۲: عملکرد کمی

۲-۱ صنعت

با توجه به اهمیت و گستردگی حوزه آمار و اطلاعاتی صنعت کشور در سال‌های گذشته سه ارگان بانک مرکزی، مرکز آمار ایران و وزارت صنعت معدن و تجارت در این خصوص فعالیت‌های گسترده‌ای را به انجام رسانده‌اند. اداره آمارهای اقتصادی بانک مرکزی با توجه به نگاه کلانی که به حوزه صنعت داشته است صرفاً اطلاعات واحدهای بزرگ صنعتی با اشتغال بیش از ۱۰۰ نفر کارکن را جمع‌آوری می‌نماید که حاصل آن تهیه چارچوب آماری واحدهای بزرگ صنعتی است که پس از تکمیل پرسشنامه‌های مربوطه از این واحدها اطلاعات رشد ارزش‌افزوده کل بخش صنعت در کارگاه‌های بزرگ صنعتی تهیه و تولید می‌شود. سهم این واحدها از کل ارزش‌افزوده تولیدی در بخش صنعت حدود ۷۰ درصد می‌باشد که اهمیت بالای این نوع واحدها را نمایان می‌کند.

مرکز آمار ایران نیز با توجه به نیاز خود اطلاعات واحدهای بالاتر از ۱۰ نفر کارکن را پس از انجام سرشماری سالانه اعلام و منتشر می‌نماید. تفاوتی که در اطلاعات منتشره این دو ارگان وجود دارد علاوه بر تفاوت در چارچوب آماری، شامل گستردگی ارقام آماری مرکز آمار ایران نیز می‌شود. موضوعات اشتغال، ارزش تولیدات، ارزش‌افزوده، ارزش داده شامل هزینه مواد اولیه، هزینه حامل‌های انرژی و بسیاری ارقام اطلاعاتی دیگر در نتایج منتشره این مرکز وجود دارد که در بخش بعدی به خلاصه‌ای از نتایج سرشماری واحدهای با اشتغال بیش از ۱۰ نفر مربوط به سال ۱۳۸۹ اشاره خواهد شد.

وزارت صنعت، معدن و تجارت نیز به عنوان متولی بخش تولید کشور اقدام به تولید و انتشار اطلاعات مربوط به میزان تولید محصولات منتخب صنعتی و مجوزهای صادره صنعتی شامل ارقام اشتغال و سرمایه‌گذاری در دو حوزه جواز تاسیس و پروانه بهره‌برداری می‌نماید. این نکته قابل ذکر است که آمارهای منتشره توسط این وزارت مربوط به جوازهای تاسیس (صرفاً پیش‌بینی ایجاد اشتغال و سرمایه‌گذاری طرح‌ها) و پروانه‌های بهره‌برداری (اشتغال و سرمایه‌گذاری طرح‌های بهره‌برداری رسیده و تکمیل شده (می‌باشد. بنابراین وجود تفاوت در اطلاعات اقلامی مانند اشتغال و سرمایه‌گذاری مربوط به چارچوب‌های آماری و وجود تعاریف متفاوت از این ارقام می‌باشد.

بررسی نتایج طرح آمارگیری از کارگاه‌های صنعتی ۱۰ نفر کارکن و بیش‌تر مرکز آمار ایران نشان می‌دهد که در سال ۱۳۸۹ تعداد ۱۵۳۰۲ کارگاه به فعالیت صنعتی اشتغال داشته‌اند که نسبت به سال ۱۳۸۸ حدود ۵,۱ درصد کاهش نشان می‌دهد. براساس نتایج حاصله، بیشترین تعداد کارگاه‌های ۱۰ نفر کارکن و بیش‌تر کشور در زمینه "تولید سایر محصولات کانی غیر فلزی" فعال بوده و کم‌ترین تعداد این کارگاه در "تولید محصولات از توتون و تنباکو و سیگار" فعالیت دارند و همچنین بیشترین کارگاه‌های صنعتی به ترتیب در استان‌های تهران (۲۸۴۵ کارگاه)، اصفهان (۱۸۷۶ کارگاه) و خراسان رضوی (۱۰۸۵ کارگاه) قرار دارند که جمعاً حدود ۳۸ درصد کل کارگاه‌های صنعتی ۱۰ نفر کارکن و بیش‌تر کشور را شامل می‌شود.

نتایج طرح مبین این واقعیت است که ارزش‌افزوده، ارزش تولید و ارزش صادرات مستقیم کارگاه‌های صنعتی ۱۰ نفر کارکن و بیش‌تر در سال ۱۳۸۹ نسبت به سال ۱۳۸۸ به ترتیب ۱۷,۹، ۲۲,۴ و ۲۹ درصد افزایش داشته است و ارزش سرمایه‌گذاری نیز ۱۳,۶ درصد نسبت به سال ۱۳۸۸ افزایش داشته است. براساس محاسبه به عمل آمده، بهره‌وری نیروی کار در بخش صنعت در سال ۱۳۸۹ معادل ۳۹۶,۹ میلیون ریال است که در مقایسه با سال ۱۳۸۸ افزایش ۱۸,۱ درصدی را نشان می‌دهد. در جدول زیر شاخص‌های منتخب کارگاه‌های صنعتی ۱۰ نفر کارکن و بیش‌تر ارائه شده است.

جدول ۱: شاخص‌های منتخب کارگاه‌های صنعتی ۱۰ نفر کارکن و بیش‌تر

شرح	واحد	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹
تعداد کارگاه	واحد	۱۶۰۱۸	۱۶۰۵۷	۱۵۸۷۸	۱۷۰۷۲	۱۶۱۳۱	۱۵۳۰۱
تعداد شاغلان	هزار نفر	۱۰۶۱	۱۰۷۱	۱۱۰۳	۱۲۶۳	۱۲۵۲	۱۲۴۹
ارزش‌افزوده	میلیارد ریال	۲۰۸۲۰۱	۲۶۹۳۹۹	۳۳۸۱۵۹	۴۰۸۶۴۷	۴۴۱۵۵۰	۴۹۴۶۳۰
ارزش تولید	میلیارد ریال	۵۴۱۲۳۱	۶۹۰۷۷۹	۸۸۳۶۸۸	۱۱۴۳۲۶۷	۱۵۵۷۵۰۱	۱۹۰۳۷۷۸
تشکیل سرمایه ثابت	میلیارد ریال	۲۵۳۶۹	۳۹۳۶۸	۵۸۹۷۱	۸۴۹۲۵	۷۱۹۸۴	۸۱۵۶۸
ارزش مواد اولیه مصرف شده خارجی	میلیارد ریال	۶۴۶۹۵	۵۸۹۶۳	۷۵۸۶۵	۱۰۶۴۷۲	۸۳۰۷۰	۷۵۴۴۸
ارزش صادرات مستقیم	میلیون دلار	۵۲۷۲	۷۷۹۰	۱۰۰۶۴	۱۲۸۶۳	۱۵۷۹۷	۲۱۲۵۲

مأخذ: مرکز آمار ایران

همچنین نتایج بدست آمده از این آمارگیری در سال ۱۳۸۹ نشان می‌دهد که از مجموع ۱۲۴۹۷۲۱ نفر شاغلان کارگاه صنعتی ۱۰ نفر کارکن و بیش‌تر کشور، تعداد ۳۸۷۴۳۳ نفر کارگران ساده، ۴۱۱۵۴۳ نفر کارگران ماهر، ۸۶۵۵۵ نفر تکنسین‌ها، ۷۴۰۲۷ نفر مهندسی و

۲۹۰۱۶۳ نفر شاغلان غیر تولیدی هستند. ارزش افزوده حاصل از فعالیت کارگاه‌های صنعتی ۱۰ نفر کارکن و بیش تر در سال ۱۳۸۹ بالغ بر ۴۹۶۰۷۱ میلیارد ریال بوده است. در بین فعالیت‌های مختلف " صنایع تولید مواد و محصولات شیمیایی " و " تولید وسایل نقلیه موتوری و تریلر و نیم‌تریلر " و " تولید فلزات اساسی " به ترتیب با ۹۹۱۸۴ و ۷۹۳۵۱ و ۷۴۹۹۴ میلیارد ریال بالاترین ارزش افزوده را داشته‌اند. در سال مورد بررسی استان‌های تهران، اصفهان خوزستان به ترتیب با ۶۸۳۵۹، ۱۱۸۷۲۱ و ۵۶۶۷۸ میلیارد ریال، بیش‌ترین ارزش افزوده را نسبت به سایر استان‌ها ایجاد کرده‌اند.

در سال ۱۳۸۹ مبلغ ۸۱۶۶۲ میلیارد ریال در این بخش سرمایه‌گذاری شده است که در بین فعالیت‌های مختلف، کارگاه‌های " تولید فلزات اساسی "، " صنایع تولید مواد و محصولات شیمیایی " و " تولید سایر محصولات کانی غیر فلزی " به ترتیب با ۲۷۱۵۸ و ۱۵۲۸۲ و ۱۲۱۸۵ میلیارد ریال بیشترین سرمایه‌گذاری را داشته‌اند.

در سال ۱۳۸۹ کارگاه‌های صنعتی ۱۰ نفر کارکن و بیش تر استان اصفهان با ۲۳۳۸۳ میلیارد ریال، استان تهران با ۱۱۱۵۰ میلیارد ریال و استان بوشهر با ۶۹۷۹ میلیارد ریال از نظر سرمایه‌گذاری، مراتب اول تا سوم را در کشور دارا بوده‌اند. از کل ۱۹۰۳۷۷۸ میلیارد ریال ارزش تولید این کارگاه‌ها در کشور، استان‌های تهران، اصفهان و خوزستان هر کدام به ترتیب با ۴۳۸۹۹۹ و ۲۸۵۷۷۸ و ۲۷۴۴۵۵ میلیارد ریال بیشترین ارزش تولید را داشته‌اند که در مجموع ۵۲،۵ درصد کل ارزش تولید کشور را شامل می‌شود.

نتایج این آمارگیری نشان می‌دهد که کارگاه‌های صنعتی ۱۰ نفر کارکن و بیش تر در سال ۱۳۸۹ حدود ۱۴۳۸۸۴ میلیارد ریال به منظور جبران خدمات، به مزد و حقوق بگیران خود پرداخت کرده‌اند که بیشترین رقم جبران خدمات با ۲۹۷۷۷ میلیارد ریال متعلق به صنایع " تولید منسوجات " بوده است.

بررسی این آمارها نشان می‌دهد که بیشترین ارزش صادرات مستقیم این بخش در سال ۱۳۸۹ توسط سه فعالیت صنعتی " صنایع تولید مواد و محصولات شیمیایی " ۱۰۹۴۰ میلیون دلار، " صنایع تولید زغال کک- پالایشگاه نفت و سوحتهای هسته‌ای " ۵۴۵۴ میلیون دلار و " تولید فلزات اساسی " ۱۹۷۹ میلیون دلار بوده است.

۲-۱-۱ مجوزهای صنعتی

۲-۱-۱-۱ جواز تاسیس و طرح توسعه

جواز تاسیس و طرح توسعه صنعتی مجوزی است که برای تقاضای سرمایه‌گذاری به سرمایه گذار اعطا می‌شود تا بر مبنای آن بتواند فعالیت صنعتی خود را آغاز نموده و زیرساخت‌های مورد نیاز تولید را فراهم نماید. در این مجوز ظرفیت محصولات مورد درخواست، پیش‌بینی اشتغال ایجاد شده و پیش‌بینی سرمایه‌گذاری صورت گرفته مهم‌ترین اطلاعات می‌باشد که برای برنامه‌ریزی در توسعه صنعتی مورد استفاده قرار می‌گیرد. بر اساس آمارهای دریافتی و جمع‌آوری شده از سایت صدور مجوزهای صنعتی و معدنی از سال ۱۳۸۴ تا پایان سال ۱۳۹۱ تعداد حدود ۲۲۱ هزار فقره جواز تاسیس و توسعه با پیش‌بینی سرمایه‌گذاری بیش از ۸۳۷۱ هزار میلیارد ریال و پیش‌بینی اشتغال بیش از ۶۵۶۷ هزار نفر صادر شده است. در جدول زیر کل جوازهای (جدید و توسعه‌ای) صادر شده طی ۸ سال اخیر به تفکیک تعداد، پیش‌بینی سرمایه و پیش‌بینی اشتغال جوازها در هر استان ارائه شده است

جدول ۲: وضعیت جوازهای تاسیس و طرح توسعه صادره طی سال‌های ۱۳۸۴ تا ۱۳۹۱-به تفکیک استان

استان	تعداد	پیش‌بینی سرمایه (میلیون ریال)	پیش‌بینی اشتغال (نفر)
آذربایجان شرقی	۲۱۹۸۰	۴۶۳۵۷۱	۴۸۵۱۳۳
آذربایجان غربی	۱۰۵۸۷	۲۷۰۸۸۵	۲۳۵۵۹۶
اردبیل	۳۸۴۵	۱۰۴۲۸۴	۱۱۰۰۷۵
اصفهان	۱۴۱۱۴	۴۶۱۸۵۴	۴۳۴۱۵۵
البرز	۹۳۲۷	۱۸۶۴۹۰	۳۳۸۰۶۳
ایلام	۳۳۱۱	۴۹۵۸۹۱	۱۵۵۹۰۱
بوشهر	۲۹۴۰	۶۰۵۱۵۳	۱۰۲۶۲۹

۲۶۶۲۴۰	۱۵۰۸۸۲	۷۶۱۰	تهران
۷۰۹۶۸	۱۴۴۹۲۵	۲۷۳۲	چهارمحال و بختیاری
۶۲۲۶۰	۵۸۱۹۹	۲۱۶۰	خراسان جنوبی
۴۳۹۶۲۷	۴۱۴۹۶۲	۱۵۴۴۰	خراسان رضوی
۱۱۵۳۴۷	۷۰۷۳۲	۲۱۲۰	خراسان شمالی
۳۰۸۱۲۳	۵۶۹۵۴۵	۹۷۶۳	خوزستان
۲۲۲۰۱۸	۲۷۰۶۸۵	۶۲۶۲	زنجان
۲۲۸۹۶۴	۲۵۰۰۲۴	۷۹۹۳	سمنان
۷۷۰۰۳	۳۸۸۸۰	۴۱۴۸	سیستان و بلوچستان
۲۶۱۷۳۹	۴۷۵۴۹۶	۱۰۲۱۶	فارس
۳۲۴۲۶۶	۳۴۱۲۹۷	۶۸۵۱	قزوین
۱۴۳۶۹۰	۱۳۲۲۳۸	۴۴۰۰	قم
۷۲۲۸۷	۷۵۵۶۹	۳۱۸۱	کردستان
۱۸۵۶۲۱	۳۳۵۲۵۷	۵۸۶۰	کرمان
۱۰۷۵۹۷	۱۴۰۷۳۸	۳۱۵۹	کرمانشاه
۵۹۴۶۴	۲۰۴۷۲۰	۱۷۱۷	کهگیلویه و بویر احمد
۱۱۳۳۵۵	۱۱۲۲۷۶	۳۹۹۶	گلستان
۲۲۰۸۳۳	۲۹۴۶۹۳	۷۵۱۲	گیلان
۱۴۰۰۲۸	۱۷۳۸۵۳	۵۴۱۸	لرستان
۳۷۳۰۷۸	۳۳۱۲۲۱	۱۲۵۵۱	مازندران
۳۶۶۵۶۴	۳۹۴۹۶۴	۱۰۴۷۶	مرکزی
۲۴۷	۲۰۸	۶	منطقه آزاد ارس
۷۲۴	۹۴۵	۷	منطقه آزاد قشم
۸۴۱۶۹	۳۰۲۲۴۶	۲۵۱۱	هرمزگان
۱۳۲۷۸۰	۱۵۲۹۶۵	۵۰۰۸	همدان
۳۲۸۷۸۰	۳۴۵۳۹۴	۱۳۶۹۹	یزد
۶۵۶۷۳۲۴	۸۳۷۱۰۴۵	۲۲۰۹۰۰	جمع

برای تشریح بیشتر صدور مجوزهای صنعتی، در جداول زیر روند صدور جوازهای تاسیس و توسعه هر استان به تفکیک تعداد، پیش‌بینی سرمایه‌گذاری و اشتغال طی ۸ سال اخیر ارائه شده است.

جدول ۳: تعداد جوازهای تاسیس و توسعه صادر شده به تفکیک استان (فقره)

استان	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱	جمع
آذربایجان شرقی	۲۴۴۱	۴۲۸۷	۴۸۷۰	۳۱۹۹	۱۴۹۹	۱۸۸۸	۲۰۴۹	۱۷۴۷	۲۱۹۸۰
آذربایجان غربی	۱۵۳۳	۳۳۷۴	۲۷۸۲	۱۱۸۴	۳۵۷	۴۹۳	۴۵۳	۴۱۱	۱۰۵۸۷
اردبیل	۶۸۴	۱۳۵۷	۹۰۴	۳۴۳	۱۵۹	۱۵۲	۱۴۸	۹۸	۳۸۴۵
اصفهان	۱۴۱۷	۲۶۳۷	۳۵۲۹	۲۳۸۳	۹۷۵	۱۱۰۲	۸۶۹	۱۲۰۲	۱۴۱۱۴
البرز	۱۷۴۸	۲۴۳۵	۲۸۷۶	۱۲۸۲	۱۹۶	۲۰۵	۲۵۴	۳۳۱	۹۳۲۷
ایلام	۷۱۸	۸۹۸	۷۹۸	۳۴۰	۱۸۴	۱۴۱	۱۰۱	۱۳۱	۳۳۱۱
بوشهر	۴۳۳	۶۵۰	۶۰۸	۴۰۲	۱۸۹	۱۶۹	۲۰۷	۲۸۲	۲۹۴۰
تهران	۱۰۱۶	۱۷۶۷	۲۴۶۸	۱۲۳۴	۲۲۴	۳۰۹	۳۲۱	۲۷۱	۷۶۱۰
چهارمحال و بختیاری	۵۳۰	۶۶۴	۴۸۲	۲۶۲	۱۳۳	۱۶۶	۱۹۹	۲۹۶	۲۷۳۲
خراسان جنوبی	۵۱۸	۵۹۴	۵۸۶	۱۶۹	۷۹	۷۵	۷۰	۶۹	۲۱۶۰
خراسان رضوی	۲۲۴۷	۴۸۰۶	۲۵۵۰	۱۴۱۲	۸۲۵	۱۲۸۹	۱۰۹۱	۱۲۲۰	۱۵۴۴۰
خراسان شمالی	۱۴۸	۴۴۶	۴۳۹	۲۷۴	۱۷۵	۲۷۷	۱۹۱	۱۷۰	۲۱۲۰
خوزستان	۱۵۷۶	۲۹۰۷	۱۹۶۸	۱۱۵۱	۵۳۲	۵۹۶	۵۵۶	۴۷۷	۹۷۶۳
زنجان	۸۰۶	۱۱۷۲	۱۲۶۴	۸۲۴	۴۶۹	۶۲۱	۶۰۶	۵۰۰	۶۲۶۲
سمنان	۱۴۴۶	۱۷۳۳	۱۸۰۶	۹۴۶	۵۶۶	۵۹۶	۴۳۲	۴۶۸	۷۹۹۳
سیستان و بلوچستان	۴۶۸	۱۱۴۲	۶۷۳	۴۲۹	۳۲۶	۳۱۲	۳۷۲	۴۲۶	۴۱۴۸
فارس	۱۱۷۷	۱۷۱۹	۱۴۸۳	۹۸۹	۶۷۳	۹۷۰	۱۶۷۱	۱۵۳۴	۱۰۲۱۶
قزوین	۱۱۳۴	۱۲۳۹	۱۳۷۶	۹۲۷	۵۹۶	۵۳۱	۴۷۶	۵۷۲	۶۸۵۱
قم	۷۴۷	۱۰۴۲	۷۷۳	۳۹۷	۳۱۰	۳۷۱	۳۹۰	۳۷۰	۴۴۰۰
کردستان	۴۷۰	۶۵۷	۵۰۲	۲۷۶	۲۲۹	۲۹۱	۳۳۶	۴۲۰	۳۱۸۱
کرمان	۵۸۱	۱۳۸۰	۹۲۹	۵۸۱	۵۰۳	۶۷۲	۶۳۲	۵۸۲	۵۸۶۰
کرمانشاه	۳۱۹	۷۶۳	۶۷۰	۴۹۶	۱۸۸	۲۵۱	۳۰۵	۱۶۷	۳۱۵۹
کهگیلویه و بویر احمد	۲۷۹	۴۰۹	۳۳۰	۲۳۰	۷۹	۱۳۵	۱۲۸	۱۲۷	۱۷۱۷

۳۹۹۶	۲۰۸	۳۴۶	۴۲۸	۳۵۳	۴۵۲	۹۰۱	۹۲۴	۳۸۴	گلستان
۷۵۱۲	۲۳۴	۲۷۵	۳۴۸	۴۰۶	۸۲۳	۱۷۴۶	۲۶۲۸	۱۰۵۲	گیلان
۵۴۱۸	۲۶۹	۲۳۷	۲۰۷	۱۹۰	۴۰۸	۱۲۵۶	۱۸۷۴	۹۷۷	لرستان
۱۲۵۵۱	۷۵۵	۷۸۹	۷۶۴	۷۴۵	۱۴۲۵	۲۹۱۵	۳۱۰۰	۲۰۵۸	مازندران
۱۰۴۷۶	۱۰۱۱	۸۵۶	۷۳۶	۵۰۱	۱۳۵۱	۲۲۶۶	۲۴۰۹	۱۳۴۶	مرکزی
۶	۶								منطقه آزاد ارس
۷	۷								منطقه آزاد قشم
۲۵۱۱	۱۹۰	۳۱۳	۳۲۸	۲۸۵	۳۲۲	۲۸۴	۴۷۳	۳۱۶	هرمزگان
۵۰۰۸	۲۶۶	۳۱۵	۲۵۸	۲۱۷	۴۷۹	۱۳۱۷	۱۴۸۴	۶۷۲	همدان
۱۳۶۹۹	۱۰۷۲	۹۵۸	۱۱۵۸	۱۱۵۷	۱۲۲۰	۲۸۶۵	۳۱۷۱	۲۰۹۸	یزد
۲۲۰۹۰۰	۱۵۸۸۹	۱۵۹۴۶	۱۵۸۳۹	۱۳۳۲۰	۲۶۲۱۰	۴۸۲۱۶	۵۴۱۴۱	۳۱۳۳۹	جمع

جدول ۴: پیش‌بینی سرمایه‌گذاری جوازهای تاسیس و توسعه صادره به تفکیک استان (میلیارد ریال)

جمع	۱۳۹۱	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۸۸	۱۳۸۷	۱۳۸۶	۱۳۸۵	۱۳۸۴	استان
۴۶۳۵۷۱	۶۵۲۱۳	۵۶۱۷۹	۶۹۹۲۵	۳۹۵۶۲	۵۹۸۸۱	۸۰۶۱۵	۵۷۲۴۱	۳۴۹۵۴	آذربایجان شرقی
۲۷۰۸۸۵	۱۰۸۴۶	۱۴۳۱۱	۱۰۹۰۳	۱۱۵۹۵	۳۳۹۴۲	۱۰۶۶۴۴	۵۰۱۰۶	۳۲۵۳۸	آذربایجان غربی
۱۰۴۲۸۴	۵۹۰۱	۲۳۲۶۶	۳۳۰۷	۳۲۲۷	۱۰۴۴۲	۲۱۷۸۶	۲۳۳۴۷	۱۳۰۰۷	اردبیل
۴۶۱۸۵۴	۳۵۴۱۲	۳۲۵۱۷	۵۰۴۶۴	۷۶۵۷۴	۱۲۴۸۲۶	۸۲۳۹۴	۳۸۱۰۵	۲۱۵۶۳	اصفهان
۱۸۶۴۹۰	۱۲۵۹۴	۲۱۳۵۷	۲۳۶۷۸	۴۶۸۲	۲۱۳۲۱	۴۵۸۹۰	۳۲۶۱۷	۲۴۳۵۱	البرز
۴۹۵۸۹۱	۱۱۸۹۴	۳۳۷۴	۶۱۴۰	۵۴۵۷۲	۸۷۵۴۵	۱۵۷۶۲۴	۱۵۰۰۶۳	۲۴۶۷۸	ایلام
۶۰۵۱۵۳	۱۲۴۸۸	۷۵۴۲۹	۴۵۷۵۵	۸۴۶۵۴	۵۹۲۹۹	۹۸۱۶۶	۱۸۷۹۸۲	۴۱۳۷۹	بوشهر
۱۵۰۸۸۲	۱۱۰۴۶	۱۰۷۹۶	۸۳۸۶	۶۳۸۰	۲۴۸۰۱	۴۷۷۶۶	۲۳۸۸۴	۱۷۸۲۳	تهران
۱۴۴۹۲۵	۲۲۸۰۹	۵۱۹۲	۳۶۰۱	۳۱۷۱۸	۴۱۱۱	۱۶۴۳۵	۵۳۳۴۱	۷۷۱۷	چهارمحال و بختیاری
۵۸۱۹۹	۲۵۹۶	۴۱۱۳	۷۵۰	۹۴۴	۱۰۸۵۳	۱۴۸۴۸	۱۴۸۸۰	۹۲۱۶	خراسان جنوبی
۴۱۴۹۶۲	۴۱۴۳۶	۳۴۰۳۹	۳۶۳۳۱	۳۴۳۳۴	۴۵۲۴۲	۸۷۸۸۶	۶۷۹۳۴	۶۷۷۵۹	خراسان رضوی
۷۰۷۳۲	۴۵۱۹	۸۰۷۵	۷۴۹۶	۵۴۲۸	۵۱۰۶	۱۸۴۴۲	۱۸۰۴۰	۳۶۲۶	خراسان

									شمالی
۵۶۹۵۴۵	۲۰۲۹۸	۷۵۴۴۵	۷۴۳۲۰	۳۴۷۴۴	۴۱۴۷۸	۱۳۶۱۷۵	۶۷۴۲۱	۱۱۹۶۶۵	خوزستان
۲۷۰۶۸۵	۳۳۷۷۲	۴۷۲۷۰	۲۸۹۹۵	۱۸۵۷۷	۳۴۷۱۵	۵۲۶۲۹	۳۳۷۴۱	۲۰۹۸۵	زنجان
۲۵۰۰۲۴	۱۳۴۰۱	۱۶۲۹۲	۱۳۹۸۳	۶۰۸۷۳	۲۱۸۵۶	۲۴۹۲۸	۳۳۵۷۲	۶۵۱۱۸	سمنان
۳۸۸۸۰	۳۸۸۵	۵۲۶۰	۴۰۱۴	۲۲۲۲	۳۳۵۴	۶۰۲۰	۱۰۳۱۷	۳۸۰۷	سیستان و بلوچستان
۴۷۵۴۹۶	۳۶۷۵۳	۶۳۷۶۳	۳۴۲۰۲	۵۸۴۴۱	۱۱۳۹۱۳	۴۸۶۹۰	۶۲۵۹۴	۵۷۱۴۰	فارس
۳۴۱۲۹۷	۳۰۴۸۰	۳۳۷۲۱	۲۰۷۱۱	۲۰۲۳۶	۲۶۷۰۰	۵۳۴۸۷	۸۷۰۸۴	۶۸۸۷۸	قزوین
۱۳۲۲۳۸	۱۰۱۹۳	۱۷۸۵۸	۲۶۲۲۲	۱۰۲۵۲	۱۱۷۱۸	۱۶۳۴۴	۱۹۵۰۳	۲۰۱۴۸	قم
۷۵۵۶۹	۵۱۴۷	۱۳۳۱۱	۹۵۴۴	۱۰۹۲۹	۵۴۷۹	۷۱۳۰	۱۷۶۷۱	۶۳۵۷	کردستان
۳۳۵۲۵۷	۵۸۰۸۴	۳۱۴۸۷	۵۳۷۶۶	۴۱۱۶۷	۶۵۴۰۹	۲۲۳۳۳	۱۷۷۹۲	۴۵۲۱۸	کرمان
۱۴۰۷۳۸	۷۸۷۳	۸۹۰۳	۱۷۷۶۹	۱۳۰۸۷	۲۳۵۴۴	۳۷۸۰۰	۲۴۸۳۹	۶۹۲۳	کرمانشاه
۲۰۴۷۲۰	۷۲۲۰	۷۱۳۷	۶۲۸۸۵	۹۳۳۵	۷۹۷۹	۵۴۸۳۶	۴۹۵۳۲	۵۷۹۵	کهگیلویه و بویر احمد
۱۱۲۲۷۶	۵۲۲۱	۱۹۳۷۰	۹۸۲۹	۱۱۶۶۰	۶۷۹۴	۱۷۴۱۴	۲۱۲۸۸	۲۰۶۹۹	گلستان
۲۹۴۶۹۳	۱۰۱۱۷	۱۲۸۲۶	۲۰۳۵۶	۳۷۷۵۹	۱۸۶۳۶	۹۷۳۹۵	۸۸۷۶۶	۸۸۳۸	گیلان
۱۷۳۸۵۳	۹۴۵۷	۷۳۳۰	۳۰۲۶۶	۲۴۸۶۵	۱۳۰۱۹	۲۳۲۵۳	۴۶۱۲۸	۱۹۵۳۴	لرستان
۳۳۱۲۲۱	۵۶۴۵۹	۲۲۹۰۱	۶۵۱۹۳	۲۵۶۲۷	۳۱۳۷۱	۵۶۳۰۴	۴۹۹۳۵	۲۳۴۳۰	مازندران
۳۹۴۹۶۴	۴۲۵۱۳	۳۴۶۰۲	۷۳۷۹۱	۳۰۷۵۶	۵۸۰۰۳	۹۰۶۹۸	۳۲۲۵۰	۳۲۳۵۱	مرکزی
۲۰۸	۲۰۸	.	.	.	.	.	.	.	منطقه آزاد ارس
۹۴۵	۹۴۵	.	.	.	.	.	.	.	منطقه آزاد قشم
۳۰۲۲۴۶	۱۸۲۴۵	۳۹۲۸۱	۱۳۷۷۴	۶۱۶۲۵	۲۱۳۰۰	۹۹۲۶	۷۹۱۷۸	۵۸۹۱۶	هرمزگان
۱۵۲۹۶۵	۷۱۴۴	۱۹۶۴۶	۱۵۲۲۱	۶۸۶۵	۲۶۸۲۳	۴۷۳۶۷	۱۹۰۱۹	۱۰۸۸۰	همدان
۳۴۵۳۹۴	۴۹۲۰۰	۵۱۴۰۹	۳۹۷۰۱	۱۷۴۲۴	۴۰۴۲۵	۷۶۰۷۰	۳۰۳۱۲	۴۰۸۵۲	یزد
۸۳۷۱۰۴۵	۶۶۳۳۶۷	۸۱۶۴۶۱	۸۸۱۲۷۷	۸۵۰۱۱۵	۱۰۵۹۹۰۰	۱۶۵۷۲۹۶	۱۵۰۸۴۸۴	۹۳۴۱۴۴	جمع

جدول ۵: پیش‌بینی اشتغال جوازهای تاسیس و توسعه صادره به تفکیک استان (نفر)

استان	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱	جمع
-------	------	------	------	------	------	------	------	------	-----

۴۸۵۱۳۳	۳۵۱۶۸	۴۹۶۱۳	۳۸۰۱۱	۳۴۵۱۳	۷۳۳۶۰	۱۱۰۲۳۰	۹۰۱۲۸	۵۴۱۱۰	آذربایجان شرقی
۲۳۵۵۹۶	۷۲۴۳	۸۸۲۳	۹۵۱۰	۹۷۷۹	۳۳۴۷۳	۶۸۲۷۳	۶۱۸۵۵	۳۶۶۴۰	آذربایجان غربی
۱۱۰۰۷۵	۲۹۵۴	۱۳۱۸۱	۲۴۲۵	۵۰۵۹	۹۹۴۶	۲۲۸۳۷	۳۱۴۶۶	۲۲۲۰۷	اردبیل
۴۳۴۱۵۵	۲۹۲۶۹	۲۸۶۶۲	۳۳۹۰۸	۳۹۳۶۲	۸۳۸۱۲	۱۱۰۱۸۲	۷۰۵۱۱	۳۸۴۴۹	اصفهان
۳۳۸۰۶۳	۱۱۷۴۶	۱۴۴۵۲	۲۱۵۹۷	۶۲۶۸	۴۰۷۵۹	۱۰۰۴۱۶	۸۲۳۵۹	۶۰۴۶۶	البرز
۱۵۵۹۰۱	۲۷۰۶	۱۴۶۸	۳۰۲۵	۱۲۶۰۱	۲۰۴۲۴	۵۰۱۴۸	۴۱۷۲۷	۲۳۸۰۲	ایلام
۱۰۲۶۲۹	۵۷۸۷	۴۴۹۶	۶۱۷۲	۶۳۵۵	۱۲۲۷۴	۱۹۸۳۷	۲۹۳۱۱	۱۸۳۹۷	بوشهر
۲۶۶۲۴۰	۹۹۰۱	۱۸۸۶۹	۸۹۵۷	۸۹۱۸	۳۹۶۱۲	۸۱۵۱۱	۵۷۲۵۶	۴۱۲۱۶	تهران
۷۰۹۶۸	۶۲۲۲	۳۷۱۳	۲۸۴۵	۴۵۱۲	۴۷۸۱	۱۲۱۹۲	۲۴۷۴۲	۱۱۹۶۱	چهارمحال و بختیاری
۶۲۲۶۰	۱۴۴۲	۵۱۳۸	۱۱۷۵	۱۶۹۱	۷۱۳۰	۱۴۴۰۷	۱۶۴۶۵	۱۴۸۱۲	خراسان جنوبی
۴۳۹۶۲۷	۲۷۳۸۱	۲۹۷۸۳	۳۱۲۱۷	۲۷۰۸۰	۴۲۸۷۳	۸۲۱۷۹	۱۲۵۲۵۳	۷۳۸۶۱	خراسان رضوی
۱۱۵۳۴۷	۴۸۷۸	۶۵۶۶	۸۳۶۶	۱۲۴۴۵	۱۷۵۵۵	۳۴۵۶۵	۲۴۲۳۱	۶۷۴۱	خراسان شمالی
۳۰۸۱۲۳	۱۳۵۹۰	۲۵۷۰۷	۲۲۴۴۸	۱۶۹۳۵	۲۹۵۲۱	۶۷۲۱۹	۷۶۹۱۱	۵۵۷۹۲	خوزستان
۲۲۲۰۱۸	۱۲۸۹۷	۲۰۲۷۱	۱۷۲۲۹	۱۷۳۳۴	۳۰۳۴۴	۴۸۶۲۹	۳۸۲۵۵	۳۷۰۵۹	زنجان
۲۲۸۹۶۴	۸۹۰۵	۱۲۲۱۲	۱۳۲۱۵	۲۲۲۵۰	۲۴۹۳۹	۵۰۱۲۵	۵۳۵۳۳	۴۳۷۸۵	سمنان
۷۷۰۰۳	۵۷۹۶	۵۶۴۵	۵۳۱۳	۴۳۲۷	۶۷۰۸	۱۱۷۳۳	۲۸۱۰۲	۹۳۷۹	سیستان و بلوچستان
۲۶۱۷۳۹	۲۴۴۶۱	۳۲۰۷۰	۲۱۰۱۸	۱۸۵۳۳	۳۵۰۱۵	۴۲۳۳۵	۵۰۸۸۳	۳۷۴۲۴	فارس
۳۲۴۲۶۶	۲۱۰۱۲	۱۹۳۲۱	۲۷۹۵۲	۲۳۲۷۸	۳۷۷۷۳	۶۸۷۵۸	۶۶۴۹۰	۵۹۶۸۲	قزوین
۱۴۳۶۹۰	۸۵۱۰	۱۲۶۱۶	۱۵۵۱۱	۱۳۸۲۴	۱۱۹۹۴	۲۱۰۹۷	۳۷۷۳۳	۲۲۴۰۵	قم
۷۲۲۸۷	۶۱۰۷	۹۶۳۰	۴۸۸۷	۸۵۶۴	۵۳۷۱	۱۰۷۵۶	۱۴۱۷۹	۱۲۷۹۳	کردستان
۱۸۵۶۲۱	۱۸۰۳۳	۱۵۵۷۴	۱۷۲۱۹	۱۹۹۲۶	۲۹۵۸۸	۲۶۵۰۹	۳۱۹۲۱	۲۶۸۵۱	کرمان
۱۰۷۵۹۷	۴۰۱۱	۱۲۴۱۷	۸۷۹۱	۱۱۴۷۱	۱۸۹۲۹	۱۹۹۲۱	۲۳۰۲۵	۹۰۳۲	کرمانشاه
۵۹۴۶۴	۲۷۶۴	۴۱۲۶	۴۶۳۷	۱۹۲۲	۶۴۰۹	۱۳۱۰۹	۱۸۵۵۷	۷۹۴۰	کهگیلویه و بویر احمد
۱۱۳۳۵۵	۴۵۹۳	۹۹۳۸	۷۵۸۷	۱۲۱۰۱	۱۰۳۸۹	۲۳۴۰۳	۲۶۱۲۷	۱۹۲۱۷	گلستان

۲۲۰۸۳۳	۴۹۹۶	۶۹۳۷	۱۰۶۲۱	۱۴۶۳۹	۲۰۷۲۳	۷۹۵۵۸	۶۱۰۰۴	۲۲۳۵۵	گیلان
۱۴۰۰۲۸	۸۲۶۹	۵۹۸۶	۸۰۹۰	۱۵۶۳۵	۱۰۳۸۹	۲۶۴۱۰	۴۱۴۱۷	۲۳۸۳۲	لرستان
۳۷۳۰۷۸	۱۶۶۱۴	۱۹۱۲۵	۲۷۳۴۰	۱۹۹۹۵	۴۳۲۸۹	۹۴۲۰۸	۹۲۹۸۳	۵۹۵۲۴	مازندران
۳۶۶۵۶۴	۲۵۱۴۰	۲۷۴۶۲	۴۳۳۴۰	۲۱۷۳۴	۵۷۰۴۶	۷۸۴۴۸	۶۸۲۲۶	۴۵۱۶۸	مرکزی
۲۴۷	۲۴۷								منطقه آزاد ارس
۷۲۴	۷۲۴								منطقه آزاد قشم
۸۴۱۶۹	۵۵۶۱	۸۱۹۱	۶۹۰۹	۱۱۲۰۰	۱۲۳۸۲	۸۳۲۱	۲۱۴۵۶	۱۰۱۴۹	هرمزگان
۱۳۲۷۸۰	۵۷۶۳	۸۸۶۰	۸۹۱۱	۷۹۹۳	۱۷۸۶۵	۳۳۵۰۷	۳۴۲۷۷	۱۵۶۰۴	همدان
۳۲۸۷۸۰	۲۵۷۳۰	۲۵۳۳۹	۲۸۹۸۳	۲۳۱۳۵	۳۵۵۲۰	۸۶۵۹۹	۵۴۴۳۹	۴۹۰۳۵	یزد
۶۵۶۷۳۲۴	۳۶۸۴۲۰	۴۶۶۱۹۱	۴۶۷۲۰۹	۴۵۳۳۷۹	۸۳۰۱۹۳	۱۵۱۷۴۲۲	۱۴۹۴۸۲۲	۹۶۹۶۸۸	جمع

علاوه بر تفکیک استانی مجوزهای تاسیس، تفکیک مجوزها بر اساس رشته فعالیت‌های صنعتی نیز قابل تحلیل است که در جداول زیر روند صدور جوازهای تاسیس و توسعه هر رشته فعالیت به تفکیک تعداد، پیش‌بینی سرمایه‌گذاری و اشتغال طی ۸ سال اخیر ارائه شده است.

جدول ۶: تعداد جوازهای تاسیس و توسعه صادره به تفکیک گروه فعالیت (فقره)

کد ISIC	گروه فعالیت	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱	جمع
۱۵	محصولات غذایی و آشامیدنیها	۵۷۸۷	۹۸۳۱	۸۸۴۸	۴۷۴۱	۲۶۲۲	۳۰۰۲	۲۹۶۴	۲۳۱۲	۴۰۱۰۷
۱۶	محصولات ازتوتون و تنباکو	۱	۷	۱۲	۴	۱۳	۵	۲	۳	۴۷
۱۷	ساخت منسوجات	۱۴۵۱	۲۶۶۱	۱۸۶۸	۷۱۱	۵۰۰	۵۰۸	۵۳۴	۴۷۵	۸۷۰۸
۱۸	پوشاک و عمل آوردن پوست خز	۸۸۴	۱۹۹۹	۱۱۸۳	۴۰۵	۲۰۴	۲۱۶	۲۵۹	۲۲۹	۵۳۷۹
۱۹	دباغی چرم -کیف- چمدان-کفش	۲۴۴	۵۰۵	۳۶۱	۱۸۷	۷۱	۷۹	۷۹	۶۱	۱۵۸۷
۲۰	چوب و محصولات چوبی به جز مبل	۹۵۸	۱۷۸۹	۱۵۶۲	۸۳۰	۴۰۰	۵۰۳	۵۳۲	۶۳۴	۷۲۰۸
۲۱	ساخت کاغذ و محصولات کاغذی	۸۶۴	۱۶۴۷	۱۴۲۸	۹۰۹	۴۴۰	۵۰۴	۴۶۵	۴۵۰	۶۷۰۷
۲۲	انتشار و چاپ و تکثیر	۱۴۸	۱۹۷	۱۰۱	۳۶	۲۸	۴۱	۳۳	۱۰	۵۹۴
۲۳	کک و فراورده‌های حاصل از نفت	۳۴۶	۴۵۸	۳۴۲	۲۱۲	۱۴۸	۱۶۶	۱۹۸	۳۱۲	۲۱۸۲

۲۴	ساخت مواد و محصولات شیمیایی	۲۲۶۰	۳۲۳۷	۲۵۹۳	۱۳۶۰	۸۰۶	۸۶۱	۹۲۱	۹۸۰	۱۳۰۱۸
۲۵	محصولات از لاستیک و پلاستیک	۴۰۶۱	۶۵۴۷	۶۵۰۵	۳۳۰۵	۱۲۰۷	۱۷۴۲	۱۸۵۷	۱۷۷۶	۲۷۰۰۰
۲۶	سایر محصولات کانی غیر فلزی	۵۲۸۴	۸۶۷۶	۹۳۳۲	۵۹۵۷	۳۱۵۰	۳۷۹۱	۳۹۵۴	۳۵۴۱	۴۳۶۸۵
۲۷	ساخت فلزات اساسی	۱۰۱۵	۲۰۷۸	۲۰۱۶	۱۱۱۶	۵۳۸	۶۸۵	۶۰۸	۶۷۲	۸۷۲۸
۲۸	محصولات فلزی فابریکی	۲۶۷۹	۴۵۵۶	۳۹۵۶	۲۳۹۷	۱۱۷۴	۱۳۲۱	۱۳۵۳	۱۴۵۲	۱۸۸۸۸
۲۹	ساخت ماشین آلات و تجهیزات	۱۹۵۲	۳۵۶۹	۲۷۶۱	۱۴۲۰	۷۵۲	۸۹۷	۸۰۳	۸۴۳	۱۲۹۹۷
۳۰	ماشین آلات دفتری و حسابداری	۲۱۸	۴۲۹	۲۴۱	۷۸	۳۰	۴۰	۲۵	۱۸	۱۰۷۹
۳۱	ماشین آلات و دستگاه‌های برقی	۷۵۲	۱۴۸۶	۱۲۵۵	۶۷۵	۳۲۹	۳۸۷	۳۵۰	۳۵۴	۵۵۸۸
۳۲	رادیو تلویزیون وسایل ارتباط	۱۵۶	۲۹۸	۲۱۳	۱۰۰	۴۸	۴۴	۵۳	۷۳	۹۸۵
۳۳	ابزار پزشکی - اپتیکی - دقیق - ساعت	۲۲۹	۳۷۰	۳۴۹	۱۹۳	۹۷	۱۱۰	۱۱۳	۱۱۲	۱۵۷۳
۳۴	وسایل نقلیه موتوری	۷۷۹	۱۲۸۸	۱۱۰۳	۵۹۸	۳۰۸	۳۳۳	۲۸۳	۲۱۷	۴۹۰۹
۳۵	سایر تجهیزات حمل و نقل	۲۶۲	۴۱۴	۳۶۲	۱۸۲	۹۰	۱۰۴	۹۸	۶۹	۱۵۸۱
۳۶	مبلمان سایر مصنوعات	۶۸۶	۱۲۸۷	۱۰۱۲	۴۶۲	۲۰۸	۲۸۶	۲۱۹	۱۹۸	۴۳۵۸
۳۷	باز یافت	۳۲۰	۸۰۷	۸۰۵	۳۱۸	۱۵۵	۲۰۷	۲۳۸	۳۷۷	۳۲۲۷
۴۰	تولید انرژی						۱		۱۱۸	۱۱۹
۶۳	فعالیت‌های پشتیبانی و کمکی حمل و نقل؛ فعالیت‌های آژانسهای مسافرتی								۸۲	۸۲
۷۲	کامپیوتر و فعالیت‌های مربوطه	۳	۵	۸	۱۴	۲	۶	۴	۴	۴۶
۷۳	تحقیق و توسعه								۳	۳
۷۴	سایر فعالیت‌های خدمات مهندسی							۱	۵۱۴	۵۱۵
	جمع	۳۱۳۳۹	۵۴۱۴۱	۴۸۲۱۶	۲۶۲۱۰	۱۳۳۲۰	۱۵۸۳۹	۱۵۹۴۶	۱۵۸۸۹	۲۲۰۹۰۰

جدول ۷: پیش‌بینی سرمایه‌گذاری جوازهای تاسیس و توسعه به تفکیک گروه فعالیت (میلیارد ریال)

کد ISIC	گروه فعالیت	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱	جمع
۱۵	محصولات غذایی و آشامیدنیها	۸۱۵۵۵	۱۴۲۲۸۸	۱۷۱۷۰۱	۱۱۲۱۸۹	۶۳۷۶۰	۹۳۲۰۱	۱۰۹۳۰۶	۵۶۹۲۱	۸۳۰۹۲۲

۹۱۷۶	۹۸۷	۲۲۷۸	۷۶۲	۳۲۹۴	۴۰۲	۹۳۶	۵۱۶	۲	محصولات از توتون و تنباکو	۱۶
۱۸۶۹۸۷	۱۷۹۵۴	۲۵۴۰۲	۱۳۴۶۵	۱۶۰۰۲	۱۶۷۰۷	۳۶۲۱۳	۴۱۸۴۶	۱۹۳۹۸	ساخت منسوجات	۱۷
۱۵۴۳۲	۲۳۷۰	۱۱۵۹	۸۷۲	۱۷۲۶	۱۴۱۱	۳۰۴۰	۲۶۷۴	۲۱۷۹	پوشاک و عمل آوردن پوست خز	۱۸
۹۷۹۲	۴۹۰	۹۴۴	۵۸۴	۸۶۹	۱۲۱۹	۲۳۶۴	۲۳۸۹	۹۳۳	دباغی-چرم - کیف-چمدان- کفش	۱۹
۱۳۲۱۴۱	۱۴۲۳۶	۱۱۶۹۴	۷۸۵۱	۳۳۰۵۸	۸۸۱۱	۱۴۵۴۹	۳۰۵۹۱	۱۱۳۵۰	چوب و محصولات چوبی به جز مبل	۲۰
۱۸۹۷۶۶	۱۳۵۵۴	۱۶۶۰۳	۲۲۳۰۷	۱۱۳۴۷	۳۲۱۴۱	۲۷۶۵۹	۴۴۱۸۴	۲۱۹۷۰	ساخت کاغذ و محصولات کاغذی	۲۱
۱۰۳۷۴	۲۱۸	۱۶۴۴	۱۰۹۹	۸۱۶	۸۰۷	۱۷۷۶	۲۷۱۷	۱۲۹۷	انتشار و چاپ و تکتیر	۲۲
۱۳۴۰۲۵۰	۶۴۰۶۳	۶۷۲۰۳	۱۳۹۳۰۶	۲۱۹۷۲۰	۲۱۲۷۶۶	۳۶۲۴۲۸	۲۲۰۷۴۱	۵۴۰۲۳	کک و فراورده‌های حاصل از نفت	۲۳
۱۱۷۵۴۹۷	۷۸۶۱۸	۱۶۸۸۳۹	۱۲۸۷۱۷	۹۸۴۸۲	۱۲۱۸۹۹	۱۷۰۳۷۲	۲۹۶۲۶۲	۱۱۲۳۰۸	ساخت مواد و محصولات شیمیائی	۲۴
۳۶۷۰۲۳	۳۲۱۲۰	۳۵۰۳۹	۲۷۳۸۴	۳۱۲۰۱	۵۴۵۶۶	۷۷۵۸۴	۶۶۸۹۰	۴۲۲۳۹	محصولات از لاستیک و پلاستیک	۲۵
۱۰۵۹۳۸۹	۱۴۶۷۴۶	۹۹۹۷۸	۱۱۴۰۴۰	۸۳۹۷۷	۱۴۵۷۴۵	۲۰۸۰۶۹	۱۴۵۷۴۰	۱۱۵۰۹۲	سایر محصولات کانی غیر فلزی	۲۶
۱۹۷۷۹۱۵	۱۲۵۹۶۷	۱۵۵۶۶۶	۲۲۵۲۹۲	۱۹۹۵۲۵	۲۰۳۲۴۱	۳۶۷۴۷۹	۳۲۴۸۰۴	۳۷۵۹۶۰	ساخت فلزات اساسی	۲۷
۳۰۳۷۹۸	۲۱۹۴۸	۲۷۵۳۴	۲۴۵۷۱	۲۴۵۸۶	۴۵۶۱۵	۷۵۴۷۵	۴۷۴۰۷	۳۶۶۶۱	محصولات فلزی فابریکی	۲۸
۱۶۹۶۷۶	۲۱۷۴۱	۱۸۸۱۶	۱۸۴۸۱	۱۰۲۱۴	۲۰۰۵۴	۴۰۰۶۸	۲۷۶۱۴	۱۲۶۹۱	ساخت ماشین آلات وتجهیزات	۲۹
۱۵۴۷۹	۱۲۷	۴۴۵	۲۷۶۲	۵۲۷	۲۶۲۳	۲۳۱۴	۳۸۰۹	۲۸۷۴	ماشین آلات دفتری و حسابداری	۳۰

۱۱۹۰۳۱	۱۲۹۱۰	۱۳۷۴۷	۱۰۷۱۶	۱۱۶۲۸	۱۶۹۷۶	۲۱۳۸۴	۲۱۸۳۰	۹۸۴۱	ماشین آلات و دستگاه‌های برقی	۳۱
۲۴۶۰۴	۳۹۱۹	۹۸۷	۴۴۹	۱۷۵۷	۲۱۹۲	۱۰۳۹۲	۳۳۲۸	۱۵۸۱	رادیو تلویزیون و وسایل ارتباط	۳۲
۲۲۹۵۷	۳۹۰۷	۲۹۰۷	۲۳۵۴	۱۶۹۷	۲۲۸۱	۴۷۱۶	۲۹۰۹	۲۱۸۶	ابزار پزشکی - اپتیکی - دقیق - ساعت	۳۳
۲۳۰۱۳۴	۶۴۱۶	۳۹۰۰۵	۳۵۸۴۳	۲۵۶۸۷	۲۷۷۹۸	۳۲۲۹۸	۴۳۵۹۹	۱۹۴۸۸	وسایل نقلیه موتوری	۳۴
۵۸۵۵۰	۲۳۳۳	۶۰۹۶	۳۵۴۸	۵۴۱۵	۱۱۲۷۷	۸۴۷۷	۱۷۷۵۳	۳۶۵۰	سایر تجهیزات حمل و نقل	۳۵
۳۱۰۲۵	۱۷۶۷	۲۵۸۴	۲۸۳۲	۱۹۵۷	۱۱۵۵۲	۴۵۵۸	۴۰۶۹	۱۷۰۵	ملبمان سایر مصنوعات	۳۶
۶۰۹۰۲	۴۰۶۸	۸۵۹۷	۴۶۶۴	۲۸۶۵	۷۵۹۴	۱۳۴۳۲	۱۴۵۲۳	۵۱۵۹	بازیافت	۳۷
۱۹۸۶۷	۱۹۷۰۲	۰	۱۶۵	۰	۰	۰	۰	۰	تولید انرژی	۴۰
۳۷۰۱	۳۷۰۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	فعالیت‌های پشتیبانی و کمکی حمل و نقل؛ فعالیت‌های آژانسهای مسافرتی	۶۳
۸۵	۱۳	۴	۱۲	۵	۳۴	۱۲	۳	۱	کامپیوتر و فعالیت‌های مربوطه	۷۲
۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	تحقیق و توسعه	۷۳
۶۵۷۲	۶۵۷۲	۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	سایر فعالیت‌های خدمات مهندسی	۷۴
۸۳۷۱۰۴۵	۶۶۳۳۶۷	۸۱۶۴۶۱	۸۸۱۲۷۷	۸۵۰۱۱۵	۱۰۵۹۹۰۰	۱۶۵۷۲۹۶	۱۵۰۸۴۸۴	۹۳۴۱۴۴	جمع	

جدول ۸: پیش‌بینی اشتغال جوازهای تاسیس و توسعه صادره به تفکیک گروه فعالیت (نفر)

جمع	۱۳۹۱	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۸۸	۱۳۸۷	۱۳۸۶	۱۳۸۵	۱۳۸۴	گروه فعالیت	کد ISIC
۱۱۴۳۴۲۴	۵۰۴۵۰	۸۸۳۲۶	۸۴۶۳۱	۷۲۶۰۷	۱۳۷۴۱۹	۲۵۶۲۰۶	۲۸۲۲۳۰	۱۷۱۵۵۵	محصولات غذایی و آشامیدنیها	۱۵

۲۹۶۷	۳۷۶	۱۷۵	۲۴۱	۸۸۸	۲۱۵	۵۵۴	۵۰۲	۱۶	محصولات ازتوتون و تنباکو	۱۶
۲۷۳۴۵۳	۱۶۷۷۲	۲۲۶۵۲	۱۲۰۵۹	۱۷۷۳۳	۲۷۱۷۲	۵۹۸۴۰	۷۳۱۳۴	۴۴۰۹۱	ساخت منسوجات	۱۷
۱۰۹۴۱۰	۹۰۵۶	۶۷۷۳	۴۳۸۱	۴۳۸۸	۸۸۶۵	۲۶۴۹۴	۳۰۳۷۹	۱۹۰۷۴	پوشاک و عمل آوردن پوست خز	۱۸
۳۴۳۱۲	۱۱۰۰	۱۶۵۸	۱۳۰۷	۲۰۲۹	۳۶۴۴	۸۴۰۰	۱۱۰۳۲	۵۱۴۲	دباغی - چرم - کیف - چمدان - کفش	۱۹
۱۴۶۰۰۲	۸۹۹۱	۹۳۵۹	۹۳۷۵	۱۵۵۷۵	۱۵۴۲۵	۲۹۶۵۰	۳۶۰۲۰	۲۱۶۰۷	چوب و محصولات چوبی به جزمیل	۲۰
۱۸۳۸۳۸	۱۱۵۳۹	۱۲۶۹۱	۱۰۹۳۴	۱۰۴۹۱	۲۷۳۶۱	۳۹۴۹۹	۴۵۳۷۸	۲۵۹۴۵	ساخت کاغذ و محصولات کاغذی	۲۱
۱۲۷۱۰	۱۸۹	۶۷۸	۱۰۸۴	۶۶۸	۷۲۳	۱۶۲۷	۴۹۸۱	۲۷۶۰	انتشار و چاپ و تکثیر	۲۲
۱۶۱۹۰۸	۹۴۴۴	۱۰۰۶۴	۱۴۹۲۱	۱۳۹۵۷	۲۰۲۱۸	۴۷۵۱۱	۳۳۸۹۳	۱۱۹۰۰	کک و فراورده های حاصل از نفت	۲۳
۴۷۰۶۰۰	۲۷۸۸۶	۳۲۹۹۰	۳۳۹۷۶	۳۱۵۷۸	۴۷۵۷۴	۹۷۵۵۹	۱۲۱۱۳۱	۷۷۹۰۶	ساخت مواد و محصولات شیمیائی	۲۴
۵۴۰۶۷۴	۲۶۲۱۴	۳۰۱۶۰	۲۹۶۹۶	۲۸۶۲۹	۶۹۸۱۸	۱۳۳۹۱۳	۱۳۵۳۴۰	۸۶۹۰۴	محصولات از لاستیک و پلاستیک	۲۵
۱۰۷۷۲۹۳	۷۰۳۳۰	۸۲۸۱۵	۱۰۱۴۱۵	۸۱۳۳۳	۱۶۱۷۳۲	۲۶۴۷۷۵	۱۸۹۱۰۳	۱۲۵۷۹۰	سایر محصولات کانی غیر فلزی	۲۶
۷۷۱۳۴۶	۴۲۲۸۲	۴۶۴۲۵	۵۶۵۴۷	۵۹۷۵۴	۹۸۱۱۰	۱۷۹۹۸۹	۱۴۹۲۳۰	۱۳۹۰۰۹	ساخت فلزات اساسی	۲۷
۴۴۴۲۲۰	۲۵۵۱۴	۳۰۴۳۹	۲۶۳۲۹	۲۸۵۰۷	۶۱۷۰۲	۱۰۶۱۱۵	۱۰۰۱۹۵	۶۵۴۱۹	محصولات فلزی فابریکی	۲۸
۳۶۰۳۲۰	۲۲۶۹۰	۲۱۵۶۴	۲۱۷۶۹	۱۸۹۷۷	۴۱۰۹۱	۸۷۹۴۹	۹۱۲۷۲	۵۵۰۰۸	ساخت ماشین آلات و تجهیزات	۲۹
۲۴۳۵۵	۳۰۴	۶۴۰	۱۰۱۹	۸۸۹	۲۸۰۶	۵۲۵۴	۸۳۷۴	۵۰۶۹	ماشین آلات دفتری و حسابداری	۳۰

۱۶۶۴۵۹	۸۷۰۶	۹۸۱۶	۱۰۶۱۵	۱۱۲۹۲	۲۳۰۴۱	۳۵۹۷۰	۴۱۶۹۹	۲۵۳۲۰	ماشین آلات و دستگاه‌های برقی	۳۱
۲۹۵۳۳	۲۰۴۹	۱۷۲۰	۸۰۴	۱۵۳۰	۳۷۹۲	۷۳۳۵	۷۹۹۲	۴۳۱۱	رادیوتلوویزیون و وسایل ارتباط	۳۲
۴۳۳۸۵	۳۲۳۴	۳۰۴۶	۳۴۳۷	۳۰۴۶	۵۲۳۳	۸۸۲۳	۸۹۹۹	۷۵۶۷	ابزار پزشکی - اپتیکی - دقیق - ساعت	۳۳
۳۰۸۵۸۴	۷۳۵۳	۳۹۶۸۰	۲۸۷۸۷	۳۵۴۵۱	۳۸۹۲۵	۵۸۳۸۵	۵۹۶۴۴	۴۰۳۵۹	وسایل نقلیه موتوری	۳۴
۸۶۸۹۶	۲۶۷۸	۴۸۸۸	۴۶۹۶	۴۰۰۵	۱۶۸۸۵	۲۰۸۰۰	۱۹۸۷۰	۱۳۰۷۴	سایر تجهیزات حمل و نقل	۳۵
۸۴۲۹۳	۲۸۲۹	۴۴۹۱	۵۲۴۷	۶۸۱۹	۱۰۹۶۶	۱۹۴۵۶	۲۲۱۲۱	۱۲۳۶۴	مبلمان سایر مصنوعات	۳۶
۷۸۱۲۱	۵۶۵۵	۵۱۰۲	۳۸۵۴	۳۲۱۸	۷۳۲۹	۲۱۲۳۶	۲۲۲۴۰	۹۴۸۷	باز یافت	۳۷
۲۹۱۴	۲۸۹۶		۱۸						تولید انرژی	۴۰
۱۶۳۸	۱۶۳۸								فعالیت‌های پشتیبانی و کمکی، حمل و نقل؛ فعالیت‌های مسافرتی	۶۳
۴۴۹	۳۲	۳۲	۶۷	۱۵	۱۴۷	۸۲	۶۳	۱۱	کامپیوتر و فعالیت‌های مربوطه	۷۲
.	.								تحقیق و توسعه	۷۳
۸۲۲۰	۸۲۱۳	۷							سایر فعالیت‌های خدمات مهندسی	۷۴
۶۵۶۷۳۲۴	۳۶۸۴۲۰	۴۶۶۱۹۱	۴۶۷۲۰۹	۴۵۳۳۷۹	۸۳۰۱۹۳	۱۵۱۷۴۲۲	۱۴۹۴۸۲۲	۹۶۹۶۸۸	جمع	

۲-۱-۱-۲ طرح‌های در دست اجراء

با توجه به دستورالعمل‌های جاری وزارت، جوازهای تاسیس از زمان صدور یک سال اعتبار داشته که در صورت درخواست تمدید و ارائه گزارش پیشرفت، این مجوزها تمدید و دارای اعتبار خواهند بود. کل جوازهای تاسیسی که تا پایان سال ۱۳۹۱ صادر شده و هنوز پروانه بهره‌برداری برای آن‌ها صادر نگردیده است، ۶۴۷۶۰ فقره می‌باشند که از صفر تا ۹۹ درصد پیشرفت فیزیکی دارند. این جوازها طرح‌های باقیمانده نامیده می‌شوند که وضعیت آن‌ها به تفکیک گروه فعالیت و استان آورده شده است.

جدول ۹: تعداد سرمایه و اشتغال طرح‌های باقیمانده به تفکیک گروه فعالیت تا پایان سال ۱۳۹۱

ISIC کد	گروه فعالیت	تعداد (فقره)	پیش‌بینی سرمایه مجوز (میلیارد ریال - جاری سنوات)	پیش‌بینی اشتغال مجوز (نفر)
---------	-------------	--------------	--	----------------------------

۳۳۵۸۲۸	۳۲۳۷۴۳	۱۱۳۲۸	محصولات غذایی و آشامیدنیها	۱۵
۲۰۹۰	۶۳۲۹	۱۹	محصولات از توتون و تنباکو	۱۶
۹۲۶۶۶	۷۹۱۸۰	۲۴۵۸	ساخت منسوجات	۱۷
۳۰۹۶۷	۶۶۳۷	۹۴۴	پوشاک و عمل آوردن پوست خز	۱۸
۱۰۸۴۷	۲۶۱۶	۴۵۹	دباغی -چرم -کیف-چمدان-کفش	۱۹
۳۹۴۲۶	۴۳۸۴۴	۲۱۹۶	چوب و محصولات چوبی به جز میل	۲۰
۵۷۳۴۶	۷۰۹۷۶	۱۹۳۱	ساخت کاغذ و محصولات کاغذی	۲۱
۲۸۷۹	۲۸۰۳	۱۲۶	انتشار و چاپ و تکثیر	۲۲
۴۷۸۸۸	۵۹۷۹۵۴	۸۴۲	کک و فرآورده‌های حاصل از نفت	۲۳
۱۴۸۹۲۱	۵۶۳۸۵۵	۳۸۰۹	ساخت مواد و محصولات شیمیایی	۲۴
۱۲۶۶۰۴	۱۲۲۶۷۷	۶۸۵۲	محصولات از لاستیک و پلاستیک	۲۵
۳۹۰۲۲۷	۴۹۰۸۰۴	۱۵۲۸۱	سایر محصولات کانی غیر فلزی	۲۶
۲۵۰۷۹۶	۸۲۴۱۹۹	۲۶۴۸	ساخت فلزات اساسی	۲۷
۱۲۴۸۹۰	۱۱۱۷۳۱	۵۵۸۷	محصولات فلزی فابریکی	۲۸
۹۸۵۵۱	۶۹۲۹۳	۳۵۹۳	ساخت ماشین آلات و تجهیزات	۲۹
۴۶۷۰	۴۶۰۰	۱۴۳	ماشین آلات دفتری و حسابداری	۳۰
۴۸۱۱۱	۴۹۷۸۰	۱۵۲۹	ماشین آلات و دستگاه‌های برقی	۳۱
۷۰۵۷	۶۷۹۴	۲۲۹	رادیو تلویزیون وسایل ارتباط	۳۲
۱۴۳۴۳	۱۱۳۸۲	۴۹۰	ابزار پزشکی -پتیکه -دقیق -ساعت	۳۳
۱۰۳۳۰۰	۸۱۸۶۹	۱۲۴۶	وسایل نقلیه موتوری	۳۴
۲۵۹۴۸	۲۲۴۴۹	۳۸۴	سایر تجهیزات حمل و نقل	۳۵
۱۸۵۸۵	۸۴۸۹	۹۷۴	مبلمان سایر مصنوعات	۳۶
۱۸۸۱۰	۲۰۷۱۸	۹۶۴	بازیافت	۳۷
۲۹۱۴	۱۹۸۶۷	۱۱۹	تولید انرژی	۴۰
۱۶۳۸	۳۷۰۱	۸۲	فعالیت‌های پشتیبانی و کمکی حمل و نقل؛ فعالیت‌های اژانسهای مسافرتی	۶۳
۷۳	۲۱	۹	کامپیوتر و فعالیت‌های مربوطه	۷۲
۰	۰	۳	تحقیق و توسعه	۷۳
۸۲۲۰	۶۵۷۲	۵۱۵	سایر فعالیت‌های خدمات مهندسی	۷۴
۲۰۱۳۵۹۵	۳۵۵۲۸۸۴	۶۴۷۶۰	جمع	

جدول ۱۰: تعداد سرمایه و اشتغال طرح‌های باقیمانده به تفکیک استان تا پایان سال ۱۳۹۱

استان	تعداد (فقره)	پیش‌بینی سرمایه مجوز (میلیارد ریال - جاری سنوات)	پیش‌بینی اشتغال مجوز (نفر)
آذربایجان شرقی	۶۹۸۰	۲۲۹۴۰۴	۱۶۵۳۹۸

۵۵۰۰۵	۷۲۱۲۷	۲۱۳۷	آذربایجان غربی
۱۹۶۴۸۴	۲۲۸۳۸۳	۶۰۷۴	اصفهان
۱۷۰۳۸	۵۷۸۳۵	۴۸۴	ایلام
۳۶۲۵۸	۶۷۴۱۴	۱۰۱۷	کرمانشاه
۳۴۹۱۶	۳۱۸۴۵۸	۱۰۶۸	بوشهر
۶۴۱۲۰	۴۰۵۵۷	۱۶۹۱	تهران
۲۳۵۱۷	۷۸۰۵۲	۹۳۰	چهارمحال و بختیاری
۱۲۵۸۲۲	۱۸۸۳۵۹	۴۱۵۴	خراسان رضوی
۱۰۱۲۸۸	۲۵۲۳۸۵	۲۴۱۱	خوزستان
۴۲۲۱۰	۶۲۷۸۹	۱۲۶۱	زنجان
۴۶۵۱۸	۶۵۶۷۴	۱۷۶۴	سمنان
۲۲۷۱۷	۱۷۳۳۷	۱۳۸۹	سیستان و بلوچستان
۱۳۲۶۷۱	۳۰۲۴۳۳	۵۵۴۸	فارس
۳۴۴۰۸	۴۴۱۹۴	۱۳۸۸	کردستان
۶۲۰۴۷	۱۶۹۸۷۱	۲۰۷۴	کرمان
۱۷۶۴۷	۱۲۷۲۲۵	۵۴۶	کهگیلویه و بویر احمد
۴۶۴۸۶	۶۵۳۹۷	۱۶۸۷	گیلان
۴۴۳۷۱	۷۸۵۹۶	۹۶۱	لرستان
۱۱۱۱۷۱	۱۵۱۵۲۵	۴۰۳۲	مازندران
۱۲۰۰۳۳	۱۸۷۷۴۶	۳۰۷۵	مرکزی
۳۹۳۱۶	۱۵۴۲۹۴	۱۲۱۵	هرمزگان
۳۴۲۸۷	۵۲۵۸۱	۱۱۷۴	همدان
۱۱۳۹۹۹	۱۶۵۸۰۶	۳۷۱۴	یزد
۲۰۵۷۱	۲۷۴۱۰	۴۹۶	اردبیل
۵۲۱۴۷	۶۵۶۸۱	۱۶۸۰	قم

۱۰۳۷۳۴	۱۱۱۹۱۴	۲۱۹۵	قزوین
۲۷۲۲۶	۴۸۳۹۵	۹۸۱	گلستان
۲۹۷۹۶	۲۷۵۰۴	۶۳۵	خراسان شمالی
۱۴۸۳۳	۲۳۲۳۸	۳۸۷	خراسان جنوبی
۷۲۴	۹۴۴	۷	منطقه آزاد قشم
۲۴۷	۲۰۷	۶	منطقه آزاد ارس
۷۶۵۹۰	۶۹۱۳۱	۱۵۹۹	البرز
۲۰۱۳۵۹۵	۳۵۵۲۸۸۳	۶۴۷۶۰	جمع

جواز تاسیس‌هایی که بالای ۲۰ درصد پیشرفت فیزیکی حاصل نمایند طرح فعال محسوب می‌گردند. در بخش زیر وضعیت این نوع جوازهای تاسیس مورد بررسی قرار می‌گیرد.

تا پایان سال ۱۳۹۱، تعداد کل طرحهای در دست اجراء با پیشرفت فیزیکی بیش از ۲۰ درصد تعداد ۱۸۹۰۹ فقره با پیش‌بینی سرمایه‌گذاری حدود ۸۸۷ هزار میلیارد ریال و پیش‌بینی اشتغال حدود ۶۸۲ هزار نفر می‌باشد. طرحهای دارای پیشرفت فیزیکی ۲۰-۴۰ درصد تا پایان سال ۱۳۹۱ تعداد ۶۹۰۵ فقره با پیش‌بینی سرمایه‌گذاری حدود ۴۳۳ هزار میلیارد ریال و ایجاد اشتغال حدود ۲۶۷ هزار نفر می‌باشد. تعداد طرحهای دارای پیشرفت فیزیکی ۴۰-۶۰ درصد ۵۸۵۲ فقره با پیش‌بینی سرمایه‌گذاری حدود ۲۶۴ هزار میلیارد ریال و اشتغال حدود ۲۱۱ هزار نفر است. تعداد طرحهای دارای پیشرفت فیزیکی ۶۰-۱۰۰ درصد ۶۱۵۲ فقره می‌باشد که پیش‌بینی سرمایه‌گذاری آنها حدود ۱۹۱ هزار میلیارد ریال است. با راه اندازی این طرحها که ۳۲,۵ درصد از طرحهای در دست اجرا را تشکیل می‌دهد بیش از ۲۰۴ هزار نفر فرصت شغلی ایجاد خواهد شد.

در جدول زیر وضعیت طرح‌های بالای ۲۰ درصد پیشرفت ارائه شده است

جدول ۱۱: طرحهای در دست اجرا به تفکیک پیشرفت فیزیکی تا پایان سال ۱۳۹۱

شرح	تعداد (فقره)	درصد سهم به کل	پیش‌بینی سرمایه (میلیارد ریال - جاری سنوات)	درصد سهم به کل	پیش‌بینی اشتغال (نفر)	درصد سهم به کل
طرحهای ۲۰-۴۰ درصد	۶۹۰۵	۳۶,۵	۴۳۲۴۷۵	۴۸,۸	۲۶۶۶۹۹	۳۹,۱
طرحهای ۴۰-۶۰ درصد	۵۸۵۲	۳۰,۹	۲۶۳۴۹۱	۲۹,۷	۲۱۰۹۴۰	۳۰,۹
طرحهای ۶۰-۱۰۰ درصد	۶۱۵۲	۳۲,۵	۱۹۰۶۹۸	۲۱,۵	۲۰۴۳۴۴	۳۰,۰
جمع	۱۸۹۰۹	۱۰۰,۰	۸۸۶۶۶۴	۱۰۰	۶۸۱۹۸۳	۱۰۰

طرحهای با پیشرفت فیزیکی ۱۰۰ درصد شامل طرح‌هایی است که راه اندازی شده لیکن صدور پروانه بهره‌برداری آنها تاکنون محقق نگردیده است.

ترکیب طرح‌های در دست اجرا به تفکیک استان و گروه صنعت در جداول زیر ارائه شده است.

جدول ۱۲: طرح‌های در دست اجرا بر حسب پیشرفت فیزیکی به تفکیک استان تا پایان سال ۱۳۹۱

استان	بیش از ۲۰ درصد	بیش از ۴۰ درصد	بیش از ۶۰ درصد
-------	----------------	----------------	----------------

پیش‌بینی اشتغال (نفر)	پیش‌بینی سرمایه - جاری (میلیارد ریال - سنوات)	تعداد (فقره)	پیش‌بینی اشتغال (نفر)	پیش‌بینی سرمایه - جاری (میلیارد ریال - سنوات)	تعداد (فقره)	پیش‌بینی اشتغال (نفر)	پیش‌بینی سرمایه - جاری (میلیارد ریال - سنوات)	تعداد (فقره)	
۲۳۴۶۰	۱۹۱۹۶	۸۰۱	۴۳۴۹۷	۳۹۴۴۲	۱۴۵۹	۵۶۷۰۷	۵۵۵۳۳	۱۹۰۵	آذربایجان شرقی
۹۷۲۰	۸۵۲۲	۲۴۶	۱۵۳۳۸	۱۷۹۷۶	۵۱۹	۲۵۰۲۵	۲۸۰۵۵	۸۰۸	آذربایجان غربی
۲۸۶۲۸	۱۶۵۷۵	۷۶۳	۵۴۷۳۶	۳۷۷۶۸	۱۵۰۱	۹۲۷۶۸	۷۷۰۶۳	۲۶۴۱	اصفهان
۳۹۶۲	۱۴۶۸۴	۳۵	۴۱۴۱	۱۴۷۶۰	۴۸	۵۶۷۰	۱۶۸۱۹	۸۸	ایلام
۲۵۳۳	۱۲۶۷	۱۰۹	۴۸۶۴	۲۳۰۵	۱۵۹	۷۸۲۸	۲۶۵۵۵	۲۲۵	کرمانشاه
۳۱۶۰	۹۶۳۳	۱۰۲	۵۴۲۰	۱۵۲۴۲	۱۸۷	۱۰۲۵۷	۷۴۹۸۳	۲۹۱	بوشهر
۳۹۱۴	۹۴۲	۱۱۷	۱۱۶۶۹	۴۹۹۰	۳۴۱	۲۱۴۵۹	۸۶۲۰	۶۵۶	تهران
۲۰۴۳	۲۰۴۶	۶۸	۳۹۰۲	۸۵۷۲	۱۲۳	۸۷۵۰	۱۸۴۰۱	۲۵۴	چهارمحال و بختیاری
۱۲۱۶۱	۶۵۱۱	۳۱۸	۲۴۷۲۸	۲۰۶۶۲	۶۲۶	۴۸۹۹۱	۷۰۵۵۴	۱۲۲۵	خراسان رضوی
۴۷۴۶	۶۵۷۷	۱۴۷	۱۳۰۰۷	۲۷۸۴۰	۳۵۳	۳۳۸۳۳	۷۷۰۰۴	۶۵۴	خوزستان
۴۸۸۸	۳۵۲۲	۱۶۹	۱۰۹۹۵	۸۱۱۰	۲۹۶	۱۵۷۸۲	۲۴۹۹۰	۴۱۵	زنجان
۵۹۷۲	۵۶۶۱	۱۳۷	۸۵۶۲	۷۸۲۳	۲۶۹	۱۴۵۳۲	۱۵۶۰۳	۴۵۰	سمنان
۱۴۱۲	۶۰۳	۷۱	۳۸۸۲	۱۱۱۰	۱۳۶	۵۰۵۴	۱۵۱۰	۲۰۸	سیستان و بلوچستان
۹۷۷۹	۱۳۰۵۱	۲۹۷	۱۹۱۳۷	۲۰۹۳۱	۶۴۶	۳۲۱۱۱	۳۰۹۱۲	۱۱۱۴	فارس
۲۵۲۴	۱۵۷۴	۱۱۶	۳۷۸۴	۴۲۸۶	۱۸۲	۸۶۱۵	۹۱۵۲	۲۷۰	کردستان
۳۴۹۲	۳۶۹۵	۱۲۵	۵۹۲۷	۵۴۵۹	۲۱۱	۱۳۹۷۱	۲۳۱۹۹	۳۴۳	کرمان
۱۰۹۴	۱۶۲۰	۵۲	۱۷۸۲	۱۹۸۲	۸۴	۳۴۲۶	۱۰۰۸۴	۱۲۹	کهگیلویه و بویراحمد
۷۵۰۹	۵۶۳۶	۳۴۸	۱۳۹۱۰	۸۹۲۸	۶۳۵	۲۱۸۸۰	۱۴۹۴۲	۸۶۴	گیلان
۴۵۴۰	۱۰۳۴۲	۶۴	۷۳۴۶	۱۲۵۰۷	۱۴۸	۱۱۵۳۸	۱۸۰۰۰	۲۶۴	لرستان
۹۰۷۱	۶۶۹۲	۲۶۶	۲۴۷۸۱	۱۷۲۵۵	۷۹۴	۴۶۴۳۱	۳۱۱۰۴	۱۴۸۴	مازندران

۵۸۱۵	۸۳۹۷	۱۶۷	۱۲۳۴۰	۱۶۳۰۳	۲۸۴	۲۰۶۶۶	۲۴۴۲۲	۴۳۴	مرکزی
۱۸۴۹	۸۱۰	۱۳۱	۱۱۱۷۶	۶۵۶۸۷	۱۹۶	۱۳۵۰۲	۶۸۴۳۲	۲۶۵	هرمزگان
۲۳۲۸	۱۸۳۹	۱۲۴	۵۱۵۵	۳۱۳۶	۲۰۴	۹۷۰۸	۱۰۹۰۴	۲۹۴	همدان
۱۶۸۹۴	۱۵۸۹۱	۴۵۳	۳۰۰۳۹	۲۸۶۹۶	۷۶۸	۴۶۳۳۶	۵۵۰۰۳	۹۹۸	یزد
۲۷۲۲	۱۱۴۵	۳۶	۷۵۸۰	۳۷۷۹	۹۶	۱۰۱۹۰	۷۴۱۸	۱۵۵	اردبیل
۶۱۶۶	۳۷۶۵	۳۰۰	۱۴۷۹۵	۱۶۳۰۸	۶۴۲	۱۸۷۶۷	۲۱۷۰۶	۷۶۹	قم
۱۱۲۶۲	۱۲۰۵۱	۲۱۷	۲۴۷۴۱	۲۴۸۸۳	۴۰۱	۳۰۷۰۱	۲۹۸۸۵	۵۳۵	قزوین
۱۸۸۷	۱۴۲۲	۸۲	۳۲۱۹	۲۹۴۲	۱۳۰	۷۷۰۰	۱۳۶۴۸	۲۱۹	گلستان
۷۳۵	۱۳۲۸	۱۸	۴۴۸۶	۲۸۶۳	۴۰	۸۱۷۲	۴۹۶۶	۷۴	خراسان شمالی
۱۰۷۱	۱۲۹۴	۳۳	۲۳۶۷	۴۳۸۴	۶۴	۳۴۸۵	۴۹۷۸	۱۱۷	خراسان جنوبی
۱۸۵	۱۳۶	۱	۱۹۹	۱۶۲	۲	۲۱۹	۱۸۳	۳	منطقه آزاد ارس
۸۸۱۵	۴۲۷۰	۲۳۹	۱۷۷۷۹	۷۰۹۹	۴۶۰	۲۷۹۰۹	۱۲۰۳۶	۷۵۸	البرز
۲۰۴۳۳۷	۱۹۰۶۹۸	۶۱۵۲	۴۱۵۲۸۴	۴۵۴۱۸۹	۱۲۰۰۴	۶۸۱۹۸۳	۸۸۶۶۶۴	۱۸۹۰۹	جمع

جدول ۱۳: طرح‌های در دست اجرا برحسب پیشرفت فیزیکی به تفکیک صنعت تا پایان سال ۱۳۹۱

بیش از ۶۰ درصد	بیش از ۴۰ درصد	بیش از ۲۰ درصد	گروه صنعت
----------------	----------------	----------------	-----------

پیش‌بینی اشتغال (نفر)	پیش‌بینی سرمایه (میلیارد ریال - جاری سنوات)	تعداد (فقره)	پیش‌بینی اشتغال (نفر)	پیش‌بینی سرمایه (میلیارد ریال - جاری سنوات)	تعداد (فقره)	پیش‌بینی اشتغال (نفر)	پیش‌بینی سرمایه (میلیارد ریال - جاری سنوات)	تعداد (فقره)	
۲۷۲۴۲	۱۴۶۳۴	۸۱۹	۶۵۵۸۲	۳۹۷۹۳	۱۹۴۸	۱۱۱۴۹۹	۷۲۸۹۵,۵	۳۳۹۹	محصولات غذایی و آشامیدنیها
۶۳۰	۷۰۳	۲	۱۱۳۴	۳۲۸۸	۷	۱۱۴۷	۳۳۲۹,۶	۸	محصولات از توتون و تنباکو
۱۷۳۹۳	۱۰۶۴۹	۴۰۳	۲۹۸۹۰	۱۹۰۰۲	۷۲۰	۴۲۷۱۸	۲۵۱۴۶,۳	۱۰۸۰	ساخت منسوجات
۱۷۸۵	۲۸۴	۹۶	۵۸۷۲	۱۴۶۴	۱۷۳	۹۰۰۱	۱۹۲۹,۸	۲۷۵	پوشاک و عمل آوردن پوست خز
۲۴۶۷	۳۴۴	۱۲۰	۴۱۳۴	۵۸۷	۱۹۷	۷۰۸۲	۹۶۲,۲	۲۶۸	دباغی چرم - کیف - چمدان - کفش
۴۱۳۶	۴۳۴۸	۱۶۷	۷۲۸۱	۵۸۵۷	۳۶۸	۱۱۰۲۷	۷۶۷۲,۷	۵۷۳	چوب و محصولات چوبی به جز مبیل
۶۶۹۶	۶۶۱۳	۱۸۲	۱۳۴۲۶	۱۰۴۱۶	۳۸۸	۱۹۶۷۱	۲۰۶۸۱,۷	۵۸۶	ساخت کاغذ و محصولات کاغذی
۱۱۶۶	۱۰۴۳	۲۴	۱۴۴۴	۱۱۳۲	۴۱	۱۸۵۱	۱۴۶۵,۰	۵۵	انتشار و چاپ و تکثیر
۵۸۵۵	۲۶۷۷۷	۸۳	۸۷۹۱	۸۱۱۲۱	۱۳۴	۱۳۳۳۶	۱۵۸۷۱۱,۱	۱۹۵	کک و فراورده‌های حاصل از نفت
۱۳۶۵۴	۱۹۲۱۳	۳۷۰	۲۶۳۴۴	۴۱۹۶۱	۷۳۴	۴۸۲۵۷	۱۱۲۴۸۳,۸	۱۱۴۶	ساخت مواد و محصولات شیمیایی
۱۰۸۰۴	۸۵۴۶	۵۵۷	۲۵۵۹۵	۱۸۲۷۹	۱۲۰۴	۴۱۶۴۶	۲۹۴۲۳,۵	۱۹۱۰	محصولات از لاستیک و پلاستیک
۴۳۸۱۶	۳۳۴۱۵	۱۶۳۱	۶۹۳۵۴	۵۵۱۶۹	۲۶۱۳	۱۱۶۰۳۹	۱۰۰۲۸۷,۳۳	۱۳	سایر محصولات کانی غیرفلزی
۱۸۲۱۹	۲۹۶۳۳	۲۵۰	۵۱۲۲۹	۱۰۹۶۴۷	۵۲۰	۹۳۴۱۴	۲۳۹۶۹۵,۴	۸۴۶	ساخت فلزات اساسی
۱۵۴۱۵	۱۳۵۵۹	۵۱۰	۲۸۱۳۴	۲۱۵۹۲	۱۰۲۵	۴۴۳۵۳	۳۹۱۱۱,۵	۱۶۲۷	محصولات فلزی فابریکی
۹۶۷۸	۳۶۵۱	۳۴۳	۲۰۷۳۲	۷۸۸۰	۷۱۹	۳۴۰۳۷	۱۴۰۴۸,۶	۱۱۵۴	ساخت ماشین آلات و تجهیزات

۳۴۹	۳۲۲	۱۷	۱۹۸۳	۱۱۹۴	۳۸	۲۸۹۳	۱۴۵۶,۲	۶۶	ماشین آلات دفتری و حسابداری
۴۷۱۷	۳۴۶۳	۱۴۷	۱۰۴۶۵	۶۹۰۶	۳۱۷	۱۷۳۸۶	۱۲۹۲۸,۲	۵۱۳	ماشین آلات و دستگاه‌های برقی
۵۱۶	۹۹	۱۴	۱۳۶۲	۵۲۱	۴۱	۲۱۴۵	۹۶۲,۰	۶۸	رادیو تلویزیون وسایل ارتباط
۱۵۷۷	۶۹۷	۴۹	۳۴۲۹	۱۵۹۹	۱۰۷	۵۱۷۳	۲۱۳۴,۷	۱۶۲	ابزار پزشکی-اپتیکی-دقیق-ساعت
۱۳۰۴۹	۸۸۰۲	۱۶۱	۲۰۴۶۴	۱۳۸۸۱	۲۹۶	۳۳۳۲۵	۲۲۵۷۱,۵	۴۶۵	وسایل نقلیه موتوری
۱۷۳۲	۱۷۱۵	۳۷	۹۹۵۳	۸۲۷۲	۷۸	۱۳۵۰۳	۱۱۴۷۰,۰	۱۱۱	سایر تجهیزات حمل و نقل
۲۰۰۱	۶۵۲	۱۰۲	۵۷۱۷	۱۶۵۷	۲۰۵	۷۴۹۹	۲۰۵۰,۴	۳۰۹	مبلمان سایر مصنوعات
۱۳۲۰	۹۹۹	۵۶	۲۷۴۲	۲۱۱۹	۱۱۲	۴۶۸۱	۴۰۶۵,۶	۱۷۸	باز یافت
۵۳	۴۹۸	۴	۱۰۵	۷۹۰	۸	۱۵۸	۱۱۱۰,۶	۱۲	تولید انرژی
۶	۱۰	۱	۶	۱۰	۱	۶	۹,۵	۱	فعالیت‌های پشتیبانی و کمکی حمل و نقل؛ فعالیت‌های آژانس‌های مسافرتی
						۱۳	۴,۰	۱	کامپیوتر و فعالیت‌های مربوطه
۶۱	۳۱	۷	۱۱۶	۵۳	۱۰	۱۲۳	۵۶,۸	۱۱	سایر فعالیت‌های خدمات مهندسی
۲۰۴۳۳۷	۱۹۰۶۹۸	۶۱۵۲	۴۱۵۲۸۴	۴۵۴۱۸۹	۱۲۰۰۴	۶۸۱۹۸۳	۸۸۶۶۶۴	۱۸۹۰۹	جمع

سازمان‌های توسعه‌ای وابسته به وزارت ارکان اجرایی هستند که طرح‌های مهمی را در دست اجرا دارند. ویژگی طرح‌هایی که توسط سازمان‌های توسعه‌ای اجرا می‌شوند مواردی از قبیل طرح‌های با فناوری بالا، طرح‌های دارای ریسک بالا، طرح‌های مناطق محروم و طرح‌های سرمایه‌بر که بخش خصوصی متقاضی سرمایه‌گذاری آن‌ها نیست می‌باشد.

سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران و سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران جزء سازمان‌هایی هستند که این گونه طرح‌ها را در بخش معدن و صنعت اجرا کرده و از طریق مشارکت با بخش خصوصی و یا از طریق منابع داخلی خود نسبت به راه اندازی زنجیره مورد نیاز کشور اقدام می‌نمایند.

در جدول زیر فهرست مهمترین طرح‌هایی که توسط سازمان ایدرو با مشارکت بخش غیردولت‌تدر حال اجرا می‌باشد، ارائه شده است.

جدول ۱۴: طرح‌های در دست اجرای سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران

نوع سرمایه‌گذاری یا فعالیت شرکت			زمان خاتمه و بهره‌برداری	پیش‌بینی سرمایه‌گذاری (میلیارد ریال)	درصد سهام سازمان	نام شرکت	نام طرح
صنایع پرخطر	فناوری‌های نوین	مناطق کمتر توسعه‌یافته					
	*		بهمن ۹۱	۵۰۰	۴۹	مواد ترکیبی نوید	تولید الیاف کربن ۲
	*		اسفند ۹۱	۸۹۰	۴۲	دیبا انرژی سینا	تولید حلال‌های صنعتی
	*		فروردین ۹۲	۸۵۳,۴	۴۰	دانش بافت البرز	تولید بیو ایمپلنت‌های آلوگرافت
	*		شهریور ۹۳	۱۱۵۰	۴۰	گسترش کاتالیست ایرانیان	تولید انواع کاتالیست
	*		شهریور ۹۲	۱۴۵,۳۸	۴۰	تولیدی منیزیم گستر	دایکست منیزیم
	*		اسفند ۹۲	۴۲۰	۴۹	دریا دانش فناور پارس	ساخت موتورهای دریایی
	*		نیمه اول ۹۳	۱۱۵	۳۵	جداگر لرزه‌ای مینا	تولید جداگرهای لرزه‌ای
نقش سازمان نظارت بر پروژه از طریق شرکت میسا بوده و منابع مالی پروژه نیز از طریق تسهیلات بانک مسکن و آورده نقدی اتحادیه‌های تعاونی مسکن مهر تأمین می‌شود.							ساخت ۲۹۰۰ واحد مسکن صنعتی در فاز ۵ پرند

علاوه بر طرح‌های فوق، این سازمان طرح‌های دیگری در دست اجرا دارد که توسط شرکت‌های زیر مجموعه این سازمان انجام می‌شود. طرح‌های غیر مشارکتی در سال ۱۳۹۱ عبارتند از:

ساخت شناور ایران - کاشان

ساخت شناور ایران - فهیم

طراحی و ساخت حوض خشک (که در سال ۱۳۹۲ افتتاح گردید)

طرح تکمیلی مجتمع صنعتی اسفراین

فرآوری و بسته‌بندی خرما در ایرانشهر

بازسازی قند یاسوج

بازسازی تکمیلی کشت و صنعت نیشکر هفت تپه (فاز دوم)

سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران نیز در بخشی از وظایف خود بیش از ۱۰۰ طرح بزرگ معدنی و صنایع معدنی را در

دست اجرا دارد که پیش‌بینی سرمایه‌گذاری آن‌ها بیش از ۴۴۰۰۰ میلیارد تومان بوده و با راه اندازی این طرح‌ها اشتغالزایی بیش از ۲۰۰

هزار نفر را به همراه خواهد داشت. بر اساس برنامه‌ریزی‌های انجام شده این طرح‌ها تا پایان برنامه پنجم توسعه افتتاح خواهند شد.

در جدول زیر فهرست طرح‌هایی که توسط سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران اجرا می‌شود، ارائه شده است

جدول ۱۵: طرح‌های در دست اجرای سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران

ردیف	عنوان طرح
------	-----------

۱	بهینه‌سازی کوره‌های ۵, ۶ فولاد مبارکه - افزایش ظرفیت به میزان ۶۰۰ هزار تن در سال
۲	توسعه احیاء مستقیم سبا - احداث یک واحد تولید آهن اسفنجی به ظرفیت ۱,۵ میلیون تن-فولاد مبارکه
۳	فولادسازی ارفع اردکان - احداث واحد فولادسازی به ظرفیت یک میلیون تن در سال
۴	توسعه احیا مستقیم شهید خرازی -تولید ۳ میلیون تن آهن اسفنجی در سال
۵	آندسازی المهدی - میله گذاری آند پخت شده-المهدی و هرمزال
۶	طرح احداث فولاد قائنات - احداث کارخانه احیا به ظرفیت ۱ میلیون تن آهن اسفنجی در سال
۷	طرح احداث فولاد قائنات - احداث کارخانه فولادسازی به ظرفیت ۱ میلیون تن در سال
۸	کک‌سازی - احداث باطری ۳ به ظرفیت تولید ۹۰۰ هزار تن کک -ذوب آهن اصفهان
۹	احداث فولاد شادگان - احداث کارخانه احیا به ظرفیت ۱ میلیون تن آهن اسفنجی در سال
۱۰	احداث فولاد شادگان - - احداث کارخانه فولادسازی به ظرفیت ۱ میلیون تن در سال
۱۱	طرح احداث فولاد میانه - احداث کارخانه احیا به ظرفیت ۱ میلیون تن آهن اسفنجی در سال
۱۲	طرح احداث فولاد میانه - - احداث کارخانه فولادسازی به ظرفیت ۱ میلیون تن در سال
۱۳	مجتمع فولاد سفید دشت چهار محال و بختیاری- احداث کارخانه احیا به ظرفیت ۱ میلیون تن آهن اسفنجی در سال
۱۴	مجتمع فولاد سفید دشت چهار محال و بختیاری- احداث کارخانه فولادسازی به ظرفیت ۱ میلیون تن در سال
۱۵	فولاد نی ریز - احداث کارخانه احیا به ظرفیت ۱ میلیون تن آهن اسفنجی در سال
۱۶	فولاد نی ریز - - احداث کارخانه فولادسازی به ظرفیت ۱ میلیون تن در سال
۱۷	سیمان ونزوئلا (فاز دوم) -احداث کارخانه به ظرفیت ۱ میلیون تن
۱۸	طرح‌های زیر بنایی-توسعه اسکله منطقه ویژه صنایع معدنی و فلزی خلیج فارس-افزایش ظرفیت اسمی تخلیه و بارگیری از ۶ به ۱۲ میلیون تن
۱۹	طرح لیچینگ میدوک- استحصال مس از کانیهای اکسیدی و سولفیدی کم عیار - تولید ۵۰۰۰ تن مس کاتدی در سال
۲۰	بازیابی مولیبدن از کنسانتره کارخانه تغلیظ با احداث یک کارخانه به ظرفیت ۱۰ تن کنسانتره مولیبدن در روز
۲۱	توسعه و افزایش ظرفیت چادرملو-احداث خط ۵-تولید ۱,۷ میلیون تن کنسانتره سنگ آهن
۲۲	حمل‌ونقل آند بین کارگاه با سیستم اتوماسیون - المهدی
۲۳	فولاد سبزوار - خراسان رضوی - احداث کارخانه احیا به ظرفیت ۱ میلیون تن آهن اسفنجی در سال
۲۴	فولاد سبزوار - خراسان رضوی - احداث کارخانه فولادسازی به ظرفیت ۱ میلیون تن در سال
۲۵	فولاد بافق - احداث کارخانه احیا به ظرفیت ۱ میلیون تن آهن اسفنجی در سال
۲۶	فولاد بافق -احداث کارخانه فولادسازی به ظرفیت ۱ میلیون تن در سال
۲۷	فولاد بافت - احداث کارخانه احیا به ظرفیت ۱ میلیون تن آهن اسفنجی در سال
۲۸	فولاد بافت - احداث کارخانه فولادسازی به ظرفیت ۱ میلیون تن در سال

۲۹	تولید آند خام برای هرمزال- تولید ۹۰ هزار تن آند D۲۰ جهت مصرف در هرمزال
۳۰	مس سونگون - توسعه تغلیظ - تولید ۱۵۰ هزار تن کنسانتره در سال
۳۱	افزایش ظرفیت و اصلاح کیفیت کنسانتره سنگ آهن چغارت-افزایش ظرفیت بمیزان ۸۰۰ هزارتن
۳۲	احداث کارخانه جدید زغالسویی البرز شرقی-تولید ۲۷۵ هزار تن زغالسنگ کنسانتره
۳۳	تجهیز معدن طلای زرشوران - تولید ۳ تن شمش طلا در سال
۳۴	تولید الکتروگرافیتی - تولید ۳۰ هزار تن الکتروگرافیتی در سال
۳۵	افزایش ظرفیت فولاد آلیاژی - افزایش ظرفیت از ۲۰۰ هزار تن به ۴۵۰ هزار تن در سال
۳۶	افزایش ظرفیت فولاد خراسان - افزایش ظرفیت از ۶۳۰ هزار تن به ۱,۲ میلیون تن در سال
۳۷	احداث کارخانه آگلومراسیون بافق - تولید ۸۰۰ هزارتن آگلومره سنگ آهن در سال
۳۸	ایجاد کارخانه آلومینیوم جاجرم -تولید ۳۶,۶ هزار تن آلومینیوم در سال
۳۹	توسعه تغلیظ مس سرچشمه فاز ۲-افزایش ظرفیت سالانه تولید کنسانتره با متوسط عیار ۲۸٪ به میزان ۱۶۰ هزار تن
۴۰	طرح هیدرو متالوژی-سرچشمه
۴۱	فاز دوم طرح اکتشاف و تجهیز معادن سنگ آهن سنگان - تولید ۵ میلیون تن گندله در سال
۴۲	پروژه اصلاح برق مجتمع مس سرچشمه
۴۳	احداث واحدگندلهسازی چغارت -تولید سالانه ۵ میلیون تن گندله سنگ آهن
۴۴	طرحهای تکمیلی ذوب آهن - تکمیل واحدهای کوره بلند، فولاد سازی، نورد ۳۵۰ و تاسیسات زیربنایی
۴۵	احداث واحد تخلیه و بارگیری و سیلوهای آلومینیوم المهدی- واحد تخلیه و بارگیری و سیلوها به ظرفیت ۶۰۰ تن در ساعت
۴۶	مس سونگون - اسید سولفوریک - تولید ۷۵۰ هزار تن اسید در سال
۴۷	تجهیز معدن سنگ آهن جلال آباد - تولید ۳ میلیون تن کنسانتره
۴۸	تجهیز معدن زغالسنگ پروده ۴ - تولید ۹۰۰ هزار تن زغالسنگ خام کک شو (۴۵۰ هزار تن کنسانتره) در سال
۴۹	بازسازی و نوسازی پالایشگاه سرچشمه
۵۰	مس خاتون آباد - اسید سولفوریک - تولید ۷۵۰ هزار تن اسید در سال
۵۱	تجهیز و احداث کارخانه تغلیظ علی آباد یزد - تولید سالانه ۴۳ هزار تن کنسانتره و هزار تن کاتد
۵۲	مس سونگون - ذوب - ایجاد ظرفیت تولید ۲۰۰ هزار تن آند حاصل از کنسانتره در سال
۵۳	مس خاتون آباد - پالایشگاه - تولید ۱۰۰ هزار تن کاتد در سال
۵۴	احداث واحد تصفیه خانه آب فولاد خوزستان - تصفیه آب به ظرفیت ۴۲۰۰ مترمکعب در ساعت
۵۵	احداث تصفیه خانه شماره ۲ فولاد خوزستان - تصفیه بروش RO - به ظرفیت ۴۲۰ مترمکعب در ساعت
۵۶	ذوب آهن زرنده ایرانیان - احداث واحد فولادسازی به ظرفیت ۱,۷ میلیون تن در سال
۵۷	طرح توسعه ذوب سرچشمه

۵۸	پروژه بازسازی و نوسازی معدن سرچشمه
۵۹	پروژه بازسازی و نوسازی تغلیظ سرچشمه
۶۰	پروژه اصلاح ذوب خاتون آباد
۶۱	تجهیز معدن زغالسنگ تخت - استخراج ۳۰۰ هزار تن زغالسنگ خام در سال
۶۲	تجهیز معدن زغالسنگ خمروود- تولید سالیانه ۳۹۰ هزار تن کنسانتره زغالسنگ
۶۳	کک‌سازی راور - تولید سالیانه ۴۰۰ هزار تن کک متالوژی
۶۴	فاز اول از بخش A - بهره‌برداری از معدن گل گهر ۳ و احداث مجتمع تولید کنسانتره و گندله
۶۵	احداث کارخانه کک‌سازی سواد کوه -تولید سالیانه ۳۰۰ هزار تن کک
۶۶	افزایش ظرفیت فولاد خوزستان - افزایش ظرفیت فولادسازی فولاد خوزستان از ۳,۲ تا ۵ میلیون تن
۶۷	مس چهل کوره - تجهیز و بهره‌برداری از معدن چهل کوره زاهدان به ظرفیت ۳۰۰ هزار تن خاک سولفیدی
۶۸	مس سونگون - پالایشگاه - ایجاد ظرفیت سالیانه تولید کاتد به روش الکتروریفاینینگ به میزان ۱۰۰ هزار تن
۶۹	مس خاتون آباد-توسعه ذوب-تولید ۱۲۰ هزارتن آند سالانه
۷۰	آلومینیوم مسجد سلیمان- تولید ۱۱۰ هزار تن در سال
۷۱	فولاد کاوه - جنوب - احداث واحد فولادسازی به ظرفیت ۱,۶ میلیون تن در سال
۷۲	احداث نیروگاه اراک-تولیدبرق بمیزان ۵۰۰ مگاوات در سال
۷۳	احداث نیروگاه گل گهر - تولیدبرق بمیزان ۵۰۰ مگاوات در سال
۷۴	فاز دوم از بخش A - بهره‌برداری از معدن گل گهر ۳ و احداث مجتمع تولید کنسانتره و گندله
۷۵	توسعه مجتمع سنگان - تولید ۲,۶ میلیون تن گندله در سال
۷۶	احداث نیروگاه المهدی- تولید برق به میزان ۸۰۸ مگاوات در سال
۷۷	احداث نیروگاه چادرملو- تولید برق بمیزان ۵۰۰ مگاوات در سال
۷۸	ایجاد ظرفیت تولید سنگ آهن کنسانتره معادن چاه گز و میشدوان - تولید ۲ میلیون تن کنسانتره سنگ آهن
۷۹	نیروگاه گازی نما - تولید برق بمیزان ۵۰۰ مگاوات در سال
۸۰	نیروگاه سیکل ترکیبی آلومینیوم جنوب به ظرفیت ۷۳۸ مگاوات
۸۱	طرح تولید گرین کک- تولید سالیانه ۳۶۷ هزارتن کک نفتی خام
۸۲	تولید آلومینیوم جنوب- احداث خط ۱۰۳ هزار تنی آلومینیوم
۸۳	احداث اسکله اختصاصی آلومینیوم المهدی- احداث اسکله اختصاصی مواد با توان پهلوگیری کشتی ۶۰ هزار تن
۸۴	تولید آلومینا از نفلین سینیت- ظرفیت نهایی ۲۰۰ هزار تن
۸۵	افزایش ظرفیت ذوب آهن اصفهان - افزایش ظرفیت تولید فولاد خام از ۳,۲ به ۵ میلیون تن در سال
۸۶	سایر طرحهای مس سرچشمه - زیر بنایی ستادی

۸۷	آندسازی طرح ۱۱۰ هزار تنی آلومینیوم ایران - تولید سالیانه ۶۵ هزار تن آند در سال
۸۸	احداث نیروگاه مس سرچشمه - تولید برق به میزان ۵۰۰ مگا وات
۸۹	احداث نیروگاه فولاد خوزستان - تولید برق به میزان ۱۰۰۰ مگا وات در سال
۹۰	احداث نیروگاه فولاد مبارکه-تولید برق به میزان ۹۶۷ مگاوات در سال
۹۱	توسعه فولادسازی ۲ (شهید خرازی)- فولاد مبارکه - تولید ۲,۸ میلیون تن اسلب در سال
۹۲	مجتمع فولاد تربت حیدریه - احداث کارخانه فولادسازی به ظرفیت ۱ میلیون تن در سال
۹۳	توسعه فولادسازی سبا- افزایش از ۰,۷ به ۱,۴ میلیون تن در سال- فولاد مبارکه
۹۴	افزایش ظرفیت فولاد زاگرس- افزایش ظرفیت تولیدچدن و ایجاد یک واحد فولادسازی با ظرفیت ۶۵۰ هزار تن در سال
۹۵	طرح جامع آب شرکت ملی صنایع مس
۹۶	ایجاد مناطق ویژه استقرار صنایع انرژی بر در سواحل جنوبی کشور
۹۷	طرحهای زیر بنایی-توسعه منطقه ویژه صنایع معدنی و فلزی خلیج فارس
۹۸	ایجاد زیربناهای لازم در معادن بزرگ و مناطق معدنی بمنظور توسعه بهره‌برداری از معادن در مناطق غیر برخوردار
۹۹	آلومینای خلیج فارس- تولید ۱,۶ میلیون تن آلومینا در سال
۱۰۰	بوکسیت گینه - تولید سالیانه ۴ میلیون تن بوکسیت
۱۰۱	احداث نیروگاه خلیج فارس
۱۰۲	تولید کنسائتره و گندله گل گهر ۲ و ۴ به میزان ۱۰ میلیون تن در سال
۱۰۳	احداث کارخانه تولید شمش سرب و روی مهدی آباد

۲-۱-۳ پروانه بهره‌برداری

پروانه بهره‌برداری مجوزی است که بعد از راه اندازی آزمایشی طرح و تولید محصول به طرح صنعتی تعلق می‌گیرد. در زمان صدور این مجوز، تعداد اشتغال موجود واحد به بهره‌برداری رسیده و انباشت سرمایه‌گذاری که در طول مدت اجرای طرح توسط سرمایه گذار انجام شده است در پروانه بهره‌برداری قید می‌گردد. اطلاعات تعداد پروانه‌های صادر شده، اشتغال و انباشت سرمایه‌گذاری مهمترین شاخص‌هایی هستند که از این مجوزها ارائه می‌گردد. در طی سال‌های ۱۳۸۴ تا ۱۳۹۱ تعداد ۵۴۵۲۰ فقره پروانه بهره‌برداری با سرمایه ثابت مندرج در پروانه به‌میزان حدود ۱۱۶۲ هزار میلیارد ریال (جاری سنوات) و اشتغال حدود ۱۰۳۰ هزار نفر صادر گردیده است. لازم به ذکر است تعداد پروانه‌ها به معنی تعداد تکمیل پروژه صنعتی تلقی می‌گردد و به مفهوم تعداد واحدهای تولیدی نمی‌باشد، زیر امکان دارد برای یک واحد تولیدی چند پروانه (اعم از توسعه) صادر گردد.

در جدول زیر کل پروانه‌های صادر شده (اعم از جدید و توسعه‌ای) در طی ۸ سال اخیر به تفکیک تعداد، انباشت سرمایه‌گذاری و اشتغال در هر استان ارائه شده است.

جدول ۱۶: وضعیت پروانه‌های بهره‌برداری صادره طی سال‌های ۱۳۸۴ تا ۱۳۹۱-به تفکیک استان

استان	تعداد	سرمایه (میلیون ریال)	اشتغال (نفر)
-------	-------	----------------------	--------------

۶۲۷۸۱	۵۵۰۳۰	۴۳۳۰	آذربایجان شرقی
۳۲۹۴۹	۲۹۲۲۷	۲۲۲۵	آذربایجان غربی
۱۳۳۴۳	۹۷۲۲	۱۰۵۷	اردبیل
۱۰۵۰۲۳	۱۱۸۸۰۷	۵۰۶۰	اصفهان
۳۹۰۷۴	۴۵۶۷۹	۱۲۶۸	البرز
۷۳۸۴	۱۰۰۶۴	۸۷۲	ایلام
۱۶۵۵۹	۷۸۰۳۲	۴۷۶	بوشهر
۱۲۱۱۸۳	۸۹۲۰۷	۳۶۷۳	تهران
۱۲۱۳۴	۱۲۹۶۴	۹۱۰	چهارمحال و بختیاری
۵۷۹۵	۵۱۴۰	۳۷۶	خراسان جنوبی
۹۵۹۲۱	۸۲۲۸۷	۴۶۱۱	خراسان رضوی
۶۴۶۱	۶۹۵۴	۳۴۸	خراسان شمالی
۳۹۷۵۹	۱۳۹۵۰۰	۱۹۳۷	خوزستان
۱۸۳۷۰	۱۶۹۲۸	۱۰۵۰	زنجان
۲۴۶۳۲	۱۸۳۶۶	۱۳۸۲	سمنان
۱۱۰۹۸	۵۲۹۵	۹۶۸	سیستان و بلوچستان
۴۴۳۶۲	۲۹۶۴۲	۲۴۰۶	فارس
۵۶۶۷۹	۴۶۲۰۵	۲۵۶۲	قزوین
۲۷۴۶۹	۱۷۵۲۰	۱۸۱۷	قم
۸۳۳۲	۴۶۰۸	۶۸۳	کردستان
۲۸۲۱۳	۳۷۳۵۱	۱۳۴۲	کرمان
۱۸۳۰۴	۲۸۹۸۳	۷۹۶	کرمانشاه
۵۳۵۱	۳۲۷۹	۵۴۶	کهریزک و بویر احمد
۹۷۶۳	۸۵۵۸	۷۸۰	گلستان
۳۹۶۶۹	۳۳۴۶۶	۲۸۸۷	گیلان
۱۲۸۴۵	۸۸۲۷	۱۲۷۷	لرستان
۴۶۳۰۵	۳۲۳۲۴	۲۳۱۷	مازندران
۴۷۰۲۷	۱۰۰۶۸۰	۲۴۶۸	مرکزی
۴	۵۶	۱	منطقه آزاد ارس
۶۶۱	۶۶	۲	منطقه آزاد قشم
۱۱۲۰۹	۲۵۳۳۸	۶۷۶	هرمزگان
۱۳۶۱۲	۱۵۰۸۷	۹۶۸	همدان
۴۷۶۱۹	۴۶۶۶۷	۲۴۴۹	یزد
۱۰۲۹۸۹۰	۱۱۶۱۸۵۵	۵۴۵۲۰	جمع

در جداول زیر روند تعداد پروانه‌های بهره‌برداری صادر شده به تفکیک استان و گروه صنعت ارائه شده است.

جدول ۱۷: تعداد پروانه‌های بهره‌برداری صادره به تفکیک استان (فقره)

استان	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱	جمع
آذربایجان شرقی	۵۰۰	۴۸۴	۵۸۲	۵۳۴	۵۶۱	۶۸۲	۶۳۷	۳۵۰	۴۳۳۰
آذربایجان غربی	۱۶۱	۲۵۸	۴۳۱	۴۵۹	۳۱۷	۲۴۵	۲۱۷	۱۳۷	۲۲۲۵
اردبیل	۱۰۲	۱۶۱	۱۹۲	۱۳۳	۱۳۲	۱۴۳	۱۳۹	۵۵	۱۰۵۷
اصفهان	۵۵۸	۷۴۶	۹۰۴	۸۰۲	۶۶۸	۵۸۵	۴۸۵	۳۱۲	۵۰۶۰
البرز	۱۰۴	۱۱۲	۱۵۹	۱۶۷	۱۶۶	۲۰۸	۲۰۹	۱۴۳	۱۲۶۸
ایلام	۱۳۷	۱۲۳	۱۹۴	۱۴۹	۸۸	۹۵	۵۱	۳۵	۸۷۲
بوشهر	۷۴	۷۲	۸۰	۷۸	۵۹	۶۳	۳۴	۱۶	۴۷۶
تهران	۳۳۶	۳۶۲	۵۲۷	۴۱۸	۳۹۸	۶۳۸	۶۵۲	۳۴۲	۳۶۷۳
چهارمحال و بختیاری	۸۲	۱۱۳	۱۶۰	۱۴۸	۷۵	۱۲۶	۱۱۲	۹۴	۹۱۰
خراسان جنوبی	۳۸	۴۰	۷۷	۶۳	۵۴	۴۱	۴۶	۱۷	۳۷۶
خراسان رضوی	۸۳۸	۶۰۱	۷۴۲	۵۶۸	۵۲۳	۵۳۰	۴۸۴	۳۲۵	۴۶۱۱
خراسان شمالی	۱۶	۲۱	۵۷	۶۶	۴۲	۷۰	۴۵	۳۱	۳۴۸
خوزستان	۲۲۷	۳۰۸	۳۴۵	۲۹۲	۲۵۸	۲۲۶	۱۸۲	۹۹	۱۹۳۷
زنجان	۱۰۶	۱۲۹	۱۵۹	۱۶۰	۱۴۱	۱۳۳	۱۲۵	۹۷	۱۰۵۰
سمنان	۱۹۷	۱۷۶	۲۲۰	۱۹۱	۱۸۸	۱۶۴	۱۳۹	۱۰۷	۱۳۸۲
سیستان و بلوچستان	۱۶۷	۱۳۴	۱۴۶	۱۸۴	۱۱۵	۱۰۱	۷۰	۵۱	۹۶۸
فارس	۳۶۹	۳۴۹	۳۹۶	۳۳۸	۲۶۶	۲۵۰	۲۴۸	۱۹۰	۲۴۰۶
قزوین	۲۱۲	۳۲۱	۴۰۱	۳۴۱	۴۲۱	۳۰۹	۳۱۸	۲۳۹	۲۵۶۲
قم	۳۰۱	۳۱۳	۲۷۹	۱۹۸	۱۶۹	۱۸۵	۱۸۲	۱۹۰	۱۸۱۷
کردستان	۱۱۳	۹۹	۹۱	۱۰۳	۷۳	۶۱	۸۲	۶۱	۶۸۳
کرمان	۱۵۴	۱۴۳	۱۸۱	۲۳۸	۱۷۹	۱۸۲	۱۶۵	۱۰۰	۱۳۴۲
کرمانشاه	۱۱۲	۱۱۶	۱۳۲	۱۱۴	۱۱۲	۹۲	۸۰	۳۸	۷۹۶
کهگیلویه و بویر احمد	۹۴	۷۷	۱۳۴	۵۳	۶۶	۶۱	۳۸	۲۳	۵۴۶
گلستان	۹۷	۸۶	۹۱	۱۰۹	۹۳	۱۲۳	۱۲۳	۵۸	۷۸۰
گیلان	۲۶۰	۶۴۱	۴۹۵	۳۷۶	۳۱۲	۳۵۷	۲۹۰	۱۵۶	۲۸۸۷
لرستان	۲۲۸	۲۲۰	۲۵۶	۱۴۱	۱۱۸	۱۲۱	۱۱۵	۷۸	۱۲۷۷
مازندران	۲۵۲	۳۰۵	۲۸۷	۳۵۸	۳۶۲	۲۹۹	۲۷۸	۱۷۶	۲۳۱۷

۲۴۶۸	۱۸۸	۲۷۹	۲۹۶	۲۵۱	۳۰۶	۳۹۰	۴۰۷	۳۵۱	مرکزی
۱				۱					منطقه آزاد ارس
۲	۲								منطقه آزاد قشم
۶۷۶	۵۳	۷۶	۷۵	۸۰	۸۸	۷۷	۱۰۲	۱۲۵	هرمزگان
۹۶۸	۵۲	۱۰۰	۱۰۲	۱۲۷	۱۵۱	۱۷۵	۱۰۹	۱۵۲	همدان
۲۴۴۹	۲۰۶	۳۳۹	۳۲۸	۲۵۱	۳۶۷	۳۸۱	۲۷۵	۳۰۲	یزد
۵۴۵۲۰	۴۰۲۱	۶۳۴۰	۶۸۹۱	۶۶۶۶	۷۶۹۳	۸۷۴۱	۷۴۰۳	۶۷۶۵	جمع

جدول ۱۸: میزان سرمایه‌گذاری پروانه‌های بهره‌برداری صادره به تفکیک استان (میلیارد ریال)

جمع	۱۳۹۱	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۸۸	۱۳۸۷	۱۳۸۶	۱۳۸۵	۱۳۸۴	استان
۵۵۰۳۰	۴۴۶۱	۸۷۴۱	۱۴۲۰۸	۷۷۲۱	۱۰۴۵۷	۴۳۹۶	۲۹۵۳	۲۰۹۳	آذربایجان شرقی
۲۹۲۲۷	۱۳۵۷	۶۰۸۵	۵۱۴۴	۵۵۸۴	۵۶۰۳	۳۳۹۳	۱۰۱۰	۱۰۵۲	آذربایجان غربی
۹۷۲۲	۷۲۰	۸۳۶	۱۷۱۹	۱۶۷۸	۱۳۶۳	۱۴۷۵	۸۲۶	۱۱۰۵	اردبیل
۱۱۸۸۰۷	۷۷۵۵	۲۲۳۴۹	۱۰۶۴۰	۲۳۴۱۵	۳۱۶۴۹	۱۱۱۸۸	۶۷۸۱	۵۰۲۸	اصفهان
۴۵۶۷۹	۴۱۹۵	۳۵۸۸	۱۴۱۹۳	۱۱۵۲۴	۲۵۵۱	۲۷۲۴	۲۳۲۲	۴۵۸۲	البرز
۱۰۰۶۴	۹۳	۱۲۴	۲۰۰۳	۲۷۴۴	۴۳۳۰	۳۴۷	۱۶۶	۲۵۷	ایلام
۷۸۰۳۲	۲۵۲	۳۴۵	۱۳۹۶۶	۲۶۳۵۶	۲۷۰۶۲	۶۶۰۹	۳۲۰۴	۲۳۸	بوشهر
۸۹۲۰۷	۱۰۰۳۱	۱۸۰۰۰	۱۴۷۸۱	۱۳۲۱۲	۷۴۳۷	۱۷۶۵۶	۳۸۱۴	۴۲۷۶	تهران
۱۲۹۶۴	۷۶۹	۲۱۷۳	۲۰۴۷	۳۲۲۶	۲۲۰۹	۱۲۳۱	۱۰۷۷	۲۳۲	چهارمحال و بختیاری
۵۱۴۰	۵۳۳	۶۷۰	۱۱۸۷	۷۶۶	۴۵۱	۳۸۸	۲۴۸	۸۹۷	خراسان جنوبی
۸۲۲۸۷	۱۱۲۵۷	۱۴۰۸۷	۱۳۸۵۱	۱۲۶۳۶	۱۳۴۷۲	۷۰۲۶	۵۵۴۶	۴۴۱۲	خراسان رضوی
۶۹۵۴	۲۱۶	۴۰۳	۷۷۸	۱۵۱۱	۳۶۵۶	۲۶۳	۷۹	۴۷	خراسان شمالی
۱۳۹۵۰۰	۱۶۲۸	۱۶۷۲۴	۱۳۴۹۷	۲۴۴۴۰	۳۹۰۲۲	۱۴۷۳۲	۲۴۰۳۰	۵۴۲۶	خوزستان
۱۶۹۲۸	۲۴۸۷	۱۹۴۴	۳۹۱۲	۲۷۱۷	۱۸۴۳	۱۹۱۹	۱۴۳۱	۶۷۵	زنجان
۱۸۳۶۶	۱۸۷۶	۲۰۶۶	۲۹۵۳	۲۸۵۰	۳۲۵۸	۲۶۴۸	۱۵۶۳	۱۱۵۱	سمنان
۵۲۹۵	۵۳۰	۴۸۹	۶۶۸	۱۹۱۸	۷۵۷	۳۴۰	۲۹۵	۲۹۹	سیستان و بلوچستان
۲۹۶۴۲	۲۲۲۷	۲۹۷۹	۶۱۶۴	۳۲۰۲	۴۹۱۷	۵۴۹۷	۲۰۱۰	۲۶۴۵	فارس
۴۶۲۰۵	۳۳۲۱	۴۳۹۲	۸۲۸۵	۱۰۹۴۸	۶۰۹۵	۶۱۲۷	۴۲۰۳	۲۸۳۴	قزوین

۱۷۵۲۰	۳۰۵۰	۲۷۲۶	۳۹۵۵	۲۰۲۰	۱۶۶۶	۲۰۵۲	۱۱۱۱	۹۴۰	قم
۴۶۰۸	۴۸۹	۵۲۳	۷۴۳	۷۳۵	۵۹۷	۶۵۵	۵۶۹	۲۹۹	کردستان
۳۷۳۵۱	۳۳۵۵	۵۵۱۴	۶۹۵۸	۶۸۱۶	۵۲۷۳	۲۱۰۳	۲۵۳۹	۴۷۹۳	کرمان
۲۸۹۸۳	۲۲۱۷	۶۳۵۶	۴۴۸۰	۱۸۴۰	۸۳۷۳	۴۳۸۷	۶۵۸	۶۷۲	کرمانشاه
۳۲۷۹	۱۹۴	۲۲۰	۱۸۰	۶۳۳	۷۵۴	۸۵۵	۹۰	۳۵۳	کهگیلویه و بویر احمد
۸۵۵۸	۷۶۵	۹۷۱	۳۰۷۳	۱۴۵۵	۹۱۸	۴۲۶	۳۶۱	۵۸۸	گلستان
۳۳۴۶۶	۴۵۱۰	۴۹۷۰	۵۷۵۸	۳۸۴۲	۴۲۲۲	۳۱۶۱	۵۷۰۶	۱۲۹۸	گیلان
۸۸۲۷	۴۵۴	۴۱۲	۱۵۸۲	۲۵۷۸	۱۰۰۹	۹۶۴	۱۲۲۱	۶۰۶	لرستان
۳۲۳۲۴	۲۵۴۵	۳۸۲۶	۶۷۹۴	۷۴۷۰	۴۵۱۵	۴۱۶۳	۱۴۷۸	۱۵۳۲	مازندران
۱۰۰۶۸۰	۹۳۹۱	۱۸۷۴۶	۱۲۷۵۹	۱۱۰۹۸	۱۲۶۲۳	۲۵۸۱۳	۷۱۵۶	۳۰۹۴	مرکزی
۵۶	۰	۰	۰	۵۶	۰	۰	۰	۰	منطقه آزاد ارس
۶۶	۶۶	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	منطقه آزاد قشم
۲۵۳۳۸	۶۲۶	۲۲۵۹	۷۸۱۸	۸۷۱۲	۴۴۶۵	۵۸۳	۱۸۷	۶۸۸	هرمزگان
۱۵۰۸۷	۵۷۲	۲۴۳۵	۳۰۰۵	۱۱۰۳	۴۴۷۹	۱۲۰۷	۱۷۷۵	۵۱۱	همدان
۴۶۶۶۷	۸۲۸۸	۴۶۵۰	۶۹۶۷	۲۷۳۷	۱۱۷۸۷	۵۲۲۴	۴۷۱۱	۲۳۰۳	یزد
۱۱۶۱۸۵۵	۹۰۲۲۹	۱۵۹۶۰۴	۱۹۴۰۶۸	۲۰۷۵۴۲	۲۲۶۸۱۴	۱۳۹۵۵۱	۸۹۱۲۱	۵۴۹۲۷	جمع

جدول ۱۹: اشتغال پروانه‌های بهره‌برداری صادره به تفکیک استان (نفر)

جمع	۱۳۹۱	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۸۸	۱۳۸۷	۱۳۸۶	۱۳۸۵	۱۳۸۴	استان
۶۲۷۸۱	۵۰۵۲	۷۳۳۰	۱۰۲۰۰	۶۷۵۴	۶۷۸۱	۱۲۴۵۸	۷۳۲۹	۶۸۷۷	آذربایجان شرقی
۳۲۹۴۹	۱۴۳۲	۲۷۳۲	۳۳۹۳	۶۳۲۲	۸۰۹۵	۵۶۵۱	۲۷۵۴	۲۵۷۰	آذربایجان غربی
۱۳۳۴۳	۶۵۳	۹۷۳	۱۵۶۰	۱۵۳۵	۲۰۲۴	۲۶۶۹	۲۳۰۲	۱۶۲۷	اردبیل
۱۰۵۰۲۳	۶۵۵۳	۱۱۰۲۰	۱۰۰۵۷	۲۲۰۸۹	۱۴۹۷۲	۱۵۱۷۲	۱۴۲۱۶	۱۰۹۴۴	اصفهان
۳۹۰۷۴	۳۱۵۵	۵۲۰۸	۵۷۷۰	۶۸۲۶	۳۲۳۵	۵۸۶۹	۲۹۰۹	۶۱۰۲	البرز
۷۳۸۴	۱۵۲	۲۰۲	۸۳۴	۷۹۸	۲۲۳۵	۱۳۷۲	۶۹۰	۱۱۰۱	ایلام
۱۶۵۵۹	۱۸۵	۱۱۵۰	۲۹۳۹	۲۶۲۴	۵۶۰۷	۱۵۲۸	۱۴۸۶	۱۰۴۰	بوشهر
۱۲۱۱۸۳	۸۱۲۴	۱۵۳۹۱	۱۲۸۶۵	۱۳۱۷۷	۱۱۳۴۸	۳۴۳۴۱	۱۷۴۸۱	۸۴۵۶	تهران
۱۲۱۳۴	۸۲۲	۱۰۸۲	۱۶۷۲	۱۴۷۸	۱۹۹۲	۲۱۲۹	۲۲۰۲	۷۵۷	چهارمحال و بختیاری
۵۷۹۵	۱۷۲	۵۷۸	۵۷۹	۹۹۵	۷۵۸	۸۵۹	۴۸۶	۱۳۶۸	خراسان جنوبی

۹۵۹۲۱	۸۸۸۷	۹۴۱۳	۹۵۹۴	۹۲۲۸	۱۳۱۸۷	۱۵۴۶۸	۱۳۷۲۴	۱۶۴۲۰	خراسان رضوی
۶۴۶۱	۳۲۲	۷۷۷	۱۱۱۵	۹۶۶	۱۷۱۹	۱۰۶۰	۳۰۶	۱۹۶	خراسان شمالی
۳۹۷۵۹	۱۰۲۵	۳۲۳۷	۵۲۵۵	۵۷۴۷	۶۰۴۵	۶۱۹۷	۷۰۰۴	۵۲۴۹	خوزستان
۱۸۳۷۰	۱۷۷۵	۱۴۳۱	۲۴۴۸	۲۴۰۳	۲۹۰۴	۲۶۵۹	۲۸۹۱	۱۸۵۹	زنجان
۲۴۶۳۲	۱۱۹۳	۲۲۸۱	۴۲۱۲	۳۶۱۲	۳۸۶۹	۳۷۷۹	۲۷۷۰	۲۹۱۶	سمنان
۱۱۰۹۸	۶۲۷	۷۰۷	۹۶۹	۱۹۵۳	۲۱۶۸	۱۸۲۹	۱۲۵۸	۱۵۸۷	سیستان و بلوچستان
۴۴۳۶۲	۲۳۳۹	۵۰۸۰	۶۹۰۳	۴۰۴۳	۵۲۸۱	۴۹۲۰	۷۶۰۶	۸۱۹۰	فارس
۵۶۶۷۹	۳۷۲۳	۵۴۵۰	۷۴۱۳	۱۱۷۴۰	۸۵۳۷	۷۱۵۱	۷۲۹۹	۵۳۶۶	قزوین
۲۷۴۶۹	۴۰۴۱	۳۵۷۳	۲۷۹۰	۲۸۷۶	۳۷۵۶	۴۳۴۸	۲۸۷۹	۳۲۰۶	قم
۸۳۳۲	۵۷۷	۶۱۶	۷۲۳	۱۲۰۷	۱۰۶۱	۹۷۱	۱۸۷۹	۱۲۹۸	کردستان
۲۸۲۱۳	۱۲۴۵	۲۳۵۲	۵۳۰۵	۴۰۰۸	۴۴۶۵	۲۷۴۳	۲۷۲۲	۵۳۷۳	کرمان
۱۸۳۰۴	۶۳۷	۳۰۷۹	۲۳۳۲	۱۸۳۵	۳۲۹۱	۲۷۸۸	۱۶۸۱	۲۶۶۱	کرمانشاه
۵۳۵۱	۲۲۱	۳۵۶	۴۸۶	۹۳۱	۶۸۶	۱۴۶۷	۴۵۲	۷۵۲	کهگیلویه و بویر احمد
۹۷۶۳	۷۰۹	۱۲۳۷	۱۹۲۵	۱۲۵۹	۱۲۸۹	۱۳۳۱	۹۱۲	۱۱۰۱	گلستان
۳۹۶۶۹	۲۲۱۴	۳۶۷۳	۵۹۵۹	۴۰۳۳	۵۳۱۹	۴۶۸۳	۸۸۸۱	۴۹۰۷	گیلان
۱۲۸۴۵	۴۹۱	۷۰۶	۱۳۴۵	۱۹۱۹	۱۷۴۹	۲۴۲۲	۲۴۲۲	۱۷۹۱	لرستان
۴۶۳۰۵	۳۲۱۴	۵۱۴۸	۶۹۲۱	۷۷۶۵	۶۸۶۹	۵۴۷۲	۶۴۲۰	۴۴۹۶	مازندران
۴۷۰۲۷	۳۴۵۷	۶۱۴۹	۵۵۱۶	۵۲۷۷	۵۹۳۲	۷۵۲۶	۷۵۴۵	۵۶۲۵	مرکزی
۴				۴					منطقه آزاد ارس
۶۶۱	۶۶۱								منطقه آزاد قشم
۱۱۲۰۹	۵۰۹	۱۰۴۷	۱۸۶۳	۱۸۲۷	۲۲۴۲	۱۱۰۷	۹۰۰	۱۷۱۴	هرمزگان
۱۳۶۱۲	۵۵۹	۱۳۹۱	۱۷۵۴	۱۵۷۰	۲۶۲۳	۲۳۲۷	۱۴۴۸	۱۹۴۰	همدان
۴۷۶۱۹	۵۵۲۲	۷۸۸۰	۶۳۸۸	۳۴۴۴	۶۱۷۷	۶۴۶۱	۶۳۷۹	۵۳۶۸	یزد
۱۰۲۹۸۹۰	۷۰۲۴۸	۱۱۱۲۴۹	۱۳۱۰۸۵	۱۴۰۲۴۵	۱۴۶۲۱۶	۱۶۸۷۵۷	۱۳۹۲۳۳	۱۲۲۸۵۷	جمع

جدول ۲۰: تعداد پروانه‌های بهره‌برداری صادره به تفکیک صنعت (فقره)

کد ISIC	گروه فعالیت	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱	جمع
۱۵	محصولات غذایی و آشامیدنیها	۹۳۶	۹۳۶	۱۱۸۳	۱۱۹۶	۱۱۳۹	۱۳۶۱	۱۱۶۶	۶۷۹	۸۵۹۶
۱۶	محصولات ازتوتون و تنباکو			۲	۲		۵	۳	۲	۱۴
۱۷	ساخت منسوجات	۴۱۰	۴۷۹	۵۳۳	۴۰۱	۳۲۲	۳۴۱	۲۶۴	۱۷۵	۲۹۲۵
۱۸	پوشاک و عمل آوردن پوست خز	۱۱۲	۱۲۵	۱۴۸	۱۰۶	۹۵	۸۵	۶۵	۳۸	۷۷۴
۱۹	دباغی - چرم - کیف - چمدان - کفش	۷۱	۶۳	۵۰	۶۶	۴۶	۸۷	۵۱	۳۶	۴۷۰
۲۰	چوب و محصولات چوبی به جز مبل	۱۶۲	۲۳۵	۲۶۴	۲۱۰	۱۷۱	۱۶۹	۱۶۶	۸۳	۱۴۶۰
۲۱	ساخت کاغذ و محصولات کاغذی	۱۵۲	۱۸۲	۲۲۶	۲۰۴	۱۹۸	۱۹۱	۱۶۶	۱۱۳	۱۴۳۲
۲۲	انتشار و چاپ و تکثیر	۳۴	۳۰	۳۲	۱۹	۲۶	۱۳	۱۲	۱۱	۱۷۷
۲۳	کک و فراورده های حاصل از نفت	۷۱	۱۰۳	۱۰۳	۸۶	۹۵	۹۵	۹۵	۷۵	۷۲۳
۲۴	ساخت مواد و محصولات شیمیائی	۵۶۸	۵۶۱	۵۷۴	۴۹۷	۴۲۹	۴۵۴	۴۸۴	۳۲۸	۳۸۹۵
۲۵	محصولات از لاستیک و پلاستیک	۱۳۴۲	۱۰۷۹	۱۳۲۶	۹۰۰	۷۷۶	۷۳۲	۸۵۴	۵۹۱	۷۶۰۰
۲۶	سایر محصولات کانی غیر فلزی	۱۴۰۵	۱۹۳۶	۲۰۹۳	۱۸۹۹	۱۴۸۶	۱۳۲۹	۱۱۸۴	۷۳۵	۱۲۰۶۷
۲۷	ساخت فلزات اساسی	۱۹۹	۲۲۶	۳۴۱	۲۹۲	۲۸۱	۳۵۷	۳۴۱	۱۶۶	۲۲۰۳
۲۸	محصولات فلزی فابریکی	۳۷۷	۴۶۰	۶۳۵	۶۴۳	۵۳۰	۵۸۳	۵۲۵	۳۳۷	۴۰۹۰
۲۹	ساخت ماشین آلات و تجهیزات	۳۳۸	۴۲۸	۴۸۶	۵۰۵	۳۹۸	۳۸۶	۳۷۶	۲۲۲	۳۱۳۹
۳۰	ماشین آلات دفتری و حسابداری	۳۶	۲۹	۳۴	۱۹	۲۳	۱۸	۱۷	۹	۱۸۵
۳۱	ماشین آلات و دستگاه های برقی	۱۳۸	۱۳۴	۱۹۸	۲۰۸	۱۹۶	۱۸۴	۱۶۲	۱۰۷	۱۳۲۷
۳۲	رادیو تلویزیون و وسایل ارتباط	۱۹	۲۱	۲۵	۲۳	۲۴	۳۰	۳۳	۲۰	۱۹۵
۳۳	ابزار پزشکی - اپتیکی - دقیق -	۴۶	۳۸	۶۱	۴۳	۵۳	۶۱	۵۲	۳۹	۳۹۳

ساعت										
۱۱۵۴	۸۶	۱۲۸	۱۷۲	۱۵۶	۱۴۷	۱۸۴	۱۴۴	۱۳۷	وسایل نقلیه موتوری	۳۴
۳۴۷	۲۱	۳۶	۴۳	۳۷	۴۶	۴۸	۶۰	۵۶	سایر تجهیزات حمل و نقل	۳۵
۷۹۷	۶۶	۹۲	۱۰۰	۱۰۳	۱۱۹	۱۳۷	۱۰۷	۷۳	مبلمان سایر مصنوعات	۳۶
۳۸۳	۳۶	۶۵	۶۲	۶۲	۵۳	۴۵	۲۷	۳۳	باز یافت	۳۷
۹	۹								فعالیت‌های پشتیبانی و کمکی حمل و نقل؛ فعالیت‌های آژانسهای مسافرتی	۶۳
۱۲۸		۳	۳۳	۲۰	۹	۱۳		۵۰	کامپیوتر و فعالیت‌های مربوطه	۷۲
۳۷	۳۷								سایر فعالیت‌های خدمات مهندسی	۷۴
۵۴۵۲۰	۴۰۲۱	۶۳۴۰	۶۸۹۱	۶۶۶۶	۷۶۹۳	۸۷۴۱	۷۴۰۳	۶۷۶۵	جمع	

جدول ۲۱: میزان سرمایه‌گذاری پروانه‌های بهره‌برداری صادره به تفکیک گروه فعالیت (میلیارد ریال)

کد ISIC	گروه فعالیت	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱	جمع
۱۵	محصولات غذایی و آشامیدنیها	۹۹۹۲	۱۲۰۲۸	۱۴۱۱۱	۱۹۱۶۵	۲۰۹۹۷	۲۵۵۵۷	۲۶۹۵۸	۱۴۸۷۳	۱۴۳۶۸۲
۱۶	محصولات ازتوتون و تنباکو	.	.	۴	۱۳۲	.	۵۱۸۱	۱۳۵	۱۲۰	۵۵۷۳
۱۷	ساخت منسوجات	۴۰۰۲	۴۱۴۴	۶۸۶۶	۶۰۲۵	۵۷۹۹	۸۸۹۳	۷۵۲۵	۴۷۱۱	۴۷۹۶۶
۱۸	پوشاک و عمل آوردن پوست خز	۱۰۷	۱۲۱	۲۰۲	۷۳۳	۱۳۰	۳۵۴	۶۸	۱۰۵	۱۸۲۰
۱۹	دباغی - چرم - کیف - چمدان - کفش	۱۵۵	۲۵۴	۵۳۹	۴۸۰	۴۵۱	۳۴۸	۱۷۸	۵۳۸	۲۹۴۳
۲۰	چوب و محصولات چوبی به جز میل	۵۰۰	۹۷۸	۱۰۵۴	۱۱۰۷	۱۹۹۳	۱۱۶۱	۱۶۹۱	۸۶۶	۹۳۵۰
۲۱	ساخت کاغذ و محصولات کاغذی	۸۳۱	۱۰۳۵	۳۱۲۲	۲۶۱۶	۵۵۷۹	۲۱۱۶	۱۹۰۹	۳۶۶۹	۲۰۸۷۶
۲۲	انتشار و چاپ و تکثیر	۱۰۶	۱۵۱	۷۷۱	۲۷۱	۱۲۹۶	۲۰۸	۲۱۶	۳۰۹	۳۳۲۹
۲۳	کک و فرآورده‌های حاصل از نفت	۱۰۴۴	۸۵۱۲	۱۹۹۷۷	۱۶۴۹۸	۲۳۴۴۷	۱۹۷۹۰	۱۸۳۳۸	۹۱۲	۱۰۸۵۱۸
۲۴	ساخت مواد و محصولات	۵۴۲۹	۱۹۷۳۲	۲۹۴۴۷	۴۹۲۱۷	۲۹۴۸۴	۱۴۶۷۳	۱۹۵۴۶	۸۴۸۳	۱۷۶۰۱۰

									شیمیائی	
۶۲۱۴۲	۸۱۰۵	۸۶۵۲	۹۲۸۲	۵۹۶۱	۸۳۱۷	۸۱۹۳	۷۶۱۵	۶۰۱۸	محصولات ازلاستیک و پلاستیک	۲۵
۲۱۹۶۱۴	۱۷۶۴۱	۲۴۰۹۷	۳۷۷۹۴	۴۳۹۶۲	۵۳۵۰۱	۲۱۰۳۷	۱۲۸۸۴	۸۶۸۷	سایر محصولات کانی غیر فلزی	۲۶
۱۸۲۰۰۷	۱۰۷۳۲	۲۷۰۱۹	۳۱۳۵۷	۳۷۸۹۱	۵۱۰۴۵	۸۹۴۶	۹۲۹۳	۵۷۲۴	ساخت فلزات اساسی	۲۷
۵۸۷۸۱	۵۶۴۳	۶۶۹۴	۲۰۷۳۷	۷۸۸۹	۶۱۸۴	۴۲۵۹	۵۰۱۲	۲۳۶۳	محصولات فلزی فابریکی	۲۸
۲۷۰۷۸	۳۶۶۳	۴۸۲۱	۵۳۴۸	۴۱۳۴	۳۰۶۶	۳۲۷۳	۱۶۷۰	۱۱۰۲	ساخت ماشین آلات و تجهیزات	۲۹
۳۰۲۳	۱۷۲	۲۲۱	۵۹۷	۲۹۹	۱۳۹	۷۹۱	۲۲۳	۵۸۰	ماشین آلات دفتری و حسابداری	۳۰
۲۱۱۰۵	۱۷۵۳	۱۸۴۶	۳۴۳۸	۳۸۶۲	۲۰۰۶	۱۹۶۴	۲۴۳۸	۳۷۹۸	ماشین آلات و دستگاه‌های برقی	۳۱
۲۱۷۸	۱۳۰	۱۹۵	۷۰۲	۲۷۲	۳۹۲	۲۲۰	۱۵۸	۱۰۹	رادیوتلوویزیون و وسایل ارتباط	۳۲
۳۴۲۴	۳۸۲	۴۴۸	۵۳۱	۷۴۲	۴۴۹	۴۱۱	۱۹۲	۲۶۸	ابزار پزشکی-اپتیکی-دقیق-ساعت	۳۳
۴۳۴۹۰	۱۶۹۵	۴۸۶۶	۴۵۵۲	۱۰۱۳۸	۳۹۱۴	۱۳۰۹۸	۱۹۷۹	۳۲۴۹	وسایل نقلیه موتوری	۳۴
۸۲۹۴	۳۷۹۵	۳۸۸	۴۰۴	۲۰۳۸	۵۱۹	۲۵۵	۳۶۳	۵۳۲	سایر تجهیزات حمل و نقل	۳۵
۳۵۳۶	۵۹۱	۴۲۴	۵۴۰	۵۹۷	۴۸۶	۵۲۲	۲۲۲	۱۵۳	مبلمان سایر مصنوعات	۳۶
۶۰۸۱	۳۰۸	۳۳۶۷	۵۰۳	۵۸۱	۵۴۹	۴۸۹	۱۰۵	۱۷۸	باز یافت	۳۷
۱۲۳	۱۲۳	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	فعالیت‌های پشتیبانی و کمکی حمل و نقل؛ فعالیت‌های آژانس‌های مسافرتی	۶۳
۱	۰	۰	۱	۰	۰	۰	۰	۰	کامپیوتر و فعالیت‌های مربوطه	۷۲
۹۱۲	۹۱۲	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	سایر فعالیت‌های خدمات مهندسی	۷۴
۱۱۶۱۸۵۵	۹۰۲۲۹	۱۵۹۶۰۴	۱۹۴۰۶۸	۲۰۷۵۴۲	۲۲۶۸۱۴	۱۳۹۵۵۱	۸۹۱۱۰	۵۴۹۲۶	جمع	

جدول ۲۲: تعداد اشتغال پروانه‌های بهره‌برداری صادره به تفکیک صنعت (نفر)

کد ISIC	گروه فعالیت	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱	جمع
---------	-------------	------	------	------	------	------	------	------	------	-----

۱۶۷۵۸۴	۹۶۱۹	۱۹۵۵۱	۲۳۷۶۵	۲۲۲۰۴	۲۴۲۴۲	۲۸۰۱۲	۱۹۸۶۴	۲۰۳۲۷	محصولات غذایی و آشامیدنیها	۱۵
۳۰۲۰	۹۰	۶۵	۲۲۸۱		۵۶۷	۱۷			محصولات ازتوتون و تنباکو	۱۶
۵۸۱۳۸	۳۸۰۴	۵۰۵۳	۶۵۷۳	۶۳۸۵	۶۴۴۹	۹۴۰۹	۱۱۰۹۰	۹۳۷۵	ساخت منسوجات	۱۷
۱۲۷۶۴	۱۳۰۴	۹۷۸	۱۷۰۳	۱۷۱۴	۲۰۶۵	۱۹۴۵	۱۴۸۶	۱۵۶۹	پوشاک و عمل آوردن پوست خز	۱۸
۵۹۳۸	۶۱۴	۴۹۷	۸۳۸	۷۱۴	۷۲۷	۷۸۳	۸۸۸	۸۷۷	دبایگی - چرم - کیف - چمدان - کفش	۱۹
۱۵۷۹۹	۱۱۹۲	۱۸۲۱	۱۷۰۷	۲۳۰۸	۱۹۲۵	۲۴۳۰	۲۵۱۲	۱۹۰۴	چوب و محصولات چوبی به جز میل	۲۰
۲۱۳۱۸	۱۳۶۶	۲۴۱۳	۲۴۷۱	۳۶۹۴	۳۰۸۸	۳۲۰۳	۲۷۳۰	۲۳۵۳	ساخت کاغذ و محصولات کاغذی	۲۱
۲۶۸۰	۱۰۸	۱۴۵	۱۷۱	۴۷۹	۴۹۴	۷۲۸	۲۴۵	۳۱۰	انتشار و چاپ و تکثیر	۲۲
۲۰۴۵۱	۸۸۵	۳۲۲۴	۳۹۸۱	۲۳۲۴	۴۲۹۸	۲۴۰۳	۱۸۰۲	۱۵۳۴	کک و فراورده‌های حاصل از نفت	۲۳
۷۶۰۶۹	۶۴۵۵	۸۸۹۲	۹۲۹۲	۱۰۳۴۳	۱۲۰۰۷	۱۰۳۲۸	۹۸۲۹	۸۹۲۳	ساخت مواد و محصولات شیمیایی	۲۴
۸۸۰۴۱	۶۴۲۴	۱۰۷۹۶	۸۲۳۷	۸۴۰۴	۱۰۴۳۲	۱۴۶۴۶	۱۴۴۲۶	۱۴۶۷۶	محصولات از لاستیک و پلاستیک	۲۵
۱۹۵۳۸۸	۱۳۰۶۰	۱۸۳۵۲	۲۷۷۵۲	۲۵۸۷۰	۳۶۲۲۸	۲۸۷۷۰	۲۵۹۲۳	۱۹۴۳۳	سایر محصولات کانی غیر فلزی	۲۶
۷۴۲۲۵	۴۴۶۹	۹۴۸۲	۹۸۴۰	۱۷۸۱۳	۱۱۷۱۰	۸۰۵۴	۷۴۲۰	۵۴۳۷	ساخت فلزات اساسی	۲۷
۷۱۹۶۱	۶۱۸۱	۸۶۷۹	۱۱۰۴۴	۸۷۳۸	۹۶۷۹	۱۰۹۱۶	۹۳۳۸	۷۳۸۶	محصولات فلزی فابریکی	۲۸
۶۶۶۵۸	۵۷۳۹	۶۸۴۳	۵۸۸۵	۷۳۱۰	۶۶۷۸	۹۳۰۹	۱۷۶۵۱	۷۲۴۳	ساخت ماشین آلات و تجهیزات	۲۹
۴۱۰۲	۱۳۸	۴۱۷	۶۶۰	۵۸۹	۲۰۳	۸۴۹	۵۲۲	۷۲۴	ماشین آلات دفتری و حسابداری	۳۰
۳۳۷۲۰	۱۷۳۴	۳۶۴۹	۴۴۷۹	۴۸۸۹	۴۴۱۶	۴۳۱۷	۳۹۸۹	۶۲۴۷	ماشین آلات و دستگاه‌های برقی	۳۱
۶۴۱۶	۳۸۱	۹۷۷	۸۷۰	۷۳۱	۳۹۸	۳۴۷	۷۵۷	۱۹۵۵	رادیو تلویزیون و وسایل ارتباط	۳۲
۷۲۷۴	۵۲۱	۶۷۹	۱۸۳۸	۷۰۱	۵۸۴	۱۴۹۸	۴۶۹	۹۸۴	ابزار پزشکی - اپتیکی - دقیق - ساعت	۳۳
۶۹۰۶۳	۲۶۴۴	۵۳۵۱	۴۰۹۳	۱۰۹۱۱	۵۸۴۰	۲۶۹۹۹	۴۸۲۱	۷۴۰۴	وسایل نقلیه موتوری	۳۴

۱۱۲۶۶	۹۲۱	۱۱۶۴	۱۳۴۱	۱۵۵۹	۸۲۶	۱۱۲۸	۱۸۳۹	۲۴۸۸	سایر تجهیزات حمل و نقل	۳۵
۱۰۵۱۱	۶۸۵	۱۱۲۷	۱۳۹۴	۱۵۲۷	۱۹۰۶	۱۷۰۵	۱۲۹۶	۸۷۱	میلان سایر مصنوعات	۳۶
۶۱۴۵	۳۴۹	۱۰۹۲	۸۵۶	۱۰۳۰	۱۴۴۴	۶۷۲	۳۳۶	۳۶۶	بازیافت	۳۷
۷۷	۷۷								فعالیت‌های پشتیبانی و کمکی حمل و نقل؛ فعالیت‌های آژانس‌های مسافرتی	۶۳
۷۹۴		۲	۱۴	۸	۱۰	۲۸۹		۴۷۱	کامپیوتر و فعالیت‌های مربوطه	۷۲
۴۸۸	۴۸۸								سایر فعالیت‌های خدمات مهندسی	۷۴
۱۰۲۹۸۹۰	۷۰۲۴۸	۱۱۱۲۴۹	۱۳۱۰۸۵	۱۴۰۲۴۵	۱۴۶۲۱۶	۱۶۸۷۵۷	۱۳۹۲۳۳	۱۲۲۸۵۷	جمع	

با توجه به اهمیت حوزه صنعت و معدن برخی از طرح‌ها و واحدهایی که به بهره‌برداری می‌رسند توسط مقامات عالی اجرایی کشور از قبیل ریاست محترم جمهوری، معاون اول و یا وزرا افتتاح گردیده‌اند. در جدول زیر وضعیت افتتاح برخی از پروژه‌ها که توسط این مقامات انجام شده، ارائه گردیده است:

جدول ۲۳: وضعیت افتتاح پروژه‌ها توسط مقامات اجرایی کشور

مقام افتتاح کننده	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱
ریاست محترم جمهوری	۲۰۷	۲۱	۲۰
معاون اول محترم ریاست جمهوری	۲	۳	۵
وزیر محترم	۸	۲۰	۴
سایر وزرای محترم	۱۵	۱	--

لازم به ذکر است ۲۱۶ افتتاح توسط ریاست محترم جمهوری به صورت ویدئو کنفرانس و یا اعلام در جلسه بوده است. علاوه بر این در افتتاح‌های صورت گرفته توسط ریاست محترم جمهوری و یا معاون اول محترم ریاست جمهوری، وزیر محترم نیز حضور داشته‌اند که در امار وزیر ذکر نگردیده است.

افتتاح‌های متعدد دیگری توسط دیگر مقامات اجرایی کشور (معاونین وزارت و معاونین سایر وزارت‌خانه‌ها) و مقامات استانی (استاندار، نمایندگان مجلس و معاون استاندار) صورت گرفته که در این گزارش اشاره نشده است.

در بین پروانه‌های صادر شده در طول این هشت سال، واحدهای مهمی وجود دارد که در جدول زیر برخی از مهمترین این پروانه‌ها ارائه شده است.

جدول ۲۴: برخی از مهمترین پروانه‌های بهره‌برداری صنعتی صادره طی سال‌های ۱۳۸۴ تا ۱۳۹۱

استان	محصولات	واحد	استان	محصولات	واحد
اصفهان	خودروسواری	تولید خودرو سایپاکاشان	آذربایجان شرقی	تولید و مونتاژ خودرو سواری پژو	ایران خودروی آذربایجان
اصفهان	انواع یخچال فریزر، یخچال	حایرآسا	آذربایجان	شیشه جام بروش فلوت	شرکت شیشه آسافلوت

	فریزر سایدهای سایید		شرقی		
اصفهان	دستگاه اب شیرین کن	ساخت و تجهیزات سپاهان	آذربایجان شرقی	کنسانتره مس	مجتمع مس سونگون
اصفهان	انواع کنتورهای گاز دیافراگمی	تولیدی و صنعتی گازسوزان	آذربایجان شرقی	خمیر کاغذاز چوب- کاغذومقواء، کاغذ چاپ و تحریر	صنایع کاغذ مراغه
اصفهان	تاپس اکریلیک	مجتمع نساجی نورپایتخت	آذربایجان شرقی	انواع پاستیل، انواع تافی، انواع کیک	شرکت صنایع غذایی سپهر آذربایجان
اصفهان	کاشی گرانیته	راک سرامیک	آذربایجان شرقی	نوشابه های غیرالکلی، بطریهای پت از perpet	تولیدی نوشابه ارم نوش
اصفهان	قطعات پرس بدنه خودرو	همگام خودرو آسیا	آذربایجان شرقی	شمش فولاد	شرکت گسترش فولادسهند
اصفهان	شمش فولاد سبک آلیاژی بیلت	ذوب آهن نطنز	آذربایجان شرقی	رنگرزی انواع پارچه غیرازکشفاف، پارچه های توری، رنگرزی نخ پلی استر	شرکت صنایع تجاری پارلامنسوجات
اصفهان	انواع تلویزیون رنگی	مطهر ضمیر	آذربایجان شرقی	شیشه جام مشجر، شیشه جام مسلح شده باسیم	سهندجام تبریز
اصفهان	قالب فلزی به روش چکش کاری و آهنگری	بوذرجمهر صنعت	آذربایجان شرقی	چاپ و برش و دوخت گونی و کیسه های پلی پروپیلن	شرکت گلستان کیسه آذربایجان
اصفهان	مقوا از چسباندن چندلایه کاغذ	تولیدی و بازرگانی اپیک آریا	آذربایجان شرقی	بخاریهای گاز، یخچال خانگی، ابگرمکن برقی	قاینارخزر
اصفهان	انواع بخاریهای گاز سوز، انواع یخچال و فریزر، انواع کولرآبی و گازی	گروه صنعتی ارکان ساختار نوین ایرانیان	آذربایجان شرقی	میلگرد فولادی	مجتمع فولادصنعت سهند
اصفهان	سیمان خاکستری معمولی	سیمان اردستان	آذربایجان شرقی	طراحی و مونتاژوانت از تولیدات شرکت ایران خودرو، خودرو سواری	ایران خودرو تبریز

اصفهان	تجهیزات کارخانه فولادسازی	فنی و مهندسی فولاد پایا	آذربایجان شرقی	ماشین الات صنایع اردسازی واسیاب، ابزارماشینهای ابزاردقیق	ساخت ماشین و ابزار تراکتورسازی تبریز
اصفهان	نخ پنبه پلی استر	ریسندگی نور بافت	آذربایجان شرقی	شمش فولاد سبک آلیاژیبت فولادی	مجتمع فولادصنعت شهریار
اصفهان	لوله‌های مسی	صنایع مس قائم	آذربایجان شرقی	ابنات، بسکیویت و ...	داداش برادر- واحدشماره ۲
اصفهان	انواع کاغذ کرافت	تولیدی مقوای یاران	آذربایجان شرقی	میلگرد فولادی	شرکت صنایع فولادکاوه تیکمه داش
اصفهان	اسکلت فلزی	مهندسی مرآت فولاد	آذربایجان شرقی	نخ مولتی فیلامنت دوخت ازپلی پروپیلن	آذران کیسه سهند
اصفهان	نخ پنبه پلی استر	نساجی تجارت	آذربایجان شرقی	قندازشکر	قند ارس
اصفهان	کاشی سرامیکی کف	سارا کاشی سپاهان	آذربایجان شرقی	میلگرد آهنی و فولادی	مجتمع فولادشاهین بناب
اصفهان	مقوای دوبلکس پشت خاکستری	صنایع خمیر و کاغذ اترک	آذربایجان شرقی	کامیونت	رخش خودرودیزل
اصفهان	کاشی سرامیک کف	کاشی آسیا نجف آباد	آذربایجان شرقی	گونی پلی پروپیلن	آذرپود تبریز
اصفهان	انواع امپولهای تزریقی	داروسازی رها اصفهان	آذربایجان شرقی	نبشی	مجتمع فولاد صنعت بناب
اصفهان	تاپس اکریلیک	صنایع یلدای کویر واحد شماره ۲	آذربایجان شرقی	کیت گازسوز CNG	گروه صنعتی ایراه فاره
اصفهان	کوپلیمراکریلونیتریل - بوتادی ان - استایرن ABS	تولیدات پتروشیمی قائد بصیر	آذربایجان شرقی	لفافه‌های چندلایه بسته‌بندی	صنایع آلومینیوم نوین آذربایجان
اصفهان	تکمیل منسوجات	بهارچین اصفهان	آذربایجان غربی	سیمان خاکستری	شرکت سیمان آذربادگان خوی
اصفهان	میلگرد فولادی	تولیدی فولاد سپید فراب کویر	آذربایجان غربی	تولید کنسانتره هویج وبسته‌بندی اسپتیک	شرکت اروم اسپوتا
اصفهان	قطعات پلاستیکی تزریقی	حایرپلاست	آذربایجان غربی	بطری‌های شیشه‌ای سبک	شرکت صنایع زاب سان ارومیه
اصفهان	کاشی سرامیکی کف	صنایع کاشی نابین	آذربایجان غربی	اجرسفالی	اجرسفال گرگین

اصفهان	سیمان خاکستری معمولی	ساروج اصفهان	آذربایجان غربی	میلگرد فولادی آجدار و ساده	صنعت ذوب آهن ارومیه
اصفهان	سیمان خاکستری معمولی	سیمان کویر کاشان	آذربایجان غربی	انواع دستکش های لاستیکی از لاتکس طبیعی و مصنوعی	شرکت دستکش حریر ایران
اصفهان	نخ پنبه، نخ ویسکوز	ریسندگی ناهید اصفهان	آذربایجان غربی	خوراک آماده دام و طیور	آذر داروی کاویان ارومیه
اصفهان	کاشی سرامیکی کف	صنایع کاشی نگار	آذربایجان غربی	انواع ماشین الات راهسازی	ایمن راه غرب
اصفهان	سیمان پرتلند تیپ ۲ و سرباره ای	سیمان خاکستری نایین	آذربایجان غربی	لبنیات	گسترش صنایع لبنیات مهاباد
اصفهان	درب و پنجره پیش ساخته آلومینیومی، درب و پنجره از upvc	پریشا نقش جهان	آذربایجان غربی	انواع میلگرد آهنی	شرکت صنایع آهن فردوس باختر
اصفهان	قطعات پرسی بدنه خودرو کامیون	تولیدی قدس نجف آباد	آذربایجان غربی	ماء الشعیر	اروم تینار شیر
اصفهان	نخ پنبه پلی استر	کارخانجات ریسندگی پروین	اردبیل	نبشی آهنی، تسمه آهنی، تولید ریل آهن، میلگرد آهنی	ذوب آهن اردبیل
اصفهان	پلیمرهای تقویت شده	پردیس گسترش اسپادانا	اردبیل	انواع اتوبوس شهری-بین شهری-دیزل و گازسوز دوو	سبلان خودرو میوان
اصفهان	اتصالات پلی پروپیلن	مونا پلیمر اسپادانا	اردبیل	پارچه کشیاف گرد	سبلان پارچه
اصفهان	انواع ماشین لباسشویی خانگی اتوماتیک	سپید مطهر انتخاب	اردبیل	خامه پاستوریزه، شیراسترلیزه، پنیر پاستوریزه موزرلا	فراورده های لبنی تارا سبلان
اصفهان	لوله های چندنریخته گری	هامون نایزه	اردبیل	کشتارگاه مرغ	تعاونی کشتارگاه مرغ سامیان
چهارمحال بختیاری	ورق گالوانیزه	ورق خودرو چهارمحال و بختیاری	البرز	طراحی مونتاژ مدیریت ماشین الات	مدیریت پروژه های نیروگاهی ایران مپنا
چهارمحال بختیاری	سیمان خاکستری	صنایع سیمان شهرکرد	البرز	پروتئین های نو ترکیب، آنتی بادی های مونوکلونال	شرکت آریوزن زیست دارو
چهارمحال بختیاری	ورق قلع اندود	صنایع فولاد فرخ شهر	البرز	انواع پتو	بنگاه تعاون و حرفه آموزی صنایع زندانیان کشور

چهارمحل بختیاری	شیرخشک، شیرخشک نوزاد	شیرخشک نوزاد پگاه	البرز	آماده سازی و بسته بندی انزیمهای مورد مصرف در صنایع غذایی	فرآوری فروکتوز ناب
چهارمحل بختیاری	کپسول های کامپوزیت	صنایع کامپوزیت پویای سپیددشت	البرز	توری فلزی، گارد ریل، فلز کاری سنگین	تجهیزات ایمنی راهها
چهارمحل بختیاری	فراورده های نسوز	فراورده های نسوز مهرگذار	البرز	نان صنعتی	نامی نیک نهاد
خراسان جنوبی	کاشی دیواری، کاشی سرامیکی کف	صنایع کاشی و سرامیک فرزاد	البرز	انواع شوینده	کف
خراسان جنوبی	کاشی سرامیکی کف و دیواری	آیذا سرام	البرز	اکسل های جلو و عقب خودرو	محورسازان گروه گوشا
خراسان جنوبی	کاشی سرامیکی	صنایع کاشی و سرامیک نیلوفر	البرز	پره توربین	مهندسی مواد کاران جاهد نوآور
خراسان رضوی	رنگ کاری فلزات، اتاق سازی وسایل نقلیه، مونتاژ کامل خودرو	ایران خودرو خراسان	البرز	انواع قطعات الومینیومی	شرکت تولیدی تارا ذوب
خراسان رضوی	کنسانتره آهن	ملی فولاد ایران طرح تجهیز معادن سنگ آهن سنگان فازیک	البرز	انواع پشم شیشه	پشم و الیاف شیشه آریانا پارس
خراسان رضوی	کاشی سرامیکی کف و کاشی دیواری	پردیس سرام پاژ	البرز	اسکلت فلزی	پژوهش توان
خراسان رضوی	سیمان خاکستری معمولی	سیمان زاوه تربت	البرز	مقاطع فولادی ساختمانی وصنعتی	ماهکار فلز
خراسان رضوی	چسب کاشی پودری، پوشش سطوح بتونی	پرین بتن آمود	البرز	سرامیک گرانیته و پرسیلانی	تولیدی زاگرس درخشان
خراسان رضوی	سیمان خاکستری معمولی	سیمان جوین سهامی عام	البرز	فیلم بی او پی بی	اطلس فیلم
خراسان رضوی	پودراب پنیر، خامه پاستوریزه، شیرخشک	صنایع پودر شیر مشهد	البرز	بازیافت خودروهای فرسوده جداسازی برش و پرس	انجمن حمایت زندانیان
خراسان رضوی	خودروسواری	سناباد خودرو توس	ایلام	گوگرد، گاز ۳C پروپان و سنگین تر، گاز اتان	پالایش گاز میمک
خراسان رضوی	ظروف شیشه ای اوپال	سپیده جام توس	ایلام	نخ پلی استر P.O.Y و F.D.Y مات و براق	پویانخ ایلام

خراسان رضوی	دسته سیم وسایل نقلیه موتوری	الکترونیک خودرو شرق پویا	ایلام	پوشک کامل بچه	سیوان بهداشت ایلام
خراسان رضوی	انواع کنتورهای گاز	فناوری گاز توس	ایلام	لوله و اتصالات پی وی سی پلیکا	نهر باران زاگرس
خراسان رضوی	سیمان خاکستری معمولی	سیمان لار سبزوار	بوشهر	سیمان، کلینکر خاکستری	بین المللی ساروج بوشهر
خراسان رضوی	مجموعه لوله شیلنگ سیستم روغن	پارسا یاران	بوشهر	پلی اتیلن سنگین hdpe	پتروشیمی مهر
خراسان رضوی	بسته بندی قهوه فوری و فراوری قهوه	صنایع قهوه پارت سازان	بوشهر	پلی پروپیلن به اشکال ابتدایی	پلی پروپیلن جم
خراسان رضوی	ظروف شیشه ای نسوز	سپیده جام توس	بوشهر	دی اتیلن گلایکول، منواتیلن گلایکول	فرسا شیمی
خراسان رضوی	ضربه گیر لاستیکی صنعتی	پایا ماند خراسان	بوشهر	کشتی و سازه های دریائی	ایلکا
خراسان رضوی	تولید سرکه، رب گوجه	شهداد ناب خراسان	بوشهر	گاز سبک حاصل از استخراج نفت خام	بهره برداری نفت و گاز گچساران
خراسان رضوی	کاشی سرامیکی کف	کاشی گرانتیت و کاشی لعاب زهره کاشمر	بوشهر	پوشش دهی لوله های فلزی بامواد اپوکسی و پلی اورتان	صنایع دریا فن قشم
خراسان رضوی	مواد و محصولات میانی تولید آهن و فولاد آهن اسفنجی	بین المللی تولید و توسعه مواد فلزی	بوشهر	پلی اتیلن متوسط و سنگین، گاز اتیلن	پلیمر آریا ساسول
خراسان رضوی	لوله فایبر گلاس	مشهد صدرا شرق	بوشهر	شیرین کردن آب دریا، هوای فشرده هوای سرویس	پتروشیمی مبین
خراسان رضوی	در بهای اتوماتیک	آچیلان در	بوشهر	بنزین پیرولیز، اتیلن، پلی اتیلن سبک	پتروشیمی جم
خراسان رضوی	بایو دیزل	پالایشگاه فرآورده های سبز ایرانیان	بوشهر	گاز بوتان، گاز پروپان، استایرن منومر	پتروشیمی پارس
خراسان رضوی	کاشی دیواری	مدیریت سرمایه گذاری ضامن پاژ	بوشهر	اورهام، آمونیاک خالص	پتروشیمی پردیس
خراسان رضوی	انواع ریخته گری فولاد و آهن	صنایع فولاد کبکان	بوشهر	گاز مایع lpg، پنتان، پارازایلین	پتروشیمی برزویه
خراسان رضوی	نان صنعتی - نان اروپائی	گندم دشت مشهد	بوشهر	بخار آب انواع گازهای صنعتی، الکل متیلیک متانول	پتروشیمی زاگرس متانول چهارم

خراسان رضوی	شارژر مخابراتی و تابلوی برق فشار قوی	نیان الکترونیک	بوشهر	گاز اتیلن	پتروشیمی مروارید
خراسان رضوی	فرش ماشینی	موکت نگین مشهد	تهران	کامیونسنگین و نیمه سنگین	سیبا موتور
خراسان رضوی	لبنیات	مجتمع رادوارتوس	تهران	کیک	شیرین نوین
خراسان رضوی	انواع تیرآهن	نورد و لوله صفا طوس	تهران	ظروف کریستال	جهان کریستال
خراسان رضوی	ناودانی	مجتمع فولادی توس حجت	تهران	سیمان	سیمان فیروزکوه
خراسان رضوی	رنگرزی چاپ - تکمیل پارچه	رنگ افشان کاویان	تهران	لوله‌های چدنی نشکن، دیگ شوفاژ	لوله و ماشین‌سازی ایران
خراسان رضوی	اجرفشاری	مجیدرودی	تهران	طراحی مونتاژ قطعات بدنه خودرو	پرس بدنه آذر
خراسان رضوی	ژلاتین	تولیدی ژلاتین آریا	تهران	انواع سیمان	سیمان فراز فیروزکوه
خراسان شمالی	لوله‌های فولادی و آهنی بدون درز سیاه لوله گاز	لوله گستر اسفراین	تهران	بازیافت خودروهای فرسوده	تعادل سازان صنعت
خراسان شمالی	میز تحریر و کتابخانه و روکش چوبی	پدیده صنعتگران بار ثاوا	تهران	کشتارگاه صنعتی	کشتارگاه صنعتی دام پاک شهریار
خراسان شمالی	انواع قطعات پیش ساخته بتنی سبک هوادارگازی	سبک سازان شرق خراسان شمالی	تهران	توربین گازی	توربوکمپرسور نفت
خراسان شمالی	اجر سفالی	آجر بیمکر	تهران	کشتارگاه صنعتی	کشت کار احسان ری
سیستان و بلوچستان	سیمان خاکستری	صنایع سیمان زابل	خوزستان	پلی اتیلن ترفتالات، اسید ترفتالیک خالص	پتروشیمی شهید تندگویان
سیستان و بلوچستان	انواع پوشاک بااستثناء پوشاک از پوست خردار	ناجی پوشش زاهدان	خوزستان	پلی اتیلن باوزن مخصوص بالا، گاز اتیلن	پتروشیمی مارون
فارس	تولید درب و پنجره از upvc	شرکت نما گستر لارستان	خوزستان	نیشکر، ملاس نیشکر، شکر زرد	کشت و صنعت نیشکر دهخدا
فارس	قطعات صنعتی به روش ماشینکاری، قطعات صنعتی به روش پرسکاری،	جاودان صنعت پارس	خوزستان	گاز پروپیلن، پلی اتیلن سبک، بنزین پیرولیز	پتروشیمی امیرکبیر

فولاد اکسین خوزستان	ورق عریض	خوزستان	کارخانجات سیمان لامرد	کلینکر و انواع سیمان خاکستری	فارس
توسعه نیشکرو صنایع جانبی سلمان فارسی	شکر خام	خوزستان	ایران خودرو فارس	خودرو سواری	فارس
پتروشیمی ابوعلی سینا	بنزن، رافینیت، ارتوزایلین	خوزستان	مجتمع کارخانجات کاشی و سرامیک صدیق سرام اباده	کاشی دیواری، کاشی کف	فارس
پتروشیمی غدیر	اسید کلریدریک، کلروپلی وینیل	خوزستان	سیمان فارس نو	انواع سیمان خاکستری	فارس
پتروشیمی فن آوران	استیک، الکل متیلیک، متانول، گاز منو اکسید کربن	خوزستان	فولاد پایه فارس	شات بلاست، سند بلاست، تجهیزات و مخازن پالایشگاهی	فارس
مجتمع پتروشیمی رجال	گرانول پلی پروپیلن	خوزستان	سیمان لارستان	سیمان	فارس
پتروشیمی اروند	هیپوکلریت سدیم، سود سوز آور مایع	خوزستان	درخشان ماکارون	رشته فرنگیور میشل، نودل نوعی رشته ماکارونی آماده طبخ، ماکارونی	فارس
پتروشیمی کارون	متیلن دی فنیل دی ایزوسیانات، اسید کلریدریک	خوزستان	کیسه بافی کیمیا الیاف	رول نایلون لمینه از پلی اتیلن سبک فیلم، کیسه پلی پروپیلن	فارس
پتروشیمی فجر	آب یون زدایی شده، گاز نیتروژن تازت	خوزستان	شیراز سرم	انواع محلولهای دارویی، انواع امپولهای تزریقی، سرمهای تزریقی و جایگزین پلاسما	فارس
پتروشیمی لاله	پلی اتیلن با وزن مخصوص کم	خوزستان	صنایع ایده آل رایانه شیراز	جعبه رایانه، کیس، مانیتور، ماوس	فارس
نئوپان دعبل اهواز	نئوپان از باگاس	خوزستان	صنعت داران افتخاری شیراز	تولید و بسته بندی وسایل کمک آموزشی با چاپ	فارس
خمیر مایه و الکل رازی	الکل طبی و صنعتی	خوزستان	بستنی رامک بیتا	انواع بستنی کائوئی - زعفرانی - وانیلی - ساده	فارس
امین طیور	کشتارگاه صنعتی مرغ	خوزستان	گسترش رایانه فردا	کلونایز رلب تاب و انواع رایانه	فارس
آجر توکل دزفول	اجر ماشینی	خوزستان	تعاونی ۱۲۴ پیشرو رایانه	انواع تلفن همراه موبایل	فارس
صنعتی نوید زرشیمی	گرانول پلی پروپیلن	خوزستان	شرکت پویا مبدل کیمیا	مبدلهای حرارتی	فارس
شرکت لوح سبز جنوب	فیبرنیمه سنگین ام دی اف	خوزستان	شیشه قزوین واحد ۲	شیشه جام بروش فلوت	قزوین

سپهر سازان ایرانیان	اتصالات کامپوزیت grp	خوزستان	تولیدی یاس نخ البرز	نخ پلی استر POY و FOY	قزوین
ارتباطات ایرانیان اروند	انواع تلفن همراه موبایل	خوزستان	اشکان چینی	انواع ظروف چینی دکور خورده و ساده	قزوین
مجتمع صنعتی کارون - ایمن تک سا	مخازن تحت فشار	خوزستان	آپادانا سرام	کاشی گرانیته، پرسلانی لعابدار و دیواری	قزوین
تأمین مواد معدنی صنایع فولاد	سنگ دانه بندی شده آهکی	خوزستان	سرامیک برلیان تهران	کاشی دیواری، کاشی سرامیکی کف	قزوین
صنایع بسته بندی پتروپاک	انواع فیلم پلاستیکی چندلایه	خوزستان	دسترنج رضا بافت	میکرو فیلامنت	قزوین
ایران ترانسفو زنگان	ترانسفورماتور توزیع	زنجان	ذوب آهن آریان بوئین زهرا	میلگرد آهنی	قزوین
روغن نباتی جهان	بسته بندی روغن خوراکی، روغن مارگارین، انواع روغنهای نباتی و خوراکی	زنجان	فولاد خرمدشت تاکستان	میلگرد فولادی	قزوین
داود و فریدون خلفی	گرانول p.v.c	زنجان	نورد آریان فولاد	انواع ناودانی، نبشی آهنی، انواع مقاطع فولادی	قزوین
سیمان زنجان	سیمان خاکستری معمولی	زنجان	کشت و صنعت طلاچین	چیپس سیب زمینی، خدمات سردخانه ای	قزوین
کریستال ایران	بلورجات، انواع بطری شیشه ای	زنجان	صنایع ریخته گری ایران خودرو	ریخته گری چدن نشکن داکتیل، ریخته گری چدن خاکستری	قزوین
کالسیمین	شمش روی	زنجان	فولاد البرز تاکستان	انواع مقاطع سبک و سنگین فولادی	قزوین
صنایع خالص سازان روی	شمش روی	زنجان	فن آور لیا	برجهای فلزی، انواع قالب فلزی	قزوین
فولادسیادان	انواع میلگرد	زنجان	کارتک سیستم	انواع پیستون موتورهای بنزینی و دیزلی	قزوین
صنایع ریلی ایران خودرو	واگن مسافربری راه آهن	زنجان	البرز قطعه واحد شماره ۲	قطعات خودرو	قزوین
عایقه های الکتریکی پارس	وسایل عایق سازی دستگاه های الکتریکی، عایقه های الکتریکی	زنجان	اوژن صنعت پارس	بلوک سیلندر پراید ماشینکاری شده	قزوین
صنایع نساجی مادباخت	چاپ انواع پارچه	زنجان	سازمان مدیریت پسماندهای شهرداری قزوین	بازیافت و دفع زباله	قزوین

قزوین	ریسندگی نخ پلی استر ویسکوز	نساجی وال	زنجان	ست‌های تزریق و ...	هورا طب خرمدره
قزوین	نخ پلی استرویسکوز	نساجی دیبا ریس	زنجان	کنسانتره سرب و روی	زرین معدن آسیا
قزوین	اسکلت فلزی	فنی مهندسی سیف بنا	زنجان	انواع مالتاوماءالشعیر	مجتمع صنایع غذایی کیلوس
قزوین	کاشی پرسلانی گرانیتی	کاشی و سرامیک الوند	زنجان	بافندگی و تکمیل پارچه فاستونی	کوکما
قزوین	مونتاژموتور سیکلت	ارژنگ خودرو کاسپین	زنجان	شمش فولاد سبک آلیاژی بیلیت	ذوب آهن البرز غرب
قزوین	کیسه هوا Air bag	نیمه هادی عماد	زنجان	انواع تیراهن	ذوب و نورد خلیج فارس
قزوین	آجر سفالی	آجر شکوفه خاک	زنجان	فیلم پلاستیکی چندلایه BOPP	صنایع پلاستیک پوشینه ابهر
قزوین	مخازن CNG تحت فشار	سازنده توربوکمپرسور ساتک	زنجان	سیگارت فیلتردار	آرین توتون صنعت
قزوین	انواع مقره‌های شیشه ای	پارس مقره	سمنان	پودر لباسشویی	بین المللی محصولات پارس
قزوین	فرآوری دانه‌های روغنی	انرژی و پروتئین شاپان	سمنان	کربنات سدیم	کربنات سدیم سمنان
قم	انواع ورق‌های فولادی و آهنی نورد سرد	فولاد غرب آسیا	سمنان	کاشی سرامیکی کف	روناس کاشی
قم	سیمان خاکستری معمولی	سیمان نیزار قم	سمنان	بتون آماده، اسفالت، شن وماسه کوهی	زرین سپاهان
قم	اسکلت فلزی	ایستا فر	سمنان	گالوانیزه گرم ورق	کارخانجات نوردلوله سمنان
قم	شمش سرب، بازیافت ضایعات پلاستیک، سولفات سدیم	پارسیان پارت پاسارگاد	سمنان	شمش آهنی و فولاد بیلت	ذوب آهن فجر سمنان
قم	باتری لیتیوم- یون قابل شارژ- باتری لیتیوم پلیمری	کارا باتری آریا	سمنان	کاشی دیواری	کاشی رویال نوین
قم	انواع لامپهای کم مصرف الکترونیکی	نوآوران صنعت الکترونیک قم	سمنان	شمش فولاد سبک آلیاژی بیلیت	ذوب آهن آسیا
قم	شمش آهنی و چدن	فولاد سازان جم	سمنان	پارچه پرده‌ای غیر پرده توری	مشارکتی الگانت سمنان
قم	فنر شمش	فولاد فنر سلفچگان	سمنان	انواع نخ پنبه ای-الیاف کوتاه	ابزاردرمان

قم	مونتاژ کامل موتورسیکلت	نیرو موتور آسیا	سمنان	کابل چند رشته‌ای برق	سیم و کابل مغان
قم	طوقه چرخ موتورسیکلت	کاویان طوقه پارت	سمنان	قطعات پلاستیکی تزریقی	تولیدی طب پلاستیک نوین
قم	ماشین الات و تجهیزات فرآوری معدن	رویان صنعت ایرانیان	سمنان	انواع پیچ	ایران پیچکار
قم	شاتون دسته پیستون ماشین کاری شده	مهندسی روان فن آور	سمنان	دستگاه میزان تعمیر و نگهداری خودرو	پاریزان صنعت
قم	مونتاژ کامل موتور سیکلت	کوشا موتور سینا	سمنان	انواع تیرآهن	پروفیل صنعت ماهان
قم	قالبهای فلزی جهت ساخت سازه‌های بتنی	فولاد برش قم	سمنان	گونی پلی پروپیلن	مهربان الیاف گرمسار
مرکزی	نخ پنبه پلی استر	کبیریس تهران	کردستان	درب و کابین اسانسور	آبیدر آسانبر کردستان
مرکزی	بلورجات	بلور کاوه	کردستان	شمش چدن	فولاد زاگرس
مرکزی	سیمان خاکستری معمولی	سیمان ساوه	کردستان	کشتارگاه انواع دامها	شرکت فرآوری مواد پروتئینی استان کردستان
مرکزی	سیمان خاکستری معمولی	سیمان عمران انارک	کردستان	تصفیه شکر	شرکت صنعت قند کردستان
مرکزی	کامیون نیمه سنگین، سبک، کشنده و بیابانی	سپهر دیزل کاوه	کردستان	نوشابه‌های غیرالکلی نوشابه‌های گازدار	تولیدی صنعتی خورشید زریوار
مرکزی	واگن مسافری راه آهن، واگن باری سنگین	مهندسی احیا صنعت ادوات	کرمان	بسته‌بندی اب اشامیدنی و نوشابه	صنایع غذایی نخل زرین کویر
مرکزی	ریخته گری قالبی بازو قطعه بدنه و شاسی	صنایع ریخته گری پرلیت آسیا	کرمان	پودر پسته، فراوری مغز پسته از پسته کال، خلال پسته	شهین پرآور
مرکزی	اسکلت فلزی و سوله	سرامیک فردا	کرمان	کک از ذغال سنگ	تهیه و تولید مواد معدنی ایران
مرکزی	گونی پلی پروپیلن لمینیت شده	ستاره زاگرس آذرخش	کرمان	کلینکرو سیمان خاکستری	سیمان ممتازان کرمان
مرکزی	قوطی فلزی	قوطی سازی آلومینیوم کاوه	کرمان	انواع فویل آلومینیوم - تتراپک، ورق نازک آلومینیوم	صنایع آلومینیوم هزار
مرکزی	انواع خودروهای بنزینی - چیرمن- کوراندو	بنیان توسعه صنعت خودرو	کرمان	رینگ چرخ خودرو	اروند چرخ
مرکزی	انواع الیاف مصنوعی الیاف پلی استر	نساجی آسیا دلیجان	کرمان	سیمان پوزولان	سیمان زرین رفسنجان

مرکزی	انواع اسکلت‌های فلزی و سوله	مهندسی بهساز تجهیز آسیا	کرمان	شکر سفید بسته‌بندی نیم - یک - پنجاه کیلویی	کارخانجات تصفیه شکر تهران
مرکزی	دوده صنعتی	کربن سیمرغ	کرمان	گونی پلی پروپیلن لمینیت شده ADSTAR	مجتمع فنی مهندسی توسکا مهر نوین کرمان
مرکزی	مخازن تحت فشار	کاراسازه کیمیا	کرمان	کاشی و سرامیک	کاشی و سرامیک برلیان رفسنجان
مرکزی	مونتاز کامل کامیون سبک و سنگین	کاریزان خودرو	کرمان	قطعات خودرو	گام صبا بم
مرکزی	الیاف پلی استر	الیاف پلی استر ساینه دلپجان	کرمان	نخ فاستونی، تاپس اکریلیک	زرین بافت
مرکزی	جرثقیل دروازه ای	سازه‌های فلزی و ماشین آلات صنعتی صفا	کرمان	انواع پوکه صنعتی و معدنی	عمران پارس
مرکزی	انواع خودروهای بنزینی-فیات	خودروسازی بنیان توسعه صنعت پارس- تاپکو	کرمان	پروفیل باز	تعاونی و توزیع لوله پروفیل درب و پنجره سازان کرمان
مرکزی	انواع الیاف مصنوعی الیاف پلی استر	الیاف ابریشم ماهان دلپجان	کرمان	سنگ مصنوعی	پارس گرانیت رفسنجان
مرکزی	تصفیه روغن زیتون	توسعه صنایع روغن نباتی گل بهارپارسیان	کرمان	کنسانتره آهن	فولاد زرنده ایرانیان
هرمزگان	شمش آلومینیوم	سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران - هرمز آل	کرمان	کنسانتره کرومیت	معادن فاریاب
هرمزگان	اسلب فولادی	فولاد هرمزگان جنوب	کرمانشاه	اوره، امونیاک خالص	صنایع پتروشیمی کرمانشاه
هرمزگان	بیلت	مجتمع فولاد جنوب	کرمانشاه	کاشی سرامیکی کف، کاشی گرانیتی، کاشی دیواری	کاشی کاژه
هرمزگان	بلند ینگ نفت کوره	بنا گستر کرانه	کرمانشاه	لوازم بهداشتی چینی	چینی کرد
هرمزگان	تصفیه انواع روغن نباتی	صنایع روغن نباتی حیات هرمزگان	کرمانشاه	پلی اتیلن سنگین	پلیمر کرمانشاه
هرمزگان	شستشو و دانه‌بندی شن و ماسه	محمد رضا حاجیان نژاد	کرمانشاه	انواع سیمان	سیمان سامان غرب

هرمزگان	اهن و فولاد اهن اسفنجی	شرکت فولاد کاوه جنوب کیش	کرمانشاه	آلکیل بنزن	پتروشیمی بیستون
هرمزگان	فرمالین، هگزامین	مجتمع پترو صنعت گامرون	کرمانشاه	کنسرو گوجه فرنگی، کنسانتره میوه‌ها	کشت و صنعت روژین تاک
همدان	شمش فولاد سبک آلیاژی بیلت	مجتمع ذوب و ریخته گری فولاد و یان	کرمانشاه	کاشی و سرامیک	کاشی کرد
همدان	سیمان خاکستری معمولی	صنایع سیمان نهاوند	کرمانشاه	لوله پلی اتیلن دوجداره	بسطام جم
همدان	کنجاله ازپس مانده‌های حاصل از تولید روغن، خمیر صابون	کشت و صنعت خزل	کرمانشاه	کاغذ کرافت از ضایعات کاغذ ومقوا	نوید آور سنقر
همدان	سیمان خاکستری معمولی	سیمان هگمتان	کرمانشاه	شیشه ایمنی خودرو تخت و نشکن	شرکت شیشه ایمنی در جام زاگرس
همدان	شمش چدن	ذوب آهن غرب کشور	کرمانشاه	تیر آهن جوشی بال پهن	مجتمع جهان فولاد غرب
همدان	چادر برزنتی، انواع بلوز	جامه دوزان سامن غرب	کرمانشاه	انواع اسکلت فلزی و سوله	نوبین سازه فیدار زاگرس
همدان	انواع مفتول آلیاژی	نورد زاگرس ملایر	کهکیلویه وبویر احمد	مخازن ذخیره سوخت، مخازن تحت فشار	ماشین سازی پارس
همدان	خط نورد - انواع میلگرد	ذوب آهن آلیاژی جعفری	کهکیلویه وبویر احمد	شمش اهنی و فولاد	بویر صنعت
همدان	پودر کربنات کلسیم رسوبی	شیمی معدنی همدان	کهکیلویه وبویر احمد	انواع لوله‌های کامپوزیت و اتصالات لوله - مخازن	مجتمع تولیدی صنعتی دنا صنعت
یزد	شمش چدن	فولاد میبید	گلستان	سیمان خاکستری معمولی	سیمان پیوند گلستان
یزد	کاشی و سرامیک	گلدیس کاشی یزد	گیلان	ورق از فولاد نورد گرم	مجتمع فولاد گیلان
یزد	کنسانتره سنگ آهن	سنگ آهن مرکزی ایران واحد بافق	گیلان	مفتول پتنت	تعاونی صنعتی آینده سازان
یزد	گندله سنگ آهن	صنعتی و معدنی چادرملو - واحد گندله سازی اردکان	گیلان	نورد میلگرد	نورد فولاد گیلان - علیزاده رستکار
یزد	اسید سولفوریک، شمش روی	ذوب روی بافق	گیلان	شمش اهنی و فلادی	مجتمع تولیدی صنعتی شمش انزلی
یزد	کاشی دیوار، کاشی کف	کاشی گلچین میبید	گیلان	بسته بندی اب معدنی	آب معدنی داماش گیلان

یزد	سیمان	گروه صنعتی و معدنی سیمان تجارت مهریز	گیلان	دسته موتور، میل موجگیر فرمان	پاپا مدرن کاسپین
یزد	انواع کامیون	صنایع خودرو کویر	گیلان	میلگرد فولادی	فولاد امیرکبیر خزر
یزد	کاشی پرسلان لعابدار گرانیتی	گرانیت نازسرام میبد	گیلان	اسکلت‌های فلزی وسوله	مجتمع فولاد سازان پارسای شمال
یزد	کاشی دیوار و کف	کاشی نوآوران	گیلان	کشتارگاه صنعتی طیور	کشتارگاه صنعتی طیور گیلان کشتار صومعه سرا
یزد	انواع پوشاک کشفاب	خوشریس یزد	گیلان	لوازم آشپزخانه	پارزر
یزد	کاشی دیوار و کف	کاشی کیمیا سرام میبد	گیلان	نوشابه‌های غیرالکلی	تولیدی صنعتی آریا نوش
یزد	کاشی دیوار دوپخت	کاشی یاقوت میبد	گیلان	حباب شیشه لامپ معمولی	صنعتی شهاب شیشه
یزد	کاشی دیوار	کاشی عمارت یزد	گیلان	شمش فولاد سبک آلیاژی بیلت	فولاد پارس دیلم صومعه سرا
یزد	کاشی کف	کاشی پارسیان سرام میبد	گیلان	لبنیات	تولیدی مطهر گیلان
یزد	کاشی کف	مجتمع کارخانجات کاشی یاس سرام میبد	گیلان	روکش شکلات - فراورده‌های کاکائوی	سابینه سرد خزر
یزد	انواع شلوار جین-کتان	شرق جامه	لرستان	خودروسواری پروتون، خودرو وانت بار	خودروسازی زاگرس
یزد	کاشی کف	نوبین سرام یزد	لرستان	پانل چوبی باروکش مصنوعی، پروفیل پلاستیکی pvc	گروه صنعتی همارشتن
یزد	کاشی کف	کارخانجات کاشی ماهان سرام میبد	لرستان	میلگرد فولادی	مجتمع فولاد خرم اباد
یزد	کاشی دیوار و کف	کاشی رباط میبد	لرستان	قطعات فایبرگلاس	گروه صنعتی لوله الیاف بهراد
یزد	کاشی دیوار	کاشی یزد سرام کویر	مازندران	دمار، توتون سیگار	اداره کل دخانیات استان مازندران
یزد	کاشی کف و دیوار	کاشی صدرا سرام میبد	مازندران	میلگرد فولادی	صنایع فولاد سازان دماوند
یزد	رادیاتور پره‌ای آلومینیومی	گرما آفرین ایساتیس	مازندران	کاغذ اسکناس و سایر اوراق	کارخانه تولید کاغذ اسناد بهادار

ایران خودرو مازندران	مونتازخودرو سواری	مازندران	میبدسرامیک	گلوله‌های سرامیکی	یزد
آریس آمل	کیک بستنی، انواع بستنی	مازندران	ایفا سرام	کاشی دیوار و کف، پخت سوم کاشی و سرامیک	یزد
صنایع چوب خزر کاسپین	انواع پارکت‌های چوبی MDF	مازندران	مجتمع صنعتی اردکان «چینی رز»	چینی آلات بهداشتی	یزد
تولیدی فرایند صنعتی پویا چوب	انواع نئوپان	مازندران	آهن و فولاد غدیرایرانیان	آهن اسفنجی	یزد
صنایع بسته‌بندی کاچ	قطعات پلاستیکی تزریقی	مازندران	تهیه و تولید مواد معدنی ایران - واحد فسفات اسفوردی	کنسانتره فسفات آپاتیت	یزد
نساجی رضوان تاب	تاپس اکریلیک	مازندران	کاشی اطلس مهریز	کاشی دیوار دو پخت	یزد
صنایع موتور بشل	بلوک سیلندر خودرو پراید و ملی	مازندران	کاشی گلسرام اردکان	کاشی دیوار	یزد
تولیدی مازرون سفال	بلوک سفالی تیغه	مازندران	نساجی حریربافت تفت	تاپس الیاف طبیعی پشم	یزد
تولیدی ظروف شیشه‌ای رها جام سرام	ظروف شیشه‌ای اوپال	مازندران	مدرن سرامیک پارسیان	کاشی کف	یزد
تولیدی عکس برگردان چینی گلستو	عکس برگردان	مازندران	صنایع کاشی وسرامیک خاتم اردکان	کاشی کف	یزد
گروه صنعتی زرنیا کو	جرثقیل سقفی	مازندران	داروسازی یاس کویرمید	قرص برای مصارف دارویی و مکملهای غذایی	یزد
سبز نگار البرز	تصفیه و بسته‌بندی انواع روغن نباتی	مازندران	پلیمر ایساتیس قندی ابرکوه	گرانول کابلی	یزد
صنایع شهید بصیر	قطعات هواپیما و هلی کوپتر	مازندران	کاشی اورست ایده آل یزد	کاشی کف	یزد

در جداول زیر فهرست برخی از طرح‌های مهم سازمان ایمن‌درو و سازمان ایدرو که در طی هشت سال اخیر به بهره‌برداری رسیده‌اند ارائه شده است.

جدول ۲۵: برخی طرح‌های مهم به بهره‌برداری رسیده توسط سازمان ایمن‌درو طی هشت سال اخیر

سال بهره‌برداری	سرمایه معادل (میلیارد تومان)	اشتغالزایی		استان	عنوان
		غیرمستقیم	مستقیم		
۱۳۸۵	۴۵۳	۱۰۰۰	۴۳۳	آذربایجان شرقی	مس سونگون تولید سالانه ۱۵۰ هزار تن کنسانتره
۱۳۸۵	۵۴۸	۷۵۰	۱۵۰	اصفهان	فاز دوم توسعه مبارکه (کنسرسیون) رساندن تولید به ۴ میلیون تن ورق گرم در سال
۱۳۸۶	۱۵۰	۳۴۵	۸۵	مرکزی	طرح ۱۱۰ هزار تنی آلومینیوم ایران (لوپ ۱) احداث خط ۱۱۰ هزار تن - با فناوری KA ۲۰۰
۱۳۸۶	۵۵	۰	۵۱	کرمان	اسید سولفوریک سرچشمه تولید سالیانه ۱۰۰ هزار تن اسید سولفوریک
۱۳۸۷	۲۵۹	۳۰۰۰	۳۰۰	یزد	طرح گندله‌سازی اردکان - (تولید سالانه ۳,۴ میلیون تن گندله-استفاده در واحدهای احیا مستقیم)
۱۳۸۷	۱۳۱	۱۲۰۰	۱۳۰	خوزستان	فاز دوم توسعه فولاد خوزستان (افزایش ظرفیت فولاد از ۲,۴ تا ۳,۲ میلیون تن در سال)
۱۳۸۷	۳۶۶	۲۰۰۰	۲۰۰	هرمزگان	فولاد هرمزگان - احداث دو واحد احیا به ظرفیت کل ۱,۶ میلیون تن آهن اسفنجی در سال
۱۳۸۸	۴۲۲	۱۵۰۰	۳۰۰	اصفهان	طرح افزایش زیر سقف فولاد مبارکه (افزایش ظرفیت به میزان ۱,۲ میلیون تن در سال)
۱۳۸۸	۵۰۰	۳۰۰۰	۶۰۰	خوزستان	تولید ورق عریض فولاد خوزستان اکسین (تولید ۱,۰۵ میلیون تن ورق عریض در سال)
۱۳۸۸	۳۶۵	۱۰۵۰	۳۵۰	هرمزگان	آلومینیوم هرمزمال (فاز ۱) - بهره‌برداری از ۱۱۴ دیگ (تولید اولین دیگ)
۱۳۸۹	۲۵۹	۱۵۰۰	۵۰۰	کرمان	طرح احداث کارخانه گندله‌سازی معدن گل گهر یک (تولید ۵ میلیون تن گندله در سال)
۱۳۸۹	۴۱	۵۰	۷۰	کرمان	طرح بازیابی هماتیت و گوگردایی کنسانتره آهن (تولید ۵۵۰ هزار تن کنسانتره هماتیتی و ۵۰۰ هزار تن کنسانتره منیتیتی)
۱۳۸۹	۱۸۷	۲۰۰۰	۴۰۰	چهار محال و بختیاری	تولید ورق گالوانیزه خودرو (تولید ۴۰۰ هزار تن ورق گالوانیزه در سال (مخصوص بدنه خودرو))
۱۳۹۰	۱۱۶	۵۰	۵۰	اصفهان	احداث واحد آگلومراسیون به ظرفیت ۲,۴ میلیون تن در سال ذوب آهن اصفهان

۱۳۹۰	۴۳۰	۳۰۰۰	۱۵۰۰	کرمان	طرح‌های نوسازی و بازسازی مجتمع مس سرچشمه به منظور افزایش بهره‌وری و حفظ تولید
۱۳۹۱	۲۹۸	۵۰۰۰	۱۲۰۰	خراسان رضوی	طرح اکتشاف و تجهیز معادن سنگ آهن سنگان / تولید ۲,۶ میلیون تن کنسانتره در سال
۱۳۹۱	۱۱۲۵	۴۱۰۰	۸۲۰	یزد	فولادسازی ارفع اردکان - تولید ۱ میلیون تن فولاد در سال
۱۳۹۱	۵۱۶	۱۰۰۰	۳۰۰	کرمان	احداث کارخانه کنسانتره سنگ آهن زرنند (میدکو) به ظرفیت تولید ۲ میلیون تن کنسانتره در سال
۱۳۹۱	۷۵۲	.	.	ونزوئلا	سیمان ونزوئلا (فاز اول) - احداث کارخانه ۱ میلیون تنی سیمان

جدول ۲۶: برخی طرح‌های مهم به بهره‌برداری رسیده توسط سازمان ایدرو طی هشت سال اخیر

سال بهره‌برداری	حوزه صنعتی	عنوان طرح
۱۳۸۴	فناوری‌های نوین	برج فناوری اطلاعات کیش
۱۳۸۴	فناوری‌های نوین	طرح میکرو ماشین ارومیه
۱۳۸۴	فناوری‌های نوین	طرح تولید انیمیشن
۱۳۸۴	فناوری‌های نوین	مرکز تست آلایندگی
۱۳۸۴	فناوری‌های نوین	سیستم پیام دهی (SMS)
۱۳۸۴	فناوری‌های نوین	نشر الکترونیکی کتاب
۱۳۸۴	فناوری‌های نوین	سرامیک‌های مغناطیسی
۱۳۸۴	فناوری‌های نوین	کلونایزر
۱۳۸۴	سایر	توسعه و نوسازی کارخانجات نساجی فردوس
۱۳۸۴	سایر	تولید واگن‌های باری و مسافری
۱۳۸۵	فناوری‌های نوین	مفتول مغزدار
۱۳۸۵	فناوری‌های نوین	شخصی‌سازی کارت
۱۳۸۶	فناوری‌های نوین	آموزش الکترونیکی
۱۳۸۶	فناوری‌های نوین	فاز اول گوشی تلفن همراه
۱۳۸۶	فناوری‌های نوین	طرح استحصال طلا
۱۳۸۶	فناوری‌های نوین	پژوهشکده سیستم‌های پیشرفته صنعتی
۱۳۸۶	فناوری‌های نوین	تولید شیشه‌های پیرکس و اوپال
۱۳۸۶	سایر	تولید قالب‌های مصرفی در صنایع شیشه

۱۳۸۶	سایر	تولید عکس برگردان در چینی اوپال
۱۳۸۷	فناوری‌های نوین	سیستم مدیریت ناوگان
۱۳۸۷	فناوری‌های نوین	ارائه خدمات ICT در صنعت خودرو
۱۳۸۷	فناوری‌های نوین	ایجاد بانک خون بند ناف و تولید سلول‌های بنیادین قلب
۱۳۸۷	فناوری‌های نوین	تولید بیوایمپلنت‌های استخوانی
۱۳۸۷	فناوری‌های نوین	سیستم‌های حفاظتی و مراقبتی هوشمند
۱۳۸۷	سایر	تولید شاتون سواری به روش آهنگری پودر
۱۳۸۷	سایر	نمونه‌سازی قطعات بدنه خودرو L۹۰
۱۳۸۷	سایر	تولید پیستون به روش SLC
۱۳۸۷	سایر	مونتاژ آمبولانس
۱۳۸۷	سایر	تولید قطعات به روش آهنگری
۱۳۸۷	سایر	تولید رینگ آلومینیومی
۱۳۸۸	فناوری‌های نوین	تولید مبردها (فاز اول)
۱۳۸۸	فناوری‌های نوین	تولید کود بیولوژیک
۱۳۸۸	فناوری‌های نوین	مخازن داده‌ها و کسب و کار هوشمند
۱۳۸۸	فناوری‌های نوین	برج الکترونیک شیراز
۱۳۸۸	فناوری‌های نوین	طرح توسعه مرکز پژوهش و مهندسی جوش ایران
۱۳۸۸	فناوری‌های نوین	تولید ایربگ خودرو
۱۳۸۸	فناوری‌های نوین	ایمو بلایزر
۱۳۸۸	سایر	تولید لوله‌های GRP
۱۳۸۹	فناوری‌های نوین	بیو ایمپلنت قلبی و عروقی
۱۳۸۹	فناوری‌های نوین	تولید کاتالیست ریفرمینگ با بخار آب
۱۳۸۹	فناوری‌های نوین	بیوایمپلنت تاندون - لیگامان
۱۳۹۰	فناوری‌های نوین	تولید واکسن تب برفکی
۱۳۹۰	فناوری‌های نوین	تولید صمغ گزانتان
۱۳۹۰	سایر	ساخت ۱۱۸۲ واحد مسکونی در فاز ۳ شهر جدید پرند
۱۳۹۰	سایر	تولید خمیر مایه خشک
۱۳۹۰	سایر	تولید انواع کاشی در کاشمر
۱۳۹۱	سایر	تولید پارچه پرده‌ای الگانت سمنان

۱۳۹۱	سایر	ساخت ۲۵۰۰ واحد مسکونی در فاز ۵ شهر جدید پرد
۱۳۹۱	سایر	تکمیل و راه اندازی فاز C کاشی کاشمر
۱۳۹۱	سایر	ساخت شناور ایران - شهر کرد
۱۳۹۱	فناوری‌های نوین	آماده‌سازی تولید بیواتانول از باگاس

در جدول زیر برخی از شاخص‌های مهم طرح‌های راه اندازی شده توسط سازمان‌های توسعه‌ای ارائه شده است

جدول ۲۷: برخی از شاخص‌های کلیدی در طرح‌های راه اندازی شده توسط سازمان‌های توسعه‌ای

سازمان	شاخص	واحد	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱
ایمیدرو	سرمایه‌گذاری	میلیارد ریال	--	۱۲۶۹۷	۲۵۹۷,۱۶	۱۷۴۹۴,۹۴	۲۱۳۴۳,۷۲	۹۸۲۴,۰۷۴	۱۵۴۹۸,۷	۳۳۰۶۷,۷۶
ایمیدرو	اشتغال	نفر	--	۵۲۸۴	۶۱۲	۲۰۵۴۱	۱۹۹۹۶	۷۴۹۶	۱۸۷۶۰	۱۴۶۸۳
ایدرو	سرمایه‌گذاری	میلیارد ریال	۵۶۷	۶۸	۱۲۹۱	۱۷۱۲	۶۶۴	۱۳۳	۱۳۱۱,۶۷	۲۳۴۱
ایدرو	اشتغال	نفر	۱۰۲۲	۶۳	۱۲۹۵	۹۸۹	۲۵۲	۱۰۹	--	--

۲-۱-۴ بازسازی و نوسازی

در حوزه بازسازی و نوسازی صنایع می‌توان به مأموریت سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران در این راستا اشاره نمود که این سازمان علاوه بر راه اندازی طرح‌هایی که در بخش قبل توضیح داده شد، در جهت نوسازی و بازسازی طرح‌هایی در دست اجرا دارد که اهم این طرح‌ها عبارتند از:

طرح بازسازی و نوسازی ماشین آلات نساجی قائم شهر با سرمایه ۸,۱۳ میلیارد ریال

افزایش ظرفیت نساجی قائم شهر با سرمایه ۵۰ میلیارد ریال

طرح بازسازی شرکت کشت و صنعت نیشکر هفت تپه با سرمایه ۲۹۷ میلیارد ریال

بازسازی تکمیلی شرکت کشت و صنعت نیشکر هفت تپه با سرمایه ۱۰۵ میلیارد ریال

طرح بازسازی و نوسازی شرکت قند یاسوج با سرمایه ۷۲ میلیارد ریال

در این حوزه تا کنون ۴ طرح در سال ۱۳۸۵ خاتمه یافته است که سرمایه‌گذاری آن با اعتباری بالغ بر ۵۱,۲ میلیارد ریال شامل طرح‌های موتور ۴ سیلندر، ۶ سیلندر، موتور ۴,۲۳۶ توربو از شرکت موتورسازان تراکتورسازی ایران و طرح مدار ماسه از شرکت ریخته‌گری تراکتورسازی ایران می‌باشد. علاوه بر این طرح‌های هتل گسترش تبریز و ساختمان مرکزی مؤسسه مطالعات بهره‌وری و منابع انسانی با اعتبار بالغ بر ۱۲۳ میلیارد ریال در سال ۱۳۸۶ به اتمام رسیده است.

علاوه بر اقدامات سازمان توسعه و نوسازی صنایع ایران، با توجه به سیاست دولت مبنی بر اجرای قانون هدفمند کردن یارانه‌ها، برنامه‌ریزی جامعی برای بازسازی و نوسازی واحدهای تولیدی در قالب بسته حمایتی بخش تولید از اواخر سال ۱۳۸۹ در نظر گرفته شد که از طریق ثبت نام و معرفی واحدها به بانک ملی و سپه اجرایی شده و پیگیری وزارت برای پرداخت تسهیلات به واحدها در حال انجام می‌باشد.

این پروژه در دو بخش بازسازی بزرگ و بازسازی کوچک برنامه‌ریزی و اجرایی شده است. بازسازی کوچک برای پروژه‌هایی است که تا سقف ۱۵۰۰ میلیون ریال منابع عمدتاً ریالی نیاز دارند. پروژه بازسازی بزرگ نیز پروژه‌هایی هستند که منابع مالی مورد نیاز آن‌ها بیش از ۱۵۰۰ میلیون ریال بوده و منابع ارزی و ریالی برای اجرای پروژه‌ها مورد نیاز می‌باشد. عملکرد ثبت نام و معرفی به بانک این پروژه در بخش هدفمند کردن یارانه‌ها ارائه شده است.

۲-۱-۵- وضع موجود واحدهای فعال

۲-۱-۱-۵- پروانه بهره‌برداری

وضعیت موجود پروانه‌های بهره‌برداری تا پایان سال ۱۳۹۱ تعداد ۷۳۷۵۱ فقره با و ایجاد اشتغال حدود ۲۱۴۳ هزار نفر می‌باشد. جداول زیر وضع موجود پروانه‌های بهره‌برداری را به تفکیک گروه فعالیت و استان تا پایان سال ۱۳۹۱ نشان می‌دهد.

جدول ۲۸: وضع موجود تعداد و اشتغال پروانه‌های بهره‌برداری به تفکیک گروه فعالیت تا پایان سال ۱۳۹۱

کد ISIC	گروه فعالیت	تعداد(فقره)	اشتغال (نفر)
۱۵	محصولات غذایی و آشامیدنیها	۱۰۶۷۹	۳۵۴۵۶۳
۱۶	محصولات از توتون و تنباکو	۱۷	۷۲۴۳
۱۷	ساخت منسوجات	۴۹۴۱	۱۹۵۷۵۵
۱۸	پوشاک و عمل آوردن پوست خز	۱۵۱۷	۲۶۱۹۴
۱۹	دباغی -چرم -کیف-چمدان-کفش	۹۹۸	۲۸۶۳۷
۲۰	چوب و محصولات چوبی به جز میل	۲۰۱۷	۳۳۱۲۴
۲۱	ساخت کاغذ و محصولات کاغذی	۱۹۳۰	۴۲۳۹۹
۲۲	انتشار و چاپ و تکثیر	۳۴۷	۴۹۲۳
۲۳	کک و فراورده‌های حاصل از نفت	۷۹۳	۳۳۱۸۲
۲۴	ساخت مواد و محصولات شیمیایی	۴۳۰۰	۱۵۲۱۱۷
۲۵	محصولات از لاستیک و پلاستیک	۷۷۶۰	۱۳۹۳۱۶
۲۶	سایر محصولات کانی غیرفلزی	۱۷۹۷۲	۳۹۸۷۲۳
۲۷	ساخت فلزات اساسی	۲۵۷۰	۱۴۹۷۱۶
۲۸	محصولات فلزی فابریکی	۶۰۶۳	۱۳۲۰۸۱
۲۹	ساخت ماشین آلات و تجهیزات	۵۱۳۲	۱۵۱۳۱۸
۳۰	ماشین آلات دفتری و حسابداری	۳۴۳	۷۰۴۴
۳۱	ماشین آلات و دستگاه‌های برقی	۱۷۰۹	۶۸۳۰۲
۳۲	رادیو تلویزیون وسایل ارتباط	۲۹۲	۱۶۷۹۵
۳۳	ابزار پزشکی -پتیکه -دقیق -ساعت	۵۱۵	۱۵۹۰۶
۳۴	وسایل نقلیه موتوری	۱۶۸۹	۱۲۵۸۲۹
۳۵	سایر تجهیزات حمل‌ونقل	۵۴۳	۳۴۰۵۶
۳۶	مبلمان سایر مصنوعات	۱۰۶۷	۱۶۸۳۴
۳۷	بازیافت	۳۷۶	۷۱۶۹

۷۷	۹	فعالیت‌های پشتیبانی و کمکی حمل‌ونقل؛ فعالیت‌های آژانسهای مسافرتی	۶۳
۱۱۷۸	۱۳۴	کامپیوتر و فعالیت‌های مربوطه	۷۲
۵۰۸	۳۸	سایر فعالیت‌های خدمات مهندسی	۷۴
۲۱۴۲۹۸۹	۷۳۷۵۱	مجموع	

جدول ۲۹: وضع موجود تعداد و اشتغال پروانه‌های بهره‌برداری به تفکیک استان تا پایان سال ۱۳۹۱

استان	تعداد (فقره)	اشتغال (نفر)
آذربایجان شرقی	۸۷۲۸	۱۳۵۸۴۳
آذربایجان غربی	۲۸۴۰	۶۱۱۴۳
اصفهان	۶۵۵۳	۲۲۰۰۵۵
ایلام	۶۱۸	۹۳۰۲
کرمانشاه	۸۷۳	۲۶۶۹۸
بوشهر	۶۰۷	۲۳۸۶۲
تهران	۵۶۹۳	۳۱۰۵۱۶
چهارمحال و بختیاری	۱۱۷۰	۲۱۹۲۷
خراسان رضوی	۵۹۱۶	۱۸۷۶۴۸
خوزستان	۲۱۴۹	۹۲۱۹۲
زنجان	۱۱۲۱	۳۲۵۵۶
سمنان	۱۹۰۵	۴۵۲۶۶
سیستان و بلوچستان	۱۲۳۹	۲۳۵۶۹
فارس	۴۲۴۸	۹۲۶۸۴
کردستان	۹۴۰	۱۶۰۸۷
کرمان	۱۵۳۹	۶۶۲۴۴
کهگیلویه و بویر احمد	۷۲۹	۸۵۹۱
گیلان	۳۶۷۴	۸۶۶۹۰
لرستان	۱۵۶۳	۲۹۱۵۹

۸۲۹۸۷	۳۴۰۶	مازندران
۱۰۵۷۰۹	۲۷۹۹	مرکزی
۲۰۷۰۷	۷۲۶	هرمزگان
۲۹۳۸۱	۱۴۵۴	همدان
۹۳۹۱۳	۳۳۹۳	یزد
۱۹۱۱۱	۹۷۱	اردبیل
۳۹۷۰۸	۱۹۰۱	قم
۱۳۹۳۶۶	۳۵۲۳	قزوین
۱۹۴۹۶	۸۵۸	گلستان
۱۳۱۹۲	۳۷۱	خراسان شمالی
۸۷۹۳	۴۰۰	خراسان جنوبی
۶۶۱	۲	منطقه آزاد قشم
۴	۱	منطقه آزاد ارس
۷۹۹۲۹	۱۸۴۱	البرز
۲۱۴۲۹۸۹	۷۳۷۵۱	جمع

۲-۵-۱-۱-۲ کارت شناسایی

کارت شناسایی فعالیت صنعتی، مجوزی است که برای تداوم فعالیت کارگاه‌هایی که قبل از تاریخ ۳۰/۶/۱۳۶۴ در محدوده شهری فعال بوده‌اند صادر شده است. وضع موجود کارت‌های شناسایی به تفکیک گروه فعالیت و استان تا پایان سال ۱۳۹۱ به شرح جداول زیر می‌باشد.

جدول ۳۰: وضع موجود کارت‌های شناسایی به تفکیک گروه فعالیت تا پایان سال ۱۳۹۱

کد ISIC	گروه صنعت دو رقمی	تعداد (فقره)	اشتغال (نفر)
۱۵	محصولات غذایی و آشامیدنیها	۲۶۴	۵۷۴۰
۱۷	ساخت منسوجات	۱۲۴۵	۱۴۰۳۲
۱۸	پوشاک و عمل آوردن پوست خز	۳۰۶	۴۹۹۳
۱۹	دباغی - چرم - کیف - چمدان - کفش	۱۱۴	۳۳۲۴
۲۰	چوب و محصولات چوبی به جز مبلمان	۱۳۸	۱۶۳۳
۲۱	ساخت کاغذ و محصولات کاغذی	۱۰۹	۱۵۶۰

۲۳۴۵	۸۸	انتشار و چاپ و تکثیر	۲۲
۴۹۴	۲۶	کک و فراورده‌های حاصل از نفت	۲۳
۷۷۳۷	۳۹۰	ساخت مواد و محصولات شیمیایی	۲۴
۹۶۰۵	۸۸۰	محصولات از لاستیک و پلاستیک	۲۵
۱۳۵۰۸	۷۸۷	سایر محصولات کانی غیرفلزی	۲۶
۱۷۷۰	۱۳۸	ساخت فلزات اساسی	۲۷
۸۴۰۳	۶۴۸	محصولات فلزی فابریکی	۲۸
۱۰۴۶۰	۴۸۷	ساخت ماشین آلات و تجهیزات	۲۹
۵۸۰	۱۱	ماشین آلات دفتری و حسابداری	۳۰
۶۳۱۰	۲۰۴	ماشین آلات و دستگاه‌های برقی	۳۱
۱۶۷۳	۴۳	رادیو تلویزیون وسایل ارتباط	۳۲
۶۹۰	۴۳	ابزار پزشکی-اپتیکی-دقیق-ساعت	۳۳
۸۴۰۰	۱۴۰	وسایل نقلیه موتوری	۳۴
۱۰۴۴	۴۰	سایر تجهیزات حمل‌ونقل	۳۵
۳۲۹۵	۲۱۸	مبلمان سایر مصنوعات	۳۶
۱۴۲	۱۹	بازیافت	۳۷
۱۰۷۷۳۸	۶۳۳۸	جمع	

جدول ۳۱: وضع موجود کارت‌های شناسایی به تفکیک استان تا پایان سال ۱۳۹۱

استان	تعداد (فقره)	اشتغال (نفر)
اصفهان	۸۵۰	۸۷۷۶
تهران	۴۸۳۷	۸۶۱۶۷
خوزستان	۲۱	۸۱
سمنان	۱	۵
فارس	۷	۴۷
گیلان	۱۱	۱۴۵
لرستان	۴	۴۶
یزد	۳	۴۳۷

۹۳	۱۴	قم
۱۲۸	۶	قزوین
۱۱۸۱۳	۵۸۴	البرز
۱۰۷۷۳۸	۶۳۳۸	جمع

۲-۱-۱-۵-۳ گواهی فعالیت صنعتی

مجوزی است برای واحدهای مستقر در محدوده ۱۲۰ کیلومتری تهران و ۵۰ کیلومتری اصفهان که قبل از تاریخ ۳۱/۶/۱۳۶۴ احداث و فعال بوده و تداوم تولید انبوه یک یا چند محصول را اثبات نموده‌اند. وضع موجود گواهی‌های فعالیت صنعتی در جداول زیر به تفکیک گروه فعالیت و استان ارائه شده است.

جدول ۳۲: وضع موجود گواهی‌های فعالیت صنعتی به تفکیک گروه فعالیت تا پایان سال ۱۳۹۱

کد ISIC	گروه فعالیت	تعداد(فقره)	اشتغال (نفر)
۱۵	محصولات غذایی و آشامیدنیها	۷۱	۱۰۲۶
۱۷	ساخت منسوجات	۴۱۷	۳۵۵۴
۱۸	پوشاک و عمل آوردن پوست خز	۵۴	۱۰۷۴
۱۹	دباغی -چرم -کیف-چمدان-کفش	۵۶	۸۷۰
۲۰	چوب و محصولات چوبی به جز مبل	۶۰	۸۰۸
۲۱	ساخت کاغذ و محصولات کاغذی	۱۰۱	۷۴۸
۲۲	انتشار و چاپ و تکثیر	۷	۸۸
۲۳	کک و فراورده‌های حاصل از نفت	۲۸	۳۲۴
۲۴	ساخت مواد و محصولات شیمیایی	۲۰۳	۲۳۸۷
۲۵	محصولات از لاستیک و پلاستیک	۷۸۴	۵۸۳۳
۲۶	سایر محصولات کانی غیرفلزی	۳۴۰	۵۱۴۳
۲۷	ساخت فلزات اساسی	۵۳۸	۷۶۳۹
۲۸	محصولات فلزی فابریکی	۲۴۸۰	۲۱۹۱۹
۲۹	ساخت ماشین آلات و تجهیزات	۱۵۸۳	۱۹۲۰۵
۳۰	ماشین آلات دفتری و حسابداری	۱۲۰	۲۰۹۳
۳۱	ماشین آلات و دستگاه‌های برقی	۲۲۳	۳۷۱۶
۳۲	رادیو تلویزیون وسایل ارتباط	۷۸	۱۴۴۵

۳۲۸۳	۱۹۷	ابزار پزشکی - اپتیکی - دقیق - ساعت	۳۳
۵۴۳۱	۴۱۶	وسایل نقلیه موتوری	۳۴
۸۹۸	۹۲	سایر تجهیزات حمل و نقل	۳۵
۲۷۱۱	۱۰۴	مبلمان سایر مصنوعات	۳۶
۲۲۴	۲۸	باز یافت	۳۷
۵	۱	تحقیق و توسعه	۷۳
۹۰۴۲۴	۷۹۸۱	جمع	

جدول ۳۳: وضع موجود گواهی‌های صنعتی به تفکیک استان تا پایان سال ۱۳۹۱

استان	تعداد (فقره)	اشتغال (نفر)
اصفهان	۱۱۶۹	۱۲۱۴۲
تهران	۶۱۷۳	۶۹۳۳۴
خراسان رضوی	۱	۵
قم	۲	۳۹
قزوین	۱	۱۲
البرز	۶۳۵	۸۸۹۲
جمع	۷۹۸۱	۹۰۴۲۴

۲-۱-۵-۴ واحدهای فعال

وضع موجود مجوزهای بهره‌برداری کل واحدهای فعال که شامل پروانه بهره‌برداری، کارت شناسایی و گواهی فعالیت صنعتی به تفکیک گروه فعالیت و استان تا پایان سال ۱۳۹۱ در جداول زیر آورده شده است.

جدول ۳۴: وضع موجود واحدهای فعال به تفکیک گروه فعالیت تا پایان سال ۱۳۹۱

گروه فعالیت	تعداد (فقره)	اشتغال (نفر)
محصولات غذایی و آشامیدنیها	۱۱۰۱۹	۳۶۱۳۹۱
محصولات ازتوتون و تنباکو	۱۷	۷۲۴۳
ساخت منسوجات	۶۶۰۴	۲۱۳۳۵۰
پوشاک و عمل آوردن پوست خز	۱۸۷۸	۳۲۲۷۰
دباغی - چرم - کیف - چمدان - کفش	۱۱۶۹	۳۲۸۴۱
چوب و محصولات چوبی به جز میل	۲۲۱۶	۳۵۵۹۵
ساخت کاغذ و محصولات کاغذی	۲۱۴۰	۴۴۷۰۷

۷۳۵۶	۴۴۲	انتشار و چاپ و تکثیر
۳۴۰۰۰	۸۴۷	کک و فراورده‌های حاصل از نفت
۱۶۲۳۰۰	۴۸۹۵	ساخت مواد و محصولات شیمیائی
۱۵۴۸۷۷	۹۴۳۰	محصولات از لاستیک و پلاستیک
۴۱۷۶۲۹	۱۹۱۱۲	سایر محصولات کانی غیرفلزی
۱۵۹۱۴۲	۳۲۴۷	ساخت فلزات اساسی
۱۶۲۴۸۸	۹۱۹۵	محصولات فلزی فابریکی
۱۸۱۰۲۸	۷۲۰۵	ساخت ماشین آلات و تجهیزات
۹۷۴۲	۴۷۵	ماشین آلات دفتری و حسابداری
۷۸۳۴۳	۲۱۳۷	ماشین آلات و دستگاه‌های برقی
۱۹۹۱۳	۴۱۳	رادیو تلویزیون وسایل ارتباط
۱۹۸۷۹	۷۵۵	ابزار پزشکی-اپتیکی-دقیق-ساعت
۱۳۹۶۹۵	۲۲۴۶	وسایل نقلیه موتوری
۳۶۰۲۲	۶۷۶	سایر تجهیزات حمل و نقل
۲۲۸۵۶	۱۳۹۰	مبلمان سایر مصنوعات
۷۵۳۵	۴۲۳	بازیافت
۷۷	۹	فعالیت‌های پشتیبانی و کمکی حمل و نقل؛ فعالیت‌های آژانسهای مسافرتی
۱۱۷۸	۱۳۴	کامپیوتر و فعالیت‌های مربوطه
۵	۱	تحقیق و توسعه
۵۰۸	۳۸	سایر فعالیت‌های خدمات مهندسی
۲۳۴۱۹۷۰	۸۸۱۱۳	جمع

جدول ۳۵: وضع موجود واحدهای فعال به تفکیک استان تا پایان سال ۱۳۹۱

استان	تعداد (فقره)	اشتغال (نفر)
آذربایجان شرقی	۸۷۳۸	۱۳۶۰۶۸
آذربایجان غربی	۲۸۴۰	۶۱۱۴۳
اصفهان	۸۵۷۳	۲۴۰۹۸۸
ایلام	۶۱۸	۹۳۰۲
کرمانشاه	۸۷۵	۲۶۷۱۸
بوشهر	۶۰۷	۲۳۸۶۲

۴۶۶۰۵۲	۱۶۷۰۶	تهران
۲۱۹۳۵	۱۱۷۱	چهارمحال و بختیاری
۱۸۷۶۵۳	۵۹۱۷	خراسان رضوی
۹۲۲۷۹	۲۱۷۱	خوزستان
۳۲۵۵۶	۱۱۲۱	زنجان
۴۵۲۷۱	۱۹۰۶	سمنان
۲۳۵۶۹	۱۲۳۹	سیستان و بلوچستان
۹۲۷۹۸	۴۲۶۱	فارس
۱۶۱۴۷	۹۴۲	کردستان
۶۶۲۵۷	۱۵۴۰	کرمان
۸۵۹۱	۷۲۹	کهگیلویه و بویر احمد
۸۶۸۴۴	۳۶۸۶	گیلان
۲۹۲۵۲	۱۵۷۰	لرستان
۸۳۰۲۲	۳۴۰۷	مازندران
۱۰۵۷۶۸	۲۸۰۱	مرکزی
۲۰۷۱۹	۷۲۷	هرمزگان
۲۹۳۸۱	۱۴۵۴	همدان
۹۴۳۵۰	۳۳۹۶	یزد
۱۹۱۱۱	۹۷۱	اردبیل
۳۹۸۴۶	۱۹۱۸	قم
۱۳۹۵۲۲	۳۵۳۱	قزوین
۱۹۴۹۶	۸۵۸	گلستان
۱۳۱۹۲	۳۷۱	خراسان شمالی
۸۷۹۳	۴۰۰	خراسان جنوبی
۶۶۱	۲	منطقه آزاد قشم
۴	۱	منطقه آزاد ارس
۱۰۰۸۲۰	۳۰۶۶	البرز
۲۳۴۱۹۷۰	۸۸۱۱۳	جمع

۲-۱-۲ ظرفیت و تولید محصولات صنعتی

۲-۱-۲-۲ ظرفیت محصولات صنعتی

ظرفیت محصول شاخصی است که با میزان تولید واقعی متفاوت است. ممکن است برای یک محصول ظرفیت تولید وجود داشته باشد، ولی میزان تولید واقعی آن بستگی به تأمین مواد اولیه، بازار محصول، شرایط واحد و ... دارد. لذا ارقام ظرفیت با تولید واقعی تفاوت دارد. در جدول زیر ظرفیت‌های ایجاد شده در حوزه برخی از محصولات منتخب که بر اساس پروانه‌های بهره‌برداری صادر شده توسط سازمان‌های استانی تعیین شده، ارائه گردیده است.

جدول ۳۶: ظرفیت برخی محصولات منتخب صنعتی و معدنی

نام محصول	واحد سنجش	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱
فولاد خام	میلیون تن	۱۰	۱۱	۱۲	۱۶	۱۷	۱۸	۲۰	۲۰
محصولات فولادی	میلیون تن	۱۳	۱۸,۶	۱۸,۹	۲۰,۳	۲۱,۳	۲۸,۹	۳۱	۳۱
شمش آلومینیوم	هزارتن	۲۳۰	۲۳۶	۲۳۶	۲۳۶	۴۵۷	۴۵۷	۴۵۷	۴۵۷
مس کاتد	هزارتن	۱۹۰	۲۰۴	۲۱۴	۲۵۵	۲۵۵	۲۵۵	۲۵۵	۲۵۵
شمش روی	هزارتن	-	-	-	۲۵۹	۲۵۹	۲۵۹	۲۵۹	۲۵۹
آلومینا	هزارتن	-	-	-	-	۲۳۰	۲۳۰	۲۳۰	۲۵۰
کنسانتره سنگ آهن	هزارتن	-	-	-	-	۲۳۶۰۰	۲۳۶۰۰	۲۴۷۵۰	۲۹۵۰۰
کنسانتره ذغالسنگ	هزارتن	-	-	-	-	۲۴۲۵	۲۴۲۵	۲۴۲۵	۲۴۲۵
سیمان	میلیون تن	۳۳	۳۵,۸	۴۹,۲	۵۹	۶۹,۵	۷۲,۱	۷۶,۴	۸۰
کاشی و سرامیک	میلیون مترمربع	-	-	-	۲۱۲,۶	۳۲۰	۳۲۰	۳۵۰	۳۸۰
شیشه جام	هزارتن	-	-	-	۹۲۰,۴	۱۳۳۸	۱۳۳۸	۱۳۳۸	۱۵۱۸
ظروف شیشه ای	هزارتن	-	-	-	۴۰۲,۰	۵۰۰,۰	۵۰۰,۰	۵۰۰	۵۰۰
ظروف چینی	هزارتن	-	-	-	۵۱,۹	۵۱,۹	۵۱,۳	۵۱,۹	۵۱,۹
چینی بهداشتی	هزارتن	-	-	-	۸۸,۱	۹۱,۵	۹۱,۵	۹۱,۵	۹۱,۵
انواع خودرو سواری	هزاردستگاه	۶۷۱	۶۹۱	۸۸۹	۹۴۴	۱۳۴۴	۱۳۷۴	۱۸۵۴	۱۹۰۴
انواع وانت	هزاردستگاه	۵۵	۸۵	۱۱۵	۱۲۵	۱۶۸	۱۶۸	۱۷۱	۱۹۰,۵
انواع کامیون و کشنده	هزاردستگاه	۱۱۱	۱۲۸	۱۲۸	۱۵۶	۱۵۹,۴	۱۸۸,۸۳	۱۹۳,۸۸	۱۹۹,۸۸
انواع اتوبوس و مینی بوس	هزار دستگاه	۲۰,۸۸	۲۱,۵۳	۲۶,۲۳	۳۳,۱۵	۴۹,۸۵	۵۴,۳۵	۵۸,۰۵	۶۲,۰۵
کمباین	دستگاه	-	-	-	-	۹۰۰	۹۰۰	۹۰۰	۹۰۰

۳۶۲۴	۳۴۰۴	۲۹۹۸	۲۹۹۸	۲۹۹۸	۲۸۶۰	۲۸۶۰	-	هزارتن	روغن نباتی
۵۵	۵۵	۳۵	۳۵	۲۵,۵	۲۵,۵	۲۵,۵	-	میلیارد عدد	دارو
۱۴۰۳	۱۳۴۷	۱۳۴۷	۹۹۴,۷	۹۶۷,۰	۹۶۷,۷	۸۱۵,۳	-	هزارتن	پودر شوینده
۳۰۷	۳۱۸	۲۸۴,۹	۲۸۴,۹	۲۸۱	۲۸۴,۷	۲۷۴,۷	-	هزارتن	لاستیک خودرو
۸۴۲,۵	۷۵۰,۰	۷۵۰,۰	۷۵۰,۰	۷۵۰	۷۵۰	۷۵۰	-	هزارتن	انواع کاغذ
۹۰۰	۹۰۰	۹۰۰	۹۰۰	۹۰۰	۹۰۰	۹۰۰	-	هزارتن	کارتن
۹۰۰	۸۲۰	۷۵۰	۷۵۰	۷۵۰	۷۰۰	۷۰۰	-	هزار مترمکعب	نئوپان
۴۴۷	۲۱۹,۲	۲۱۹,۲	۲۱۹,۲	۱۸۵	۶۵	۶۵	-	هزار مترمکعب	تخته فیبر و ام دی اف
۱۳۰,۴	۱۳۰,۴	۱۳۰,۴	۱۳۰,۴	۱۱۵	۱۱۵	۱۱۵	-	هزارتن	سموم دفع آفات نباتی
۱۰۸۰	۱۰۸۰	۱۰۸۰	۱۰۸۰	۹۳۰	-	-	-	هزارتن	روغن موتور و صنعتی تصفیه اول
۱۴۰	۱۴۰	۱۴۰	۱۴۰	۱۴۰	۱۴۰	۱۴۰	-	هزارتن	LAB
۹۰	۹۰	۹۰	۹۰	۹۰	۹۰	۹۰	-	هزارتن	DMT
۱۱۰	۱۱۰	۱۱۰	۱۱۰,۰	۵۵,۰	۵۵,۰	۵۵,۰	-	هزارتن	دوده
۵۵	۵۵	۵۴	۴۵,۹	۴۳,۳	۳۵,۴	۲۳,۹	-	میلیون تن	پتروشیمی

۲-۲-۱-۲-۲ مقادیر تولیدات صنعتی

با توجه به زیرساخت‌های ایجاد شده و ظرفیت‌سازی‌های گسترده در جهت تکمیل زنجیره ارزش افزوده صنایع کشور، یکی از اولویت‌های مهم این وزارت افزایش تولید محصولات صنعتی بوده است. در این راستا برنامه‌ریزی‌های گسترده‌ای صورت گرفت که نیازمندی‌های حوزه تولید در جهت افزایش راندمان ظرفیت‌های ایجاد شده مرتفع گردد. در جدول زیر روند تولید برخی از محصولات منتخب صنعتی و معدنی در طول هشت سال اخیر ارائه شده است.

جدول ۳۷: روند تولید برخی محصولات منتخب صنعتی و معدنی

نام محصول	واحد سنجش	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱	مجموع هشت سال
فولاد خام	میلیون تن	۹,۳۴	۹,۹۳	۱۰,۳۹	۱۰,۹	۱۱,۱۳	۱۲,۷۳	۱۴,۰۸	۱۴,۸۳	۹۳,۳
محصولات فولادی	میلیون تن	۹,۱۶	۹,۷۲	۱۰,۱۹	۱۳,۴۴	۱۴,۲۸	۱۵,۹۶	۱۷,۰۷	۱۷,۵۴	۱۰۷,۴
دانه‌بندی و کنسانتره سنگ آهن	میلیون تن	۱۴,۷۳	۱۸,۱۳	۲۱,۳۸	۲۵,۲۳	۲۵,۴۳	۲۷,۲۲	۲۷,۶۷	۳۰,۱۲	۱۸۹,۹

۸۱۶۵,۵	۸۱۸	۹۴۰	۹۹۲	۱۱۵۵	۱۲۶۶,۵	۱۰۳۹	۱۰۲۵	۹۳۰	هزار تن	کنسانتره ذغالسنگ
۲۱۱۰,۶	۳۳۳	۳۱۸	۳۰۳	۲۸۱,۳	۲۴۸,۳	۲۰۲,۸	۲۰۵,۵	۲۱۸,۷	هزارتن	شمش آلومینیوم
۱۵۷۷,۰	۲۲۵	۲۳۳,۲	۲۳۶,۵	۲۱۰,۳	۲۰۰	۱۷۴	۱۶۸	۱۳۰	هزار تن	آلومینا
۱۶۶۷,۷	۲۱۳,۵	۲۳۵	۲۲۱,۱	۲۱۰,۳	۲۰۶	۲۰۳	۲۰۰,۸	۱۷۸	هزارتن	مس کاتد
۴۰۲,۸	۷۰,۲۶	۶۶,۴۶	۶۱,۶۲	۵۲,۱۴	۴۴,۳۹	۳۹,۹۷	۳۵,۳۱	۳۲,۶۳	میلیون تن	سیمان
۶۸۰۱,۰	۱۰۰۸	۹۵۶	۹۵۵	۷۸۰	۷۷۰	۷۸۴	۷۷۷	۷۷۱	هزارتن	شیشه جام
۱۷۷۹,۰	۳۰۰	۲۹۰	۲۸۰	۲۳۵	۲۰۰	۱۸۰	۱۷۰	۱۲۴	میلیون مترمربع	کاشی و سرامیک
۶۴۷,۲	۸۹,۸	۸۹,۴	۸۸	۷۵	۷۹	۶۹	۸۲	۷۵	هزارتن	چینی بهداشتی
۳۹۴۰,۳	۵۳۲,۸	۵۵۱,۱	۵۰۰,۸	۴۲۹,۲	۴۹۳,۴	۴۶۱,۶	۴۸۴,۸	۴۸۶,۶	هزارتن	انواع کاغذ
۱۶۵۶,۱	۲۰۹,۹	۲۰۸,۳	۲۱۰,۳	۲۱۵,۲	۱۹۴,۸	۲۱۳	۲۰۴,۳	۲۰۰,۳	هزارتن	لاستیک خودرو
۱۱۷۵۸,۵	۱۵۲۳	۱۳۷۵,۹	۱۴۵۱	۱۵۰۵,۲	۱۴۴۷,۴	۱۵۱۵	۱۵۱۵	۱۴۲۶	هزارتن	روغن نباتی
۴۶۴۶,۶	۶۲۲	۵۴۹,۱	۵۷۴,۳	۶۰۴,۴	۵۰۰,۳	۵۹۱,۵	۶۴۳	۵۶۲	هزارتن	پودر شوینده
۶۵۳۷,۱	۸۱۰,۸	۸۴۱,۲	۹۴۹	۸۹۹	۸۳۲	۹۹۸	۶۹۳,۴	۵۱۳,۷	هزاردستگاه	ماشین لباسشویی
۸۳۰۷,۰	۹۵۱	۱۰۳۸,۴	۱۰۱۶	۱۰۳۵	۹۸۴	۱۱۱۴	۹۲۶,۱	۱۲۴۲,۵	هزاردستگاه	انواع یخچال و فریزر
۱۲۲۶۱,۴	۱۷۸۷,۴	۱۹۷۷,۳	۱۶۸۹,۷	۱۸۶۱,۵	۱۴۵۶,۴	۱۱۹۸,۷	۱۱۸۰,۴	۱۱۱۰	هزاردستگاه	تلویزیون رنگی
۸۵۴۲,۸	۷۸۸,۴	۱۴۲۱,۱	۱۳۵۹,۶	۱۱۹۳,۲۴	۱۰۵۶,۴۸	۹۴۲,۲۸	۹۴۴,۹۸	۸۳۶,۷۵	هزاردستگاه	انواع سواری
۱۳۳۰,۰	۱۱۵,۶	۱۸۹,۲	۲۰۰,۵	۱۹۴,۹۷	۱۹۱,۲۸	۱۶۰,۲	۱۵۳	۱۲۵,۲	هزاردستگاه	انواع وانت وانت
۲۲۶,۷	۱۶,۳۹	۳۴,۴۹	۳۶,۱۸	۳۰,۵۷	۳۲,۲۷	۲۴,۳۵	۱۹,۰۶	۳۳,۳۴	هزاردستگاه	انواع کامیون, کامیونت و کشنده
۴۱,۴	۱,۰۶	۶,۱۴	۶,۴۶	۶,۷۷	۶,۲	۵,۴۲	۵,۸۴	۳,۵	هزاردستگاه	انواع اتوبوس و مینی بوس
	-	-	-	-	۴۵۹,۵۵	۴۵۸,۷۷	۴۵۸,۰۸	۴۵۵,۴۸	میلیون مترمربع	پارچه فاستونی
	۸۲,۱	۸۱,۸۸	-	-	۴۰۳,۱۸	۴۰۲,۴۹	۴۰۱,۸۵	۳۹۶,۹۹	میلیون	فرش ماشینی

									مترمربع	
۲۵۷,۲	۲۳,۷	۲۸,۵	۳۶	۳۵,۱	۳۱,۲	۲۵,۹	۲۸	۴۸,۸	هزار تن	الیاف اکریلیک
	-	-	۴,۵	۷,۲	۷	۶,۸	۹,۸	۹,۳	هزار تن	الیاف فیلامنت و نایلون
۱۹۰۷,۰	۳۶۳	۱۴۴	۱۶۵	۱۵۷	۱۲۵	۹۵۳	-	-	دستگاه	کمباین
۱۵۴۸۶۹,۰	۲۳۲۹۷	۱۷۸۷۳	۱۰۰۰۳	۱۰۹۲۹	۱۶۰۶۶	۲۵۵۸۹	۲۵۷۷۳	۲۵۳۳۹	دستگاه	تراکتور
	۴۰۷,۱	۴۱۲,۴	۴۰۱,۱	۴۰۸,۸	۴۰۸,۲	۴۵۲,۳	-	۳۷۵,۴	هزارتن	کارتن
	۸۸۱,۶	۷۸۷,۸	۷۱۹,۷	۶۱۳,۶	۷۱۸	۷۰۵	-	۵۸۰,۱	هزارمترمکعب	نئوپان
	۴۲۷,۴	۳۱۵,۴	۱۶۴,۴	۱۷۲,۱	۱۱۷,۴	۷۱,۶	-	۶۳,۵	هزارمترمکعب	فیبر
	۲۵,۸	۲۸,۳	۲۹	۱۹,۷	۱۸,۹	۱۵,۷	-	-	هزارتن	سموم دفع آفات نباتی
۵۱۰۱,۵	۶۱۷	۶۵۰,۳	۶۳۰	۶۷۳,۹	۵۵۳,۲	۶۲۲,۲	۶۲۴,۷	۷۳۰,۲	هزارتن	روغن موتور و صنعتی تصفیه اول
۱۰۵۰,۵	۱۴۰	۱۴۴	۱۵۳	۱۳۶,۷	۱۳۱,۳	۱۰۶	۱۳۸,۵	۱۰۱	هزارتن	(الکیل بنزن خطی) L.A.B
۴۴۷,۰	۵۷,۳	۵۱,۳	۵۸	۴۲	۴۷,۶	۵۲,۸	۶۵	۷۳	هزارتن	(دی متیل تر فتالات) D.M.T
	۸۳,۶	۷۰,۶	۸۰,۷	۷۴,۵	۶۷,۶	۸۰,۱	-	۷۱,۱	هزارتن	دوده
۲۴۶,۲	۴۲,۴	۴۴,۴	۴۱,۴	۳۴,۳۴	۳۰,۳	۲۱,۷	۱۵,۹	۱۵,۸	میلیون تن	محصولات پتروشیمی
	۲۱	۱۹,۶	۱۷,۲	۱۵,۵	۱۴,۱	۱۴	۱۳	۲۱	هزارتن	شمس سرب
۱۱۶۰,۰	۱۶۱	۱۶۰	۱۵۹	۱۳۰	۱۰۵	۱۳۹	۱۶۶	۱۴۰	هزارتن	شمس روی
۲۴۸,۲	۳۲,۲	۳۳,۱	۳۱	۳۱,۵	۳۱,۳	۳۲,۲	۳۰,۵	۲۶,۴	میلیارد عدد	دارو
۲۴۲,۰	۳۲,۴	۲۹,۵	۳۴,۴	۲۵,۵	۲۷,۶	۳۱,۲	۲۸,۳	۳۳,۱	هزارتن	الیاف و تاپس پلی استر
	۱۵۶,۸	۱۵۱,۹	۸۰,۴	۷۴,۹	۷۱,۶	-	-	۱۸,۴	هزارتن	نخ پلی استر
	۶۷۹,۱	۸۷۳,۲	۹۲۴,۳	۱۲۳۲	-	-	-	۷۲۲,۷	هزاردستگاه	مانیتور
	۹۳۲,۳	۱۱۹۴,۴	۶۷۰	۷۷۰	۷۴۵	-	-	۳۴۸,۹	هزاردستگاه	کولر آبی
	۷۷۱۳,۴	۶۶۸۲,۶	۵۷۲۸,۷	۴۶۰۳	۴۴۹۲,۱	-	-	۴۸۱۵	هزاردستگاه	الکتروموتور
۳۴۹,۹	۴۶,۴	۴۶,۲	۴۷,۲	۴۲,۲	۴۱,۹	۴۴	۴۲	۴۰	هزارتن	ظروف چینی

ظروف شیشه ای	هزارتن	۳۸۳	۳۲۷	۲۹۲	۳۶۵	۳۹۲	۴۲۷	۴۳۵	۴۳۰	۳۰۵۱,۰
ساخت شناور و سازه‌های دریایی	تن	-	۹۷۶۱	۱۲۰۷۱	۹۸۲۲	۸۴۰۳,۴	۹۵۰۵,۳	۱۵۸۴۷	۱۴۰۹۰	

(-) آمار دقیقی از این سالها در دسترس نمی‌باشد.

جدول فوق مربوط به محصولات تولیدی منتخب است که به صورت منظم مورد پایش قرار می‌گیرد. علاوه بر محصولات فوق، کالاها و محصولات مهم و استراتژیک دیگری در طول این ۸ سال تولید شده‌اند که برخی از مهمترین آنها عبارتند از:

به آب اندازی اولین کشتی‌های اقیانوس پیما (ایران اراک و ایران شهر کرد توسط ایزوایکو)

ساخت اولین ربات انسان نماى ایرانی (سورنا)

ساخت اولین الکتروموتور ۲,۵ و ۵,۵ مگاوات (جمکو)

ساخت اولین کابل فشار قوی ۴۰۰ کیلو ولت (شرکت ابهر)

ساخت اولین لکوموتیو ملی برای بخش حمل‌ونقل ریلی (مپنا)

ساخت اولین موتور ملی برای استفاده در کشتندهای حمل‌ونقل ریلی و اولین موتور ملی دیزل سنگین دوگانه سوز (دیزل سنگین ایران)

ساخت انواع کاتالیست برای مصارف فولادی، نفت، گاز و مصارف صنعتی

منسوج استخوان بندی تایر از جنی پلی استر

تایرهای رادیال باری / اتوبوسی تمام سیمی

رزین اپوکسی جامد و مایع

رزین‌های پودری

رنگ خودرو (رنگ‌های الکترو دی پوزیشن)

اسید سیتریک و انیدریک مالئیک

ژئولیت از مواد اولیه شوینده ها

مقواهای دوبلکس

انواع ژلاتین

شیرخشک اطفال

تولید دارو با فناوری‌های نوین (اسورال، اسویکس، انوکسپارین، دفروکسامین، پنتوپرازول، زبفرون، تاکستر و ..)، داروهای بیولوژیک (واکسن آنفولانزا آنتی بوتولیسیم، کنترل ایمونو گلوبولین ضد هاری)، داروهای ضد سرطان، دارو مقابله با ایدز، دارو درمان زخم ضد دیابتی، دارو بیماران ام اس، دارو بیماران تالاسمی، دارو بیماران سرطانی و هیپاتیت سی

تنوع گسترده در تولید لبنیات (شیرهای طعم دار، شیر بدون چربی، ماست و دوغ پروبیوتیک، ماست یونانی با بافت غلیظ و درصد پروتئین بالا، ماست میوه‌ای، پنیر کاتیج، پنیر ریو و ریکوتا، پنیر سبزی، پنیر گردویی، انواع بستنی و انواع دسر)

راه اندازی کارخانجات مصالح نوین ساختمانی برای امر صنعتی‌سازی مسکن

تولید تجهیزات نیروگاههای برق و حرارت ترکیبی و پراکنده (CHP) و حمایت از احداث این نیروگاه‌ها در واحدهای تولیدی و شهرک‌های صنعتی (واگذاری زمین رایگان) (بمنظور کاهش هدر رفت انرژی و جلوگیری از قطع برق واحدهای فعال)

با توجه به توانمندی‌های صنعتی کشور، در چند سال اخیر بومی‌سازی‌های گسترده‌ای در حوزه تولید اتفاق افتاده است که در زیر به مواردی از آنها اشاره می‌شود:

بیش از ۷۰ درصد در صنعت سیمان

۶۵ درصد در صنعت فولاد

۶۵ درصد در صنعت آلومینیوم

۵۰ درصد در صنعت مس

در صنایع دریایی علاوه بر ساخت شناورها و سازه‌های دریایی، حوزه تعمیرات نیز رشد خوبی داشته است که در جدول زیر عملکرد شرکت صنایع فراساحل ایران متعلق به سازمان ایدرو در این حوزه ارائه شده است:

جدول ۳۸: عملکرد مجتمع کشتی‌سازی و صنایع فراساحل ایران در حوزه تعمیرات

سال	واحد	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱
تعمیرات	میلیون ریال	۱۱۴۴۰	۱۱۹۱۹	۱۴۵۲۸	۲۷۸۹۵	۳۹۰۱۶	۵۰۰۲۴	۳۹۳۳۹

در حوزه پیمانکاری عمومی و اجرای پروژه‌های ملی از مهمترین پروژه‌های فعال و در دست اجرا توسط سازمان ایدرو و شرکت‌های زیرمجموعه می‌توان به پروژه‌های زیر اشاره نمود:

فاز ۱۸-۱۷ میدان گازی پارس جنوبی

فاز ۱۴ میدان گازی پارس جنوبی

خلاصه‌ای از اقدامات صورت گرفته و پیشرفت فیزیکی هر یک از پروژه‌ها در سال ۱۳۹۱ به شرح زیر می‌باشد:

پروژه فاز ۱۷ و ۱۸: هدف از اجرای این پروژه بهره‌برداری از ظرفیت روزانه دو میلیارد فوت مکعب گاز میدان پارس جنوبی و تولید روزانه حدود یک میلیارد و هفتصد و پنجاه هزار فوت مکعب گاز شیرین برای انتقال به شبکه سراسری گاز می‌باشد که از طریق کنسرسیومی متشکل از سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران و شرکت‌های "مهندسی و ساخت صنایع نفت و مهندسی" و "ساخت تأسیسات دریایی" و به رهبری این سازمان از سال ۱۳۸۴ در دست اجرا می‌باشد. مبلغ اولیه این پروژه ۲,۰۴۹ میلیارد دلار است که به دلیل افزایش هزینه‌ها و تأیید کارفرما مبلغ آن به ۳,۳۴۵ میلیارد دلار افزایش یافت. پیشرفت فیزیکی این پروژه تا پایان سال ۱۳۹۱ حدود ۸۷,۶۳ درصد می‌باشد که از این مقدار ۱۲,۶۳ درصد در سال ۱۳۹۱ محقق شده است.

پروژه فاز ۱۴: در سال ۱۳۸۹ با تشکیل کنسرسیومی شامل سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران (رهبر کنسرسیوم) و شرکت‌های مدیریت طرح‌های صنعتی ایران، مدیریت پروژه‌های نیروگاهی ایران (مپنا)، ماشین‌سازی اراک، پایندان، شرکت مهندسی و ساخت تأسیسات دریایی ایران، مجتمع کشتی‌سازی و صنایع فراساحل ایران (ایزوایکو) و شرکت ملی حفاری ایران به مبلغ ۵,۲۴۹ میلیارد دلار آغاز گردید. ظرفیت تولید این پروژه حدود دو میلیارد فوت مکعب گاز در روز می‌باشد و تأسیسات دریایی آن شامل ۴۴ حلقه چاه، چهار سکو، دو خط لوله زیردریایی ۳۲ اینچ و دو خط لوله ۴,۵ اینچ جهت انتقال محلول گلایکول هر کدام به طول تقریبی ۱۳۵ کیلومتر و یک رشته خط لوله ۱۸ اینچ بین سکوها فاز ۱۴ به طول تقریبی ۲۰ کیلومتر می‌باشد.

پالایشگاه خشکی آن شامل واحدهای فرایندی، واحدهای احیای مواد شیمیایی، واحدهای جداسازی مواد سبک از میعانات گازی، واحدهای جداسازی گاز مایع LPG، واحدهای تصفیه اتان، کمپرسورها و واحدهای بازیافت گوگرد می‌باشد. سرویس‌های جانبی شامل آب شیرین کن، تصفیه آب‌های صنعتی و فاضلاب، سیستم مشعل، سیستم سوخت گاز و دیزل، سیستم آب آتش نشانی، اتاق‌های کنترل، پست‌های برق، مخازن جهت ذخیره و صادرات میعانات گازی و مخازن جهت ذخیره و صادرات گاز مایع و پروپان می‌باشد. محصولات این پروژه به تفکیک شامل ۵۰ میلیون متر مکعب در روز گاز تصفیه شده، ۱,۱ میلیون تن در سال گاز مایع و ۷۷ هزار بشکه در روز میعانات گازی جهت صادرات، یک میلیون تن در سال گاز اتان جهت تأمین خوراک پتروشیمی و ۴۰۰ تن گوگرد در روز جهت صادرات است. مدت زمان اجرای پروژه ۴۰ ماه از تاریخ تنفیذ آن (خرداد ۱۳۸۹) می‌باشد. پیشرفت فیزیکی این پروژه تا پایان سال ۱۳۹۱ حدود ۴۵,۵۴ درصد بوده است که از این مقدار ۱۲,۰۴ درصد در سال ۱۳۹۱ محقق شده است.

از محصولات دیگری که بر اساس نیاز بازار و به منظور جلوگیری از تسلط برندهای خارجی در برنامه تولید شرکت‌های مربوطه قرار گرفته است، محصولات توتون، تنباکو و سیگار است که توسط شرکت دخانیات ایران مدیریت می‌گردد. در جدول زیر روند تولید محصولات دخانی ارائه شده است

جدول ۳۹: روند میزان تولید، مصرف و قاچاق سیگار ۱۳۸۴-۱۳۹۱

شاخص	واحد	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷
------	------	------	------	------	------

۶۰,۲	۵۹	۵۷,۸	۵۶,۶	میلیارد نخ	برآورد مصرف کشور
۲۲,۴	۲۳,۴	۲۶,۷۹	۲۲,۱	میلیارد نخ	واردات رسمی
۲۱	۱۵,۴	۱۳,۲۹	۱۱,۹	میلیارد نخ	فروش داخلی سیگارتهای ملی
۲۰,۸	۱۵,۶	۱۱,۸	۱۲	میلیارد نخ	تولید سیگارتهای ملی
۱۰,۲	۱۱,۷	۱۲,۸۵	۹,۵	میلیارد نخ	تولید داخلی سیگارتهای مشارکتی
-	-	-	-	میلیارد نخ	تولید عاملین صنعتی سیگار (بخش خصوصی)
۳۱	۲۷,۳	۲۴,۶		میلیارد نخ	جمع تولید در کشور
۵۴	۵۰,۵	۵۲,۹۳		درصد	مدیریت دولت بر بازار سیگار
۸۹	۸۵,۶	۹۱,۶		درصد	سهم مدیریت دولت بر بازار سیگار
۳۵	۲۶	۲۳		درصد	سهم محصولات ملی شرکت دخانیات از کل مصرف کشور
۵۱	۴۶	۴۳		درصد	سهم تولید در داخل کشور از کل مصرف

مأخذ: شرکت دخانیات ایران

مطابق جدول فوق روند مصرف سیگار از سال ۱۳۸۵ با رشد ۱۲ درصدی از رقم ۵۷,۸ میلیارد نخ به رقم ۶۵ میلیارد نخ در سال ۱۳۹۱ رسیده است. در این دوره زمانی سهم تولید سیگار ملی و مشارکتی نیز از رقم ۴۳ درصد در سال ۱۳۸۵ به رقم ۶۲ درصد در سال ۱۳۹۱ ارتقا داشته است که افزایش ۶۵ درصدی در تولید این محصول صنعتی را نشان می‌دهد. سهم واردات رسمی از مصرف این محصول در سال ۱۳۸۵ از ۴۶,۳ درصد به رقم ۱۱,۸ درصد در سال ۱۳۹۱ کاهش داشته است. از سال ۱۳۸۸ نیز بخش خصوصی در تولید این محصول مشارکت خود را آغاز نموده‌اند.

نکته آخر در بخش مقادیر تولیدات صنعتی، با توجه به اینکه آمار تولید واحدهای صنعتی و مدنی برای برنامه‌ریزی‌های مختلف وزارت، حوزه اقتصاد و تهیه آمارهای کلان و رسمی از قبیل ارزش افزوده، نرخ رشد اقتصادی و .. بسیار حائز اهمیت می‌باشد، همواره تلاش وزارت صنعت معدن و تجارت این بوده جامعه آمار تولید خود را در حوزه محصولات و واحدها گسترش دهد تا در تعامل با سایر مراکز بتواند نقش موثری ایفا نماید. در این رابطه ضرورت دارد همکاری واحدها افزایش یافته و فرهنگ ارائه آمار توسط عوامل اقتصادی گسترش یابد تا سیاست‌گذاران بتوانند با دقت و سرعت بیشتری برنامه‌ریزی و تصمیم‌گیری نمایند.

۲-۱-۲ ارزش تولیدات صنعتی

مرکز آمار ایران همه ساله سرشماری کارگاه‌های بالاتر از ۱۰ نفر کارکن صنعتی را جهت حصول حساب‌های ملی اجرا می‌نماید. چارچوب مرکز آمار ایران تقریباً ۱۷ هزار کارگاه بالاتر از ۱۰ نفر کارکن را شامل می‌شود. در ارقام آماری منتشر شده این مرکز، ارزش تولیدات صنعتی یکی از آمارهای مهم بخش صنعت می‌باشد. در جداول زیر ارزش تولیدات صنعتی کارگاه‌های ۱۰ نفر کارکن به تفکیک استان و گروه فعالیت ارائه شده است.

جدول ۴۰: ارزش تولیدات صنعتی کارگاه‌های بالاتر از ۱۰ نفر کارکن به قیمت جاری (میلیارد ریال)

استان	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹
کل کشور	۵۴۱۳۳۱	۶۹۰۷۷۹	۸۸۳۶۸۸	۱۱۴۳۲۶۷	۱۵۵۷۵۰۱	۱۹۰۳۷۷۸
آذربایجان شرقی	۲۳۷۲۳	۳۰۳۸۴	۳۸۳۷۹	۵۶۷۸۱	۷۰۵۱۵	۸۱۹۵۷
آذربایجان غربی	۵۲۰۳	۶۳۶۰	۷۵۸۷	۸۴۳۷	۹۷۳۶	۱۰۴۱۶
اردبیل	۱۹۱۵	۲۰۹۲	۳۰۸۵	۴۴۳۴	۴۱۸۳	۴۵۵۳
اصفهان	۷۱۲۰۴	۹۵۲۱۹	۱۳۲۶۸۶	۱۶۳۸۶۹	۲۲۱۰۲۳	۲۸۵۷۷۸
البرز	۰	۰	۰	۰	۰	۵۰۱۶۵
ایلام	۳۵۷	۴۳۷	۵۸۰	۱۰۴۶	۱۱۸۹	۱۳۵۷

۱۰۱۷۶۴	۵۶۷۵۷	۵۱۱۹۸	۱۶۲۱۰	۹۳۵۵	۷۰۳۴	بوشهر
۴۳۸۹۹۹	۴۲۶۷۰۷	۳۳۰۴۶۶	۲۵۱۸۴۵	۲۲۹۲۲۱	۲۰۰۶۹۴	تهران
۷۲۵۵	۴۹۷۳	۴۴۴۴	۲۷۲۶	۱۶۷۲	۱۴۹۳	چهارمحال و بختیاری
۴۰۰۷	۳۴۳۳	۳۴۵۱	۱۹۸۷	۱۷۷۶	۱۳۷۰	خراسان جنوبی
۵۱۵۲۴	۵۵۶۹۴	۵۱۳۹۶	۴۲۰۳۱	۳۱۷۶۱	۲۲۳۳۴	خراسان رضوی
۵۶۷۳	۴۵۸۴	۳۵۵۶	۲۶۴۴	۲۶۰۵	۱۸۲۲	خراسان شمالی
۲۷۴۴۵۵	۲۰۹۳۵۸	۱۳۰۲۹۹	۱۲۰۴۷۲	۷۶۱۱۵	۴۷۲۳۶	خوزستان
۱۸۸۶۴	۱۷۹۶۶	۱۶۶۸۷	۱۳۳۴۷	۱۱۱۴۰	۸۰۹۴	زنجان
۲۳۴۷۱	۱۷۷۴۱	۱۶۴۷۱	۱۸۳۵۷	۹۸۰۷	۷۹۱۰	سمنان
۲۴۵۱	۱۷۳۵	۱۴۴۷	۱۲۷۶	۱۱۵۹	۱۱۵۵	سیستان و بلوچستان
۴۹۷۳۳	۳۸۷۱۷	۲۵۶۴۱	۲۳۰۸۴	۱۶۸۷۷	۱۴۴۴۱	فارس
۶۰۱۵۴	۴۹۸۲۱	۴۳۶۵۰	۲۸۴۲۴	۲۲۹۴۴	۱۹۴۱۶	قزوین
۱۲۲۳۹	۹۵۱۱	۹۰۰۳	۸۶۷۳	۶۴۸۸	۴۹۷۲	قم
۳۹۱۳	۲۵۰۱	۲۳۶۸	۲۲۶۹	۱۷۵۷	۱۲۸۹	کردستان
۳۸۶۷۷	۳۹۱۳۹	۲۷۸۲۲	۲۵۵۲۴	۲۲۵۷۴	۱۳۴۱۴	کرمان
۱۶۲۵۴	۱۹۸۴۱	۱۳۶۲۸	۶۰۹۷	۵۴۸۰	۴۲۴۷	کرمانشاه
۱۹۲۱	۱۱۹۳	۷۷۲	۴۵۲	۳۷۷	۴۰۳	کهگیلویه و بویراحمد
۸۸۲۹	۶۵۳۷	۶۸۱۱	۵۰۶۶	۳۶۲۵	۳۳۳۵	گلستان
۲۳۲۱۵	۱۹۷۷۸	۲۰۰۵۷	۱۱۳۰۶	۹۲۲۸	۷۲۰۸	گیلان
۷۶۰۱	۴۶۴۸	۴۶۸۵	۴۸۰۱	۴۳۳۲	۳۵۴۷	لرستان
۳۴۸۱۵	۳۳۰۸۱	۲۸۵۹۷	۲۰۴۹۳	۱۶۲۶۴	۱۳۳۱۴	مازندران
۱۲۰۹۱۰	۹۵۶۰۵	۵۹۶۱۴	۴۸۰۵۴	۴۲۷۴۵	۳۱۰۲۱	مرکزی
۱۱۷۲۵۸	۹۶۱۲۳	۲۳۶۶۰	۱۸۴۳۶	۱۲۵۷۲	۱۰۱۹۵	هرمزگان
۱۰۰۶۵	۷۹۶۶	۷۰۰۳	۵۳۸۲	۴۴۳۴	۳۳۳۷	همدان
۳۵۵۱۱	۲۷۴۴۹	۲۵۹۷۱	۲۲۴۱۶	۱۱۹۷۹	۹۵۵۰	یزد

مأخذ: مرکز آمار ایران

استان البرز در سال ۱۳۸۹ بنا به مصوبه هیئت دولت ایجاد گردیده است، لذا در سال‌های قبل به همراه استان تهران مورد محاسبه قرار می‌گرفته است.

در سال ۱۳۸۹ استان‌های تهران، اصفهان و خوزستان به ترتیب ۲۳، ۱۵ و ۱۴ درصد از کل ارزش تولیدات کشور که حدود ۵۲ درصد از کل ارزش محصولات صنعتی کشور را شامل می‌شود، تولید نموده‌اند. در جدول زیر سهم هر استان از ارزش تولیدات کشور در هر سال ارائه شده است.

جدول ۴۱: روند سهم ارزش تولیدات صنعتی استان از کل ارزش تولیدات صنعتی کشور (درصد)

استان	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹
تهران	۳۷،۱	۳۳،۲	۲۸،۵	۲۸،۹	۲۷،۴	۲۳،۱
اصفهان	۱۳،۲	۱۳،۸	۱۵،۰	۱۴،۳	۱۴،۲	۱۵،۰
خوزستان	۸،۷	۱۱،۰	۱۳،۶	۱۱،۴	۱۳،۴	۱۴،۴
مرکزی	۵،۷	۶،۲	۵،۴	۵،۲	۶،۱	۶،۴
هرمزگان	۱،۹	۱،۸	۲،۱	۲،۱	۶،۲	۶،۲
بوشهر	۱،۳	۱،۴	۱،۸	۴،۵	۳،۶	۵،۳
آذربایجان شرقی	۴،۴	۴،۴	۴،۳	۵،۰	۴،۵	۴،۳
قزوین	۳،۶	۳،۳	۳،۲	۳،۸	۳،۲	۳،۲
خراسان رضوی	۴،۱	۴،۶	۴،۸	۴،۵	۳،۶	۲،۷
البرز	۰،۰	۰،۰	۰،۰	۰،۰	۰،۰	۲،۶
فارس	۲،۷	۲،۴	۲،۶	۲،۲	۲،۵	۲،۶
کرمان	۲،۵	۳،۳	۲،۹	۲،۴	۲،۵	۲،۰
یزد	۱،۸	۱،۷	۲،۵	۲،۳	۱،۸	۱،۹
مازندران	۲،۵	۲،۴	۲،۳	۲،۵	۲،۱	۱،۸
سمنان	۱،۵	۱،۴	۲،۱	۱،۴	۱،۱	۱،۲
گیلان	۱،۳	۱،۳	۱،۳	۱،۸	۱،۳	۱،۲
زنجان	۱،۵	۱،۶	۱،۵	۱،۵	۱،۲	۱،۰
کرمانشاه	۰،۸	۰،۸	۰،۷	۱،۲	۱،۳	۰،۹
قم	۰،۹	۰،۹	۱،۰	۰،۸	۰،۶	۰،۶
آذربایجان غربی	۱،۰	۰،۹	۰،۹	۰،۷	۰،۶	۰،۵
همدان	۰،۶	۰،۶	۰،۶	۰،۶	۰،۵	۰،۵
گلستان	۰،۶	۰،۵	۰،۶	۰،۶	۰،۴	۰،۵
لرستان	۰،۷	۰،۶	۰،۵	۰،۴	۰،۳	۰،۴
چهارمحال و بختیاری	۰،۳	۰،۲	۰،۳	۰،۴	۰،۳	۰،۴

۰,۳	۰,۳	۰,۳	۰,۳	۰,۴	۰,۳	خراسان شمالی
۰,۲	۰,۳	۰,۴	۰,۳	۰,۳	۰,۴	اردبیل
۰,۲	۰,۲	۰,۳	۰,۲	۰,۳	۰,۳	خراسان جنوبی
۰,۲	۰,۲	۰,۲	۰,۳	۰,۳	۰,۲	کردستان
۰,۱	۰,۱	۰,۱	۰,۱	۰,۲	۰,۲	سیستان و بلوچستان
۰,۱	۰,۱	۰,۱	۰,۱	۰,۱	۰,۱	کهگیلویه و بویراحمد
۰,۱	۰,۱	۰,۱	۰,۱	۰,۱	۰,۱	ایلام

مأخذ: مزرک آمار ایران

در جداول زیر ارزش تولیدات صنعتی کارگاه‌های ۱۰ نفر کارکن و بیشتر به تفکیک گروه‌های آیسیک بیان شده است.

جدول ۴۲: ارزش تولیدات صنعتی کارگاه‌های بالاتر از ۱۰ نفر کارکن به قیمت جاری (میلیارد ریال)

۱۳۸۹	۱۳۸۸	۱۳۸۷	۱۳۸۶	۱۳۸۵	۱۳۸۴	فعالیت	کد فعالیت
۱۹۰۳۷۷۸	۱۵۵۷۵۰۱	۱۱۴۳۲۶۷	۸۸۳۶۸۸	۶۹۰۷۷۹	۵۴۱۲۳۱	کل صنعت	
۱۶۵۰۹۷	۱۲۹۸۷۱	۱۱۳۱۷۶	۸۸۷۹۹	۷۰۰۸۵	۶۱۴۵۶	صنایع مواد غذایی و آشامیدنی	۱۵
۲۸۰۸	۳۱۲۳	۲۳۳۲	۱۶۱۳	۱۶۴۳	۱۵۰۸	تولید محصولات از توتون و تنباکو - سیگار	۱۶
۳۶۵۷۳	۳۱۱۸۱	۳۰۷۰۳	۲۷۹۷۳	۲۴۳۲۶	۱۹۳۵۳	تولید منسوجات	۱۷
۱۹۸۹	۱۶۵۱	۱۵۵۴	۱۱۰۷	۸۲۳	۸۸۵	تولید پوشاک - عمل آوردن و رنگ کردن پوست خردار	۱۸
۳۳۰۴	۳۰۳۳	۲۶۷۵	۳۰۱۴	۲۵۷۱	۱۷۳۷	دباغی و عمل آوردن چرم و ساخت کیف و چمدان و زین و یراق و تولید کفش	۱۹
۳۶۸۵	۲۹۵۲	۳۳۹۲	۳۵۰۲	۲۴۱۱	۱۳۵۴	تولید چوب و محصولات چوبی و چوب پنبه - غیر از مبلمان - ساخت کالا از نی و مواد حصیری	۲۰
۱۰۰۰۴	۹۷۶۴	۱۰۲۵۷	۸۰۵۷	۶۶۱۳	۵۹۳۷	تولید کاغذ و محصولات کاغذی	۲۱
۳۴۳۸	۳۲۶۴	۳۰۲۰	۲۳۷۱	۱۶۸۷	۱۷۵۶	انتشار و چاپ و تکثیر رسانه‌های ضبط شده	۲۲
۵۹۳۲۵۳	۴۸۰۷۸۵	۱۰۹۱۱۷	۶۸۹۶۲	۵۲۶۸۵	۴۰۵۸۳	صنایع تولید زغال کک - پالایشگاه‌های نفت و سوخت‌های هسته ای	۲۳
۲۷۶۸۵۲	۱۹۵۰۵۸	۱۸۸۶۳۸	۱۴۴۴۰۸	۹۸۳۹۱	۶۱۰۰۷	صنایع تولید مواد و محصولات شیمیایی	۲۴

۳۶۹۲۴	۳۰۶۴۵	۳۰۰۲۹	۲۴۸۷۲	۱۹۹۵۵	۱۶۸۰۵	تولید محصولات لاستیکی و پلاستیکی	۲۵
۸۹۴۱۳	۷۸۶۰۱	۷۰۳۶۹	۵۲۰۲۰	۴۰۶۱۶	۳۵۷۷۸	تولید سایر محصولات کانی غیر فلزی	۲۶
۲۳۰۳۳۸	۱۶۸۸۳۵	۲۰۲۰۷۱	۱۶۲۱۷۲	۱۱۷۱۸۳	۷۷۸۸۵	تولید فلزات اساسی	۲۷
۴۱۲۷۴	۳۸۰۳۳	۴۱۱۱۰	۳۳۹۲۲	۲۳۳۰۴	۱۹۲۷۳	تولید محصولات فلزی فابریکی به جز ماشین آلات و تجهیزات	۲۸
۴۹۲۴۷	۴۳۸۲۴	۴۵۴۹۱	۴۱۳۴۵	۲۹۹۵۲	۲۴۸۸۶	تولید ماشین آلات و تجهیزات طبقه بندی نشده در جای دیگر	۲۹
۴۰۹۶	۲۱۰۰	۱۵۵۱	۷۴۶	۴۳۳	۵۹۸	تولید ماشین آلات اداری و حسابگر و محاسباتی	۳۰
۴۶۶۹۸	۴۶۱۲۴	۴۱۱۹۰	۳۰۶۶۲	۲۳۴۴۱	۱۸۷۷۴	تولید ماشین آلات مولد و انتقال برق و دستگاه های برقی طبقه بندی نشده در جای دیگر	۳۱
۳۷۹۶	۵۲۷۲	۴۳۹۵	۴۰۵۲	۴۱۶۰	۳۸۲۱	تولید رادیو و تلویزیون و دستگاه ها و وسایل ارتباطی	۳۲
۶۹۷۹	۷۲۳۶	۴۷۵۷	۳۲۲۲	۲۴۵۸	۲۲۰۴	تولید ابزار پزشکی و ابزار اپتیکی و ابزار دقیق و ساعت های مچی و انواع دیگر ساعت	۳۳
۲۸۳۸۶۹	۲۶۲۹۲۹	۲۲۳۰۵۰	۱۶۸۵۴۲	۱۵۴۱۱۸	۱۳۱۴۶۲	تولید وسایل نقلیه ی موتوری و تریلر و نیم تریلر	۳۴
۷۶۲۷	۶۴۴۷	۷۹۰۹	۷۵۷۰	۹۹۷۲	۱۰۶۹۲	تولید سایر وسایل حمل و نقل	۳۵
۶۴۶۶	۶۶۶۵	۶۴۱۷	۴۶۹۳	۳۹۱۹	۳۴۶۰	تولید مبلمان و مصنوعات طبقه بندی نشده در جای دیگر	۳۶
۵۰	۱۰۹	۶۵	۶۵	۳۳	۱۹	باز یافت	۳۷

مأخذ: مزر آمار ایران

در سال ۱۳۸۹ سهم ارزش تولیدات رشته فعالیت های ۲۳، ۳۴، ۲۴ و ۲۷ به ترتیب ۳۱، ۱۵، ۱۴،۵ و ۱۲ درصد از کل ارزش تولیدات کشور بوده است. این ۴ گروه فعالیت تقریباً ۷۳ درصد از کل ارزش تولیدات جاری کشور در سال ۱۳۸۹ را تولید نموده اند. در جدول زیر روند سهم ارزش تولید رشته فعالیت های صنعتی از کل ارزش تولیدات صنعتی ارائه شده است.

جدول ۴۳: روند سهم ارزش تولیدات رشته فعالیت های صنعتی از کل ارزش تولیدات صنعتی (سهم)

کد فعالیت	فعالیت	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹
۱۵	صنایع مواد غذایی و آشامیدنی	۱۱,۴	۱۰,۱	۱۰,۰	۹,۹	۸,۳	۸,۷
۱۶	تولید محصولات از توتون و تنباکو - سیگار	۰,۳	۰,۲	۰,۲	۰,۲	۰,۲	۰,۱
۱۷	تولید منسوجات	۳,۶	۳,۵	۳,۲	۲,۷	۲,۰	۱,۹
۱۸	تولید پوشاک - عمل آوردن و رنگ کردن پوست خردار	۰,۲	۰,۱	۰,۱	۰,۱	۰,۱	۰,۱
۱۹	دباغی و عمل آوردن چرم و ساخت کیف و چمدان و زین و یراق و تولید کفش	۰,۳	۰,۴	۰,۳	۰,۲	۰,۲	۰,۲
۲۰	تولید چوب و محصولات چوبی و چوب پنبه - غیر از مبلمان - ساخت کالا از نی و مواد حصیری	۰,۳	۰,۳	۰,۴	۰,۳	۰,۲	۰,۲
۲۱	تولید کاغذ و محصولات کاغذی	۱,۱	۱,۰	۰,۹	۰,۹	۰,۶	۰,۵
۲۲	انتشار و چاپ و تکثیر رسانه‌های ضبط شده	۰,۳	۰,۲	۰,۳	۰,۳	۰,۲	۰,۲
۲۳	صنایع تولید زغال کک - پالایشگاه‌های نفت و سوخت‌های هسته‌ای	۷,۵	۷,۶	۷,۸	۹,۵	۳۰,۹	۳۱,۲
۲۴	صنایع تولید مواد و محصولات شیمیایی	۱۱,۳	۱۴,۲	۱۶,۳	۱۶,۵	۱۲,۵	۱۴,۵
۲۵	تولید محصولات لاستیکی و پلاستیکی	۳,۱	۲,۹	۲,۸	۲,۶	۲,۰	۱,۹
۲۶	تولید سایر محصولات کانی غیر فلزی	۶,۶	۵,۹	۵,۹	۶,۲	۵,۰	۴,۷
۲۷	تولید فلزات اساسی	۱۴,۴	۱۷,۰	۱۸,۴	۱۷,۷	۱۰,۸	۱۲,۱
۲۸	تولید محصولات فلزی فابریکی به جز ماشین‌آلات و تجهیزات	۳,۶	۳,۴	۳,۸	۳,۶	۲,۴	۲,۲
۲۹	تولید ماشین‌آلات و تجهیزات طبقه‌بندی نشده در جای دیگر	۴,۶	۴,۳	۴,۷	۴,۰	۲,۸	۲,۶
۳۰	تولید ماشین‌آلات اداری و حسابر و محاسباتی	۰,۱	۰,۱	۰,۱	۰,۱	۰,۱	۰,۲
۳۱	تولید ماشین‌آلات مولد و انتقال برق و دستگاه‌های برقی طبقه‌بندی نشده در جای دیگر	۳,۵	۳,۴	۳,۵	۳,۶	۳,۰	۲,۵
۳۲	تولید رادیو و تلویزیون و دستگاه‌ها و وسایل ارتباطی	۰,۷	۰,۶	۰,۵	۰,۴	۰,۳	۰,۲
۳۳	تولید ابزار پزشکی و ابزار اپتیکی و ابزار دقیق و ساعت‌های مچی و انواع دیگر ساعت	۰,۴	۰,۴	۰,۴	۰,۴	۰,۵	۰,۴
۳۴	تولید وسایل نقلیه موتوری و تریلر و نیم‌تریلر	۲۴,۳	۲۲,۳	۱۹,۱	۱۹,۵	۱۶,۹	۱۴,۹
۳۵	تولید سایر وسایل حمل‌ونقل	۲,۰	۱,۴	۰,۹	۰,۷	۰,۴	۰,۴
۳۶	تولید مبلمان و مصنوعات طبقه‌بندی نشده در جای دیگر	۰,۶	۰,۶	۰,۵	۰,۶	۰,۴	۰,۳
۳۷	بازیافت	۰,۰	۰,۰	۰,۰	۰,۰	۰,۰	۰,۰

مأخذ: مزکر آمار ایران
۲-۱-۳ صنایع نوین

توسعه صنایع با فناوری بالا در کشورها رویکرد نوینی است که در دهه اخیر رشد بسیار بالایی در دنیا داشته است. توسعه صنایع نوین علاوه بر ایجاد ارزش افزوده بالا موجبات توسعه فناوری و ارتقای بهره‌وری سایر بخش‌های تولیدی در کشور را نیز فراهم می‌آورد و لذا با تکیه بر آن می‌توان به توسعه صنعتی و اقتصادی لازم دست یافت. وجود نیروی انسانی تحصیل کرده و متخصص ایرانی در داخل و خارج از کشور، وجود بازارهای رو به رشد داخلی و منطقه‌ای، پتانسیل تولیدی کشور و فعالیت‌های نوآورانه و خلاقانه از نقاط قوت و فرصت‌های موجود در حوزه صنایع نوین در کشور می‌باشد. صنایع با فناوری بالا عموماً دارای ویژگی‌هایی به شرح زیر می‌باشند:

حداقل در یکی از سه بستر (فرایند، ماشین آلات و تجهیزات) دارای سطح بالای فناوری می‌باشند. محصولات این صنایع، تجهیزات و خدمات با فناوری بالا است. دارای حداکثر بهره‌گیری از روش‌های تولید خودکار هستند. هزینه‌های تحقیق و توسعه در این صنایع در سطح بالایی قرار دارد. (حداقل دو برابر میانگین در صنعت) فناوری این صنایع نسبت به فناوری سایر صنایع با نرخ سریعتری تغییر می‌کند. دارای پتانسیل (ظرفیت) و توان کاربرد فناوری برای رشد سریع می‌باشند. نسبت نیروی انسانی دانشور و متخصص در این صنایع حداقل ۲۰ درصد از کل کارکنان است. در آخرین اقدامی که در این حوزه سیاست‌گذاری شده است می‌توان به طرح ایجاد مناطق ویژه استقرار صنایع مبتنی بر فناوری‌های برتر و ایجاد زیر بناهای لازم برای شکل‌گیری بنگاه‌های تولیدی رقابت‌پذیر و صادرات‌گرا در حوزه صنایع نوین اشاره نمود. برای توسعه صنایع نوین کارگروه‌های تخصصی در سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران تشکیل گردید که عبارتند از:

مواد نو نانو فناوری (غشاء، پلیمر، کامپوزیت، کاتالیست، سنتز، پوشش، آلیاژ، خودرو، بسته‌بندی، رنگ، مصالح ساختمانی، سوخت) لیزر و اپتیک (فیبر نوری، میکروفونیک، فتونیک، سیلیکون، بیوفتونیک، نانوفتونیک، پلاسمانیک، نانولیزر، اپتیک، الکترو پلیمر) انرژی نو (انرژی باد، انرژی خورشیدی، زیست توده، پیل سوختی، بهینه‌سازی مصرف سوخت) برق و فناوری اطلاعات و ارتباطات (سیستم نوری، آنتن‌ها، سیستم‌های میکروویو، سیستم‌های راداری، سنسورها، مبدلها، نرم‌افزار، پردازش، امنیت، ابررایانه، محاسبات مانیتورینگ)

مکانیک و هوافضا (سنسورهای صنعتی، ربات، ماهواره، سنجش از راه دور فضایی، پرنده‌های بسیار کوچک، هواپیما بدون سرنشین) بیوفناوری (مهندسی بافت، کیت تشخیص، واکسن، آنزیم‌ها، دارو، بیوراکتورهای کشت، کشت بافت) برخی از فعالیت‌های مهم که برای توسعه صنایع نوین صورت گرفته عبارتند از:

تهیه دستورالعمل‌های نحوه تصویب پروپزال و پرداخت‌های مرحله‌ای در طرح‌های ارتقا، پیشرو و توسعه صنایع نوین. تهیه دستورالعمل نحوه تعامل با قراردادهای ناتمام و خاتمه نیافته طرح ارتقا و پیشرو. تهیه رویه‌های کاری، فرایندها و دستورالعمل‌های تمام فعالیت‌ها. تشکیل کارگروه وصول مطالبات و انجام اقدامات حقوقی در خصوص قراردادهای ناموفق. راه اندازی سامانه دریافت پروپزال به صورت الکترونیکی به جای دریافت پروپزال دستی و انجام داوری و بررسی پروپزال به صورت الکترونیکی. راه اندازی اتوماسیون اداری. عقد قرارداد در قالب موافقتنامه با بیش از ۷۰ دانشگاه و پژوهشگاه از سراسر کشور جهت حمایت از تهیه نمونه صنعتی. اضافه شدن دریافت اعلام نیاز صنعتی و تکمیل فرم واگذاری حقوق مالکیت مادی و معنوی به موارد واجد شرایط جهت تصویب پروپزال. تشکیل کارگروه‌های تخصصی با اعضاء متغیر و متناسب با دستورالعمل کارگروه، در هر حوزه جهت تصویب پروپزال، استمهال وام شرکت‌ها و پرداخت‌های فاز نهایی قراردادها. تعیین اولویت‌ها بر مبنای تجاری سازی پروژه‌ها. پیگیری وصول مطالبات از محل طرح ارتقا و پیشرو که پیش پرداخت دریافت نموده‌اند و پیشرفت نداشته‌اند. امضاء توافقنامه با منطقه ویژه اقتصادی شیراز جهت ارائه تخفیفات ویژه به شرکت‌هایی که از سوی صنایع نوین جهت واگذاری زمین معرفی می‌شوند. شروع انجام مطالعات مناطق ویژه استقرار صنایع نوین در استان‌های تهران و آذربایجان شرقی. تدوین نقشه راه دستیابی به اهداف توسعه‌ای در صنایع نوین. برای یکپارچه‌سازی منابع نیز چند طرح تعریف شده که عبارتند از:

طرح کمک به توسعه صنایع نوین
طرح ارتقا سطح فناوری صنایع الکترونیک و صنایع نوین

طرح ایجاد مناطق ویژه استقرار صنایع مبتنی بر فناوری‌های برتر در جوار قطب‌های علمی-صنعتی کشور کمک به نوآوری در بخش صنایع پیشرو در بخش زیر هر یک از طرح‌های مذکور تشریح می‌گردد.

۲-۱-۳-۱ طرح کمک به توسعه صنایع نوین

این طرح به منظور ایجاد بستر مناسب جهت شکل‌گیری و توسعه بخش خصوصی، کارآفرینی در صنایع نوین به اجرا گذشته شده است. مشخصه اصلی صنایع نوین ارزش‌افزوده بالا، متکی بودن به نیروی انسانی متخصص و تحصیلکرده و تحت تاثیر قرارداد سایر بخش‌های تولیدی از طریق افزایش بهره‌وری می‌باشد. تمرکز اصلی این طرح بر صنایع الکترونیک، مواد جدید، بیوفناوری و هوافضا، نرم‌افزار و فناوری اطلاعات و ارتباطات، نانوفناوری و لیزر و اپتیک می‌باشد. هدف این پروژه، ایجاد بستر مناسب جهت توسعه صنایع نوین در کشور از طریق کمک به ایجاد و راه‌اندازی شرکت‌های بزرگ و خوشه‌های صنعتی، مراکز ملی تحقیق و توسعه، مؤسسات تحقیق و فناوری توسط بخش خصوصی و کارآفرینان است.

این پروژه (در چارچوب کمک‌های فنی و اعتباری به طور عام و سرمایه‌گذاری خطر پذیر موضوع بند الف تبصره ۴ به طور خاص) در صد تأمین منابع مالی لازم جهت شکل‌گیری این شرکت‌ها و مراکز تأمین نقدینگی جهت توسعه شرکت‌های موجود و تازه تاسیس از طریق اعطای تسهیلات حمایتی، اعطای وام‌های کم بهره و با اقساط بلند مدت است.

از محل اعتبار این پروژه، اقدامات، حمایت‌ها و کمک‌های مالی زیر به منظور ایجاد و توسعه صنایع نوین با ویژگی دارا بودن فناوری‌های برتر در گروه‌های زیر صورت می‌گیرد.

حوزه الکترونیک: شامل مخابرات، میکروالکترونیک، اتوماسیون و الکترونیک مصرفی

حوزه صنایع بیوتکنولوژیک شامل: بیوانفورماتیک، بیوشیمی، بیوفیزیک، مهندسی ژنتیک، زیست مواد، کاربرد بیوفناوری در صنعت، پزشکی و داروسازی، کشاورزی و گیاهی

حوزه مواد جدید شامل: سرامیک‌ها، مغناطیس‌ها، کامپوزیت‌ها، مواد لایه نازک و نیمه رساناها، مواد پوششی، جوشکاری، پلیمرها، فرایند مواد، مواد نسوز، نمونه‌سازی سریع، مواد هوشمند و مواد دوفلزی

حوزه هوافضا شامل: هواپیماسازی، هلیکوپترسازی، ماهواره و تجهیزات ماهواره

حوزه نرم‌افزار و فناوری اطلاعات و ارتباطات

حوزه لیزر و اپتیک: اپتومکانیک، مواد نورتاب، کاربرد لیزر در پزشکی و درمان، کاربرد لیزر در اندازه‌گیری، پردازش لیزری مواد، لیزرهای جامد، لیزرهای گازی، قطعات و کریستال‌های لایه‌های نازک اپتیکی

حوزه نانوتکنولوژی: نانوکامپوزیت، نانوبیوتکنولوژی، نانوالکترونیک، نانو پودرهای فلزی، کاتالیست‌ها و نانو مواد کربنی

برخی از نتایج اجرای این طرح در بخش زیر اشاره شده است:

به ۱۲۹ طرح سرمایه‌گذاری در صنایع نوین با اعتباری بیش از ۶۹۷ میلیارد ریال وام کم بهره اعطاء شده است.

اشتغال زایی حاصل از اجرای پروژه‌های موفق بالغ بر ۲۰۰۰ نفر می‌باشد.

وام داده شده از محل طرح‌های صنایع نوین به صورت میانگین حدود ۴۰٪ از کل سرمایه‌گذاری در هر طرح می‌باشد.

واحدهایی که در حوزه صنایع نوین فعالیت می‌کنند در واقع واحدهای مولدی هستند که موجبات راه‌اندازی شرکت‌های وابسته دیگر می‌شوند.

ارزش‌افزوده ایجاد شده محصولات تولید شده و وارد شده به بازار حدود ۱۰ برابر می‌باشد.

۲-۱-۳-۲ طرح کمک به ارتقا سطح فناوری در صنایع الکترونیک و صنایع نوین

از اهداف اصلی این طرح به موارد زیر می‌توان اشاره نمود:

انجام مطالعات در خصوص روزآمد نمودن اولویت‌های فناوری در صنایع نوین و ارائه گزارش‌های مربوط در خصوص هوشمندسازی نظام توسعه صنایع نوین

کمک به تولید فناوری‌های کلیدی و ایجاد دانش فنی در سطح بنگاه‌ها که تاثیر قابل ملاحظه در افزایش سطح رقابت‌پذیری صنعت کشور دارند

کمک به ایجاد و رشد هسته‌های تحقیقاتی کاربردی و بنگاه‌های جدید در صنایع نوین در راستای اهداف سند توسعه بخش صنعت

از محل اعتبارات این پروژه اقدامات، حمایت‌ها و کمک‌هایی که در زیر اشاره می‌گردد به منظور تقویت صنایع الکترونیک و صنایع نوین

(اعم از مخابرات، اتوماسیون، میکروالکترونیک، الکترونیک نوری، مهندسی پزشکی، لیزر و اپتیک، بیوتکنولوژی، مواد جدید، هوافضا، فناوری

اطلاعات و ارتباطات، نانوتکنولوژی) در کشور صورت می‌گیرد. این اقدامات به منظور ارتقا سطح فناوری و افزایش کیفیت، استاندارد و

دانش فنی بنگاه‌های فعال در حوزه صنایع نوین در جهت افزایش رقابت‌پذیری و قابلیت‌پذیرش بنگاه‌های مذکور در بازارهای جهانی می‌باشد.

الف) انجام مطالعات و هوشمندسازی نظام توسعه صنایع نوین شامل:
تدوین استراتژی و ساماندهی نظام توسعه صنایع نوین کشور
انجام مطالعات در حوزه‌های مربوط به توسعه صنایع نوین و مدیریت فناوری و شکل‌گیری شبکه متخصصین صنایع نوین
کمک و شرکت در نمایشگاه‌های داخلی و خارجی و کمک به سمینارها، همایش‌ها و کنفرانس‌ها و دوره‌های آموزشی تخصصی مرتبط با الکترونیک و صنایع نوین و برگزاری آن‌ها و یا تأمین بخشی از هزینه‌های شرکت اشخاص و یا مؤسسات و شرکت‌ها در آن‌ها
چاپ و انتشار کتاب، کانالوگ و یا مجله
کمک به تدوین استانداردها و ایجاد و شکل‌دهی نهادهای مورد نیاز
کمک به تدوین و پیاده‌سازی نظام مهندسی صنعت الکترونیک و صنایع نوین
ب) کمک به ارتقا سطح فناوری در الکترونیک و صنایع نوین شامل:
ارتقاء توانمندی فناوری و افزایش رقابت‌پذیری در بنگاه‌های صنایع نوین از طریق کمک به انجام تحقیقات، طراحی مهندسی، پژوهش، نمونه‌سازی، خدمات کارشناسی و بازاریابی و صادرات
کمک به توسعه و تقویت صادرات و بازاریابی در صنایع نوین
کمک به انتقال فناوری
کمک و ارائه تسهیلات جهت خرید و یا ثبت حق امتیاز اختراع (Patent) به متخصصین و شرکت‌های فعال در صنایع نوین.
ج) کمک به تجهیز آزمایشگاه‌های تخصصی در حوزه‌های مختلف صنایع نوین
د) اطلاع‌رسانی صنعت، شبکه اطلاع‌رسانی صنعت الکترونیک کشور (اعم از خرید، فراهم ساختن امکانات مخابراتی مانند خطوط تلفن عادی، خطوط اختصاصی L.L. خطوط E1، میکروویو، مودم‌های بی سیم طیف گسترده، آنتن ماهواره‌ای، سیستم اینترنت متقارن و غیر متقارن به تعداد مورد نیاز و از ISPهای مختلف، قراردادهای مشاوره، کارشناسی، طراحی و پیاده‌سازی، نصب و راه اندازی، قراردادهای جمع‌آوری اطلاعات، جمع‌آوری آمار، داده آمایی، سردبیری اطلاعات، بهنگام‌سازی اطلاعات، Web hosting در داخل و یا خارج کشور و غیره)
ه) بهبود روش‌ها و خودکارسازی گردش امور طرح، تبلیغات
برخی از نتایج اجرای این طرح در بخش زیر اشاره شده است
کل اعتبارات صرف شده از ابتدا تاکنون بیش از ۱۰۵۵ میلیارد ریال می باشد.
دستیابی به دانش فنی بیش از ۳۵۰ پروژه پژوهشی امکان‌پذیر بوده است.
۳۸ دانش فنی بدون توجه به مالکیت مادی و معنوی طرح‌های صنایع نوین مورد استفاده قرار گرفته است.
۲۸۵ دانش فنی ایجاد شده در مقیاس آزمایشگاهی، قابلیت تجاری‌سازی دارند.
اشتغال‌زایی حاصل از تجاری‌سازی طرح‌ها حدود ۵۰۰ نفر می باشد.
حدود ۸۰۰ نفر اشتغال‌زایی مستقیم حاصل از تهیه نمونه آزمایشگاهی می باشد که قابلیت تجاری‌سازی دارند، پیش بینی می شود در صورت تحقق، بیش از ۳۵۰۰ اشتغال ایجاد شود.

۲-۳-۱-۳ طرح ایجاد مناطق ویژه استقرار صنایع مبتنی بر فناوریهای برتر در جوار قطبهای علمی - صنعتی کشور
بر اساس پیش‌بینی‌های این طرح مقرر شده است پنج منطقه ویژه استقرار صنایع مبتنی بر فناوری‌های برتر در استان‌های فارس، خراسان رضوی، اصفهان، آذربایجان شرقی و تهران ایجاد گردد. مطالعات ایجاد مناطق مزبور در قالب پروژه اول این طرح انجام می‌گیرد. شروع پروژه دوم که ایجاد مناطق مزبور می‌باشد منوط به انجام پروژه اول می‌باشد.
بر اساس برنامه‌ریزی‌های صورت گرفته در این پروژه، مطالعات ایجاد و مدیریت پنج منطقه ویژه برای استان‌های تهران، فارس، اصفهان، خراسان رضوی و آذربایجان شرقی صورت می‌گیرد. این مطالعات حداقل شامل مطالعات امکان‌سنجی، مکان‌یابی، توجیه فنی، اقتصادی و همچنین برنامه استراتژیک ایجاد و توسعه مناطق مزبور خواهد بود.
پروژه دوم مربوط به ایجاد مناطق مزبور می‌باشد که شامل عملیاتی نظیر خرید و آماده‌سازی زمین در این مناطق و ایجاد و توسعه شبکه انرژی در آن‌ها، محوطه‌سازی و فضای سبز، شبکه آب و فاضلاب، شبکه حمل‌ونقل، زیرساخت‌های ارتباطات و فناوری اطلاعات، فضاهای نمایشگاهی و همایشی، آزمایشگاه‌های تخصصی، انکوباتورها، مراکز ارائه خدمات فناوری و خدمات عمومی (آتش‌نشانی، گمرک و...)
می‌باشد.
برخی از نتایج اجرای این طرح در بخش زیر اشاره شده است:

از محل این طرح، ۶ استان در قالب ۶ منطقه ویژه اقتصادی در دستور کار بوده که تاکنون منطقه ویژه اقتصادی شیراز عملیاتی شده است و ۵ منطقه دیگر در مرحله انجام مطالعات و مکان‌یابی هستند که در دو استان تهران و آذربایجان شرقی مطالعات مذکور شروع و به دلیل کمبود منابع در استان‌های دیگر هنوز آغاز نشده است.

بر مبنای پروژه‌های زیرساختی ایجاد شده از محل این طرح با منطقه اقتصادی شیراز توافق نامه‌ای مبادله شده است که به صنعتگران فعال در زمینه HiTech بابت واگذاری اراضی تخفیفات ویژه‌ای داده می‌شود.

بر مبنای توافقنامه مذکور، به صنعتگران معرفی شده از سوی طرح‌های صنایع نوین به دو صورت تخفیف داده می‌شود.

در صورتی که صنعتگران یک هکتار زمین خریداری نمایند تا ۲۰٪ تخفیف داده می‌شود.

در صورتی که صنعتگران متقاضی بیش از یک هکتار باشند، تا ۳۰٪ تخفیف داده می‌شود.

در صورت موافقت با تغییر دستگاه اجرائی از وزارت صنعت، معدن و تجارت به سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران امکان بهره برداری از دانش فنی و نتایج طرح استقرار فراهم می‌گردد.

با توجه به اینکه رسالت این طرح ایجاد زیرساخت و بستر مناسب برای سرمایه‌گذاری در حوزه صنایع نوین می‌باشد، پرداختن به این مهم از اهمیت ویژه‌ای برخوردار می‌باشد و باید در اولویت قرار بگیرد.

۲-۱-۳-۴ طرح کمک به توسعه نوآوری در بخش صنایع پیشرو

دانش و نوآوری به شدت به بنگاه وابسته بوده و براساس توانمندی‌هایی که بنگاه‌ها در طی زمان کسب می‌کنند، در آن‌ها جذب می‌شود. بخش‌های مختلف صنعتی از منظر دانش و فرایند یادگیری مرتبط با نوآوری بسیار متفاوت هستند. فرصت‌های ایجاد شده در برخی بخش‌ها به پیشرفت‌های علمی صورت گرفته در دانشگاه مربوط است. در برخی فرصت‌های نوآوری از طریق پیشرفت در R&D، ابزار و تجهیزات حاصل می‌شود. در برخی دیگر، منابع خارجی دانش مثل تأمین‌کنندگان می‌توانند نقش اساسی داشته باشند. تمام دانش خارجی، به سادگی به محصول تبدیل نمی‌شود. اگر دانش خارجی به سادگی در دسترس و قابل تبدیل به محصولات جدید باشد و مشتریان و تأمین‌کنندگان زیادی به آن دسترسی داشته باشند، ورود نوآورانه بنگاه‌ها به سادگی می‌تواند اتفاق بیفتد. با توجه به مشخصات یک بخش صنعتی و بافت صنعتی موجود در کشور، رویکرد توسعه‌ای آن می‌تواند یک و یا ترکیبی از دو رویکرد بالا را مدنظر قرار دهد. این طرح با تمرکز بر تعامل بین تکنولوژی، ساختار صنعتی، نهادها و تقاضا درصدد افزایش رقابت‌پذیری بنگاه‌ها از طریق ارتقا نوآوری در آن‌ها می‌باشد.

از اهداف این طرح تدوین استراتژی و انجام مطالعات پشتیبان توسعه صنایع پیشرو کشور شامل صنایع نوین و نفوذ و پیوند آن‌ها با مصالح بالغ و متعارف کشور می‌باشد. از دیگر اهداف کمک به ایجاد، توسعه، بومی‌سازی و انتشار فناوری در صنایع پیشرو از طریق موارد زیر می‌باشد:

کمک به انجام تحقیقات، طراحی مهندسی، پژوهش، نمونه سازی، خدمات کارشناسی و بازاریابی و صادرات به منظور ارتقا توانمندی فناوری و افزایش رقابت‌پذیری در بنگاه‌های صنایع پیشرو

کمک به توسعه و تقویت صادرات و بازاریابی در صنایع پیشرو

کمک به نفوذ و انتقال فناوری در صنایع پیشرو

کمک به خرید حق امتیاز اختراع (Patent) به متخصصین و شرکت‌های فعال در صنایع پیشرو

۲-۱-۳-۵ احداث صنایع نوین در محدوده ۱۲۰ کیلومتری تهران

با توجه به شرایط احداث صنایع نوین در داخل محدوده ۱۲۰ کیلومتری تهران که از سال ۱۳۸۸ توسط وزیر وقت صنایع و معادن ابلاغ گردید، درخواست‌های دریافتی مورد بررسی قرار گرفت که عملکرد آن در جدول زیر ارائه شده است

جدول ۴۴: خلاصه عملکرد در بررسی طرح‌های مرتبط با حوزه صنایع پیشرفته به تفکیک رشته‌های صنعتی در کل کشور

زمینه درخواست	تعداد طرح‌های ارسالی	تعداد طرح‌های تأیید شده
---------------	----------------------	-------------------------

۱۰	۲۷	صنایع مواد نو و پیشرفته (فلزی - غیرفلزی)
-	۲	صنایع نساجی
۲۰	۸۷	صنایع شیمیایی
۳۳	۶۳	صنایع دارویی و غذایی پیشرفته
۱۴	۶۹	صنایع قطعات و تجهیزات مکانیکی و الکتریکی پیشرفته
۹	۴۲	صنایع ساختمانی پیشرفته
۴	۲۲	انرژیهای نو
۱۲	۲۳	سیستم‌های هوشمند و اتوماسیون صنعتی
۴۷	۱۲۹	صنایع برق، الکترونیک و مخابرات
		صنایع مرتبط با فن‌آوری اطلاعات و نرم افزار (IT)
۲۶	۴۲	صنایع مهندسی پزشکی
۹	۹	صنایع هوافضا
۹	۱۶	صنایع نانو فناوری
۳	۶	صنایع زیست فناوری
۱	۶	صنایع اپتیک ولیزر
۱	۱	صنایع هسته ای
۱۹۸	۵۴۴	مجموع

در جدول زیر عملکرد استان تهران در ارتباط با صدور مجوزهای مرتبط صنایع پیشرفته ارائه شده است

جدول ۴۵: صدور جواز تاسیس و پروانه بهره برداری واحدهای تولیدی مرتبط با حوزه صنایع پیشرفته در استان تهران

شرح	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱
جواز تاسیس صادر شده	۴	۱۱	۲۲	۱۹
پروانه بهره برداری صادر شده	--	--	۱۸	۲۸

با توجه به نیاز واحدهای تولیدی برای دریافت تأییدیه محصولات صنایع پیشرفته، مرکز پژوهش، توسعه فناوری و صنایع نوین نسبت به صدور این تأییدیه‌ها اقدام می‌نماید که در جدول زیر عملکرد این مرکز ارائه شده است

جدول ۴۶: صدور تأییدیه برای واحدهای تولیدی مرتبط با حوزه صنایع پیشرفته (فقره)

شرح	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱	مجموع

تهران	۸۸	۶۰	۲۴	۱۷۲
البرز	-	۱۳	۳	۱۶
اصفهان	-	۲	۳	۵
لرستان	-	۲	-	۲
مازندران	-	-	۱	۱
گیلان	-	-	۱	۱
همدان	-	-	۱	۱
مجموع	۸۸	۷۷	۳۳	۱۹۸

۴-۱-۲ مجوزهای خدمات فنی و مهندسی

وزارت صنعت، معدن و تجارت بر اساس مأموریت خود برای واحدهای متقاضی در حوزه خدمات فنی و مهندسی نیز مجوز صادر می‌کند. از ابتدای سال ۱۳۸۴ تا پایان سال ۱۳۹۱ تعداد ۹۸۹ فقره پروانه بهره‌برداری خدمات مهندسی با ایجاد اشتغال ۵۹۶۶ نفر صادر گردیده است. در جدول زیر مجوزهای خدمات مهندسی به تفکیک استان ارائه شده است.

جدول ۴۷: جواز تاسیس و پروانه خدمات فنی مهندسی صادره به تفکیک استان

استان	جواز تاسیس خدمات مهندسی		پروانه خدمات مهندسی	
	تعداد(فقره)	اشتغال (نفر)	تعداد (فقره)	اشتغال (نفر)
آذربایجان شرقی	۲۲۹	۲۰۸۰	۵۳	۱۳۸۳
آذربایجان غربی	۴۴	۸۸	۱۸	۲۱
اصفهان	۲۳۸	۲۳۱۴	۱۵۰	۲۳۵۳
ایلام	۵۴	۹۹	۲۰	۳۷
کرمانشاه	۷۳	۲۳۹	۲۹	۸۶
بوشهر	۱۱	۱۶	۹	۱۳
تهران	۸۱۶	۱۹۳	۱۸۱	۱۴۵
چهارمحال و بختیاری	۱۴	۲۳	۷	۷
خراسان رضوی	۲۸۷	۶۸۱	۱۰۴	۴۳۹
خوزستان	۴۲	۲	۵۸	۱
زنجان	۵۵	۱۵۸	۱۷	۲۸

۹	۷	۵۸	۲۶	سمنان
۶	۶	۳۹	۱۷	سیستان و بلوچستان
۱۰۵۱	۳۴	۱۷۱۹	۱۵۸	فارس
۴۸	۲۴	۴۱	۳۹	کردستان
۰	۱۸	۱۳	۶۴	کرمان
۲۸	۱۱	۶۸	۲۲	کهگیلویه و بویر احمد
۰	۱۶	۲	۳۵	گیلان
۱۷	۹	۱۳۶	۵۰	لرستان
۴۸	۲۶	۱۱۸	۷۹	مازندران
۹	۲۲	۳۸	۷۰	مرکزی
۶	۸	۲۰	۸	هرمزگان
۰	۶	۰	۱۱۳	همدان
۰	۵۱	۰	۲۰۴	یزد
۱۱	۴	۷۵	۳۱	اردبیل
۲۹	۱۴	۴۴	۳۱	قم
۲۹	۲۱	۱۱	۱۶	قزوین
۵۵	۳۵	۱۵۹	۸۷	گلستان
۷۳	۱۰	۱۳۸۹	۲۳	خراسان شمالی
۳۴	۱۱	۱۱۰	۳۴	خراسان جنوبی
۰	۱۰	۱۹	۱۳	البرز
۵۹۶۶	۹۸۹	۹۹۵۲	۲۹۸۳	جمع

۲-۲ معدن

بخش معدن در ایران یکی از مهمترین پتانسل‌های منابع طبیعی است. در ایران ۶۸ نوع ماده معدنی در حال بهره‌برداری وجود دارد که به لحاظ تنوع جزء ۱۰ کشور برتر معدنی جهان تلقی می‌گردد

آخرین سرشماری معادن کشور در سال ۱۳۸۹ توسط مرکز آمار ایران انجام شد که برخی از نتایج بدست آمده در این بخش تشریح می‌گردد. در سال ۱۳۸۹ تعداد معادن سرشماری شده ۴۹۷۴ معدن بوده است. ارزش کل تولیدات معادن در حال بهره‌برداری کشور در سال ۱۳۸۹ بالغ بر ۵۰۱۴۸ میلیارد ریال بوده است و در بین فعالیت‌های مختلف، معادن سنگ آهن، سنگ مس و سنگ تزئینی به ترتیب با ۱۷۳۲۱، ۱۳۴۰۱ و ۵۳۴۵ میلیارد ریال بالاترین ارزش تولیدات سالانه را داشته‌اند. در جدول زیر برخی از شاخص‌های منتخب واحدهای معدنی ارائه شده است

جدول ۴۸: شاخص‌های منتخب معادن در حال بهره‌برداری کشور

سال	۱۳۸۴*	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹
تعداد معدن	واحد	۳۳۲۴	۳۵۸۲	۳۷۹۹	۴۴۲۶	۴۹۷۴
تعداد شاغلان	نفر	۵۴۸۵۴	۶۰۰۶۲	۶۶۲۵۰	۷۵۴۵۸	۸۱۲۹۳
ارزش کل تولیدات	میلیارد ریال	۱۶۷۷۰	۲۲۶۴۲	۳۰۶۴۷	۳۵۵۸۶	۵۰۱۴۸
ارزش افزوده	میلیارد ریال	۱۳۵۰۳	۱۶۶۶۶	۲۳۷۳۳	۲۷۷۵۴	۲۸۷۳۷
ارزش سرمایه‌گذاری	میلیارد ریال	۲۵۵۱	۱۷۳۷	۲۵۸۳	۳۳۰۲	۳۳۴۱

مأخذ: مزرکز آمار ایران

* سال ۱۳۸۴ (اطلاعات مربوط به سال ۱۳۸۳) آمارگیری انجام نشده است. نتایج بدست آمده از آمارگیری نشان می‌دهد که مجموعاً ۸۱۲۹۳ نفر در سال ۱۳۸۹ در حال بهره‌برداری کشور به کار اشتغال داشته‌اند که از این تعداد ۱۷۳۵۷ نفر کارکن ساده، ۲۵۸۳۷ نفر کارگران ماهر، ۲۷۲۵ نفر تکنیسین‌ها، ۴۲۴۳ نفر مهندسين، ۱۳۵۳۱ نفر شاغلان امور حمل‌ونقل و بالاخره ۱۷۶۰۰ نفر شاغلان امور اداری و مالی بوده‌اند. در جدول زیر روند وضعیت نیروی کار معادن ارائه شده است

جدول ۴۹: اشتغال بخش معدن به تفکیک نوع فعالیت شاغل (نفر)

نوع فعالیت شاغل	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹
ماهر (کاگر ماهر، تکنیسین، مهندس، شاغل امور حمل‌ونقل)	۲۷۱۱۷	۳۱۱۰۷	۳۵۳۷۵	۴۰۰۳۱	۴۱۲۲۹	۴۶۳۳۶
ساده	۱۶۸۲۵	۱۶۱۴۶	۱۸۰۱۰	۲۱۱۴۶	۱۹۲۹۷	۱۷۳۵۷
سایر (اداری، مالی و خدماتی)	۱۰۹۱۲	۱۲۸۱۰	۱۲۸۶۷	۱۴۲۸۱	۱۶۳۲۸	۱۷۵۹۹
تعداد کل شاغلان	۵۴۸۵۴	۶۰۰۶۳	۶۶۲۵۲	۷۵۴۵۸	۷۶۸۵۴	۸۱۲۹۳

مأخذ: مزرکز آمار ایران

۲-۲-۱ مجوزهای معدنی

بهره‌گیری از ذخائر معدنی کشور در گرو اکتشاف، استخراج و فرآوری و عرضه به بازارهای داخلی و خارجی می‌باشد. برای واگذاری معادن، دانستن کیفیت، کمیت و تغییرات احتمالی ماده معدنی الزامی می‌باشد. لذا قبل از واگذاری اینگونه معادن؛ اجرای عملیات اکتشافی

بمنظور اخذ گواهینامه کشف الزامی است. متقاضیان پس از دریافت پروانه اکتشاف و انجام عملیات اکتشافی و به نتیجه رسیدن اقدامات، موفق به دریافت گواهینامه کشف میگردند که در صورت تمایل به بهره‌برداری، پروانه بهره‌برداری از معادن آنان صادر خواهد گردید. لذا صدور مجوزهای معدنی در کل کشور طی سال‌های ۱۳۸۴ لغایت ۱۳۹۱ در قالب ۴ نوع مجوز معدنی (پروانه اکتشاف، گواهی کشف، پروانه بهره‌برداری و اجازه برداشت) بشرح زیر اعلام میگردد.

پروانه اکتشاف: کلیه پروانه‌های اکتشاف صادره که از ابتدا (طی سال‌های گذشته) تا پایان ماه مورد گزارش فعال و درحال انجام فعالیت‌های اکتشافی بوده و هنوز منجر به صدور گواهی کشف نگردیده باشد را شامل می‌شود. پروانه‌های ابطالی و یا فاقد اعتبار در این آمار منظور نمیگردد.

گواهی کشف: کلیه گواهی‌نامه‌های کشفی که از سال‌های گذشته صادر؛ ولی منجر به صدور پروانه بهره‌برداری نگردیده است را شامل میگردد. پروانه بهره‌برداری: پروانه بهره‌برداری صادره‌ای که از سال‌های قبل تا پایان ماه مورد گزارش مشغول عملیات بهره‌برداری از معدن باشند را شامل میگردد. پروانه‌هایی که به دلایلی فعالیت بهره‌برداری آن‌ها متوقف و یا صلب صلاحیت گردیده‌اند در این آمار منظور نمیگردند.

اجازه برداشت: کلیه مجوزهای برداشتی که در پایان هر ماه دارای اعتبار بوده و مدت زمان آن به پایان نرسیده باشد. نکته مهم: با توجه به اینکه مراحل صدور مجوزهای معدنی به صورت دستی در سازمان‌های استانی انجام گرفته و اطلاعات این مجوزها به صورت دوره‌ای برای ستاد وزارت ارسال می‌گردد، لذا اطلاعات اعلام شده برای مجوزهای معدنی ممکن است به علت عدم ارسال به موقع سازمان‌های استانی در این گزارش قید نگردیده و در مراحل بعدی تکمیل گردد.

بررسی اجمالی مجوزهای معدنی صادره طی سال‌های ۱۳۸۴ لغایت ۱۳۹۱ حاکی از آن است که تعداد ۱۳۲۵۶ فقره پروانه اکتشاف صادر گردیده است، که بیشترین مقدار آن مربوط به سال ۱۳۸۸ می‌باشد که در آن سال ۱۷۶۲ فقره پروانه اکتشاف صادر گردیده است و در همین بازه زمانی تعداد ۵۵۲۰ فقره گواهی کشف صادر و بیشترین میزان آن مربوط به سال ۱۳۹۰ با ۸۸۲ فقره می‌باشد. میزان تناژ ذخیره قطعی در این مدت ۲۲۲۳۵ میلیون تن بوده که بیشترین مقدار آن مربوط به سال ۱۳۹۰ با ۳۸۹۱ میلیون تن می‌باشد. ضمناً میزان هزینه عملیات اکتشافی با مقدار ۱۶۹۳ میلیارد ریال و بیشترین مقدار آن مربوط به سال ۱۳۹۱ با ۴۹۰ میلیارد ریال می‌باشد.

در طی سال‌های فوق تعداد ۶۲۰۵ فقره پروانه بهره‌برداری صادر که بیشترین مقدار آن مربوط به سال ۱۳۹۰ با ۱۰۴۰ فقره می‌باشد و از کل ۶۲۰۵ فقره پروانه تعداد ۵۲۳۷ فقره آن مربوط به پروانه بهره‌برداری جدید بوده و مابقی پروانه‌های تمدیدی را شامل می‌شود. و میزان اجازه برداشت در سال‌های فوق ۶۵۷۳ فقره با میزان استخراج ۱۴۶ میلیون تن می‌باشد که بیشترین مقدار آن مربوط به سال ۱۳۹۱ با تعداد ۱۴۷۳ و ظرفیت استخراج ۴۹ میلیون تن می‌باشد. لازم به ذکر است که افزایش ناگهانی فوق مربوط به مواد معدنی شن و ماسه رودخانه‌ای و خاک رس می‌باشد که از ابتدای سال ۱۳۹۱ روند صدور این مجوزها بر عهده وزارت صنعت، معدن و تجارت قرار گرفته است.

در جدول زیر عملکرد صدور مجوزهای معدنی طی هشت سال اخیر ارائه شده است

جدول ۵۰: مجوزهای معدنی صادره طی هشت سال اخیر به تفکیک استان

نام استان	پروانه اکتشاف	گواهی کشف			پروانه بهره‌برداری			اجازه برداشت		
		تعداد (فقره)	تناژ ذخیره (میلیون تن)	هزینه عملیات (میلیارد ریال)	تعداد (فقره)	ظرفیت استخراج (میلیون تن)	ذخیره قطعی (میلیون تن)	اشتغال (نفر)	سرمایه‌گذاری (میلیارد ریال)	تعداد (فقره)
آذربایجان شرقی	۵۲۶	۲۳۸	۵۵۹,۵	۲۸۷,۴	۲۶۰	۱۲,۸	۲۵۸۳	۹۵۶	۲۵۷	۱,۴۸۱
آذربایجان غربی	۷۱۳	۳۰۴	۸۳۰,۷	۸۸,۹	۳۹۴	۱۲,۱	۴۱۸۴	۱۱۸۴	۵۴۰	۴,۹۱۶
اردبیل	۳۳۱	۱۷۴	۵۳۶,۵	۱۴,۷	۱۴۴	۵,۴	۸۷۷	۳۰۸	۱۰۳	۱,۷۰۶
اصفهان	۱۱۰۱	۵۱۹	۱۹۴۶,۸	۱۹۵,۴	۵۵۷	۲۷,۷	۶۲۸۷	۲۲۴۴	۸۱۶	۷,۶۷

۰,۰۵	۳	۴۹	۸۱	۲۱,۷	۰,۷	۷	۱,۳	۲۱,۷	۱۲	۳۴	البرز
۰,۷	۶۰	۳۲۰	۵۶۲	۱۵۱,۳	۷	۵۸	۹,۱	۸۱۷,۶	۶۷	۱۳۰	ایلام
۱,۳۵۷	۳۵	۲۶۷	۱۳۳۳	۲۲۸۵,۹	۱۴,۲	۲۵۲	۱۱,۲	۲۲۸۵,۳	۱۷۵	۲۲۷	بوشهر
۱۷,۲۸	۲۳۹	۶۶۴	۲۱۵۲	۱۷۸۸,۸	۱۸,۶	۱۷۸	۱۱,۲	۵۱۹,۲	۸۸	۱۶۰	تهران
۳,۹۸۲	۹۸	۲۷۳	۸۰۷	۲۸۲,۲	۵,۶	۱۰۷	۲۸,۵	۲۱۳,۱	۱۰۶	۱۸۱	چهارمحال وبختیاری
۳,۷۹۴	۱۷۴	۶۰۰	۱۸۰۵	۱۸۹,۶	۳,۵	۱۸۲	۳۶	۱۴۷,۱	۲۱۰	۷۸۲	خراسان جنوبی
۲,۴۷۸	۷۰۴	۲۴۳۲	۵۸۶۲	۱۴۲۶,۴	۱۵,۵	۵۳۶	۸۴	۱۳۹۰,۹	۵۳۸	۱۲۱۴	خراسان رضوی
۱,۲۲۷	۱۳۹	۵۹۸	۱۵۴۵	۷۲۳,۵	۶,۵	۱۲۸	۱۴,۷	۲۸۲,۶	۱۱۸	۲۸۶	خراسان شمالی
۱۳,۵۴۵	۳۶۶	۲۳۸۶	۱۵۴۵	۱۷۷۷,۵	۳۰,۶	۲۲۶	۲۲,۱	۱۷۰۵,۹	۲۱۶	۳۲۱	خوزستان
۲,۱۷۱	۷۱	۳۹۵	۱۱۴۹	۳۶۶,۳	۴,۹	۱۳۹	۴۰,۵	۳۰۱,۸	۱۰۶	۳۰۵	زنجان
۴,۷۴۵	۲۸۱	۷۹۲	۳۰۰۳	۲۴۸,۶	۱۱,۸	۳۴۸	۵۱,۲	۱۷۱,۹	۲۱۵	۵۸۴	سمنان
۱۳,۳۸۴	۱۹۰	۶۴۴	۱۳۶۱	۴۸۷,۳	۴,۱	۸۹	۴۰,۲	۸۴۹,۸	۸۹	۵۹۱	سیستان و بلوچستان
۷,۸۷۲	۱۰۹	۲۱۳۲	۵۶۹۱	۱۴۴۹,۴	۴۴,۳	۴۲۵	۱۳۷,۱	۹۴۴,۳	۳۳۱	۷۲۷	فارس
۴,۶۲۷	۱۹۱	۲۱۶	۷۷۵	۷۸۷,۹	۳	۱۱۱	۳۰	۱۰۶,۵	۱۵۹	۲۷۸	قزوین
۱,۹۴۸	۱۰۰	۱۶۹	۵۱۶	۴۱۴,۸	۳,۴	۶۶	۲۲,۴	۳۹۵,۹	۸۲	۱۵۱	قم
۰,۸	۲۱	۵۸۷۴	۲۰۱۳	۱۹۷,۳	۱۱,۳	۱۹۶	۱۴۸,۳	۲۱۸,۶	۱۷۵	۳۰۶	کردستان
۱,۹	۱۲۹	۷۵۷۷	۶۲۸۲	۱۰۴۷,۶	۱۹,۸	۲۹۱	۱۱۸,۲	۹۰۹,۷	۲۵۰	۱۱۴۵	کرمان
۴,۰۴	۱۷۶	۷۷۵	۱۵۹۴	۴۷۵,۴	۱۱,۱	۱۷۰	۲۳,۱	۱۷۱۰,۴	۱۴۵	۳۵۵	کرمانشاه
۰,۳۷۷	۶۷	۴۵۶	۷۲۹	۴۰۲,۳	۵,۳	۷۴	۴,۳	۱۵۷۲,۷	۵۶	۱۱۴	کهگیلویه و بویراحمد
۲,۸۹۵	۲۶	۱۳۲	۴۱۵	۲۲,۴	۱,۴	۹	۱,۳	۲۸,۴	۸	۴۲	گلستان
۷,۲۴	۴۱۲	۲۳۶	۶۷۴	۱۰۴۳,۳	۸,۷	۷۳	۹,۴	۷۳۲,۱	۷۷	۱۰۲	گیلان
۰,۰۲۲	۸	۱۲۳	۶۰۱	۵۰,۶	۲	۶۲	۹,۱	۶۷,۶	۴۵	۱۶۵	لرستان
۱۰,۶۹۶	۹۲	۵۳۲	۲۴۹۳	۳۳۸,۵	۱۲,۷	۱۳۱	۱۷,۹	۲۱۸,۸	۱۲۳	۱۵۲	مازندران
۲,۲۱۴	۳۳۶	۱۰۲۱	۲۷۵۸	۱۳۸۲	۱۵,۷	۳۶۷	۴۲,۴	۴۸۵,۶	۲۳۷	۷۳۳	مرکزی
۶,۶۷۷	۳۰	۴۵۱	۱۳۴۴	۱۰۶۵,۲	۱۴,۴	۱۳۵	۴۲,۵	۱۲۴۹,۸	۱۷۶	۳۴۸	هرمزگان

۶,۰۴۴	۳۶۹	۴۰۵	۱۸۵۱	۴۲۵,۵	۸,۲	۲۱۸	۱۶	۴۳۹,۷	۱۹۵	۳۷۴	همدان
۸,۱۴۵	۴۳۳	۲۵۲۷	۴۴۱۸	۵۹۳,۲	۱۶,۶	۲۷۲	۱۳۴,۲	۵۷۳,۹	۲۸۶	۷۷۸	یزد
۱۴۵,۹۸۴	۶۵۷۵	۳۶۷۴۰	۶۷۲۹۰	۳۳۷۰۳,۹	۳۵۹,۳	۶۲۰۵	۱۶۹۲,۸	۲۲۲۳۴,۶	۵۵۲۰	۱۳۲۵۶	کل کشور

*آمار استان البرز مربوط به سال ۹۱ می‌باشد.

۲-۲-۱ پروانه اکتشاف

بررسی پروانه‌های اکتشاف صادره طی سال‌های ۱۳۸۴ لغایت ۱۳۹۱ حاکی از آن است که از کل ۱۳۲۵۶ فقره بیشترین تعداد مربوط به استان خراسان رضوی با ۱۲۱۴ فقره در جایگاه اول و استان کرمان با ۱۱۴۵ فقره جایگاه دوم و استان اصفهان با ۱۱۰۱ فقره در جایگاه سوم کشور قرار دارند.

در جدول زیر روند صدور پروانه‌های اکتشاف به تفکیک استان طی ۸ سال اخیر ارائه شده است

جدول ۵۱: تعداد پروانه اکتشاف صادره به تفکیک استان طی (فقره)

نام استان	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱	جمع کل
آذربایجان شرقی	۵۹	۳۸	۴۷	۶۷	۱۰۱	۱۰۱	۶۳	۵۰	۵۲۶
آذربایجان غربی	۱۰۰	۹۹	۷۶	۴۵	۷۶	۱۳۴	۹۲	۹۱	۷۱۳
اردبیل	۴۷	۶۶	۴۴	۴۰	۳۷	۳۲	۳۰	۳۵	۳۳۱
اصفهان	۱۲۹	۶۸	۱۵۴	۱۵۳	۱۹۵	۱۷۴	۱۲۱	۱۰۷	۱۱۰۱
البرز							۰	۳۴	۳۴
ایلام	۱۷	۱۶	۱۴	۲۱	۱۷	۱۳	۱۲	۲۰	۱۳۰
بوشهر	۳۹	۲۶	۴۸	۳۸	۱۶	۱۹	۲۶	۱۵	۲۲۷
تهران	۳۴	۱۹	۷	۲۰	۱۹	۳۰	۱۷	۱۴	۱۶۰
چهارمحال و بختیاری	۲۵	۱۲	۳۸	۲۳	۱۸	۳۱	۲۳	۱۱	۱۸۱
خراسان جنوبی	۹۳	۹۷	۹۸	۹۸	۹۳	۹۰	۸۰	۱۳۳	۷۸۲
خراسان رضوی	۱۹۹	۱۷۳	۱۱۳	۱۴۳	۱۳۸	۱۱۳	۱۷۲	۱۶۳	۱۲۱۴
خراسان شمالی	۲۸	۳۰	۲۴	۶۷	۴۳	۴۱	۲۷	۲۶	۲۸۶
خوزستان	۳۲	۴۱	۱۷	۴۴	۷۳	۴۸	۳۲	۳۴	۳۲۱
زنجان	۲۶	۳۵	۶۰	۶۷	۵۲	۲۶	۰	۳۹	۳۰۵
سمنان	۸۷	۶۲	۶۲	۵۶	۷۲	۸۱	۸۰	۸۴	۵۸۴
سیستان و بلوچستان	۵۳	۸۱	۸۳	۹۷	۹۶	۶۳	۵۴	۶۴	۵۹۱
فارس	۵۴	۴۴	۴۵	۷۷	۱۱۹	۱۴۱	۱۲۳	۱۲۴	۷۲۷
قزوین	۴۵	۴۹	۳۹	۳۵	۳۵	۳۶	۱۷	۲۲	۲۷۸

۱۵۱	۱۴	۲۴	۱۴	۱۱	۱۰	۱۹	۳۳	۲۶	قم
۳۰۶	۴۶	۴۴	۴۶	۳۹	۴۳	۳۱	۱۹	۳۸	کردستان
۱۱۴۵	۱۵۶	۱۴۰	۱۴۹	۱۴۲	۱۱۶	۱۸۱	۱۶۶	۹۵	کرمان
۳۵۵	۲۱	۲۷	۳۱	۳۸	۸۳	۵۳	۵۵	۴۷	کرمانشاه
۱۱۴	۱۲	۱۶	۱۶	۲۵	۱۷	۴	۱۶	۸	کهگیلویه و بویراحمد
۴۲	۳۴	۰	۰	۰	۰	۷	۱	۰	گلستان
۱۰۲	۸	۱۱	۱۱	۱۲	۱۶	۲۴	۱۷	۳	گیلان
۱۶۵	۱۵	۱۱	۵	۱۳	۱۸	۴۱	۲۰	۴۲	لرستان
۱۵۲	۹	۱۱	۲۲	۱۸	۲۷	۱۷	۱۸	۳۰	مازندران
۷۳۳	۶۸	۱۳۷	۹۴	۱۰۲	۱۰۰	۹۰	۷۴	۶۸	مرکزی
۳۴۸	۲۱	۱۶	۶۵	۵۳	۶۵	۶۳	۳۴	۳۱	هرمزگان
۳۷۴	۶۳	۳۵	۴۵	۴۹	۴۸	۴۹	۴۹	۳۶	همدان
۷۷۸	۱۷۵	۱۰۳	۸۴	۶۰	۹۷	۸۴	۹۱	۸۴	یزد
۱۳۲۵۶	۱۷۰۸	۱۵۴۴	۱۷۵۵	۱۷۶۲	۱۷۳۱	۱۶۳۲	۱۵۴۹	۱۵۷۵	کل کشور

۲-۱-۲-۲ گواهی کشف

تعداد: در طی دوره فوق تعداد ۵۵۲۰ فقره مجوز صادر گردیده که بیشترین آن مربوط به استان خراسان رضوی با ۵۳۸ فقره و استان اصفهان با ۵۱۹ فقره و همچنین استان فارس با ۳۳۱ فقره در جایگاه اول تا سوم کشور قرار دارند.

تناژ ذخیره قطعی: همچنین در طی سال‌های فوق به میزان ۲۲۲۳۵ میلیون تن اعلام گردیده است که بیشترین میزان ذخیره قطعی مربوط به استان‌های بوشهر، اصفهان و کرمانشاه به ترتیب با مقدار ۲۲۸۵، ۱۹۴۷ و ۱۷۱۰ میلیون تن در جایگاه اول تا سوم کشور قرار دارند.

هزینه عملیات اکتشافی: هزینه پیش‌بینی شده در ۵۵۲۰ فقره گواهی کشف مقدار ۱۶۹۲٫۸ میلیارد ریال می‌باشد که بیشترین مقدار آن به ترتیب مربوط به استان‌های آذربایجان شرقی، اصفهان و کردستان با مقدار ۲۸۷، ۱۹۵ و ۱۴۸ میلیارد ریال در جایگاه اول، دوم و سوم کشور قرار می‌گیرند.

در جدول زیر روند صدور گواهی کشف‌های صادر شده به تفکیک نوع اقلام اطلاعاتی مربوط به این مجوز ارائه شده است

جدول ۵۲: روند صدور گواهی کشف به تفکیک نوع اقلام اطلاعاتی

گواهی کشف	واحد	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱	جمع کل
تعداد	فقره	۵۰۸	۵۲۸	۵۲۰	۶۷۶	۷۹۰	۸۲۷	۸۸۲	۷۸۹	۵۵۲۰
تناژ ذخیره	میلیون تن	۲۸۶۵	۳۰۸۰	۲۶۹۵	۳۲۴۲	۱۷۳۹	۳۲۴۵	۳۸۹۱	۱۴۷۸	۲۲۲۳۵
هزینه عملیات	میلیارد ریال	۱۷۲	۱۵۱	۹۶	۱۴۹	۱۷۸	۱۷۰	۲۸۵	۴۹۰	۱۶۹۳

برای تشریح دقیقتر اطلاعات گواهی کشف، روند صدور این گواهی به تفکیک استان برای تعداد، تناژ ذخیره و هزینه عملیات در جداول زیر ارائه شده است

جدول ۵۳: روند صدور تعداد گواهی اکتشاف به تفکیک استان (فقره)

نام استان	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱	جمع کل
آذربایجان شرقی	۱۹	۱۱	۲۲	۳۰	۳۸	۴۲	۴۱	۳۵	۲۳۸
آذربایجان غربی	۴۸	۴۴	۳۲	۴۳	۲۵	۲۷	۴۲	۴۳	۳۰۴
اردبیل	۱۵	۱۶	۱۹	۲۲	۳۴	۲۷	۱۷	۲۴	۱۷۴
اصفهان	۳۸	۳۱	۳۴	۸۳	۸۸	۸۵	۶۶	۹۴	۵۱۹
البرز							-	۱۲	۱۲
ایلام	۶	۱۱	۱۲	۹	۷	۸	۹	۵	۶۷
بوشهر	۲۷	۲۶	۱۵	۱۹	۲۵	۱۹	۲۵	۱۹	۱۷۵
تهران	۱۱	۷	۸	۸	۱۸	۱۵	۷	۱۴	۸۸
چهارمحال و بختیاری	۸	۴	۸	۱۳	۲۱	۱۲	۱۹	۲۱	۱۰۶
خراسان جنوبی	۲۵	۲۴	۲۳	۲۴	۲۹	۲۹	۳۲	۲۴	۲۱۰
خراسان رضوی	۵۰	۶۴	۶۶	۶۷	۶۸	۷۷	۷۴	۷۲	۵۳۸
خراسان شمالی	۵	۶	۷	۳۷	۱۱	۲۴	۱۷	۱۱	۱۱۸
خوزستان	۱۸	۲۵	۱۴	۲۴	۳۵	۲۹	۴۳	۲۸	۲۱۶
زنجان	۷	۵	۱۲	۱۳	۱۲	۱۴	۲۶	۱۷	۱۰۶
سمنان	۳۲	۲۹	۲۰	۱۵	۱۸	۳۴	۳۶	۳۱	۲۱۵
سیستان و بلوچستان	۴	۹	۱۵	۴	۷	۱۹	۲۴	۷	۸۹
فارس	۳۴	۲۷	۲۳	۳۲	۳۶	۶۳	۶۵	۵۱	۳۳۱
قزوین	۱۵	۱۷	۱۷	۲۰	۲۲	۲۴	۲۰	۲۴	۱۵۹
قم	۶	۱۱	۱۶	۱۲	۱۲	۹	۷	۹	۸۲
کردستان	۱۳	۱۷	۱۱	۱۶	۲۹	۲۶	۳۳	۳۰	۱۷۵
کرمان	۲۳	۲۸	۲۵	۴۰	۴۷	۲۶	۳۱	۳۰	۲۵۰
کرمانشاه	۱۴	۹	۱۲	۲۹	۳۱	۱۸	۲۳	۹	۱۴۵
کهگیلویه و بویراحمد	۳	۲	۲	۱	۶	۱۰	۲۱	۱۱	۵۶
گلستان	۲	۳	۰	۰	۰	۰	۰	۳	۸
گیلان	۴	۱۲	۸	۱۵	۱۱	۷	۱۳	۷	۷۷
لرستان	۷	۰	۰	۲	۱۱	۳	۱۲	۱۰	۴۵

۱۲۳	۱۷	۲۳	۱۶	۲۴	۱۰	۱۳	۱۲	۸	مازندران
۲۳۷	۳۷	۴۷	۴۸	۲۹	۱۶	۲۶	۲۴	۱۰	مرکزی
۱۷۶	۱۹	۳۱	۳۹	۲۹	۱۹	۱۵	۱۲	۱۲	هرمزگان
۱۹۵	۳۲	۲۱	۴۱	۳۸	۲۲	۱۹	۱۱	۱۱	همدان
۲۸۶	۴۳	۵۷	۳۶	۲۹	۳۱	۲۶	۳۱	۳۳	یزد
۵۵۲۰	۷۸۸	۸۸۲	۸۲۷	۷۹۰	۶۷۶	۵۲۰	۵۲۸	۵۰۸	کل کشور

در زمینه گواهی کشف در طی دوره فوق تعداد ۵۵۲۰ فقره مجوز صادر گردیده که بیشترین تعداد آن مربوط به استان خراسان رضوی با ۵۳۸ فقره و استان اصفهان با ۵۱۹ فقره و همچنین استان فارس با ۳۳۱ فقره در جایگاه اول تا سوم کشور قرار دارند.

جدول ۵۴: روند میزان تناژ ذخیره قطعی در گواهی کشف‌های صادره به تفکیک استان (میلیون تن)

نام استان	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱	جمع کل
آذربایجان شرقی	۲۵	۱۷	۹۶	۴۳	۱۹۷	۴۹	۳۵	۹۸	۵۵۹
آذربایجان غربی	۲۲۴	۸	۵۹	۹۲	۲۱	۴۰	۳۵۲	۳۵	۸۳۱
اردبیل	۲۶	۱۰۱	۳۶	۸۷	۸۳	۶۵	۱۰۹	۲۹	۵۳۷
اصفهان	۳۷	۳۶	۴۸۳	۱۰۵۵	۸۰	۱۱۰	۵۲	۹۲	۱۹۴۷
البرز							-	۲۲	۲۲
ایلام	۳۵	۱۴	۱۵	۲۲۶	۱۳	۴۳۱	۴۸	۳۶	۸۱۸
بوشهر	۲۳۹	۲۲۴	۱۰۶	۱۵۶	۱۷۸	۱۱۱۹	۱۱۸	۱۴۷	۲۲۸۵
تهران	۶۳	۱۷۰	۱۵	۱۹	۱۱۶	۷۸	۱۹	۴۰	۵۱۹
چهارمحال و بختیاری	۲۰	۱۰	۱۹	۲۶	۲۹	۱۷	۵۵	۳۷	۲۱۳
خراسان جنوبی	۲۱	۲۱	۷	۹	۲۶	۴۲	۱۲	۹	۱۴۷
خراسان رضوی	۴۳۶	۷۹	۹۶	۳۴۸	۱۲۲	۲۷	۱۸۵	۹۷	۱۳۹۱
خراسان شمالی	۳۱	۲	۱۲۶	۵۰	۹	۳۸	۱۵	۱۰	۲۸۳
خوزستان	۹۴۵	۵۱	۵۵	۳۲۲	۳۵	۳۸	۲۱۷	۴۳	۱۷۰۶
زنجان	۶۲	۳	۵	۷۸	۵	۹	۱۳۵	۶	۳۰۲
سمنان	۵۳	۸	۱۴	۶	۱۲	۳۱	۲۷	۱۹	۱۷۲
سیستان و بلوچستان	۵۹	۵۱	۱۵۹	۵۵	۱۸	۶۷	۴۳۵	۷	۸۵۰
فارس	۷۰	۱۴۳	۳۵	۱۰۸	۷۳	۱۳۰	۲۲۳	۱۶۳	۹۴۴
قزوین	۲۵	۲۰	۱۳	۶	۸	۸	۶	۲۱	۱۰۶

۳۹۶	۱۰	۱۷	۱۸۴	۲	۵۶	۱۸	۱۰۷	۲	قم
۲۱۹	۴۰	۵۹	۲۵	۲۸	۱۲	۷	۱۶	۳۰	کردستان
۹۱۰	۱۹	۱۷۹	۳	۹۱	۲۲۷	۳۱۰	۶۸	۱۲	کرمان
۱۷۱۰	۱۵	۲۸	۲۰۷	۴۳	۶۰	۸۳۳	۴۷۸	۴۵	کرمانشاه
۱۵۷۳	۳۵	۱۱۵۷	۵۳	۲۶	۲	۸	۰	۲۹۱	کهگیلویه و بویراحمد
۲۸	۲۷	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۱	گلستان
۷۳۲	۲۸	۴۸	۲۶	۵۲	۹۹	۳۰	۴۳۱	۱۹	گیلان
۶۸	۱۷	۱۲	۰	۳۲	۴	۰	۰	۱	لرستان
۲۱۹	۸۷	۷۷	۱۰	۱۸	۱۲	۸	۵	۲	مازندران
۴۸۶	۲۲	۲۱	۲۷	۱۳	۵	۳۵	۳۵۹	۳	مرکزی
۱۲۵۰	۱۵۸	۱۱۶	۳۳۵	۹۶	۴۱	۵۱	۳۹۳	۶۱	هرمزگان
۴۴۰	۳۲	۱۱	۱۹	۲۶۷	۲۹	۵۰	۱۴	۱۹	همدان
۵۷۴	۷۷	۱۲۲	۵۳	۴۵	۱۰	۷	۲۵۱	۸	یزد
۲۲۲۳۵	۱۴۷۸	۳۸۹۱	۳۲۴۵	۱۷۳۹	۳۲۴۲	۲۶۹۵	۳۰۸۰	۲۸۶۶	کل کشور

در مجوزهای گواهی کشف تناژ ذخیره قطعی در طی سال‌های فوق به میزان ۲۲۲۳۵ میلیون تن اعلام گردیده است که بیشترین میزان ذخیره قطعی مربوط به استان‌های بوشهر، اصفهان و کرمانشاه به ترتیب با مقدار ۲۲۸۵، ۱۹۴۷ و ۱۷۱۰ میلیون تن در جایگاه اول تا سوم کشور قرار دارند.

جدول ۵۵: روند هزینه عملیات اکتشافی در گواهی کشف‌های صادره به تفکیک استان‌ها (میلیارد ریال)

نام استان	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱	جمع کل
آذربایجان شرقی	۲,۴۴	۱,۳۱	۳,۹۱	۶,۶۴	۴,۵۸	۶,۷۵	۱۰,۹۳	۲۵,۰۸۸	۲۸۷,۴۴
آذربایجان غربی	۵,۴۷	۷,۶۱	۶,۳۶	۱۲,۳۳	۶,۰۳	۷,۱۹	۲۰,۱۸	۲۳,۷۶	۸۸,۹۲
اردبیل	۰,۸۲	۰,۹۱	۱,۰۲	۱,۴۳	۱,۴۱	۱,۶۳	۱,۵۰	۶,۰۰	۱۴,۷۱
اصفهان	۸,۰۴	۵,۵۸	۸,۶۹	۱۹,۶۳	۲۹,۷۰	۳۷,۲۴	۲۹,۹۱	۵۶,۶۶	۱۹۵,۴۵
البرز								۱,۳۰	۱,۳۰
ایلام	۰,۴۹	۰,۷۸	۰,۶۲	۱,۲۲	۰,۵۰	۳,۱۵	۱,۰۴	۱,۳۲	۹,۱۳
بوشهر	۱,۲۷	۰,۵۵	۰,۳۶	۱,۱۱	۰,۹۱	۱,۴۴	۱,۴۹	۴,۰۹	۱۱,۲۲
تهران	۰,۵۰	۰,۴۰	۰,۷۸	۰,۸۸	۲,۳۵	۱,۸۱	۲,۱۵	۲,۳۶	۱۱,۲۵
چهارمحال و	۱,۲۸	۱,۱۰	۱,۲۷	۲,۳۶	۴,۲۴	۲,۴۵	۳,۸۹	۱۱,۹۲	۲۸,۵۲

بختیاری									
خراسان جنوبی	۲,۶۹	۲,۴۳	۲,۷۸	۴,۱۷	۴,۸۸	۵,۷۲	۸,۲۴	۵,۰۷	۳۵,۹۸
خراسان رضوی	۹,۷۸	۵,۷۸	۸,۱۳	۱۳,۶۷	۹,۵۲	۱۰,۷۱	۱۱,۸۳	۱۴,۵۶	۸۳,۹۸
خراسان شمالی	۰,۲۳	۰,۹۹	۰,۶۹	۳,۸۲	۱,۷۸	۲,۲۵	۲,۲۹	۲,۶۸	۱۴,۷۳
خوزستان	۱,۵۴	۱۳,۳۸	۰,۲۲	۰,۶۴	۱,۲۷	۱,۰۴	۲,۶۳	۱,۳۶	۲۲,۰۸
زنجان	۱,۰۳	۰,۹۱	۳,۱۹	۳,۳۱	۵,۱۵	۶,۲۴	۱۳,۲۱	۷,۵۱	۴۰,۵۵
سمنان	۳,۷۰	۱,۹۳	۲,۶۲	۲۰,۲۶	۱,۶۷	۵,۹۵	۹,۶۹	۵,۳۴	۵۱,۱۶
سیستان و بلوچستان	۰,۸۵	۷,۵۴	۳,۸۱	۱,۰۲	۱,۶۲	۳,۳۲	۱۷,۰۰	۵,۰۳	۴۰,۱۸
فارس	۶,۳۳	۶,۱۷	۱۴,۷۳	۱۰,۰۳	۱۴,۹۶	۲۰,۱۰	۳۱,۲۵	۳۳,۵۶	۱۳۷,۱۱
قزوین	۱,۸۱	۲,۵۲	۲,۶۸	۲,۶۲	۳,۵۵	۳,۸۳	۷,۶۴	۵,۳۲	۲۹,۹۶
قم	۰,۴۲	۱,۸۰	۲,۵۸	۱۰,۹۶	۱,۵۱	۳,۰۸	۰,۸۵	۱,۲۳	۲۲,۴۲
کردستان	۱۰۸,۵۸	۱,۰۸	۰,۷۷	۰,۷۵	۲,۳۰	۳,۵۰	۲۵,۰۷	۶,۲۲	۱۴۸,۲۶
کرمان	۳,۱۷	۱۹,۳۱	۹,۳۹	۱۱,۲۴	۴۶,۱۱	۷,۳۱	۷,۷۶	۱۳,۹۳	۱۱۸,۲۲
کرمانشاه	۱,۲۱	۱,۰۶	۲,۱۲	۴,۰۷	۳,۸۵	۳,۳۶	۴,۸۶	۲,۵۵	۲۳,۰۷
کهگیلویه و بویراحمد	۱,۲۵	۰,۱۸	۰,۱۲	۰,۰۶	۰,۱۹	۰,۲۸	۱,۵۱	۰,۶۸	۴,۲۷
گلستان	۰,۰۵	۰,۸۹	۰,۰۰	۰,۰۰	۰,۰۰	۰,۰۰	۰,۰۰	۰,۳۶	۱,۲۹
گیلان	۰,۴۳	۲,۹۳	۰,۹۴	۲,۰۷	۰,۶۵	۰,۴۴	۰,۸۴	۱,۱۵	۹,۴۴
لرستان	۰,۶۶	۰,۰۰	۰,۰۰	۰,۵۱	۲,۵۹	۰,۵۶	۲,۲۲	۲,۵۹	۹,۱۵
مازندران	۱,۸۳	۱,۱۲	۱,۰۶	۱,۲۱	۳,۴۵	۱,۰۳	۵,۹۳	۲,۲۵	۱۷,۸۷
مرکزی	۱,۵۲	۸,۱۸	۴,۱۱	۲,۲۹	۴,۱۳	۱۲,۵۲	۸,۳۹	۱,۲۷	۴۲,۴۲
هرمزگان	۰,۹۹	۲,۰۶	۷,۸۵	۵,۳۰	۷,۵۱	۳,۸۶	۹,۶۹	۵,۱۹	۴۲,۴۵
همدان	۱,۰۰	۰,۵۱	۱,۱۵	۱,۴۱	۳,۰۶	۴,۱۵	۱,۸۰	۲,۹۵	۱۶,۰۴
یزد	۳,۰۷	۵۲,۲۹	۴,۳۷	۴,۲۷	۸,۶۱	۹,۰۶	۴۱,۳۱	۱۱,۲۱	۱۳۴,۱۸
کل کشور	۱۷۲,۴۳	۱۵۱,۲۹	۹۶,۳۲	۱۴۹,۲۷	۱۷۸,۰۷	۱۶۹,۹۸	۲۸۵,۰۹	۴۹۰,۳۲	۱۶۹۲,۷۷

در زمینه هزینه عملیات اکتشافی در کل تعداد ۵۵۲۰ فقره گواهی کشف مقدار ۱۶۹۲,۸ میلیارد ریال پیش‌بینی گردیده است که بیشترین مقدار آن به ترتیب مربوط به استان‌های آذربایجان شرقی، اصفهان و کردستان با مقدار ۲,۲۸۷، ۱۹۵ و ۱۴۸ میلیارد ریال در جایگاه اول، دوم و سوم کشور قرار می‌گیرند.

۳-۱-۲-۲ پروانه بهره‌برداری

تعداد: روند صدور مجوز بهره‌برداری در کل کشور حاکی از آن است که در طی دوره‌یاد شده ۶۲۰۵ فقره مجوز صادر گردیده است. استان‌های اصفهان، خراسان رضوی و فارس به ترتیب با داشتن تعداد ۵۵۷، ۵۳۶ و ۴۲۵ فقره در جایگاه اول تا سوم کشور قرار می‌گیرند. در طی هشت سال اخیر مقدار ۳۵۹،۳ میلیون تن استخراج اسمی گزارش گردیده است که بیشترین مقدار آن مربوط به استان فارس با ۴۴،۴ میلیون تن و سپس استان خوزستان با ۳۰،۶ میلیون تن و همچنین استان اصفهان با ۲۷،۷ میلیون تن به ترتیب در جایگاه اول تا سوم قرار خواهند گرفت.

در طی دوره مورد گزارش ۲۳۷۰۳،۹ میلیون تن ذخیره اعلام گردیده است که استان‌های بوشهر با مقدار ۲۲۸۶ میلیون تن و استان اصفهان با ۲۰۹۰ میلیون تن و استان تهران با ۱۷۸۹ میلیون تن در مقام اول تا سوم کشور قرار می‌گیرند.

اشتغال ایجاد شده در مجوزهای بهره‌برداری صادره در کل کشور طی مدت فوق‌الاشاره به میزان ۶۷۲۹۰ نفر گزارش گردیده است که از این میزان به ترتیب استان‌های اصفهان، کرمان و خراسان رضوی با داشتن ۶۲۸۷، ۶۲۸۲ و ۵۸۶۲ نفر در جایگاه اول تا سوم کشور قرار دارند. ضمناً با توجه به اینکه ۶۷۲۹۰ نفر شامل اشتغال کل مجوزهای بهره‌برداری جدید و تمدیدی می‌باشد می‌توان ادعان داشت که از این مقدار تعداد ۵۱۶۳۷ نفر اشتغال ایجاد شده از محل مجوزهای بهره‌برداری جدید در کشور صورت گرفته است.

در کل ۶۲۰۵ مجوز بهره‌برداری صادره به میزان ۳۶۷۴۰ میلیارد ریال سرمایه‌گذاری ثابت گزارش گردیده است که به ترتیب استان‌های کرمان، کردستان و یزد با داشتن ۷۵۷۷ و ۵۸۷۴ و ۲۵۲۷ میلیارد ریال در جایگاه اول تا سوم قرار خواهند گرفت.

در جدول زیر روند صدور پروانه‌های بهره‌برداری صادر شده به تفکیک نوع اقلام اطلاعاتی مربوط به این مجوز ارائه شده است

جدول ۵۶: روند صدور پروانه بهره‌برداری به تفکیک نوع اقلام اطلاعاتی

پروانه بهره‌برداری	واحد	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱	جمع کل
تعداد	فقره	۶۵۴	۵۹۵	۶۱۰	۶۵۸	۸۳۰	۹۹۷	۱۰۴۰	۸۲۱	۶۲۰۵
ظرفیت استخراج	میلیون تن	۳۱	۲۹	۳۰	۵۴	۴۴	۵۹	۶۸	۴۳	۳۵۹
ذخیره قطعی	میلیون تن	۲۸۳۱	۲۸۱۱	۲۳۴۵	۳۸۰۳	۳۴۹۰	۳۴۱۷	۲۶۷۶	۲۳۳۱	۲۳۷۰۴
اشتغال	هزار نفر	۷،۲	۶،۱	۶،۵	۱۰،۴	۸،۹	۱۰،۲	۱۰،۴	۷،۵	۶۷،۳
سرمایه‌گذاری	میلیارد ریال	۲۴۰۲	۱۴۶۲	۱۹۴۰	۳۸۷۹	۴۳۴۵	۵۷۶۲	۹۶۲۲	۷۳۲۸	۳۶۷۴۰

برای تشریح دقیق‌تر این مجوز روند صدور تعداد مجوزهای بهره‌برداری، ظرفیت استخراج، ذخیره قطعی، اشتغال و حجم سرمایه‌گذاری‌ها به تفکیک استان در جداول زیر ارائه شده است.

جدول ۵۷: روند تعداد پروانه بهره‌برداری صادره به تفکیک استان (فقره)

نام استان	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱	جمع کل
آذربایجان شرقی	۳۱	۱۷	۱۷	۲۳	۵۱	۶۱	۳۱	۲۹	۲۶۰
آذربایجان غربی	۳۸	۴۰	۴۰	۳۶	۴۹	۶۱	۷۳	۵۷	۳۹۴
اردبیل	۱۲	۲۱	۱۴	۱۲	۲۲	۲۶	۲۱	۱۶	۱۴۴
اصفهان	۵۳	۴۶	۶۳	۷۰	۹۰	۸۶	۸۸	۶۱	۵۵۷
البرز								۷	۷

۵۸	۴	۷	۵	۱۰	۴	۱۰	۱۱	۷	ایلام
۲۵۲	۳۳	۵۲	۲۲	۲۸	۲۳	۲۹	۲۵	۴۰	بوشهر
۱۷۸	۲۳	۱۵	۳۴	۲۰	۱۹	۲۶	۲۰	۲۱	تهران
۱۰۷	۱۵	۱۹	۱۳	۱۳	۱۵	۱۳	۷	۱۲	چهارمحال و بختیاری
۱۸۲	۱۹	۳۰	۳۰	۲۵	۲۷	۱۱	۲۲	۱۸	خراسان جنوبی
۵۳۶	۵۹	۸۲	۸۸	۷۹	۶۶	۴۴	۵۵	۶۳	خراسان رضوی
۱۲۸	۱۴	۲۵	۲۴	۲۴	۲۳	۳	۴	۱۱	خراسان شمالی
۲۲۶	۳۴	۳۲	۴۶	۲۹	۱۵	۲۰	۲۸	۲۲	خوزستان
۱۳۹	۲۴	۲۱	۱۹	۱۴	۱۱	۱۲	۲۲	۱۶	زنجان
۳۴۸	۵۰	۷۳	۳۸	۲۲	۲۹	۴۹	۳۶	۵۱	سمنان
۸۹	۱۵	۱۴	۱۶	۱۰	۴	۱۳	۱۲	۵	سیستان و بلوچستان
۴۲۵	۷۸	۹۵	۷۶	۴۹	۳۷	۳۴	۲۳	۳۳	فارس
۱۱۱	۹	۱۲	۱۶	۱۲	۱۶	۱۴	۱۸	۱۴	قزوین
۶۶	۹	۹	۱۱	۱۰	۵	۸	۴	۱۰	قم
۱۹۶	۳۱	۴۷	۴۵	۲۰	۱۳	۱۲	۱۷	۱۱	کردستان
۲۹۱	۲۵	۴۲	۴۸	۳۶	۴۸	۳۳	۳۶	۲۳	کرمان
۱۷۰	۲۰	۲۶	۳۵	۳۰	۲۰	۱۶	۸	۱۵	کرمانشاه
۷۴	۱۴	۱۷	۱۰	۸	۵	۶	۵	۹	کهگیلویه و بویراحمد
۹	۲	۰	۲	۰	۰	۴	۱	۰	گلستان
۷۳	۹	۱۱	۷	۸	۱۴	۴	۱۰	۱۰	گیلان
۶۲	۱۲	۱۵	۱	۹	۷	۱	۲	۱۵	لرستان
۱۳۱	۱۶	۲۵	۱۳	۲۳	۱۶	۱۵	۷	۱۶	مازندران
۳۶۷	۵۴	۶۲	۵۶	۶۴	۳۶	۳۸	۲۸	۲۹	مرکزی
۱۳۵	۲۳	۱۸	۲۸	۱۷	۷	۱۵	۱۳	۱۴	هرمزگان
۲۱۸	۱۷	۴۴	۴۱	۲۹	۲۲	۱۹	۲۵	۲۱	همدان
۲۷۲	۴۲	۳۴	۳۹	۲۹	۳۵	۲۷	۳۲	۳۴	یزد
۶۲۰۵	۸۲۱	۱۰۴۰	۹۹۷	۸۳۰	۶۵۸	۶۱۰	۵۹۵	۶۵۴	کل کشور

*آمار استان البرز فقط مربوط به سال ۱۳۹۱ می‌باشد.

روند صدور مجوز بهره‌برداری در کل کشور حاکی از آن است که در طی دوره‌یاد شده ۶۲۰۵ فقره مجوز صادر گردیده است که استان‌های اصفهان، خراسان رضوی و فارس به ترتیب با داشتن تعداد ۵۵۷، ۵۳۶ و ۴۲۵ فقره در جایگاه اول تا سوم کشور قرار می‌گیرند. ضمناً از کل این تعداد مجوز صادره مقدار ۵۲۳۷ فقره مربوط به مجوزهای بهره‌برداری جدید می‌باشد.

جدول ۵۸: روند استخراج اسمی پروانه بهره‌برداری صادره به تفکیک استان (میلیون تن)

نام استان	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱	جمع کل
آذربایجان شرقی	۰,۷۳	۰,۴۴	۰,۳۸	۰,۳۷	۱,۷۷	۵,۸۹	۲,۴۷	۰,۷۹	۱۲,۸۴
آذربایجان غربی	۲,۱۱	۰,۴۴	۰,۴۴	۰,۶۹	۱,۲۲	۲,۸۳	۲,۵۱	۱,۸۸	۱۲,۱۱
اردبیل	۰,۴۹	۰,۴۶	۰,۲۶	۰,۳۷	۰,۶۰	۰,۷۶	۰,۵۹	۱,۹۳	۵,۴۵
اصفهان	۱,۸۵	۱,۶۸	۲,۲۵	۴,۴۳	۸,۰۰	۴,۴۳	۲,۵۴	۲,۵۵	۲۷,۷۳
البرز								۰,۶۷	۰,۶۷
ایلام	۰,۴۷	۱,۲۶	۱,۰۳	۰,۲۹	۰,۴۹	۲,۱۴	۱,۰۴	۰,۲۹	۷,۰۱
بوشهر	۱,۵۳	۱,۲۵	۲,۶۳	۱,۵۱	۱,۲۵	۱,۱۴	۲,۹۴	۱,۹۳	۱۴,۱۷
تهران	۱,۳۵	۳,۴۲	۴,۰۳	۱,۲۴	۳,۱۱	۱,۹۶	۱,۶۹	۱,۸۳	۱۸,۶۳
چهارمحال و بختیاری	۰,۴۰	۰,۲۷	۰,۴۵	۱,۳۵	۰,۷۶	۰,۵۸	۱,۰۴	۰,۷۹	۵,۶۲
خراسان جنوبی	۰,۱۱	۱,۶۴	۰,۱۰	۰,۲۱	۰,۴۹	۰,۳۴	۰,۴۶	۰,۱۶	۳,۵۱
خراسان رضوی	۳,۲۵	۱,۰۵	۰,۷۰	۴,۶۷	۱,۳۸	۱,۹۹	۱,۴۷	۱,۰۲	۱۵,۵۳
خراسان شمالی	۰,۱۰	۰,۰۶	۰,۰۴	۰,۹۳	۳,۲۴	۱,۲۶	۰,۶۴	۰,۲۶	۶,۵۳
خوزستان	۱,۹۶	۳,۴۳	۲,۱۴	۶,۴۰	۳,۲۹	۴,۳۷	۴,۲۸	۴,۷۶	۳۰,۶۲
زنجان	۰,۱۵	۱,۲۰	۰,۱۹	۰,۵۳	۱,۰۳	۰,۴۰	۰,۶۶	۰,۷۱	۴,۸۷
سمنان	۲,۴۲	۰,۹۱	۱,۰۴	۰,۴۱	۰,۶۸	۱,۷۰	۳,۴۱	۱,۱۸	۱۱,۷۵
سیستان و بلوچستان	۰,۰۴	۰,۱۳	۰,۳۷	۰,۶۳	۰,۸۶	۱,۳۸	۰,۲۲	۰,۴۷	۴,۱۰
فارس	۱,۰۲	۰,۹۸	۲,۳۴	۲,۱۲	۳,۲۳	۶,۵۷	۲۲,۸۸	۵,۲۱	۴۴,۳۵
قزوین	۰,۷۴	۰,۳۹	۰,۲۰	۰,۳۰	۰,۱۱	۰,۴۸	۰,۳۰	۰,۴۶	۲,۹۹
قم	۰,۱۸	۰,۰۹	۰,۲۸	۰,۰۳	۰,۲۷	۱,۷۱	۰,۴۰	۰,۴۷	۳,۴۴
کردستان	۰,۶۷	۰,۷۵	۰,۳۰	۰,۶۹	۰,۹۴	۲,۱۶	۳,۹۴	۱,۸۷	۱۱,۳۲
کرمان	۶,۴۷	۱,۰۴	۵,۱۷	۲,۸۸	۰,۶۵	۱,۴۱	۱,۰۲	۱,۲۱	۱۹,۸۵

۱۱,۱۵	۲,۱۶	۱,۷۴	۲,۸۷	۱,۴۳	۱,۳۹	۰,۸۶	۰,۳۰	۰,۴۰	کرمانشاه
۵,۲۶	۰,۹۴	۲,۴۰	۰,۷۶	۰,۵۶	۰,۱۰	۰,۳۰	۰,۰۷	۰,۱۴	کهگیلویه و بویراحمد
۱,۴۴	۰,۰۶	۰,۰۰	۱,۳۵	۰,۰۰	۰,۰۰	۰,۰۱	۰,۰۲	۰,۰۰	گلستان
۸,۶۷	۰,۶۹	۰,۸۳	۰,۷۲	۰,۷۵	۳,۱۶	۰,۱۳	۱,۵۹	۰,۸۰	گیلان
۱,۹۷	۰,۳۲	۰,۳۸	۰,۰۲	۰,۲۶	۰,۴۳	۰,۰۳	۰,۰۲	۰,۵۱	لرستان
۱۲,۷۱	۱,۳۸	۱,۶۴	۱,۰۶	۱,۴۳	۵,۶۲	۰,۷۷	۰,۳۳	۰,۴۷	مازندران
۱۵,۷۲	۳,۸۱	۱,۸۱	۱,۶۵	۱,۹۴	۲,۷۷	۱,۸۸	۱,۲۴	۰,۶۲	مرکزی
۱۴,۴۲	۱,۷۸	۱,۴۸	۴,۱۲	۱,۴۳	۱,۳۹	۰,۸۹	۲,۶۴	۰,۷۰	هرمزگان
۸,۲۳	۰,۴۹	۱,۴۵	۱,۷۶	۱,۶۸	۱,۲۲	۰,۸۱	۰,۴۹	۰,۳۲	همدان
۱۶,۶۴	۱,۳۱	۱,۹۱	۱,۴۸	۱,۰۲	۸,۲۰	۰,۴۳	۱,۰۷	۱,۲۱	یزد
۳۵۹,۳۱	۴۳,۳۷	۶۸,۱۵	۵۹,۳۰	۴۳,۸۲	۵۴,۳۴	۳۰,۴۵	۲۸,۶۵	۳۱,۲۲	کل کشور

با توجه به جدول فوق که شامل میزان استخراج اسمی مجوزهای بهره‌برداری می‌باشد مقدار ۳۵۹,۳۱ میلیون تن گزارش گردیده است که بیشترین مقدار آن مربوط به استان فارس با ۴۴,۴ میلیون تن و سپس استان خوزستان با ۳۰,۶ میلیون تن و همچنین استان اصفهان با ۲۷,۷ میلیون تن به ترتیب در جایگاه اول تا سوم قرار خواهند گرفت.

جدول ۵۹: روند ذخیره قطعی پروانه بهره‌برداری صادره به تفکیک استان (میلیون تن)

نام استان	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱	جمع کل
آذربایجان شرقی	۱۱۱,۳	۳۲,۴	۴۴,۵	۳۲,۴	۱۴۱,۲	۳۰۹,۵	۵۸,۲	۳۱,۶	۷۶۱,۱
آذربایجان غربی	۲۳۸,۱	۱۰,۹	۱۸,۶	۲۸,۲	۲۲۰,۸	۲۶۵,۲	۲۵۸,۰	۴۹,۲	۱۰۸۸,۹
اردبیل	۱۶,۸	۳۶,۶	۲۳,۹	۲۱,۹	۵۴,۱	۵۴,۵	۷۱,۲	۴۱,۰	۳۲۰,۰
اصفهان	۱۳۳,۴	۵۵,۲	۶۸,۸	۳۸۸,۰	۱۲۱۲,۵	۹۸,۹	۷۷,۳	۵۵,۴	۲۰۸۹,۶
البرز								۲۱,۷	۲۱,۷
ایلام	۸,۰	۸,۸	۱۴,۵	۷,۲	۷,۶	۴۳,۱	۳۲,۶	۲۹,۵	۱۵۱,۳
بوشهر	۴۲۸,۴	۱۹۸,۲	۳۵۰,۸	۱۷۵,۶	۱۵۶,۵	۲۰۸,۱	۴۷۵,۳	۲۹۲,۹	۲۲۸۵,۹
تهران	۹۷,۲	۱۱۴,۳	۲۷۷,۹	۸۷۶,۸	۷۰,۲	۱۳۱,۷	۶۹,۸	۱۵۰,۸	۱۷۸۸,۸
چهارمحال وبختیاری	۳۰,۵	۳۱,۹	۸۰,۱	۲۹,۱	۲۰,۹	۱۶,۰	۴۳,۹	۲۹,۷	۲۸۲,۲
خراسان جنوبی	۱۹,۵	۳۸,۱	۱,۵	۷,۷	۶۳,۸	۱۸,۳	۳۳,۵	۷,۱	۱۸۹,۶
خراسان رضوی	۳۹۱,۷	۱۱۶,۹	۳۱,۵	۳۰۷,۱	۷۸,۶	۱۸۸,۸	۲۰۱,۰	۱۱۰,۸	۱۴۲۶,۴
خراسان شمالی	۵,۶	۱,۱	۲,۳	۱۱۸,۵	۵۰۵,۶	۵۹,۷	۲۴,۰	۶,۷	۷۲۳,۵

۱۷۷۷,۵	۴۰۹,۳	۱۵۹,۶	۲۸۳,۱	۵۱,۲	۶۴,۳	۶۸,۶	۳۱۹,۸	۴۲۱,۵	خوزستان
۳۶۶,۳	۱۰,۹	۱۹,۰	۱۸,۴	۶۴,۲	۸,۹	۱۵۰,۱	۹۰,۹	۳,۸	زنجان
۲۴۸,۶	۳۳,۱	۵۶,۴	۳۸,۶	۱۵,۲	۸,۱	۳۳,۲	۱۶,۹	۴۷,۱	سمنان
۴۸۷,۳	۸۱,۵	۲۶,۱	۹۳,۵	۹۴,۶	۱۱۴,۱	۲۷,۹	۲۸,۶	۲۱,۰	سیستان و بلوچستان
۱۴۴۹,۴	۱۷۳,۶	۴۹۸,۵	۱۵۰,۹	۱۴۶,۸	۱۱۳,۲	۱۲۸,۵	۱۱۹,۹	۱۱۸,۰	فارس
۷۸۷,۹	۸,۸	۳,۲	۶۹۸,۳	۳,۳	۸,۴	۱۱,۸	۲۸,۴	۲۵,۹	قزوین
۴۱۴,۸	۳۱,۶	۴۲,۴	۲۱۲,۲	۵,۲	۰,۷	۸۹,۵	۱۸,۲	۱۵,۱	قم
۱۹۷,۳	۳۸,۰	۶۴,۷	۴۱,۱	۱۷,۲	۸,۱	۵,۵	۱۴,۸	۷,۹	کردستان
۱۰۴۷,۶	۲۲,۱	۱۰,۳	۵۴,۰	۲۵,۳	۲۷۶,۲	۱۵۷,۳	۳۳۹,۱	۱۶۳,۳	کرمان
۴۷۵,۴	۲۰,۸	۳۱,۵	۷۵,۲	۴۱,۴	۱۸۶,۵	۳۳,۵	۳۸,۶	۴۷,۸	کرمانشاه
۴۰۲,۳	۳۷,۴	۱۴۷,۱	۳۳,۸	۵۷,۰	۱۱,۰	۱۰۴,۱	۱,۸	۱۰,۱	کهگیلویه و بویراحمد
۲۲,۴	۹,۹	۰,۰	۱۱,۸	۰,۰	۰,۰	۰,۲	۰,۴	۰,۰	گلستان
۱۰۴۳,۳	۱۲,۲	۵۷,۷	۱۶,۳	۳۳,۸	۴۳۵,۰	۲۰,۲	۴۳۳,۳	۳۴,۸	گیلان
۵۰,۶	۵,۲	۸,۷	۰,۱	۱۶,۱	۵,۷	۰,۱	۰,۴	۱۴,۴	لرستان
۳۳۸,۵	۱۰۷,۲	۱۷,۸	۱۱,۱	۸۶,۱	۱۰۱,۱	۷,۹	۲,۴	۴,۹	مازندران
۱۳۸۲,۰	۳۸۷,۲	۴۸,۷	۳۳,۳	۲۹,۸	۳۸,۱	۲۶۱,۱	۵۵۵,۵	۲۸,۳	مرکزی
۱۰۶۵,۲	۷۹,۷	۳۸,۵	۲۰۶,۷	۵۱,۶	۱۳۲,۰	۲۸۲,۳	۸۷,۳	۱۸۷,۰	هرمزگان
۴۲۵,۵	۹,۵	۳۳,۷	۲۶,۴	۲۰۰,۴	۳۴,۵	۴۳,۸	۴۸,۵	۲۸,۷	همدان
۵۹۳,۲	۲۶,۱	۶۷,۰	۱۸,۴	۱۸,۹	۲۶۴,۶	۴,۷	۲۲,۲	۱۷۱,۲	یزد
۲۳۷۰۳,۹	۲۳۳۰,۶	۲۶۷۵,۷	۳۴۱۶,۸	۳۴۹۰,۰	۳۸۰۳,۰	۲۳۴۵,۰	۲۸۱۱,۳	۲۸۳۱,۴	کل کشور

میزان ذخیره قطعی اعلام شده در مجوزهای بهره‌برداری در طی دوره مورد گزارش ۲۳۷۰۳,۹ میلیون تن اعلام گردیده است که استان‌های بوشهر با مقدار ۲۲۸۶ میلیون تن و استان اصفهان با ۲۰۹۰ میلیون تن و استان تهران با ۱۷۸۹ میلیون تن در مقام اول تا سوم کشور قرار می‌گیرند.

جدول ۶۰: روند اشتغال ایجاد شده ناشی از صدور پروانه بهره‌برداری به تفکیک استان (نفر)

نام استان	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱	جمع کل
آذربایجان شرقی	۲۹۲	۱۴۸	۱۶۲	۱۵۱	۴۱۱	۸۷۵	۳۴۹	۱۹۵	۲۵۸۳
آذربایجان غربی	۳۷۹	۴۰۴	۳۸۹	۳۶۲	۴۹۲	۷۴۲	۷۶۶	۶۵۰	۴۱۸۴
اردبیل	۸۷	۱۵۰	۹۵	۸۰	۱۲۲	۱۵۲	۱۰۸	۸۳	۸۷۷

۶۲۸۷	۵۷۳	۸۶۵	۱۰۶۶	۹۲۵	۱۲۲۳	۶۰۷	۴۴۴	۵۸۴	اصفهان
۸۱	۸۱								البرز
۵۶۲	۳۷	۱۲۳	۶۹	۷۱	۲۷	۸۱	۹۸	۵۶	ایلام
۱۳۳۳	۱۳۶	۲۳۹	۹۸	۱۴۹	۱۳۲	۱۶۴	۱۶۴	۲۵۱	بوشهر
۲۱۵۲	۲۳۲	۱۸۳	۴۰۵	۲۰۷	۲۱۱	۳۷۰	۲۶۲	۲۸۲	تهران
۸۰۷	۱۰۸	۱۳۷	۱۰۱	۸۹	۱۱۲	۱۰۴	۵۲	۱۰۴	چهارمحال وبختیاری
۱۸۰۵	۱۰۷	۵۰۰	۲۶۹	۱۹۴	۲۲۳	۹۰	۱۹۵	۲۲۷	خراسان جنوبی
۵۸۶۲	۶۳۲	۸۲۴	۹۷۵	۷۸۶	۹۲۲	۴۴۵	۶۱۰	۶۶۸	خراسان رضوی
۱۵۴۵	۱۰۶	۱۸۸	۱۹۵	۲۴۲	۶۴۸	۳۳	۳۸	۹۵	خراسان شمالی
۱۵۴۵	۱۹۳	۱۸۲	۲۴۹	۲۰۱	۱۰۴	۱۴۳	۲۹۱	۱۸۲	خوزستان
۱۱۴۹	۱۴۴	۱۶۲	۱۳۶	۱۰۹	۱۲۱	۱۲۹	۲۰۴	۱۴۴	زنجان
۳۰۰۳	۳۹۳	۷۸۸	۲۵۳	۱۴۶	۲۳۳	۳۶۰	۳۰۵	۵۲۵	سمنان
۱۳۶۱	۱۴۰	۱۸۳	۲۰۱	۱۸۰	۱۰۷	۲۷۵	۱۶۶	۱۰۹	سیستان و بلوچستان
۵۶۹۱	۹۹۲	۱۴۶۶	۱۲۲۳	۶۰۲	۴۰۷	۴۱۴	۱۸۴	۴۰۳	فارس
۷۷۵	۷۰	۱۱۲	۱۰۹	۷۲	۹۷	۹۰	۱۲۸	۹۷	قزوین
۵۱۶	۶۹	۵۵	۱۵۲	۵۷	۲۷	۷۹	۲۰	۵۷	قم
۲۰۱۳	۳۰۴	۶۰۹	۳۹۱	۲۰۸	۱۵۰	۱۰۴	۱۴۷	۱۰۰	کردستان
۶۲۸۲	۵۵۱	۳۹۷	۴۷۸	۵۱۴	۲۰۸۰	۶۲۹	۷۶۴	۸۶۹	کرمان
۱۵۹۴	۱۸۹	۲۳۵	۳۳۶	۲۷۴	۱۶۱	۱۷۲	۸۳	۱۴۴	کرمانشاه
۷۲۹	۱۰۸	۲۲۲	۱۰۴	۷۵	۳۶	۷۵	۳۸	۷۱	کهگیلویه و بویراحمد
۴۱۵	۱۰	۰	۲۴۳	۰	۰	۵۲	۱۱۰	۰	گلستان
۶۷۴	۴۴	۷۳	۴۸	۵۹	۲۵۶	۳۳	۷۷	۸۴	گیلان
۶۰۱	۸۴	۱۴۶	۱۲	۹۳	۷۶	۷	۱۵	۱۶۸	لرستان
۲۴۹۳	۱۴۱	۲۳۵	۱۰۴	۱۲۷۱	۱۸۷	۲۶۸	۶۱	۲۲۶	مازندران
۲۷۵۸	۴۱۴	۴۳۲	۳۳۸	۶۴۶	۲۵۶	۲۶۹	۲۰۲	۲۰۱	مرکزی
۱۳۴۴	۲۹۳	۱۶۶	۲۶۱	۱۴۶	۷۹	۱۱۹	۱۷۴	۱۰۶	هرمزگان
۱۸۵۱	۱۰۵	۳۳۰	۳۱۶	۳۱۳	۲۳۳	۱۸۳	۲۱۱	۱۶۰	همدان
۴۴۱۸	۳۰۱	۳۴۰	۳۴۳	۲۶۴	۱۷۲۱	۵۶۴	۳۸۵	۵۰۰	یزد

کل کشور	۷۱۷۱	۶۱۳۰	۶۵۰۵	۱۰۴۲۲	۸۹۱۸	۱۰۲۴۴	۱۰۴۱۵	۷۴۸۵	۶۷۲۹۰
---------	------	------	------	-------	------	-------	-------	------	-------

اشتغال ایجاد شده در مجوزهای بهره‌برداری صادره در کل کشور طی مدت فوق‌الشاره به میزان ۶۷۲۹۰ نفر گزارش گردیده است که از این میزان به ترتیب استان‌های اصفهان، کرمان و خراسان رضوی با داشتن ۶۲۸۷، ۶۲۸۲ و ۵۸۶۲ نفر در جایگاه اول تا سوم کشور قرار خواهند داشت.

جدول ۶۱: روند سرمایه‌گذاری پروانه بهره‌برداری صادره به تفکیک استان (میلیارد ریال)

نام استان	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱	جمع کل
آذربایجان شرقی	۵۱,۹	۲۶,۴	۳۹,۳	۴۳,۸	۱۰۰,۱	۲۶۵,۷	۳۴۵,۵	۸۳,۴	۹۵۶,۱
آذربایجان غربی	۳۸,۰	۴۴,۲	۶۲,۱	۷۷,۷	۱۱۳,۸	۲۸۷,۰	۲۶۴,۱	۲۹۷,۱	۱۱۸۴,۰
اردبیل	۲۰,۷	۳۹,۶	۳۵,۲	۲۵,۰	۴۴,۱	۴۹,۷	۳۸,۲	۵۵,۶	۳۰۸,۱
اصفهان	۱۱۲,۹	۷۸,۵	۱۶۶,۵	۲۳۴,۳	۳۸۲,۹	۵۳۸,۵	۴۰۲,۲	۳۲۸,۶	۲۲۴۴,۴
البرز							-	۴۸,۹	۴۸,۹
ایلام	۱۹,۸	۳۳,۹	۴۱,۸	۱۰,۱	۳۶,۹	۵۸,۲	۹۴,۴	۲۵,۲	۳۲۰,۲
بوشهر	۳۷,۱	۲۴,۵	۳۵,۰	۲۹,۴	۲۲,۵	۲۱,۷	۶۰,۶	۳۶,۷	۲۶۷,۵
تهران	۴۰,۲	۴۵,۶	۹۹,۱	۸۷,۳	۸۲,۴	۱۲۰,۹	۶۴,۷	۱۲۴,۲	۶۶۴,۵
چهارمحال وبختیاری	۱۴,۶	۷,۴	۱۵,۷	۳۲,۳	۲۹,۹	۲۶,۸	۵۲,۶	۹۳,۸	۲۷۳,۱
خراسان جنوبی	۳۳,۹	۵۴,۴	۲۰,۸	۸۹,۱	۶۳,۴	۲۰۵,۹	۹۷,۳	۳۴,۷	۵۹۹,۵
خراسان رضوی	۱۴۲,۱	۱۴۷,۴	۱۴۰,۱	۲۷۳,۵	۷۱۳,۸	۳۵۸,۱	۴۱۴,۳	۲۴۲,۳	۲۴۳۱,۵
خراسان شمالی	۲۸,۲	۵,۰	۸,۷	۲۰۸,۳	۱۲۷,۷	۱۰۶,۸	۵۸,۸	۵۴,۰	۵۹۷,۵
خوزستان	۵۳,۴	۷۰,۲	۵۴,۱	۴۳,۴	۸۲,۵	۱۸۲۱,۹	۱۰۴,۵	۱۵۵,۷	۲۳۸۵,۷
زنجان	۱۸,۲	۳۲,۱	۲۲,۱	۹۸,۴	۳۳,۷	۳۰,۰	۹۳,۰	۶۷,۸	۳۹۵,۳
سمنان	۱۲۲,۵	۶۵,۷	۶۰,۹	۴۵,۴	۲۸,۱	۸۴,۸	۲۴۴,۴	۱۴۰,۸	۷۹۲,۴
سیستان وبلوچستان	۲۲,۹	۵۴,۷	۱۰۸,۳	۴۶,۲	۶۶,۷	۱۶۵,۶	۱۱۱,۰	۶۸,۹	۶۴۴,۳
فارس	۷۶,۱	۶۰,۳	۱۰۳,۲	۱۱۳,۷	۱۹۶,۹	۳۷۱,۵	۶۸۷,۹	۵۲۲,۷	۲۱۳۲,۱
قزوین	۱۷,۴	۳۵,۵	۱۹,۴	۲۵,۹	۲۳,۷	۳۳,۳	۲۴,۵	۳۶,۴	۲۱۶,۰
قم	۶,۱	۰,۹	۴۳,۱	۵,۹	۲۱,۰	۳۴,۶	۲۷,۸	۳۰,۰	۱۶۹,۳
کردستان	۱۵,۹	۳۷,۱	۲۵,۲	۵۶,۳	۱۲۲,۵	۱۶۸,۴	۵۲۷۱,۰	۱۷۷,۷	۵۸۷۳,۹
کرمان	۱۱۰۳,۳	۲۹۱,۲	۴۳۵,۲	۴۲۹,۲	۱۱۶۵,۲	۱۸۴,۴	۱۲۹,۴	۳۸۳۸,۷	۷۵۷۶,۷

۷۷۴,۷	۱۱۱,۱	۱۲۵,۲	۱۸۷,۹	۱۳۷,۳	۷۶,۸	۷۲,۶	۲۴,۲	۳۹,۵	کرمانشاه
۴۵۶,۴	۶۱,۸	۲۴۹,۵	۲۴,۱	۶۶,۸	۵,۷	۳۳,۹	۴,۹	۹,۸	کهگیلویه و بویراحمد
۱۳۱,۹	۳,۸	۰,۰	۱۰۱,۷	۰,۰	۰,۰	۱۸,۳	۸,۲	۰,۰	گلستان
۲۳۵,۹	۱۵,۹	۲۸,۳	۲۳,۳	۲۴,۴	۹۸,۳	۴,۵	۱۹,۸	۲۱,۴	گیلان
۱۲۳,۴	۳۲,۲	۲۸,۳	۴,۸	۱۷,۰	۱۴,۰	۶,۹	۴,۱	۱۶,۱	لرستان
۵۳۱,۹	۵۷,۹	۷۷,۶	۳۰,۵	۱۴۳,۹	۱۴۲,۹	۵۲,۹	۵,۵	۲۰,۷	مازندران
۱۰۲۱,۳	۲۳۲,۵	۱۷۶,۶	۱۴۵,۹	۲۳۵,۵	۷۱,۲	۶۹,۳	۵۸,۳	۳۲,۱	مرکزی
۴۵۰,۹	۱۵۰,۶	۵۰,۲	۸۸,۴	۴۶,۵	۱۰,۶	۴۲,۵	۳۳,۸	۲۸,۴	هرمزگان
۴۰۴,۸	۲۵,۶	۸۹,۳	۷۵,۳	۷۸,۰	۶۳,۰	۳۳,۵	۲۵,۸	۱۴,۳	همدان
۲۵۲۷,۲	۱۷۳,۶	۲۱۱,۳	۱۴۶,۰	۱۳۷,۶	۱۴۲۱,۶	۶۹,۵	۱۲۳,۴	۲۴۴,۳	یزد
۳۶۷۳۹,۷	۷۳۲۸,۱	۹۶۲۲,۲	۵۷۶۱,۶	۴۳۴۴,۸	۳۸۷۹,۲	۱۹۳۹,۷	۱۴۶۲,۱	۲۴۰۲,۰	کل کشور

در کل ۶۲۰۵ مجوز بهره‌برداری صادره عدد ۳۶۷۳۹,۷ میلیارد ریال سرمایه‌گذاری ثابت گزارش گردیده است که به ترتیب استان‌های کرمان، کردستان و یزد با داشتن ۷۵۷۷ و ۵۸۷۴ و ۲۵۲۷ میلیارد ریال سرمایه‌گذاری در جایگاه اول تا سوم قرار خواهند گرفت.

۲-۱-۴ اجازه برداشت

با توجه به روند صدور مجوزهای برداشت، از سال ۱۳۸۴ لغایت ۱۳۹۱ تعداد ۶۵۷۵ فقره اجازه برداشت صادر شده است که بیشترین تعداد در استان‌های اصفهان، خراسان رضوی و آذربایجان غربی بترتیب با ۸۱۶، ۷۰۴ و ۵۴۰ فقره بوده که در مقام اول تا سوم قرار می‌گیرند. افزایش ناگهانی میزان استخراج اسمی در مجوزهای برداشت در سال ۱۳۹۱ مربوط به مواد معدنی شن و ماسه رودخانه‌ای و خاک رس می‌باشد که از ابتدای سال ۱۳۹۱ صدور مجوزهای فوق برعهده وزارت صنعت، معدن و تجارت گذاشته شد. استخراج اسمی در طی دوره فوق ۱۴۵,۹۸ میلیون تن می‌باشد که بیشترین مقدار آن مربوط به استان تهران با ۱۷,۳ میلیون تن، استان خوزستان با ۱۳,۵ میلیون تن در جایگاه دوم و استان سیستان و بلوچستان با ۱۳,۳۸ میلیون تن در جایگاه سوم کشور قرار می‌گیرند.

جدول ۶۲: مجوزهای برداشت صادره از سال ۱۳۸۴ لغایت پایان سال ۱۳۹۱

اجازه برداشت	واحد	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱	جمع کل
تعداد	فقره	۵۴۶	۶۲۹	۶۹۴	۸۱۱	۸۴۵	۸۲۹	۷۴۶	۱۴۷۵	۶۵۷۵
میزان استخراج	میلیون تن	۱۰	۱۴	۱۱	۱۰	۱۵	۱۹	۱۷	۵۰	۱۴۶

برای تشریح دقیق‌تر روند صدور این مجوزها بر اساس تعداد و میزان استخراج به تفکیک استان در جداول زیر ارائه شده است

جدول ۶۳: روند تعداد مجوزهای برداشت صادره به تفکیک استان (فقره)

نام استان	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱	جمع کل
-----------	------	------	------	------	------	------	------	------	--------

۲۵۷	۲۸	۳۹	۳۲	۳۳	۳۸	۲۸	۲۳	۳۶	آذربایجان شرقی
۵۴۰	۷۳	۷۹	۷۹	۶۵	۵۱	۵۱	۶۵	۷۷	آذربایجان غربی
۱۰۳	۶۶	۱۱	۰	۰	۲	۷	۱۵	۲	اردبیل
۸۱۶	۱۳۶	۷۳	۱۲۱	۱۲۵	۱۳۸	۶۸	۷۰	۸۵	اصفهان
۳	۳								البرز
۶۰	۲۵	۱۰	۸	۲	۳	۴	۵	۳	ایلام
۳۵	۴	۹	۳	۴	۸	۰	۱	۶	بوشهر
۲۳۹	۱۰۱	۱۳	۲۹	۲۱	۱۵	۲۰	۱۴	۲۶	تهران
۹۸	۱۱	۵	۱۴	۱۶	۱۱	۱۹	۱۲	۱۰	چهارمحال وبختیاری
۱۷۴	۳۱	۲۰	۲۵	۲۳	۲۱	۲۰	۱۷	۱۷	خراسان جنوبی
۷۰۴	۷۳	۵۹	۵۱	۹۳	۱۴۷	۱۳۹	۱۰۸	۳۴	خراسان رضوی
۱۳۹	۵	۷	۱۸	۲۷	۲۳	۲۷	۱۵	۱۷	خراسان شمالی
۳۶۶	۹۴	۲۱	۴۷	۶۳	۶۰	۲۷	۴۰	۱۴	خوزستان
۷۱	۵۴	۸	۰	۰	۰	۵	۳	۱	زنجان
۲۸۱	۷۲	۴۴	۴۳	۳۱	۲۷	۲۹	۳۲	۳	سمنان
۱۹۰	۲۷	۳۰	۳۱	۱۵	۴۲	۱۸	۲۲	۵	سیستان وبلوچستان
۱۰۹	۲۷	۱۳	۲۷	۲۲	۲	۹	۴	۵	فارس
۱۹۱	۸۸	۵	۱۲	۱۹	۲۳	۲۰	۱۲	۱۲	قزوین
۱۰۰	۳۸	۱۱	۹	۱۶	۱۲	۷	۱	۶	قم
۲۱	۸	۰	۰	۴	۱	۵	۱	۲	کردستان
۱۲۹	۲۰	۱۹	۱۶	۱۷	۱۱	۱۰	۲۰	۱۶	کرمان
۱۷۶	۳۹	۳۰	۳۱	۲۱	۱۴	۱۲	۱۵	۱۴	کرمانشاه
۶۷	۸	۱۷	۱۰	۱۰	۰	۱۷	۳	۲	کهگیلویه وبویراحمد
۲۶	۲۳	۱	۱	۰	۰	۱	۰	۰	گلستان
۴۱۲	۲۴۶	۶۱	۲۴	۲۵	۲۱	۱۶	۱۰	۹	گیلان

۸	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۱	۷	لرستان
۹۲	۱۲	۱۲	۸	۱۲	۱۰	۹	۱۲	۱۷	مازندران
۳۳۶	۳	۴۱	۵۶	۷۹	۳۷	۴۱	۴۳	۳۶	مرکزی
۳۰	۰	۰	۱۱	۰	۳	۳	۳	۱۰	هرمزگان
۳۶۹	۵۸	۶۱	۷۳	۶۸	۴۵	۳۳	۱۴	۱۷	همدان
۴۳۳	۱۰۲	۴۷	۵۰	۳۴	۴۶	۴۹	۴۸	۵۷	یزد
۶۵۷۵	۱۴۷۵	۷۴۶	۸۲۹	۸۴۵	۸۱۱	۶۹۴	۶۲۹	۵۴۶	کل کشور

*افزایش ناگهانی تعداد مجوزهای برداشت در سال ۱۳۹۱ مربوط به مواد معدنی شن و ماسه رودخانه‌ای و خاک رس می‌باشد که از ابتدای سال ۹۱ صدور مجوزهای فوق برعهده وزارت صنعت، معدن و تجارت گذاشته شد. با توجه به روند صدور مجوزهای برداشت از سال ۱۳۸۴ لغایت ۱۳۹۱ با تعداد ۶۵۷۵ فقره، بیشترین تعداد را استان‌های اصفهان، خراسان رضوی و آذربایجان غربی بترتیب با ۸۱۶، ۷۰۴ و ۵۴۰ فقره در مقام اول تا سوم قرار می‌گیرند.

جدول ۶۴: روند میزان استخراج اسمی مجوزهای برداشت صادره به تفکیک استان (میلیون تن)

نام استان	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱	جمع کل
آذربایجان شرقی	۰,۱۰۶	۰,۰۲۰	۰,۰۲۰	۰,۱۹۱	۰,۶۴۵	۰,۰۱۲	۰,۱۳۷	۰,۳۵۰	۱,۴۸۱
آذربایجان غربی	۰,۳۴۷	۰,۷۸۵	۰,۴۱۸	۰,۰۷۷	۰,۶۸۱	۰,۹۵۷	۰,۱۲۴	۱,۵۲۷	۴,۹۱۶
اردبیل	۰,۰۰۴	۰,۰۶۹	۰,۰۳۱	۰,۰۰۰	۰,۰۰۰	۰,۰۰۰	۰,۱۸۰	۱,۴۲۲	۱,۷۰۶
اصفهان	۰,۲۷۷	۰,۸۹۳	۰,۱۵۳	۲,۰۵۷	۰,۷۱۳	۰,۴۶۰	۰,۱۰۵	۳,۰۱۲	۷,۶۷۰
البرز								۰,۰۵۰	۰,۰۵۰
ایلام	۰,۰۱۰	۰,۰۱۰	۰,۰۶۱	۰,۰۱۱	۰,۰۰۵	۰,۰۲۸	۰,۰۴۸	۰,۵۲۷	۰,۷۰۰
بوشهر	۰,۰۲۷	۰,۰۱۵	۰,۰۰۰	۰,۴۳۰	۰,۰۶۵	۰,۰۳۳	۰,۷۲۵	۰,۰۶۳	۱,۳۵۷
تهران	۰,۱۲۱	۰,۵۵۵	۰,۹۵۳	۰,۲۲۰	۰,۳۰۵	۰,۷۳۷	۰,۳۸۹	۱۳,۹۹۹	۱۷,۲۸۰
چهارمحال و بختیاری	۰,۰۲۵	۰,۰۷۸	۰,۱۸۱	۰,۲۰۶	۰,۰۲۴	۳,۴۰۸	۰,۰۰۹	۰,۰۵۲	۳,۹۸۲
خراسان جنوبی	۰,۰۱۳	۰,۴۰۳	۰,۴۲۹	۰,۱۲۴	۱,۰۶۵	۰,۵۴۴	۰,۷۵۶	۰,۴۵۹	۳,۷۹۴
خراسان رضوی	۰,۳۳۲	۰,۲۵۲	۰,۱۷۴	۰,۲۴۸	۰,۳۸۸	۰,۲۳۷	۰,۳۳۶	۰,۵۱۲	۲,۴۷۸
خراسان شمالی	۰,۰۶۳	۰,۰۳۹	۰,۰۷۲	۰,۵۸۲	۰,۲۵۰	۰,۱۲۸	۰,۰۱۱	۰,۰۸۲	۱,۲۲۷
خوزستان	۰,۶۳۰	۲,۱۱۳	۰,۲۰۵	۰,۳۹۴	۰,۸۷۷	۲,۲۰۱	۰,۸۱۴	۶,۳۱۲	۱۳,۵۴۵
زنجان	۰,۰۰۸	۰,۰۶۰	۰,۱۰۰	۰,۰۰۰	۰,۰۰۰	۰,۰۰۰	۱,۵۵۰	۰,۴۵۴	۲,۱۷۱
سمنان	۰,۰۰۰	۰,۶۷۰	۰,۱۸۰	۱,۴۲۸	۰,۸۷۳	۰,۲۵۹	۰,۳۴۱	۰,۹۹۴	۴,۷۴۵

سیستان و بلوچستان	۰,۴۵۲	۱,۲۶۵	۲,۱۳۷	۰,۱۵۳	۲,۲۱۲	۲,۱۲۶	۳,۰۸۰	۱,۹۵۸	۱۳,۳۸۴
فارس	۰,۰۱۵	۰,۱۱۱	۰,۴۱۸	۰,۰۲۰	۲,۳۹۰	۱,۰۹۷	۱,۴۶۸	۲,۳۵۴	۷,۸۷۲
قزوین	۰,۰۰۵	۰,۰۰۴	۰,۰۲۵	۰,۰۸۲	۰,۷۳۱	۰,۲۳۲	۰,۴۵۴	۳,۰۹۴	۴,۶۲۷
قم	۰,۰۰۷	۰,۰۰۱	۰,۱۱۱	۰,۲۴۱	۰,۳۲۲	۰,۰۱۰	۰,۲۳۷	۱,۰۲۰	۱,۹۴۸
کردستان	۰,۰۰۵	۰,۰۰۳	۰,۰۵۷	۰,۰۰۱	۰,۵۰۶	۰,۰۰۰	۰,۰۰۰	۰,۲۲۸	۰,۸۰۰
کرمان	۰,۰۵۹	۰,۰۱۲	۰,۶۳۸	۰,۰۶۰	۰,۰۴۸	۰,۳۱۵	۰,۵۱۹	۰,۲۵۱	۱,۹۰۰
کرمانشاه	۰,۷۶۰	۱,۱۱۹	۰,۲۱۷	۰,۰۵۹	۰,۱۳۱	۰,۱۷۷	۰,۵۸۹	۰,۹۹۰	۴,۰۴۰
کهگیلویه و بویراحمد	۰,۰۳۴	۰,۰۰۳	۰,۰۵۱	۰,۰۰۰	۰,۰۴۰	۰,۰۴۵	۰,۰۶۹	۰,۱۳۶	۰,۳۷۷
گلستان	۰,۰۰۰	۰,۰۰۰	۰,۰۲۵	۰,۰۰۰	۰,۰۰۰	۰,۱۲۵	۱,۵۰۰	۱,۲۴۵	۲,۸۹۵
گیلان	۰,۰۲۳	۰,۳۳۲	۰,۳۰۲	۰,۳۱۸	۰,۵۸۴	۰,۹۶۲	۱,۵۵۲	۳,۱۶۷	۷,۲۴۰
لرستان	۰,۰۱۷	۰,۰۰۵	۰,۰۰۰	۰,۰۰۰	۰,۰۰۰	۰,۰۰۰	۰,۰۰۰	۰,۰۰۰	۰,۰۲۲
مازندران	۳,۰۷۷	۲,۸۰۱	۲,۵۱۹	۰,۳۷۸	۰,۴۵۵	۰,۳۶۰	۰,۵۰۸	۰,۵۹۸	۱۰,۶۹۶
مرکزی	۰,۰۷۰	۰,۴۷۴	۰,۲۷۴	۰,۰۱۹	۰,۵۵۱	۰,۶۶۶	۰,۱۵۸	۰,۰۰۲	۲,۲۱۴
هرمزگان	۲,۷۲۵	۱,۰۰۰	۱,۲۳۵	۰,۲۰۳	۰,۰۰۰	۱,۵۱۴	۰,۰۰۰	۰,۰۰۰	۶,۶۷۷
همدان	۰,۶۹۶	۰,۱۲۱	۰,۱۹۲	۱,۱۸۷	۱,۵۲۲	۱,۳۱۴	۰,۵۲۱	۰,۴۹۲	۶,۰۴۴
یزد	۰,۳۵۸	۰,۳۱۸	۰,۲۱۱	۰,۹۷۴	۰,۰۳۰	۱,۵۴۰	۰,۴۲۸	۴,۲۸۶	۸,۱۴۵
کل کشور	۱۰,۲۶۴	۱۳,۵۳۰	۱۱,۳۸۷	۹,۶۶۳	۱۵,۴۱۳	۱۹,۴۸۶	۱۶,۶۰۵	۴۹,۶۳۶	۱۴۵,۹۸۴

*افزایش ناگهانی میزان استخراج اسمی در مجوزهای برداشت در سال ۱۳۹۱ مربوط به مواد معدنی شن و ماسه رودخانه‌ای و خاک رس می‌باشد که از ابتدای سال ۱۳۹۱ صدور مجوزهای فوق برعهده وزارت صنعت، معدن و تجارت گذاشته شد. میزان استخراج اسمی در طی دوره فوق ۱۴۵,۹۸۴ میلیون تن می‌باشد که بیشترین مقدار آن مربوط به استان تهران با ۱۷,۳ میلیون تن و استان خوزستان با ۱۳,۵ میلیون تن درجایگاه دوم و استان سیستان و بلوچستان با ۱۳,۳۸ میلیون تن در جایگاه سوم کشور قرار می‌گیرند.

۲-۱-۵ پروانه بهره‌برداری جدید

پروانه‌های بهره‌برداری جدید پروانه‌هایی هستند که بعد از انجام عملیات اکتشافی از گواهی کشف به پروانه بهره‌برداری تبدیل می‌گردند. پروانه بهره‌برداری جدید به منزله معدن جدید نبوده و شامل معادن جدید و یا مجوز جدید برای معادنی که دوره مجوز آن‌ها به اتمام رسیده است، می‌باشد.

در طی سال‌های ۱۳۸۴ تا ۱۳۹۱ تعداد ۵۲۳۷ فقره از این نوع مجوزها صادر گردیده است که به ترتیب استان‌های اصفهان، خراسان رضوی و آذربایجان غربی با داشتن تعداد ۴۵۳، ۴۵۰ و ۳۳۲ فقره در مقام اول تا سوم کشور می‌باشد؛ و در همین مدت میزان ۲۰۲۳۸ میلیون تن ذخیره قطعی اعلام گردیده است که به ترتیب استان‌های اصفهان با داشتن ۱۹۲۸ میلیون تن و خوزستان با ۱۶۶۳ میلیون تن و استان تهران با ۱۶۳۰ میلیون تن بیشترین جایگاه را دارا می‌باشند. همچنین میزان استخراج اسمی مجوزهای فوق ۳۰۰,۲ میلیون تن اعلام

گردیده است که به ترتیب استان‌های فارس " ۳۶,۹ میلیون تن " و خوزستان " ۲۹,۸ میلیون تن " و اصفهان " ۲۲ میلیون تن " در جایگاه اول تا سوم قرار دارند.

اشتغال ایجاد شده در مدت فوق ۵۱۶۳۷ نفر می‌باشد که از این میزان استان‌های کرمان، خراسان رضوی و اصفهان به ترتیب با دارا بودن ۴۸۹۵، ۴۵۶۳ و ۴۱۹۵ نفر در جایگاه اول تا سوم کشور قرار می‌گیرند.

ضمناً در همین مدت سرمایه‌گذاری ثابت اعلام شده در کل کشور در مجوزهای جدید ۲۷۲۱۴ میلیارد ریال می‌باشد که از این مقدار استان‌های کردستان، کرمان و خوزستان به ترتیب با داشتن ۵۷۹۳، ۲۵۴۶ و ۲۳۷۵ میلیارد ریال مقام اول تا سوم را به خود اختصاص داده‌اند. در جدول زیر وضعیت پروانه‌های بهره‌برداری جدید که در طی هشت سال اخیر صادر شده‌اند، به تفکیک استان ارائه شده است.

جدول ۶۵: وضعیت پروانه بهره‌برداری " جدید " صادر شده به تفکیک استان

نام استان	تعداد	ذخیره قطعی (میلیون تن)	میزان استخراج (میلیون تن)	اشتغال (نفر)	سرمایه‌گذاری ثابت (میلیارد ریال)
آذربایجان شرقی	۲۵۳	۷۵۶	۱۲,۸	۲۵۲۷	۹۴۲
آذربایجان غربی	۳۳۲	۷۰۳	۸,۷	۳۴۱۶	۹۲۰
اردبیل	۱۴۰	۳۱۷	۵,۳	۸۴۶	۳۰۲
اصفهان	۴۵۳	۱۹۲۸	۲۲,۰	۴۱۹۵	۱۵۴۰
البرز	۷	۲۲	۰,۷	۸۱	۴۹
ایلام	۵۸	۱۵۱	۷,۰	۵۶۲	۳۲۰
بوشهر	۱۸۸	۱۶۱۷	۱۱,۵	۹۹۲	۲۰۴
تهران	۱۶۱	۱۶۳۰	۱۷,۸	۱۹۷۳	۶۳۸
چهارمحال و بختیاری	۱۰۵	۲۷۹	۵,۵	۷۹۳	۲۷۲
خراسان جنوبی	۱۶۰	۱۷۹	۲,۳	۱۳۶۷	۵۴۳
خراسان رضوی	۴۵۰	۱۲۵۰	۱۰,۲	۴۵۶۳	۲۱۲۰
خراسان شمالی	۱۰۹	۶۰۳	۴,۰	۸۸۹	۳۶۵
خوزستان	۲۲۱	۱۶۶۳	۲۹,۸	۱۴۶۱	۲۳۷۵
زنجان	۱۲۷	۳۶۲	۴,۸	۱۰۴۹	۳۷۳
سمنان	۲۱۸	۱۳۴	۷,۳	۱۵۹۹	۳۹۰
سیستان و بلوچستان	۸۸	۴۸۷	۴,۱	۱۳۵۴	۶۴۴
فارس	۳۱۳	۸۶۵	۳۶,۹	۳۵۵۶	۱۳۹۴
قزوین	۹۸	۷۸۱	۲,۹	۶۹۵	۲۰۹
قم	۶۳	۴۱۰	۳,۴	۵۰۲	۱۶۹
کردستان	۱۷۵	۱۹۱	۱۰,۹	۱۸۱۷	۵۷۹۳

۲۵۴۶	۴۸۹۵	۱۲,۴	۷۴۴	۲۲۰	کرمان
۷۷۰	۱۵۸۳	۱۱,۱	۴۷۴	۱۶۹	کرمانشاه
۴۵۳	۷۱۳	۵,۲	۴۰۱	۷۲	کهگیلویه و بویراحمد
۱۳۲	۴۱۵	۱,۴	۲۲	۹	گلستان
۲۲۶	۶۴۴	۸,۶	۱۰۳۸	۶۹	گیلان
۱۰۲	۵۰۹	۱,۹	۴۶	۵۲	لرستان
۲۲۵	۹۹۶	۷,۵	۱۳۵	۹۸	مازندران
۶۶۰	۱۶۳۶	۱۰,۹	۱۱۶۰	۲۴۲	مرکزی
۴۴۸	۱۳۲۷	۱۴,۱	۱۰۶۲	۱۳۱	هرمزگان
۴۰۲	۱۸۲۳	۸,۲	۴۲۴	۲۱۴	همدان
۱۶۹۰	۲۸۵۹	۱۱,۲	۴۰۳	۲۴۲	یزد
۲۷۲۱۴	۵۱۶۳۷	۳۰۰,۲	۲۰۲۳۸	۵۲۳۷	کل کشور

*آمار استان البرز فقط مربوط به سال ۱۳۹۱ می باشد.

۲-۱-۲-۶ گروه های مواد معدنی

در مدت هشت سال اخیر در بخش های مختلف مواد معدنی که به سه گروه کلی مصالح ساختمانی، مواد فلزی و غیر فلزی تقسیم بندی می گردند، تعداد ۵۵۲۰ فقره گواهی کشف، ۶۲۰۵ فقره پروانه بهره برداری و ۶۵۷۵ فقره مجوز برداشت صادر گردیده است. در طی دوره مورد بررسی از تعداد ۵۵۲۰ فقره گواهی کشف صادره تعداد ۴۱۶۲ فقره مربوط به مصالح ساختمانی، ۹۷۱ فقره مواد غیر فلزی و ۳۸۷ فقره مواد فلزی بوده است. همچنین در همین دوره از ۲۲۲۳۴ میلیون تن ذخیره کشف شده مصالح ساختمانی با ۲۰۶۶۵ میلیون تن بیشترین ذخیره مکشوفه را به خود اختصاص داده است. بیشترین هزینه عملیات اکتشافی نیز متعلق به مواد فلزی با ۷۵۳,۴ میلیارد ریال می باشد.

در زمینه صدور پروانه بهره برداری از ۶۲۰۵ فقره پروانه صادره مصالح ساختمانی با ۴۵۵۳ فقره بیشترین تعداد را به خود اختصاص داده است. مواد غیر فلزی با ۱۲۲۵ و مواد فلزی با ۴۲۷ فقره رتبه های دوم و سوم را دارا میباشند. بیشترین ظرفیت استخراج پروانه ها مربوط به مصالح ساختمانی با ۳۰۲ میلیون تن می باشد. در زمینه اشتغال و سرمایه گذاری نیز مصالح ساختمانی با ۴۳ هزار نفر و ۱۷۰۸۰ میلیارد ریال رتبه اول را به خود اختصاص داده است. از ۶۵۷۳ فقره اجازه برداشت صادره مصالح ساختمانی با ۴۸۵۳ فقره بیشترین تعداد و با ۱۳۹,۶ میلیون تن بیشترین میزان استخراج را دارا می باشد.

در جدول زیر وضعیت مجوزهای معدنی صادر شده در هشت سال اخیر، بر اساس گروه های سه گانه اشاره شده ارائه شده است

جدول ۶۶: وضعیت صدور مجوزهای معدنی به تفکیک گروه های مواد معدنی سه گانه

نام ماده معدنی	گواهی کشف			پروانه بهره برداری			اجازه برداشت	
	تعداد (فقره)	تناژ ذخیره (میلیون تن)	هزینه عملیات (میلیارد ریال)	تعداد (فقره)	ظرفیت استخراج (میلیون تن)	ذخیره قطعی (میلیون تن)	اشتغال (هزار نفر)	سرمایه گذاری (میلیارد ریال)
مصالح	۴۱۶۲	۲۰۶۶۴,۷۵۳	۷۳۷,۸۷۰	۴۵۵۳	۳۰۱,۹۹۶	۲۰۸۰۰,۵۹۸	۴۲,۵۷	۱۷۰۸۰,۳۴۳
								۴۸۵۳
								۱۳۹,۶۰۴

ساختمانی										
مواد فلزی	۳۸۷	۷۷۸,۶۹۵	۷۵۳,۴۲۰	۴۲۷	۳۶,۰۶۳	۱۲۵۱,۹۸۷	۹,۶۹	۱۲۷۵۵,۰۳۳	۵۰۶	۳,۲۴۷
مواد غیرفلزی	۹۷۱	۷۹۱,۰۰۵	۲۰۱,۲۳۹	۱۲۲۵	۲۱,۲۴۸	۱۶۵۱,۳۳۸	۱۵,۰۳	۶۹۰۴,۳۰۸	۱۲۱۶	۳,۱۲۷
جمع کل	۵۵۲۰	۲۲۲۳۴,۴۵	۱۶۹۲,۵۳	۶۲۰۵	۳۵۹,۳۰۶	۲۳۷۰۳,۹۲	۶۷,۲۹	۳۶۷۳۹,۶۸	۶۵۷۵	۱۴۵,۹۸

۲-۱-۶-۱- مصالح ساختمانی

از سال ۱۳۸۴ تا پایان سال ۱۳۹۱ از تعداد ۴۱۶۱ فقره گواهی کشف مصالح ساختمانی صادره سنگ لاشه با ۱۶۳۰ فقره بیشترین تعداد را به خود اختصاص داده است. مرمیت با ۳۸۸ فقره و مخلوط کوهی با ۳۶۶ فقره رتبه‌های دوم و سوم را دارا میباشند. در همین دوره تعداد ۴۵۵۳ فقره پروانه بهره‌برداری برای مصالح ساختمانی صادره شده که سنگ لاشه با ۱۶۸۷، مرمیت ۵۱۹ و سنگ گچ با ۴۰۱ فقره بیشترین تعداد را بخود اختصاص داده‌اند. همچنین از ۴۸۵۳ فقره اجازه برداشت سنگ لاشه با ۱۷۹۰ و شن و ماسه رودخانه‌ای با ۶۱۱ و تراورتن با ۴۷۶ فقره بیشترین تعداد اجازه برداشت را دارا میباشند.

در جدول زیر وضعیت مجوزهای صادر شده طی هشت سال اخیر در این گروه ارائه شده است

جدول ۶۷: روند صدور مجوزهای معدنی گروه مصالح ساختمانی به تفکیک ماده معدنی

نام ماده معدنی	گواهی کشف			پروانه بهره‌برداری			اجازه برداشت	
	تعداد (فقره)	تناژ ذخیره (میلیون تن)	هزینه عملیات (میلیارد ریال)	تعداد (فقره)	ظرفیت استخراج (میلیون تن)	ذخیره قطعی (میلیون تن)	اشتغال (هزار نفر)	سرمایه‌گذاری (میلیارد ریال)
سنگ آهک	۲۸۹	۹۹۶۵,۰۵۵	۶۶,۲۱۱	۲۸۹	۵۸,۷۸۳	۷۳۹۹,۵۱۶	۳,۹۶	۲۷۱۱,۲۹۵
سنگ گچ	۲۷۵	۱۰۹۴,۴۷۹	۲۸,۲۸۴	۴۰۱	۲۰,۲۰۷	۱۱۱۴,۳۳۳	۲,۸۳	۸۳۹,۳۹۲
سنگ لاشه	۱۶۳۰	۴۰۸۰,۳۹۱	۱۸۱,۹۸۵	۱۶۸۷	۹۹,۸۴۱	۵۵۹۶,۳۷۵	۱۲,۴۳	۴۴۱۶,۳۸۶
گرانیت	۳۰۱	۲۸۳,۲۷۰	۶۲,۹۹۸	۳۴۳	۳,۴۱۵	۳۶۸,۷۵۵	۴,۱۶	۱۵۱۶,۸۶۰
مرمیت	۳۸۸	۳۳۷,۴۹۸	۱۸۵,۱۸۸	۵۱۹	۱۹,۱۸۴	۴۸۴,۲۱۶	۶,۴۳	۲۴۸۱,۷۶۹
تراورتن	۲۹۰	۱۹۵,۳۳۴	۹۱,۳۱۹	۳۸۹	۴,۸۸۴	۵۳۲,۸۸۵	۴,۲۵	۱۴۸۷,۱۹۰
چینی	۵۶	۸۶,۱۴۵	۱۲,۸۴۸	۷۶	۲,۱۹۵	۱۲۸,۵۹۳	۱,۸۴	۲۷۵,۹۲۰
مرمر	۲۵	۷,۷۲۸	۶,۷۴۵	۶۲	۰,۲۷۲	۷۵,۳۵۴	۰,۶۴	۲۲۱,۲۰۹
پوکه معدنی	۱۲۲	۴۵,۶۰۱	۱۲,۷۵۳	۱۱۷	۳,۷۲۲	۴۹,۸۷۷	۰,۷۳	۲۴۲,۳۷۴
خاک رس	۰	۰,۰۰۰	۰,۰۰۰	۰	۰,۰۰۰	۰,۰۰۰	۰,۰۰	۰,۰۰۰
بازالت	۴	۱۰,۱۷۵	۰,۷۸۳	۳	۰,۰۴۶	۵,۸۱۰	۰,۰۳	۶,۴۲۸
مارن	۱۱۴	۲۵۰۹,۳۷۰	۲۲,۱۰۵	۷۷	۱۷,۸۵۳	۱۵۷۸,۷۳۳	۰,۷۵	۳۷۵,۳۴۲
ماسه سنگ	۳۹	۹۷,۵۵۳	۵,۰۲۸	۲۵	۱,۴۱۰	۸۵,۸۱۳	۰,۱۴	۵۴,۵۵۶

۱۲,۹۱۴	۲۷۸	۱۶۵۵,۲۹۹	۲,۵۶	۲۴۴۱,۶۴۲	۴۲,۷۲۶	۳۲۷	۴۰,۷۹۶	۱۲۶۸,۶۹۹	۳۶۶	مخلوط کوهی
۰,۰۰۰	۲	۲۲,۱۳۹	۰,۰۹	۰,۹۳۷	۰,۰۳۷	۹	۰,۹۷۷	۰,۵۵۹	۴	هورنفلس
۷,۷۲۵	۲۷۹	۶۴۲,۳۰۶	۱,۳۸	۸۶۹,۸۳۰	۲۵,۳۸۶	۱۸۳	۱۳,۷۲۳	۶۱۴,۸۹۰	۲۰۸	شن و ماسه
۰,۱۷۴	۳۶	۱۲۰,۱۸۱	۰,۳۱	۴۶,۲۶۴	۱,۸۲۰	۴۰	۵,۷۴۲	۶۶,۰۲۵	۴۷	پوزولان
۲۸,۶۰۹	۶۱۱	۰,۰۰۰	۰,۰۰	۰,۰۰۰	۰,۰۰۰	۰	۰,۰۰۰	۰,۰۰۰	۰	شن و ماسه رودخانه‌ای
۰,۰۰۰	۰	۱۱,۶۹۷	۰,۰۴	۲۱,۶۶۵	۰,۲۱۵	۶	۰,۳۸۶	۱,۹۸۰	۴	پامیس
۱۳۹,۶۰۴	۴۸۵۳	۱۷۰۸۰,۳۴۳	۴۲,۵۷	۲۰۸۰۰,۵۹۸	۳۰۱,۹۹۶	۴۵۵۳	۷۳۷,۸۷۰	۲۰۶۶۴,۷۵۳	۴۱۶۲	جمع مصالح ساختمانی

۲-۲-۱-۶-۲ مواد فلزی

در طی دوره مورد بررسی از ۳۸۷ فقره گواهی کشف مواد فلزی صادره سنگ آهن با ۲۰۵؛ سنگ مس با ۵۵ و کرومیت با ۴۰ فقره رتبه‌های اول تا سوم را از آن خود کرده‌اند. در همین دوره تعداد ۴۲۷ فقره پروانه بهره‌برداری برای مواد فلزی صادر شده که بیشترین تعداد مربوط به سنگ آهن با ۱۹۲ فقره می‌باشد کرومیت با ۷۴ و منگنز با ۴۸ فقره در رتبه‌های دوم و سوم قرار دارند. بیشترین اجازه برداشت صادره مواد فلزی مربوط به کرومیت با ۱۵۱ فقره می‌باشد سنگ آهن با ۱۳۵ فقره و منگنز با ۹۷ فقره رتبه‌های دوم و سوم از مجموع ۵۰۶ فقره اجازه برداشت را بخود اختصاص داده‌اند.

جدول ۶۸: روند صدور مجوزهای معدنی گروه مواد فلزی به تفکیک ماده معدنی

اجازه برداشت	پروانه بهره‌برداری					گواهی کشف			نام ماده معدنی	
	میزان استخراج (میلیون تن)	تعداد (فقره)	سرمایه‌گذاری (میلیارد ریال)	اشتغال (هزار نفر)	ذخیره قطعی (میلیون تن)	ظرفیت استخراج (میلیون تن)	تعداد (فقره)	هزینه عملیات (میلیارد ریال)		تناژ ذخیره (میلیون تن)
۰,۸۵۳	۱۳۵	۲۷۶۶,۷۵۰	۳,۵۲	۵۵۲,۷۲۱	۱۶,۰۷۶	۱۹۲	۱۷۶,۹۶۳	۴۲۴,۳۲۴	۲۰۵	سنگ آهن
۰,۴۲۵	۵۳	۱۷۰۸,۳۰۴	۱,۵۷	۳۶۷,۷۴۶	۱۰,۶۲۴	۴۵	۳۴۹,۶۳۲	۱۸۱,۵۹۷	۵۵	سنگ مس
۰,۱۱۷	۱۵۱	۴۴۷,۲۰۷	۱,۴۳	۴,۶۳۶	۰,۲۸۷	۷۴	۱۷,۹۲۰	۳,۴۹۵	۴۰	کرومیت
۰,۱۲۹	۴۰	۶۳۲,۷۵۱	۱,۰۷	۱۸۳,۷۸۵	۲,۵۵۰	۴۰	۲۵,۷۷۳	۸,۸۰۸	۲۴	سرب و روی
۰,۰۶۳	۱۴	۶۶۰۸,۰۵۳	۰,۹۰	۶۵,۴۸۵	۵,۲۰۷	۱۷	۱۵۷,۸۴۸	۴۹,۵۹۷	۱۷	طلا
۰,۰۹۸	۹۷	۳۰۷,۵۵۸	۰,۵۲	۲,۴۶۹	۰,۱۵۷	۴۸	۱۰,۳۵۱	۱,۴۶۳	۳۷	منگنز
۰,۰۹۵	۳	۱۸۰,۷۵۸	۰,۵۵	۱۳,۵۹۱	۰,۵۰۴	۷	۴,۷۳۸	۲,۱۰۷	۵	بوکسیت
۰,۰۰۲	۵	۸,۲۵۴	۰,۰۲	۰,۰۱۷	۰,۰۰۳	۲	۵,۳۹۵	۰,۰۰۵	۱	آنتیموان

کبات	۰	۰,۰۰۰	۰,۰۰۰	۰,۰۰۰	۰,۰۲۵	۵,۵۳۷	۰,۰۳	۲۹,۱۱۳	۰	۰,۰۰۰
اکسید تیتان	۲	۱۰۵,۱۰۰	۴,۲۰۰	۱	۰,۶۳۰	۵۶,۰۰۰	۰,۰۸	۶۶,۲۸۵	۱	۰,۰۰۰
پلی متال	۰	۰,۰۰۰	۰,۰۰۰	۰	۰,۰۰۰	۰,۰۰۰	۰,۰۰	۰,۰۰۰	۷	۱,۴۶۶
نقره	۰	۰,۰۰۰	۰,۰۰۰	۰	۰,۰۰۰	۰,۰۰۰	۰,۰۰	۰,۰۰۰	۰	۰,۰۰۰
نیکل	۱	۲,۲۰۰	۰,۶۰۰	۰	۰,۰۰۰	۰,۰۰۰	۰,۰۰	۰,۰۰۰	۰	۰,۰۰۰
جمع مواد فلزی	۳۸۷	۷۷۸,۶۹۵	۷۵۳,۴۲۰	۴۲۷	۳۶,۰۶۳	۱۲۵۱,۹۸۷	۹,۶۹	۱۲۷۵۵,۰۳۳	۵۰۶	۳,۲۴۷

۲-۱-۲-۳ مواد غیر فلزی

در طی این دوره تعداد ۹۷۸ فقره گواهی کشف برای مواد غیر فلزی صادر شده است که خاک صنعتی با ۲۶۶ و سیلیس با ۱۳۵ و بنتونیت با ۱۰۳ فقره بیشترین تعداد را بخود اختصاص داده‌اند. در همین مدت تعداد ۱۲۲۵ فقره پروانه بهره‌برداری مواد غیر فلزی صادر شده است خاک صنعتی با ۲۴۹ فقره رتبه اول و سیلیس با ۱۶۲ فقره رتبه دوم و باریت با ۱۲۱ فقره رتبه سوم را دارا میباشند. از مجموع ۱۲۱۶ فقره اجازه برداشت مواد غیر فلزی صادره سیلیس با ۳۴۱ فقره خاک صنعتی با ۲۳۶ فقره و باریت با ۱۷۴ فقره بیشترین تعداد را بخود اختصاص داده‌اند.

در جدول زیر وضعیت مجوزهای صادر شده طی هشت سال اخیر در این گروه ارائه شده است

جدول ۶۹: روند صدور مجوزهای معدنی گروه مواد غیر فلزی به تفکیک ماده معدنی

نام ماده معدنی	گواهی کشف			پروانه بهره‌برداری			اجازه برداشت	
	تعداد (فقره)	تن ذخیره	هزینه عملیات (میلیارد ریال)	تعداد (فقره)	ظرفیت استخراج (میلیون تن)	ذخیره قطعی (میلیون تن)	اشتغال (هزار نفر)	سرمایه‌گذاری (میلیارد ریال)
ذغالسنگ	۳۱	۴۱,۲۰۳	۲۶,۸۳۹	۸۳	۳,۰۰۹	۱۸۵,۹۵۱	۶,۶۷	۴۵۶۳,۱۷۳
زرنیخ	۰	۰	۰	۲	۰,۰۰۰۳	۰,۰۰۱	۰,۰۲	۰,۰۶۳
سلسنتین	۶	۰,۸۳۴	۱,۸۲۸	۸	۰,۰۳۹	۱,۴۰۴	۰,۰۶	۴۳,۲۲۳
زاج و آلونیت	۰	۰	۰	۲	۰,۰۵۶	۱۳۷,۱۸۴	۰,۰۲	۳,۴۶۲
نفلین سینیت	۱	۰,۱۰۵	۰,۲	۴	۰,۰۲	۰,۳۸	۰,۰۶	۱۳,۰۵۸
باریت	۶۰	۲,۲۷۹	۱۵,۰۰۹	۱۲۱	۰,۳۴۵	۳,۸۱۵	۰,۸۶	۱۴۰,۰۸
زئولیت	۱۰	۲,۵۴۳	۱,۲۴۱	۹	۰,۰۵۱	۰,۹۸	۰,۰۵	۸,۸۲
بنتونیت	۱۰۳	۳۱,۷۱۹	۱۱,۶۹۲	۸۵	۰,۷۳۳	۴۳,۲۳۶	۰,۴۳	۱۱۶,۹۸

۰,۱۰۳	۴۱	۷۳,۹۵۵	۰,۲۸	۳۲,۳۴۳	۰,۴۴۳	۴۰	۴,۴۲۱	۲۲,۲	۲۹	کائولن
۱,۳۳۶	۲۳۶	۵۳۰,۱۹۲	۱,۸۲	۵۵۱,۱۱۶	۴,۹۷۳	۲۴۹	۳۹,۳۴۲	۱۳۳,۸۱۵	۲۶۶	خاک صنعتی
۰,۰۰۰۱	۱	۲,۹۲۲	۰,۰۳	۱,۵۱۹	۰,۰۱۹	۴	۰,۱۸۸	۰,۰۶۶	۲	دیاتومیت
۰,۰۰۰۳	۱	.	.	.	.	.	.	.	.	املاح معدنی
۰,۳۲۹	۳۵	۱۴۲,۶۷۲	۰,۵۷	۲۳۶,۰۱۴	۱,۶۶۴	۶۲	۷,۶۹۱	۷۷,۱۰۳	۳۱	نمک سنگی
۰,۰۲۹	۱۸	۵۳,۸۴۵	۰,۲۵	۱۹,۹۰۶	۰,۷۰۴	۳۴	۱,۸۸۶	۸,۶۱۵	۱۷	نمک آبی
۰,۰۰۰۳	۵	۱۴,۳۴۳	۰,۰۶	۰,۲۷۱	۰,۰۱۲	۶	۱,۰۳۵	۰,۹۴۸	۷	میکا
۰,۰۰۰۲	۱	۲,۴۰۴	۰,۰۱	۰,۰۱۸	۰,۰۰۱	۱	.	.	.	ورمیکولیت
۰,۳۷۵	۳۴۱	۳۲۶,۶۵۱	۱,۱۷	۱۶۶,۳۹۶	۳,۰۸۳	۱۶۲	۲۲,۵۶۹	۸۹,۳۹۲	۱۳۵	سیلیس
۰,۰۶۴	۲۹	۹۷,۹۳۶	۰,۳۶	۱۰۱,۶۹۴	۱,۶۶۵	۵۳	۶,۰۱۶	۱۵۰,۷۴۸	۴۴	دولومیت
۰,۰۱۶	۱۳	۳,۱۸۵	۰,۱۳	۶,۲۸۹	۰,۷۱۷	۱۶	۲,۵۶۲	۱۳۴,۱۰۹	۶	سولفات سدیم
.	.	۲۱۰,۷۵۵	۰,۱۱	۸۱,۰۵۲	۰,۵۱	۲	۰,۹۶۵	۲۳,۴۲۸	۲	فسفات
۰,۰۰۷	۲۰	۱۳,۲۱۳	۰,۰۸	۲,۰۴۲	۰,۰۷۵	۱۶	۲,۴۳۵	۲,۱۹۴	۱۵	تالک
۰,۰۸۳	۶۷	۱۴۲,۰۳۹	۰,۵۶	۳۷,۶۶۷	۱,۵۷۸	۹۵	۱۴,۳۲۹	۴۷,۱۳۱	۹۴	فلدسپات
۰,۰۲۱	۵	۶,۷۷۳	۰,۰۲	۲,۰۱	۰,۰۹۲	۴	۰,۲۳۴	۱,۳۶	۴	ما سه ریخته گری
۰,۰۱۱	۱۲	۶۷,۱۳	۰,۲۹	۱,۳۸۱	۰,۱۵۵	۲۳	۲,۲۶۳	۰,۲۲۲	۱۰	فلورین
.	.	۲,۶۶۵	۰,۰۳	۰,۰۴	۰,۰۰۶	۲	۰,۳۶	۰,۰۴	۱	فیروزه
۰,۰۵۲	۳۵	۷۸,۰۲۶	۰,۲۲	۱,۷۲	۰,۱۵۳	۲۹	۱,۴۳۸	۰,۲۵۱	۹	منیزیت
۰,۰۰۰۲	۲	۳,۲۰۴	۰,۰۳	۰,۰۱۹	۰,۰۰۲	۳	۰,۳۱۱	۰,۱	۱	گل سفید
۰,۰۰۲	۱	.	.	.	.	.	.	.	.	پنبه نسوز
۰,۰۰۳	۳	۱۳,۶۶۴	۰,۰۳	۵,۸۶۲	۰,۰۲۴	۵	۰,۰۵۷	۱,۰۹	۳	صدف و گوش ماهی
.	.	۲,۹۴	.	۰,۰۳	۰,۰۰۲	۱	۰,۶	۰,۰۳	۱	براسیت
.	.	۰,۴۶۳	۰,۰۱	۰,۰۰۶	۰,۰۰۱	۱	.	.	.	سولفات منیزیم
۰,۰۰۷	۵	۴۷,۰۷۴	۰,۱۷	۰,۳۲۴	۰,۰۳۹	۲۱	۴,۸۸۲	۰,۴۹۸	۱۵	بیتومین
۰,۰۱۶	۷	.	.	.	.	.	.	.	.	خاک پیت
۰,۴۸۲	۲۰	۱۵,۲۱۲	۰,۰۵	۶,۳۹۵	۰,۳۱۴	۷	۳,۷۶۹	۰,۵۰۵	۵	خاک سرخ
۰,۰۰۲	۴	۰,۴۴۸	۰,۰۱	۰,۱۰۴	۰,۰۰۴	۲	.	.	.	خاک زرد

۰,۰۰۰۴	۱	۱۰,۸۹۲	۰,۰۳	۱,۰۲۵	۰,۰۴۵	۴	۰,۴۱	۰,۸۴۶	۲	پگماتیت
۰,۰۰۱	۱	۰,۸۲	۰,۰۱	۰,۶۹۵	۰,۰۰۸	۲	۰	۰	۰	گرونا
۰,۰۱۴	۲۷	۴۴,۸۹۶	۰,۲۵	۹,۸۰۶	۰,۳۰۴	۲۸	۳,۹۵۹	۴,۷۳	۲۰	خاک نسوز
۰	۰	۲,۵۹۹	۰,۰۲	۲,۳	۰,۰۲۸	۲	۱۷,۰۴۴	۲,۳۵۲	۴	پتاس
۰,۰۰۱	۲	۲۹,۵۹۱	۰,۰۴	۰,۵۲	۰,۰۴۵	۳	۰,۸۳۶	۰,۴۶	۳	گوگرد
۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	رزینیت
۰,۰۰۷	۳	۲۰,۷۹۷	۰,۰۸	۱,۶۷۸	۰,۱۴۴	۱۳	۱,۵۳۶	۳,۶۹۴	۱۴	کلسیت
۰	۳	۷,۴۵۳	۰,۰۷	۵,۴۳۵	۰,۰۵۳	۱۱	۱,۴۵۸	۳,۴۰۷	۹	پرلیت
۰	۰	۸,۷۲۷	۰,۰۴	۲,۵۹	۰,۱۲۸	۵	۰,۹۹۷	۱,۱۰۵	۵	کوارتزیت
۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	پرمیکولیت
۰,۰۰۱	۴	۱۸,۶۴۲	۰,۰۲	۰,۰۲۶	۰,۰۰۵	۲	۰,۱۴۲	۰,۰۶۵	۱	قیر طبیعی
۰	۰	۲,۰۴۵	۰,۰۱	۰,۰۰۱	۰	۱	۰,۶۵۷	۰,۰۱۹	۴	آگات
۰	۱	۰,۲۲۷	۰,۰۱	۰,۰۹	۰,۰۰۲	۱	۰	۰	۰	گرافیت
۰	۰	۱۶,۴۸۱	۰,۰۳	۰,۰۰۴	۰	۱	۰,۰۴	۱,۸	۱	ید
۳,۱۲۷	۱۲۱۶	۶۹۰۴,۳۰۸	۱۵,۰۳	۱۶۵۱,۳۳۸	۲۱,۲۴۸	۱۲۲۵	۲۰۱,۲۳۹	۷۹۱,۰۰۵	۹۷۱	جمع مواد غیرقلزی

۲-۱-۲ وضعیت موجود معادن

آمار وضعیت موجود معادن از ابتدا تا پایان سال ۱۳۹۱ نشانگر آن است که از ۷۸۶۷ فقره معدن در کل کشور، تعداد ۵۴۲۲ فقره فعال، تعداد ۳۵۹ فقره در حال تجهیز و ۲۰۸۶ فقره غیر فعال می‌باشد. تعداد ۵۵۰۳ فقره پروانه اکتشاف هنوز فعال تا پایان سال ۱۳۹۱ اعلام و در همین زمان ۲۲۴۱ فقره گواهی کشف فعال با داشتن ۳۲۹۴۰ میلیون تن تناژ ذخیره قطعی و ۵۲۸,۷ میلیارد ریال هزینه عملیات اکتشافی گزارش می‌گردد. همچنین تعداد ۸۳۷ فقره اجازه برداشت با میزان استخراج اسمی ۴۸,۵ میلیون تن همچنان فعال می‌باشند. در جدول زیر وضعیت موجود معادن از ابتدا تا پایان سال ۱۳۹۱ در قالب مجوزهای اشاره شده به شرح زیر ارائه می‌گردد.

جدول ۷۰: خلاصه وضعیت مجوزهای معدنی تا پایان سال ۱۳۹۱

مجموعه‌های معدنی	واحد	خلاصه وضعیت موجود معادن
پروانه اکتشاف	فقره	۵۵۰۳
تعداد گواهی کشف	فقره	۲۲۴۱
تناژ ذخیره گواهی کشف	میلیون تن	۳۲۹۴۰
هزینه عملیات گواهی کشف	میلیارد ریال	۵۲۹
تعداد اجازه برداشت	فقره	۸۳۷
میزان استخراج اجازه برداشت	میلیون تن	۴۹

برای تشریح دقیق‌تر مجوزهای مذکور، اطلاعات این مجوزها به تفکیک استان و ماده معدنی در جداول زیر ارائه شده است

جدول ۷۱: وضعیت موجود پروانه‌های بهره‌برداری معدن به تفکیک استان تا پایان سال ۱۳۹۱

میزان		تعداد پرسنل	هویت بهره بردار				تعداد معادن			استان	
ذخیره (میلیون تن)	استخرا ج واقعی (میلیون تن)		جمع	خصوصی	تعاونی	دولتی	جمع	در حال تجهیز	غیر فعال		فعال
۸۰۱۷,۸۷	۳۰,۲۴	۱۰۷۰۰	۵۸۵	۵۶۶	۱۴	۵	۵۸۵	۷	۱۹۶	۳۸۲	آذربایجان شرقی
۱۱۰۲,۹۶	۱۱,۳۷	۷۱۲۵	۴۱۸	۳۸۹	۲۵	۴	۴۱۸	۲۷	۱۷۱	۲۲۰	آذربایجان غربی
۳۳۷۶,۷۸	۳۲,۸۱	۸۲۹۶	۶۰۱	۵۵۰	۴۴	۷	۶۰۱			۶۰۱	اصفهان
۶۷۵,۶۹	۲,۷۹	۱۰۴۶	۱۶۴	۱۶۲	۲		۱۶۴		۱۰۹	۵۵	اردبیل
۳۰۰,۸۲	۱۰,۳۰	۶۱۳	۱۲۵	۱۱۵	۱۰	۰	۱۲۵		۱۴	۱۱۱	ایلام
۲۴۸۴,۹۲	۶,۱۸	۱۰۸۹	۱۹۲	۱۷۵	۱۷	۰	۱۹۲	۸	۳۹	۱۴۵	بوشهر
۱۵۱۱,۴۶	۱۶,۰۹	۲۳۴۶	۲۰۲	۱۷۱	۲۶	۵	۲۰۲	۴	۶۷	۱۳۱	تهران
۲۹۹,۸۴	۵,۱۲	۱۴۲۳	۱۴۹	۱۴۲	۷	۰	۱۴۹	۱۳	۳۹	۹۷	چهارمحال و بختیاری
۳۰۵۹,۷۹	۱۸,۴۳	۱۱۱۵	۲۳۲	۲۲۶	۶	۰	۲۳۲	۱۵	۸۱	۱۳۶	خوزستان
۲۸۱۰,۵۷	۱۵,۹۳	۶۹۲۵	۵۶۶	۴۸۵	۸۰	۱	۵۶۶	۲۸	۱۷۱	۳۶۷	خراسان رضوی
۴۱۵,۷۳	۳,۹۱	۱۲۶۷	۲۴۳	۲۳۰	۱۳		۲۴۳	۰	۶۷	۱۷۶	زنجان
۷۲۳,۸۵	۳,۳۹	۱۵۳۹	۱۰۰	۹۲	۸	۰	۱۰۰	۱۳	۳۸	۴۹	سیستان و بلوچستان
۴۳۹,۱۹	۱۴,۶۲	۴۲۱۴	۴۱۰	۳۶۴	۴۲	۴	۴۱۰	۱۱۰	۵۸	۲۴۲	سمنان
۲۹۲۶,۵۰	۱۶,۴۰	۶۲۵۷	۴۰۶	۳۷۱	۳۵	۰	۴۰۶		۱۴۱	۲۶۵	فارس
۱۹۸,۸۸	۲,۶۹	۱۳۵۴	۱۷۵	۱۵۸	۱۷	۰	۱۷۵		۱۸	۱۵۷	قزوین
۸۲۰,۲۵	۳,۷۰	۱۳۴۷	۱۱۳	۸۰	۳۲	۱	۱۱۳	۷	۲۷	۷۹	قم
۴۳۸,۵۵	۱۱,۷۴	۴۱۵۲	۳۱۸	۲۹۱	۲۷	۰	۳۱۸		۲	۳۱۶	کردستان
۲۴۸۴,۷۰	۶۱,۰۶	۲۰۳۴۰	۳۲۵	۲۹۵	۱۸	۱۲	۳۲۵		۹۹	۲۲۶	کرمان
۱۴۴۲,۵۸	۸,۲۶	۱۹۲۴	۲۱۰	۱۹۹	۱۱	۰	۲۱۰		۴۳	۱۶۷	کرمانشاه
۷۰۶,۵۸	۱,۰۵	۸۸۴	۸۰	۷۰	۹	۱	۸۰	۱۷	۶	۵۷	کهگیلویه و بویر احمد
۵۷,۶۸	۱,۷۰	۱۸۳۱	۳۸	۳۲	۳	۳	۳۸	۱	۹	۲۸	گلستان
۷۴۸,۹۹	۴,۱۸	۱۷۷۰	۱۰۲	۹۳	۷	۲	۱۰۲	۱۴	۵۱	۳۷	گیلان
۵۵۲,۵۰	۳,۸۸	۱۶۸۴	۱۷۳	۱۳۳	۴۰	۰	۱۷۳		۷۰	۱۰۳	لرستان

۶۴۳,۸۸	۹,۲۵	۳۸۵۴	۲۴۱	۱۹۱	۴۹	۱	۲۴۱	۲	۱۲۱	۱۱۸	مازندران
۱۰۸۱,۰۴	۱۱,۸۱	۳۰۸۷	۳۶۱	۳۲۶	۳۵	۰	۳۶۱	۶۴	۱۰۳	۱۹۴	مرکزی
۱۲۴۱,۰۵	۷,۵۳	۱۹۵۲	۱۷۰	۱۵۹	۱۱		۱۷۰	۱۷	۳۹	۱۱۴	هرمزگان
۱۷۲۶,۳۸	۶,۹۲	۲۲۹۶	۲۶۱	۲۵۱	۱۰		۲۶۱		۱۷	۲۴۴	همدان
۱۱۶۸,۴۴	۳۴,۱۶	۱۳۹۶۰	۳۸۸	۳۵۸	۲۰	۱۰	۳۸۸	۶	۱۱۲	۲۷۰	یزد
۵۰۵,۳۲	۲,۲۸	۲۵۴۳	۲۵۷	۲۴۱	۱۶	۰	۲۵۷	۰	۱۱۱	۱۴۶	خراسان جنوبی
۷۶۷,۴۷	۴,۵۵	۱۶۲۱	۱۴۱	۱۳۰	۹	۲	۱۴۱	۲	۴۰	۹۹	خراسان شمالی
۱۷۸,۰۶	۵,۱۵	۳۸۷	۹۴	۸۰	۱۴	۰	۹۴	۳	۱۷	۷۴	البرز
۱۶۹,۵۰	۰,۲۸	۲۲۹۲	۲۷	۲۶	۰	۱	۲۷	۱	۱۰	۱۶	جنوب کرمان
۴۳۰۷۷,۸	۳۶۷,۸	۱۲۱۲۳۳	۷۸۶۷	۷۱۵۱	۶۵۷	۵۹	۷۸۶۷	۳۵۹	۲۰۸۶	۵۴۲۲	جمع

جدول ۷۲: وضعیت موجود پروانه‌های بهره‌برداری معدن به تفکیک ماده معدنی تا پایان سال ۱۳۹۱

هویت بهره بردار				میزان ذخیره (میلیون تن)	میزان استخراج واقعی (میلیون تن)	تعداد پرسنل	تعداد معادن				ماده معدنی
جمع	خصوصی	تعاونی	دولتی				کل	در حال تجهیز	غیر فعال	فعال	
۵۹۳	۵۳۴	۵۲	۷	۱۶۵۶۱,۳۸	۱۰۷,۰۳	۸۲۹۹	۵۹۳	۲۳	۱۰۵	۴۶۵	سنگ آهک
۵۳۹	۴۳۲	۱۰۷	۰	۱۵۷۲,۶۳	۲۴,۳۷	۴۱۲۱	۵۳۹	۲۲	۱۴۶	۳۷۱	سنگ گچ
۲۲۶۴	۲۱۲۲	۱۴۰	۲	۹۴۱۵,۸۱	۷۲,۵۹	۱۸۱۷۱	۲۲۶۴	۱۲۰	۵۳۵	۱۶۰۹	سنگ لاشه
۶۳۲	۵۵۷	۷۴	۱	۸۵۶,۹۸	۴,۸۵	۸۶۴۴	۶۳۲	۱۹	۱۷۴	۴۳۹	مرمریت
۴۴۵	۴۰۶	۳۹	۰	۱۷۷,۲۸	۶,۵۵	۶۳۷۲	۴۴۵	۶	۸۳	۳۵۶	تراورتن
۱۳۵	۹۶	۳۸	۱	۲۶۵,۷۹	۲,۵۳	۲۹۱۸	۱۳۵	۲	۶۴	۶۹	سنگ چینی
۹۰	۸۴	۶	۰	۹,۹۱	۰,۲۹	۱۰۰۴	۹۰	۴	۲۸	۵۸	مرمر
۴۵۵	۴۳۵	۲۰	۰	۴۰۱,۷۲	۱,۸۸	۵۲۴۷	۴۵۵	۱۰	۱۹۸	۲۴۷	گرانیت
۲۱۵	۲۰۱	۱۴	۰	۳۱۵,۳۰	۴,۲۷	۱۷۴۸	۲۱۵	۵	۷۱	۱۳۹	پوکه معدنی
۰	۰	۰	۰			۰	۰	۰	۰	۰	ماسه سنگ

۲۲۵	۲۱۶	۹	۰	۸۰۷,۲۷	۳,۶۵	۱۷۱۳	۲۲۵	۱۴	۶۶	۱۴۵	سیلیس
۴۲	۳۸	۴	۰	۶۰,۳۲	۰,۸۹	۴۰۵	۴۲	۱	۱۶	۲۵	کائولن
۲۶۹	۲۵۱	۱۸	۰	۱۹۰,۸۳	۲,۷۱	۱۲۲۲	۲۶۹	۱۹	۶۱	۱۸۹	خاک صنعتی
۱۲۷	۱۲۴	۳	۰	۵۳,۱۵	۱,۰۱	۶۵۵	۱۲۷	۳	۴۶	۷۸	فلدسپات
۳۰	۲۷	۳	۰	۵,۷۴	۰,۰۵	۲۷۲	۳۰	۰	۱۲	۱۸	تالک
۸	۷	۱	۰	۰,۹۹	۰	۸۷	۸	۰	۴	۴	میکا
۹۳	۸۹	۳	۱	۳۴۴,۹۹	۱,۸۷	۸۰۴	۹۳	۱	۲۲	۷۰	دولومیت
۴	۴	۰	۰	۰,۰۴	۰	۱۲	۴	۰	۲	۲	بر
۱۴۸	۱۱۷	۳۰	۱	۴۶۱,۰۴	۳,۵۷	۱۵۷۴	۱۴۸	۷	۳۹	۱۰۲	نمک
۳	۲	۰	۱			۲۲	۳	۰	۲	۱	زرنيخ
۹	۸	۱	۰	۳,۲۶	۰,۲۱	۸۳	۹	۲	۰	۷	سلسستين
۱۳۲	۱۲۵	۶	۱	۲۰,۲۹	۰,۶۷	۱۱۳۰	۱۳۲	۱۶	۳۶	۸۰	باريت
۲۰	۲۰	۰	۰	۶۲,۲۸	۰,۰۵	۱۷۸	۲۰	۱	۸	۱۱	پرليت
۴	۴	۰	۰	۱,۷۳	۰,۰۱	۳۷	۴	۰	۲	۲	دياتوميت
۱۰۵	۱۰۰	۵	۰	۳۸,۷۲	۰,۵۱	۴۷۹	۱۰۵	۳	۳۷	۶۵	بنتونيت
۳۲	۲۷	۵	۰	۲۳,۷۶	۰,۸۵	۱۹۵	۳۲	۴	۱۲	۱۶	سولفات دوسود
۶۲	۵۶	۵	۱	۹۵,۶۲	۳,۳۵	۱۱۱۶	۶۲	۱	۱۸	۴۳	خاک نسوز
۴۱	۳۷	۴	۰	۴,۲۳	۰,۱۶	۳۵۵	۴۱	۰	۱۶	۲۵	منيزيت
۰	۰	۰	۰			۰	۰	۰	۰	۰	پنبه نسوز
۱۷	۱۶	۱	۰	۱۱۰,۸۴	۰,۰۸	۵۷	۱۷	۰	۶	۱۱	صدف دريایی و گوش ماهی
۱۰	۹	۱	۰	۱,۰۹	۰,۰۱	۶۶	۱۰	۰	۳	۷	خاک سرخ
۲	۰	۰	۲	۱۷,۶۲	۰,۴۲	۲۳۹	۲	۱	۰	۱	فسفات
۵	۴	۱	۰	۰,۱۰	۰	۱۱۲	۵	۰	۲	۳	فیروزه
۳	۳	۰	۰	۰,۹۴	۰	۲۱	۳	۰	۱	۲	پگماتیک
۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	گرونا
۵	۴	۱	۰	۰,۰۳	۰	۴۸	۵	۰	۱	۴	گل سفید
۳	۳	۰	۰	۸۰,۲۸	۰	۱۰	۳	۰	۲	۱	زاج
۳۰	۲۸	۲	۰	۱,۵۱	۰,۰۴	۴۶۳	۳۰	۵	۹	۱۶	فلورین
۱۲	۷	۳	۲	۱۷,۸۷	۰,۷۳	۵۸۰	۱۲	۲	۱	۹	بوکسیت
۱۰	۱۰	۰	۰	۹۶,۰۴	۰,۰۳	۵۴	۱۰	۰	۰	۱۰	بیتومین

۱۷۰	۱۳۳	۱۶	۲۱	۳۸۸,۵۴	۲,۵۷	۱۶۹۷۴	۱۷۰	۸	۵۰	۱۱۲	ذغالسنگ
۱۹۵	۱۸۱	۵	۹	۲۴۲۹,۰۴	۵۷,۰۲	۱۴۷۳۱	۱۹۵	۱۷	۲۶	۱۵۲	سنگ آهن
۵۷	۵۴	۳	۰	۷,۷۲	۰,۲۱	۱۰۴۰	۵۷	۳	۱۸	۳۶	منگنز
۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	مولیبدن
۲	۱	۱	۰	۰,۰۲	۰	۲۸	۲	۱	۰	۱	آنتیموان
۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	تیتان
۴۴	۴۰	۱	۳	۱۹۹,۷۸	۱,۴۳	۱۲۶۸	۴۴	۴	۱۳	۲۷	سرب وروی
۷۰	۶۵	۵	۰	۳,۱۹	۰,۱۱	۱۱۹۳	۷۰	۵	۲۵	۴۰	کرومیت
۷۱	۶۹	۱	۱	۱۶۹۳,۲۰	۴۳,۲۶	۱۱۱۴۳	۷۱	۹	۱۴	۴۸	مس
۱۵	۱۴	۰	۱	۶۵,۵۲	۲,۰۵	۹۸۰	۱۵	۲	۱	۱۲	طلا
۳	۰	۰	۳	۵۲۹۶,۰۰	۲,۰۸	۴۴۴	۳	۰	۲	۱	نفلین سینیت
۱۹	۱۹	۰	۰	۹,۷۶	۰,۰۹	۱۱۱	۱۹	۴	۵	۱۰	زنولیت
۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	کبالت
۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	خاک پیت
۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	آلونیت
۷۸۶۷	۷۱۵۱	۶۵۷	۵۹	۴۳۰۷۷,۸	۳۶۷,۸	۱۲۱۲۳۳	۷۸۶۷	۳۵۹	۲۰۸۶	۵۴۲۲	جمع

جدول ۷۳: وضعیت مجوزهای معدنی به تفکیک استان تا پایان سال ۱۳۹۱

اجازه برداشت		گواهی کشف			تعداد پروانه اکتشاف	نام استان
ظرفیت استخراج (میلیون تن)	تعداد (فقره)	هزینه عملیات (میلیارد ریال)	تناژ ذخیره (میلیون تن)	تعداد (فقره)		
۰,۱	۱۲	۱۴,۶	۴۰۶۵	۶۸	۲۱۱	آذربایجان شرقی
۱,۴	۱۱	۲۴,۲	۳۶	۴۴	۲۶۷	آذربایجان غربی
۱,۷	۸۸	۵,۸	۱۱۱	۳۲	۴۹	اردبیل
۱,۹	۲۱	۵۶	۹۶	۱۳۳	۴۱۶	اصفهان
۰,۳	۵	۲,۱	۴	۱۹	۴۳	البرز
۰,۲	۲۳	۴,۶	۶۹۸	۲۰	۱۷	ایلام
۰,۱	۱	۵,۳	۱۳۰۳	۳۲	۱۶	بوشهر
۱۳,۹	۱۰۱	۲,۹	۴۸	۱۹	۵۴	تهران
۱,۳	۱۵	۷,۶	۲۱۶	۴۲	۳۵	چهارمحال و بختیاری
۰,۴	۲۲	۲۱,۲	۸۴	۱۱۳	۳۰۳	خراسان جنوبی

۰,۵	۶۰	۲۵	۵۱۰	۲۰۸	۱۵۳	خراسان رضوی
۰,۱	۳	۳,۶	۱۳۸	۳۲	۵۴	خراسان شمالی
۰	۰	۴,۴	۹۸۰۳	۳۵	۸۸	خوزستان
۰	۰	۰	۰	۰	۰	زنجان
۱	۷۲	۲,۴	۶۹	۸۴	۲۰۳	سمنان
۶,۶	۷۳	۱,۸	۱۰۹۱۸	۱۵۲	۲۹۲	سیستان و بلوچستان
۵	۶۹	۳۹,۲	۲۵۴	۱۲۵	۲۴۳	فارس
۱,۹	۱۹	۱۵,۴	۳۲۸	۹۷	۱۲۹	قزوین
۰,۲	۱۱	۵,۳	۶۲	۳۵	۴۸	قم
۰,۲	۳۴	۴۴,۹	۳۰۷	۲۵۱	۵۹۶	کردستان
۰,۲	۱۴	۴۹,۹	۳۲۴	۶۴	۶۸۲	کرمان
۱	۳۸	۱۰,۴	۲۳۹	۴۱	۶۵	کرمانشاه
۰,۱	۸	۲,۸	۱۲۲۲	۳۷	۱۴	کهگیلویه و بویراحمد
۱,۶	۲۸	۱,۸	۳۴	۱۰	۳۵	گلستان
۱	۴۸	۱	۹۷	۸	۹	گیلان
۰	۰	۱۳,۸	۱۳۸	۲۱۹	۴۶۷	لرستان
۰,۶	۹	۶,۵	۱۳۱	۳۲	۴۵	مازندران
۰	۰	۱۷,۲	۶۴	۹۳	۴۴۰	مرکزی
۵,۸	۱۸	۱۴,۸	۳۸۹	۵۱	۱۰۵	هرمزگان
۰,۲	۱۳	۴,۷	۸۹	۵۱	۹۲	همدان
۱,۲	۲۱	۱۱۹,۵	۱۱۶۳	۹۴	۳۳۲	یزد
۴۸,۵	۸۳۷	۵۲۸,۶	۳۲۹۴۰	۲۲۴۱	۵۵۰۳	کل کشور

* استان زنجان آمار وضعیت موجود را از ابتدای سال اعلام نکرده است. آمار استان مرکزی مربوط به پایان ماه بهمن ۱۳۹۱ می باشد.

۲-۲-۲ ظرفیت و تولید مواد معدنی

۲-۲-۲-۱ مقادیر تولیدات معدنی

بر اساس اطلاعات جمع آوری شده از استان ها، روند استخراج معادن کشور به تفکیک استان و مواد معدنی در جداول زیر ارائه شده است:

جدول ۷۴: روند استخراج معادن به تفکیک استان (میلیون تن)

نام استان	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰
-----------	------	------	------	------	------	------

۲۷,۶۶	۲۳,۷۰	۲۱,۳۸	۱۷,۲۲	۱۳,۱۱	۹,۳۷	آذربایجان شرقی
۶,۲۵	۵,۴۸	۵,۰۲	۴,۰۴	۳,۹۲	۳,۸۷	آذربایجان غربی
۲۶,۹۵	۲۴,۰۱	۲۳,۲۷	۲۰,۳۳	۱۷,۰۷	۱۵,۹۸	اصفهان
۱,۵۴	۲,۲۳	۲,۱۷	۲,۰۲	۱,۸۲	۱,۸۵	اردبیل
۴,۰۳	۳,۶۲	۳,۶۶	۳,۶۵	۳,۳۱	۱,۷۳	ایلام
۷,۹۴	۵,۵۰	۵,۵۷	۴,۵۳	۳,۷۳	۵,۵۸	بوشهر
۱۲,۹۸	۱۹,۳۳	۱۴,۳۹	۱۱,۷۶	۱۱,۷۷	۱۲,۲۷	تهران
۵,۹۵	۵,۹۱	۵,۰۰	۴,۵۰	۴,۰۰	۲,۵۷	چهارمحال و بختیاری
۱۳,۸۸	۱۳,۵۶	۱۳,۰۲	۱۶,۵۷	۱۰,۳۰	۹,۴۲	خوزستان
۱۵,۰۲	۹,۸۱	۱۰,۱۴	۱۰,۱۴	۸,۲۶	۶,۷۸	خراسان رضوی
۴,۱۷	۳,۲۴	۱,۴۶	۱,۸۲	۲,۴۶	۱,۵۵	زنجان
۳,۷۲	۲,۶۷	۱,۳۷	۰,۵۶	۱,۰۸	۱,۲۹	سیستان و بلوچستان
۱۵,۰۵	۱۳,۴۸	۱۳,۶۹	۱۲,۳۵	۱۰,۱۷	۹,۶۵	سمنان
۲۱,۷۶	۱۸,۵۵	۱۵,۲۰	۱۵,۰۳	۱۱,۶۷	۸,۲۳	فارس
۱۴,۲۰	۲,۱۷	۲,۱۹	۲,۰۰	۱,۷۶	۱,۰۸	قزوین
۵۷,۸۹	۱,۸۲	۱,۷۴	۱,۴۸	۲,۶۴	۱,۹۳	قم
۶,۵۳	۸,۲۵	۶,۶۷	۵,۵۸	۴,۵۶	۳,۶۹	کردستان
۱,۰۶	۵۲,۶۷	۴۶,۸۷	۴۰,۰۵	۴۴,۵۶	۴۷,۴۴	کرمان
۴,۵۲	۳,۴۴	۳,۳۳	۲,۸۹	۲,۷۷	۲,۱۳	کرمانشاه
۳,۷۹	۰,۶۹	۰,۶۷	۰,۶۷	۰,۵۸	۰,۹۶	کهگیلویه و بویر احمد
۷,۵۶	۰,۴۵	۰,۳۴	۰,۷۶	۰,۲۰	۰,۲۷	گلستان
۱۰,۷۹	۳,۹۴	۴,۰۱	۳,۵۶	۳,۰۲	۲,۵۱	گیلان

۹,۲۶	۳,۷۲	۳,۶۱	۳,۲۵	۳,۵۲	۳,۲۹	لرستان
۶,۸۴	۷,۴۱	۶,۶۲	۲,۷۸	۶,۷۶	۳,۳۶	مازندران
۳۲,۹۸	۱۰,۸۷	۱۰,۰۶	۱۰,۰۷	۶,۸۶	۳,۹۳	مرکزی
۲,۴۳	۹,۰۶	۹,۰۸	۷,۵۳	۶,۴۹	۴,۷۶	هرمزگان
۲,۴۶	۶,۲۸	۵,۱۹	۳,۸۰	۳,۶۳	۳,۰۰	همدان
۱,۶۱	۲۵,۴۲	۲۲,۷۲	۲۲,۸۹	۲۳,۶۴	۱۹,۳۰	یزد
۲,۳۵	۲,۳۲	۱,۹۲	۰,۰۰	۰,۰۰	۰,۰۰	خراسان جنوبی
۴,۵۶	۴,۴۳	۲,۹۴	۰,۰۰	۰,۰۰	۰,۰۰	خراسان شمالی
۵,۴۰	۰,۰۰	۰,۰۰	۰,۰۰	۰,۰۰	۰,۰۰	البرز
۳۴۱,۱۰	۲۹۴,۲۶	۲۶۳,۲۹	۲۳۱,۸۵	۲۱۳,۶۶	۱۵۸,۵۹	جمع

جدول ۷۵: روند استخراج معدن به تفکیک گروه مواد معدنی (میلیون تن)

۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۸۸	۱۳۸۷	۱۳۸۶	۱۳۸۵	گروه مواد معدنی
۱۰۳,۱۹	۹۴,۶۴	۷۹,۸۵	۶۰,۷۵	۶۰,۲۷	۳۶,۸۵	سنگ آهک
۱۸,۸۹	۱۸,۳۷	۲۰,۴۳	۱۷,۶۸	۱۷,۳۵	۱۱,۴۰	سنگ گچ
۶۹,۸۳	۶۱,۰۷	۵۲,۴۶	۳۶,۵۴	۳۵,۰۴	۲۰,۱۰	سنگ لاشه
۵,۳۰	۴,۶۸	۴,۸۵	۴,۷۵	۴,۶۶	۳,۶۷	مرمریت
۴,۱۶	۴,۱۹	۳,۳۰	۲,۹۴	۲,۳۷	۲,۱۱	تراورتن
۲,۷۹	۳,۳۲	۳,۹۵	۴,۷۱	۴,۱۸	۴,۲۴	سنگ ئینی
۰,۲۷	۰,۳۳	۰,۳۷	۰,۱۵	۰,۱۱	۰,۱۶	مرمر
۱,۴۴	۱,۴۷	۱,۴۸	۱,۳۳	۱,۳۱	۱,۰۳	گرانیت
۷,۸۶	۲,۲۸	۲,۸۴	۲,۴۲	۲,۳۱	۱,۶۰	پوکه معدنی
۴,۰۸	۳,۴۵	۳,۳۵	۳,۲۲	۳,۱۲	۲,۵۱	سیلیس
۰,۷۶	۰,۶۹	۰,۷۵	۰,۲۰	۰,۲۵	۰,۶۱	کاولن

۲,۳۷	۱,۶۷	۱,۸۵	۲,۲۳	۲,۱۸	۱,۵۳	خاک صنعتی
۰,۷۸	۰,۶۰	۰,۵۵	۰,۶۴	۰,۶۱	۰,۳۹	فلدسئات
۰,۳۹	۰,۰۵	۰,۰۵	۰,۰۸	۰,۰۷	۰,۰۶	تالک
۰,۰۰۴	۰,۰۰۲	۰,۰۰۵	۰,۰۰۶	۰,۰۰۷	۰,۰۰۶	میکا
۰,۸۲	۰,۸۴	۰,۷۹	۰,۷۰	۰,۷۰	۰,۷۱	دولومیت
۰,۰۰۱	۰,۰۰۱	۰,۰۰۰	۰,۰۰۰	۰,۰۰۲	۰,۰۰۱	بر
۲,۰۷	۲,۹۷	۳,۰۷	۲,۹۸	۲,۹۰	۱,۱۵	نمک
۰,۱۰	۰,۰۴	۰,۰۱	۰,۰۶	۰,۰۵	۰,۱۳	سلسستین
۰,۲۷	۰,۳۱	۰,۲۷	۰,۳۴	۰,۳۰	۰,۱۹	باریت
۰,۰۳	۰,۰۲	۰,۰۴	۰,۰۴	۰,۰۵	۰,۰۳	پرلیت
۰,۰۱	۰,۰۵	۰,۰۱	۰,۰۱	۰,۰۱	۰,۰۰	دیاتومیت
۰,۴۲	۰,۵۴	۰,۲۶	۰,۳۶	۰,۲۰	۰,۱۸	بنتونیت
۰,۷۷	۰,۷۵	۰,۸۷	۰,۶۹	۰,۸۳	۰,۶۴	سولفات دوسود
۲,۸۱	۲,۹۱	۱,۴۴	۲,۱۷	۱,۳۸	۰,۹۵	خاک نسوز
۰,۱۶	۰,۱۴	۰,۱۴	۰,۱۲	۰,۱۱	۰,۱۰	منیزیت
۰,۰۵	۰,۰۴	۰,۰۴	۰,۰۲	۰,۰۲	۰,۰۸	صدف دریایی و گوش ماهی
۰,۰۳۰	۰,۰۰۱	۰,۰۰۱	۰,۰۰۵	۰,۰۰۳	۰,۰۰۰	خاک سرخ
۰,۲۹	۰,۳۶	۰,۳۱	۰,۲۵	۰,۲۵	۰,۳۵	فسفات
۰,۰۰۰	۰,۰۹۳	۰,۰۰۰	۰,۰۰۰	۰,۰۰۰	۰,۰۰۰	فیروزه
۰,۰۰۰	۰,۰۰۰	۰,۰۰۲	۰,۰۰۰	۰,۰۰۲	۰,۰۰۲	پگماتیت
۰,۰۰۰	۰,۰۰۱	۰,۰۰۰	۰,۰۰۰	۰,۰۰۰	۰,۰۰۰	گل سفید
۰,۰۰۰	۰,۰۵۰	۰,۰۰۰	۰,۰۰۰	۰,۰۰۰	۰,۰۰۰	زاج
۰,۰۵	۰,۰۷	۰,۰۷	۰,۰۷	۰,۰۷	۰,۰۶	فلورین
۰,۷۲	۰,۷۴	۰,۵۳	۰,۷۳	۰,۴۵	۰,۸۶	بوکسیت
۰,۰۱	۰,۰۱	۰,۰۱	۰,۰۱	۰,۰۲	۰,۰۵	بیتومین
۲,۳۹	۲,۰۵	۲,۱۳	۲,۵۹	۲,۵۳	۲,۴۳	ذغالسنگ
۵۳,۳۲	۴۳,۰۹	۳۴,۲۹	۳۵,۴۸	۳۲,۲۰	۳۳,۶۴	سنگ آهن
۰,۲۰	۰,۰۷	۰,۱۲	۰,۱۷	۰,۱۹	۰,۱۸	منگنز
۱,۹۳	۱,۷۲	۱,۲۴	۱,۲۵	۱,۹۳	۱,۶۷	سرب وروی

۰,۲۵	۰,۲۱	۰,۳۱	۰,۲۲	۰,۲۲	۰,۲۴	کرومیت
۴۲,۵۰	۳۷,۶۶	۳۷,۴۸	۳۴,۴۹	۳۴,۳۴	۲۷,۷۱	مس
۲,۳۲	۰,۴۴	۱,۵۵	۸,۵۷	۰,۸۶	۰,۶۷	طلا
۲,۰۰	۲,۰۸	۲,۰۸	۲,۰۸	۰,۰۹	۰,۰۰	نفلین سینیت
۰,۰۷	۰,۰۶	۰,۱۳	۰,۱۰	۰,۱۳	۰,۰۶	ژئولیت
۰,۰۰۰	۰,۰۰۰	۰,۰۰۰	۰,۰۰۰	۰,۰۰۰	۰,۰۰۶	کبات
۳۴۱,۱۰	۲۹۴,۲۶	۲۶۳,۲۹	۲۳۱,۸۵	۲۱۳,۶۶	۱۵۸,۵۹	جمع

بر اساس اطلاعات مرکز آمار ایران روند تولید مواد معدنی در جدول زیر ارائه شده است. در این بخش گزارش لازم به ذکر است همانگونه که در بخش‌های مختلف کتاب اشاره شده، اطلاعات ارائه شده بر اساس نوع مرجع ممکن است دارای تفاوت‌هایی باشد که به علت مسائل فنی از قبیل چارچوب‌های آماری بوده و امری کاملاً طبیعی می‌باشد.

جدول ۷۶: روند تولید محصولات معدنی به تفکیک رشته فعالیت

۱۳۸۹	۱۳۸۸	۱۳۸۷	۱۳۸۶	۱۳۸۵	۱۳۸۴	واحد	رشته فعالیت
۲۲۴۹۴۳	۲۰۳۳۲۸	۱۷۸۹۰۵	۱۶۰۹۲۰	۱۳۸۳۳۴	۱۱۶۸۱۰	هزار تن	کل معادن
۲۳۲۴	۲۱۸۱	۲۶۳۶	۲۵۶۵	۲۴۱۳	۱۸۹۹	هزار تن	استخراج زغال سنگ
۳۰۹۹۲	۲۷۶۱۷	۲۸۴۷۴	۲۴۷۳۸	۲۰۶۴۸	۲۰۱۴۵	هزار تن	استخراج سنگ آهن
۱۴۳۶	۶۲۶	۵۷۱	۶۷۷	۱۰۷۲	۹۹۱	هزار تن	استخراج سرب و روی
۱۱۷۸	۱۲۵۶	۶۶۸	۸۰۳	۷۴۲	۵۷۱	هزار تن	استخراج سنگ طلا
۱۵۸۰	۱۰۳۱	۱۱۱۵	۸۵۲	۷۹۰	۵۵۳	هزار تن	استخراج سنگ مس
۳۹۴	۲۷۵	۲۶۹	۱۳۹	۲۶۹	۲۳۴	هزار تن	استخراج کرومیت
۱۲۵	۱۲۶	۱۱۶	۱۰۳	۹۴	۱۱۵	هزار تن	استخراج منگنز
۶۸۷	۵۲۲	۷۱۵	۱۲۵۷	۱۳۹۵	۱۳۴۱	هزار تن	استخراج بوکسیت
۸۰۲۴۱	۷۱۳۲۱	۶۸۷۰۸	۶۸۴۸۸	۷۶۱۰۲	۵۶۴۸۴	هزار مترمکعب	استخراج شن و ماسه
۱۵۷۳۸	۱۳۸۳۹	۱۳۱۰۴	۱۱۱۴۳	۹۹۰۸	۹۳۹۶	هزار تن	استخراج سنگ‌های تزئینی
۲۱۹۹۰	۲۰۴۵۶	۱۶۲۶۵	۲۱۳۷۳	۱۶۴۴۱	۱۱۶۸۸	هزار تن	استخراج سنگ لاشه
۳۹۸	۶۲۶	۶۸۶	۷۸۸	۳۹۴	۷۳	هزار مترمکعب	استخراج سنگ بالاست
۱۱۴۶۳۹	۱۰۷۳۷۳	۸۹۹۲۶	۷۲۷۶۸	۶۲۹۵۹	۵۰۱۶۰	هزار تن	استخراج سنگ آهک
۱۳۶۷۲	۱۳۶۱۶	۱۲۵۶۶	۱۳۳۷۹	۱۱۸۷۸	۱۱۱۴۵	هزار تن	استخراج سنگ گچ
۹۳۵۵	۴۳۲۶	۴۶۸۵	۲۶۵۵	۲۷۱۶	۱۸۴۲	هزار تن	استخراج کائولن، خاک نسوز و...
۱۲۵۱	۱۱۳۲	۶۹۶	۶۹۸	۵۱۴	۴۰۳	هزار تن	استخراج دولومیت

۳۵۵	۳۸۷	۳۷۶	۲۵۴	۱۸۶	۲۶۱	هزار تن	استخراج بنتونیت و گل سرشوی
۱۳۶	۱۳۱	۱۱۶	۱۱۲	۱۸۹	۹۵	هزار تن	استخراج منیزیت و گل سفید
۸۵۸	۶۷۹	۷۳۸	۶۳۳	۲۸۰	۷۲۸	هزار تن	استخراج سولفات سدیم
۳۲۰	۳۶۵	۲۲۷	۲۴۵	۲۲۶	۲۳۱	هزار تن	استخراج باریت
۷۶	۷۱	۶۶	۷۳	۶۳	۶۸	هزار تن	استخراج فلورین
۶۲			۵۳	۶۷	۳۲۴	هزار تن	استخراج فسفات
۳۲۵۷	۲۸۱۶	۲۳۰۱	۲۷۵۵	۲۶۱۸	۲۰۳۲	هزار تن	استخراج نمک
۳۶۳۷	۳۶۴۳	۲۵۰۸	۲۹۰۹	۲۲۵۲	۲۱۰۳	هزار تن	استخراج سیلیس
۲۱۴۵	۱۷۴۳	۱۳۱۴	۹۸۳	۸۹۸	۷۷۵	هزار مترمکعب	استخراج پوکه معدنی
۶۴۸	۶۳۷	۵۰۵	۵۲۴	۴۱۸	۲۹۱	هزار تن	استخراج فلدسپات
۷۹	۶۷	۹۰	۹۱	۶۹	۷۱	هزار تن	استخراج تالک
۶۸	۷۰	۸۳	۱۱۰	۹۹	۱۱۸	هزار تن	استخراج صدف دریایی
۵	۴	۲	۱			هزار تن	سنگهای قیمتی و نیمه قیمتی

مأخذ: مزرک آمار ایران

در جدول زیر روند سهم تولید محصولات معدنی ایران از محصولات معدنی جهان بر اساس اطلاعات کنگره جهانی معدن ارائه شده است

جدول ۷۷: سهم تولید مواد معدنی ایران از تولید جهانی

سال	۱۳۸۵ (۲۰۰۶)	۱۳۸۶ (۲۰۰۷)	۱۳۸۷ (۲۰۰۸)	۱۳۸۸ (۲۰۰۹)	۱۳۸۹ (۲۰۱۰)	۱۳۹۰ (۲۰۱۱)
سنگ آهن	۰,۶۶	۱,۶	۱,۵۲	۱,۵۵	۱,۱۲	
کروم	۲,۰۹	۰,۸۴	۰,۹۵	۱,۳۷	۰,۸۲	
منگنز	۰,۳۶	۰,۳۹	۰,۲۸	۰,۳۳	۰,۱۴	
مولیبدن	۱,۲۳	۱,۳	۱,۲۷	۱,۳۸	۲,۶۷	۰,۱۴
آلومینیوم	۰,۶۱	۰,۵۳	۰,۶۳	۰,۷۶	۰,۷۳	
آرسنیک	۰,۴۶	۰,۲۲	۰,۱۹	۰,۱۹	۰,۱۶	۰,۲
بوکسیت	۰,۲۷	۰,۲۶	۰,۲۶	۰,۱۷	۰,۳۸	۰,۱۹
مس	۱,۳۳	۱,۶۱	۱,۵۷	۱,۶۸	۱,۳	
سرب	۰,۵	۰,۲۵	۰,۲۱	۰,۷	۰,۶	
روی	۱,۵۸	۰,۷	۰,۷۴	۱,۰۱	۱,۶۱	
طلا	۰,۰۴	۰,۰۴	۰,۰۴	۰,۰۴	۰,۰۳	

نقره	۰,۱۳	۰,۲	۰,۱۹	۰,۱۸	۰,۱۸
------	------	-----	------	------	------

مأخذ www.wmc.org.pl: (سایت کنگره جهانی معدن)

۲-۲-۲-۲ رزش تولیدات معدنی

ارزش تولید محصولات معدنی بر اساس اطلاعات مرکز آمار در جدول زیر ارائه شده است

جدول ۷۸: ارزش تولید مواد معدنی در کشور (میلون ریال)

رشته فعالیت	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹
کل معادن	۱۶۷۷۰۲۵۴	۲۲۶۴۲۴۰۸	۳۰۶۴۷۰۵۳	۳۵۵۶۷۷۷۶	۳۵۵۸۶۱۷۰	۵۰۱۴۷۵۷۶
استخراج زغال سنگ	۷۹۷۱۰۹	۱۰۷۷۶۴۲	۱۴۲۷۷۱۵	۱۹۳۷۹۰۵	۱۶۴۹۰۴۱	۱۸۰۸۷۰۸
استخراج سنگ آهن	۴۷۶۹۵۱۶	۵۴۸۳۷۵۴	۹۵۷۶۸۳۶	۱۲۹۴۲۰۹۰	۱۱۱۲۵۴۵۰	۱۷۳۲۱۴۲۰
استخراج سرب و روی	۵۱۸۳۴۵	۱۸۵۵۳۶۴	۱۷۸۴۳۷۳	۶۲۹۲۱۲	۷۳۵۷۳۵	۱۲۰۰۵۲۱
استخراج سنگ طلا	۱۰۷۹۷۵	۱۱۳۱۵۶	۱۹۵۷۴۰	۱۶۷۹۴۹	۲۱۹۷۰۹	۲۱۵۸۲۰
استخراج سنگ مس	۵۳۷۳۷۷۸	۷۵۰۰۲۴۸	۸۴۴۹۰۷۹	۸۶۳۹۴۲۱	۹۱۶۷۹۳۸	۱۳۴۰۰۵۲۰
استخراج کرومیت	۱۵۹۷۰۳	۲۹۷۲۲۳	۲۴۴۰۱۸	۴۰۷۵۲۹	۳۹۵۲۲۴	۸۵۱۵۲۹
استخراج منگنز	۴۱۸۳۷	۵۱۳۸۳	۸۴۸۱۱	۱۲۹۹۴۱	۱۲۲۶۴۷	۱۲۱۳۷۴
استخراج بوکسیت	۱۲۹۹۷۸	۱۵۳۹۲۸	۱۲۷۵۰۶	۱۳۷۸۱۲	۱۰۷۸۹۱	۱۷۳۳۰۶
استخراج شن و ماسه	۱۱۸۵۳۳۹	۱۵۴۸۲۰۴	۲۱۴۷۵۳۸	۲۳۹۳۴۲۵	۲۷۸۳۱۴۹	۳۲۸۱۳۹۱
استخراج سنگ‌های تزئینی	۱۵۱۹۳۶۹	۱۹۱۶۳۹۳	۳۰۵۰۳۰۶	۳۸۴۷۷۵۶	۴۱۶۹۸۳۸	۵۳۴۴۷۰۹
استخراج سنگ لاشه	۴۱۱۱۱۸	۴۸۷۸۰۳	۷۳۷۰۹۶	۶۳۴۶۶۲	۹۵۴۶۹۸	۹۵۹۰۳۱
استخراج سنگ بالاست	۱۶۹۸	۱۹۴۴۸	۴۵۲۸۳	۴۶۵۰۷	۶۵۲۱۴	۴۵۱۶۰
استخراج سنگ آهک	۹۱۹۵۱۳	۱۰۷۹۵۰۲	۱۵۱۶۸۹۷	۲۰۲۳۸۳۶	۲۳۰۵۶۶۹	۳۲۳۴۰۹۷
استخراج سنگ گچ	۲۲۱۰۸۷	۲۳۶۵۱۱	۲۷۷۴۵۹	۳۳۶۹۷۳	۴۱۲۸۱۶	۵۱۰۸۰۸
استخراج کائولن، خاک نسوز و ...	۱۱۱۱۲۸	۲۳۶۰۳۳	۲۰۱۸۶۶	۳۹۵۶۱۵	۲۸۸۶۴۸	۴۳۷۹۰۸
استخراج دولومیت	۲۵۱۷۸	۲۹۳۹۵	۵۲۹۲۹	۴۳۷۴۸	۶۵۶۹۷	۹۳۴۱۹
استخراج بنتونیت و گل سرشوی	۱۴۴۵۱	۱۲۳۸۲	۱۹۳۲۱	۳۱۸۳۷	۴۵۴۷۴	۳۷۰۸۷
استخراج منیزیت و گل سفید	۲۰۷۳۱	۴۶۷۲۲	۳۲۰۹۸	۳۸۱۴۳	۵۲۲۳۸	۵۸۶۹۸
استخراج سولفات سدیم	۱۸۵۷۰	۱۴۳۰۶	۴۶۴۹۹	۶۷۸۲۸	۶۲۸۲۱	۱۹۳۵۸
استخراج باریت	۴۹۶۲۳	۳۹۹۹۷	۶۶۱۲۸	۶۹۰۲۳	۸۶۶۵۳	۹۶۰۳۵
استخراج خاک سرخ و زرد	۴۷۷	۴۱	۵۰۰			۱۲۰۶
استخراج فلورین	۲۵۳۰۵	۵۳۹۵۹	۵۸۴۸۵	۵۶۵۲۶	۹۴۹۵۹	۸۱۷۵۰

۳۰۰۰	۱۹۳۷	۷۵۵۲	۰	۱۹۳۲	۰	استخراج سولفات استرونیسم
۴۴۱۰			۳۱۸۰	۳۳۲۸	۲۸۴۱	استخراج بر
۰	۷۸۱۲۷	۱۱۶۸۵۱	۵۶۰	۱۸۰	۰	استخراج زرنیخ
۹۵۳۷۶			۲۵۱۵۳	۳۱۰۱۸	۱۱۴۷۶۶	استخراج فسفات
۲۳۶۷۱۲	۲۱۲۱۲۱	۱۳۴۰۴۰	۱۵۹۸۴۹	۱۰۹۲۷۳	۶۹۵۷۱	استخراج نمک
۲۳۶۶۹۱	۲۱۶۱۴۲	۱۷۷۷۹۳	۱۸۹۰۶۷	۱۴۸۸۹۱	۸۷۳۵۵	استخراج سیلیس
۱۲۲۲۳۸	۶۹۳۲۰	۷۰۶۶۸	۳۷۹۲۸	۲۴۹۲۶	۲۲۴۶۸	استخراج پوکه معدنی
۱۰۹۹۵۵	۵۰۹۹۷	۳۶۹۳۶	۳۵۷۶۱	۳۲۸۱۴	۱۹۲۴۸	استخراج فلدسپات
۸۰۲۲	۷۳۴۹	۶۶۳۹	۸۶۷۱	۶۹۵۹	۵۳۰۴	استخراج تالک
۷۳۴۸	۱۸۲۲۰	۲۱۰۴۹	۱۸۵۷۰	۱۲۷۸۶	۱۷۳۴۰	استخراج صدف دریایی
۴۵۵۸			۵۱۵۲	۴۴۰۵	۱۷۵۲	استخراج میکا
۱۰۰۰۰			۱۰۰۰۰	۷۶۲۵	۴۷۵۶	استخراج فیروزه
۳۷۵۰			۰	۷۸	۳۲	استخراج عقیق
۱۳۶۰	۱۴۲۶۴	۱۲۲۰۰	۴۷۰			سایر سنگهای قیمتی و نیمه قیمتی
۳۳۰۱	۶۱۸۴	۶۳۱۰	۱۰۲۰۹	۴۷۹۹	۲۹۹۳	سایر بخش‌های معدنی

مأخذ: مزرک آمار ایران

روند سهم ارزش تولیدات مواد معدنی از کل ارزش تولید مواد معدنی کشور بر اساس رشته فعالیت‌ها در جدول زیر ارائه شده است

جدول ۷۹: روند سهم ارزش تولید مواد معدنی از کل ارزش تولید مواد معدنی

۱۳۸۹	۱۳۸۸	۱۳۸۷	۱۳۸۶	۱۳۸۵	۱۳۸۴	رشته فعالیت‌ها
۳,۶٪	۴,۶٪	۵,۴٪	۴,۷٪	۴,۸٪	۴,۸٪	استخراج زغال سنگ
۳۴,۵٪	۳۱,۳٪	۳۶,۴٪	۳۱,۲٪	۲۴,۲٪	۲۸,۴٪	استخراج سنگ آهن
۲,۴٪	۲,۱٪	۱,۸٪	۵,۸٪	۸,۲٪	۳,۱٪	استخراج سرب و روی
۰,۴٪	۰,۶٪	۰,۵٪	۰,۶٪	۰,۵٪	۰,۶٪	استخراج سنگ طلا
۲۶,۷٪	۲۵,۸٪	۲۴,۳٪	۲۷,۶٪	۳۳,۱٪	۳۲,۰٪	استخراج سنگ مس
۱,۷٪	۱,۱٪	۱,۱٪	۰,۸٪	۱,۳٪	۱,۰٪	استخراج کرومیت
۰,۲٪	۰,۳٪	۰,۴٪	۰,۳٪	۰,۲٪	۰,۲٪	استخراج منگنز
۰,۳٪	۰,۳٪	۰,۴٪	۰,۴٪	۰,۷٪	۰,۸٪	استخراج بوکسیت
۶,۶٪	۷,۸٪	۶,۷٪	۷,۰٪	۶,۸٪	۷,۱٪	استخراج شن و ماسه
۱۰,۷٪	۱۱,۷٪	۱۰,۸٪	۱۰,۰٪	۸,۵٪	۹,۱٪	استخراج سنگ‌های تزئینی

۱,۹٪	۲,۷٪	۱,۸٪	۲,۴٪	۲,۲٪	۲,۵٪	استخراج سنگ لاشه
۰,۱٪	۰,۲٪	۰,۱٪	۰,۱٪	۰,۱٪	۰,۰٪	استخراج سنگ بالاست
۶,۴٪	۶,۵٪	۵,۷٪	۴,۹٪	۴,۸٪	۵,۵٪	استخراج سنگ آهک
۱,۰٪	۱,۲٪	۰,۹٪	۰,۹٪	۱,۰٪	۱,۳٪	استخراج سنگ گچ
۰,۹٪	۰,۸٪	۱,۱٪	۰,۷٪	۱,۰٪	۰,۷٪	استخراج کائولن، خاک نسوز و ...
۰,۲٪	۰,۲٪	۰,۱٪	۰,۲٪	۰,۱٪	۰,۲٪	استخراج دولومیت
۰,۱٪	۰,۱٪	۰,۱٪	۰,۱٪	۰,۱٪	۰,۱٪	استخراج بنتونیت و گل سرشوی
۰,۱٪	۰,۱٪	۰,۱٪	۰,۱٪	۰,۲٪	۰,۱٪	استخراج منیزیت و گل سفید
۰,۰۴٪	۰,۲٪	۰,۲٪	۰,۲٪	۰,۱٪	۰,۱٪	استخراج سولفات سدیم
۰,۲٪	۰,۲٪	۰,۲٪	۰,۲٪	۰,۲٪	۰,۳٪	استخراج باریت
۰,۰۰۲٪			۰,۰۰۲٪		۰,۰۰۳٪	استخراج خاک سرخ و زرد
۰,۲٪	۰,۳٪	۰,۲٪	۰,۲٪	۰,۲٪	۰,۲٪	استخراج فلورین
۰,۰۱٪	۰,۰۱٪	۰,۰۲٪	۰,۰۰٪	۰,۰۱٪	۰,۰۰٪	استخراج سولفات استرونیسم
۰,۰۱٪			۰,۰۱٪	۰,۰۱٪	۰,۰۲٪	استخراج بر
	۰,۲٪	۰,۳٪	۰,۰٪	۰,۰۰٪	۰,۰۰٪	استخراج زرنیخ
۰,۲٪			۰,۱٪	۰,۱٪	۰,۷٪	استخراج فسفات
۰,۵٪	۰,۶٪	۰,۴٪	۰,۵٪	۰,۵٪	۰,۴٪	استخراج نمک
۰,۵٪	۰,۶٪	۰,۵٪	۰,۶٪	۰,۷٪	۰,۵٪	استخراج سیلیس
۰,۲٪	۰,۲٪	۰,۲٪	۰,۱٪	۰,۱٪	۰,۱٪	استخراج پوکه معدنی
۰,۲٪	۰,۱٪	۰,۱٪	۰,۱٪	۰,۱٪	۰,۱٪	استخراج فلدسپات
۰,۰۲٪	۰,۰۲٪	۰,۰۲٪	۰,۰۳٪	۰,۰۳٪	۰,۰۳٪	استخراج تالک
۰,۰۱٪	۰,۱٪	۰,۱٪	۰,۱٪	۰,۱٪	۰,۱٪	استخراج صدف دریایی
۰,۰۱٪			۰,۰۲٪	۰,۰۲٪	۰,۰۱٪	استخراج میکا
۰,۰۲٪			۰,۰۳٪	۰,۰۳٪	۰,۰۳٪	استخراج فیروزه
۰,۰۱٪						استخراج عقیق
۰,۰۰٪	۰,۰۴٪	۰,۰۳٪	۰,۰۰٪			سایر سنگهای قیمتی و نیمه قیمتی
۰,۰۱٪	۰,۰۲٪	۰,۰۲٪	۰,۰۳٪	۰,۰۲٪	۰,۰۲٪	سایر بخش‌های معدنی

مأخذ: مزرک آمار ایران

ارزش تولید مواد معدنی به تفکیک استان در جدول زیر ارائه شده است. اطلاعات سال‌های ۱۳۸۷ و ۱۳۸۸ توسط مرکز آمار ایران ارائه نشده است

جدول ۸۰: روند ارزش تولید مواد معدنی به تفکیک استان (میلیون ریال)

استان	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۹
آذربایجان شرقی	۱۵۸۷۴۱	۳۲۱۵۰۳	۹۲۵۳۶۹	۱۸۷۰۷۶۸
آذربایجان غربی	۳۳۴۳۵۶	۳۸۰۳۴۳	۷۰۵۸۵۳	۸۳۲۹۶۷
اردبیل	۲۶۸۹۲	۶۸۶۶۹	۶۰۸۰۱	۱۲۰۰۰۲
اصفهان	۸۶۶۸۷۳	۱۲۸۲۶۱۹	۲۰۲۸۰۴۲	۲۲۰۸۰۱۱
البرز				۳۴۵۵۲۹
ایلام	۴۹۴۵۶	۶۴۱۶۱	۶۸۲۷۹	۱۶۸۶۷۵
بوشهر	۱۱۹۷۸۶	۹۳۲۹۳	۱۳۶۲۴۹	۳۱۱۳۱۸
تهران	۶۲۱۳۰۰	۴۳۱۷۹۰	۶۸۱۲۶۲	۹۹۵۳۱۷
چهار محال و بختیاری	۶۹۲۴۵	۸۵۸۳۷	۱۳۵۷۳۱	۲۲۱۴۸۵
خراسان جنوبی	۱۹۳۵۵۶	۲۹۸۴۹۹	۳۱۳۱۷۷	۶۷۶۰۱۳
خراسان رضوی	۳۴۱۸۱۷	۳۸۶۱۵۰	۴۷۴۵۷۴	۱۱۲۴۰۹۸
خراسان شمالی	۱۶۹۴۱۱	۲۴۵۶۵۱	۲۰۸۹۹۰	۲۷۶۲۶۳
خوزستان	۱۱۶۹۰۹	۲۶۱۸۸۷	۳۹۲۳۹۰	۵۸۷۶۵۱
زنجان	۲۳۷۳۶۰	۱۱۲۱۵۹۸	۴۳۵۵۷۶	۸۸۹۷۵۲
سمنان	۴۰۱۹۵۰	۳۰۸۲۳۷	۴۱۸۱۸۶	۵۳۸۰۹۷
سیستان و بلوچستان	۲۴۱۰۱۸	۱۸۴۰۹۳	۲۱۶۵۴۳	۳۴۶۷۳۰
فارس	۳۷۰۳۱۸	۷۸۷۲۶۵	۱۳۷۸۷۷۷	۲۱۵۶۳۸۹
قزوین	۵۷۳۰۳	۶۶۱۸۵	۷۱۶۶۴	۱۳۲۱۱۶
قم	۷۴۵۷۸	۸۴۴۹۷	۱۲۰۳۳۴	۲۵۶۵۸۴
کردستان	۱۴۴۱۹۶	۱۴۹۳۲۲	۲۳۰۲۶۴	۳۳۴۹۰۶
کرمان	۷۴۹۴۸۵۳	۱۰۳۲۶۵۱۷	۱۲۵۷۸۶۰۹	۲۰۵۹۳۹۵۲
کرمانشاه	۵۵۸۹۷	۸۷۲۴۵	۴۰۸۰۱۰	۲۵۴۶۳۹
کهگیلویه و بویراحمد	۳۷۵۴۱	۵۷۰۳۲	۱۲۸۷۳۹	۳۸۴۰۵۷
گلستان	۱۶۳۱۹۹	۲۲۵۴۱۵	۲۴۷۲۴۴	۴۲۹۴۳۳
گیلان	۷۹۷۴۷	۹۰۱۲۰	۱۳۱۴۳۷	۲۲۷۴۴۶

۴۵۶۹۳۲	۲۸۲۲۹۸	۳۶۷۰۱۵	۲۲۷۲۰۸	لرستان
۴۸۵۰۸۴	۴۰۰۹۳۳	۳۵۳۸۷۴	۲۲۳۸۶۱	مازندران
۱۶۷۳۷۲۶	۶۲۳۴۸۶	۳۰۴۳۸۸	۳۴۰۳۳۳	مرکزی
۳۴۴۹۰۵	۲۵۷۴۷۳	۱۴۵۹۶۲	۸۸۷۹۶	هرمزگان
۳۱۶۰۶۵	۲۷۴۳۲۶	۲۳۳۲۱۲	۷۳۳۸۸	همدان
۱۰۵۸۸۶۶۶	۶۳۱۲۴۳۶	۳۸۳۰۰۳۰	۳۳۹۰۳۵۰	یزد

مأخذ: مزکر آمار ایران

در بین استان‌ها، کرمان، یزد و اصفهان به ترتیب با ۲۰۵۹۴، ۱۰۵۸۹ و ۲۲۰۸ میلیارد ریال بالاترین ارزش تولیدات سال ۱۳۸۹ را به خود اختصاص داده‌اند. سهم هر استان از ارزش تولید مواد معدنی در جدول زیر ارائه شده است.

جدول ۸۱: روند سهم ارزش تولید مواد معدنی از کل ارزش تولید مواد معدنی به تفکیک استان

استان	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۹
آذربایجان شرقی	۰,۹٪	۱,۴٪	۳,۰٪	۳,۷٪
آذربایجان غربی	۲,۰٪	۱,۷٪	۲,۳٪	۱,۷٪
اردبیل	۰,۲٪	۰,۳٪	۰,۲٪	۰,۲٪
اصفهان	۵,۲٪	۵,۷٪	۶,۶٪	۴,۴٪
البرز				۰,۷٪
ایلام	۰,۳٪	۰,۳٪	۰,۲٪	۰,۳٪
بوشهر	۰,۷٪	۰,۴٪	۰,۴٪	۰,۶٪
تهران	۳,۷٪	۱,۹٪	۲,۲٪	۲,۰٪
چهارمحال و بختیاری	۰,۴٪	۰,۴٪	۰,۴٪	۰,۴٪
خراسان جنوبی	۱,۲٪	۱,۳٪	۱,۰٪	۱,۳٪
خراسان رضوی	۲,۰٪	۱,۷٪	۱,۵٪	۲,۲٪
خراسان شمالی	۱,۰٪	۱,۱٪	۰,۷٪	۰,۶٪
خوزستان	۰,۷٪	۱,۲٪	۱,۳٪	۱,۲٪
زنجان	۱,۴٪	۵,۰٪	۱,۴٪	۱,۸٪
سمنان	۲,۴٪	۱,۴٪	۱,۴٪	۱,۱٪
سیستان و بلوچستان	۱,۴٪	۰,۸٪	۰,۷٪	۰,۷٪
فارس	۲,۲٪	۳,۵٪	۴,۵٪	۴,۳٪
قزوین	۰,۳٪	۰,۳٪	۰,۲٪	۰,۳٪

۰,۵٪	۰,۴٪	۰,۴٪	۰,۴٪	قم
۰,۷٪	۰,۸٪	۰,۷٪	۰,۹٪	کردستان
۴۱,۱٪	۴۱,۰٪	۴۵,۶٪	۴۴,۷٪	کرمان
۰,۵٪	۱,۳٪	۰,۴٪	۰,۳٪	کرمانشاه
۰,۸٪	۰,۴٪	۰,۳٪	۰,۲٪	کهگیلویه و بویراحمد
۰,۹٪	۰,۸٪	۱,۰٪	۱,۰٪	گلستان
۰,۵٪	۰,۴٪	۰,۴٪	۰,۵٪	گیلان
۰,۹٪	۰,۹٪	۱,۶٪	۱,۴٪	لرستان
۱,۰٪	۱,۳٪	۱,۶٪	۱,۳٪	مازندران
۳,۳٪	۲,۰٪	۱,۳٪	۲,۰٪	مرکزی
۰,۷٪	۰,۸٪	۰,۶٪	۰,۵٪	هرمزگان
۰,۶٪	۰,۹٪	۱,۰٪	۰,۴٪	همدان
۲۱,۱٪	۲۰,۶٪	۱۶,۹٪	۲۰,۲٪	یزد

مأخذ: مزرک آمار ایران

۲-۲-۳ زمین شناسی و اکتشافات معدنی

مأموریت‌های سازمان تأمین اطلاعات پایه زمین شناختی جهت کشف منابع زمینی و کاهش خسارات ناشی از مخاطرات زمین شناختی و داده‌های قابل استفاده در کلیه طرح‌های عمرانی، صنعتی، کشاورزی، انرژی و زیست محیطی می‌باشد. از محورهای فعالیت این سازمان به موارد زیر می‌توان اشاره نمود:

تولید اطلاعات کاربردی زمین شناسی

توسعه فعالیت‌های اکتشاف مواد معدنی

تولید داده و دانش مخاطرات زمین شناختی، زیست محیطی و مهندسی

توسعه فناوری‌های نوین زمین شناسی و اکتشافی

توسعه فعالیت‌های بین‌المللی و صدور خدمات فنی- مهندسی

با توجه به ضرورت اجرای سیاست‌های خصوصی‌سازی و توانمندسازی کشور در بخش معدن، سازمان رویکردی موثر داشته است که می‌توان به عقد بیش از ۲۱ قرارداد در زمینه اجرای پروژه‌های زمین شناسی با شرکت‌های مشاور زمین شناسی، عقد ۴۹ قرارداد در زمینه اجرای پروژه‌های اکتشافی با شرکت‌های مشاور و پیمانکار داخلی و انجام فعالیت‌های پایه زمین شناسی و اکتشافی در سایر کشورها به منظور بسترسازی برای حضور بخش خصوصی ایرانی برای ادامه پروژه‌ها اشاره نمود. با توجه به اهمیت حوزه زمین شناسی هر کدام از محورهای اشاره شده تشریح می‌گردد.

۲-۳-۱ توسعه اطلاعات کاربردی زمین شناسی

۲-۳-۱-۱ تهیه نقشه‌های زمین شناسی

نقشه‌های زمین شناسی یکی از مهم‌ترین اطلاعات پایه کشور هستند که در کلیه طرح‌های عمرانی، صنعتی، کشاورزی، انرژی و زیست محیطی کاربرد دارند. این نقشه‌ها با توجه به نیاز در مقیاس‌های گوناگون تهیه می‌شوند. این نقشه‌ها اطلاعات لازم جهت انجام اکتشاف مواد معدنی، مطالعات لرزه خیزی، تهیه نقشه‌های پهنه بندی خطر بلایای طبیعی (سیلاب، فرونشست زمین، ناپایداری‌های دامنه‌ای و

آتش فشان ها)، مطالعات زمین شناسی زیست محیطی، مطالعات زمین شناسی مهندسی، برنامه ریزی توسعه شهری، آبخیزداری، طرح های مکان یابی صنعتی و شهری و طرح های مسیریابی جاده ها و خطوط انتقال نیرو، انرژی و آب را در بردارند.

با توجه به رشد و گسترش شهرها، توسعه فعالیت های صنعتی و اقتصادی و ایجاد سازه های بزرگ، ضرورت هدایت برداشت های زمین شناسی به مقیاس کمی و کیفی دقیق تر پس از تکمیل پوشش سراسری نقشه های زمین شناسی در مقیاس ۱:۱۰۰,۰۰۰ احساس گردید و نیاز به نقشه های زمین شناسی با مقیاس بزرگ تر و کاربردی بیش از پیش احساس شده و در این راستا، کار تهیه نقشه های در مقیاس ۱:۲۵,۰۰۰ (کاربردی - توسعه ای) در موضوعات زمین شناسی محض، زمین شناسی اقتصادی، زمین شناسی مهندسی، آب زمین شناسی و زمین شناسی زیست محیطی، زمین ریخت شناسی و مخاطرات برای نخستین بار در کشور از سال ۱۳۸۴ آغاز گردید. این نقشه ها با دقتی حدود ۱۶ برابر نقشه های ۱:۱۰۰,۰۰۰ تهیه می شوند. خاطر نشان می سازد از مجموع حدود ۱۰,۰۰۰ برگه پوشش کشوری تعداد ۴,۰۰۰ برگه آن در اولویت نخست قرار گرفته است.

به جهت نیاز کشور به اطلاعات پایه دقیق تر، از سال ۱۳۸۴ تولید نقشه های زمین شناسی بزرگ مقیاس (۱:۲۵,۰۰۰) در ۷ لایه کاربردی ناحیه ای، مهندسی، مخاطرات، آب زمین شناسی و زیست محیطی، زمین شناسی اقتصادی و زمین ریخت شناسی در دستور کار سازمان قرار گرفت، در حال حاضر تعداد این نقشه ها ۴۱۵ نقشه است که پراکندگی شان در اندکس نقشه های ۱:۲۵,۰۰۰ به نمایش درآمده و این در حالی است که بیش از ۱۰,۰۰۰ نقشه با مقیاس یاد شده، کل وسعت ایران را پوشش می دهد. در این راستا، اولین نقشه های ۱:۲۵,۰۰۰ که به طور آزمایشی اقدام به تهیه آن گردید، نقشه های آبعلی و لواسان بزرگ در سال ۱۳۸۴ بود، و تهیه آن ها بر اساس استانداردهای تعیین شده صورت گرفت. این استاندارد شامل ۵ بخش است که هر بخش به یکی از لایه های مختلف نقشه های کاربردی ۱:۲۵,۰۰۰ (به استثنای لایه اقتصادی) اختصاص یافته است. همچنین استاندارد مدل اطلاعات رقومی و شیوه ساماندهی آن در سامانه GIS و کارتوگرافی نقشه های زمین شناسی کاربردی در این خصوص تدوین گردید.

به طور خلاصه می توان گفت که در تهیه نقشه های زمین شناسی ۱:۲۵,۰۰۰ با توجه به روش های پیشرفته جهانی موارد زیر مد نظر بوده است:

استفاده همزمان از عکس های هوایی و داده های ماهواره ای به عنوان تصویرهای پایه
استفاده از نقشه های توپوگرافی رقومی با مقیاس ۱:۲۵,۰۰۰ به عنوان نقشه پایه (تولید سازمان نقشه برداری کشور)
برداشت های زمین شناسی با حضور کارشناسان از تخصص های مختلف زمین شناسی
ساماندهی اطلاعات در قالب سامانه اطلاعات جغرافیایی
از مزیت های نقشه های زمین شناسی کاربردی ۱:۲۵,۰۰۰ می توان به موارد زیر اشاره نمود:

تهیه این لایه ها در ۶ لایه تخصصی

دقت بالا در تفکیک عوارض زمین شناسی

انجام مراحل مختلف تهیه نقشه از برداشت تا امور آزمایشگاهی و ستادی با گروه کارشناسی تخصصی: شامل کارشناسان ارشد سنگ شناسی (رسوبی، آذرین و دگرگونی)، چینه شناسی، دیرینه شناسی، تکتونیک، زمین شناسی مهندسی، سایزوتکتونیک، مخاطرات زمین شناسی، آب زمین شناسی و زیست محیطی، زمین ریخت شناسی مهندسی، مطالعات آزمایشگاهی، متخصص پردازش داده های ماهواره ای و عکس های هوایی، متخصص سامانه اطلاعات جغرافیایی و متخصص کارتوگرافی، ناظران و مشاوران علمی و کارشناسان ارشد عضو شورای ارزیابی انتشارات سازمان زمین شناسی

قابلیت به هنگام سازی: از آنجا که اطلاعات این نقشه ها در قالب سامانه ای با توانایی نامحدود در ذخیره سازی و پردازش اطلاعات (GIS) ذخیره می گردد، تغییر تمام یا بخشی از اطلاعات موجود و تولید اطلاعات جدید در نقشه ها به هنگام می شود.

یکنواختی نقشه ها و هماهنگی مرزها: با ارائه مدل اطلاعات رقومی (digital data model) تمامی عوارض به گونه رقومی و یکسان ارائه خواهند شد و مشکل ناهماهنگی نقشه ها در مرز نقشه وجود نخواهد داشت

آمار کل نقشه های ۱:۲۵,۰۰۰ آغاز شده از سال ۱۳۸۴ تا کنون، حدود ۴۱۵ نقشه با پیشرفت های فیزیکی متفاوت از ۱ تا ۱۰۰ درصد می باشد. این نقشه ها به دو صورت امانی و پیمانی تهیه شده که در جدول زیر آمار تهیه آن ها در مراکز مختلف سازمان و شرکت های پیمانکار ارائه شده است. از تعداد کل نقشه ها حدود ۲۲۲ نقشه با پیشرفت فیزیکی بیش از ۸۵ درصد به شورای ارزیابی انتشارات وارد شده و ۱۹۳ نقشه دیگر در دست انجام می باشند.

جدول ۸۲: عملکرد تهیه نقشه های ۱:۲۵,۰۰۰ در مراکز مختلف سازمان

نام مرکز	امانی	پیمانی	سایر
----------	-------	--------	------

تهران	مشهد	تبریز	شیراز	اهواز	کرمان	شرکت ها	تعداد نقشه
۱۴۹	۳۷	۳۶	۳۴	۲۲	۱۳	۱۱۸	۶

از ۲۲۲ نقشه وارد شده به شورا، تعداد ۱۵۷ نقشه مورد تأیید نهایی این شورا قرار گرفته و ۶۵ نقشه دیگر هنوز به تأیید نرسیده و در مرحله داوری یا اعمال نظر داوران توسط تهیه کننده می‌باشد. از این ۱۵۷ نقشه ۱۴۶ نقشه به کارتوگرافی ارسال شده که ۷۸ مورد از آن‌ها به اتمام رسیده است. از آنجایی که متن این گزارش‌ها نیازمند ویراستاری و داشتن قالب یکسان بود، طی سال ۱۳۹۱ تعداد ۸۴ جلد گزارش از نقشه‌های تأیید شده نهایی در دست ویراستاری تخصصی و فنی قرار گرفت و یکسان‌سازی شد؛ مابقی گزارش‌ها نیز در نوبت ویراستاری قرار گرفته‌اند.

در حال حاضر تعداد ۷۶ جلد نقشه ۱:۲۵۰۰۰ با گزارش مربوطه (۷۲ جلد لایه زمین شناسی ناحیه‌ای و ۴ جلد لایه زمین شناسی مهندسی) آماده ارائه به مصرف‌کننده می‌باشد. خروجی نهایی نقشه‌های زمین شناسی ناحیه‌ای ۱:۲۵۰۰۰ از لحاظ اجزای نقشه و چیدمان آن، دارای ظاهری متفاوت از نقشه‌های ۱:۲۵۰،۰۰۰ و ۱:۱۰۰،۰۰۰ است.

در جدول زیر روند اجرای پروژه نقشه‌های زمین شناسی کاربردی کشور به تناسب نیاز ارائه شده است

جدول ۸۳: عملکرد نقشه‌های تهیه شده در حوزه زمین شناسی

نوع نقشه	مقیاس	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱
نقشه‌های زمین شناسی کاربردی	۱:۲۵۰۰۰	۵۰	۵۷	۶۲	۶۱	۶۲	۶۰	۵۲	۲۳
نقشه زمین شناسی	۱:۱۰۰۰۰۰	۲۹	۳۰	۴	۴	۸	۰	۱	۱
نقشه زمین شناسی	۱:۲۵۰۰۰۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۱	۱
اطلس نقشه‌های زمین شناسی استانی	۱:۲۵۰۰۰۰	۰	۰	۰	۰	۰	۳۱	۰	۰
نقشه متالوژنی (پراکندگی مواد معدنی) خاورمیانه	۱:۵۰۰۰۰۰۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۱	۰
نقشه زمین شناسی خاورمیانه	۱:۵۰۰۰۰۰۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۱	۰

بیش از ۱۰ هزار برگ نقشه زمین شناسی ۱:۲۵۰۰۰ با ابعاد ۷,۵ درجه طول جغرافیایی و ۷,۵ درجه عرض جغرافیایی سرزمین ایران را پوشش می‌دهد. با احتساب ۷ لایه اطلاعاتی در نقشه‌های ۱:۲۵۰۰۰ به عدد ۷۰ هزار نقشه یا لایه اطلاعاتی خواهیم رسید. اگر فقط یک دهم این تعداد نقشه (با توجه به الویت‌های مخاطرات زمین شناسی، توسعه شهری، مسائل مهم علمی و پژوهشی و طرح‌های اکتشافی) را به عنوان الویت اول در نظر بگیریم نیاز به برداشت و تهیه شش هزار نقشه زمین شناسی در مقیاس ۱:۲۵۰۰۰ خواهیم داشت. اگر هر سال ۲۰۰ برگ نقشه تهیه شود ما نیاز به یک زمان ۳۰ ساله برای تهیه شش هزار نقشه فوق‌الذکر خواهیم داشت.

اجرای طرح تهیه نقشه‌های زمین شناسی کاربردی از سال ۱۳۸۴ آغاز شد. در ابتدای طرح، به منظور اجرای درست فرایند تهیه نقشه‌های زمین شناسی ۱:۲۵۰۰۰، دستورالعمل‌های لازم تدوین و دوره‌های آموزشی به شرح زیر برگزار شد:

استاندارد برداشتهای صحرائی، عملیات آزمایشگاهی، کارهای دفتری نقشه‌های زمین شناسی کاربردی

مدل اطلاعات رقمی (digital data model) نقشه‌های زمین شناسی کاربردی

شیوه ساماندهی اطلاعات در سامانه GIS و کارتوگرافی نقشه‌های زمین شناسی کاربردی

برگزاری چندین دوره آموزشی با همکاری استادان ایرانی و خارجی

همچنین به منظور توسعه فرایند تهیه نقشه‌های زمین شناسی کاربردی از شرکت‌ها و دانشگاهها دعوت به عمل آمد. اولین جلسه مناقصه واگذاری نقشه‌های زمین شناسی با حضور ۱۵ شرکت‌های مهندسی مشاور برگزار شد. افزون بر آن طی همایشی در نیمه دوم خرداد سال ۱۳۸۶ ضمن معرفی رسمی طرح به دانشگاهیان، از آن‌ها دعوت شد که در انجام این طرح ملی سازمان را یاری نمایند.

از دیگر نقشه‌های مهم در حوزه زمین شناسی نقشه‌های ژئوشیمی با مقیاس ۱:۱۰۰۰۰۰ می‌باشد که در جدول زیر عملکرد سازمان زمین شناسی در این حوزه ارائه شده است

جدول ۸۴: عملکرد تهیه نقشه‌های ژئوشیمی با مقیاس ۱:۱۰۰۰۰۰

۱۳۹۱	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۸۸	۱۳۸۷	۱۳۸۶	۱۳۸۵	۱۳۸۴	
۷	۱	۴	۲۲	۶	۲۱	۵۹	۲۲	نقشه ژئوشیمی

به منظور انجام مطالعات و تهیه نقشه‌های زمین شناسی نوین در مقیاس‌های مختلف فراملی، ملی، منطقه‌ای و کاربردی با استفاده از دانش فنی روز، سایت پژوهش‌های کاربردی زمین شناسی تشکیل گردید که از فعالیت‌های این بخش می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

آغاز مطالعات زمین شناسی کواترنری برای اولین بار در کشور

تاسیس آزمایشگاه‌های نوین سن سنجی

بررسی سنگ شناسی و سنگ نگاری آتشفشان‌های کواترنری با نگرشی ویژه بر تکنونیک

بررسی ژئومورفولوژی کواترنری حوضه‌های آبریز (با تاکید بر پادگانه‌های رودخانه‌ای)

مطالعات پالینومورف‌های خلیج فارس و ایجاد آزمایشگاه تخصصی پالینوکوژی کواترنری

زمان نگاری، چینه شناسی، محیط رسوبی و تعیین جهت جریان‌های کهن در رسوبهای مخروط افکنه (کواترنری)

تشکیل گروه نقشه‌های سه بعدی زمین شناسی، زمین شناسی دریایی، مخاطرات، هیدروژئولوژی، زمین ریاضی و زیست محیطی سایت زمین شناسی

تهیه نقشه‌های زمین شناسی سه بعدی

تهیه نقشه‌های هیدروژئولوژی با هدف اکتشاف آب

تهیه اطلس نقشه‌های ۱:۲۵۰,۰۰۰ کاربردی کواترنری

تهیه نقشه‌های پهنه بندی مخاطرات استان البرز

تهیه نقشه زمین شناسی کواترنری ۱:۵,۰۰۰,۰۰۰ خاورمیانه زیر نظر کمیسیون تهیه نقشه‌های زمین شناسی دنیا

مکانیابی جهت ایجاد سیستم پیش نشانگر زلزله در استان البرز

بررسی‌های مدل‌سازی آماری- ریاضی عوامل موثر در بیماری‌ها

تاسیس انجمن علمی کواترنری ایران

تهیه اطلس آتشفشان‌های کواترنری ایران

اطلی پهنه بندی آلودگی فلزات سنگین در محدوده سدها و ارائه راهکار مناسب جهت کاهش آلودگی

گزارش فرونشست دشت‌های اولویت دار

تهیه گزارش خشکسالی ایران

برگزاری کارگاه‌های آموزشی تغییرات اقلیمی کواترنری و جابه‌جایی‌های انسانی، بررسی دیرینه اقلیم به روش پالئو مغناطیس، روش‌های

سنجی با نگرش ویژه به کواترنری، زمین شناسی لوت

برگزاری سمینار کواترنری ایران، مخاطرات استان البرز، مدل‌سازی سه بعدی و هیدروژئولوژی

تهیه لایه پراکندگی سایت‌های باستان شناسی خاورمیانه

۲-۲-۳-۱-۲ بررسی‌های مخاطرات زمین شناختی، زمین شناسی زیست محیطی و زمین شناسی مهندسی

پژوهش در زمینه آمایش سرزمین از دیدگاه زیست محیطی و مخاطرات با توجه به فراوانی مخاطرات زمین شناختی از جمله فرونشست زمین، رخداد فروچاله‌ها، سیل، بهمن، زمین لغزش، سنگ افت و زمین لرزه به منظور کاهش آسیب‌پذیری جامعه، عدم اتلاف منابع مالی بر پایه تهیه نقشه‌های زمین شناسی کاربردی و سرعت بخشیدن به پروژه‌های زیر انجام گردیده است:

آماده‌سازی و تکمیل نقشه‌های زمین شناسی مهندسی و زیست محیطی در مقیاس ۱:۵۰۰۰۰ در مراکز استان‌ها و شهرهای بزرگ ارزیابی و معرفی مخاطرات ناشی از فرونشست زمین در دشت‌های بزرگ کشور و تحلیل خطر ناشی از آن (دشت تهران- شهریار با نرخ ۱۷ سانتیمتر فرونشست طی ۴ سال پیش در سال، اکنون بانرخ بیشینه ۳۵ سانتیمتر در سال به دلیل برداشت بی‌رویه آب زیرزمینی روبروست). اختراع، ساخت، تکمیل، بروزرسانی و راه اندازی سیستم پژوهشی پیش نشانگر الکترومغناطیسی زمین لرزه‌ها در ایستگاه توچال به منظور پیش‌بینی فعالیت لرزه‌ای پیرامون تهران.

تحلیل تاریخچه زمین لرزه‌های کشور (پارینه لرزه شناسی). ایران جزو ۵ کشور مطرح در این شاخه از علوم زمین است.

آماده‌سازی و تکمیل نقشه‌های زمین شناسی کاربردی (لایه‌های زمین شناسی مهندسی، آبرمین شناسی، زمین شناسی زیست محیطی، مخاطرات زمین شناختی و زمین ریخت شناسی مهندسی) در مقیاس ۱:۲۵۰۰۰

تهیه نقشه‌های پهنه بندی مخاطرات زمین شناختی (زمین لرزه، سیل، فرونشست زمین و زمین لغزش) در مقیاس‌های مختلف ارائه مشاوره و همکاری در زمینه‌های پژوهشی در طرح‌های زیر بنایی راهسازی، محیط زیستی، توسعه زمین گردشگری به ارگان‌های ذیربط

حضور فعال در کارگروه‌های سازمان مدیریت بحران کشور

تهیه اطلس‌های لرزه خیزی ۱:۲۵۰۰۰۰ در سراسر کشور

در جدول زیر روند اجرای این پروژه‌های این حوزه ارائه شده است

جدول ۸۵: عملکرد بررسی مخاطرات زمین

وسعت (به کیلومتر مربع)	مقیاس (دقت)	تعداد (بر حسب نقشه)								نوع نقشه
		۱۳۹۱	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۸۸	۱۳۸۷	۱۳۸۶	۱۳۸۵	۱۳۸۴	
۳۰,۶۲۵	۱:۵۰,۰۰۰	۳	۱۰	۱۴	۱۲	۲	۲	۲	۲	نقشه‌های زمین شناسی مهندسی و زیست محیطی ۱:۵۰۰۰۰ مراکز استان‌ها و شهرهای بزرگ
۷,۰۵۰	۱:۲۵,۰۰۰	۳	۶	۷	۴	۷	۷	۶	۷	نقشه زمین شناسی کاربردی ۱:۲۵۰۰۰
۲۵,۰۰۰	۱:۲۵۰,۰۰۰	۱	۱	۱	۰					اطلس نقشه‌های مخاطرات زمین شناسی استانی
۲۱۰,۰۰۰	۱:۲۵۰,۰۰۰	۱	۱	۲	۲	۲	۲	۲	۲	اطلس لرزه خیزی ایران
استان‌های تهران، خراسان شمالی، بخش‌هایی از کرمان و اصفهان و قزوین	استانی	۱	۰	۱	۰				۱	بررسی مخاطرات ناشی از فرونشست زمین

۲-۲-۳-۱-۳ بررسی‌های زمین شناسی دریایی

برای بررسی‌های سیستمی فرصت‌ها و چالش‌های پیش روی در مناطق ساحلی و پهنه‌های آبی کشور، تولید اطلاعات پایه زمین شناسی پهنه‌های آبی، معرفی مناطق پر خطر جهت توسعه شهرهای ساحلی و ایجاد بستر اطلاعاتی مناسب جهت تعیین رژیم حقوقی دریاها در شمال و جنوب کشور این بررسی‌ها انجام گرفت. بررسی‌هایی در زمینه مخاطرات دریایی، اقلیم گذشته، تأثیر نوسان سطح آب دریای خزر، بررسی طوفان گونو بر سواحل شمال دریای عمان و مطالعات حوضه‌ای (با ایجاد ۳ سایت در دریای خزر، خلیج فارس و دریای عمان) زمین شناسی بخشی از فعالیت‌های زمین شناسی دریایی می‌باشد که شامل حوزه‌های زیر است:

بررسی فلات قاره دریای عمان از مرز ایران- پاکستان تا تنگه هرمز در وسعتی بالغ بر ۵۰۰۰۰۰ کیلومتر مربع تا عمق ۲۰۰ متر (انجام کروژ و نمونه برداری، تهیه نقشه‌ها به تعداد ۱ اطلس ۱:۱۰۰۰۰۰۰ و ۱۵ اطلس ۱:۱۰۰۰۰۰۰) گزارشات (۳ گزارش) و مقالات)

مطالعه بستر خلیج فارس در محدوده‌ای بالغ بر ۱۱۰۰۰۰ کیلومتر مربع تا عمق ۱۰۰ متر (انجام کروژ و نمونه برداری، تهیه نقشه‌ها به تعداد ۱ اطلس ۱:۱۰۰۰۰۰۰ و ۲۲ اطلس ۱:۲۵۰۰۰۰۰) گزارشات (۷ گزارش)، یک کتاب و مقالات متعدد)

مطالعه دریای خزر در محدوده آب‌های کشور ایران تا اعماق ۹۰۰ متری آب

خرید، راه اندازی و آموزش دستگاه‌های ژئوفیزیک دریا و بومی‌سازی دانش ژئوفیزیک دریا در کشور

برداشت ژئوفیزیک دریایی شامل ۲۰۰۰ کیلومتر خطی به روش سائیمیک کم عمق، تصویربرداری از بستر و طبقه‌بندی رسوبات و بررسی‌های مغناطیس دریایی در محدوده‌های خلیج چابهار، مرداب انزلی، شمال شرق خلیج فارس (بندر عباس، قشم، لافت، پهل)

برداشت‌های اقیانوس شناسی قدیمی خلیج فارس، دریای خزر و دریای عمان با کمک مغزه‌های رسوبی

بررسی تأثیر بالا آمدن سطح آب دریاها بر مناطق ساحلی با هدف مدیریت کلان مناطق ساحلی

بررسی مقدماتی در خصوص منابع اقتصادی دریایی به ویژه هیدرات‌های گازی
 توسعه و تجهیز مراکز تحقیقات زمین شناسی دریایی در شمال و جنوب کشور
 انجام اقدامات لازم به منظور تأسیس مرکز زمین شناسی دریایی در شهرهای ساحلی
 مطالعات پالئوژئولوژی دریاچه‌های ارومیه، حوض سلطان و مهارلو و تعیین اثر عوامل انسانی و اقلیمی در محیط زیست دریاچه‌ها
 بررسی رسوب شناسی چشمه‌های تولید ریزگرد و تهیه نقشه‌های الویت بندی مهار آن‌ها
 در جدول زیر روند عملکرد این حوزه ارائه شده است

جدول ۸۶: عملکرد حوزه زمین شناسی دریایی

شرح	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱
تعداد گزارشات	۰	۱	۱۰	۱۳	۹	۱۱	۱۴	۱۲
تعداد اطلس‌ها	۰	۱	۴	۵	۸	۱۰	۱۱	۱۱

۲-۳-۴-۲ بررسی‌های زمین شناسی پزشکی

با توجه به اهمیت علوم بین رشته‌ای و کاربردی همچون زمین شناسی پزشکی در زندگی امروز امکان شناخت ریسک فاکتورهای محیطی و زمین شناختی موثر در زمینه‌سازی بیماری‌های مختلف امکان‌پذیر گردیده است و بر همین اساس با تلفیق اطلاعات زمین شناسی همچون ماگماتیسیم و متالوژنی کشور و تطبیق با اپیدمی‌ها و همه‌گیری‌های بیماری‌های مزمن انسانی و حیوانی امکان شناخت کمربند پراکندگی بیماری‌ها در سطح کشور برای اولین بار مشخص خواهد شد. با شناخت و کنترل این عوامل در امر پیشگیری از بیمارها اقدامات بنیادی صورت خواهد پذیرفت. بر همین اساس با شروع طرح زمین شناسی پزشکی با عقد تفاهم نامه‌های مختلف با مراکز بهداشتی و درمانی کشور و خارج از کشور گسترش فزاینده‌ای یافته به نحوی که سازمان زمین شناسی و اکتشافات معدنی کشور از سال ۲۰۰۸ به عنوان نماینده منطقه‌ای انجمن بین‌المللی زمین شناسی پزشکی در سطح کشورهای خاورمیانه گردیده است. از فعالیت‌های این بخش طی هشت سال اخیر می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

تاسیس مرکز تخصصی بین‌المللی تحقیقات زمین شناسی پزشکی کشور به عنوان یکی از مراکز منحصر به فرد تحقیقات بین رشته‌ای در سطح جهان و هم وزن با انجمن بین‌المللی تحقیقات زمین شناسی پزشکی جهانی
 عقد تفاهم نامه ملی فی ما بین وزارت صنعت، معدن و تجارت و وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی در ۱۱ بهمن ۱۳۹۰ جهت بررسی‌های زمین شناسی پزشکی کشور

تشکیل شش کارگروه ملی بیماریها در جهت انجام مطالعات زمین شناسی پزشکی کشور در راستای شناسایی عوامل محیطی موثر در ایجاد بیماریهای دیابت، قلبی- عروقی، سرطانها، دهان و دندان، غدد و متابولیک و شناسایی عوامل خطر محیطی و تعیین بار بیماری در اقصی نقاط کشور

عقد تفاهم نامه با ارگان‌های سازمان آب منطقه‌ای تهران، سازمان انرژی اتمی کشور، مرکز تحقیقات سرطان، وزارت بهداشت درمان آموزش پزشکی، مرکز تحقیقات کبد و گوارش، شرکت مهندسی آب و فاضلاب کشور، مؤسسه سرم‌سازی رازی، بخش علوم پزشکی و طب سنتی دانشگاه تهران، انجمن بیماری ام اس، مرکز تحقیقات محک و مؤسسه تحقیقات خاک و آب وزارت جهاد کشاورزی
 انجام طرح زمین شناسی پزشکی برگه یکصد هزارم تهران در سال‌های ۱۳۸۳ و ۱۳۸۴

طرح ملی و مصوب هیئت وزیران با نام بررسی زمین شناسی پزشکی استان گلستان به عنوان بخشی از کمربند سرطان دستگاه گوارش آسیای میانه با همکاری یونسکو، مرکز تحقیقات کبد و گوارش و به صورت غیرمستقیم سازمان جهانی بهداشت
 طرح بررسی ژئوبوتانی استان گلستان جهت بررسی عوامل تغذیه‌ای در ایجاد بیماری سرطان مری در استان و تعیین گیاهان معرف در منطقه
 طرح ملی و مصوب هیئت وزیران با نام بررسی زمین شناسی پزشکی استان مازندران - کلاردشت و ساری به عنوان بخش میانی کمربند سرطان دستگاه گوارش آسیای میانه

طرح بررسی زمین شناسی پزشکی عنبرستان در رابطه با شیوع سرطان ریه و عوامل زمین شناسی
 طرح بررسی زمین شناسی پزشکی دریاچه سوان کشورارمنستان برای شناسایی منشا آلودگیهای آبریزان که قوت اصلی ساکنین منطقه است.
 طرح بررسی زمین شناسی پزشکی استان البرز - شهرستان کرج
 طرح بررسی زمین شناسی پزشکی سمنان - دامغان و شاهرود

طرح بررسی زمین شناسی پزشکی یزد - تفت و شهرستان یزد به عنوان منطقه پر پتانسیل از نظر شیوع بیماریهای دیابت، قلبی- عروقی و سرطانها

طرح بررسی زمین شناسی پزشکی کرمان - بم و شهرستان کرمان

طرح بررسی زمین شناسی پزشکی اصفهان - ایرانکوه در رابطه با شیوع بیماری ام اس و عوامل زمین شناختی

تهیه اولین اطلس زمین دام پزشکی در رابطه با پتانسیل های معدنی و شیوع بیماری های دامی

طرح بررسی زمین شناسی پزشکی شیراز

طرح بررسی زمین شناسی پزشکی کشور تاجیکستان - شهر دوشنبه و منطقه ووسع در رابطه با شیوع بیماری توبرکولوسیس

طرح بررسی زمین شناسی پزشکی استان اردبیل - شهرستان اردبیل و مشکین شهر در رابطه با شیوع سرطان معده

طرح بررسی زمین شناسی پزشکی کمر بند ارسنیک غرب کشور در شهرهای فروه و بیجار

تهیه اطلس نقشه های زمین شناسی پزشکی و بیماری های دامی کشور در ۱۲ استان

تأسیس آزمایشگاه زمین شناسی پزشکی به منظور بررسی عوامل زمین شناسی در ارتباط با سلامت موجودات زنده در کشور و شناسایی آلاینده های انسانی و آلی

تهیه اطلس زمین شناسی پزشکی با موضوع پتانسیل های معدنی و شیوع سرطان در کشور

۲-۳-۲-۲ توسعه فعالیت های اکتشاف مواد معدنی

۱-۲-۳-۲-۲ اقدامات و دستاوردها

از مهمترین اقدامات صورت گرفته در این حوزه به موارد زیر می توان اشاره نمود:

انجام عملیات اکتشافی در مراحل تهیه اطلاعات پایه، شناسایی نواحی امیدبخش کانه زایی، پی جویی، اکتشافات عمومی و تعیین ذخیره مواد معدنی و شناسایی و کشف منابع و ذخایر بزرگ مواد معدنی و ارائه به بخش خصوصی و یا شرکت های دولتی.

تهیه اطلاعات پایه اکتشافی شامل بررسی های ژئوشیمیایی در مقیاس یکصد هزارم برای ۵۰ برگه به وسعت ۱۲۵,۰۰۰ کیلومتر مربع در دولت نهم و ۵۵ برگه در دولت دهم.

اکتشاف طلا به روش پیشرفته BLEG برای اولین بار در کشور در گستره ۹ استان شامل ۴۰ برگه ۱۰۰۰۰۰ به وسعت ۱۰۰۰۰۰ کیلومتر مربع که در مجموع ۴۸۰۰ کیلومتر مربع آنومالی جدید در قالب ۱۲۰ محدوده از نتایج ابتدایی این طرح بوده است. برداشت های ژئوفیزیک هوایی با فواصل پروازی ۲۵۰ تا ۵۰۰ متر به میزان ۱۰۰,۰۰۰ کیلومتر خطی در استان های سیستان و بلوچستان، کرمان، آذربایجان شرقی، خراسان رضوی و یزد.

ساخت و تجهیز آشیانه بالگرد و اخذ مجوزهای رسمی جهت انجام تعمیرات دوره ای و نگهداری بالگرد مدل AS۳۵۰B۳ به عنوان دومین مرکز نگهداری در کشور.

برداشت های فراطیفی هوایی به عنوان جدیدترین روش مطالعات سنجش از دور به میزان ۱۸۰۰۰ کیلومتر مربع در شرق کشور. اجرای ۵۴ پروژه در فاز شناسایی بر روی مواد معدنی طلا، مس، مولیبدن، سرب و روی، آهن، منگنز، فسفات آذرین، بوکسیت، عناصر نادر خاکی، سنگ های قیمتی و نیمه قیمتی و مصالح ساختمانی و ثبت ۴۲۰ محدوده اکتشافی برای ادامه عملیات اکتشافی در سال های ۸۸-۱۳۸۴ و ۶۲ پروژه شناسایی در سال های ۹۱-۱۳۸۸.

اجرای ۲۵۰ پروژه در فاز پی جویی و اکتشافات عمومی در محدوده های اکتشافی معرفی شده.

معرفی ۳۳ محدوده دارای ذخایر اقتصادی برای عناصر مختلف فلزی و غیرفلزی.

اخذ ۱۹ فقره گواهی کشف برای مواد معدنی مختلف به منظور ارائه به بخش خصوصی برای ادامه عملیات

اجرای ۶۰ پروژه مربوط به مصوبات سفرهای استانی هیات محترم دولت در دور اول و دوم

اجرای ۶۰ پروژه کانه آرایبی و فرآوری مواد معدنی در مقیاس نیمه صنعتی و آزمایشگاهی در ارتباط با شماری از مواد معدنی به منظور بالا بردن ارزش افزوده مواد معدنی خام و فراهم آوردن زمینه مناسب جهت کاربرد در صنایع وابسته.

افزایش تعداد کانه زایی شناسایی شده از ۴۰۰۰ مورد در سال ۱۳۸۴ به ۱۲۰۰۰ مورد تا سال ۱۳۹۰.

از مهمترین دستاوردهایی که در حوزه اکتشاف توسط این سازمان بدست آمده است، به موارد زیر می توان اشاره نمود

کشف توانمندی های معدنی طلا در بخش هایی از ۲۰ استان کشور به میزان ۲۵ تن ذخیره قطعی از جمله استان قم که در حال تبدیل به قطب طلای کشور است.

کشف و واگذاری سه معدن طلا در منطقه مرزی سقز-بانه کردستان با ذخیره ای بالغ بر ۱۲ تن طلا

کشف ذخایر سولفات سدیم به میزان ۴۵,۵ میلیون تن ذخیره
 کشف ذخایر پتاس سنگی در استان هرمزگان و زنجان به میزان ۴ میلیون تن
 اکتشاف آهن در مرز شمالی آذربایجان شرقی در ارسباران با ذخیره ۱۲ میلیون تن
 اکتشاف آهن در ایران مرکزی به میزان ۲۲ میلیون تن در مناطق چاه پلنگ و گزستان بافق
 اکتشاف پتاس در سواحل استان بوشهر و سیستان و بلوچستان
 کشف ذخایر پلاسری موناژیت به میزان ۳۲ میلیون تن
 اکتشاف املاح تبخیری و بررسی‌های اقتصادی جهت نجات دریاچه ارومیه
 شناخت مواد اولیه مصالح ساختمانی در ۱۰ استان کشور
 اکتشاف مولیبدن به میزان ۵۰ هزار تن در احمدآباد، بافق
 همکاری در اکتشاف ید در کشور و کشف چند محدوده پتانسیل دار در استان گلستان
 اکتشاف ذخایر شیل‌های بیتومین دار در استان چهارمحال بختیاری و معرفی ۱۰ ذخیره و محدوده اولویت دار برای اولین بار
 اکتشاف ماسه ریخته گری، بوکسیت و مواد اولیه آلومینیوم و خاک‌های صنعتی در استان‌های خراسان شمالی، مازندران، سمنان، تهران،
 بوشهر، کهگیلویه و بویراحمد و معرفی حداقل ۱۰ ذخیره پتانسیل دار.
 اکتشاف نیترات در استان کهگیلویه و بویراحمد برای اولین بار در کشور
 کشف یک ذخیره قلع و تنگستن طلا دار در منطقه چاه پلنگ واقع در استان اصفهان
 اکتشاف املاح و شورابه‌ها در نوار ساحلی خلیج فارس تا دریای عمان و کشف حداقل ۶ محدوده اولویت دار و پتانسیل دار پتاس، منیزیم
 ولیتیم در استان‌های بوشهر و سیستان و بلوچستان.
 شناسایی ذخیره بُر در منطقه سبزواری و کشف چهار محدوده دارای پتانسیل.
 پوشش ۸ استان کشور در رابطه با پتانسیل کانی‌های نیمه قیمتی (سیستان و بلوچستان، کرمان، اصفهان، آذربایجان شرقی و غربی،
 همدان، سمنان، خراسان رضوی)
 اکتشاف ذخیره‌ای با ۴۳ هزار تن مولیبدن در بهاباد یزد
 اکتشاف ۸ هزار تن ذخیره فسفات آذرین حاوی ۲,۵ درصد خاک‌های نادر و ۱,۲ میلیون تن آهن با عیار ۵۰ درصد در منطقه گزستان
 بافق یزد
 کشف دو ذخیره مس پورفیری در مسجد داغی واقع در جلغا و کرور در جیرفت با برآورد ذخیره حداقل ۶۰۰ میلیون تن و واگذاری آن به
 شرکت مس.
 کشف ۳۸۴ هزار تن مس نوع مسیوسولفاید در استان هرمزگان و اخذ گواهی کشف مربوطه.
 شناسایی و اکتشاف سرب و روی در محورهای شناخته شده کشور و بررسی معادن متروکه وابسته و کشف ذخائری از این نوع در
 محورهای راور- اردکان، خونگه- ده معدن، کنهران- عسگران، گردنه رخ، لاتاریک، محور بهشهر- خلخال، عشق آباد- طبس و ترود -
 معلمان در استان‌های کرمان، یزد، کهگیلویه و بویراحمد، چهارمحال بختیاری، اصفهان، مازندران، گیلان، اردبیل، خراسان رضوی و
 سمنان.
 بررسی معادن متروکه در ۱۲ استان کشور از تعداد ۲۵۰ معدن متروکه و معرفی و تکمیل اکتشافات در حداقل ۳۰ معدن پتانسیل دار
 فلزی و غیرفلزی
 بررسی مصالح ساختمانی و سنگ نما با رویکرد جدید به ویژه استفاده مواد اولیه آجر سازندی و شن و ماسه کوهی، مواد اولیه سیمان و
 پوزولان، گچ، مواد قرضه، سنگ نما، سنگ لاشه و مالون پوکه معدنی و غیره در ۱۳ استان کشور.
 اکتشاف لوماشل برای اولین بار در نواحی ساحلی استان سیستان و بلوچستان و تعیین ۲۰ ذخیره اولویت دار.
 بررسی فسفات رسوبی در کشور و معرفی ذخایر شناخته شده.

۲-۲-۳-۲-۲ منابع معدنی مکشوفه شاخص

از دیگر اقدامات صورت گرفته در حوزه اکتشاف، منابع معدنی مکشوفه شاخص و جدید در استان‌ها توسط سازمان زمین شناسی می‌باشد
 که برخی از آن‌ها در زیر ارائه شده است:

استان تهران: بوکسیت سیستان، بوکسیت گاجره
 استان مازندران: بوکسیت سوچلما، معرفی ذخائر جدید فلورین، سرب و روی، ماسه ریخته گری

استان گلستان: چهار محدوده ید، محدوده‌های گلوکونیت
استان گیلان: بوکسیت کلیشم و لریته
استان قم: طلای زواریان، طلای کرنگان، طلای راهجرد
استان سمنان: طلای گندی، و دیگر محدوده‌های طلادار و سرب و روی در محور معلمان - ترود و شمال دامغان و ماسه ریخته گری در چشمه علی، تالو
استان خراسان جنوبی: طلای هیرد ۱ و ۳، طلای خونیک، طلای ماهرآباد، نیکل گزیک، آهن سرخ کوه، مس پورفیری شایان و خوپیک، گارنت ده سلم، قلع و تنگستن چاه کلب، مس چاه زاغو، و ذخائر منیزیته در محور بیرجند - نهبندان
استان خراسان رضوی: طلای ارغش، آنتیموان حسن آباد، آنتیموان کوه سرخ، طلای طرقله، طلای آبرفتی زرمهر، مس رسوبی در محور ششتمد، تربت حیدریه
استان سیستان و بلوچستان: آنتیموان سفیدآبه، طلای سیاه جنگل، طلای بزمان، طلای چاه نمکی، منیزیا و پتاس شورابه‌ای در چاه بهار و خلیج پزم، لوماشل تیاب، تیس در چابهار
استان کرمان: مس پورفیری کرور، پلی متال لاطلا، محدوده‌های مس رسوبی، پتاس، اورانیوم در محور راور - اردکان، طلای قلعه ریگی
استان هرمزگان: پتاس پهل، پتاس سیاهو، پتاس گری شیخ، پتاس پهل غربی، پتاس لارک، پتاس هرمز، مس شیخ عالی، مس احمدآباد
استان بوشهر: محدوده‌های پتاس و منیزیته شورابه‌ای در عسلویه و دیر و ذخائر فسفات و بوکسیت
استان فارس: فسفات رسوبی پارسا، املاح منیزیا و پتاس در دریاچه بختگان
استان خوزستان: فسفات کوه سفید (سرحانی)، ذخائر پتاس، لیتیوم در شورابه
استان ایلام: سیلیس‌های رنگین
استان لرستان: تنگستن بامسر و پتاس و طلای محسن بن علی و سیلیس ازنا
استان کهگیلویه و بویراحمد: نیترات لیراب، مس و کبالت و سرب و روی در محور خونگاه - ده معدن، بوکسیت و فسفات رسوبی دهدشت
استان چهارمحال بختیاری: چندین محدوده از شیل‌های بتیومین دار در سطح استان، سرب و روی، کبالت و مس در محدوده ده معدن - خونگاه و دشت سفید
استان اصفهان: سرب و روی لاتاریک، سرب و روی چم یوسفعلی، سرب و روی گردنه رخ، قلع و تنگستن و طلای چاه پلنگ، آهن چاه پلنگ، سرب و روی و آنتیموان دره بید و کنهران و عسگران
استان یزد: فسفات آذرین گزستان، خاکهای نادر مـروست، مولیبدن بهاباد، چند معدن سرب و روی در محور بهاباد - اردکان، پلی متال ندوشن
استان همدان: طلا و آهن عشوند، طلای سلطان آنوچ، طلای فیروزان، طلای قارلق
استان کردستان: طلای کروبان، طلای قلقله، طلای قیغلوچه، طلای کسنزان، طلای میرگه نقشینه و طلای قره چر، طلای حمزه قرنین، آهن صاحب سقر، آهن پیرعمران، آهن دره زیارت و سیلیس پیرونس و کانی جیشنی
استان آذربایجان غربی: طلای خراپه، و چند محدوده طلادار در محور پسوه - جلدیان و سقر - پیرانشهر، پتاس چوپانلو، تیتان قره آغاج، طلای باریکا، طلای گندمان، طلای زاوه کوه و شیخ چوپان
استان آذربایجان شرقی: طلای شرف آباد، مس پورفیر و طلای مسجد داغی، طلای زابلیک، پلی متال انیق - قره چیلر، مس رسوبی در محور تسوج - مرند، طلای نقدوز، طلای ساری لار، پتاس آجی چای، آهن آستامال، طلای دائی ممق، طلای نبی جان
استان اردبیل: پرلیت، سنگهای نیمه قیمتی، مس و طلا در خلخال و مشکین شهر
استان مرکزی: طلای مروک، طلای میال، سولفات سدیم میغان اراک
استان زنجان: پلی متال گلوجه، پتاس ایلجاق، پتاس قره آغاج، طلای لهنه و زریک
استان قزوین: کشف ذخائر طلا در نیکوئی، چنگوره، مرشون و ذخائر آلونیت در طارم سفلی، طارم علیا و تاکستان
استان کرمانشاه: کشف چند محدوده از مواد اولیه آجرسازندی
خراسان شمالی: کشف ذخائر گلوکونیت، مس صفی آباد، فسفات رسوبی

۲-۲-۳-۲ نقشه‌ها و گزارش‌ها

نقشه‌ها و گزارش‌های مورد نیاز در این حوزه که طی سال‌های ۱۳۸۴ تا ۱۳۹۱ تهیه شده است به شرح زیر می‌باشد
کار بر روی نقشه خاور میانه (نقشه)

اتمام استانداردسازی داده‌های توپوگرافی وزمین شناسی در پروژه (GDMS استانداردسازی داده‌ها)
 شروع کار بررسی داده‌های ۹ ورقه جهت اکتشاف طلا در زون سندج سیرجان (نقشه)
 جداسازی آلتراسیون‌ها و ساختارهای حوزه همدان در ارتباط با پروژه اورانیوم (نقشه و گزارش)
 تهیه نقشه‌های مدل توزیع عناصر در ارتباط با بیماری تلریوز (نقشه و گزارش)
 کار بر روی تصاویر ماهواره‌ای و نقشه‌های زمین شناسی ۹ برگه ۱:۱۰۰۰۰ فاز اول پروژه طلا (نقشه و گزارش)
 جداسازی آلتراسیون‌ها و ساختارهای برگه ۱:۱۰۰۰۰۰ چادگان در ارتباط با پروژه آهن (نقشه و گزارش)
 جداسازی آلتراسیون‌ها و ساختارهای برگه ۱:۲۵۰۰۰۰ آباءه و زنجان در ارتباط با پروژه آهن (نقشه و گزارش)
 مطالعات R & D اکتشاف لیتیم (گزارش)
 مطالعات دورسنجی و همکاری در تهیه لایه اقتصادی برگه ۱:۲۵۰۰۰۰ کردان در پروژه زمین شناسی اقتصادی کوتاه‌تری (نقشه و گزارش)
 مطالعات دورسنجی برگه ۱:۱۰۰۰۰۰۰ خرم آباد با دیدگاه هیدروژئولوژی (نقشه و گزارش)
 مطالعات دورسنجی برگه ۱:۲۵۰۰۰۰۰ خارتوران در ارتباط با کوتاه‌تری (نقشه و گزارش)
 مطالعات دورسنجی برگه ۱:۲۵۰۰۰۰۰ رامهروز در ارتباط با کوتاه‌تری (نقشه و گزارش)
 فیلد مربوط به مطالعات رسوب شناسی و اقتصادی برگه ۱:۲۵۰۰۰۰۰ سمنان (نقشه و گزارش)
 مطالعات اولیه در پروژه عناصر نادر (گزارش)
 مطالعات اولیه دورسنجی استان البرز جهت تهیه اطلس استان البرز (نقشه و گزارش)
 مطالعات اقتصادی برگه ۱:۲۵۰۰۰۰۰ انزلی (نقشه و گزارش)
 مطالعات دورسنجی برگه ۱:۱۰۰۰۰۰۰ جنوب ابریشم رود در ارتباط با کوتاه‌تری (نقشه و گزارش)
 مطالعات دورسنجی برگه ۱:۲۵۰۰۰۰۰ کازرون در ارتباط با کوتاه‌تری (نقشه و گزارش)
 مطالعه دورسنجی بلوک C۱۲ در استان هرمزگان جهت شناسی مناطق مستعد فعالیت‌های اکتشافی (نقشه و گزارش)
 طراحی شبکه نمونه برداری بلگ برای برگه ۱:۱۰۰۰۰۰۰ فریدونشهر (نقشه و گزارش)
 انجام عملیات صحرایی کنترل ناهنجاری‌های بلگ در ورقه‌های دیواندره و قروه
 طراحی شبکه نمونه برداری رسوبات کوتاه‌تری در برگه‌های ۱۰۰۰۰۰۰ انزلی و ماسوله (همکاری با گروه کوتاه‌تری) (نقشه و گزارش)
 شناسایی مناطق مستعد کانی زایی مس رسوبی در ایران (نقشه و گزارش)
 تهیه فهرستی از کتاب‌های زمین‌شناسی و معدنی در ارتباط با زمین‌شناسی اقتصادی و آهن (گزارش)
 تهیه گزارش برگه ۱:۲۵۰۰۰۰۰ اقلید و تعیین نواحی پتانسیل دار آهن بر روی آن‌ها با استناد به داده‌های زمین‌شناسی و دورسنجی (نقشه و گزارش)
 آماده‌سازی اولیه تصاویر ماهواره‌ای برگه‌های ۱:۲۵۰۰۰۰۰ نیریز، حاجی‌آباد و سبزواریان (نقشه و گزارش)
 تهیه و اتمام نقشه زمین شناسی استان البرز در مقیاس ۱:۲۵۰۰۰۰۰ (نقشه و گزارش)
 تهیه نقشه تکتونیکی استان البرز در مقیاس ۱:۲۵۰۰۰۰۰ (نقشه و گزارش)
 تهیه نقشه رخساره سنگی استان البرز در مقیاس ۱:۲۵۰۰۰۰۰ (نقشه و گزارش)
 تهیه نقشه نفوذپذیری خاک و نقشه فرسایش خاک استان البرز (نقشه و گزارش)
 گرد آوری داده‌های اکتشافی بلوک C۱۲ در استان هرمزگان جهت مدل‌سازی اکتشافی عناصر پنهان و تهیه نقشه نواحی امید بخش معدنی (نقشه و گزارش)

۲-۲-۳-۴ طلا

تعداد ۲۵ پروژه طلا در سال گذشته در استان‌های خراسان جنوبی، خراسان رضوی، کردستان، آذربایجان غربی، آذربایجان شرقی، یزد، کرمان، سیستان و بلوچستان، اصفهان، قم، مرکزی و همدان جمعاً در ۱۲ استان به اجرا درآمد که حاصل اکتشاف:
 اخذ گواهی کشف برای ذخیره طلای طرقله مشهد به میزان ۲۴۵ هزار تن کان سنگ با عیار متوسط ۵/۳۶ گرم در تن طلا
 اخذ گواهی کشف به میزان ۳۵۰ هزارتن کانسنگ طلا دار با عیار متوسط ۳,۵ گرم در تن در منطقه ارغش نیشابور.
 کشف ۴ تن طلا در کانسار شرف آباد اهر و واگذاری آن به بخش خصوصی.
 کشف ۳,۵ تن طلا در کانسار گندی معلمان دامغان و واگذاری آن به بخش خصوصی.

کشف حداقل میزان ۲ تن احتمالی طلا و ۵۰۰ کیلو قطعی در کانسار نبی جان آذربایجان شرقی تا عمق ۲۵ متری و توقف عملیات حفاری عمقی بدلیل ممانعت محیط زیست.

کشف ۲ تن طلا در کانسار مسجدداغی جلفا و واگذاری آن به شرکت مس.

کشف حداقل ۱۵ تن طلا در کانسارهای کرویان، قلقله، قهبلوقچه در استان کردستان و تقاضای گواهی کشف از استان.

کشف ذخیره‌ای از طلا در منطقه سیاه جنگل سیستان و بلوچستان و واگذاری آن به سازمان توسعه و نوسازی.

کشف حداقل ۱۴,۵ تن طلا در منطقه بزمان سیستان و بلوچستان و ادامه عملیات عمقی در سه محدوده طلا دار.

کشف میزان ۱۱۲ کیلو طلا و ۷۱۹ کیلو نقره و حدود ۱۰۰ هزارتن کان سنگ مس دار در کانسار خراپه پیرانشهر در استان آذربایجان غربی و تقاضای اخذ گواهی کشف از استان.

کشف حداقل ۱,۵ تن طلا در مناطق زواریان، کرنگان و سلفچگان واقع در استان‌های قم و مرکزی برای اولین بار.

کشف ذخیره از طلا در کانسار پلی متال ندوشن یزد و ادامه عملیات موفقیت آمیز عمقی.

کشف ۱,۵ تن طلا و ۹۶ تن نقره و ۱۶ هزار تن فلز مس ۴۳ هزارتن فلز سرب و روی و ۲,۷ میلیون تن کانسنگ معدنی با عیار ۰,۶۳ درصد مس و ۱,۶ درصد سرب و روی در کانسار لاطلای میدوک در استان کرمان.

کشف یک ذخیره طلا در گلوچه زنجان و واگذاری آن به سازمان توسعه و نوسازی.

کشف دو ذخیره طلا دار در هیرد و خونیک در استان خراسان جنوبی با حداقل ۴ تن طلا.

کشف یک ذخیره پلاستی طلا در زرمهر تربت حیدریه به میزان ۱,۵ تن احتمالی و ۰,۵ تن قطعی.

۲-۲-۳-۲-۵ مس

کشف یک ذخیره مس پورفیری در منطقه مسجدداغی جلفا به میزان ۳۰۰ میلیون تن با عیار ۰,۳ درصد و واگذاری آن به شرکت مس.

کشف یک ذخیره مس پورفیری در منطقه کرورجبال بارز در استان کرمان و واگذاری آن به شرکت مس برای ادامه اکتشافات عمقی.

اخذ گواهی کشف مس در منطقه شیخ عالی به میزان ۳۰۵ هزارتن با عیار ۴ درصد مس در استان هرمزگان.

اخذ گواهی کشف مس در منطقه احمدآباد میزان ۱۵۴ هزارتن با عیار ۱ درصد مس در استان هرمزگان.

کشف ذخیره مس نوع رسوبی در محور راور- اردکان و واگذاری آن به انرژی اتمی برای ادامه اکتشافات بخاطر وجود مواد پرتوزا در آن. (مناطق مارکش، گودلب بندان، کوه بیشه با عیار ۳,۵ تا ۴ درصد مس)

کشف یک محور مس و سرب و روی تیپ رسوبی همراه با کبالت در ده معدن تا خونگاه در استان‌های کهگیلویه و بویراحمد و چهارمحال بختیاری.

کشف یک محور مس دار تیپ رسوبی در ششتمد سبزوار تا کدکن تربت حیدریه.

کشف یک محور مس دار تیپ رسوبی در تسوج تا مرند. (در طول ۱,۵ کیلومتر با عیار ۲,۸ درصد مس)

کشف یک محدوده مس، طلا، سرب و روی در منطقه انیق آذربایجان شرقی حداقل ۳ تن طلا و ۳ تن نقره.

۲-۲-۳-۲-۶ سرب و روی

کشف سرب و روی در منطقه لاتاریک اصفهان برای اولین بار.

کشف سرب و روی در منطقه چم یوسفعلی اصفهان برای اولین بار.

کشف سرب و روی در محور کنهران - عسگران در استان اصفهان.

کشف سرب و روی در محور راور- اردکان.

کشف سرب و روی و فلورین در محور گلستان - مازندران و گیلان.

۲-۲-۳-۲-۷ پتاس سنگی

اخذ گواهی کشف میزان ۲,۵ میلیون تن پتاس سنگی با عیار ۱۳,۷ درصد K_2O ۸,۴ درصد در کانسار ایلجاق زنجان و واگذاری آن به بخش خصوصی.

کشف ۱,۶ میلیون تن ذخیره پتاس سنگی با عیار ۲۹,۱۶ درصد K_2O در گنبد نمکی پهل بندرخمیر در استان هرمزگان و واگذاری آن به بخش خصوصی.

کشف میزان ۴۰۰ هزارتن پتاس سنگی در کانسار گری شیخ بندرخمیر در استان هرمزگان و تقاضای اخذ گواهی کشف.

کشف میزان ۱,۶ میلیون تن ذخیره پتاس سنگی در منطقه پهل غربی در استان هرمزگان و آغاز عملیات عمقی اکتشافی. کشف ذخائر مشابهی از پتاس سنگی در جزایر هرمز، لارک و سیاهو در استان هرمزگان. کشف ۴ محدوده پتاس دار در محور راور - اردکان برای اولین بار با عیار ۱۲۰۰۰ گرم در لیتر. کشف دو گنبد پتاس دار پنهان در مناطق آجی چای و قره آجاج در استان آذربایجان شرقی و انجام عملیات حفاری عیار پتاس ۱۲۰۰۰ گرم در لیتر.

لازم به ذکر است اکتشافات دیگری در حوزه مولیبدن، خاکهای نادر، بر، سولفات سدیم، فسفات آذرین، املاح، سنگهای قیمتی و نیمه قیمتی، مصالح ساختمانی و سنگ نما، ید، ماسه ریخته گری، بوکسیت، آنتیموان، تنگستن، تیتان، آهن، نیکل و گلوکونیت صورت گرفته است که با توجه به محدودیت کتاب به اختصار اشاره شده‌اند. اطلاعات کاملتر در اسناد موجود در سازمان زمین شناسی و اکتشافات معدنی وجود دارد.

۲-۲-۳ توسعه فناوری‌های نوین زمین شناسی و اکتشافی

۲-۲-۳-۱-۳-۲-۲ فعالیت‌های ژئوماتیکس و ژئوفیزیک هوایی ژئوماتیکس

در سال ۱۳۷۴ طرح اکتشاف مواد معدنی با استفاده از داده‌های ماهواره‌ای و ژئوفیزیک هوایی که در وزارت معادن و فلزات وقت در حال اجرا بود به سازمان زمین شناسی و اکتشافات معدنی منتقل شد و مدیریت اکتشاف وقت سازمان به عنوان مجری آن منصوب شدند. هم زمان با واگذاری این طرح به سازمان، گروه‌های کارتوگرافی و دورسنجی که پیشتر در تشکیلات ساختاری مدیریت زمین‌شناسی فعالیت می‌کردند به مدیریت اکتشاف سازمان منتقل گردیدند. در این زمان هسته اولیه مدیریت ژئوماتیکس از تجمیع گروه‌های تازه انتقال یافته دورسنجی و کارتوگرافی از یک طرف و گروه‌های GIS، تلفیق و مدلسازی و ژئوفیزیک هوایی، که پیشتر اجرای فنی طرح اکتشاف مواد معدنی با استفاده از داده‌های ماهواره‌ای و ژئوفیزیک هوایی (موسوم به طرح ماهواره (از سوی دیگر شکل گرفت. در سال ۱۳۹۰ با تغییرات ساختار سازمان، مجموعه مدیریت ژئوماتیکس به دفتر ژئوماتیکس ارتقا پیدا کرد و همزمان گروه جدیدی با عنوان ژئوانفورماتیک به گروه‌های زیر مجموعه این دفتر اضافه گردید.

سازمان زمین‌شناسی و اکتشافات معدنی کشور، همگام با تکنولوژی روز جهان و در سطح کشورهای پیشرو در علم GIS، فعالیت‌های خود را در گروهی به نام گروه سامانه اطلاعات مکانی گسترش داده است. این گروه با مجموعه‌ای نظام یافته از نیروهای متخصص، تجهیزات نوین و داده‌های مکانی و توصیفی ایجاد گردیده است. در حال حاضر این گروه در زمینه‌های مختلف علم GIS با رویکرد کاربردی به زمین شناسی و اکتشاف فعالیت دارد.

از جمله فعالیت‌های گروه در سال‌های اخیر می‌توان به ایجاد سیستم فراگیر مدیریت اطلاعات مکانی (GDMS)، پروژه ایجاد مرکز ژئوماتیکس در سازمان زمین‌شناسی کشور تاجیکستان، مدلسازی و اکتشاف ذخایر طلای جدید در پهنه ژئودینامیکی سندنج-سیرجان و کمان ماگمایی ارومیه-دختر، ایجاد سامانه اطلاعات مکانی تحت وب (WebGIS)، رقوم‌سازی و گویاسازی نقشه زمین شناسی خاور میانه، رقوم‌سازی و گویاسازی نقشه زمین شناسی ۱:۱۰۰۰,۰۰۰ ایران اشاره نمود.

عملکرد گروه کارتوگرافی به عنوان یکی از قدیمی‌ترین گروه‌های سازمان زمین‌شناسی در طی ۸ سال اخیر شامل چاپ بیش از دو بیست نقشه زمین‌شناسی در مقیاسهای ۱:۲۵۰۰۰، ۱:۱۰۰۰۰۰، ۱:۲۵۰۰۰، تهیه نقشه‌های موضوعی زمین‌شناسی با مقیاسهای مختلف و رقوم‌سازی پوشش کامل نقشه‌های ۱:۱۰۰۰۰۰ اشاره نمود.

از سال ۱۳۸۶ به منظور تخصصی نمودن فعالیت‌های گروه تلفیق و مدلسازی و سیاست‌های کلی سازمان عملکرد گروه در جهت تلفیق و مدلسازی به موارد تحلیل و تلفیق لایه‌های اطلاعاتی زمین‌شناسی، ژئوفیزیک هوایی، ژئوشیمیایی و داده‌های ماهواره‌ای و استخراج اطلاعات مفید و مناسب از آن‌ها به منظور پتانسیل‌یابی در مدل‌های کانساری، شناسایی نواحی امیدبخش بر اساس مدلسازی کانساری در انواع مختلف کانسارها، بررسی راهکارهای مناسب و جدید در روش‌های مدلسازی به منظور دستیابی به اهداف زمین‌شناسی و اکتشافی، تلفیق کلیه اطلاعات و برقراری ارتباط منطقی بین لایه‌های مختلف جهت استفاده سایر گروه‌ها و انجام پروژه‌های تحقیقاتی و ارتباط با مراکز تحقیقاتی و دانشگاهی داخل و خارج کشور به منظور ارتقا سطح علمی و فنی منتهی گردید.

مجموعه‌ای که امروز به نام گروه دورسنجی شناخته شده است، از سال ۱۳۵۵ تحت عنوان گروه تفسیر عکسهای هوایی در سازمان زمین شناسی کشور فعالیت خود را آغاز کرده است. در حال حاضر این گروه با ارتقا سطح کیفی، مجهز به آرشيو انواع داده‌های ماهواره‌ای ETM, ASTER, IRS, SPOT, Envisat و داده‌های هواپراسیکترال (Hymap) نواحی شرق کشور - می‌باشد. از جمله طرح‌های انجام گرفته در گروه دورسنجی در سال‌های اخیر می‌توان به بکارگیری داده‌های ماهواره‌ای در تهیه و بروز رسانی نقشه‌های زمین شناسی با مقیاس ۱:۱۰۰۰۰۰ و ۱:۲۵۰۰۰، طرح‌های انجام یافته با استفاده از داده‌های ASTER، برداشت و پردازش داده‌های فراطیفی

Hymap، بررسی مخاطرات طبیعی زمین و حرکات فعال پوسته با استفاده از داده‌های رادار با تکنیک تداخل سنجی راداری (اینترفرومتری) در کشور، انجام بررسی‌های دورسنجی تصاویر **ASTER** و **ETM** به منظور اکتشاف مواد معدنی خاص از قبیل طلا، مس، آهن، پتاس و...، پایش فرونشست در دشت‌های استان تهران، کرمان و مشهد و دورسنجی پروژه‌های استانی و همچنین برداشت و پردازش و تفسیر داده‌های فراطیفی (هایپراسپکترال) در حدود ۱۷۰۰۰ کیلومترمربع برای اولین بار در شرق کشور به منظور شناسایی پتانسیل‌های ناشناخته معدنی اشاره نمود.

مدیریت ژئومتیکس در سال ۱۳۸۹ تشکیل گروه ژئوآنفورماتیک را در دستور کار خود قرار داد و در سال ۱۳۹۰ به صورت رسمی، گروه به چارت سازمانی مدیریت ژئومتیکس افزوده گردید. این گروه با هدف بررسی مبنایی داده‌های مکانی و به کارگیری فناوری ژئوآنفورماتیک برای پردازش، تحلیل، طبقه‌بندی و مدل‌سازی داده‌ها و در جهت سیاست‌گذاری کلان و منطقه‌ای تشکیل گردیده و به ساختار دفتر کل ژئومتیکس افزوده گردید. این گروه در مدت کوتاه فعالیت خود در راستای اهداف تعیین شده، تهیه نقشه‌های زیرساختاری منطقه‌ای استان یزد را در دستور کار خود قرار داده و در حال حاضر پروژه در قالب ده شهرستان این استان نهایی گردیده و به عنوان اولین مورد مطالعاتی در سطح کشور ارائه گردیده است.

۲-۲-۳-۲-۲ اکتشاف مواد معدنی با روش ژئوفیزیک هوایی

ژئوفیزیک هوایی یکی از فناوری‌های نوین جهت انجام مطالعات اکتشافی -زمین‌شناسی می‌باشد که به کمک این فناوری می‌توان به اطلاعات با ارزشی در مورد ساختارها و توده‌های پوشیده و پنهان زیرسطح زمین، دست یافت. هنر اصلی ژئوفیزیک هوایی در حل بسیاری از ابهامات زمین‌شناسی بخصوص در راستای اکتشاف مواد معدنی، نفتی و نیز تعیین ساختارها می‌باشد. به این ترتیب که به کمک آن می‌توان عواملی که باعث ایجاد ساختارهای عمده و نیز تشکیل کانه‌های معدنی گشته، ولی از دید زمین‌شناس و یا گروه‌های اکتشافات معدنی پنهان مانده‌اند را به راحتی شناسایی نمود. بعنوان مثال تعیین محل و عمق توده‌های نفوذی مدفونی که نقش اساسی در تشکیل آلتراسیونهای هیدروترمال دارند، تعیین شکستگیهای بزرگ و عمیق ناحیه‌ای که می‌توانند در تشکیل و یا جایگزینی کانسارها نقش عمده ایفا کنند از طریق اجرای پروژه‌های ژئوفیزیک هوایی امکان‌پذیر خواهد بود. کاربرد فناوری ژئوفیزیک هوایی شامل اکتشاف نفت و گاز (تشخیص ساختارهای مناسب میزبان این مواد نظیر تاقدیس‌ها و همچنین تله‌های نفتی)، اکتشاف کانسارهای فلزی نظیر طلا، مس و آهن، تهیه نقشه زمین‌شناسی اولیه (از طریق تشخیص مرزهای زمین‌شناسی و تعیین ساختارها با دقت بالا)، کمک به تهیه نقشه پهنه بندی خطر برای مناطق مختلف، شناسایی و اکتشاف سفره‌های زیرزمینی آب (بصورت غیرمستقیم به کمک داده‌های الکترومغناطیسی)، اکتشاف کانسارهای با ارزش رادیواکتیو نظیر اورانیوم و توریم اشاره نمود.

در حال حاضر گروه ژئوفیزیک هوایی مجهز به دو فروند بالگرد و چند دست دستگاه برداشت می‌باشد و بیش از ۱۸۰,۰۰۰ کیلومتر خطی برداشت، پردازش و تفسیر داده در سطح کشور را در کارنامه خود دارد. از جمله فعالیت‌های سال‌های اخیر این گروه می‌توان به پروژه ژئوفیزیک هوایی منطقه جیرفت - اسفندقه (استان کرمان)، پروژه ژئوفیزیک هوایی منطقه مرنده - جلفا (استان آذربایجان شرقی)، پروژه ژئوفیزیک هوایی منطقه سنگان (استان خراسان رضوی)، پروژه ژئوفیزیک هوایی منطقه دهشیر (استان یزد)، پروژه ژئوفیزیک هوایی منطقه فسا (استان فارس) و ارائه خدمات به ارگانهای دولتی (شرکت نفت) و خصوصی (سنگ آهن گل‌گهر) به شرح زیر اشاره نمود.

۱- پروژه ژئوفیزیک هوایی منطقه جیرفت- اسفندقه (استان کرمان)

در فاصله مهر ۱۳۸۴ تا تیر ۱۳۸۵ شمسی سازمان زمین‌شناسی و اکتشافات معدنی کشور با کارشناسان داخلی اقدام به برداشت داده‌های ژئوفیزیک هوایی به سه روش: مغناطیس سنجی- الکترومغناطیس، رادیومتری در جنوب استان کرمان- جیرفت- اسفندقه- دولت آباد نمود. پس از پایان پروژه ۳۵ منطقه نیز بعنوان مناطق امید بخش اکتشافی معرفی گردید. نوع داده‌های برداشت شده: شدت کل میدان مغناطیسی **Mag** و داده‌های الکترومغناطیس و رادیومتری شامل: اورانیوم **U**، توریم **Th**، پتاسیم **K** و **Total Count (TC)**. این داده‌ها در یک **Database** واحد جمع‌آوری شده و از روی آن ده لایه اطلاعاتی نهایی به صورت **Grid** یا نقشه نهایی استخراج شده است این لایه‌ها عبارتند از:

الف) نقشه شدت کل میدان مغناطیسی

ب) سه برگه نقشه مقاومت **Resistivity** برای سه فرکانس مختلف

ج) دو برگه نقشه رسانایی **Conductivity** برای دو فرکانس مختلف

د) چهار نقشه رادیومتری شامل اورانیوم **U**، توریم **Th**، پتاسیم **K** و **Total Count (TC)** پرواز با بالگرد با ارتفاع تقریباً ۵۰ الی ۸۰ متر از سطح زمین و به صورت **Drape** هماهنگ با توپوگرافی) بوده است. مساحت منطقه برداشت جمعاً شامل ۴ بلوک پروازی مجزا بوده و مساحتی بالغ بر ۵,۱۶۹ کیلومتر مربع طی انجام پروژه پرواز شد. فاصله خطوط پرواز در کلیه بلوکها ۲۵۰ متر و همچنین فاصله **Tie**

Line ها ۵۰۰۰ متر می‌باشد. کیلومتر پرواز مفید: ۲۰،۶۷۶ کیلومتر خطی پرواز مفید می‌باشد که در مدت ۴۳۰ ساعت پرواز برداشت گردیده است. راستای خطوط پرواز: کل پروازها در راستای ۴۵ - درجه نسبت به شمال انجام گرفته‌اند.

۲- پروژه ژئوفیزیک هوایی منطقه مرنند- جلفا (استان آذربایجان شرقی)

در خلال شهریور ۱۳۸۵ لغایت دی ماه ۱۳۸۵ شمسی سازمان زمین شناسی و اکتشافات معدنی کشور با کارشناسان داخلی اقدام به برداشت داده‌های ژئوفیزیک هوایی به سه روش: مغناطیس سنجی- الکترومغناطیس- رادیومتری در منطقه مرنند- جلفا نمود. پس از برداشت، پردازش و تعبیر و تفسیر نهایی داده‌ها ۳۰ منطقه امید بخش به لحاظ پتانسیل معدنی مشخص و معرفی گردید. خلاصه‌ای از مشخصات این پروژه چنین است: مناطق تحت پوشش: استان آذربایجان شرقی- مرنند- جلفا شامل برگه‌های یکصد هزار به مشخصات: جلفا (۵۱۶۷)- سیه رود (۵۲۶۷) واقع در زون ۳۸.

نوع داده برداشت شده: شدت کل میدان مغناطیسی Mag و داده‌های الکترومغناطیس و داده‌های رادیومتری شامل: اورانیوم U ، توریم Th ، پتاسیم K و Total Count (TC) این داده‌ها در یک Database واحد جمع‌آوری شده و از روی آن ده لایه اطلاعاتی نهایی به صورت Grid یا نقشه نهایی (تصویر شماره ۱۴) استخراج شده است این لایه‌ها عبارتند از: الف) نقشه شدت کل میدان مغناطیسی، ب) سه برگه نقشه مقاومت Resistivity برای سه فرکانس مختلف، ج) دو برگه نقشه رسانایی Conductivity برای دو فرکانس مختلف، د) چهار نقشه رادیومتری شامل اورانیوم U ، توریم Th ، پتاسیم K و Total Count (TC)

پرواز با بالگرد با ارتفاع تقریباً ۵۰ الی ۸۰ متر از سطح زمین و به صورت Drape (همانگ با توپوگرافی) بوده است. مساحت منطقه برداشت جمعاً شامل یک بلوک پروازی بوده و مساحتی بالغ بر ۲۳۱۰ کیلومتر مربع در طی این پروژه پرواز گردید. فاصله خطوط پرواز: در کل بلوک ۵۰۰ متر می‌باشد. به جز در ابتدای بلوک که این فاصله ۲۵۰ متر می‌باشد. فاصله Tie Line ها ۵۰۰۰ متر است. کیلومتر پرواز مفید ۶،۰۰۰ کیلومتر است که در مدت ۲۰۰ ساعت پرواز برداشت گردیده است. راستای خطوط پرواز: تمامی خطوط برداشت در امتداد شمالی- جنوبی برداشت شده‌اند.

۳- پروژه ژئوفیزیک هوایی منطقه سنگان (استان خراسان رضوی)

در تیرماه ۱۳۸۸ پروژه ژئوفیزیک هوایی منطقه سنگان آغاز شده و سازمان زمین شناسی و اکتشافات معدنی کشور اقدام به برداشت داده‌های ژئوفیزیک هوایی به دو روش مغناطیس‌سنجی و رادیومتری در استان خراسان رضوی (منطقه سنگان) نمود که این پروژه در مراحل پایانی به علت کمبود اعتبار متوقف مانده است.

مناطق تحت پوشش: استان خراسان رضوی شامل برگه‌های یکصد هزار به مشخصات: فریمان - (۷۹۶۱) سفید سنگ (۸۰۶۱) - تربت حیدریه (۷۸۶۰) - دولت آباد (۷۹۶۰) - کاریز نو (۸۰۶۰) - تربت جام (۸۱۶۰) - رشتخوار (۷۹۵۹) - خواف (۸۰۵۹) - تایباد (۸۱۵۹) - سنگان (۸۰۵۸) - موسی آباد (۸۱۵۸) واقع در زون ۴۰ و ۴۱.

نوع داده برداشت شده: شدت کل میدان مغناطیسی Mag و داده‌های رادیومتری شامل: اورانیوم U ، توریم Th ، پتاسیم K و Total Count (TC) این داده‌ها در دو Database جمع‌آوری شده و از روی آن لایه‌های اطلاعاتی نهایی به صورت Grid یا نقشه نهایی (تصویر شماره ۱۶) استخراج شده است. این لایه‌ها عبارتند از: الف) نقشه شدت کل میدان مغناطیسی ب) چهار نقشه رادیومتری شامل اورانیوم U ، توریم Th ، پتاسیم K و Total Count (TC) پرواز با بالگرد با ارتفاع تقریباً ۵۰ الی ۷۰ متر از سطح زمین و به صورت Drape همانگ با توپوگرافی) است.

مساحت منطقه برداشت: مرز این محدوده در شکل زیر مشخص شده که شامل یک بلوک پروازی بوده و مساحتی بالغ بر ۱۲۶۰۰ کیلومتر مربع دارد که ۹۴۰۰ کیلومتر مربع آن تحت پوشش پروازهای ژئوفیزیک هوایی قرار گرفته است. فاصله خطوط پرواز: در کل بلوک ۲۵۰ متر می‌باشد. همچنین فاصله Tie Line ها ۳۰۰۰ متر می‌باشد. کیلومتر پرواز مفید: ۵۰،۰۰۰ کیلومتر خطی پرواز مفید است که ۳۷۶۰۰ کیلومتر آن تاکنون انجام گردیده است. راستای خطوط پرواز: تمامی خطوط برداشت با آزیموت ۴۵ و ۲۲۵ درجه برداشت شده و تمامی خطوط کنترلی (Tie Line) با آزیموت ۱۳۵ و ۳۱۵ درجه برداشت شده‌اند.

۴- پروژه ژئوفیزیک هوایی منطقه دهشیر (استان یزد)

این پروژه در روزهای پایانی سال ۸۸ راه‌اندازی شد و سازمان زمین شناسی و اکتشافات معدنی کشور اقدام به برداشت داده‌های ژئوفیزیک هوایی به دو روش: مغناطیس سنجی و رادیومتری در استان یزد نمود. در طی این پروژه قرار است منطقه‌ای به وسعت ۱۱۲۵۰ کیلومتر مربع حدود ۵۰۰۰۰ کیلومتر خطی تحت پوشش پروازهای ژئوفیزیک هوایی قرار گیرد حدوداً " ۲۴۰۰۰ کیلومتر خطی در این منطقه پرواز شده و پروژه بیش از ۴۵ درصد پیشرفت دارد که به دلیل عدم تخصیص اعتبار طرح مربوطه پروژه متوقف می‌باشد.

مناطق تحت پوشش در این پروژه شامل بخش‌هایی از برگه‌های یکصد هزار سروبالا- کفه طاقستان- خضراباد- دهشیر- نیر- بهادران- کمرو می‌باشد. نوع داده برداشت شده: شدت کل میدان مغناطیسی Mag و داده‌های رادیومتری شامل: اورانیوم U ، توریم Th ، پتاسیم

K و Total Count (TC) است که این داده‌ها در دو Database جمع‌آوری شده و از روی آن لایه‌های اطلاعاتی نهائی به صورت Grid یا نقشه نهائی استخراج شده است. این لایه‌ها عبارتند از الف) نقشه شدت کل میدان مغناطیسی ب) چهار نقشه رادیومتری شامل اورانیوم U، تورانیوم Th، پتاسیم K و Total Count (TC). پرواز با بالگرد با ارتفاع تقریباً ۵۰ الی ۷۰ متر از سطح زمین و به صورت Drape (همانگ با توپوگرافی) است. مساحت منطقه برداشت شامل یک بلوک پروازی بوده و مساحتی بالغ بر ۱۱۲۵۰ کیلومتر مربع دارد.

۵- پروژه ژئوفیزیک هوایی منطقه فسا (استان فارس)

اجرای پروژه ژئوفیزیک هوایی در استان فارس در ۴ بلوک مجزا و به دوروش (استفاده از بالگرد و استفاده از هواپیما) طراحی گردیده است که اجرای فاز اول این پروژه در تیر ۱۳۹۰ آغاز شد و طی مدت حدود ۴ ماه عملیات برداشت توسط هلیکوپتر در بلوک ۱ انجام شد و هم‌اکنون داده‌های برداشت شده در حال پردازش می‌باشد.

عملیات برداشت داده‌های ژئوفیزیک هوایی توسط بالگرد در بلوک ۱ مشتمل بر ۳۰۰۰۰ کیلومتر خطی طراحی شده و با موفقیت به اتمام می‌رسد. البته در این میان اشاره به ثبت رکورد ۱۰ ساعت پرواز در روز و برداشت حدود ۹۰۰ کیلومتر در طی آن خالی از لطف نیست. این بلوک دارای مساحتی بالغ بر ۶۹۰۰ کیلومتر مربع می‌باشد که شامل بخش‌هایی از ۹ برگه یکصد هزار زمین شناسی به نام‌های: آباده، چاهک، کوه سفید، قاطرونیه، نی ریز، رونیز، داراب، نامردان، فسا می‌باشد.

در طی مدت اجرای پروژه، حدود ده و نیم میلیون نقطه داده حاوی ۵ لایه ژئوفیزیکی شامل: شدت کل میدان مغناطیسی (nT) و پتاسیم، اورانیوم، تورانیوم، TC برحسب cps در آن اندازه‌گیری و برداشت گردید. به طور متوسط هر روز ۳۰۶ کیلومتر پرواز برای برداشت داده انجام شده است. سرعت متوسط بالگرد حدود ۱۰۳ کیلومتر بر ساعت و ارتفاع پرواز در حدود ۴۰ متر از سطح زمین می‌باشد. بالگرد بکار گرفته شده از مدل Ecureuil AS۲۵۰ B۳ متعلق به سازمان زمین شناسی و اکتشافات معدنی بوده و تجهیزات ژئوفیزیکی بکار رفته در آن شامل یک دستگاه مگنتومتر Stinger مجهز به سنسورهای بخار سزیم و فلاکس گیت و نیز یک دستگاه اسپکترومتر می‌باشد. فاصله خطوط پرواز در این پروژه ۲۵۰ متر و آزمون خطوط اصلی پرواز ۲۰۰-۲۰ است.

۶- ارائه خدمات به ارگانهای دولتی

یکی از پروژه‌هایی را که برخی ارگانهای دولتی قصد انجام آن را از طریق مناقصات بین‌المللی داشته‌اند و اکنون به علت تحریم شرکت‌های خارجی از انجام این پروژه‌ها استنکاف می‌نمایند، برداشتهای ژئوفیزیک هوایی می‌باشد که بدین منظور چند ارگان دولتی از سازمان زمین شناسی درخواست انجام مطالعات ژئوفیزیک هوایی داشته‌اند که با انجام این پروژه‌ها توسط سازمان بخش‌هایی از اولویت‌های برداشت در کل کشور نیز تحت پوشش قرار خواهد گرفت. از جمله این همکاری‌ها با ارگانهای دولتی می‌توان به اجرای یک پروژه در استان‌های هرمزگان و فارس برای سازمان انرژی نام برد.

این پروژه به منظور برداشت داده مغناطیسی و رادیومتری بر روی گنبد‌های نمکی تعریف شده است. در این منطقه ۸۳ گنبد نمکی کوچک و بزرگ با مساحت ۱۳۷۸ کیلومتر مربع در محدوده‌ای به وسعت تقریبی ۴۵۴۲۵ کیلومتر مربع پراکنده شده‌اند. جهت برداشت این گنبد‌ها و با حذف برخی از آن‌ها در نهایت مجموعاً ۲۱ بلوک پرواز طراحی شده که مجموع کیلومتر پرواز خطوط اصلی و خطوط کنترلی در آن‌ها ۱۰۱۰۷۶ کیلومتر خطی می‌باشد.

یکی دیگر از پروژه‌های مورد تقاضای ارگانهای دولتی، درخواست شرکت ملی نفت ایران از سازمان زمین شناسی برای انجام برداشتهای مغناطیسی سنجی هواپرد است که بدین منظور نیز پروژه‌ای در منطقه درخواستی آن طراحی گردیده که در حال مذاکره برای عقد قرارداد است. فاصله خطوط پرواز ۵۰۰ متر بوده و تمام خطوط پرواز با حداقل دو خط کنترلی TIE LINE تقاطع خواهند داشت. برای مرز ناحیه که به موازات خطوط پرواز نمی‌باشد، خط پرواز کنترلی به موازات مرز ناحیه در نظر گرفته خواهد شد. خطوط کنترلی با فواصل ۴۰۰۰ متر پرواز خواهند شد. سرعت پرواز طراحی بین ۱۸۵ تا ۲۷۰ کیلومتر در ساعت می‌باشد و افزایش سرعت در طول پیوسته ۱۰ کیلومتر بالای ۲۷۰ کیلومتر بر ساعت منجر به پرواز مجدد خواهد بود.

۷- ارائه خدمات به بخش خصوصی

انجام سرمایه‌گذاری توسط شرکت‌های خصوصی در این زمینه نیز امکان‌پذیر است که لازمه انجام این سرمایه‌گذاری توسط شرکت‌های فوق‌الذکر دادن مشوق‌هایی برای ترغیب آن‌ها می‌باشد که مهمترین آن‌ها بلوکه نمودن مناطق درخواستی جهت اجرای پروژه ژئوفیزیک هوایی و اعطا نمودن درصدی از محدوده‌های حاصل از نتایج این سرمایه‌گذاری در قالب پروانه‌های اکتشافی به ایشان می‌باشد. در این راستا یکی از برنامه‌های قابل سرمایه‌گذاری انجام مطالعات ژئوفیزیک هوایی به منظور اکتشاف آهن می‌باشد زیرا از طرفی واحدهای فولادی موجود و یا در دست راه‌اندازی نیاز فراوانی به سنگ آهن دارند و از طرف دیگر شرکت‌هایی که در زمینه بهره‌برداری سنگ آهن یا تولید فولاد فعالیت می‌نمایند آماده سرمایه‌گذاری می‌باشند.

عقد قرارداد برداشتهای ژئوفیزیک هوایی با شرکت فولاد مبارکه اصفهان از این دست پروژه هاست. منطقه مورد درخواست شرکت فولاد مبارکه در استان اصفهان واقع است که به دلیل عدم اخذ مجوز پرواز از ستاد کل نیروهای مسلح اجرای این پروژه هنوز آغاز نگردیده است. برای استفاده از سرمایه‌گذاری بخش خصوصی، این سازمان با شرکت معدنی- صنعتی گل گهر توافقنامه دیگری را در این زمینه امضاء نموده که شروع اجرای این پروژه منوط به دادن مشوق ذکر شده فوق می‌باشد. منطقه مورد درخواست این شرکت در استان یزد واقع شده است.

۲-۲-۳-۳-۳-۳ آزمایشگاه علوم زمین

آزمایشگاه علوم زمین به عنوان یک مرجع پیشرفته در کشور و منطقه راه انداز شده که اهداف زیر را دنبال می‌کند:

ارتقاء توان آنالیز عناصر استراتژیک در داخل کشور
ارتقاء توان آنالیز همزمان از ۴۰ عنصر به ۷۰ عنصر
ارتقاء دقت آنالیز عناصر از قسمت در میلیون (ppm) به قسمت در میلیاردها (ppb) و قسمت در تریلیون (ppt) طی سال‌های اخیر
از مهمترین اقدامات صورت گرفته در این رابطه به موارد زیر می‌توان اشاره نمود:

بررسی و مطالعه بر روی نمونه‌های مختلف سنگ، کانی و آب (جوی، پس آب‌های صنعتی، شورابه‌ها و ...) به منظور تشخیص کمی و کیفی عناصر و کانی‌های تشکیل دهنده نمونه‌های مذکور در آزمایشگاه‌های مختلف.
هماهنگی و بهینه‌سازی در روش‌های مختلف آزمایشگاهی از طریق مقایسه، تلفیق، تعبیر و تفسیر نتایج آزمایش‌های انجام شده و در صورت لزوم اعمال روش‌های بهینه.
بررسی به منظور بهینه‌سازی روش‌های آزمایشگاهی جهت اندازه‌گیری عناصر و کانی‌های متشکله و استانداردسازی آن‌ها.
بررسی و مطالعه جهت انتخاب لوازم و تجهیزات آزمایشگاهی مناسب با توجه به فناوری‌های نوین و استفاده از روش‌های جدید آماری، نرم‌افزارها و سخت‌افزارها در بررسی‌های آزمایشگاهی.
انجام مقدمات لازم به منظور حصول اطمینان از صحت و دقت دستگاه‌های اندازه‌گیری مورد استفاده در آزمایشگاه‌های مختلف (کالیبراسیون).

۲-۲-۳-۳-۴ توسعه سایر فعالیت‌های آزمایشگاهی

با توجه به گسترده بودن حوزه زمین شناسی، این سازمان می‌بایست نسبت به توسعه فعالیت‌های آزمایشگاهی خود اقدام نماید که در این رابطه مهمترین فعالیت‌های صورت گرفته اشاره می‌شود:

تاسیس آزمایشگاه و پایلوت فراوری فلزات استراتژیک
توسعه فعالیت‌های آزمایشگاهی علوم زمین زمین در سطح داخلی و بین‌المللی
راه اندازی آزمایشگاه‌های مرجع علوم زمین متشکل از ۲۱ آزمایشگاه آنالیزی (۱۱ آزمایشگاه پیش از سال ۸۸ و ۱۲ آزمایشگاه پس از سال ۸۸) به منظور ارتقا توان و دقت آنالیزی در کشور و نظارت کیفی بر فرایندهای آنالیزی و به تبع آن عدم وابستگی به آزمایشگاه‌های برون مرزی و نیز ممانعت از خروج اطلاعات استراتژیک و محرمانه از کشور و حتی گسترش فعالیت‌های آزمایشگاهی در سطح بین‌الملل و تبدیل شدن به قطب آنالیزی نخست در منطقه. فهرست این آزمایشگاهها عبارت‌اند از:

آزمایشگاه (ICP-MS طیف سنجی جرمی بر پایه پلاسمای جفت شده القایی)
آزمایشگاه (ICP-OES طیف سنجی نشر نوری بر پای پلاسمای جفت شده القایی)
آزمایشگاه (AAS طیف سنجی جذب اتمی)
آزمایشگاه (AF (TG,VS)
آزمایشگاه XRD
آزمایشگاه کانی سنگین
آزمایشگاه (SEM میکروسکوپ الکترونی)
آزمایشگاه اسپکتروگرافی نشری (Emission Spectrography)
آزمایشگاه فتومتر شعله‌ای (Flame photometer)
آزمایشگاه انحلال سیانیدی (Bleg)
آزمایشگاه پلاروگرافی
آزمایشگاه زمین شناسی دریایی
آزمایشگاه زمین شناسی پزشکی

آزمایشگاه نانو بیوزمین

آزمایشگاه (Dating Lab (^{10}Be) Cosmogenic Radionuclide سن سنجی کاسموژنیک برلیوم (^{10}Be)

آزمایشگاه Fire assay

آزمایشگاه فرآوری فلزات استراتژیک

آزمایشگاه فرآوری لیتیوم

آزمایشگاه جواهرشناسی

آزمایشگاه LA-ICP-MS (لیزر ابلیشن)

آزمایشگاه کواترنری

تأمین دستگاه استراتژیک ICP-MS و راه اندازی مقدماتی آن به منظور انجام آنالیزهای هسته‌ای و ایزوتوپی و خودکفایی کشور از نیاز به ارسال نمونه‌های آنالیزی به خارج از کشور

ارتقا کیفی آنالیزها و افزایش میزان صحت و دقت آن‌ها با تکیه بر روشهای بهینه استانداردهای جهانی و دستیابی به توانمندیهای از قبیل آنالیز همزمان ۶۳ عنصر در نمونه‌های آب و آنالیز همزمان ۵۰ عنصر در نمونه‌های خاک که هر دو نخستین بار در کشور اجرا شده است دستیابی به بالاترین میزان حساسیت آزمایشگاهی (پایین‌ترین حد تشخیص عنصری) در حد آزمایشگاههای مرجع دنیا ارتقاء کیفی و کمی آنالیزهای آزمایشگاهی انجام شده در مرکز پژوهش‌های کاربردی سازمان زمین شناسی و اکتشافات معدنی کشور به حدود ۱۰۰ هزار نمونه که معادل ۳۲۰۶۰۰ آنالیز عنصری

طراحی قالب‌های استانداردهای آزمایشگاهی به منظور جمع‌آوری کلیه اطلاعات آزمایشگاهی در کشور با قابلیت انطباق داده‌ها و دسترسی آسان کلیه متخصصین و کاربران به آن‌ها بر پایه سیستم GeodMS و تکمیل گسترده‌تر این داده‌ها در جهت ایجاد پایگاه داده جامع اکتشافی در کشور

توانمندسازی هرچه قوی تر متخصصان آزمایشگاهی علوم زمین با برگزاری دوره‌های تخصصی آزمایشگاهی و با بهره‌گیری از دانش اساتید خبره داخلی و خارجی کشور

طراحی سیستم مکانیزه گردش کار نمونه‌های آزمایشگاهی در کشور به منظور سرویس دهی مکانیزه خدمات آزمایشگاهی شامل اطلاع همزمان مشتریان از سلسله‌مراتب آنالیز، تسهیل و تسریع در امر پرداخت هزینه‌های آنالیزی، افزایش سرعت و دقت و کاهش هزینه‌های مطالعاتی و غیره

ارتقاء فعالیت‌های بین‌المللی آزمایشگاهی به منظور تبادل اطلاعات با کشورهای هم‌چون تاجیکستان، گویان، ونزوئلا، کلمبیا، اکوادور و انعقاد تفاهم نامه و قرارداد با کشورهای سودان و تاجیکستان به منظور راه اندازی آزمایشگاههای مرجع در این کشورها توسعه بخش آزمایشگاهی ICP-MS با ورود سه دستگاه جدید، بهره‌گیری از آموزش‌های تخصصی و راه اندازی آن‌ها به منظور کاربری بهینه از این تجهیزات در مرتفع‌سازی نیازهای آنالیزی کشور

راه اندازی و توسعه بخش آزمایشگاههای آنالیز طلا در یک مکان متمرکز با بالاترین حساسیت در مرکز پژوهش‌های کاربردی سازمان زمین شناسی و اکتشافات معدنی کشور در جدوال زیر عملکرد آزمایشگاه‌های سازمان بر اساس محل استقرار ارائه شده است.

جدول ۸۷: عملکرد آزمایشگاه‌های کرج

سال	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱	جمع
تعداد نمونه	۵۳۶۱	۱۴۹۳۹	۱۹۱۶۲	۱۹۵۸۱	۱۳۰۲۸	۹۱۹۳	۸۱۲۶۴
تعداد آنالیز عنصری	۱۰۶۱۳۶	۱۴۳۳۳۲	۲۵۸۵۸۱	۱۵۸۳۵۶	۲۴۰۱۳۷۱	۱۳۷۴۶۴	۳۲۰۵۲۴۰

جدول ۸۸: عملکرد آزمایشگاه‌های تهران طی هشت سال اخیر

نام گروه	تعداد نمونه	تعداد تجزیه
آزمایشگاه کانی شناسی	۳۷۶۶۷	۲۹۴۱۳۸
آزمایشگاه شیمی	۷۴۲۵۲	۱۸۸۱۹۹۳

۴۲۰۰۴۶	۴۷۳۵۲	آزمایشگاه ژئوشیمی
۵۹۰۷۸	۵۲۰۱۸	تحقیقات ایزوتوپی
۰	۹۶۷۸۳	آماده‌سازی نمونه‌ها
۲۶۵۵۲۵۵	۲۱۱۲۸۹	جمع کل گروه‌ها

آزمایشگاه مرجع زمین شناسی شامل قسمتهای زیر است:

کانی شناسی که شامل کانی سنگین: FE SEM-XRD آزمایشگاه FE-SEM & SM برای اولین بار در خاور میانه با ۷ دکتور مشغول فعالیت می‌باشد. که این دکتورها قابلیت بالایی جهت بررسی کیفی و کمی نمونه بدون تخریب را دارد. و از فرستادن نمونه به خارج ما را بی‌نیاز نموده است. قابلیت کار با آن بیش از ۱۸ ساعت می‌باشد و در حال حاضر کل کشور را پوشش می‌دهد. حتی نمونه‌های خارج از کشور را نیز مورد بررسی قرار می‌دهد. این آزمایشگاه دارای گواهینامه ایزو ۱۷۰۲۵ می‌باشد و به عنوان آزمایشگاه مرجع زمین شناسی و همکار آزمایشگاههای استاندارد مشغول فعالیت است.

سن سنجی

رسوب

جواهر شناسی

جواهر تراشی

مقطع صیقلی

و آزمایشگاههای شیمی شامل ICP MS-ICP OES-Polarography,... می‌باشد.

۲-۳-۳-۵ بررسی‌های نانو و بایو در حوزه علوم زمین

در راستای اهداف پژوهشی و کاربردی سازمان زمین شناسی و اکتشافات معدنی کشور و همزمان با افتتاح مرکز پژوهشهای کاربردی این سازمان واقع در کرج، اواخر سال ۱۳۸۶ نخستین گروه پژوهشی کاربرد نانو فناوری در علوم زمین خاورمیانه در این مرکز آغاز به کار نمود. در ابتدا، فعالیت این گروه به صورت کاملاً پژوهشی و مطالعاتی بوده و پس از یکسال پژوهش در زمینه‌های مختلف کاربرد نانو فناوری در علوم زمین، آزمایشگاه نانو فناوری تأسیس شد. همزمان با شروع فعالیت آزمایشگاهی، پژوهش در زمینه کاربرد بیوفناوری در علوم زمین و معدن نیز به دستور کار این گروه اضافه و فعالیت‌های آزمایشگاهی این زمینه کاری نیز شروع شد.

اهم مطالعات پژوهشی این گروه از ابتدا در زمینه کاربرد نانو و زیست فناوری در گرایش‌های زیر بوده است:

اکتشاف، استخراج و فراوری مواد معدنی

پاکسازی زیست محیطی

مقاومت سازه‌های مهندسی و ساختارهای تکتونیکی مانند زمین لغزش و گسله‌ها (مخاطرات)

انرژی اتمی و کانسارهای اورانیوم

کانسارهای لیتیوم و استحصال و تغلیظ آن

ژئوشیمی و کانسارهای نانومینرال - منابع نانوذرات خاکسترهای آتشفشانی

رسها و کاربردهای وسیع آنها در صنعت

بیولیچینگ معادن سولفیدی و بیو اکسیداسیون طلای سولفیدی

تهیه سوبه‌های میکروبی از معادن مختلف

زیست پالایی میکروبی و گیاهی آلاینده‌های معدنی و صنعتی

پروژه‌های اجرا شده این بخش (اواخر دولت نهم و دولت دهم) به شرح زیر است:

بررسی و کشت گونه‌های گیاهی بر اساس قابلیت جذب فلزات سنگین و پاکسازی خاکهای معدنی (این طرح بر روی فلزات سنگین و نیز عنصر سیانید انجام شد)

جداسازی و شناسایی باکتری‌های بومی مقاوم به فلز در معدن کرومیت فاریاب استان هرمزگان و زیست پالایی میکروبی خاک و پساب معدن از فلزات سنگین چون کروم، سرب، مس و کادمیوم

بیواکسیداسیون طلائی سولفیدی داشکسن همدان و زرشوان تکاب آذربایجان با باکتری‌های مزوفیل بومی جداسازی شده تهیه انواع نانو پوسته- هسته‌ها جهت پاکسازی آلاینده‌های معدنی و صنعتی از پساب‌ها که بر روی پساب آلوده به آرسنیک معدن طلائی زرشوران و نیز سدباطله سیانیدی همان معدن انجام شد. فراوری میکروبی عناصر سرب و روی از کانسنگ‌های سولفیدی کم عیار معدن سرب و روی انگوران زنجان در مقیاس فلاسک شیک با استفاده از باکتری‌های مزوفیل بومی این معدن حذف فلزات سنگین چون آرسنیک، کادمیوم، سرب از پساب‌های آلوده با استفاده از جلبک *azolla* که این جلبک از منطقه بندر انزلی و تالاب انزلی برداشت و کشت گردید. پی جویی کانسار پنهان طلائی سولفیدی در منطقه کرویان سقز و قبغلوچه استان کردستان و نیز سرب و روی اطراف شهر قم با استفاده از نانوذرات متمرکز در افق **b** خاک بررسی و انجام حذف آلاینده‌های سیانیدی به کمک میکروارگانسیم‌های محیط‌های معدنی بررسی تأثیر عوامل مختلف فیزیکی و محیطی بر روند رشد میکروارگانسیم‌ها و تأثیر بر میزان بازدهی آنها در فراوری و پاکسازی زیست محیطی برگزار می‌نماید. همایش ملی نانو بیو زمین در سازمان زمین شناسی و اکتشافات معدنی کشور

۲-۲-۳-۳-۶ زمینه‌سازی جهت ایجاد مرکز رشد فناوری‌های پیشرفته علوم زمین

سازمان زمین شناسی به عنوان متولی بخش تهیه، تولید و ارائه نقشه‌ها، گزارش‌ها و اطلاعات زمین شناسی و اکتشاف مواد معدنی کشور دارای بیش از نیم قرن تجربه می‌باشد. لکن این سازمان علیرغم تجارب ارزنده، در بخش قابل توجهی از فعالیت‌های خود نیازمند استفاده از تجهیزات و دانش فنی سخت افزاری و نرم افزاری خارج از کشور مانند فناوری‌های مرتبط با آنالیز و تشخیص از جمله آنالیز رادیو ایزوتوپ‌ها، میکروسکوپ الکترونی و دستگاه‌های پیشرفته اکتشاف مواد معدنی مانند هایپراسپیکترال، ژئوفیزیک هوایی و... بوده و می‌باشد. به همین منظور و در ابتدای امر با توجه به الگوهای موجود در کشور جهت شکل‌گیری چنین پارکی، در ابتدا در سال ۱۳۸۹ اقدام به راه اندازی مرکز رشد فناوری‌های پیشرفته علوم زمین در داخل سازمان گردید. پس از این اقدام، تیم اجرایی این مرکز علاوه بر پیگیری و بررسی مسائل سازمانی و مجوزهای لازم، فعالیت‌هایی را نیز در زمینه پذیرش و اجرایی شدن طرح‌های دانش بنیان در زمینه‌های مربوطه آغاز نمودند که در حال پیگیری می‌باشد. در زیر اهم این فعالیت‌ها ارائه شده است:

ساخت تجهیزات مورد نیاز در ژئوفیزیک هوایی (EM) با همکاری برند تجاری معتبر کانادایی

ساخت تجهیزات لرزه نگاری و چاه پیمایی

ساخت تجهیزات اندازه‌گیری تشعشعات رادیواکتیو (سنتیلومتر)

تعمیر، نگهداری، طراحی و ساخت دستگاه‌های ژئوفیزیک

به‌کارگیری روش جدید اینترفرومتری بر روی داده‌های ماهواره‌ای رادار از سال ۱۳۸۵ و تعیین دقیق جابه‌جایی‌های ارتفاعی در نواحی فرونشست دشت‌های تهران، هشتگرد، مشهد و نیشابور.

طراحی و ساخت رآکتورهای لیچینگ هیدرومتالورژی در مقیاس نیمه صنعتی با قابلیت صنعتی سازی

برگزاری دوره‌های آموزش در زمینه نرم‌افزارهای به روز علوم زمین (به ویژه معدن و نفت) جهت بهره‌مندی دانشجویان و متخصصان داخلی پروژه‌هایی در زمینه کاربرد مواد معدنی

لازم به ذکر است که پس از پیگیری‌های لازم طی برگزاری جلسه کارگروه ملی توسعه بخش معدن در تیرماه ۱۳۹۲ و با حضور ریاست محترم جمهوری تاسیس پارک فناوری علوم زمین کشور توسط سازمان زمین شناسی و اکتشافات معدنی کشور به تصویب رسید.

۲-۳-۴ توسعه فعالیت‌های بین‌المللی و صدور خدمات فنی - مهندسی

فعالیت‌های بین‌المللی وزارت صنعت معدن و تجارت در حوزه علوم زمین را می‌توان به چهار حوزه تقسیم‌بندی کرد: همکاری‌های علمی و پژوهشی و مسئولیت‌های بین‌المللی، صدور خدمات فنی و مهندسی، تأمین تجهیزات و صادرات مواد معدنی که محور فعالیت‌های بین‌المللی سازمان زمین‌شناسی و اکتشافات معدنی کشور در دوحوزه نخست می‌باشد یعنی همکاری‌های علمی و پژوهشی و مسئولیت‌های بین‌المللی و صدور خدمات فنی و مهندسی

این سازمان در حال حاضر عضو اصلی انجمن‌ها و اتحادیه‌های معتبر بین‌المللی که بعضاً دارای مسئولیت سنگین بین‌المللی نیز می‌باشد که اهم آن‌ها اتحادیه بین‌المللی علوم زمین، کمیسیون بین‌المللی نقشه‌های زمین شناسی برنامه بین المللی علوم زمین، انجمن بین‌المللی زمین شناسی پزشکی، سازمان همکاری‌های اقتصادی (اگو) انجمن بین‌المللی استراتیگرافی و ... می‌باشند.

کمیسیون بین‌المللی تهیه نقشه زمین شناسی دنیا CGMW از مهمترین انجمن‌های معتبر دنیا در این زمینه می‌باشد. این کمیسیون ۱۳۰ سال قدمت داشته و تهیه نقشه زمین شناسی کره زمین را در موضوعات و مقیاس‌های مختلف بعهده دارد. در اجلاس ۲۰۰۸ نروژ هشت قاره زمین شناسی را به هشت سازمان پیشرو تقسیم نموده که سهم جمهوری اسلامی ایران در این بین معاونت خاورمیانه‌ای این کمیسیون شد. در کنار قدرت‌های علمی این رشته یعنی آمریکا، روسیه، آلمان، آفریقای جنوبی و چین در حال حاضر سازمان زمین شناسی جمهوری اسلامی ایران شش پروژه به اتمام رسانیده و چپاده پروژه جدید در دست اجرا دارد (نقشه لرزه زمین ساخت دنیا، نقشه کینماتیک دنیا، نقشه زمین شناسی خاورمیانه، نقشه متالوژی خاورمیانه، نقشه لرزه زمین ساخت ایران، پاکستان و افغانستان نقشه ماگماتیزم خاورمیانه و نقشه کواترنری خاورمیانه)

علاوه بر این سازمان میزبانی ۷ اجلاس بین‌المللی دانشمندان علوم زمین دنیا طی ۵ سال اخیر (همزمان با تشدید تحریم‌ها) را داشته است که عبارتند از:

اجلاس زمین شناسان خاورمیانه، تهیه نقشه زمین شناسی خاورمیانه در ۱۳۸۸

اجلاس زمین شناسان خاورمیانه ماگماتیزم و کواترنری در ۱۳۹۱

نشست روسالی سازمان‌های زمین شناسی کشورهای عضو اکو در ۱۳۸۶

همایش بین‌المللی زمین شناسی پزشکی دنیا در ۱۳۸۹

چهارمین نشست گروه کارشناسان معدنی کشورهای عضو اکو در ۱۳۹۰

همایش بین‌المللی لرزه زمین ساخت / ایم در ۱۳۸۹

همایش بین‌المللی کواترنری در ۱۳۸۸

در این حوزه تکمیل مطالعات پوسته کره زمین با همکاری دانشگاه بزرگ زمین شناسی دنیا از ۵۳ کشور نیز صورت گرفته است. در حوزه صدور خدمات فنی و مهندسی و براساس استراتژی‌های بلند مدت و میان مدت کشور، سازمان زمین شناسی و اکتشافات معدنی کشور با در اختیار داشتن پتانسیل‌های سخت افزار و نرم‌افزاری در استانداردهای بین‌المللی، صدور خدمات فنی و مهندسی خود را در سه حوزه آسیای میانه، آفریقا و آمریکای لاتین و برای ۳۲ کشور در غالب موضوعات زیر در دست اقدام دارد.

همکاری‌های زمین شناسی و اکتشافی، ایجاد و تاسیس پایگاه داده‌های علوم زمین، ایجاد سیستم ثبت محدوده‌های معدنی و تاسیس آزمایشگاه‌های مرجع علوم زمین

آسیا: افغانستان پاکستان ترکمنستان قزاقستان ارمنستان عراق افغانستان تاجیکستان آذربایجان قرقیزستان

آفریقا: سودان، کنگو، گینه کوناکری و بیسائو، نیجر، موریتانی، سنگال، آفریقای مرکزی، مالاوی و زیمبابوه

آمریکای لاتین: برزیل، ونزوئلا، پرو، بولیوی، کلمبیا، اکوادور، گویان، کوبا، نیکاراگوئه و اروگوئه

لازم به ذکر است انجام مطالعات زمین شناسی و اکتشافی علاوه بر صدور خدمات فنی و مهندسی و کسب مجوزهای اکتشافی به نام جمهوری اسلامی ایران بوده که در اختیار بخش خصوصی قرار می‌گیرد.

۲-۳ بازار

به منظور جلوگیری از ایجاد نابسامانی در بازار و مدیریت تأمین و توزیع کالاهای گروه کالاهای حساس و ضروری که به‌طور مستقیم و یا غیرمستقیم بیشترین اهمیت را در سبد هزینه خانوار دارد به شرح زیر تعیین گردیده است:

برنج

روغن نباتی

قند و شکر

گوشت قرمز

گوشت مرغ

تخم مرغ

نان

لبنیات (شیر، پنیر، ماست و کره)

ماکارونی

حبوبات (عدس، انواع لوبیا، لپه و نخود)

چای

خرما

سیب زمینی

پیاز

گوجه فرنگی و رب گوجه فرنگی

میوه و مرکبات (سیب، موز، نارنگی، پرتغال)

نهادهای دامی (جو، ذرت، کنجاله سویا)

پودر شوینده (دستی و ماشینی)

فولاد (فولاد خام، تیر آهن، میلگرد و ورق)

سیمان خاکستری

کاغذ (چاپ و تحریر و روزنامه)

لاستیک خودرو و روغن موتور (سواری و تجاری)

یکی از مأموریت‌های مهم وزارت بازرگانی سابق و وزارت صنعت، معدن و تجارت، تنظیم بازار در حوزه کالاهای اساسی و ضروری است، به گونه‌ای که خللی در تأمین کالاهای اشاره شده وجود نداشته باشد. این بخش به عملکرد بخش بازرگانی در تأمین و توزیع کالاهای اساسی و ضروری در طول هشت سال گذشته اشاره دارد.

۲-۳-۱ خرید کالاهای اساسی

۲-۳-۱-۱ شرکت بازرگانی دولتی ایران

تهیه و تأمین کالاهای اساسی و ضروری از عمده فعالیت‌های اصلی شرکت بازرگانی دولتی ایران است که پس از تصمیمات متخذه در مراجع ذی‌ربط و ابلاغ به شرکت بازرگانی دولتی ایران، از سوی شرکت نسبت به خرید و یا واردات کالاهای مورد نیاز کشور اقدام می‌شود. گندم، برنج، روغن خام و شکر خام، از عمده‌ترین کالاهای مورد عمل شرکت در برنامه‌های خرید کالاهای اساسی شرکت به شمار می‌روند. همچنین نخود، عدس، لوبیا (قرمز و چیتی) و تیر آهن و میلگرد نیز از جمله کالاهای ضروری هستند که در موارد نیاز خریداری و وارد کشور شده‌اند. در این گزارش منظور از خرید کالاهای اساسی وارداتی توسط شرکت، عملکرد واردات براساس مقدار تخلیه - صرف نظر از سال خرید است.

در طی سال‌های ۱۳۸۴ تا ۱۳۹۱ بالغ بر ۱۴،۵ میلیون تن گندم از منابع بازارهای جهانی خریداری و وارد کشور شده است. به علت افزایش تولید گندم در کشور در سال‌های ۱۳۸۸ و ۱۳۸۹ و رسیدن به مرز خودکفایی در سال ۱۳۸۸، واردات گندم به میزان چشمگیری کاهش داشته و در سال‌های ۱۳۸۹ و ۱۳۹۰ نیز واردات گندم به کشور، صفر بوده است.

در سال‌های ۱۳۸۴ تا ۱۳۹۱ حدود ۲،۸ میلیون تن برنج از منابع بازارهای جهانی خریداری و وارد کشور شده است. به علت لزوم تأمین برنج از منابع داخلی، باتوجه به افزایش خرید تضمینی برنج، واردات در طی سال‌های اخیر روندی کاهش داشته است. در سال‌های ۱۳۸۴ تا ۱۳۹۱ حدود ۳،۶ میلیون تن روغن خام از منابع بازارهای جهانی خریداری و وارد کشور شده است. در سال‌های ۱۳۸۴ تا ۱۳۹۱ حدود ۲،۵ میلیون تن شکر خام از منابع بازارهای جهانی خریداری و وارد کشور شده است.

در جدول زیر روند خرید کالاهای اساسی وارداتی به تفکیک مقدار و ارزش ارائه شده است

جدول ۸۹: مقدار و ارزش خرید کالاهای اساسی وارداتی توسط شرکت بازرگانی دولتی ایران

کالای اساسی وارد شده	واحد	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱
مقدار گندم	هزارتن	۰	۹۷۷،۴	۰	۵۷۳۸،۶	۳۰۶۱،۵	۰	۰	۵۷۰۱،۲
ارزش گندم	میلیون یورو	۰	۱۳۷،۵ (میلیون دلار)	۰	۱۴۵۶،۳	۶۶۷،۴	۰	۰	۱۶۷۴،۷
مقدار برنج	هزارتن	۶۱۹،۵	۶۹۱،۸	۷۴۵،۱	۳۲۲،۴	۰	۹۶	۲۱۰	۹۴،۲
ارزش برنج	میلیون	۱۶۴،۱	۲۱۸،۴	۲۸۷،۸	۲۰۶،۱	۰	۵۷،۲	۱۲۵،۵	۷۱،۹

					(میلیون دلار)	(میلیون دلار)	(میلیون دلار)	یورو	
مقدار روغن خام	هزار تن	۴۸۵,۷	۹۸۹,۱	۵۷۶,۵	۴۵۱,۶	۷۰	۲۲۶,۴	۲۰,۹	۸۲۴,۸
ارزش روغن خام	میلیون یورو	۲۲۶ (میلیون دلار)	۵۰۴,۴ (میلیون دلار)	۳۸۴,۹ (میلیون دلار)	۳۶۰,۹	۶۴,۵	۲۵۴,۹	۱۲,۱	۷۷۷,۵
مقدار شکر خام	هزار تن	۶۲۸	۹۶۱,۴	۲۴۵,۲	.	.	۲۰۰,۳	.	۵۰۶,۲
ارزش شکر خام	میلیون یورو	۱۵۹ (میلیون دلار)	۳۵۶,۲ (میلیون دلار)	۶۶,۷ (میلیون دلار)	.	.	۱۳۹,۱	.	۲۱۸

بر اساس مصوبات و تکالیف ابلاغ شده از سوی ستاد تنظیم بازار، در سال‌های دولت نهم علاوه بر خرید کالاهای اساسی وارداتی، خرید و واردات حبوبات (شامل نخود، عدس، لوبیا قرمز و چیتی و لپه)، تیرآهن و میلگرد نیز به شرکت بازرگانی دولتی ایران محول گردید. در سال‌های دولت نهم جمعاً نزدیک به ۶۱ هزار تن حبوبات (شامل نخود، عدس، لوبیا قرمز و چیتی و لپه) به ارزش ۵۵,۵ میلیون یورو خریداری و وارد کشور شده است. در همین دوره بالغ بر ۵۶۵ هزار تن تیرآهن و میلگرد به ارزش ۲۵۶ میلیون یورو نیز خریداری شده است. در جدول زیر عملکرد خرید کالاهای ضروری توسط شرکت بازرگانی دولتی ایران ارائه شده است

جدول ۹۰: مقدار و ارزش خرید کالاهای ضروری توسط شرکت بازرگانی دولتی ایران

نام کالا	مقدار (هزار تن)	ارزش (میلیون یورو)
حبوبات (شامل نخود، عدس، لوبیا قرمز و چیتی و لپه)	۶۰,۹	۵۵,۵
تیرآهن و میلگرد	۵۶۵	۲۵۶,۲

۲-۱-۳-۲ شرکت پشتیبانی امور دام

خریده‌های شرکت پشتیبانی امور دام کشور طی سال ۱۳۸۴ لغایت ۱۳۹۱ جمعاً به میزان ۱۱,۵ میلیون تن شامل ۱۰۶۸۷ هزار تن نهاده و ۸۲۴ هزار تن محصول دام و طیور بوده که در سال ۱۳۹۱ بیش از سه برابر میانگین عملکرد خرید هشت سال گذشته می‌باشد. طی مدت مذکور جمعاً مقدار ۵۱۱۵ هزار تن ذرت، ۲۱۶۶ هزار تن کنجاله سویا و ۳۱۱۰ هزار تن جو اهم فعالیت‌های شرکت در جهت تأمین نهاده‌ها بوده که به طور متوسط سالیانه به میزان ۶۴۰ هزار تن ذرت، ۲۷۱ هزار تن کنجاله سویا و ۳۸۹ هزار تن نیز جو خریداری شده است. مقایسه عملکرد سال ۱۳۹۱ با جمع کل عملکرد هشت ساله مورد بررسی نشان می‌دهد که طی سال مذکور به ترتیب ذرت در حدود ۳۹ درصد، ۴۲ درصد کنجاله سویا و ۲۷ درصد جو از حجم کل خرید را شامل شده است. همچنین طی سال‌های ۱۳۸۴ لغایت ۱۳۹۱ جمعاً مقدار ۱۶۴ هزار تن گوشت قرمز و ۵۵۰ هزار تن گوشت مرغ خریداری شده که سهم سال ۱۳۹۱ برای گوشت قرمز ۲۱ درصد و گوشت مرغ ۲۰ درصد از جمع کل خرید طی مدت مورد بررسی می‌باشد. در جداول زیر عملکرد خرید نهاده‌های دام و طیور و مواد پروتئینی ارائه شده است

جدول ۹۱: عملکرد خرید نهاده‌های دام و طیور (هزار تن)

نوع کالا / سال	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱
----------------	------	------	------	------	------	------	------	------

۸۴۸	۶۵	۲۰۰	۴۱۷	۷۱۴	۱۶۵	۲۰۷	۴۹۳	جو
۱۹۸۶	۱۸۶	۵۰۰	۳۳۶	۶۴۱	۶۱۲	۸۱۴	۴۰	ذرت
۹۱۰	۱۱۰	۲۵۴	۳۹۱	۱۷۷	۳۰۵	۲۰	۰	کنجاله سویا
۰	۰	۷۶	۱۷۵	۲۷	۱۷	۰	۰	کنسانتره و علوفه خشبی، شکر
۳۷۴۴	۳۶۱	۱۰۳۱	۱۳۱۹	۱۵۵۹	۱۰۹۹	۱۰۴۱	۵۳۳	جمع کل

جدول ۹۲: عملکرد خرید مواد پروتئینی

۱۳۹۱	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۸۸	۱۳۸۷	۱۳۸۶	۱۳۸۵	۱۳۸۴	واحد	نوع کالا / سال
۳۴,۱	۱,۴	۱۵,۰	۱۸,۵	۲۵,۸	۲۳,۱	۳۸,۴	۷,۸	هزار تن	گوشت قرمز
۰	۰	۰	۰	۱۰۰۱,۰	۰	۵۱۹,۸	۰	هزار راس	دام خشکسالی
۱۱۰,۵	۳۴	۱۹,۱	۶۹,۷	۱۳۸,۶	۹۲,۲	۳۸,۶	۴۷,۶	هزار تن	گوشت مرغ
۰	۰	۰,۶	۵۸,۰	۳۱,۵	۰	۱۹,۰	۰	هزار تن	سایر (تخم مرغ، شیر و پنیر)
۱۴۴,۶	۳۵,۴	۳۴,۷	۱۴۶,۲	۱۹۶,۰	۱۱۵,۴	۹۵,۹	۵۵,۴	هزار تن	جمع

یکی از وظایف اصلی شرکت پشتیبانی امور دام کشور تنظیم بازار نهاده‌ها و فرآورده‌های دام و طیور می‌باشد. جهت نیل به این هدف، ذخیره‌سازی مناسب نهاده‌ها و فرآورده‌های دام و طیور به منظور توزیع به موقع و تنظیم بازار اقلام مذکور از ارکان مهم محسوب می‌شود. جهت برقراری تعادل عرضه و تقاضا در بازار نهاده‌ها و فرآورده‌های دامی در کشور، این شرکت طی سال‌های ۱۳۸۴ لغایت ۱۳۹۱ فعالیت‌های گوناگونی در امر خرید، ذخیره‌سازی و توزیع انجام داده است به طوری که در سال ۱۳۸۵ و ۱۳۸۷ بدلیل حادث شدن خشکسالی در برخی مناطق کشور بیشترین میزان خرید و ذخیره‌سازی انجام گرفته است. همچنین با توجه به شرایط متفاوت و استراتژیک سال‌های اخیر، انجام ذخیره‌سازی نهاده‌ها امری لازم و ضروری بود تا میزان ذخیره‌سازی از مقدار قابل قبولی برخوردار گردد. بدین منظور در سال ۱۳۹۱ میزان ذخیره‌سازی اقلام علوفه‌ای و گوشت قرمز و گوشت مرغ در مقایسه با سال ۱۳۸۳ دارای بیشترین میزان بوده است.

میزان موجودی نهاده‌های دام و طیور و مواد پروتئینی طی ۸ سال اخیر که بر اساس آن توزیع در بازار انجام گردیده، در جدول زیر ارائه شده است

جدول ۹۳: موجودی نهاده‌های دام و طیور (هزار تن)

۱۳۹۱	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۸۸	۱۳۸۷	۱۳۸۶	۱۳۸۵	۱۳۸۴	شرح
۱۲۲۷,۵	۱۰۵,۳	۴۳۰,۹	۴,۲	۲۶۳,۲	۸۵,۱	۱۵۰,۰	۸۵,۴	ذرت
۳۵۲,۶	۸۸,۶	۲۵۵,۵	۶۵,۹	۸,۲	۵۰,۹	۰,۱	۷,۵	کنجاله سویا
۵۸۹,۴	۱۸۸,۸	۲۰۱,۹	۱۲۶,۰	۱۲۵,۹	۷۳,۴	۱۰۸,۷	۳۵۴,۰	جو

جدول ۹۴: موجودی گوشت قرمز و مرغ به تفکیک داخلی و وارداتی (هزار تن)

۱۳۹۱	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۸۸	۱۳۸۷	۱۳۸۶	۱۳۸۵	۱۳۸۴	شرح
------	------	------	------	------	------	------	------	-----

۸,۵	۰	۰	۰	۰	۴,۸	۰,۰۲	۳,۸	مرغ وارداتی
۳۷,۱	۵,۳	۱۳,۰	۱۵,۶	۶۱,۶	۱۴,۰	۲۴,۰	۲۸,۴	مرغ داخلی
۴۵,۶	۵,۳	۱۳,۰	۱۵,۶	۶۱,۶	۱۸,۹	۲۴,۰	۳۲,۱	جمع مرغ
۱۶,۳	۰,۰۲	۲,۵	۰,۶	۵,۳	۰,۲	۱۳,۱	۰	گوشت قرمز وارداتی
۰	۰,۳	۴,۳	۰,۹	۸,۹	۰,۸	۰,۸	۷,۳	گوشت قرمز داخلی
۱۶,۳	۰,۴	۶,۸	۱,۵	۱۴,۲	۰,۹	۱۳,۹	۷,۳	جمع گوشت قرمز

۳-۱-۳-۲ بازرگانی داخلی

با توجه به برنامه تنظیم بازار میوه و مرکبات، وزارت بازرگانی وقت و وزارت صنعت، معدن و تجارت حال برنامه‌ریزی لازم را انجام داده و نسبت به خرید و ذخیره‌سازی مرکبات اقدام نموده است. در جدول زیر عملکرد این معاونت در حوزه خرید و ذخیره‌سازی مرکبات ارائه شده است.

جدول ۹۵: خرید و ذخیره‌سازی مرکبات (هزار تن)

۱۳۹۱	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۸۸	۱۳۸۷	۱۳۸۶	۱۳۸۵	۱۳۸۴	
۴۰	۳۰	۱۲	۲۵	۲۳	۲۰	۲۰	۲۰	سیب
۶۰	۶۰	۵۰	۴۵	۴۵	۴۰	۴۰	۴۰	پرتقال

۲-۳-۲ توزیع کالاهای اساسی و ضروری

۱-۲-۳-۲ ستاد بسیج اقتصادی

تخصیص یارانه برای کالای اساسی در قالب کالا برگ صورت می‌گرفته است که در چهارچوب مأموریت‌های ستاد بسیج اقتصادی کشور بوده است. وضعیت توزیع کالا برگ مرحله سیزدهم به بخش‌های روستایی، عشایری و شهری به صورت زیر بوده است:

توزیع کالا برگ روستایی از بهمن ۱۳۸۶ با به‌کارگیری ۳۵۷۲ دفتر پستی روستایی در کل کشور و اتمام توزیع در اردیبهشت ۱۳۸۷

توزیع کالا برگ عشایری از آذر ۱۳۸۶ با به‌کارگیری ۳۹۰ اکیب سیار در کل کشور و اتمام توزیع در اردیبهشت ۱۳۸۷

توزیع کالا برگ شهری از بهمن ۱۳۸۶ با به‌کارگیری ۲۲۸۸ دفتر پستی در کشور و اتمام توزیع در آذر ماه ۱۳۸۷

در این مرحله توزیع کالا برگ اقداماتی انجام شده است که اهم آن در بخش زیر ارائه شده است

کنترل و امحاء کالا برگ‌های برگشتی: بر خلاف اعمال روشهای کنترلی در مراحل گذشته، در توزیع کالا برگ در مرحله سیزدهم، سیستم امحاء به یکی از روشهای کنترل تخلفات احتمالی پس از انجام حسابرسی اسناد توزیع و بررسی اوراق رسید برگشت تبدیل گردید که حداقل با توجه به شرایط استانی هر یکماه یکبار و حداکثر هر سه ماه یکبار بر اساس دستورالعمل تدوینی جهت کشف تخلفات احتمالی اقدام گردید.

سیستم برگشت کالا برگ: محاسبه و کنترل میزان کالای توزیع شده در سیستم سهمیه بندی که اهم آن از مرحله سیزدهم برنامه‌ریزی گردید یکی دیگر از دستاوردهای این مرحله از توزیع می‌باشد که با ایجاد و تقویت سیستم‌های نرم‌افزاری و سخت افزاری و ورود اطلاعات و تطبیق نسخ رسیده‌های برگشت کالا برگ نزد ستاد با شرکت‌های موزع کالا باعث محاسبه دقیق آمار توزیع کالاهای کالا برگی جهت

تخصیص و پرداخت یارانه متناسب با میزان توزیع کالا و همچنین کشف تخلفات صورت گرفته می‌شد که وضعیت متفاوتی را در جهت تحقق اهداف نسبت به مراحل قبل در پی داشته است.

سالنامه آماری ستاد بسیج اقتصادی کشور: با توجه به توزیع کالا برگ در محدوده هر سه یا چهار سال در کشور طبیعی است که اطلاعات ماخوذه خانوار برای برنامه‌ریزی سند مهمی بشمار می‌رفت، که ممارست در آن منتج به تهیه سالنامه آماری ویژه ستاد بسیج اقتصادی کشور گردید. لذا همه ساله این سالنامه با اعمال در صد نرخ رشد (افزایش و کاهش جمعیت) تهیه و در اختیار دستگاه‌های اجرایی کشور (استانداربها، مرکز آمار، ثبت احوال، وزارت کشور، وزارت اطلاعات، نیرو انتظامی و سازمان مدیریت) قرار می‌گرفت.

هدفمندی پرداخت یارانه‌ها: در راستای کاهش تدریجی پرداخت یارانه به عموم هموطنان و افزایش و هدایت پرداخت آن به اقشار آسیب پذیر، ستاد بسیج اقتصادی چاپ کالا برگ و بن ویژه خانوارهای تحت پوشش کمیته امداد امام خمینی (ره) و سازمان بهزیستی کشور را بر اساس مصوبات در دستور کار حوزه فعالیت خود قرار داد مضافاً اینکه وظایف مربوط به برنامه‌ریزی و تهیه دستورالعمل و چاپ و توزیع بن کارمندی نیز در کشور از دیگر فعالیت‌های ستاد در آن مقطع محسوب می‌گردد.

طرح ساماندهی توزیع شیر یارانه‌ای خانوار کشور: این وظیفه بر اساس مصوبه شورای محترم اقتصاد در سال ۱۳۸۶ به وزارت بازرگانی تکلیف گردید و ستاد بسیج اقتصادی موظف شد با برگزاری سیمینارهای توجیهی و آموزشی در استان‌های کشور، هماهنگی لازم با بانک ملت در زمینه صدور اصناف کارت، تهیه پلاکارت‌های شناسایی عاملین با نصب بر سر درب مغازه‌ها و در نهایت کنترل تولید و توزیع شیر با دستگاه‌های POS در کشور و حذف مبادلات نقدی و تسهیل و تسریع در پرداخت یارانه فرایند اجرای این پروژه را تسهیل نماید. ساماندهی نهاده‌های کشاورزی: بر اساس مصوبه آبان ۱۳۸۶ شورای اقتصاد ساماندهی نهاده‌های کشاورزی از دیگر وظایف محوله به ستاد بسیج اقتصادی بود. اولین اقدام با توجه به حذف یارانه سموم، تعیین تکلیف قیمت‌گذاری این کالا بود که با همکاری دستگاه‌های ذیربط آغاز و جهت هدفمند کردن یارانه نهاده‌های کشاورزی طرحی تهیه و به شورای اقتصاد ارائه گردید. در جدول زیر عملکرد توزیع کالاهای کالا برگی و شیر یارانه‌ای خانوار ارائه شده است.

جدول ۹۶: روند توزیع کالاهای کالا برگی و شیر یارانه خانوار (هزار تن)

نام کالا	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱
برنج	۴۲۲	۳۶۱	۳۳۶	۰	۰	۱۶۲	۰	۰
قند و شکر	۶۵۷	۵۸۵	۵۸۳	۴۰۷	۳۸۵	۷۶	۰	۰
روغن نباتی	۳۶۵	۳۷۵	۳۸۰	۳۷۶	۳۱۶	۶۴	۶۵	۰
پنیر	۱۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
شیر خانوار	۰	۰	۰	۱۶۶۵	۱۶۵۱	۱۹۵۵	۳۵۱	۰

۲-۲-۳-۲ شرکت بازرگانی دولتی ایران

پس از تهیه و تأمین (خرید داخلی و واردات) کالاهای مورد نیاز کشور از سوی شرکت، توزیع کالاهای اساسی، از عمده فعالیت‌های دیگر شرکت بازرگانی دولتی ایران بود که در سال‌های دولت نهم و اوایل سال‌های دولت دهم (قبل از اجرای قانون هدفمند کردن یارانه‌ها تا آذر ۱۳۸۹) با اعلام کالا برگ نسبت به توزیع آنان در شبکه توزیع سراسری کشور اقدام می‌شد. بررسی روند توزیع دولتی کالاهای اساسی (برنج، قند و شکر، روغن نباتی و آرد و سبوس) در کشور که در قالب توزیع کالا برگی و مصارف خاص صورت می‌گرفت، نشان می‌دهد توزیع کالاهای اساسی در سال‌های برنامه چهارم و پنجم توسعه کشور کاهش یافته است. در واقع، سیاست دولت در این زمینه، رفع انحصار دولتی، کاهش تصدی‌های دولت و فعال ساختن بخش غیردولتی (خصوصی و تعاونی) با هدف واگذاری تنظیم بازار کالاهای مورد نظر به آنان و همچنین نیاز به بازنگری در اصلاح الگوی مصرف کالاهای مزبور با تأکید بر سلامت جامعه بوده است.

شرکت بازرگانی دولتی ایران همواره وفق برنامه‌های تدوین شده برای تعداد کالا برگ و یا تنظیم بازار و در زمان تعیین شده، اقدام به توزیع به موقع کالاهای کالا برگی و منتخب بازار در شبکه توزیع برای مصرف‌کننده نهایی (مردم) کرده است. بعد از اجرای قانون هدفمند

کردن یارانه‌ها برنامه توزیع کالاهای اساسی مورد عمل شرکت (برنج، قند و شکر، روغن‌نباتی، آرد و سیوس) با توجه به حذف کالابریگ از نظام توزیع کالاهای کالابریگی (ترکیبی)، به فروش گندم مصارف نانویی و مصارف صنف و صنعت به بخش خصوصی (کارخانه‌های تولید آرد و دیگر بخش‌های خصوصی) سوق پیدا کرده است.
در جدول زیر روند توزیع کالاهای اساسی و ضروری توسط شرکت بازرگانی دولتی ایران ارائه شده است.

جدول ۹۷: روند توزیع کالاهای اساسی و ضروری توسط شرکت بازرگانی دولتی ایران (هزار تن)

نام کالا	نحوه توزیع	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱
برنج	کالا برگ (ترکیبی)	۳۶۲,۲	۳۰۶,۸	۳۵۷,۲	۵۷,۲	۰	۰	۶۰	۰
	غیر کالابریگی (سایر)	۳۷۰,۸	۳۳۸,۶	۳۵۸,۵	۲۶۰,۵	۱۵۱,۲	۱۶۶,۸	۲۶,۴	۷۴,۸
	جمع	۷۳۳	۶۴۵,۴	۷۱۵,۷	۳۱۷,۷	۱۵۱,۲	۱۶۶,۸	۸۶,۴	۷۴,۸
قند و شکر	کالا برگ (ترکیبی)	۶۷۲	۶۴۵,۲	۵۷۲,۲	۴۴۹,۲	۴۲۳,۳	۱۱۴,۶	۱۶,۵	۰
	غیر کالابریگی (سایر)	۱۸۹,۳	۱۴۶,۱	۷۶,۳	۴۱,۳	۴۱,۶	۱۲,۹	۱۱,۴	۲۹,۱
	جمع	۸۶۱,۳	۷۹۱,۳	۶۴۸,۵	۴۹۰,۵	۴۶۴,۹	۱۲۷,۵	۲۷,۹	۲۹,۱
روغن نباتی	کالا برگ (ترکیبی)	۴۴۱,۸	۳۸۸,۱	۳۶۸,۶	۴۰۱,۲	۳۰۴,۱	۳۷,۷	۰	۰
	غیر کالابریگی (سایر)	۱۲۱,۳	۱۱۱,۵	۵۱,۳	۵۱,۱	۴۳,۸	۱۲,۹	۰	۰,۰۷
	جمع	۵۶۳,۱	۴۹۹,۶	۴۱۹,۹	۴۵۲,۳	۳۴۷,۹	۵۰,۶۰	۰	۰,۰۷

توزیع آرد از سال ۱۳۸۶ و در سال ۱۳۸۷، برای مصارف صنف و صنعت به حداقل رسید و از سال بعد (۱۳۸۸) نیز از انحصار توزیع دولتی خارج شد. به این ترتیب، حذف آرد یارانه‌ای بخش صنف و صنعت که منجر به آزادسازی قیمت نان‌های فانتزی و واحدهای تولید نان انبوه و... در سال ۱۳۸۸ شد، از جمله دستاوردهای مهم شرکت بازرگانی دولتی ایران به‌شمار می‌رود که در راستای برنامه کاهش مصرف سرانه آرد از ۱۰ کیلوگرم به ۸ کیلوگرم در کشور با هدف کاهش بار مالی یارانه پرداختی از سوی دولت و افزون بر آن، بسترسازی برای انجام مطلوب قانون هدفمند کردن یارانه‌ها به‌ویژه در بخش گندم، آرد و نان، صورت گرفته است. توزیع سیوس هم روندی کاهشی داشته است. علت کاهش توزیع سیوس در دو مقطع زمانی مورد نظر، حذف سیوس یارانه‌ای بخش صنف و صنعت (از جمله فناده‌ها، کارخانه‌های ماکارونی و نشاسته‌سازی و...) بود که با هدف رفع انحصار دولتی و فعال ساختن بخش خصوصی در این زمینه صورت گرفت.
در جدول زیر عملکرد توزیع آرد و سیوس توسط شرکت بازرگانی دولتی ایران ارائه شده است

جدول ۹۸: آرد و سیوس توزیع شده توسط شرکت بازرگانی دولتی ایران (هزار تن)

آرد	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱
مصارف نانویی	۸۶۹۶,۲	۸۸۲۳,۵	۹۷۱۲,۱	۸۴۷۶,۶	۸۲۴۹,۹	۷۵۶۲,۹	۰	۰
مصارف صنف و صنعت	۷۹۱,۸	۳۲۵,۳	۰	۰	۰	۰	۰	۰
سیوس	۱۵۵۴,۲	۱۳۴۹,۳	۱۳۳۳,۲	۱۰۴۳,۲	۷۹۹	۰	۰	۰

از سوی شرکت بازرگانی دولتی ایران، در مقاطع زمانی مختلف و بر اساس شرایط کشور روغن و شکر خام نیز توزیع شده است. علت کاهش تخصیص روغن خام به کارخانه‌های تولید روغن‌نباتی و قرارداد تصفیه شکر خام با کارخانه‌های تولید قند و شکر از سال ۱۳۸۹ به

ویژه پس از اجرای هدفمند کردن یارانه‌ها، به دلیل کاهش روند توزیع دولتی روغن نباتی و قند و شکر در قالب کالابریگی و مصارف خاص است که دیگر در زمره تکالیف محوله به شرکت بازرگانی دولتی قرار نداشته است. در جدول زیر عملکرد توزیع شکر و روغن خام به واحدهای تولیدی ارائه شده است

جدول ۹۹: تخصیص روغن خام و شکر خام به واحدهای تولیدی توسط شرکت بازرگانی دولتی ایران (هزار تن)

۱۳۹۱	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۸۸	۱۳۸۷	۱۳۸۶	۱۳۸۵	۱۳۸۴	
.	.	۳۳,۸	۳۵۹,۹	۴۷۸,۹	۵۵۱,۷	۳۸۱,۸	۵۶۱,۷	مقدار تخصیص روغن خام
.	.	.	.	۶۱,۸	۳۴۰,۳	۶۰۳,۱	۵۶۵,۲	مقدار قرارداد تصفیه شکر خام

۲-۳-۳-۳ شرکت پشتیبانی امور دام

کل فروش نهاده‌های دام و طیور طی سال‌های ۱۳۸۴ لغایت ۱۳۹۱ برابر ۸۱۷۱ هزار تن بوده است که شامل ۲۳۰۱ هزار تن جو، ۳۷۷۵ هزار تن ذرت و ۱۷۷۵ هزار تن کنجاله سویا می‌باشد که به طور میانگین سالانه به میزان ۲۸۸ هزارتن جو، ۴۷۲ هزارتن ذرت و ۲۲۲ هزارتن کنجاله سویا توزیع شده است که سهم سال ۱۳۹۱ به تنهایی شامل ۱۱ درصد جو، ۲۱ درصد ذرت و ۳۵ درصد کنجاله سویا از کل اقلام علوفه‌ای توزیع شده توسط شرکت پشتیبانی امور دام کشور در طی سال‌های ۱۳۸۴ لغایت ۱۳۹۱ می‌باشد. همچنین توزیع محصولات پروتئینی دام و طیور نیز جمعاً ۷۲۹ هزار تن شامل ۵۲۳ هزار تن گوشت مرغ و ۱۷۱ هزار تن گوشت قرمز بوده است. که میانگین سالانه ۶۵ هزارتن گوشت مرغ و ۲۱ هزارتن گوشت قرمز توسط این شرکت توزیع شده است. در جداول عملکرد فروش نهاده‌های دام و طیور و محصولات پروتئینی طی سال‌های ۱۳۸۴ تا ۱۳۹۱ ارائه شده است

جدول ۱۰۰: عملکرد فروش نهاده‌های دام و طیور (هزار تن)

۱۳۹۱	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۸۸	۱۳۸۷	۱۳۸۶	۱۳۸۵	۱۳۸۴	نوع کالا / سال
۲۴۶,۴	۶۱,۷	۱۲۱,۵	۴۱۶,۳	۶۶۲,۳	۱۲۴,۳	۵۷۳,۲	۹۵,۶	جو
۷۸۱,۵	۳۲۴,۳	۶۹,۶	۵۹۲,۰	۴۶۰,۴	۷۲۱,۶	۶۹۲,۷	۱۳۲,۴	ذرت
۶۱۷,۲	۱۸۲,۸	۶۴,۴	۳۳۳,۲	۲۱۹,۴	۳۰۹,۰	۱۹,۷	۲۸,۷	کنجاله سویا
۱۱,۳	۵,۴	۱۳۶,۳	۱۲۶,۶	۲۴,۵	۱۶,۶	.	.	کنسائتره و علوفه خشبی، شکر
۱۶۵۶,۴	۵۷۴,۳	۳۹۱,۷	۱۴۶۸,۲	۱۳۶۶,۶	۱۱۷۱,۵	۱۲۸۵,۵	۲۵۶,۷	جمع

جدول ۱۰۱: عملکرد فروش مواد پروتئینی (هزار تن)

۱۳۹۱	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۸۸	۱۳۸۷	۱۳۸۶	۱۳۸۵	۱۳۸۴	نوع کالا / سال
۱۵,۴	۷,۱	۹,۵	۲۸,۷	۲۴,۵	۳۸,۵	۳۰,۴	۱۶,۹	گوشت قرمز
۷۳,۸	۴۱,۱	۲۱,۴	۱۱۴,۹	۹۶,۴	۹۲,۴	۴۹,۷	۳۳,۲	گوشت مرغ
.	.	۳,۵	۱۱,۳	۱,۱	.	۱۹,۰	.	سایر (تخم مرغ، شیر و پنیر)
۸۹,۲	۴۸,۲	۳۴,۳	۱۵۴,۹	۱۲۱,۹	۱۳۰,۸	۹۹,۱	۵۰,۰	جمع

۲-۳-۲-۴ فروش گندم توسط شرکت بازرگانی دولتی ایران

همان‌طور که پیشتر اشاره شد، بعد از اجرای قانون هدفمندکردن یارانه‌ها به‌ویژه یارانه گندم، آرد و نان، شرکت بازرگانی دولتی ایران به‌منظور فراهم آوردن موجبات راهبری و نظارت موثر بر وظایف و مأموریت‌های جدید محوله خود در سال‌های پس از اجرای هدفمندکردن یارانه‌ها، نسبت به تغییر رویکرد خود در امر توسعه خدمات بازرگانی با تاکید بر کاربرد توسعه و ارتقای فناوری از جمله خروج از چرخه انحصار خرید تضمینی کالاهای اساسی و توزیع و فروش کالاهای اساسی مزبور با توجه به حذف برنامه‌های نظام توزیع کالابری اهمیت جدی داشته باشد. تغییر نگرش در خریدهای تضمینی کالاهای مورد نیاز (گندم و برنج) و لزوم ورود صاحبان سرمایه در بخش غیردولتی برای خرید، باعث شد که شرکت بازرگانی دولتی ایران به استناد مصوبه شورای اقتصاد صرفاً خرید گندم‌های جذب نشده توسط بخش غیردولتی را در زمره برنامه‌های کلیدی خود قرار داده و پس از خریداری به کارخانه‌های تولید آرد و سایر بخش خصوصی به فروش رساند.

مقدار فروش گندم مصرفی (مصارف نانویی و مصارف صنف و صنعت) در کشور در سال‌های ۱۳۹۰ و ۱۳۹۱ جمعاً به ترتیب حدود ۸,۸ میلیون تن و ۷,۵ میلیون تن بوده است. این در حالی است که از این مقدار فروش گندم در سال‌های ۱۳۹۰ و ۱۳۹۱، به ترتیب ۶۸۶ هزارتن (۷,۸ درصد) و ۲۷,۵ هزارتن (۰,۴ درصد) برای مصارف صنف و صنعت گزارش شده است. نکته حایز اهمیت، روند کاهشی میزان فروش گندم از سوی شرکت بازرگانی دولتی ایران (چه در مصارف نانویی و چه در مصارف صنف و صنعت) پس از اجرای قانون هدفمندکردن یارانه‌ها به‌ویژه یارانه گندم، آرد و نان است که می‌تواند حاکی از ورود فعال و هدفمند بخش غیردولتی (کارخانه‌های تولید آرد و سایر بخش خصوصی و تعاونی) در مباحث خرید گندم‌های داخلی و واردات گندم به کشور باشد.

بررسی میزان فروش گندم در سال ۱۳۹۰ نسبت به سال ۱۳۸۹، نشان دهنده ۱۶ درصد کاهش است که این میزان، در پایان سال ۱۳۹۱ نسبت به سال‌های ۱۳۸۹ و ۱۳۹۰ نیز به ترتیب کاهش ۲۸,۶ درصدی و ۱۴,۹ درصدی فروش گندم از سوی دولت (شرکت بازرگانی دولتی ایران) را نشان می‌دهد

جدول ۱۰۲: مقدار فروش گندم بر حسب نوع مصرف (هزار تن)

نوع مصرف	۱۳۸۹*	۱۳۹۰	۱۳۹۱
مصارف نانویی	۸۹۲۸	۸۱۳۰,۹	۷۴۷۲,۹
مصارف صنف و صنعت	۱۵۸۲,۵	۶۸۵,۸	۲۷,۵
جمع	۱۰۵۱۰,۵	۸۸۱۶,۷	۷۵۰۰,۴

*فروش گندم به صورت امانی (۹ ماه سال ۱۳۸۹)

باتوجه به مقدار تولید داخلی گندم و میزان مصرف کشور و اطمینان از ذخایر راهبردی گندم در سال ۱۳۸۶ از سوی شرکت بازرگانی دولتی ایران، در راستای شناساندن گندم ایرانی در بازارهای بین‌المللی صادراتی، ارزآوری و جلوگیری از زایل شدن گندم مازاد، برنامه جامع مدیریت صادرات برخی کالاهای مورد عمل شرکت (گندم، آرد و...) را طراحی کرد که در زمره برنامه‌های کلیدی شرکت قرار گرفت و مجوز صادرات گندم مازاد ذخایر راهبردی از طریق تالار صادراتی بورس نیز به شرکت بازرگانی دولتی ایران داده شد. به این ترتیب، در سال ۱۳۸۶، از سوی شرکت بازرگانی دولتی ایران بالغ بر ۲۸۷,۷ هزارتن گندم به ارزش ۹۲,۹ میلیون دلار صادر شده است. مبلغ ریالی مقدار گندم صادر شده در سال ۱۳۸۶، نزدیک به ۷۷۱ میلیارد ریال بوده است. در سال‌های ۱۳۸۹ به بعد نیز مجوز صادرات ۲ میلیون تن گندم مازاد بر ذخایر راهبردی به شرکت بازرگانی دولتی ایران داده شد که عملکرد شرکت بازرگانی دولتی ایران در این مورد برای سال‌های ۱۳۸۹ و ۱۳۹۰ و ۲ ماه اول سال ۱۳۹۱، صادرات ۹۴۶ هزارتن گندم به ارزش ۲۳۲,۸ میلیون دلار بوده است. در جدول زیر عملکرد این شرکت در صادرات گندم ارائه شده است.

جدول ۱۰۳: صادرات گندم توسط شرکت بازرگانی دولتی ایران

شاخص	واحد	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱

مقدار	هزار تن	۰	۰	۲۸۷,۷	۰	۰	۹۴	۲
ارزش	میلیون دلار	۰	۰	۹۲,۹	۰	۰	۲۴,۹	۰,۶

۲-۳-۳ خرید تضمینی کالاهای اساسی

خرید تضمینی برخی از کالاهای اساسی از منابع بازارهای داخلی با هدف حمایت از تولیدات داخلی کشور، همواره در زمره برنامه‌های مهم اقتصادی دولت قرار دارد. خریدهای تضمینی توسط شرکت بازرگانی دولتی ایران همواره براساس مصوبه‌های هیات وزیران و بر اساس برنامه‌ریزی‌های طراحی شده انجام شده است. در این رابطه خرید تضمینی گندم، برنج، شکر سفید و قند در سال‌های دولت نهم و خرید تضمینی گندم و برنج در سال‌های دولت دهم در برنامه‌های کلیدی شرکت مصوب و از سوی مراجع ذی‌ربط به شرکت بازرگانی دولتی ایران اعلام شده است. شرکت بازرگانی دولتی ایران همه ساله با استفاده از این امکان و با هدف افزایش سطح رضایتمندی کشاورزان، در مقاطع زمانی پیش‌بینی شده، نسبت به خرید تضمینی کالاهای اساسی مورد نظر دولت (عرضه شده از سوی کشاورزان)، اهتمام داشته است.

در سال‌های ۱۳۸۴ تا ۱۳۹۱ بیش از ۶۴ میلیون تن گندم داخلی از کشاورزان کشور خریداری شده است. برای خرید این حجم گندم حدود ۱۷۰ هزار میلیارد ریال از سوی دولت به کشاورزان پرداخت شده است.

عملکرد بخش غیردولتی (کارخانه‌های تولید آرد و سایر بخش خصوصی) از سال ۱۳۸۹ به این طرف، نشان دهنده روند صعودی در این زمینه بوده است، به طوری که مقدار خرید گندم داخلی توسط بخش غیردولتی در سال ۱۳۸۹ از بالغ بر یک میلیون تن بوده که به حدود ۲,۵ میلیون تن در سال ۱۳۹۱ رسیده است. این در حالی است که با توجه به اجرای قانون هدفمند کردن یارانه‌ها به‌ویژه یارانه گندم، آرد و نان، برنامه خرید تضمینی گندم داخلی توسط دولت، خرید تضمینی گندم جذب نشده از سوی بخش غیردولتی بوده است که می‌توان از آن به‌عنوان یکی از دستاوردهای مهم شرکت بازرگانی دولتی ایران در دوران دولت دهم با رویکرد کاهش تصدی‌گری دولت و توانمندسازی و حمایت از بخش غیردولتی نام برد.

از دستاوردهای مهم شرکت بازرگانی دولتی ایران در دوران دولت نهم نیز که باعث توجه و تاکید بر تغییر در امر ساختار خدمات بازرگانی شد، خرید نقدی گندم داخلی از کشاورزان بود. خرید نقدی گندم با هدف فراهم آوردن موجبات تسهیل و تسریع در انجام کلیه عملیات خرید و انتقال اطلاعات online به ستاد با استفاده از شبکه بانکی بانکهای منتخب عامل و مجموعه مراکز خرید گندم در کشور، طراحی و سازماندهی شد، به طوری که در سال‌های ۱۳۸۵ و ۱۳۸۶ به‌طور کامل در زمره برنامه‌های کلیدی بخش بازرگانی داخلی شرکت، عملیاتی و نهادینه شد. خرید نقدی گندم با به کارگیری نیروهای شرکت‌های غله و خدمات بازرگانی مناطق ۱۴ گانه با هدایت و راهبری ستادی شرکت بازرگانی دولتی ایران و با همکاری بانک‌های منتخب عامل (ملت، کشاورزی و سپه) صورت گرفته است.

در سال‌های ۱۳۸۴ تا ۱۳۹۱ حدود ۳۹۰ هزار تن برنج از کشاورزان کشور خریداری شده است. برای خرید این مقدار برنج حدود ۳۶۰۰ میلیارد ریال از سوی دولت به کشاورزان پرداخت شده است.

در جداول زیر مقدار و ارزش خرید گندم و برنج توسط شرکت بازرگانی دولتی و بخش غیردولتی ارائه شده است.

جدول ۱۰۴: مقدار و ارزش خرید گندم و برنج داخلی توسط شرکت بازرگانی دولتی ایران

کالای اساسی	واحد	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱
مقدار گندم	هزار تن	۱۰۹۲۷	۱۱۳۹۳,۹	۱۱۰۰۴,۸	۳۷۷۵,۲	۹۳۴۲,۱	۱۰۱۹۷,۸	۵۳۸۲,۶	۲۰۴۴,۷
ارزش گندم	میلیارد ریال	۲۰۸۲۳,۶	۲۳۳۵۷,۶	۲۲۵۵۹,۹	۱۰۹۷۹,۷	۲۸۹۸۸,۱	۳۳۹۶۳,۷	۱۹۱۸۰,۳	۸۸۲۴,۸
مقدار برنج	هزار تن	۹۰,۲	۸۷,۲	۷,۴	۱۵,۱	۷۶,۴	۵۱,۵	۵۳,۷	۶,۴
ارزش	میلیارد	۴۵۹	۵۱۰,۵	۴۱	۱۵۷,۱	۸۶۲,۶	۶۹۴,۹	۷۸۴,۹	۱۰۹,۷

								ریال	برنج
--	--	--	--	--	--	--	--	------	------

جدول ۱۰۵: مقدار خرید گندم داخلی توسط بخش غیردولتی (هزار تن)

سال	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱
مقدار	۱۰۱۶	۵۰۰	۲۵۰۰

در سال‌های دولت نهم بیش از ۲,۱۸ میلیون تن شکر سفید و قند از کارخانه‌های تولید قند و شکر کشور خریداری شده است. برای خرید این مقدار شکر سفید و قند، نزدیک به ۱۲۳۶ میلیارد تومان از سوی دولت به واحدهای تولیدی پرداخت شده است. لازم به ذکر است خرید تضمینی شکر سفید و قند داخلی از سال ۱۳۸۸ به بعد از دستور کار شرکت بازرگانی دولتی ایران خارج شده است.

جدول ۱۰۶: وضعیت خرید شکر سفید و قند داخلی توسط دولت (شرکت بازرگانی دولتی ایران) تا سال ۱۳۸۸

کالا	مقدار (هزارتن)	ارزش (میلیارد ریال)
شکر سفید	۱۶۴۲,۶	۹۱۰۴,۲
قند	۵۳۴	۳۲۵۱,۵
جمع کل	۲۱۷۶,۶	۱۲۳۵۵,۷

۲-۳-۴ نمایشگاه‌های عرضه کالا

از دیگر سیاست‌های دولت طی سال‌های اخیر برگزاری نمایشگاه‌های عرضه مستقیم کالا در زمانی است که میزان تقاضای کالاهای ضروری در جامعه بالا می‌رود. نمایشگاه عرضه مستقیم کالا و خدمات، مکانی است مناسب که مجموعه‌ای از صنوف تولیدی و توزیعی پس از اخذ مجوزهای لازم در چارچوب دستورالعمل مربوط و در مدت زمان تعیین شده اقدام به عرضه مستقیم کالا یا ارائه خدمات خود به مصرف‌کنندگان می‌نمایند. هدف اصلی تعریف شده برای این نمایشگاه‌ها حمایت از تولید کالای داخلی و عرضه کالاهای با کیفیت همراه با قیمت مناسب برای عموم مردم است. در این نمایشگاه‌ها کالاها یا به طور مستقیم به وسیله خود تولیدکننده و یا اینکه توسط توزیع‌کنندگان معتبر عرضه می‌شود که قیمت آن نسبت به قیمت بازار از تخفیف بیش از ۱۵ درصد برخوردار است.

برگزاری این نمایشگاه با اهداف متعددی صورت می‌گیرد که مهمترین آن‌ها در زیر اشاره می‌شود:

فراهم کردن کالاهای مورد نیاز جامعه

هدایت و حمایت از تولید داخلی

حذف واسطه‌های غیر ضروری میان فرایند تولید تا مصرف

جلوگیری از فروش کالاهای غیر استاندارد و نامرغوب و بی کیفیت

مدیریت قیمت کالا در حوزه رقابت

اصلاح الگوی مصرف

طبق نظر سنجی‌های انجام شده در چند سال اخیر میزان رضایتمندی بازدید کنندگان از نمایشگاه به رقم قابل توجهی افزایش یافته است. نمایشگاه‌های عرضه مستقیم کالا در دو مقطع از سال تحت عناوین بهاره و پاییزه و بعضاً طرح ضیافت برگزار می‌شود. کل تعداد نمایشگاه‌های برگزار شده در این هفت سال ۴۳۷۱ نمایشگاه و ۳۶۳۸۴۹ غرفه می‌باشد یعنی به‌طور متوسط هر سال ۵۴۶ نمایشگاه در دو مرحله و ۴۵۴۸۱ غرفه در سال برگزار گردیده است. علاوه بر نمایشگاه‌های بهاره و پاییزه در جهت تنظیم بازار همه ساله به مناسبت حلول ماه مبارک رمضان نیز نمایشگاه‌های طرح ضیافت در تمامی استان‌های کشور برگزار می‌گردد. به طور متوسط سالیانه بیش از ۲۵۰ نمایشگاه طرح ضیافت برگزار شده است. در این نمایشگاه‌ها همه ساله بالغ بر یازده هزار غرفه دایر بوده است.

جدول ۱۰۷: روند برگزاری نمایشگاه‌های بهاره عرضه کالا

۱۳۹۱	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۸۸	۱۳۸۷	۱۳۸۶	۱۳۸۵	۱۳۸۴	نمایشگاه بهاره
۴۰۱	۳۵۳	۳۲۳	۳۱۹	۳۱۲	۲۲۷	۲۱۰	۱۲۲	نمایشگاه‌ها عرضه مستقیم کالا
۴۰۶۳۳	۳۵۴۴۴	۲۹۶۰۱	۲۲۷۲۳	۲۴۲۴۰	۱۲۱۲۰	۱۱۱۲۷	۱۰۹۸۶	تعداد غرفه

جدول ۱۰۸: روند برگزاری نمایشگاه‌های پاییزه عرضه کالا

۱۳۹۱	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۸۸	۱۳۸۷	۱۳۸۶	۱۳۸۵	۱۳۸۴	نمایشگاه پاییزه
۳۸۱	۳۴۸	۳۲۳	۳۱۵	۲۶۹	۲۲۰	۱۲۹	۱۱۹	نمایشگاه‌ها عرضه مستقیم کالا
۳۷۹۷۳	۳۴۷۵۲	۲۶۷۴۸	۲۶۰۳۰	۱۷۱۱۵	۱۲۶۸۵	۱۱۵۵۲	۱۰۱۲۰	تعداد غرفه

شرکت ملی فرش ایران نیز در راستای سیاست‌گذاری‌های کلان بخش صنعت فرش ایران و معرفی و ایجاد بازارهای جدید فرش ایرانی همه ساله سعی در برگزاری نمایشگاه‌های داخلی و خارجی می‌نماید.

جدول ۱۰۹: تعداد نمایشگاه‌های داخلی و خارجی برگزار شده توسط مرکز ملی فرش ایران (فقره)

۱۳۹۱	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۸۸	۱۳۸۷	۱۳۸۶	۱۳۸۵	۱۳۸۴	
۱	۱	۲	۲	۲	۲	۰	۰	داخلی
۹	۷	۶	۸	۵	۰	۰	۰	خارجی

۲-۳-۵ مجوزهای صنفی

واحدهای صنفی بخش مهمی از چرخه فعالیت‌های اقتصادی هستند که متصل به بازار می‌باشند و هر واحد تولیدی که محصول خود را تولید می‌کند برای مصرف می‌بست از طریق این زنجیره اقدام نماید. با توجه به اهمیت صنوف در این بخش به تشریح عملکرد آن‌ها می‌پردازیم.

در جدول زیر عملکرد شاخص‌های مهم حوزه صنفی ارائه شده است.

جدول ۱۱۰: اطلاعات واحدهای صنفی، مجامع، اتحادیه‌ها و کمیسیون‌های نظارت

۱۳۹۱ (تا پایان تیرماه)	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۸۸	۱۳۸۷	تا سال ۱۳۸۶	شرح
۲۰۳۳۹۶۹	۱۹۸۹۷۱۷	۱۸۰۰۱۷۰	۱۴۸۵۵۲۸	۱۲۱۳۴۴۸	۴۹۱۵۱۶	تعداد واحدهای صنفی دارای پروانه کسب (وضع موجود)
۴۴۲۵۲	۱۸۹۵۴۷	۳۱۴۶۴۲	۲۷۲۰۸۰	۷۲۱۹۳۲	-	تعداد پروانه کسب‌های صادره
۸۱۷۵	۸۱۳۸	۸۰۶۰	۷۸۵۶	۷۷۸۹	۶۸۲۴	تعداد اتحادیه‌ها
۲	۱۰	۲۱	۲۲	۱۴۶	-	درصد افزایش تعداد واحدهای صنفی دارای پروانه کسب
۳۵۴	۳۵۰	۳۳۹	۳۲۹	۳۳۵	۳۴۸	تعداد مجامع
۳۵۳	۳۵۲	۳۳۹	۳۲۱	۳۱۵	۳۲۶	تعداد کمیسیون‌های نظارت
۳۰۷۰۱۳۶	۳۰۰۲۱۶۰	۲۶۹۲۶۵۰	۲۲۴۲۹۴۵	۱۸۳۷۱۶۶	۷۷۱۶۶۸	فرصت اشتغال

۲	۱۱	۲۰	۲۲	۱۳۸	-	درصد افزایش اشتغال
---	----	----	----	-----	---	--------------------

۲-۳-۵-۱ اتحادیه‌های صنفی کشوری

در راستای اجرای سیاست‌های اصولی دولت‌های نهم و دهم مبنی بر کاهش تصدی گری دولت و واگذاری امور اجرایی مربوط به اصناف، اتحادیه‌های صنفی، مجامع امور صنفی و شورای اصناف کشور تشکیل گردیده است. از سوی دیگر به منظور ارتقا و بهبود تعامل صنوف با سازمان‌ها و ارگانهای دولتی و غیردولتی و صیانت از حقوق صنفی و بهبود کمی و کیفی وضعیت کسب و کار و بهره‌گیری از تجارب و اطلاعات خبرگان صنفی در زمینه مسائل اقتصادی و بازرگانی کشور، مقرر شده است با استفاده از ظرفیتهای بالقوه موجود در قانون نظام صنفی، نسبت به تشکیل اتحادیه‌های کشوری اقدام گردد. تشکیل اتحادیه‌های کشوری، بهره‌گیری از ظرفیتهای موجود صنوف در تشکیل خوشه‌های صادراتی و ارتقا توان صادراتی اصناف، اجرای برنامه‌های ملی تنظیم بازار و برپایی نمایشگاه‌های عرضه مستقیم کالا و خدمات، کمک به رفع معضل فعالیت واحدهای صنفی فاقد پروانه کسب، امکان بهره‌مندی دستگاه‌های دولتی ذیربط از تجربه و تخصص اتحادیه‌های کشوری در امر نظارت بر واردات کالا و مواردی از این دست را محقق می‌سازد.

از اهم نتایج بدست آمده در توسعه اتحادیه‌های کشوری به موارد زیر می‌توان اشاره نمود:

مشارکت اتحادیه‌های کشوری در طرح هدفمندی یارانه‌ها به‌خصوص در بخش رصد مسائل و مشکلات اتحادیه‌ها و واحدهای صنفی استان‌ها و شهرستان‌ها، کمبود و یا نوسانات کالا و خدمات در شبکه توزیع، ارائه اطلاعات نرخ کالا و خدمات مشارکت در اجرای طرحهای بزرگ دولتی و سیاستگذاریهای مربوطه نظیر سامانه ثبت معاملات املاک و مستغلات، ساماندهی سوخت وسایل نقلیه، بارکشهای شهری و همسان‌سازی نرخ کالا و خدمات در سطح کشور مشارکت اتحادیه‌های صنفی شهرستانی در تصمیم‌گیریهای کلان ملی با هدف انتقال مسائل و مشکلات خاص استان‌ها بهره‌گیری از نقطه نظرات کارشناسی تخصصی صنفی مشارکت در تنظیم بازار کالا و خدمات

برپایی نمایشگاه‌های توانمندی صادراتی و تخصصی حوزه فعالیت مربوطه

همکاری با سازمان‌های صنفی ذیربط در رابطه با ارتقا سطح خدمات دهی صنوف

همکاری با مراجع ذیربط در زمینه نظارت بر نحوه اجرای مقررات و ضوابط مربوط به علایم تجاری واحدهای تولیدی و توزیعی

ارائه نظرات مشورتی در زمینه‌های تخصصی صنفی به شورای اصناف کشور

ارائه نظر در خصوص کالاهای وارداتی توسط شرکت‌های بازرگانی واردات کالا، در حال حاضر با توجه به روند اصلاح قانون نظام صنفی و تجدید نظر در مفاد مربوط به اتحادیه‌های کشوری، امید است اتحادیه‌های موصوف از جایگاه اجرایی مفیدی در سطح سازمان‌های صنفی کشور برخوردار باشند.

با توجه به موارد فوق تاکنون ۲۷ اتحادیه کشوری تشکیل گردیده است که اطلاعات این اتحادیه‌ها در جدول زیر ارائه شده است.

جدول ۱۱۱: وضعیت تشکیل اتحادیه‌های صنفی کشوری

نام اتحادیه‌ها	تعداد	سال تشکیل
طلا و جواهر	۱	۱۳۸۷
مشاورین املاک - لوازم خانگی - پوشاک - بافندگان فرش دستباف - فروشندگان لوازم یدکی اتومبیل و ماشین آلات - فروشندگان آهن آلات - فروشندگان کالاهای صوتی و تصویری - فروشندگان لوازم بهداشتی و ساختمانی - بنکداران مواد غذایی - فروشندگان مصالح ساختمانی - فروشندگان چینی، بلور و لوستر - فروشندگان خواروبار - فروشندگان اتومبیل	۱۳	۱۳۸۸
موسسات اتومبیل کرایه - عکاسان و فیلمبرداران - فروشندگان لاستیک و روغن - قهوه خانه داران - قناد و شیرینی فروش - آجیل و خشکبار - فروشندگان مرغ و ماهی - تولیدکنندگان و فروشندگان کیف و کفش - نان حجیم و نیمه حجیم (فانتزی)	۹	۱۳۸۹
دارندگان رستوران و سلف سرویس - میوه و تره‌بار - وانت بار	۳	۱۳۹۰

رسته‌های صنفی که ضرورت ایجاد اتحادیه‌های کشوری برای آن‌ها وجود دارد به ۴ رسته تقسیم می‌شوند:
 رسته‌های صنفی که در زمینه توزیع کالاهای اساسی و یا راهبردی نقش اساسی دارند نظیر مواد غذایی، آهن الات و مصالح ساختمانی
 رسته‌های صنفی که در ارتباط با کالاهای مصرفی از اهمیت ویژه برخوردار می‌باشند نظیر لوازم خانگی، لوازم صوتی و تصویری، پوشاک
 رسته‌های صنفی که در زمینه‌های صادراتی و تولیدی از جایگاه ویژه‌ای برخوردار هستند نظیر فرش دستباف، طلا و جواهر و قطعات خودرو
 رسته‌های صنفی خدماتی نظیر مشاورین املاک که از حجم و پراکندگی بالایی در سطح کشور برخوردار می‌باشند.

۲-۳-۵-۲ واحدهای صنفی

واحدهای صنفی بر اساس شاخص‌های تعریف شده به سه دسته تولیدی، توزیعی و خدماتی تقسیم‌بندی می‌شوند که در جدول زیر اطلاعات جوازهای صادر شده برای این واحدها ارائه شده است

جدول ۱۱۲: تعداد واحدهای صنفی به تفکیک ماهیت فعالیت

واحد صنفی	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰	تا آذرماه ۱۳۹۱
تولیدی	۲۶۷۵۰۸	۳۰۸۲۱۱	۳۵۷۹۱۲	۴۱۱۱۹۸	۴۰۸۲۷۴
توزیعی	۶۳۵۶۰۸	۷۶۸۶۶۰	۸۵۴۴۲۹	۹۶۲۵۶۶	۹۵۹۶۴۰
خدماتی	۳۰۳۰۸۹	۳۵۱۹۳۵	۵۸۷۷۵۶	۶۸۶۷۲۴	۶۸۳۸۰۰
جمع کل صنوف	۱۲۰۶۲۰۵	۱۴۲۸۸۰۶	۱۸۰۰۰۹۷	۲۰۶۰۴۸۸	۲۰۵۱۷۱۴

۲-۳-۵-۳ نصب تجهیزات مکانیزه

بر اساس ماده ۷۱ قانون نظام صنفی، واحدهای صنفی ملزم به استفاده از صندوق‌های مکانیزه فروش POS هستند و تا پایان سال ۱۳۸۵ کلیه واحدهای صنفی در شهرهایی با جمعیت بالای ۳۰۰ هزار نفر جمعیت و تا پایان سال ۱۳۸۷ سایر شهرها باید به صندوق مکانیزه فروش POS تجهیز شده باشند. هدف قانونگذار از تدوین ماده مذکور و حتی تعیین فرصت زمانی، اهمیت مکانیزه کردن واحد صنفی در اصلاح و نوین‌سازی سیستم توزیع بوده است. قطعاً با توجه به رقابت شدید در عرصه تجارت در قرن ۲۱، اگر واحدهای صنفی از ابزارهای مدرن و فناوری پیشرفته بهره‌گیری نکنند نهایتاً نخواهند توانست با روش‌های سنتی، موفقیتی بدست آورند. در گذشته‌ای نه چندان دور، تنها برخی از فروشگاه‌های مدرن در کشورهای پیشرفته امکان استفاده از این تجهیزات را داشتند، ولی هم اکنون تمامی خرده‌فروشان اعم از بزرگ یا کوچک قادر به استفاده از آن هستند و در آینده‌ای نزدیک استفاده از این فناوری به دلیل رقابت تنگاتنگ بازار، به یک ضرورت تبدیل خواهد شد.

اهم اقدامات انجام شده در خصوص اجرایی نمودن ماده قانونی مذکور و تجهیز واحدهای صنفی به POS به شرح زیر می‌باشند:

پیگیری تهیه و تولید تیزر تبلیغاتی توسط شرکت‌های تولیدکننده POS

تشکیل کمیته‌ای با عضویت سازمان امور مالیاتی کشور و پیگیری پرداخت تسهیلات ارزان قیمت
 تأمین مقدمات برگزاری نمایشگاه در سراسر کشور

نظر خواهی از مراجع مربوطه در سراسر کشور با هدف تغییر آیین‌نامه اجرایی ماده ۷۱ ق.ن.ص و جمع‌آوری و تحلیل نظرات واصله

تنظیم برنامه زمانبندی برای کلیه واحدهای صنفی سراسر کشور جهت تجهیز به POS و ابلاغ به استان‌ها

فراهم نمودن امکان گزارش‌گیری در سایت اصناف و با هدف تسریع روند گزارش‌گیری و قابلیت پیگیری به صورت online

تدوین اصلاحیه جدید ماده ۷۱ ق.ن.ص و تصویب آن توسط مقام عالی وزارت و ابلاغ آن به سراسر کشور جهت اجرا

منسجم و متحد کردن تولیدکنندگان و وارد کنندگان این تجهیزات از طریق به وجود آوردن یک کنسرسیوم

جلسه با سرپرستی بانکهای گوناگون و با حضور مسئولین شورای اصناف کشور در سازمان امور مالیاتی جهت فراهم آوردن تسهیلات ارزان

قیمت جهت خرید POS

پیگیری جهت اعمال معافیت‌های موضوع تبصره ماده ۴ آیین‌نامه اجرایی ماده ۷۱ ق.ن.ص

همچنین اقدامات زیر در راستای توسعه تجهیز واحدهای صنفی به سامانه‌های کارتخوان فروش به عمل آمده است: هماهنگی با وزارت کشور، بانک مرکزی و کلیه بانکهای عامل دولتی و خصوصی، سازمان‌های صنفی سراسر کشور جهت پیگیری نصب دستگاه‌های POS کارتخوان در کلیه واحدهای صنفی طراحی سامانه آمار و گزارشات POS جهت ارائه گزارش هماهنگی با مدیریت نظارت و بازرسی شورای اصناف کشور جهت جمع‌آوری اطلاعات واحدهای صنفی فاقد POS در سراسر کشور در جدول زیر عملکرد تجهیز واحدهای صنفی به دستگاه کارتخوان، صندوق مکانیزه فروش و ترازوی دیجیتال ارائه شده است.

جدول ۱۱۳: تجهیز واحدهای صنفی به دستگاه‌های کارتخوان، صندوق مکانیزه فروش و ترازوی دیجیتال

شرح	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱
تعداد واحدهای صنفی تجهیز شده به دستگاه کارتخوان (POS)	-	-	-	۴۷۳۵۲۶	۱۰۵۹۷۷۸	۱۳۵۰۰۰۰
تعداد واحدهای صنفی تجهیز شده به صندوق مکانیزه فروش	-	-	۲۵۸۹۳	۵۰۰۰۰	۳۷۸۲۳۸	۷۲۰۰۰۰
تعداد واحدهای صنفی تجهیز شده به ترازوی دیجیتال	-	-	-	۲۱۷۸۴۴	۳۹۶۷۸۷	۴۲۰۰۰۰

۲-۳-۵-۴ فروشگاه‌های بزرگ و زنجیره‌ای

با توجه به اهمیت توسعه فروشگاه‌های بزرگ به منظور کاهش قیمت‌تمام‌شده، توسعه این واحدها در دستور کار وزارت بازرگانی و وزارت جدید صنعت، معدن و تجارت قرار دارد. در جدول زیر عملکرد توسعه این واحدها ارائه شده است.

جدول ۱۱۴: عملکرد توسعه فروشگاه‌های بزرگ

شرح	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱
مجوزهای صادره فروشگاه‌های بزرگ در کشور	۵	۳۳	۱۷	۴۹	۷۲	۹۴	۶۵	۲۷
تعداد فروشگاه‌های زنجیره‌ای بزرگ دارای مجوز	--	۳	۱	--	۵	۸	۴	۱۸
تعداد فروشگاه‌های زنجیره‌ای خرده‌فروشی دارای مجوز	--	--	--	۱	۶	۱۱	۱۴	۳۰

۲-۳-۵-۵ صدور گواهی فعالیت نمایندگی رسمی شرکت‌های خارجی

بر اساس مأموریت تعریف شده، وظیفه ساماندهی نمایندگی‌های رسمی شرکت‌های خارجی در کشور بر عهده وزارت بازرگانی وقت قرار گرفته و متعاقب آن سامانه اینترنتی اصناف و بازرگانان اقدام به دریافت مدارک مورد نیاز جهت صدور و تمدید گواهی موصوف در سامانه مذکور نموده است. در سال ۱۳۸۸ با تصویب قانون حمایت حقوق مصرف‌کنندگان و الزام قانونگذار به داشتن شبکه نمایندگی رسمی خدمات پس از فروش کلیه کالاهای سرمایه‌ای و بادوام از قبیل خودرو و لوازم خانگی و تلفن همراه و صوتی و تصویری و احراز صلاحیت آن توسط وزارت صنعت، معدن و تجارت، روند ساماندهی دارای ضابطه قانونی گردید. وزارت برای گروه‌های کالایی خودرو (سواری، راهسازی)، صوتی و تصویری، لوازم خانگی و تلفن همراه، محصولات آرایشی، بهداشتی، غذایی و آشامیدنی و دارویی و تجهیزات پزشکی اقدام به پذیرش پرونده تجار و متقاضیان از طریق پست نموده تا نسبت به بررسی درخواست‌ها و متعاقب آن نسبت به صدور گواهی نمایندگی رسمی اقدام نماید. در طی سال‌های ۱۳۸۴ لغایت ۱۳۹۱ تعداد ۵۸۹۴ گواهی فعالیت نمایندگی شرکت‌های خارجی توسط وزارت صادر و یا تمدید گردیده است.

۲-۳-۵-۶ نظام توزیع و توسعه شبکه‌های توزیع

برای ساماندهی نظام توزیع و توسعه این شبکه‌ها اقدامات متعددی انجام شده است که مهمترین آن‌ها عبارتند از: توسعه شرکت‌ها و واحدهای پخش کالا (توزیع گروه کالایی غذایی آرایشی بهداشتی و شوینده‌ها) از طریق انجام کلیه فعالیت‌های مربوط به صدور و تمدید مجوز شرکت‌های پخش کالا شناسایی و صدور مجوز برای ۸۳ شرکت منطقه‌ای / سراسری شناسایی و صدور مجوز برای ۳۸۲ شرکت استانی فعالیت ۹۷۰ شعبه سراسری و منطقه‌ای متعلق به این شرکت‌ها تدوین و ابلاغ دستورالعمل شرکت‌های پخش کالا آموزش سازمان‌های مسئول ابلاغ بخشنامه‌های اجرایی تدوین لایحه ساماندهی پخش کالا در کشور براساس تکلیف ماده ۱۰۱ برنامه پنجم و ارسال به معاونت برنامه‌ریزی راهبردی ریاست جمهوری تشکیل فروشگاه‌های زنجیره‌ای تعاونی همیار ایرانیان مجوزهای منطقه‌ای و سراسری در معاونت بازرگانی داخلی و مجوزهای استانی توسط سازمان‌های استانی صادر می‌گردد. صدور مجوز برای واحدهای پخش کالا نیز به عهده وزارتخانه سپرده شده است. فلذا در حال حاضر جمعاً ۴۶۵ شرکت و واحد پخش در سطح کشور مجوز پخش خود را از وزارت متبوع اخذ نموده‌اند که از این تعداد ۸۳ شرکت و واحد پخش سراسری و منطقه‌ای و ۳۸۲ شرکت پخش استانی هستند و بیش از ۹۷۰ شعب و یا نمایندگی شرکت‌ها و واحدهای پخش در استان‌ها فعالیت می‌کنند.

جدول ۱۱۵: روند صدور مجوز شرکت‌ها و واحدهای پخش سراسری / منطقه‌ای (فقره)

۱۳۹۱		۱۳۹۰		۱۳۸۹		۱۳۸۸		۱۳۸۷		صدور مجوز قبل از سال ۸۷
تمدید	صدور	تمدید	صدور	تمدید	صدور	تمدید	صدور	تمدید	صدور	۱۰
۳۴	۱۴	۶	۲۸	۱۶	۹	۲۲	۷	۵	۱۵	

جدول ۱۱۶: روند صدور مجوز شرکت‌های پخش استانی (فقره)

۱۳۹۱	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۸۸	قبل از سال ۱۳۸۷	سال
۳۵	۱۵۵	۳۹	۸۹	۶۴	مجوزهای صادره

شایان ذکر است تعداد ۱۰ مجوز پخش برای گروه کالاهای توزیعی داروهای انسانی و دام طیور صادر گردیده است. از سال ۱۳۸۷ به بعد صدور مجوز برای شرکت‌های پخش توزیع گروه کالای داروی انسانی و دام و طیور به وزارتخانه‌های مربوطه محول گردید.

۲-۳-۶ بازرسی و نظارت

۲-۳-۶-۱ کمیسیون هیات عالی نظارت بر سازمان‌های صنفی کشور

هیات عالی نظارت به عنوان بالاترین مرجع نظارت بر امور اصناف می‌باشد و با توجه به اختیارات تعریف شده برای کمیسیون این هیات، کلیه امور از جمله برنامه‌ریزی، هماهنگی و نظارت بر سازمان‌های صنفی اعم از اتحادیه‌های صنفی، مجامع امور صنفی، شورای اصناف کشور و کمیسیون‌های نظارت استان‌ها به کمیسیون هیات واگذار گردیده است. اولین جلسه کمیسیون هیات عالی نظارت در شهریور ۱۳۶۳ تشکیل گردید که تا پایان سال ۱۳۹۱ بیش از ۵۰۰ جلسه توسط دبیرخانه هیات عالی نظارت تشکیل گردیده است.

کمیسیون هیات به منظور انجام وظایف محوله توسط هیات عالی نظارت و همچنین سایر امور مربوطه که در قانون نظام صنفی و آیین‌نامه‌های مربوطه پیش‌بینی شده است نسبت به تشکیل جلسات و اتخاذ تصمیم پیرامون موضوعات مربوطه اقدام می‌نماید. در طی سال‌های ۱۳۸۴ تا پایان سال ۱۳۹۱ بیش از ۹۰ جلسه توسط کمیسیون هیات برگزار شده که حاصل آن ۴۶۰ مصوبه پیرامون موضوعات زیر بوده است:

حقوق هیات رئیسه مجامع امور صنفی مرکز استان‌ها
 فعالیت اتحادیه‌های شهرستانی با نصاب کمتر از حد مقرر در قانون نظام صنفی
 نظارت بر حسن انجام وظایف قانونی هیات رئیسه سازمان‌های صنفی
 واگذاری امور اجرایی واحدهای صنفی مستقر در بخش‌ها و شهرها به بخشداریه‌ها و شهرداریها
 بررسی پیشنهادات استان‌ها پیرامون تشکیل اتحادیه‌های استانی
 شورای اصناف کشور
 رسیدگی و اتخاذ تصمیم در خصوص اعتراض افراد حقیقی و حقوقی نسبت به مصوبات کمیسیون نظارت شهرستان‌ها
 بررسی دستورالعمل، آیین‌نامه و اساسنامه‌های مربوطه و همچنین اتحادیه‌های کشوری
 در جدول زیر عملکرد کمیسیون هیات عالی نظارت ارائه شده است

جدول ۱۱۷: عملکرد کمیسیون هیات عالی نظارت

سال	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱
تعداد جلسات	۷	۱۰	۹	۱۶	۱۶	۱۰	۱۱	۱۲
تعداد مصوبات	۳۰	۶۲	۵۴	۶۶	۶۶	۵۲	۶۵	۶۵

۲-۳-۶-۲ سازمان حمایت حقوق مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان

در تیر ماه سال ۱۳۵۴ به منظور تعیین، تعدیل و تثبیت قیمت تولیدات داخلی کشور و کالاهای وارداتی و خدمات و انجام بررسیها و تهیه طرح‌های لازم در جهت متعادل ساختن و پیشگیری از افزایش نامتناسب قیمت‌ها " مرکز بررسی قیمت‌ها " تشکیل گردید و به دنبال آن در تیرماه همان سال به منظور تهیه فهرست کالاهایی که مصرف‌کنندگان یا تولیدکنندگان آن می‌بایست مورد حمایت قرار گیرند صندوق حمایت مصرف‌کنندگان ایجاد شد و درنهایت در سال ۱۳۵۸ از ادغام مرکز بررسی قیمت‌ها و صندوق حمایت مصرف‌کنندگان، سازمان حمایت مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان تشکیل و اساسنامه آن به تصویب شورای انقلاب رسید. به موجب اساسنامه، سازمان وابسته به وزارت بازرگانی است. همچنین بر اساس مصوبه مرداد ۱۳۸۴ شورای عالی اداری کلیه وظایف و اختیارات سازمان بازرسی و نظارت بر قیمت و توزیع کالاهای مشمول دریافت ارز مرجع به سازمان حمایت محول گردید.
 یکی از مأموریت‌های این سازمان رصد وضعیت قیمت کالاهای اساسی و ضروری بازار است که بسته به حساسیت کالا، به صورت روزانه، هفتگی و یا ماهانه مورد پایش قرار می‌گیرد. در جدول زیر وضعیت کالاهای مورد پایش ارائه شده است.

جدول ۱۱۸: عملکرد بررسی روند قیمت کالاها توسط سازمان حمایت مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان

سال	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۲
تعداد قلم کالا	۱۲۰	۱۲۰	۴۹	۳۶	۴۸	۴۹	۴۸	۴۸	۴۸
روند	...	...	۷	۷	۷	۷	۷	۷	۷
بررسی	۷	۷	۷	۷	۷	۷	۷	۷	۷
قیمت	۷	۷	۷	۷	۷	۷	۷	۷	۷

یکی از محوری‌ترین مأموریت‌های سازمان حمایت مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان، نظارت بر بازار و بازرسی‌های صنفی می‌باشد. در جدول زیر عملکرد این سازمان در حوزه بازرسی، تعداد پرونده‌های متشکله و تعداد تخلفات کشف شده ارائه شده است

جدول ۱۱۹: عملکرد بخش بازرسی سازمان حمایت مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان

سال	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱
تعداد بازرسی‌های انجام شده	۲۰۶۲۷۶۴	۲۱۱۹۴۳۱	۲۴۵۷۲۰۶	۴۷۱۶۰۶۲	۶۶۴۶۵۷۸	۷۴۵۴۲۵۱	۷۸۰۷۱۳۹	۸۰۶۳۴۳۲
تعداد پرونده‌های متشکله	۱۷۰۷۹۴	۱۹۲۴۰۲	۲۱۲۱۶۲	۴۳۵۳۴۱	۶۴۴۶۱۳	۶۳۸۵۹۴	۵۵۸۲۳۴	۶۱۶۰۲۱
تعداد تخلفات کشف شده	۲۲۵۳۲۷	۲۶۰۰۵۳	۲۹۰۴۹۶	۵۹۱۹۹۹	۸۳۴۵۷۲	۷۸۸۰۳۷	۷۴۳۸۹۵	۸۶۴۹۷۳

برخی از اقدامات این سازمان در ارتباط با نظارت بر قیمت کالاهای بازار در بخش زیر ارائه شده است:

تفاهم‌نامه درخصوص الزام واردکنندگان به اخذ قیمت برای کالاهای وارداتی با نرخ ارز مرجع و توزیع کالا در شبکه‌های تعریف شده فی مابین گمرک، سازمان حمایت، سازمان تعزیرات حکومتی

اجرای کلیه تفاهم‌نامه‌های مشترک همکاری درخصوص ایجاد و گسترش ساختارهای مشترک تبادل اطلاعات فی مابین گمرک و سازمان حمایت

گمرک از کلیه واردکنندگان کالاهای تجاری که ارز مرجع استفاده کرده‌اند تعهدنامه لازم را اخذ و اطلاعات مورد نیاز را به صورت روزانه از طریق خط شبکه mpls برای سازمان حمایت ارسال نماید.

کالاهای وارداتی با نرخ مرجع ظرف مدت ۴۸ ساعت قیمت‌گذاری می‌شود.

بخش ویژه‌ای برای بازرسی از نحوه رعایت قیمت‌ها و ضوابط توزیع فعال شده است.

ایجاد ستاد کنترل بازرسی و نظارت بر کالاهای وارداتی با ارز مرجع در تمام استان‌ها

تفاهم‌نامه درخصوص الزام واردکنندگان به اخذ قیمت برای کالاهای وارداتی با نرخ ارز مرجع و توزیع کالا در شبکه‌های تعریف شده فی مابین گمرک، سازمان حمایت، سازمان تعزیرات حکومتی و تعیین ساز و کار ویژه برای برخورد با تخلفات

ایجاد شعب ویژه برای برخورد با پرونده‌هایی که از سازمان حمایت ارسال می‌شود.

بروز تخلف مرتبط با وارد کنندگان در شعب به صورت ویژه رسیدگی می‌شود.

در صورت ضرورت در سایر استان‌ها نیز شعب ویژه‌ای برای رسیدگی در حوزه ارزی فعال گردد.

نتایج احکام صادره برای پرونده‌های ارزی در حداقل زمان به سازمان حمایت ابلاغ می‌گردد.

تفاهم‌نامه واردات کالاهای تجهیزات پزشکی به جهت هماهنگی به منظور تأمین ارز مورد نیاز و اعمال نظارت و کنترل لازم درخصوص قیمت در شبکه توزیع فی مابین سازمان حمایت، وزارت بهداشت و سازمان تعزیرات حکومتی

تفاهم‌نامه درخصوص شیوه اجرایی فرایند بررسی پرونده‌های تشکیل شده توسط انجمن‌ها (سازمان تعزیرات حکومتی/ سازمان حمایت/ انجمن ملی)

انعقاد تفاهم‌نامه با انجمن‌ها و اتحادیه‌ها از قبیل تولیدکنندگان سیمان سفید کشور، انجمن صنفی صنعت شیشه، انجمن صنایع و معادن گچ کشور، انجمن صنایع لوازم خانگی ایران، واحدهای تولیدکننده الکترو موتور، اتحادیه صادرکنندگان آبریان و...

تفاهم‌نامه پایش و کنترل سرویسهای ارتباطی و فناوری اطلاعات فی مابین سازمان تنظیم مقررات و ارتباطات رادیویی، سازمان حمایت مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان، سازمان تعزیرات حکومتی، پلیس آگاهی ناجا، پلیس اطلاعات و امنیت عمومی ناجا، سازمان فناوری اطلاعات ایران، سازمان نظام صنفی رایانه‌ای کشور، شرکت ارتباطات زیرساخت

۲-۳-۷ حمایت از حقوق مصرف‌کننده

با ابلاغ قانون حمایت از حقوق مصرف‌کنندگان در آبان ۱۳۸۸ سازمان حمایت از مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان اقداماتی در جهت اجرای این قانون انجام داد که اهم آن‌ها عبارتند از:

ایجاد دبیرخانه‌ای در سازمان حمایت جهت هدایت، برنامه‌ریزی و پیگیری مقدمات اجرای قانون

تشکیل کارگروهی مرکب از نمایندگان معاونت‌های تخصصی در سازمان حمایت که در زمان تدوین اساسنامه انجمن ملی حمایت از حقوق مصرف‌کنندگان (موضوع فصل سوم قانون حمایت) به اعضای این کارگروه، نمایندگان تام‌الاختیار اعضای شورای عمومی مؤسس انجمن ملی حمایت از حقوق مصرف‌کنندگان نیز به تعداد ۳ جلسه اضافه شد.

تشکیل ۱۸ جلسه کارگروه در خصوص بررسی وضعیت عملیاتی شدن قانون و تهیه آئین‌نامه‌های اجرایی بررسی وظایفی که با توجه به متن قانون به عهده وزارت بازرگانی و سایر دستگاه‌ها و سازمان‌ها نهاده شده است بررسی مواد حذف شده از لایحه تا تصویب قانون در طول ۱۶ سال

تهیه چارت زمانی تکالیف مندرج در قانون حمایت

پیگیری تدوین آیین‌نامه‌های زمان دار مربوط به قانون

با توجه به میزان اهمیت هر یک از مواد قانون حمایت و نیز مهلت زمانی تعیین شده برای اجرای برخی از مواد قانون حمایت و به ویژه اینکه برای اولین بار به طور ویژه به تشکیل انجمن‌های حمایت از حقوق مصرف‌کنندگان پرداخته شده است مواد مرتبط به این موضوع مندرج در فصل سوم قانون در خصوص تشکیل شورای عمومی مؤسس انجمن ملی و تدوین اساسنامه انجمن و نیز تدوین آئین نامه اجرایی کل قانون موضوع ماده ۲۱ قانون حمایت در اولویت اول موضوعات کاری کارگروه مورد توجه واقع شد و سایر مواد نیز همزمان در حاشیه آن مورد بررسی و رسیدگی قرار گرفت.

اهم اقداماتی که در این رابطه صورت گرفته است در بخش زیر ارائه شده است:

تهیه جدول زمانی تشکیل انجمن حمایت از حقوق مصرف‌کنندگان در سه سطح ملی، استانی و شهرستانی

بررسی نحوه تأمین بودجه انجمن‌های غیردولتی

تهیه طرح توجیهی برآورد هزینه عملیاتی نمودن ماده ۱۰ قانون حمایت و تشکیل انجمن‌های غیر دولتی

تنظیم پیش‌نویس‌های متعدد با رویکردهای مختلف مربوط به اساسنامه انجمن ملی حمایت از حقوق مصرف‌کنندگان

تهیه و تدوین نهایی پیش‌نویس اساسنامه انجمن ملی حمایت از حقوق مصرف‌کنندگان جهت طرح در جلسه شورای عمومی مؤسس انجمن ملی حمایت از حقوق مصرف‌کنندگان

تشکیل جلسات شورای عمومی مؤسس انجمن ملی

اقدامات مرتبط با تشکیل و فعال‌سازی انجمن‌های حمایت از حقوق مصرف‌کنندگان

ابلاغ اساسنامه انجمن‌ها به استان‌ها جهت اجرای هر چه سریع‌تر آئین نامه تشکیل انجمن‌های حمایت از حقوق مصرف‌کنندگان

انجام مأموریت‌های ویژه توجیهی سازمان بازرگانی استان‌ها

تهیه CPM زمانی برای تشکیل انجمن شهرستان مرکز استان

تهیه تکالیف ادارات مرتبط با وزارت متبوع، سازمان حمایت، سازمان بازرگانی استان‌ها و اداره بازرگانی شهرستان در فرایند تاسیس انجمن شهرستان حمایت از حقوق مصرف‌کنندگان

تهیه مجموعه آموزشی تبیین گام به گام و مراحل فرایند تاسیس انجمن شهرستان

مشارکت دادن انجمن‌ها در کلیه جلسات مرتبط با تدوین استاندارد کالا و خدمات و نظارت بر استانداردها (copolco و ...)

مشارکت دادن انجمن‌ها در کلیه جلسات مرتبط با تنظیم بازار و کارگروه‌های اصلی و فرعی کنترل بازار و جلسات شورای کنترل و نظارت استان‌ها

طراحی و پیاده‌سازی پرتال حامیان حقوق مصرف‌کنندگان به آدرس www.hami-ngo.ir

تهیه بروشور در خصوص آشنایی با فعالیت انجمن‌ها و و پیگیری توزیع در تمامی استان‌ها

حضور نماینده انجمن‌ها در مباحث مرتبط با قیمت خودروها

اصلاح آیین‌نامه اعطای گواهینامه و تندیس رعایت حقوق مصرف‌کنندگان با برجسته نمودن نقش انجمن‌ها در این فرایند

انجام اصلاحات نهایی دستور العمل تشکیل انجمن‌های حمایت از حقوق مصرف‌کنندگان در یک نوع کالا و خدمات خاص

با توجه به تصویب قانون حمایت از حقوق مصرف‌کنندگان در سال ۱۳۸۸ و بر اساس آیین نامه این قانون که در سال ۱۳۸۹ ابلاغ گردید، تشکل‌های غیردولتی حمایت از حقوق مصرف‌کنندگان از سال ۱۳۸۹ در سطوح ملی، استانی و شهرستانی مطابق جدول زیر تشکیل شده است.

جدول ۱۲۰: تشکیل تشکل‌های غیردولتی حمایت از حقوق مصرف‌کنندگان

سال	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱
انجمن شهرستانی	۲	۲۵۶	۳۷۰

انجمن استانی	۰	۲۸	۳۱
انجمن ملی	۰	۱	۱

لازم به ذکر است اولین مجمع عمومی انجمن ملی حمایت از حقوق مصرف‌کنندگان در آبان ۱۳۹۰ تشکیل و انتخابات هیات مدیره، انتخاب رئیس انجمن ملی، اعضای هیات مدیره، بازرسین و سایر اعضای انجمن ملی برگزار گردید.

سازمان حمایت از سال ۱۳۸۰ در راستای حمایت از حقوق مصرف‌کنندگان اقدام به اعطای گواهینامه و تندیس رعایت حقوق مصرف‌کنندگان به شرکت‌ها و واحدهای واجد شرایط نموده است. نکته حائز اهمیت این است که در طی سال‌های ۱۳۸۴ تا ۱۳۹۱ استقبال شرکت‌های متقاضی و خود اظهاری کلیه شرکت‌ها در ارتباط با مدارک، مستندات مالی، فروش و ... افزایش یافته است. از سال ۱۳۹۰ در راستای تفکیک ارزیابی‌ها و همچنین سخت‌گیرانه‌تر شدن شرایط اعطای گواهینامه و تندیس آیین‌نامه مذکور اصلاح و تصمیم‌گیری شد تندیس‌ها در سه سطح طلایی، نقره‌ای و برنزی اعطا گردد. در جدول زیر روند اعطای گواهینامه‌ها و تندیس‌های اعطا شده ارائه شده است.

جدول ۱۲۱: گواهینامه و تندیس‌های اعطایی حمایت از حقوق مصرف‌کنندگان

سال	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱
متقاضی	۱۷۹	۲۰۱	۱۸۶	۲۰۷	۲۴۵	۳۰۴	۴۰۰	۲۵۶
گواهینامه	۵۱	۴۰	۴۸	۵۲	۴۸	۶۲	۴۱	۵۰
تندیس	۸	۱۴	۱۶	۱۲	۱۷	۲۷	۴۳*	۳۸**

۱۳: *طلایی، ۲۱ نقره‌ای و ۹ برنزی

۲۱: **طلایی، ۱۰ نقره‌ای و ۷ برنزی

علاوه بر موارد ذکر شده برای اجرای قانون حمایت از حقوق مصرف‌کنندگان، برخی از مهمترین اقدامات صورت گرفته که منجر به حمایت از حقوق مصرف‌کنندگان شده است به شرح زیر می‌باشد:

تعامل و همکاری با تشکل‌های تولیدی برای جلوگیری از افزایش غیرمنطقی قیمت کالاهای تولیدی در قالب تفاهم نامه‌ها استفاده از ظرفیت اطلاعاتی تشکل‌های تولیدی و توزیعی برای آگاهی از وضعیت تولید، توزیع و قیمت در تدوین برنامه‌ریزی‌ها و تصمیم‌گیری‌ها

تعامل و همکاری با انجمن‌های حمایت از حقوق مصرف‌کننده برای جلوگیری از افزایش غیرمنطقی قیمت کالاهای تولیدی در قالب تفاهم نامه‌ها استفاده از ظرفیت اطلاعاتی انجمن‌های حمایت از حقوق مصرف‌کنندگان در خصوص رد قیمت‌ها و تدوین برنامه‌ریزی‌ها و تصمیم‌گیری‌های مورد نظر هماهنگی با تشکل‌های مردم نهاد به منظور اطلاع رسانی مناسب به مصرف‌کنندگان در زمینه حقوق خود همکاری و هماهنگی با اتحادیه‌ها و سندیکاهای تولیدی

استفاده از ظرفیت تشکل‌های صنفی، صنعتی و انجمن‌های صنایع تولیدی در قالب انعقاد تفاهم‌نامه با هدف نظارت و کنترل بهینه بر قیمت‌ها تعامل و همکاری با تشکل‌های تولیدی برای جلوگیری از افزایش غیرمنطقی قیمت کالاهای تولیدی در قالب تفاهم نامه‌ها

۲-۴ تجارت خارجی

۲-۴-۱ صادرات و واردات

۲-۴-۱-۱ صادرات و واردات کالا

عملکرد دولت طی سال‌های ۱۳۸۴ تا ۱۳۹۱ در زمینه صادرات کالاهای غیر نفتی روند مثبت و رو به رشدی بوده است به طوری که در این مدت ارزش صادرات غیر نفتی کشور با احتساب میعانات گازی در سال ۱۳۹۱ با تقریباً چهار برابر افزایش از ۱۱۰۷۶ میلیون دلار در سال ۱۳۸۴ به ۴۱۳۳۴ میلیون دلار در سال ۱۳۹۱ رسیده، که به طور متوسط سالانه حدود ۲۲ درصد رشد را تجربه کرده است. این در حالی است که طی این مدت میزان صادرات غیر نفتی کشور با احتساب میعانات گازی همواره نسبت به اهداف برنامه چهارم توسعه پیشی گرفته است. ارزش واردات کشور نیز از ۳۹۲۴۸ میلیون دلار در سال ۱۳۸۴ به ۵۳۳۴۸ میلیون دلار در سال ۱۳۹۱ رسیده، که به طور متوسط سالانه حدود ۵ درصد رشد داشته است. طی این مدت ارزش واردات کشور با نوساناتی همراه بوده و در سال‌های اخیر کاهش یافته است.

همان طور که ملاحظه می شود وضعیت تراز تجاری کشور در سال ۱۳۹۱ با بهبود ۱۶۱۵۸ میلیون دلاری نسبت به سال ۱۳۸۴ از ۲۸۱۷۲- میلیون دلار به ۱۲۰۱۴- میلیون دلار رسیده است و ارزش کل تجارت خارجی کشور با احتساب میعانات گازی نیز با افزایش ۴۴۳۵۸ میلیون دلاری از ۵۰۳۲۴ میلیون دلار در سال ۱۳۸۴ به ۹۴۶۸۲ میلیون دلار در سال ۱۳۹۱ افزایش یافته است.

جدول ۱۲۲: عملکرد صادرات غیر نفتی و واردات کشور (وزن: هزارتن، ارزش: میلیون دلار)

شرح	واحد	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱	
صادرات غیر نفتی بدون میعانات گازی	ارزش	۱۱۰۷۶	۱۲۹۹۷	۱۵۳۱۲	۱۸۳۳۴	۲۱۹۳۹	۲۶۶۱۲	۳۳۸۸۲	۳۲۵۳۴	
	وزن	۲۴۹۸۳	۲۷۷۶۵	۳۲۱۱۸	۳۳۲۵۳	۴۷۵۰۱	۶۰۱۹۷	۶۶۴۸۷	۶۹۰۸۵	
	*کل تجارت	ارزش	۵۰۸۳۶	۵۴۷۲۰	۶۳۷۵۱	۷۴۳۷۶	۷۷۲۲۶	۹۱۰۶۲	۹۵۶۹۰	۸۵۸۸۲
		وزن	۶۰۴۴۹	۷۱۲۵۷	۷۳۸۱۴	۷۷۴۰۱	۹۹۴۲۲	۱۰۵۵۴۳	۱۰۴۷۹۴	۱۰۸۴۷۶
	تراز	-۲۸۶۸۴	-۲۸۷۲۶	-۳۳۱۲۷	-۳۷۷۰۸	-۳۳۳۴۸	-۳۷۸۳۸	-۲۷۹۲۶	-۲۰۸۱۴	
صادرات غیر نفتی با میعانات گازی	ارزش	۱۱۰۷۶	۱۶۷۰۰	۲۱۱۷۳	۲۳۲۶۶	۲۶۲۸۰	۳۲۶۰۰	۴۴۰۳۸	۴۱۴۱۵	
	وزن	۲۴۹۸۳	۳۷۵۴۰	۴۰۷۰۷	۴۰۳۸۹	۵۵۸۱۹	۷۰۱۷۵	۷۷۸۰۷	۷۸۷۱۵	
	*کل تجارت	ارزش	۵۰۸۳۶	۵۸۴۲۳	۶۹۶۱۲	۷۹۳۰۸	۸۱۵۶۷	۹۷۰۵۰	۱۰۵۸۴۶	۹۴۷۶۳
		وزن	۶۰۴۴۹	۸۱۰۳۲	۸۲۴۰۳	۸۴۵۳۷	۱۰۷۷۴۰	۱۱۵۵۲۱	۱۱۶۱۱۴	۱۱۸۱۰۶
	تراز	-۲۸۶۸۴	-۲۵۰۲۳	-۲۷۲۶۶	-۳۲۷۷۶	-۲۹۰۰۷	-۳۱۸۵۰	-۱۷۷۷۰	-۱۱۹۳۳	
واردات	ارزش	۳۹۷۶۰	۴۱۷۲۳	۴۸۴۳۹	۵۶۰۴۲	۵۵۲۸۷	۶۴۴۵۰	۶۱۸۰۸	۵۳۳۴۸	
	وزن	۳۵۴۶۶	۴۳۴۹۲	۴۱۶۹۶	۴۴۱۴۸	۵۱۹۲۱	۴۵۳۴۶	۳۸۳۰۷	۳۹۳۹۱	

مأخذ: گمرک جمهوری اسلامی ایران

* کل تجارت برابر است با حاصل جمع صادرات و واردات

صادرات غیر نفتی هر سال هدفگذاری شده و عملکرد محقق شده نشان می دهد اهداف تعیین شده به غیر از سال ۱۳۹۱ (که ایران شرایط بسیار خاصی و پیچیده ای را تجربه کرد) بیش از صد درصد محقق شده است. در جدول زیر روند اهداف صادرات غیر نفتی و واردات به همراه عملکرد محقق شده ارائه شده است.

جدول ۱۲۳: مقایسه اهداف برنامه و عملکرد صادرات و واردات کشور

سال	واحد	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱
صادرات غیر نفتی	درصد تحقق	۱۲۹,۴	۱۷۵,۸	۲۰۱,۰	۲۰۰,۹	۲۰۵,۵	۲۲۹,۶	۱۰۷,۳	۸۱,۲
	عملکرد کل سال	۱۱	۱۶,۷	۲۱,۱	۲۳,۳	۲۶,۳	۳۲,۶	۴۴	۴۱,۴
	هدف	۸,۵	۹,۵	۱۰,۵	۱۱,۶	۱۲,۸	۱۴,۲	۴۱	۵۱
واردات	درصد تحقق	۱۲۴,۱	۱۲۲,۶	۱۳۲,۶	۱۴۰,۷	۱۳۰,۴	۱۴۳,۳	۱۲۸,۸	۸۲,۰
	عملکرد	۳۹,۷	۴۱,۷	۴۸,۴	۵۶	۵۵,۳	۶۴,۵	۶۱,۸	۵۳,۳
	هدف	۳۲	۳۴	۳۶,۵	۳۹,۸	۴۲,۴	۴۵	۴۸	۶۵

مأخذ: گمرک جمهوری اسلامی ایران

از شاخص های مهمی که عملکرد تجارت با آن سنجیده می شود نسبت صادرات به واردات و نسبت واردات به صادرات است. نسبت واردات به صادرات غیر نفتی طی سال های ۱۳۸۴ تا ۱۳۹۱ روند کاهشی داشته است، به طوریکه این نسبت که در سال ۱۳۸۴ بیش از ۳ برابر

بوده، در سال ۱۳۹۱ به ۱,۳ برابر کاهش یافته است. این موضوع گویای کاهش اتکا به نفت در تأمین نیازهای وارداتی کشور طی این مدت بوده است.

جدول ۱۲۴: روند نسبت‌های تجاری و صاوا (میلیون دلار)

شاخص	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱
ارزش صادرات غیر نفتی بدون میعانات گازی	۱۱۰,۷۶	۱۲۹,۹۷	۱۵۳,۱۲	۱۸۳,۳۴	۲۱۹,۳۹	۲۶۶,۱۲	۳۳۸,۸۲	۳۲۵,۳۴
ارزش صادرات غیر نفتی با میعانات گازی	۱۱۰,۷۶	۱۶۷,۰۰	۲۱۱,۷۳	۲۳۲,۶۶	۲۶۲,۸۰	۳۲۶,۰۰	۴۴۰,۳۸	۴۱۴,۱۵
ارزش واردات	۳۹۷,۶۰	۴۱۷,۲۳	۴۸۴,۳۹	۵۶۰,۴۲	۵۵۲,۸۷	۶۴۴,۵۰	۶۱۸,۰۸	۵۳۳,۴۸
نسبت صادرات غیر نفتی بدون میعانات به واردات	۰,۲۸	۰,۳۱	۰,۳۲	۰,۳۳	۰,۴۰	۰,۴۱	۰,۵۵	۰,۶۱
نسبت صادرات غیر نفتی بامیعانات به واردات	۰,۲۸	۰,۴۰	۰,۴۴	۰,۴۲	۰,۴۸	۰,۵۱	۰,۷۱	۰,۷۸
نسبت واردات به صادرات غیر نفتی بدون میعانات	۳,۵۹	۳,۲۱	۳,۱۶	۳,۰۶	۲,۵۲	۲,۴۲	۱,۸۲	۱,۶۴
نسبت واردات به صادرات غیر نفتی با میعانات	۳,۵۹	۲,۵۰	۲,۲۹	۲,۴۱	۲,۱۰	۱,۹۸	۱,۴۰	۱,۲۹

مأخذ: گمرک جمهوری اسلامی ایران

از دیگر شاخص‌های مرتبط با حوزه تجارت، تعداد شرکای تجاری و تعداد اقلام وارداتی می‌باشد که در جدول زیر روند این شاخص‌ها ارائه شده است.

جدول ۱۲۵: تعداد اقلام وارداتی، صادراتی و شرکای تجاری کشور

شاخص	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱
واردات	تعداد شرکای تجاری	۱۵۴	۱۱۹	۱۳۵	۱۵۸	۱۵۱	۱۴۹	۱۴۳
	تعداد اقلام وارداتی	۵۴۶۶	۵۴۵۳	۵۵۸۸	۵۵۳۶	۵۵۲۴	۵۵۸۸	۵۵۰۷
صادرات غیر نفتی	تعداد شرکای تجاری	۱۴۳	۱۵۵	۱۶۶	۱۷۳	۱۶۶	۱۶۳	۱۵۹
	تعداد اقلام صادراتی	۳۳۴۱	۳۵۵۳	۳۵۱۱	۳۲۳۵	۳۳۲۷	۳۳۲۷	۳۳۳۷

مأخذ: گمرک جمهوری اسلامی ایران

طی سال‌های ۱۳۸۴ تا ۱۳۹۱ به طور متوسط ۸۲,۸ و ۱۳,۳ درصد از ارزش صادرات غیر نفتی کشور به دو قاره آسیا و اروپا و ۱,۷,۰,۵ و ۰,۲ درصد از ارزش صادرات غیر نفتی کشور به سه قاره آفریقا، آمریکا و اقیانوسیه تعلق داشته است. همان‌طور که ملاحظه می‌شود طی این مدت ارزش صادرات غیر نفتی کشور به قاره آسیا به غیر از سال ۱۳۹۱ همواره روندی افزایشی داشته است، به‌طوری‌که ارزش صادرات غیر نفتی کشور به این قاره از ۸۳۴۸ میلیون دلار در سال ۱۳۸۴ به ۲۹۷۰۸ میلیون دلار در سال ۱۳۹۱ افزایش داشته است.

جدول ۱۲۶: صادرات غیر نفتی کشور به تفکیک قاره‌های مقصد

شاخص	واحد	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱
ارزش صادرات غیرنفتی	میلیون دلار	۱۰۴۷۴	۱۲۹۹۷	۱۵۳۱۲	۱۸۳۳۴	۲۱۹۳۹	۲۶۶۱۲	۳۳۸۸۲	۳۲۵۳۴
آمریکا	ارزش	۱۷۹	۲۶۷	۲۳۷	۵۸۸	۲۷۰	۲۶۹	۲۲۵	۲۲۱
	سهم	۱,۷	۲,۱	۱,۵	۳,۲	۱,۲	۱	۰,۷	۰,۷
اروپا	ارزش	۱,۷۸۶	۲,۴۵۱	۲,۹۹۳	۲,۸۸۶	۳,۱۵۳	۲,۴۳۲	۲,۱۹۹	۱,۷۳۰
	سهم	۱۷	۱۸,۹	۱۹,۵	۱۵,۷	۱۴,۴	۹,۲	۶,۵	۵,۳
آسیا	ارزش	۸,۳۴۸	۹,۹۶۱	۱۱,۷۷۸	۱۴,۵۰۸	۱۷,۴۷۳	۲۳,۲۷۳	۳۰,۸۴۴	۲۹,۷۰۸
	سهم	۷۹,۷	۷۶,۶	۷۶,۹	۷۹,۱	۷۹,۸	۸۷,۷	۹۱,۳	۹۱,۵
آفریقا	ارزش	۱۴۲	۲۹۶	۲۸۴	۲۷۵	۳۳۰	۴۶۵	۴۵۲	۷۶۴
	سهم	۱,۴	۲,۳	۱,۹	۱,۵	۱,۵	۱,۸	۱,۳	۲,۴
اقیانوسیه	ارزش	۲۰	۲۳	۲۱	۷۷	۴۸	۱۱۱	۶۱	۳۰
	سهم	۰,۲	۰,۲	۰,۱	۰,۴	۰,۲	۰,۴	۰,۲	۰,۱

مأخذ: گمرک جمهوری اسلامی ایران

همچنین در طرف واردات نیز به طور متوسط ۵۹,۱ و ۳۴,۷ درصد از ارزش واردات کشور متعلق به دو قاره آسیا و اروپا و ۲,۵ و ۰,۵ درصد از ارزش واردات کشور به ترتیب به قاره‌های آمریکا، آفریقا و اقیانوسیه اختصاص داشته است.

جدول ۱۲۷: واردات کشور به تفکیک قاره‌های مبدا

شاخص	واحد	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱
واردات	میلیون دلار	۳۹۲۴۸	۴۱۷۲۳	۴۸۴۳۹	۵۶۰۴۲	۵۵۲۸۷	۶۴۴۵۰	۶۱۷۸۷	۵۳۳۴۸
آمریکا	ارزش	۱۲۲۷,۷	۱۲۱۷,۴	۱۱۲۶	۲۰۹۷,۹	۱۴۵۲	۱۱۰۸	۱۰۰۶,۴	۱۲۲۴
	سهم	۳,۱	۲,۹	۲,۳	۳,۷	۲,۶	۱,۷	۱,۶	۲,۳
اروپا	ارزش	۱۹۷۶۷,۲	۱۸۷۳۷,۹	۲۰۳۴۹,۱	۲۳۰۵۹	۱۹۸۲۵	۱۹۵۰۴	۱۵۹۳۸	۱۵۲۹۲
	سهم	۵۰,۴	۴۴,۹	۴۲	۴۱,۱	۳۵,۹	۳۰,۳	۲۵,۸	۲۸,۷
آسیا	ارزش	۱۷۸۴۴,۷	۲۱۰۹۷,۸	۲۶۶۸۸,۷	۳۰۱۳۹,۵	۳۳۳۷۸	۴۳۳۹۷	۴۴۵۰۸	۳۶۳۹۶
	سهم	۴۵,۵	۵۰,۶	۵۴,۶	۵۳,۸	۶۰,۴	۶۷,۳	۷۲	۶۸,۲
آفریقا	ارزش	۲۱۶,۷	۳۰۷,۲	۲۴۵,۳	۴۹۶,۷	۲۴۲	۲۷۰	۱۸۲	۱۶۱
	سهم	۰,۶	۰,۷	۰,۵	۰,۹	۰,۴	۰,۴	۰,۳	۰,۳
اقیانوسیه	ارزش	۱۹۱,۳	۳۶۲,۳	۲۴۹,۷	۲۴۸,۹	۲۹۲	۱۷۱	۱۵۱,۳	۲۷۴
	سهم	۰,۵	۰,۹	۰,۵	۰,۴	۰,۵	۰,۳	۰,۲	۰,۵

مأخذ: گمرک جمهوری اسلامی ایران

طی سال‌های ۱۳۸۴ تا ۱۳۹۱ علیرغم حاکم بودن شرایط تحریم اقتصادی و مشکلات فراروی صادرات، بخش‌های صنعت و پتروشیمی بیشترین سهم از ارزش صادرات غیر نفتی را داشته‌اند و پس از آن‌ها بخش‌های میعانات گازی، کشاورزی و معدن قراردارند. در جدول زیر روند ارزش و سهم بخش‌های عمده در صادرات غیر نفتی ارائه شده است.

جدول ۱۲۸: صادرات غیر نفتی کشور به تفکیک بخش‌های عمده

۱۳۹۱	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۸۸	۱۳۸۷	۱۳۸۶	۱۳۸۵	۱۳۸۴	واحد	عنوان	
۴۱	۴۴	۳۳	۲۶	۲۳	۲۱	۱۷	۱۱	میلیارد دلار	ارزش	صادرات غیر نفتی با میعانات گازی
۱۴,۸	۱۲	۱۰	۸,۷	۶,۷	۶,۵	۶,۶	۴,۹	میلیارد دلار	ارزش	صنعت
۳۵,۸	۲۷,۳	۳۰,۶	۳۳,۱	۲۸,۸	۳۰,۸	۳۹,۵	۴۴,۶	درصد	سهم	
۲,۹	۲,۵	۱,۶	۱,۴	۰,۸	۱,۲	۱	۰,۹	میلیارد دلار	ارزش	معدن
۶,۹	۵,۶	۴,۸	۵,۳	۳,۶	۵,۸	۶,۲	۷,۹	درصد	سهم	
۱۰,۱	۱۵	۹,۷	۷,۷	۸	۴,۵	۲,۷	۲,۴	میلیارد دلار	ارزش	پتروشیمی
۲۴,۴	۳۴,۳	۲۹,۷	۲۹,۳	۳۴,۵	۲۱,۱	۱۵,۹	۲۱,۳	درصد	سهم	
۸,۹	۱۰,۲	۷,۴	۳,۷	۵	۵,۷	۳,۷	-	میلیارد دلار	ارزش	میعانات گازی
۲۱,۵	۲۳,۲	۲۲,۶	۱۴,۱	۲۱,۳	۲۶,۹	۲۲,۲	-	درصد	سهم	
۴,۲	۳,۷	۳,۷	۳	۲,۳	۲,۶	۲,۲	۱,۸	میلیارد دلار	ارزش	کشاورزی
۱۰,۲	۸,۵	۱۱,۴	۱۱,۲	۱۰,۱	۱۲,۵	۱۳,۳	۱۶,۲	درصد	سهم	

مأخذ: گمرک جمهوری اسلامی ایران

طی سال‌های ۱۳۸۴ تا ۱۳۹۱ از میان سه گروه اصلی کالاهای وارداتی به تفکیک مواد اولیه، کالاهای واسطه‌ای، مصرفی و سرمایه‌ای، به‌طور متوسط حدود ۶۹ درصد از ارزش واردات کشور به مواد اولیه و کالاهای واسطه‌ای، ۱۸ درصد به کالاهای سرمایه‌ای و ۱۳ درصد به کالاهای مصرفی اختصاص یافته است.

جدول ۱۲۹: ارزش واردات کشور به تفکیک نوع کالا

۱۳۹۱	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۸۸	۱۳۸۷	۱۳۸۶	۱۳۸۵	۱۳۸۴	واحد	سال	گروه کالایی
۵۳۳۴۸	۶۱۷۸۷	۶۴۴۵۰	۵۵۲۸۷	۵۶۰۴۲	۴۸۴۳۹	۴۱۷۲۳	۳۹۷۶۰	میلیون دلار	ارزش	کل واردات
۴۰۰۳۸	۴۳۴۹۹	۴۷۹۱۱	۳۶۵۲۳	۳۷۸۳۴	۳۲۹۷۹	۲۷۳۳۴	۲۵۶۲۳	میلیون دلار	ارزش	مواد اولیه و کالاهای واسطه‌ای
۷۵,۱	۷۰,۴	۷۴,۳	۶۶,۱	۶۷,۵	۶۸,۱	۶۵,۵	۶۴,۴	درصد	سهم	
۷۸۱۳	۱۰۳۸۷	۹۴۸۶	۹۶۲۴	۱۰۵۴۴	۸۸۰۷	۸۲۲۶	۹۵۲۱	میلیون دلار	ارزش	کالاهای سرمایه‌ای
۱۴,۶	۱۶,۸	۱۴,۷	۱۷,۴	۱۸,۸	۱۸,۲	۱۹,۷	۲۳,۹	درصد	سهم	
۵۴۹۷	۷۹۱۰	۷۰۵۲	۹۱۴۰	۷۶۶۵	۶۶۵۲	۶۱۶۳	۴۶۰۳	میلیون دلار	ارزش	کالاهای مصرفی

۱۰,۳	۱۲,۸	۱۰,۹	۱۶,۵	۱۳,۷	۱۳,۷	۱۴,۸	۱۱,۶	درصد	سهام
------	------	------	------	------	------	------	------	------	------

مأخذ: گمرک جمهوری اسلامی ایران

طی سال‌های ۱۳۸۴ تا ۱۳۹۱ ده قلم کالای عمده صادراتی کشور که به طور متوسط ۳۹ درصد از ارزش کل صادرات غیر نفتی کشور را به خود اختصاص داده‌اند ارائه شده است.

جدول ۱۳۰: ارزش صادرات غیر نفتی کشور به تفکیک ده قلم عمده طی سال‌های ۱۳۸۴ تا ۱۳۸۷ (میلیون دلار - درصد)

۱۳۸۷			۱۳۸۶			۱۳۸۵			۱۳۸۴		
سهام از صادرات	ارزش	کالا	سهام از صادرات	ارزش	کالا	سهام از صادرات	ارزش	کالا	سهام از صادرات	ارزش	کالا
۵,۶۱	۱۰۱۸	پروپان مایع شده در ظروف یکپهزا رسانتی متر مکعب و بیشتر	۸,۱	۱۲۳۱	پسته تازه یا خشک کرده	۸,۲	۱۰۷۳	پسته تازه یا خشک کرده	۷,۴	۸۱۷	پسته تازه یا خشک کرده
۵,۱۳	۹۳۱	سایر گازهای نفتی و هیدروکربورهای گازی شکل مایع شده	۶,۴	۹۷۱	پروپان مایع شده در ظروف یکپهزا رسانتی متر مکعب و بیشتر	۵,۲	۶۷۰	پروپان مایع شده در ظروف یکپهزا رسانتی متر مکعب و بیشتر	۴,۵	۴۹۳	گاز طبیعی یا مایع شده در ظروف یکپهزا رسانتی متر مکعب و بیشتر
۴,۸۴	۸۷۹	متانول (الکل متیلیک)	۴,۱	۶۲۸	متانول (الکل متیلیک)	۴	۵۲۱	محصولات از آهن یا فولاد غیرمزوج تخت فقط گرم نورد شده، بصورت طومار	۴,۲	۴۶۶	فرش و سایر کف پوش‌های نسجی از پشم یا از موی نرم (کرک) حیوان، گره باف
۳,۹۷	۷۲۱	پسته تازه یا خشک کرده	۴,۱	۶۲۰	بوتان مایع شده	۳,۷	۴۸۵	کاتود و قطعات کاتودا زمس تصفیه شده	۲,۹	۳۱۸	پروپان مایع شده در ظروف یکپهزا رسانتی متر مکعب و بیشتر
۳,۷۵	۶۸۱	بوتان مایع شده	۳,۷	۵۶۷	سایر مخلوط هیدرو کربورهای بو دار که بیش از ۶۵ درصد حجمی آن تقطیر شود	۳,۱۵	۴۰۹	فرش و سایر کف پوش‌های نسجی از پشم یا از موی نرم (کرک) حیوان، گره باف	۲,۸	۳۰۶	سایر مخلوط هیدرو کربورهای بودا (Aromatic) که بیش از ۶۵ درصد حجمی آن تقطیر شود

۳،۵	۶۳۵	اتیلن	۲،۶	۳۹۸	فرش و سایر کف پوش‌های نسجی از پشم یا از موی نرم	۲،۵	۳۲۶	سایر مخلوط هیدروکربورهای بو دار که بیش از ۶۵ درصد حجمی آن تقطیر شود	۲،۶	۲۹۰	شمش از آهن و فولاد غیر ممزوج، که در جای دیگر ذکر نشده
۳،۰۳	۵۵۱	(Xylene-p) پارا اکسیلن	۲،۳	۳۵۳	محصولات از آهن یا فولاد غیر ممزوج تخت گرم نورد شده	۲،۵	۳۲۵	بوتان مایع شده	۲،۵	۲۸۰	محصولات از آهن یا فولاد غیر ممزوج تخت فقط گرم نورد شده
۲،۳۱	۴۱۹	فرش و سایر کف پوش‌های نسجی از پشم یا موی نر (کرک) حیوان، گرف باف	۲،۱	۳۱۹	اتیلن	۱،۶	۲۰۹	آلومینیوم به صورت کار نشده، غیر ممزوج	۲،۱	۲۳۲	متانول (الکل متیلیک)
۲،۲۲	۴۰۳	امونیاک بدون آب	۲	۳۰۸	وسایل نقلیه با موتور پیستونی در و نسوز و تناوبی جرقه‌ای احتراقی	۱،۶	۲۰۳	روی، غیر ممزوج، با خلوص ۹۹/۹۹٪ یا بیشتر به صورت کار نشده	۲	۲۲۵	آلومینیوم به صورت کار نشده، غیر ممزوج
۱،۹۷	۳۵۸	کاتودو قطعات کاتودا زمس تصفیه شده	۲	۲۹۶	بنزن	۱،۵	۲۰۰	سایر گازهای نفتی و هیدروکربورهای گازی شکل مایع شده	۱،۸	۲۰۰	بنزن

مأخذ: گمرک جمهوری اسلامی ایران

جدول ۱۳۱: ارزش صادرات غیر نفتی کشور به تفکیک ده قلم عمده طی سال‌های ۱۳۸۸ تا ۱۳۹۱ (میلیون دلار - درصد)

۱۳۹۱			۱۳۹۰			۱۳۸۹			۱۳۸۸		
سهم از صادرات	ارزش	کالا	سهم از صادرات	ارزش	کالا	سهم از صادرات	ارزش	کالا	سهم از صادرات	ارزش	کالا
۳،۷	۱۱۸۵	متانول (الکل متیلیک)	۶،۱۲	۲۰۶۶	پروپان مایع شده	۵،۴	۱۴۳۰	پروپان مایع شده	۴،۷۸	۱۰۱۷	گازهای نفتی و هیدروکربونهای گازی شکل مایع شده
۳،۵	۱۱۳۴	پروپان مایع شده در ظروف یکپهزا	۵،۸۸	۱۹۸۶	سایر گازهای نفتی و	۵،۲	۱۳۷۴	پلی اتیلن گرید فیلم	۴،۵۲	۹۶۱	پروپان مایع شده

		رسانتی متر مکعب و بیشتر			هیدروکربورهای گازی شکل مایع شده						
۳,۴	۱۰۹۰	قیر نفت	۴,۰۴	۱۳۶۴	متانول (الکل متیلیک)	۴	۱۰۵۱	سنگ آهن به هم فشرده نشده و کنسانتره‌های‌های آن	۴,۳۹	۹۳۴	پلی اتیلن گرید فیلم با چگالی کمتر از ۹۴٪ به جز نوع پودری
۳,۳	۱۰۸۴	اوره حتی به صورت محلول در آب	۳,۹۳	۱۳۲۶	بوتان مایع شده	۴	۱۰۴۹	متانول (الکل متیلیک)	۴,۳۶	۹۲۸	پسته تازه یا خشک کرده
۳,۲	۱۰۳۳	پلی اتیلن گرید فیلم یا چگالی کمتر از ۹۴٪ به جز نوع پودری	۳,۸۷	۱۳۰۷	پلی اتیلن گرید فیلم	۳,۱	۸۲۳	انواع پسته خندان	۳,۰۷	۶۵۳	متانول (الکل متیلیک)
۲,۷	۸۶۶	بوتان مایع شده	۳,۰۹	۱۰۴۵	کوداوره حتی به صورت محلول در آب	۳,۱	۸۰۵	بوتان مایع شده	۲,۵۶	۵۴۵	بوتان مایع شده در ظروف یکپار سانتی متر مکعب و بیشتر
۲,۶	۸۵۶	سنگ آهن به هم فشرده نشده و کنسانتره‌های‌های آن	۲,۳۶	۷۹۷	انواع پسته خندان	۲,۹	۷۷۴	سایر گازهای نفی و هیدرو کربورهای گازی شکل مایع شده	۲,۵۲	۵۳۶	کاتودو قطعات کاتودا زمس تصفیه شده
۲,۶	۸۳۱	انواع پسته خندان در داخل پوسته تازه یا خشک	۲,۲۱	۷۴۸	قیر نفت	۲,۷	۷۱۸	قیر نفت	۲,۳۴	۴۹۸	پارا اکسلین
۲,۶	۸۳۰	سایر سیمان پورتلند (باستتای سفید)	۲,۱۵	۷۲۵	سنگ آهن به هم فشرده نشده و کنسانتره‌های‌های آن	۲,۳	۵۹۳	کاتودو قطعات کاتودا زمس تصفیه شده	۲,۳۲	۴۹۴	فرش و سایر کف پوش‌های نسجی از پشم یا از موی نرم (کرک) حیوان، گره باف
۱,۹	۶۲۳	سایر از فلزات گرانبها حتی آبکاری شده یا روکش شده یا پوشش شده با فلزات کرانبها	۱,۹۷	۶۶۷	زیور آلات با جوهر آلات واجزا آن‌ها از فلزات گرانبها	۲,۱	۵۵۶	فرش و سایر کف پوش‌های نسجی	۲,۱۶	۴۵۹	سنگ آهن به هم فشرده نشده و کنسانتره‌های‌های آن

مأخذ: گمرک جمهوری اسلامی ایران

مطابق با آمار گمرک طی سال‌های ۱۳۸۴ تا ۱۳۹۱، ده قلم کالای وارداتی کشور به شرح جدول زیر به طور متوسط ۲۱,۵ درصد از ارزش کل واردات کشور را به خود اختصاص داد ه‌اند.

جدول ۱۳۲: ارزش واردات کشور به تفکیک ده قلم عمده طی سال‌های ۱۳۸۴ تا ۱۳۸۷ (میلیون دلار - درصد)

۱۳۸۷			۱۳۸۶			۱۳۸۵			۱۳۸۴		
سهم از واردات	ارزش	کالا	سهم از واردات	ارزش	کالا	سهم از واردات	ارزش	کالا	سهم از واردات	ارزش	کالا
۴,۹۵	۲۷۶۴	شمش از آهن و فولاد غیر ممزوج	۷,۰۶	۳۴۱۲	بنزین	۱۰,۳۹	۴۳۳۵	بنزین	۹,۹	۳۸۵۱	بنزین
۴,۹	۲۷۳۷	بنزین	۴,۹۲	۲۳۸۰	شمش از آهن و فولاد غیر ممزوج	۳,۰۴	۱۲۷۰	شمش از آهن و فولاد غیر ممزوج	۲,۱	۸۱۸	قطعات منفصله جهت تولید خودروهای سواری با ساخت داخل ۶۵٪ و بیشتر به جز لاستیک
۳,۶۳	۲۰۳۰	سایر گندم سخت	۱,۵۶	۷۵۳	از آهن یا فولاد غیر ممزوج فقط، گرم پروفیل با مقطع نورد شده گرم کشیده شده	۱,۸۴	۷۶۸	سایر روغنهای سبک و فراورده‌ها به جز بنزین	۲,۱	۸۰۱	شمش از آهن و فولاد غیر ممزوج
۲,۴۱	۱۳۴۴	سایر روغنهای سبک و فراورده‌ها به جز بنزین	۱,۴۳	۶۹۳	میله‌های آهنی یا فولادی، گرم نورد شده دارای دندانه، برآمدگی گودی یا بعد از نورد تاب داده شده	۱,۷۴	۷۲۶	قند و شکر از نیشکر تصفیه نشده بدون مواد خوشبو کننده یا رنگ کننده	۱,۷	۶۸۱	محصولات از آهن یا فولاد غیر ممزوج تخت و گرم نورد شده
۱,۶۷	۹۳۵	دانه ذرت به جز ردیف ۱۰۰۵۱۰۱۰	۱,۲	۵۸۲	سایر روغنهای سبک و فراورده‌ها به جز بنزین	۱,۴۸	۶۱۶	لوله از آهن یا از فولاد، جوش داده شده از درازا با قوس (ARC) الکتریکی غوطه ور	۱,۳	۵۲۲	لوله از آهن یا از فولاد، جوش داده شده از درازا با قوس (ARC) الکتریکی غوطه ور
۱,۴۱	۷۹۰	برنج نیمه سفید شده یا برنج کامل سفید شده	۱,۱۵	۵۵۴	محصولات از آهن یا فولاد غیر ممزوج تخت و گرم نورد شده	۱,۳۱	۵۴۸	قطعات منفصله جهت تولید خودروهای سواری با ساخت داخل ۶۵٪ و بیشتر به جز لاستیک	۱,۲	۴۶۷	سایر ماشین آلات و دستگاه‌های به هم فشردن، شکل دادن یا قالب گیری سوخت‌های معدنی جامد
۱,۱۸	۶۵۸	قطعات منفصله جهت تولید	۱,۱۴	۵۵۳	قطعات منفصله جهت تولید	۱,۲۶	۵۲۵	محصولات از آهن یا فولاد غیر	۱,۲	۴۶۶	قطعات منفصله جهت تولید

وگرم نورد شده		شده									
اجزاء و قطعات توربین‌های گازی (غیر از ردیف ۸۴۱۱۹۱۰۰)	۸۲۲	۱,۴۹	کنجاله و سایر آخال‌های جامد، از دانه سویا	۸۵۳	۱,۳	دارو به صورت خرده‌فروشی	۷۶۶	۱,۲۴	شکر تصفیه نشده بدون اضافه کردن مواد	۱۰۷۲	۲
سایر روغنهای سبک و فرآورده‌ها به جز بنزین	۸۰۱	۱,۴۵	اجزاء و قطعات توربین‌های گازی	۷۸۳	۱,۲	کنجاله و سایر آخال‌های جامد، از دانه سویا	۷۵۶	۱,۲۲	سایر مکمل‌های دارویی برای خرده‌فروشی	۷۱۶	۱,۳
طلای خام (از جمله طلای آبکاری شده با پلاتین) برای مصارف غیر پولی	۷۹۶	۱,۴۴	سایر قطعات گوشت بی استخوان یخ زده از نوع گاو	۷۷۵	۱,۲	قند و شکر از نیشکر تصفیه نشده	۷۵۲	۱,۲۲	پلازما led یا lcd ماژول نمایشگر متشکل از صفحه فقط دارای برد آدرس دهی	۶۷۸	۱,۳
دانه ذرت به جز ردیف ۱۰۰۵۱۰۱۰	۷۸۴	۱,۴۲	سایر داروهای خرده‌فروشی که تولید داخلی ندارد	۷۳۱	۱,۱	قطعات گوشت بی استخوان گاوی منجمد	۷۰۹	۱,۱۵	روغن خام سویا، حتی صمغ گرفته	۶۵۳	۱,۲
قطعات منفصله جهت تولید خودروهایی سواری با ساخت داخل	۶۲۲	۱,۱۳	قند و شکر از نیشکر تصفیه نشده	۷۰۲	۱,۱	روغن خام سویا	۶۷۸	۱,۱	محصولات از آهن یا فولاد غیر ممزوج تخت وگرم نورد شده بشکل طومار	۶۴۹	۱,۲

مأخذ: گمرک جمهوری اسلامی ایران

روند ارزش و وزن صادرات و واردات کالاهای اساسی اعم از انواع غلات، گوشت، مواد اولیه صنعتی و لبنایت در جداول زیر ارائه شده است.

جدول ۱۳۴: روند ارزش صادرات کالاهای اساسی

کالای اساسی	واحد	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱
آرد گندم	میلیون دلار	۲,۱	۱,۹	۱۳,۱	۸,۶	۱,۹	۳۲,۶	۷,۲	۱۴,۴
انواع برنج	هزار دلار	۴۰,۷	۶۲۳	۳۶۳۸	۳۱۳۹	۷۴۱	۳۶	۳۶۹۲	۴۶۰
انواع گندم	هزار دلار	۶۴	۱	۱۴۲۳۹۳	۷۴	۰	۲۰۷۳۰۰	۲۴۹۰۰	۱۱۵۳
پنیر	میلیون دلار	۱,۷	۳,۶	۱,۶	۱,۲	۲,۱	۳,۷	۳,۷	۳,۲
پودر شوینده	میلیون دلار	۶۲,۷	۸۵,۸	۷۱,۸	۵۹,۴	۱۳۴,۱	۱۱۲,۲	۸۹,۸	۸۸,۴
پودر ماهی	هزار دلار	۹۸۲	۱۸۱۴	۱۲۱۳	۸۲۰	۱۳۶۴	۹۱۳	۵۶۹	۳۱۱
پیاز	میلیون دلار	۳,۲	۱۵,۹	۲۷,۰	۲۴,۴	۲۲,۰	۴۴,۹	۳۵,۴	۵۴,۹
تخم مرغ (نطفه‌دار)	هزار دلار	۲۸۶۵	۲۰۳۳	۷۴۷۰	۱۹۲۰	۱۵۲۰	۵۶۰	۲۱۹	۱۰۵۲
تخم مرغ (سایر)	میلیون دلار	۲۳,۱	۱۹,۹	۴,۲	۲۱,۲	۱۷,۵	۲۷,۳	۰,۶	۰,۰
تیر آهن	میلیون دلار	۸۲,۲	۷۷,۸	۱۵,۱	۴۹,۴	۵۴,۸	۴۵,۶	۷۱,۳	۸۲,۸
جو	هزار دلار	۱	۴	۱	۰	۰	۰	۰	۰

۱۲	۱۳۷۷	۶۸۵	۱۳۱	۱۹۲	۸۳	۳۱۲	۱۵۷	هزار دلار	چاپ و تحریر
۲۵,۰	۱۶,۴	۱۵,۳	۱۹,۲	۱۶,۶	۷۱,۸	۵۰,۰	۱۱,۷	میلیون دلار	چای
۷۹,۳	۹۶,۸	۶۵,۴	۲۴,۸	۲۷,۷	۳۲,۸	۳۲,۸	۲۹,۵	میلیون دلار	خرما مضافتی
۱۶,۶	۵۰,۰	۲,۴	۶۰,۶	۱۲۹,۸	۱۱۰,۶	۲۲,۳	۱۵۰,۲	میلیون دلار	دام زنده
۱۵۵۵	۲۱۲۴	۱۳۰۱	۷۹۳	۲۲۵۵	۲۵۱۹	۱۰۵۱	۷۰۵	هزار دلار	دانه‌های روغنی
.	۱۴۴	.	۱۶۱	.	۹۷۶	۱۲۳۸	۳۲۴	هزار دلار	روغن پالم
۳۸	۱	۱۲۰	۱۵	۲۵۵۶	۱۸۲۹	۱۰۰۸	۹۴۸	هزار دلار	روغن خام
۱۴,۱	۱۹,۱	۱۴,۴	۹,۴	۴۷,۳	۳۷,۶	۴۶,۷	۳۳,۳	میلیون دلار	روغن ساخته شده
۷	۳	۳۰	۳	۱	۷۳	۱۲۱	۷۶	هزار دلار	سبوس گندم
۲۲۶,۵	۱۳۹,۴	۹۸,۲	۱۱۱,۵	۱۲۷,۰	۱۰,۲	۳۸,۷	۴۳,۴	میلیون دلار	سیبزمینی
۹۳۲,۷	۶۹۵,۴	۵۵۲,۴	۵۹۹,۴	۵۸,۰	۲۷,۲	۳۴,۱	۷۱,۵	میلیون دلار	سیمان
۰,۷	۱۴,۳	۱۱,۶	۰,۰	۰,۰	۷,۴	۴,۹	۳۶,۰	میلیون دلار	شمس اسلب و بیلت
۷۵,۵	۶۲,۰	۴۸,۰	۲۸,۵	۲۹,۹	۲۵,۰	۱۳,۴	۳,۰	میلیون دلار	شیر
۸,۹	۱۸,۳	۸,۶	۲۱,۲	۱۵,۵	۳,۳	۰,۵	۰,۰	میلیون دلار	شیرخشک اطفال
۲۸,۵	۲۸,۳	۳۰,۶	۷,۷	۴,۰	۱,۴	۱,۸	۰,۶	میلیون دلار	شیرخشک صنعتی
۸۵	.	.	.	.	۵	.	۱۵	هزار دلار	شکر خام
۷۳,۸	۴۴,۵	۲۴,۹	۱,۴	۱,۳	۰,۷	۰,۴	۰,۱	میلیون دلار	شکر سفید
۱۹	۱۳	۱	۱	۷۹	۳	۱۳	۵۷	هزار دلار	عدس
۳۱۶,۹	۲۶۲,۲	۲۶۱,۷	۱۹۰,۰	۱۲۵,۴	۸۵,۹	۷۲,۳	۲۷,۶	میلیون دلار	گوجه‌فرنگی
.	۸۶۹	۷۲	.	.	۱	.	.	هزار دلار	گوشت گاو تازه
۲۶	۳۱۹	.	.	.	.	.	.	هزار دلار	گوشت گوساله منجمد
.	.	.	۶۰	۱	۱۵۱۷	۲۳۲۴	۱۷	هزار دلار	گوشت گوسفند
۳۹۹۵	۵۴۸	۲	۳۲۸	۱۲	۲۲۱	۴۱۹	۱۹۹	هزار دلار	گوشت مرغ منجمد
۵,۴	۷,۱	۵,۰	۴,۳	۲,۲	۲,۴	۲,۸	۲,۶	میلیون دلار	لاستیک ماشینهای سبک
۶,۳	۱۰,۴	۹,۲	۵,۵	۲,۳	۳,۳	۳,۷	۹,۴	میلیون دلار	لاستیک ماشینهای سنگین

۴۸۰	۵۳	۶	۱۶۷	۷۹	۶۲	۱۸۹	۳۳۷	هزار دلار	لپه
۸۷	۰	۱	۷	۱۱	۹۲	۱۲۱	۴۳۶	هزار دلار	لوبیا رسمی
۲۷	۱۳	۱۲	۲۰	۲۵	۱۴	۱۸	۷۰	هزار دلار	لوبیا قرمز کوچک
۱۳۴,۷	۱۱۴,۵	۹۳,۵	۵۱,۸	۵۲,۴	۳۳,۲	۱۱,۹	۱,۰	میلیون دلار	ماست
۱۳۶,۶	۱۶۷,۵	۱۲,۸	۱۸,۰	۱۳,۷	۸,۰	۴۳,۷	۵۷,۷	میلیون دلار	میلگرد
۳,۸	۵,۹	۵,۳	۴,۶	۳,۴	۱,۸	۰,۳	۰,۵	میلیون دلار	نان
۷,۷	۱۱,۶	۷,۵	۲۶,۰	۱۰,۲	۰,۱	۱۳,۳	۳۷,۵	میلیون دلار	نخود رسمی
۱۵,۵	۲۰,۰	۶,۹	۱۶,۰	۱۳,۴	۱۵,۴	۱۱,۲	۵,۲	میلیون دلار	ورق سرد
۳۰,۸	۲۰,۵	۱۳,۴	۱,۹	۷,۲	۱۱,۱	۱۲,۱	۷,۰	میلیون دلار	ورق گالوانیزه
۴۹۴,۳	۴۲۵,۵	۲۳۹,۳	۳۷۵,۹	۱۶۳,۷	۳۹۱,۱	۵۶۳,۵	۲۹۳,۲	میلیون دلار	ورق گرم
۱۰	۰	۲۴۲	۰	۰	۰	۰	۹	هزار دلار	کائوچوی طبیعی
۱,۳	۵,۹	۳۲,۱	۲۷,۳	۱۸,۷	۹,۳	۲۰,۵	۱۵,۹	میلیون دلار	کائوچوی مصنوعی
۰,۲	۰,۴	۰,۱	۰,۰	۱,۵	۳,۵	۱,۳	۳,۵	میلیون دلار	کنجاله

مأخذ: گمرک جمهوری اسلامی ایران

جدول ۱۳۵: روند وزن صادرات کالاهای اساسی

۱۳۹۱	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۸۸	۱۳۸۷	۱۳۸۶	۱۳۸۵	۱۳۸۴	واحد	کالای اساسی
۴۹,۳	۳۰,۸	۱۴۴,۷	۷,۵	۳۰,۱	۵۸,۶	۱۰,۶	۱۲,۹	هزار تن	آرد گندم
۰,۴	۴,۴	۰,۲	۰,۹	۱,۲	۱۳,۹	۲,۰	۱,۱	هزار تن	انواع برنج
۲,۵	۹۴	۸۵۰	۰	۰,۲۶	۵۴۲,۴	۰,۰۰۳	۰,۱۷	هزار تن	انواع گندم
۱,۰۳	۱,۲	۱,۱	۰,۷	۰,۵	۰,۸	۱,۵	۱,۰۱	هزار تن	پنیر
۱۲۱,۵	۱۲۴,۷	۱۵۷,۸	۱۹۰,۲	۹۵,۹	۱۲۷,۹	۱۵۱,۳	۱۰۹,۵	هزار تن	پودر شوینده
۰,۵۸	۱,۲	۱,۲	۱,۴	۱,۷	۲,۶	۲,۵	۲,۳	هزار تن	پودر ماهی
۱۵۶,۸	۱۰۰,۸	۱۲۷,۹	۶۳,۴۷	۱۰۴,۵	۲۱۸,۲	۱۵۶,۵	۲۲,۷	هزار تن	پیاز
۲۴۲	۴۶	۱۲۸	۳۰۷	۳۹۱	۲۸۹۳	۸۳۱	۱۲۰۷	تن	تخم مرغ (نطفه دار)
۰,۰	۰,۵	۲۱,۰	۱۳,۵	۱۷,۱	۶,۰	۲۹,۶	۳۷,۷	هزار تن	تخم مرغ (سایر)
۹۸,۵	۸۸,۱	۶۶,۶	۷۳,۸	۶۴,۵	۳۹,۴	۱۷۰,۹	۱۶۸,۴	هزار تن	تیر آهن
۰	۰	۰	۰	۱	۲	۱۵	۳	تن	جو

۲۶	۵۷۰	۲۹۸	۹۰	۲۸۷	۱۳۱	۷۴۱	۲۱۵	تن	چاپ و تحریر
۲۵,۶	۲۱,۲	۲۰,۲	۲۵,۵	۲۱,۰	۶۶,۸	۴۷,۰	۱۱,۸	هزار تن	چای
۳۹,۵	۳۲,۳	۲۱,۹	۱۲,۳	۱۸,۲	۲۲,۱	۲۲,۹	۲۰,۹	هزار تن	خرما مضافتی
۳,۴	۱۳,۳	۰,۶	۲۶,۵	۵۶,۷	۴۹,۱	۸,۸	۶۶,۸	هزار تن	دام زنده
۲,۰	۲,۹	۲,۱	۱,۵	۳,۵	۴,۱	۲,۲	۱,۴	هزار تن	دانه‌های روغنی
۰	۷۷	۰	۱۰۱	۰	۱۲۴۹	۱۴۹۳	۴۲۱	تن	روغن پالم
۲۰	۰	۷۴	۱۰	۲۱۹۷	۲۲۸۱	۱۲۴۱	۱۲۷۰	تن	روغن خام
۷,۶	۱۰,۷	۹,۰	۵,۹	۴۲,۵	۴۶,۰	۵۸,۲	۴۱,۶	هزار تن	روغن ساخته شده
۲۵	۳۲	۲۳۴	۱۲	۱	۹۷۹	۲۰۲۲	۶۴۵	تن	سبوس گندم
۶۵۴,۵	۳۴۹,۴	۲۴۷,۰	۳۱۰,۰	۴۴۱,۸	۵۱,۱	۱۸۹,۳	۲۲۱,۹	هزار تن	سیبزمینی
۱۱۸۶۸,۳	۹۵۲۰,۶	۷۵۵۲,۵	۵۱۰۸,۱	۵۸۰,۶	۴۴۳,۱	۶۱۴,۶	۱۵۴۰,۳	هزار تن	سیمان
۱,۰	۱۸,۲	۳۰,۲	۰,۰	۰,۰	۱۳,۳	۱۵,۷	۹۵,۵	هزار تن	شمس اسلب وبیلت
۲۹,۷	۲۵,۹	۲۲,۸	۱۳,۱	۱۳,۹	۱۱,۹	۶,۵	۲,۰	هزار تن	شیر
۱,۱	۲,۲	۱,۰	۲,۷	۳,۴	۱,۶	۰,۱	۰,۰	هزار تن	شیرخشک اطفال
۴,۴	۴,۶	۵,۳	۵,۰	۲,۶	۰,۷	۱,۱	۰,۲	هزار تن	شیرخشک صنعتی
۱۴۰	۰	۰	۰	۰	۳۱	۰	۲۷	تن	شکر خام
۸۷,۱	۵۵,۲	۴۰,۶	۲,۰۶	۲,۶	۱,۱	۰,۴	۰,۱۷	هزار تن	شکر سفید
۱۶	۲۵	۱	۱	۱۲۰	۴	۱۷	۱۰۸	تن	عدس
۳۷۹,۲	۲۹۲,۵	۳۴۰,۴	۲۴۳,۷	۱۸۳,۳	۲۴۵,۰	۲۱۶,۱	۶۹,۹	هزار تن	گوجه‌فرنگی
۰	۸۷	۷	۰	۰	۰	۰	۰	تن	گوشت گاو تازه
۲	۷۲	۰	۰	۰	۰	۰	۰	تن	گوشت گوساله منجمد
۰	۰	۰	۹	۰	۲۳۳	۲۹۴	۵	تن	گوشت گوسفند
۲۰۰۵	۲۷۷	۱	۱۶۵	۱۰	۱۸۵	۳۵۰	۱۵۸	تن	گوشت مرغ منجمد
۱,۴	۱,۸	۱,۶	۱,۶	۱,۳	۱,۵	۱,۷	۱,۷	هزار تن	لاستیک ماشینهای سبک
۱,۶	۲,۹	۳,۰	۲,۱	۱,۴	۱,۷	۲,۴	۵,۸	هزار تن	لاستیک ماشینهای سنگین

۳۴۶	۴۴	۸	۳۳۹	۱۱۷	۹۲	۲۹۶	۵۳۲	تن	لیپه
۷۳	۰	۱	۱۱	۲۱	۲۲۳	۲۳۴	۸۹۰	تن	لوبیا رسمی
۲۳	۱۲	۲۴	۳۷	۵۰	۲۷	۳۴	۹۷	تن	لوبیا قرمز کوچک
۱۲۷,۹	۱۰۹,۷	۱۰۰,۲	۵۸,۴	۶۶,۸	۵۷,۸	۲۰,۵	۲,۱	هزار تن	ماست
۱۷۲,۰	۲۲۶,۰	۲۵,۶	۳۰,۶	۱۸,۷	۱۹,۸	۱۰۶,۷	۱۴۲,۰	هزار تن	میلگرد
۱,۷	۲,۶	۲,۳	۲,۰	۱,۸	۱,۰	۰,۲	۰,۳	هزار تن	نان
۶,۵	۱۳,۹	۹,۴	۳۲,۴	۷,۲	۰,۲	۲۰,۲	۶۹,۴	هزار تن	نخود رسمی
۱۸,۶	۲۴,۱	۱۱,۲	۲۴,۱	۱۸,۹	۲۶,۲	۲۵,۰	۱۱,۱	هزار تن	ورق سرد
۳۳,۴	۲۱,۸	۱۴,۴	۲,۰	۷,۰	۱۴,۱	۱۶,۳	۹,۲	هزار تن	ورق گالوانیزه
۶۷۹,۱	۵۷۹,۶	۴۰۸,۰	۵۹۰,۸	۲۴۳,۳	۶۷۵,۴	۱۱۸۰,۴	۷۱۴,۸	هزار تن	ورق گرم
۵	۰	۲۰,۲	۰	۰	۰	۰	۱۰	تن	کائوچوی طبیعی
۰,۶	۳,۸	۲۰,۷	۲۴,۰	۱۳,۷	۹,۳	۱۵,۲	۱۱,۴	هزار تن	کائوچوی مصنوعی
۰,۴	۱,۳	۰,۴	۰,۱	۶,۷	۱۴,۶	۵,۱	۱۱,۶	هزار تن	کنجاله

مأخذ: گمرک جمهوری اسلامی ایران

جدول ۱۳۶: روند ارزش واردات کالاهای اساسی

۱۳۹۱	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۸۸	۱۳۸۷	۱۳۸۶	۱۳۸۵	۱۳۸۴		کالای اساسی
۰	۰	۲۷	۱	۰	۱۰,۲	۰	۰,۵	هزار دلار	آرد گندم
۱۳۰۸,۶	۱۲۵۳,۳	۹۱۶,۳	۱۰۷۱,۴	۷۹۴,۵	۴۲۹,۲	۴۰۴,۵	۳۴۵,۳	میلیون دلار	انواع برنج
۲۵۸۰,۲	۹۰,۲	۱۹۳,۳	۱۲۶۱,۰	۲۰۸۴,۱	۳۴,۱	۱۹۰,۱	۱۴,۱	میلیون دلار	انواع گندم
۰	۳۶	۲۷	۰	۰	۳۰,۹	۱۷۴	۱۲۳	هزار دلار	پنیر
۹۱۶۲	۱۴۰۵۳	۱۱۹۱۳	۷۲۸۷	۲۸۶۴	۸۸۱	۲۴۳	۴۱۸	هزار دلار	پودر شوبنده
۱۹۷۱	۲۰۴۳	۲۶۱۲	۱۹۵۱	۵۹۲۳	۴۰۴۴	۱۶۲۰	۷۴۲۵	هزار دلار	پودر ماهی
۶	۱۶۳	۱۲۸۲	۳۶۰,۲	۱۳	۱۸۶	۳۷	۵۰	هزار دلار	پیاز
۱۷۵۳	۴۴۵۰,۵	۷۳۶	۱۸	۰	۰	۶۵	۲۴۳	هزار دلار	تخم مرغ (سایر)
۱۳۳۰	۱۰۸۴	۶۰۰	۰	۰	۰	۰	۰	هزار دلار	تخم مرغ spf
۱۷۴,۵	۵۷۷,۶	۴۵۴,۳	۵۳۵,۵	۵۷۶,۴	۱۰۶۲,۸	۴۱۴,۲	۳۰۱,۷	میلیون دلار	تیر آهن
۶۳۱,۶	۳۷۲,۸	۷۴,۳	۲۵۶,۰	۴۴۸,۵	۶۹,۵	۷۷,۵	۱۹۶,۹	میلیون دلار	جو
۴۰۰,۲	۳۶۹,۰	۳۹۸,۴	۳۵۹,۲	۳۳۵,۵	۳۷۳,۲	۳۲۲,۵	۲۶۴,۰	میلیون دلار	چاپ و تحریر

۲۸۱,۵	۱۹۴,۸	۱۷۵,۹	۱۲۳,۸	۱۱۴,۳	۱۱۳,۰	۷۱,۱	۷۸,۲	میلیون دلار	چای
۱۳,۲	۱۸,۵	۳۷,۴	۴۱,۹	۵,۵	۵,۰	۱,۹	۰,۳	میلیون دلار	دام زنده
۱۲۴,۹	۳۲۱,۱	۴۸۶,۲	۵۸۶,۱	۴۹۳,۸	۴۸۹,۰	۲۸۷,۲	۲۶۱,۵	میلیون دلار	دانه‌های روغنی
۱۸۱۷,۹	۱۲۵۹,۴	۱۰۷,۰۹	۹۰۳,۰	۱۰۸۶,۵	۶۵۵,۶	۵۰۸,۲	۳۴۶,۱	میلیون دلار	ذرت
۸۰۱,۷	۶۹۱,۶	۵۸۱,۲	۴۳۲,۳	۵۹۲,۹	۲۳۶,۳	۱۶۷,۵	۱۳۸,۷	میلیون دلار	روغن پالم
۱۱۳۲,۵	۸۳۵,۹	۷۹۸,۲	۴۸۳,۰	۴۷۸,۲	۷۰۴,۵	۴۸۳,۰	۴۳۱,۶	میلیون دلار	روغن خام
۲۳,۴	۸,۸	۴,۹	۴,۲	۹,۳	۴,۱	۳,۵	۲,۵	میلیون دلار	روغن ساخته شده
۸,۴	۹,۲	۱۱,۹	۱۹,۰	۱۸,۵	۹,۳	۵,۱	۳,۷	میلیون دلار	سیوس گندم
۰,۴	۱,۴	۱,۲	۱,۴	۱۰,۲	۲۶,۰	۱۷,۳	۱,۴	میلیون دلار	سیبزمینی
۶,۶	۶,۷	۹,۰	۸,۰	۱۳,۵	۱۸,۸	۴۰,۰	۴۴,۵	میلیون دلار	سیمان
۲۰۱۴,۶	۲۴۱۵,۲	۲۹۴۰,۴	۲۰۹۳,۴	۲۷۷۸,۶	۲۴۰۱,۴	۱۲۷۸,۳	۸۴۱,۱	میلیون دلار	شمس
۰,۳	۱,۹	۱,۴	۱,۵	۴,۸	۸,۶	۰,۸	۱,۴	میلیون دلار	شمس اسلب و بیلت
۰	۰	۳۸	۲۸۵	۰	۰	۸۲	۲۵	هزار دلار	شیر
۴۸,۸	۴۸,۰	۵۶,۰	۴۶,۰	۴۷,۹	۴۳,۲	۳۷,۶	۲۰,۸	میلیون دلار	شیر خشک اطفال
۸۷,۴	۱۸,۵	۹,۰	۳۹,۵	۱۷,۲	۷,۵	۲۰,۶	۳,۰	میلیون دلار	شیر خشک صنعتی
۱۰۷۱,۷	۷۵۲,۱	۷۰۲,۴	۳۱۶,۲	۲۹۱,۰	۳۰۸,۱	۷۲۶,۲	۳۵۴,۲	میلیون دلار	شکر خام
۰,۷	۳,۸	۲,۱	۱۰,۵	۳۷,۲	۱۳۳,۹	۲۹۱,۳	۲۰,۱	میلیون دلار	شکر سفید
۶۱,۲	۵۵,۱	۳۶,۴	۴۷,۰	۳۷,۷	۲۰,۱	۳۱,۲	۲,۶	میلیون دلار	عدس
۰	۱۶۷۵	۰	۱	۳۶۴	۰	۰	۱۲۶۹	هزار دلار	گوجه‌فرنگی
۳۰,۵	۱,۶	۴,۰	۱۴,۸	۰,۲	۸,۳	۰,۰	۰,۰	میلیون دلار	گوشت گاو تازه
۵۰۲,۷	۷۲۶,۲	۸۰۸,۶	۴۲۱,۹	۲۸۳,۵	۱۷۴,۷	۱۳۳,۹	۳۲,۹	میلیون دلار	گوشت گوساله منجمد
۱۱۱,۵	۵۷,۶	۷۹,۳	۱,۲	۰,۰	۰,۳	۰,۰	۰,۰	میلیون دلار	گوشت گوسفند
۱۱۳,۵	۱۱۰,۱	۸۸,۲	۱۹,۱	۳۸,۸	۵۴,۹	۰,۹	۰,۰	میلیون دلار	گوشت مرغ منجمد
۱۷۲,۰	۱۹۴,۲	۱۷۶,۳	۱۷۰,۹	۱۴۳,۰	۹۶,۰	۱۱۷,۴	۹۹,۶	میلیون دلار	لاستیک ماشینهای سبک
۱۹۹,۶	۱۴۷,۶	۱۲۱,۷	۸۷,۱	۶۳,۱	۵۹,۲	۳۸,۱	۳۲,۴	میلیون دلار	لاستیک ماشینهای سنگین

۰,۶	۲,۷	۱,۷	۰,۷	۲,۱	۱,۲	۱۰,۲	۵,۰	میلیون دلار	لیه
۴,۳	۳,۵	۲,۸	۳,۶	۰,۳	۱,۲	۰,۵	۰,۰	میلیون دلار	لوبیا رسمی
۰,۴	۴,۷	۱۰,۶	۵,۴	۴,۹	۷,۲	۰,۴	۰,۰	میلیون دلار	لوبیا قرمز کوچک
۲۷	۴۴	۵۸۷	۴۹۴	۱۲۴	۱۷۹	۴۴	۳۳	هزار دلار	ماست
۱۳۰,۵	۲۲۵,۹	۶۱۰,۲	۳۵۴,۱	۷۱۵,۲	۷۵۴,۳	۲۶۶۲,۹	۱۳۱,۱	میلیون دلار	میلگرد
۰	۱۳	۲۳	۰	۰	۰	۰	۰	هزار دلار	نان
۲۵,۴	۲۹,۵	۲۷,۰	۱۰,۴	۱۷,۶	۱۵,۴	۹,۵	۰,۹	میلیون دلار	نخود رسمی
۳۰۶,۴	۵۲۶,۹	۵۰۸,۵	۵۱۶,۲	۴۴۲,۸	۴۶۸,۳	۶۵۳,۰	۴۶۷,۹	میلیون دلار	ورق سرد
۳۸۰,۴	۶۸۱,۸	۶۲۸,۰	۵۵۰,۸	۴۸۰,۰	۴۶۹,۴	۳۶۷,۳	۳۳۵,۰	میلیون دلار	ورق گالوانیزه
۱۱۳۹,۲	۱۶۶۴,۵	۱۶۵۳,۱	۱۴۶۳,۹	۱۲۹۳,۲	۱۴۳۳,۴	۹۹۳,۴	۱۳۹۷,۰	میلیون دلار	ورق گرم
۲۰۵,۱	۱۷۸,۴	۱۳۱,۰	۸۱,۱	۱۱۵,۱	۹۱,۹	۱۰۹,۴	۶۶,۵	میلیون دلار	کائوچوی طبیعی
۲۷,۷	۴۳,۴	۴۰,۰	۶۱,۲	۳۱,۹	۳۶,۴	۱۸,۴	۱۳,۵	میلیون دلار	کائوچوی مصنوعی
۲۴۰,۲	۲۰۳,۳	۲۶۲,۵	۱۴۵,۶	۲۱۵,۸	۱۰۵,۲	۷۲,۷	۸۴,۸	میلیون دلار	کره
۱۵۳۲,۵	۷۵۵,۹	۸۵۲,۹	۵۶۰,۱	۴۷۷,۳	۳۴۰,۵	۱۹۹,۶	۴۸,۳	میلیون دلار	کنجاله

مأخذ: گمرک جمهوری اسلامی ایران

جدول ۱۳۷: روند وزن واردات اساسی

۱۳۹۱	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۸۸	۱۳۸۷	۱۳۸۶	۱۳۸۵	۱۳۸۴	واحد	کالای اساسی
۰	۰	۳۲	۲	۰	۱۷	۰	۲	تن	آرد گندم
۱۲۸۹,۳	۱۵۱۳,۴	۱۰۹۰,۷	۱۲۸۷,۳	۱۳۸۹,۱	۱۰۶۷,۲	۱۲۲۰,۷	۱۰۴۴,۷	هزار تن	انواع برنج
۶۶۹۹,۹	۲۸۲,۳	۸۶۹,۱	۵۰۶۰,۶	۵۹۱۹,۵	۱۸۹,۳	۱۱۵۵,۵	۱۰۵,۲	هزار تن	انواع گندم
۰	۱۲	۱۱	۰	۰	۱۵۰	۹۳	۵۴	تن	پنیر
۲۱۰۶	۶۸۱۲	۶۰۸۶	۳۷۱۹	۱۸۳۵	۴۳۵	۳۱۱	۳۴۵	تن	پودر شوینده
۷۱۴	۷۳۴	۱۲۱۵	۹۶۴	۴۱۰۵	۳۰۹۹	۱۴۲۹	۸۴۲۰	تن	پودر ماهی
۱۶	۴۶۵	۵۹۹۶	۱۵۶۳۰	۱۸۵	۸۱۰	۳۹۰	۳۸۷	تن	پیاز
۱۱۳	۲۵۳۳۸	۱۶۶	۱	۰	۰	۷	۲۴	تن	تخم مرغ (سایر)
۴۴	۶۷	۳۲	۰	۰	۰	۰	۰	تن	تخم مرغ spf
۲۲۰,۵	۷۰۷,۰	۷۷۲,۸	۱۰۴۷,۵	۷۶۸,۶	۱۷۲۴,۲	۸۲۳,۸	۵۹۲,۳	هزار تن	تیر آهن
۱۶۵۱,۹	۱۱۳۱,۱	۳۷۲,۰	۱۲۹۶,۴	۱۳۳۴,۶	۱۹۹,۹	۳۷۵,۰	۱۲۰۹,۴	هزار تن	جو
۳۹۹,۴	۳۸۸,۵	۴۳۷,۴	۴۶۸,۳	۳۴۹,۰	۴۲۹,۴	۴۰۸,۹	۳۵۴,۸	هزار تن	چاپ و تحریر

۵۸,۷	۵۰,۸	۶۲,۵	۴۸,۴	۴۷,۷	۴۹,۵	۳۱,۹	۳۲,۶	هزار تن	چای
۲,۶	۵,۳	۱۲,۱	۱۹,۶	۶,۱	۵,۹	۲,۳	۰,۴	هزار تن	دام زنده
۱۶۵,۸	۵۳۱,۹	۱۰۰۰,۰	۱۱۷۶,۰	۸۸۵,۳	۱۲۷۸,۷	۹۷۲,۱	۸۶۵,۲	هزار تن	دانه‌های روغنی
۴۹۱۸,۵	۳۳۲۳,۸	۲۹۳۴,۰	۳۸۵۳,۹	۳۳۹۷,۲	۲۶۸۳,۴	۲۹۰۸,۶	۲۱۱۴,۲	هزار تن	ذرت
۶۸۷,۲	۵۶۶,۵	۶۱۱,۸	۵۳۸,۷	۵۴۴,۴	۳۲۸,۴	۳۵۴,۴	۳۱۲,۹	هزار تن	روغن پالم
۸۶۴,۷	۶۲۱,۲	۷۷۸,۰	۵۵۱,۳	۴۱۴,۳	۸۴۴,۹	۸۵۳,۴	۸۲۰,۱	هزار تن	روغن خام
۱۷,۲	۸,۴	۶,۲	۴,۲	۱۲,۷	۵,۷	۴,۵	۳,۵	هزار تن	روغن ساخته شده
۳۳,۳	۵۵,۸	۸۳,۱	۱۳۹,۱	۱۲۲,۴	۶۷,۰	۵۰,۹	۴۵,۲	هزار تن	سبوس گندم
۰,۲	۰,۶	۰,۷	۰,۸	۲۹,۱	۱۱۵,۶	۷۷,۱	۱,۰	هزار تن	سیبزمینی
۷,۳	۷,۴	۱۰,۹	۱۱,۷	۱۱۵,۱	۱۹۲,۰	۷۱۲,۱	۷۲۸,۶	هزار تن	سیمان
۲۹۴۸,۹	۳۴۳۰,۲	۵۰۰۱,۶	۴۳۹۱,۰	۳۸۲۸,۱	۴۱۸۰,۸	۲۸۳۲,۹	۲۰۷۸,۴	هزار تن	شمش
۰,۱	۱,۶	۱,۵	۱,۷	۴,۳	۱۲,۶	۱,۲	۳,۱	هزار تن	شمش اسلب و بیلت
۰	۰	۴۳	۱۲۱	۰	۰	۵۳	۶	تن	شیر
۶,۱	۶,۲	۸,۵	۷,۳	۸,۴	۹,۱	۱۰,۲	۵,۲	هزار تن	شیرخشک اطفال
۲۳,۴	۴,۱	۲,۹	۱۷,۵	۶,۴	۲,۹	۹,۴	۱,۵	هزار تن	شیرخشک صنعتی
۱۶۷۹,۷	۱۲۲۸,۳	۱۶۸۱,۴	۸۵۱,۶	۱۰۱۱,۳	۹۵۷,۴	۱۸۸۹,۱	۱۲۵۶,۵	هزار تن	شکر خام
۱,۶	۵,۵	۳,۷	۲۹,۸	۱۰۳,۴	۳۱۸,۹	۶۳۷,۱	۷۸,۲	هزار تن	شکر سفید
۵۷,۳	۸۲,۵	۶۸,۷	۸۸,۶	۵۸,۰	۳۶,۲	۷۱,۸	۷,۴	هزار تن	عدس
۰,۰	۴,۱	۰,۰	۰,۰	۱,۱	۰,۰	۰,۰	۲,۲	هزار تن	گوجه‌فرنگی
۴,۴	۰,۳	۰,۶	۳,۵	۰,۰	۳,۱	۰,۰	۰,۰	هزار تن	گوشت گاو تازه
۱۰۰,۴	۱۳۵,۳	۱۸۷,۷	۱۰۵,۱	۷۳,۴	۶۲,۱	۵۲,۵	۱۷,۲	هزار تن	گوشت گوساله منجمد
۱۲,۳	۷,۶	۱۲,۱	۰,۲	۰,۰	۰,۱	۰,۰	۰,۰	هزار تن	گوشت گوسفند
۴۷,۶	۵۰,۲	۴۵,۱	۹,۴	۱۹,۸	۳۲,۷	۰,۶	۰,۰	هزار تن	گوشت مرغ منجمد
۴۰,۶	۵۴,۴	۵۴,۳	۵۷,۹	۴۵,۰	۳۶,۵	۵۰,۶	۴۱,۴	هزار تن	لاستیک ماشینهای سبک
۵۲,۲	۵۰,۰	۴۸,۱	۳۸,۱	۳۷,۰	۴۴,۷	۳۳,۵	۲۴,۲	هزار تن	لاستیک ماشینهای سنگین
۰,۹	۴,۷	۳,۳	۱,۳	۴,۸	۲,۶	۲۵,۹	۱۴,۶	هزار تن	لیپه
۵,۰	۵,۳	۴,۵	۵,۸	۰,۵	۳,۱	۱,۵	۰,۰	هزار تن	لوبیا رسمی

۰,۵	۶,۷	۱۵,۱	۷,۲	۷,۶	۱۷,۵	۱,۳	۰,۰	هزار تن	لوبیا قرمز کوچک
۱۴	۲۴	۱۸۵	۲۱۸	۴۴	۶۳	۱۸	۱۵	تن	ماست
۱۹۹,۴	۳۰۶,۳	۹۹۲,۱	۷۲۲,۳	۹۸۷,۱	۱۳۴۲,۶	۵۵۴,۶	۲۹۱,۶	هزار تن	میلگرد
۰	۱۹	۳۱	۰	۰	۰	۰	۰	تن	نان
۲۵,۵	۴۷,۱	۴۴,۹	۱۷,۷	۳۱,۶	۲۸,۱	۳۰,۳	۲,۹	هزار تن	نخود رسمی
۳۳۶,۱	۵۳۴,۴	۶۴۶,۴	۷۷۲,۳	۴۹۵,۲	۶۱۵,۹	۱۰۰۳,۱	۷۰۱,۵	هزار تن	ورق سرد
۳۳۹,۶	۵۸۱,۸	۶۲۲,۱	۵۹۸,۳	۴۱۳,۹	۴۸۶,۲	۴۰۵,۳	۳۸۶,۹	هزار تن	ورق گالوانیزه
۱۴۴۱,۵	۲۱۳۰,۷	۲۳۳۸,۰	۲۴۴۴,۴	۱۵۰۵,۲	۱۸۳۰,۷	۱۴۲۷,۰	۲۰۵۹,۵	هزار تن	ورق گرم
۵۸,۳	۳۹,۲	۴۰,۹	۴۰,۷	۴۳,۳	۳۹,۷	۵۱,۸	۴۵,۰	هزار تن	کائوچوی طبیعی
۶,۰	۱۰,۵	۱۲,۷	۲۷,۱	۹,۸	۱۶,۴	۸,۶	۶,۲	هزار تن	کائوچوی مصنوعی
۵۰,۱	۴۰,۰	۶۱,۰	۵۲,۱	۵۳,۶	۳۸,۶	۳۷,۴	۳۹,۱	هزار تن	کره
۲۳۷۴,۹	۱۵۴۷,۲	۱۹۱۸,۱	۱۲۵۵,۱	۱۰۲۷,۵	۱۰۴۲,۶	۸۶۲,۰	۱۹۴,۹	هزار تن	کنجاله

مأخذ: گمرک جمهوری اسلامی ایران

۲-۱-۴-۲ صادرات خدمات فنی و مهندسی

صادرات خدمات فنی و مهندسی در ایران به طور رسمی از سال ۱۳۷۳ آغاز شد طبق آمارهای موجود تا به امروز بیش از ۱۰۰ شرکت صادرکننده خدمات فنی و مهندسی در بخش‌های دولتی و خصوصی قراردادهایی را اجرا کرده و یا در دست اجرا دارند. شرکت‌ها با پشتوانه قوی و محکم دولت و با اعتقاد به ضرورت حضور در عرصه‌های بین‌المللی توانستند با حرکت سریع و مناسب رشد فزاینده‌ای در عقد قراردادهای مختلف در کشورهای دنیا داشته باشند. اکثر قریب به اتفاق این قراردادها در بازار کشورهای آسیای میانه، هند و افغانستان، آفریقا و حوزه خلیج فارس می‌باشد. نزدیکی ایران به این بازارها، توان بالای خدمات مشاوره‌ای و پیمانکاری و همچنین مشترکات فرهنگی زبانی در برخی موارد و همچنین نیروی کار ارزان می‌تواند از مزیت‌های نسبی ایران در صادرات خدمات فنی و مهندسی محسوب گردد. این مزیت‌ها با ایجاد ارتباط مناسب و منطقی با بانک توسعه اسلامی که ایران نیز یکی از سهامداران مهم این بانک محسوب می‌شود و انجام رایزنی‌های سیاسی که امروزه به عنوان مهمترین ابزار موجود نزد تمامی کشورهای توسعه‌یافته صنعتی و در حال توسعه برای نفوذ در بازارهای هدف از آن استفاده می‌شود بر گسترش صدور این گونه خدمات تاثیر به سزایی داشته است. در جدول زیر روند توسعه صادرات خدمات فنی و مهندسی ارائه شده است

جدول ۱۳۸: روند صادرات خدمات فنی و مهندسی به تفکیک حوزه‌های خدمات (میلیون دلار)

سال	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱
نیرو	۴۴۵	۶۵۲	۷۹۷	۷۸۳	۸۵۳	۹۴۶	۹۹۰	۱۲۱۳
صنعت	۱۹۳	۲۵۵	۶۶	۱۱۶	۴۱۶	۲۰۱	۳۰	۱۵
راه	۱۲۱	۱۱۴	۳۳۲	۳۰۷	۱۰۱۷	۳۴۲	۷۲	۳۰۰
ساختمان	۷۱۰	۴۵۰	۸۵۶	۱۲۴۵	۷۰۱	۱۶۲۶	۳۰۲۶	۷۹۴

پتروشیمی	۷۹	۱۳۰	۲۴	۵۶	۱۲۴	۱۸۵	--	--
سایر	۱	۱	--	۴۹	۶۹	۱	--	۰,۲۹
کل حوزه خدمات	۱۵۴۹	۱۶۰۲	۲۰۷۵	۲۵۵۶	۳۱۸۰	۳۳۰۱	۴۱۱۸	۲۳۲۲,۳

در جدول زیر برخی از مهمترین پروژه‌های صادرات خدمات فنی و مهندسی که طی هشت سال ۱۳۸۴ تا ۱۳۹۱ منعقد شده است ارائه شده است.

جدول ۱۳۹: فهرست برخی از مهمترین پروژه‌های صادرات خدمات فنی و مهندسی

ردیف	عنوان پروژه	کشور	ارزش (میلیون دلار)	نوع پروژه	سال
۱	طراحی، اجرا و ساخت مجتمع اداری، تجاری و مسکونی آستانا	قزاقستان	۲۵۸	عمران و ساختمان	۱۳۸۴
۲	احداث کارخانه سیمان با ظرفیت ۱ میلیون تن در سال	ونزوئلا	۱۹۴	صنعتی	۱۳۸۴
۳	اجرای پروژه توسعه نیروگاه برق - آبی	زیمبابوه	۲۰۵	برق و نیروگاه	۱۳۸۴
۴	طراحی و ساخت ۱۰۰۰۰ واحد مسکونی	ونزوئلا	۴۰۶	عمران و ساختمان	۱۳۸۴
۵	ساخت کارخانه سیمان	بلاروس	۲۰۳	صنعتی	۱۳۸۵
۶	احداث نیروگاه سنگ توده	تاجیکستان	۲۲۰	برق و نیروگاه	۱۳۸۵
۷	نیروگاه سیکل ترکیبی ۴۵۰ MWM تشرین	سوریه	۲۸۳	برق و نیروگاه	۱۳۸۶
۸	احداث اتوبان شوچینسک- پتروپاو لووسک (۱۰۰-۱۵۱ km)	قزاقستان	۱۰۴	راهسازی و توسعه بنادر	۱۳۸۶
۹	نیروگاه گازی ۳۰۰ مگاواتی شهرک صدر	عراق	۱۵۰	نفت، گاز و پتروشیمی	۱۳۸۶
۱۰	تعریض و بهسازی بزرگراه ۶۷NH	هندوستان	۱۳۷	راهسازی و توسعه بنادر	۱۳۸۶
۱۱	اجرای ۷۰۰۰ واحد مسکونی	ونزوئلا	۴۷۶	عمران و ساختمان	۱۳۸۶
۱۲	احداث مجتمع‌های مسکونی الکود دویی	امارات متحده عربی	۱۳۹	عمران و ساختمان	۱۳۸۶
۱۳	احداث تصفیه خانه آب ابوسید خارطوم	سودان	۱۰۵	شبکه‌های آبرسانی و سد	۱۳۸۷
۱۴	متمم قرارداد اتوبان شوچینگ جاده آستانا	قزاقستان	۱۰۴	راهسازی و توسعه بنادر	۱۳۸۷
۱۵	احداث ساختمان اداری تجاری	بلاروس	۱۴۵	عمران و ساختمان	۱۳۸۷
۱۶	ساخت مراکز تجاری در کشور بلاروس	بلاروس	۲۳۴	عمران و ساختمان	۱۳۸۷
۱۷	هشت پروژه برق رسانی روستایی	سريلانكا	۱۰۸	برق و نیروگاه	۱۳۸۷
۱۸	متمم پروژه خانه‌سازی ده هزار واحدی	ونزوئلا	۲۳۰	عمران و ساختمان	۱۳۸۷

۱۳۸۷	برق و نیروگاه	۳۳۰	سوریه	نیروگاه سیکل ترکیبی تشرین	۱۹
۱۳۸۷	عمران و ساختمان	۲۳۳	عراق	ساخت ۲۰۰ دستگاه مدرسه سه طبقه	۲۰
۱۳۸۷	عمران و ساختمان	۱۳۹	امارات متحده عربی	احداث ساختمانهای مسکونی نخیل	۲۱
۱۳۸۷	شبکه‌های آبرسانی وسد	۱۶۹	امارات متحده عربی	احداث مخزن آب مشرف	۲۲
۱۳۸۸	راهسازی و توسعه بنادر	۷۰۰	ترکمنستان	احداث پروژه خط راه آهن	۲۳
۱۳۸۸	صنعتی	۲۲۹	قزاقستان	عملیات ایجاد شبکه بهره‌برداری و پشتیبانی مخابرات	۲۴
۱۳۸۸	شبکه‌های آبرسانی وسد	۵۲۹	سريلانكا	سد، نیروگاه و تونل آب اوماوایا	۲۵
۱۳۸۸	صنعتی	۱۳۱	هندوستان	تعمیرات و بازسازی دو مجتمع فرایندی HEERA & NEELAM	۲۶
۱۳۸۸	راهسازی و توسعه بنادر	۱۹۳	لبنان	۱۶ قطعه پروژه راهسازی	۲۷
۱۳۸۸	عمران و ساختمان	۴۲۶	امارات متحده عربی	احداث پارک و مرکز تفریحی	۲۸
۱۳۸۹	راهسازی و توسعه بنادر	۱۲۰	ترکمنستان	اجرای پروژه راهسازی	۲۹
۱۳۸۹	عمران و ساختمان	۲۲۶	قزاقستان	احداث ساختمان مرکزی مخابرات	۳۰
۱۳۸۹	عمران و ساختمان	۲۲۵	قزاقستان	اجرای فاز دوم مرکز مخابرات	۳۱
۱۳۸۹	عمران و ساختمان	۱۹۸	بلاروس	طراحی و اجرای بازار چرنوسکی	۳۲
۱۳۸۹	برق و نیروگاه	۱۵۳	ارمنستان	طراحی، تأمین و احداث خط سوم انتقال برق	۳۳
۱۳۸۹	برق و نیروگاه	۱۰۶	ارمنستان	خط سوم انتقال برق ایران - ارمنستان	۳۴
۱۳۸۹	برق و نیروگاه	۱۰۷	سريلانكا	اجرای پروژه برق رسانی روستایی	۳۵
۱۳۸۹	نفت، گاز و پتروشیمی	۱۶۰	هندوستان	ساخت، نصب و راه اندازی سه سکوی سرچاهی	۳۶
۱۳۸۹	عمران و ساختمان	۳۵۰	بلاروس	مرکز تجاری چند منظوره	۳۷
۱۳۸۹	عمران و ساختمان	۳۰۶	اوگاندا	اجرای ۴ واحد مسکونی شهر کامپالا	۳۸
۱۳۸۹	برق و نیروگاه	۳۷۸	سوریه	برق و نیروگاهگاه برق	۳۹
۱۳۸۹	عمران و ساختمان	۱۸۹	عراق	۲۸۰۰ واحد مسکونی	۴۰
۱۳۸۹	صنعتی	۱۶۰	سوریه	احداث کارخانه تولید شیشه	۴۱

۱۳۹۰	نیرو	۳۶۵	عراق	خط انتقال گاز	۴۲
۱۳۹۰	ساختمان	۱۹۴	عراق	احداث استادیوم ورزشی	۴۳
۱۳۹۰	مسکن	۱۶۰	عراق	۵۰۰۰ واحد مسکونی پیش ساخته برای وزارت مسکن عراق	۴۴
۱۳۹۰	نیرو	۱۲۰	سودان	احداث ۶ تصفیه خانه	۴۵
۱۳۹۰	ساختمان	۱۰۰۸۸	ونزوئلا	احداث واحد مسکونی	۴۶
۱۳۹۰	ساختمان	۱۰۴۰۰	ونزوئلا	احداث ۷۰۰۰ واحد مسکونی	۴۷
۱۳۹۱	نیرو	۵۶۰	ارمنستان	احداث نیروگاه آبی	۴۸
۱۳۹۱	نیرو	۱۵۹	عراق	ساخت تصفیه خانه	۴۹
۱۳۹۱	نیرو	۱۵۰	عراق	ساخت تصفیه خانه در کرکوک	۵۰
۱۳۹۱	ساختمان	۱۳۵	عراق	احداث شهرک مسکونی	۵۱
۱۳۹۱	راه	۱۰۷	عراق	ساخت پل راه آهن	۵۲
۱۳۹۱	ساختمان	۱۶۰	عراق	پروژه ۵۰۰۰ واحدی احوار	۵۳

۲-۴-۲ اجلاس‌ها و کمیسیون‌های مشترک

یکی از اقدامات مهم وزارت بازرگانی سابق و وزارت جدید صنعت، معدن و تجارت در حوزه تجارت خارجی تعامل با کشورهای خارجی در قالب کمیسیون‌ها و کمیته‌های مشترک با کشور ایران می‌باشد که برای اجرای تفاهم نامه‌ها و توسعه روابط تجاری صورت می‌پذیرد. وزارت بازرگانی سابق و وزارت صنعت، معدن و تجارت از طریق سازمان توسعه تجارت و از سال ۱۳۸۴ تا پایان سال ۱۳۹۱، در مجموع ۹۰ اجلاس کمیسیون مشترک با دیگر کشورها، به طور متوسط ۱۱ اجلاس در سال برگزار نمودند. این کشورها عبارتند از:

حوزه آسیا و اقیانوسیه: مالزی، افغانستان، بنگلادش، سری لانکا، کره جنوبی، اندونزی، پاکستان، ویتنام، تایلند، هند، ترکیه و ویتنام، چین
حوزه اروپا و آمریکا: روسیه، ازبکستان، ترکمنستان، قزاقستان، بلاروس، کوبا، ونزوئلا، قرقیزستان
حوزه کشورهای عربی و آفریقایی: تونس، نیجریه

علاوه بر برگزاری اجلاس‌ها و کمیسیون‌های مشترک، مشارکت در برگزاری اجلاس‌ها در کشورهای دیگر نیز به وسیله سازمان توسعه تجارت صورت پذیرفته است. در این راستا مشارکت در برگزاری ۱۸۹ اجلاس در دوره ۸ ساله منتهی به سال ۱۳۹۱ صورت پذیرفته است که برخی از این کشورها شامل روسیه، کوبا، ونزوئلا، ترکمنستان، لبنان، کنیا، تانزانیا، عراق، عمان، نیجریه، سودان، نامیبیا، سوریه، زیمبابوه، سنگال، بحرین، قطر، الجزایر و موریتانی می‌باشند. برگزاری کمیته‌های مشترک کاری با کشورهای دیگر در داخل و خارج کشور به میزان ۶۲ کمیته مشترک کاری با متوسط سالانه ۸ کمیته در سال نیز اقدام دیگر این سازمان می‌باشد که برخی از این کشورها شامل سوریه، کویت، لبنان، تونس، ترکیه و پاکستان می‌باشند

در جدول زیر روند برگزاری کمیسیون‌های مشترک میان ایران و کشورهای حوزه آسیا و اقیانوسیه ارائه شده است.

جدول ۱۴۰: کمیسیون‌های مشترک همکاری میان ج.ا.ایران و کشورهای حوزه آسیا و اقیانوسیه

۱۳۹۱	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۸۸	۱۳۸۷	۱۳۸۶	۱۳۸۵	۱۳۸۴
------	------	------	------	------	------	------	------

کمیسیون‌های مشترک	اندونزی	مالزی، افغانستان، بنگلادش سريلانکا - کره جنوبي	افغانستان پاکستان، ویتنام	اندونزی، هند، پاکستان، چین، ترکیه	ویتنام، ترکیه	تایلند، سريلانکا، پاکستان، هند، افغانستان، ترکیه	ویتنام، چین، پاکستان، ترکیه، هند	ویتنام، افغانستان
-------------------	---------	--	---------------------------------	---	------------------	---	--	----------------------

در جدول زیر روند برگزاری کمیته‌های مشترک میان ایران و کشورهای مناطق مختلف دنیا ارائه شده است.

جدول ۱۴۱: کمیته‌های مشترک همکاری میان ایران و کشورهای حوزه‌های مختلف دنیا

کشورها	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱
حوزه آسیا و اقیانوسیه	۰	۱	۱	۱	۲	۱	۱	۰
حوزه عربی، آفریقایی	۳	۵	۲	۵	۱	۴	۲	۲
حوزه اروپا، آمریکا و کشورهای مشترک المنافع	۶	۶	۳	۴	۳	۵	۲	۲

۲-۴-۳ هیات‌های تجاری

با توجه به اهمیت اعزام و پذیرش هیات‌های تجاری، بازاریابی و سرمایه‌گذاری در جهت توسعه صادرات غیر نفتی کشور، سازمان توسعه تجارت ایران در کنار سایر برنامه‌های ترویجی خود، ضمن توجه ویژه به برنامه‌های اعزام و پذیرش هیات‌های تجاری، توانسته است با غلبه بر فضا سازی تحریم‌ها و سایر فشارهای سیاسی و اقتصادی، با مدیریت و برنامه‌ریزی روند سفرهای تجاری را در چارچوب اصول و موازین تجاری بهبود بخشد.

سازمان توسعه تجارت در جهت پذیرش و اعزام هیات‌های تجاری برنامه‌ریزی، هماهنگی و نظارت جهت اعزام ۲۰۸ هیات تجاری و بازاریابی به بیش از ۵۰ کشور با متوسط سالانه ۲۶ هیات را انجام داده است برخی از کشورهای میزبان هیات‌های ایرانی در چند سال گذشته پاکستان، عراق، چین، روسیه، ترکیه، تاجیکستان، ارمنستان، یونان، ژاپن، امارات، اندونزی، گرجستان، قزاقستان، ترکمنستان، هندوستان، ایتالیا، فرانسه، مجارستان، اسپانیا، کره جنوبی، عربستان، عمان، فنلاند، کنیا، تانزانیا، آفریقای جنوبی، کامرون و کویت بوده‌اند. در سال‌های ۱۳۸۶ و ۱۳۸۷ در مجموع ۱۸ هیات تجاری و بازاریابی به ایران وارد شدند و از سال ۱۳۸۸ تا پایان سال ۱۳۹۱ نیز پذیرش ۱۰۱ هیات تجاری، سرمایه‌گذاری از دیگر کشورها با متوسط سالانه ۲۵ هیات و برگزاری صدها دیدار از کارخانجات و صنایع کشور و ملاقات‌های تجاری برای اعضای هیات‌ها در کشور صورت پذیرفت. برخی از کشورهایی که به ایران هیات اعزام نموده‌اند شامل روسیه (از استان‌های مختلف)، قزاقستان، تاجیکستان، عراق، افغانستان، پاکستان، ازبکستان، ترکمنستان، هندوستان، عربستان، آذربایجان، ایتالیا، فرانسه، هلند، اسپانیا، استرالیا، آلمان، مجارستان، چین، بلاروس، لبنان، ترکیه، مالزی، کره جنوبی و هنگ‌کنگ بوده‌اند علاوه بر اقدامات فوق تدوین برنامه ملی هیات‌های تجاری و بازاریابی کشور (استان‌ها، اتاق‌های بازرگانی، تشکل‌های صادراتی) نیز توسط سازمان توسعه تجارت صورت پذیرفته است. در جدول زیر روند پذیرش و اعزام هیات‌های تجاری بازار یابی و سرمایه‌گذاری ارائه شده است.

جدول ۱۴۲: اعزام و پذیرش هیات‌های تجاری، بازاریابی و سرمایه‌گذاری

۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱	
۱۵	۱۸	۲۰	۲۹	۴۴	۲۶	۲۷	۲۹	تعداد هیئت
			۳۴	۲۸	۲۳	۱۶	۱۳	تعداد کشور
			۴۱۷	۱۰۰۳	۷۱۲	۳۸۰	۵۴۴	تعداد اعضا

۲۹	۱۴	۳۰	۲۸	۱۴	--	--	--	تعداد هیئت	پذیرش هیات‌های تجاری، بازاریابی و سرمایه‌گذاری
۳۹	۸	۲۰	۳۱	۱۱	--	--	--	تعداد کشور	
۶۰۶	۲۰۰	۱۴۸۱	۵۹۲	۱۹۷	--	--	--	تعداد اعضا	

در جدول زیر روند اعزام و پذیرش هیات‌ها بین ایران و کشورهای حوزه آسیا و اقیانوسیه ارائه شده است

جدول ۱۴۳: اعزام و پذیرش هیات‌های تجاری ایران و کشورهای حوزه آسیا و اقیانوسیه

۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۸۸	۱۳۸۷	۱۳۸۶	
چین، هنگ کنگ، ترکیه	افغانستان، چین، هند، ترکیه، پاکستان	ترکیه، هنگ کنگ، افغانستان، ویتنام، مالزی، تایلند	-	ترکیه، ژاپن	اعزام هیات تجاری، بازاریابی
چین، ترکیه، پاکستان، تایلند، ویتنام، مالزی، افغانستان، هند	افغانستان، چین، ویتنام	ویتنام، هند، چین، تایوان، ترکیه، سنگاپور، افغانستان، هنگ کنگ	هند، ترکیه، مالزی، هنگ کنگ، کره جنوبی، افغانستان، پاکستان، چین	کره شمالی، میانمار، هند	پذیرش هیات تجاری، سرمایه‌گذاری

علاوه بر اعزام و پذیرش هیات‌های تجاری، همایش فرصت‌های تجاری و سرمایه‌گذاری جمهوری اسلامی ایران با کشورهای جهان نیز برگزار گردیده است که در بخش زیر ارائه شده است:

حوزه کشورهای آسیا و اقیانوسیه

همایش فرصت‌های تجاری و سرمایه‌گذاری ج.ا. ایران و چین (۴ همایش)

همایش فرصت‌های تجاری و سرمایه‌گذاری ج.ا. ایران و افغانستان (۳ همایش)

همایش فرصت‌های تجاری و سرمایه‌گذاری ج.ا. ایران و اندونزی (۲ همایش)

همایش فرصت‌های تجاری و سرمایه‌گذاری ج.ا. ایران و ترکیه (۲ همایش)

همایش فرصت‌های تجاری و سرمایه‌گذاری ج.ا. ایران با کشورهای هندوستان - هنگ کنگ و مالزی

حوزه کشورهای اروپا و آمریکا

همایش فرصت‌های تجاری و سرمایه‌گذاری ج.ا. ایران و روسیه (۲ همایش)

همایش فرصت‌های تجاری و سرمایه‌گذاری ج.ا. ایران و ازبکستان (۲ همایش)

همایش فرصت‌های تجاری و سرمایه‌گذاری ج.ا. ایران و ترکمنستان (۲ همایش)

همایش فرصت‌های تجاری و سرمایه‌گذاری ج.ا. ایران و قزاقستان - کوبا - بلاروس - قرقیزستان

همایش فرصت‌های تجاری و سرمایه‌گذاری ج.ا. ایران و منطقه آمریکای لاتین

حوزه کشورهای عربی و آفریقایی

همایش فرصت‌های تجاری و سرمایه‌گذاری ج.ا. ایران و عراق (۵ همایش)

همایش فرصت‌های تجاری و سرمایه‌گذاری ج.ا. ایران و سوریه (۲ همایش)

همایش فرصت‌های تجاری و سرمایه‌گذاری ج.ا. ایران و عمان (۲ همایش)

همایش فرصت‌های تجاری و سرمایه‌گذاری ج.ا. ایران با کشورهای الجزایر، نیجریه، تونس و کویت

۲-۴ برگزاری نمایشگاه‌های داخلی و خارجی

در حال حاضر نمایشگاه‌های بین‌المللی یکی از عوامل اثر گذار در بازاریابی بین‌المللی، شناسایی و معرفی کالاها و خدمات نوین قابل ارائه توسط کشورها در سراسر دنیا میباشند. در واقع می‌توان گفت که نمایشگاه‌ها یکی از مناسب‌ترین مکانها جهت معرفی کالاهای صادراتی کشورها هستند. لذا در مقطع کنونی خدمات نمایشگاهی به‌عنوان یکی از زیرساخت‌های تجارت بین‌الملل نقش اساسی ایفا می‌نمایند. از مهمترین استان‌هایی که دارای نمایشگاه‌های فعال می‌باشد به استان‌های تهران، شیراز، تبریز، اصفهان و مشهد می‌توان اشاره نمود.

در جداول زیر عملکرد برگزاری نمایشگاه‌ها در ۴ استان منتخب تبریز، اصفهان، شیراز و مشهد در جدول زیر ارائه شده است.

جدول ۱۴۴: عملکرد میانگین چهار استان (تبریز- اصفهان - شیراز و مشهد)

عنوان فعالیت	واحد سنجش	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱
تعداد نمایشگاه‌های برگزار شده	تعداد	۱۴۲	۱۲۷	۱۴۰	۱۷۵	۱۷۸	۱۸۹	۱۹۵	۱۵۷
محل فضای مفید	مترائز (فضای مفید) متر مربع	۲۲۷۳۵۰	۲۸۱۷۲۸۸	۳۴۷۲۳۰	۳۶۴۴۹۱	۴۰۹۶۱۱	۴۹۰۳۶۸	۴۲۸۹۸۵	۴۵۵۳۸۳

جدول ۱۴۵: عملکرد نمایشگاه‌های بین‌المللی تهران

عنوان فعالیت	واحد سنجش	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱
برگزاری نمایشگاه‌های داخلی در استان تهران	تعداد	۴۷	۵۱	۳۳	۴۸	۵۳	۶۳	۶۱	۶۰
فضای مفید نمایشگاه‌های برگزار شده در استان‌ها	متر مربع	-	-	-	۶۴۱۲۳	۵۰۰۷۶۱	۵۳۷۲۶۶	۵۵۱۳۱۱	۵۴۹۰۷۷

در جدول زیر عملکرد نمایشگاه‌های خارجی برگزار شده در طی سال‌های ۱۳۸۴ تا ۱۳۹۱ ارائه شده است.

جدول ۱۴۶: عملکرد نمایشگاه‌های خارجی برگزار شده

سال	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱
نمایشگاه‌های بین‌المللی و تخصصی	۱۵	۲۳	۲۸	۲۴	۳۰	۱۵	۱۸	۴۰
نمایشگاه‌های اختصاصی	۱۲	۱۸	۱۸	۱۳	۱۲	۲۴	۱۰	۸
جمع نمایشگاه‌های بین‌المللی و اختصاصی	۲۷	۴۱	۴۶	۳۷	۴۲	۳۹	۲۸	۴۸
تعداد شرکت‌های مشارکت کننده	۸۶۵	۱۳۵۳	۱۰۸۳	۱۳۳۱	۱۴۷۹	۲۲۴۹	۸۹۰	۱۳۱۶
مترائز کل نمایشگاه	۱۶۷۲۵	۲۲۳۴۲	۳۴۱۶۴	۲۸۳۳۹	۲۳۱۰۱	۴۵۵۵۲	۱۷۲۵۰	۲۴۹۹۶
نمایشگاه‌های برگزار شده در قاره آسیا	۲۰	۳۲	۳۵	۳۰	۳۴	۳۲	۱۸	۳۸
نمایشگاه‌های برگزار شده در قاره اروپا	۴	۵	۷	۴	۵	۴	۶	۸
نمایشگاه‌های برگزار شده در قاره آفریقا	۳	۳	۳	۲	۲	۲	۳	۱

۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۰	نمایشگاه‌های برگزار شده در قاره آمریکا
---	---	---	---	---	---	---	---	--

در حوزه برگزاری نمایشگاه‌ها، شرکت نمایشگاه‌های بین‌المللی جمهوری اسلامی ایران به عنوان یکی ارکان اجرایی وزارت سابق بازرگانی و وزارت جدید صنعت، معدن و تجارت می‌باشد که اهم وظایف این سازمان به شرح زیر می‌باشد:

برگزاری نمایشگاه‌های تخصصی، اختصاصی و بین‌المللی بازرگانی در داخل و خارج از ایران همکاری با اتحادیه‌های نمایشگاه‌های جهانی، قبول عضویت آن‌ها، شرکت در سمینارها و کنفرانس‌های مربوط، اقدام به تشکیل مجامع مشترک با رعایت قوانین و مقررات در ایران

نمایش و معرفی دستاوردها و تولیدات صنعتی، معدنی، کشاورزی و خدمات بازرگانی فنی و مهندسی ایران از طریق برپایی و اداره مراکز و غرفه‌های نمایشگاهی در داخل و خارج از ایران

مشارکت با اشخاص حقیقی و حقوقی برای تاسیس و یا مشارکت در تاسیس نمایشگاه‌های دائمی و موقت داخلی و خارجی از طریق سرمایه‌گذاری

شرکت سهامی نمایشگاه‌های بین‌المللی جمهوری اسلامی ایران دلیل وجودی خود را تسهیل توسعه تجارت شرکت‌های ایرانی از طریق برگزاری نمایشگاه‌های داخلی و خارجی و در راستای توسعه صادرات غیر نفتی کشور می‌داند. هدف بنیادی این شرکت کمک به جهانی‌سازی تجارت شرکت‌های ایرانی از طریق ارائه طیف کاملی از خدمات نمایشگاهی و رویدادهای مرتبط تجاری است. در این راه تمرکز اصلی برای تحقق اهداف بر بازاریابی، نوآوری مستمر و توسعه مشارکت‌ها و روابط تجاری خواهد بود.

طی ۸ سال اخیر تعداد ۷۱ نمایشگاه خارجی و ۱۰۲ نمایشگاه داخلی بمنظور بازاریابی بین‌المللی و شناسایی و معرفی کالاها و خدمات به شرح زیر برگزار گردیده است.

تعداد نمایشگاه‌های برگزار شده داخلی و خارجی

عنوان	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱
نمایشگاه‌های خارجی برگزار شده	۲۷	۴۱	۴۶	۳۷	۴۲	۳۹	۲۹	۴۸
نمایشگاه‌های داخلی برگزار شده	۴۷	۵۱	۳۳	۵۰	۵۳	۶۴	۶۱	۵۸

۲-۴-۵ موافقت‌های بین‌المللی

تعداد ۲۴۹ موافقتنامه‌ها و یادداشت تفاهم بین ایران و دیگر کشورها در فاصله سال‌های ۱۳۸۴ تا ۱۳۸۶ در زمینه توافقات بازرگانی، تفاهم نامه‌ها و تجارت ترجیحی به امضاء رسیده است. برخی از کشورهای طرف توافقتنامه‌ها ترکیه، چین، پاکستان، مالزی، اندونزی، ویتنام، کره شمالی، افغانستان، هندوستان، تایلند، سریلانکا، ترکمنستان، ونزوئلا، قرقیزستان، کوبا، ارمنستان، صربستان، بوسنی و هرزگوین، تاجیکستان، بلاروس، ازبکستان، اوکراین، تونس، سوریه، کویت، نیجریه، لبنان، کنیا و عراق بوده‌اند.

جدول ۱۴۷: موافقتنامه‌ها و تفاهم نامه‌های امضا شده ایران با کشورهای دنیا

کشورها	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱
حوزه آسیا و اقیانوسیه	-	۹	۳	۶	۳	۵	۴	-
حوزه عربی و افریقایی	۳۸	۳۸	۲۵	۲	۴	۲	۱	۱۵

۱۹	۳	۵	۱۸	۱۸	۸	۱۱	۱۲	اروپا، آمریکا و کشورهای مشترک المنافع
----	---	---	----	----	---	----	----	--

در جدول زیر وضعیت تفاهم نامه‌ها به تفکیک نوع تفاهم نامه در کشورهای حوزه آسیا و اقیانوسیه ارائه شده است

جدول ۱۴۸: تفاهم نامه‌ها و موافقتنامه‌های میان ایران و کشورهای حوزه آسیا و اقیانوسیه

۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۸۸	۱۳۸۷	۱۳۸۶	۱۳۸۵	
چین، ترکیه، پاکستان، ویتنام	هند، افغانستان، پاکستان، سریلانکا، تایلند	ویتنام، ترکیه، پاکستان	چین، پاکستان، ترکیه، اندونزی، افغانستان، هند	-	مالزی، اندونزی، کره شمالی، ویتنام، ترکیه	تفاهم نامه
-	-	-	-	ویتنام	پاکستان، سریلانکا، ترکیه، اندونزی	تجارت ترجیحی
-	-	-	-	کره جنوبی، تایلند	-	بازرگانی

۲-۴-۶ رایزن‌ها تجاری

وزارت سابق بازرگانی و وزارت جدید صنعت، معدن و تجارت ۲۹ دفتر رایزنی بازرگانی ایران در کشورهای مختلف ایجاد کرده که در این رابطه رایزنان بازرگانی سازمان توسعه تجارت به این کشورها اعزام شده‌اند. از اقدامات این رایزن‌ها ارسال صدها گزارش تحقیقات بازار، نیازهای وارداتی و فرصت‌های صادراتی برای و انعکاس به ذی‌نفعان در داخل کشور بوده است. در جدول زیر وضعیت اعزام رایزن تجاری به کشورهای مختلف ارائه شده است.

جدول ۱۴۹: وضعیت حضور رایزن در دفاتر رایزنی بازرگانی ایران در خارج از کشور

۱۳۹۱	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۸۸	۱۳۸۷	۱۳۸۶	۱۳۸۵	۱۳۸۴	کشور	ردیف
							*	انگلیس	۱
							*	فرانسه	۲
							*	مالزی	۳
		*	*	*	*	*	*	عربستان	۴
		*	*	*	*	*	*	روسیه	۵
	*	*	*	*	*	*	*	ازبکستان	۶
		*	*	*	*	*	*	پاکستان	۷
*	*	*	*	*	*	*	*	عراق	۸
*	*	*	*	*	*	*	*	افغانستان	۹
*	*	*	*	*	*	*	*	امارات	۱۰
*	*	*	*	*	*	*	*	ترکیه	۱۱
*	*	*	*	*	*	*	*	هند	۱۲

					*	*		اتریش	۱۳
*	*	*	*	*				چین	۱۴
			*	*	*		*	کویت	۱۵
*	*	*	*	*				بلاروس	۱۶
			*	*				اوکراین	۱۷
*	*	*	*	*				ترکمنستان	۱۸
*	*	*	*	*	*			افریقای جنوبی	۱۹
*	*	*	*	*	*			الجزایر	۲۰
	*	*	*	*	*			نیجریه	۲۱
				*	*			کنیا	۲۲
		*	*	*	*			ونزوئلا	۲۳
	*							اندونزی	۲۴
*	*							عمان	۲۵
*	*	*	*	*	*	*	*	قزاقستان	۲۶
	*	*						سوریه	۲۷
*	*	*	*					لبنان	۲۸
*	*							اذربایجان	۲۹

۲-۵ کلام آخر

۲-۵-۱ حوزه صنعت و معدن با چه وضعیتی به دولت یازدهم تحویل داده می‌شود؟

(سخنرانی دکتر غضنفری، وزیر صنعت، معدن و تجارت در مراسم روز ملی صنعت و معدن سال ۱۳۹۲)

مراسم روز ملی صنعت و معدن فرصت مناسبی شد تا وزیر صنعت، معدن و تجارت دولت دهم ضمن ارائه آماری از عملکرد دولت‌های نهم و دهم در حوزه‌های سرمایه‌گذاری، ظرفیت‌سازی و تولید، وضعیتی را نیز درباره صنعت و معدن وزارتخانه در حال تحویل به شرکت کنندگان این مراسم ملی ارائه کند.

به گزارش شبکه اطلاع‌رسانی تولید و تجارت ایران (شاتا)، دکتر " مهدی غضنفری " در این مراسم که با حضور " محمدرضا رحیمی " معاون اول رییس جمهوری و جمعی از مسئولان دولتی و فعالان بخش خصوصی در سالن اجلاس سران برگزار شد، گفت: آنچه که من در این مراسم ارائه می‌کنم گزارش عملکرد ۳۰ ساله وزرای سابق صنایع و معادن کشور است چرا که اقدامات و فعالیت‌ها به دولت خاصی مربوط نمی‌شود. " اینکه می‌گویم عملکرد وزرای سابق بر آن تاکید دارم، گاهی اوقات دیده می‌شود وقتی عملکرد آقای احمدی نژاد مطرح می‌شود برخی اکراه دارند از رسانه‌ای کردن آن، اما باید نگاهمان از سطح بالاتر و سیستمی‌باشد، دولت‌ها می‌آیند و می‌روند آنچه می‌ماند ملت ایران است. ضمن اینکه اقدامات هشت سال اخیر نیز کار شما بخش خصوصی است و هر ایرانی موفقیتی را متعلق به خود می‌داند، اسم‌ها باید برداشته شود. "

دکتر غضنفری ادامه داد: کارخانه سیمان احداث شده در دوران آقای هاشمی یا خاتمی و احمدی نژاد، بعدها بدون نام بردن از اسامی افراد ذکر می‌شود، می‌گوئیم در این مدت ۸۰ میلیون تن ظرفیت سیمان است، حالا دولتی آماده، امانت دار است و امانت خود را به دولت بعدی می‌دهد و همین وضعیت ادامه دارد و نباید به یک دولت خاص منصوب کرد.

وی افزود: گزارش امروز من به عنوان آخرین فرصتی است که به عنوان وزارت صنعت، معدن و تجارت ارائه می‌دهم که شامل گزارش عملکرد همه وزرای سابق همچون آقایان محرابیان و طهماسبی و سایر وزرا است، البته این افراد همه خدمتگزارانی برای بخش خصوصی همچون خانه صنعت، معدن و تجارت، تشکل‌ها و بازرگانی بوده‌اند و در واقع کار مشترکی صورت گرفته است.

وزیر صنعت، معدن و تجارت ادامه داد: همچنین از همه ملت شریف ایران برای حماسه ۲۴ خرداد ماه که فوق العاده ارزشمند بود قدردانی می‌کنم رفتاری بسیار ارزشمند که غیر قابل توصیف است و به آقای دکتر روحانی نیز به دلیل انتخاب ایشان به عنوان رییس جمهوری منتخب مجدداً تبریک می‌گویم.

دکتر غضنفری با بیان اینکه گزارش وی شامل دو قسمت است، ادامه داد: بخشی از آن به مقایسه عملکرد هشت سال گذشته دولت‌های نهم و دهم با مدت مشابه آن اختصاص دارد و موضوع دیگر به بحث امروز اختصاص دارد و اینکه امروز با توجه به این حجم اکتشافات و اینکه صنعت دگرگون شده، اولویت‌ها، اولویت‌های دیگری است بنابراین باید نگاه تازه‌ای داشت.

وی همچنین این موضوع را نیز یاد آور شد که موج جدید تحریم‌ها آغاز شده و باید برنامه‌ریزی‌های بیشتری را برای حمایت از حوزه تولید انجام داد.

سرمایه‌گذاری در هشت سال اخیر

وزیر صنعت، معدن و تجارت در ادامه به موضوع سرمایه‌گذاری‌های انجام شده در حوزه صنعت و معدن اشاره کرد و گفت: این میزان سرمایه‌گذاری در دولت‌های نهم و دهم ۱۲۰ هزار میلیارد تومان شد.

دکتر غضنفری ادامه مطلب خود را با طرح این پرسش شروع کرد که آیا وزیر صنعت، معدن و تجارت با بیان این مطالب به دنبال تعریف از دولت است و اینکه در این دولت‌ها چه کاری انجام شده است؟ افزود: در واقع بیان میزان سرمایه‌گذاری در این مدت این پیام مهم را دارد که امید به فضای کسب و کار ایجاد شده و این یعنی امید به آینده، ایجاد اشتغال و اشتغالزایی برای نسل‌های آینده، بسیار خوب است و بیانگر آن است که در کشوری قرار داریم که علاقه مندی به سرمایه‌گذاری برای نسل‌های آینده از اهمیت بسیار بالایی برخوردار است. وی افزود: پیام دیگر این میزان سرمایه‌گذاری آن است که با وجود همه انتقادات به سیستم بانکی و منابع مالی اما این رقم سرمایه‌گذاری محقق شده است.

پروانه‌های بهره‌برداری

وزیر صنعت، معدن و تجارت با بیان اینکه در هشت سال دولت‌های نهم و دهم ۵۵ هزار پروانه بهره‌برداری صادر شده است

پروانه اکتشاف معدنی

وی گفت: تعداد معادن فعال پیش از دولت‌های نهم و دهم ۳۶۰۰ معدن بود که هم اکنون به بیش از ۵ هزار معدن رسیده است.

ظرفیت‌سازی‌های صورت گرفته

وزیر صنعت، معدن و تجارت در ادامه سخنان خود با طرح این پرسش که آیا سرمایه‌گذاری‌های صورت گرفته تلف شده و یا اینکه منجر به تولید شده وی به ظرفیت‌سازی‌های انجام شده پرداخت و ادامه داد: ظرفیت‌سازی صورت گرفته برای فولاد خام بیش از ۲ برابر است و از ۱۰ میلیون تن در صورتی که آخرین افتتاح‌ها نیز انجام شود به ۲۴ میلیون تن می‌رسد.

دکتر غضنفری با اشاره بر اینکه مطالب ارائه شده از سوی یکی از خبرگزاری‌ها در باره میزان ظرفیت‌سازی‌ها و تولید و اینکه آیا نوعی بازی با اعداد شکل گرفته، گفت: برخی کارخانجات ممکن است ظرف سه سال و برخی دو سال به ظرفیت تولید برسند، بنابراین اعداد اعلام شده، عدد تاسیسات و ظرفیت است. وی با بیان این جمله که در حال حاضر گزارش ظرفیت‌سازی می‌دهیم و اینکه آیا سرمایه‌گذاری‌های صورت گرفته منجر به ظرفیت شده یا خیر؟ غضنفری افزود: ظرفیت تولید ۱۰ میلیون تنی فولاد به ۲۰ میلیون تن رسیده و بیش از ۲ برابر شده است.

وزیر صنعت، معدن و تجارت از افزایش ۲ برابری ظرفیت تولید محصولات فولادی خیرداد و گفت: این میزان از ۱۳ میلیون تن به ۳۱ میلیون تن رسیده، سیمان نیز رشد ۲,۵ برابری داشت و از ۳۳ میلیون تن به ۸۰ میلیون تن رسیده است.

دکتر غضنفری با اشاره به افزایش ۲ برابری ظرفیت تولید آلومینیم گفت: در حوزه کاشی و سرامیک نیز ظرفیت تولید به بیش از ۲ برابر شده است.

وی با اشاره به ظرفیت تولید ۲ برابری تولید خودرو در هشت سال دولت‌های نهم و دهم گفت: این رقم از ۹۶۰ هزار دستگاه ظرفیت تولید به ۲ میلیون دستگاه رسیده است.

وزیر صنعت، معدن و تجارت این توضیح را نیز داد که در هشت سال اخیر تاسیسات ذخیره‌سازی و سیلو ۲ برابر شده است این میزان در ابتدای سال ۱۳۸۴ تقریباً ۶ میلیون تن بوده و در حال حاضر به بیش از ۱۵ میلیون تن رسیده است.

دکتر غضنفری در ادامه رشد ۲,۵ برابری استخراج معادن در هشت سال اخیر نسبت به مدت مشابه قبل از آن را یادآور شد و گفت: این میزان از ۱۵۶ میلیون تن به ۳۹۰ میلیون تن در سال گذشته رسید.

تولید تجمعی در هشت سال گذشته

وی ادامه سخنان خود را با طرح این پرسش که آیا ظرفیت‌های ساخته شده منجر به تولید گردید یا اینکه واحدهای تولیدی تعطیل هستند، افزود: میزان خودرو سواری و وانت در فاصله سال‌های ۷۶ تا ۸۴، ۳,۳ میلیون دستگاه بود که این میزان در هشت سال اخیر به ۱۰ میلیون دستگاه رسید که رشد بیش از سه برابری را نشان می‌دهد.

وزیر صنعت، معدن و تجارت عنوان کرد: تولید فولاد خام نیز در هشت سال دولت‌های هفتم و هشتم ۵۶ میلیون تن بود که در هشت سال اخیر به ۹۴ میلیون تن رسید است.

به گفته وی محصولات پتروشیمی نیز از ۱۰۰ میلیون تن به ۲۰۸ میلیون تن رسیده و سیمان با رشد دو برابری از ۲۳۰ میلیون تن (در سال‌های ۷۶ تا ۸۴) به ۴۰۰ میلیون تن در هشت سال اخیر رسیده است.

وی رشد ۱,۵ برابری لوازم خانگی، ۳ برابری کاشی و سرامیک، ۱,۵ برابری مس کاتد، ۱,۸ برابری آلومینیم را نیز مورد توجه قرار داد و گفت: ممکن است برخی تصور کنند معاونت برنامه‌ریزی عدسازاری کرده و یا اینکه دقت کافی در استخراج اعداد نداشته، من از آن‌ها خواستم که رتبه‌های بین‌المللی را نیز به ما بدهند و اینکه آیا این ارقام اعلام شده از سوی معاونت مورد تایید آمارهای بین‌المللی است یا خیر؟

دکتر غضنفری سپس به رتبه‌های فولاد، سیمان، سنگ آهن، مس و خودرو در سال ۸۴ پرداخت و گفت: این رتبه‌ها به ترتیب ۲۲، ۱۴، ۱۳، ۲۵، ۱۸ بود که در سال ۹۰ به ترتیب به ۱۵، هشت، ۹، ۲۰ و ۱۳ ارتقا یافته است.

وزیر صنعت، معدن و تجارت این توضیح را نیز داد که به دلیل مسائل تحریم رتبه خودرو در سال ۹۱ تنزل یافته و از ۱۳ به ۱۸ رسیده است.

صادرات غیرنفتی

وی در بخش دیگری از سخنان خود مجموع صادرات غیرنفتی در هشت سال دولت‌های نهم و دهم را ۲۱۵ میلیارد دلار با معانات گازی اعلام کرد.

دکتر غضنفری افزود: میزان صادرات غیرنفتی در فاصله سال‌های ۷۶ تا ۸۴، ۳۸ میلیارد دلار شد. از نظر وی، رشد صادرات غیرنفتی در هشت سال اخیر به معنای آن است که اقتصاد ایران توانسته است این حجم از کالای خود را در بازارهای جهانی به فروش برساند و ارتباط جهانی خود را افزایش دهد.

وی در ادامه به کل تجارت خارجی اشاره کرد و گفت: کمتر به این موضوع توجه می‌شود، این رقم در هشت سال دولت‌های هفتم و هشتم ۲۰۰ میلیارد دلار بود و در هشت سال اخیر به ۶۳۵ میلیارد دلار رسید و یعنی اینکه جمهوری اسلامی ایران ظرفیت هشت سال این میزان کالا را از بندر جابه‌جا کرده، ناوگان کشتیرانی خود را توسعه داده و درحقیقت لجستیک بزرگی این میزان را انجام داده است. وزیر صنعت، معدن و تجارت تصریح کرد: حجم تجارت خارجی در هشت سال اخیر بیانگر رشد ۳,۲ برابری است. دکتر غضنفری میزان صادرات خدمات فنی و مهندسی در هشت سال اخیر را ۲۱ میلیارد دلار با رشد بیش از ۷ برابری اعلام کرد و افزود: این رقم در مدت مشابه قبل از آن ۲,۷ میلیارد دلار بود.

وی ادامه داد: آمارهای صادرات غیرنفتی این موضوع را یاد آوری می‌کند که به طور متوسط در حوزه صادرات غیرنفتی سالانه ۲۲ درصد رشد را شاهد بوده ایم.

وزیر صنعت، معدن و تجارت با اشاره بر اینکه جشن رسیدن صادرات غیرنفتی به ۲۰ میلیارد دلار در سال ۸۶ گرفته شد، گفت: سال گذشته نیز میزان صادرات غیرنفتی از ۴۰ میلیارد دلار عبور کرد.

وی عنوان کرد: اقدامات صورت گرفته در سال‌های اخیر همه و همه جزو افتخارات کشور است و همه دولت‌ها دست در دست هم داده‌اند و تلاش‌ها رو به جلو در حال حرکت است، کسی نمی‌تواند بگوید من شروع کردم و هیچ کس نمی‌تواند به مانند من عمل کند، دولت‌ها پشت سر هم آمده‌اند تا کارها را به سامان برسانند و می‌توانیم افق‌های دوردست را با همدلی با دولت‌ها ترسیم کنیم. دکتر غضنفری با تصریح بر اینکه تحریم‌ها به نقطه جدیدی می‌رسد و در تصمیمات ما اثر می‌گذارد، افزود: باید برای آن چاره اندیشید. گزارشی از وضعیت صنعت و معدن

وزیر صنعت، معدن و تجارت در بخش دیگری از سخنان خود به ارائه گزارشی کوتاه در باره حوزه صنعت و معدن در دولت دهم و مسائل آن پرداخت و گفت: مسائل ارزی در سال گذشته مشخص شد که حساب انتقال ارزی مثل گذشته جواب نمی‌دهد به همین دلیل به

پیشنهاد وزارتخانه کالاها اولویت بندی شد، کالاهای اولویت یک و دو برای ارز مرجع و اولویت ۳ تا ۹ برای ارز مبادله‌ای تعیین گردید. مدیریت صادرات و واردات در فضای تشدید تحریم

وی تصریح کرد: ممنوعیت واردات برای یک هزار ردیف تعرفه‌ای ایجاد گردید، شاید با نگاه تسهیل‌گری من در تضاد بود اما شرایط اقتصادی کشور اقتضا می‌کند که این چنین باشد و ما به ناچار برای حمایت از تولید داخلی اجازه صادرات برخی مواد اولیه را ندادیم اگر این اتفاق رخ می‌داد، صنایع پایین دستی با مشکل تولید مواجه می‌شدند.

دکتر غضنفری با بیان این جمله که تحریم‌ها مدیریت شد و برخی خود نیز برکاتی داشت، گفت: در برخی صنایع همچون لوازم خانگی، کیف و کفش خارجی وضعیت خوبی را شاهد بودیم.

وزیر صنعت، معدن و تجارت ادامه داد: به دلیل نیاز کشور به مواد اولیه مانع صادرات مواد پایه‌ای شدیم، این تدابیر به خاطر تحریم‌ها برنامه‌ریزی شد، تحریم‌ها فرایند مستمر و همقدم با تولید و تجارت حرکت می‌کند و ما باید با این شرایط تصمیم‌گیری کنیم. وی تصریح کرد: پس از آنکه ارز مرجع در دنیای تولید به ارز مبادله‌ای تبدیل شد ما تمام تعرفه‌ها را نصف کردیم، هیچ‌گاه سابقه ندارد وزیر توانسته باشد تمام تعرفه‌ها را نصف کند این امر ناشی از شرایطی که در آن قرار گرفته ایم و ادغام بود. دکتر غضنفری سپس گفت: ادغام بسیار به وضعیت تحریم‌ها کمک کرد، همه به خاطر دارند که پیش از ادغام دو وزارتخانه در باره برخی تعرفه‌ها دایما میان دو وزارتخانه صنایع و معدن و بازرگانی مشاجره بود اما ادغام همه را در کنار یکدیگر قرار داد و به این تصمیم بسیار کمک کرد.

وی تصریح کرد: ما هیچ چاره‌ای جز نصف شدن تعرفه‌ها نداشتیم، حق گمرکی ضرب در یک هزار و ۲۰۰ تومان کلی تفاوت می‌کند، تعرفه‌ها تغییر کرد و این اقدام به آن دلیل بود که حداقل تولیدکننده بتواند مواد اولیه را با عوارض گذشته وارد کند، بنابراین دولت از حق خود گذشت.

تحویل وزارت صنعت به دولت بعدی در چه وضعیتی؟

وزیر صنعت، معدن و تجارت در ادامه اظهارات خود با طرح این پرسش که نبض تولید در حال حاضر چگونه می‌زند؟ چالش خوب است؟ و در چه شرایط تحویل دولت بعدی داده می‌شود و وضعیت صنعت و معدن در چه شرایطی قرار است به دولت بعدی تحویل داده شود، گفت: در برخی تولیدات افزایش داشته ایم و در برخی کاهش به عنوان مثال در سال ۹۰ و ۹۱ تولید برخی کالاها همچون کمباین و تراکتور بیش از ۳۰ درصد رشد داشته ایم.

وی افزود: در خصوص تولید پودر شوینده نیز بالای ۳۰ درصد رشد تولید داشته ایم، نئوپان و نخ نیز بالای ۱۰ درصد رشد تولید را پشت سر گذاشته ایم اما در برخی تولیدات همچون یخچال و فریزر و تلویزیون تولید با کاهش مواجه شد و در بخش خودرو نیز کاهش ۵۰ درصدی را در سال ۹۱ شاهد بودیم. " به خاطر دارم سال گذشته همین موقع مصوبه‌ای را در باره وام به خودروسازان گرفتیم اما متأسفانه به دلیل بدبینی نسبت به خودروساز در دولت و مجلس باعث شد که این وام به آن‌ها داده نشود و خودروساز با کاهش تولید مواجه گردید". رشد تولید در بورس

وزیر صنعت، معدن و تجارت در ادامه با اشاره به اینکه رشد کلی بورس ۴۷ درصد بوده گفت: اما این رشد در بخش صنعت از ۵۹ درصد فراتر رفته است و این به این معناست که رشد صنعت در بورس از رشد کلی خود بالاتر است. وی از رشد ۱۱۷ درصدی کانی‌های فلزی، ۴۰ درصدی فلزات اساسی و ۴۰ درصد سیمان در بورس خبر داد.

وزیر صنعت، معدن و تجارت در ادامه خطاب به شرکت‌کنندگان در مراسم روز ملی صنعت و معدن گفت: امید ما به شماسنت، دولت بعدی هم به حضور شما نیاز دارد و در حقیقت با حضور تشکل‌ها است که می‌تواند تصمیم درست بگیرد چرا که دانش و اطلاعات در استان شماسنت و اختیار و امکانات در نزد دولت، امیدوارم که این مسیر همراهی در دولت یازدهم نیز ادامه پیدا کند.

وی با بیان اینکه از بانک‌ها و سیستم بانکی بسیار گلایه شده است، گفت: اما در هر سرمایه‌گذاری در کشورهایی چون ایران شاید ۵۰ تا ۸۰ درصد روی بانک‌ها باشد، به همین دلیل وظیفه خود می‌دانم که از سیستم بانکی تشکر کنم.

دکتر غضنفری همچنین با قدردانی از وزرای سابق صنایع و معدن نیز گفت: از آن‌ها نیز به خاطر اینکه این وزارتخانه را در وضعیت خوبی به ما تحویل داده‌اند تشکر می‌کنم و امیدوارم که به خوبی تحویل وزیر بعدی بدهیم.

تشکیل کارگروه معدن

وزیر صنعت، معدن و تجارت در ادامه با بیان اینکه کارهای خوبی در بخش معدن صورت گرفته، افزود: با شکل‌گیری کارگروه توسعه معدن در سال گذشته (زمستان ۹۱) این کارگروه هر هفته با رییس جمهوری جلسه تشکیل می‌دهد و در بهار امسال نیز ادامه داشته است. دکتر غضنفری افزود: حضور رییس جمهوری در کارگروه توسعه معدن بیانگر آن است که تا این حد اهمیت به حوزه معدن داده شده است. وی با بیان اینکه در حوزه معدن کارهای بسیار خوبی صورت گرفته، تاکید کرد: از نمایندگان نیز برای همراهی در بخش معدن تشکر

می‌کنم برای اینکه اولین بار حقوق پروانه‌های معدنی در قانون بودجه مطرح شد و اینکه اینکه حق دولت نیز در قانون بودجه مشخص گردید.

وزیر صنعت، معدن و تجارت ادامه داد: مصوبات خوبی از رییس جمهوری و معاون اول رییس جمهوری در حوزه معدن گرفته ایم و تقریباً در حال حاضر برنامه معدنی هر استانی مشخص است.

وی با اشاره بر اینکه واگذاری‌های خوبی خواهیم داشت ابراز امیدواری کرد تا ۴ هزار میلیارد تومان اعتبار جدید با کمک مجلس امسال به بخش معدن تزریق شود و به امید اینکه منشا تولید شده و جایگزین ارز گردد.

دکتر غضنفری در پایان اظهارات خود با تاکید بر اینکه چاره اصلی برای تحریم‌ها تولید صادرات‌گرا و تولید صادرات محور است، افزود: باید صادرات را جدی گرفت هیچ راهی وجود ندارد چرا که کشور را نمی‌توان بدون ارز مدیریت کرد، تولید با دنیا ارتباط دارد و نیازمند مواد اولیه است و آن هم به ارز نیاز دارد.

وی در پایان سخنرانی خود برای همه صنعت‌گران و تولیدگران آرزوی موفقیت کرد و افزود: به طور حتم رقابت سالم موجب پیروزی و سرفرازی ملت ایران خواهد شد.

۲-۵-۲ خصوصی‌سازی نباید سازمان‌های توسعه‌ای را تضعیف کند

(گفتگو با ویژه نامه روزنامه دنیای اقتصاد به مناسبت روز ملی صنعت، معدن و تجارت سال ۱۳۹۲)

دکتر مهدی غضنفری وزیر صنعت، معدن و تجارت دولت دهم، متولد ۱۳۳۹ در شهرستان الیگودرز است که اولین تجربه کاری اش هم در همین شهر بوده. غضنفری یک سال پس از دریافت مدرک کارشناسی ارشدش از دانشگاه امیرکبیر در رشته مهندسی صنایع، به عضویت هیأت علمی دانشگاه علم و صنعت درآمد و در سال ۱۳۷۵ نیز مدرک دکترایش را در همین رشته از دانشگاه NSW استرالیا گرفت. پس از تجربه‌های مختلف در مدیریت دانشگاهی، بعنوان معاون وزیر بازرگانی و رییس کل سازمان توسعه تجارت در سال ۸۴ پا در میدان مدیریت کلان کشور گذاشت و چهار سال در این مسئولیت فعالیت کرد که اتفاقاً آن سالها دوران طلایی صادرات غیرنفتی نام گرفت. با توجه به همین موفقیتها او در سال ۸۸ وزیر بازرگانی دولت دهم شد. موفقیت در وزارت بازرگانی به ویژه کنترل بازار در شرایط اجرای فاز اول قانون هدفمندی یارانه‌ها باعث شد در سال ۱۳۹۰ که در راستای طرح کوچک‌سازی دولت، وزارت صنعت، معدن و تجارت پس از تصویب مجلس شورای اسلامی و تایید شورای نگهبان از ادغام وزارت صنایع و معادن و وزارت بازرگانی پدید آمد، او به عنوان اولین وزیر این وزارتخانه معرفی شده و از مجلس رأی اعتماد بالایی را بگیرد. مهدی غضنفری بعنوان یکی از طرفداران و تئوریسین‌های ادغام دو وزارتخانه تولید و تجارت معتقد است که این ادغام آثار مثبت و قابل توجهی در صنعت و اقتصاد امروز ایران داشته است، چراکه علاوه بر از میان برداشتن برخی تعارضات میان دو وزارتخانه پیشین، تنها یک نفر را مسئول و پاسخ گو می‌سازد. در گفت و گویی که پیش رو دارید، غضنفری می‌گوید که در چند سال اخیر دو جریان متعارض در وضعیت اقتصادی و صنعتی کشور تأثیرگذار بوده‌اند؛ یکی جریان سازندگی روشمند و هدف دار در داخل کشور و دیگری جریان تحریم‌های خارجی تخریب‌گر که به گفته او با هدف ایجاد مضیقه‌های هوشمندانه طراحی شده و هر روز حلقه شان تنگ‌تر شده. وزیر صنعت معتقد است چنین وضعیتی باعث شده است ادبیات اقتصادی غالب بر جامعه که در سال‌های ۸۹ و ۹۰ بدنبال صعوبت در ورود کالاهای خارجی برای تشویق تولید داخلی بود، در سال‌های ۹۱ و ۹۲ که کشور با بحران ارزی مواجه شد، بدنبال اولویت‌بندی کالاهای تسهیل واردات کالاهای با اولویت بالا باشد. غضنفری هدفمندی یارانه‌ها را اقدامی سنجیده و مفید می‌داند و معتقد است که برخی به اشتباه فکر می‌کنند که گرانی در سال‌های اخیر تنها به خاطر این مسئله بوده، در حالی که از نگاه او، عامل اصلی گرانی و تورمی که مردم مابه ازاء آن هیچ دریافتی نداشتند ناشی از خصومت‌ها و تحریم‌ها بوده است. او همچنین به نقش مهم سازمان‌های توسعه‌ای در توسعه صنعت کشور اشاره می‌کند و می‌گوید علی‌رغم آنکه سوء برداشت از اصل ۴۴ و مسئله خصوصی‌سازی پیش از این سبب ساز مشکلاتی برای این سازمان‌ها شده بود، اما وزارتخانه او بر حمایت از آن استوار بوده است. غضنفری همچنین به دولت بعد توصیه می‌کند که وزارت اقتصاد و بانک مرکزی باید حمایت بیشتری از حوزه تولید و وزارت صنعت، معدن و تجارت داشته باشند. مشروح گفت و گوی ما با دکتر مهدی غضنفری را در آخرین روزهای وزارت اش پیش رو دارید. به عنوان کسی که سکان مدیریت کشور را در مقام وزارت صنعت در دست دارد، وضعیت این وزارتخانه را از آغاز دوره خود تاکنون چگونه می‌بینید؟

سال‌های ۹۰، ۹۱ و از آغاز سال ۹۲ تاکنون، ایام خاصی در اقتصاد ایران بودند که شاید در گذشته سابقه نداشته است. ظرف این سالها دو جریان پس از سالها مقابله پنهان، آشکارا در مقابل هم قرار گرفتند؛ اول یک جریان اقتصادی بود که دولت و نظام مقدس اسلامی ایجاد کرد و وجه مشخصه آن توسعه کشور و سازندگی بود. مثلاً در این مدت در پروژه مسکن مهر خیلی از شهرها به کارگاه بزرگ شهرسازی تبدیل شدند. در صنعت و معدن هم بسیاری از شهرها و شهرکهای صنعتی بدل به کارگاه‌های عظیم سازندگی شدند. پروژه‌های صنعتی

کلنگ خوردند، ماشین آلات تجهیز شدند و... همچنان نیز جریان بزرگ سازندگی در حال حرکت و پیشروی است و به ویژه فعالان اقتصادی هر روز بیشتر از گذشته به استقبال سرمایه‌گذاری می‌روند و روی نیازهای اصلی کشور مانند فولاد، سیمان، های تک و... سرمایه‌گذاری می‌کنند. این جریان که همچنان نیز در حال حرکت است، در سال‌های ۹۰ و ۹۱ به اوج اعتلای خود رسید. در مقابل این جریان سازندگی که متکی به درآمدهای کشور، درآمدهای نفتی و نیز توان بخش خصوصی است، جریان دومی قرار دارد که جریان تحریم هاست. در حالی که دولت سرگرم ساخت و ساز است، تحریم‌ها هر روز بیشتر از گذشته گذرگاههای عبور را می‌بندد. ابتدا تحریم بانکهای تجاری شروع شد، که ما در نهایت راهکارهایی برای مقابله با آن‌ها در داخل پیدا کردیم. سپس تحریم‌های کشتیرانی و برخی فعالیت‌های دریایی شروع شد، که برای آن هم می‌شد چاره‌ای اندیشید. در ادامه، تحریم‌ها شامل بانک مرکزی و فروش نفت کشور نیز شد و همه اینها کل حرکت سازندگی را که با شتابی خوب و متناسب با نیازهای جامعه جوان ما شروع شده بود، با دیوار موانع جدیدی مواجه کرد. برای داشتن یک تصور فیزیکی از این تقابل و رویایی همه جانبه اینگونه فرض کنید که کسانی می‌خواهند همچون یک لشکر سپید، دشت بزرگی را درختکاری و آبیاری کنند و هر روز نهال جدید غرض می‌کنند و گروه دیگری در مخالفت و مخاصمت با اینها هر بار تعدادی از این نهالها را قطع می‌کنند. این بیان وضعیت سازندگی و تحریمها تا قبل از سال‌های ۹۰ و ۹۱ بود، زیرا تلاشهای تخریبگرانه مزاحمتی کودکانه بیش محسوب نمی‌شد. اما از این سالها به بعد لشکر تخریب و تخاصم بعد از شکستهای بسیار نتیجه می‌گیرد باید جریان اصلی آبیاری این دشت سبز را قطع کند و لذا تحریم نفتی و بانک مرکزی را با جدیت پیگیری می‌کند و این در حالی است که دولت هزاران طرح سازندگی را در سراسر کشور کلنگ زده و یا شروع کرده. بهار سال ۹۱ اوج درگیری و تقابل این دو لشکر سپید و سیاه در فضای کسب و کار کشور رخ می‌نماید و قیمت ارز و بالتبع آن سایر پارامترهای کلان اقتصاد می‌شوند شاخص اوضاع جبهه کارزار!! ممکن است بفرمایید که سد تحریمها حدوداً از چه زمانی در مقابل مسیر سازندگی کشور، مانع محسوسی ایجاد کرد؟ فکر کنم عرض کردم، از زمستان سال ۹۰ آهنگ افزایش قیمت ارز شروع می‌شود و تلاشهای معمول بانک مرکزی جواب نمی‌دهد. این دو جریان، یعنی جریان سازندگی داخلی و جریان تحریم‌های روبه گسترش خارجی، در روزهای پایانی سال ۹۰ با هم برخورد کردند و نتیجه آن شوک‌های سنگین ارزی و تغییرات پیاپی در پارامترهای کلان اقتصادی، مثل سفته بازی ارز و طلا و ایجاد تورم بود. در چنین شرایطی چهره بسیاری از مسائل عوض می‌شود و برخی از موضوعات ساده به یک معضل بزرگ تبدیل می‌گردد. مثلاً در سال‌های ۸۹ و ۹۰ جریان تجارت خارجی چنان سهل و روان بود که بسیاری از رسانه‌ها و نمایندگان مجلس از دولت می‌خواستند که موانعی در مورد واردات برخی کالاها بوجود آید. واردکنندگان چه در مورد کالاهای اساسی و دارو و چه در مورد مواد اولیه و ماشین آلات و چه در مورد اقلام واسطه‌ای و مصرفی با پرداخت ۱۰ درصد وجه کالا می‌توانستند LC گشایش کنند و مابقی ۹۰ درصد وجه آنرا براحتی سه یا شش ماه بعد بپردازند. می‌شد گفت هیچ صعوبت و ناهمواری وجود نداشت.

اما با شدت گرفتن تحریمها و دو یا سه برابر شدن قیمت ارز این وضعیت کاملاً به هم ریخت و به این ترتیب ادبیات اقتصادی که سال‌های ۸۹ و ۹۰ غالب بود، در سال‌های ۹۱ و ۹۲ دچار دگرگونی شد و وزارت صنعت، معدن و تجارت مجبور شد مرکز مبادلات ارزی را ایجاد کند تا از وجود جریان مستمر واردات به ویژه برای کالاهای اساسی، دارو و مواد اولیه اطمینان حاصل کند. حالا یکی از تلاشهای پیگیرانه ما تعامل با بانک مرکزی برای تأمین به موقع و کافی ارز است کاری که اصلاً در سال‌های قبل سراغش هم نمی‌رفتیم.

بدین ترتیب، صورت مسئله تا حدی تغییر کرد و در نهایت این دو جریان در مقابل هم قرار گرفتند؛ یکی تحریم‌ها و دیگری اقتصاد جمهوری اسلامی ایران که در مسیر سازندگی خود قرار دارد و گام‌های بزرگی برمی‌دارد، قانون هدفمندی را پیاده کرده است و بدنبال تنقیح و پیاده‌سازی قوانین بانکها، بیمه، مالیات و حضور فعالانه در عرصه تجارت خارجی و به ویژه صادرات است. یک تحول عظیم اقتصادی در حال پیشروی است که ساختارها را متناسب با نیاز کشور اصلاح کند و هدفمندی یکی از این موارد است. چنین جریان عظیم توسعه اقتصادی نیازمند محیط مناسب خارجی است و نیازمند تعاملات گسترده با بازارهای دنیا است، اما با کمال تأسف در این دو سال آخر با بسته شدن برخی روزه‌ها و فضاهایی که این توسعه و سازندگی به آن نیاز دارد، با مشکلات جدیدی مواجه شدیم. در نظر بگیرید که در سال ۹۱ از طرفی توقعات و آرزوهایی که در مردم برای توسعه صنعتی و بهبود فضای کسب و کار ایجاد شده است، به اوج خود می‌رسد. با سفرهای استانی، با مصوبات استانی و با قول و قرارهایی که با مردم گذاشته شده است قرار است در همه حوزه‌ها سرمایه‌گذاری شود، مردم حالا منتظر هستند این تحولات اتفاق بیفتد. از طرفی، جریان تحریم‌ها و بسته شدن مسیرها و کاهش درآمد دولت به نصف، یک افت چشمگیری در دستیابی به این اهداف ایجاد می‌کند.

در نتیجه تقابل این دو فضای داخلی و خارجی، وزارت صنعت، معدن و تجارت بعنوان متولی ۴۰ درصد از اقتصاد کشور باید پاسخگوی نیازهای تولید و بازار باشد. سرمایه‌گذاران بخش خصوصی که با تشویق و مساعدت ما کاری را کلنگ زده و مشغول ساخت و ساز کارخانه و پروژه شان هستند، انتظار دارند در تکمیل پروژه به آن‌ها کمک کنیم. اشخاصی که کارخانه خود را ساخته‌اند و سرمایه در گردش می‌خواهند، از ما انتظار دارند آن سرمایه را در اختیارشان بگذاریم، آنهم نه به مقدار گذشته بلکه حدود ده تا بیست برابر گذشته، چون

پیش پرداخت ۱۰ درصدی LC حالا ۱۳۰ درصد شده است. از طرف دیگر، با بلوکه شدن مقادیر عظیمی از درآمدهای نفتی نیز مواجه هستیم. خب ما با کار شبانه روزی تلاش کردیم این معضلات را حل کنیم که بحمدالله تا حد زیادی هم موفق شدیم ولی در عین حال به خاطر جلوگیری از سرخوردگی و یأس ذی‌نفعان و به ویژه عدم سوء استفاده همان تحریم کنندگان نامحرم، این موضوعات را به مردم خودمان هم انتقال نداده‌ایم.

یعنی علی‌رغم تمام مشکلات ایجاد شده از تحریم‌ها و نقدهای نسبتاً تندی که به عملکرد دولت در این سال‌ها شده، مردم متوجه خیلی از مشکلات دیگر نشدند؟

ما فکر می‌کنیم وزارت صنعت، معدن و تجارت باید تمام تلاش خودش را به کار بگیرد تا با لبخند رضایت مردم مواجه شود، یعنی لازم نیست مردم از دغدغه‌های ما مطلع نشوند. دولت باید این تحریم‌ها را به گونه‌ای دور بزند که آنچه که در ویتترین اقتصاد کشور ظهور و بروز پیدا می‌کند، یک شرایط عادی باشد، روند سازندگی ادامه یابد و مردم به کالا دسترسی داشته باشند. در واقع، فشار زیادی بر روی وزارتخانه بود تا این مشکلات مدیریت شود. در اینجا لازم است عرض کنم وجود شرایط ادغام و یکپارچه شدن تصمیمات چالشی تنها در یک وزارتخانه کمک زیادی به این مدیریت بود.

با توجه به مشکلاتی که ایجاد شده و مردم از آن بی‌خبر بودند، آیا به اهدافی که اشاره فرمودید نخواهیم رسید یا فقط در مسیرمان تعلیق ایجاد شده؟

قاعدتاً برنامه‌های استراتژیک و عملیاتی کشور متناسب با فضا و محدودیت‌ها خود را اصلاح خواهد کرد. این آن چیزی نیست که من راجع به آن صحبت می‌کنم. نکته این است که تعدیل توقعات و انتظارات خیلی سخت بود. در نظر بگیرید که ما در دولت هدمندی را اجرا و بازار را به خوبی کنترل کردیم. یعنی مردم و مجلس و دولت گفتند که این وزارتخانه توانست بازار را بخوبی کنترل کند، یعنی ما در هدمندی موفق بودیم. خب حالا مردم انتظار ندارند زمانی که وزارتخانه صنعت، معدن و تجارت شکل می‌گیرد و یا اصطلاحاً متولد می‌شود و اختیارات و فرصت‌های بیشتری دارد قیمت‌ها بالا برود. اما این اتفاق بخاطر دلایلی که عرض کردم افتاد و این موضوع نارضایتی را چند برابر می‌کند، چون ما نمی‌توانیم از پشت پرده این حوادث چیز زیاد و دقیقی به مردم بگوییم. تعدیل کردن پروژه‌ها روی کاغذ ساده است، اما آماده کردن ذی‌نفعان و مردمی که به هدمندی خوشبین شده‌اند و با مسئولان همراهی می‌کنند، کار راحتی نیست. اگر جریان سازندگی که در دولت‌های نهم و دهم به راه افتاده بود و هر روز داشت تقویت می‌شد، با مانع بزرگی برخورد نمی‌کرد، هم در کنترل بازار و ایجاد اشتغال خیلی موفق‌تر بودیم، هم در حفظ ارزش پول ملی، هم در کنترل نقدینگی. یعنی در برنامه‌ای که تنظیم شده بود، به همه این اجزا توجه شده بود که چگونه تورم ناشی از هدمندی در اقتصاد تخلیه شود و چگونه نقدینگی در جامعه کنترل شود. در واقع قبل از اینکه با این مانع، یعنی سد مشکلات ناشی از تحریم‌ها، برخورد کنیم، با مشکلی جدی مواجه نبودیم. و با ادامه این طرح‌ها و به ویژه طرح هدمندی یارانه‌ها می‌شد تحولی عظیم در تولید و اشتغال ایجاد کرد تا مزایای آن به کام مردم شیرین بنشیند. پس در مجموع مشکلات اقتصادی و صنعتی موجود در وضعیت فعلی را در تحریم‌های نفتی می‌بینید؟

ببینید، فروش نفت در اقتصاد جمهوری اسلامی ایران دو کارکرد دارد. یک کارکرد این است که ارز حاصل از آن را بانک مرکزی می‌فروشد و به ریال تبدیل می‌کند و آن را به خزانه منتقل می‌کند، خزانه هم پولدار می‌شود و با پولی که در اختیار دارد، دو کار را انجام می‌دهد، یا صرف بودجه‌های جاری مانند حقوق و دستمزد می‌کند، یا صرف بودجه‌های عمرانی مانند ساخت جاده و سد و بیمارستان و فرودگاه. این کارکرد اول، اما کارکرد دوم درآمدهای حاصل از فروش نفت این است که وقتی نفت می‌فروشیم و دارای درآمد ارزی می‌شویم، وارد کننده می‌تواند ارز را از بانک مرکزی بخرد و با آن مواد اولیه و کالاهای نیم ساخته و ماشین آلات صنعتی وارد کند. یعنی پولی داریم که خارجی‌ها حاضرند بابت آن به ما مواد اولیه و ماشین آلات بدهند.

یعنی اگر کشور تنها ریال داشته باشد خیلی هم زیاد داشته باشد شاید در کارکرد اول موفق باشد اما اگر ریال به واردکننده بدهیم، او نمی‌تواند نیازهای تأمین خارجی را برآورده کند. ما بدلیل کمبود فروش نفت و درآمدهای ارزی برای انجام این کارکرد دوم دچار مشکل شدیم، لذا واردات بسیاری از کالاها تحت تأثیر این کمبود ارز نمی‌توانست به درستی انجام شود و آنگاه بود که ما ابتدا مرکز مبادلات ارزی و سپس موضوع استقلال ارزی را مطرح کردیم. در واقع، شعار ما با شعار افراد فعال در بخش بودجه متفاوت است. وقتی افراد بخش بودجه می‌گویند نمی‌خواهند خزانه متکی به درآمدهای نفتی باشد، یعنی تأمین ریال از منابع دیگر. اما در تولید نمی‌شود گفت که ارز نمی‌خواهیم. در تولید به ارز نیاز داریم، زیرا به مواد اولیه و ماشین آلات نیاز داریم و واردات یک اصل اولیه در تولید است. لذا ما شعار استقلال ارزی را مطرح کردیم؛ یعنی ما به ارز نیاز داریم، ولی لازم نیست این ارز حاصل از نفت باشد. حالا که نفت ما را نمی‌خرند، ما به سراغ درآمدها و صادرات غیرنفتی می‌رویم. ما ضمن مخالفت آشکار و صریح با پیمان سپاری ارزی، چهار روش انتقال ارز حاصل از صادرات غیر نفتی را مطرح کردیم. کالاها را جهت تخصیص ارز اولویت‌بندی کردیم. یعنی مجبور شدیم در کنار مدیریت واردات و مدیریت صادرات سراغ مدیریت منابع ارزی هم برویم. البته بانک مرکزی و وزارت نفت هم همراهی کردند. یعنی هم نوع کالا و هم نوع ارز تخصیصی به آن

کالاها را تغییر دادیم و هم مرکزی برای مبادله و اجرایی کردن این تصمیمات طراحی کردیم. در صورتی که در دو سال قبل، این اقدامات لازم نبود. نفت فروش می‌رفت، ارز به بانک مرکزی می‌رفت، بانک مرکزی ریال را به خزانه واریز می‌کرد، وارد کننده به بانک خارجی ارز می‌داد و کالا وارد کشور می‌شد.

در واقع، شما در مواجهه با مشکلات ناشی از تحریم‌ها، دست به تحولی ساختاری زدید. بله، ما مجبور به طراحی ساختاری نو شدیم. در پاسخ به این تحریم‌ها، این ساختار نو می‌تواند ما را از شرایط بحرانی و خطرناک نجات دهد و به نقطه امن‌تری برای طراحی ساز و کارهای جدید برساند. به طور خلاصه، در سال ۹۱ و در آغاز سال ۹۲ وزارت صنعت، معدن و تجارت وارد کارکردهای جدیدی شد. اول حفظ همه پروژه‌های احداث شده در قبل بود و تأمین سرمایه در گردش برای پروژه‌های موجود و مجموعه‌ای از تدابیر برای جلوگیری از جریان تخریبی خارجی. در واقع، ما علاوه بر کارهای جاری اقدامات زیادی برای مدیریت و مقابله با این جریان تخریبی انجام دادیم. اگر جریان تخریبی شکل نگرفته بود، نیاز به انجام این کارها نبود و ما می‌توانستیم همه تلاشمان را همچنان به سازندگی مان تخصیص دهیم.

اجازه دهید به موضوع هدفمندی برگردیم. به نظر شما این قانون درست اجرا شد؟ قانون هدفمندی یارانه‌ها خیلی خوب شروع شد و اطلاع‌رسانی و فرهنگ‌سازی خوبی جهت آگاه‌سازی مردم از اهمیت آن صورت گرفت. یعنی تمامی دسته‌ها و گروه‌های مختلف سیاسی و اجتماعی همراهی کردند و شروع خیلی خوبی داشت، اما بستری که بعداً اقتصاد در آن قرار گرفت، آنقدر پرچالش بود که اجازه نداد آثار هدفمندی و شیرینی چنین تصمیمی در کام مردم بنشیند. به این علت که هدفمندی با تکمیل سایر قدم‌هایش می‌توانست بهتر خود را نشان دهد؛ یعنی در مسیر اعتلای خود قرار بود دهک‌های مستحق، دریافت بیشتری داشته باشند و دهک‌های برخوردار دریافت کمتر یا در حد صفر. دولت شروع به شناسایی آن‌ها کرده بود تا مازاد برنامه هدفمندی صرف بیمه بیکاری شود، صرف بهداشت و سلامت و اشتغال مردم شود، صرف بهسازی فناوری صنعت و تولید شود. بنابراین از نگاه جناب عالی، برنامه هدفمندی یارانه‌ها نیز به خاطر مشکلات ناشی از تحریم، نتوانست به اهداف مطلوب اش برسد. برنامه هدفمندی شروع یک جریان بزرگ تحول و سازندگی بود. به محض اینکه سایر مشکلات اقتصادی بر نتایج هدفمندی سایه انداخت، تحلیل‌های متفاوتی به جامعه ارائه شد و هدفمندی به عنوان یکی از مقصرین این وضعیت مورد نکوهش واقع شد. از آنجا به بعد، دفاع از هدفمندی سخت شد، چون بسیاری گرانی را می‌دیدند و ارتباط ساده‌ای بین آن‌ها برقرار می‌کردند.

در حالی که برخی از اقتصاددانان معتقدند نقدینگی ناشی از هدفمندی تفاوت ذاتی با نقدینگی ناشی از خطوط اعتباری بانکی و یا بودجه با بیماری هلندی دارد. یعنی در هدفمندی خود مردم با پرداخت بیشتری در مورد حاملهای انرژی ابتدا پولی را از دست می‌دهند و نقدینگی کلی کاهش می‌یابد و بعد همین پول بدون اینکه دولت آنرا کم و زیاد کند به خود مردم بر می‌گرداند. به نظرم دولت باید تلاش بیشتری در تبیین موضوع می‌داشت. شاید این جمله که تحریمها مانع اجرای هدفمندی بودند جمله دقیقی نباشد در واقع تحریمها هم مثل سایر مشکلات داخلی مانع از فهم دقیق آن شدند و موج مخالفتها کمی گسترده‌تر شد. یعنی درست در سالهایی که قرار بود نتایج و آثار هدفمندی بررسی شود موضوع آثار آن با آثار ناشی از تحریمها، تخلف بانکی معروف و اختلافات دیگر چنان درهم آمیخته شد که ارزیابی آنرا مشکل می‌کرد و برای همین موضوع هدفمندی شد کانون اختلافات. بهرحال اجرای هدفمندی باید ادامه یابد، و البته اجرای کامل آن نیازمند محیط کسب و کار آماده‌ای است که بتوان خروجی‌های آن را مدیریت و ارزیابی کرد.

آیا شرایط تحریمها اجازه اجرای فاز دوم هدفمندی را می‌دهد؟

فاز دوم شفاف‌تر است، هم از نظر درآمدها، هم از نظر هزینه‌ها. در جلسات مشترک دولت و مجلس، آقای رییس جمهور، دکتر احمدی نژاد، می‌گفت که یکی از راههای غلبه بر تحریمها اجرای کامل هدفمندی یارانه هاست. ایشان معتقد بود که درست است که از لحاظ شرایط اقتصادی نوسانات زیادی داریم، اما برای اینکه با این شرایط مقابله کنیم، اجرای کامل هدفمندی بی‌نیازی خوبی در اقتصاد ایجاد می‌کند و ما می‌توانیم آن را تبدیل به ابزار مقابله با تحریم کنیم. این دیدگاهی است که طرفداران خاص خود را دارد. ما در وزارت صنعت، معدن و تجارت معتقد بودیم که حمله تحریمها روی بحث ارزی ماست، پس باید مدلهایی را پیاده کنیم که از بودن ارز خیالمان راحت شود. به همین دلیل مدل استقلال ارزی را مطرح کردیم. در این صورت، هدفمندی را خوب می‌شود پیاده کرد. منتها نظر مجلس، غالباً این بود که هدفمندی ایجاد تورم و گرانی می‌کند و الان شرایط برای پیاده کردن آن مناسب نیست و چون به هر حال تصمیم‌گیرنده نهایی به لحاظ قانون، مجلس بود، همان شد که مد نظر مجلس بود. مجموع فشارهای نقدینگی، تورم و تحریمها منجر به اتخاذ تصمیمی در مجلس شده است که ظاهراً جز در مورد یک حامل انرژی کار بیشتر انجام نمی‌شود.

از نگاه شما، آیا تجربه ادغام صنعت، معدن و تجارت در یک وزارتخانه درست بوده است؟

اتفاقاً این روزها دوباره بحث ادغام و انتزاع در محافل مختلف داغ شده است و جا دارد کمی بیشتر به آن بپردازیم. شما حتماً می‌دانید که من طرفدار ادغام صنعت، معدن و تجارت بودم و در پردازش تئوری آن کار کردم. البته این شانس را هم داشتیم که آنرا اجرا کنیم و آثار و نتایج آن را نیز ببینیم.

بگذارید بگویم که کلاً دو نگاه در مورد ساختارهای سازمانی در دنیا وجود دارد؛ یکی نگاه کل نگر یا کل‌گرا و دیگری نگاه جزء نگر یا جزء‌گراست. نگاه جزء‌گرا از غرب شروع شد که معتقدند برای شناخت هر پدیده‌ای باید آن را خرد کنیم و اجزای آن را بشناسیم و در این صورت موفق خواهیم شد علم آن را دریاوریم. در مورد اقتصاد کشور نیز آن را به اجزایی می‌شکستند، مانند بازرگانی، صنعت، معدن و... سپس برای این اجزاء یک متولی می‌گذاشتند که می‌شد وزارت صنعت، وزارت معدن، وزارت بازرگانی. آن‌ها معتقد بودند اگر می‌خواهیم یک پدیده را بیشتر شناسایی و مدیریت کنیم، هرچه آن را خردتر کنیم، موفق‌تر خواهیم بود. این مربوط به قرن نوزدهم است. در سده‌های بعد متوجه شدند که در نگاه جزء‌نگر یکپارچگی از بین رفته، چالش‌زایی شروع شده و روح کلی سیستم می‌میرد. به همین دلیل تمام اجزاء خرد شده دوباره کنار هم قرار گرفتند و ادغام‌ها شروع شد؛ که امروز در بیشتر کشورها مانند کره، چین و ژاپن، این نگرش کل‌گرا را می‌بینیم.

به طور مشخص این نگرش کل‌گرا در وزارت صنعت، معدن و تجارت چه ارجحیتی می‌تواند بر نگرش جزء‌گرا داشته باشد؟ ببینید در موضوع تولید و توزیع پیوستگی بسیار زیادی وجود دارد که در صورت ناهماهنگی دود آن یا به چشم تولیدکننده می‌رود و یا مصرف‌کننده. بخاطر دارم روزگاری که وزارت بازرگانی معاون بودم و حتی زمانی که وزیر بودم ما اختلافات زیادی در موضوع تعرفه‌های وارداتی، نحوه حمایت از تولید و یا قیمت‌گذاری و تنظیم بازار با وزارت صنایع آن موقع داشتیم و بعضاً بخاطر این اختلافات تصمیم‌گیری در یک موضوع حتی ساده ماهها به طول می‌انجامید و بگو مگوهای رسانه‌ای فراوانی بوجود می‌آمد. گاهی حتی برای اینکه مقدار یک تعرفه وارداتی مطابق میل یک وزیر نبود برگره تصویب آنرا در گاو صندوق می‌گذاشت و در آنرا قفل می‌کرد تا کلاً از چرخه بررسی خارج شود!! خب این چالش‌ها از آن بابت بود که ارتباط کاری این دو حوزه خیلی زیاد بود و تصمیم هر وزیری کار دیگری را به شدت متأثر می‌کرد و مجبور بود به صورت علنی و غیرعلنی مخالفت و یا مدارا کند و این یعنی تعطیلی کار کشور! مرتباً تصمیمات وزارت بازرگانی ضد تولید و تصمیمات وزارت صنایع حمایت‌های کورانه بی‌فایده قلمداد می‌شد. در حالیکه بهتر بود تنظیم بازار دست کسی باشد که خودش مسئول تولید است نه اینکه یکی هرچه دلش می‌خواهد تولید کند و دیگری به هر زحمتی است بازارش را تنظیم کند. و یا گاهی برعکس: کسی با واردات و کاهش قیمت‌ها تنظیم بازار کند و دیگری در حمایت از تولید داخلی منفعل بشود.

با توجه به توضیحاتی که دادید، ممکن است بفرمایید به طور مشخص چه کاری در وزارت صنعت، معدن و تجارت انجام شد که در صورت عدم ادغام امکان‌پذیر نبود؟

سوال خوبی است. بعد از تشدید تحریم‌ها ما مجبور به تدوین یک سیاست جدید تجارت خارجی شدیم. تک تک تصمیمات این سیاست خارجی در صورتی که دو وزارتخانه از هم جدا بودند می‌توانست محل چالش‌های عمیق و گسترده باشد. برای مثال ببینید ما هفت هزار ردیف تعرفه‌ای داریم که باید آن‌ها را برای تخصیص ارز در ده گروه اولویت‌بندی می‌کردیم این می‌توانست اولین چالش دو وزارتخانه جدا باشد. سپس نوع ارز هر یک را مشخص می‌کردیم این دومین چالش. در ادامه مجبور شدیم تعرفه همه این هفت هزار تا را تقریباً نصف کنیم این چالش بعدی. هر یک از این کاهش‌ها می‌توانست ماهها خوراکی دعواهای رسانه‌ای باشد مثلاً تعرفه ۹۰ درصدی خودرو شد ۴۰ درصد آیا واقعا قبلاً امکان‌پذیر بود!!!؟؟

در ادامه ما جلوی واردات صدها ردیف تعرفه‌ای را گرفتیم و ثبت سفارش آنرا ممنوع کردیم. من هنوز نشنیدم هیچ یک از وزرای صنایع گذشته توانسته باشند چنین حمایت گسترده‌ای را از تولید داخلی اجرایی کرده باشند، این هم یک چالش. بعد سراغ صادرات رفتیم و متناسب با نیاز تولید پایین دستی، صادرات مواد خام بالا دستی را ممنوع، محدود و تابع عوارض و یا مجوز کردیم. باز چنین گستره‌ای از تصمیم برای حفظ تداوم تولید سابقه نداشته است و این یعنی چالش بعدی. من از این دست مثالها بسیار دارم که در صورت انتزاع هرگز اخذ تصمیم ممکن نبود. این در حالی بود که ما در وزارتخانه ادغامی به شهادت آمار هم نسبت به وزارت بازرگانی گذشته کار بهسازی نظام توزیع، ذخیره‌سازی و تنظیم بازار بیشتری انجام دادیم و هم در حوزه صنعت و به ویژه معدن پروژه‌های بسیار مهمی را تعریف و اجرایی کردیم. کارهایی که یا ادامه تلاشهای پیشین بود و یا جدید و بی سابقه است. به‌کارگیری منابع جدید در تولید از جمله منابع ارزی و ۱۰ درصد منابع ریالی صندوق توسعه ملی از آن دست بودند و یا کارهای بسیار ارزنده تحت عنوان کارگروه معدن که واقعا بیسابقه است. مثلاً تعرفه چه کالاهایی را؟

کالاهایی مثل میل‌مان، خودروهای لوکس و سواری با حجم موتور بالا و خیلی از کالاهای مصرفی که در داخل تولید می‌شود. علت سهولت در اخذ این تصمیمات این بود که یک وزیر مسئول هر دو بخش تولید و بازار بود و اگر مشکلی ایجاد می‌شد خودش باید رافع آن می‌بود.

یعنی اتخاذ تصمیم یک وزارتخانه موجب مشکل زایی و انفعال برای وزارتخانه دیگری نبود. و این یعنی روش جزئی نگر که روح کلی سیستم را نابود می‌کند وجود نداشت. وزارتخانه ما مجبور بود همه موضوع را ببیند و مدیریت کند نه بخشی از آنرا.

لذا به این صورت نبود که ما جلوی ورود یک کالا را بگیریم و وزیر دیگری برود در مجلس توضیح دهد که چرا آن کالا در بازار نیست. خودمان باید پاسخ می‌دادیم، لذا حواسمان جمع بود. هیچ وزیر دیگری در گذشته حمایت‌های تولیدی در این گستره را انجام نداده، نه اینکه نمی‌خواستند اتفاقاً خیلی هم آرزو داشتند اما امکانش برای آنها فراهم نبود، چون مسئولیت هر دو بخش را نداشتند و راهشان بسته بود.

فقدان نگاه کل نگر در مدیریت هنری، شهری و اقتصادی هم وجود دارد و متخصصان در آن حوزه‌ها مرتباً گلایه و شکایت دارند که کل کار دست هیچکس نیست. گاهی انتزاع و انفکاک مشکل ایجاد می‌کند. در واقع کار تولید و تجارت را باید یک نفر مدیریت کند و پاسخگو باشد. پس این خیلی مهم است وزارتخانه‌ای برای که هفتاد میلیون ایرانی به عنوان مصرف‌کننده و شصت هزار بنگاه تولیدی به عنوان تولیدکننده و سه میلیون واحد صنفی به عنوان توزیع کننده، تصمیمی می‌گیرد مطمئن باشد تصمیمش مطالبات همه ذی‌نفعان را در نظر می‌گیرد و زمانی این اتفاق می‌افتد که این تصمیم در یک وزارتخانه گرفته شود.

بعضی‌ها می‌پرسند چرا از زمانی که ادغام صورت گرفته، جنبه‌های بازرگانی نادیده گرفته می‌شود یعنی به ذخیره‌سازی و تنظیم بازار و یا نظارت و بازرسی کمتر توجه شده پاسخش این است که مقدار کالای تأمین شده و ذخیره شده در شرایط تحریمها یعنی بعد از ادغام چندین برابر کالایی بوده که برای دوران هدفمندی یعنی قبل از ادغام تأمین و ذخیره شده است. و حجم بازرسی و نظارت و جریمه و محاکمه چندین برابر قبل بوده اما چرا نتیجه این همه زحمت خیلی مشخص نیست چون قیمت ارز و جریان واردات کشور در اثر تحریم مخدوش شده بود و ما سعی فراوانی کردیم که به آن سرو سامان بدهیم. ما مرکز مبادله را تأسیس کردیم که هم به جنبه‌های بازرگانی توجه داشت و هم به جنبه‌های صنعت. اگر ادغام انجام نشده بود، نمی‌توانستیم براحی مرکز مبادله‌ای ایجاد کنیم، چون معلوم نبود طرف بانک مرکزی کدام وزارتخانه است، این اقدام برای کشور برکات زیادی داشت، به ویژه در شرایط تحریم.

من به برخی از جنبه‌های حمایت از صنعت هم اشاره کردم ولی واقعا کار انجام شده خیلی فراتر بود. یعنی هم سازمان‌های توسعه‌ای مثل ایدرو، ایمیدرو، شرکت شهرکها، سازمان توسعه تجارت، سازمان زمین شناسی و هم معاونت‌های تولیدی چه صنعت و چه معدن و هم معاونت‌های برنامه‌ریزی و سرمایه‌گذاری با حجم کار چند برابری مواجه شدند. ستادهای تسهیل به تعداد خیلی بیشتر و با تفویض اختیار استانی تشکیل شدند و نگذاشتند اخلال کار بانکی و ارزی آثار مهیب تولیدی و اقتصادی بجا بگذارد. ما بدقت مدیریت جریان دو نوع پول یعنی ارز و ریال و گسیل آن به سمت تولید را با جلسات متعدد در بانک مرکزی، صندوق توسعه ملی و وزارت اقتصاد دنبال کردیم. سیلاب مخرب تحریم‌ها قصد تعطیلی و نابودی همه تولید و اقتصاد را کرده بود و هیچ بنگاهی در امان نبود. تشنگی ارز و ریال در بنگاه و گرسنگی نظام توزیع در کالا بوضوح پدیدار شد ولی وزارت صنعت، معدن و تجارت لحظه‌ای ناامید نشد و دست از تلاش نکشید. والان الحمدالله دست بالا با جریان سازندگی کشور است و نه جریان مخرب تحریم.

آیا می‌شد آثار تحریم‌ها را در فرایند توسعه کمتر کرد؟

تحریم‌ها ابتدا ساده و پیش پا افتاده بود ولی بعدها به نظرم به خاطر بازخوردی که از ستون پنجم می‌گرفتند خیلی هوشمندانه بسته شد. مهم‌ترین نوک حمله آن هم اقتصاد و درآمدهای ارزی بود. اما آیا فقط منابع ارزی را مورد هدف قرار می‌دهند؟ خیر. به کشتیرانی هم حمله می‌کنند، به خریدها، فروشها و تبادلات کالایی هم حمله می‌کنند. یعنی تحریم‌ها یک برنامه تهاجم یک بعدی نیست که ما هم فقط یک سد در برابر آن ایجاد کنیم. مثلاً اگر تحریم‌ها فقط بر روی حمل‌ونقل بود، ما یک نظام حمل‌ونقل موازی درست می‌کردیم و آن را دور می‌زدیم. اگر فقط در مورد بانکهای تجاری بود، ما با بانکهای تجاری کشورهای همسایه یا دوست کار می‌کردیم. اگر فقط در مورد ارز بود، ما سراغ ارزآوری دیگری می‌رفتیم. اگر فقط در مورد نفت بود، جایگزین دیگری برای نفت پیدا می‌کردیم. ولی تحریم‌ها در مورد هر چیزی است که به اعتلای اقتصاد کشور کمک می‌کند.

من فکر می‌کنم تولید صادرات‌گرا مقاومت بیشتری در مقابل تحریم‌ها می‌توانست داشته باشد، در واقع مطلع اقتصاد مقاومتی است. صادرات به گونه‌ای که کشورها نیازمند کالاهای ما باشند و به هر قیمتی کالای ما را ببرند، که این باعث می‌شد ارتباط ارزی ما قطع نشود، مانند کاری که ترکیه با گاز ایران می‌کند، یا هند با نفت ما. لذا هرچه بیشتر به سمت تولیدات صادرات‌گرا برویم، فشار تحریم‌ها بهتر مدیریت خواهد شد. یعنی ما تهدید تحریم را به فرصت بکر و ناب بدل می‌کنیم.

ما باید با توسعه صادرات خدمات فنی _ مهندسی و صادرات کالا در کشورهای همسایه و غیر همسایه حضور داشته باشیم، زیرا این کار اقتصاد ما را ایمن‌تر می‌کند. چند کشور سلطه گر جهان و گشاد دهان این بار به نظر خودشان خیلی حساب شده عمل کرده است. اما نهایتاً مظلومیت و حقانیت پیروز شد و می‌شود. ما در این دو سال آخر خیلی سعی کردیم که این فشارها به مردم منتقل نشود. این که

سلطه گران می گوید ما تجارت مواد غذایی را در مورد ایران تحریم نکرده ایم و ژست بین المللی می گیرند، یاوه گویی بیش نیست زیرا ایجاد تنگنا و مضیقه در جابه جایی پول برای خرید و تأمین همین مواد غذایی نیز وجود دارد.

شما به عنوان متولی صنعت کشور، برای توسعه صنعتی چه رویکردی را نسبت به سازمان های توسعه ای که زیر مجموعه وزارتخانه شماسست، دارید؟

ما معتقدیم که سازمان توسعه ای را باید همچنان حفظ کرد. ما با دیدگاهی که می خواهد سازمان توسعه ای را تضعیف و یا تعطیل کند، موافق نیستیم. ما با دیدگاهی که به سازمان توسعه ای اجازه سرمایه گذاری نمی دهد، موافق نیستیم. ما باید اقتصاد اجتماعی را بپذیریم و سازمان های تولیدی باید در برخی مناطق کشور که سودآوری آبی و فوری وجود ندارد سرمایه گذاری کنند و موجبات آبادانی، اشتغال و توسعه را فراهم کنند. حوزه های غیربازده آبی فقط مناطق محروم نیستند بلکه ممکن است حوزه های پژوهش و تجاری سازی ایده های ناب و فناوری نوین باشد. بهرحال تغییر مأموریت و جهت گیری سازمان های توسعه ای آری ولی اضمحلال و انحلال آن ها خیر. چه مشکلات قانونی ای بر سر راه سازمان های توسعه ای وجود دارد؟

برخی در ارکان دولت و مجلس معتقدند که طبق اصل ۴۴ این سازمان ها نباید بزرگ و قوی باشند. ما با این دیدگاه مخالفیم و معتقدیم سازمان توسعه ای باید بعنوان زیرمجموعه وزارت صنعت و معدن و تجارت، مقتدر و توانا باقی بماند. این سازمان ها یک افت شدید داشتند که خوشبختانه ضمن تعامل با مجلس آن را به تدریج جبران می کنیم. مثلاً امسال ایدرو طرح ۳۰۰ پروژه در ۳۰۰ منطقه را مطرح کرد و ایمیدرو تلاش فراوانی کرد که بتواند حقوق انتفاع از پروانه های بهره برداری معادن خود را که متأسفانه بعلت سوء تفاهم از دست رفته بود احیاء کند و خوشبختانه دولت و مجلس انرا پذیرفت. مخالفان این حق قانونی حتی برای اعضای محترم شورای نگهبان ابهام ایجاد کردند که با دفاعیات جانانه ما حق به حقدار رسید. این موفقیت ها آینده درخشانی اولا برای سازمان های توسعه ای و ثانياً برای بخش صنعت و معدن کشور رقم می زند. همچنین ما تلاش زیادی نمودیم که هفت طرح فولادی مشمول فایننس چین بشود که بحمدالله طبق آخرین خبری که من دارم این کار به انجام رسیده است.

آقای وزیر در پایان اگر نکته دیگری هست بفرمایید.

من تشکر می کنم از شما و وظیفه خود می دانم ضمن تشکر از همه صنعتگران و معدنکاران و فعالان اقتصادی کشور، روز صنعت و معدن را به آنان تبریک عرض کنم و از خداوند متعال بخواهم در کارشان موفق باشند. نکته بعد که می خواستم عرض کنم اشاره کوتاهی به عملکرد هشت ساله این حوزه است. البته قبل از آن باید تشکر کنم از همه وزرای بازرگانی و صنایع و معادن از آغاز انقلاب تاکنون. بی شک بدون زحمات ارزشمند آن ها ما هرگز نمی توانستیم این حجم سرمایه گذاری و تولیدات را داشته باشیم. ما در روز اصناف از همه وزرای بازرگانی گذشته دعوت کرده و قدرداری نمودیم و در روز صنعت و معدن هم از همه وزرای صنایع و معادن گذشته به منظور قدرشناسی دعوت کرده ایم. امیدوارم این کار ما سنتی بشود برای همه دوره ها و بدانیم علیرغم تفاوت سلیقه ها اینان همه خدمتگزاران صدیق کشور بوده اند.

اما شاید بد نباشد در اینجا اندکی از گزارش عملکرد دو دولت نهم و دهم را که مدیون تلاش همه وزرای این دو دوره است، بیان کنم. ببینید از ابتدای انقلاب تا سال ۸۴ حدود ۲۱ هزار میلیارد تومان سرمایه گذاری در حوزه صنعت و معدن داشته ایم ولی در این هشت سال حدود ۱۲۰ هزار میلیارد تومان یعنی حدود شش برابر. باز در حوزه صدور پروانه صنعتی می بینیم از ابتدای انقلاب تا سال ۸۴ قریب به ۵۵ هزار پروانه صنعتی صادر شده است و این هشت سال بیش از ۶۰ هزار.

خب البته می توان نتیجه چنین حجم بالای سرمایه گذاری را در تولید و صادرات کشور دید. یعنی از ابتدای انقلاب تا سال ۸۴ جمعا ۶۵ میلیارد دلار صادرات داشته ایم ولی صادرات هشت سال اخیر جمعا بیش از ۱۸۰ میلیارد دلار می شود یعنی بیش از دو برابر. در مورد صادرات خدمات فنی و مهندسی هم اعداد خیره کننده است از ابتدا تا ۸۸ جمعا ۳ میلیارد دلار ولی در این هشت سال جمعا ۲۱ میلیارد دلار باز هم بیش از ۷ برابر. بد نیست عرض کنم متوسط رشد سالانه صادرات غیرنفتی ما در این هشت سال ۲۲ درصد بوده است و این بدان معناست که سرمایه گذاریها غالباً به بار نشست است. در اینجا تنها برخی ظرفیتهای بدست آمده را مقایسه می کنم. مثلاً ظرفیت تولید خودروی کشور در سال ۸۳ حدود ۹۶۰ هزار دستگاه بود و الان ۲ میلیون دستگاه است. البته این ظرفیت است و نه مقدار تولید انجام شده. ظرفیت تولید فولاد در سال ۸۳ حدود ۱۰ میلیون تن بود و الان ۲۴ میلیون تن. ظرفیت تولید سیمان ۳۳ میلیون تن بود و الان قریب به ۸۰ میلیون تن این وضعیت در همه شاخه ها و حوزه ها تقریباً به همین صورت است.

در پایان اجازه دهید برای آقای دکتر روحانی رییس جمهور منتخب و دولت ایشان نیز آرزوی موفقیت روزافزون داشته باشم و از مردم شریف کشورمان در خلق حماسه سیاسی سپاسگزاری کنم و بخاطر این همه توفیق بدرگاه احدیت متعال پیشانی سجده بسایم.

۲-۵-۳ مقصر نیستیم، اما چوب گرانی ها را می خوریم

(گفتگو با روزنامه جام جم در تابستان ۹۲)

زمان زیادی به برگزاری مراسم تحلیف رئیس‌جمهور یازدهم نمانده، اما اولین وزیر صنعت، معدن و تجارت از وجود روزشماری برای پایان مأموریتش در یکی از بزرگ‌ترین وزارتخانه‌های کشور خبر می‌دهد. مهدی غضنفری که پس از معاونت وزیر بازرگانی در دولت نهم کار خود را در سال ۸۸ به عنوان وزیر بازرگانی در دولت دهم ادامه داد، حالا خوشحال است که به شیوه‌ای «کامل‌مرسوم» صندلی خود را به وزیر بعدی واگذار خواهد کرد. وی در طول دوران وزارتش و در حالی که بارها به گفته خودش کار کردن در محیطی بدون تنش را ترجیح می‌داد، در بسیاری موارد به دلیل کنترل نکردن به موقع بازار در تیررس انتقادهای قرار گرفت. غضنفری پس از ادغام دو وزارتخانه صنایع و معادن و بازرگانی به عنوان اولین وزیر صنعت، معدن و تجارت، راهی ساختمان مرکزی وزارت صنایع و معادن پیشین شد. اما در حالی که به نظر می‌رسید با تکیه زدن بر صندلی این وزارت جدید، می‌تواند از ناهماهنگی بخش‌های تولید و تجارت و بازار بکاهد، افزایش بی‌رویه قیمت‌ها همزمان با بالا رفتن قیمت ارز، یک بار دیگر او و وزارتخانه متبوعش را زیر سؤال برد. با این حال وی خود را در این ماجرا چندان مقصر نمی‌داند و معتقد است تورم دو سال اخیر، تنها به حوزه کلان اقتصاد و بالا رفتن قیمت ارز مرتبط است و او نمی‌توانست مانع رسیدن این موج به بازار و تاثیرگذاری آن شود. به گفته وی، حتی برای مقابله با این معضل، وزارتخانه متبوعش در اقتصاد کلان نیز مداخله کرده است تا ارز بهتر توزیع شود. غضنفری در این گفت‌وگو که در بسیاری موارد به درد دل کشیده می‌شود، از برخی ناگفته‌هایش سخن گفت؛ از برخورد خانواده اش با گرانی‌ها تا پشت پرده گرانی خودرو و بیماری قلبی اش، بیماری‌ای که می‌توانسته با توسل به آن زودتر از مسئولیت کنار برود.

شنیده شده شما «روزشماری» در تقویم خود دارید تا هر چه زودتر روزهای وزارت شما به پایان برسد. آیا این موضوع صحت دارد؟ اگر صحت دارد، دلیل آن چیست؟

داشتن مسئولیت در ایران و در دولت آقای احمدی نژاد تا حد زیادی نیازمند تلاش و کار بیشتر نسبت به زمانی است که مسئولیتی وجود ندارد. البته فکر می‌کنم در تمام دولت‌ها وضع به همین منوال است، ولی در این دو دولت شرایط خاص‌تر بود. پذیرش خطر، تحمل سختی، فشار، کمبودها، پاسخگویی، تحمل برخی انتقادهای بیجا و بیجا و دلنگرانی از این که یک دوره مدیریت آیا با موفقیت به انجام می‌رسد یا خیر به طور قطع برای من نیز به عنوان یک مدیر در سطح یک وزیر، آن هم وزارتخانه‌ای با این همه مشغله و این همه ذی نفع در حوزه‌های صنعت و معدن، بازرگانی داخلی و تجارت خارجی، این دلنگرانی و دلواپسی همیشه وجود داشت که آیا کارها به نحو احسن انجام می‌شود یا خیر؟ وقتی شما حجم کارها را نگاه می‌کنید و با خدای خود و مردم خود نیز عهد بسته اید که صادقانه کار کنید، به طور طبیعی روزشمار شکل می‌گیرد. آن قدر بار این مسئولیت بر دوش سنگین است که آرزو می‌کنید هر چه زودتر این روزها بگذرد و شما به پایان این چهار سال برسید و بتوانید این پست را شرافتمندانه و آبرومندانه در موقعیت بسیار بهتری که معیارها و شاخص‌ها افزایش یافته، تحویل نفر بعدی بدهید. البته اتمام کار به شکل‌های دیگری هم ممکن است. مثل این که خدای نکرده مریضی سختی بگیرید. برای قلب من هم مشکل پیش آمد، اما دوست نداشتم کار را این طور یعنی نیمه کاره تحویل بدهم. ممکن است به عنوان وزیر در مجلس دچار چالش شده و استیضاح شوید یا در دولت نیز ممکن بود که با برخی کارها یا تصمیم‌ها موافق نباشی و دچار چالش عمیق با یکی از همکاران دولت بشوی و نتوانید کار را ادامه دهید. یعنی مخاطره‌های فراوانی از جنس اختلاف و چالش امکان بروز دارد و اینها هم شکل‌هایی از اتمام کار به صورت ناخواسته است. با این اوصاف، همه دوست دارند عاقبت به خیر شوند. من دوست نداشتم چنین بار بزرگی را به شکلی غیر از روش مرسوم خودش روی زمین بگذارم یا به نفر بعدی تحویل بدهم، بنابراین طی این روزشمار، نحوه اجرایی شدن طرح‌ها و روند کارمان بررسی می‌شد. اکنون نیز خدا را شاکرم که این چهار سال گذشت؛ هر چند خیلی سخت گذشت. اکنون نیز با افرادی که آقای دکتر روحانی معرفی کرده‌اند در ارتباط هستیم تا آن‌ها را در جریان آخرین وضع کارها قرار دهیم تا دوره انتقال هم بخوبی بگذرد. اگر تعریف از خود نباشد بنده و همکارانم نه با نگاه فرار از کار و بی توجهی به کار، بلکه با نگاه مسئولانه به کار برای پایان موفقیت آمیز آن روزشماری می‌کردیم.

شاید به یقین بتوان گفت بزرگ‌ترین چالش کنونی اقتصاد و جامعه، موضوع تورم و بالا رفتن قیمت‌هاست. شما بارها از عملکرد وزارتخانه خود به عنوان متولی کنترل بازار دفاع کرده اید. با این همه آیا خود و وزارتخانه را هم در این موضوع مقصر می‌دانید و سهمی را از دلایل این گرانی‌ها به خود می‌دهید؟

بیشتر گرانی‌ها در یکی دو سال اخیر منشا اقتصاد خرد نداشته و ندارد. این گرانی‌ها در اقتصاد خرد تشدید می‌شود، اما ریشه آن در اقتصاد خرد نیست. گرانی‌هایی از جنس اقتصاد خرد مانند گرانی‌های ناشی از کمبود یک کالا در بازار با وزارتخانه ما مرتبط است و باید در این خصوص مراقب باشیم. انجام نشدن بازرسی و نظارت یا سامان نداشتن نظام عرضه و نظام توزیع از جنس اقتصاد خرد است؛ در حالی که ریشه گرانی‌های یکی دو سال اخیر اقتصاد خرد نبوده است. پس اگر ما همه فروشندگان متخلف را جریمه و واحدهای آن‌ها را نیز پلمب می‌کردیم، باز هم نمی‌توانستیم تاثیر قیمت ارز را در اقتصاد خرد متوقف کنیم. همچنان که بازرسی‌های فراوانی انجام دادیم و بازدارنده

نتایج تکانه‌های ارزی نشد. گاهی با ثابت بودن قیمت ارز و سایر پارامترهای کلان اقتصاد مثل سود بانکی، تورم و نقدینگی ممکن است قیمت‌ها بالا برود که در اینجا وزارتخانه ما وظیفه بیشتری دارد و باید به دنبال کنترل بازار باشد؛ سیستم تولید، توزیع، واردات و صادرات را تنظیم کند و همچنین اطلاع‌رسانی بیشتری انجام دهد تا مردم خرید مناسبی داشته باشند. اما شرایط این یکی دو سال این نبود. پس شما بالارفتن قیمت ارز را تنها دلیل می‌دانید؟

ببینید، وقتی اقتصاد کلان شروع به نوسان می‌کند مانند آبی که از پشت سد رها شده یا توفانی که به پا شده است، اثرات خود را در پایین دست نشان می‌دهد و شما در پایین دست نمی‌توانید بگویید این آب چرا هست؟ باید راه آن را باز کنید تا برود یا جلوی تخریب بیشتر آن را بگیرید. در سال ۹۰ درآمد ما ناشی از فروش نفت حدود صد میلیارد دلار بود، ولی این درآمد در سال ۹۱ به تقریباً ۵۰ میلیارد دلار رسید. شاید بشود گفت ارز هم یک کالا مانند کالاهای دیگر است، وقتی کم شد و جانشینی برایش نبود قیمتش بالامی‌رود تازه اگر هیچ مشکل دیگری نباشد! به بیان دیگر وقتی نفت ما به دلیل تحریم‌ها بدرستی به فروش نمی‌رود و پول آن مقدار نفت، گاز و فراورده هم که فروخته اید بدرستی و بموقع نمی‌توانید جابه‌جا کنید، پس کالایی به اسم ارز در کشور کم می‌شود و قیمت آن بالامی‌رود و نتیجه بالارفتن قیمت آن به مرور زمان در همه کالاها اثر می‌گذارد. این اثر ابتدا از کالاهای صدرصد وارداتی آغاز می‌شود، ولی با یک تاخیر یا وقفه زمانی به دیگر کالاها حتی عدس و لوبیا که بسیاری فکر می‌کنند گران شدن ارز ارتباطی با آن‌ها ندارد چون وارداتی نیست، نفوذ می‌کند. در اینجا ما با موضوع چسبندگی قیمت‌ها مواجه می‌شویم. کالایی که صدرصد آن از خارج از کشور وارد می‌شود قیمتش متناسب با بالارفتن قیمت ارز بالامی‌رود؛ یعنی اگر قیمت ارز صدرصد افزایش یافت قیمت آن هم صدرصد افزایش می‌یابد. این از گروه اول. گروه دوم، برخی کالاها مانند فولاد است که به عنوان مثال از مصرف ۲۵ میلیون تنی آن ۱۵ میلیون تن در داخل کشور تولید می‌شود و بقیه آن وارداتی است. پس اگر قیمت ارز دو برابر شد، شما نمی‌توانید قیمت فولاد را روی ارز ارزان نگه دارید در حالی که ارز ارزان برای دادن به واردکننده فولاد ندارید. حال اگر اجازه ندهید واردکننده، کالای خود را با قیمت واقعی بفروشد، او دیگر واردات نخواهد داشت. در عین حال، تولید داخل نیز پاسخگوی نیاز بازار نیست پس بورس بازی و دلال بازی شروع می‌شود و قیمت‌ها بالامی‌رود. حال اگر واردکننده قرار باشد فولاد وارداتی خود را با قیمت مبادله‌ای بفروشد، به طور طبیعی دو قیمت در بازار وجود خواهد داشت. فولاد داخلی با قیمت پایین و فولاد وارداتی با قیمت بالاتر و به طور طبیعی بازار در قیمت بالاتر می‌ایستد. بنابراین قیمت این کالاها نیز با توجه به میزان وابستگی شان به واردات چند ماه بعد بالامی‌رود. اما گروه سوم، کالاهای ساخت داخل است که بخشی از مواد اولیه آن‌ها از خارج وارد می‌شود. بالارفتن قیمت ارز به طور طبیعی بر قیمت آن‌ها نیز اثر می‌گذارد. گروه چهارم که با بالارفتن قیمت ارز قیمتشان بالامی‌رود، اقلامی مانند پسته، سیب‌زمینی، گوجه‌فرنگی و گوشت قرمز است. افزایش قیمت این گروه نیز به این دلیل است که در خارج از کشور، مشتریانی این اقلام را با ارز آزاد خریداری می‌کنند و فروشنده ترجیح می‌دهد کالای خود را به مقیاس دلاری که خریدار خارجی به او می‌دهد بفروشد، زیرا حالاً آن یک دلار نه تنها هزار تومان بلکه ۳۰۰۰ تومان است. ما نیز نمی‌توانیم او را مجبور کنیم، زیرا کالای فروشنده، مال خودش است. برای سایر گروه‌های پنجم و ششم هم می‌توان مثال‌هایی زد و حتی برای خدمات یعنی محصولات که پس از یک تاخیر زمانی دچار افزایش قیمت می‌شوند. به این موضوع، چسبندگی قیمت به ارز می‌گوییم.

یعنی وزارتخانه شما نقش و سهمی در گرانی‌ها نداشته است؟

پاسخ من به پرسش شما این است که واقعا وزارتخانه صنعت، معدن و تجارت به جز این که در اقتصاد خرد کارهای بسیاری مانند برگزاری نمایشگاه عرضه مستقیم و ذخیره‌سازی کالابرای مراقبت از قیمت‌ها انجام داد با راه اندازی مرکز مبادله ارزی در اقتصاد کلان هم مداخله کرد تا به توزیع ارز کمک کند. ما به بسیاری از حوزه‌های کاری مثلاً در حوزه‌هایی مثل اولویت‌بندی کالاها، ممنوعیت واردات و ممنوعیت صادرات، کنترل بازار بورس و کنترل قیمت ارز در مرکز مبادله وارد شدیم که برخی از آن‌ها اصلاح‌جزو وظایف ما نبود. خیلی‌ها ممکن است، بگویند که با وجود افزایش قیمت کالاها، باز هم از خود تعریف می‌کنند. اما ما در اقتصاد کلان دچار مشکل بودیم، بنابراین با وجود تلاش‌های ما در اقتصاد خرد مثل چند برابر شدن بازرسی‌ها و نظارت، بستن و جریمه کردن، آثار آن بر زندگی مردم اصلاح‌چند برابر گذشته نبود بلکه برعکس، مردم شاهد افزایش قیمت‌ها بودند و ویروس افزایش قیمت مثل یک قارچ در اقتصاد رشد و نمو پیدا می‌کرد و به تدریج سراغ کالاها مختلف می‌رفت، در حالی که تنها یک دلیل اصلی و البته چند دلیل فرعی و تبعی وجود داشت، اما به همان یک دلیل اصلی تمام کالاها و حتی خدمات گران‌تر شدند. نگاه دیگر آن است که بدانیم وقتی قیمت ارز، سه برابر می‌شود در حقیقت ارزش پول ملی یک سوم شده است؛ به بیان دیگر این کالاها نیستند که گران می‌شوند، بلکه ارزش پول شما کاهش یافته است. ارزش پول هرکس به واسطه پشتوانه پولی ملی یا همان طلای موجود در بانک مرکزی است، وقتی نقدینگی بالامی‌رود و بانک مرکزی اصطلاحاً پول چاپ می‌کند میزان طلای موجود پشتوانه پول ثابت است، اما خلق پول بیشتر به معنای آن است که به همان پشتوانه ثابت، اسکناس بیشتری چاپ شده و ارزش پول شما نصف شده است. حالاً شما با این کاغذ می‌خواهید خرید کنید. در حالی که کالادارایی عینی بوده و دارای ارزش ذاتی است و با کاغذی که دارای دارایی اعتباری است فرق می‌کند، چرا که اعتبار می‌تواند نصف شود اما ارزش دارایی ذاتی از بین

نمی‌رود، پس مالک آن به ازای دارایی ذاتی خود اعتبار بیشتری طلب می‌کند و ما به اصطلاح می‌گوییم کالاگران شده است. ما نمی‌توانیم در اقتصاد خرد کمکی به این موضوع کنیم. مثلاً در برابر کردن برگزاری نمایشگاه عرضه مستقیم کمک زیادی نمی‌کند چون صاحبان کالا حاضر به فروش کالای خود با ارزش گذشته آن نیستند.

بسیاری از بحث‌های بازار امروز ما به این شکل است که آیا با فروش یک کالای توان عین آن را با همان قیمت جایگزین کرد و اتفاقاً بعضاً به علت منفی بودن جواب این سؤال برخی تخلفات صنفی در اقتصاد خرد شکل می‌گیرد. سؤال شما را من به این صورت کامل می‌کنم که آیا در شرایط تکانه‌های ارزی و در شوک بالارفتن قیمت ارز و نقدینگی فراوان فعالان در خرده‌فروشی هم می‌توانند به تلاطم موجود دامن بزنند و شرایط را بدتر کنند؟ و جوابش این است که متأسفانه بله، به این معنا که تعداد تخلفات چند برابر می‌شود و تعداد متخلفان به این واسطه نیز چندین برابر، اما تعداد افراد بازرگانی ما بیشتر نشد؛ پس به همه نمی‌رسیدیم هرچند که ما تعداد بازرسی‌ها را چند برابر گذشته کردیم. مثلاً فرض کنید تعداد تخلفات هشت برابر شده اما بازرسان ما دو تا سه برابر گذشته کار می‌کنند و ممکن است از این جهت اجحافی به مردم شده باشد.

روی موضوع ارز بسیار تأکید کردید. شاید سؤالی که برای بسیاری مطرح باشد و تاکنون در خصوص آن ابراز نظرهای فراوانی شده است، دلیل بالارفتن قیمت ارز باشد که به گفته شما تنها عامل بالارفتن قیمت‌ها تورم است. برخی معتقدند دولت در مورد گران کردن ارز تعمد داشته است. برخی عوامل اقتصادی را موثر می‌دانند و عده‌ای هر دو دلیل را. حتی از دلایل سیاسی برای بالارفتن قیمت ارز سخن می‌گویند. نظر شما در این خصوص چیست؟

من به عنوان وزیر که قبل از همه همکارانم در دولت به محض افزایش اندک درصدی در قیمت ارز واکنش نشان می‌دادم و به بانک مرکزی اعتراض می‌کردم و بیشترین گلایه‌ها و شکایت‌ها را در این خصوص کرده‌ام و بر کنترل نرخ ارز و جلوگیری از تکانه‌های شدید تأکید داشتیم، نمی‌توانم بپذیرم که دولت بعمد قیمت ارز را بالا ببرد. ممکن است بعد از بالارفتن قیمت ارز، دولت از بانک مرکزی خواسته باشد دارایی ارزی خود را به نرخ روز تسعیر کند و از این موضوع استفاده کرده باشد، یعنی همان اتفاقی که در سال ۹۲ با مصوبه مجمع بانک مرکزی مبنی بر تسعیر نرخ ارز افتاد و از این بابت بدهی شرکت‌های دولتی و بانک‌ها به بانک مرکزی تسویه شد؛ اما این که شروع این کار با دولت بوده را من نه می‌پذیریم و نه باور دارم. می‌خواهم بگویم ما تحریم‌ها را خوب معرفی نکردیم. سابقه نداشته است حداقل در دولت‌های آقای خاتمی و آقای رفسنجانی درآمدهای ارزی کشور یکباره نصف شود. آیا دولت، نفت خود را به عمد نمی‌فروخت؟ خیر، ما به همه مشتری‌هایمان نفت می‌فروشیم. پس چرا قیمت ارز بالایی‌رود؟ چون درآمد ارزی ما کاهش پیدا کرده و چرا کاهش پیدا کرده است؟ چون نفت و فراورده‌های آن را نمی‌خرند، اما آیا دولت مقصر است که نفت و فراورده‌های آن را نمی‌خرند؟ کاملاً بی‌انصافی است. من وقتی تلاش شدید آقای قاسمی، وزیر نفت را برای فروش نفت و تلاش بانک مرکزی را برای بازگشت ارز به کشور می‌بینم، نمی‌توانم باور کنم دولت خود را در این چاله انداخته که مثلاً ۷۰ هزار میلیارد تومان پول به دست آورد؛ چرا که این مصیبت در مقایسه با منفعت درآمد ناشی از تسعیر بسیار مشکل‌زا و آزاردهنده است. شما حداقل این انصاف را برای مسئولان قائل باشید که کاری نکنند منافع ملی آسیب ببیند.

قبل از تشدید تحریم‌ها و بالارفتن قیمت ارز هم ما افزایش قیمت داشتیم که وزارتخانه شما را با چالش کنترل بازار مواجه می‌کرد. غیر از این است؟

این که قبل از تحریم‌ها ما افزایش قیمت داشتیم پس شما نباید فقط تحریم‌ها را مقصر بدانید سخن درستی است. به طور متوسط ما نرخ تورمی را در کشور داشتیم و من به خاطر دارم یک تورم سالانه نیز داشتیم؛ اما تورم اخیر بیشتر به دلیل تکانه‌های ارزی و شوک ارزی بود، ضمن این که نرخ ثابت تورم همچنان ادامه دارد که ناشی از تحریم هم نیست. در قوانین جاری و ثابت کشور، نکاتی در نظر گرفته و دستوراتی گنجانده شده است که هر سال تورم را به سال بعد پمپ می‌کند، یعنی هر تصمیمی که در سال از سوی هر سیستمی و دستگاهی مانند دولت یا مصوبه مجلس به افزایش قیمت منجر شود، بر اساس برخی قوانین موجب افزایش قیمت‌ها در تمام بخش‌ها مانند دستمزد و خدمات در سال آینده آن خواهد شد. این خطاهای قانونگذاری ماست که باید اصلاح شود. یعنی ما وقتی می‌خواهیم در آغاز هر سال جدید افزایش‌هایی را برای جبران تورم سال قبل تصویب کنیم یادمان می‌رود که همین بخش هم اندکی در افزایش تورم سال قبل نقش داشته و نباید سهم خودش را فراموش کند. لذا براساس آنچه گفتید، قبلاً هم تورم بوده است. یکی دیگر از مشکلاتی که بخصوص در حوزه کنترل بازار از آن صحبت می‌شود حضور مافیای و سوءاستفاده کنندگان از شرایط است؛ کسانی که به رانت اطلاعاتی دسترسی دارند. این افراد چه کسانی هستند؟ تجار بزرگ هستند یا آقازاده و نزدیکان مسئولان و کسانی که رانت اطلاعاتی دارند؟ چندی قبل از گروهی صحبت کردید که قصد اخلال در بازار مرغ را داشتند که جلوی آن‌ها را گرفتید. آیا آن‌ها مصداقی از این گروه‌های مافیایی بودند؟

باید بگویم اگر به دنبال افشای نام و نشان از جانب من هستید و این که اینها چه کسانی هستند، آفازاده هستند یا خیر؟ من، نه اطلاعات زیادی دارم و نه این موارد، مورد علاقه من است. اما به صورت دیگری به پرسش شما پاسخ بدهم که به نظر من بسیار مهم است. این که چرا انحصار شکل می‌گیرد؟ مگر ما یک نهاد ضد انحصار به اسم شورای رقابت نداریم؟ چرا شورای رقابت به این بحث ورود نمی‌کند تا قواعدی برای شکل نگرفتن انحصار وضع کند؟ بسیاری از واردکنندگان دوست دارند سهم قاطع و غالب بازار آن کالامال خودشان باشد و بسیاری از تولیدکنندگان نیز دوست دارند که بیشترین سهم بازار را داشته باشند. اما سهمی که اگر کسی به آن دست پیدا کرد، ایجاد انحصار می‌کند، چند درصد است؟ این انتظاری است که ما از شورای رقابت داریم. بحث ما با شورای رقابت نیز این است که شما سراغ قیمت‌گذاری خودرو آمدید که بحث مهمی نیست، چرا که سازمان حمایت هم می‌تواند آن را انجام دهد. شما بیاپید قواعدی را بگذارید تا ما بدانیم که باید چه کسانی را انحصارگر بدانیم و جلوی انحصار را بگیریم. اگر یک شرکت تولیدکننده مثلاً یک شرکت لوازم خانگی سهم سایر شرکت‌ها را خرید و سهمش را در تولید به ۷۰ درصد یا بالاتر افزایش داد آیا هیچ قاعده و قانونی هست که جلوی او را بگیرد. من می‌گویم، فعلاً نیست. اما نهادی به اسم شورای رقابت درست شده که این اعداد را بدهد. این راه‌ها را بدهد یعنی به ما بگوید چگونه جلوی بروز این انحصارات را بگیریم البته منظورم صرفاً قیمت‌گذاری نیست! اگر یک نفر به صورت مداوم ثبت سفارش کرده و واردات انجام می‌دهد بعد دامپینگ هم می‌کند تا سهم خود را بالاتر برد که در حال حاضر این اتفاق ناشایست رخ می‌دهد خب چه باید کرد یعنی سهم او تا چه حدی بالاتر برود ما باید احساس خطر کنیم؟ آن عدد، چند است؟ آن درصد از سهم بازار چند است. چه کسی این قواعد را به ما بگوید.

پس شما کاری برای جلوگیری از انحصار نمی‌توانید انجام دهید؟

منظورم این نبود، ما شروع کرده‌ایم. ولی من انتظار داشتم، شورای رقابت که در راس آن آقای دکتر پژویان به عنوان یک انسان علمی و فرهیخته حضور دارند، این موارد را مشخص کند. با ایجاد شفافیت در فضای کسب و کار، مافیا شکل نمی‌گیرد. ما اکنون نمی‌توانیم به عده‌ای که دور هم جمع شده و می‌خواهند برای کالایی تصمیم‌گیری کنند، عنوان مافیا بدهیم. می‌گویند ما یک انجمن هستیم که برای منافع خودمان تصمیم می‌گیریم. حقیقتاً هم نام گروهی که با هم همکاری می‌کنند، مافیا نیست بلکه مافیا نام گروهی است که با هم همکاری و تباہی می‌کنند؛ اما این که تفاوت این دو گروه چیست را باید یک نهاد مشخص کند. آن گروهی هم که مدتی قبل درخصوص مرغ دور هم جمع شدند و ما جلوی آن‌ها را گرفتیم به این دلیل بود که فکر کردیم جمع شدنشان در آستانه ماه مبارک رمضان می‌تواند از جنس تباہی و نه از جنس همکاری باشد. خیلی وقت‌ها مرغداران با هم همکاری می‌کنند که مثلاً تعهد مرغدار دیگری را تأمین کنند یا با وزارتخانه صحبت می‌کنند تا اجازه افزایش قیمت بگیرند، اسم این موارد، تباہی نیست. تباہی وقتی است که دور هم جمع می‌شوند و تصمیم می‌گیرند بازار را بر ضد مردم به حرکت درآورند، اما تعیین مصادیق در این خصوص، به عهده یک نهاد ضدانحصار است. در حقیقت ما به یک مجموعه از قواعد شفاف کننده در فضای کسب و کار نیاز داریم تا وزارت صنعت، معدن و تجارت بتواند آن‌ها را پیگیری کند. در فرهنگ و ادبیات اقتصادی ما بعد از انقلاب جا انداختند که عده‌ای با دسترسی به رانت از آن استفاده و فلان کالا را وارد می‌کنند، اما حال این موضوع جدی فضای کسب و کار ما نیست. ریشه‌های انحصار در گذشته دسترسی رانت آمیز به اطلاعات بوده، اما حالاً موضوع، فرق کرده است. مصادیق جدیدتری پیدا شده که البته به معنی محو کامل مصادیق قدیمی‌تر نیست، اما سهم مصادیق جدیدتر به مراتب بیشتر است. ما برای مقابله با انحصارطلبی‌های از نوع قبلی، قانون و قاعده گذاشتیم. مثلاً سعی کردیم مجوز واردات را حذف کنیم، چرا که مجوز، شروع رانت است. این مجوزها شروع یک فرایند فسادآمیز است یعنی این که خواص بیابند و مجوز بگیرند و عوام نیابند. مجوزها را برداشتیم، اما باز می‌بینیم که انحصار وجود دارد. می‌بینیم که برخی بسیار بیشتر ثبت سفارش می‌کنند و این موضوع، ما را نگران می‌کند. هیچ کار خلاف قانونی هم انجام نمی‌دهند اما همین که سهم‌شان در بازار بالامی‌رود، نگران کننده است، در حالی که هیچ شاخص و چارچوب قانونی به ما داده نشده است تا جلوی او را بگیریم. این موضوع حالانگران کننده است؛ افرادی که به پشتوانه قدرت مالی، سهم‌شان را در بازار بسیار بالاتر می‌برند. اگر منظور سؤال شما این گروه از افراد است من می‌خواهم بگویم که بله در شرایط فعلی اقتصاد، این گروه از افراد در بازار کسب و کار حضور دارند و ما نیازمند قواعد شفاف کننده‌ای در این خصوص هستیم. از حضور شورای رقابت در موضوع قیمت‌گذاری خودرو سخن گفتید. مدتی قبل هم ناگفته‌های خود را در این خصوص بیان کردید که نشان داد از آن ورود بسیار ناخرسند بوده‌اید. آیا فشار سیاسی برای ورود شورای رقابت به حوزه قیمت‌گذاری خودرو وجود داشت؟ بیشترین واکنشی که نسبت به موضعگیری من نشان داده شد این بود که وزیر از ورود شورا در حوزه قیمت‌گذاری ناراحت است و معتقد است این شش ماه معطلی برای گرفتن قیمت به صنعت خودروسازی کشور، آسیب زده است. این بخشی از گفته‌های من بود. بخش دیگر، این بود که دستور اصلی کار شورای رقابت، شکستن فضای انحصار و ایجاد محیط رقابت از طریق ایجاد قواعد و قوانین جدید فضای کسب و کار است و وجه عمده زحمتش باید متوجه این موضوع باشد. علت ورود شورای رقابت در قیمت‌گذاری خودرو هم این نبود که قیمت این کالا بالاست، بلکه علتش این بود که سال گذشته شورای اقتصاد نام خودرو را در فهرست کالاهای انحصار آورد و از آنجا به بعد شورای

رقابت وارد این حوزه شدند و از موضع رئیس جمهور نیز برای این ورود استفاده کردند. فریادهای ما هم به گوش آنها نرسید که علت بالابودن قیمت خودرو، شیوه قیمت‌گذاری آن نیست بلکه تولیدکننده به سرمایه در گردش کافی دسترسی ندارد و نمی‌تواند به اندازه کافی تولید کند و طبیعی است با کاهش تولید و البته افزایش قیمت ارز نیز افزایش مواد اولیه و قطعات مرتبط، قیمت بالارفته است. اما برخی اعضای شورای رقابت بدون توجه به این تحلیل علمی ما عنوان کردند که نحوه قیمت‌گذاری وزارتخانه موجب شده است قیمت‌ها بالابورد، و ادعا کردند قیمت خودرو را ۳۰ تا ۴۰ درصد پایین می‌آورند، برخی از آنها آدرس اشتباه دادند. بعد هم عمل‌ناستند قیمت را ۳۰ تا ۴۰ درصد پایین بیاورند و به همان صحبت‌های ما درخصوص بالارفتن قیمت ارز و قطعات رسیدند. ما از قبل گفته بودیم باید برای افزایش تولید به خودروسازان، سرمایه در گردش و ارز بدهیم. آنها بعد از مدتی صادرکننده می‌شوند و ارز را برمی‌گردانند. حالا هم بعد از شش ماه هنوز در نقطه اول هستیم. در حالی که موضوع خودرو اصلایم‌گذاری نیست، موضوع خودرو این است که دو جریان پولی ریالی و ارزی را باید به سمت آن هدایت کنیم در غیر این صورت نمی‌تواند تولید خود را بالاببرد و هزینه‌های سنگین خود را سرشکن کند. در این حالت نمی‌تواند کالای کیفی را با قیمت ارزان به دست مردم برساند. این شش ماه هم گذشت و در آزمایشگاه جامعه، حرف ما تست شد. به این نکته هم توجه کنید که سال قبل وقتی در شورای پول و اعتبار، دادن وام سرمایه در گردش به خودروسازان را مطرح کردیم، برخی نمایندگان مجلس در جلسه، مخالف عمده دادن وام بودند و در نامه‌ای سرگشاده در مجلس گفتند «وا مصیبتا و وا اسلاما چه نشسته اید که می‌خواهند به تولیدکننده وام بدهند.» همان جا من گفتم که اگر وام ندهیم تولید خودرو کاهش می‌یابد و قیمت آن بالامی‌رود. گفتند این طور نیست و اینها وام نمی‌خواهند. نامه نگاری کردند و شورای پول و اعتبار هم مبلغ وام را از ۱۰۰۰ میلیارد تومان به هرکدام از خودروسازان بزرگ به ۵۰۰ میلیارد تومان کاهش داد و همان را نیز ندادند. می‌خواهم تحلیل جریان داشته باشیم نه تحلیل نقطه‌ای. آن موقع، قرار بود سرمایه در گردش به خودروساز بدهند، گروهی مخالفت کردند تا قیمت خودرو بالارفت، وقتی خودروساز خواست کالایش را با قیمتی بفروشد که ضرر نکند، یک جریان دیگر برای پایین آوردن قیمت خودرو شروع به فعالیت کردند و به نظر من همه باید با یک تحلیل علمی و به دور از اغراض سیاسی و فشارهای رسانه‌ای از آنچه کرده‌اند درس بگیرند و دوباره سعی و خطا شکل نگیرد. توصیه شما درباره رفتار با صنعت خودرو چیست؟

نباید به دلیل حفظ یا افزایش مخاطب حرف‌هایی بزنیم که اقتصاد و تولید را دچار مشکل کند. به نظر من در شرایط کنونی، باید سرزنش‌ها نسبت به صنعت خودروسازی را متوقف کرد، چرا که حال‌آزمان حمایت از صنعت خودروسازی و البته نه یک یا دو بنگاه خاص است. تولید محصول کیفی و ارزان با حمایت علمی و عملی از تولید داخلی امکان‌پذیر است. آقای دکتر چند وقت است برای خرید به فروشگاه نرفته اید؟ فکر کنم از عید تا الان.

وقتی خانوادتان به خرید می‌روند به شما چه می‌گویند. در مهمانی‌ها چطور؟ آیا کسی حرفی از بازار و قیمت‌ها می‌زند. بله، آنها خوب نمی‌گویند. همه جا درباره قیمت‌ها بد می‌گویند. وقتی برای خانه چیزی می‌خرند از قیمت‌ها گلایه می‌کنند. جامعه هم همین گلایه را دارند. ما چون نقطه آخر ارتباط با مردم هستیم مردم ما را می‌بینند و گلایه می‌کنند.

در طول دوران وزارت تان چه اتفاقاتی موجب خوشحالی شما شد و برایتان خوشایند بود؟ حمایت واقعی از تولید داخلی از کارهایی بود که مرا مشعوف و مسرور می‌کرد. همه وزرای صنایع گذشته علاقه مند بودند برای حمایت از کالاهای ساخت داخل، محدودیت و ممنوعیت‌هایی سر راه واردات مشابه خارجی این کالاها بگذارند تا تولید داخل جان بگیرد و بعد واردات را آزاد کنند. تقریباً هیچ یک به دلیل شرایط خاص آن دوران موفق نشدند. در حقیقت، به دلیل مخالفت‌هایی که وزارت بازرگانی و وزارت صنایع داشتند، این موضوع میسر نمی‌شد. اما از آنجا که ما، هم مسئول تولید و هم مسئول توزیع و بازار و هم پاسخگوی ذی‌نفعانمان بودیم در این دو حوزه چند کار خوب انجام دادیم. ما ۷۰۰۰ ردیف تعرفه‌ای داریم که ۲۲۰۰ ردیف تعرفه‌ای آن کالای مصرفی است که ما مشابه آنها را در داخل تولید می‌کنیم. ما جلوی ورود همه اینها را گرفتیم چون ارز نداشتیم که صرف وارداتشان شود. به خاطر دارم اگر یک وزیر صنایع می‌خواست جلوی واردات پنج قلم از اینها را بگیرد، چند ماه در خصوص آن در رسانه‌ها بحث و گفت و گو می‌شد و در نهایت هم موفق نمی‌شد. موضوع خوشحال‌کننده دیگر خبرهایی از رونق تولید داخلی این کالاهاست. کار دیگری که برایم خوشحال‌کننده است به نظرم در کل هشت سال و با تلاش همه وزرای بازرگانی و صنعت انجام شد، تبدیل کشور به یک کارگاه عظیم ساخت صنعتی است. کارخانه‌های بسیاری طی این هشت سال ساخته شد و بنگاه‌های اقتصادی زیادی شکل گرفت. افتتاح‌ها نیز بسیار جذاب بودند. حس می‌کردم یک گام جلوتر رفته ایم و دیگر آن کشور قبلی نیستیم. درست است که برخی رسانه‌ها به مسئله واردات پورشه و از این دست پرداختند، اما ما در شلوغی‌های اخبار مرتبط با ارز و واردات، قواعد سختی وضع کردیم، قواعدی که فکر می‌کنیم به نفع تولید است.

همچنین ما تعرفه‌های بسیار بالایی داشتیم و از این نظر جزو چند کشور اول دنیا بودیم، که شاید یک مانع جدی در پیوستن به سازمان تجارت جهانی بود. چانه زنی برای کاهش تعرفه‌ها در شرایط ارزی گذشته می‌توانست برایمان آسیب‌زا باشد اما در بلوای افزایش قیمت ارز، تکانه‌های ارزی و شلوغی‌های سیاسی، ما ارزش ۷۰۰۰ ردیف تعرفه‌ای را نصف کردیم. فقط به یاد بیاورید که وقتی تعرفه واردات خودرو را می‌خواستیم از ۹۰ به ۸۰ درصد کاهش دهیم چه اتفاقی افتاد و مجلس و رسانه‌ها هم وارد شدند. ما تعرفه‌ها را کاهش دادیم بدون این که به نابودی تولید داخل منجر شود، چون مخالفان کاهش تعرفه می‌گفتند با کاهش تعرفه‌ها تولید داخلی نابود می‌شود. به دو یا سه دلیل توانستیم در این موقعیت خاص اقتصادی این کار را انجام دهیم. یکی این که تعرفه کالاهایی مانند مواد اولیه بودن و ماشین آلات بودن پایین آورده شد که جزو گروه ۱۰ نیستند یعنی باید وارد کشور می‌شدند. دوم این که تولیدکننده داخلی به دلیل افزایش قیمت ارز مطمئن بود هر کس که این کالاها را وارد می‌کند باید با ارز دو، سه برابری این تعرفه را پرداخت کند و واردات ارزان تمام نمی‌شود. ما سعی کردیم در دل تحریم، کارهایی که سال‌ها می‌خواستیم انجام دهیم، به نتیجه برسانیم که یکی از آن‌ها همین کاهش تعرفه‌ها بود. اگر شرایط تحریمی نبود شاید این موضوع، امکان‌پذیر نمی‌شد البته ادغام دو وزارتخانه بازرگانی و صنایع هم بسیار کمک کرد، زیرا دعوی بین وزارتخانه‌ها شکل نمی‌گرفت، هرچند ما برای انجام این کار، با وزرای اقتصادی، کارشناسان و بخش خصوصی مشورت کردیم و این کارها نتیجه صدها ساعت جلسات کارشناسی است. این که کالاها ۱۰ اولویت شوند، قبلا وجود نداشت. این که واردات اولویت ۱۰ ممنوع شود قبلا وجود نداشت، این که تعرفه‌های ۱۰ اولویت کالایی، نصف شود، قبلا وجود نداشت. من انجام همه این کارها را لطف خدا می‌دانم. اینها کارهای بزرگی در حوزه تجارت خارجی و حمایت از تولید هستند.

چه چیزهایی این دوران باعث ناراحتی تان شد و آن را جزئی از عملکرد منفی خود می‌دانید؟

دلنگرانی‌ها این بود که هر بار با افزایش قیمت ارز، می‌دانستم که دو، سه یا چهار ماه بعد، افزایش قیمت‌ها در بازار را خواهیم داشت و باید فحش و سیلی آن را بخوریم. مجلس تهدید به استیضاح می‌کند و روزنامه‌ها هم علیه ما می‌نویسند. اگر بخواهم صادقانه بگویم، حقیقتاً من دو مشکل داشتم؛ یکی این که اقتصاد با افزایش قیمت ارز آسیب می‌بیند و این که همگان بعد از سه تا چهار ماه که نتیجه آن را در بازار می‌بینند، فکر می‌کنند که ما کم کاری کردیم و به ما بد می‌گویند. برای تأمین ارز کالاهای اساسی نیز خیلی اذیت شدیم. حالا از گفتن این که بر ما و همکاران در بانک مرکزی چه گذشت و چگونه ما این ارز را تأمین و در بانک‌های کشورهای مختلف جابه‌جا کردیم، بگذریم. یکی از خاطرات تلخ وقتی بود که آقای موحدی قائم مقام وزارت صنعت طی مصاحبه‌ای در اردیبهشت ماه، حرکت تدریجی از ارز مرجع به ارز مبادله‌ای برای کالاهای اساسی را اعلام کردند. ما برنامه خوبی برای این کار داشتیم که متأسفانه فرصت هماهنگی با مقامات بالادستی پیش نیامد و آقای دکتر رحیمی در مصاحبه‌ای آن را رد کردند. این موضوع مرا ناراحت کرد. به نظرم تصمیم خوبی گرفته بودیم هم برای بازار و هم برای جلوگیری از رانت. فکر کردم که احترام به مقامات بالاتر واجب است، بنابراین پاسخ رسانه‌ای ندادم. البته باز هم عرض می‌کنم مهم‌ترین اتفاق ناخوشایند که تلخی آن هرگز از ذائقه‌ام نخواهد رفت این بود که با وجود انبوه تلاش‌های ما در وزارت صنعت خانواده‌های ایرانی با گرانی و تورم مواجه شدند و تأمین معیشت برای برخی سخت و شاید بسیار سخت شد و بدترین آن‌ها وضع مرغ در رمضان سال ۹۱ بود.

اگر به عقب برگردید باز هم این پست را قبول می‌کنید؟

ما خود را سرباز نظام می‌دانیم و وظیفه‌ای جز انجام تکلیف نداریم، ولی به نظرم تغییر دولت‌ها هم کار زبینه و ارزشمندی است. لذا گذشته را رها کنیم و برای آیندگان دعا کنیم تا کارشان ساده‌تر و سهل‌تر باشد.

۲-۵-۴ ناگفته‌هایی از غضنفری، حرف‌هایی از جنس تولید، چند توصیه به وزیر آینده

(گفتگوی تلویزیونی با واحد مرکزی خبر)

وزیر صنعت، معدن و تجارت کشور در مصاحبه‌ای اقدامات خود را در دوره مسئولیت در این وزارتخانه در بخش‌های صنایع و معادن، صادرات غیر نفتی، اجرای قانون هدفمندی و مدیریت بخش صنعت و معدن پس از تشدید تحریم‌ها تبیین کرد. مهدی غضنفری که با رای اعتماد ۲۱۸ نماینده مجلس، سکان وزارت صنعت، معدن و تجارت را در دست گرفت می‌گوید، هرچند در زمینه تولید، با موفقیت‌هایی مثل سه برابر شدن ظرفیت‌های تولید در دولت‌های نهم و دهم نسبت به گذشته و افزایش صادرات غیرنفتی کشور از حدود هشت میلیارد دلار در سال ۸۴ به بیش از ۴۲ میلیارد دلار در سال ۹۱ دلگرم است اما دشواری‌های تأمین کالاهای مصرفی مردم و کالاهای مورد نیاز بخش‌های تولیدی بارها خواب را از چشمانش ربوده است.

وی درباره برجسته‌ترین اقدامات انجام شده در وزارت صنعت، معدن و تجارت گفت: در دولت‌های نهم و دهم کارهای گسترده‌ای انجام شد که شاید انتخاب دو مورد از آن‌ها کار سختی باشد با این حال ظرفیت‌سازی‌های صورت گرفته در تولید کالاهای صنعتی و معدنی نظیر فولاد، آلومینیوم و سیمان نه تنها ما را از واردات آن‌ها بی‌نیاز کرده بلکه صادرکننده برخی از آن‌ها نیز شده ایم.

وزیر صنعت، معدن و تجارت هدفمندسازی یارانه‌ها در حوزه صنعت و معدن و کنترل بازار پس از اجرای آن و نیز مدیریت حوزه صنعت، معدن و تجارت در شرایط تحریم‌ها و مقابله با آن و همچنین اداره اقتصاد در این شرایط را از برجسته‌ترین اقدام‌های دوران تصدی خود بر وزارت صنعت، معدن و تجارت اعلام کرد.

غضنفری افزود: در دو سال اخیر به ویژه در حوزه صنعت، معدن و تجارت که ۴۰ درصد اقتصاد کشور را در بر گرفته است، فشار زیادی وارد شد که مقابله با تحریم‌ها در این بخش یکی از برجسته‌ترین اقدام‌های صورت گرفته در این بخش بوده است.

وی ادامه داد: در پی تشدید تحریم‌ها، صادرات نفت کاهش یافت و همزمان فشار دیگری بر بانک مرکزی وارد شد و درآمدهای حاصل از فروش نفت امکان انتقال به داخل کشور را پیدا نکردند همچنین در این شرایط به ازای خریدها امکان پرداخت وجه به فروشندگان خارجی وجود نداشت که این امر باعث چند برابر شدن قیمت ارز شد و تأمین کالا و مواد اولیه تولید را با مشکل مواجه کرد.

از وزیر صنعت، معدن و تجارت پرسیده شد چه تصمیماتی در حوزه کاری خود گرفتید که اگر امروز دوباره تکرار شود از اخذ آن‌ها جلوگیری خواهید کرد؟ گفت: معمولاً تصمیم‌گیران، غفلت‌ها یا کاستی‌هایی دارند که شاید در دوره خودشان یا با زبان خودشان قابل بیان نباشد، نه اینکه نمی‌خواهند بیان کنند بلکه اگر می‌دانستند که باید این تصمیم را بگیرند حتماً می‌گرفتند.

وی افزود: بخشی از تصمیم‌هایی را که باید می‌گرفتیم و نگرفتیم می‌تواند به این دلیل باشد که بر اساس اولویت‌های تعریف شده، برخی مسائل را مهم تلقی کرده و به همین دلیل به سمت آن‌ها حرکت کردیم در همین حال ممکن است شخص دیگری، به موضوعاتی که کمتر به آن توجه کرده‌ایم توجه بیشتری کند و طبیعتاً نگرش متفاوتی داشته باشد.

غضنفری در عین حال ضعف اطلاع‌رسانی را از جمله مواردی می‌داند که باید به آن بیشتر توجه می‌شد و تصریح کرد: وقتی سرگرم موضوعات اجرایی نظیر ساخت طرح‌ها، تأمین مالی، افتتاح و رساندن ارز و ریال هستیم، از این که مردم را از چرایی کار آگاه کنیم، غفلت می‌کنیم.

وزیر صنعت، معدن و تجارت در عین حال در پاسخ به این که بازنگری در چه تصمیمی را لازم می‌دانید؟ اظهار کرد: پس از تلاطم ارزی و تغییر برخی از سیاست‌های تجارت خارجی در تیم اقتصادی دولت، تصمیم گرفته شد ارز صادرکنندگان غیرنفتی به چهار روش، به کشور بازگردد، اما هم اکنون صادرکنندگان غیرنفتی نگرانی‌هایی مبنی بر نوع بازگشت ارز خود به کشور دارند که این موضوع بر صادرات غیرنفتی اثر منفی گذاشته است. بنابراین اگر شرایط را به گونه‌ای آزادتر ترسیم می‌کردیم تا آن‌ها بتوانند ارز خود را با روش‌های متنوع‌تری بازگردانند آثار نهایی آن بهتر بود.

غضنفری ادامه داد: وزارت صنعت، معدن و تجارت با پیمان سپاری ارزی مخالفت شدید داشت که خوشبختانه این تصمیم در هیات اقتصادی دولت تصویب نشد اما می‌شد روش‌های انتقال ارز را نیز متنوع‌تر کرد تا از این بابت درآمدهای ارزی غیرنفتی بیشتری داشته باشیم. البته بد نیست این سؤال از منتقدان پرسید شود که اگر آن‌ها بودند چه می‌کردند.

وی درباره تصمیمی که دوست داشت بگیرد، اما نگرفت و یا نشد نیز گفت: آرزو داشتم زمانی که وزیر بازرگانی و یا وزیر صنعت، معدن و تجارت شدم مانند چند سال قبل که این دو وزارتخانه، بانک‌های تجاری و تخصصی خود را داشتند، می‌توانستم اعمال مدیریت بیشتری روی بانک‌ها داشته باشم اما نتوانستیم آن را اجرایی کنیم.

وزیر صنعت، معدن و تجارت افزود: وزارتخانه مهمی مانند وزارت صنعت، معدن و تجارت باید بتواند مسئولیت بانک‌های تخصصی نظیر بانک صنعت و معدن، بانک توسعه صادرات و چند بانک تجاری را داشته باشد تا بتواند منابع مالی را بهتر به طرح‌ها تخصیص دهد. غضنفری ادامه داد: به هرحال وزیر اقتصاد و رئیس کل بانک مرکزی نمی‌توانند دیدگاه تولیدی قوی داشته باشند زیرا مجبورند به حوزه‌های دیگر هم توجه کنند و فقط به تولید فکر نمی‌کنند.

به گفته او، دستگاه متولی تولید باید بتواند پشتیبانی بانکی قوی‌تری داشته باشد و بر این بانک‌ها اعمال مدیریت کند و منابع مالی را بهتر به دست متقاضیان برساند.

از غضنفری درباره شیرین‌ترین خاطره دوران وزارتش پرسیده شد که او گفت: گرچه همه افتتاح‌ها شیرین بود، اما نخستین بار که موفق شدیم صادرات غیرنفتی را به ۲۰ میلیارد دلار برسانیم جشن ۲۰ میلیارد دلاری را در سال ۸۸ گرفتیم که شیرینی آن جشن را هرگز فراموش نمی‌کنم چرا که برای من مهم بود صادرات غیرنفتی قدامت کند و خود را نشان دهد و به واردات نزدیک شود. او درباره تلخ‌ترین خاطره دوران وزارتش نیز اظهار کرد: وقتی بانک مرکزی تحریم و امکان انتقال ارز سخت شد، جلسه‌ای با معاونانم داشتم که پس از آن تا چند روز بیمار بودم چون به هرشکلی که حساب می‌کردیم می‌دیدیم پاسخگویی ما نسبت به مشکلاتی که برای مردم پیش می‌آید بسیار سخت خواهد بود و افزایش قیمت ارز به سه برابر نیز خیلی ناخوش آیند و تلخ بود. مردم نیز از ما انتظار داشتند مانع از گلوله بهمنی که شروع به بزرگ شدن می‌کند و از بالا به سمت پایین سرازیر می‌شود و آثار سوئی را در زندگی مردم به وجود می‌آورد بشویم.

از غضنفری درباره مهم‌ترین توصیه اش به وزیر بعدی پرسیده شد که او اظهار کرد: وزیر صنعت، معدن و تجارت بعدی باید رابطه خوبی با رئیس جمهور داشته باشد هرگونه فاصله با او می‌تواند آسیب زیادی به این وزارتخانه وارد کند. دوم این که تعامل نزدیک با مجلس بسیار ضروری است.

به عقیده او، نمایندگان مجلس به دلیل مشغله‌ای که دارند همیشه در جریان جزئیات قرار نمی‌گیرند به همین دلیل مشاهده می‌شود اظهار نظرهایی می‌کنند در حالی که بخشی از واقعیت به آن‌ها گفته نشده است.

وی ادامه داد: رئیس جمهور بعدی باید از وزیر اقتصاد و رئیس کل بانک مرکزی بخواهد مراقبت بیشتری از این حوزه داشته باشند، به خاطر داریم وقتی می‌خواستیم ذخیره‌سازی هدفمندی را انجام دهیم بسیار اذیت شدیم و اینکه از چه بانکی وام بگیریم تنها بودیم و خیلی زمان گذاشتیم.

وزیر صنعت، معدن و تجارت ادامه داد: تعاملات و جلسات مشترک با وزارت جهادکشاورزی نیز مهم است، اگر از ابتدای شکل‌گیری دولت، هر کدام ساز جدایی بزند وزارتخانه اذیت می‌شود بنابراین باید با هم دوست و برادر باشند.

غضنفری با بیان این که نظر دیگر بنده تداوم رویه مدیریت واحد بر حوزه‌های صنعت، معدن و تجارت یا راهبرد ادغام وزارت با هدف کمک به مدیریت تحریم‌ها است، گفت: در گذشته تصمیمات وزارت صنایع و معادن توسط وزیر بازرگانی بایگانی می‌شد یا درخواست‌های وزارت بازرگانی ماه‌ها در کارتابل وزیر صنایع و معادن می‌ماند اما هم اکنون هفت هزار ردیف تعرفه‌ای داریم که اختلاف بر سر واردات حتی یک کالا می‌تواند مشکلات جدی ایجاد کند در حالی که در مدیریت واحد بر این بخش‌ها مدیریت بهتری را اعمال خواهد کرد.

از وزیر صنعت، معدن و تجارت دولت دهم خواسته شد در نقدی منصفانه، مهم‌ترین نقطه و ضعف خود را بیان کند که غضنفری ادامه داد: مهم‌ترین نقطه قوت و ضعف من هر دو بر سر یک موضوع و آن اتکا به مشورت بسیار با کارشناسان، مسئولان و صاحبان بخش‌های خصوصی و تعاونی است که می‌تواند هم نقطه قوت باشد و هم به دلیل کند کردن سرعت تصمیم‌گیری، نقطه ضعف تلقی شود. او معتقد است قاطعیت یعنی تصمیم‌گیری بر اساس ۹۰ درصد اطلاعات، نه ۲۰ درصد اطلاعات.

از وزیر صنعت، معدن و تجارت پرسیده شد اگر نمره رضایت را ۱۰۰ بگیرد شما به خود و مجموعه تحت مدیریتتان چه نمره‌ای می‌دهید که او اظهار کرد: باید از مردم بپرسید، اما اگر تلاش همکاران و مدیران را در نظر بگیریم به آن‌ها ۱۰۰ می‌دهم ولی اگر بخواهیم نتیجه تلاش‌ها را برای بهبود زندگی مردم در نظر بگیریم مطمئناً با ۱۰۰ فاصله زیادی دارد.

وزیر صنعت، معدن و تجارت درخصوص تعداد طرح‌های حوزه صنعت و معدن با بیش از ۷۰ درصد پیشرفت فیزیکی ادامه داد: تعداد بنگاه‌های افتتاح شده در دولت‌های نهم و دهم به اندازه همه بنگاه‌هایی است که از ابتدا تا سال ۸۴ به بهره‌برداری رسیده است اما هم اکنون چهار هزار طرح با بیش از ۷۰ درصد پیشرفت فیزیکی وجود دارد که بسیاری از آن‌ها تا پایان امسال و بخشی از آن هم تا پایان ۹۳ به بهره‌برداری می‌رسد.

وی ادامه داد: زمانی که مهر ماندگار تعریف شد پروژه‌های با پیشرفت فیزیکی پایین توان قرار گرفتن در فهرست مهرماندگار را نداشتند که در طول این یکسال توانستند خود را به ۷۰ درصد برسانند که تاکنون نزدیک به هزار میلیارد تومان تسهیلات برای آن‌ها پرداخت شده که مبلغ این تسهیلات به حدود پنج هزار میلیارد تومان می‌رسد.

از غضنفری خواسته شد درباره موضوعی که دوست دارد در پایان دوره وزارت خود با مردم در میان بگذارد برایمان بگوید او گفت: قبل از اینکه وزیر صنعت، معدن و تجارت شوم وزیر دیگری بر مسند وزارتخانه‌های صنایع و بازرگانی تلاش‌های فراوانی کردند که ذکر نتیجه این تلاش‌ها برای تشکر از همه آنان لازم است.

غضنفری به سراغ آمار و ارقام شاخص‌های توسعه صنایع پایه در هشت سال گذشته رفت و افزود: در حالی که ظرفیت تولید فولاد خام در سال ۸۴، ۱۰ میلیون تن بود این میزان در سال ۹۲ به ۲۴ میلیون تن رسیده است. ظرفیت تولید محصولات فولادی نیز از ۱۳ میلیون تن در سال ۸۴ به ۳۱ میلیون تن و ظرفیت تولید سیمان هم از ۳۳ میلیون تن در سال ۸۴ به ۸۰ میلیون تن در سال ۹۱ رسیده است. وی ادامه داد: ظرفیت تولید آلومینیوم نیز از ۲۳۰ هزار تن در سال ۸۴ به ۴۶۰ هزار تن و همچنین ظرفیت تولید مس هم از ۱۹۰ هزار تن در سال ۸۴ به ۲۵۰ هزار تن در سال ۹۱ رسیده است.

او با اشاره به اینکه ظرفیت تولید کاشی و سرامیک هم از ۱۸۰ میلیون مترمربع به ۳۸۰ میلیون مترمربع افزایش یافته، عملکرد صنعت، معدن و تجارت کشور در دولت‌های نهم و دهم را بیانگر سرمایه‌گذاری ۱۲۰ هزار میلیارد تومانی در این بخش دانست. علاوه بر اینکه ۵۵ هزار طرح در هشت سال گذشته به بهره‌برداری رسیده است در همین حال متوسط رشد سالانه صادرات غیرنفتی نیز به ۲۲ درصد رسید. وزیر صنعت، معدن و تجارت درخصوص کار بعد از وزارت نیز اظهار کرد: بنده عضو هیات علمی دانشگاه هستم و جنس اصلی فعالیتیم تدریس است بنابراین به دانشگاه برمی‌گردم و تدریس را ادامه خواهیم داد

۲-۵-۵ استقلال ارزی در شرایط تحریم امکان‌پذیر است

(گفتگو سیدعلیرضا شجاعی، معاون برنامه‌ریزی وزیر صنعت، معدن و تجارت با روزنامه جام جم بهار ۱۳۹۲)

شاید صحبت کردن از استقلال ارزی در شرایطی که درآمدهای نفتی کشور به واسطه تشدید تحریم‌ها با کاهش قابل توجهی مواجه شده، در نگاه اول چندان منطقی به نظر نرسد؛ چراکه در سال‌های گذشته با وجود وابستگی شدید به این بخش از درآمدها، امکان فاصله گرفتن کشور از اقتصاد تک محصولی و توسعه صادرات غیرنفتی فراهم نشده و اقتصاد ایران همواره با کسری تراز تجاری بدون احتساب نفت مواجه بوده است؛ اما این روزها وزارت صنعت، معدن و تجارت در حال برنامه‌ریزی برای رفتن به سمت این هدف یعنی اقتصاد بدون نفت است.

این اتفاق البته مستلزم افزایش قابل توجه در صادرات غیرنفتی و مهم‌تر از آن کنترل واردات است که به نظر دشوار می‌رسد، اما معاون برنامه‌ریزی وزیر صنعت، معدن و تجارت با استناد به آمار و ارقام تأکید دارد این برنامه‌ریزی اصلاً آرمانی نیست و کاملاً با واقعیات منطبق بوده و قابل اجراست. علیرضا شجاعی بر این باور است که با برنامه‌ریزی‌های انجام شده، رفتن به سمت اقتصاد غیرنفتی و حضور در بازارهای جهانی در سال جاری با فرض ادامه همین شرایط تحریمی امکان‌پذیر است.

چه شد مجموعه دولت به این نتیجه رسید که در شرایط سخت تحریمی و درست زمانی که با کاهش درآمدهای نفتی مواجه شده ایم، کشور می‌تواند به استقلال ارزی برسد؟

برای پاسخ به این پرسش کمی به عقب برمی‌گردم. پیشینه طرح استقلال ارزی به دو ماه قبل از سال ۹۲ برمی‌گردد. در آن زمان روی این موضوع متمرکز شدیم که آیا می‌توانیم در بخش صنعت، معدن و تجارت طوری برنامه‌ریزی کنیم تا ارز مورد نیاز این بخش اتکالی به بخش نفت نداشته باشد. این مسأله از آنجا شکل گرفت که نزدیک ۲۵ میلیارد دلار از ارز مورد نیاز به وسیله صادرکنندگان غیرنفتی تأمین شده بود. از طرفی هم سال گذشته گروه بندی‌های کالایی، زمینه ساز جهت دهی ارز به سمت تولید شد و همچنین مدیریتی بر نیازهای ارزی و تقاضای آن ایجاد کرد. بعد از آن در نیمه دوم سال ثبت سفارش گروه ده کالایی ممنوع شد که خود این مسأله می‌توانست بر کاهش ارزی تأثیرگذار باشد. این طرح‌ها از سال گذشته شروع شد و انگیزه لازم را برای برابری صادرات و واردات و صفر کردن تراز تجاری ایجاد کرد؛ اما اصل ماجرا این است که بتوانیم اتکا به درآمدهای ارزی نفت را در این حوزه به صفر برسانیم. این در حالی بود که زمانی نسبت واردات به صادرات بسیار زیاد و حدود ۱۹ برابر بود که این به تدریج کم شد و با کاهش از چهار یا پنج برابر در سال‌های اخیر به دو برابر رسید. این مسائل درست همزمان با فرمایشات رهبر معظم انقلاب در نوروز امسال شد به اقتصاد بدون نفت اشاره و شرط این مسأله را برنامه‌ریزی و اجرا عنوان کردند. تمام این مسائل سبب شد تا به سمت اجرای طرح استقلال ارزی برویم. این طرح هم یک نکته اساسی دارد و آن این که در گام اول باید یک بررسی دقیق درباره تجارت خارجی کشور انجام شود. از این طریق می‌توان به این نکته دست یافت که باید چه مواردی را و در چه سطحی مدیریت کنیم.

پرسش اساسی در ارتباط با برابری صادرات و واردات این است که آیا این مسأله از طریق کاهش واردات ناشی از تحریم‌ها قرار است محقق شود یا این که صادرات را آنقدر افزایش می‌دهیم که به میزان واردات نزدیک شود. ضمن این که اگر قرار است با افزایش صادرات به این مهم دست پیدا کنیم، این کار با افزایش حجمی صادرات محقق می‌شود یا با افزایش ارزش صادرات به واسطه بالا رفتن قیمت دلار؟ در سال گذشته با احتساب معیانات گازی ۴۱,۳ میلیارد دلار صادرات و ۵۳,۳ میلیارد دلار واردات داشتیم. تفاضل این دو رقم ۱۲ میلیارد دلار است به این معنی که اگر ارزش صادرات کشور ۱۲ میلیارد دلار دیگر افزایش پیدا کند با میزان واردات برابر خواهد شد، اما یک نکته دیگر هم باید بررسی شود. در این سال شاهد کاهش ۶ درصدی صادرات و ۷,۱۳ درصدی واردات بودیم؛ بنابراین شاید این استدلال که نزدیک شدن این دو رقم به یکدیگر در نتیجه کاهش بیشتر واردات بوده، درست باشد. به همین جهت در طرح استقلال ارزی به این نکته دقت کرده‌ایم که باید ضمن حفظ یا ارتقای حجم تجارت به تراز تجاری مثبت دست پیدا کنیم. در ضمن تمام محاسبات ما با دلار انجام می‌شود؛ سپس این نگرانی که با افزایش قیمت دلار، رقم صادرات بیشتر نشان داده شده، وجود نخواهد داشت. اما در سال ۹۱ با وجود افزایش ارزش دلار و به تبع آن تشویق صادرات، شاهد کاهش ۶ درصدی ارزش صادرات بوده ایم، این در حالی است که آمارها حاکی از افزایش وزن صادرات است.

بیشترین کاهش در بخش صادرات پتروشیمی بود. به این معنی که صادرات محصولات پتروشیمی ۳۳ درصد کاهش یافت. در سال ۹۰، ۱۵ میلیارد دلار صادرات پتروشیمی انجام شد که این رقم در سال گذشته به ده میلیارد دلار رسید. کاهش دوم هم در بخش معیانات گازی بود. در این بخش در سال ۹۰ بیش از ده میلیارد دلار صادرات انجام شد در سال ۹۱ این رقم به ۸,۸ میلیارد دلار رسید. این هم نشان دهنده کاهش ۱۰ درصدی صادرات معیانات گازی بود. با وجود این، صادرات دیگر کالاها نزدیک به ۲۰ درصد رشد داشت که این امر سرجمع کاهش صادرات را به حداقل رساند و سرانجام سال را با کاهش ۶ درصدی صادرات غیرنفتی به پایان بردیم. اینها همه در حالی بود که ادعای تحریم کنندگان این بود که می‌خواهند ایران را به سمتی ببرند که عاری از کسب و کار شود. اتفاقاً تأکید هم بر

افزایش صادرات در همان بخش‌هاست، با وجود این که باید با حمایت از دیگر طرح‌های پتروشیمی، امکان افزایش صادرات در این بخش را هم فراهم کنیم؛ بنابراین همان طور که اشاره کردم، پیش فرض اجرای طرح استقلال ارزی برابری صادرات و واردات با حفظ یا ارتقای حجم تجارت است؛ ضمن این که در این طرح به این نکته هم توجه داریم که استقلال ارزی از دو راه امکان‌پذیر است: کاهش ارزی و افزایش ارزی.

بنابراین نگاه مجموعه وزارت صنعت، معدن و تجارت به این طرح یک نگاه تلفیقی و معطوف به کاهش واردات و افزایش صادرات به منظور صفر کردن تراز تجاری کشور است.

البته این جمله را این گونه اصلاح می‌کنم: کاهش ارزی و افزایش ارزی؛ یعنی باید مدل‌هایی را طراحی کنیم که به ارز کمتری احتیاج داشته باشیم و از طرفی ارز بیشتری هم تولید کنیم.

یعنی شاید بتوان به طور مثال رقم واردات را با افزایش واردات مواد اولیه بالا برد تا از این طریق کالاهای وارداتی، زمینه ساز تولید کالا در داخل و در نتیجه افزایش صادرات و ارزی به کشور شود.

اتفاقاً می‌خواهم همین نکته را بگویم. برنامه‌ریزی این است که با افزایش ۱۲ میلیارد دلاری صادرات در سال جاری به برابری تراز تجاری برسیم. برای این افزایش صادرات نیاز به یکسری مواد اولیه، ماشین آلات و قطعات داریم. برآورد این است که برای این منظور حدود سه میلیارد دلار افزایش واردات خواهیم داشت؛ یعنی این رقم را باید با ۵۳ میلیارد دلار کل واردات جمع بزنیم که رقم ۵۶ میلیارد دلار واردات برای سال جاری محاسبه می‌شود. از طرفی در صورت افزایش ۱۲ میلیارد دلاری ارزش صادرات، کل صادرات امسال به ۵۳ میلیارد دلار خواهد رسید که باز هم نشان دهنده اختلاف سه میلیارد دلاری بین ارزش صادرات و واردات است؛ بنابراین باید برای افزایش ۱۵ میلیارد دلاری صادرات تلاش کنیم تا توازن تراز تجاری برقرار شود. این میزان افزایش را هم از دو بعد برنامه‌ریزی کرده‌ایم. بخشی از آن کاهش ارزی است و بخشی هم افزایش ارزی؛ یعنی اگر بتوانیم ۲۰ درصد این میزان معادل سه میلیارد دلار را از طریق کاهش ارزی جبران و ۸۰ درصد بقیه معادل ۱۲ میلیارد دلار را از راه افزایش ارزی تأمین کنیم، به بخش مهمی از اهداف خود برای استقلال ارزی دست یافته‌ایم.

اما اینها همه در حد اگر است. آیا فکر می‌کنید در عمل چنین امکانی فراهم خواهد شد؟

از سال گذشته تعدادی از طرح‌های فولادی بخش خصوصی که درصد بالایی از پیشرفت را داشته‌اند، انتخاب کردیم. این طرح‌ها برای راه اندازی و تولید محصول نیاز به کمک اندک یا تسهیلاتی داشتند تا بلافاصله همین امسال وارد چرخه تولید و صادرات شوند. در این زمینه جلسات خوبی داشتیم و تعدادی از اینها تا یکی دو ماه آینده راه اندازی می‌شوند و بقیه هم تا نیمه اول سال فعال می‌شوند. با فعال شدن این طرح‌ها و ورود آن‌ها به فرایند تولید چهار میلیون تن کاهش واردات فولاد خواهیم داشت. این همان کاهش ارزی است. همچنین در این بخش روی طرح‌های نیمه تمامی کار می‌کنیم که با تکمیل آن‌ها، زنجیره تولید کامل شده و نیاز به خارج کمتر خواهد شد. شاید برخی طرح‌ها مانند فولاد ارزی نداشته باشد، اما در کاهش ارزی موثر است. بعضی طرح‌ها هم طرح‌های ارزی هستند مانند کاشی‌سازی و تولید سیمان. در این صنایع هم طرح‌هایی وجود دارد که ۸۵ یا ۹۰ درصد پیشرفت دارند و همه تولید آن‌ها ماهیت صادراتی دارد. باید به اینها هم کمک کنیم تا وارد گردونه تولید شوند. ما برنامه‌ریزی این چنینی داریم و فکر می‌کنیم دستیابی به این هدف در اندازه ملی اصلاً دور از انتظار نیست.

نکته‌ای مهم اینجا وجود دارد. وقتی دولت بخواهد به سمت تکمیل طرح‌های نیمه تمام و راه اندازی آن‌ها برود، نیاز به زمان و هزینه بیشتری دارد؛ اگر همین الان ظرفیت‌های خالی تولید شناسایی و مورد حمایت قرار گیرند، شاید بتوان با صرف هزینه و زمانی کمتر، به اهداف کاهش ارزی و افزایش ارزی دست پیدا کرد.

این نگاه کاملاً درست است. اکنون وزارتخانه علاوه بر مسئولیت‌های دیگر، دو محور را پیگیری می‌کند که یکی از آن‌ها حمایت از سرمایه‌گذاری برای تکمیل طرح‌های نیمه تمام است و بخش دیگر مربوط می‌شود به واحدهایی که به وجود آمده، اما اکنون ظرفیت خالی دارد. ما به نیاز این طرح‌ها، سرمایه در گردش می‌گوییم و از دو محل به این طرح‌ها کمک می‌کنیم. به عنوان مثال سال گذشته ۱۰ درصد منابع ریالی صندوق توسعه ملی را به سرمایه در گردش اختصاص دادیم تا این طرح‌ها بتوانند ظرفیت خود را کامل کرده و رونق تولید داشته باشند. امسال این شاخص ارزی را هم به آن اضافه کرده‌ایم. اکنون ۳۲۰۰ طرح در کشور وجود دارد که بالای ۸۰ درصد پیشرفت دارند. اینها مبلغی می‌خواهند که طرح‌شان را راه اندازی کنند و در این صورت رقم خوبی به تولید اضافه می‌شود. به موازات آن واحدهای زیادی داریم که ظرفیت‌های خالی دارند، اما همه آن‌ها ارزی نیستند. باید واحدهای ارزی را شناسایی کرده و مورد حمایت قرار دهیم. آن واحدهایی که ارزی نیستند در قسمت صیانت از تولید قرار می‌گیرند تا فقط به همین تولید خود ادامه داده و احتمالاً در آینده با تغییر کاربری یا ارتقای فناوری مواجه شوند، اما اکنون اگر بخش پتروشیمی همت کند ده میلیارد دلار صادرات سال ۹۱ که از این بخش انجام شد می‌تواند در سال جاری به ۱۵ میلیارد دلار برسد؛ بنابراین می‌توانیم انتظار داشته باشیم از ۱۲ میلیارد دلار افزایش صادرات مورد

انتظار، پنج میلیارد دلار آن به وسیله بخش پتروشیمی انجام شود. این هم اصلا دور از انتظار نیست، چون دو سال قبل تجربه شده و اکنون هم نزدیک ده میلیارد دلار ظرفیت خالی در پتروشیمی وجود دارد و طرح‌های آن همین طور در حال افتتاح است. به همین دلیل برای سال ۹۲ حدود ۱۵ میلیارد دلار صادرات پتروشیمی را هدف‌گذاری کرده‌ایم. در دیگر بخش‌ها نیز همین هدف‌گذاری را داریم. نزدیک ۴۱ میلیارد دلار برای صادرات کالا و نزدیک ۱۸ میلیارد دلار برای صادرات خدمات و در مجموع ۵۹ میلیارد دلار برای صادرات کالا و خدمات در امسال هدف‌گذاری شده و این رقم بدون احتساب میعانات گازی است در حالی که سال گذشته فقط ده میلیارد دلار صادرات میعانات گازی داشتیم.

با این که می‌گویید این اهداف قابل تحقق است، اما بررسی ارقام گذشته این نگرانی را ایجاد می‌کند که این برنامه‌ریزی‌ها در حد حرف و وعده باقی بماند. به عنوان مثال درباره خدمات ما سال گذشته رقم بسیار کمتری نسبت به آنچه امسال هدف‌گذاری شده، صادرات داشتیم. بله، سال گذشته به دلیل شرایطی که در دنیا به وجود آمد، صادرات خدمات فنی و مهندسی ایران به نصف کاهش یافت. سال ۹۰ حدود ۴,۱ میلیارد دلار صادرات خدمات فنی و مهندسی داشتیم که این رقم در سال گذشته به ۲,۲ میلیارد دلار رسید در حالی که پیش‌بینی ما رسیدن این رقم به پنج میلیارد دلار بود.

اکنون ظرفیت این بخش چقدر است؟

فکر می‌کنم اگر خوب سرمایه‌گذاری کنیم بیش از ۲۰ میلیارد دلار صادرات خدمات فنی و مهندسی داشته باشیم.

پس مشخص می‌شود باید با یک دید واقع بینانه به بررسی این موضوع، یعنی رشد صادرات کشور در بخش‌های کالا و خدمات بپردازیم. شما ارقام جزئی را کنار بگذارید. من به یک موضوع کلی اشاره می‌کنم. سال گذشته ۴۱,۳ میلیارد دلار صادرات داشتیم که از این میزان فقط ۸,۸ میلیارد دلار صادرات پتروشیمی بوده است. این رقم اگر فقط به سال ۹۰ برگردد معادل ده میلیارد دلار خواهد شد. میعانات گازی هم که سال گذشته ده میلیارد دلار بوده اگر به سطح عملکرد سال ۹۰ برگردد ۱۵ میلیارد دلار می‌شود و این یعنی این که ۲۵ میلیارد دلار از آن ۵۳ میلیارد دلار هدف‌گذاری شده از این طریق تأمین خواهد شد. درباره بقیه هم باید بگوییم در بدترین شرایط روند رشد صادرات کشور حدود ۲۰ درصد بوده است، اما این بقیه یعنی کل صادرات غیرنفتی معادل ۴۱,۳ میلیارد دلار منهای مجموع صادرات پتروشیمی و میعانات گازی معادل ۱۸,۸ میلیارد دلار. این تفاضل رقمی معادل ۲۲,۵ میلیارد دلار را به عنوان صادرات غیرنفتی به غیر از پتروشیمی و میعانات گازی به دست می‌دهد که اگر با ۲۰ درصد رشد در سال جاری مواجه شود، معادل ۲۷ میلیارد دلار خواهد شد. این رقم وقتی با پیش‌بینی‌های واقعی و منطقی از صادرات پتروشیمی و میعانات گازی یعنی ۲۵ میلیارد دلار جمع شود، دستیابی به رقم پیش‌بینی شده ۵۳ میلیارد دلار برای کل صادرات غیرنفتی کشور در سال جاری را کاملا امکان‌پذیر خواهد کرد. در ضمن توجه داشته باشید که در محاسبه این ارقام، صادرات خدمات فنی و مهندسی محاسبه نشده است. پس می‌بینیم ما چندان هم آرمانی و غیرواقع بینانه هدف‌گذاری نکرده ایم و محاسبات انجام شده همه روی کاغذ نخواهد ماند. از این طریق ما امیدواریم که استقلال ارزی کشور را بدون اتکا به درآمدهای نفتی محقق کنیم. این کار فقط یک همت می‌خواهد.

ممکن است درباره شیوه‌های دستیابی به این میزان افزایش یا به عبارت دیگر همان همتی که شما به آن اشاره دارید، توضیح دهید؟ ما چند اقدام کلی را در نظر داریم که توضیح هر کدام مفصل اما در عین حال عملیاتی و اجرایی است. یکی از نکات مهم، بازاررسانی محصولات است؛ یعنی انتظاری که از بخش خصوصی به ویژه اتاق بازرگانی و اتاق تعاون داریم، این است که روی این مسئله با جدیت کار کنند تا کالاهایی که ظرفیت صادراتی دارد بلافاصله به بازار هدف خودش برسد. ما به اتاق بازرگانی پیشنهاد کرده‌ایم افرادی متخصص را در یک پایگاه مطالعاتی به کار بگیرند و دنیا را رصد کنند که در هر نقطه به چه کالاهایی احتیاج است؛ البته ممکن است در اینجا این پرسش پیش بیاید که تحریم‌ها می‌توانند مانع از صادرات کالا بشوند؛ اما در پاسخ به این شائبه باید بگوییم بخش خصوصی خودش راه خودش را بخوبی پیدا می‌کند. اواخر سال گذشته که روی طرح استقلال ارزی کار می‌کردیم جلسه‌ای را با برخی بنگاه‌های اقتصادی داشتیم. یکی از افرادی که در آن جلسه حضور داشت و در صنایع غذایی فعالیت می‌کرد، اعلام کرد: اکنون از اروپا مشتری داریم که برای دست کم سه سال محصولاتم را به صورت تضمینی خریداری می‌کند. در همین شرایط تحریم! ما به او گفتیم پس مشکل چیست، گفت: فقط مواد اولیه می‌خواهم. گفتیم: ما تأمین کنیم، گفت: نه. فقط به من سرمایه در گردش بدهید، خودم هم مواد اولیه را تأمین می‌کنم و هم فرایند تولید را تا زمان تبدیل به صادرات انجام می‌دهم. یکی دیگر می‌گفت: من بازار صادراتی ام را پیدا کرده ام. گفتیم: مشکل چیست؟ گفت: اگر مس را به عنوان مواد اولیه‌ای که می‌خواهم به بنگاه تولیدی برسانید، کار تولید و صادرات را با قدرت پیش می‌برم. ببینید! پس فضای خیلی خوبی برای تولید و صادرات فراهم است، اما تشکرها باید بیایند و خودشان را در ماجرا دخیل کنند. باید مدیریت کنند که چگونه حلقه‌ها و زنجیره‌های تولید تا صادرات را در هر بخشی به هم وصل کنند.

بنگاه‌ها باید با مقیاس اقتصادی و جهانی کار کنند و اگر پایین‌تر از این مقیاس هستند، تلاش کنند خودشان را به این سطح برسانند. نباید این گونه باشد که با تغییر پارامترهای اقتصادی، بلافاصله با تغییر شرایط و کاهش تولید مواجه شوند. در صورتی که اگر کارشان با مقیاس اقتصادی باشد بلافاصله خودشان را با شرایط تغییر یافته، هماهنگ می‌کنند و اجازه توقف فرایند توسعه را نمی‌دهند.

سال گذشته یکی از مشکلات جدی ما این بود که بسیاری از بنگاه‌ها در مقیاس اقتصادی فعالیت نمی‌کردند. در همین شرایط تغییر نرخ ارز با این که براساس اصول اقتصادی فضای بهتری را برای صادرات ایجاد می‌کند، اما سبب شد بسیاری از هزینه‌های ما در سال گذشته به سمت نگهداری از بنگاه‌های اقتصادی هدایت شود در حالی که امسال می‌خواهیم منابع ریالی و ارزی را به حلقه توسعه هدایت کنیم؛ چون این کار می‌تواند حلقه‌های قبلی را هم حرکت دهد. مثلاً درباره خودروسازان وقتی از خودروساز حمایت کنیم به تبع آن قطعه ساز هم با تحرک بیشتری همراه می‌شود و پیشرفت می‌کند.

چرا سال گذشته همین برنامه یعنی حمایت از فرایندهای توسعه‌ای را در پیش نگرفتید و به سمت صیانت رفتید؟

شرایط کشور این گونه ایجاب می‌کرد که بنگاه‌ها را حفظ کنیم؛ اما امسال رویکردی جدید اتخاذ کرده‌ایم. گزارش‌های بین‌المللی هم بر این نکته اذعان دارد که ایران در حال عبور از اقتصاد نفتی به غیرنفتی است و آن شرایطی که ابتدای سال گذشته در خصوص کاهش تولید و درآمد وجود داشت، در پایان سال ۹۱ عوض شده است. ارزیابی‌های خارجی هم بر این نکته تأکید دارد و همین توجه نشان می‌دهد که خارجی‌ها به طریقی که در نظر داریم، واقف هستند و در حال مانور دادن روی آن هستند. این مانور هم یک حالت هشدار دارد و می‌گوید حتی اگر خرید نفت ایران را به صورت کامل هم قطع کنیم، این کشور باز هم می‌تواند در اقتصاد جهانی حرفی برای گفتن داشته باشد. به هر حال ما سال گذشته متوجه بودیم که باید فضای با ثباتی را در بخش تولید ایجاد کنیم.

اینها وظایف نظام پولی کشور و به طور خاص، مسئولیت بانک مرکزی است. وزارت صنعت، معدن و تجارت در این زمینه چه وظایف دیگری دارد؟

البته بخش‌هایی از این کار هم وظیفه وزارتخانه است. اکنون در حال شناسایی زنجیره‌های تولید هستیم. در این باره باید یک توضیح کوتاه بدهم. معمولاً در ساختارها و زنجیره‌های تولید همواره بازده متناسب با کوچک‌ترین حلقه است؛ یعنی ممکن است یکی از حلقه‌ها بسیار قدرتمند باشد، اما یکی از حلقه‌های پسین یا پیشین آن ضعیف است. این مسئله سبب می‌شود کل زنجیره متناسب با همان زنجیره ضعیف شود. تلاش فعلی وزارتخانه این است که توان کل زنجیره را متناسب با توان قوی‌ترین حلقه‌ها بالا ببرد. به این کار ایجاد تراز ظرفیتی می‌گویند. یک کار دیگر هم ایجاد تراز منفعتی در تولید است. وقتی در یک زنجیره جذابیتی برای صادرات ایجاد شد، هر کدام از حلقه‌های این زنجیره تمایل دارند خودشان به صادرات کالایشان اقدام کنند. در این شرایط ممکن است برخی تولیدکنندگان مواد خام هم این تمایل را داشته باشند، اما اگر حلقه بعدی به حلقه قبل خود تضمین دهد که کالاهای تولیدی او را خریداری می‌کند، این کار می‌تواند یک زنجیره قوی و یک تراز منفعتی تشکیل دهد. در این شرایط، زمانی که محصولی صادر می‌شود، یک کالای با ارزش‌افزوده بالا صادر شده است. بخشی از این فرایند یعنی ایجاد تراز ظرفیتی به وزارت صنعت، معدن و تجارت برمی‌گردد که به همین منظور در حال تکمیل ظرفیت‌های خالی هستیم. بخش تراز منفعتی هم به بنگاه‌ها و تشکل‌ها برمی‌گردد که برای خرید کالا بدون دخالت دولت باهم توافق کنند. این فرایند هم آغاز شده و اگر بدانیم تشکل‌ها این آمادگی را دارند، به تدریج نقش دولت را به آن‌ها واگذار می‌کنیم.